5C.21.Pl.5.

– ARA · 2539

Digitized by Google

Digitized by Google

COMPENDIUM SALMANTICENSE

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTUM

UNIVERSÆ THEOLOGIÆ MORALIS

QUÆSTIONES

Brevi, ac perſpicuo ſtylo complectens ad ſaniorem doctrinam, melioremque methodum præ antiquo curſu redactum

DUCE ANGELICO PRÆCEPTORE

BULLIS, AC PONTIFICUM DECRETIS PRÆSERTIM NOVISSIMIS AUCTUM, ET ILLUSTRATUM

AUTHORE

R. P. FR. ANTONIO A S. JOSEPH

Olim Lectore, Priore, ac Examinatore Synodali in ſuo Collegio Burgenſi, nunc Procuratore Generali in Romana Curia pro Carmelitarum Diſcalceatorum Hiſpanica Congregatione.

TOMUS SECUNDUS.

ROMÆ, MDCCLXXIX.

APUD BENEDICTUM FRANCESI

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

INDEX

Tractatuum, Capitum, Punctorum, & Paragraphorum.

TRACTATUS VIGESIMUS SECUNDUS.

De Sacramentis in genere. Pag. 1

CAPUT UNICUM.

De ſpectantibus ad Sacramenta generatim. ibid.

Punct. I. *De eſſentia, & diverſitate Sacramentorum.* ibid.
II. *De Sacramentorum Auctore, numero, & neceſſitate.* 2
III. *De Sacramentorum materia, & forma.* 4
IV. *De variatione materiæ, aut formæ.* 5
V. *De Sacramentorum Miniſtro.* 6
VI. *De intentione, & aliis requiſitis in Miniſtro.* 7
VII. *De ſubjecto Sacramentorum.* 8
VIII. *De effectu Sacramentorum.* 9
IX. *De gratia.* 11
X. *De caractere* 12

TRACTATUS VIGESIMUS TERTIUS.

De Sacramentis in particulari. 14

CAPUT UNICUM.

De Baptiſmo. ibid.
Punct. I. *De nomine, natura, & diviſione Baptiſmi.* ibid.
II. *De materia Baptiſmi.* 15
III. *De forma Baptiſmi.* 16
IV. *De Miniſtro Baptiſmi.* 17
V. *De Baptiſmi ſubjecto.* 19
VI. *De effectu Baptiſmi.* 20
VII. *De peccatis commiſſis in receptione Baptiſmi.* 21

TRACTATUS VIGESIMUS QUARTUS.

De Sacramento Confirmationis. 22

CAPUT UNICUM.

De Confirmationis Sacramento. ibid.

Punct. I. *De natura materiæ, & forma confirmationis.* ibid.
II. *De Miniſtro ſubjecto, & effectu confirmationis.* 23

TRACTATUS VIGESIMUS QUINTUS.

De Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. 24

CAPUT I.

De nomine, natura, materia, & forma Euchariſtiæ. ibid.
Punct. I. *De Euchariſtiæ nomine, & definitione.* ibid.
II. *De Materia Euchariſtiæ.* 25
III. *De materia proxima Euchariſtiæ.* 26
IV. *De forma Euchariſtiæ.* 27
V. *Alia dubia circa formamm.* 28

CAPUT II.

De Miniſtro ſubjecto, & effectu Euchariſtiæ. ibid.
Punct. I. *De Miniſtro Euchariſtiæ.* ibid.
II. *De aliis ſpectantibas ad Miniſtrum Euchariſtiæ.* 29
III. *De Miniſtro diſtributionis Euchariſtiæ.* 31
IV. *De ſubjecto Euchariſtiæ.* 32
V. *De diſpoſitione ad Euchariſtiam rite ſuſcipiendam.* ibid.
VI. *Alia dubia circa Euchariſtiæ ſumptionem.* 34
VII. *De effectibus Euchariſtiæ.* 35
VIII. *Alia dubia circa effectus Euchariſtiæ.* 36
IX. *De neceſſitate, & obligatione ſumendi Euchariſtiam.* 38
XI *Alia dubia circa præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam.* ibid.
XI. *De Communione qootidiana.* 40

TRACTATUS VIGESIMUS SEXTUS.

De Sacrificio Miſſæ. Pag. 41

CAPUT I.

De Sacrificio in communi, & de peculiari Miſſæ, ac de ejus valore, & effectibus. ibid.

PUNCT. I. *De Sacrificio in communi.* ibid.
II. *De Miſſæ ſacrificio.* ibid.
III. *De Sacrificii eſſentia, & valore.* 42
IV. *De effectibus Sacrificii Miſſæ.* 43
V. *De applicatione Sacrificii.* 44
VI. *Pro quibus debeat, & poſſit Miſſa applicari?* 45

CAPUT II.

De congruo tempore, loco, & aliis requiſitis pro celebratione. 46

PUNCT. I. *De tempore congruo ad celebrandum.* 47
II. *De loco decenti ad celebrandum.* 48
§. I. *De Oratorio.* ibid.
II. *Formula indulti pro conceſſione Oratorii.* 49
III. *Expenduntur* 12. *Clauſulæ indulti.* ibid.
PUNCT. III. *De Eccleſiæ pollutione, execratione, ac de ejus reconciliatione.* 50
IV. *De Altari communi, & Privilegiato.* 51
V. *De Altaris ornatu, vaſis, ac de veſtibus ſacris.* 52
VI. *De modo in celebratione ſervando.* 54
VII. *De defectibus in Miſſa occurrentibus.* 55

CAPUT III.

De juſto ſtipendio Miſſæ. 57

PUNCT. I. *De Titulo, & taxa ſtipendii.* ibid.
II. *De obligatione Sacerdotis celebrandi ratione ſtipendii manualis.* 58
III. *Alia dubia circa ſtipendia Miſſæ.* 59
IV. *De obligatione celebrandi ratione Beneficii, aut Cappellaniæ.* 60
V. *De reductione Miſſarum.* 61

TRACTATUS VIGESIMUS SEPTIMUS.

De Sacramento Pœnitentiæ. 63

CAPUT I.

Natura, & diſtinctio, actus, & neceſſitas Pœnitentiæ. ibid.

PUNCT. I. *De nomine, & eſſentia Pœnitentiæ.* ibid.
II. *De actibus virtutis Pœnitentiæ.* 64
III. *De neceſſitate Pœnitentiæ quatenus virtus.* 65

CAPUT II.

De Sacramento Pœnitentiæ, ac de ejus materia, & forma. 66

PUNCT. I. *De inſtitutione, & neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ.* ibid.
II. *De materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.* 67
III. *Alia dubia circa eamdem materiam remotam.* 68
IV. *De materia proxima Pœnitentiæ.* 69
V. *Alia dubia circa dolorem.* 70
VI. *De attritione ſufficiente ad Confeſſionem.* 71
§. I. *Nonnulla præmittuntur.* ibid.
II. *Statuitur Concluſio.* 72
III. *Convelluntur argumenta contraria.* ibid.
PUNCT. VII. *De propoſito ad Confeſſionem requiſito.* 74
VIII. *An detur Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe?* 75
IX. *De Confeſſione.* 76
X. *De integritate Confeſſionis.* 77
XI. *Alia dubia de integritate Confeſſionis.* 78
XII. *Expenduntur alia de integritate Confeſſionis.* 79
XIII. *De circumſtantiis peccatorum.* 80
§. I. *Quis.* 81
II. *Quid.* 82
III. *Ubi, quibus auxiliis, cur.* 83
IV. *Quomodo, quando.* ibid.
PUNCT. XIV. *An circumſtantiæ notabiliter aggravantes intra eamdem ſpeciem debeant neceſſario manifeſtari in Confeſſione?* 85
§. I. *Vin-*

§. I. *Vindicantur PP. Salmanticenſes*. Pag. 85
II. *Quædam notatu digna*. 86
III. *Propria mens aperitur*. 87
PUNCT. XV. *De obligatione iterandi Confeſſionem*. 88
XVI. *De ſatisfactione Sacramentali*. 89
XVII. *Alia dubia de ſatisfactione Sacramentali*. 90
XVIII. *De cauſis excuſantibus a pœnitentia implenda*. 91
XIX. *De forma Sacramenti Pœnitentiæ*. 93
XX. *De abſolutione abſentis*. 94
XXI. *De abſolutione moribundi*. 95

CAPUT III.

De Miniſtro Pœnitentiæ. 96

PUNCT. I. *De Clavibus Eccleſiæ*. ibid.
II. *De Miniſtro Pœnitentiæ*. 97
PUNCT. III. *De Miniſtro pro articulo mortis, ac pro venialibus*. 98
IV. *De juriſdictione probabili*. 99
V. *De juriſdictione Parochi*. 100
VI. *De ordinario Pœnitentiæ Miniſtro*. 101
VII. *De Miniſtro delegato*. 102
VIII. *De approbatione ad audiendas Confeſſiones requiſita*. 103
IX. *Alia dubia circa approbatiooem*; 104
X. *De approbatione pro audiendis Regularium Confeſſionibus*. 105
XI. *De approbatione pro audiendis Monialium Confeſſionibus requiſita*. 106
XII. *De extra ordinario Monialium Confeſſario*: 107
XIII. *Alia dubia de eadem materia*. 108
XIV. *De aliis requiſitis in Miniſtro Pœnitentiæ*. 109
XV. *De conferenda, vel deneganda abſolutione*. ibid.
XVI. *De obligatione Confeſſarii interrogandi, & monendi Pœnitentes*. 111
XVII. *De Sigillo Confeſſionis*. 112
XVIII. *De Materia Sigilli*. 114
XIX. *Alia dubia de ſigillo*. 115
XX. *De ſollicitatione*. 116
§. I. *Definitur ſollicitatio, ejuſque deformitas explicatur*. ibid.
II. *Expenduntur modi, quibus ſollicitatio accidere poteſt*. 117
III. *De obligatione denunciandi*. 118
IV. *Alia dubia de ſollicitatione*. 119
PUNCT. XXI. *De complice venereo*. 121
XXII. *De abſolutione complicis in articulo mortis*. 122

CAPUT IV.

De caſuum reſervatione. 123

PUNCT. I. *Definitio, & diviſio Reſervationis*. 123
II. *De poteſtate Epiſcopi in reſervata*. 125
III. *De facultate Regularium in reſervata*. 126
IV. *De abſolutione a reſervatis*. 127
V. *Alia dubia de abſolutione a reſervatis*. 128

TRACTATUS VIGESIMUS OCTAVUS.

De Indulgentiis. 130

CAPUT I.

De Indulgentia, & Jubilæo. ibid.

PUNCT. I. *Notio, & diviſio Indulgentiæ*. ibid.
II. *De conditionibus pro lucranda Indulgentia*. 131
III. *Alia dubia circa Indulgentias* 122
IV. *De Jubilæo*.

CAPUT II.

De Bulla Cruciata. 134

PUNCT. I. *Nomen & definitio Bullæ Cruciatæ*. ibid.
II. *De conditionibus ad lucranda indulta Bullæ requiſitis*. 135
III. *De Privilegiis in Bulla conceſſis*. 136
§. I. *De prima Bullæ Indulgentia*. 137
II. *De Bulla Defunctorum*. 138
III. *De Indulgentiis Stationum*. ibid.
IV. *De poteſtate conceſſa in Bulla a reſervatis abſolvendi*. 139
V. *De Privilegio pro tempore interdicti in Bulla conceſſo*. 140
VI. *De Privilegio veſcendi carnibus, & lacticiniis*. 141
VII. *De Bulla compoſitionis*. 142

TRA-

TRACTATUS VIGESIMUS NONUS.

De Sacramento Extremæ Unctionis. Pag.144

CAPUT UMICUM.

De Extrema Unctione ibid.

Punct. I. *Definitio, & inſtitutio Extremæ Unctionis*. ibid.
II. *De Extrema Unctionis materia*. ibid.
III. *De forma, & effectu Extremæ Unctionis*. 145
IV. *De Miniſtro Extremæ Unctionis*. 146
V. *De ſubjecto Extremæ Unctionis, & de obligatione illam recipiendi*. ibid.

TRACTATUS TRIGESIMUS.

De Sacramento Ordinis. 148

CAPUT I.

De Sacramento Ordinis in communi. ibid.

Punct. I. *De prima Tonſura*. ibid.
II. *De Ordinibus in communi*. 149
III. *De materia, forma, & effectu Ordinum*. 150
IV. *De Miniſtro Ordinum*. 151
V. *De Ordinum ſubjecto*. 152
VI. *De Titulo ad Sacros Ordines requiſito*. 154

CAPUT II.

De Ordinibus in particulari. 155

Punct. I. *Expenduntur quatuor minores Ordines*. ibid.
II. *De Subdiaconatu, & Diaconatu*. 156
III. *De Presbyteratu*. 156
IV. *De obligationibus Ordinatorum*. 158
V. *De Privilegiis Ordinatorum*. 160

TRACTATUS TRIGESIMUS PRIMUS.

De Horis Canonicis. 162

CAPUT I.

De Horis Canonicis in communi. ibid.

Punct. I. *De Natura, & Præcepto Divini Officii*. ibid.
II. *De circumſtantiis in publica recitatione obſervandis*. 163
III. *De attentione, & intentione requiſitis ad horas Canonicas*. 164
IV. *De his, qui ad horas canonicas tenentur*. 166
V. *De circumſtantiis in privata recitatione obſervandis*. 168
VI. *Alia dubia circa recitationem Divini Officii*. 170
VII. *De reſtitutione facienda propter Divini Officii omiſſionem*. 171
VIII. *De cauſis excuſantibus ab officii Divini recitatione*. 173
IX. *De diſpenſatione ab Officio Divino*. 174

CAPUT II.

De obligatione Choro intereſſendi ratione Beneficii, & diſtributionum. 175

Punct. I. *Quomodo Beneficiarii, & Canonici Choro adſtringuntur*. ibid.
II. *De cauſis excuſantibus Canonicos a Choro, & a diſtributionum amiſſione*. 176

TRACTATUS TRIGESIMUS SECUNDUS.

De Beneficiis Eccleſiaſticis. 178

CAPUT UNICUM.

De omnibus, quæ ad Beneficia Eccleſiaſtica ſpectant. ibid.

Punct. I. *De natura, & diviſione Beneficii Eccleſiaſtici*. ibid.
II. *De Cappellaniis*. 179
III. *De Penſionibus*. 180
IV. *De exſtinctione, & translatione Penſionis, & de Coadjutoriis*. 181
V. *De reſidentia a Paſtoribus Eccleſiæ obſervanda*. 182
VI. *De cauſis excuſantibus Epiſcopos, & alios a reſidentia*. 183
VII. *De qualitatibus ad validam, & licitam Beneficiorum aſſecutionem requiſitis*. 185
VIII. *De Naturalitate, & conſanguinitate ad aliqua Beneficia requiſitis*. 186
IX. *Quot modis Beneficia acquirantur?* 187
X. *De Præſentatione, & Inſtitutione*. ibid.

XI. *De*

PUNCT. XI. *De Electione.* Pag. 188
XII. *De obligatione eligendi digniorem.* 189
XIII. *Alia dubia circa electionem dignioris.* 191
XIV. *De reſtitutione ob injuſtam electionem facienda.* 192
XV. *De Examinatoribus Synodalibus,* 193
XVI. *Alia dubia circa examen Synodale.* 194
XVII. *De Pluralitate Beneficiorum.* 195
XVIII. *De vacatione Beneficiorum.* 196
XIX. *De permutatione, & ceteris modis, quibus beneficia vacant.* 197

TRACTATUS TRIGESIMUS TERTIUS.

De Simonia. 198

CAPUT I.

De Eſſentia, & diviſione Simoniæ. ibid.

PUNCT. I. *De natura Simoniæ, ejuſque gravitate.* ibid.
II. *Diviſio Simoniæ,* 199
III. *De pretio Simoniam conſtituente.* 200
IV. *Alia dubia de eadem materia.* 201
V. *De contractu emptionis, & venditionis requiſito ad Simoniam.* 202

CAPUT II.

De rebus ſpiritualibus, quæ materiam ſimoniæ conſtituunt. 303

PUNCT. I. *De gratia ſanctificante, Sacramentis, & Sacramentalibus.* ibid.
II. *De labore in adminiſtratione ſpiritualium, de actibus virtutum, & jurisdictionis, ac de ſcientiis.* 204
III. *De Simonia, quæ committi poteſt in ingreſſu Religionis.* 206
IV. *Alia dubia circa eamdem materiam.* 207
V. *De Simonia in collatione Beneficiorum.* 208
VI. *An jus Patronatus vendi, & alienari poſſit abſque Simonia.* 220
VII. *De Simonia ob venditionem Sepulturæ.* 211

CAPUT III.

De actionibus pactis, aut conventionibus Simoniacis. ibid.

PUNCT. I. *De Redemptione vexationis per pecuniam.* ibid.
II. *De permutatione rerum Spiritualium.* 213
III. *De Tranſactione ſuper beneficio.* 214
IV. *De renuntiatione Beneficiorum.* 215
V. *De Simonia confidentiali Beneficiorum.* 216
VI. *De pœnis in jure aſſignatis contra Simoniacos.* 217
VII. *Alia dubia de eadem materia.* 218

TRACTATUS TRIGESMIUS QUARTUS.

De Matrimonio. 219

CAPUT I.

De Sponſalibus. ibid.

PUNC. I. *Nomen, eſſentia, & effectus Sponſalium.* ibid.
II. *De conditionibus ad ſponſalia requiſitis.* 220
III. *De obligatione quam ſponſalia inducunt.* 221
IV. *De cauſis ſponſalia diſſolvendi.* 223
V. *Expenduntur aliæ Cauſæ ſponſalia diſſolvendi.* 224
VI. *De ſupervenientibus cauſis diſſolvendi ſponſalia.* 225

CAPUT II.

De Matrimonio. ibid.

PUNDT. I. *De natura diviſione, & præcepto Matrimonii.* ibid.
II. *De materia, forma, Miniſtro, ſubjecto & fine Matrimonii.* 226
III. *De Matrimonio, per Procuratorem.* 228
IV. *De conſenſu ad Matrimonium requiſito.* 229
V. *De Matrimonio conditionato.* 230
VI. *Qualiter Matrimonium nullum ſit revalidandum.* 231
VII. *Alia dubia de revalidatione Matrimotrimonii.* 232
VIII. *De indiſſolubilitate Matrimonii.* 234
IX. *De Poligamia, Monogamia, Bigamia, & Bivinatu.* 235
X. *De Bimeſtri, & Repudio.* 236
XI. *De Divortio.* 238

XI. De

PUNCT. XII. *De debito conjugali.* Pag. 239
XIII. *Alia dubia circa debitum conjugale.* 240
XIV. *De honeſtate ſervanda in uſu Matrimonii.* 241
XV. *Alia dubia de honeſtate in uſu conjugii ſervanda?* 242

CAPUT III.

De impedimentis Matrimonii. 244

PUNCT. I. *De impedimentis impedientibus.* ibid.
II. *De impedimentis dirimentibus.* 245
III. *Error.* 246
IV. *Conditio.* 247
V. *Votum, Ordo.* 248
VI. *Cognatio.* ibid.
VII. *Cognatio ſpiritualis, & legalis.* 250
VIII. *Crimen.* 251
IX. *Cultus diſparitas.* 252
X. *Vis.* 253
XI. *Alia dubia de metu.* ibid.
XII. *Honeſtas.* 254
XIII. *Affinitas.* 255
XIV. *Impotentia.* 256
XV. *Alia dubia de impotentia.* 257
XVI. *De Matrimonio Clandeſtino.* 258
XVII. *Alia dubia de Matrimonio Clandeſtino.* 259
XVIII. *De Parrocho requiſito pro valore Matrimonii.* 260
XIX. *De denunciationibus.* 262
XX. *Raptus.* 263
XXI. *De poteſtate diſpenſandi in impedimentis dirimentibus.* ibid.
XXII. *De manifeſtatione requiſita ne diſpenſatio ſit ſubreptitia.* 265
XXIII. *De executore reſcripti Pœnitentiariæ.* 266

TRACTATUS TRIGESIMUS QUINTUS.

De Præceptis Eccleſiæ. 268

CAPUT I.

De Præcepto audiendi Miſſam. ibid.

PUNCT. I. *De audiitione Sacri.* ibid.
II. *De requiſitis ad Miſſam audiendam.* 269
III. *De Cauſis excuſantibus a Sacri auditione.* 270

CAPUT II.

De Confeſſione Annuali. 271

PUNCT. I. *De Præcepto annuæ Confeſſionis.* ibid.
II. *Alia dubia circa Confeſſionem annualem.* 273

CAPUT III.

De Communione Paſchali. 274

PUNCT. I. *De præcepto annuæ Communionis.* ibid.
II. *Alia dubia circa Communionem Paſchalem.* 257

CAPUT IV.

De Jejunio Eccleſiaſtico. 276

PUNCT. I. *De præcepto Eccleſiaſtico jejunii.* 277
II. *De abſtinentia a carnibus.* 278
III. *De non permiſcendo carnes ſimul cum piſcibus in diebus eſurialibus.* 279
IV. *De abſtinentia a lacticiniis.* 180
V. *De unica refectione.* 281
VI. *De collatione Serotina.* 283
VII. *De hora refectionis in die Jejunii deſtinata.* 284
VIII. *De diebus jejunii, & abſtinentiæ a carnibus.* 285
IX. *Qui teneantur ad jejunii præceptum.* 286
X. *De iis, qui cooperantur jejunii violationi.* 287
XI. *De cauſis excuſantibus a jejunio.* ibid.
§. I. *De Impotentia.* ibid.
II. *De labore corporali.* 288
III. *Cauſa Pietatis.* ibid.
IV. *De Diſpenſatione.* 289
PUNCT. XII. *De Militibus Hiſpaniæ circa jejunium, & abſtinentiam a carnibus.* 290
XIII. *Alia dubia de eadem materia.* 291

CAPUT V.

De Decimis, & Primitiis. 292

PUNCT. I. *De natura diviſione, & Præcepto Decimarum.* ibid.
II. *Quæ perſonæ, & quibus, decimas ſolvere debeant?* 293
III. *Ex quibus rebus decimæ ſunt ſolvendæ.* 294

IV. De

PUNCT. IV. *De exemptione a ſolvendis Decimis.* Pag. 295
V. *De Privilegiis Regularium circa Decimas.* 296
VI. *De Primitiis, & Oblationibus.* 297

TRACTATUS TRIGESIMUS SEXTUS.

De Cenſuris. 299

CAPUT I.

De Cenſuris in communi. ibid.
PUNCT. I. *Notio Cenſuræ.* ibid.
II. *Diviſio Cenſuræ.* 300
III. *De poteſtate ferendi Cenſuras.* ibid.
IV. *De forma ferendi Cenſuras.* 302
V. *De tempore, & loco ferendi Cenſuras.* 303
VI. *De Materia Cenſuræ.* 304
VII. *De Cenſura contra mandantes, & conſilıantes.* 306
VIII. *De ſubjecto Cenſuræ.* 307
IX. *De cauſis excuſantibus a Cenſura incurrenda.* 308
X. *De Abſolutione a cenſuris.* 309
XI. *Alia dubia de eadem materia.* 310

CAPUT II.

De Cenſuris in ſpecie. 311
PUNCT. I. *De Excommunicatione.* ibid.
II. *De primo, & ſecundo effectu Excommunicationis.* 312
III. *De tertio Excommunicationis effectu.* 313
IV. *De quarto, & quinto Excommunicationis effectu.* 314
V. *De ſexto, & ſeptimo effectu Excommunicationis.* 315
VI. *De octavo effectu Excommunicationis.* ibid.
VII. *De effectibus Excommunicationis minoris.* 216
VIII. *De Excommunicatione contra Clerici percuſſores.* ibid.
IX. *Indicantur Excommunicationes Bullæ Cœnæ, & quædam alia.* 318
X. *De ſuſpenſione.* 321
XI. *Quædam ſuſpenſiones in particulari.* 322
XIII. *De depoſitione, & degradatione.* 323
XIV. *De Interdicto.* 324

TRACTATUS TRIGESIMUSS EPTIMUS.

De Irregularitate. 326

CAPUT UNICUM.

De Irregularitate tum in communi, tum in particulari. ibid.
PUNCT. I. *De Irregularitate in communi.* ibid.
II. *De irregularitate ex delicto.* 327
III. *De Irregularitate ex homicidio cauſuali.* 228
IV. *De Irregularitate ex Baptiſmi iteratione, violatione Cenſurarum, & illegittima ordinum receptione.* 329
V. *De irregularitate ex delicto, cui annexa eſt infamia.* 330
VI. *De irregularitate ex defectu.* 331
VII. *De irregularitate ex defectu Sacramenti, ſeu ex Bigamia.* 232
VIII. *De irregularitate ex defectu lenitatis.* 333

TRACTATUS TRIGESIMUS OCTAVUS.

De Statu Religioſo. 335

CAPUT I.

De ſtatu Religioſo in communi. ibid.
PUNCT. I. *De Voto Religionis.* ibid.
II. *Notio ſtatus Religioſi.* 336
III. *De diverſitate, & perfectione Religionum.* 337
IV. *De obligatione tendendi ad perfectionem ex vi ſtatus Religioſi.* 338
V. *De Novitiatu.* 340
VI. *De obligationibus, privilegiis, & renuntiatione novitiorum.* 341

CAPUT II.

De Profeſſione Religioſa. 343
PUNCT. I. *Notio, & effectus profeſſionis Religioſæ.* ibid.
II. *De Apoſtatis, fugitivis, & expulſis.* 345
III. *De Clauſura Regularium.* ibid.
IV. *De Clauſura Monialium.* 346
V. *De prohibitione Moniales alloquendi.* 348

PUNCT. VI. *De prohibitione facta Regularibus non appellandi a correctionibus, & ſententiis ſuorum Superiorum.* Pag. 348
VII. *De prohibitione alienandi bona Eccleſiæ, aut Monaſterii.* 349
VIII. *De prohibitione ne Regulares exerceant officia Judicis, Advocati, & alia.* 350

CAPUT III.

De triplici Voto Obedientiæ, Caſtitatis, & Paupertatis. 351

PUNCT. I. *De Voto Obedientiæ.* ibid.
II. *De materia obedientiæ.* 353
III. *De Voto Caſtitatis.* 354
IV. *De Voto Paupertatis.* 355
V. *De actionibus Voto Paupertatis prohibitis.* 357
VI. *De prohibitione paupertatis circa uſum.* 358
VII. *De licentia requiſita ne violetur Votum paupertatis.* 359
VIII. *De licentia præſumpta.* 360

TRACTATUS TRIGESIMUS NONUS.

De Privilegiis. 363

CAPUT I.

De Privilegiis in communi. ibid.

PUNCT. I. *Notio, & diviſio privilegii.* ibid.
II. *De Interpretatione privilegii.* 364
III. *De communicatione Privilegiorum.* ibid.
IV. *De uſu privilegiorum.* 366
V. *De ceſſatione privilegii.* ibid.
VI. *Ceteri modi, quibus ceſſant privilegia.* 367
VII. *De revocatione paivilegii.* 368
VIII. *De revocatione vivæ vocis Oraculi.* 369
IX. *De confirmatione privilegiorum.* ibid.

CAPUT II.

De privilegio immunitatis Eccleſiæ. 370

PUNCT. I. *De loco ſacro, cui immunitas competit.* ibid.
II. *Quæ perſonæ gaudeant privilegio immunitatis.* 371
III. *De criminoſis, qui ab hoc privilegio excluduntur.* ibid.
IV. *De effectibus huſuſmodi Immunitatis.* 372

CAPUUT III.

De quibuſdam privilegiis peculiaribus Regularium. 373

PUNCT. I. *De Judice conſervatore Regularibus conceſſo.* ibid.
II. *Quædam dubia circa Regulares.* ibid.
III. *De Sepultura Eccleſiaſtica.* 374
IV. *De quarta funerali.* 375
V. *De concionatoribus.* ibid.
VI. *De materia concionum.* 376

TRACTATUS QUADRAGESIMUS.

De propoſitionibus damnatis. 379

§. I. *Propoſitiones quadraginta quinque ab Alexandro VII. ut nimirum tamquam* ſcandaloſæ *omnes, & ſingulæ damnatæ die* 24. Septembris 1665. *&* 18. Martii 1666. ibid.

Confirmatio, & approbatio Indulgentiarum Ordinis Carmelitarum, & Confraternitatibus S. Scapulari hactenus conceſſarum. 385

Summarium Indulgentiarum a diverſis Summis Pontificibus conceſſarum Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Ordinis B. Virginis Mariæ de Monte Carmelo. ibid.

§. II. *Sexaginta quinque propoſitiones ad minus, ut ſcandaloſæ, & pernicioſæ damnatæ ab Innocentio XI. die* 2. *Martii anni* 1679. 391
III. *Quædam dubia circa propoſitiones damnatas.* 403
IV. *Quinque propoſitiones Janſenii damnatæ in materia fidei ab Innocentio* X. die 9. Junii Anno 1653. ibid.
V. *Duæ propoſitionas, quarum prima velut hæretica, & ſecunda ut ſcandaloſa, temeraria, piarum aurium offenſiva, & erroneæ damnatæ ſunt ab Alexandro VIII.* 24. *Aug* 1690. 404

§. VI. *Aliæ*

§. VI. *Aliæ propoſitiones, ut reſpective temerariæ, ſcandaloſæ, male ſonantes, injurioſæ, hæreſi proximæ, hæreſim ſapientes, erroneæ, ſchiſmaticæ, hæreticæ, damnatæ ab eodem Sum. Pontif.* die 7. Decembr. ejuſdem anni. Pag. 404

VII. *Explicantur Cenſuræ Theologicæ propoſitionum.* 405

TRACTATUS QUADRAGESIMUS PRIMUS.

De Doctrina Chriſtiana. 407

CAPUT PRIMUM.

Notio Doctrinæ Chriſtianæ. ibid.

CAPUT II.

De ſigno Crucis. 408

CAPUT III.

De Symbolo Fidei. 409

§. I. *Explicatur prima pars Symboli.* 410

II. *Pars ſecunda Symboli, quæ pertinet ad Eccleſiam* 415

CAPUT IV.

De Articulo Fidei. 419

§. I. *De Articulis Divinitatis.* ibid.

II. *De Articulis Sanctæ humanitatis.* 426

CAPUT V.

Agitur jam de ſecunda parte Doctrinæ Chriſtianæ, quæ docet ea, quæ a nobis ſunt oranda vel petenda, inter quæ primum locum tenet oratio Dominica. Videatur curſus. Salm. tract. 21. Cap. 9. punct. 6. 431

§. I. *De oratione Dominica.* ibid.

II. *Explicatur oratio Dominica.* ibid.

CAPUT VI.

Ave Maria. 435

CAPUT VII.

Salve Regina. 337

TRACTATUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

Quædam Conſtitutiones Apoſtolicæ. 438

CONSTITUTIO CLEMENTIS X.

In qua Regularium Privilegia, quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem declarantur. 439

CONSTITUTIO BENEDICTI XIV.

Contra exercentes Mercimonia ſuper eleemoſynis Miſſarum. 441

CONSTIDUTIO BENEDICTI XIV.

Declarativa; & moderativa alterius ab ipſo editæ contra ſollicitantes. incipientis Sacramentum Pœnitentiæ. 442

Declarantur quæſtiones circa Leges jejunii ab Archiepiſcopo Compoſtellano propoſita Benedicto XIV. 443

ERRA-

Pag.	Num.	Lin.	ERRATA	CORRIGE
13	72	1	Religinis	Religionis
16	14	17	maſiternum	maternum
20	40	4	deſignatas	deſignatos
26	13	18	muteriam	materiam
31	42	19	Judds	Judas
32	51	3	ut	aut
37	85	10	prius	pius
43	12	7	lla	illa
48	43	4	delatione	declaratione
60	110	15	mentis	menſes
61	116	18	perducat	perduret
62	121	14	cuuſque	cujuſque
62	124	9	omiiæ	omiſſa
66	25	17	7	3.
71	16	1	16	56.
76	88	18	valdum	validum
81	117	3	illuſt	illud
86	151	2	plure	plures
87	157	16	trubunales	tribunalis
99	216	1	Nihilominns	Nihilominus
125	372	3	liceat Epiſcopi	*liceat Epiſcopis*
130	5	7	annorem	annorum
131	5	17	Cavones	Canones
132	11	13	deſigatur	deſignatur
161	85	15	cuſtodotibus	cuſtodibus
162	283	1	Ine	Inq.
171	55	11	Domenicanis	Dominicanis
175	84	2	CanticuCanticorum	Cantu Canonicorum
176	88	19	Chorl	Chori
184	40	25	hic ferre	hinc inferre
195	103	13	cobtingere	contingere
207	57	22	promovendam	depromendam
216	115	18	conditionales	confidentiales
228	65	1	teptionem	receptionem
234	98	1	nullitatam	nullitatem
234	100	9	quop	quod
245	174	3	ex tribus	ex quibus
297	196	1	compotens	competens
304	34	10	accedentes	accedens
322	125	20	Epiſcoous	Epiſcopus
341	33	7	cuus	cauſa
342	36	22	efilgitare	flagitare
342	37	8	tribuatur	tribuatur
400	143	2	audire	audiri
404	171	17	eutem	autem
410	26	7	affective	effective
418	91	1	qaæ	quæ
423	135	4	eſſentia	eſſentiæ
425	152	23	qaid	Quid
426	156	24	art. 2.	*art.* 2.
430	196	20	commendatlo	commendatio
431	201	5	debet	debent
431	207	8	audi vos	audi nos.

TRA-

TRACTATUS VIGESIMUS SECUNDUS

De Sacramentis in genere.

SAcramenti nomen improbarunt Zuinglius, Carloſtadius, aliique hæretici: verum relicta eorum deploranda cæcitate; omiſſa etiam ejuſdem nominis Ethymologia, & varietate, qua a quibuſdam jusjurandum, ab aliis depoſitum in loco ſacro, ab aliis denique verius quodlibet arcanum ſive bonum, ſive malum ſignificatur: in præſenti pro ſigno gratiæ divinitus inſtituto ſumitur a Theologis, cum quibus, & nos in eadem acceptione de illo diſceptamus duce D.Thom. 3. *p. q.* 60. *uſq. ad* 65.

CAPUT UNICUM

De ſpectantibus ad Sacramenta generatim.

AGere de Sacramentis in genere nihil aliud eſt, quam indagare naturam Sacramenti in communi cum requiſitis ad ejus valorem, & aliis, quæ ſtatim dicimus, & mox fuſius patebunt.

PUNCTUM I.

De eſſentia, & diverſitate Sacramentorum.

1. Inq. 1. Quot ſciri debeant de Sacramentis? R. Sex. *Primo* enim ſcienda eſt eorum natura, ſive definitio phiſica, aut metaphiſica. *Secundo* eorum materia, & forma. *Tertio* eorum Miniſter cum ſuis requiſitis. *Quarto* eorum ſubjectum, ejuſque diſpoſitio. *Quinto* ipſorum effectus, moduſque illum cauſandi. *Sexto* denique neceſſitas ea recipiendi.

2. Inq. 2. Quid ſit Sacramentum? R. Eſt *Signum ſenſibile rei ſacræ ſantificantis homines*. Hæc definitio traditur a D. Thom. ubi ſupra, & communiter recipitur a Theologis. Eſt definitio Metaphiſica, quia explicat Sacramenti naturam per ſuum genus, & differentiam, ſive per ſuas partes metaphiſicas. *Signum ſenſibile* ponitur loco generis, quia per id convenit Sacramentum cum aliis ſignis, quæ Sacramenta non ſunt. *Rei ſacræ ſanctificantis homines* ponitur loco differentiæ, quia per id differt ab omni alio ſigno; ſolum namque Sacramentum eſt ſignum gratiæ, ſeu rei ſacræ ſantificantis homines. Definitio phiſica Sacramenti eſt: *Artefactum quoddam conſtans ex rebus tanquam ex materia, & ex verbis tamquam ex forma*. Dicitur hæc definitio phiſica, quia ejus naturam explicat per ſuam materiam, & formam, ſeu per ſuas partes phiſicas.

3. Obiic. Cruces, ac Imagines Sanctæ ſunt ſignum rei ſacræ; & tamen Sacramenta non ſunt: ergo non recte definitur Sacramentum. R. Cruces, ſeu inſtrumenta Paſſionis Domini, ejus imagines, & alia hujuſmodi eſſe ſigna ſpeculativa, non practica gratiæ, quia licet illam ſignent, non illam cauſant.

4. Replic. Sacramenta antiqua non cauſabant gratiam: ergo ut aliquid ſit Sacramentum ſufficit illam ſignare. R. Quod licet Sacramenta veteris legis carebant virtute, qua novæ legis gaudent ad cauſandam gratiam; illam tamen ſuo mo-

modo ſpecialius aliis rebus ſacris cauſabant: fuerunt enim a Deo inſtituta peculiariter ad ſanctificandos homines.

5. Inq. 3. Quæ ſigna ſunt Sacramenta? R. Sunt *primo* ſigna non *ſpiritualia*, quia non Angelis data ſunt; ſed *ſenſibilia* hominis conditioni accomodata. *Secundo* non naturalia, ut fumus reſpectu ignis; ſed *ex inſtitutione divina, & ad placitum Dei*, qui utpote ſolus Author gratiæ valet illam medio Sacramento ſignare, ac producere. *Tertio* ſunt ſigna ſtabilia, quia dantur pro aliquo integro ſtatu. *Quarto* ſunt ſigna *practica*, quia efficiunt, quod ſignificant. *Quinto rememorativa* paſſionis Chriſti, *demonſtrativa* gratiæ ſanctificantis & *pronoſtica* futuræ gloriæ. Unde quodcumque ſignum eſto a Deo inſtitutum his carens prærogativis reſpective a dignitate, & natura deficit Sacramenti; qua ratione Serpens Æneus elevatus a Moyſe, Manna de Cælo præſtitum, & alia, quæ Judæis contingebant, non erant vera Sacramenta.

6. Inq. 4. Quæ Sacramenta novæ Legis correſpondeant veteris Legis Sacramentis? R. Quatuor legis gratiæ Sacramenta correſpondent Sacramentis antiquæ Legis. Nam Circumciſioni reſpondet Baptiſmus, per quem Chriſto dicamur, & a Judæis, & Paganis ſecernimur, ſicut Judæi Deo dicati per Circumciſionem a ceteris diſtinguebantur. Convivio Agni Paſchalis reſpondet Euchariſtia. Purificationibus antiquis Pænitentia. Conſecrationi denique Pontificis, veterumque Sacerdotum reſpondet Sacramentum Ordinis. Nullum fuit in illa lege Sacramentum reſpondens Confirmationi, quia hæc ſignificat gratiæ plenitudinem, quæ tunc nondum advenerat: nec Extremauntioni, quæ præparat proxime ingreſſum ad gloriam, ad quam aditus in veteri lege non patebat: nec tandem matrimonio; ſolum enim contrahebatur prout erat in officium naturæ.

7. Inq. 5. In quo differant ab antiquis Sacramenta novæ legis? R. *Primo* differre in eo, quod hæc fuerunt inſtituta a Chriſto Domino; illa vero a Deo ante Incarnationem Verbi Divini. *Secundo*, quia nova ſunt tantum ſeptem, antiqua autem erant plura. *Tertio*, quia nova cauſant gratiam *ex opere operato*; vetera autem ſolum *ex opere operantis*. Cauſare gratiam *ex opere operato* eſt illam cauſare ipſa Sacramenta media virtute ex paſſione Chriſti ſibi communicata. Cauſare gratiam *ex opere operantis* eſt Deum illam producere ad præſentiam Sacramenti; vel intuitu fidei, aut meriti operantis: ita illam cauſabant Sacramenta antiqua ex meritis Chriſti venturi: noſtra vero illam producunt *ex opere operato*, hoc eſt, per ſe ipſa ex meritis paſſionis Chriſti jam peractæ: ideo illa fuere figurativa, noſtra autem rememorativa. Unde hæc ab illis non differunt ſolo externo ritu, & cæremonia, ut dixit Calvinus, cujus errorem proſcripſit Trid. *Seſſ.* 7. *Can.* 2.

8. Inq. 6. In quo differant Sacramenta novæ Legis inter ſe? R. Differre in primis in ſuis materiis, formis, & effectibus: deinde differunt, quia quædam ſunt mortuorum, ut Baptiſmus, & Pœnitentia: quædam vivorum, ut reliqua: quædam imprimunt Characterem, & nequeunt iterari, ut Baptiſmus, Confirmatio, ac Ordo, cetera illum non imprimunt, ideo iterari valent; quædam non exigunt miniſtrum Ordinis, ut Matrimonium, & Baptiſmus in caſu neceſſitatis; reliqua illum expoſcunt: quædam cauſant cognationem ſpiritualem, ut Baptiſmus, & Confirmatio; alia illam de jure non producunt, licet etiam de pænitentia quandoque de facto oriatur, ut ſuo loco patebit.

9. Inq. 7. Quot ſint diſtinguenda in quolibet Sacramento? R. Tria: nempe id quod dicitur *Sacramentum tantum*: *res tantum*: *ac res, & Sacramentum ſimul*. *Sacramentum tantum*, eſt quod ſignificat, & non ſignificatur, ut materia, & forma. *Res tantum*, quod ſignificatur, & non ſignificat, ut gratia. *Res, & Sacramentum ſimul*, eſt quod ſignificat, & ſignificatur, ut character in Sacramentis, quæ illum imprimunt. Nam prout ſignificatur per materiam, & formam eſt *res*; prout autem unitum materiæ, & formæ ſignificat gratiam, eſt *Sacramentum*. Hoc eodem modo eſt *res, & Sacramentum* in Euchariſtia Corpus, & Sanguis Chriſti: in Pænitentia dolor: in Extrema untione levamen animæ, aut hilaritas interior, & etiam quandoque ſanitas corporis: in Matrimonio mutuus amor, ac unio indiſſolubilis: in omnibus gratia eſt *res tantum*; & materia, & forma *Sacramentum tantum*.

PUNCTUM II.

De Sacramentorum Auctore, numero, & neceſſitate.

10. Inq. 1. An omnia Sacramenta novæ Legis fuerint immediate inſtituta a Chriſto Domino? R. affirm. Ita docet *Concil. Trid. Seſſ. 7. can.* 1. his verbis: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non fuiſſe omnia a Chriſto Domino inſtituta, anathema ſit*. Cur vero ipſe Dominus voluerit eſſe Author Sacramentorum? Ratio a priori nulla aſſignari valet, niſi ſua piiſſima voluntas. Tres autem rationes congruentiæ aſſigantur a D. Thom. 3. *p. q.* 64. *a* 4. *ad* 1. *& ad* 3. *Prima*, ne homines in alio præter ipſum ſpem, aut amorem ponerent. Sicut enim ipſe Dominus voluit eſſe Creator noſter, ac Redemptor, ne ſcilicet amorem divideremus

remus; hac eadem ratione voluit etiam Sacramentorum omnium eſſe Inſtitutor. *Secunda* ne eſſent diverſi inſtitutores, ex quo oriretur diviſio, qualis fuit apud illos, qui dicebant: *Ego ſum Pauli: ego autem Apollo: ego vero Cephæ.* 1. *Cor.* 1. *Tertia* ne eſſent plura capita in Eccleſia, ſi Apoſtoli potuiſſent inſtituere Sacramenta.

11. Obiic. 1. Ex præfatis verbis Concilii ſolum ſequitur, Chriſtum omnia inſtituiſſe Sacramenta, ſed non immediate. 2. Jacobus Apoſtolus fuit inſtitutor Extremæ Unctionis; nulla hujus Sacramenti fit mentio, niſi in ejus Epiſtola Canonica 5. 3. Chriſtus non inſtituit librum Evangeliorum pro materia Diaconatus, neque verba ejus traditionis pro forma, idemque paret pro materia, & forma Subdiaconatus: ergo non omnia Sacramenta inſtituit immediate.

12. R. ad 1. Sufficienter colligi ex prædictis, & aliis verbis Concilii omnia Sacramenta fuiſſe a Chriſto inſtituta immediate: ita ut probabilius veritas hæc tanquam de fide ſit tenenda; licet aliqui, etiam Catholici oppoſitum ſenſerint. Ad 2. Dicitur, quod Jacobus Apoſtolus non fuit inſtitutor Extremæ Unctionis, ſed primus, qui hoc Sacramentum, jam inſtitutum, ſcripto promulgavit, ut docet idem *Concil. Seſſ.* 14. *cap.* 1. Ad 3. Dicimus, quod Chriſtus quaſdam materias, & formas inſtituit in ſpecie, ut materias, & formas Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Pænitentiæ; ceterorum vero materias, & formas ſaltem totales in genere ſolum determinavit. Ideo ex traditione Apoſtolica divina obſervatur porrectio Calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, libri Evangeliorum, & Epiſtolarum pro materia partiali Sacerdotii, Diaconatus, & Subdiaconatus in Eccleſia Latina.

13. Inq. 2. Quot ſint novæ legis Sacramenta? R. Sunt ſeptem, & nec plura, nec pauciora. Nempe Baptiſmus, Confirmatio, Pænitentia, Euchariſtia, Extremaunctio, Ordo, Matrimonium. Ita Trid. *Seſſ.* 7. *Can.* 1. Ratio a priori hujus numeri eſt voluntas Chriſti. Ratio congruentiæ ſumitur a proportione vitæ ſpiritualis ad corporalem. Quoniam ſicut in corporali primo eſt generatio, ſecundo corroboratio, tertio nutritio, quarto ſanatio ab ægritudine, quinto reſtitutio priſtinæ valetudinis, ſexto poteſtas exercendi actus, & regendi multitudinem, ſeptimo propagatio ſpeciei ad Reipublicæ conſervationem: ita in vita ſpirituali requiritur generatio per Baptiſmum; corroboratio per Confirmationem; nutritio per Euchariſtiam; ſanatio per Pænitentiam; reſtitutio priſtinæ ſalutis per Extremam Unctionem, quæ culparum reliquias abſtergit; poteſtas regendi per Ordinem; & propagatio per Matrimonium. Ita D. Thom. 3. *par. q.* 65. *art.* 1.

14. Veritatem ſeptenarii numeri Sacramentorum omnes Catholici utriuſque Eccleſiæ Latinæ, & Grecæ unanimiter amplectuntur: ſoli hæretici primo Lutherus, deinde Calvinus, eorumque ſequaces a veritate miſere recedentes non ſolum contra illam, ſed etiam contra ſe ipſos perpetuo dimicant. Jam unum, iam duo, jam tria, jam plura, jam pauciora Sacramenta pro libito admittunt. Unde obiiciunt primo: Scripturam Sacram ſeptenarii numeri Sacramentorum nullibi meminiſſe. R. Ipſos in primis negligere, & adulterare Sacram Scripturam ad ſuum placitum; in ea enim expreſſe fit mentio ſaltem de Euchariſtia, & Pænitentia, quæ tamen Sacramenta ab ipſis reſpuuntur. Nec de ceteris Sacramentis mentionem omittit Scriptura: eſto autem illam omitteret, non inde ſequeretur, non eſſe de fide prædictum numerum; plura enim, quæ ex Scripturis non conſtant expreſſe, ſunt de fide, ut virginitas perpetua Beatiſſimæ Deiparæ.

15. Obiic. 2. SS. Patres duo tantum, vel pauciora ſeptem, Sacramenta variis in locis commemorant: alii lotionem pedum Sacramentum appellant: ergo R. SS. Patres alicubi duo tantum deſignare, quia ibi de duobus tantum erat diſceptatio: non enim ubique neceſſe illis erat de omnibus agere. Pedum autem lotionem lato modo Sacramentum vocant.

16. Inq. 3. An ad humanam ſalutem neceſſaria fuerit Sacramentorum inſtitutio in omni lege? R. Quod licet non ſint neceſſaria *abſolute, & ſimpliciter* Sacramenta ad hominis ſalutem, quia poterat Deus aliis mediis, aliaque via hominem ſalvare; neceſſaria tamen fuit in omni lege eorum inſtitutio *ad melius eſſe, ſeu neceſſitate congruentiæ*. Quia congruit divinæ Providentiæ, conditionique hominis, ut per corporalia, & ſenſibilia adducatur ad ſpiritualia. Unde in lege naturæ fuit aliquod Sacramentum ad peccatum originale delendum per fidem mediatoris venturi. In Lege ſcripta fuit Circumciſio ad eundem finem inſtituta cum aliis Sacramentis pro expiandis maculis legalibus. In Lege denique nova adveniente plenitudine gratiæ habemus Sacramenta, *licet numero pauciora, virtute tamen majora, ac utilitate meliora*, ut inquit D. Auguſt. *Cont. Fauſt.* 19. *cap.* 13. In ſtatu innocentiæ nec fuerunt, nec erant neceſſaria Sacramenta, quæ hominem rectificarent; non enim tunc indigebat homo rectificari per aliquid corporale, aut ſenſibile, ut ait D. Thom. 3. *p. q.* 61. *a.* 2.

P U N C T U M III.

De Sacramentorum materia, & forma.

17. Inq. 1. Quid intelligatur in Sacramentis nomine materiæ, & formæ? R. Intelligi partes phiſicas, & intrinſecas Sacramenti. Priſcis temporibus donec Philoſophia Peripatetica in ſcholas fuit invecta, nomen materiæ, & formæ non fuit uſitatum, ſed *ſigno* & *re ſacra* conſtare Sacramenta dicebant. Jam vero Eccleſia tam Latina, quam Greca pro clariori explicatione partium Sacramenti nomina materiæ, & formæ adoptat. Igitur Sacramenta conſtant ex tribus, nempe ex materia, & forma tanquam ex partibus intrinſecis, & ex intentione tanquam ex conditione *ſine qua non*. Quod idem eſt, ac dicere, Sacramenta conſtare ex rebus tanquam ex materia, & ex verbis tanquam ex forma, & intentione. Materiæ nomine non ſolum res, ſed etiam actiones ſignificantur, ut Ablutio, Confeſſio, Unctio. Similiter nomine formæ non tantum verba, ſed nutus conſenſum exprimentes accipi poſſunt, ut in matrimonio contingere valet. In ceteris Sacramentis neceſſario neceſſitate Sacramenti requiruntur verba pro forma.

18. Inq. 2. Cur materia res, & verba ſint forma? R. Quod ſicut in omni compoſito forma eſt, quæ perficit, complet, & determinat materiam, ita in Sacramento verba, quæ determinant materiam ad ſignificandum effectum Sacramenti, habent rationem formæ. Ut in Baptiſmo aqua, quæ eſt indifferens ad potandum, & abluendum, determinatur per verba Miniſtri ad abluendum peccatum originale, vel alia, ſi quæ ſunt in baptizando. Imo ipſa ablutio exterior determinatur ad ablutionem interiorem. Pariter judicium Sacramentale, quæ incipit per Confeſſionem pœnitentis completur, & perficitur per verba Miniſtri. Nec obſtat dicere, quod res, & verba ſunt diverſi generis, ideoque non poſſe componere aliquid unum, uti eſt Sacramentum. R. enim res, & verba eſſe diverſi generis in ratione naturæ, in ratione vero ſignificandi conveniunt, eſto ſemper verba perfectius, quam res ſignificent, ut ait D. Thom 3. *p* *q.* 60. *a* 6. *ad* 2.

19. Inq. 3. Quotuplex ſit materia? R. eſt duplex *Remota*, & *proxima*. *Remota* eſt inter quam, & formam aliquid mediat. *Proxima* eſt, inter quam, & formam nihil mediat. Unde in Baptiſmo aqua eſt materia remota, quia inter illam, & formam mediat ablutio; ipſa vero ablutio eſt materia proxima, quia inter illam, & formam nihil mediat. Quidam recentior dicit, materiam remotam eſſe illam rem ſenſibilem, quæ per actionem miniſtri applicatur ſuſcipienti; verum hæc explicatio non adeo bene congruit materiæ remotæ Sacramenti Pænitentiæ, ut conſideranti patebit, ſicut ea, quæ a nobis traditur, quæ omnibus Sacramentis optime convenit. Forma remota poſſunt dici certa verba proferenda a Miniſtro in applicatione materiæ. Forma proxima ſunt ipſa verba ſupra materiam proximam actualiter prolata. Materiæ, & formæ Sacramentorum elevantur per quamdam virtutem ſupernaturalem ad producendam gratiam; in ſua tamen entitate ſunt naturales: excepto dolore de peccatis, qui ſupernaturalis debet eſſe.

20. Inq. 4. Quotuplex ſit materia *Remota*? R. Eſt triplex: nempe *certa*, *licita*, & *dubia*. Materia *certa* eſt, *qua certo conſtat fieri validum Sacramentum*. *Licita*, *qua valide*, *& licite ſit Sacramentum*. *Dubia eſt de qua dubitatur*, *an cum ea fiat Sacramentum*. Ut pro Baptiſmo aqua naturalis eſt materia valida; aqua conſecrata, ſeu benedicta eſt materia licita; dubia autem eſt aqua naturalis ita permixta ſive cum roſacea, ſive aliquo liquore, ut dubitetur, an permaneat naturalis. Etiam aqua diſtillata eſt materia dubia. Peccat graviter utens in Sacramentis materia tantum valida, aut dubia extra caſum neceſſitatis; debet enim quiſque uti tantum materia licita. In caſu vero neceſſitatis, qui utitur materia dubia debet proferre formam ſub conditione. In Baptiſmo, & Pænitentia neceſſitate urgente poſſumus uti materia dubia, & forma conditionali: quia ſunt Sacramenta neceſſaria ad ſalutem. Etiam Extrema Unctio miniſtrari valet ſub conditione ei, de quo prudenter dubitatur, an expiraverit.

21. Inq. 5. An verba conſtitutiva formæ in Sacramentis ſint tantum promiſſoria, ſeu concionalia? R. Nec ſunt promiſſoria, ut Lutherani contendunt, neque concionalia, aut excitativa, ut Calviniſtæ autumant, ſed ſunt vere ſanctificantia, conſecratoria, effectoria, ſeu operatoria, quia divina virtute id interius operantur, quod exterius ſignificant.

22. Inq. 6. Qualis unio adeſſe debeat inter materiam, & formam, ut dicatur vere conſtituere Sacramentum? R. Talis unio debet eſſe, ut moraliter judicetur ſimul coexiſtere. Requiritur itaque unio moralis, ſeu ſimultas ſufficiens ad conſtituendum unum compoſitum morale; hæc autem unio, aut ſimultas non tanta exigitur in Pænitentia, & matrimonio, quanta in aliis Secramentis: Pænitentia eſt admodum judicii, in quo non ſemper cognita cauſa, ſtatim profertur ſententia. Matrimonium etiam celebratur admodum contractus, in quo putantur conſenſus moraliter conjugi, quamdiu cenſentur moraliter perſeverare. In omnibus igitur Sacramentis, licet melius ſit, quod materia, & forma ſimul incipiant, & finiantur, tamen ſimultas adeo ſtri-

ſtricta non requiritur, ſed ſufficit, quod in Baptiſmo v. gr. forma incipiat, antequam finiatur ablutio, vel viceverſa.

PUNCTUM IV.
De Variatione materiæ, aut formæ.

23. Inb. 1. Quotuplex ſit variatio, quæ in materiis, & formis Sacramentorum evenire poteſt? R. eſt duplex, nempe *ſubſtantialis*, *&* *accidentalis*. Variatio *ſubſtantialis* tam in materia quam in forma tunc datur; quando ſpecie diſtincta ſubrogatur ab ea, quam Chriſtus inſtituit: ut ſi pro aqua alter liquor in Baptiſmo, aut pro forma ejuſdem forma alterius Sacramenti ſubſtituatur. Tunc adeſt variatio *accidentalis* quando eadem materia, & forma remanens, aliqua alteratione afficitur: ut quod aqua ſit calida, vel frigida, aut forma lingua proferatur vernacula. Obſerva autem, quod variatio accidentalis phyſice in materia poteſt eſſe ſubſtantialis theologice; ut ſi aqua ſit adeo congelata, quod ad ablutionem non deſerviat; quo in caſu adeſt variatio ſubſtantialis theologica, quandiu ſic permaneat. Igitur ſi variatio ſit ſubſtantialis ſive in materia, ſive in forma, nullum eſt Sacramentum: ſi vero tantum ſit accidentalis ſit validum Sacramentum, eſto illicitum plus, minuſve juxta majorem, vel minorem variationem, & ejus cauſam.

24. Quamvis plures variationis modi tam circa materiam, quam formam recenſeri ſoleant; potiſſimum tamen circa formam numerantur octo. 1. ſit per diverſum idioma. 2. per additionem alicujus verbi. 3. per verbi alicujus diminutionem. 4. per corruptionem verborum. 5. verborum tranſpoſitione. 6. Ipſorum interpolatione. 7. Verbis ſynonimis, ut ſi pro *baptizo*, dicas, *abluo*. 8. Verbis equivocis, vel ambiguis, ut ſi conferas baptiſmum dicens: *Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & procedentis ab utroque*. Sed de his iterum redibit ſermo quando agamus de Sacramentis in particulari. Pro omnibus autem obſerva quamlibet variationem alienam ab uſu, & more approbatis ab Eccleſia eſſe culpabilem, ut dictum eſt.

25. Inq. 2. An Eccleſia poſſit mutare formaliter materias, aut formas Sacramentorum? R. neg. quia Chriſtus non dedit ei poteſtatem illas mutandi formaliter, & quo ad ſubſtantiam; eſto quo ad aliqua accidentalia circa ritus, & cæremonias ad Sacramenta ſolemniter miniſtranda diſponere valeat, ſalva ſemper ſubſtantia a Chriſto Domino inſtituta, ut dictum eſt de ordine, & patet in Matrimonio, cujus materiam & formam variavit Eccleſia tantum materialiter, declarando conſenſus Clandeſtinos non eſſe legitimos, nec validos.

26. Inq. 3. An forma ſacramentorum *ſub conditione* adhibita valida ſit, ac licita? R. 1. quod forma appoſita ſub conditione de preſenti, aut de præterito valida eſt ſuppoſita exiſtentia conditionis: ut ſi ſacerdos ungeret infirmum ſub conditione: *ſi vivis, ſi capax es*. Tunc enim ſuppoſito quod vivat, adſunt omnia requiſita pro valore Sacramenti. Oppoſitum autem accidit quando conditio eſt de futuro, quæ cum non ſubſiſtat dum adſunt materia, & forma, ſuſpendit Sacramentum, nullumque reddit, eo quod dum ipſa advenit, jam materia, & forma non ſubſiſtunt. Unde miniſter adhibens in Sacramentis formam ſub conditione de futuro graviſſimum ſacrilegium perpetraret.

27. R. 2. quod adhibere formam ſub conditione in caſu neceſſitatis in Baptiſmo, Pœnitentia, & Extrema Unctione licitum eſt uti jam diximus. De ceteris Sacramentis, & præcipuæ de Pœnitentia extra articulum mortis, diſsident Theologi; quidam nimis benigne; quidam plus æquo ſevere loqui videntur. Ego vero neque illis, neque iſtis adhærere vellem; exiſtimo enim ſolum id licere, quando ex rationabili cauſa judicat prudens miniſter proferendam eſſe ſub conditione formam Sacramenti, quia nulla huic tunc ſit injuria, & favere non parum valet proximo. Cogita Confeſſarium anxiatum dubio, an protulerit formam abſolutionis poſtquam penitens ſua crimina pateſecit, & recedere jam incipit; tunc utique ſuppoſito vero dubio illum ſub conditione abſolvere poſſe quis inficiabitur? Nam ex una parte minime exponitur Sacramentum nullitati, & ex alia ſatisfit juri, quod proximus habet ad abſolutionem. Idem eſt quando pueri grandiuſculi ad Confeſſionem accedunt & aliqua peccata fatentur, quin plene diſcernere valeas an concipiant verum dolorem. Undique angeris; hinc ne ſit nulla abſolutio, inde ne injuſte denegetur, quo in caſu dicimus poſſe impertiri ſub conditione. Ita Ligorio lib. 6. n. 431. & alibi.

28. Dices cum Concina & aliis: Chriſtus non inſtituit pro Sacramentis formas conditionales, nec in prioribus Eccleſiæ ſæculis, nec in aliquo Concilio, aut Rituali ulla de illis ſit mentio: erg. R. quod ſicut ex eo quod Chriſtus Dominus non inſtituerit formas conditionales non deducitur neque in caſu extremæ neceſſitatis eſſe apponendas in Baptiſmo, & Penitentia; imo ex benigna interpretatione mentis Divini Inſtitutoris urgente neceſſitate licite adhibentur: ita aſſerimus poſſe licite apponi in aliis caſibus adſtante rationabili cauſa. Et licet nec inprimis Eccleſiæ ſeculis, nec in conciliis, aut Ritualibus ulla de illis fiat mentio; in nullo pariter tempore, concilio, aut Rituali reperitur damnatus uſus for-

mæ conditionatæ adſtante cauſa rationabili, ut advertunt Patroni hujus ſententiæ apud Benedict. XIV. *lib. 7. de Syn. Diœc. cap. 15. n. 6.*

29. Sed improbandas cenſemus conditiones, quas idem ſapientiſſimus Pontifex refert ex aliorum ſententia ibid. *n. 3.* nempe: *te abſolvo ſi habeo poteſtatem abſolvendi*; vel *ſi tu es vere pœnitens*; quia in primis dubitans de ſua poteſtate, ſolum in caſu urgentis neceſſitatis poteſt abſolvere. Deinde ſecunda conditio eſt nimis univerſalis; unde adverſarii eruere contendunt laxitatem diſpenſandi omnibus accedentibus indiſcriminatim beneficium abſolutionis ſub conditione *quod ſint diſpoſiti*. Hoc eſt paradoxum a quibuſdam voluntarie excogitatum. Non enim aſtruitur dandam eſſe abſolutionem ſub conditione indiſcriminatim, ſed certis caſibus, in quibus vix aliter Confeſſarius valet ſe ab anguſtia, & perplexitate liberare. Et quidem circa pueros ſi teneriores ſint abſque abſolutione dimittantur; ſi vero grandiores caute eſt procedendum. Ob hanc rationem, ſeu difficultatem concipiendi verum dolorem, dico alibi facilius, vel ſaltem non difficilius admitti poſſe pueros ad Communionem annualem, quam ad Confeſſionem. Vid. *Tract. 35. num. 49.*

PUNCTUM V.

De Sacramentorum Miniſtro.

30. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Sacramentorum? R. quod alius eſt *ordinarius*, alius *extraordinarius*. Miniſter extraordinarius, non ex Chriſti Inſtitutione, ſed de potentia Dei abſoluta poteſt eſſe quilibet, etiam Beatus, ſive homo, ſive Angelus: quia Deus valet effectus Sacramentorum ſine Sacramentis, prout voluerit, conferre: erg. poteſt etiam uti inſtrumento, quod ſibi placuerit ad ipſos effectus producendos. Unde ſi Angeli boni aut alius Beatus aliquod Sacramentum perficeret, ſeu miniſtraret, ratum eſſet habendum, ſecus ſi dæmon illud exhiberet. Ita D. Thom. *3. p. q. 64. a. 7.*

31. Miniſter ordinarius ex Chriſti inſtitutione eſt ſolus viator, ſed non omnis; alius enim eſt, qui non exigit ordinem nec deputationem peculiarem, ut pro Matrimonio, & Baptiſmo in caſu neceſſitatis. Alius eſt ſolemnitatis, & ex officio, in quo requiritur ordo, & peculiaris deputatio, pro ceteris Sacramentis, quæ ideo dicuntur requirere Miniſtrum ordinis. Matrimonium igitur, & Baptiſmus in caſu neceſſitatis perfici valent a quocumque, ita ut ab hujuſmodi miniſterio nec fœmina, nec infidelis excludatur: reliqua vero Sacramenta ſolum a Miniſtris legitime ordinatis confici poſſunt. Hoc eſt fidei dogma contra Lutherum, & ejus aſſeclas definitum a Trident. *ſeſſ. 7. can. 10.*

32. Objic. omnes Chriſtiani appellantur *regale Sacerdotium* a D. Petro *Epiſt. cap. 11.* erg. omnes ſunt Sacerdotes, & valent omnia Sacramenta peragere. R. quod omnes Chriſtiani dicuntur in ſcriptura ſacra loco laudato, & alibi Sacerdotes lato modo, & methaphorice; nempe ad Sacrificandum Deo hoſtias laudis, juſtitiæ, orationis, & aliorum bonorum operum, quæ eſt prærogativa Chriſtianæ profeſſionis; nam extra illam licet infideles non peccent in operibus ex ſe bonis, non offerunt ſacrificium Deo acceptabile aut meritorium vitæ æternæ. Unde Chriſtiani omnes vocantur Sacerdotes eodem modo ac ibidem dicuntur lapides vivi ac Reges ad exprimendam dignitatem, & excellentiam ſuæ profeſſionis.

33. Inq. 2. Quid requiratur in Miniſtro ad conficienda Sacramenta? R. quod neceſſitate Sacramenti, hoc eſt ad validum, debet habere intentionem faciendi quod facit Eccleſia Chriſti. Neceſſitate præcepti ſive ad licitum debet eſſe in gratia, vel habere attritionem exiſtimata contritione, ſaltem pro Sacramentis quæ petunt miniſtrum ordinis, excepto pro Euchariſtia conficienda, ad quam ſe debet præparare per Confeſſionem, ut ſuo loco patebit. Intentio igitur debet eſſe non ludicra, aut jocoſa, ſed ſeria. Nec referunt exemplum in oppoſitum S. Athanaſii pueri alios pueros joco baptizantis; S. Geneſii a mimo in theatro ludrice baptizati; Dioſcori ſimiliter, & cujuſdam judæi, qui ludentes, non ſerio Baptiſmum ſuſcepere. R. enim vel ſerio, vel nullo modo fuiſſe baptizatos. Non enim ſufficit adhibere ritus externos, ſi deficit in Miniſtro intenſio faciendi Sacramentum, ſive quod Eccleſia facit.

34. Objic. 2. Sacramenta ſunt quædam medicinæ, ſed medicinæ non pendent ex intentione illas miniſtrantis: erg. nec Sacramenta. R. quod argumentum tenet utique in Euchariſtia, in cujus adminiſtratione non requiritur intentio Miniſtri, quia non conſiſtit in uſu. In ceteris vero Sacramentis non tenet illatio: quia miniſter medicinæ non eſt ejus cauſa, ſed ſolum eſt applicans, ideoque ejus effectus ab illius intentione non pendet. Ex oppoſito Miniſter Sacramentorum eſt cauſa effectiva inſtrumentalis eorum, ideo ad ſuum valorem determinari debent ab intentione Miniſtri: non enim ſunt cauſæ naturales ut medicinæ, ſed pendentes a Miniſtrorum voluntate. Oppoſitus Lutheri error, quem ſubinde adoptavit Calvinus fuit proſcriptus a Trident. *ſeſſ. 7. can. 11.*

35. Inq. 3. An ad valorem Sacramenti requiratur, ut Miniſter habeat intentionem faciendi, quod facit Eccleſia Romana? R. neg. ſufficit quod vellit facere generatim, quod facit Eccleſia Chriſti, quamcumque ipſe ſive Lutheranam, ſive

ſive Calvinianam, ſive aliam in mente habeat: nam error privatus Miniſtri non officit valori Sacramenti, quoties ſaltem implicite intendit peragere Sacramentum. Miniſter quippe in conficiendis Sacramentis, non privatam, ſed publicam Chriſti,& Eccleſiæ perſonam gerit;unde privata ejus intentio erronea opus Dei non irritat. Neque defectus probitatis, aut fidei in Miniſtro vel intentionis producendi effectus Sacramenti officit ejus valori: alias nullus eſſet baptiſmus collatus a judæo, Pagano, aut hæretico, qui non habent intentionem baptizandi in remiſſionem peccatorum. Cujus oppoſitum omnes Catholici unanimi aſſenſu confitemur, & docet Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 4.

PUNCTUM VI.

De intentione, & aliis requiſitis in Miniſtro.

36. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit intentio? R. intentio eſt *volitio finis cum advertentia*. Dicit in recto actum voluntatis, connotando ſeu ſupponendo in obliquo advertentiam ex parte intellectus. Eſt triplex: *Actualis*, *virtualis*, & *habitualis*. Tempore D Thom. habitualis dicebatur, quam nunc virtualem vocamus. Intentio *actualis*, quæ preſſius *formalis* dicitur eſt, *volitio coacomitaas adminiſtratioaem in Miaiſtro, & receptionem Sacramenti in ſubjecto*. Ut dum Sacerdos vult conſecrare, & actu de hoc cogitans conſecrat. Virtualis eſt *volitio aatecedeas aon diſtracta, nec retractata, ſed continuata cum mediis coaceraentibus ad finem*. Ut Sacerdos intendens conſecrare, ſe preparat, orat, ſe lavat, induit, ad Altare accedit, tamen alio diſtractus profert verba conſecrationis; hic non habuit intentionem formalem in actu conſecrationis, habuit vero virtualem ex formali emanatam. Intentio habitualis eſt *volitio antecedeas diſtracta, & aon retractata, nec continuata cum mediis conduceatibus ad finem*. Ut Sacerdos qui habuit intentionem celebrandi, verum ſe divertit ad ludum, vel ad alia negotia cum ſacrificio penitus inconnexa, ita ut prudenter judicetur primam intentionem jam neque in ſe, neque in ſua virtute, aut aliquo effectu a ſe relicto moraliter perſeverare. Quidam ajunt intentionem habitualem eſſe quandam pronitatem ſeu facilitatem operandi ex repetitis actibus relictam. Sed hoc non eſt ad rem, nec exprimit præſens aſſumptum. Alii aliter explicant has tres intentiones, ſed malui ſic illas exponere quia iſte modus candidatis eſt æque clarior, ac facilior.

37. Inq. 2. Quæ ex dictis intentionibus ſit neceſſaria pro conficiendis Sacramentis? R. quod formalis eſt optima, & pro viribus curanda; non tamen eſt neceſſaria: alias attenta humana fragilitate, quæ invita alio ſæpe diſtrahitur, maximæ incertitudini, & nullitatis periculo Sacramenta exponerentur: quod credibile non eſt de piiſſimo illorum Authore. Intentio habitualis non ſufficit, quia moraliter non perſeverat in facto operis, nec in illud influit. Verum licet non ſufficiat pro agendo: aliquando ſufficit pro recipiendo Sacramento, quia plus requiritur in agente quam in paſſo; in hoc enim pro baptiſmo, Pænitentia, confirmatione, & extrema unctione ſuſcipiendis ſufficit intentio etiam interpretativa, quæ minime eſt ſufficiens pro aliquo Sacramento conficiendo. Intentio quippe interpretativa dicitur *quæ aec eſt, nec fuit in operante, ſed adeſſet ſi ejus objectum menti ocurreret, & hæc illud voluntati propoaeret*. Unde debilior eſt intentione habituali, & conſequenter æque, aut magis inepta ad Sacramenta peragenda. Sola ergo intentio virtualis ſufficit, ac eſt neceſſaria, quia ex una parte in ea prior intentio formalis moraliter perſeverat, ſive in mediis ab illa procedentibus, ſive in voluntatis propenſione ab eadem orta; & ex alia Miniſter Sacramenti operatur cum illa modo rationali, & humano.

38. Inq. 3. Quot modis poſſit aliquid eſſe neceſſarium? R. Tribus: nempe neceſſitate *medii*; neceſſitate *Sacramenti*; & neceſſitate *præcepti*. Neceſſarium *neceſſitate medii* eſt *ſiae quo impoſſibile eſt aſſequi finem, licet invincibiliter accidat illud aon appoaere*. Ita eſt neceſſarius Baptiſmus in re, vel in voto ad ſalutem æternam. Neceſſarium *neceſſitate Sacramenti* eſt *ſiae quo impoſſibile eſt fieri Sacrameatum etiam ſi iaviacibiliter accidat illud omittere*. Hoc pacto ſunt neceſſariæ materia, forma, & intentio ad facienda Sacramenta. Neceſſarium *neceſſitate præcepti* eſt *de quo adeſt preceptum ut appoaatur; tamea ſi non appoaatur ſit Sacramentum*. Hoc modo eſt neceſſaria aqua conſecrata, ſeu benedicta pro Baptiſmo ſolemni, & gratia in Miniſtro illum conſerente. Nam licet Donatiſtæ olim, ac poſtea Henriciani, Waldenſes, Albigenſes, & Wilefiſtæ contenderint nullum eſſe Sacramentum a Miniſtro in letali exiſtente collatum; oppoſitum docet fides, & ſtatuit Trid. *Seſſ.* 7. *Can.* 12.

39. Inq. 4. An pro omni Sacramento conficiendo ſeu miniſtrando requiratur ſtatus gratiæ in Miniſtro? R. Affirm. excepto pro Baptiſmo in caſu neceſſitatis. Ita. D. Thom. 3. *p. q.* 64. *a* 6. *ad* 3. dicens: *in articulo neceſſitatis baptizaado non peccaret* (Miniſter) *in caſu quo etiam laicus poſſet baptizare: ſic enim patet, quod noa exhibet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitatem patienti. Secus autem eſt in illis Sacrameatis, quæ noa ſunt tantæ neceſſitatis ſicut Baptiſmus*. Ac ſi diceret, quando

do Miniſter perficit Sacramenta ſolemniter, & ex officio agit perſonam Chriſti, & Eccleſiæ, quibus conformari tenetur; ideo debet præ ſe ferre ſtatum gratiæ: ſecus graviter peccat irrogans gravem irreverentiam Chriſto, & Eccleſiæ, quorum perſonam gerit. In caſu autem neceſſitatis ob oppoſitam rationem non peccat. Illationes ex hac doctrina effluentes patebunt, dum agamus de Sacramentis ſpeciatim. Vide Tract. 27. *num.* 289.

40. Inq. 5. An Miniſter in lethali exiſtens debeat præciſe confiteri ad rite conficienda, ſeu miniſtranda Sacramenta? R. Quod ſententia communior eſt negativa excipiendo Euchariſtiam, quia nullum adeſt preceptum Divinum, aut humanum præmittendi Confeſſionem ad Sacramenta conficienda excepta Euchariſtia: ergo non adeſt talis obligatio ſaltem per ſe loquendo, ſed ſufficit, quod Miniſter ſe diſponat per veram contritionem, aut attritionem exiſtimata contritione. Verum eſto hæc ſententia ſua non careat probabilitate, quidquid in oppoſitum Concina in præſenti de more garrulet; nihilominus ob difficultatem, & incertitudinem eliciendi actum perfectæ contritionis, ſi Miniſter commode poſſit, *convenit* præmittere Confeſſionem; hoc enim eſt medium facilius, ac certius ad recuperandam gratiam, quam actus perfectæ Contritionis. Quæ ratio me compellit ad aſſerendum, non ſolum convenire; ut monet Catechiſmus Romanus, ſed quod ita fieri debeat, ſi neceſſitas miniſtrandi non urgeat, adſit copia Confeſſarii, & ratio loci permittat.

41. Inq. 6. An deneganda ſint Sacramenta peccatori? R. Quod peccatori occulto publice illa petenti deneganda non ſunt, ſed diſpenſanda exemplo Chriſti Domini, qui Judæ Euchariſtiam præbuit conſulens ejus famæ. Si autem peccator occultus occulte ea poſtulet, deneganda ei ſunt, niſi ejus indignitas a Miniſtro ſolum ſub ſigillo Confeſſionis ſciatur, quod enim ita ſcit ad externam gubernationem penitus ignorat. Si peccator ſit certo publicus, aut notorius, & ut talis plerumque agnitus, deneganda ſunt ei Sacramenta, ſive occulte, ſive publice ea petat, quia non eſt dandum Sanctum Canibus.

42. Inq. 7. An metus gravis urgens ſit cauſa ſufficiens ad ſimulandam Sacramentorum adminiſtrationem? R. neg. Conſtat ex propoſit. 29. damnata ab Innocent. XI. *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.* Unde graviſſime peccaret miniſter, qui etiam ex metu mortis alicui ex condicto miniſtraret hoſtiam non conſecratam, vel fingeret celebrare illam elevando. Communiter autem excuſatur, qui ex metu gravi injuſto contrahit Matrimonium, licet nullum efficiat Sacramentum; quia deeſt conſenſus legitimus, & conſequenter materia & forma Sacramenti. Denique adverte miniſtrum teneri obſervare ſacros Ritus, & ceremonias in adminiſtratione cujuſque Sacramenti, prout ab Eccleſia præſcribuntur, ita ut ſi notabiliter deliberate deficiat grave pec catum committat. Sic contra Novatores decernit Trident. *Seſſ.* 7. *Can.* 13.

PUNCTUM VII.

De ſubjecto Sacramentorum.

43. Inq. 1. Quis ſit ſubjectum Sacramentorum? R. Quod omnis & ſolus viator; hoc eſt, homo vivens, ſive parvulus, ſive adultus, vir, aut femina, non Angelus, nec Deus. Parvuli & perpetuo amentes poſſunt recipere valide, & licite Baptiſmum. Similiter parvuli juxta prudens arbitrium Epiſcopi confirmationem: pariter valide, non licite, ex parte conferentis, Euchariſtiam, & ordinem. Infans in utero matris ſi ſit periculum in mora, & aliquo modo ablui poſſit, ſaltem ſub conditione baptizari debet. Ad validam aliorum Sacramentorum receptionem præcedere debet Baptiſmus, cum ſit janua omnium. Unde ſi quis non baptizatus eſſet in gratia per actum caritatis, aut contritionis, & ſumeret Euchariſtiam, nihil in eo operaretur.

44. Inq. 2. Quæ diſpoſitio requiratur in ſubjecto ad recipienda valide Sacramenta? R. quod in parvulis aut perpetuo amentibus nulla diſpoſitio eſt neceſſaria, ut conſtat ex perpetua praxi Eccleſiæ. Parvuli enim nullius diſpoſitionis ſunt capaces. Voluntatem autem eorum, intentionem, aut diſpoſitionem ſupplet Chriſtus, aut Eccleſia, ut tradit D. Tho. 3. *p. q.* 68. *a.* 9. Adulti debent habere intentionem formalem, virtualem, aut habitualem, vel ſaltem interpretativam, ut valide recipiant Sacramenta: quia ſuſceptio Sacramenti in adulto eſt actus humanus: erg. requirit conſenſum. Sicut enim ex ſuavi Dei providentia nullus adultus juſtificatur abſque ejus conſenſu; ita ex eadem providentia nullus adultus conſecratur Sacramentis ſine proprio conſenſu. Unde ad valorem Sacramenti non ſufficit in adulto conſenſus negativus, ſeu neutralis, vel quod mere paſsive ſe habeat, excepta Euchariſtia; ſed requiritur conſenſus poſitivus, ſaltem interpretativus illud recipiendi. Hic ſufficit ad Baptiſmum, confirmationem, Pœnitentiam, & extrema unctionem in caſu neceſſitatis, ad reliqua Sacramenta requiritur conſenſus, ſeu intentio ſaltem virtualis.

45. Inq. 3. Quæ diſpoſitio requiratur in ſubjecto ad licitam Sacramentorum receptionem? R. ſub diſtinctione: nam ad Sacramenta mortuorum ſufficit attritio ſupernaturalis, quia

hæc

hæc Sacramenta non ſupponunt ex ſe ſubjectum in gratia, ſed ſunt cauſativa primæ gratiæ. Ad Sacramenta autem vivorum requiritur ſtatus gratiæ, quia ipſa ex ſe cauſant ſecundam gratiam, ideoque primam jam ſupponunt in ſubjecto. An autem præcedere debeat præciſe Confeſſio quando ſubjectum eſt in lethali, & commode poſſit, ex dictis de Miniſtro ſatis colligitur. Omnes conveniunt illam in dicto caſu præmittendam ſumptioni Euchariſtiæ, & non ſufficere contritionem, aut attritionem exiſtimata contritione. Hæc autem omnino curanda eſt, tam in Miniſtro, quam in ſubjecto, in lethali exiſtente, quando non adeſt copia Confeſſarii.

46. Inq. 4. Quid ſit attritio *exiſtimata Contritione*, & an aliquid addat puræ attritioni? R. Attritionem exiſtimata contritione nihil aliud eſſe revera, niſi ipſam attritionem ſupernaturalem judicatam contritionem bona fide ab illam eliciente, quo prudenter efformato judicio putat ſe eſſe in gratia; unde non peccat recipiendo Sacramenta vivorum excepta Euchariſtia, ſaltem quando commode nequeat confiteri. Neque aliquid addit ipſi attritioni *entitative*: ſed tantum *exiſtimative*.

47. Inq. 5. An diſpoſitiones ad recipienda Sacramenta ſint naturales, vel potius ſupernaturales? R. Debere eſſe ſupernaturales in ſua entitate: quia diſpoſitio proxima ad formam debet eſſe ejuſdem ordinis, ac ipſa forma, ut liquet in formis naturalibus; Cum quibus quamdam analogiam ſervant formæ ſupernaturales. Ex qua analogia ulterius deducitur cur ſubjectum debeat diſponi ad Sacramenta recipienda? Quia videlicet, ſicut formæ naturales poſtulant congruas diſpoſitiones ad ſui receptionem, ita potiori ratione Sacramenta, & gratia illas exigunt in adultis. In his igitur non ſe diſponere ad recipienda Sacramenta, vel ea recipere abſque congrua diſpoſitione eſt peccatum Sacrilegii contra illud preceptum *Sancta Sancte ſunt tractanda*.

48. Inq. 6. An ſit licitum petere Sacramenta a Miniſtro *certe* indigno, ſeu lethali culpa inquinato? R. Quod in articulo mortis urgente neceſſitate, licitum eſt petere, & recipere Sacramenta Baptiſmi, & Pænitentiæ a quocumque Sacerdote, etiam hæretico, aut denuntiato in defectu alterius: quia in articulo mortis plus ponderat neceſſitas ſubjecti, quam improbitas Miniſtri, nullaque eſt reſervatio in extrema neceſſitate. Sine neceſſitate, aut notabili utilitate non eſt licitum petere Sacramenta a Miniſtro indigno, ſeu exiſtente in lethali: quia ex caritate tenemur vitare peccatum alterius, dum poſſumus, abſque notabili detrimento. Minor cauſa ſufficit, ut quis petat Sacramenta, ceteris paribus, a proprio Parocho, vel ejus Vicegerente, quam ab alio Sacerdote, quia ille, non iſte tenetur ex officio miniſtrare. Pariter minor neceſſitas eſt ſufficiens ad ea petenda a Miniſtro parato ea conſerre, quam a non parato. Pro adimplendo precepto annuale Confeſſionis, vel Communionis a quocumque tolerato poſtulari valent in defectu alterius.

49. Conſulto dixi *certe indigno*, quia in dubio nullus præſumendus eſt malus. Unde niſi certo moraliter nobis conſtet de improbitate Miniſtri, illum bonum, ac probum præſumere debemus. Neque aliquis inquirere tenetur de probitate Miniſtri, imo nec poteſt, quia hæc diligentia non eſt ejus curæ, nec ei commiſſa.

PUNCUTM VIII.

De effectu Sacramentorum.

50. Inq. 1. Quis ſit effectus Sacramentorum? R. Effectum omnibus Sacramentis communem eſſe gratiam ſanctificantem; ita ut Sacramenta mortuorum cauſent ex ſe primam gratiam, & Sacramenta vivorum, ex ſe producant ſecundam. Prima gratia dicitur, *quæ mundat animam a peccato*. Secunda appellatur *quæ auget primam*. Ulterius; quodlibet Sacramentum cauſat ſpecialem gratiam, vel peculiarem modum gratiæ congruum ad obtinendum finem illius Sacramenti, quod digne ſuſcipitur. Denique, Baptiſmus, Confirmatio, & ordo ultra gratiam omnibus communem ac ſibi peculiarem, cauſant, & imprimunt caracterem. Non eſt de eſſentia Sacramenti cauſare actualiter gratiam, ſed eſſe cauſativum gratiæ, ut patet in Sacramento informi, de quo poſtea.

51. Inq. 2. An gratia cauſata ab uno Sacramento differat ſpecie a gratia ab alio producta? R. Solum differre *modaliter*, & quaſi *ſpecie accidentali*: quia non datur, niſi unus ſpecie habitus gratiæ ſantificantis ſubſtantialiter. Differunt igitur ſolum in quantum denotant diverſa auxilia intrinſeca, & probabilius permanentia, ad finem cujuſque Sacramenti conſequendum per ipſa Sacramenta collata. Unde præter habitum gratiæ ab omnibus productum Baptiſmus præbet ſubjecto auxilia ad vitam ducendam Chriſtiano homini congruentem: Confirmatio ad fidem, etiam coram Tyranno profitendam: Euchariſtia, ad augendam delectabiliter animæ refectionem, & profectum: Pœnitentia ad deteſtanda peccata, eorumque occaſiones, & pericula vitanda: Extrema Unctio, ad reliquias peccati depellendas, ad fiduciam, & aliquando etiam ad corporis debilitatem roborandam. Ordo, ad miniſteria ſibi commiſſa perfectius obeunda: Matrimonium denique, ad fidem conjugalem, mutuamque dilectionem pacifice ſervandam, cete-

raque ſtatus onera patienter ſuſtinenda. Sacramenta cauſant gratiam in ultimo inſtanti ſuæ adminiſtrationis, in quo verificatur rite eſſe ſuſcepta.

52. Inq. 3. Quando Sacramenta mortuorum cauſent ſecundam gratiam; vel primam Sacramenta vivorum? R. Sacramenta mortuorum cauſare ſecundam gratiam, quando jam reperiunt primam in ſubjecto, ut quando adultus per actum caritatis, aut contritionis juſtificatus accedit ad Baptiſmum, ſeu Pænitentiam; tunc enim hæc Sacramenta cauſant per accidens ſecundam gratiam, vel quod idem eſt, augent primam, qua jam ornatum reperiunt ſubjectum. Tunc vero Sacramenta vivorum cauſant *per accidens* primam gratiam, quando in lethali exiſtens, ac putans ſe eſſe diſpoſitum, cum revera ſufficienter diſpoſitus non ſit, ad illa devote accedit cum dolore ſaltim generali, ut de ita accedente ad Confirmationem, & Euchariſtiam expreſſe tradit D.Th. *3 par. q. 72. a. 7. ad 2. & q. 79. a. 3.*

53. Obiic. Quod convenit alicui per ſe ſemper debet ei convenire, ita ut nec per accidens illi deficiat: ergo cum Sacramentis mortuorum conveniat per ſe cauſare primam gratiam, & vivorum Sacramentis ſecundam, ſemper illam cauſare debent. R. Quod Sacramentis mortuorum, & vivorum nunquam deficit id, quod convenit eis per ſe; hoc autem ſolum eſt eſſe cauſativa primæ, aut ſecundæ gratiæ reſpective, quod utique ſemper eis convenit, eſto aliquando, aut ſæpe per accidens aliter contingat. Adde Sacramenta non eſſe entia naturalia, ſed quædam compoſita artificialia ex inſtitutione, quorum eſſentia, cauſalitas, & virtus unice pendet non a methaphiſica rerum exigentia, ſed a voluntate Inſtitutoris.

54. Inq. 4. An Sacramenta novæ Legis phiſice, vel ſolum moraliter cauſent gratiam? R. Sacramenta novæ Legis non ſolum moraliter, hoc eſt, movendo Deum ad conferendam gratiam, ſed etiam phiſice, tanquam inſtrumenta divinæ virtutis illam cauſare. Quia nobilior modus, ac efficacior influxus ad gratiam cauſandam concedi debet Sacramentis novis præ antiquis; ſed antiqua habuerunt influxum tantum moralem; ergo nova habent influxum etiam phiſicum. Adde, quod cauſalitas, & continentia gratiæ, quas Concilia tribuunt Sacramentis novæ Legis melius adaptatur cauſæ phiſicæ, quam morali; cauſa enim moralis proprie loquendo, nec continet, nec cauſat effectum, ſed movet alium ad illum producendum.

55. Obiic. 1. Productio gratiæ eſt creatio juxta illud Pſalmi: *Cor mundum crea in me Deus*; ſed ad creationem nequit dari inſtrumentum phiſicum: ergo. 2. Cauſa corporea, & ſenſibilis uti ſunt Sacramenta nullam habent proportionem ad cauſandum effectum ſpiritualem qualis eſt gratia. 3. Paſſio Chriſti in cujus virtute operantur Sacramenta jam præceſſit, & modo non exiſtit: ergo non phiſice, ſed tantum moraliter queunt cauſare gratiam.

56. R. Ad 1. Productionem gratiæ lato modo, & moraliter dici creationem; quatenus nec fit ex meritis, quia principium meriti eſt ipſa gratia, nec continetur in naturali potentia creaturæ, nec produci valet principaliter ab agente creato; hoc tamen non tollit, quod inſtrumentaliter ab eo cauſari poſſit. Ad 2. Dicimus, quod eſto cauſa corporea nullam habeat virtutem, aut proportionem cum effectu ſpirituali *ex ſe*; habet tamen illam ex divina ordinatione, elevatione, & virtute. Ad 3. Quod paſſio Domini exiſtit virtualiter phiſice in ſacris vulneribus, quæ aperta adhuc perſeverant ad noſtram ſalutem; ita ut actus interni ipſius Chriſti ſint actio prævia, quæ ex divina elevatione deſerviat ad influxum deferendum, uſque ad effectum. Pro cujus luce.

57. Inq. 5. Quis ſit cauſa principalis gratiæ? R. Quod cauſa phiſica principalis gratiæ eſt ſolus Deus. Cauſa moralis ſunt merita Chriſti. Paſſio Chriſti cum ejuſdem actibus internis, eſt inſtrumentum phiſicum conjunctum hypoſtatice Divinitati: Miniſtri, & Sacramenta virtute divina elevata ſunt inſtrumenta ſeparata gratiæ; & denique ipſa gratia eſt cauſa formalis noſtræ juſtificationis.

58. Inq. 6. An omnia Sacramenta conferant omnibus æqualem gratiam? R. Quantum eſt ex ſe æqualem omnibus conferre, ſi ex parte recipientium æqualis adſit diſpoſitio: quia Sacramenta ſunt velut cauſæ neceſſariæ, quæ ex ſe in omnibus ſuum effectum neceſſario producunt; quod patet in parvulis, in quibus Sacramenta æqualem omnino gratiam producere nemo ambigere valet. Si diverſa ſit ſubjectorum diſpoſitio, diverſa erit majoris, aut minoris gratiæ receptio, ut liquet a paritate cauſarum naturalium, & colligitur ex Trid. *Seſſ. 6. cap. 7.*

59. Inq. 7. Quid ſit, & quando adſit Sacramentum validum, & informe. R. Sacramentum validum, & informe eſſe illud, quod valide receptum, propter aliquod impedimentum non communicat ſubjecto formam gratiæ, qua ratione dicitur *informe*. Unde quando apponuntur omnia requiſita ad valorem Sacramenti, non vero ad gratiam, adeſt Sacramentum validum, & informe; ut ſi adultus exiſtens in lethali accedat ad Baptiſmum cum intentione illum recipiendi, ſed abſque attritione ſupernaturali: qui quidem defectus dicitur a Theologis, tum *fictio*, tum *obex gratiæ*.

60. Inq. 8. An Sacramentum validum, & informe remoto obice, recedenteve fictione producat gratiam? R. Communiorem ſententiam affir-

affirmare de Sacramentis caracterem imprimentibus: quia hæc licet in ſe tranſeant, perſeverant virtualiter in effectu a ſe producto, nempe caractere: ergo ſublato impedimento cauſant gratiam. An vero de aliis Sacramentis caracterem non imprimentibus, idem ſit dicendum? Magna eſt concertatio inter AA. Mihi probabilior eſt ſententia negativa propter oppoſitam rationem; hæc enim Sacramenta poſtquam in ſe tranſeunt, nullum effectum phiſicum a ſe productum relinqunt in peccatore: ergo neque in ſe neque in aliquo effectu a ſe producto perſeverant, & conſequenter dum obex tollitur nihil producere valent.

61. Doctrina hæc expreſſe traditur a D. Th. *in 4. d. 4. q. 3. a. 2. q. 2.* ubi affirmans ex Baptiſmo, negat hujuſmodi virtutem de Euchariſtia his decretoriis verbis: *Ad tertium dicendum, quod in Euchariſtia non imprimitur caracter, cujus virtute poſſet aliquis effectum Sacramenti percipere, fictione recedente, & ideo non eſt ſimile.* Ex quibus verbis aperte deducitur, quod in Sacramentis caractetem non imprimentibus non remanet aliquid, cujus virtute poſſit quis effectum Sacramenti percipere amota fictione; quia tranſeunt, & nihil relinquunt poſt ſe, vi cujus ſublato obice poſſint gratiam producere. Hoc nota pro Sacramento Pænitentiæ valido, & informi a quibuſdam aſſerto.

PUNCTUM IX.
De gratia.

62 Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit gratia. R. Quod gratia in communi eſt, *quod gratis confertur.* Hoc modo quicumque ſavor, & quodlibet donum ſponte collatum, etiam naturale, ut pulchritudo, appellatur gratia, juxta illud *Prov. ult. fallax gratia, & vana eſt pulcritudo.* In preſenti ſolum eſt ſermo de gratia ſupernaturali. Hæc primo dividitur in gratiam Sanctificantem, ſeu gratum facientem, & in gratias gratis datas. Illa datur primario ad propriam utilitatem; iſtæ ad utilitatem aliorum. Illa eſt nobilior, & perfectior iſtis; nihil enim iſtæ proſunt ſine illa. Gratia gratis data eſt: *qualitas ſupernaturalis donata a Deo ad utilitatem aliorum.* Novem ſunt gratiæ datis datæ, nempe ſermo ſapientiæ, ſermo ſcientiæ, fides, gratia ſanitatum, operatio virtutum, prophetia, diſcretio ſpirituum, genera linguarum, & interpretatio ſermonum. Ita Apoſt. 1. *ad Corint.* 12.

63. Gratia ſanctificans eſt: *qualitas ſupernaturalis inhærens animæ, qua filii Dei nominamur & ſumus.* Quod ſit qualitas in ſenſu Teologico non eſt de fide, licet ſit probabilius. Quod ſit ſupernaturalis, inhæreat animæ, & faciat nos filios Dei adoptivos de fide eſt. Recipitur in anima, quia inſunditur nobis a Deo ad dandum *eſſe* in linea ſupernaturali. Dividitur in gratiam ſanctificantem *communem*; in gratiam ſanctificantem *originalem*; & in gratiam ſanctificantem *Sacramentalem*. Originalis, & Sacramentalis ſolum modaliter differunt a gratia communi, in quantum nimirum originalis addit, quendam modum rectificantem partem inferiorem hominis, & ſubordinantem eam rationi, & hanc Deo. Sacramentalis vero addit gratiæ communi, quodam jus ad auxilia ſupernaturalia pro melius aſſequendo fine cujuſcumque Sacramenti. Deinde dividitur gratia in *Actualem*, & *habitualem*. *Habitualis* eſt ipſa gratia ſanctificans. *Actualis* eſt motio tranſiens, ſive auxilium ſupernaturale.

64. Simul cum gratia dantur virtutes infuſæ, quæ ab ea phiſice dimanant, tanquam proprietates, eſto non omnes in omni ſubjecto, & ſtatu illam comitentur: ut patet in Chriſto, & in Beatis, in quibus nequit eſſe fides, nec ſpes; & in Angelis, qui non ſunt capaces caſtitatis, aut temperantiæ infuſæ: hoc tamen non officit noſtræ aſſertioni, quod virtutes ſimul infuſæ, cum gratia dimanant phiſice ab ea, tamquam proprietates ab eſſentia, ut docet D. Thom. 3. *p. q. 62. a. 2. & alibi.*

65. Inq. 2. An aliqua creatura poſſit producere principaliter phiſice gratiam? R. neg. Quia tanta eſt perfectio gratiæ, ut nulla creatura, neque Chriſtus, ut homo valet eſſe ejus cauſa principalis phiſica, niſi ſolus Deus. Nam cauſa principalis phiſica debet eſſe ſaltem æqualis perfectionis cum effectu; nulla autem cauſa naturalis creata, nec creabilis eſt æqualis perfectionis cum gratia. Unde gratia poteſt dici illud unum nobis neceſſarium; illa margarita pretioſa, quam venditis omnibus accurate comparare debemus; & illa drachma, quæ ſi aliquando perdita fuit, ſollicite quærenda eſt. Excepta unione hypoſtatica nihil nobilius, nihil perfectius dari poteſt homini, quam donum gratiæ. Ideo juſtificatio eſt opus majus, quam creatio Cæli, & Terræ. Et unus gradus gratiæ pretioſior eſt, quam totus univerſus. Oh! quam parum æſtimatur ab homine! vid. D. Thom. 1. 2. *q.* 113. *a.* 9. *ad.* 2.

66. Inq. 3. An homo viribus naturæ poſſit ſe diſponere proxime ad gratiam. R. Pelagius cum ſuis ſectariis affirmat: ſubinde Semipelagiani, & Maſſilienſes, licet illud negent, aſſerunt tamen homines viribus naturæ ſe proxime diſponere ad primum auxilium ſupernaturale. Sed veritas catholica utrumque improbat, conſtatque ex illo Joann. 15. ubi Chriſtus ait: *ſine me nihil poteſtis facere.* Si nihil, ergo nec multum, nec parum, ut egregie advertit ad eumdem locum D. Auguſtinus. Idem ſæpe docet Apoſtolus Paulus exclamans, quod nec cogitare valemus, aliquid ad æternam ſalutem conducens, niſi per Chriſtum,

& ejus gratiam. Ratio id ipſum ſuadet: quia naturale nullam habet proportionem cum ſupernaturali: ergo nequit ad illud diſponere proxime. Solum poteſt homo ſe diſponere negative, improprie, & remote faciendo aliqua opera naturalia moraliter bona, quibus reddatur minime ineptus ad gratiam. Proxime enim aut *poſitive* tantum viribus gratiæ valet ſe ad ipſam diſponere; quo pacto intelligitur illud axioma: *facienti, quod eſt in ſe Deus non denegat gratiam*; & eodem modo diſponitur ad Sacramenta: nempe per auxilia ſupernaturalia, quæ Deus gratis omnibus offert, imo & confert. Nec finalis perſeverantia in gratia cadit ſub merito creaturæ. Unde humiliter debemus ſæpe dicere, *qui ſalvandos ſalvas gratis, ſalva me fons pietatis*.

67. Inq. 4. Quotuplex ſit auxilium ſupernaturale? R. Quod eſt duplex, *ſufficiens* nempe, & *efficax*. Nam licet plura ſint auxilia, quæ diverſimode appellantur, ut excitans, movens, præveniens, prædeterminans, operans, cooperans, vel concomitans, ſubſequenſque, & alia aliis nominibus indicata; omnia tamen, vel ſunt ſufficientia, vel efficacia; unde diviſio auxilii in ſufficiens, & efficax eſt adequata, & in ſcholis celeberrima. Auxilia, quæ dantur ad *poſſe* operari, dicuntur *ſufficientia*; quæ vero conferuntur ad *operari* vocantur *efficacia*: illis poſſumus operari; iſtis efficaciter, eſto libere, operamur. Hanc diſtinctionem auxilii, ſive gratiæ ſufficientis, & efficacis negavere Bajus, Janſenius, Arnaldus, Calvinus, eorumque aſſeclæ, quorum error proſcriptus fuit ab Innoc. X. & in Bulla *Unigenitus* a Clemente XI.

68. Inq. 5. Quid ſit gratia ab intrinſeco efficax? R. Naturam ejus diverſimode explicari a Theologis; eſt quippe haud facilis ejus explicatio. Sed omiſſis aliis modis duo ſunt celebriores in ſcholis. Quidam ajunt, quod gratia intrinſece efficax nihil aliud eſt, quam ſancta cogitatio, vel delectatio, aut caritas indeliberata; quæ ſuos habet gradus magis, aut minus intenſos, ſeu efficaces. Hæc explicatio, bene intellecta ſuavis, & pulcra eſt. Alii aſſerunt conſiſtere dictam gratiam, in quadam qualitate phyſica viali, movente, & prædeterminante, ſeu applicante voluntatem creatam; ita ut media illa ſuaviter, & fortiter, libere, & efficaciter faciat nos Deus velle, & operari. Sed relinquendo ſcholaſticis examen profuſius, hujus vere arduæ difficultatis, ſufficit ad noſtrum ſcopum credere Deum eſſe in linea boni primam cauſam, a qua omnia pendent: ſi quid bonum adeſt in nobis, a Deo eſſe: Nihil meritorium vitæ æternæ poſſe nos facere ſine gratia Dei: Deum per ſuam gratiam diſcernere bonos a malis. Hominem cum gratia efficaci libere operari, eidem gratiæ libere aſſentiendo, & cooperando. Denique ſufficit ſcire bonos ire in vitam æternam, malos mitti in ignem æternum; & quod iſta diſtinctio procedit ex eo, *quod defectus gratiæ prima cauſa eſt ex nobis: ſed collationis gratiæ prima cauſa eſt a Deo, ſecundum illud Oſeæ* 13. *Perditio tua ex te Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum*, ut docet D. Thom. 1. 2. *q.* 112. *a.* 3. *ad* 2.

69. Inq. 6. An poſſit, quis ſcire ſe eſſe in gratia? R. 1. Nemo tenetur credere ſe eſſe in gratia. Lutherus, & Calvinus dixerunt fideles debere ſibi perſuadere ſe eſſe in gratia omni formidine ſemota. Sed eorum errorem, ineptamque fiduciam proſcripſit Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. *& alibi.*

70. R. 2. Peccator poteſt, & debet credere ſe non eſſe in gratia, quando actualiter peccat, vel cognoſcit ſe eſſe in peccato habituali, ut de ſe patet. R. 3. Nemo ſine ſpeciali Dei revelatione valet ſcire certo ſe eſſe in gratia. Conſtat ex Trident. *loc. cit.* Et Eccleſiaſt. 3. ubi dicitur: *Neſcit homo, utrum amore, aut odio dignus ſit*. Solum probabiliter, ſemper cum formidine, poteſt juſtus credere ſe eſſe in gratia. Nam adhuc de peccatis propitiatis non debemus eſſe ſine metu: & *beatus homo, qui ſemper eſt pavidus prov.* 28. Igitur cum fiducia, & metu, ſpe, & timore, amore, & tremore debemus inter procellas hujus vitæ navigare, ut poſſimus ad portum felicitatis eternæ pervenire.

PUNCTUM X.

De charactere.

71. Inq. 1. Quid ſit Character? R. Eſt *ſignum Spirituale indelebile impreſſum in anima*. Eſt ſignum naturale Sacerdotii Chriſti Domini. Recipitur immediate non in anima ſicut gratia, quæ dat eſſe in ordine ſupernaturali, ſed in intellectu practico, quia Character non dat eſſe, ſed poteſtatem, ſive recipiendi, ſive miniſtrandi Sacramenta. Quoniam tria ſunt Characteris præcipua munera. *Primum* eſt reddere hominem idoneum ad miniſteria chriſtianæ vitæ, & ad ſuſcipienda, vel peragenda ea, quæ ad cultum Divinum ſpectant. *Secundum* aſſimilare, & configurare eum Chriſto Domino æterno Sacerdoti, cujus poteſtatis ſacerdotalis eſt quædam participatio. Chriſtus tamen non eget charactere diſtincto, quia eſt ſummus Sacerdos, in quo plenitudo Divinitatis corporaliter inhabitat. *Tertium* diſcernere baptizatos a non baptizatis, Sacerdotes a Laicis, ſicut milites Regis ſecernuntur per ſigna peculiaria ab aliis. Juxta communem Sententiam Sacramenta veteris Legis characterem non imprimebant; perfectio enim illum impri-

men-

Digitized by Google

mendi ſolum de tribus Sacramentis novæ legis adſtruitur a Conciliis, Patribus, & Theologis cum D. Thom. 3. *p. q.* 63. *a.* 1. *ad* 3.

72. Objic. virtus Religinis ordinatur ad præſtandum Deo debitum cultum; ſed etiam caracter datur ad debitum Deo cultum exhibendum: erg. recipitur non in intellectu ſed in voluntate ſicut ipſa Religio. R. quod munus Religionis eſt tribuere Deo cultum *virtuoſe*; munus autem caracteris illum præſtare *legitime*, & *valide*: Religio inſpicit cultum licitum; caracter vero cultum validum: ideo non recipitur in voluntate ſicut Religio, ſed in intellectu ſicut fides. Ita D. Thom. 3. *p. q.* 63. *a.* 5. *ad* 3.

73. Inq. 2. An character ſit ens rationis denominatio extrinſeca, habitus, qualitas, relatio, vel potentia? R. eſt potentia, tum activa, tum paſſiva; pertinetque ad ſecundam ſpeciem qualitatis: quia caracter intranſitive communicat poteſtatem ſpiritualem veram, & realem: erg. intranſitive eſt potentia, & non ens rationis, aut denominatio extrinſeca, nec aliquid aliud, ut plures varie oppinantur. Caracter Baptiſmi plus habet de potentia paſſiva quam activa, datur quippe ut janua, & fundamentum ad cetera Sacramenta recipienda; eſto ſimul ſit activa pro miniſteriis vitæ Chriſtianæ obeundis. Caractet Confirmationis, & Ordinis plus gaudet de potentia activa, quia confertur primus ad fidem propugnandam, & ſecundus ad Sacramenta conficienda, & aliis miniſtranda. Habet tamen aliquid de potentia paſſiva reſpectu gratiæ Sacramentalis, & auxiliorum peculiarium.

74. Inq. 3. An caracter ſit ex natura ſua indelebile? R. affirm. quia eſt potentia ſpiritualis, quæ ideo contrarium non haber ſicut gratia, quæ ut pote habitus per ſuum contrarium, nempe peccatum, deſtruitur. Unde permanet caracter in altera etiam vita, in Beatis ad gloriam, in reprobis ad ignominiam. Qua ratione ſi baptizatus reſurgeret, non eſſet iterum baptizandus, nec Sacerdos ordinandus. Ita D. Th. *ubi ſup. a.* 5. *ad* 3.

75. Inq. 4. An caracteres Baptiſmi, Confirmationis, & ordinis differant realiter, & eſſentialiter? R. affirm. quia ordinantur ad munia formaliter diverſa; potentiæ autem diſtinguuntur realiter, ac eſſentialiter juxta munia ſive objecta formaliter diverſa. Idem eſt de caracteribus ordinum propter eamdem rationem; omnes enim habent ſua peculiaria miniſteria, ad quæ per ſe primo diriguntur, & diſtinguuntur eodem modo, ac ipſi ordines.

76. Objic. 1. Diverſa ſigna nequeunt eſſe in eadem parte corporis: erg. nec diverſi caracteres in eadem parte animæ. 2. ſi quilibet ordo habet diſtinctum caracterem ac diverſa munia, recipiens per ſaltum Sacerdotium non poſſet exercere munia ordinis inferioris, quod non eſt verum 3. Quia unum tantum eſt Sacramentum Ordinis erg. unus ſolus debet eſſe Ordinis caracter.

77. R. ad 1. neg. conſeq. quia licet in eadem parte corporis nequeant dari diverſa ſigna ſeu figuræ; tamen in eadem parte animæ poſſunt optime eſſe diverſæ poteſtates ſpirituales, ſicut in eodem intellectu adſunt ſcientiæ ſpecie diverſæ. Ad 2. quod Sacerdotio per ſaltum initiatus valet exercere munia ordinis inferioris, non ex officio peculiari, ſed quia ordo inferior virtualiter eminenter continetur in ſuperiori, ſicut ſenſus in intellectu, & Ducatus in Regno. Unde in primitiva Eccleſia ſuſcipientes ſolum Præſbyteratum omnia ordinum munera exercebant. Verum, ſicut Rex eſto poſſit idem, quod Dux, Prætor, aut Miles, convenienter aſſignat iſta officia, & eorum peculiaria ſigna; ita in præſenti materia. Ad 3. dicimus quod ſicut omnes Ordines ſunt unum Sacramentum unitate habitudinis unius ad alium, & omnium ad unum, eodem modo omnes caracteres eſto diſtinguantur ſicut ipſi Ordines, conſtituunt, & complent unum tantum caracterem Sacerdotalem. Unde caracter non intenditur ad modum habitus, quia non habitus, ſed potentia eſt, & reducitur ad ſecundam ſpeciem qualitatis, ut docet D. Th. 3. *p. q.* 64. *a.* 2.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS VIGESIMUS TERTIUS

De Sacramentis In Particulari.

HAbita notitia de Sacramentis in genere ad agendum ſingilatim de ipſis progredimur. Cum autem ceterorum janua, & fundamentum ſit Baptiſmus, de hoc prius quam de aliis ſermonem inſtituimus.

CAPUT UNICUM.

De Baptiſmo.

PUNCTUM I.

De Nomine, natura, & diviſione Baptiſmi.

1. Inq. 1. Quod nomen ſit, & quid ſignificet Baptiſmus? R. quod Baptiſmus eſt nomen græcum ſignificans idem quod latine ablutio ſeu immerſio in aquam. Unde quia olim per immerſionem fieri ſolebat hoc ſacramentum, in repreſentationem Sepulturæ Chriſti, appellatur Baptiſmus. Dicitur etiam regeneratio, lavacrum, illuminatio, indumentum, ſepultura, donum, gratia, cuſtodia, ſigillum, Sacramentum fidei, principium, ac janua omnium Sacramentorum.

2. Inq. 2. Quotuplex ſit Baptiſmus? R. eſſe triplicem, nempe *fluminis*, *flaminis*, & *ſanguinis* ſolum Baptiſmus fluminis eſt Sacramentum. Baptiſmus flaminis, & Sanguinis licet Sacramenta non ſint; habent tamen nomen Baptiſmi, quia ſupplent ejus vices, quando Baptiſmus fluminis nequit ſuſcipi: Quando autem ſuſcipi valet, eſt neceſſarius neceſſitate medii *in re*, ita ut ſine illo nemo ſalvari poſſit, ut patet ex illo Joan. 2. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire Regnum Dei*, & ex Trident. *ſeſſ. 7. can.* 5.

3. Inq. 3. Quid ſit Sacramentum Baptiſmi? R. Habere duas definitiones, aliam methaphiſicam, aliam phiſicam. Methaphiſica eſt: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ regenerativæ*. Per hanc ultimam particulam differt Baptiſmus a ceteris Sacramentis, cum quibus convenit per reliquas anteriores: omnia enim inſtituta ſunt a Chriſto Domino ad cauſandam gratiam; unumquodque autem cum ſuo modo peculiari. Differt etiam Baptiſmus a reliquis Sacramentis in eo quod eſt primæ tabulæ, quia dat eſſe genitum in ordine ſupernaturali; reliqua vero ſunt ſecundæ tabulæ, quia vel reparant genitum lapſum, ut Pœnitentia; vel illum confortant, nutriunt, & augent, ut Confirmatio, Euchariſtia, & cetera. Definitio phiſica Baptiſmi eſt: *Ablutio exterior corporis facta ſub præſcripta verborum forma*. Baptiſmus flaminis eſt: *Actus contritionis, vel caritatis cum voto explicito, aut implicito recipiendi Baptiſmum fluminis*. Baptiſmus Sanguinis eſt: *Martyrium in odium fidei datum, & pro fide ſuſceptum*. Martyrium autem eſt: *Mors, aut vulnus lethale ſuſceptum pro fide, vel defenſione alterius virtutis*.

4. Baptiſmus *flaminis* ita appellatur, quia fit peculiari impulſu Spiritus Sancti, qui *flamen* dicitur. Solum convenit adultis, quia conſiſtit in actu contritionis, vel caritatis, qui a ſolis adultis elici valet. Baptiſmus Sanguinis, ſicut & fluminis convenit tam adultis, quam parvulis: iſti enim in odium fidei occiſi non ſolum gratiam, ſed & martyrii palmam conſequuntur, eſto uſu rationis careant, ut de Innocentibus ab Herode occiſis propter Chriſtum docet D. Th. 2. 2. *q* 124. *a.* 1. *ad* 1.

5. Inq. 4. Quando debeat parvulis miniſtrari Baptiſmus? R. quod miniſtrari eis debet quam primum moraliter poſſit; tum quia Infantibus nulla alia via comparandæ ſalutis adeſt, tum quia innumeris periculis in illa ætate adeo tenera ſunt expoſiti. Unde dilatio ultra octavum diem gravis culpa juxta probabiliorem ſententiam reputatur. Adulti etiam ſub eadem culpa debent baptizari intra tempus ab Eccleſia præſcriptum. Igitur poſt quadraginta dierum inſtructionem private baptizandi ſunt, ſervatis ſolemnitatibus ad vigilias duplicis Paſchatis, vel alterius diei deſignati. *Vid. Synod. Diœceſ. lib.* 12. *cap. 6. n. 7.*

6. Inq. 5. Quando fuerit Inſtitutum Sacramentum Baptiſmi, & quando obligare cæperit? R. Inſtitutum fuiſſe quando Chriſtus in Jordane a Joanne fuit baptizatus. Tunc enim ſuo contactu ſanctificavit aquas, eiſque tribuit virtutem homines regenerandi, ut dicit D. Thom. 3. *p. q.* 62. *a.* 2. Verum obligare non cæpit lex ſuſcipiendi Baptiſmum, niſi poſt Pentecoſtem, & promulgationem ſufficientem Evangelii. Apoſtoli, autem qui ante paſſionem fuerunt Sacerdotio initiati, & ſumpſerunt Euchariſtiam, prius neceſſario debuerunt baptizari, cum ſine Baptiſmo cetera Sacramenta nequeant recipi. Unde quidam aſſerunt Chriſtum Dominum ſuis manibus Beatiſſimam Virginem ante Apoſtolos baptizaſſe: Deinde Petrum, hinc filios Zebedei,

dei, iſtos ſubinde reliquos Apoſtolos, Apoſtolos denique alios diſcipulos. Quod pie credendum eſt, quoniam de geſtis, de quibus aliud non conſtat, illud quod pietati magis congruit, eſt tenendum. Quid autem pietati magis conſonum, quam Chriſtum ſuam Sanctiſsimam, ac dilectiſsimam Matrem prius omnibus baptizaſſe? Deinde Petrum, hunc vero alios, qui aliis idem beneficium præſtarent, & ſic incepiſſe puſsillum Eccleſiæ gregem?

7. Objic. 1. Baptiſmus habet efficaciam a Paſsione Chriſti; erg. ante eam neque illam habuit nec fuit inſtitutus. 2. forma Baptiſmi inſtituta fuit poſt Paſsionem, Matth. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & ſpiritus Sancti*: erg. etiam Baptiſmus. 3. Beatiſsima Virgo non habuit peccatum originale nec actuale: erg. nec recepit Baptiſmum.

8. R. ad 1. quod Baptiſmus ante Paſsionem habuit efficaciam a Paſsione jam inchoata, eſto poſt illam habeat majorem virtutem a Paſsione jam conſumata: quo pacto etiam explicatur quod Sacramenta fluxerunt a latere Chriſti aperto in Cruce; hoc eſt conſumative & completive, ſive a Paſsione conſumata in Cruce tanquam a cauſa efficiente. Ad 2. dicitur quod Matth. ult. non fuit forma Baptiſmi inſtituta, ſed iterata, & clarius expoſita. Ad 3. quod Beatiſsima Virgo ſuſcepit Baptiſmum non pro culpa repellenda, ſed pro gratia augenda, & ut ſe aptam redderet ad alia quædam Sacramenta, & potiſsimum ad Sacroſanctam Euchariſtiam recipiendam.

9. Inq. 6. In quo differat Baptiſmus Joannis a Baptiſmo Chriſti? R. quod differebat tanquam figura a veritate; Baptiſmus enim Joannis erat figura, & velut præparatio Baptiſmi Chriſti. Nec fuit verum Sacramentum, licet lato modo ſic dici valeat. Triplex igitur præcipua diſtinctio adeſt inter utrumque Baptiſmum? Prima ex parte Auctoris. Secunda ex parte Sacramenti. Tertia ex parte virtutis; quia Baptiſmus Joannis non conferebat gratiam ex opere operato ſicut Baptiſmus Chriſti. Unde baptizatis illo Baptiſmo non remitebantur peccata, ut inquit D. Thom. *3. p. q. 68. a. 6.*

Punctum II.

De materia Baptiſmi.

10. Inq. 1. Quænam ſit materia Baptiſmi? R. Duplicem habere materiam: nempe remotam, & proximam. Materia remota Baptiſmi eſt omnis, & ſola aqua naturalis. Unde aqua maris, fluminum, lacuum, puteorum, fontium, ſeu pluviæ: nec non aqua reſoluta ex nive, gelu, ſale, grandine, glacie, & rore, ſive frigida, ſive calida; dulcis, vel amara, aut aliqualiter immutata, dummodo naturam aquæ naturalis retineat, eſt materia valida. E contra non ſunt valida materia nix, grando, gelu, glacies, ſal niſi reſolvantur; nec aqua ardens, nec roſacea, aliive liquores expreſſi e ſuccis arborum, florum, aut herbarum; nec quæ diſtillat ex vitibus, aut alia arbore, quia ille humor ſuccus eſt, non aqua. Pariter omnis liquor ab aqua ſpecie diſtinctus, licet aquæ ſimilis in colore, ut vinum album, lac, ſaliva, ſudor, lacrymæ, urina, cerviſia, & ſimilia invalida materia Baptiſmi eſt, ut communiter docent Theologi contra Lutherum, putantem validam materiam Baptiſmi omnem liquorem, in quo balneum fieri poſſit. Ejus tamen errorem proſcripſit Trid. *Seſſ. 7. Can. 3. de Bapt.*

11. Materia licita eſt aqua conſecrata, ſeu benedicta, quæ ſemper adhibenda eſt extra caſum neceſſitatis. Materia dubia eſt illa, de qua dubitatur an ſit aqua naturalis, ut aqua alio liquore permixta, ſeu cum herbis, aut carne decocta quando fuerit multum inſpiſſata, aut lixivium, quod licet ſit materia probabilis, non tamen omnino certa. Idem eſt de guttis aquæ ex tegumento ollæ collectis, eſto enim probabilius ſint materia valida non tamen omnino certa. Igitur materia dubia ſolum adhiberi debet in defectu materiæ certæ, & in caſu neceſſitatis, proferendo Baptiſmi formam ſub conditione. Aqua, quæ ex latere Chriſti proſilivit, potuit eſſe materia Baptiſmi, quia vera aqua fuit, ut ait D. Tom. *3. p. q. 66. ar. 4. ad 3.*

12. Inq. 2. Quæ ſit materia proxima Baptiſmi? R. Eſſe ablutionem. Hæc autem fieri valet tripliciter: nimirum per *immerſionem*, per *infuſionem*, & per *aſperſionem*. Non requiritur triplex hæc ablutio; ſive enim uno, aut alio modo ablutio fiat, validus eſt Baptiſmus. Unaquæque Eccleſia tamen ſervare debet ritum proprium. Nec requiritur triplex immerſio, nam licet priſcis ſeculis adhiberetur ad teſtandum Trinitatis myſterium; ſeculo tamen ſexto Epiſcopi Hiſpani induxerunt ritum unicæ immerſionis Gregorio Magno illum approbante Poſtea propter commodum Miniſtrorum, ipſorumque baptizandorum loco immerſionis adhibita fuit ablutio per infuſionem, ſeu aſperſionem. Igitur quælibet ex his ablutionibus ſufficit ad valorem Baptiſmi. Illa autem quantitas aquæ requiritur, ut verificetur quod perſona eſt abluta, quia verificari debet forma: *Ego te baptizo, ſive abluo*. Unde ſolum in defectu abundantioris aquæ poteſt cum una, aut duplici gutta adhiberi forma ſub conditione.

13. Inq.

13. Inq. 3. Quæ pars corporis debeat ablui, ut Baptiſmus ſit validus? R. Quod caput eſt abluendum, tum quia adeſt Eccleſiæ præceptum: tum quia eſt corporis principale membrum, in quo omnes ſenſus fundantur, & eminenter continentur. Non ſupra veſtes, ſed corpori nudo adhibenda eſt ablutio. Adulti autem minime ſunt nudandi, ſed ablui debent in capite nudo. Si autem pes, manus, digiti, & potiori ratione ſolum capilli abluantur, vel ſolum ſupra veſtes ob aliquam neceſſitatem quis aſpergatur, ſub conditione iterandus eſt Baptiſmus; imo licet ablutio fiat in pectore, aut humeris, idem faciendum cenſemus ex D.Thom. *3. p. q.68. ar.11. ad 4.*

14. Inq. 4. An infans intra clauſtrum maternum poſſit aliquando baptizari? Quod ſi caput egrediatur eſt illico baptizandus quando urget periculum mortis, nec poſtquam perfecte egreſſus eſt infans poteſt rebaptizari; quia ut diximus, caput eſt principale membrum. Si autem manum, aut pedem emittat etiam in illa parte baptizandus eſt, ſed tranſacto periculo debet ſub conditione rebaptizari. Idemque omnino tenendum, quando ob urgentem neceſſitatem in ſecundinis obvolutus baptizatur: nam juxta probabiliorem Soti ſententiam invalidus eſt Baptiſmus ſupra ſecundinam collatus. Sed in caſu tantæ neceſſitatis omni via poſſibili ſubveniendum eſt proximo. Ob eandem igitur rationem, eſto nulla pars infantis appareat, tamen aliquo modo introduci in uterum materno aqua ita poſſit, ut ad corpuſculum infantis pertingat, uti viri docti poſſe fieri aſſerunt, debet baptizari ſub conditione, ſub qua iterum eſt baptizandus, ſi foras prodeat. Vid. Benedictum XIV. *De Synod. lib.7. cap 5.*

15. Inq. 5. An ſi quis in puteum infantem projiciat animo illum baptizandi ſimul, & ſuffocandi maneat vere baptizatus? R. affirm. quia dantur omnia requiſita ad verum Baptiſmum, dummodo materia, & forma ſimul coexiſtant antequam infans moriatur. Secus eſſet ſi infans e manibus illum habentis ex inopinato in puteum incideret, licet ſtatim verba proferret: quia in tali caſu non adeſt ablutio humana. Verum eſto non ſubſit aliud medium baptizandi puerum, niſi in puteum projiciendo, minime licet id facere: neque ſecare matrem proxime morituram, ut proli in ejus alvo exiſtenti miniſtretur Baptiſmus; quia non ſunt facienda mala, ut eveniant bona, ut recte docet D.Th. ubi ſupra *ad 3.*

16. Inq. 6. An ſi quis intendens baptizare infantem tribus ablutionibus aliquam ex oblivione omittat, maneat baptizatus. R. affirm. Si protulit formam habens intentionem, quam debet, faciendi quod facit Eccleſia: quia per quamlibet ablutionem, ſuppoſita forma, perficitur Baptiſmus. Niſi miniſter haberet intentionem excluſivam illum non perficiendi uſque ad tertiam. Verum tunc peccaret graviter apponendo talem excluſivam intentionem. Quærunt aliqui an infanti proxime morituro miniſtrari poſſit Baptiſmus ex cujus miniſtratione timetur, quod celerius moriatur? Sed hic timor vanus eſt, nec propter illum differendus eſt Baptiſmus; tum quia poteſt miniſtrari modica aqua tepefacta, tum quia admiſſa, & non conceſſa dicta acceleratione, eſſet omnino per accidens. Qui deficiente alio baptizandi modo infantem ſubmitteret aquæ de tecto, vel alio loco cadenti, aut defluenti, & verba proferret, vere illum baptizaret: quia vere ſic applicaret materiam, & formam.

Punctum III.

De forma Baptiſmi.

17. Inq. 1. Quænam ſit Baptiſmi forma? R. Quod in Eccleſia Latina eſt: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Ly *ego*, & *amen*, non ſunt de eſſentia: neque juxta Soti, & aliorum ſententiam omiſsio eorum culpam venialem excedit, ſecluſo contemptu. De particula *in* ſecus eſt dicendum; quia eſto in probabiliori de eſsentia non ſit, quia idem ſignificatur dicendo *nomine*, ac *in nomine*, peccaret graviter illam omittens propter opinionem aſserentem eſse de eſsentia. Idem dicas de particula *&* licet probabilius non ſit de eſsentia. At ſi loco *in nomine* ponatur *in virtute* probabilius variatur eſsentia. Et potiori ratione ſi dicatur *in nominibus Patris &c.* quia in hoc Sacramento debet explicari Trinitas perſonarum cum unitate eſsentiæ, quæ proprie exprimitur per ly *in nomine*. Quoniam quatuor ſaltem debent neceſsario exprimi in forma Baptiſmi: nempe actus baptizandi, perſona baptizata, unitas Eſsentiæ Divinæ, & Trinitas perſonarum. Perſona baptizans, eſto licite omitti non poſsit; quia tamen ſub intelligitur, valet Baptiſmus abſque ejus expreſsione.

18. Inq. 2. An valeat Baptiſmus collatus *in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis*? R. neg. quia debent exprimi tres Perſonæ per conſueta nomina *Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Unde nec eſset validus Baptiſmus ſub hac forma: *baptizo te in nomine primæ, ſecundæ, & tertiæ Perſonæ*: nec *in nomine Genitoris, & Geniti, & procedentis ab utroque*: neque *in nomine Jeſu Chriſti*; quia eſto non ſit improbabile aliquando Apoſtolos in nomine Chriſti baptizaſse, id ſi verum eſt, fecere ex peculiari Dei diſpenſatione. Probabilius autem eſt nunquam ſic Baptiſmum contuliſse, ſed ſub

ſub forma ab ipſo Domino præſcripta. Ad illud autem *Act.8.* quod Apoſtoli baptizabant in nomine Chriſti, dicitur ſignificari quod baptizabant in fide Chriſti; vel baptizabant in nomine Chriſti, hoc eſt Baptiſmo Chriſti, non Baptiſmo Joannis. Invalidus pariter eſt ſi dicatur: *ego te baptizo cum Patre, cum Filio, cum Spiritu Sancto*, quia non exprimitur unitas eſſentiæ.

19. Inq. 3. An qui baptizaret dicens: *ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus Sancti*, validum conferret Baptiſmum? R. affirm. quia repetitio nominis non variat ſenſum formæ. Sicut illum non mutaret, qui baptizaret ſub hac forma: *ego te baptizo in nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus Sancti*. Neque qui diceret *in nomine Patris Omnipotentis, & Filii Unigeniti, & Spiritus Sancti Paracliti*: aut *in nomine Patris, & Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*. Similiter verum Baptiſma conficeret dicens: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beata Virgo te adjuvet*; quia Beata Virgo non exprimitur, ut quid eſſentiale Baptiſmi, ſed ut auxiliatrix baptizati: ideo in eodem ſenſu valeret Baptiſmus ſub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & B Virginis*; volens Miniſter erga B. Virginem oſtendere ſuam, eſto imprudentem, devotionem. Qui vero in Baptiſmo collato *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus*, omittere *Sancti*, nihil efficeret, ut docet D. Thom. 3. *p. q.* 60. *ar.*8.

20. Inq. 4. An ſi Miniſter loco *ego* dicat *Nos baptizamus* validum ſit Baptiſma? R. juxta omnes valere quando baptizans eſt Papa aut Epiſcopus. Sed eſſe validum etiam quando baptizans eſt perſona privata tenendum eſt, quia etiam perſonæ privatæ ſolent loco *ego* dicere *Nos*; unde tantum ad eſt variatio accidentalis. Quando plures baptizarent non deberent dicere *Nos*, invalidumque eſſet Baptiſma, ſi unus dependenter ab alio, & partialiter vellet baptizare. Validum vero ſi quilibet per ſe abſque dependentia ab alio baptizare intendit. Tunc autem qui prius verba proferret conficeret Sacramentum, qui vero deinceps illa pronunciaret nihil aliud efficeret niſi committere grave Sacrilegium. Si autem eodem momento omnes verba finiant,omnes ut cauſæ totales in virtute principalis Baptiſmum perficiunt. Si quis diceret: *Ego Petrus, vel egoSacerdos*, vel exprimendo nomen baptizati diceret: *Ego te Petrum, aut Paulum baptizo* validum conficit Baptiſmum, quia non adeſt variatio ſubſtantialis. Idem eſt ſi verbum activum mutetur in paſſivum, ut *baptizaris a me*.

21. Inq. 5. ſub qua forma conferatur Baptiſmus in Eccleſia Greca? R. *Baptizetur ſervus Chriſti talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Vel *baptizatur* loco *baptizetur*. Sive enim dicatur uno aut alio modo omnes Catholici aſtruunt valorem Baptiſmi, quia exprimuntur quatuor illa, quæ diximus neceſſaria: nempe actus baptizandi, perſona baptizata, unitas eſſentiæ, & Trinitas perſonarum. Si vero inquiras in quibus Sacramentis debeat neceſſario exprimi Trinitas perſonarum? R. quod in Baptiſmo, & Confirmatione: quia in Baptiſmo adducimur ad fidem, & in Confirmatione confirmamur in fide. Igitur quoties quatuor præfata exprimantur ſuppoſitis ceteris requiſitis validus eſt Baptiſmus, quia adſunt omnia eſſentialia. Si his poſitis adeſt variatio, erit accidentalis; & quidem ſi abſque cauſa ponatur, ſemper illicita plus aut minus juxta majorem, aut minorem variationem.

22. Inq. 6. Quando iterandus ſit Baptiſmus ſub conditione? R. Quod ſolum eſt iterandus quando adeſt grave dubium circa debitam applicationem materiæ, formæ, aut intentionis: tunc Baptiſmus eſt miniſtrandus ſub conditione: *ſi non eſt baptizatus*: quia hoc Sacramentum eſt ſummæ neceſſitatis. Igitur baptizati ab hæreticis ſi ſerio examinati prudenter dubitetur de eorum materia, aut præcipue de forma debite applicata, iterum ſub conditione baptizandi ſunt. Caute vero eſt procedendum cum aliquibus, qui plus ex cupiditate extorquendi pecuniam, quam ex devotione ſuſcipiendi Sacramentum, illud velle ſuſcipere ſimulant. Pariter infantes ſine ſchedula expoſititimo licet eam collo appenſam habeant, ſi ignoratur auctor Schedulæ, aut dubiæ fidei reputatur, ſub eadem conditione baptizari debent. Idem eſt de baptizatis ab obſtetricibus, ſagis, maleficis, vel ab illis, quæ a Parocho examinatæ bene, & firmiter non reſpondent de applicatione materiæ, & recta prolatione formæ. Verum ſi conſtat obſtetricem rite miniſtraſſe Baptiſmum, minime eſt iterandus, etiam ſub conditione. Unus teſtis oculatus probus, & timoratus ſufficit ad fidem faciendam de Baptiſmo rite collato.

P U N C T U M IV.

De Miniſtro Baptiſmi.

23. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Baptiſmi? R. Dari Miniſtrum ex officio, Miniſtrum ex delegatione, & Miniſtrum ex neceſſitate. Miniſter ex officio ſeu ordinarius eſt omnis Parochus in ſua Parochia; primo Epiſcopus; deinde ceteri Paro-

Parochi reſpective. Quamvis enim omnis Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis baptizare ſolemniter valeat tamquam Miniſter ordinarius, dependet tamen in exercitio ab Epiſcopo, vel Parocho; ita ut peccaret graviter, ſi ipſis invitis baptizaret. Miniſter delegationis eſt, qui ex defectu Sacerdotis, vel ex conſenſu Parochi in caſu neceſsitatis ſolemniter baptizare poteſt. Miniſter denique neceſsitatis pro Baptiſmo non ſolemni eſt omnis viator, ſive vir, ſive femina, abſque excluſione Judæi, aut Pagani: nam qui vult omnes homines ſalvos fieri, nullum quantumvis improbum excludit a miniſterio hujus Sacramenti in caſu extremæ neceſsitatis. Religioſus Sacerdos in caſu neceſsitatis, aut de conſenſu, ſeu mandato Epiſcopi valet ſolemniter baptizare, & etiam de conſenſu Parochi, niſi propriis Legibus prohibeatur.

24. Ut quilibet Sacerdos ſolemniter baptizet, ſufficit conſenſus Parochi; ut autem Diaconus baptizet ſolemniter requiritur Parochi conſenſus, & ſimul neceſsitas; puta ſi propter multitudinem baptizandorum, infirmitatem, Cenſuram, aliudve impedimentum, nequeat Parochus per, ſe aut per alium Sacerdotem Baptiſmum conferre. Diaconus enim ſolum in defectu Sacerdotis eſt Miniſter Baptiſmi ſolemnis, non ex vi ſuæ ordinationis ſicut Sacerdos: ideo nec in articulo mortis poteſt ille ſolemniter baptizare abſque commiſſione. Extra mortis periculum numquam eſt miniſtrandus domi Baptiſmus: exceptis filiis, ſeu nepotibus Regum, aut Principum. Extra idem periculum nunquam conferendus eſt abſque ſolemnitate, & ritibus ab Eccleſia præſcriptis. Nec Epiſcopus nec Parochus valet extra ſuam ditionem baptizare, niſi ex Paſtoris proprii conſenſu, ſaltem rationabiliter præſumpto. Subdiaconus, & inferiores Clerici ſolum ex commiſſione Pontificis poſſunt miniſtrare Baptiſmum ſolemnem. Si autem iſti aut laici ſolemniter baptizent, validus eſt Baptiſmus, eſto grave peccatum committant. Peccat etiam graviter quicumque non Parochus extra caſum neceſſitatis baptizans.

25. Inq. 2. Quis ordo ſervandus ſit inter Miniſtros Baptiſmi? R. ſervari debere ordinem ſequentem. Prior omnibus eſt Epiſcopus, deinde Parochus, ſubinde Sacerdos, poſtea Diaconus, Subdiaconus, ceteri Clerici, denique laicus, ita ut vir præferatur feminæ; niſi ratione majoris peritiæ ad baptizandum, ſeu cauſa honeſtatis ac pudoris præferri opporteat etiam Sacerdoti, cui non decet aſſiſtere infanti cum periculo ex alvo materno prodeunti. *Quapropter curare debet Parochus ut fideles, præſertim obſtetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant, ac ſervent*, inquit Rituale Romanum. Imo ob pericula ſæpe contigentia tenentur obſtetrices ſub gravi ſcite formam Baptiſmi, quam ut melius pronunrient, ſatius eſt quod in lingua vulgari ſciant, & proferant.

26. Inq. 3. Quodnam peccatum ſit ordinem præfatum invertere? R. eſſe grave peccatum præferri abſque juſta cauſa Diacono Clericum inferiorem, aut laicum; Diaconum Sacerdoti; Sacerdotem Parocho: quia ſit gravis injuria invertendo ordinem hierarchiæ, naturali, divinoque jure præſcripto, quo Parochus debet præferri Sacerdoti; Sacerdos Diacono; Diaconus ceteris Clericis; & potiori ratione laicis omnibus. Similiter peccaret graviter infidelis baptizans adſtante fideli, aut excommunicatus in præſentia non excommunicati. Inverſio autem inter Clericos Diacono inferiores, aut inter iſtos, & laicos non reputatur gravis; eſto ſemper debeat ſervari ordo hierarchicus, quo Sacramenti Miniſter aptior præferatur. Si non adeſſent niſi Sacerdos excommunicatus, & obſtetrix, hæc eſſet præferenda Sacerdoti, utpote a corpore Eccleſiæ ſegregato.

27. Parentes, urgente neceſſitate, proprios Filios baptizare valent; nec amittunt jus petendi debitum. Verum illud amittunt eos extra neceſſitatem baptizando. Laicus ſolemniter baptizans in caſu neceſsitatis irregularitatem incurrit; non vero ſi privatim baptizet etiam extra caſum neceſsitatis. Sed de quibus illam incurrant ratione Baptiſmi indebite miniſtrati fuſior erit ſermo in tractatu de irregularitate. Nullus valet ſeipſum baptizare; ideo nec Chriſtus a ſeipſo, ſed a Joanne baptizari voluit, ut docet D. Thom. 3. *p. q. 66. a. 5. ad 4.*

28. Inq. 4. An ſi ſolum eſſent duo, quorum unus manibus, alter lingua careret, poſſent, uno aquam effundente, altero verba proferente, valide baptizare? R. neg. quia non poſſet verificari forma Baptiſmi, ut docet D. Thom. loco proxime laudato. Quoniam proferens verba debet applicare materiam, quod in caſu accidere nequit. Eſto enim unus ſolus poſsit in caſu neceſsitatis valide, & licite plures ſimul baptizare aſpergendo omnes, & dicendo: *ego vos baptizo*; nullo tamen caſu duo vel plures poſſunt partialiter valide aliquem baptizare. Nihilominus ſi urgeret mortis periculum deberent mutus, & truncus modo dicto baptiſmum conferre ob piam oppinionem Cajetani, Paludani, & aliorum valorem hujuſmodi Baptiſmi propugnantium. De unione aut ſimultate, quæ intercedere debet inter materiam, & formam, dictum eſt ſupra. *Tract. præc. n. 22.*

PUN-

P u n c t u m V.

De Baptiſmi ſubjecto.

29. Inq. 1. Quis ſit Baptiſmi ſubjectum? R. quod eſt omnis, & ſolus viator nondum baptizatus, vir, aut femina, parvulus, vel adultus, qui ablui poſsit. Conſtat ex juſſu Chriſti baptizandi *omnes gentes*. Cataphrigæ mortuos baptizabant: Cerinthiani, & etiam Marcionitæ vivos baptizabant pro mortuis, qui abſque Baptiſmo deceſſere. Sed neque mortuos eſſe Baptiſmi capaces, neque vivorum Baptiſmum mortuis prodeſſe, omnes Catholici aſtruunt.

30. Objic. Apoſtol. 1. ad Corint. 4. inquit; *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? Ut quid baptizantur pro illis?* erg. baptizari poſſunt vivi pro mortuis, & iſtis prodeſse vivorum Baptiſmus. R. Apoſt. probare carnis reſurrectionem contra eam negantes in hunc modum: Si non eſt carnis reſurrectio ad quid eſt Baptiſmus pro mortuis; ideſt pro cito morituris? Ut quid baptizantur vivi pro corporibus morti obnoxiis, ſi reſurrectio non eſt? Alii alias promunt expoſitiones, ex quibus evincitur noſtra reſolutio. Vid. D.Th. in hunc text. *lect.* 4.

31. Inq. 2. Quæ diſpoſitio requiratur in ſubjecto Baptiſmi? R. quod in parvulis, & perpetuo amentibus nulla requiritur diſpoſitio, quia ipſi ſunt incapaces illius,& ſuppletur ab Eccleſia. In adultis ad *validum* requiritur intentio actualis, virtualis, vel ſaltem interpretativa recipiendi Baptiſmum. Ad *licitum* requiritur fides & dolor ſupernaturalis de peccatis. Debet enim Adultus habere fidem Dei Auctoris gratiæ, & remunerationis gloriæ, Trinitatis, Incarnationis, & ceterorum, de quibus Catechumeni inſtruuntur juxta Eccleſiæ præſcripta. Si urgeat mortis periculum ſufficit credere Deum remuneratorem, myſteriaque Trinitatis, & Incarnationis. Inſuper debet pænitere juxta illud *Act.* 2. *Pænitentiam agite, & baptizetur unuſqiſque veſtrum*. Triplex ergo requiritur diſpoſitio, nempe, fides conſenſus, & attritio.

32. An autem requiratur etiam amor Dei initialis? P. Concina ſic ait: *Innumera ſunt teſtimonia,quæ amoris Dei ſaltem initialis neceſſitatem evincunt. Qui non diligit manet in morte inquit* Joan 3. Sed revera textus non eſt ad rem. Primo quia Joannes ibi non agit de dilectione Dei ſed proximi, ut eum legenti patebit. Secundo quia loquitur de dilectione Dei habituali, non de actuali, de qua in præſenti eſt quæſtio. Tertio quia jubet dilectionem non initialem, ſed perſectam de qua hic non eſt ſermo. Igitur ex unico textu pro innumeris adducto a Concina nihil probatur ad intentum. Melius reſpondet D. Thom *in 4. de 6. q. 1. a. 3. ad 5. Ad hoc ut homo ſe præparet ad gratiam in Baptiſmo percipiendam præexigitur fides, ſed non Caritas, quia ſufficit attritio præcedens, & ſi non ſit contritio*. Erg. juxta Ang. D. ſufficit fides, & attritio ad hoc, ut homo ſe præparet ad Baptiſmum. Habeat utique baptizandus amorem Dei initialem, imo & perfectiſſimum, quo utinam omnes flagraremus intra, & extra Sacramenta! ſed aliud eſt præcepti, aliud conſilii.

33. Inq. 3. An amentes, & furioſi baptizandi ſint? R. ſub diſtinctione. Si ſint perpetuo amentes, idem de illis tenendum, ac de parvulis. Si aliquando uſi ſunt ratione; vel petierunt Baptiſmum, vel non? ſi primum, miniſtrari illis debet, eſto in amentia actualiter contradicant. Si ſecundum, minime. Idem eſt de patientibus lucida intervalla. Semifatui qui de ſua ſalute cogitare poſſunt, & intelligere virtutem Sacramenti, volentes, non inviti, baptizandi ſunt. Si dubitetur an quis ante amentiam petierit Baptiſmum, miniſtrari ei debet; niſi certo conſtet in lethali amentia correptum fuiſſe, quia non debet miniſtrari certe indiſpoſito: dormiens non eſt baptizandus niſi periculum mortis immineat, quo in caſu eſt baptizandus, ſi prius in eo voluntas Baptiſmi apparuit. Vid. D. Thom. 3. *p. q.* 68. *a.* 12.

34. Inq. 4. An monſtra ſint baptizanda? R. Quod ſi conſtet eſſe hominem, ſeu humanum individuum baptizari debet. Ita quod ſi ſolum unum caput habeat, eſto cum quatuor pedibus, aut aliis membris duplicatis unicus Baptiſmus ei eſt miniſtrandus. Si vero duplici capite, ceteriſque membris duplicatis conſtet, baptizetur prius abſolute in capite, quod principalius judicatur, deinde in altero ſub conditione: *ſi non eſt baptizatus ego te baptizo*. Niſi certo conſtet eſſe duo individua; quo in caſu ſingula abſolute debent baptizari. Satyri concepti ex bruto, & muliere probabilius non ſunt individua humana, & conſequenter nec baptizandi. Si autem dubium ocurrat conſulatur Epiſcopus; ſi vero moram periculum mortis non permittat miniſtretur Baptiſmus ſub conditione: *ſi es capax*. Poteſt enim dubitari, an non ſolum ſemen ſemineum, ſed etiam virile concurrerit ad monſtri formationem. Idem eſt de fœtu, ſi naſci poſſit de virili ſemine, & beſtia. Sed in his caſibus monſtruoſis Epiſcopus conſulatur.

35. Inq. 5 An filii infidelium parentibus invitis licite baptizari poſſint? Dicimus *licite*, quia de valore nullus dubitat, niſi Durandus ſingularis in ſua dubitatione. R. quod de filiis hæreticorum non eſt diſſidium, quia eorum genitores ſubjecti ſunt Eccleſiæ. Caute tamen in hoc eſt procedendum, ſi adſit periculum perverſionis.

Pariter certum eſt in extremo vitæ poſſe quemlibet infantem etiam invitis parentibus infidelibus baptizari; quia tunc iis non fit injuria, illorum ſaluti providetur, & non adeſt perverſionis periculum. Idem eſt de filiis infidelium expoſitis, derelictis, & a cura parentum exemptis, quia nec tunc fit injuria Parentibus. Similiter eſt tenendum quando Pater, aut Mater, aut etiam Avus conſentit, Religionemque Catholicam amplectens, offert filium aut nepotem ad Baptiſmum; prævalet enim conſenſus unius, etiam altero reluctante, quando cedit in favorem Religionis, & infantis utilitatem. Item ſi puer uſu rationis certo gaudeat, & velit, poteſt licite baptizari, invitis Parentibus, ſecluſo periculo perverſionis. Idem eſt de filiis mancipiorum, & Judæorum poſſunt enim licite baptizari de conſenſu Parentum, aut veri Domini. Secus autem ſi dominium eſt mere politicum, quia ſervitus pure politica, & civilis non excludit dominium naturale, quod Parentes habent in filios, ut contra Scotiſtas aſſerunt Thomiſtæ cum ſuo Ang. D. 2. 2. *q.* 10. *a.* 12.

36. De Baptiſmo hebræorum tum infantium, tum adultorum, & de regulis ſervandis in quibuſdam caſibus ad hanc materiam ſpectantibus egregie differit Benedictus XIV. in Epiſtola ad Archiepiſcopum Tarſenſem Urbis Vicegerentem conſignata die 28. *Februarlii ann.* 1747.

Punctum VI.

De effectu Baptiſmi.

37. Inq. 1. Quinam ſit effectus Baptiſmi? R. Quod tres inter alios ſunt præcipui effectus Baptiſmi. Primus eſt infuſio gratiæ regenerativæ, qua deletur peccatum originale, & quodcumque aliud in ſubjecto repertum, remittendo illud non ſolum quoad culpam, ſed etiam quoad omnem pœnam, apud Deum debitam, ſimulque aperiendo Cælum, quod clauſum erat primo peccato. Remanet autem ad exercitium, ſeu agonem concupiſcentia, vel fomes, quæ nec peccati rationem habet, neque nocere legitime certantibus poteſt. Remanent etiam pænalitates mortis, famis, ſitis, & aliæ plurimæ, quas Baptiſmus auferet juſtis in altera vita; non tamen in iſta, tum ut humiliemur, & imitemur ipſum Chriſtum Caput noſtrum, qui eas voluntarie pati voluit; tum ut ſint nobis occaſio merendi; tum ne homines præſentis vitæ potius commoda, quam futuræ gloriam quærentes ad Baptiſmum venirent, ut ait D. Th. 3. *p. q.* 69. *a.* 3.

38. Secundus effectus eſt impreſſio Caracteris, quo oves Chriſti, & Eccleſiæ aggregati, ac ſubditi conſignamur perpetuo, & indelebiliter: qua ratione nequit iterari Baptiſmus; ſicut enim ſemel tantum generamur, ita congruenter ſemel tantum regenerari valemus. Caracter reddit etiam baptizatum habilem ad alia Sacramenta recipienda, atque ad opera Chriſtianorum propria obeunda, & exercenda. Simul cum gratia, & Caractere donantur etiam baptizato virtutes infuſæ, & Dona Spiritus Sancti, auxiliaque ſupernaturalia, quibus ditatur, & illuminatur ad novi ſtatus vitam perficiendam. Tertius effectus eſt cognatio ſpiritualis.

39. Inq. 2. Qui contrahant hanc ſpiritualem cognationem? R. Quod baptizans, & Patrini contrahunt illam cum baptizato in *prima ſpecie*: & iidem ipſi illam contrahunt cum Parentibus baptizati in *ſecunda ſpecie*. Quando autem petitur diſpenſatio hujus cognationis exprimi debet an ſit in prima, vel ſecunda ſpecie. Quatuor vero requiruntur ad hujuſmodi cognationem contrahendam, vel ut quis ſit valide Patrinus. 1. Quod ſit rationis compos: alias nequit eſſe ſuſceptor infantis formaliter, & cum intentione, & licet in jure nulla præfigatur ætas, decet tamen illum habere ætatem congruentem, ut poſſit ſubire munus Pedagogi, & Magiſtri reſpectu baptizati. 2. Quod ſit baptizatus, quia ſicut naturaliter, ita etiam ſpiritualiter, prius eſt, quod ſit natus, quam cognatus. 3. Quod levet infantem de Sacro Fonte, vel illum teneat dum aſpergitur, phiſice cooperando in ipſo actu baptizandi. 4. Denique, quod ſit a parentibus, tutore, vel Parrocho ad hoc munus deſignatus.

40. Inq. 3. An prædicta deſignatio ſit neceſſaria ad contrahendam cognationem ſpiritualem? R. Eſſe neceſſariam ad *licitum*, non tamen ad *validum*, niſi in caſu, quo *ultra deſignatas alii levant Creaturam de Sacro Fonte*. Nam in hoc caſu ſolum deſignati, non ceteri, illam contrahunt. Quando vero nullus eſt deſignatus omnes exercentes munus Patrini eam contrahunt, ſi ſimul illud exercent: ſi autem ſucceſſive infantem tangant, ſolum unus, & una, qui primo tetigerunt pro patrino, & Matrina habendi ſunt. Si autem plures duobus deſignentur a parentibus, & ſimul tangant infantem, omnes contrahere cognationem ſpiritualem probabilius eſt, quia Concilium irritat cognationem quando tangunt infantem, *alii ultra deſignatos*; non tamen dicit, *ultra duos deſignatos*: ergo omnes deſignati ſimul infantem tangentes eam contrahunt.

41. Inq. 4. Quod ſit officium patrinorum? R. Eſſe multiplex. *Primo* baptizandum offerunt Eccleſiæ. *Secundo* pro illo promittunt. *Tertio* ejus loco ad interrogata reſpondent, ſymbolum recitant, fidem profitentur, & Satanæ abrenuntiant. *Quarto* ſunt teſtes Baptiſmi, & in ejus dubio fidem faciunt. *Quinto* debent curam habere inſtruendi baptizatum in doctrina Chriſtiana, & morum honeſtate in defectu parentum, & magiſtrorum

ſtrorum; ad hoc enim deſignantur patrini. Quoniam ſicut natus indiget nutrice, ita ſpiritualiter renatus eget ſpirituali nutrice, & pedagogo, ut inquit D. Thom. *q.* 67. *a.* 7. Unde Parochus debet eos monere de hac obligatione; ſcribere eos in libro Baptizatorum, & declarare eis cognationem ſpiritualem ex ſuo munere contractam. Verum in Baptiſmo privato non contrahitur hæc cognatio, quia officium patrini ſolum pro ſolemni Baptiſmo eſt ab Eccleſia inſtitutum. Neque illam contrahit, qui tantum in cæremoniis ſolemnitatis ſuſcipit infantem jam privatim baptizatum, ex variis declarat Sac. Cong. Conc. apud Ferrariis.

42. Inq. 5. An quilibet poſſit eſſe patrinus? R. neg. Quia non baptizatus invalide hoc munus obiret. Ex baptizatis autem valide, ſed illicite, hæretici ſunt patrini; quia male inſtructi in fide ad eam docendam idonei non ſunt. Ex alia ratione Monachi excluduntur ab hoc officio in Jure Canonico, forte ob ſtatus decentiam, ob quam probabilius omnes Regulares nomine Monachorum comprehenduntur, ſaltem ſine licentia ſuorum ſuperiorum; qui ſolum ob juſtam cauſam, puta ob devotionem, & inſtantiam alicujus peculiaris benefactoris, ſeu perſonæ illuſtris eam prudenter concedere valent. Igitur ex baptizatis quilibet rationis compos poteſt eſſe patrinus valide. Ad licitum autem requiritur, quod ſit catholicus, & etiam, dum commode poſſit, confirmatus, & bonis moribus inſtructus; pollens etiam ea ætate, qua valeat munus Magiſtri reſpectu baptizati ſubire. Jure communi illicitum non eſt, duos Conjuges ſimul eſſe Patrinos; obſerventur vero cujuſque Diœceſis, ſeu Provinciæ ſtatuta. Quando quis, ut alterius procurator, & ejus nomine agit munus patrini, non ipſe, ſed principalis eſt vere patrinus, contrahitque ſpiritualem cognationem. Si quis putans levare filium Petri, levaret filium Pauli, cum his, non cum aliis illum contrahit, quia filii Pauli, & non alterius eſt vere patrinus. Patrini debent eſſe vir, & femina, non duo viri, aut duæ feminæ, nec has debent Parentes aſſignare, nec Parochus admittere.

Punctum VII.

De peccatis commiſſis in receptione Baptiſmi.

43. Inq. 1. Quæ peccata adeſſe poſſint in receptione Baptiſmi? R. Poſſe reperiri peccata commiſſionis, & omiſſionis. Illa dantur quando recipiens Baptiſmum vult occidere, furari, aut aliud malum perpetrare: hæc vero, quando Baptiſmum recipiens omittit culpabiliter aliquod requiſitum ad rite illum ſuſcipiendum, ut fidem, aut dolorem ſupernaturalem. Poteſt etiam dari omiſſio inculpabilis doloris requiſiti, ut ſi aliquis haberet dolorem naturalem, putans eſſe ſupernaturalem; & in his tribus caſibus dicitur Baptiſmum recipi cum fictione; & eſſe Sacramentum validum, & informe. Nam recipitur Sacramentum, cum apponatur materia, forma, & intentio; verum propter fictionem non recipitur gratia, quæ eſt forma ſupernaturalis, eſto recipiatur character, qui inſeparabilis eſt a Baptiſmo valido.

44. Inq. 2. Quando Baptiſmus cum fictione ſuſceptus cauſabit gratiam regenerativam? R. Quod illam cauſabit, quando tollatur fictio: hæc autem ut tollatur, ſi fuit inculpabilis, ſufficit apponere illud, quod deficit. Ut ſi deficit dolor ſupernaturalis, hoc appoſito tollitur fictio, & Baptiſmus cauſat gratiam regenerativam. Si vero culpabilis fuit, ſolum tollitur, vel per attritionem exiſtimatam contritionem cum Sacramento vivorum; vel per actum caritatis, aut contritionis perfectæ. Ratio diſparitatis utriuſque caſus ſtat in eo, quod in primo caſu ſuſcipiens Baptiſmum non committit Sacrilegium, nec apponit peccatum, cujus remiſſio non pertineat ad Baptiſmum; unde ſublato obice Baptiſmus producit ſuum effectum. At in ſecundo caſu in ipſa ſuſceptione Baptiſmi committitur Sacrilegium, quod non jam ad Baptiſmum, ſed ad Pænitentiam pertinet; ideoque tolli nequit, niſi per aliquod ex præfatis tribus modis.

45. Dices: ergo in dicto caſu Sacramentum Pænitentiæ priuſquam Baptiſmus cauſat gratiam. R. Diſting. conſeq. *prius in genere cauſæ materialis* conc. conſeq. *prius in genere cauſæ efficientis*, neg. conſeq. In prædicto igitur caſu Pænitentia concurrit *diſpoſitive*, ut removens prohibens ad hoc, ut Baptiſmus cauſet *efficienter* gratiam regenerativam, delens peccatum originale, & alia a ſubjecto commiſſa ante Baptiſmum, aut ante inſtans terminativum ſuſceptionis illius. Ambo Sacramenta cauſant eamdem gratiam, quæ reſpective ad Baptiſmum dicitur, & eſt *regenerativa*, & reſpective ad Pænitentiam *remiſſiva*. Ita remittit *per ſe* peccata commiſſa poſt Baptiſmum, vel in ejus ſacrilega receptione; Baptiſmus vero *per ſe* remittit peccata ante ipſum perpetrata; unde ſemper verificatur Baptiſmum eſſe Sacramentum *primæ tabulæ*. Sacramenta, quæ imprimunt Caracterem, producere gratiam, ſublata fictione, diximus ſupra. Tract. præc. *num.* 60. & 61.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TRA-

TRACTATUS VIGESIMUS QUARTUS

De Sacramento Confirmationis.

1. SEcundum novæ Legis Sacramentum eſt Confirmatio, de qua agimus in præſenti eum D. Thom. qui per 12. articulos ad ejus Auctorem, naturam, effectum, neceſſitatem, ac utilitatem ſpectantia dilucide explanat 3. *p.q.* 72.

CAPUT UNICUM

De Confirmationis Sacramento.

2. Plangentes potius quam convellentes cæcitatem Lutheri, Calvini, eorumque ſequacium, qui voluntarie a via veritatis aberrantes Confirmationem, aliaque Sacramenta ſpernunt, illius diſcuſſioni hoc unicum Caput dicamus.

PUNCTUM I.

De natura, materia, & forma Confirmationis.

3. Inq. 1. Quid ſit Confirmationis Sacramentum? R. Habere duplicem definitionem. Methaphiſica eſt: *Sacramentum novæ Legis inſtitutum a Criſto Domino cauſativum gratiæ corroborativæ.* Phiſica eſt: *Signatio hominis baptizati facta in fronte cum Chriſmate ab Epiſcopo conſecrato ſub præſcripta verborum forma.* Hæc ſecunda diffinitio optime explicat ea, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. Nam in primis requiritur ſignatio per modum Crucis facta in fronte baptizati: deinde Chriſma debet eſſe conſecratum ab Epiſcopo juxta probabiliorem, aſſertamque ſententiam, etiam a Benedicto XIV. in *Synod. Dioc. Lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 2.

4. Sacramentum hoc eſſe inſtitutum a Chriſto Domino ex ſupradictis ſatis liquet; non tamen ita certo conſtat quando illud inſtituerit. Probabilius eſt ejus materiam docuiſſe Apoſtolos in nocte Cenæ; complete vero, & perfecte illud inſtituiſſe poſt Reſurrectionem, quando eis dixit: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Joann.* 20.

5. Inq. 2. Quæ ſit materia Confirmationis? R. Eſſe duplex; nempe proxima, & remota. Remota eſt Chriſma, quod ſic definitur: *Oleum olivarum ab Epiſcopo conſecratum, & balſamo mixtum.* Oleum, quod pingue eſt, gratiæ plenitudinem exprimit; balſamum vero, propter ſuam fragrantiam, virtutis odorem deſignat. Oleum debet eſſe olivarum de neceſſitate Sacramenti; & licet circa mixtionem balſami negent aliqui eſſe de eſſentia, verius alii affirmant, quia ritus utriuſque Eccleſiæ miſcendi balſamum oleo a tempore Apoſtolorum obſervatus idem adſtruit, & confirmat. Chriſma debet eſſe eodem anno conſecratum, veteri combuſto, ex præcepto Eccleſiæ. Unde eſto Confirmatio adhibita cum Chriſmate anni præcedentis ſit valida, graviter tamen illicita, niſi ex diſpenſatione Pontificis, quæ indulgeri ſolet pro Jeroſolymis, & aliis remotis regionibus.

6. Materia proxima eſt unctio cum Chriſmate in fronte baptizati a Miniſtro facta in forma Crucis pollice manus dexteræ. In hac actione ſubintelligitur impoſitio manus Epiſcopi, quæ ſimul cum unctione materiam proximam Confirmationis conſtituit. Unde nullum eſt Sacramentum ſi unctio fiat medio penicillo, calamo, aut alio inſtrumento. Validum vero, eſto graviter illicitum ſi fieret non pollice dexteræ, ſed alio digito, vel manu ſiniſtra. Differt Chriſma ab oleo Cathecumenorum, & infirmorum; *primo* in balſami mixtione; *ſecundo* in diverſa Conſecratione; *tertio* in diverſo fine, ad quem ordinatur, & conſecratur.

7. Inq. 3. Quænam ſit forma Confirmationis? R. *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate Salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti amen.* Omnia verba ſunt de eſſentia excepto *amen*. Præter perſonam Confirmantem, & Confirmatum, & actum Confirmandi, tria potiſſimum exprimuntur in hac forma. *Primum* Sancta Trinitas, quæ confert robur ſpirituale, & ſignatur dicendo *in nomine Patris* &c. *Secundum* ipſum robur ſpirituale collatum per Sacramentum, & expreſſum per illa verba *Confirmo te* &c. *Tertium* ſignum, quod pugnatori datur dum dicitur: *ſigno te ſigno Crucis.* Forma, qua utitur Eccleſia græca eſt: *Signaculum donationis Spiritus Sancti.* Peccaret graviter Miniſter Latinus utendo hac forma, ſicut, & Græcus e contra, quia recederet in re gravi a ritu propriæ Eccleſiæ; validum tamen efficeret Sacramentum; in valore enim utriuſque formæ omnes conſentiunt. Unde patet Chriſtum reliquiſſe Eccleſiæ poteſtatem determinandi pro forma Confirmationis in ſpecie illa verba, quæ illius exprimant effectum. Dicere enim Chriſtum inſtituiſſe hæc præciſe verba, & non alia pro forma, hujus Sacramenti non probatur.

PUNCTUM II.

De Miniſtro, ſubjecto, & effectu Confirmationis.

8. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Confirmationis? R. Miniſtrum ordinarium ſolum eſſe Epiſcopum Conſecratum. Ita ut Epiſcopus nondum conſecratus, eſto electus, invalide confirmaret: Epiſcopus vero conſecratus, licet non Confirmatus, valide poteſt Confirmare, quamvis graviter peccaret. Pariter grave peccatum committeret, ſi Confirmaret etiam proprios ſubditos in aliena Diœceſi; ſive alienas oves in propria, niſi ex conſenſu Diœceſani ſaltem rationabiliter præſumpto: quia nemo debet falcem mittere in alienam meſſem invito Domino. Miniſter delegatus ex commiſſione ſolius Pontificis adſtante graviſſima cauſa, poteſt eſſe ſimplex Sacerdos, ut docet D. Th. *art.* 11. *ad* 1. & Benedictus XIV. *ubi ſupra cap.* 7.

9. Inq. 2. Quo tempore debeat Epiſcopus conferre Confirmationis Sacramentum? R. Quod ubi commode poſſit matutino tempore, quando tam Confirmans, quam Confirmatus ſunt jejunii miniſtrari debet. Hoc in Gallia, & Italia ubi Epiſcopatus exigui ſunt frequentius exequi valet, ac debet. At in aliis ditionibus, ubi pauci reperiuntur Epiſcopi, Epiſcopatus que ſunt valde extenſi numeroſos populos comprehendentes, ut in Hiſpania, ſive matutino, veſpertinove tempore, etiam poſt prandium, miniſtrari poteſt. Locus in quo miniſtranda eſt Confirmatio debet eſſe Eccleſia, vel ſi ad illam accedere nequeat Epiſcopus, ſacellus Epiſcopalis. Valde periculoſum eſt Confirmationis adminiſtrationem longo tempore differre; privantur namque fideles plenitudine gratiæ, qua ditantur in Confirmatione Tenetur igitur Epiſcopus per ſe loca ſaltem præcipua ſuæ Diœceſis adire ad hoc Sacramentum conferendum, vel per alium Epiſcopum ſupplere defectum. De intentione requiſita ad validum, & de ſtatu gratiæ ad licitum jam ex ſuperadictis ſatis liquet.

10. Inq. 3. Quis ſit ſubjectum Confirmationis? R. Omnem viatorem baptizatum eſſe ſubjectum capax hujus Sacramenti. & licet infantibus, uti olim fiebat, miniſtrari poſſit, expedit tamen ut pollentes uſu rationis illud ſuſcipiant ob reverentiam Sacramenti, devote ad illud accedant, & recordentur ſe illud ſuſcepiſſe. Ad hoc enim Confirmatus cæditur leviter ab Epiſcopo in maxilla; eſto etiam fiat ad innuendum ſe uti fortem athletam paratum debere eſſe ad omnia adverſa pro fide perferenda. Perpetuo amentes confirmandi ſunt juxta prudens arbitrium Epiſcopi, niſi gravi culpa inquinati in amentiam inciderint. Infirmi confirmari debent, tum ad majus robur pro ultima lucta, tum ut in reſurrectione perfecti appareant. Patientes lucida intervalla debent ſuſcipere hoc Sacramentum.

11. Inq. 4. An obligatio ſuſcipiendi Confirmationem ſit gravis? R. Plures contendunt eſſe gravem, ſed D. Thom. aperte docet oppoſitum. Explicans enim quædam verba Hugonis Victorini exprimentia periculoſam eſſe ejus omiſſionem addit *art.* 8. *ad* 4. *Non quia damnaretur, niſi forte propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Si autem obligatio illam recipiendi eſſet gravis, damnaretur utique propter omiſſionem ipſam, ſecluſo contemptu: ergo ſi non ex ejus omiſſione, ſed ex contemptu damnaretur illam omittens, omiſſio ejus non eſt gravis juxta D. Thom. Velle autem alitet interpretari Sanctum D. eſt velle tergiverſari, & contorquere ejus doctrinam. Igitur Epiſcopi, Parochi, & Parentes curent ſolliciti, ut eorum ſubditi, & filii confirmentur congruo tempore; hoc enim illis incumbit ex officio. Verum ſi quis fragilis ex mera deſidia, non ex contemptu omittat ſuſcipere Confirmationem, non damnaretur juxta D. Thom. 3. *p. q.* 72. *art. cit.* Idem tenet V. Palafox in explicatione hujus Sacramenti.

12. Inq. 5. Quinam ſint effectus Confirmationis? R. Eſſe tres. *Primus* eſt gratia Sanctificans; ſive ejus augmentum corroborativum ad confitendam, & defendendam fidem, etiam coram Tyrannis. Eſt enim hoc Sacramentum per ſe primo inſtitutum ad cauſandam ſecundam gratiam corroborativam *Secundus* eſt Caracter quo Confirmatus inſignitur tanquam miles, & athleta Chriſti. *Tetius* eſt cognatio Spiritualis, quam contrahunt Confirmatus, & Patrinus cum Confirmato in *prima ſpecie*; ac iidem ipſi cum Parentibus Confirmati in *ſecunda ſpecie*. In Confirmatione ſolum debet adeſſe unus Patrinus, ſive una tantum Matrina, poteſt namque exercere munus Patrini ſive vir, ſive fœmina. Non Confirmatus illicite ſubiret munus Patrini. Cetera, quæ in præſenti diſceptari poſſent ſatis conſtant ex dictis duplici tractatu anteriori.

TRA.

TRACTATUS VIGESIMUS QUINTUS

De Auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

1. VEnerandum, colendum, ſummiſque laudibus celebrandum eſt Sacramentum, quod aggredimur explanandum: licet enim reverenti ſilentio potiuſquam voce, aut calamo illius excellentia, ſublimitas, & magnitudo venerari deceat; debemus tamen pro viribus ejus mirabilem naturam, ceteraque quæ nobis tantopere conveniunt, inveſtigare. Quod præſtare curabimus in hoc Tract. duce D. Thom. qui de eo *bene ſcripſit*. *3. p. a q. 73. uſque ad* 83.

CAPUT I.

De Nomine, Natura, materia, & forma. Euchariſtiæ.

2. Adeo excelſum, ac magnificum eſt Euchariſtiæ Sacramentum, ut multiplici nomine vix valeat declarari; quæ tamen frequentiora ſunt, ſimul cum ejus natura in hoc puncto prælibare æquum ducimus.

PUNCTUM I.

De Euchariſtiæ nomine, & difinitione.

3. Inq. 1. Quid ſignificet Euchariſtia? R. Eſſe nomen græcum, quod latine idem eſt ac *bona gratia*, ſeu *gratiarum actio*: tum quia in ejus inſtitutione Chriſtus gratias egit: tum quia omnium eſt fons copioſus gratiarum: nec aliter melius, quam devote illam ſuſcipiendo pro ipſa & aliis beneficiis Deo gratias agere valemus. *Synaxis* etiam vocatur; ideſt collectio, congregatio, adunatio, quia olim, ſicut & nunc, congregabantur in Eccleſia fideles ad Cæleſtem panem manducandum. Item appellatur *Communio*, ideſt Communis unio, quia medio hoc divino pane unimur cum Deo, & inter noſmetipſos. *Viaticum* dicitur, quia reficit vires ad tranſeundam peregrinationis viam, & perveniendum ad æternæ vitæ tranquillum portum. *Cœna* quoque nuncupatur, quia diſceſſuris ex hac vita velut ultimum pabulum miniſtratur. Etiam vocatur *Cœna Domini*, quia Dominus peracta Cœna legali hoc Sacramentum inſtituit, & cum Diſcipulis ſuis ipſe etiam ſuſcepit juxta D. Thom. *q.* 81. *a.* 1.

4. Præterea *Agapa*, ideſt, Convivium, appellatur; & tandem *panis Angelorum* merito Conclamatur, vel quia illum ſumentes debent in puritate Angelos emulari, vel quia de Cælo deſcendit pretioſior, quam Manna datum Patribus in Deſerto. Unde variis nominibus inſignitur, quia adhuc pluribus ſignificationibus ejus miranda dignitas non bene explicatur.

5. Inq. 2. Quid ſit Euchariſtia? R. Quod poteſt conſiderari, vel tanquam Sacramentum, vel tanquam Sacrificium: tanquam Sacrificium poſtea. Tanquam Sacramentum duas habet difinitiones. Methaphiſica eſt: *Sacramentum novæ Legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ cibativæ*. Per ultimam particulam *cibativæ* differt a reliquis Sacramentis novæ Legis, cum quibus in ceteris convenit. Differt etiam in eo, quod reliqua Sacramenta cauſant gratiam; hoc vero Sacramentum gratiam cauſat, & continet Auctorem gratiæ. Phiſica eſt: *Species panis & vini conſecratæ, ſub præſcripta verborum forma a Sacerdote prolata*. Hac difinitione ſatis innuitur, quod hoc Sacramentum conſtituitur in *recto* per ſpecies panis & vini, connotando tamen Corpus, & Sanguinem Chriſti: Sacramentum enim eſt, quid ſenſibile, quod in *recto* ſolum convenit ſpeciebus, ceteris autem *de connotato*, in quantum per ſpecies ſignificantur.

6. Inq. 3. An hoc Sacramentum ſit unum in ſpecie atoma? R. Affirm. Nam licet phiſice ſit plura, quia tamen eſt Convivium, quod conſtat ex cibo, & potu, ideo eſt unum Sacramentum in ſpecie atoma. In eodem ſenſu eſt unum numerice, quoties ſit unum Convivium moraliter. Unde ejus unitas numerica non ſumitur ab ſpeciebus phiſice ſumptis, ſed ab earum ſumptione conſiderata moraliter per modum Convivii. Igitur quoties adſunt plures ſpecies omnino ſeparatæ, ac diſcontinuatæ, adſunt plura Sacramenta Euchariſtiæ, tam phiſice, quam moraliter. Ubi vero unum integrum Convivium complent, erunt quidem plura Sacramenta phiſice, ſed unum moraliter; ſicuti in uno Convivio, eſto apponantur plures phiſice cibi, potus, ac fercula; omnia tamen unum numero Convivium moraliter integrant. Ita D. Thom. *3. p. q. 73. a.* 2.

PUN-

PUNCTUM II.

De Materia Euchariſtiæ.

7. Inq. 1. Quænam ſit materia Euchariſtiæ? R. Eſſe duplicem: nempe *quæ*, & *ex qua*. Materia *quæ* ſunt ſpecies panis & vini conſecratæ; & dicitur *quæ*, quia permanenter continent Corpus, & Sanguinem Chriſti. Et ſic intrinſece conſtituunt Sacramentum, quod non convenit pani, & vino, niſi per modum termi *a quo*, aut *ex quo*. Materia ex qua etiam eſt duplex:nimirum *proxima* & *remota*. Materia remota Euchariſtiæ eſt panis triticeus uſualis,& vinum de vite etiam uſuale, ſpelta a preſentia phiſica, aut morali. Unde panis confectus ex hordeo, avena, oriza, paniritio, maizio, cicere, fabis, piſis, amygdalis, caſtaneis, aut aliis leguminibus, vel ſeminibus arborum ineptus eſt ad validam conſecrationem. Granum de quo dubitatur an ſit triticum, ut *ſiligo*, his pane *centeno*, eſt materia dubia. Licet panis aliis forte granis diverſæ ſpeciei reperiatur permixtus, ſi vere panis triticeus adhuc remanet,materia valida eſt. Imo eſto Sacerdos curare debeat, quod hoſtia conſecranda ſit munda; tamen non ſe prodat nimium in ea abſtergenda, & mundanda cum aliorum faſtidio.

8. Præterea panis ad validam Conſecrationem debet eſſe uſualis ex aqua naturali confectus, & igne coctus. Unde hoſtiæ rubræ, quibus litteræ ſigillantur, aut panis confectus cum melle, lacte, oleo, aqua roſacea, maſſa cruda, aut ſrixa, paſta, viſchotum, lagarum, pultes, & ſimilla ſunt materia nulla. Idem eſt de pane corrupto. Si incipit corrumpi, eſto ſit materia valida; graviter tamen illicita. Quod panis ſit acymus, aut fermentatus, vel hoſtia rotunda, aut quadrata non officit valori Conſecrationis. Sacerdos vero Latinus quocumque pergat, & ſimiliter Græcus, debet ſub gravi obſervare ritum propriæ Eccleſiæ; ita ut unice ad perficiendum Sacrificium,quando conſecrata utraque materia, hoſtia diſpareret, vel reperirietur corrupta, aut inepta materia, in defectu panis acymi, Latinus deberet integrare Sacrificium in pane fermentato, aut Græcus in acymo. At in nullo alio caſu, eſto populus abſque Miſſa maneret, aut infirmus abſque viatico decederet, id fieri valet.

9. Vinum pro materia Calicis debet eſſe uſuale ex vite. Unde eſto muſtum ſit vinum de vite,& materia valida, non tamen licita, quia non eſt uſuale, nec bere decoctum. Convenientius autem eſt apponi vinum album, quam rubrum, aut nigrum propter munditiem, & puritatem huic Sacramento debitam. Laudabile pariter eſt,& congruit reverentiæ tanti Sacramenti, ut non quodcumque vinum, ſed optimæ, aut ſaltem mediocris qualitatis, & boni ſaporis adhiberi curent omnes, ad quos id ſpectat: vinum vero acidum, ſi naturæ aceti ita proximum ſit, ut dubitetur an ſit vere acetum; eſt materia graviter illicita, acetum enim eſt omnino nulla: quia vinum in acetum converſum tranſit in aliam ſpeciem. Et idem eſt de vino hiſpano *Agua ardiente*. De illo quod vocatur *hypocras* dubitari poteſt, an ſit valida materia propter comixtionem, ideo eſt graviter illicita. Alii liquores non ex vite, ſed ex pomis, malis, malogranatis, moris, vel quibuſcumque fructibus, aut radicibus expreſſi ſunt materia invalida. Idem eſt de vino reperto in pane madefacto. Vinum congelatum eſt materia dubia: ſi liqueſiat valida eſt; conſultius autem erit illo non uti, ſi aliud vinum commode habeatur.

10. Inq. 2. An vino conſecrando miſcenda ſit aqua? R. Ex præcepto Eccleſiaſtico debere vino miſceri aquam propter quatuor. 1. Quia ita feciſſe Chriſtum Dominum in nocte Cenæ pie creditur. 2. Ad ſignificandum ex latere Chriſti Sanguinem, & aquam effluxiſſe. 3. Ad denotandam unionem Populi Chriſtiani cum Chriſto. 4. Ad declarandam unionem naturæ humanæ cum Divina. Alii alias addunt ſignificationes, ſed præfatæ ſufficiunt ad ineundam gravem obligationem hujus mixtionis. Tria autem obſervanda ſunt circa illam. 1. Debet fieri in ipſo altari tempore Sacrificii ante oblationem, & in ipſo calice; nec ſufficit fieri antea in urceolo. 2. Quod aqua ſit ita modica, ut cito poſſit converti in vinum. Niſi enim prius convertatur in vinum, non convertitur in Sanguinem juxta probabiliorem ſententiam. 3. Quod aqua ſit naturalis, non artificialis, quia vera, & naturalis fluxit ex latere Chriſti, inquit D. Thom. 3. *p. q.* 74. *a.* 7. *ad* 3.

11. Obſervari etiam oportet, quod ſi infuſio aquæ non eſt peracta ante Conſecrationem, omittanda eſt; ſi vero Sacerdos ante Conſecrationem ſuæ omiſſionis recordetur, debet illam ſupplere, miſcereque aquam cum vino. Si complendum eſset Sacrificium, & aqua non haberetur, deberet Sacerdos uti vino ſine aqua propter præceptum Divinum perficiendi Sacrificium. In nullo vero alio caſu licitum eſt uti vino ſine aqua. Denique nota circa quantitatem aquæ permiſcendæ, quod vix peccari poſſit per defectum, quia quælibet gutula, dummodo ſenſibilis ſit, ſufficit ad myſticam ſignificationem: per exceſsum autem peccari poteſt, ſi infundatur tanta, quod nequeat dici modica reſpectu vini.

PUNCTUM III.

De Materia proxima Euchariſtiæ.

12. Inq. 1. Quæ ſit materia proxima Euchariſtiæ? R. Ipſam materiam remotam præſentem, præſentia phiſica, aut morali, cum diſtantia proportionata, eſse materiam proximam. Illa dicitur materia præſens *phiſice*, quæ videtur, aut tangitur a Sacerdote; illa vero eſt præſens *moraliter*, quæ licet nec videatur, nec tangatur a Sacerdote, vere tamen ibi eſt, ut formulæ in pixide in ipſo altari coopertæ. Non ſufficit videri a longe materia, quia quod notabiliter diſtat, nec phiſice, nec moraliter eſt præſens. Unde ſolum materia per decem, aut duodecim paſsus diſtans poteſt valide Conſecrari. Si viginti paſſibus diſtat, jam eſt res dubia. Quæ denique triginta, aut amplius, nulla eſt reputanda: quia quod tantum diſtat, nec phiſice, nec moraliter præſens eſt; nec proprie de eo verificatur pronomen *hoc*, aut *hic*, ſed *illud*.

13. Unde licet quælibet materia ſenſibilis panis, aut vini ſive magna ſive parva ſit ex ſe conſecrabilis; tamen ſolum poteſt ſimul ab uno Sacerdote conſecrari illa quantitas materiæ, quæ illi eſt phyſice, aut moraliter præſens: quia tantum valet conſecrare quod demonſtrare poteſt pro nomine *hoc*, vel *hic*: hinc ſi fluvius in vinum verteretur non poſſet totus conſecrari, ſed tantum illa pars quæ poſſet, demonſtrari, ut præſens per pronomen *hic*. Nec valet dicere omnem fluvium eſſe continuum; quia non eſt idem eſſe continuum, ac eſſe præſentem: unde licet ſit continuus phyſice, diſcontinuatur moraliter. Ut patet in flumine, cujus una pars eſt unius Domini, & alia alterius, licet totus ſit phyſice continuus. Pro praxi autem ſolum debet Sacerdos conſecrare materiam, hoſtias, aut formulas ſibi ac fidelium uſui neceſſarias; alias peccaret graviter pro libito & abſque rationabili cauſa materiam notabiliter majorem conſecrando.

14. Ex dictis infertur non manere conſecratam hoſtiam exiſtentem poſt parietem, nec poſitam poſt tergum, niſi Sacerdos caput vertat, aut manu eam teneat; neque hoſtia incluſa in tabernaculo; bene vero operta in pixide aut vaſe. Imo ſi Sacerdos deferens ad altare pyxidem plenam hoſtiis cum intentione eas conſecrandis, eſto tempore conſecrationis nec eas diſcooperiat, nec earum recordetur manent conſecratæ ſi ſuper aram exiſtant, ſecus ſi extra illam. Idem eſt de guttis vini extra Calicem exiſtentibus. Ratio primi eſt, quia adeſt intentio virtualis, & præſentia moralis. Ratio ſecundi eſt carentia intentionis quam non extendit prudens Sacerdos ad materiam extra aram, aut calicem exiſtentem. An vero guttæ vini intra Calicem ſeparatæ exiſtentes maneant conſecratæ, pendet ab intentione Sacerdotis. Si enim intendit omne, quod eſt in Calice conſecrare, manent conſecratæ. Si intendit conſecrare tantum vinum, quod per modum unius continui intra Calicem exiſtit, conſecratæ non manent ex defectu intentionis. Ob eandem intentionis carentiam non manent conſecratæ hoſtiæ poſitæ in altari inſcio Sacerdote: neque quæ ad altare deferuntur incepta jam forma conſecrationis, quia eas non comprehendit pronomen *hoc*. Propter oppoſitam rationem Sacerdos tenens in manibus duplicem hoſtiam, putans eſſe unam, utramque conſecrat, & utramque debet ſimul ſumere, ſicut etiam formulas ſub aliis latentes conſecrat licet ignoret earum numerum, quia totam materiam præſentem comprehendit pronomine *hoc*. Non tamen fragmenta ſuper corporale ante conſecrationem diſperſa, quia nulla adeſt prudens ratio extendendi intentionem ad illa.

15. Sed P. Concina *lib. 3. de Euch. diſſert. 1. c. 2. n. 8.* de caſu duplicis hoſtiæ aſſerit rem eſſe incertam; & tutius judicat ſumere hoſtiam alteri ſuppoſitam poſt ſumptionem Calicis. Hæc doctrina eſt aperte contra Rubricam Miſſalis Romani, quæ expreſſe præſcribit ſimul utramque hoſtiam eſſe ſumendam. Alias nec ratio Concinæ eſt alicujus momenti; dicit enim *quod ſi ante conſecrationem deprehendiſſet duas eſſe hoſtias, certe unam tantum conſecraſſet*. Quid inde? Ergo ſola una eſt conſecrata? Non tenet conſequentia. Plures ſi ſciſſent, quid ſibi accidet poſt Matrimonium aut alium contractum, non contraxiſſent. Ergo non contraxerunt? Infelix conſequentia. Si Concina ante conſecrationem deprehendiſſet hoſtiam eſſe maculatam, aut fractam, vel vinum aliquantum acidum, non conſecraſſet: ergo non valet ejus conſecratio ex ignorantia eorum peracta? Nulla eſt conſequentia. Erg. idem de caſu duplicis hoſtiæ: nec licet alicui facere, aut docere niſi quod præſcribit Rubrica generalis.

16. Inq. 2. An materia conſecranda debeat deſignari, aut determinari a Sacerdote? R. affirm. Alias non poſſet ſignificari pronomine *hoc* vel *hic*. Hinc ſi Sacerdos ex decem formulis ſibi præſentibus proferret verba ſuper octo non deſignatas nulla eſſet conſecratio; debet enim determinare quas intendit conſecrare: nec ſufficit intentio conſecrandi quas Deus, aut Petrus ſcit, aut velit, ſed ipſe Sacerdos debet eas deſignare. Verum hoc non tollit quin conſecrate poſſit cumulum formarum coram ſe poſitum; tunc enim omnes comprehendit pronomine *hoc*. Eadem ratione poteſt valide, eſto non

non licite, conſecrare magnum vini dolium, quia tota quantitas vini ibi incluſi comprehenditur pronomine *hic*.

17. Ad praxim itaque Sacerdos cui apponitur cumulus formarum, vel pyxis eiſdem plena debet habere intentionem conſecrandi omnem illam materiam una cum fragmentis ibi exiſtentibus ne poſtea angatur ignorans quodnam ex illis fragmentis adorari debeat. Hac ipſa ratione ſi una vel plures formæ non conſecratæ caſu miſceantur cum aliis conſecratis, quin illæ ab iſtis diſcerni valeant, debet totum cumulum, vel contentum in pyxide conſecrare *ſub conditione ſi non eſt conſecratum*. Sic enim vitatur duplex periculum, unum idololatriæ, & aliud proferendi verba ſuper materiam non deſignatam: quia ſi vellet ea proferre ſuper formas non conſecratas, cum eas ignoret, nec deſignare valeat, proferret formam ſupra materiam non deſignatam, ac proinde invalidam.

PUNCTUM IV.

De forma Euchariſtiæ.

18. Inq. 1. Quænam ſit forma Euchariſtiæ? R. eſse verba a Sacerdote rite prolata; ita ut forma conſecrationis panis ſit hæc: *Hoc eſt, enim, Corpus meum*. Omnia ſunt de eſsentia excepto ly *enim*; cujus ommiſſionem quidam cenſent eſse gravem ob præceptum Eccleſiæ, quidam putant eſse tantum levem ſecluſo contemptu; quia nec Chriſtus illam appoſuit, nec ſpeciale myſterium continet. Forma conſecrationis Calicis ſita eſt in verbis: *Hic eſt enim Calix ſanguinis mei novi & æterni teſtamenti, Myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. Omnia verba excepto *enim* explicite aut ſaltem implicite eſse eſsentialia defendunt plures tam intra quam extra ſcholam D. Thom. cum PP. Salmant. Alii etiam Thomiſtæ oppoſitum tenent aſserentes ſolum hæc verba: *Hic eſt ſanguis meus*: vel *hic eſt Calix ſanguinis mei* eſse de eſsentia. Juxta omnes præfata omnia verba debent dici, quia pertinent ſaltem ad integritatem formæ.

19. Inq. 2. An ſi Sacerdos diceret: *hic eſt Corpus meum* vere conſecraret? R. ſub diſtinctione: vel enim ly *hic* ſumitur adverbialiter, & ſic non ſit conſecratio, quia adeſt variatio ſubſtantialis. Vel ſumitur loco pronominis, & ita valet quia eſt error grammaticalis, & accidentalis tantum. Idem eſt ſi quis diceret: *hic eſt corpus meus*, vel *hoc eſt corpus meus*, vel *hic eſt ſanguis meum*, vel *zanguis* loco *ſanguis*, vel *ex* loco *eſt*, vel *meun* loco *meum*, in quo aliqui puſilli anguntur, & deſudant, ut exprimant totum *m*. ſed ſuppoſita recta intentione deponant puſillitatem & angorem; Deus enim non eſt tam iſtarum minutiarum ſeverus obſervator, ut bene ait Magiſter Soto in præſenti.

20. Inq 3. An ſi Sacerdos diceret: *hæc eſt caro mea*, eſset valida Euchariſtiæ forma? R. tantum eſse probabilem, ac dubiam; alii enim negant, alii affirmant. Idem eſt de hac: *ecce corpus meum*. Idem de iſta: *hoc eſt Corpus Chriſti*. Invalida abſdubio eſt hæc forma: *hoc ſit corpus meum*: vel *iſte panis convertitur, tranſmutatur, transfertur in corpus meum*: quia indicata verba non ſignificant Sacramentum permanenter, & in facto eſse, ſicut verbum *eſt*; ſed tantum in fieri. Veluti etiam iſta: *hoc ſit corpus meum*; vel *conſecro, conficio corpus meum*, ob eandem rationem ſunt forma invalida.

21. Inq. 4. An verba conſecrationis dicantur a Sacerdote ſolum hiſtorice, aut recitative, vel ſimul aſsertive, & ſignificative? R. utroque modo proferri: quia ſi ſolum recitative aut hiſtorice ea diceret Sacerdos, non poſset deſignare pronomine *hoc* materiam præſentem, ſed illam, quam in cæna Chriſtus conſecravit: erg. ut demonſtret præſentem materiam, ſimulque illa verba fuiſse dicta a Chriſto, debet ea proferre tum recitative, tum ſignificative.

22. Nec valet dicere quod ſi proferantur ſignificative nequit verificari de ſanguine, *qui pro vobis, & pro multis effundetur*; tum quia jam ſanguis non effunditur; tum etiam quia denotatur effundi pro aliis, non vero pro ipſo Sacerdote. R. ad 1. quod ly *effundetur* verificatur ratione repreſentationis, inquantum in ipſo Sacrificio repreſentatur tempus ejus inſtitutionis; hoc eſt, *pridie quam pateretur* ejuſdem Inſtitutor. Ad 2. eſt dicendum quod Sacerdos celebrans gerit vices duplicis perſonæ, nempe Chiſti, & propriæ. Unde licet in perſona Chriſti dicat: *pro vobis effundetur*, non excludit ſe, ut perſonam privatam.

23. Inq. 5. Quid ſignificetur in forma conſecrationis pronomine *hoc* vel *hic*? R. non ſignificari ſubſtantiam aliquam determinate ſingularem, ſed ſubſtantiam contentam ſub his ſpeciebus vage ſumptam. Quoniam non ſignificatur determinate ſubſtantia panis, aut vini, neque ſubſtantia Chriſti determinate. Senſus ergo verborum conſecrationis eſt: *Contentum ſub his ſpeciebus, quod ante conſecrationem non eſt determinate Corpus, nec ſanguis Chriſti, in ſine prolationis verborum eſt determinate in hoſtia Corpus, & in Calice ſanguis Chriſti*. Ideo dicitur ſignificari ſubſtantiam ſingularem vage ſumptam in conſecratione per pronomen *hoc*, vel *hic*.

PUNCTUM V.

Alia dubia circa formam,

24. Inq. 1. Quid ponatur in Euchariſtia ex vi verborum? R. Poni in hoſtiam tantum Corpus Chriſti præciſive a vivo, aut mortuo: nam licet de facto ponatur vivum hoc non eſt formaliter *ex vi verborum*, ſed quia ponitur prout eſt; eſt autem vivum in Cælo: igitur ex vi verborum ſolum ponitur in hoſtia Corpus Chriſti. Sed per unionem naturalem ponitur anima; per concomitantiam ſanguis, pet unionem hypoſtaticam Verbum Divinum, ratione inſeparabilitatis aſſiſtunt peculiari modo aliæ duæ perſonæ in hoc Sacramento, non tamen per concomitantiam, aut unionem hypoſtaticam. Identice adſunt etiam attributa divina.

25. Similiter in Calice *ex vi verborum* ſolum ponitur ſanguis; per concomitantiam corpus cum ceteris, quæ receptive, dicta ſuut de hoſtia. Si triduo mortis Chriſti Apoſtoli conſecraſsent panem, ſolum poſitum fuiſset in ejus ſpeciebus corpus unitum Divinitati, ſine anima & ſine ſanguine, utpote tunc ab eis ſeparatum: pariter ſi conſecraſsent vinum ſolum fuiſset poſitus ſanguis Divinitati unitus, prout dictum eſt ſine anima & corpore. Sine corpore inquam prout corpus dicit compoſitum ex carne, oſſibus, nervis, dentibus, & reliquis partibus non fluidis; totum enim hoc intelligitur, in præſenti nomine corporis. Nomine vere ſanguinis ſolum verus ſanguis intelligitur, non alii tres humores, qui licet pertineant ad integritatem corporis humani, & ibi exiſtant, minime apponuntur ex vi verborum, ſed per concomitantiam aut connexionem cum corpore vivo.

26. Inq. 2. An ſi hoſtia conſecrata nocte cænæ ſervata fuiſset uſque ad obitum Chriſti, mortuus fuiſset Dominus in Sacramento? R. affirm. quia implicat eundem eſse ſimul vivum, & mortuum; mori enim & vivere ſunt prædicata intrinſeca conſtituentia diſtinctam naturam, & convenientia corpori ſecundum ſe, & non per comparationem ad corpora extrinſeca. Contrarium putant non pauci; imo propugnant aliqui com V. de Agreda de facto in pectore B. Virginis Chriſtum permanſiſse vivum in triduo in hoſtia ſeu pane conſecrato nocte cænæ a Dei Matre ſuſcepto. Sed licet hoc valde pie ab illis credatur, probabilius cenſemus oppoſitum cum D. Thom. *in* 4. *diſt.* 11. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 9.

27. Verum quamquam Chriſti Corpus prout in Sacramento mori poſſit, non tamen *conſpui*, *flagellari*, *crucifigi*, quia hujuſmodi, & ſimiles denominationes requirunt extenſionem quantitativam, qua caret Chriſtus in Sacramento. Ob quam etiam extenſionis carentiam neque videt, neque audit, neque ſenſibus internis utitur; neque oculo corporeo videre poteſt naturaliter: eſto ſupernaturaliter ipſe Chriſtus, non modus, quo eſt in Euchariſtia, videri valeat.

28. Inq. 3. Quid ſignifiet *tranſubſtantiatio*? R. Significare *converſionem totius ſubſtantiæ panis*, & *vini in ſubſtantiam Corporis*, & *Sanguinis Chriſti*, *remanentibus panis*, & *vini accidentibus ſine ſubjecto*, Accidentia vero remanentia ſunt odor, color, ſapor, quantitas, qualitas, actio & paſſio; ſpecies enim panis & vini conſervant odorem, colorem, ſaporem, magnitudinem, figuram, nutriunt, & ab extrinſeco agente moventur, ac etiam corrumpuntur: agunt igitur, & patiuntur in virtute ſubſtantiæ præcedentis. Aliqui ajunt produci a Deo miraculoſe aliam ſubſtantiam, ut accidentia nutrire ſubjectum valeant; ſed oppoſitum docet D. Thom. 3. *p.* *q.* 78. *art.* 5. & 6.

29. Inq. 4. An ſubſtantia panis, & vini anihiletur per conſecrationem. R. neg. quia anihilatio proprie dicta eſt in nihilum redigi, ſubſtantia autem panis & vini, non redigitur in nihilum per conſecrationem, ſed convertitur in ſubſtantiam Chriſti; & quia tota ſubſtantia tranſmutatur, appellatur *tranſubſtantiatio*. Nihil igitur ſubſtantiæ panis aut vini remanet in Euchariſtia, ut contra hæreticos impanatores docet Eccleſia: ſuccedit ejus loco vera, & realis præſentia Chriſti, qui totus in toto, & totus in qualibet parte Sacramenti indiviſibiliter per modom ſubſtantiæ eſt; ideoque debetur ei cultus latriæ, ut docet Trid. *ſeſſ.* 13. *Can.* 3.

CAPUT II.

De Miniſtro, *ſubjecto*, & *effectu Euchariſtiæ*.

30. Diſcuſſis jam partibus, ſeu cauſis intrinſecis Euchariſtiæ, nempe materia, & forma, ad explanandas ejus cauſas extrinſecas, nec non ipſius mirificos effectus progredimur.

PUNCTUM I.

De Miniſtro Euchariſtiæ.

31. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Euchariſtiæ? R. Duplicem dari Euchariſtiæ Miniſtrum; alium conſecrationis; alium diſpenſationis. Miniſter conſecrationis eſt ſolus Sacerdos, ut docet Catholica fides: quia ſolum Sacerdotibus dixit Chriſtus *Matth.* 26. *Hoc facite in meam commemorationem*. Unde liquet cæcitas volunta-

taria Montaniſtarum, qui duabus mulieribus Priſcillæ, & Quintillæ Sacerdotis dignitatem conceſſere ; pariterque Lutheranorum , qui omnes laicos indiſcriminatim Sacerdotes eſſe contendunt . Solus igitur Sacerdos rite ordinatus eſt Miniſter conſecrationis Euchariſtiæ. Et quamvis ſit improbus , hæreticus , excommunicatus, aut degradatus valide conſecrat ; quia eſto graviter peccet , poteſtatem tamen Ordinis retinet , ut inquit D. Thom. 3. *p. q.*82. *ar.* 7. *&* 8.

32. Inq. 2. An plures Sacerdotes poſſint ſimul conſecrare eamdem materiam ? R. Affir. quia licet plures cauſæ totales principales nequeant producere eumdem numero effectum ; plures tamen cauſæ totales inſtrumentales poſſunt illum producere in virtute unius agentis principalis , & ita ſe habent plures Sacerdotes ſimul conſecrantes in virtute Chriſti : quod de facto accidit dum novi Sacerdotes ſimul cum Epiſcopo conſecrant eamdem materiam in ſui ordinatione : atque idem contingit cum novi Epiſcopi conſecrantur . Tunc autem Candidati debent habere intentionem non conſecrandi ante , vel poſt Epiſcopum , ſed in eodem inſtanti ; nec conſecrandi vinum ſi panem ob anticipationem Epiſcopi , vel alterius non conſecrarunt , ſed proferendi , & abſolvendi verba ſimul cum Epiſcopo . Uno verbo, habeant intentionem efficiendi illud , quod intendit Eccleſia , & meliori modo , quo poſſunt. In alio quocumque caſu præter duos aſſignatos eſſet graviſſimum ſacrilegium plures Sacerdotes conſecrare eamdem materiam .

33. Inq. 3. An poſſit directe ex intentione una ſpecies ſine altera licite conſecrari ? R. in nullo caſu id licere, quia Euchariſtia nequit perfici , ut Sacramentum , niſi offeratur ſimul ut Sacrificium : Sacrificium autem eſſentialiter, & ex jure divino exigit utriuſque ſpeciei conſecrationem . Unde nunquam valet directe una ſpecies ſola licite conſecrari. Neque diſpenſatio Innocentii VII. Norvergiis indulta , juxta aliquos , contrarium opinantes , aliquid probat : fabuloſa enim reputatur, cum in jure Divino abſoluto, & non fundato in actu , vel contractu humano nequeat Pontifex diſpenſare. Ultra quod eadem penuria vini laborant hodie illæ Provinciæ , ac antea , quin ſimilis diſpenſationis memorentur . Ceterum quibuſdam caſibus omitti valet Sacrificium incompletum, dum conſecrata Hoſtia imminet Sacerdoti mortis periculum , vel non reperitur vinum conſecrandum , poſtquam putans ponere vinum poſuit aquam . Numquam tamen etiam ob metum mortis poteſt ex intentione una ſola ſpecies conſecrari.

34. Inq. 4. Quæ diſpoſitio requiratur in Miniſtro conſecrationis Euchariſtiæ ? R. Quod neceſſitate Sacramenti ſufficit intentio actualis aut virtualis : ſed neceſſitate præcepti duplex requiritur diſpoſitio ; una ex parte animæ ; alia ex parte corporis . Ex parte animæ Sacerdos ad celebrandum debet eſſe in ſtatu gratiæ : ita ut certitudine morali immunis ſit a culpa lethali . Si autem habeat conſcientiam peccati gravis , aut de eo prudens dubium debet ſe diſponere media confeſſione quantumvis contritus ſibi videatur ob præceptum Divinum : *Probet autem ſeipſum homo* . Idem ſi recordetur alicujus peccati gravis in confeſſione etiam inculpabiliter omiſſi . Ex parte corporis requiritur jejunium naturale ex præcepto Eccleſiaſtico , ut fuſius infra patebit .

35. Inq. 5. An aliquando Sacerdos conſcius peccati gravis poſſit cum contritione ſaltem exiſtimata celebrare abſque prævia confeſſione? R. poſſe ſolum duplici conditione exiſtente ; nimirum quod non adſit copia Confeſſarii , & quod urgeat neceſſitas celebrandi . In quinque autem caſibus verificatur non adeſſe copiam Confeſſarii . 1. Si tantum diſtat quod nequeat pœnitens ad illum accedere abſque gravi incommodo inſpectis circumſtantiis ætatis, debilitatis , ac temporis . Verum ſi tempus permittat ſe prævenire debet , ne in ipſo die quo celebrare cogitur aliqua ex his circumſtantiis impediatur . 2. ob metum mortis Sacerdoti incuſſum ſi ſtatim non celebret . 3. ſi ſolum adſit Confeſſarius , de quo prudenter timetur revelatio ſigilli , aut aliud notabile detrimentum. 4. ſi nequeas confiteri niſi per interpretem . 5. ſi non adſit Sacerdos cum juriſdictione .

Punctum II.

De aliis ſpectantibus ad Miniſtrum Euchariſtiæ .

36. Inq. 1. Quando dicatur quod adeſt urgens neceſſitas celebrandi , aut comunicandi abſque prævia confeſſione? R. Quatuor in caſibus . 1. Quando Sacerdote non celebrante infirmus abſque Viatico eſſet deceſſurus . 2. Quando Sacerdos poſt conſecrationem recordatur alicujus peccati gravis non confeſſi, debet proſequi cum contritione , quia in illo caſu non debet interrumpi Sacrificium . Si vero ante conſecrationem recordetur , & poſſit ſine infamia , aut ſcandalo, debet confiteri . 3. Quando Parochus tenetur celebrare , ut populus Miſſam audiat, & abeſt alius , qui ſuppleat. Secus eſt de Sacerdote non Parocho huic enim non incumbit curare de ovibus . Nec celebra-

re

re valet ſine prævia confeſsione, ut ipſe ſatisfaciat debitis contractis, vel ſuæ paupertati, aut Capellaniæ, aut præceptis audiendi Miſſam, vel communicandi in Paſchate, quia hæc præcepta non obligant, dum nequeunt adimpleri convenienter juri Divino. Nec præceptum Communionis Paſchalis obligat uno tantum die: imo cum cauſa anticipari, aut poſtponi valet.

37. Quartus caſus eſt quando ex omiſsione celebrationis, aut comunionis ſequitur grave ſcandalum, aut notabilis infamia. Quamvis autem dum adeſt verum periculum gravis ſcandali, aut infamiæ omnes admittamus hunc caſum; cavendum tamen eſt, ne quis leviſsimam, aut nullam infamiam fingat gravem. Si enim ego viderem aliquem quandoque omittentem celebrare, vel recedentem a loco comunionis, potius timoratum, quam improbum judicarem. Unde in Communitatibus Religioſis, præſertim Monialium, ſæpe accidit aliquam omittere communionem, aut recedere ab ejus loco ſine illa, quin inde ſcandalum, aut peculiaris infamia ſequatur. Igitur ex una parte reverentia tanti Sacramenti, & ex alia circumſtantiæ caſus ſerio inſpici debent, ut quis lethali culpa inquinatus ad illud accedat abſque prævia confeſsione cum contritione exiſtimata.

38. Inq. 2. Ad quid teneatur Sacerdos celebrans in relatis caſibus abſque prævia confeſsione? R. Teneri confiteri *quam primum* ex mandato Trident. *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. Quod mandatum eſſe verum præceptum, & non merum conſilium, conſtat *ex propoſit.*38. proſcripta ab Alexandro VII. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali confitendi quam primum, eſt conſilium, & non præceptum.* Quod autem ly *quam primum* debeat intelligi, non quando Sacerdos ſit iterum celebraturus, aut non poſt plures dies, ſed in ſenſu naturali: hoc eſt quam primum moraliter poſſit, liquet, ex propo. 39. damnata pariter ab eodem Pontifice: *Illa particula quam primum intelligitur cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* Aliqui triduum permittunt. Sed ad quid triduanæ induciæ, ſi eodem die moraliter poteſt? Igitur ſi eodem diem moraliter poſſit, eodem die obligat præceptum. Neque aliter niſi violenter queit interpretari illa particula *quam primum*. Si tamen adeſset aliqua rationabilis cauſa ad differendam confeſſionem per biduum, vel per triduum non damnarem peccati gravis ſic facientem. Et in hoc ſenſu intelligendi ſunt AA. qui triduum permittunt, hoc eſt, aliqua rationabili cauſa: hac ſecluſa debet fieri *quam primum*.

39. Inq. 3. An hoc præcepto laici comprehendantur? R. neg. quia concilium de ſolis Sacerdotibus loquitur; ſi enim etiam laicos comprehendere voluiſſet, facillime eos potuiſſet exprimere. Nec de eſt ratio cur ſacerdoti, non vero laicis ita juſſerit; nempe differentia quæ adeſt inter celebrationem, & communionem, ac etiam diverſitas vitæ, & perfectionis in ſacerdotibus, ac in laicis requiſitæ. Alii extendunt ad laicos hoc præceptum: ſed neſcio quo fundamento. Concilium quippe poſtquam præceptum præmitendi Confeſſionem communioni declaravit omnibus Chriſtianis obſervandum; addit: *quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum confiteatur;* Non ergo laicos ſed Sacerdotes comprehendit; alias diceret. *ſi neceſſitate urgente aliquis Euchariſtiâm ſumpſerit, quam primum confiteatur;* ſed hoc non dicit, cum facile poſsiet: ergo laicos non comprehendit. Bulla contra ſollicitantes non comprehendit laicos, nec Clericos ſe fingentes Confeſſarios, licet vere ſollicitent, quia ſolum loquitur de Sacerdote: erg. idem in præſenti.

40. Neque comprehendit Sacerdotes more laicorum communicantes: quia in hoc caſu velut de materiali ſe habet ſacerdotium; non enim *celebrant* impellente neceſsitate. Sed quia oppoſitum accidit in celebrante officia die veneris Sancti licet in rigore non celebret Sacrificium, probabilius comprehenditur in præcepto, quia in eo de formali ſe habet Sacerdotium; celebrat enim officia, & ut Sacerdos ſumit hoſtiam Sacram Idem eſt de Sacerdote perficiente ſacrificium ab alio relictum imperfectum. Idem ſi præmiſſa confeſsione recordetur, dum jam iterum confiteri non valet, peccati indicta confeſsione obliti, quia in his caſibus vere, & proprie *ſacerdos celebrat* ſine confeſsione prævia ut gente neceſsitate.

41. Inq. 4. An dicto præcepto comprehendatur Sacerdos abſque neceſsitate celebrans voluntarie in lethali? R. neg. quia præceptum *quam primum* impoſitum eſt expreſſe Sacerdoti celebranti non præmiſſa confeſsione titulo neceſsitatis, & abſentiæ Confeſſarii. Ne igitur fingatur titulus, inponitur ei præceptum quam primum confitendi. Hæc eſt communior Theologorum opinio.

42. Nihilominus eam *falſam*, & *improbabilem* ſuggillat quidam recentior. Sed ejus ratio non evertit probabilitatem communis ſententiæ. Ait enim: *Concilium præſumere noluit ſacerdotes gravi ſcelere pollutos reperiendos fore, qui ex malitia celebrare vellent Confeſſione non præmiſſa.* Verum imprimis quis hoc ei revelavit? Deinde ſi concilium noluit id præſumere de Sacerdotibus, nihil de eis pro caſu diſpoſuit. Solon celebris legislator rogatus cur nullum ſupplicium conſtituiſſet in eum, qui parentem necaſſet? Reſpondit: *ſe id nemi-*

Digitized by Google

neminem facturum putaſſe. Igitur verosimilius eſt Concilium ſatis calluiſſe fragilitatem humanam; ideoque noluiſſe novum addere laqueum, prudenter conſiderans, quod infringens ſponte, ac nulla neceſsitate cogente, præceptum divinum, facilius frangeret humanum. Sacerdos in lethali ex profeſſo celebrans, eſt alter Judas parvi pendens præcepta divina: ne ergo talibus aliud injiceret laqueum, abſtinuit prudentiſsime concilium a novo præcepto eis imponendo: quod, ut pote inferius divino, minus cohiberet audaciam eorum. Idem teneas de laicis; adhuc dato quod comprehendantur ſub præcepto *quamprimum*, dicimus laicos voluntarie communicantes in lethali non committere novum peccatum ex eo, quod non confiteantur *quam primum*, ſicut committunt ſacerdotes abſque confeſsione celebrantes ex neceſsitate.

P u n c t u m III.

De Miniſtro diſtributionis Euchariſtiæ.

43. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Euchariſtiæ diſtribuendæ? R. eſſe duplicem, nempe *ordinarium*, & *extraordinarium* ex commiſsione. *Ordinarius*, eſt ſolus Sacerdos. Requiritur autem in Sacerdote, ut licite eam adminiſtret aliis, juriſdictio, vel proprii Paſtoris conſenſus, ſaltem præſumptus, ut regulariter adeſt ex conſuetudine, excepto pro Communione Paſchali, & pro viatico. Miniſter *extraordinarius* eſt Diaconus, qui ut propinquus Sacerdoti primis ſæculis diſtribuebat Euchariſtiam ſub utraque ſpecie. Subinde ſolum Sanguinem in Calice, at in præſenti tempore tantum valet miniſtrare eam ſub ſpecie panis ex commiſsione Epiſcopi, aut Parochi ex juſta cauſa; ut ſi Sacerdos ſit infirmus, & non ſit alius ad Euchariſtiam diſtribuendam præter Diaconum. In articulo mortis potiori ratione valet eam miniſtrare tam ſibi, quam aliis in defectu Sacerdotis, vel ſi iſte nollet eam diſpenſare.

44. Inq. 2. An Sacerdos non ſolum in periculo mortis ſed etiam extra illud ex devotione poſſit extrahere particulam de Sacrario, & ſe communicare deficiente alio Sacerdote? R. affirm. quia nullo jure hoc ei prohibetur. Idem aſſerunt plures, de Diacono; quia Concilium Nicænum hoc ei concedit. Verum raro Sacerdoti, rariſſime Diacono id ego conſulerem attenta hodierna diſciplina.

45. Inq. 3. An Subdiaconus in defectu alterius Miniſtri poſsit in mortis periculo Euchariſtiam miniſtrare? R. Quod licet olim non ſolum Subdiaconi, ſed etiam laici ſeipſos, & alios communicarent, viris in manu nuda, feminis in linteo *Dominicale* appellato, Euchariſtiam tradendo, quod alicubi adhuc fieri apud Græcos, refertur: tamen apud Latinos a ſæculo ſexto obſolevit hujuſmodi conſuetudo, ita ut nullus præter Sacerdotem, aut Diaconum Euchariſtiam nec ſibi, nec aliis umquam miniſtrare abſque gravi peccato valeat, niſi ex commiſsione ſpeciali Summi Pontificis: ut legitur Pium V. conceſſiſſe Mariæ Stuardæ Scotorum Reginæ privilegium apud ſe retinendi Euchariſtiam, qua in extremo agone ſemetipſam reficeret, uti fecit. Vid. Benedict. XIV. in *ſyn. lib. 13. cap. 19. n. 27.*

46. Inq. 4. Quid requiratur in Miniſtro ad licitam Euchariſtiæ diſtributionem? R. requiri in primis ſtatum gratiæ; aliter tot ſaltem peccata gravia committit quot vicibus illam diſtribuit. Deinde extra Miſsam debet ſub gravi habere ſuperpelliceum, & ſtolam: ſervandi quoque ſunt alii Ritus ab Eccleſia præſcripti circa locum, tempus, cultum, apparatum, & ceremonias luminis, Confeſsionis generalis, & abſolutionis. Quæ omnia ſub gravi ſervari debent, excepto aliquo caſu valde urgenti, & tempore peſtis, in quo ob infirmorum multitudinem valet abſque ceremoniis Euchariſtiam reverenter miniſtrari. Præſtat etiam infirmum mori ſine Viatico, quam Sacerdotem indecenter cum Sacramento currere. Nec Euchariſtia deſſerri poteſt ad ægrotum, qui nequit illam ſumere, ut eam adoret, aut habeat ſolatium eam venerandi. Ita declaravit Sac. Cong.

47. Inq. 5. Quando teneatur Parochus, aut Sacerdos Euchariſtiam miniſtrare. R. Quod in articulo mortis deficiente Parocho tenetur quilibet Sacerdos ex caritate eam diſpenſare: Parochus vero non ſolum ex caritate, ſed ex juſtitia adſtringitur illam ovibus miniſtrare in articulo mortis, etiam tempore peſtis; quia eſt Paſtor, & Paſtori incumbit paſcere gregem præcipue in majori neceſsitate. Poteſt autem peſte graſſante eam conferre infectis in cochleari argenteo, ſive in vaſe cum aquæ vel vini non conſecrati hauſtu; ita ut eger facile abſorbere valeat. Sic enim conſulitur reverentiæ Sacramenti, & Sacerdotis ſaluti. Parochus pariter tenetur ex juſtitia diſtribuere Euchariſtiam ſuis ovibus non ſolum tempore Paſchatis, quia tunc ipſæ oves ſatisfacere adſtringuntur præcepto communionis Paſchalis, ſed etiam quoties oves illam rationabiliter poſtulent; Paſcuntur enim Parochi temporaliter ab ovibus, ut oves ſpiritualiter paſcantur a Parochis. Circa modum miniſtrandi viaticum tempore peſtis vid. Benedictum XIV. in *ſyn. Lib. 13. cap. 19. a n. 20.*

48. Inq. 6. An Sacerdos intra Miſsam dare poſsit partem ſuæ hoſtiæ poſtulanti communionem? R. affirm. quia nullo jure prohibetur id fieri ex rationabili cauſa: ut ſi quis accederet cum magna devotione, & non eſſet formula con-

conſecrata; nec aliud Sacrum, quod expectare abſque incommodo valeret. Si autem alicubi conſtitutione peculiari ſit prohibitum, fieri non debet. Sacerdos carens indice, & pollice non poteſt Euchariſtiam miniſtrare, at in neceſsitate ne infirmus abſque viatico moriatur, valet aliis digitis id facere ſecluſo periculo lapſus hoſtiæ in terram. Quando miniſtrare debeat Euchariſtiam peccatori illam poſtulanti ſatis liquet ex dictis de Miniſtro Sacramentorum in genere. Semper autem illicitum graviter eſt ſimulare miniſtrationem Euchariſtiæ porrigendo hoſtiam non conſecratam; nec ob infamiam, aut mortem vitandam honeſtari valet.

PUNCTUM IV.

De ſubjecto Euchariſtiæ.

49. Inq. 1. Quis ſit ſubjectum capax Euchariſtiæ? Pro reſolutione nota quod triplex datur communio: nempe *ſpiritualis tantum*, *Sacramentalis tantum*, *Sacramentalis & ſpiritualis ſimul*. Communio *ſpiritualis tantum* eſt quæ ſit per pium affectum, ac devotum, fructuoſumque deſiderium ſumendi hoc mirabile Sacramentum. Communio hæc eſt propria juſtorum, poteſtque fieri, aut ſuſcipi etiam a non baptizatis, ut a Cathecumenis in gratia exiſtentibus. *Sacramentalis tantum* eſt quæ fit a peccatore baptizato, qui ut pote baptizatus recipit Sacramentum; ſed quia indigne, & ſacrilege, non recipit ejus fructum. Ideo communicat Sacramentaliter tantum. Communio *Sacramentalis ſimulque ſpiritualis* eſt qua recipitur Sacramentum, & ejus fructus. Quibus ſuppoſitis.

50. R. quod omnis viator baptizatus eſt ſubjectum capax recipiendi Euchariſtiam. Unde ſi infantibus, ut olim fiebat, aut perpetuo amentibus conferretur, cauſaret augmentum gratiæ. Prudenter tamen prohibuit Eccleſia illis etiam in articulo mortis eam miniſtrare ob reverentiam tanti Sacramenti. Amentibus vero qui poſt uſum rationis in amentiam inciderunt, poteſt, & debet ſolum in mortis articulo conferri; ſecluſo tamen periculo irreverentiæ, & caſu quo in mortali abſque pœnitentiæ ſignis amentiam non incurrerint. Surdis, & mutis a nativitate, ſemifatuis, & lucida intervalla patientibus, ſi hunc Cæleſtem panem a communi diſcernunt, miniſtrandus eſt in articulo mortis, ac etiam tempore Paſchatis. Et potiori ratione energumenis dum ſui compotes ſunt, miniſtrari poteſt etiam aliquoties in anno juxta prudens arbitrium Parochi, aut viri docti.

51. Inq. 2. Quo tempore pueri ad communionem ſint admittendi? R. Quod poſt uſum rationis, ut in ejus dubio, completo ſeptennio in articulo mortis eis ſub gravi miniſtranda eſt: quia Sacra Communio non tantum utilis, ſed forte ad ſalutem neceſſaria illis eſſe poteſt. At extra mortis articulum communior opponio cenſet prius ad confeſsionem, quam ad communionem eſſe admittendos. Ita ut ad confeſsionem adſtringantur, dum ad uſum rationis perveniunt; ad communionem vero non obligentur uſque ad annum ætatis circiter decimum; nec ultra duodecimum permittatur eis eam differre.

52. Sed licet communis ſententia veneranda ſit, nec ab ea omnino diſcedere velim; tamen veritatem fatendo plus timeo confeſſionem quam communionem puerorum. Docent enim me experientiæ repertitæ, ac ſimul ratio luculenta, quod puer capax agnoſcendi Majeſtatem Dei, in quem peccavit, gravitatem, ac fœditatem peccati, efformandi que verum dolorem, etiam eſt capax diſcernendi panem Cæleſtem a profano, & conſequenter illum devote recipiendi. Nihilominus meum judicium Parochorum diſcretioni ſubmitto, cui rem committit cap. *omnis utriuſque ſexus*. Vide Bened. XIV. *lib.* 76 *de ſyn. c.* 12. *n.* 1. *&* 2.

PUNCTUM V.

De diſpoſitione ad Euchariſtiam rite ſuſcipiendam.

53. Inq. 1. Quæ diſpoſitio requiratur in ſubjecto Euchariſtiæ? R. Quod duplex requiritur diſpoſitio: una ex parte animæ, nempe ſtatus gratiæ juxta dicta de Miniſtro Conſecrationis, quæ reſpective intelligenda ſunt de ſubjecto Euchariſtiæ; quia tam laicos, quam Sacerdotes afficit præceptum de præmittenda Confeſſione poſt lapſum in lethali. Alia diſpoſitio requiritur ex parte corporis nempe jejunium naturale, de quo præcipue erit ſermo in hoc puncto.

54. Inq. 2. Quid ſit jejunium naturale? Reſp. Eſt *abſtinentia ab omni, quod ſumi poteſt per modum cibi, potus, aut medicinæ*. Nec ſunt audiendi, quidam aſſerentes tria requiri ad violandum jejunium naturale. 1. Ut ſumatur aliquid cibi, vel potus. 2. Quod cibus, vel potus ab extrinſeco ori ingeratur. 3. Ut per actionem vitalem diglutiatur. Ita ut ſi ab alio mihi invito, quidquam in ſtomachum traiiciatur, jejunus, & capax Euchariſtiæ perſiſterem. Hæc regula in multis fallit. Nam ex prima poſitione ſequeretur non frangi jejunium naturale per comeſtionem calcis, carbonis, terræ, paleârum ceræ, cretæ, fœni, papiri, aut aliarum rerum, quæ non ſunt cibus, aut potus, quod eſt contra communem opinionem. Ex ſecunda, quod particulæ anterioris cenæ intra dentes remanentes

Digitized by Google

tes poſſent ex profeſſo deglutiri, quod eſt valde dubium, nec admittendum; eſto cauſaliter trajectæ non obſtent jejunio, aut Sacramenti ſumptioni. Ex tertia denique colligi poſſet illum, cui reluctanti panis, aqua, aut vinum in ſtomachum inferretur, jejunum ad Euchariſtiam remanere; quod minime eſt dicendum. Nam qui lapſus in flumen invitus deglutit aquam, aut ille, cui dormienti ingeritur cibus, vel potus in ſtomachum non eſt jejunus ad Communionem.

55. Igitur ad ſuſcipiendam Euchariſtiam requiritur a dimidia nocte præcedenti totalis abſtinentia ab omni eo, quod per modum cibi, potus, aut medicinæ ſumitur, ſive alterari, aut digeri poſſit, ſive non. Nec hoc præceptum eſto Eccleſiaſticum admittit parvitatem materiæ. Sed quia omnis regula generalis, quaſdam patitur exceptiones, ita etiam iſta. Unde aliqua gutta aquæ tranſpirata in ſtomachum per modum ſalivæ, dum os abluitur, aut muſca caſualiter in os ingreſſa, & media reſpiratione præter intentionem deglutita, non violat dictum jejunium. Ex dicta vero generali regula præcluduntur plurimæ quæſtiones, hinc inde ab Auctoribus propugnatæ. Ut ſi ex profeſſo deglutires nucem integram cum cortice, lapillum, ungues, plumbum, aurum, monetam, aut quid ſimile, ſive digeri poſſit, ſive non, abſtinere deberes ab Euchariſtia ſumenda, quia jam Cæleſtis cibi trajectio in ſtomachum non eſſet prima, cum alia præceſſerit. Et licet Concina concedat plumbum, aut aurum non obſtare; ſanior tamen eſt doctrina data, quam docent PP. Salmantic. *Tract.* 4. *de Euchar. cap.* 7. *n.* 70. & conformior menti D. Thomæ dicentis: *Non refert utrum aliquid hujuſmodi nutriat, vel non nutriat, aut per ſe, aut cum aliis, dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus. Ita* 3. *p. q.* 80. *a.* 8. *ad* 4.

56. Inq. 3. An trajectione ſalivæ, ſanguinis, vel humoris ex capite defluentis violetur jejunium naturale? R. neg. Quia hæc, & alia ab intrinſeco defluentia non traiiciuntur per modum cibi, aut potus, ſed per modum ſalivæ. Secus eſt tenendum de ſaccharo ori nocte præcedenti impoſito, ut paulatim liquefactum pectus lineat. Si enim poſt medium noctis deglutiatur, aut de hoc dubitetur, impedit communionem, quia perinde ſe habet, ac ſi tunc ſumeretur.

57. Inq. 4. An ſumptio tabaci ſolvat jejunium naturale? R. 1. Quod folium tabaci maſticatum ad ſputa, & phlegmata abſtergenda illud ſolvit, quidquid alii opinentur; quia non fortuito, ſed ex profeſſo ejus ſuccus in ſtomachum traiicitur. Ad hoc quippe dentibus conteritur ad irritandas ſtomachi fibras, ejus ſucco in illum trajecto. Nec valet dicere non eſſe aptum ad nutriendum; nam etiam hoc admiſſo diximus nuper cum D. Thom. non referre utrum *nutriat per ſe, dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus*: hoc autem proprie convenit tabaco maſticato, ſeu ejus ſucco in ſtomachum trajecto: ergo ſolvit jejunium naturale.

58. R. 2. Fumum tabaci voluntaria trajectione in ſtomacum tranſmiſſum etiam violare dictum jejunium propter eamdem rationem, eodem modo, ac ſi quis aliquid ſponte deglutiat, & illico illud evomat. Verum ſi nihil fumi deglutiatur, aut fiat præter intentionem talis deglutio, non illud ſolvit, quia tunc ſolum traiicitur reſpiratione involuntaria, uti de muſca in os ingreſſa diximus. Verumtamen periculoſa eſt hujuſmodi fumi ſumptio circa jejunium naturale.

59. R. 3. Pulverem tabaci per nares ſumptum non violare hoc jejunium: quia nihil ſumitur per modum cibi, aut potus; nec pulvis attrahitur, ſeu naribus applicatur ad traiiciendum illum ad ſtomachum, ſed ad cerebrum: ergo nulla ex parte violat jejunium ad Euchariſtiam requiſitum. Monendum tamen eſt ne ulla tabaci ſumptio in Eccleſia, ſive ante, ſive poſt Communionem fiat propter reverentiam loci, & tanto Sacramento debitam. Non enim decet tabacum etiam in pulvere, eadem libertate ſumere in Eccleſia, ac ſi eſſet in platea, quod valde reprehenſibile cenſeo. Imo hac de cauſa arbitror Innocent. X. & XI. fulminaſſe cenſuram excommunicationis majoris in omnes, qui intra Vaticanam Baſilicam tabacum ſumerent: atque ſub eadem pæna, idem vetuiſſe Urbanum VIII. intra Eccleſias Diœceſis Hiſpalenſis, quia nimirum Sacerdotes non verebantur tabacum etiam in ipſo altari ſumere, quod adhuc ſcribere, horret. Sublatis vero jam cauſis ſublata etiam eſt cenſura reſpectu Vaticani, & convenit ſubtrahi a quacumque Synodo, aut Eccleſia, nec eam amplius facile imponi, ut prudentiſſime admonet Epiſcopos Benedict. XIV. *in Synod. Diœceſ. lib.* 11. *cap.* 13. *n.*3.

60. Inq. 5. A qua hora debeat ſervari jejunium pro Euchariſtia ſumenda? R. Cum D. Th. 3. *p. q.* 80. *ar.* 8. *ad* 5. dicente: *Eccleſia Romana diem a media nocte incipit, & ideo ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſiſſet aliquid per modum cibi, vel potus non poſſet eodem die hoc ſumere Sacramentum: poteſt vero ſi ante mediam noctem. Nec refert utrum poſt cibum, vel potum ſumptum dormierit, aut digeſtus ſit, quantum ad rationem præcepti.* Dubius an poſt mediam noctem aliquid ſumpſerit, nequit Euchariſtiam recipere, alias exponitur gravi periculo irreverentiæ Sacramenti, & præceptum violandi. Ex qua ratione audiens primum pulſum horologii indicantis horam mediæ noctis, abſtinere debet ab omni cibo & potu; imo proiicere ſi quid in ore habuerit: nam primus

ictus demonſtrat horam eſſe jam completam, quid quid alii ſentiant, qui audiendi minime ſunt, & minus Caramuel laxior omnibus in hac parte, parum faventes reverentiæ Sacramenti, & plus æquo libertati in re modicæ, vel nullius utilitatis. Quando diverſa horologia ſucceſſive ſonant ſtandum eſt primo, niſi certo conſtet de ejus errore: debentque penitus reiici aſſerentes nunc uni, nunc alteri ſe poſſe conformare.

. 61. Inq. 6. An poſt ſumptionem Euchariſtiæ ſervari debeat abſtinentia a cibo per aliquod tempus. R. Quod licet olim juxta ſacros Canones ſic fuerit ſtatutum: nunc vero nullum extat præceptum ad id obligans. Ob reverentiam tamen hujus Sacramenti maxime decet abſtinere, a cibo, & potu, excepta aqua ablutionis, donec ſpecies conſumantur, quod citius in valido, quam in ſtomacho debili accidit. Regulariter tranſacto quadranti poteſt quidquam ſumi, abſque irreverentia Sacramenti. Pariter decet non ſputare ſtatim poſt ſumptam Euchariſtiam, maxime dum ſputum ex pectore profluit. Si autem id neceſſitas poſtulet, ſpuatur in loco mundo, & ubi facile conculcari non poſſit.

PUNCTUM VI.

Alia dubia circa Euchariſtiæ ſumptionem.

62. Inq. 1. An aliquando poſſit Euchariſtia ſumi a non jejunio? R. Plures dari caſus, in quibus licite recipi valet. *Primus* eſt articulus mortis, in quo, ſive proveniat a morbo, vulnere, ſive a ſententia Judicis poteſt quis ſumere Euchariſtiam non jejunus, ſi jejunus commode non valeat; ſi enim commode poſſit, jejunus debet eam ſuſcipere etiam ægrotus. In morbo autem periculoſo non eſt differenda communio ob ſcrupulum jejunii: nam infirmi ex conſuetudine Eccleſiæ abſolute excipiuntur in Concil. Conſtantinop. *Can.* 13. imo durante eodem morbo poteſt ſæpius dari Euchariſtia non jejuno per modum viatici. Debent tamen aliquot dies, ut ſex, aut octo, plus, minuſve, juxta devotionem infirmi, conſuetudinem loci, & arbitrium prudentis Parochi interſluere ab una, ad aliam communionem. Sacerdos non jejunus nequit celebrare ad communicandum infirmum, alias abſque viatico moriturum: quia præceptum divinum non obligat, quando reverenter impleri non valet, & defectus Viatici ſuppleri poteſt per votum efficax ſuſcipiendi Sacramentum. Ita plures cum S. Antonino, Sylveſtro, & Soto, quidquid reluctetur Concina, qui tandem ſe ſubmittit *doctorum* opinioni, ac ſi laudati non eſſent docti. *Ubi ſup.* §. 3. *n.* 7.

63. *Secundus* caſus, in quo licet ſumi Euchariſtia a non jejuno, eſt quando alias incendio eſſet abſumenda, vel in manus infidelium perventura. Tunc quippe a Sacerdote, vel in ejus defectu a quolibet clerico, vel etiam laico non jejuno reverenter ſumi deberet. *Tertius* eſt cum aliter grave ſcandalum ſequeretur, ut ſi Sacerdos incepta Miſſa recordaretur ſe non eſſe jejunum: quo in caſu debet deſiſtere a Miſſa, ſi non conſecravit. Si autem populus, etiam cauſa manifeſtata, non acquieſcit, ſed Sacerdos timet grave ſcandalum ſequendum, vel ſibi aliquod notabile damnum vere obveniendum, poterit Miſſam perficere; quia leges poſitivæ tam ſevere non obligant. Hac eadem ratione ſi quis minaretur mortem Sacerdoti non jejuno, ſi non celebrat, poteſt celebrare, dummodo celebratio non exigatur in contemptum Eccleſiæ, aut ejus præceptorum, ſed ad Miſſam audiendam, vel ad alium finem ſibi confictum.

64. *Quartus* caſus: ſi Sacerdoti non jejuno neceſſitas incumbat perficiendi Sacrificii: vel quia loco vini poſuit aquam; quo in altari cognito debet denuo conſecrare, & ſumere; omittere vero ſi concluſa jam Miſſa in ſacriſtia advertat. Vel quia poſt panis Conſecrationem recordatur ſe non eſſe jejunum, quo in caſu debet proſequi Miſſam; vel quia poſt Conſecrationem Sacerdos moritur; tunc enim debet alius non jejunus, in defectu jejuni, Sacrificium perficere.

65. *Quintus* caſus eſt dum Euchariſtia ſimul cum vino non conſecrato ſumitur, ut accidit in die Paraſceves, & ſemper ac Sacerdos ſimul cum ablutione haurit quidquam vini conſecrati. Item dum poſt ſumptionem Calicis particula hæret, poteſt, & debet, ſemel, & iterum vino impoſito, decentius, quam digito, attrahi. Pariter cum hoſtia palato hæret poteſt ſemel, aut bis ablutio ſumi, quia in his caſibus non cenſetur violatio jejunii moraliter communionem præceſſiſse. Quod a fortiori in caſu, quo ægrotus ob nimiam ſiccitatem non poſſit particulam ſolam deglutire, concedendum eſt.

66. *Sextus* caſus eſt, quando poſt ſumptam ablutionem reperit Sacerdos in ipſo altari, vel etiam in Sacriſtia, antequam ſe exuat, aliquas reliquias, vel fragmenta hoſtiæ a ſe conſecratæ, debet enim illa ſumere, quia pertinent ad idem Sacrificium. Secus eſt dicendum de particulis ab alio conſecratis, non enim ſunt pars ejuſdem Sacrificii. Neque ſi formula integra reperiretur, debet quippe, eſto ſit ab eodem conſecrata, ſi commode poſſit, in Sacrario reverenter apponi, ſi nequeat ſumi ab alio Sacerdote jejuno. Vid. Rubric. Miſſalis.

67. Inq. 2. An Sacerdos, qui ſtatuit canere primam Miſſam, ad quam plures cognati, & cogniti ſunt invitati, conviviumque paratum, poſſit

ſit illam celebrare, ſi occulte, & incogitanter violavit jejunium naturale? R. neg. Quia nec diſplicentia concurrentium, nec convivia parata ſunt cauſa ſufficiens honeſtandi dictam celebrationem: nec præferenda ſunt dignitati, ac reverentiæ Sacramenti, aut præcepto adeo juſto illud recipi a non jejuno prohibenti. Si autem præter memorata inconvenientia, alia majora, ſeu ſcandala prudenter timerentur, idem quod in tertio caſu ſupradicto eſſet dicendum.

PUNCTUM VII.
De effectibus Euchariſtiæ.

68. Inq. 1. Quis ſit effectus Euchariſtiæ? R. Euchariſtiam eſſe fontem omnium gratiarum, ac continere Auctorem omnium donorum, & Sacramentorum; ideoque cauſare plures, ac mirabiles effectus tum circa animam, tunc circa corpus. *Primus*, & præcipuus ejus effectus eſt *gratia cibativa*, quia ſumpta per modum cibi, & potus cauſat ſecundam gratiam, vel augmentum gratiæ reficiendo, & nutriendo ſpiritualiter animam. Hunc autem effectum cauſat Euchariſtia non cum ore ſumitur, aut ibi tenetur, ſed dum deglutitur; tunc enim verificatur manducari, aut bibi. Unde ſi quis ſumpta in ore Euchariſtia ante deglutionem obeat, non recipit ejus effectum.

69. *Secundus* effectus eſt remiſſio venialium, quorum recipiens non habet complacentiam. Nam eſto venialia non remittantur extra Sacramentum abſque eorum deteſtatione: bene vero virtute Sacramenti; vel quia hoc habet ex ſe; vel quia velle ſuſcipere Euchariſtiam, ejuſque effectum, eſt velle augere caritatem, intimiuſque Deo uniri, ac conſequenter eſt deteſtare ſaltem virtualiter venialia.

70. *Tertius* effectus eſt præſervare a mortalibus: quod Euchariſtia confert medio auxilio actuali excitando devotionem, augendo caritatem, & tribuendo animæ novas vires ad ſuperandas inimicorum inſidias, & tentationes, juxta illud *Pſalm. 22. Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me. Quartus* effectus mediatus eſt remiſſio penæ temporalis pro peccatis debitæ; quem cauſat mediate, ratione actuum ferventiorum caritatis, ad quos excitatur ſuſcipiens per auxilium virtute Euchariſtiæ collatum.

71. *Quintus* effectus eſt actualis dulcedo, ſuavitas, & delectatio, quas cum aliis miris deliciis deguſtant devote Euchariſtiam recipientes. Eſt enim animabus ablactatis a mundi oblectamentis ſuaviſſimum hoc Sacramentum, per quod ſpiritualis dulcedo in ſuo fonte guſtatur. Nam *pinguis eſt panis Chriſti, & præbet delicias Regibus*: hoc eſt ſuas appetitiones, & cupiditates bene regentibus. *Sextus* effectus eſt ſpecialis unio cum Chriſto juxta illud Ioann. 6. *In me manet, & ego in eo. Septimus* effectus eſt adeptio gloriæ; ut patet ex Joann. 6. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*.

72. Hos, & alios mirabiles effectus cauſat Euchariſtia circa animas illam digne, & reverenter ſuſcipientes. Ultra eos operatur etiam alios circa corpus, nempe lætitiam cordis, modeſtiam vultus, diminutionem fomitis, & ardoris concupiſcentiæ, illuminationem ſenſuum internorum, quandoque etiam corporis ſanitatem, ut experiebatur Sancta Mater Tereſia, conjunctionem peculiarem cum corpore Chriſti, quandam ſanctificationem corporum noſtrorum ex contactu tanti Sacramenti, ac denique peculiarem gloriam corporis, qua fulgebunt in Patria recipientes Euchariſtiam, ac carnis reſurrectionem ſpecialiter promiſſam eam devote ſumentibus, Jo. 6. *Qui manducat.: ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die*.

73. Inq. 2. An peccata venialia impediant aliquos Euchariſtiæ effectus? R. Peccata venialia præterita, ſi alias quis devotus accedat, nullum Euchariſtiæ effectum impedire, quia ex una parte adeſt gratiæ ſtatus, qui ſufficit ad primum Euchariſtiæ effectum; nempe augumentum gratiæ; & ex alia datur actualis devotio, qua alii effectus percipiuntur ab eam ſumente. Peccata autem venialia actualia, licet non impediant primarium ejus effectum, impediunt ſecundarium, nimirum ſuavitatem, & dulcedinem illius, qua privantur accedentes ſine actuali devotione, aut cum voluntaria mentis diſtractione. Imo ſi hæc ex induſtria eligatur gravem mortiferamque irriverentiam importare poteſt. Unde licet devotio actualis neceſſaria non ſit ad principalem effectum Euchariſtiæ, ut patet in infantibus, quibus abſque ulla devotione augmentum gratiæ olim impertiſſe non ambigitur; curare tamen omnes debemus devote, ac reverenter ad tantum accedere Sacramentum, ut plenarium ejus effectum percipere mereamur. Vid. D. Thom. *3. p. q. 89. a 8.*

74. Inq. 3. An copula conjugalis impediat ad Communionem accedere. R. Eſſe valde decens abſtinere a Sacra Communione poſt coitum conjugalem etiam nocte præcedenti habitum. Verum ſi habeatur ad reddendum debitum, vel cauſa prolis procreandæ, poteſt conjux ſine ulla culpa etiam in ipſo die Communicare. At Conjuges habentes copulam cauſa libidinis explendæ, etiam nocte præcedenti ſub veniali debent a Communione abſtinere, niſi aliqua cauſa peculiaris feſtivitatis, aut ſpecialis devotionis excuſet. Conjux non eximitur a redditione debiti ob Communionem, etiam ipſo die ſuſcipiendam, quia ex juſtitia ad id tenetur. Denique Conjugatus ſuo judicio eſt relinquendus, ut dum

ex cauſa honeſta petit debitum pro ratione impedimenti, vel affectus ſpiritualis, aut communicet, aut abſtineat, ut cum D. Gregor. docet Angelicus loc cit. *q.* 80. *a.* 7. *ad* 2. & in ſuppl. *q.* 64. *ar.* 1. *ad.* 1. Unde non eſt audiendus Concina, qui hanc D. Thom. doctrinam tamquam a Sacris Canonibus alienam indigitat. *lib.* 2. *de Matr. diſſ.* 4. *c.* 8. *n.* 14.

75. Inq. 4. An pollutio impediat Communionem? R. Tripliciter poſſe contingere. Primo cum peccato gravi, ut dum eſt plene voluntaria. Secundo cum ſolo veniali, ut dum ſemiplene fuit voluntaria. Tertio ſine culpa, ut quando cui invito accidit. In primo caſu impedit abs dubio Communionem, ſicut quodlibet peccatum lethale: imo plus alio peccato gravi, quia fæditas, & impuritas pollutionis, aut luxuriæ pluſquam peccata alterius materiæ opponitur ceteris paribus munditiei hujus puriſſimi Sacramenti. Unde etiam expiata ejus macula media confeſſione, peccatum veniale eſt eodem die ad Communionem accedere, niſi ex juxta cauſa excuſetur: maxime ſi turpem recordationem, carnis commotionem, aut mentis perturbationem relinquat.

76. In ſecundo caſu quando nimirum pollutio contigit cum ſolo veniali, ſi mens magnam divagationem non patiatur, vel eſto patiatur, in ea repellenda quis negligens non ſit, poteſt communicare. Conſultius tamen erit confiteri eam culpam eſto venialem, ut ſic macula prorſus abſtergatur ad recipiendum corpus puriſſimum ex puriſſima Virgine natum. In tertio caſu non impedit Communionem, ſive in ſomno, ſive in vigilia accidat; niſi magnam mentis evagationem, aut hominem tepidum, pigrumque ad res divinas relinquat. Tunc enim decentius erit abſtinere a Communione, niſi adſit aliqua cauſa eam ſuſcipiendi. Ceterum ſi pollutio nullum hujuſmodi effectum relinquit, & poteſt homo devote accedere, ac ſi nihil eſset paſsus, valet Euchariſtiam recipere: ſicut dicitur de illo Monacho, cui a Dæmone pollutio excitabatur diebus feſtis ad privandum eum gratia Communionis. Hanc eandem doctrinam, quam tradit Angelicus ubi ſupra reſcripſit S. Tereſia ſuo Fratri, nempe quod has illuſiones contemneret, & ſacram Communionem non deſineret. *Epiſt.* 33. *n.* 4. *tom.* 1.

77. Quando fluxus ſanguinis eſt diuturnus, non eſt privandus patiens a Communione. Si autem brevi ceſsabit decentius erit abſtinere. Idem eſt de femina tempore menſtrui, quæ non ex præcepto, ſed ex conſilio differre eam debet, niſi aliqua adſit cauſa aliter ſe gerendi, qua mediante parum eſt curandum de his miſeriis naturalibus, quoties conſcientia pura, verus amor, ac fervens devotio ad Euchariſtiam accedere ſuadeant. Quoniam ſicut cuidam moniali ſociæ, & cognatæ S. Tereſiæ circa hoc dubitanti Dominus benigne apparens reſpondit: *Deus non odit nec horret naturam, ſed culpam.* Quod præcipue verum eſt tempore gratiæ, in quo legalia vetera ceſſavere.

78. Inq. 5. Quo ornatu corporis debeant fideles ad Euchariſtiam accedere? R. Quod præter veſtem nuptialem interiorem, ſine qua nullus ad hoc ſacrum, & mirabile convivium ingredi debet, oportet, ut qui huic Cæleſti mentæ aſſidere cupiunt etiam exteriori ornatu honeſto, nitido, ac decenti juxta cujuſcumque ſtatum, ac conditionem accedant. Non reſpuit pauperes, dummodo non ſordidi, ſed mundi lotiſque facie, & manibus perveniant. Non enim horret paupertiem, ſed immunditiam. Unde nec Sacerdotes læpra, aut alio fœtore inquinati celebrare ſaltem in publico debent. Mulieres ſi quæ ſucatæ, criſpatæ, vel nudato pectore, aut veſtibus vanis, luxum, faſtum, aut pompam præſeferant, arcendæ ſunt a Sacra Communione: ad hanc enim omnes accedere debent tali ornatu, ut in vultu, geſtu, ac in veſtitu munditiem, honeſtatem, decentiam, modeſtiam, & reverentiam redoleant. Sic etiam pauperes, & ſervos invitat Dominus. *O res mirabilis! manducat Dominum pauper, ſervus, & humilis.*

PUNCTUM VIII.

Alia dubia circa effectus Euchariſtiæ.

79. Inq. 1. An ſi recipiens ſucceſſive plures particulas, ſumpta prima in lethali, ad reliquas elicit actum Contritionis, ſuſcipiat effectum gratiæ Sacramentalis. R. Affirm. quia cum diſpoſitus recipiat Sacramentum, non adeſt ratio evincens oppoſitum: nec indiſpoſitio anterior inficit diſpoſitionem ſequentem. Eadem ratione ſi quis ad primam particulam erat diſpoſitus remiſſe, ad ſequentes autem intenſe recipit gratiam juxta gradum diſpoſitionis. Hoc non eſt dicere conſcium peccati gravis poſſe licite expectare pro elicienda contritione ad ipſum tempus, quo Euchariſtiam ſumpturus eſt, vel jam ore ſuſcepit; hoc quippe a nemine adſtruitur; ſed dicimus, quod ſi caſus ita eveniat, & actus contritionis vere eliciatur, ſuſcipit gratiam Sacramenti, quia reipſa diſpoſitus recipit Sacramentum. Probare antea ſe debet utique homo, ut de pane illo edat, & de Calice bibat, quod nullus ignorat: ceterum dato caſu, quod immediate ante, vel in ipſa ſumptione recipiens hoſtiam juſtificetur, non eſt cur privetur gratia Sacramenti; quidquid oppoſitum, quin probet, dicat quidam junior.

80. In-

Digitized by Google

80. Inq. 2. An Euchariſtia cauſet gratiam toto tempore, quo durant ſpecies in ſtomaco. R. Non cauſare ex opere operato; Cauſare vero ex opere operantis. Ratio primi eſt, quia Euchariſtia ſolum cauſat gratiam ex opere operato dum editur, ſeu traiicitur in ſtomachum, quod verificatur non tempore, quo in ſtomacho perſeverat, ſed quo actualiter deglutitur. Ratio ſecundi eſt quia Euchariſtia eſt veluti fons, ex quo continui rivuli, imo flumina gratiarum deſluunt, & eo copioſius hauriuntur, quo proximius habentur: ergo quamdiu ſpecies durant in ſtomacho cauſant gratiam ſaltem ex opere operantis, dummodo quis magis, ac magis denuo ſe diſponat. Unde poſt acceptam Euchariſtiam debet homo ſolus cum ſolo devote, ac reverenter agere, evacuare vaſa cordis, ut dulcedine panis Cæleſtis, melioris manna, repleautur; reſpuere carnes, cæpas, & alia ægiptiaca, ut oblectamentis cæleſtibus perfruatur: purgare animæ palatum, ut mel dulciſſimum de vera petra ſugere valeat; & hoc divino medullatorum ſaginatus convivio vanas mundi delicias conculcare diſcat, in cæleſtiumque amorem abreptus ſolum Deum quærere diligere, ac ejus mandata ſtudioſe obſervare proponat.

81. Inq. 3. An Euchariſtia ſumpta ſub utraque ſpecie majorem, quam ſub una tantum, gratiam conferat? R. quod licet omnes fateantur probabilitatem utriuſque ſententiæ tam negativæ, quam affirmativæ; hæc tamen probabilior apparet, mihique magis arridet: quia licet Euchariſtia in qualibet ſpecie ſit verum Sacramentum, non tamen integrum; quia integrum Euchariſtiæ Sacramentum conſtat ſpeciebus diverſæ rationis, nempe cibi, & potus: erg. licet conferat gratiam, non tamen integram correſpondentem integræ refectioni. Unde recipiens unam tantum ſpeciem nulla utique fraudatur gratia ad ſalutem neceſſaria, ut dicit Concil. Trid. quia ſub qualibet ſpecie hanc tribuit gratiam. Ceterum recipiens utramque ſpeciem, recipit gratiam reſpondentem integro convivio, integræ refectioni, integro Sacramento. Quare Franciſcus Blanco, qui ut Epiſcopus Aurienſis Tridentino interfuit, & ſubinde Archiepiſcopus Compoſtellæ fuit electus, teſte Lugone, aſſeruit, hanc fuiſſe unanimem Patrum ſententiam, ſed noluiſſe extra tempus definire, ne daretur hæreticis occaſio vociferandi.

82. Favet huic ſententiæ Clemens VI. qui concedens Regi Galliæ communicare ſub utraque ſpecie, addit in ſua Bulla hoc ei concedere ad majoris gratiæ augmentum. Nec valet dicere hoc verificari poſſe *ex opere operantis*, quia cum ſpecies ſanguinis æque ſint Sacramentum partiale, ac ſpecies panis, non eſt cur denegetur illis proprius earum effectus. Quare ad intentum egregie ex D. Thom. canit Eccleſia: *Quibus ſub bina ſpecie carnem dedit, & ſanguinem, ut duplicis ſubſtantiæ totum cibaret hominem*. Arbitrarium etiam videtur aſſerere in ſumente utramque ſpeciem totam gratiam cauſare per ſumptionem hoſtiæ, nihilque per ſumptionem Calicis, ut quidam ajunt; e contra alii ſententibus non conferri gratiam uſque ad ſumptionem Calicis, quod divinare abſque ſolido fundamento mihi ſemper viſum fuit. Nam Deum ita diſponere potuiſſe, quis ambigit? Verum ita diſpoſuiſſe, quis ſcit?

83. Dices: erg. Eccleſia ſubtrahens laicis uſum calicis eos gratia Sacramenti privavit. R. Eccleſiam prudentiſſime ſæculo decimo laicis ſubtraxiſſe calicis uſum; præſtat enim laicos privari aliqua gratia ad ſalutem non neceſſaria, quam ſanguinem ſacroſanctum exponere gravi periculo effuſionis. Ob quam, & alias rationes merito etiam ſubtraxit Euchariſtiam inſantibus, eſto ejus gratia priventur, quin ex hoc aliquod inconveniens ſequatur.

84. Inq. 4. An poſſit aliquis ita accedere ad Euchariſtiam, ut neque gratiam recipiat, nec peccatum committat? R. affirm. quia poteſt quis facta prudenti diligentia in examine conſcientiæ putans bona fide ſe eſſe in gratia, accedere cum lethali de quo, naturaliter oblito, non dolet neque in particulari, nec in communi: quo in caſu nec gratiam recipit, nec peccat. Caſus eſt methaphyſicus, quia regulariter, vel rite cum dolore, vel male diſpoſitum accedit ſubjectum: ſed dato hypotheſi, nec peccaret, nec gratiam reciperet: ut ſi daretur amenti exiſtenti in lethali. Propterea ad hujuſmodi diſpendium vitandum oportet, ut quiſque ante celebrationem, aut communionem actus doloris ſaltem in communi eliciat; nam accedens in ſimili caſu cum dolore, eſto non perfecto, gratiam recipiet, ut tradit D. Thom. 3. *p q.* 72. *art. 7. ad* 2. *& q.* 79. *art.* 3. *& q.* 80. *art.* 4. *ad* 5.

85. Inq. 5. An communio ſacra proſit ſoli ſumenti, vel etiam aliis? R. quod Euchariſtia, ut Sacramentum ſoli prodeſt ſumenti *ex opere operato*: quia prout Sacramentum ſe babet, ut cibus & potus, qui ſolum ſumenti proficiunt, eumque tantum nutriunt. Ceterum communio *ex opere operantis* prodeſſe valet aliis, pro quibus illam ſumens velit applicare tanquam opus impetratorium, & ſatisfactorium. Quare laudabilis eſt prius affectus quorumdam communicandi pro animabus Purgatorii, & applicandi ſacram communionem pro earum ſuffragio, & levamine, & oppoſita ſententia improbans hunc pium morem communicandi pro defunctis, merito proſcripta fuit a Sac. Congreg. ſub Alexandro VIII.

PUN-

Punctum IX.

De neceſſitate, & obligatione ſumendi Euchariſtiam.

86. Inq. 1. An Euchariſtia ſit neceſsaria ad ſalutem neceſſitate medii, vel potius neceſſitate præcepti? R. Euchariſtiam *in re* ſuſceptam non eſse neceſsariam ad ſalutem, ut patet in parvulis, qui medio Baptiſmo abſque reali Euchariſtiæ ſumptione ſalutem conſequuntur, & ex *Trident. ſeſſ.* 21. *can.* 4. R. 2. Euchariſtiam in voto, non formali, & explicito, ſed virtuali, & implicito eſse neceſsariam neceſſitate medii ad ſalutem in quantum ad ejus myſticam, & ſpiritualem receptionem; quia Baptiſmus, & reliqua Sacramenta ordinantur ad Euchariſtiam tamquam ad finem eorum: erg. idem eſt accipere Baptiſmum, ac habere votum implicitum recipiendi ſaltem ſpiritualiter Euchariſtiam tamquam finem, & conſumationem Sacramentorum. Nec cogites parvulos eſse voti incapaces, ideoque hanc doctrinam non poſse ſuſtineri, nam qui in parvulis ſupplet intentionem ad Baptiſmum, ſupplet etiam votum virtuale, & implicitum ad Euchariſtiam.

87. R. 3. Euchariſtiam eſse pariter neceſsariam neceſſitate præcepti divini, & Eccleſiaſtici. Quo ad præceptum divinum conſtat ex Joan. 3. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem non habebitis vitam in vobis.* Quoad Eccleſiaſticum patet ex Cap. *Omnis utriuſque ſexus*. In tract. de præceptis Eccleſiæ agimus de Eccleſiaſtico præcepto, ideo ſolum de divino erit præſens ſermo.

88. Inq. 2. An præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam ſolum obliget baptizatos? R. affirm. quia ut bene inquit Soto licet præceptum ſuſcipiendi fidem Catholicam omnes infideles obliget; obligatio tamen recipiendi diverſa Sacramenta non exurgit, niſi ex profeſſione fidei, quæ fit in Baptiſmo: ſicut habens votum ſimplex Religionis non tenetur ad peculiaria ejus inſtituta ante profeſſionem: erg. ſimiliter nullus infidelis ante Baptiſmum tenetur ad Euchariſtiam ſuſcipiendam. Unde Cathecumenus voluntarie omittens in articulo mortis Baptiſmum, non committit duo peccata, ſed unum tantum omiſſionis Baptiſmi, non vero omiſſionis Euchariſtiæ. Hanc ſententiam, ut veriorem ac communiorem docent N. Salmant. Scholaſt. cum Soto, Nugno, Serra, Candido, Prado, & Gonet; quidquid contra ſuos domeſticos, & Magiſtros ſentiat Concina *lib.* 3. *de Euchar. diſſ.* 1. *cap.* 9. *num.* XI.

89. Objic. Præceptum ſupra expoſitum ex *Joan.* 3. eſt generale: erg. omnes adultos etiam infideles obligat. R. neg. conſeq. quia debet intelligi per diſtributionem accomadam. Infidelis autem prout talis non eſt capax ſumendi Euchariſtiam immediate, & conſequenter neque obligationis immediatæ ad illam. *Dices*: Neque baptizatus exiſtens in lethali queit ſuſcipere Euchariſtiam, niſi præmiſsa Confeſſione; & tamen obligatur utroque præcepto Confeſſionis, & Communionis: erg. pariter infidelis Baptiſmi, & Euchariſtiæ. R. neg. etiam conſeq quia variatur appellatio de ſubjecto capaci, & ſub lege conſtituto, uti eſt baptizatus, ad ſubjectum incapax Euchariſtiæ, & adhuc ſub lege, & profeſſione fidei non conſtitutum.

90. Inq. 3. Quo tempore obliget præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam? R. obligare potiſſimum in articulo mortis: quia tunc præcipue eſt homini neceſsaria Euchariſtia; tum ad reficiendas vires animæ; tum ad hoſtem vincendum; tum ad conjunctionem cum Chriſto, quæ conjunctio eſt finis potiſſimus ejuſdem Euchariſtiæ, divinique præcepti. Obligat etiam ſemel in anno ex determinatione Eccleſiæ; & aliquoties in vita, maxime dum homo ſe ſentit debilem in vita ſpirituali, agnoſcens non poſse perſeverare in gratia abſque iſto cæleſti pabulo. Qui in articulo mortis cum cauſa, aut ſine illa non implevit hoc divinum præceptum, non tenetur ei poſtea ſatisfacere, quia eſt pro tempore determinato, & velut ad diem finiendam. Qui poſt acceptum devote viaticum, in eadem infirmitate incidit in lethale, non adſtringitur illud iterare, quia vere adimplevit præceptum. Quando, & quomodo pueri ſeptenarii, & alii, de quibus dubitari poteſt, obligentur, jam ſupra diximus. * Conſidera, pie lector, in hoc præcepto bonitatem Chriſti Domini, & ingratitudinem hominis. Chriſtus non ſolum allicit, ſed præcipit recipi ab homine, reluctatur homo Chriſtum recipere, adeo ut opus ſit præcepto divino ad eum compellendum, ut Chriſtum recipiat. Sed adhuc majori dolore dignum eſt, quod plures neglecto hoc ſuaviſsimo præcepto renuant ſuſcipere proprium Dominum. Pejores ſunt iſti, Judæis, de quibus dicitur *Joan.* 1. *in propria venit, & ſui eum non receperunt*. Faxit Deus, ut nemo adeo ingratus reperiatur!

Punctum XI.

Alia dubia circa præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam.

91. Inq. 1. An qui tribus, ſex, aut octo diebus ante mortis articulum Euchariſtiam ſumpſit, teneatur adveniente dicto articulo eam iterum ſumere? R. Quod licet ſententia negativa ſit

ſit valde probabilis, ratione tamen validiori potitur affirmativa. Tum quia per opus factum quando non obligat præceptum, hoc non impletur, ſicut per miſsam hodie auditam non ſatisfit præcepto diei feſti craſtini, ſed præceptum communicandi in mortis articulo non obligat ante illum, maxime ſex aut octo diebus, quæ nimia anticipatio eſt: ergo. Tum quia ſumptio Eucharistiæ præcipitur in dicto periculo ad ſtrenue pugnandum cum hoſtibus in illa ultima lucta; cui fini non fit ſatis per communionem extra periculum, præcipue octo diebus antea receptam. Quoniam ad præceptum adimplendum requiritur apponi rem præceptam tempore, quo præcipitur, vel ſaltem proxime ad illud; præcipue circa hoc præceptum impoſitum determinate pro illo peculiari articulo: ergo per communionem per aliquot dies antea receptam non adimpletur.

92. Inq. 2. An qui mane ſanus celebravit, vel communicavit, & veſpere ex morbo, aut vulnere incidit in periculum mortis, ita ut judicio medicorum nequeat vivere uſque in craſtinum, aut de hoc prudenter timent, poſsit, & debeat eadem die ex præcepto divino ſumere viaticum? R. quod circa hanc controverſiam triplex militant ſententia. Prima affirmat poſſe, & debere. Secunda negat debere, & poſse. Tertia aſserit poſse, ſed non debere. Quælibet ex his ſententiis eſt adeo probabilis, ut valeat ſine piaculo in praxim deduci. Unde dum caſus contingat, *integrum erit Parocho eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit*, ait Bened. XIV. *loco infra citat.* Nobis autem magis arridet tertia, tum propter Communionis præcedentis diſtantiam adeo modicam, ut moraliter pro nulla habeatur: erg. per illam fuit ſatisfactum divino præcepto. Tum etiam quia ſacra communio præſtat vires ſpirituales validas ad repellendas inimici inſidias præcipue pro eodem die, & conjungit animam cum Chriſto. Ex alia parte certa omnino non eſt adimpletio dicti præcepti: ergo ſi velit illud ſecurius adimplere, poteſt. Nec prohibitio communicandi bis in die comprehendit hunc caſum; ſed quando voluntarie, & abſque cauſa fieri vellet.

93. Inq. 3. An Judex teneatur concedere reo tempus, ut valeat in articulo mortis Euchariſtiam ſumere. R. affirm. quia oppoſitum eſt alienum ab Eccleſiæ pietate. Si autem reus tempore præſcripto noluerit, tunc poterit Judex ulterius procedere: alias daretur occaſio reis a morte ſe eripiendi, vel eam differendi, publicam poteſtatem eludendo. Eccleſia poteſt ob criminum atrocitatem, & ad terrorem aliorum aliquos privare non ſolum a communione, ut cumque, ut facit per cenſuras, ſed etiam a Viatico, ut olim fecere quædam Eccleſiæ particulares, & ſtatuere aliqua Concilia Provincialia, verum mos iſte penitus obſolevit, & merito prævalet contrarius tamquam caritati Chriſtianæ magis conformis, ut cum S. Pio V. optime ſentit, Beneſtict. XIV. *in Synod. lib. 7. cap. 11. n. 3.*

94. Inq. 4. An communio ſub utraque ſpecie obliget ex jure, aut præcepto divino? R. neg. conſtat tamquam de fide ex Trident. *ſeſſ. 21. can. 1.* ubi oppoſitum aſſerentes anathematizat. Nam ut ſupra diximus ob periculum effuſionis immaculati ſanguinis Domini, & alia inconvenientia ſubtraxit Eccleſia, lumine Spiritus Sancti directa, laicis ejuſdem ſanguinis participationem, eſto ob pacis amorem Boemis induſſerit facultatem communicandi ſub utraque, dummodo crederent hanc communionem ex præcepto divino minime obligare. Et licet in verbis ſupra relatis ex *Joan. 3.* eodem modo videatur præcipi eſus carnis, ac potus ſanguinis filii hominis, nihil officit; tum quia ſumens carnem vere ſumit etiam ſanguinem, cum in qualibet ſeorſim ſpecie ſit totus Chriſtus. Tum quia ly *&* ibi poſitum eſt idem ac *vel*, ut ſæpe in ſcriptura repetitur, ut patet *Exod. 21.* ubi dicitur: *qui percuſſerit patrem, & matrem moriatur*, ubi particula *&* eſt disjunctiva, ut *vel*; alias; percutiens ſolum patrem, morte non puniretur. Idem conſtat *ex 1. ad Cor. 11. Qui manducat, & bibit indigne &c.* ubi *&* neceſſarie ſumitur pro *vel*, ut ex ſe liquet.

95. Inq. 5. Quid ſit communio *laica*, *peregrina*, *præſanctificatorum*, *& mortuorum*? R. Communionem *laicam*, omiſſis aliorum placitis, illam olim dictam fuiſſe, qua laici, & etiam Clerici ab omni exercitio clericali privati extra locum Præsbyterii communicabant. *Clericalem* e contra, quæ fiebat a Clericis intra ipſum Presbyterium. *Peregrina* illa dicitur fuiſſe, quam conferebant Clericis, qui abſque Epiſcoporum licentia peregrinabantur. Vel juxta alios vocabatur *peregrina*, quia dabatur Clericis a ſua Eccleſia ejectis, qui habebantur, ut peregrini, & communicabant cum laicis extra Præsbyterium. Communio *Præſanctificatorum* illam dicebant, quæ dabatur ex pane conſecrato die antecedenti, vel quibuſdam diebus ante porrectionem, ut nunc accidit in die Paraſceves, vel quando ex particulis in ſacrario reconditis Euchariſtia miniſtratur. Tandem communio *mortuorum* appellabatur illa, pro qua in ore proxime morituri imponebatur Euchariſtia, quam antea infirmus poſtulaverat, ſed non acceperat. Nota tamen quod ſi eam non deglutit, ejus gratiam non recipit. Hic eſt caſus in quo quis poteſt digne accipere Euchariſtiam, quin recipiat ejus gratiam. Aliud eſſet ſi poſt deglutionem ſtatim evomeret, quia in hoc caſu jam verificatur,

tur, quod manducavit, non tamen in altero: quidquid dicat Thom. Hurtad. *tom. 2. de Reſid. reſolut. mor. reſolut.* 8. *n.* 26. *&* 27.

Punctum XI.

De Communione quotidiana.

96. Inq. 1. An detur præceptum divinum de Communione quotidiana? R. negat. conſtat ex decreto Sac. Congreg. edito 12. *Februar.* 1679. ſub Innoc. XI. Igitur communio quotidiana nec univerſaliter eſt conſulenda, nec univerſaliter improbanda, ſed juxta circumſtantias perſonæ, fervoris, præparationis, & progreſſus in virtute a reſpectivis ſuperioribus, & Confeſſariis concedenda, aut deneganda. Ad hanc regulam ſtatuendam dirigitur totius Decreti ſcopus. Addit etiam quinque alias. 1. quod redarguantur ab Epiſcopis, Parochis, & Confeſſariis aſſerentes communionem quotidianam eſſe de jure divino. 2. quod nullus niſi ob infirmitatem recipiat Euchariſtiam in lecto, aut domi, niſi in Oratoriis ex privilegio Pontificis, nec in crumena, aut occulte deferatur. 3. quod non recipiatur in die Paraſceves. 4. quod nemini dentur plures formæ, ſeu particulæ, nec grandiores conſuetis. 5. quod Epiſcopi non permittant confeſſionem venialium fieri ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, vel Ordinario. Vide Benedict. XV. *in Synod. lib.* 7. *cap* 12. *a num. 6.*

97. Inq. 2. Quid ſit dicendum de Sacerdotibus circa quotidianam celebrationem? R. 1. quod Sacerdotes peculiari lege ad eam adſtricti debent quotidie celebrare ſecluſa cauſa juſta; tenentur quippe legi obedire. Sed cum debita puritate, ac devotione, ut jubet noſtra Conſt. 1. *p. cap.* 4. *n.* 7. De Sacerdotibus more laicorum communicantibus idem eſt dicendum ac num. præc. de laicis, licet illis facilius quam laicis concedi poſſit communio quotidiana.

98. R. 2. Quod abſolute loquendo conſultius eſt Sacerdotes exiſtentes in gratia quotidie celebrare; niſi aliquando ob majorem Sacramenti reverentiam, & ut ferventiori virtutis ſtudio ſe præparent, interrumpi celebrationem expediat. Nam Sacerdos non agit ſolum de ſua privata utilitate in celebrando, ſicut laicus in communicando, ſed eſt perſona publica, celebrat nomine Chriſti, & pro tota Eccleſia. Unde tepidi aut languidi Sacerdotes ob pigritiam Sacrificium omittentes, quoad ipſos attinet, privant Trinitatem gloria & laude, Angelos lætitia, peccatores venia, juſtos ſubſidio & gratia, animas in purgatorio exiſtentes refrigerio, & ſemetipſos medicina, ac remedio. Ita cum aliis S. Bonaventura *tract. de præpar. ad Miſſ. cap.* 5.

99. Quæ intelligenda ſunt in ſuppoſitione quod ſint in gratia, ne contingat, quod mihi accidit cum quodam Sacerdote, qui pluribus annis celebrabat quotidie ſibi conſcius de lethalibus, & quæſitus cur ſaltem illo die, in quo mihi ſuam conſcientiam aperiebat confeſſione veſpertina non ſe abſtinuit a celebrando? Reſpondit confidenter: *Ne privarem Eccleſiam tot bonis, & animas purgatorii tanto refrigerio.* Dolui ſummopere ignorantiam adeo craſſam, & adhuc doleo, & cupidus ne alter ſimilis, illi miſerabili eadem laboret, hæc ſcribo: omnibus dicens: *Non ſunt facienda mala, unde eveniant bona.* Eſto quis ſuo opere totum evacuaret purgatorium, imo & infernum, deberet illud omittere, ſi abſque culpa etiam veniali illud facere non poſſet, quanto magis ſacrificium in lethali; quod eſt horrendum ſacrilegium tradendi iterum, & crucifigendi filium Dei.

100. Inq. 3. An frequens communio, & confeſſio ſit ſignum prædeſtinationis? R. ſupponendo dari aliqua ſigna, non certa, ſed conjecturalia prædeſtinationis, ut dilectio inimicorum, guſtus in audiendo verbum Dei, humilitas, patientia, fervens devotio erga Beatiſs. Virginem, & alia intra quæ merito numerari valet frequens communio & confeſſio. Sed illa quæ bene fit, nam opera non ſunt laudabilia quia fiant, ſed quia bene fiant: ſi enim bonum male feceris, jam non opus bonum ſed malum facis. Unde jure damnavit Innoc. XI. ſeq. prop. quæ eſt 56. *frequens confeſſio & communio etiam in his, qui gentiliter vivunt eſt nota prædeſtinationis.* Cujus abominabilis falſitas per ſe patet, cum in viventibus, non dico gentiliter, ſed minus catholice talis frequentia potius ſit nota reprobationis; addunt enim ſacrilegia ſacrilegiis.

101. Inq. 4. An ſint a Communione arcendi qui nondum condignam de ſuis delictis pœnitentiam egerunt, aut amorem Dei puriſſimum non habent? R. neg. conſtat ex duplici propoſ. damnata ab Alexandro VIII. ex quibus in ordine 22. ſic ajebat: *Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.* Alia, quæ eſt 23. dicebat: *ſimiliter arcendi ſunt a ſacra Communione quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus & omnis mixtionis expers.*

TRA.

TRACTATUS VIGESIMUS SEXTUS

DE SACRIFICIO MISSÆ.

NOn eſt nobis ſermo de Sacrificio methaphorice accepto, quo pacto quælibet opera in Dei cultum relata, ut actus fidei, ſpei, caritatis, orationis, contritionis, laudis, eleemoſynæ, jejunii & ſimilia ſæpe in ſcriptura nomine ſacrificii appellantur. Sed loquimur de Sacroſancto Miſſæ Sacrificio, quod Religioſe veneramur Catholici, & ſacrilege abominantur Hæretici. Quoniam Petrobuſiani, Albigenſes, Zwingliani, Lutherani, & Calviniſtæ, eſto quamdam Miſſam admittere proteſtantur in confeſſione Auguſtana; captioſa eſt eorum proteſtatio, verum enim Miſsæ ſacrificium odio habent. Imo Lutherus maxime in hac materia inconſtans modo affirmans, modo negans, denique non erubuit proferre: *Nihil magis dolere quam quod per annos quindecim Miſſas celebravit Catholicorum more*. Si Catholico ſpiritu, & corde celebraſset, non doluiſset miſere, nec in æternum doleret. Spiritus hæreſis inconſtans, & mendax. Imo ideo inconſtans, quia mendax. Unde exiit proloquium: *mendacem oportet eſſe memorem*.

CAPUT I.

De ſacrificio in communi, & de peculiari Miſſæ, ac de ejus valore, & effectibus.

OMiſſis hæreticorum erroribus doctrinam Catholicam de Sacrificio Miſsæ exponere breviter in hoc capite aggredimur.

PUNCTUM I.

De Sacrificio in communi.

1. Inq. 1. Quid ſit ſacrificium? R. ſacrificium in communi eſt: *Oblatio Deo facta in ſignum ſupremi dominii per immutationem alicujus rei, ex legitima inſtitutione*. Ponitur *oblatio* loco generis, quia in eo convenit cum oblatione primitiarum, denarii, ſeu alterius rei, quæ ſacrificium non ſit. *Facta Deo*: quia ſoli Deo, non ſanctis ſacrificium offertur. *In ſignum ſupremi dominii*: proteſtando quod Deus eſt conditor, conſervator, principium, & finis omnium rerum. *Per Immutationem alicujus rei*: quia ad ſacrificium exigitur præciſe quod res deſinat eſse, vel immutetur. *Ex legitima inſtitutione*: hoc eſt a publico, & legitimo Miniſtro auctoritate publica ad offerendum ſacrificium deputato: qui non ſolum in lege nova, ſed etiam in veteri erat Sacerdos. Ideo Rex Ozias fuit punitus, quia cum Sacerdos non eſſet, auſus fuit ſacrificium offerre. 2. *Paral. cap.* 18.

2. Inq. 2. Quotuplex ſit ſacrificium? R. ſacrificium primo ratione originis dividi in ſacrificium legis *naturæ*, *ſcriptæ*, & *gratiæ*. Secundo in lege veteri fuiſſe multiplex. Nam differebat ratione *materiæ*, *formæ*, & *finis*. Ratione *materiæ* aliud dicebatur *hoſtia* ſumpta appellatione ab hoſtibus devictis, & offerebatur animal poſt victoriam, a qua etiam *victima* nuncupabatur. Alia beneficia, in quibus res ſolidæ inanimatæ offerebantur, ut panis, frumentum, ſal, thus, vel quid ſimile dicebantur *immolationes*. Dum autem oblatio fiebat de materia liquida, ut vinum, oleum, ſanguis, vel aqua vocabatur *libamen*.

3. Tertio ratione *formæ* dividitur ſacrificium in *holocauſtum*, in *hoſtiam pro peccato*, & in *hoſtiam pacificam*. Hæc offerebatur in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis, & ad alia obtinenda. Holocauſtum autem in recognitionem ſupremi dominii, & excellentiæ. Quare totum igne conſumebatur, ad diſtinctionem hoſtiæ pacificæ, quæ partim cremabatur, partim tum a Sacerdotibus tum ab offerentibus edebatur; & hoſtiæ pro peccato, quæ partim in Dei honorem conſumebatur, & partim a Sacerdotibus in atrio Templi edebatur. Unde emanavit effatum: *Sacerdotes peccata populi comedere*.

4. Quarto ratione finis dividitur in *Latreuticum*, hoc eſt offeribile in honorem Dei tamquam omnium ſupremi Domini: in *Euchariſticum* ſeu in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis: in *ſatisfactorium pro pœnis peccatorum*; in *impetratorium* pro obtinendis beneficiis ſpiritualibus & temporalibus; & etiam in *propitiatorium* quatenus reddit Deum nobis placatum: ac denique in *expiatorium*, hoc eſt ad remiſſionem venialium in homine juſto.

PUNCTUM II.

De Miſſæ ſacrificio.

5. Inq. 1. Quid ſit ſacrificium Miſſæ? R. eſt *oblatio ſolemnis, in qua Chriſtus Dominus offertur Deo Patri ſub ſpeciebus panis & vini conſecratis in honorem ſupremæ excellentiæ ſuper Aram Altaris a Sacer-*

cerdote ex legitima Chriſti inſtitutione. Hoc mirandum ſacrificium differt a ſacrificiis antiquis in pluribus; præcipue in eo quod illa erant multa, umbræ, & figuræ hujus ſacrificii: ſacrificium vero Miſſæ eſt unicum continens perfectiſſime omnia; quæ illa figurabant. Eſt *holocauſtum*, ubi Chriſtus myſtice deſinit eſſe, ſeu mactatur. Eſt *Eucharisticum* in actionem gratiarum; *ſatisfactorium* pro pœnis culparum: eſt *impetratorium*, *propitiatorium*, *expiatorium*, *hoſtia pacifica*, *immolatio*, & *libamen*, ut ſingula conſideranti patebit. Unde cum ſit unum omnia continet juxta illud quod canit Eccleſia: *Deus, qui legalium differentiam hoſtiarum unius ſacrificii perfectione Sanxiſti &c.* Ex definitione Sacrificii Miſſæ legitime infertur illud ſoli Deo, non Sanctis proprie offerri; eſt enim actus Latriæ in proteſtationem divinæ excellentiæ & ſupremi domini. Vide Trid. *ſeſſ. 22. cap. 3.*

6. Inq. 2. An Miſſa ſit vere, & proprie Sacrificium? R. Miſſam dupliciter inſpici poſſe. Primo prout dicit introitum, epiſtolam, evangelium, canonem, & alias orationes, & cœremonias pro majori ornatu, & reverentia. Et ita non eſt proprie Sacrificium. Secundo prout dicit id quod eſt eſſentiale in Miſſa, & ſic eſt vere & proprie Sacrificium inſtitutum a Chriſto Domino, offerturque Deo Patri in ſignum ſupremi Dominii: igitur vere & proprie Miſſa Sacrificium eſt. Dicitur autem hoc Sacrificium *Miſſa* a verbo mittere, vel quia in illa Chriſtus a Deo ad nos, ſive a nobis ad Deum mittitur; vel quia ante oblationem Cathecumeni a Diacono extra Templum mittebantur, vel quia peracto Sacrificio populus a Diacono vel Sacerdote mittitur per illa verba: *Ite Miſſa eſt*. Alii putant vocem *Miſſa* derivari a *Miſſah* quod juxta aliquos eſt nomen grecum ſignificans ſpontaneam oblationem. Quidquid ſit de hoc *Miſſa* hic ſumitur pro tota actione, qua conficitur ſolemniter ritu Catholico Euchariſtiæ Sacramentum.

7. Inq. 3. Inquo differat ſacrificium Miſſæ a ſacrificio Crucis? R. Differre 1. in eo quod Miſſæ ſacrificium eſt incruentum abſque dolore, & Sanguinis effuſione: ſed ſacrificium Crucis fuit cruentum cum dolore, & effuſione Sanguinis. 2. in eo quod licet idem ſit principalis offerens, & oblatum utriuſque ſacrificii, in Cruce fuit viſibilis, in altari vero inviſibilis; licet minus principaliter offerens in Miſſa ſit viſibilis, nempe Sacerdos. Hæc autem differentia ſolum eſt quo ad modum, nam quo ad ſubſtantiam idem formaliter eſt ſacrificium, licet numero diverſum.

8. Inq. 4. In quo differat Euchariſtia quatenus Sacramentum a ſeipſa quatenus ſacrificium? R. Differre 1. in eo quod ut Sacramentum eſt *primo* & *per ſe* cauſativum gratiæ cibativæ: at ut Sacrificium eſt *primo* & *per ſe* offeribile in honorem divinæ Excellentiæ. Heinc eadem eſt materia tam proxima quam remota Euchariſtiæ tum in ratione Sacramenti, tum in ratione ſacrificii; & eadem eſt forma, ita ut ipſa verba, quæ conficiunt Euchariſtiam, ut Sacramentum cauſativum gratiæ cibativæ, ſunt etiam forma ſacrificii quatenus practice efficiunt ſeparationem incruentam Corporis & Sanguinis Chriſti ad offerendum Deo Patri. Differt 2. in eo quod Euchariſtia ut Sacramentum ſalvatur ſub unica ſpecie; at ut ſacrificium exigit eſſentialiter ambas ſpecies; quia ad ſacrificium requiritur ſeparatio poſitiva Corporis a ſanguine, quæ ſeparatio poſitiva conſiſtit in eo, quod *ex vi verborum*, ſolum corpus in pane, & ſolum ſanguis in vino apponitur. Nam licet in unica ſpecie adſit etiam ſeparatio veluti negativa, tamen ad exprimendam poſitivam ſeparationem utriuſque ſpeciei conſecratio requiritur.

PUNCTUM III.

De Sacrificii eſſentia, & valore.

9. Inq. 1. In qua actione Miſſæ ſacrificium eſſentialiter conſiſtat? R. quod circa hanc difficultatem duplex militat graviſſima ſententia, utraque valde probabilis, tum ratione, tum auctoritate. Prima aſſerit ſacrificium Miſſæ conſiſtere eſſentialiter in conſecratione, & ſumptione utriuſque ſpeciei. Secunda defendit conſiſtere tantum eſſentialiter in conſecratione utriuſque ſpeciei cum ordine ad ſumptionem: hanc autem ſolum eſſe partem ſacrificii integralem. Huic ſententiæ ſubſcribo ductus, ultra alias, duplici ratione. Prima quia ſacrificium Miſsæ eſſentialiter conſiſtit in illa actione, quam ut eſsentialem certo credimus fecisſe Chriſtum Dominum in nocte cenæ; ſed talis actio ſolum eſt conſecratio utriuſque ſpeciei; nam quod ipſe ſumpſerit licet ſit probabile non tamen eſt certum, & diſtributio ſeu traditio Diſcipulis facta nullus credit eſse de eſsentia: erg. in ſola conſecratione utriuſque ſpeciei conſiſtit eſsentia Sacrificii Miſsæ. Verum cum ſumptio ſpecierum ſit de jure divino, & pars integrans, ac complens Sacrificium, ideo conſecratio dicit ordinem neceſſarium ad ſumptionem.

10. Secunda ratio ſic ſe habet: in illa actione conſiſtit eſsentialiter ſacrificium; quæ ſit in perſona Chriſti, & qua victima immolatur; ſed ſola conſecratio utriuſque ſpeciei ſit in perſona Chriſti; nam cetera proferuntur a Sacerdote in perſona propria, nec ſumit Chriſtum, niſi nomine proprio: erg. cum alias per ſeparationem myſticam Corporis a ſanguine modo explicato mactetur victima ſola conſecratione utriuſque ſpeciei, in hac ſola conſiſtit eſsentialiter ſacrificium

ficium Miſsæ. Hæc duplex ratio, omiſsis aliis me evincit ad ſubſcribendum ſecundæ ſententiæ: poteſt autem utraque quodammodo conciliari dicendo, quod ſumptio eſt de eſsentia hujus actionis quatenus eſt holocauſtum, de ſola vero integritate quatenus eſt ſacrificium.

11. Objic. 1. Ad ſacrificium requiritur immutatio in re oblata; ſed in nulla actione Miſſæ immutatur Chriſtus, qui eſt victima potius quam in ſumptione: erg. hæc ſi non eſt tota eſſentia ſacrificii, ad minus pertinet ad ejus eſſentiam. R. In conſecratione utriuſque ſpeciei Chriſtum vere immutari, & mactari incruenter; offerique Deo Patri. Nam ex vi verborum, ut dictum eſt ſupra, ſeparatur myſtice Corpus a Sanguine, quæ eſt immutatio propria ſacrificii. Ad ſacrificium incruentum ſufficit immutatio incruenta.

12. Objic. 2. Ad rationem ſacrificii requiritur eſſentialiter oblatio; ſed conſecratio non eſt oblatio: erg. R. quod conſecratio eſt ſimul oblatio practica. Oblatio autem quæ fit ante, & poſt conſecrationem non eſt de eſſentia ſacrificii, eſto ſub gravi debeant fieri, & præcipue illa quæ, ponitur poſt conſecrationem, & incipit: *Suplices te rogamus*. Idem eſt de fractione hoſtiæ, quæ fieri debet ſub gravi. At ſi ante fractionem decideret hoſtia in calicem, nihil ſacrificio deficeret, nec aliquid iterandum eſſet, quod ſatis arguit non eſſe de eſſentia, ut quidam putavere.

13. Inq. 2. Qui ſint offerentes hoc ſacrificium? R. quod principalis offerens eſt Chriſtus, qui ſimul eſt offerens, & oblatum, Sacerdos, & victima, hoſtiaque Deo Patri immolata. Offerens minus principalis, & Miniſter proprius eſt Sacerdos. Aſſiſtentes ſacrificio poſſunt dici coofferentes, ſeu offerentes denominative, quatenus una cum Sacerdote illud Deo quodammodo offerunt; peculiariter vero ille, qui facit illud celebrare; huic enim plus ceteris proficit, deinde ille, qui eidem inſervit. Quare advertant omnes inſervire Miſſæ eſſe opus magnæ utilitatis ſpiritualis, quia immediatius aliis percipit ejus fructus, quibus privantur ſegnes, & tepidi nolentes opus proprium Angelorum exercere. Obſerva etiam illos ſpecialiter participes fieri hujus ditiſſimi theſauri, qui devote adſtantes intentioni Eccleſiæ ſuam intentionem conjungunt.

14. Inq. 3. An Miſſa oblata a Sacerdote probo valeat pluſquam oblata ab improbo? R. quod *ex opere operato* tantum valet una quantum alia; quia valor ſacrificii *ex opere operato* ſolum pendet a Chriſto principali offerente, nec aliquid nocet improbitas Sacerdotis. Ceterum *ex opere operantis* plus proficit Miſſa a juſto quam a malo Sacerdote peracta; plus enim valet, & obtinet iuſtus quam peccator. Ideo teſtamentarii aut alii, quibus incumbit quod Miſſæ celebrentur pro animabus purgatorii curare debent illas commendare Sacerdotibus, quorum probitas conſtat, relictis aliis, ſi qui ſint, ſuſpectæ vitæ, & virtutis.

15. Inq. 4. An ſacrificium Miſſæ ſit infiniti valoris? R. affirm. Quia ſacrificium Miſſæ formaliter, & quoad ſubſtantiam eſt idem cum ſacrificio Crucis; ſed hoc eſt valoris infiniti: erg. etiam ſacrificium Miſſæ. Nihilominus eſto quoad ſufficientiam ita ſit; quoad efficaciam vero, ac effectum eſt finiti ſeu limitati valoris, quia ejus applicatio pendet tum ex diſpoſitione ſubjecti, tum ex voluntate Chriſti, ita diſponentis, ut juxta meritum ſeu præparationem ſubjecti applicetur illi valor, & fructus ſacrificii. Ideo multiplicantur ſacrificia ſicut Chriſtus multiplicavit ſuas actiones, dolores, ac pænas, eſto per quamlibet etſi minimam poſſet pro omnibus abundanter ſatisfacere. Ideo etiam Sacerdos debet fructum ſacrificii applicare tribuenti ſibi eleemoſynam: eſto applicatione facta, poſſit quibus voluerit ſacrificium, & ejus fructum inquantum valet etiam applicare, cum ut diximus ex ſe ſit infiniti valoris.

PUNCTUM IV.

De effectibus ſacrificii Miſſæ.

16. Inq. 1. Quot ſint effectus, ſive fructus Sacrificii Miſſæ? R. quatuor præcipuos communiter aſſignari. Eſt quippe hoc ſacrificium immediate *ſatisfactorium*, & *impetratorium*; & mediate *propitiatorium*, & *expiatorium*. Eſt ſatisfactorium quatenus ex opere operato ſatisfacit pro pæna temporali debita peccatis jam remiſſis quo ad culpam fidelium tam vivorum, quam defunctorum. Et hic effectus quo ad aliquam remiſſionem pænæ, dummodo ille cui applicatur ſit in ſtatu gratiæ, eſt infallibilis, eſto de eo tunc non cogitet; quia creditor condonare valet debitori, etiam de hoc non cogitanti: in quo differt a remiſſione culpæ, quæ in adulto actum interiorem depoſcit. Cum igitur hoc ſacrificium infallibiliter conferat aliquod ſpirituale commodum, cui, obicem non ponenti, applicatur, effectus ſatisfactorius pro aliqua pena infallibilis eſt. Eſt etiam *impetratorium* immediate quatenus per ſacrificium impetrantur fidelibus aliqua dona ſpiritualia, vel temporalia, quæ conducant ad ſalutem æternam. Hic autem effectus non eſt infallibilis, ſicut nec ceteri recenſendi.

17. Eſt deinde hoc ſacrificium *propitiatorium* quatenus eo placatur Deus ne nobis iraſcatur, & inferat malum, & obtinet auxilia quibus doleamus de peccatis ab eiſque declinare cure-

 mus

mus. Verum quia hoc ultimum non confert immediate, ſed mediis auxiliis, ideo dicitur hic ſacrificii mediatus effectus. Eſt denique *expiatorium* quia pariter adipiſcitur nobis auxilia, quibus venialia deteſtamur, & ſic nobis remittantur, prout de Sacramentalibus proportionabiliter dicitur.

18. Inq. 2. An ſacrificium Miſſæ conferat immediate gratiam, vel augmentum gratiæ illis pro quibus offertur? R. neg. quia non eſt inſtitutum ad cauſandam vel augendam gratiam immediate ſicut Sacramenta, ſed in honorem Dei, & proteſtationem divinæ excellentiæ, ad placandum Deum, & ſatisfaciendum pro penis peccatorum, in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, & ad impetranda ulteriora tum ſpiritualia, tum etiam temporalia ad bonum animæ conducentia. Verum eſto non conferat immediate gratiam, confert illam mediate: ac præter effectus, ſeu fructus veluti in communi recenſitos alios plures habet ſacrificium Miſſæ quorum aliquos in particulari exprimere lubet.

19. Juvat enim juſtos ad vincendas tentationes, ad perſeverandum in gratia, ad eam mediis auxiliis a ſacrificio profluentibus augendam, ad impetranda bona ſalutis, pacis, victoriæ in bello, fertilitatis agrorum, conſervationis rei familiaris, & alia multa dum ad ſalutem æternam eis conveniant. Peccatores quoque magnam utilitatem ex hoc ſacrificio, pro illis oblato, percipiunt, maxime impetrando auxilium ad pænitentiam, ad pericula vitanda, ad præcepta Dei, & Eccleſiæ adimplenda, ad movendum Sanctos, & Angelos præſertim cuſtodes, ut pro eis intercedant, & cohibeant Dæmones, ne nimium eos tentent, & vincant. Impetrat etiam bona temporalia peccatori quatenus deſervire poſſunt bono ejus ſpirituali. In hoc ſenſu valet dici, quod poteſt ſacrificium Miſſæ offerri etiam pro beſtiis, hoc eſt, indirecte. Proficit pariter ad avertendam e domibus vim noxiam ſpirituum malignorum; item ad depellendos Dæmones ab obſeſſis, & ad captivos liberandos a ſua captivitate. Prodeſt denique plurimum animabus Purgatorii allevando eas a ſuis graviſſimis penis, & ſatisfaciendo pro eis, quod infallibiliter, non quo ad totam penam, ſed quo ad aliquam conſequuntur piæ animæ ex ſacrificio Miſſæ pro eis applicato. Ut ſic omnibus proſit quod eſt pro ſalute omnium inſtitutum, ut egregie canit Eccleſia ex D. Thom. *Opuſ.* 57.

20. Prædicti effectus ſeu fructus reſpective ad participantes dividuntur in alios quatuor; nimirum in *Generalem*, *Aſſiſtentialem*, *ſpecialem*, & *ſpecialiſſimum*. *Generalis* eſt quem participant omnia membra Chriſti. *Aſſiſtentialis* eſt qui percipitur a devote ſacrificio aſſiſtentibus, qui ut proximiores divino fonti plus aquæ ſpiritualis accipiunt. *Specialis* debetur illi qui ſtipendium dedit pro ſacrificio, aut cui hoc applicatur. *Specialiſſimus* eſt qui cedit in bonum celebrantis. Hic autem nequit pro fructu ſpecialiſſimo aliud ſtipendium accipere, ut conſtat ex propoſ. 8. damnata ab Alexandro VII. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.* Olim quidam Sacerdotes avaritia perciti excogitarunt celebrare Miſſas *bifaciatas*, & *trifaciatas* quas ita appellabant, quia in una duplicem aut triplicem collectam, epiſtolam, & totidem Evangelia legebant, ut ſic duplex aut triplex ſtipendium acciperent, quo deteſtabili mercimonio merito proſcripto, alio voluerunt compenſare duplex ſtipendium, unum pro fructu ſpeciali, aliud pro ſpecialiſſimo accipiendo, & hoc damnatur in hac 8. propoſ.

PUNCTUM V.

De applicatione ſacrificii.

21. Inq. 1. An ut alicui proſit peculiariter ſacrificium, applicari debeat a Sacerdote? R. affirm. quia Sacerdos ex vi ordinationis conſtitutus eſt a Chriſto Miniſter, ac diſpenſator hujus theſauri cum poteſtate illum diſtribuendi, applicandique ejus fructus vivis, ac defunctis: erg. ſi Sacerdos illos non applicat, nemini in particulari applicantur. Ut igitur peculiariter alicui proſit ſacrificium, debet illud Sacerdos ei ante conſecrationem applicare; poſt conſecrationem enim non prodeſt, cum ſacrificium ſit eſſentialiter peractum, nec ſuſpenſum manet, ſed in communi Eccleſiæ theſauro reponitur. Si Sacerdos adſtrictus ex juſtitia ad applicandum Petro, applicet Paulo hæc applicatio eſto illicita prævalet. Sicut enim Sacerdos illicite celebrans contra Dei voluntatem agit, tamen conſecratio valida eſt, pariter applicatio.

22. Inq. 2. An Miſſa proſit ei, cui Sacerdos regularis illam applicat contra intentionem, aut præceptum ſui ſuperioris? R. affirm. quia ut dictum eſt Sacerdos ex vi ordinationis accipit poteſtatem non ſolum celebrandi, ſed etiam applicandi ſacrificium, ſeu quod idem eſt illius fructus diſpenſandi, quæ poteſtas quo ad validum non ſubditur Prælato: igitur ſicut contra præceptum Prælati poteſt ſubditus Sacerdos valide conſecrare, ita ſimiliter Sacrificium applicare. Peccat vero ſubditus in tali caſu graviter contra obedientiam, & forte etiam contra paupertatem, ſi ſtipendium accipit, & denique etiam contra juſtitiam, ſi applicatio a Prælato ei præſcripta, erat alteri ex juſtitia debita: tamen appli-

applicatio ab eo facta valida eſt. Tenetur vero ſubditus monere de ea Prælato, vel compenſare Miſſam ex juſtitia debitam aliam applicando per ſe, vel per alium.

23. Inq. 3. Quam intentionem habere debeat quilibet Sacerdos, prælatus, vel ſubditus, ut licite Miſſas applicent? R. Quod intentio actualis, eſto optima ſit, non requiritur: ſufficit enim virtualis ab actuali proveniens, & non revocata: quam ſi malueris poteris etiam appellare habitualem, dummodo animum deliberatum habueris applicandi Sacrificium, pro illo qui tibi illud commendavit, aut ſtipendium largitus fuit. Quare ſi Sacerdos viginti ſtipendia hodie a diverſis accipiat, & deliberet viginti diebus ſequentibus eiſdem ſatisfacere celebrando, eſto ſingulis diebus non recordetur, dummodo hoc animo celebret, licite procedit. Similiter prælatus reſpective debet habere intentionem ſatisfaciendi oneribus perpetuis Miſſarum, & eleemoſinis manualibus per propriam, & ſubditorum celebrationem, & aliquoties renovare animum ſatisfaciendi omnibus, & ſingulis obligationibus juſtitiæ meliori modo quo poſſit, juxta præferentiam, quam revera ante Deum habent: nec aliud eſt moraliter poſſibile in communitatibus numeroſis. Apud nos diligenter inquiritur ſingulis menſibus ratio de ſtipendiis acceptis, de Miſſis celebratis, ac de oneribus ſatisfactis, & ideo, ut par eſt, in materia adeo gravi accurate proceditur. Subditi debent habere animum, & illum etiam aliquoties renovare applicandi Sacrificium juxta Prælati intentionem, & propriæ Religionis ſtatuta, quibus ſupponitur conformis intentio Prælati.

24. Inq. 4. An Sacerdos valeat applicare Miſſam ſub conditione? R. Quod ſub conditione de præſenti, aut de præterito valet, ut ſi Petrus infirmatur, aut obiit; quia dirigitur ad objectum determinatum. Debet vero abſolute tunc applicare, vel pro ipſo Petro, vel pro alio, ſi forte conditio impleta non ſit. At ſub conditione de futuro contingenti minime poteſt Miſſa applicari, ut pro Paulo ſi dederit mihi ſtipendium, vel pro illo, qui prius mihi æleemoſinam conferat, quia nec effectus Sacramentorum, nec Sacrificii poſſunt ſuſpendi. Unde Clemens VIII. & Paulus V. damnavere abuſum Miſſas anticipatas applicandi pro iis, qui ſtipendium poſtea eſſent largituri. Aliud eſt de obligationibus perpetuis, pro quibus valent Miſſæ anticipate celebrari, niſi aliud exprimatur in fundatione, vel agnoſcatur aliam fuiſſe mentem fundatoris. Aliud etiam eſt de Sacerdote, qui adſtrictus applicare Miſſam pro anima Pauli diceret, ſi hæc non indiget, aut capax non eſt, applico pro alia capaci, & indigenti; hoc enim prudens, ac laudabile eſt, ne fructus Miſſæ redeat ad theſaurum Eccleſiæ.

25. Hoc tamen periculum evadit Sacerdos, qui ut caritas, pietas, gratitudo, & amicitia depoſcunt, facta applicatione abſolute debita ex juſtitia, applicat Sacrificium adeo totaliter, ut licite poteſt, ſine præjudicio ejus cui debetur, pro ſe, pro ſuis Parentibus, pro fratribus, cognatis, benefactoribus, amicis, & ſibi commendatis vivis, ac defunctis, ut ſingulis pro ſit, ac ſi pro unoquoque offerretur. Ita enim nec applicatio eſt conditionata, nec fructus ſacrificii remanet ſuſpenſus, ſed potius a pluribus utiliter participatur ille infinitus, ac numquam exhauriendus theſaurus meritorum, & ſatisfactionum Chriſti.

PUNCTUM VI.

Pro quibus debeat, & poſſit Miſſa applicari?

26. Inq. 1. Quibus diebus teneantur Parochi, & alii animarum curam habentes applicare Miſſam pro ſuo grege, & Populo? R. Quod licet olim circa hanc difficultatem varia eſſent dubia, diverſæque ſententiæ, tamen Benedict. XIV. ea omnia veluti falce amputavit ſua conſtitutione: *cum ſemper oblatas* edita 19. Auguſti 1744.

27. In ea namque decernitur, ac declaratur confirmando obiter, quædam Decreta Congreg. Concil. Trident. quod omnis Parochus, ſive ſæcularis, ſive regularis, Abbas, rector, vicarius perpetuus, aut temporalis, vel Eccleſia vacante ab Epiſcopo deſignatus tenetur applicare Miſſam pro ſuo grege omnibus diebus feſtis, in quibus ſive laborent ex privilegio, ſive non adſtringuntur fideles præcepto Miſſam audiendi. Hoc aſſerit Pontifex ita decernere, ut *ſublata demum diverſarum in quas Scriptores abierunt opinionum varietate conſtans Apoſtolicæ Sedis ſententia prædictis de rebus cuilbet innoteſcat*. Igitur omnes, & ubique obligat. Si aliqui Parochi, ſeu Vicarii ſint nimis pauperes, & ſtipendio Miſſæ indigeant, conſulant Epiſcopum, qui poteſt diſpenſare, ut illud accipiant pro Miſſa diei feſti, ſub conditione, quod infra hebdomadam aliam Miſſam applicent pro grege.

28. Inq. 2. An Parochi, qui habent duplicem Parochiam, & diebus feſtis in utraque celebrant, teneantur applicare utramque Miſſam pro populo? R. affirm. Tum quia facultas duplicandi Miſſam indulta Parocho feſtivis diebus non reſpicit privatam utilitatem Parochi, ſed populi commodum: tum etiam, quia ſi Parochus non teneretur applicare utramque Miſſam pro populo, & poſſet recipere ſtipendium pro ſecunda, citata conſtitutio non præſcriberet abſo-

abſolute remedium conſulendi Epiſcopum pro pauperibus Parochis, ſed facta excluſione de iis qui habent duplicem Parochiam, & facultatem duplicandi, dictum remedium conſuleret ſolis Parochis, qui, & ſunt pauperes, & non habent facultatem duplicandi: ergo cum nulla facta diſtinctione de Parochis, qui feſtivis diebus bis celebrant ab illis, qui ſemel tantum, abſolute dicta conſtitutio decernat Miſſam debere applicari pro populo, infertur bene, quod etiam ſecunda Miſſa debeat ſimiliter applicari. Non deſunt aliæ rationes, & quidem ſatis efficaces, hanc ipſam obligationem ſuadentes, quæ brevitatis gratia prætermittuntur; dicta enim ſufficiunt ad eam ſuadendam.

29. Inq. 3. An dicti Parochi, qui ut ſupra, habent duplicem parochiam, facultatem celebrandi, & obligationem applicandi duplicem Miſſam pro populo, teneantur etiam ad binam applicationem, quando per ſe ipſos non poſſunt celebrare niſi unicam tantum Miſſam? R. Quod ſi contingat eſſe alium Sacerdotem in aliqua ex duobus Parochiis unico Parocho commiſſis, qui poſſit, & velit in alterutra illarum miſſam celebrare tempore congruo, ut populus poſſit aſſiſtere in die feſto, quo in caſu Parochus non poteſt duplicare Miſſam, non tenetur iſte ad binam applicationem. Ratio eſt: quia cum Parochus in dicto caſu non poſſit duplicare celebrationem, teneretur elargire ſtipendium Sacerdoti tranſeunti, vel adventanti ad ſuam parochiam in die feſto, volentique celebrare, ut tam iſta, quam Miſſa Parochi applicaretur populo, quod nimis durum videtur, & nulla lege præſcriptum. Non enim apparet juſta ratio ad hoc, ut Parochus iſte taliter gravetur ſemper, ac aliquis Sacerdos caſualiter, vel ad tempus, vel permanenter in ſua parochia invenitur. In iis circumſtantiis ſuo muneri ſatisfacit Parochus applicando Miſſam, quam ipſe celebrat pro utroque populo. Aliud eſſet caſu, quo ob infirmitatem, vel ob alias juſtas cauſas alius Sacerdos ſuppleret officium Parochi; tunc enim utraque Miſſa celebrata ab iſto Sacerdote, qui ſupplet vices Parochi debet applicari pro populo, ut de ipſo Parocho bis celebrante dictum eſt.

30. Inq. 4. Pro quibus offerri poſſit Sacrificium Miſſæ? R. 1. Poſſe offerri pro omnibus fidelibus baptizatis vivis, atque defunctis non excommunicatis, ut patet ex Canone Miſſæ ubi fit oratio *pro omnibus orthodoxis, atque Catholicæ, & Apoſtolicæ fidei cultoribus, & pro quibus nos præceſſerunt, & dormiunt in ſomno pacis*. Unde in primis offerri poteſt pro infantibus vivis, & perpetuo amentibus baptizatis, quo ad fructum impetrationis, ut Deus eos incolumes, & ab omni malo liberos ſervet. Deinde pro adultis ſi in gratia exiſtant, quo ad fructum etiam ſatisfactionis, ſi vero in peccato ſolum, quo ad impetrationis, & propitiationis. Valet pariter Sacerdos nomine proprio orare in Miſſa, vel private ſuo nomine eam offerre pro excommunicatis, & quibuſcumque infidelibus, ſicut poteſt alias privatas orationes offerre pro illis, ut convertantur, & reſipiſcant. At orare in Miſſa, aut eam offerre non poteſt *licite* nomine Chriſti, nec *valide* nomine Eccleſiæ pro Excommunicatis etiam toleratis, quia ſunt membra abſciſſa a corpore Eccleſiæ. Valet tamen eam offerre nomine Chriſti pro infidelibus non excommunicatis, & potiori ratione pro Cathecumenis, ut pro Paganis, Judæis, Turcis, & ſimilibus quo ad fructum impetrationis, quia hoc ab Eccleſia nullibi eſt vetitum, ſicut eſt prohibitum Miſſam offerri pro excommunicatis in c. *A nobis* 2. *de Sent. Exc.*

31. R. 2. Quod pro parvulis, & perpetuo amentibus non baptizatis nequit offerri Sacrificium Miſſæ, ut ſatisfactorium, quia nihil illis prodeſt, ut ex ſe patet. Verum ut impetratorium, ut gratiam Baptiſmi obtineant, bene poteſt pro illis offerri. Minime tamen pro damnatis, quia in inferno nulla eſt redemptio. Ideo ſi aliquando dicitur proficere Miſſam, aut orationem damnatis intelligendum eſt de damnatis ad Purgatorium, vel de damnatis ad infernum non finaliter, ut de Trajano refert D. Thom. *in* 4. *diſ.* 43. *a* 5. *vid. Tract.* 6. *n.* 461.

32. Prohibitum eſt etiam offerri Miſſam pro illis, qui omnino voluntarie, & ſui compotes ſe occidunt, licet Sacerdos in Memento Defunctorum pie poſſit pro eis privatim orare, ſi forte ante mortem vere pænituere. Nec pro Cathecumenis defunctis eſt offerendum ſacrificium, dum ex ſua negligentia abſque Baptiſmo deceſſere. Denique pro Beatis ſolum valet offerri ad eorum gloriam accidentalem, vel in gratiarum actionem Deo pro eorum æterna felicitate. Qua ratione etiam offerri poteſt pro parvulis ſtatim poſt Baptiſmum vita functis, hoc eſt in finem *Latreuticum*, & *Eucharisticum*, nempe in honorem ſupremi dominii, & in gratiarum actionem pro beneficiis ipſis parvulis a Deo collatis.

CAPUT II.

De congruo tempore, loco, & aliis requiſitis pro Celebratione.

EXploratis his, quæ ad eſſentiam, & effectus Sacrificii Miſſæ attinent; opus eſt enucleare alia, quæ ad illud rite celebrandum expectant; ſed quia omnia diſcutere vix eſt poſſibile, quæ magis neceſſaria ſunt prælibantur in hoc ſecundo capite.

PUN-

Digitized by Google

PUNCTUM I.

De tempore congruo ad Celebrandum.

33. Inq. 1. Qua hora poſſit Miſsa celebrari? R. Quod ex jure communi, & conſuetudine generali poteſt celebrari ab aurora, uſque ad meridiem, & ex permiſſione Bened. XIII. & Clem. XII. tertia horæ parte ante auroram, & alia poſt meridiem. Aurora appellatur illa irradiatio, quæ reſpective ad diverſa tempora incipit, vel una hora, vel hora cum dimidia ante Solis ortum. Poteſt anticipari, & poſtponi celebratio ex gravi cauſa per unam horam plus minuſve, ut ratione itineris neceſsarii, vel notabilis damni. Ad dandum Viaticum infirmo alias ſine illo morituro valet celebrari qualibet hora poſt mediam noctem, & etiam ſecunda hora poſt meridiem. Similiter ratione magnæ ſolemnitatis, aut concionis poſtponi valet celebratio per unam horam. Epiſcopi cum ſuis ſubditis & regulares cum propriis diſpenſare poſsunt ex juxta cauſa, ut celebrent una hora ante, vel poſt tempus præſcriptum, ſeu conſuetum. Imo poſse Regulares celebrare tranſactis duabus horis a media nocte aſserunt aliqui ex privilegio Alexandri VI. confirmato a Clem. VIII.

34. Inq. 2. An in nocte Nativitatis Domini immediate poſt primam Miſsam cantatam poſſint aliæ duæ celebrari? R. neg. Ita quinquies declaravit Sac. Rit. Congr *in Piſaurienſi, Lucana, Senenſi, Januenſi, & Calagurritana*, ſimul prohibens auditis Procuratoribus Generalibus regularium miniſtrari in dicta prima Miſsa Communionem fidelibus confluentibus, & eam depoſcentibus. Neque poſsunt excipi in Eccleſia tempore nocturno Confeſſiones maxime mulierum, nec diſtribui Euchariſtia, uſque ad auroram, ut cavetur in dicta Calagurritana 15. *Septembr.* 1686.

35. Inq. 3. An omnibus diebus valeat Miſsa celebrari? R. Quod in die Paraſceves nulla Miſſa celebrari poteſt, ſed perficienda ſunt officia propria illius diei, prout in miſsali ſunt præſcripta. Diebus autem Cenæ Domini, & Sabati Sancti prohibitum eſt celebrare Miſsas privatas ex Decreto Clem. XI. die 15. *Martii* 1712. his verbis: *Non poſſunt in feria V. in Cœna Domini, & Sabato Sancto celebrari Miſſæ privatæ, ſed ſolum Conventualis juxta ritum S. Eccleſiæ, & iterata Decreta Sacr. Congr.* Concina tamen aſserit cuilibet Sacerdoti licere celebrare dicta feria V. Cœnæ Domini. Deinde id negat ex conſuetudine, tandem dicit Superiores in hoc poſse diſpenſare. Sed ejus venia omnia ſunt falſa prout jacent, ut conſtat ex laudato Decreto Pontificio. *Vid. Conc. lib. 3. de Euchar. diſſert. 2. cap. 7. n. 3.* Si autem in dicta feria v. incidat dies S. Joſeph, aut Annunciationis ad ordinarios attinet providere de Miſsis ſufficientibus, ut populus præcepto eam audiendi ſatisfaciat. Ceteris anni diebus non ambigitur poſse quemlibet Sacerdotem celebrare. Parochi tenentur per ſe, vel per alios celebrare omni die feſto, & quoties oves Miſſam rationabiliter poſtulent.

36. Inq. 4. An Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis teneatur quotidie celebrare? R. neg. quia ad id nulla lege obligatur Nihilominus debet ſub gravi aliquoties in anno celebrare. Sufficere quater in anno ut quidam ajunt nimis benignum; ne dicam laxum mihi videtur. Quis non putaret parum ſolicitum de ſua ſalute ſacerdotem ſemel ſaltem in menſe non celebrantem? Angelicus docet Sacerdotes ne in vacuum gratiam Sacerdotii accepiſse dicantur debere celebrare *in præcipuis feſtis & maxime in illis diebus, in quibus fideles communicare conſueverunt*. 3. *p. q.* 82. *art.* 10.

37. Inq. 5. An Sacerdos poſſit bis in die celebrare? R. quod ſolum poteſt dum ad id cogitur ratione neceſſitatis, ut Parochus habens duas Eccleſias in duobus oppidis, & nullus adeſt Sacerdos, qui ſupplere valeat. Tunc ſumptis ſpeciebus in prima Miſsa, & Calice bene emundato, omiſsa ablutione, poteſt, & debet pergere ad ſecundam celebrandam. Si autem adſit Sacerdos potens hanc dicere, minime valet Parochus, nec ei juvat paupertas, cui aliter ſubvenire Conſilio Epiſcopi debet; nec prætextus explicandi doctrinam in ſecunda Eccleſia; poteſt enim hæc explicari ab alio Sacerdote, vel ab ipſo Parocho, quin in ea celebret. Ita decrevit Bened. XIV. in conſtitutione directa ad Epiſcopum Hoſcenſem 16. *Mart.* 1746. laudans aliam Conſtit. Apoſtolicam editam de hac re anno 1657. qua fuit denegata facultas duplicis Miſsæ celebrandæ ab eodem Sacerdote poſtulata a quodam Indiarum Epiſcopo eo, quod multi nobiles ob inopiam decentis indumenti omittebant audire Miſsam Conventualem; & hac ratione, quæ videtur honeſta, depoſcebatur alia Miſsa primo mane, quæ nihilominus denegata fuit.

38. Igitur ſolum in die Nativitatis Domini omnes Sacerdotes, & in die commemorationis ſolemnis defunctorum in Regnis Hiſpaniarum & Luſitaniæ ex privilegio poſsunt tres Miſsas celebrare. Sub conditione ut celebrantes unam, vel duas Miſsas dicto die commemorationis defunctorum ex privilegio Benedicti XIV. nequeant eleemoſynam pro eis recipere, neque eum eis alicui obligationi ex juſtitia ſatisfacere, ſed omnino gratis pro fidelibus defunctis debeant appli-

Digitized by Google

applicari, ita ſcite diſponente eodem laudato, & numquam ſatis laudando ſummo Præſule in ſuo Brevi incipiente: *Quod expenſis*. Vid. *Syn. Diœceſ. lib.* 23. *cap. ult. num.* 14.

PUNCTUM II.

De loco decenti ad celebrandum.

39. Inq. Quo loco Miſsa celebranda ſit? R. quod regulariter debet celebrari in Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, ſeu benedicta, excepto aliquo caſu neceſſitatis, aut indulto Pontificis. Ita enim poſtulat tanti Sacramenti reverentia. Poteſt ratione neceſsitatis celebrari in littore maris, vel in ipſo mari cælo ſereno, & ſecluſo omni periculo. Epiſcopi valent aliquando ex juſta cauſa concedere facultatem celebrandi extra Eccleſiam in loco honeſto. Sicut etiam erigendi Oratoria publica cum ingreſsu, & egreſsu ad viam publicam. Minime tamen erigendi Oratoria privata in domibus ſecularium: neque ibi valent ipſi celebrare, ſi jam eſt celebrata alia Miſsa a Pontifice conceſsa in Brevi pro Oratoriis ſecularium more ordinario expedito. Cum autem plura excitentur dubia circa hujuſmodi Oratoria, nec non circa intelligentiam Brevis, ſive indulti ad eorum erectionem conceſsi, ideo opere pretium duco quædam diſcutere ſequentibus §§.

§. I.

De Oratorio.

40. Inq. 1. Quid intelligatur nomine Oratorii? R. intelligi locum ad cultum Divinum deſtinatum. Eſt in duplici differentia, aliud publicum, aliud privatum. Oratorium publicum dicitur illud, quod fit pro omnibus ingredi volentibus, ideoque habet januam communem cum ingreſsu, & egreſsu libero, aliquo campanili pro fidelibus monendis, ut ad Miſsam conveniant, & celebratur in eo feſtivitas Sancti, cui Altare eſt dedicatum. Hæ ſunt conditiones notionales Oratorii publici. Privatum eſt, quod ad tempus erigitur in privata domo ad Miſsam ibi celebrandam, & audiendam in loco decenti ſine porta publica, ingreſsu, aut egreſsu libero. Ad primum erigendum ſufficit facultas Epiſcopi, cujus licentia valent etiam in eodem die plures Miſsæ ibi celebrari, gaudetque immunitate Eccleſiaſtica, ubi hæc viget juxta jus commune. Ad ſecundum requiritur indultum Papæ, & ſolum queunt dici in eo illa, vel illæ Miſsæ, quæ in indulto aſsignantur.

41. Inq. 2. Qua de cauſa concedantur Oratoria privata? R. Concedi cauſa infirmitatis, debilitatis, aut alterius impedimenti adeundi Eccleſiam; qui enim ad illam pergere commode valet, Oratorii indultum licite poſtulare nequit. Intentio concedentis indultum eſt ſubvenire neceſsitati, & devotioni, non pompæ, faſtui, aut pigritiæ. Unde ſine cauſa numquam eſt celebranda, nec audienda in Oratorio Miſsa; ad hoc namque conſtituta eſt Eccleſia. Hæc eſt Domus Dei, in qua vult quæri, & adorari in ſpiritu, & veritate.

42. Inq. 3. Quanto tempore duret privilegium Oratorii? R. quod niſi aliud in eo exprimatur durat per vitam privilegiati: non vero tranſit ad ejus hæredes, aut familiam. Vita autem illius durante eſto Papa moriatur perſeverat indultum: Imo eſto Pontifex obeat antequam illud ordinarius exequatur, quia in utroque caſu tenet, quod gratia facta non expirat morte concedentis. Si Privilegiatus mutat domicilium intra Diæceſim valet adhuc indultum, quia ibi eſt perſonale; debet tamen viſitari denuo ab ordinario, ut ſic in loco decenti, & approbato conſtituatur. Idem quippe indultum valet intra Diæceſim pro duplici, aut pluribus locis, dummodo eodem die ſolo uno utatur. Poteſt autem privilegiatus hodie uno cras altero uti. Extra Diæceſim vero commiſſionis non proficit indultum, ſed requiritur novum, aut nova extenſio ejuſdem ex conſtanti ſtylo curiæ, quidquid aſserant alii.

43. Inq. 4. An oratoria, quæ erigunt Epiſcopi, aut Cardinales in ſuis Palatiis ſint publica, aut privata? R non reputari privata, eſto ſint Epiſcopi titulares, ex repetita declaratione Sac. Congr. Concil. Capellæ etiam carcerum habentur, ut publica; non vero Oratoria Palatii publici in quibus optimates & Senatores conveniunt, ex declaratione ejuſdem Congr. At oratoria Regularium, ſive in propriis domibus, ſive in grangiis ſint erecta, habentur ut publica. Unde in illis celebrari poſsunt plures Miſsæ a quibuſvis Sacerdotibus, & fideles ſatisfacere ibi præcepto Miſsam audiendi, ac recipere Sacramentum Pœnitentiæ, & Communionis. In quo differunt oratoria publica a privatis; in illis quippe nec poſsunt celebrari plures Miſsæ quam aſſignatæ in privilegio, nec fideles indiſcriminatim ſatisfacere præcepto, neque recipere Sacramentum Pœnitentiæ abſque licentia Papæ, aut Euchariſtiæ abſque conſenſu Epiſcopi.

44. Inq. 4. An Regulares gaudeant privilegio erigendi dicta Oratoria? R. affirm. ſic benigne conceſsere Regularibus plures Summi Pontificis, & noviſsime Benedictus XIV. Dominicanis in Conſtit. incipiente: *Exponi nobis*, data

20. Ja-

20. *Januar.* 1757. ubi expreſſe concedit quod in præfatis oratoriis ſive in Monaſteriis, ſive in eorum poſſeſſionibus erectis, poſſint celebrari Miſſæ a quibuſcumque Sacerdotibus , & fideles ibi Miſſam audientes ſatisfacere præcepto Eccleſiaſtico . Quatuor autem ſunt pro licita erectione oratorii Regularibus obſervanda : nempe quod erigatur auctoritate Generalis , aut Provincialis : quod viſitetur a Provinciale ; ſeu Viſitatore : quod unice deputetur cultui Divino , & pro Miſſis celebrandis : quod benedicatur aqua benedicta ab Epiſcopo Diæceſano , vel hoc nolente ab alio Epiſcopo . Ita induliſit Benedict. XIII.

§. I I.

Formula indulti pro conceſſione Oratorii .

45. „ Dilecte fili &c. ſpirituali conſolationi tuæ quantum cum Domino poſſumus benigne conſulere , teque ſpecialibus ſavoribus & gratiis proſequi volentes &c. ſupplicationibus tuo nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati , tibi , qui (ut aſſeris) nobili genere pro creatus exiſtis , ut in privato Domus tuæ ſolitæ habitationis in Diæceſi N. exiſtentis Oratorio , ad hoc decenter muro extructo & ornato , ſeu extruendo & ornando , ab omnibus domeſticis uſibus libero , per ordinarium loci prius viſitando , & approbando , ac de ipſius ordinarii licentia , ejus arbitrio duratura unam Miſſam pro unoquoque die , dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit , per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario ſæcularem , ſeu de ſuorum ſuperiorum licentia Regularem , ſine tamen quorumcumque jurium Parochialium præjudicio ; ac Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis D. N. Ieſu Chriſti , aliiſque ſolemnioribus anni feſtis diebus exceptis ; in tua, ac familiæ , & hoſpitum nobilium tuorum præſentia celebrare facere , libere , & licite poſſis , & valeas , auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus; non obſtantibus &c. Volumus autem quod familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ actu non neceſſarii, ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſentes , ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus feſtivis de præcepto, minime liberi cenſeantur . Datum Romæ &c.

Indulta extra ordinaria ampliores gratias concedunt , ut facultatem duas , vel plures Miſſas in oratorio dicendi , Sacramenta ibidem recipiendi , aut ad celebrandum diebus exceptis ; vel ubique locorum . At in præſenti ſolum eſt ſermo de indulto ordinario .

§. III.

Expenduntur 12. Clauſulæ indulti .

46. Prima : *qui (ut aſſeris) nobili genere procreatus exiſtis* : omnes conveniunt ſufficere nobilitatem ex ſolo Patre ; & licet idem aliqui ſentiant de nobilitate ex ſola Matre proveniente , probabilius eſt oppoſitum : quia nobilitas abſolute talis ex linea virili deſcendit , nec proprie dicitur nobilis , qui talis a Patre non eſt . Ultra quod cum privilegium hoc ſit contra jus commune , ſtricte debet intelligi , & non niſi de vera , ac propria nobilitate . Solet tamen concedi etiam illis , qui ut nobiles habentur , & vivunt more nobilium .

47. Secunda : *in privato domus tuæ ſolitæ habitationis in Diæceſi N. Oratorio* . Jam dictum eſt ſupra privilegium eſſe perſonale , niſi aliud exprimatur . Exprimitur autem in hac clauſula locus , ut deſignatus viſitetur determinate ab ordinario . Eſto domus , ſeu habitatio mutetur intra Diæceſim , durat indultum oratorii ; non extra Diæceſim .

48. Tertia : *Decenti muro ſtructo , & ornato ab omnibus uſibus domeſticis libero* . Hoc eſt , oratorium ſit ſegregatum ab aliis locis prophanis triplici muro a lateribus cum janua , quæ deſerviat pro quarto . Item ſit decenter ornatum ad Sacrificium convenienter celebrandum . Nec ſupra ſe habeat aliud cubiculum , in quo quis habitet , aut dormiat . Si privilegiatus nolit amplius uti Oratorio , ſtatim fit prophanus , & poteſt converti in alios uſus domeſticos .

49. Quarta : *Per ordinarium loci prius viſitando & approbando , ac de ipſius ordinarii licentia ejus arbitrio duratura* . In defectu ordinarii ſufficit viſitatio , & approbatio Vicarii Capitularis pro Sede vacante . Semel approbato loco , ſeu oratorio , nequit ordinarius ſuſpendere executionem , neque iterum viſitare , niſi nova cauſa exurgente ; & ſolum pro caſu novæ cauſæ additur clauſula : *ejus arbitrio duratura* . Hoc eſt , ſi non conſervetur oratorium cum primæva decentia , & munditia . Si mutetur domus intra Diæceſim , vel oratorii locus, exigitur nova viſitatio, & approbatio loci .

50. Quinta : *Una Miſſa pro unoque die* . Hoc eſt quod ſola unica Miſſa in unoque die valeat celebrari ; nec virtute Bullæ Cruciatæ , ut olim ſæpius conſultus reſpondi , poteſt alia eo die dici , & ideo jubetur Sacerdoti , *ut optime ſe informet an alia Miſſa celebrata fuerit* . Hac enim celebrata nec Epiſcopus valet ibi celebrare ex Decreto Clement. XI. Poteſt tamen Epiſcopus erigere oratorium intra , vel extra Diæceſim in quacumque domo occaſione viſitationis , aut itine-

ris hoſpitio recipiatur ex declarat. Bened. XIV. iu ſua Encyclic. edit. 2. *Junii* 1751.

51. Sexto: *dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret alteri conceſſa non fuerit*. Hoc eſt quod in eadem domo privata, & pro eadem familia non ſit niſi unicum Oratorium, unica licentia, & unica Miſsa. Si autem pro ſecunda Miſsa recurritur, concedi ſolet novo indulto. Si in eadem domo degant duæ, aut tres familiæ nobiles invicem ſegregatæ, unaquæque valet ſuum indultum obtinere.

52. Septima: *Per quemcumque Sacerdotem ab ordinario approbatum, ſecularem, ſeu de Superiorum ſuorum licentia Regularem*. Hoc innuit quod Sacerdos ſit cognitus, & immunis a prohibitione celebrandi, non exterus, incognitus ad præcavenda inconvenientia.

53. Octavo: *ſine jurium Parochialium præjudicio*. Hoc indicat ne in Oratorio fiant oblationes, aut quid Parochis præjudicans. Neque Euchariſtia etiam extra tempus Paſchale valet ibi miniſtrari abſque licentia Ordinarii, quæ ſaltem ſemel pro ſemper prius obtineri debet, juxta Benedicti XIV. in ſupradicta Encyclic. quæ incipit: *Magno cum animi*.

54. *Exceptis diebus Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini, nec non aliis ſolemnioribus diebus*. Sola prima die triplicis Paſchatis excipitur. Inter ſolemniores autem intelliguntur excepti dies Epiphaniæ, Aſcenſionis, Annuntiationis, & Aſſumptionis B.Virg. omnium Sanctorum, nec non Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac titularis Eccleſiæ loci. Ita in laudata Encyclica ejus ſapient. Auctor. Numerantur etiam inter dies exceptos feria v. in Cœna Domini eſto in ea incidat feſtum S. Joſeph, ſi enim incidat feſtum Annuntiationis duplici titulo eſt exceptus, & eodem modo Sabatum Sanctum, tum propter generalem prohibitionem celebrandi Miſſam privatam, tum propter ſolemnitatem Paſchalem jam incipientem. Ratione infirmitatis, vel gratiæ ſpecialis ſolet extendi privilegium Miſſæ etiam ad dies exceptos, quo in caſu poteſt Sacerdos deputatus dicere tres Miſſas in Oratorio die Nativitatis.

55. Decima: *In tua & familiæ tuæ præſentia celebrari facere*. Præſcribuntur duo. Primum requiri præſentiam alicujus perſonæ, pro qua principaliter conceditur indultum, nominaturque atergo, vel in fronte Brevis. Secundum comprehendi in privilegio ejus familiam; in hac autem intelligitur Pater, Mater, uxor, filii, filiæ, nurus, gener, nepotes aliique agnati, & affines indultarii, dummodo omnes ſint ejus commenſales, unam familiam conſtantes, atque ſub regimine ejuſdem permaneant; at non ſufficit præſentia alicujus ex his, neque ſimul omnium, niſi adſit aliquis privilegiatus ex nominatis proprio nomine in Brevi. Ita Benedictus XIV. in Conſtit. *Cum duo nobiles* data 1741.

56. Undecima: *Et hoſpitum nobilium tuorum præſentia*. Duas pariter requirit hæc clauſula conditiones. Prima, quod ſint hoſpites hoc eſt exteri, ſeu ab alio loco advenientes. Secunda, quod ſint nobiles; non quidem tam proprie, ac dum dicitur in principio *ex nobili genere*, ſed ſufficit quod ſint nobiles ex privilegio, ex dignitate, munere, vel ex alio Capite inducente jus, ut tamquam nobiles habeantur, & ita denominentur.

57. Duodecima: *Volumus tamen quod familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ, actu non neceſſarii ibidem Miſſæ bujuſmodi intereſſentes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur*. Hæc clauſula ex diametro opponitur doctrinæ traditæ a Concina in hac materia; abſolute enim affirmat quod famuli, ſervi, & ancillæ ſatisfaciunt præcepto Miſſam audiendi. Sac. Congreg. Concil. ſemel, & iterum propoſito dubio anno 1706. non decrevit. Fateor mihi negotium faceſſere illa verba *actu non neceſſarii*. Exiſtimo tamen moraliter, & per diſtributionem accomodam eſſe intelligenda juxta qualitatem perſonæ privilegiatæ, & diverſitatem locorum. Non enim decet Dominam relinquere ſolam in actu Miſſæ, eſto actu famula non videatur neceſsaria, & idem eſt de Domino. Unde illi familiares proximius utri que regulariter aſsociantes, & inſervientes non reputo excluſos a privilegio. Ceteros familiares excluſos manere ſatis declarat hæc ultima clauſula.

PUNCTUM III.

De Eccleſiæ pollutione, execratione, ac de ejus reconciliatione.

58. Inq. 1. Quot modis polluatur Eccleſia? R. quinque modis pollui, ſuppoſita notorietate facti. 1. per effuſionem ſanguinis humani, non puerilem, ſed mortaliter gravem. 2. per homicidium graviter peccaminoſum. In utroque vero caſu requiritur, quod percuſſio fiat in ipſa Eccleſia; ſi enim fiat extra, eſto percuſſus in eam ingrediatur, & effundat ſanguinem, aut moriatur, non manet polluta. E contra polluitur ſi percuſſus in Eccleſia exeat foras, & obeat, aut ſanguinem effundat, ac etiam per ſuſpendium, eſto alias juſtum, in Eccleſia exequutum. 3. per quamlibet effuſionem illicitam, & notoriam humani ſeminis. 4. ſi in ea ſepeliatur excommunicatus vitandus. 5. ſi pariter quilibet non ba-

pti-

ptizatus in ea ſepeliatur; quidam tamen ſentiunt non pollui per ſepulturam pueri non baptizati, nec per demortui in utero matris, & ſimul cum ea ſepulti. In tribus primis caſibus requiritur culpa, in duobus poſterioribus ſufficit factum publicum. Polluta Eccleſia polluitur Cemeterium, ſed non econtra.

59. Nomine Eccleſiæ non comprehenditur ejus tectum, turris, campanile, cameræ, aut cubicula ei adjuncta, nec Sacriſtia ſuis parietibus diviſa, nec caverna ſub Eccleſia, niſi ſit deputata ad ſepeliendum, aut celebrandum Divina. Unde licet in his locis exerceantur præfata delicta, ſeu actiones non manet Eccleſia polluta. Nec nomine Eccleſiæ veniunt Oratoria privata.

60. Inq. 2. Quando dicatur Eccleſia execrata? quod Eccleſia execratur quando ejus parietes ſimul omnes, vel quoad majorem partem corruunt, vel eorum cruſta, aut major pars ſimul aufertur, quia conſecratio parietum cruſtis inerat: erg. Cruſta ſimul deficiente deficit conſecratio, & remanet execrata Eccleſia. Poteſt renovari tota Eccleſia quin exſecretur, ſi paulatim, & ſucceſſive fiat; nam eo ipſo, quod pars denuo adveniens ſit minor, per acceſſum ad majorem præexiſtentem conſecratam, cenſetur conſecrata. Exſecrata Eccleſia non ideo exſecrantur Altaria nec econtra, quia ſolum exſecratur ſubjectum deſtructum, ſive ſit Eccleſia, ſive Altare, quin unum ab alio dependeat in exſecratione, uti dependet in pollutione.

61. Inq. 3. Quis poſſit conſecrare, aut benedicere Eccleſiam, & reconciliare pollutam, vel exſecratam? R. quod Eccleſia poteſt conſecrari ab Epiſcopo, & ex commiſſione Pontificis a quolibet Sacerdote: benedici vero poteſt a Sacerdote ſimplici cum licentia Epiſcopi, & aqua ab eodem Epiſcopo benedicta. Unde polluta, ſeu exſecrata Eccleſia conſecrata ſolum ab Epiſcopo reconciliari valet. Si vero antea tantum fuit benedicta, reconciliari poteſt a quovis Sacerdote cum dicta licentia, & aqua prout requiritur ad primam benedictionem. Barboſa cum aliis aſſerit poſſe Prælatos Regulares ſuas Eccleſias, quacumque ex cauſa violatas reconciliare aqua per Epiſcopum benedicta, quam & ipſi benedicere poſſunt, dum Epiſcopus per duas dietas abeſt ex privilegio conceſſo Minoribus a Leone X. Notorium eſt privilegium Regularibus conceſſum benedicendi veſtimenta Eccleſiaſtica, Eccleſias, & Oratoria, & eas pollutas reconciliandi aqua benedicta ab Epiſcopo Diœceſano, & hoc renuente ab alio Epiſcopo, quod indulſit Bened. XIII. Dominicanis die 26. Maji 1727. Bened. XIV. ait quod Eccleſia prius non conſecrata valet reconciliari a quovis Sacerdote aqua benedicta. *In Syn. lib* 13. *cap.*15. *n.*2.

62. Eccleſia polluta, aut exſecrata non reconciliatur per celebrationem Miſſarum, ſed debet reconciliari juxta ritum præſcriptum: Sicut enim a principio non conſecratur, aut benedicitur per celebrationem in ea, ita nec poſt exſecrationem, aut pollutionem, per quam prima conſecratio, aut benedictio amiſſa fuit. Unde ſolum in aliquo caſu gravis, & urgentis neceſſitatis poteſt celebrari in Eccleſia polluta, aut exſecrata, quin prius denuo conſecretur, aut benedicatur. Si Sacerdote celebrante violetur Eccleſia ante Canonem, omittat Miſſam; ſi poſt Canonem, eam proſequatur. Si timeatur incurſus hoſtium, aut alluvionis, vel ruina templi ante Conſecrationem, relinquat ſacrum: poſt Conſecrationem valet accelerare ſumptionem Sacramenti omnibus aliis omiſſis.

PUNCTUM IV.

De Altari communi, & Privilegiato.

63. Inq. 1. Quid intelligatur nomine Altaris, & quotuplex ſit? R. Intelligi proprie illam partem menſæ, in qua Celebrans communiter reponit calicem cum patena, & Hoſtia conſecrata. Ideo debet eſſe lapidea, & conſecrata prius ab Epiſcopo: graviſſimeque peccaret Sacerdos, qui aliter celebraret. Altare eſt duplex aliud fixum, aliud movile, quod *Ara* nuncupatur. Fixum eſt tota menſa conſtans ex uno, vel pluribus lapidibus, quæ firma perſeverat, & quia totum conſecratur in qualibet ejus parte poteſt ſacrificari. Amittit conſecrationem dum non retinet eam formam, ſub qua fuit conſecratum; ſemper tamen ac eam conſervet, poteſt in eo celebrari, licet unus aut alter lapis dimoveatur.

64. Altare movile, quod etiam dicitur portatile, ſeu viaticum, quia portatur de uno loco in alium, debet fieri ex unico lapide ſignificante Altare Chriſti, in quo ſola eſt una perſona. Si autem jam conſecratum dividatur in duas partes, quarum quælibet apta ſit ſuſtinere calicem, patenam, & hoſtiam poteſt pro duplici Ara deſervire. Tunc ergo ſolum perdit conſecrationem quando in nulla ejus parte poteſt commode collocari calix cum patena, & hoſtia. Hic obiter vellem monere, eos, ad quos attinet, quod Aræ fierent completæ, & ſatis amplæ, aut latæ, nam anguſtiæ Sacerdotes ſcrupulis angunt. Atque eadem ratione, quod aliquantulum promineant a menſa, ut per tactum dignoſcantur.

65. Inq. 2. An Regulares hodie ubique uti poſſint Altari portatili? R. quod licet antiquitus Regulares pluribus privilegiis cumulati, ac decorati a Summis Pontificibus poterant celebrare in Altari portatili, quod ſecum ferebant, ut patet ex Cap. *In his* 30. *de privil.* hodie minime poſſunt, ut conſtat ex Decreto Clem. XI. die 15. Decemb. 1703. ubi ſimul declarat nullum etiam Epiſcopum poſſe celebrare in Oratoriis privatis, ſi eodem die jam una Miſſa fuerit celebrata, nec poſt meridiem, aut diebus in privilegio exceptis. Unice valent Regulares celebrare extra Eccleſias in Altari portatili in terris infidelium, & hæreticorum ubi Eccleſiæ deficiunt. Ita Bened. XIV. in ſupra laudata encyclica.

66. Inq. 3. Quantum duret indultum Altaris privilegiati? R. durare per tempus in reſcripto deſignatum, ſive perpetuo, ſive per ſeptennium. Hoc autem ſeptennium computandum eſt non a die publicationis per Ordinarium factæ, ſed a die gratiæ Romæ conceſſæ. Clauſa opponi ſolita in reſcripto: *dummodo in dicta Eccleſia quotidie tot Miſſæ celebrentur*, ſuſpendit gratiam ſi tempore Adventus, & Quadrageſimæ, vel ratione infirmitatis deficit numerus Miſſarum præſcriptus in dicta Eccleſia continuo per plures dies; non autem quia uno, aut altero die raro deficiat. Neque ſuſpenditur privilegium hoc per generalem ſuſpenſionem indulgentiarum, quæ fit anno Jubilæi. Omnia ita ſunt declarata a Sac. Congreg. Concil. & Indulgentiar. Nota omnia Altaria eſſe privilegiata pro die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum ex indulto Clem. XIII. *dat.* 19. *Maji* 1759. in quo cavetur non poſſe recipi ob hanc rationem majus ſtipendium.

67. Inq. 4. An tranſlato Altari de loco in locum legitima auctoritate, duret adhuc privilegium? R. durare, ſi transferatur cum eadem nomenclatura, v. g. Beat. Virg. quia tunc eſt idem formaliter Altare. Et idem eſt ſi Imago ob vetuſtatem renovetur. Imo etiam ſi renovetur paulatim, & ſucceſſive totum Altare ſenſim deſtructum, manente ſemper ſub primeva invocatione Myſterii, aut Sancti, quia privilegium conceditur Altari ſub tali titulo Sancti, aut Myſterii.

68. Inq. 5. An Sacerdos obligatus celebrare in Altari privilegiato teneatur ad id ſub gravi? R. Affirm. quia privat alias creditorem indulgentia ratione Altaris ei conceſſa. Idem teneas quando in præfato Altari poteſt diei Miſſa de Requiem; non enim eſt certum aliter lucrari indulgentiam: quando vero iuxta Rubricas non poteſt celebrari, valet Miſſa de Sancto, aut de Dominica juxta Decretum Alexandri VII. Idem eſt dicendum de Sacerdote non celebrante in quocumque Altari præfinito a Fundatore, ſi ſæpius hoc faciat. Sacerdos obligatus titulo ſtipendii, vel Capellaniæ dicere Miſſam de Beat. Virg. aut de Requiem ſatisfacit integre celebrando de Sancto etiam ſimplici, de quo fit Officium, ſi promiſſio non præceſſit, quia melius eſt conformari univerſali Legi Eccleſiæ, quam ob voluntatem petentis permiſſione dicendi Miſſam votivam uti. Æque enim aut melius ſic impetrabit a Deo finem optatum ſe conformando ritui ab Eccleſia præſcripto. Qua ratione Miſſæ votivæ S. Gregorii nuncupatæ debent dici juxta ritum, & Officium occurrens. Nec eſt neceſſe, ut ſemper *de Requiem*, vel omnes triginta Miſſæ ab eodem Sacerdote celebrentur. Sufficit quod dicantur 30. diebus continuis. Non autem diſcontinuantur ob triduum Hebdomadæ majoris. Quidquid opponatur in Miſſa Rubricis Miſſalis, ut ſuperſtitioſum vitandum eſt. P. Concina ait has Miſſas non plus aliis valere; quod ſi verum eſſet, earum petitio, & continuata celebratio ſupervacanea foret.

PUNCTUM V.

De Altaris ornatu, vaſis, ac de veſtibus ſacris.

69. Inq. 1. Quis ornatus Altaris requiritur ad celebrandum? R. Primo requiri triplicem tobaliam lineam benedictam, quarum una ſaltem totam menſam cooperiat. Deinde Corporale lineum etiam benedictum cum parva palla ejuſdem rationis, qua Calix operitur. Subinde purificatorium lineum, quod licet bis dicat Concina debere eſſe benedictum, Gavantus, & alii oculatiores Concina non inveniunt in Rituali ejus benedictionem. Benedictio igitur ejus non de præcepto, ſed de conſilio eſt. Præterea requiritur duplex lumen cæreum, vel ſaltem unum; quod ſi haberi non poſſit cæreum, ſit ſebaceum, aut demum in neceſſitate olearium: ſine quo etiam ad dandum Viaticum celebrari non poteſt propter conformitatem univerſalem ritus debiti reverentiæ tanti Sacramenti. Requiritur inſuper Miſſale ſaltem Canonem continens; nullus enim fidere debet ſuæ memoriæ in re adeo gravi. Imo licet memoria Canonem firmiter teneat, debet alium librum loco Miſſalis coram ſe ponere ad vitandam notam. Impotens ad legendum nequit celebrare abſque diſpenſatione Pontificis, & tunc privatim.

70. De-

Digitized by Google

70. Denique in Altari debet adeſſe Crux cum imagine Crucifixi, non ſuper tabernaculum, ſed in ipſo Altari inter candelabra, ſeu ad ſummum paulo ſuperius. Non ſit ita parva, ut oculos adſtantium pene effugiat, ſed talis, ut a populo videri poſſit. Ubi adſit conſuetudo in oppoſitum, quando Sacramentum publice proſtat valet ſine illa celebrari: ſicut etiam in neceſſitate ne populus Miſſa careat. Ex rationabili alia cauſa etiam idem fieri valet, quia non obligat ſub gravi obſervatio hujus rubricæ.

71. Inq. 2. Quid dicendum de vaſis ſacris? R. quod requiritur Calix cum patena ex auro, vel argento, aut ſaltem in neceſſitate ex ſtanno. Antea erant Sacerdotes aurei, & Calices lignei: nunc Sacerdotes lignei, & Calices aurei. Sufficit quod cuppa Calicis ſit aurea, argentea, vel ſaltem ſtannea, eſto pes ſit ex ære, aut ferro. Imo dum Calix eſt argenteus non eſt ſimpliciter, aut ſub gravi neceſſaria deauratio interior, eſto ſemper ſit curanda, ut præſcribit rubrica: non eſt enim ratio cur tantum aurum impendatur in conviviis prophanis, & deficiat ſaltem modicum pro convivio Cæleſti. Numquam in Calice ligneo, aut vitreo celebrari valet. Non amittitur conſecratio amiſſa deauratione: quia tuta cuppa Calicis conſecratur. Si autem fiat nova deauratio, ne ſanguinem immediate tangat aurum non conſecratum, debet denuo conſecrari ab Epiſcopo, vel ab alio ex privilegio Pontificis. Conſecrare enim ſolum Epiſcopis competit jure ordinario, eſto alii poſſint ex ſpeciali privilegio Papæ. Requiritur etiam velum Calicis cum burſa corporalium, quæ benedictionem non poſtulant, neque ipſa neceſſario, ſed ex decentia poſtulantur. Pixis, ſeu Cuſtodia ubi Corpus Domini aſſervatur, & in proceſsionibus defertur, debet benedici, ſed ſimplici benedictione abſque unctione.

72. Inq. 3. Quot veſtes ſacræ requirantur pro Miſſa celebranda? R. Sex requiri: *Amictus*, *Alba*, *Cingulum*, *Manipulum*, *Stola*, & *Planeta*, ſeu *Caſula*. *Amictus* ſignificat loricam, ſeu galeam ſpiritualem ad expugnandos diabolicos incurſus, & eſt velut antiquum Ephod. *Alba* indicat cordis munditiem, & interiorem albedinem, quam conſequuntur dealbati in ſanguine Agni. *Cingulum* denotat puritatem, & continentiam. *Manipulum* innuit tolerantiam laborum, & fletum præſentem, quibus mereamur æternam mercedem, & exultationem. *Stola* eſt ſignum juſtitiæ in primo Adamo amiſſæ, & in ſecundo recuperatæ. Vel juxta alios eſt ſignum Crucis. *Caſula* denique, quæ olim totum cooperiebat Sacerdotem, ſignificat caritatem, quæ omnes virtutes protegit, informat, ac illuſtrat: vel jugum amoris, ſicut Stola jugum Crucis, ſeu obedientiæ. Et hæc de morali ſignificatione deſumpta ex precibus pro unaquaque veſte ab Eccleſia præſcriptis. Aliæ referuntur ad Chriſtum, ejuſque Paſsionem denotandam, quæ piiſsimæ ſunt, ſed brevitatis gratia omittuntur. Dictæ veſtes debent ſub gravi eſſe benedictæ ab habente legitimam facultatem. Debent etiam eſſe mundæ, maxime corporalia, & purificatorium, circa quod gravis obligatio incumbit Parochis, & Sacriſtis.

73. Inq. 4. An aliquando liceat celebrare ſine veſtibus ſacris? R. Numquam licere adhuc ratione cujuſcumque neceſsitatis, nec ad vitandam mortem, ob univerſalem conſuetudinem, & obſervantiam totius Eccleſiæ. Poteſt tamen in caſu neceſsitatis Sacerdos uti alia Stola pro Manipulo, aut Cingulo; vel Manipulo longo pro Stola. Tunc earum benedictio amittitur, dum perdunt primam formam, ita ut deſervire nequeant; non vero eſto laventur, aut attritis aliquid addatur. Dum autem jam deſervire non valent, non ſunt in uſus prophanos convertendæ, ſed ut de lignis Altaris, candelabris, & ſacris veſtibus diſponitur *in Cap. Altaris* debent cremari, & cineres in Baptiſterium inferri. Hoc ultimum de cineribus defuit Concinæ dicere, & eſt defectus, qui poſſet alios parere, ſi crematis veſtibus ſacris earum cineres negligerentur, ut ceteræ. Preces a rubricis præſcriptæ dum Sacerdos ſe induit veſtibus ſacris obligant ſub veniali, atque idem de Orationibus poſt Miſſam in gratiarum actionem, quæ incipiunt: *Trium puerorum*, ut tenet communior ſententia, quia non majori obligatione ea rubrica communiter recepta eſt.

74. Sub eadem obligatione debet Sacerdos calceis uti in celebratione ſecluſo aliquo caſu neceſsitatis. At ſub gravi debet uti Miniſtro, & ſolum ad dandum Viaticum, & ne populus in die Feſto Miſſa careat, poterit ſine Miniſtro celebrare. Verum eſto Miniſter non bene pronuntiet, aut ſolecisſmos proferat, Sacerdos proſequatur ſerenus. Numquam valet femina Sacerdoti in Altari miniſtrare. Ajunt tamen aliqui poſſe feminam ex loco remoto Sacerdoti reſpondere, ſicut licet Monialibus ex Choro. Sacerdos ſecularis nequit impune accedere ad celebrandum ſine propria veſte talari, neque nimis comptus, aut criſpatus, ſed proprio habitu gravi, devoto, ac decenti. Neque valet aliquis celebrare capite operto, aut cum capillitio abſque licentia Summi Pontificis, cui privative hæc facultas eſt reſervata. Neque cum anulo in digito, cujus uſus prohibitus eſt in celebratione etiam Canonicis, & Protonotariis Apoſtolicis.

75. Sa-

75. Sacerdos non lotis facie, & manibus celebrans culpam venialem committit. Imo nec laicum decet accedere ad Eucharistiam ſumendam quin prius lavet manus, & faciem; aliter faciens tepidam fidem erga tantum Sacramentum demonſtrat. Sacerdos indigens baculo, ut ad Altare accedat, debet celebrare privatim; cogente vero neceſſitate, etiam publice celebrare valet, ſi omnia ad Miſſam ſpectantia rite obire poſsit. Similiter qui peragere cetera valet præter elevationem Hoſtiæ, & Calicis privatim celebrare poteſt; nam hic defectus non reputatur tanti momenti, ut Sacerdos ſemper abſtinere debeat a celebratione. Verum qui nequit recitare ea, quæ Evangelium præcedunt, debet penitus abſtinere, quidquid alii ſentiant; quia omiſſio partis adeo notabilis deformitas gravis eſt in celebrante, eſto non ſit gravis omiſſio reſpectu præcepti Miſſam audiendi juxta plures.

PUNCTUM VI.

De modo in Celebratione ſervando.

76. Inq. 1. Quid Sacerdos debeat obſervare in celebratione? R. Quod cum omnibus in rebus ſit pulcherrimus modus, potiſſimum in celebratione hujus venerandi Sacrificii eſt modus obſervandus. Hic autem modus nullus aptior illo, quem rubricæ præſcribunt. Unde Sacerdos tenetur ſcire, & aliquoties eas legere; quia non ſufficit ſcivisſe pro examine in cæremoniis, ſed debet illas recolere tamquam regulas, quibus quotidie indiget. Unuſquiſque enim tenetur ſcire, & frequenter legere regulas ſuæ profeſſionis; ſed præcipuæ regulæ Sacerdotis ſunt rubricæ miſsalis: eas ergo tenetur legere, & frequenter recolere. Ita non ſe reperiet turbatum, & afflictum in altari, dum inopinatum quidquam ad Sacrificium ſpectans ſibi acciderit. In illis quippe clarius, quam in Theologis omnia neceſsaria inveniet. At e contrario perturbatus, & imperitus incurrere poteſt in plures defectus, culpabiles utique ex ignorantia antecedenti.

77. Sacerdos igitur in celebratione debet obſervare modum gravem, ac devotum in verbis proferendis, in Crucibus formandis, in genuflexionibus, reverſionibus, & cæteris actionibus, quibus perficitur incruentum Sacrificium. Conſiderans ex una parte ſe repræſentare perſonam Chriſti in altari, & ex alia ipſum Dominum ſuis manibus contrectare. Præſentes teneat illas primas litteras *A. B. C. D. E.* hoc eſt Miſsam eſse dicendam *alte, bene, clare, diſtincte*, & *exacte*. Concina num. ult. de Sacrific. pro *B.* ponit *breviter*, ſed melius mihi videtur ponendum *bene*; nam celeritas non præcipitur in hac menſa, ſicut in antiqua Exod. *comedetis feſtinanter*, quia illa erat *Phaſe*, ſeu tranſitus, hæc vero terminus; nec feſtinatio congruit majeſtati tanti Sacrificii. Unde graviter peccat Sacerdos, qui nimia celeritate, vel legens, vel cæremonias exercens, indevotionem adſtantibus ingerit. Debet legere quædam alte, clare, & diſtincte, elevando vocem taliter, quod poſſit percipi a circumſtantibus, ſimul cavendo ne alios celebrantes perturbet: quædam media; quædam denique ſubmiſsa voce, prout rubricæ præſcribunt. Unde legitime inſeras, voluntariam diſtractionem notabilem in celebratione eſse peccatum grave; incompatibilis enim eſt cum attentione, & devotione debitis tanto Sacrificio.

78. Inq. 2. An Sacerdos debeat ſub gravi obſervare Rubricas Miſsalis? R. Rubricas eſse in duplici differentia. Aliæ dicuntur *præceptivæ*, aliæ *directivæ*. Appellantur *præceptivæ*, quæ vel ratione materiæ, vel myſterii ſignificati obligant ſub gravi; ut celebrare in loco ſacro, vel cum veſtibus ſacris, vel miſcere parum aquæ, vino, aut fractio hoſtiæ, & ſimilia. *Directivæ* nuncupantur quæ juxta communem, vel probabiliorem ſententiam tantum obligant ſub levi; ut recitare privatim matutinum ante Miſſam, dicere orationes præſcriptas ante, & poſt illam; elevatio, extenſio, aut junctio manuum, & alia hujuſmodi. Igitur Sacerdos debet ſub gravi obſervare Rubricas præceptivas; directivas vero ſub levi, ſecluſo contemptu, aut alio motivo extrinſeco. Quilibet debet celebrare Miſsam juxta ritum publicum illius Eccleſiæ, in qua celebrat, eſto non conveniat cum officio, quod ipſe recitat; tenetur quippe ſe conformare publico ritui Eccleſiæ, & colori, quo illo die utitur. Non licet Sacerdoti exire ad communionem miniſtrandam cum paramentis nigris; valet autem in Miſsa de *Requiem* conſecrare formulas, ac eas diſtribuere volentibus communicare.

79. Inq. 3. An Sacerdos omittens aliquam partem Miſsæ peccet graviter? R. Quod partes Miſsæ aliæ ſunt ordinariæ, & ſemper dicuntur, ut Confeſſio, Oratio, Epiſtola, Evangelium, Offertorium, Præfatio, Canon, Pater noſter, & Agnus Dei. Aliæ ſunt extra ordinariæ tantum pro quibuſdam diebus; ut *Gloria*, numerus orationum, ſequentia, Credo, diverſitas præfationum, tractuum, & quarumdam additionum Canonis. Igitur omittens partem ordinariam graviter peccat; non ordinariam ſolum leviter. Omittere in Canone unum, aut duo nomina Sanctorum, non eſt grave; ſi autem voluntarie aliquid, etiam alias leve, omittatur in Canone corrumpendo ſenſum ejus, grave peccatum eſt. Nam quidquid alii ſentiant, gravis deordinatio mihi videtur. Idem aſserunt quidam contra alios, de non

Digitized by Google

non legente privatim Epiſtolam, vel Evangelium in Miſsa ſolemni, in qua a Miniſtris canuntur. Idem ego affirmo de dicente Miſsam votivam, vel de requiem publice ſine cauſa gravi, aut privilegio in die feſto duplici, vel Dominica contra Rubricas miſsalis, nec aliud mihi ſuadere valeo. Idem eſt juxta omnes de celebrante Miſsam materna, ſeu vulgari lingua contra praxim, & ritum Eccleſiæ, & contra decretum Concil. Trid. *Seſſ.* 22. *c.* 8.

80. Nota tamen, quod ſi tot partes leves omittantur in eadem Miſsa, ut ſimul ſumptæ conſtituant materiam gravem, eſset peccatum grave, ut patet in recitatione Officii Divini. Pariter omittere *Gloria*, aut *Credo* in magna ſolemnitate grave reputatur. Item omiſſio purificationis Calicis, & patenæ poſt ſumptionem. At uti ſola aqua, omiſso vino, in purificatione, & ablutione, abſque cauſa venialis, cum illa nulla culpa eſt. Idem dicunt, quidam de omittente in quatuor temporibus *flectamus genua* cum ſecundariis collectis, & epiſtolis. Idem etiam de ſequentiis quibuſcumque. At mihi non probatur, nec arridet, quia collectæ, epiſtolæ, & ſequentiæ longiores, ut *Lauda Sion Salvatorem*, ſunt partes notabiles illius Miſsæ reſpective, ſicut Paſſio in Dominica Palmarum, & Pſalmi, & preces additi in quibuſdam Dominicis partes ſuunt notabiles illius Miſsæ, vel Officii; ſed omittere paſſionem in Miſsa, in qua legi debet, vel in prima Dominicæ *Confitemini Domino*, *Quicumque vult ſalvus eſſe*, cum precibus eſt lethale: Ergo. Omittere ſemel collectam, ſeu orationem principalem in Miſsa dicunt eſse veniale; ter vero lethale. Quod dicitur de omiſſione intelligendum eſt reſpective de additione, nihil enim poteſt addi ritui Miſsæ ab Eccleſia præſcripto, ideo ſi quid notabile addatur præſertim in publico eſt lethale; ſi aliqua devotio precum in ſecreto, erit indiſcreta, & culpa venialis, intellige de orationibus vocalibus.

81. Inq. 4. An Sacerdos aliquando poſſit Miſſam jam inceptam interrumpere? R. Quod abſque juſta cauſa numquam poteſt: dantur tamen plures cauſæ, ob quas valet; ut ſi etiam poſt Conſecrationem opus ſit baptizare moribundum, quin alius poſſit ſupplere; vel audire ejus confeſſionem; vel etiam miniſtrare Viaticum, vel Extremam unctionem, ſi aliud Sacramentum recipere non valet, vel ſubvenire gravi neceſſitati ipſius Sacerdotis, quo etiam in caſu, ſi redire poſſit, debet perficere Sacrificium. At ſi Conſecratio fuit facta, & redire nequeat, debet alius etiam non jejunus, ſi jejunus non adſit, Sacrificium perficere. Si Excommunicatus vitandus Eccleſiam ingrediatur Miſsa inchoata, debet foras eiici; ſi autem nequeat, & conſecratio non eſt acta, omittat Miſsam; ſi peracta eſt moneat adſtantes, ut ab Eccleſia exeant, & Sacerdos cum miniſtro ſacrificium perficiat, uſque ad ſumptionem, & ad cetera proſequenda pergat in ſacriſtiam, niſi etiam eam adeat vitandus; tunc enim omittenda ſunt.

82. Inq. 5. Quantum temporis inſumere debeat Sacerdos in Miſſa celebranda? R. Quod quilibet Sacerdos conſulat ſtatuta ſuæ Diœceſis, vel religionis; nam ea obſervando ſatisfacit proprio muneri. Generatim autem loquendo ſaltem tertiam partem horæ inſumere debet in celebratione: de Sacerdote enim nimis properanter celebrante poteſt inquiri cum Tertulliano: *ſacrificat, an inſultat?* Igitur nec nimis feſtinus, nec nimis moroſus ſit Sacerdos in Miſsa, quam publice celebrat, ſed gravis, modeſtus, ac diligens, ita ut audientes devotione, non tædio, afficiat. Plures nolunt Miſsas longas, niſi poſt mortem: verum ſciant, quod qui volunt Miſsas breves in hac vita, pænas longas patientur in altera.

PUNCTUM VII.

De defectibus in Miſſa occurrentibus.

83. Inq. 1. An Sacerdos debeat ſupplere defectus in Miſsa occurrentes? R. Defectus poſse eſse ſubſtantiales, vel accidentales. Subſtantiales ſunt, qui attinent ad eſsentiam, aut ſubſtantiam Sacrificii, ut ſi circa materiam, formam, & intentionem Sacerdotis contingant. Accidentales vero, qui ſalva manente ſubſtantia Sacrificii, ſæpe occurrunt. Cum defectu accidentali ſit Sacrificium, eſto cum peccato, aut ſæpe etiam cum ſcandalo, ſed ſine ullo peccato ſi ex oblivione invincibili contingat. Sit itaque regula generalis, quod defectus ſubſtantiales ſemper debent ſuppleri, ſi poſſint: defectus vero accidentales non ſemper; ut ſi omiſſa gloria, aut oratione, jam legat ſacerdos Evangelium quando advertit, non debet ſupplere, ſed pœnitere de defectu ſi ſuit culpabilis, quia illum velle ſupplere eſſet pervertere ordinem Miſſæ, & bis errare. Si autem poſt pauca verba advertat defectum, ſuppleat illum ſi abſque nota poſſit, alias omittat.

84. Similiter ſi hoſtia appoſita ſit ex pane fermentato, vel incepta corrumpi, vel fracta, aut quid ſimile, ſi advertat ante conſecrationem, remota illa, aliam ponat Sacerdos, & facta oblatione, ſaltem mente, proſequatur. Si vero poſt conſecrationem advertat, nihil eſt ſupplendum, ſed tranquille proſequendum, ſuppoſito quod nihil ſubſtantiale deficit Sacrificio. Et hoc eſt intelligendum de omni defectu accidentali, ut ſi

poſt

poſt conſecrationem recordetur Sacerdos non miſcuiſſe aquam vino. At defectus ſubſtantialis etiam poſt conſecrationem ſupplendus eſt, ſi poſſit. Unde.

85. Inq. 2. Quid faciet Sacerdos advertens appoſuiſſe aquam pro vino, aut hoſtiam non triticeam? R. Quod ſi advertat ante conſecrationem debet apponere aliam hoſtiam, & aliud vinum; ita ut ſi non adſit debeat omittere Sacrificium. Si vero adſit, offerat, & conſecret, incipiendo ab illis verbis: *qui pridie, quam pateretur*. Si autem id advertat poſt conſecrationem unius ſpeciei, amota invalida, debet apponere, offerre, & conſecrare aliam validam; ſi hæc non poſſit, nec aliquandiu expectando, haberi, procedat in abſolvenda Miſſa, omittendo verba, & ſigna ad ſpeciem, quæ deficit, ſpectantia.

86. Tandem ſi hoc advertat poſt ſumptionem aquæ pro vino, apponat utramque materiam veram, utramque offerat, conſecret, & ſumat, licet jejunus non ſit, quia præponderat perfectio Sacrificii. Vel ſi Miſſa celebretur in publico, ubi plures adſunt, ad vitandam notam, apponat vinum cum gutta aquæ, & facta oblatione ſaltem mente, conſecret incipiendo a verbis: *ſimili modo*, & tandem ſumat, & proſequatur cetera. Ita diſponit Rubrica miſſalis *de defectu vini num.* 5. Verum quando ex defectu hoſtiæ, quia non erat materia valida, aut quia ex defectu intentionis non fuit conſecrata, poſt ſumptionem Calicis alia eſt conſecranda, & utraque ſpecies debet denuo conſecrari, ut ſervetur ordo conſecrationis. Nota quod in his caſibus ſi fuit oblata materia, eſto invalida, debet reponi in vaſe, aut alio loco decenti, ut poſt ablutionem ſumat eam Sacerdos, vel alius, vel reverenter conſervetur.

87. Inq. 3. Si aliquod animal decidat in Calicem, quid faciendum? R. Vel animal eſt venenoſum, vel non; aut prævidetur ante conſecrationem, vel poſt illam? Si animal eſt venenoſum, & hoc advertit Sacerdos ante conſecrationem, proiiciat vinum in locum decentem, & abluto calice, aliud vinum debet ponere, miſcere cum gutta aquæ offerre, & conſecrare. Si autem id advertat poſt conſecrationem, debet, amoto primo calice, ſumere alium cum vino, & gutta aquæ, offerre, conſecrare, & ſtatim ſumere juxta proxime dicta. Vinum autem prius conſecratum exſiccandum eſt ſtupis, quæ arefactæ debent comburi, & cineres cum ablutione in piſcinam proiici.

88. Verum quando muſca, aut aliud animal non venenoſum in calicem jam conſecratum decidit, ſi commode a Sacerdote poſſit deglutiri, debet cum vino conſecrato ſumi propter reverentiam Sacramenti. Si vero nequeat ſine detrimento, aut periculo vomitus debet caute extrahi medio acu, aut alio inſtrumento mundo, diligenter lavari poſt Miſſam, ac ablutio cum cineribus in piſcinam proiici. Si denique Sacerdos non audeat ſumere vinum, in quo fuit muſca, aranea, aut aliud animal propter horrorem, nauſeam, aut periculum vomitus, illud relinquat alteri Sacerdoti ſumendum, & aliud juxta ſuperius præſcripta conſecratum ſumat ad perficiendum ſacrificium. Si infirmus, vel etiam ſanus Euchariſtiam acceptam evomat, & ſpecies integræ appareant, reverenter ſeparari, & in vaſo decenti reponi debent donec corrumpantur, & in piſcinam dimittantur. Si vero ſpecies non diſcernantur, totus vomitus eſt comburendus, & in piſcinam proiiciendus.

89. Inq. 4. Quid faciendum quando hoſtia conſecrata diſparet vento, vel aliquo caſu, ſeu miraculo, vel quia ab aliquo animali arrepta nequit reperiri? R. Alteram apponi, offerri, & conſecrari debere incipiendo: *Qui pridie, quam pateretur*. Si autem animal, quod hoſtiam comedit capiatur, comburendus eſt, & cineres in piſcinam proiiciendæ. Si peracta conſecratione Chriſtus in Euchariſtia appareret ſub ſpecie Carnis, & Sanguinis apparitione permanenti, & viſibili ipſi Sacerdoti, deberet conſecrare aliam hoſtiam, & vinum ad ſumendum, & perficiendum ſacrificium. Vid D. Thom. 3. *par. q.* 82. *ar.* 4. *ad* 3.

90. Inq. 5. An Sacerdos in Miſſa teneatur dicere ea, quæ non recordatur ſe dixiſſe. R. Quod ſi certo ei conſtet omiſiſſe aliquid eſſentiale, debet id ſupplere, ſive ſit tota forma, ſive aliqua ejus verba. Si probabiliter dubitet de his ſuppleat ea ſub conditione. Si fuerit mera non recordatio, nihil repetat etiam de forma, quia vix quis recordatur omnium, quæ fecit, aut dixit. Unde proſequatur ſerene Sacerdos, & præſertim ſi ſcrupulis agitatur, deſpiciat illos, nec quidquam repetat. Sed quid dicendum de ſcrupuloſis, qui nequeunt conſecrare, niſi alta voce repetant pluries verba conſecrationis? Hi ſunt digni commiſeratione, ſed permittendi non ſunt celebrare ſaltim in publico. An vero peccent in hac repetitione, & tranſgreſſione Rubricæ, quæ præſcribit præfata verba eſſe proferenda ſubmiſſa voce? Pendet ex qualitate ſcrupuli; ipſi enim nollent peccare, imo ne peccent, repetunt, & vocem extollunt; tamen quod non debent, faciunt. Acquieſcant, & obediant ſuperiori, aut confeſſario prudenti: agnoſcendo hoc eſſe unicum remedium utile ſuo labori. Facta intentione a principio cum illa oratione: *ego volo celebrare Miſſam*, amplius de illa non curent, nec cogitent.

CA-

CAPUT III.

De juſto ſtipendio Miſſæ.

QUia ſtipendium Miſſæ eſt ei omnino extrinſecum, merito de eo agitur in ultimo loco. Utinam, ut par eſt, hunc teneat locum in intentione omnium Sacerdotum, ſicut in pluribus alium non habere abs dubio credimus.

PUNCTUM I.

De Titulo, & taxa ſtipendii.

91. Inq. 1. Quo titulo Sacerdos poſſit licite accipere ſtipendium pro Miſſæ celebratione. R. Titulo ſuſtentationis: quia dignus eſt operarius mercede ſua, & que altari inſerviunt de altari vivere debent. Unde ab Eccleſiæ initio fideles offerebant panem, & vinum, tum ad ſacrificium celebrandum, tum ad ſuſtentationem Sacerdotum. Subinde ſeculo octavo, fertur, invaluiſſe morem pecuniam tribuendi peculiari Sacerdoti pro Miſſæ applicatione. Non tamen datur ut pretium conſecrationis, ſed ut ſtipendium ſuſtentationis. Unde licite hoc titulo accipit ſtipendium Sacerdos, eſto ſit dives, quia ſemel quod ſerviat, dignus eſt mercede ſua. Sacra ſcriptura,nec Eccleſia diſtinguit inter Sacerdotes divites, & paupetes, ſed omnibus abſque exceptione, qui altari inſerviunt, de altari participare concedunt. Valde tamen laudabile eſſet, quod Sacerdotes divites ad exemplum D. Pauli ne quemquam gravarent, nihil accipiendo inſervirent; nec eſt dubitandum aliquos ita efficere. Hoc autem perfectionis Apoſtolicæ, non præcepti divini, aut Eccleſiaſtici eſt.

92. Inq. 2. An interveniat pactum inter Sacerdotem, & dantem, ſeu promittentem ſtipendium pro Miſſa? R. quod ſemel ac uterque maneat obligatus ex juſtitia, unus ad celebrandum pro ſtipendio accepto, vel ſibi promiſſo, & alter ad dandum, nequit non intervenire aliquod pactum, ſaltem implicitum. *Do ut facias*, aut *facio ut des*. Ratio eſt manifeſta; quia nequit dari obligatio ex juſtitia, aut obligatio teſtitnendi, ſeu compenſandi abſque aliquo pacto ſaltem implicito; ſed in præſenti adeſt obligatio ex juſtitia, tum ex parte Sacerdotis ad celebrandum,tum ex parte promittentis ad ſtipendium tribuendum:erg nequit non intervenire aliquod pactum ſaltem implicitum. Hæc veritas ab omnibus fatenda eſt, ratio enim illam convincit. Nihilominus a pactis expreſſis in materia adeo ſacra abſtinendum eſt, ut cavetur in pluribus Conciliis præſertim in Trid. *Seſſ. 22. de obſerv. & vitand. in celebr. Miſſ.*

93. Inq. 3. Quodnam ſit juſtum Miſſæ ſtipendium? R. eſſe illud quod taxatur ab Epiſcopo in Synodo, vel extra illam: licet melius ſit aſſignari taxam in Synodo, ut firmior permaneat. Ubi autem ab Epiſcopo non fuerit taxa aſſignata, illud reputatur juſtum ſtipendium, quod ex communi conſuetudine a fidelibus dari ſolet juxta motem cujuſque regionis, nam alicubi majus, alibi minus juxta diverſitatem locorum communiter tribuitur. Minime requiritur ad juſtitiam ſtipendii, ut ſufficiat ad ſuſtentationem Sacerdotis per integrum diem; neque enim Sacerdos in celebratione integrum diem, aut majorem ejus partem impendit: ſufficit igitur quod adjuvet illius ſuſtentationi. Hinc Sacerdotes ſæculares non promoventur ad ſacros ordines abſque titulo certo congruæ ſuſtentationis, aliunde habito, nec Regulares, niſi titulo paupertatis, qua fidati in verbo Dei congrua ſuſtentatio numquam eis deficit. Taxa ſtipendii non prohibet fidelibus dare majus, nec Sacerdotibus accipere minus, ſi velint; ſed tantum obligat fideles ne minori ſtipendio velint ſacrificium exigere, & Sacerdotes ne majus taxato exigant.

94. Inq. 4. An deceat aſſignari majus ſtipendium pro Miſſa ſolemni, & cantata, quam pro privata? R. affirm quia ad Miſſam ſolemnem, & cantatam requiritur aſſiſtentia Miniſtrorum,& canentium, quæ omnino extrinſeca, & accidentalis eſt ſacrificio, & non requiritur in privata; idemque eſt de aliis circumſtantiis vel horæ incommodæ pro Miſſa celebranda. Obiter nota differentiam quæ adeſt inter Miſſam ſolemnem, & cantatam; nam ſolemnitas conſiſtit in aſſiſtentia Diaconi, & Subdiaconi. Unde quando jubetur cantari Miſſa ſolemnis,debet cani cum aſſiſtentia Diaconi, & Subdiaconi. Dum autem ſolum præſcribitur Miſſa cantata ſufficit illam cantare cum aſſiſtentia Accolyti. Ita reſpondit Sac. Congreg. Concil. *in una Neapolitana*. Nam cum Patres Carmelitæ cecinıſſent Miſſam quotidianam eis ex quodam teſtamento injunctam, & accuſarentur non impleviſſe hoc onus, quia illam abſque Diacono, & Subdiacono cantaverant, Sac. Congreg. expendens teſtamentum non præcipere Miſſam ſolemnem, ſed cantatam: Reſpondit: *ſatisfactum fuiſſe*. Vid. Bened. XIV. *Inſtit.* 105. *n.* 119.

95. Inq. 5. An qui collegit plura ſtipendia in Diœceſi, ſeu loco, ubi taxa eſt major, poſſit illa mittere ad Diœceſim, vel locum ubi eſt minor, retinendo ſibi exceſſum? R. neg. conſtat ex Conſtit. Bened. XIV. incipiente: *Quanta cura*, ubi tale mercimonium, ſive in eodem, ſive in alio loco factum prohibet ſæcularibus ſub pæna excommunicationis, & Sacerdotibus ſub pæna ſuſpenſionis *ipſo facto* ſedi Apoſtolicæ

ſtolicæ reſervata. Reſolutio autem negativa pro omnibus potiori ratione eſt intelligenda de teſtamentariis, ut nequeant mittere ſtipendia ad aliam Diæceſim, ubi ſunt minora, retento ſibi, vel etiam hæredibus, exceſſu; debent enim accurate, & fideliter ſolvere integra ſtipendia juxta taxam propriæ Diæceſis, & juxta mentem teſtatoris, cui aliter minime ſatisfaciunt. Nam in illa Diæceſi præſumendum eſt velle teſtatorem ſibi Miſſas celebrari, in qua vitam duxit, & in illa Eccleſia ad quam devotione actus illas reliquit, vel in qua tumulatus eſt, & non in alia ſibi forte ignora, niſi aliter fieri ipſe expreſſe diſponat, aut cauſa rationabilis depoſcat

P U N C T U M II.

De obligatione Sacerdotis celebrandi ratione ſtipendii manualis.

96. Inq. 1. An Sacerdos accipiens ſtipendium pro Miſſa, vel promittens alicui eam celebrare pro ſtipendio, aut ſine illo, ſub gravi ad id teneatur? R. quod ſi accepit ſtipendium ſive abſolute ſive reſpective gravem materiam conſtituens, apud omnes tenetur ſub gravi; quia adeſt velut contractus oneroſus, ex quo in materia gravi obligatio gravis utrimque conſurgit. Et idem eſt ſi intuitu ſtipendii gravis promiſit celebrare unam Miſſam, vel plures pro ſtipendiis regularibus, licet ſingula ad materiam gravem non attingant. Quia in utroque eventu ſive ex uno ſtipendio gravi, ſive ex pluribus parvis materiam gravem conſlantibus penes omnes oritur obligatio gravis. Unde Sacerdos acceptans Miſſarum celebrationem debet ſub gravi eas quantocius celebrare. Alias grave præjudicium infert animabus Purgatorii. Vid. Tract. 20. n. 254.

97. Si autem accepit ſtipendium leve, dicunt plures non teneri ſub gravi; quia nemo intendit graviter ſe obligare pro levi ſtipendio: nec gravitas obligationis penſari debet ex ſacrificii valore, majori omni pretio temporali, ſed penſanda eſt, inquiunt, ex damno quod patitur ille, cui erat applicandum; hoc autem non eſt grave, ſiquidem levi ſtipendio redimitur. Neque promiſſio nuda gravem inducit obligationem: erg. Sacerdos accipiens ſtipendium leve, vel promittens celebrare pro illo, vel ſine illo, ad id non tenetur ſub gravi. Hæc ſententia hujuſmodi rationibus fulcita primo aſpectu valde probabilis apparet.

98. Nihilominus abſolute loquendo, & in praxi oppoſita eſt amplectenda. Quoniam promiſſio etiam nuda graviter obligat apud omnes, quando ejus violatio eſt pernicioſa, hoc eſt quando ex ejus violatione grave præjudicium, reſultat proximo; ſed ex omiſſione ſacrificii promiſſi grave præjudicium reſultat proximo ſive vivo, ſive defuncto, imo utrique, ut bene perpendenti patebit: erg Sacerdos promittens celebrare pro ſtipendio, vel ſine illo ad id tenetur ſub gravi. Hæc ratio univerſaliter probat; fortius tamen in Sacerdote, a quo poſtulatur ſacrificium ob aliquod motivum grave, & urgens, ut pro agonizante, pro puerpera periclitante, pro anima peculiaris defuncti, quibus omnibus, & aliis ſimilibus, liquet ex omiſſione grave præjudicium provenire. Solum igitur non tenetur Sacerdos ſub gravi celebrare Miſſam pro ſtipendio levi ab alio ſibi poſtulatam, & acceptatam, vel a ſe promiſſam, monendo creditorem quod alia via ſibi provideat, vel quando certo moraliter ſibi conſtaret, non eſſe intentionem creditoris imponere illi gravem obligationem; alias defraudatur proximus in re gravi. Aliquantulum immoratus ſum in hoc caſu explicando, quia æque frequens, ac dignus eſt ut bene percipiatur.

99. Inq. 2. An Sacerdos poſſit celebrare per alium retenta ſibi parte ſtipendii accepti? R. neg. conſtat ex propoſ. 9. damnata ab Alexand. VII. *Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ tradantur per alium ſatisfacere collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta*. Aliqui ſentiunt talem Sacerdotem non teneri reſtituere partem ſibi retentam, quia putant non violare juſtitiam, ſed obedientiam; hoc tamen fundamento caret, quia ſuppoſita declaratione Pontificia injuſta eſt retentio. Imo Bened XIV. in ſuperius laudata Bulla *Quanta cura*, declaravit non poſſe id fieri eſto alius Sacerdos conſentiat in retentione, prout jam antea erat decretum a Sac. Congreg

100. An vero id prohibeat etiam quando exceſſus ſtipendii tribuitur titulo amicitiæ, aut cognationis? Reſpondet quidam recentior, idem dicere Pontificem eſto detur exceſſus prædictis titulis; ſed fallitur; quia Pontifex non meminit cognationis, aut amicitiæ, nec intendit niſi diſpellere oppiniones, & abuſum lucrandi indiſcriminatim media retentione partis ſtipendii. Igitur non eſt aſſerendum idem dicere de exceſſu titulo amicitiæ aut cognationis collato, quando ſolum loquitur de partis retentione, & de *mercimonio* deteſtabili colligendi majora ſtipendia turpis lucri gratia, ut videre eſt in eadem conſtitut. ubi nihil novi addit, niſi pænas tranſgreſſoribus, ut ipſe diſerte declarat ibi. & in Syn. Diæc. *lib. 5. cap. 9. n. 5.*

101. P. Concina reprobat retentionem dicti exceſſus hac ductus ratione. *Dum quis majus pro Miſſa celebranda ſtipendium exhibet, id agit, ut opus*

Dio

Digitized by Google

Deo acceptius offerat, magiſque mercatur. In primis hæc ratio deſtruit ſtatum quæſtionis; quia ſi totum ſtipendium datur ſolo intuitu Miſſæ, non eſt dubium debere totum tribui alteri eam celebranti. Deinde ſic arguens innuit nuſquam habuiſſe cognatos, aut amicos, qui ſibi aliquod ſtipendium cum notabili exceſſu darent, aut ſaltem offerrent. Mihi tamen conſtat aliis non defuiſſe amicos, vel cognatos, qui pro una Miſſa quinquaginta julios, & amplius pluſquam ſemel eis contulerint; cum enim illi præſumerent aliter amicum non accepturum denarios, quos ei dare cupiebant, committebant unam Miſſam, ut ſic eum allicerent ad illos recipiendos.

102. Igitur in his, & ſimilibus circumſtantiis voluntatem donantis declarantibus decidenda eſt quæſtio, atque dicendum non comprehendi caſum in laudata Bulla Benedict. ut patet ex ſupradictis, & quia ſi dans ſtipendium conceptis verbis exprimeret hanc eſſe ſuam voluntatem, nempe quod exceſſum ſibi accipiens retineat. ſine dubio ita fieri poſſet: erg. etiam in dictis circumſtantiis, quæ fere certo illam patefaciunt; nam taciti, & expreſſi eadem eſt ratio. *Dices*: ſi ita vult, cur non ita exprimit? R. quia ita exprimere non congruit decori donantis, nec accipientis.

103. Aliqui putant ſe obſequium præſtare Pontifici, dum ultra mentem ejus conſtringunt opiniones, & conſcientias; ſed aperte falluntur, quia ſolus ille obſequitur legi, & ejus Latori, qui juxta veritatem declarat ipſius ſpiritum, & mentem, non declinando in rigorem, aut laxitatem. Unde ipſe ſapientiſſimus Pontifex hortatur Epiſcopos, ut in collationibus moralibus præferant ſententias eorum Theologorum, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedere norunt. *Ita in Syn. lib.* 12. *c.* 6. *in fine*.

104. Inq. 3. An accipiens plura ſtipendia pro pluribus Miſſis poſſit unica Miſſa omnibus ſatisfacere? R. neg. conſtat ex propoſ. 10. damnata ab Alexand. VII. *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre: neque etiam contra fidelitatem, etiam ſi promittam promiſſione etiam juramento firmata tradenti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram*. Neſcio ſane quomodo vir aliquantulum doctus ita potuit obcæcari! Alii dixerunt hoc poſſe permitti Sacerdoti pauperi; ſed paupertati Sacerdotis aliunde debet ſubveniri. Unde nullus Sacerdos valet ſatisfacere pluribus obligationibus juſtitiæ unica Miſſa, nec ratione paupertatis, nec ratione fructus ſpecialiſſimi, aut impetratorii, neque ratione indulgentiæ altaris, vel Imaginis, nec ratione diei feſti aut alterius cujuſcumque tituli, aut privilegii, omnia enim privilegia circa hanc materiam ſunt revocata, ſed tot Miſſas debent dici, quot ſtipendia recepit, licet in congrua; nam ſibi imputet ſi acceptat incongrua. Si autem a teſtatore eleemoſyna præſcripta non fuerit, tunc ab Ordinario præſcribenda eſt. Omnia conſtant ex Decreto Sac. Congreg. Concil. Trid. *die* 21. *Junii* 1625, auctoritate Urbani VIII.

PUNCTUM III.

Alia dubia circa ſtipendia Miſſæ.

105. Inq. 1. An Sacerdos poſſit unica Miſſa ſatisfacere pluribus obligationibus non ex juſtitia, ſed ex caritate, miſericordia, liberalitate, aut amicitia? R. nullo decreto Sac. Congreg. hoc eſſe prohibitum, neque applicata abſolute Miſſa pro illo, qui dedit ſtipendium, poſſe pro aliis applicari ex caritate, ſeu aliis titulis, & obligationibus extra juſtitiam. Verum quod heinc aliqui inferunt poſſe illum, qui ex obedientia tenetur applicare Miſſam pro ſui ordinis defunctis, pro benefactoribus &c. recipere ſtipendium pro tali Miſſa, abſolute verum non eſt. Unuſquiſque conſulat, & obſervet ſui ordinis Conſtitutiones: In noſtra Religione pro Miſſis, quas Conſtitutiones jubent applicari pro defunctis Ordinis, pro Papa, Rege, Protectore, & aliis benefactoribus, & cognatis Religioſorum, aut pro Miſſis B. Virg. in ſabatis minime valet recipi ſtipendium. Nam Religio vult eas applicari eodem modo, ac aliæ, quæ ex juſtitia debentur. Sed occaſione hujus.

106. Inq. 2. An Miſſa æqualiter proſit aliis, ac illi, pro quo applicatur? R. quod in ratione ſatisfactionis, & remiſſionis pœnæ magis prodeſt ei, pro quo applicatur, quam ceteris; ſub hac ratione non prodeſt, niſi ex beneplacito Dei applicetur alicui ob peculiarem devotionem, quam in vita erga Miſſam, & Euchariſtiæ Sacramentum habuit. Nam juxta majorem hanc devotionem creditur Deum applicare aliis ex ſacrificiis celebratis pro illis, quia illa caruerunt, vel tepidam habuerunt. At in ratione conſolationis magis prodeſt Miſſa illis, qui majorem habent caritatem, quæ quanto major eſt, tanto amplius delectatur, & gaudet de levamine aliorum. Et hoc modo debet intelligi exemplum de Candela accenſa pro divite, quæ non minus prodeſt aliis, qui cum ipſo ſunt; imo magis, ſi oculos habeant clariores. Unde confirmantur quæ ſuperius diximus, & deinceps dicemus, nempe obligatum ex juſtitia applicare Miſſam pro uno, non poſſe illam æque applicare pro duobus, aut pluribus. Vid. D. Thom. in ſupplem. *q.* 71. *a.* 12.

107. Inq. 3. An qui vovit celebrare Miſſam in gratiarum actionem, vel ob aliquam neceſſitatem poſſit pro eadem accipere ſtipendium? R. neg alias votum eſſet illuſorium; vovens enim ex animo obligatur ad Miſſam integre offerendam pro beneficio accepto, vel pro illo impetrando. Omittens celebrare Miſſam ex voto debitam graviter peccat. Votum celebrandi eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes, niſi vovens aliud exprimeret. Verum nec tunc tranſiret ad illos ut votum, ſed ut quædam obligatio realis impoſita a Teſtatore.

108. Inq. 4. An deceat Confeſſarium dicere pœnitenti, quod ſtipendia Miſſarum, quas illi injungit celebrandas, ſibi conferat? R. nullo modo hoc decet. Imo eſto ei ſponte offerantur, debet recuſare eorum acceptionem; abhorret enim Eccleſia non ſolum ab omni ſpecie avaritiæ, ſed etiam ab ejus ſuſpicione. Idem ob eamdem rationem teneas de qualibet eleemoſyna in Confeſſionali etiam voluntarie oblata. Si autem offerentes inſiſtant, poteſt dicere Confeſſarius, quod ſive ſtipendia, ſive eleemoſynas ſpontaneas ad Sacriſtam, ſi velint, deferant, ipſe vero ea accipere recuſet. Vid. Benedict. XIV. *de Syn. lib.* 5. *c.* 9. *n.* 6.

109. Inq. 5. An Sacerdos pro una Miſſa poſſit accipere duplex ſtipendium, unum pro illa celebranda in tali Eccleſia, vel tali altari, & aliud per ejus applicatione? R. quod regulariter non poteſt: quia commendans Miſſam ejus vult fructum, & applicationem. Ideo niſi dans ſtipendium, vel fundator Cappellaniæ expreſſis verbis declaret tantum velle celebrationem, relinquendo liberam applicationem, obligatus ad celebrandum ſtipendio, ſive manuali, ſive perpetuo obligatus exiſtit etiam ad applicandum, ut patet ex laudato Decreto Sac. Congreg. ſub Urbano VIII. *ad quartum*.

110. Inq. 6. Quanto tempore poſſit differre Sacerdos celebrationem, ad quam eſt obligatus? R. hoc pendere ex intentione & fine illam poſtulantis. Aliquando enim debet Miſſa celebrari quantocius ſub gravi, ut ſi petatur pro ſalute infirmi, aut pro negotio urgenti; alias, ſi differatur & iterum infirmus obeat, aut negotium expediatur, præter grave peccatum, adeſt obligatio reſtituendi ſtipendium. Aliquando permittitur major dilatio, numquam tamen diuturna Quæ autem dicuntur ſit dicenda, variant Auctores; imo aliqui deſipiunt, aut delirant, ut ille, qui *modicum tempus* a Decretis Pontificiis præſcriptum ad tres annos extendit. Omiſſis ergo aliorum placitis, dilatio ultra duos menſes, diuturna, & gravis eſt judicanda. Hoc intelligas pro communitatibus, nam Sacerdotes particulares, nequeunt ſub gravi tot Miſſis onerari; exponuntur enim ob varias vitæ viciſſitudines periculo amplius differendi. Quod periculum remotius eſt in Communitatibus, tum ob pluralitatem Sacerdotum, tum quia aliis piis operibus, & exercitiis ſpiritualibus propriis Religionis, quæ applicantur creditoribus Miſſarum, non parum earum dilatio compenſatur. Modicum ergo tempus ſpatium unius menſis deſignat.

PUNCTUM IV.

De obligatione celebrandi ratione Beneficii, aut Cappellaniæ.

111. Inq. 1. An Beneficiarius, ſeu Cappellanus per alium celebrans poſſit illi tradere conſuetum ſtipendium, retento ſibi majori? R. quod poteſt quoties per alium celebrat Miſſas Beneficio, aut Cappellaniæ injunctas; tum quia præter celebrationem alia onera ſubit; tum quia ita conſtat ex Decret. Sac. Congreg. cujus prohibitio retinendi partem ſtipendii ſolum loquitur de eleemoſynis Miſſarum manualium. Idem teneas ob has rationes de Parocho, qui per alium celebrat Miſſas de anniverſario a Teſtatoribus parochianis relictas in ſua Parochia; quarum ſtipendium, eſto paulo majus Miſſarum manualium, non poteſt multoties haberi a Parochis abſque incommodo & moleſtia in procuranda a Teſtamentariis, ſeu hæredibus, ſolutione.

112. Inq. 2. An Cappellanus adſtrictus quotidie celebrare poſſit aliquoties abſtinere a celebratione? R. poſſe ſemel in hebdomada propter reverentiam. Imo valet aliquoties celebrare pro ſe, vel pro ſuis Parentibus, cognatis propinquioribus, præcipue in die obitus, & etiam in die Commemorationis ſolemnis defunctorum: hanc enim eſſe mentem fundatoris, rationabiliter præſumitur. Numquam tamen valet accipere ſtipendium pro dictis Miſſis; alias duplex ſtipendium acciperet, unum fixum, aliud manuale.

113. Quando ratione infirmitatis non poteſt celebrare aliquibus diebus, puta per menſem plus minuſve, non tenetur ſupplere per alium; quia fundatores præſumuntur potuiſſe, & debuiſſe prævidere quod Cappellanus non ſemper valere poteſt, vel quod aliquando accidunt caſus, in quibus a celebrando impeditur. Pro omni eventu attendenda eſt fundatio, ſeu ſcriptura, in qua declaratur mens fundatoris; ſi enim hæc fuit eligere, non Sacerdotem peculiarem, ſed celebrari quotidie Miſſam, hæc quotidie dicenda eſt ſive per unum ſive per alium Sacerdotem. In dubio Epiſcopus eſt conſulendus. In die Natalis Domini non tenetur

Cap-

Cappellanus, de quo eſt ſermo, tres Miſsas applicare niſi id expreſse in fundatione habeatur.

114. Superius dictum eſt quod celebrare debet in Eccleſia, & altari præfinito a fundatore, ita ut graviter peccet, ſi abſque cauſa, vel ſine Epiſcopi diſpenſatione alibi ſæpius celebrat. Pariter poſse anticipare Miſsas perpetuas, niſi aliud teſtator præſcripſerit, vel cedat in aliorum præjudicium. Ideo in noſtra Religione nequeunt anticipari Miſsæ a Conſtitutionibus præſcriptæ in feria 2. cujuſque hebdomadæ pro Ordinis Religioſis, & benefactoribus defunctis: alias qui poſtea ſucceſsive decedunt, privarentur ſubſidio Miſsarum ob earum anticipationem. Eodem igitur modo ſe gerere debet Cappellanus, cui quolibet menſe aut hebdomada præſcribuntur Miſsæ, vel in ſuffragium defunctorum, vel in Eccleſiæ, aut Cappellæ decorem, ne ibi Miſsæ deficiant, vel in honorem Chriſti, aut Beat. Virg. ut tali die celebrentur.

115. Inq 3. An ſi redditus Cappellaniæ notabiliter minuantur poſsit Cappellanus minuere pro rata numerum Miſsarum? R. quod ſi totum capitale abſque ejus culpa pereat, liber eſt Cappellanus ab onere Miſsarum; quia nulla æquitatis ratio poſtulat, ut gratis ſerviat. Si autem capitale, etſi cum notabili detrimento perſiſtat, debet Cappellanus celebrare Miſsas præſcriptas, donec, vel a Pontifice, vel ab Epiſcopo reductionem earum obtineat. Ratio vero cur in primo caſu omnino liberatur, & non in ſecundo, ſaltem pro rata, eſt, quia ad moderandum numerum Miſsarum exigitur circumſpectio, & prudentia, quæ in primo caſu, ut ex ſe patet, non requiritur.

116. Inq. 4. An hæres adſtrictus ſolvere ſtipendia Miſsarum teneatur illa integre tribuere, licet Capitale ſit notabiliter minutum? R. ſub diſtinctione: vel enim fundum pro Capitali deſignatum tradidit Cappellano ex diſpoſitione Teſtatoris, vel non. Si primum ad amplius non tenetur hæres: ſi ante traditionem pereat vel minuatur in manu, vel poteſtate hæredis, hic debet ſupplere. Similiter ſi decurſu temporis fundus in dominio hæredis decreſcat, etiam abſque ejus culpa, adhuc alia opus eſt diſtinctione, ut obtinere valeat Miſsarum reductionem. Nam vel fundus eſt deſignatus pro ſtipendiis *taxative*, *aut demonſtrative*. *Si taxative* deſignatus imminuatur poteſt procurare reductionem; ſi vero *demonſtrativé*, debet ſupplere, ita ut Miſsæ præſcriptæ ſemper ſint celebrandæ donec Majoratus perducat, ut ſæpius ego de hoc conſultus reſpondi. Non tamen ob hoc tollitur facultas adeundi ad Superiorem legittimum, ut provideat, quod expedire ſibi viſum fuerit.

117. Si autem quæras unde agnoſcetur fundum eſſe deſignatum *taxative*, aut *demonſtrative*? R. tunc deſignari taxative, quando Fundator incipit diſpoſitionem ab aſſignatione fundi, & & progreditur ad onus Miſſarum præſcribendum, ut ſe dicat: *aſſigno*, *vel relinquo hunc fundum*, *ut ex ejus reditibus tot Miſſæ celebrentur*, vel *cum onere tot Miſſarum*. Tunc vero deſignari demonſtrative quando diſpoſitio inchoat ab impoſitione Miſſarum, ut dicendo: *Volo quod tot Miſſæ celebrentur pro quo deſigno talem fundum*, *vel aliis verbis æquipollentibus*. Vide Bened. XIV. de Syn. *lib.* 13. *cap. ult. n.* 32.

PUNCTUM V.
De reductione Miſſarum.

118. Inq. 1. Quis poſſit numerum Miſſarum reducere? R. quod ex Decreto Conc. Trid. poſſunt Epiſcopi in Syn. Diæceſana, & Superiores Regulares in Capitulis Generalibus re diligenter perſpecta pro ſua conſcientia reducere Miſſarum numerum; ita tamen ut eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ad pios uſus reliquerunt. Ita *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. Decretum hoc prudentiſſimum fuit; nam cum ad Miſſarum reductionem vera & adequata circumſtantiarum informatio requiratur, hanc Epiſcopi pro ſuis Diæceſibus, & Superiores Regulares pro ſuis Monaſteriis aptius obtinent, quia non datur informatio melior illa, quæ oculis habetur.

119. Nihilominus hæc facultas jam eſt reſervata Sedi Apoſtolicæ ex Decreto Urbani VIII. confirmato ab Innoc. XII. unde jam nullus alius præter Sum. Pontif. poteſt Miſſas reducere ubi præfatum Decretum eſt receptum, uti eſt in noſtra Religione. Imo in noſtris Conſtitutionibus præſcribuntur fere omnia, quæ in dicto Decreto ſanciuntur, & omnes Prælati ita inviolabiliter obſervare coguntur. Verum eſt quod poſt Urbanum VIII. pluribus Religionibus indulſere hanc facultatem Alex. VII. Clem. X. & XI. & Bened. XIII. qui etiam illam conceſſit Epiſcopis, qui per ſe, aut per ſuos Prcuratores Concilio Romano interfuerunt *anno* 1725. Præterea vel per extenſionem hujus Indulti, vel per aliud peculiare ab Epiſcopis poſtulatum, quod ſolet eis facile concedi, ſuppoſita juſta cauſa reductionis, poterunt Epiſcopi eam perficere juxta inſtructionem ſibi commiſſam & tunc poteſt Epiſcopus reducere onera Miſſarum etiam Religioſorum ſuæ Diæceſis ad ipſum recurrentium ad hunc effectum. Quamvis verum ſit pariter quod etiam Generalibus Religionum ſolet Pontifex benigne idem concedere, ut mihi ſupplicanti benigniſſime conceſſit pro meo Generali PIUS VI. feliciter regnans.

120. Ab omnibus his curis, & flagitationibus ſe poſſent eximere Prælati Regulares, vel non admittendo in ſe capitale, aut onus Miſſarum, ſed quod remaneat apud hæredes ſub obligatione ſolvendi quotannis Conventui eleemoſynam Miſſis injunctis reſpondentem; vel admittendo illud ſub conditione, quod ſolum teneatur Monaſterium ad onera implenda per quinquaginta annos, ultra quod tempus fundatores onerum adjuventur communibus ſuffragiis Miſſarum, & piorum operum, . quæ a Religione pro benefactoribus indefinite Deo aſſidue offeruntur. Sic aceeptare onera Miſſarum (prudenter quidem) Patres Minimos refert Benedictus XIV. *in Synod. lib. 13. cap. ult. n. 9.*

121. Inq. 2. Quæ onera, vel quas Miſſas poſsit Epiſcopus reducere, facultate ſibi delegata. R. non poſſe regulariter eleemoſynas, ant alia pia legata reducere quando ſeparata a Miſſis injunguntur. Quando vero ſimul onus eleemoſynarum, & Miſſarum præſcribitur potius pia opera quam Miſſæ reduci debent, quia hæc præſumitur voluntas Teſtatoris, ſi aliud expreſse non conſtet, cum ſacrificium Miſsæ aliis piis operibus acceptius ſit Deo, & utilius animæ Teſtatoris. Miſsæ præſcriptæ in fundatione Beneficii, vel ex contractu partium reduci non debent juxta varia Decreta Sac. Congreg. Miſsæ cantatæ reducendæ ſunt ad taxam juxta morem cujuſque Diæceſis, & idem eſt de Anniverſariis, & aliis ſuffragiis. Quod ſupererit facta reductione Miſsarum cum cantu deſtinandum eſt in celebrationem Miſsarum lectarum. Quando legatum complectitur ſimul Miſsas cantatas, & lectas, reducendum eſt ad lectas ſeu privatas, reducendo etiam ſtipendium ad manuale, hoc eſt juxta conſuetum ſtipendium Miſsæ privatæ manualis. Cauſa præcipua inter alias reductionis Miſsarum eſt diminutio capitalis, & redituum. Omnis hæc vid. fuſe apud Bened. XIV. *in Synod. lib. 5. cap. 10. & lib. 13. cap. ult.*

122. An Epiſcopus gaudeat facultate reducendi onera Miſſarum ſaltem ea, quæ nondum ſunt impoſita, vel ob exiguum capitale a nullo adhuc ſunt acceptata? R. neg. Conſtat ex declaratione Sacr. Congreg. Concilii, & ex alia *Lucen.* in qua diſceptato ſequenti dubio: *An Epiſcopus poſſit onera Miſſarum non acceptata reducere abſque beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ſive hujus Congregationis quoties reductionem neceſſariam eſſe judicaverit, ex eo quod Locus Pius legatum acceptare recuſat, non diminuto onere*: die 20. Junii 1682. reſpondit *Negative*.

123. Inq 4. Quid agendum Sacerdoti, qui plures Miſſarum eleemoſynas accepit, eaſque conſumpſit, Miſſas autem nec celebravit, nec celebrare commode valet? R. in tali caſu non dari locum reductioni, ſed compoſitioni. Neque ab alio fieri valet hujuſmodi compoſitio, niſi a Summo Pontifice, qui eam benigne condonat depoſita ab Oratore quadam eleemoſyna in favorem fabricæ Baſilicæ S. Petri. Taxa eleemoſynæ tribuendæ ſolet eſſe 10. per 100. pro Citramontanis: 8. per 100. pro Ultramontanis, & etiam ſolet minui pro Sacerdote pauperiori ex pietate Pontificis. Verum pro obtinenda compoſitione requiritur quod non fuerit omiſſa celebratio animo habendi compoſitionem; alias gratia non ſuffragatur, ut in ſimili dicitur *de Bulla compoſitionis* pro debitis incertis. Vide Benedict. XIV. *in Syn. lib. 13. cap. ult. n. 15.*

124. Advertat etiam recurrens pro Miſſarum compoſitione, ne ſit recidivus; ſi enim talis ſit, debet exprimere in ſupplicatione, ex ſtylo curiæ, condonationem antea habitam; qua expreſſa obtinebit aliam, licet difficilius, & pro majori taxa. Notandum eſt denique, ne aliquis parum prius exiſtimet omnino fruſtrari ſuffragio Miſſarum illi, qui ſtipendia dederunt, quod in ſuffragium eorum, pro quibus omiſſæ ſacrificia offerri debuerant alia quotidie celebrantur in Baſilica Vaticana a Cappellanis ad hoc munus deputatis, ait Benedict. XIV. *ubi ſupra*.

TRA-

TRACTATUS VIGESIMUS SEPTIMUS

De Sacramento Pœnitentiæ.

QUidam, Pœnitentiam Euchariſtiæ præmittunt, ſed ordo Sacramentorum a Tridentino præſcriptus poſt Euchariſtiam collocat hoc Sacramentum; unde eundem ſervando ordinem de Pœnitentia poſt Euchariſtiam agimus cum D. Thom. 3. *p. q.* 84.

CAPUT I.

Natura, & diſtinctio, actus, & neceſſitas Pœnitentiæ.

CUm Pœnitentiæ nomine comprehendatur virtus, ſeu habitus, & Sacramentum, utriuſque natura, actus, & differentia, atque neceſſitas prælibantur in hoc 1. Cap.

PUNCTUM I.

De nomine, & eſſentia Pœnitentiæ.

1. Inq. 1. Unde dicatur Pœnitentia? R. Dici a *pœna*, ſeu *punitione*, quia pœnitere idem eſt ac *pœnam tenere*. Unde Pœnitentia in communi poteſt eſse triplex juxtà triplex motivum, ex quo pœna oritur. *Primo* ſi quis doleat de re bona, vel mala, quam cupiebat aliter factam. *Secundo* ſi quis doleat de crimine, cauſa, non Dei, ſed ſui ipſius, ſicut Eſau, qui doluit propter eſcam vendidiſse hæreditatem, quæ dicitur, & eſt pœnitentia falſa. *Tertio* dum qui dolet de peccato, quia eſt contra Deum, & hæc eſt vera pœnitentia, de qua loquimur. Dum in Sacra pagina dicitur Deum dolere, aut pœnitere, eſt locutio metaphorica unice ſignificans effectum externum quoad nos; nam in Deo nec dolor, nec pœnitentia eſse poteſt.

2. Inq. 2. An in Chriſto Domino fuerit Pœnitentia? R. neg. quia nec peccavit, nec potuit peccare, ideo non fuit in eo pœnitentia neque quoad actum, neque quoad habitum. In Beata Virg. fuit pœnitentia quoad habitum, quia potuit peccare; non tamen quoad actum, quia numquam peccavit. In Adamo quia potuit peccare, & de facto peccavit, fuit pœnitentia quoad habitum, & quoad actum. Angeli ſunt incapaces veræ pœnitentiæ, quia ex natura ſua ſunt inflexibiles; unde Dæmones dolent pœnam, quam patiuntur, at non culpam, quam commiſerunt.

3. Inq. 3. Quid eſt Pœnitentia? R. poſse conſiderari, vel ut virtus, vel ut Sacramentum. Ut Sacramentum habet duas diffinitiones, aliam methaphyſicam, phyſicam aliam. Methaphyſica eſt *Sacramentum novæ legis cauſativum gratiæ remiſſivæ peccatorum commiſſorum poſt Baptiſmum, vel in ipſius receptione*. Phyſica eſt: *Actus pœnitentis ſub præſcripta verborum forma a Sacerdote poteſtatem habente prolata*. Pœnitentia ut virtus, vel habitus eſt: *virtus offerens Deo debitam ſatisfactionem, & dolorem pro peccatis*. Juxta alios eſt: *Præterita mala plangere, & plangendo iterum non committere*. Sed hæc potius eſt deſcriptio, quam definitio pœnitentiæ. Cum enim hoc ſit quædam juſtitia, eſto imperfecta, hominis ad Deum, ordinatur ad reſtituendum Deo, quod ei debetur, nempe dolor, & ſatisfactio pro peccato.

4. Unde pœnitentia eſt virtus ſpecialis, & pars potentialis juſtitiæ, quæ recipitur in voluntate defectibili, ſicut aliæ virtutes morales; licet aliquæ ex iſtis in voluntate indefectibili, uti in Chriſto recipiantur. Ejus objectum formale *quod* eſt ſatisfactio, & quia nequit Deo a puro homine dari ſatisfactio adequata ſecundum æqualitatem, ideo eſt juſtitia potentialis, aut imperfecta. Objectum *cui* eſt Deus: materia remota ſunt peccata, ut deteſtanda, & deſtruenda: materia proxima eſt omne id, quo Deo ſatisfieri poteſt, ut dolor, oratio, eleemoſyna, jejunium, & ceteræ pœnalitates. Vitium ei proprie oppoſitum per defectum eſt impœnitentia, ſeu propoſitum non pœnitendi. Per exceſsum vix habet vitium oppoſitum ſaltem interius, niſi exterius detur aliquando pœnitentia indiſcreta. Differt a Religione, quia hæc tribuit honorem Deo abſolute, ut primo principio; Pœnitentia vero non abſolute, ſed ex ſuppoſitione honoris ablati. Eſt tamen virtus ſimpliciter perfectior Religione, quia hujus objectum non appropinquatur tantum Deo ſicut objectum Pœnitentiæ, nempe ſatisfactio offenſæ Deo moraliter intrinſecæ. Prudentia vero perfectior eſt virtus quam Pœnitentia, quia illius objectum comprehendit omne bonum honeſtum; ideo univerſalius eſt objecto Pænitentiæ, quod determinatum bonum eſt. Ita N. Salmant. Schol *in* 3. *p. q.* 85. *art.* 5.

5. Inq. 4. In quo conveniant, & differant pænitentia ut virtus, & pænitentia ut Sacramentum? R. Convenire, & differre in pluribus. 1. Conveniunt in eo, quod utraque cauſat gratiam effective, ut virtus moraliter, ut Sacramentum

tum phiſice inſtrumentaliter. 2. Utraque requirit emendationis vitæ propoſitum. 3. Utraque dicitur, & eſt ſecunda tabula neceſſaria poſt peccati naufragium. 4. Utraque requirit pro ſubjecto hominem adultum. 5. Utraque valet iterari etiam circa idem peccatum.

6. Differunt autem primo, quia ut virtus eſt a principio mundi, & de jure naturali; ut Sacramentum eſt ab inſtitutione Chriſti, & de jure poſitivo poſtquam illud Chriſtus inſtituit poſt reſurrectionem, dum Apoſtolis dixit Joann. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*. Ut Sacramentum conſtat materia, & forma præſcripta, non ut virtus. Ut Sacramentum non requirit ad juſtificandum dolorem perfectum, ſicut requirit ut virtus. Ut Sacramentum ſolum requiritur in Lege nova, ut virtus fuit neceſſaria in omni Lege. Denique omiſſis aliis differentiis, ut virtus ponitur ſub genere habitus, ut Sacramentum ſub genere ſigni.

Punctum II.

De actibus virtutis Pænitentiæ.

7. Inq. 1. Quot, & quales ſint actus Pænitentiæ? R. Actum ejus adequatum eſſe dolorem de peccatis propriis. Hic autem dolor dividitur in alios duos actus, qui *Contritio*, & *attritio* appellantur. Contritio eſt actus perfectus a caritate imperatus, & includit ipſam caritatem; ideo a virtute pænitentiæ neceſſario procedit. Attritio eſt actus imperfectus, ad quem eliciendum ſufficit auxilium ſupernaturale.

8. Inq. 2. Quid ſit *dolor*, *Contritio*, & *attritio*? R. Dolor eſt: *pænitudo peccatorum contra Deum commiſſorum*. Contritio eſt: *Dolor perfectus de peccatis aſſumptus propter Deum ſumme dilectum cum propoſito confitendi, ſatisfaciendi, & de cetero non peccandi*. Attritio eſt: *Dolor imperfectus de peccatis aſſumptus propter pœnas inferni, amiſſionem gratiæ, vel gloriæ, vel propter deformitatem peccati cum propoſito confitendi, ſatisfaciendi, & de cetero non peccandi*. Dicitur *dolor imperfectus* non abſolute, & poſitive, ſed negative, & reſpective ad contritionem; nam in ſua linea etiam attritio eſt dolor perfectus. Vix ante ſæculum XIII. nomen attritionis fuiſſe auditum teſtantur plures, ſed poſtquam Alexander de Ales, Albertus Magnus, & alii hanc vocem in Scholas invexerunt, communi plauſu a Theologis recepta eſt.

9. Inq. 3. In quo differant contritio, & attritio? R. Differre præcipue in earum principio, motivo, & effectu. In principio; quia, ut dictum eſt contritio procedit ab habitu, ſeu virtute Pœnitentiæ; attritio vero ab auxilio Divino. In motivo; quia contritio deteſtatur culpam propter Deum ſumme dilectum; attritio vero propter pœnam. In effectu; quia contritio producit gratiam, & conectitur neceſſario cum ea; non vero attritio, niſi ſimul cum Sacramento. Differunt igitur eſſentialiter ex ſuis motivis formaliter diverſis. Nota autem, quod licet attritio incipiat a timore pœnæ, ultimus tamen finis attritionis non eſt pœna, ſed Deus ut Judex in ordine ſupernaturali, & agnitus lumine fidei. Si enim procederet ex timore pœnæ, etiam alterius vitæ, infligendæ a Deo, ut Auctore naturali, eſſet attritio naturalis, quia plures Philoſophi cognoverunt pœnam alterius vitæ, ex qua lumine naturali probarunt animæ immortalitatem. Pæna igitur ſolum eſt motivum excitativum attritionis. Unde attritio eſt etiam dolor de peccatis propter Deum; licet non ut ſumme dilectum.

10. Differunt inſuper in eo, quod contritio ſemper eſt dolor univerſalis de omnibus peccatis, quia motivum ejus formale eſt univerſale, nempe Dei offenſa gravis; ideo nullus poteſt habere contritionem de uno peccato gravi, quin illam habeat de omnibus. Attritio autem poteſt eſſe univerſalis, & etiam particularis juſta ejus motiva. Si enim quis doleat de peccatis ex metu gehennæ eſt univerſalis; ſi vero ex turpitudine peculiari hujus paccati erit particularis. Præterea differunt, quia contritio ſemper eſt entitative ſupernaturalis; attritio poteſt eſſe vel ex omni parte ſupernaturalis, vel etiam naturalis, ut dum peccator dolet de peccatis ob pænam temporalem. Et poteſt eſſe naturalis entitative, & ſupernaturalis quo ad modum, ut dum prædictus dolor eſt in homine juſto, in quo omnis actio honeſta eſt ſupernaturalis quoad modum ex gratia, & caritate illam ad Deum finem ſupernaturalem ordinante. Omittuntur aliæ differentiæ minus utiles ad intentum.

11. Inq. 4. In quo differat actus contritionis ab actu caritatis? R. Differre potiſſimum in motivo; quia motivum contritionis eſt ſumma bonitas Dei cognita per fidem *ut offenſa*; motivum vero actus caritatis eſt ſumma bonitas Dei cognita per fidem *præciſive ab offenſa*. Unde actus caritatis eſt velut aurum purius contritione; licet iſta etiam in linea ſupernaturali ſit tanquam aurum, quod Deo offertur pro debitorum ſolutione. Nequit dari actus contritionis ſine caritate, ſive imperante, ſive concomitante; eſt enim dolor de peccatis propter Deum *ſumme dilectum*. At poteſt caritas eſſe ſine contritione, ut patet in Chriſto, Beat. Virgine, & Angelis. Nec audiendus eſt Concina dicens, quod ſicut contritio includit caritatem, ita caritas includit contritionem. Nec audiendus eſt in eo, quod aſſerit contritionem eſſe actum non proſecutionis, ſed fugæ, & deteſtationis. Hæc enim

Theo-

Digitized by Google

Theologia languida eſt, quia actus præſertim primarius virtutis eſt actus proſecutionis, & tendentiæ poſitivæ ad objectum. Hallucinatur Concina confundens objectum contritionis cum peccatis. Peccata fugit, & deteſtatur contritio; ſed objectum contritionis non ſunt peccata, ſed ſatisfactio pro peccatis. Unde melius debuit deſcribere contritionem l. 1. *de pæn. c. 9. n.* 1.

12. Inq. 5. An actus caritatis poſſit eſſe contritio virtualis? R. Poſſe eſſe contritionem virtualem *eminenter*, ut dum quis immemor peccatorum eliceret actum caritatis. In hoc caſu reciperet gratiam, juſtificaretur, & conſequenter mundaretur a peccato incompoſſibili cum gratia, & caritate. Hic autem actus, nec includit contritionem, nec eſt ſufficiens pro materia Sacramenti Pænitentiæ; cujus oppoſitum ſequeretur ſi illam includeret, ut ait Concina ubi ſupra. Nam licet dolor virtualis ortum ducens a formali ſufficiat ad Sacramentum Pænitentiæ, non vero dolor virtualis eminentialis; hic enim non aliud eſt, niſi ipſa caritas expellens peccatum ob incompatibilitatem cum eo. Imo juſtificatus per actum caritatis adhuc tempore debito, ut in articulo mortis tenetur elicere actum contritionis, ſicut e contra. Nam præcepta caritatis, & pænitentiæ ſunt omnino diſtincta. Ita N. Salm. Schol. *tract.* 24. *diſp. V. n.* 260.

PUNCTUM III.

De neceſſitate Pænitentiæ quatenus virtus.

13. Inq. 1. An in omni Lege fuerit peccatoribus neceſſaria Pænitentia? R. affirm. Quia nequeunt peccata remitti, quin Deus miſericorditer reſtituat peccatorem in ſuam amicitiam; ſed Deus non reſtituit in ſuam amicitiam impænitentem: ergo neceſſaria fuit in omni lege pænitentia quatenus virtus. Conſtat etiam ex illo Luc. 13. *Niſi pænitentiam egeritis omnes ſimul peribitis*. Igitur pænitentia, ut virtus ſemper fuit, & eſt neceſſaria abſolute loquendo neceſſitate medii, & præcepti Divini poſitivi, imo & naturalis, ut ſuperius eſt indicatum. Reducitur autem præceptum naturale pænitendi ad primum Decalogi mandatum; ex eo enim quod Deus eſt diligendus, deducitur quod minime ſit offendendus: ſi vero offendatur, quod debeat ſatisfieri offenſa, ad quam ſatisfaciendam requiritur neceſſario pænitentia. In lege autem nova per Sacramenta Baptiſmi, & Pænitentiæ reſtituitur peccator in Dei amicitiam; ideo non eſt præciſe neceſſaria contritio perfecta, ſed ſufficit imperfecta, ſeu attritio ſimul cum Sacramento.

14. Inq. 2. Quando obligat præceptum naturale Pænitentiæ? R. Obligare *per accidens*, & *per ſe*. Obligat *per accidens*, dum quis in peccato exiſtens ſuſcipere cogitur Sacramenta vivorum, vel miniſtrare Sacramentum ex officio, aut miniſterium ſacrum, vel adeſt magna calamitas populi, vel imminet tentatio, aut periculum peccandi, vel urget aliud præceptum, quod impleri nequit, abſque contritione. Obligat *per ſe* in articulo mortis, ſaltem ſemel in anno, & etiam aliquoties in vita. Cum enim Eccleſia adhuc tempus fixum non deſignaverit, non eſt uſurpanda ejus auctoritas, ut quiſque illud præfiniat. Ad aſſerendum obligare omni die feſto non adeſt fundamentum. Per ſuſceptionem Sacramenti pænitentiæ cum vera attritione ſatiſfit, huic præcepto regulariter in vita.

15. Inq. 3. An peccator teneatur pœnitere *ſtatim* poſt commiſſum peccatum? R. Sententiam negantem eſſe fere communem etiam apud graviores Theologos. Omnes ſupponunt eſſe melius *ſtatim* conteri, imo neceſſarium non diu differre pænitentiam juxta illud Eccleſ. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubito enim veniet ira Dei*. Hoc prædicent Concionatores, hoc ſuadeant confeſsarii; ſed obligationem gravem ad *ſtatim* non imponant. Textus quippe ait: *Ne tardes, ne differas converti*; non vero dicit: *ſtatim convertere*. Periculum tamen ſuæ æternæ damnationis peccatori imminens ob oculos diſerte ponere debent, ne differat de die in diem, ſed quantocius curet veram, & ſeriam converſionem.

16. Inq. 4. An qui in articulo mortis ſuſcepit Sacramentum Pænitentiæ cum attritione ſupernaturali cognita, teneatur ad contritionem? Circa hanc difficultatem duplex militat ſententia, utraque valide probabilis, ac validis rationibus munita, quidquid in oppoſitum declamet Concina, vanis interrogationibus contra Cardinalem de Lugo, & alios pios, & graves Authores.

17. Nihilominus in praxi amplectenda eſt ſententia affirmativa, quæ aſſerit peccatorem in illo articulo debere elicere actum contritionis ob periculum æternæ damnationis: quia ſententia hanc obligationem negans non eſt omnino certa, neque ſcit certo peccator an ſit in gratia adhuc ſuſcepto Sacramento modo dicto; ſed in articulo mortis debet quiſque amplecti, id quod ſecurius eſt, ne exponatur damnationis periculo: ergo cum contritio ſit medium ſecurius ſuæ æternæ ſalutis, debet illam elicere, vel ad eam conari. Profecto articulus mortis variat caſum, & terribile eſt in illa hora non facere id, quod eſt ſecurius, ut diximus ex doctrina S. M. N. Tereſiæ. *Tract.* 2. *n.* 100.

18. Frivolum autem eſt, quod loco citato interrogat Concina: *Deſiit ne in Lege evangelica reſpectu illorum, qui confitentur præceptum contritionis, etiam in extrema lucta?* Reſpondere namque quilibet

libet valet affirmando, vel negando, quin ex eo bene intellecto, aliquod abſurdum ſequatur. Quoniam juxta ſanam, etiam D. Thomæ, doctrinam, Sacramenta mortuorum, imo aliquoties, & vivorum, rite ſuſcepta faciunt peccatorem ex attrito contritum; unde & poteſt dici in aliquo ſenſu, quod deſiit in nova lege præceptum præciſe contritionis reſpectu ſuſcipientis Sacramentum pænitentiæ; & poteſt dici, quod non deſiit, ſed quod variatum eſt quoad modum, ita ut medio Sacramento adimpleatur. Eſto autem hoc ſit probabilius, & communis Theologorum ſententia; quia tamen non eſt omnino certum, ideo quiſque in ultimo vitæ ad vitandum damnationis periculum debet adhibere remedium certius, quod eſt contritio.

19. Obiic. Sententia aſſerens juſtificari peccatorem per Sacramentum pænitentiæ cum vera attritione ſuſceptum eſt moraliter certa; ſed adhibita hac morali certitudine ad nihil amplius tenetur peccator circa peccatorum deteſtationem: ergo non tenetur ad contritionem. R. quod hoc, & alia argumenta ſatis probabilem reddunt oppoſitam ſententiam. Verum quia ad ſummum probant non peccare ex hac parte omittentem contritionem; non vero habere omnimodam certitudinem ſuæ juſtificationis, ſi forte Sacramento defuit aliquid neceſſarium, vel ob alium defectum occultum eſse liberum a periculo damnationis, & alias habet certius remedium, quod poteſt applicari, nempe contritio, ideo ad hanc tenetur in illa ultima hora, qua tranſacta ad omne remedium clauſa eſt janua.

CAPUT II.

De Sacramento Pænitentiæ, ac de ejus materia, & forma.

20. SUppoſita notitia Pænitentiæ, ut virtutis progredimur ad ejus diſcuſſionem in ratione Sacramenti. At quia hujus Sacramenti definitio tum phyſica, tum metaphiſica jam ſupra tradita eſt, tantum de ejus inſtitutione, neceſſitate, materia, & forma erit ſermo in hoc capite.

PUNCTUM I.

De inſtitutione, & neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ.

21. Inq. 1. A quo, & quando fuerit inſtitutum hoc Sacramentum? R. A Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum complete poſt Reſurrectionem, quando apparens Apoſtolis Joan. 20. dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Ita Trid. *Seſs.* 14. *Can.* 1. & 2.

22. Inq. 2. Ex quibus componatur hoc Sacramentum? R. Componi ex actibus pœnitentis, & abſolutione Miniſtri legitimi per modum judicii. Unde poſita doloroſa accuſatione, ſeu Confeſſione ex parte rei, ſeu pœnitentis tamquam materia, accedit abſolutio ex parte Judicis, ſeu Confeſſarii tamquam forma. Quando autem juxta allegata, & probata, ideſt, juxta accuſationem pœnitentis, ac ejus ſigna reperit illum abſolutione indignum, profert tanquam Judex ſententiam contra eum relinquendo illum peccatis ligatum, ac ei denegando abſolutionem.

23. Inq. 3. An hoc Sacramentum ſit neceſſarium neceſſitate medii, vel præcepti? R. Utroque modo eſſe neceſſarium in nova lege in re, vel in voto; quia ut dicit Concil. Trid. hoc Sacramentum eſt neceſſarium lapſis poſt Baptiſmum, ſicut ipſe Baptiſmus nondum regeneratis; ſed Baptiſmus nondum regeneratis eſt neceſſarius neceſſitate medii, & præcepti in re, vel in voto: erg. pariter hoc Sacramentum. Sicut enim Baptiſmus eſt abſolute prima tabula, ita hoc Sacramentum poſt peccati naufragium in Lege nova eſt ſecunda tabula ad ſalutem neceſſaria.

24. Inq. 4. An votum ſuſcipiendi hoc Sacramentum debeat neceſſario eſſe explicitum. R. quod licet ſit melius votum explicitum, ſufficit tamen implicitum in ipſa contritione. Nam ad tollendum peccatum originale ſufficit votum implicitum Baptiſmi incluſum in ipſa contritione: erg. ad delenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa ſufficit votum implicitum pœnitentiæ incluſum in eodem actu contritionis: contritio enim ex ſe connectitur infallibiliter cum gratia.

25. Inq. 5. Quando obliget præceptum Divinum Confeſſionis? R. obligare potiſſimum in articulo mortis exiſtentem in lethali, vel dubium de ea, aut probabiliter de eodem opinantem. Alias exponitur periculo numquam illud confitendi. Unde obligantur puerperæ ante primum partum, vel ante alium periculoſum, Milites ante prælium, dum poſſint; & quilibet ante longam navigationem. Si autem Sacerdos abſit nulli alteri confiteri debet: peccaret quippe graviter confeſſionem faciendo Diacono, laico, aut mulieri; quia in præſenti ſtatu daret occaſionem ſuſpicandi, quod adhæreat errori Lutheranorum, quem etiam improbavit docte Henricus VIII. ante ſuam perverſionem in opere *de ſeptem Sacramentis* contra Lutherum, ut refert Bened. XIV *in Syn. lib.* 7. *cap.* 16 *n.*7.

26. Objic. In Canon. *Qui vult de Pœnit. diſt.*6. & in D. Thom. *in* 4. *diſt.* 17. *q.*3. *ar.*3. *quæſt.* 2. habe-

habetur quod in caſu neceſſitatis deficiente Sacerdote, poteſt fieri confeſſio etiam laico: ergo. R. quod olim in neceſſitate fiebat confeſſio etiam mulieri in defectu alterius ad majorem pœnitentis humiliationem, ut Deus flecteretur ad ignoſcendum; ſed ſeculo xv. obſolevit mos iſte, ita ut jam ſit graviter illicitus ejus uſus. Vid laudat. Bened XIV. *cap. cit.*

27. Inq. 6. Qui obſtringantur præcepto Divino Confeſſionis? R Obſtringi omnes baptizatos uſu rationis compotes ſuppoſito gravi peccato. Nam datur præceptum Divinum recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii, ad quod neceſſario requiritur Confeſſio pœnitentis per modum rei, & accuſatoris: igitur obligantur ad illam omnes baptizati poſt uſum rationis in articulo mortis præcepto Divino. Et ſaltem ſemel in anno ex præcepto Eccleſiaſtico. Infideles autem non baptizati, neque humano, neque Divino præcepto obſtringuntur ad Confeſsionem: quod etiam ſatis inconſequenter aſſerit Concina obligando infideles ad Communionem *lib. 3. de Euchar. diſs. 1. cap. 9. n. 11.* Et de obligando eos a Confeſsione. *Lib. 1. de Pœnit. diſſert. 4. cap. 2. num. 23.*

28. Inq. 7. An in articulo mortis teneatur confiteri pœnitens per interpretem, ſi aliter non valet? R. teneri ſaltem ex lege caritatis erga ſeipſum, ne ſe exponat periculo damnationis. Verum tunc ſufficit exponere aliqua venialia, & generatim omnia mortalia. Imo ſi aliter non poſsit in illo articulo debet fieri etiam publice Confeſsio modo dicto. Non enim eſt contra valorem Confeſsionis, quod fiat publice, quidquid aliqui in oppoſitum ſine fundamento ſentiant. Mutus tenetur in dicto articulo confiteri per nutus. Nullus adſtringitur confiteri ſtatim poſt commiſſum peccatum, quia nullum adeſt præceptum ad id obligans. Unde eſto melius eſſet, non tamen eſt neceſſarium. Congruo autem tempore debent confiteri omnia peccata ſive interna, ſive externa cum circumſtantiis ſpeciem mutantibus, ut fides docet ex Concil. Trid. ubi contra hæreticos ita fuit definitum *Seſs. 14. Can. 7.*

PUNCTUM II.

De materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.

29. Inq. 1. Quæ ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ? R. Eſſe duplicem: nempe *proximam*, & *remotam*. Materia proxima ſunt actus pœnitentis, de quibus poſtea. Materia remota ſunt peccata commiſſa poſt Baptiſmum, vel in ejus receptione. Hæc materia remota etiam eſt duplex. *Neceſſaria*, & *voluntaria*. Materia *neceſſaria* dicitur ad quam confitendam quis tenetur. *Voluntaria* eſt illa, quæ, eſto ſit ſufficiens pro conſtituendo Sacramento, tamen ſine peccato omitti valet. Igitur materia neceſſaria remota *circa quam* ſunt peccata gravia commiſſa poſt Baptiſmum, vel in hujus receptione, non ſolum certa, ſed etiam dubia, omnia prout ſunt in conſcientia. Peccata autem ante Baptiſmum perpetrata non ſubduntur Eccleſiæ Clavibus, ut docet Trid. *ſeſs. 14. cap 1. & 2.* Nam *quid mihi de his, qui foris ſunt judicare?* inquit Apoſtol. 1. *Cor. 5.*

30. Dicuntur peccata materia remota *circa quam*, quia non ſunt materia *ex qua* fit Sacramentum, ut aqua in Baptiſmo, & actus pœnitentis in hoc Sacramento: nec ſunt materia *in qua* Sacramentum recipitur, ſed ſunt materia *ad quam* deſtruendam tendit Sacramentum, ſicut medicina ad deſtruendam infirmitatem; iden appellantur materia remota *circa quam*. Unde non concurrunt effective inſtrumentaliter ad cauſandam gratiam ſicut aqua in Baptiſmo; quia nimirum ibi aqua eſt materia *ex qua*, non vero peccata in Pœnitentia.

31. Objic. Si peccata ſunt materia pœnitentiæ, ſemel abſoluta non poterunt iterum abſolvi, ſicut panis ſemel conſecratus, nequit iterum conſecrari, conſequens eſt falſum: erg. peccata non ſunt materia remota pœnitentiæ. R. Negando ſequelam, & paritatem: diſparitas conſiſtit in eo, quod pro pane iterum conſecrando nequit apponi nova materia proxima, ſicut apponitur nova Confeſsio cum novo dolore pro peccatis iterum abſolvendis.

32. Inq. 2. An peccata pure exiſtimata ſint materia neceſſaria? R. affirm. quia licet non ſint peccata in *re*, ſunt tamen in conſcientia, & exiſtimatione: datur ergo obligatio ea confitendi. At non ſunt materia ſufficiens, idque circo, ſi ſola confiteantur non fit Sacramentum. *Dices*: peccata pure exiſtimata ſunt materia virtutis Pœnitentiæ, & doloris; ergo etiam Sacramenti Pœnitentiæ. R. Neg. conſeq. diſparitas ſtat in eo, quod materia doloris, & virtutis Pœnitentiæ eſt omne peccatum, ſive reale, ſive apparens: materia vero Sacramenti tantum eſt peccatum reale, & vere commiſſum.

33. Inq. 3. Quotuplex ſit dubium circa Confeſsionem peccatorum? R. quod eſt quadruplex. Nempe, dubium *facti*; dubium *qualitatis*; dubium *ſpeciei*; & dubium *Confeſſionis*. Dubium *facti* eſt dubitare ſi quis peccavit, vel non. In hoc caſu ſi alia non apponatur materia, ſolum ſub conditione poteſt dari abſolutio. Dubium *qualitatis* eſt, ſuppoſita culpa, ignorare an ſit gravis, vel levis. Dubium *ſpeciei* eſt, ſuppoſita culpa gravi, ignorare contra quam virtutem

tem. Dubium *Confeſſionis* eſt ſcire culpam determinatam, & dubitare, an ſit jam confeſſa. In tribus his caſibus datur abſolutio *abſolute*, quia adeſt materia ſufficiens certa pro Sacramento conficiendo, licet dubitetur de gravitate, ſpecie, aut confesſione peccati. Igitur peccata dubia quocumque dubio, confiteri debent, quia omnia peccata gravia aperienda ſunt in Confesſione prout ſunt in conſcientia, ut decernit Trid. *loc. cit.*

34. Inq. 4. An peccata confeſſa, ut dubia, ſi poſtea reperiantur eſſe certa, debeant iterum confiteri ut certa? R. affirm. propter eamdem rationem; videlicet quia jam ſunt certa in conſcientia, quæ antea erant dubia. * Objic. 1. Obtinens diſpenſationem, aut abſolutionem a legitimo Superiore de voto, aut cenſura dubiis, eſto poſtea ſciat eſſe certa, non tenetur aliam diſpenſationem, aut abſolutionem poſtulare: ergo pariter de peccatis dubiis abſolutis, ut talibus. R. neg. conſeq. Diſparitas conſiſtit in eo, quod Superior diſpenſat, aut abſolvit in voto, aut cenſura in quantum poteſt: Confeſſarius vero ſolum abſolvit directe a peccatis in quantum ei manifeſtantur. Unde cum ſolum, ut dubia ei patefiunt, directe tantum ut dubia abſolvit, & ſolum indirecte ut certa.

35 Objic. 2. Qui confitetur *decem* peccata *plus minuſve*, ſi poſtea reperiat fuiſſe undecim, non tenetur fateri undecimum, quod ſub dubio confeſſus fuit: ergo pariter de aliis peccatis dubiis. R. neg. ant. quia licet communiter AA. illud concedant, deſudando non parum in reddenda diſparitate, nulla adhuc adequata reperta fuit. Igitur non teramus tempus; ſed dicamus per doctrinæ conſequentiam illud peccatum undecimum, quod revera non eſt confeſſum, niſi ut dubium, agnitum poſtea ut certum, ut certum debet confiteri, ſicut cetera peccata confeſſa ut dubia, & cognita poſtea ut certa, ut certa confiteri debent.

36. Objic. 3. Qui dubitat in materia juſtitiæ non tenetur reſtituere: ergo qui dubitat in materia Pœnitentiæ, vel Confeſſionis non tenetur confiteri. R. neg. ant. quia eſto plures illud concedant verius putamus quod juxta qualitatem dubii debet aliquid reſtitui. Sed admiſſo antecedenti adhuc non tenet conſequentia; quia dubius de debito temporali nequit reſtituere abſque damno proprio; at dubius de peccato, aut Confeſſione, ſine ullo damno, imo cum propria utilitate confiteri valet. Unde & debet; alias detrimentum conſcientiæ, & periculum damnationis incurrit. Idem eſt de peccato probabiliter commiſſo, aut probabiliter confeſso, quia utrimque probabile conſtituit dubium.

PUNCTUM III.

Alia dubia circa eamdem materiam remotam.

37. Inq. 1. An conſuetudo peccandi ſit neceſsario manifeſtanda in Confeſſione? R. quod interrogata a Confeſsario certum eſt debere pateſieri. Conſtat ex prop. 58. damnat. ab Innoc. XI. *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem*. Idem teneas de conſuetudine *active*, & *conſequenter* inſpecta, hoc eſt, quando quis peccat prævidens, quod per repetitionem peccatorum cauſat conſuetudinem, & ſe exponit periculo proximo peccandi; & conſervans voluntarie, aut non curans extirpare talem conſuetudinem; quia ſicut qui voluntarie retinet, vel verſatur in occaſione proxima peccandi, committit unum peccatum diſtinctum ab illis, qui procedunt ex tali occaſione, neceſsario aperiendam in Confeſſione, ita qui voluntarie retinet conſuetudinem peccandi committit unum peccatum diſtinctum ab illis, quæ procedunt ex tali conſuetudine; quod quidem peccatum fateri debet, alias non fieret integra confeſſio. Inſuper peccata orta ex conſuetudine indigent diverſa medicina, ac illa, quæ procedunt ex mera fragilitate Quæ omnia intelligenda ſunt de conſuetudine gravi: peccata quippe venialia, & eorum conſuetudo, non eſt materia confeſſionis *per ſe*, ſed aliquando *per accidens*. Pro quo:

38. Inq. 2. Quæ ſit materia *voluntaria*, & an aliquando tranſeat in *neceſſariam*? R. quod materia voluntaria Confeſſionis ſunt peccata gravia rite confeſsa, & abſoluta, & omnia peccata certo venialia. Poteſt fieri neceſsaria materia alias voluntaria *per accidens* ex triplici Capite. Primo *ex vi voti*, vel *juramenti*: ut ſi quis vovit, aut juravit confiteri, venialia talis ſpeciei. Secundo *ex ſuppoſitione Confeſſionis*, ut ſi quis nullum habens grave peccatum vult confiteri, neceſsario debet fateri ſaltem aliquod veniale; alias fruſtraret Confeſſionem. Tertio *ex conſcientia erronea*, ut ſi aliquis putaret teneri ſub gravi ad confitendum peccata jam rite confeſsa, deberet illa fateri, alias peccaret graviter ob conſcientiam erroneam. Idem eſt de peccatis commiſſis ante Baptiſmum, ſicut de peccatis pure exiſtimatis dictum eſt ſupra. Cum illis autem ſolis non fieret Sacramentum.

39. Inq. 3. An peccata indirecte remiſsa ſint materia neceſsaria? R. affirm. tum quia oppoſitum eſt damnatum in prop. 11. ab Alex. VII. tum etiam quia non ſunt directe ſubjecta Eccleſiæ clavibus. *Indirecte* remiſsa dicuntur, quæ re-

remittuntur non *ex vi abſolutionis*, ſed *ex conditione gratiæ*, quæ nequit remittere unum peccatum grave ſine aliis. Ideo dum quis facta prudenti diligentia rite confitetur, recipit gratiam. Si autem invincibiliter, vel aliqua cauſa gravi ommiſit aliquod peccatum grave, hoc dicitur *indirecte* remiſſum ex conditione gratiæ. Unde cum memoriæ occurrit, aut tollitur cauſa gravis omittendi, debet confiteri. Idem eſt de peccatis remiſſis per actum caritatis, vel contritionis, aut per Sacramenta vivorum; omnia enim remittuntur ſub onere ea confitendi, & ſubjiciendi legittimo Judici congruo tempore.

40. Inq. 4. An imperfectionesmorales ſint materia remota Confeſſionis? R. Imperfectiones morales, quæ non pertingunt ad culpam ſaltem venialem, non eſſe materiam remotam, neque ſufficientem Sacramenti Pœnitentiæ: quia pro materia ſufficienti hujus Sacramenti requiritur culpa ſaltem levis. Unde ſine fundamento aſſeritur Beat. Virg. aliquando confeſſam fuiſſe Apoſtolo Joanni, quia abſque culpa ſaltem levi ſacramentum conſiſtere nequit. Optime tamen imperfectiones morales ſubjiciuntur confeſſioni, quia regulariter committuntur a nobis cum culpa veniali, vel accediæ, vel ingratitudinis, vel defectus debiti finis in actu, vel ex aliis circumſtantiis temporis, loci, aut perſonæ. Verum caveant pœnitentes ne ſint nimis prolixi in eis confitendis; nam aliter ſe gerentes oneroſum reddunt Sacramentum ſibi, & Confeſſariis.

41. Curent etiam, qui carent materia gravi præſenti, confiteri, ad aſsecurandum dolorem, & ſacramenti valorem, aliquod peccatum grave præteritæ vitæ determinatum in ſpecie, & numero. Numquam enim mihi arriſit aſſertum quorumdam putantium ſufficere tunc pro materia peccatum grave in genere; quia ſicut ad conſecrandum requiritur materia determinata; ita dum fieri valet, ad abſolutionem. Ponatur igitur primum, aut ultimum peccatum grave talis ſpeciei; vel omnia in tali ſpecie commiſſa. Idem eſt ſi apponatur peccatum veniale vitæ ante actæ pro materia, dummodo fiat cum vero dolore, & propoſito. Optandum eſset ut Parochi, & Patres familiæ ſuis reſpective ovibus, & ſubditis hanc doctrinam exacte proponerent, ut ea inſtructi omnes accederent ad pœnitentiæ Sacramentum cum debitis, & neceſsariis diſpoſitionibus. Monere etiam vellem Parrochos quod inſtruerent ſuas oves, ut per ſe ipſas panderent ſua peccata, ita enim labore unius, vel duorum annorum gaudebunt deinceps magno levamine, excuſando moleſtiam eas præſcrutandi, & interrogandi.

PUNCTUM IV.

De materia proxima Pœnitentiæ.

42. Inq. 1. Quæ ſit materia proxima hujus Sacramenti? R. eſse actus pœnitentis: nempe *cordis contritio, oris confeſſio, & operis ſatisfactio*. Per ly *cordis contritio* intelligitur contritio, ſive perfecta, ſive attritio ſupernaturalis, ſive cognita ut talis, ſive exiſtimata contritione: quia Pœnitentia eſt Sacramentum mortuorum ad quod non requiritur contritio perfecta, ſed ſufficit attritio ſupernaturalis.

43. Inq. 2. An ſufficiat attritio naturalis honeſta ad Confeſsionem? R. neg. conſtat ex propoſ. 57. damnata ab Innoc. XI. *Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem modo honeſtam*. Igitur attritio ad valorem hujus Sacramenti debet eſse entitative ſupernaturalis; tum quia Concil. Trid. dicit eam eſse *donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum*; tum quia procedit ab auxilio ſupernaturali, habet motivum ſupernaturale, ut ſuperius eſt indicatum; tum quia eſt diſpoſitio ad gratiam, & diſpoſitio, & forma debent eſse ejuſdem ordinis.

44. Inq. 3. Quomodo requiratur dolor ſupernaturalis ad recipiendum hoc Sacramentum, & quomodo ad alia ſuſcipienda? R. ad hoc Sacramentum requiri neceſsitate Sacramenti, ſeu ad *validum*; ad alia vero tantum neceſsitate præcepti, ſeu ad *licitum*. Quoniam in hoc Sacramento non ſolum eſt diſpoſitio dolor, ſed etiam materia proxima; in *aliis* autem ſolum eſt diſpoſitio ad eorum fructum, ſeu gratiam obtinendam. Unde abſque vero dolore non datur hoc Sacramentum, ſive confeſsio fiat de peccatis gravibus, ſive tantum de venialibus. Igitur quando pœnitens ſolum habet venialia, & numquam graviter deliquit, debet formare dolorem ſpecialius de aliquo veniali, quod rarius committit, quia facilius poteſt hoc fieri, quam de venialibus in generali, & ita etiam ſecurius diſpenſatur abſolutio.

45. Inq. 4. An ſufficiat dolor virtualis ad hoc Sacramentum? R. quod ſufficit dolor virtualis ortus a formali; nam etiam intentio virtualis profluens a formali ſufficit ad conficienda Sacramenta. Verum non eſt admittendum permanere dolorem de peccatis gravibus virtualiter donec aliud grave perpetretur: quia valet non committi per menſem, aut amplius, quo ſpatio, neque minori minime perſeverat virtualiter dolor. Verum eſt dolorem formalem de peccato gravi non retractari, niſi per commiſsionem alterius peccati gravis; ſed verum non eſt perſeverare virtualiter tanto tempore, nec ſufficere ad Sacramentum. Talis enim dolor diuti-

nus

nus ad ſummum erit habitualis, ac perinde inſufficiens pro hoc Sacramento. Dolor nocte præcedenti conceptus poteſt dici perſeverare virtualiter uſque ad diem immediatum, ita ut moraliter ſit præſens abſolutioni. Dolor de venialibus ſi formetur ob motivum generale offenſæ Dei retractatur per quodlibet aliud veniale; ſi vero concipiatur ob motivum particulare talis ſpeciei, non retractatur, niſi admittendo veniale aliquod in illa ſpecie. Sed aliud eſt non retractari, aliud perſeverare virtualiter, ut ex ſe patet.

46. Inq. 5. An dolor debeat præcedere Confeſsionem? R. eſse melius & ſecurius quod præcedat; imo debet concipi in ordine ad Confeſſionem, ut fit regulariter. Si autem non præceſsit, per gemitus, inclinationem corporis, & ictus pectoris relati ad Confeſsionem, ut ſolet fieri, redditur confeſsio doloroſa. Nec methaphyſice hoc negotium eſt accipiendum dummodo verum dolorem exprimat pœnitens ante abſolutionem, quod omnino eſt neceſsarium, excepto in aliquo caſu de quo poſtea. Advertere oportet obiter pro timoratis, quod ſemper, ac eliciunt actus doloris, ordinent eos ad primam abſolutionem, ut ſi forte aliquo accidenti nequeant illam petere, deſerviat hæc directio pro petitione, vel ſint ad eam ordinati.

PUNCTUM V.

Alia dubia circa dolorem.

47. Inq. 1. An dolor de peccatis debeat eſſe univerſalis, & efficax? R. affirm. nam loquendo de peccatis gravibus ſaltem ad Sacramentum fructuoſum dolor debet univerſaliter extendi ad omnia peccata gravia ſive cognita, ſive non cognita; omnia enim conveniunt in ratione univerſali offenſæ divinæ ad quam compenſandam tendit dolor. Unde dolor de peccatis gravibus debet eſſe univerſalis ex ſuo conceptu formali. Dolor autem de venialibus non exigitur univerſalis, poteſt enim eſſe, vel univerſalis deteſtando omnia, vel particularis circa aliqua. Unde contritio, & etiam attritio ſimul cum Sacramento ea peccata venialia delet, ad quæ extenditur.

48. Inq. 2. Quot, & quales conditiones debeat habere dolor ad confeſſionem requiſitus? R. ſeptem ſequentes. 1. Quod ſit formalis, vel virtualis a dolore formali proveniens; non enim ſufficit actus caritatis. 2. Quod ſit interius conceptus, & exterius manifeſtatus. 3. Quod ſit ſupernaturalis. 4. Quod ſit univerſalis quoad omnia peccata gravia cognita, & ignorata. 5. Quod ſit efficax, & abſolutus excludens omnem voluntatem peccandi abſque ulla conditione, aut hypothesi. 6. Quod ſit conjunctus cum propoſito firmo de cetero non peccandi 7. Quod eliciatur cum fide, & ſpe veniæ de quo infra.

49. Inq. 3. An ſufficiat ad valorem hujus Sacramenti hic actus: *doleo, quod non doleam de peccatis meis*. R. Abſolute non ſufficere, quia talis actus non exprimit dolorem de peccatis, ſed potius ejus carentiam. Verum ſi diceret: *doleo, quod parum doleam, vel quod amplius non doleam*, erit ſufficiens, & quia in timoratis ita accidit, ita eſt intelligendus, eſto enim non ſentiant dolorem, reipſa tamen illum habent. Non requiritur determinata intenſio doloris, unde quamvis curandus ſit dolor vehemens, fervidus, ac intenſus, ſufficit tamen dolor inquocunque gradu, dummodo ſit verus, ſupernaturalis, & ſummus, non intenſive, ſed apretiative: hoc eſt, quod potius quis velit mori, & omnia perdere, quam Deum offendere.

50. Inq. 5. An quoties quis confitetur, debeat apponere novum dolorem? R. affirm. Nam ſive fateatur peccata nova, ſive jam confeſſa, ſive gravia, ſive levia eſt nova confeſſio, novumque Sacramentum: erg. novus dolor requiritur. Aliqui ajunt ſufficere dolorem anterioris Confeſſionis, ſi adhuc perſeverat formaliter, aut virtualiter; ſecurius tamen eſt illum renovare, cum tam facile poſſit. Quis enim non renovat dolorem, dum abſolvitur?

51. Objic. eadem peccata ſunt materia ſufficiens pro diverſis ſacramentis: erg. etiam idem dolor. R. neg. conſeq. quia eadem materia remota cum nova materia proxima ſufficere valet pro diverſis Sacramentis, ut eadem aqua cum nova ablutione pro diverſis Baptiſmis: ita etiam pro diverſis abſolutionibus requiritur nova materia proxima, quæ eſt dolor. Nova enim forma novam diſpoſitionem, & materiam proximam requirit.

52. Inq. 5. An ad Confeſſionem fructuoſam requirantur præter dolorem actus expreſſi fidei, & ſpei? R. quod licet perfectius ſit, ut formaliter eliciantur; neceſſario tamen non requiruntur; quia præcepta fidei, & ſpei, non obligant preciſe pro tempore Confeſſionis, & alias actus fidei, & ſpei includuntur in modo ſe gerendi pœnitentis, dum enim ſua peccata confitetur, credit in Deum, & ſperat ab eo veniam, alias non accederet.

53. Objic. Concil. Trid. *ſeſſ. 6. cap. 6.* dicit fideles diſponi ad juſtificationem ex fide concepta per auditum, ac ſpe veniæ: erg. requiruntur actus expreſſi fidei. R. Concilium dicere, quod ad juſtificationem diſponimur per fidem, & ſpem, ſine quibus impoſſibilis eſt juſtificatio, non tamen ait, nec præcipit actus expreſſos in omni Confeſsione elici debere, neque abſque ſo-

ſolido fundamento multiplicanda ſunt præcepta. Apoſtolus dicit *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*: erit ne legittima conſequentia; erg. in omni opere bono eliciendus eſt actus expreſſus fidei? Minime profecto.

54. Inq. 6. An dolor ſit ſpiritualis, vel ſenſibilis? R. quod dolor ad Confeſsionem requiſitus eſt ſpiritualis, ut pote ſupernaturalis: fit autem ſenſibilis per ipſam Confeſsionem, aut tunſionem pectoris, per lachrimas, gemitus, aut alia ſigna. Ita enim, & non ſe ſolo queit eſſe pars Sacramenti. Poteſt utique ſe ſolo eſſe diſpoſitio ad gratiam, non pars Sacramenti, niſi inquantum ſit ſenſibilis ſaltem per ſigna, aut nutus. An autem factus ſenſibilis ſit pars Sacramenti in recto, vel ſolum in obliquo, quæſtio pure metaphyſica eſt, & utrinque probabilis.

55. Inq. 7. An confitens plura venialia peccata, de omnibus ſub gravi dolere debeat? R. quod ſi omnia ponit pro materia de omnibus debet dolere ſub gravi. At quia hoc regulariter non contingit, ſed aliqua exponuntur ad majorem humilitatem, aut confuſionem, ideo poſſunt plura confiteri, quin de omnibus adſit dolor, & propoſitum efficax ampiius ea non committendi. *Objices*: Apponere materiam ineptam ſimul cum apta ad conſecrationem eſt peccatum grave: erg. idem de pœnitentia. R. neg. conſeq. quia nulla poteſt adeſſe cauſa adponendam materiam ineptam conſecrationi: at in Sacramento pœnitentiæ queit dari cauſa rationabilis ad patefacienda aliqua non pro materia Sacramenti, ſed, ut diximus, pro majori humiliatione, aut pro capiendo conſilio, vel pro alio motivo honeſto.

PUNCTUM VI.

De Attritione ſufficiente ad Confeſſionem.

16. Conſiſtit præſens difficultas in eo: an videlicet attritio ad Confeſsionem neceſsaria debeat præciſe eſſe conjuncta cum amore initiali erga Deum *propter ſe* dilectum ſuper omnia: vel an ſufficiat abſque tali amore, quem vocant *initialem*. Controverſia hæc ad praxim plus habet de voce, quam de utilitate. Quoniam omnes, qui ſincero corde ex vero dolore attritionis ſupernaturalis accedunt ad Sacramentum pœnitentiæ, ducuntur amore ſe juſtificandi: conſequendi amicitiam Dei, & remiſsionem peccatorum. Quod autem hæc omnia procedant præciſe ab amore Dei ſuper omnia dicunt plures graviſsimi Theologi eſſe velle in peccatore perfectionem hominis juſtificati, & conſequenter ſufficere, quod procedant ex amore fontis juſtitiæ, ſivæ propriæ juſtificationis, ab illo fonte profluentis, vel ex amore eternæ beatitudinis, vel ex timore æternæ damnationis. Pro majori autem claritate plura in pauca reducendo tribus §§. controverſiam abſolvere curabo.

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

57. Supponendum eſt primo, quod olim apud Belgas hæc diſceptatio adeo recruduit inter Authores, ut Alexand. VII. ſub pœna excommunicationis *latæ ſententiæ* prohibuerit: *Alicujus cenſuræ Theologicæ, alteriuſve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata attritione ex metu gehennæ conceptæ*, QUÆ HODIE INTER SCHOLASTICOS COMMUNIOR VIDETUR, *Sive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem*. Ita in ſuo Decreto edito 5. *Maji 1667*.

58. Supponendum eſt ſecundo Concilium Tridentinum aperte non diffiniſſe hanc controverſiam, ſed ſolum, in hac materia illas, quæ inter Catholicos, & hæreticos tunc agitabantur: ut attritionem ſupernaturalem ex metu gehenæ vel ex amiſsione gratiæ, vel gloriæ, aut ex turpitudine peccati conceptam eſſe bonam, quod negabant Lutherus, & ejus aſſeclæ. Si enim definita eſſet a Tridentino, non daretur locus ejus diſcuſſioni, nec laudato Decreto Alexand VII.

59. Supponendum eſt tertio, non eſſe neceſſariam contritionem perfectam, nec requiri actum caritatis perfectæ ad recipiendum valide, & fructuoſe Pœnitentiæ Sacramentum. Conſtat ex jam a nobis ſuperius dictis, quæ concedunt utriuſque ſententiæ Patroni; eſto aſſertores caritatis initialis quandoque hujus ſuppoſitionis obliti illam propugnent, & indigentes ac pauperes probationibus, injiciant manum ad textus authoritates, & rationes caritatem perfectam probantes, ut patebit §. 3.

60. Supponendum eſt quarto: Patrem Concinam adeo acriter ſcribere de hac controverſia contra PP. Salmanticenſes Scholaſticos, ut nos adigat eos indefenſos non deſerere; præcipue cum ipſi magiſterio ibi ſolito quæſtionem proponant, ac exponant, ſententiamque negantem neceſsitatem præfatæ dilectionis defendant, ac omnibus fundamentis oppoſitæ diſerte ſatisfaciant. *Tract. 24. de Pœnit. Diſp. 7. a n. 39.*

§ II.

§. II.

Statuitur Concluſio.

61. Dicendum eſt dolorem veræ attritionis ſupernaturalis, univerſalis, efficacis, conceptum ex metu gehennæ, vel ex amiſsione gratiæ, aut gloriæ, aut ex turpitudine peccati cum ſpe veniæ, & amore juſtificationis ſufficere ad recipiendum Sacramentum pœnitentiæ. Prob. 1. ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ubi expreſſe aſſerit attritionem conceptam ex conſideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ *ſi voluntatem peccandi excludat*, licet extra Sacramentum non juſtificet, tamen *ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ impetrandam diſponit*. Verba ſunt adeo luculenta pro noſtra ſententia, ut licet eam aperte non diffinierint, tamen efficaciter probare videntur. Nam attritio etiam extra Sacramentum diſponit remote ad gratiam: erg. intra diſponit proxime ad eam.

62. Reſpondet Concina, quod intra Sacramentum diſponit *minus remote*, non vero *proxime*. Hæc interpretatio arbitraria eſt, quia Concilium loquitur de attritione excludente voluntatem peccandi, & talis attritio juxta Concinam diſponit *proxime* ad gratiam in Sacramento. Propterea quærens aliud effugium dicit attritionem prædictam non excludere omnem voluntatem peccandi, quia Concilium dicens *ſi voluntatem peccandi excludat*, non ait, quod revera excludit, ſed poſuit conditionalem ad diſtinguendam hanc attritionem ab aliis attritionibus, vel ex motivo particulari, vel naturali conceptis. Sed hoc effugium æque voluntarium eſt ac primum: Concilium enim loquitur de attritione ex metu pænarum concepta, ſupponens poſſe excludere voluntatem peccandi indefinite.

63. Nec quæſtio cum hæreticis erat de alia attritione, niſi de qua diſceptamus; hanc enim dicebant eſſe malam, & hypocritam, quia non excludit juxta ipſos voluntatem peccandi; quod reprobat Concilium eadem ſeſs. *can. V.* & preſſius declarat *Seſſ. 6. can.* 8. dicens: *Si quis dixerit gehennæ metum, per quam ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus*, VEL A PECCANDO ABSTINEMUS, PECCATUM ESSE; ANATHEMA SIT. Ergo juxta fidem negari nequit, quod metus gehennæ, aut attritio ex eo concepta poteſt excludere, & ſaltem aliquando excludit voluntatem peccandi. Sed hoc ſufficit pro noſtra aſſertione: ergo vera eſt.

64. Prob. 2. Ratione ſimul, & authoritate: ad Sacramentum pænitentiæ ſufficit attritio ſupernaturalis excludens voluntatem peccandi, ut adverſarii concedunt; ſed talis eſt attritio ex metu gehennæ concepta, ergo hæc ſufficit. Major cum conſeq. patet, & minor nequit negari, quia Alex. VII. in laudato decreto eam ſupponit dicens: *An illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ* EXCLUDENS VOLUNTATEM PECCANDI *cum ſpe veniæ ad impetrandam gratiam cum Sacramento pænitentiæ requirat inſuper aliquem actum dilectionis Dei*: ergo attritio ex metu gehennæ concepta juxta Alexandrum VII. ſupponitur excludere voluntatem peccandi, & tanquam res ſuppoſita aſſeritur in Decreto univerſali Pontificio. Sane hæc verba EXCLUDENS VOLUNTATEM PECCANDI dicta a Pontifice de attritione ex metu concepta aperte demonſtrant illam excludere, nec aliam intelligentiam videntur admittere.

65. Confirmatur: Illa opinio ſemper præferri debet, quæ eſt *Communior inter ſcholaſticos*; ſed opinio negans neceſſitatem prædictæ dilectionis COMMUNIOR VIDETUR INTER SCHOLASTICOS, ut clare exprimit in ſuo Decreto Alexand. VII. ergo hæc alteri præferri debet.

66. Concina volens labefactare laudem huic opinioni a Pontifice tributam, dicit primo hanc opinionem eſſe communiorem inter ſcholaſticos *communiores* ſicut probabiliſsimis. Secundo ait eſſe communiorem inter *Caſuiſtas*, & quod opinio communis non fit ex numero, ſed ex pondere Auctorum. Sed inquiritur a Concina an Pontifex ſummus ſciat, quæ opinio appellanda ſit COMMUNIOR INTER SCHOLASTICOS, vel an hoc ignoret, maxime dum agit poſt diligens examen utriuſque opinionis, ejuſque Auctorum? ſi dicat primum, optime dicit; ſi autem ſecundum, nullatenus eſt audiendus.

§. III.

Convelluntur argumenta contraria.

67. Obiic. 1. ex *Deut.* 6. *&* *Matth.* 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. Idem ex Apoſt. Paul. & paſſim ex Sacra pagina, & SS. Patribus habetur: ergo. Reſp. Non poſſe intelligi quomodo hæc, & alia hujuſmodi teſtimonia adducantur ad probandum amorem initialem: loquuntur enim de amore perfecto, de quo non eſt queſtio. Dicat arguens an præcepto diligendi Deum fiat ſatis amore initiali adhuc ſimul cum Sacramento? R. neg. Ergo extra cołrum citantur textus, quibus non amor initialis, ſed perfectus nobis præcipitur.

68. Reponit vero Concina, ſi nobis præcipitur amor perfectus, quando urgentius obligat, niſi quando Sacramentum pænitentiæ recipitur? Maxime cum pænitens debeat tunc habere propoſitum ſervandi omnia Dei mandata, & hoc ſit primum, & maximum. R. Quod etiam hoc argumentum requirit in pænitente amorem perfectum, quo ſolo adimpletur præceptum diligendi

gendi Deum: in quo non modica confuſione, & inconſequentia procedit arguens. Quia ipſe negat neceſſitatem caritatis habitualis ad Sacramentum pænitentiæ: ergo mandatum de Deo diligendo, quod ſolum adimpletur caritate abituali, non obligat, dum ſuſcipitur Sacramentum Pænitentiæ, vel ad hoc ſuſcipiendum requiritur caritas perfecta, quod apud omnes falſum eſt.

69. Alia confuſio ſtat in propoſito ſervandi omnia mandata: aliud quippe eſt habere propoſitum diligendi Deum ſuo tempore, aliud diligere Deum dum recipitur Sacramentum: primum præcipitur; non vero ſecundum; alias ſine caritate formali non poſſet recipi Sacramentum, quod eſt falſum. Similiter aliud eſt amor Dei *propter ſe*, aliud amor Dei, ut *boni nobis*. Ille eſt filiorum, hic ſervorum, & peccatorum: ille nequit eſſe in peccatore; inplicat enim caritas eſto minima ſimul cum peccato: iſte vero eſſe queit in peccatore, quia media ſpe incipit amare Deum, ut fontem juſtitiæ, & datorem gratiæ. *Non enim eſt ſpes niſi de bono deſiderato, & amato: & ſic incipimus ipſum* (Deum) *amare*, ait D. Tho. 1. 2. *q.* 40. *ar.* 7.

70. En amor initialis aſſertus a D. Thom. incluſus in ſpe, & requiſitus pro ſuſcipiendo Sacramento pænitentiæ; Caritas autem initialis amans Deum *propter ſe* vix queit intelligi in peccatore. Nam ſicut odium Dei eſto minimum repugnat cum gratia, ita caritas etiam minima pugnat cum peccato. Unde licet in aliis virtutibus adſint quidam actus imperfecti ejuſdem ſpeciei cum perfectis, non tamen in caritate, in quolibet enim hujus actu reperitur tota ejus ratio ſpecifica, & eſt velut peccata, quæ non admittunt parvitatem materiæ: per quod ſolvitur alia objectio ex nota diſparitate inter caritatem, & alias virtutes. Nam ut ait D. Thom. *quandoque motus amoris motum pænitentiæ præcedit, ſed ille amor non eſt caritatis*. Ita *in* 4. *diſt.* 14. *q.* 1. *ar.* 2. *q.* 2.

71. Inquirunt PP. Salmanticenſes: An caritas initialis differat ſpecie ab habituali? Reſpondet Concina non diſtingui ſpecie, ſed tantum in gradu, & perfectione. Ita enim inquit: *Clare ergo, & rotunde dicimus amorem præfatum eſſe veræ caritatis, quæ Deum ſpectat propter ſe dilectum: abſque ambiguitate affirmamus hanc caritatem inchoatam, & imperfectam, non natura, non ſpecie, ſed gradu dumtaxat, & intenſione diſtingui*. Videtur hæc æquivocatio rotunda. Si non natura, & ſpecie, ſed gradu, & intenſione diſtinguitur caritas inchoata a perfecta, neceſſario procedit ab eodem habitu. Deinde ſi ita eſt, ſolum diſtingueretur tanquam caritas verb. gr. ut duo a caritate ut octo; ut ſi dicamus tanquam puer a viro; hæc autem caritas in ſana Theologia eſt incompatibilis cum peccato, ut contra Bajum declaravit Pius V.

72. Nec proficit effugium diſtinctionis *affective, & effective*. Si enim attritio tantum diſtingueretur gradu, & intenſione a Contritione, eſſet contritio, quia magis, & minus non variant ſpeciem, nec poſſet compati cum peccato: ergo idem de caritate ſolum in gradu, & intenſione ab habituali diſtincta. Hæc eſt Theologia vera, & ſana. Aliud eſt velle habere caritatem, aliud illam habere. Aliud eſt velle amare Deum propter ſe, aliud ita eum actu amare. Primum eſt habere caritatem *affective*, ſecundum *effective*. Verum primus actus differt *natura* a ſecundo, & non tantum intenſione. Imo caritas affectiva indivulſa eſt a deſiderio reconciliationis cum Deo, ac recipiendi Sacramentum, & adeſt in omni pœnitente cum vero dolore accedente. Unde Concina tandem concedens ſufficere ad Sacramentum caritatem *affective*, quæ revera includitur in affectu reconciliationis cum Deo, nobiſcum convenit. Sed illam eſſe ejuſdem ſpeciei cum perfecta caritate non debet concedere *rotunde*, ſed tantum *reductive*, hoc eſt, quod pertinet ad eamdem ſpeciem reductive.

73. Verum ait noſtram ſententiam evertere Evangelium. An juſte, vel injuria hoc ille proferat, judicent alii. Reſp. Tamen inquirendo: An Concina negando neceſſitatem caritatis perfectæ ad Sacramentum pænitentiæ evertat Evangelium, vel non? Si primum deſtruit ſuam ſententiam: Si ſecundum, adſtruit noſtram. Si quis audax ex eo quod Concina negat neceſſitatem perfectæ dilectionis Dei ad hoc Sacramentum inferret: *evacuat Chriſti Legem in caritate perfecta fundatam: evertit Evangelium amorem Dei ex toto corde præcipiens; vel cavete fideles ab amore perfecto*; non deſipiret? ita ſane. Igitur idem dicendum de arguente eodem modo contra negantes neceſſitatem amoris initialis Aliud eſt negare neceſſitatem caritatis ad confeſſionem, aliud negare caritatem. Hanc conclamimus non imperfectam, ſed fervidam, & perfectiſſimam. Solum dicimus non requiri neceſſario ad recipiendum Sacramentum mortuorum. Quod negat Concina de caritate perfecta, negamus ceteri de imperfecta, languida, & debiliſſima ab ipſo aſſerta. Igitur ſicut non evertit Evangelium, qui negat in caſu neceſſitatem caritatis perfectæ, adeo in ipſo Evangelio commendatæ, ita non illud evertit, qui negat in eodem caſu neceſſitatem caritatis imperfectæ, cujus vix meminit Evangelium.

74. Sed inſtat, & ait, quod pœnitens volens juſtificari poteſt dicere Deo: *non te proſequor amore initiali, quia Magiſtri mei mihi ſuadent hoc non eſſe neceſſarium, ideo non curo, non ſtudeo te amare*. Scurrilia ſunt iſta. In primis idem poteſt pænitens dicere Deo de Concina: *Domine dum me ad te converto, & fieri tuus amicus volo medio Sacramento*

mento non te amo amore fervido, ſed quodam amore initiali, imperfecto, languido, & debiliſſimo, nec curo de majori, quia Concina mihi ſuadet illum amorem debiliſſimum erga te ſufficere, nec eſſe neceſſarium majorem. Quid ad hæc Concina? Pro omnibus dico, quod ſtultiſſimus eſſet talis pænitens. Nam aliud eſt non afferre amorem ad Sacramentum, aliud illum excludere. Sine amore Dei ſuper omnia poteſt recipi Sacramentum pænitentiæ, ſecus vero illum poſitive excludendo. Hoc ſolo verbo corruunt commenta contraria.

75. Obiic. 2. Sententia negans neceſſitatem amoris initialis comprehenditur in prop. 1. damnata ab Innoc XI. quia altera illam requirens eſt tutior. R. Neg. comprehenſionem; Nam altera ſententia eſt tutior *extenſive*, vel eſt tutior *comparative* ad probabilem utcunque, non ad probabiliorem, & tutam. Hoc modo ſententia defendens contritionem perfectam eſſe neceſſariam ad Sacramentum eſt tutior *extenſive*, quin oppoſita probabilior comprehendatur in dicta propoſ. Bened. XIV. expendens dilucide fundamenta utriuſque ſententiæ in *Synod. Diœceſan. lib. 7. cap. 13. num. 9.* Concludit dicens: *Hinc recte intulit Berti Theolog. Tom. 7. lib. 34. cap. 5. nihil hactenus a Sede Apoſtolica de hac quæſtione deciſum, ſed libertatem cuique datam ex præfatis opinionibus, eam eligendi, & docendi, quam maluerit*. Pontifex ſapientiſſimus aſserit nihil a Sede Apoſtolica eſse deciſum de hac quæſtione, liberumque eſse cuilibet de utraque opinione docere, quam maluerit. Non igitur eſt audiendus, qui aſserit aliquam ex illis a Sede Apoſtolica eſse damnatam.

76. Obiic. 3. Ideo pænitentes cito redeunt ad præterita peccata, quia non ex amore Dei, ſed ex timore gehennæ recipiunt Sacramenta, ergo. R. Hoc argumentum jam ſupponere cum attritione ex metu gehennæ ſuſcipi Sacramentum. Deinde cauſalis, *ideo*, non eſt adequata. Utinam omnes pænitentes accederent ad Sacramentum cum vero dolore, aut vera attritione ex metu gehennæ, mortis, aut ſtrictiſſimi judicii! Ita non adeo cito ad vomitum redirent. Accedunt ſæpe ficto dolore, fictoque propoſito, & hinc confeſſiones ſunt fictæ. Ex defectu igitur doloris, ſive procedat ex amore initiali, ſive ex timore gehennæ, & ex defectu firmi propoſiti provenit reditus ad conſueta flagitia. Addo plus coerceri peccatores timore inferni, & ſempiterni ardoris, & incendii inextinguibilis, quam amore initiali, languido, & debiliſſimo: quia hic debiliter allicit; ille vehementer terret; & qui hoc negat vix ſerio meditatus eſt illum ignem devorantem, illoſve ſempiternos ardores. Dicit nobis Spiritus Sanctus *Eccl. 7. 10. memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis*... Cur quæſo? Quia timor mortis, ſtricti judicii, tartarei ignis, & amiſſionis æternæ gloriæ expellit culpam, & retrahit a peccato, excludens voluntatem peccandi. Denique cauſa adequata, aut principalior cur juſtificationes plurium ætatis noſtræ ſint adeo labiles, & inconſtantes, non eſt ea, quam aſſignat Concina, ſed illa, quam etiam ſuo tempore deplorabat Propheta: *Deſolatione deſolata eſt omnis terra, quia nullus eſt, qui recogitet corde. Jerem. 12. 11.*

77. pro praxi omnis Confeſſarius ſuadere debet pænitentibus amorem in Deum, non initialem, ſed fervidum & perfectum, ſicut etiam non ſolam attritionem, ſed perfectam contritionem. Ita fieri ab omni Confeſſario non eſt dubitandum, propterea dixi ab initio quæſtionem hanc ad praxim plus habere de voce, quam de utilitate. Noſtra tamen ſententia deſervire valet pro ſolatio fragilium, ſi aliquando non ex amore Dei propter ſe, ſed ex amore ejus ut nobis boni, aut ex timore pænæ conciti recipiunt Sacramentum.

PUNCTUM VII.

De propoſito ad Confeſſionem requiſito.

78. Inq. 1. Quid ſit propoſitum ad Confeſſionem requiſitum? R. Eſt *Voluntas in poſterum non peccandi*. Poteſt procedere a timore filiali, vel a ſervili. Debet eſſe ſupernaturale. Sive enim profluat a timore ſervili, ſive a filiali, ſemper oritur a principio ſupernaturali, & habet motivum ſupernaturale ſicut ipſe dolor, ex quo dimanat. Dividitur in *formale*, aut *expreſſum*, & *virtuale*, aut *implicitum*. Propoſitum *formale* eſt actus diſtinctus a dolore, quo deteſtamur peccata præterita. Unde propoſitum formale ſeparabile eſt a dolore non vero propoſitum virtuale: hoc enim eſt dolor ipſe, vel quid inſeparabile ab eo.

79. Inq. 2. An propoſitum formale requiratur neceſſario ad Sacramentum Pænitentiæ? R. Primo: propoſitum aliquod ſaltem virtuale neceſſario requiri ad valorem hujus Sacramenti: quia dolor requiſitus ad Confeſſionem excludit omnem voluntatem peccandi: eſt enim ſeria deteſtatio omnis peccati, tam præteriti, quam futuri, & conſequenter voluntas virtualis numquam peccandi.

Reſp. ſecundo: Propoſitum formale, & expreſſum non requiri ad *validum* Sacramenti eſſentialiter: ſemper vero requiri *ſcienter*, vel *advertenter*: Ratio primi eſt, quia ſi quis attendens ad peccata præterita, & non advertens ad futura, eliceret actum contritionis abs dubio juſtificaretur: ergo idem poteſt accidere recipienti Sacramentum cum vero dolore ſufficienti, maxime quando repente in caſu urgenti abſolvitur. Ratio ſecundi eſt, quia advertens ad futura tenetur

netur ea deteſtari, & conſequenter elicere propoſitum formale illa declinandi; alias peccaret graviter, & irritam faceret confeſſionem; nec haberet verum dolorem. Nam, qui bene dolet, bene proponit, & qui non bene proponit, non bene dolet: verus dolor, verum propoſitum parit. Ex defectu veri doloris provenit, quod plurimæ confeſſiones ſint nullæ, & ex confeſſionibus nullis, quod tot chriſtiani miſere damnentur.

80. Inq. 3. Quas conditiones debeat habere propoſitum ad confeſſionem requiſitum? R. Tres conditiones poſtulare. *Prima*, quod ſit *univerſale*: hoc eſt, quod ſe extendat ad omnia peccata gravia. At circa peccata venialia, quod ſe extendat ad ea, quæ ſunt ejuſdem ſpeciei, ſeu quantitatis, aut qualitatis, vel ad ea, quæ ponit pro materia. Imo nequit dari propoſitum univerſale de vitandis omnibus peccatis venialibus collective, quia hoc non eſt moraliter poſſibile. Circa peccata gravia vitandæ ſunt hypotheſes, *ut quid faceres in hac, vel illa occaſione?* Quia debilibus plus obeſſe, quam prodeſſe valent. Perfecti, & fortes in virtute poſſunt optime circa tales hypotheſes ſeſe exercere pro majori merito, & radicatione virtutum, excepta quadam materia, in qua nemini convenit. Interrogatus D. Thomas quid faceret in tali occaſione? Sapienter reſpondit: *Quid facere deberem, ſcio: quid autem facerem, neſcio.*

81. *Secunda*, quod ſit efficax, ita ut quandiu manet propoſitum excludat voluntatem peccandi. Verum recte componitur, quod quis habeat hoc propoſitum, & ſimul timeat lapſum in eadem peccata; quia propoſitum eſt actus voluntatis; at agnitio ſuæ fragilitatis eſt actus intellectus, compatibilis cum illa voluntate. Qui certo crederet ſe relapſurum non eſt capax abſolutionis, quin certitudinem deponat: debet enim homo ſperare, quod fretus divino auxilio ſuperabit Diaboli tentationes; eſto alias timeat ob ſuam fragilitatem. Sed aliud eſt timere lapſum, aliud certo credere illum. *Tertia* conditio propoſiti eſt, quod ſit *firmum*, & *ſtabile*. Non enim ſufficit velleitas, ſed vera, firma, & ſolida voluntas præcavendi in futurum peccata, eorum occaſiones, & pericula proxima.

PUNCTUM VIII.

An detur Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe?

82. Circa hanc difficilem controverſiam duplex datur extrema oppoſita ſententia. Prima negativa: ſecunda affirmativa propter quædam verba D. Thom. infra tranſcribenda. Sed tanta diverſitate defenditur hæc ſententia, ut in undecim modos illam explicandi abierint ejus Patroni. Alii tribuunt ejus informitatem defectui doloris: Alii defectui examinis: alii aliis capitibus, vel ipſis, diverſo modo explicatis. Quidam requirunt bonam fidem; alii etiam cum mala fide, & peccando ex defectu culpabili ignorato, dicunt recipi Sacramentum validum, & informe. Unde eadem varietas, qua deſudant Propugnatores hujus ſententiæ inter ſe diviſi, & oppoſiti ſatis declarat ejus obſcuritatem. Alias Sacramentum Penitentiæ validum, & informe inutile eſt fidelibus; quia non cauſat gratiam dum adeſt fictio, nec recedente fictione, juxta graviores ejus aſſertores: ergo numquam. Ad quid igitur tantus labor, tantuſque ſudor impenditur pro defendendo Sacramento inutili fidelibus? Maxime cum ejus veritas ad eo ambigua ſit, ut quanto plus inquiritur, tanto amplius elongari videatur.

83. Dicendum itaque eſt non dari Sacramentum pænitentiæ validum, & informe. Prob. ratione: dolor ad Sacramentum pænitentiæ requiſitus debet eſſe ſupernaturalis, univerſalis circa gravia, & efficax; ſed poſito hoc dolore Sacramentum eſt formatum, & abſque illo nullum: ergo nequit dari Sacramentum pænitentiæ validum & informe. Nec valet dicere poſſe dolorem eſſe peculiarem hujus peccati, & non alterius, ut adſtruunt aliqui: vel poſſe eſſe inefficacem, ut tenent alii. Nam iidem propugnantes eamdem Sententiam ſibi ipſis negative reſpondent. Et pro omnibus dico: poſſe utique dari dolorem univerſalem, & non univerſalem; efficacem, & non efficacem; at dolorem non univerſalem, aut inefficacem non ſufficere ad valorem hujus Sacramenti: quoniam dolor ſufficiens ad ejus valorem debet excludere omnem voluntatem peccandi univerſaliter. Neque aliud poteſt intelligi; nec quomodo actualiter quis peccando, eſto indirecte, poſſit recipere Sacramentum pænitentiæ validum. Si autem pænitens bona fide cum dolore tantum particulari, vel inefficaci accedat, non peccabit, at Sacramentum tunc non ſolum informe, ſed etiam nullum eſt.

84. Obiic. 1. D. Thom. *in 4. diſtinct. 17. q. 3. a. 4. q. 1. inquit: Secundum hoc Confeſſio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus: quia poteſt peccata ſua Sacerdoti innoteſcere, & clavibus Eccleſiæ ſubiicere, & quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum; tamen recedente fictione percipere incipit: ſicut etiam eſt in aliis Sacramentis:* ergo juxta D. Thom. poteſt dari Sacramentum Confeſſionis validum, & informe.

85. Hæc ſunt verba, ob quæ N. Salmant. Scholaſtici, & Morales, tanquam adeo Doctrinæ D. Thom. addicti defendunt pro viribus, eſſe diverſimode Sacramentum Pænitentiæ validum, & informe. Sumus enim Carmelitæ Diſcalceati

ad ſequendam Angelici Præceptoris doctrinam jucundiſsime adſtricti peculiari lege, quam non ſine gravi fundamento putamus a Noſtra Angelica Doctrice Sancta Tereſia originem ducere. Ideo libentiſsime obſequimur legi, & Legiſlatrici ad unguem amplectendo doctrinam D. Thomæ.

Verum ad illa verba plures Diſcipuli ejuſdem S. Doctoris reſpondent ea retractaſſe *in 3 p* Ita inter alios perdoctus Sylvius in præſenti; & Sapientiſsimus Magiſter Soto *in 4. diſt. 18. q.3. a 3.* ait: *Unde ad Sanctum Thomam reſpondetur primo quod fortaſſe loquebatur in 4. cum communi vulgo quod quidem in ſumma correxit*. Igitur immunes ſumus a defendenda doctrina ab ipſo S. Doctore poſtea ſapienter correcta.

86. R. 2. Cum Sancto Antonino, Natali Alexandro & aliis D. Thom. loqui non de Sacramento valido, & informi, ſed de Confeſſione. Confeſsio autem ſæpe eſt valida, & informis, præcipue dum peccator paulatim per aliquos dies confitetur, vel ſuſpenditur ei abſolutio pro aliquibus diebus; & idem eſt de faciente Confeſſionem cum aliqua fictione, vel defectu culpabili, quem tunc non cognoſcit verbi gratia cum defectu ſufficientis doloris, aut examinis; in his enim caſibus non tenetur iterare Confeſsionem, dum pœnitens ad eundem reddit confeſsarium. Unde rediens poſtea rite diſpoſitus & abſolutus, recedente fictione ſeu cauſa ſuſpenſionis, fructum abſolutionis percipiet. Nec alio modo intelligi valent præfata verba; præſertim ab illis, qui admittendo Sacramentum validum, & informe, negant ipſum cauſare gratiam, etiam recedente fictione, cum aperte oppoſitum aſtruat D. Thom. *Et quamvis tunc non percipiat fructum: recedente fictione percipere incipiet*. Qui hoc ultimum negant, negare debent, & primum, omiſsis methaphyſicis effugiis, quæ ad ludendum terminis potius, quam ad veritatem pateſaciendam ſæpe deſerviunt.

87. Obiic. 2. Ad valorem Sacramenti pænitentiæ ille dolor ſufficit, qui ſatis eſt ad hoc, ut confeſſio non ſit pura narratio hiſtorica; ſed ad hoc ſufficit dolor inefficax: ergo. R. Hoc argumentum poſſe retorqueri in arguentem, qui negat ſufficere dolorem inadequatum; & certum eſt ſufficere, ut confeſſio non ſit pura narratio hiſtorica, ut per ſe patet. Igitur pro omnibus dico, quod confeſſio non ſit pura narratio hiſtorica non ſufficere ad valorem Sacramenti, niſi ſuppoſitis aliis requiſitis. Nam de peccatis pure exiſtimatis poteſt fieri confeſſio, quæ non ſit pura narratio hiſtorica: at abſque alia materia non aderit verum Sacramentum, & ſic de aliis.

88. Obiic. 3. Negato univerſaliter Sacramento pænitentiæ valido, & informi, plures angerentur ſcrupulis iterandi Confeſſiones non ſolum ordinarias, ſed & annuas, vel quæ annualiter ab Eccleſia fieri præcipiuntur: erg. R. Plurimas Confeſſiones eſſe nullas ex defectu examinis, doloris, & propoſiti, quin ob hoc fideles ſcrupulis angantur; quia vel agnoſcunt illarum nullitatem, vel non? Si primum illas repetant ſine ſcrupulis. Si ſecundum excuſantur, quia reputantur validæ, & per aliud Sacramentum rite ſuſceptum omnes vel ut renovantur, & compenſantur; ita concedente ſumma Dei noſtri benignitate. Quis umquam agnovit ſe recepiſſe Sacramentum pænitentiæ validum, & informe? Nemo ſane. Ubi ergo ſcrupuli? Ubi angores? Igitur aliud eſt Confeſſio valida, & informis; aliud vero Sacramentum validum, & informe. Sed a parte ad totum non valet argumentum; ideo illam concedendo, hoc non admittimus.

PUNCTUM IX.

De Confeſſione.

89. Inq. 1. Quid ſit Confeſſio Sacramentalis? R. Eſt *manifeſtatio peccatorum per quam morbus latens in anima aperitur Confeſſario ſub ſpe veniæ virtute clavium obtinendæ*. Poteſt eſſe triplex, nempe *communis*, *rigoroſa*, & *interpretativa*. *Communis* eſt, quæ fit communiter manifeſtando verbis peccata Sacerdotis. *Rigoroſa* dicitur quando pœnitens loqui non valet; dat tamen ſigna ſui doloris. *Interpretativa* appellatur quando pœnitens nec loqui, nec dare ſigna doloris valet; attamen ex piis conjecturis præſumitur habere dolorem, ac velle ſuſcipere Sacramentum. De hoc caſu fuſius infra. In primo datur abſolutio abſolute ſuppoſita diſpoſitione ſubjecti. Similiter in ſecundo, quando ſigna doloris ſunt certa: at quando ſunt incerta conditionate. Confeſſio ſemper debet fieri verbis, niſi neceſſitas excuſet. Ita ex inſtitutione Eccleſiæ tenet communis uſus, ut docet D. Thom. *Quod l. 't. q.6. a.10.*

90. Inq. 2. An requiratur examen conſcientiæ ad Confeſſionem? R. pro Confeſſione communi requiri diligens examen peccatorum in particulari. Alias non poterit pœnitens reddere rationem ſuæ conſcientiæ. Non tamen requiritur ſumma diligentia, ſed talis, qualem homines cordati apponere ſolent in negotio gravi. Nec tenetur quis ſcribere peccata ſua ne ea oblivifcatur, quia hæc eſt diligentia extraordinaria, & periculis expoſita. Igitur quiſque juxta ſuum ſtatum, & obligationes, atque juxta plus minuſve tempus ab anteriori Confeſſione elapſum debet prudenti diligentia examinare ſuam conſcientiam. Si Confeſſarius reperiat rudes non bene examinatos, curet ipſe

ſuis

ſuis interrogationibus patienter jubare, & inſtruere illos. Si autem nec ſui adjutorio valeat ſupplere eorum negligentiam, aut deprehendat, nullo facto examine, eos accedere, dimittat illos, monendo, quod poſt examen poſſibile factum redeant. In hoc differt examen a dolore, quod illud debet eſſe de peccatis in particulari, hic vero extenditur ad omnia gravia ſub motivo univerſali.

91. Inq. 3. Quot ſint conditiones requiſitæ ad bonam Confeſſionem? R. Eſſe quatuor: nempe quod ſit *vera*, *integra*, *lacrymabilis*, & *obediens*. Alii alias aſsignant conditiones, tamen ad quatuor recenſitas omnes reducuntur, ut eas conſideranti patebit. Nam ſit eſt vera, erit utique *ſimplex*, *pura*, *fidelis*, *media*, & *diſcreta*. Si eſt integra, erit *fortis accuſans*, *& frequens* prout opportet. Si autem eſt lacrymabilis, erit *libens*, *verecunda*, *humilis*, *ſecreta*, *& accelerata* convenienter, ſi denique ſit obediens erit *parere parata*.

92. Inq. 4. In quo conſiſtat veritas ad Confeſsionem requiſita, & quale peccatum ſit mentiri in Confeſsione? R. quod veritas conſiſtit in eo, quod pœnitens omnia requiſita fateatur in Confeſsione abſque ullo mendacio. Mentiri autem in Confeſsione poteſt eſſe grave, aut leve juxta gravitatem materiæ. Si enim pœnitens mentiatur dicendo ſcienter peccatum grave, quod non commiſit, aut tacendo, quod commiſit, graviter peccat. Si vero mentiatur in materia levi partiali, hoc eſt apponendo aliam materiam, leviter peccat; verum ſi non apponit aliam materiam, mentitur in materia totali Confeſsionis, & graviter peccat. Unde confitens duo mendacia levia, quæ non protulit, & non ponens aliam materiam, fruſtrat Sacramentum, & conſequenter peccatum grave committit. Si interrogatus a Confeſſario de levi culpa vere commiſſa, aut de gravi antea rite confeſſa, illam neget, venialiter peccat: niſi interrogetur a Confeſſario tamquam Judice, aut Medico, vel ut quid attinens ad præſentem Confeſsionem; tunc enim ſub gravi reſpondere tenetur. Verum ſi hujuſmodi interrogatio nec ſit neceſſaria, nec habeat finem honeſtum, nullum peccatum erit non reſpondere, vel occultare veritatem, dummodo non mentiatur.

PUNCTUM X.

De integritate Confeſſionis.

93. Inq. 1. In quo conſiſtat, & quotuplex ſit integritas Confeſsionis? R. quod conſiſtit in eo quod peccata integre manifeſtentur Confeſſario. Duplex eſt integritas: *materialis*, & *formalis*. *Materialis* eſt prodere omnia peccata gravia, etiam interna, nullo omiſſo. *Formalis* eſt manifeſtare omnia, quæ memoriæ occurrunt, & hic & nunc debent confiteri. Unde ſi poſt diligens examen aliquod peccatum grave ex inculpabili oblivione omittatur in Confeſſione, datur integritas formalis. Et hic eſt caſus Concilii. Similiter dum quis ob juſtam cauſam reticet aliquod peccatum, confitendo cetera, adeſt integritas formalis.

94. Inq. 2. Quæ integritas requiratur ad Confeſsionem ex præcepto Divino? R. quod *per ſe* requiritur integritas materialis; quia Chriſtus inſtituit Confeſsionem *integram* peccatorum, ut definit Concil. Trid. *ſeſſ.* 14 *cap.* 5. At *per accidens* ſufficit integritas formalis, ſeu moralis. Hæc autem formalis integritas ſemper requiritur ad valorem Confeſsionis; niſi in caſu extraordinario, de quo non ſumitur exemplum.

95. Inq. 3. Quæ cauſæ excuſent ab integritate materiali, vel ſufficiant ad integritatem formalem? R. duas eſse cauſas, ad quas ceteræ reducuntur. Videlicet *impotentia phyſica*, *& moralis*. Ex impotentia phyſica excuſantur muti, qui omnia peccata pandere nequeunt: ignari idiomatis: qui naufragio, incendio, prælio, aut alio eventu repentino non valent integre confiteri. Ex impotentia morali excuſat oblivio invincibilis peccati; aut periculum, ſeu timor prudens violationis ſigilli, vel notabile detrimentum vitæ ſpiritualis, aut temporalis, famæ, aut rei familiaris magni momenti. In his caſibus poteſt fieri integritas moralis ſub quatuor conditionibus. 1. quod urgeat Confeſſio. 2. quod non ſit alius Confeſsarius, cui integre confiteri queat abſque periculo gravis detrimenti. 3. quod ſolum omittatur illud peccatum, vel illa circumſtantia ex cujus declaratione timetur grave detrimentum. 4. quod ſublata cauſa reticendi, exprimantur quæ omiſsa fuerunt.

96. Illuſtratur doctrina exemplis. *Ob detrimentum ſpirituale*: Si duo infirmi ſint morti proximi, & ex Confeſsione materialiter integra unius provenit alium non poſse confiteri: tunc Confeſsarius audiens aliqua peccata primi, & advertens ei periculum alterius, illum abſolvat ſuppoſito omnium dolore. Deinde pergat ad ſecundum, quo, poſt Confeſsionem phyſice integram, abſoluto, redeat ad primum, ſi tempus permittat, ut etiam illum integre materialiter audiat, & iterum abſolvat. *Ob detrimentum temporale Confeſſarii*, vel *proprio*. Infirmus morbo contagioſo laborans cujus Confeſſio phyſice integra nequit audiri a Confeſsario abſque periculo contagionis, poteſt uno, aut alio peccato manifeſtato, cetera reticere, & abſolvi. Pariter ſi nullus alius Confeſsarius, niſi peſte

peſte infectus adeſset, & pœnitenti urgeret Confeſsio, in hoc vel alio caſu, in quo pœnitens abſque damno gravi temporali nequit omnia peccata fateri, poteſt omittere illud ex cujus revelatione timet damnum ſibi iminere. Sicut etiam quando ægrotus manifeſtando omnia peccata magnam ſentiret defatigationem. *Ob detrimentum honoris, aut famæ*. Si infirmus, cui jam delatum eſt Viaticum, concurſu adſtante, deberet pro integritate phyſica iterare Confeſsiones, poſset ob vitandam infamiam facere integritatem moralem, & abſolvi, ſuppoſito dolore univerſali, & obligatione poſtea omnia confitendi.

97. In caſu infirmi peſte infecti dicunt aliqui quod ſi infirmus velit omnia peccata confiteri debet Parochus ea audire etiam cum periculo vitæ; quod non reputo verum ſaltem quando Parochus eſt neceſsarius ad aliis infirmis ſubveniendum. Et in omni eventu debet infirmus, privare ſe aliquo ſolatio non neceſsario, quod abſque periculo vitæ ſui Parochi nequit habere. Unde ſi monitus ex una parte de periculo vitæ Parochi, & ex alia de ſufficentia integritatis moralis Confeſſionis, adhuc contenderet pro integritate phyſica, eſſet indiſpoſitus, & indignus abſolutione, vel tamquam amens dimittendus. Quando Confeſſarius nequit fateri ſuum peccatum abſque violatione ſigilli, aut pœnitens abſque eodem periculo ex parte Confeſſarii omnes dicunt poſſe fieri integritatem moralem.

98. Inq. 4. An in magno concurſu pœnitentium poſsit dimidiari Confeſsio, vel fieri integritas moralis? R. neg. Conſtat ex propoſ. 59. damnata ab Innoc. XI. *Licet Sacramentaliter abſolvere dimediate tantum Confeſſos ratione magni concurſus pænitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ Feſtivitatis, vel Indulgentiæ*. Unde magnus concurſus non eſt ſufficiens cauſa ad dimidiandam Confeſsionem. Imo nec urgens neceſsitas miniſtrandi Baptiſmum infanti cito morituro, aut audiendi Confeſsionem moribundi: in his enim caſibus debet Confeſſarius omittere Confeſsionem inceptam ad aliud tempus, & ſubvenire alteri in majori neceſsitate conſtituto; minime vero dimidiare pœnitentis ſani Confeſsionem.

99. Inq. 5. An poſsit fieri integritas moralis, ne pœnitens, qui antea habebatur a Confeſſario ut probus, aut caſtus, poſtea habeatur, ut vitioſus, aut impurus? R. neg. quia Confeſsio ex ſe affert pudorem, verecundiam, & confuſionem propriam, ſed eſt confuſio ad gloriam. Hinc non ſunt audiendi ſentientes Religioſum itinerantem poſſe dimidiare Confeſsionem ſi in peccata carnis ſit lapſus, ne ſe, ſuamque Religionem infamet apud exterum Confeſsarium. Hoc hypocriſim redolet. Confeſsio integra fieri debet quoties ab extrinſeco non immineat alia infamia, præter illam quam quis patitur apud Confeſsarium. Neque Confeſsarius mirabitur de humana fragilitate, ſed fortaſse lætabitur de dolore, compunctione, & humilitate pœnitentis, experientia cognoſcens dictum S. Bernardi; quod *Religioſus rarius cadit, & velocius reſurgit*.

Punctum XI.

Alia dubia de integritate Confeſſionis.

100. Inq. 1. An qui non poteſt confiteri ſuum peccatum, quin detegat peccatum, & perſonam complicis, ut qui cum ſorore peccavit, debeat integram Confeſſionem facere? Supponitur non adeſſe confeſſarium, cui ignota ſit perſona complex, ſi enim adſit, huic integre confiteri debet. Quæſtio ſolum procedit in defectu alterius Confeſſarii, & etiam cujuſcumque detrimenti extrinſeci præter pravum complicis conceptum apud Confeſſarium. Quibus ſuppoſitis: R. affirm. Prob. ex D. Bern. *In formula honeſtæ vitæ*, dicente: *De nullo prorſus ſiniſtre loquaris quantumcumque ſit verum, vel manifeſtum niſi in Confeſſione: & hoc ubi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum*. Prob. ratione: quia pœnitens aſtringitur præcepto divino ad fatenda integre ſua peccata: ergo ſi ad hoc requiritur prodere peccatum & perſonam complicis, id debet facere: alias non integre, ſed dimidiate illa fateretur. Hanc ſententiam docent S. Bern. S. Bonav. S. Anton. & fere communiter Theologi cum D. Thom. qui eam aperte docet *in* 4. *diſt.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 5. *art.* 5. & clarius *Opuſc.* 12. *q.* 6.

101. Objic. 1. Pœnitens aſtringitur præcepto naturali ſervandi famam proximi; ſed præceptum naturale obligat fortius poſitivo, etiam divino: erg. debet illud ſervare. R. Præceptum naturale obligare extra Confeſſionem, non in ſecreto Confeſſionis: nam dum complex conſentit in peccatum, amiſit jus ſuæ famæ reſpectu Confeſſionis. Conſentire in peccatum eſt ſimul conſentire in manifeſtationem apud Confeſſarium.

102. Objic. 2. Sacerdos impotens confiteri ſuum peccatum quin reveler perſonam cujus Confeſſionem audivit, debet illud tacere: erg. idem de Pœnitente impotente fateri ſuum peccatum ſine manifeſtatione peccati, & perſonæ complicis. R. neg. conſeq. Quia prima revelatio eſt contra bonum commune, ideoque obligat, ejus ſecretum in omni eventu: ſecunda vero vix queit dici eſſe contra aliquem particularem cum remaneat ſub ſtrictiſſimo Confeſſionis ſigillo. Alia diſparitas ſtat in eo quod ſo-

Digitized by Google

cius peccati eo ipſo amittit jus, ut ſervetur ejus fama apud Confeſſarium, cujus oppoſitum evenit in caſu præſenti, ut ex ſe patet. Major difficultas eſſet ſi quis haberet rem v. g. cum ſorore ipſa invita: tunc quippe ſicut illa in peccatum non conſenſit, ita ſuæ famæ jus non amittit. Nihilominus debet ille fateri ſuum inceſtum manifeſtando ſimul violentiam illatam ſorori, hujuſque innocentiam.

103. Inq. 2. An Confeſſarius poſſit interrogare de nomine, & perſona complicis? R. neg. quia in Confeſſione ſolum eſt interrogandum id quod ad Pœnitentiæ tribunal ſpectat; at nomen & perſona complicis ad tribunal nullatenus pertinet: erg. de eis interrogare Confeſſarius minime valet. Hujuſmodi valde pernicioſa praxis invehi cœpit in Regnis Portugalliæ, & Algarviorum a quibuſdam Confeſſariis conantibus ſcrutari non modo conſcientias Pœnitentium, ſed & mores, & vitas aliorum, ſub prætextu correctionis eorum cum gravi detrimento ſigilli Sacramentalis, famæ proximi, ac pacis, & quietis communis.

104. Undejure merito hanc pravam atque perverſam praxim penitus eliminavit Bened XIV. quatuor Bullis, ſeu Brevibus, in prima quæ incipit: *In ſuprema*, *dat.* 7. *Julii* 1745. eam reprobat ac damnat. In 2. incipiente: *Ubi primum*, *edita* 2. *Junii* 1746. prohibet omnibus eam docere, ſcribere, aut defendere ſub pœna excommunicationis majoris *latæ ſententiæ* Summ. Pontifici reſervatæ, & Confeſſariis eam exequi ſub pœna ſuſpenſionis a Confeſſionibus audiendis. Conceſſa etiam facultate Tribunali Inquiſitionis procedendi contra delinquentes, ſi ex circumſtantiis ex mala adheſione ad præfatam praxim tamquam licitam exequi ſeu docere reperti fuerint.

105. In tertia Bulla incipiente: *Ad eradicandam dat.* 28. *Sept* 1746. ne praxis adeo exitialis alibi ſerperet, declarat vigilantiſſimus Paſtor ſuas Apoſtolicas litteras anteriores ubique obligare, univerſaliſque legis vim ſortiri. In quarta denique incipiente: *Apoſtolici muneris* edita 9. *Decemb.* 1749 decernit Confeſſarios, qui auſu temerario volunt Pœnitentes obligare a detegendum complicem delicti, minantes denegaturos abſolutionem, ſi non revelant, debere a quocumque id ſciente, excepto Pœnitente, denuntiare ad Tribunal Inquiſitionis intra tempus conſuetum, ſub eiſdem pœnis, quibus ad aliorum delictorum denuntiationem adſtringuntur. In hac ultima conſtitutione abſolute præcipitur denunciatio, quæ in ſecunda ſolum adſtante *mala adheſione* ad praxim præcipiebatur. *Vid. ipſum Pontif. de Syn. lib. 6. cap.* 11. *n.* 1.

106. Inq. 3. An aliquando poſſit Confeſſarius hortari, aut compellere Pœnitentem ad manifeſtandum complicem delicti? R. Quod poteſt, & debet compellere illum, ut detegat non ſibi, ſed judici vel Magiſtratui complicem delicti vergentis in damnum commune, & aliquando etiam innocentis, imo etiam denegare abſolutionem reluctanti: quia indiſpoſitus accedit qui non eſt paratus obedire confeſſario in his, quæ juſte illi imponit, & circa ea, quæ pœnitens etiam ſecluſo Confeſſarii præcepto tenetur præſtare. Quoniam damnatio Pontificis nequaquam loquitur de his caſibus, ſed ſolum de Confeſſariis, qui prætextu correctionis volunt perverſa curioſitate, vel zelo imprudenti ſibi manifeſtari nomen, & perſona complicis. Neque extenditur ad caſum, in quo pœnitens ultro, & ſpontanee ad propriam utilitatem, vel capiendum Conſilium, vel ſimpliciter abſque ulla interrogatione a Confeſſario facta declaret ſocium aut complicem criminis, ut Confeſſarius eum aptius corrigat. Quamvis enim Confeſſarius hanc curam vix aut numquam ſumere debeat, quia Tribunal Confeſſionis tantum ad corrigendos Pœnitentes eſt inſtitutum; tamen Apoſtolicæ litteræ ad hos caſus non extenduntur.

PUNCTUM XII.

Expenduntur alia de integritate Confeſſionis.

107. Inq. 1. An ut integra ſit Confeſſio debeant explicari effectus peccati? R. affirm. pro cujus luce nota, tria poſſe concurrere in peccato. Nam in homicidio v. g. datur actio interna, actio externa, & ipſa occiſio, ſeu mors ſecuta. Actio interna eſt voluntas occidendi; actio externa eſt ictus ſeu propinatio veneni; ipſa vero mors ſeu occiſio ſecuta ex ictu, aut veneno dicitur *effectus peccati*. Igitur non ſolum actio interna & externa, ſed effectus peccati debet explicari in Confeſſione, quidquid alii ſentiant: tum quia ſic tenet communis uſus fidelium: tum quia ipſa occiſio ſaltem denominative, & vere in ſua cauſa eſt peccatum, & peccaminoſa; ob quod motivum vere imputatur occiſori, ſeu actionem externam apponenti: tum denique quia prædictus uſus eſt aptiſſimus ad explicandum totum peccatum, dicendo: *occidi hominem*. Ad quid ergo illæ circumlocutiones: habui intentionem occidendi hominem, & ad id illi propinavi venenum; vel ipſum vulneravi, tacendo ipſam occiſionem? Interrogant N. Salmant. Schol. *Tract.* 25. *diſp.* 8. *n.* 73. *in fine*.

108. Inq. 2. An in Confeſſione generali poſſit quis ſateri peecata vitæ præſentis, ac ſi eſſent præteritæ? R. in nulla Confeſſione generali poſſe id fieri: quia variat judieium Confeſſarii. Idem eſt, eſto alia ratione, ſi dieat oecidi Petrum cum oceidiſſet Paulum, quia fatetur peccatum, quod non eommiſit, & non illud quod eommiſit. Vel pandit unum peecatum pro alio mentiens in re gravi. Igitur Confeſsio debet eſſe Clara, & integra; ita ut explicentur peccata prout ſunt in conſcientia. Unde eum pœnitens vult ſacere Confeſsionem generalem, prius explicet peccata nondum Confeſſa, ac ſubinde eetera vitæ ante actæ.

109. Inq. 3. An qui habuit rem eum ſemina debeat explicare copulam? R. affirm. conſtat ex propoſ. 25. damnat. ab Alexand. VII. *Qui habuit copulam cum ſoluta ſatisfacit Confeſſionis præcepto dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem*. Merito damnata eſt hæe propoſitio; quia alias non eſſet obligatio expllcandi ſubſtantiam peccati, quia copula ſubſtantialiter diſſert ab omni alio peccato eontra caſtitatem. Unde non bene dicit Concina hanc damnatam theſim eſſe legittimum ſœtum opinionis negantis neeeſsitatem confitendi eircumſtantias aggravantes intra eamdem ſpeeiem. Nam copula non eſt eireumſtantia aggravans malitiam, ſed peccatum ex ſe diſtinctum. Imo copula ſpecie differt a tactibus ad eam non ordinatis. Vid. Salmant. ibi n. 129. Quod copula habeatur majori libertate, eognitione, intenſione, aut delectatione ſunt circumſtantiæ eam notabiliter aggravantes, quas non eſſe neeeſſe, nec conveniens explieare in hae materia ſateri debet ipſe Concina. Igitur ſine cauſa injuria afficit opinionem ab Auctoribus virtute, & doctrina ſulgentibus propugnatam. Videas eum *lib. 1. de Pœnit. diſſ. 4. cap. 7. n. 15.*

110. Inq. 4. An ſemina gravi fundamento timens, quod ex tevelatione ſui peccati Confeſſarius eam ſollieitabit, poſsit ſaeere integritatem moralem tacendo illud peccatum ſuppoſita urgentia Confeſsionis? R. neg. quia ea, quæ ſunt de præcepto omittenda non ſunt propter ſcandalum vitandum. Si mulier poſsit adire alium Confeſſarium, ad id tenetur ſub gravi: ſi vero nequeat, & neceſsitas confitendi urgeat, debet integre confiteri ob rationem expoſitam, adductam a D. Thom. 2. 2. *q.* 43. *a.* 7. *in corpor.* Neque urgere Confeſsionem eenſendum eſt ob lucrandum Jubilæum, ſeu Indulgentiam plenariam; neque hae de eauſa poteſt fieri Confeſsio moraliter integra, eſto vere adſint motiva illam alias faciendi; quia deeſt urgentia confitendi. Ad Confeſsionem enim moraliter integram faciendam non ſolum requiritur eauſa gravia tacendi crimen, ſed etiam urgens neeeſſitas confitendi, ut diximus ſupra.

111. Inq. 5 Cur debitis eonditionibus ſit licita integritas moralis Confeſsionis? R. Ideo eſſe lieitam quia præceptum integritatis phyſicæ eſt poſitivum non obligans eum notabili detrimento extrinſeco proprio vel alieno. Nam ut ait S. Bern. lib de precept. & diſp. *Quod propter Caritatem introductum eſt non debet contra caritatem exercert*. Nee obeſt ſi contra hoc inferas. erg. ſemina prævidens detrimentum ſpirituale Confeſſarii poteſt, & debet taeere crimen ex quo illud ei obvenit. R. enim neg. eonſeq. quia detrimentum Confeſsarii eſt ei voluntarium; detrimentum autem voluntarium non excuſat a præcepto integritatis phyſicæ Confeſsionis.

112. Inq. 6 Quomodo remittantur peccata in eaſu integritatis moralis lieitæ? R. Peccata confeſſa remitti *directe in vi abſolutionis*; peecata vero omiſſa *indirecte ex conditione gratiæ*. Cum enim gratia ſit ineompatibilis eum peccato gravi, expellit omnia *directe*, eſto abſolutio ſolum ſupra Confeſſa directe eadat. Ita igitur aceidit cum peccatis invineibiliter oblitis. Optime hoe parificatur exemplo hoſtiæ conſeeratæ in qua *ex vi verborum*, & *directe* ſolum ponitur corpus Chriſti. At *ex conditione corporis vivi* ponitur ſanguis eum eeteris ad ejus integritatem requiſitis.

113. Inq. 7. An ſi Confeſſarius vidiſſet Petrum oecidiſſe hominem, & Pettus peteret abſolutionem *ab eo quod ſcit*, poſset illum abſolvere? R. neg. quia non ſufficit quod Confeſsarius ſciat peccata pœnitentis, ſed inſuper requiritur quod ſciat illa ſubjieere Eecleſiæ clavibus, ſe aecuſando de illis. Si vero Pœnitens diceret: *Accuſo me de peccato, quod ſcis, aut me vidiſti perpetrare*, jam illud confiteretur, & de eo ſe aecuſat; unde ſuppoſito dolore, & propoſito poſset abſolvi.

P U N C T U M XIII.

De circumſtantiis peccatorum.

114. Inq. 1. Quid & quotuplex ſit circumſtantia? R. quod circumſtantia eſt: *accidens actui humano extrinſecus proveniens*. Ex hae definitione patet quod circumſtantia eſt quid aecidentale actui humano ſive bono; ſive malo: Nunc ſermo ſolum eſt de actu malo, ſeu de peccato. Sunt autem ſeptem circumſtantiæ hoc verſiculo comprehenſæ: *quis, quid, quibus auxiliis, ubi, cur, quomodo, quando*. *Quis*, denotat perſonam ſeu ejus ſtatum, ſi ſit Sacerdos, aut laicus. *Quid* quantitatem objecti, ut ſi furtum fuit maius aut minus. *Quibus auxiliis* indicat media ſeu inſtrumenta ad peccandum, ut ſi quis mediante ſemina aliam ſeduxit. *Ubi* innuit locum, ut ſi furtum fiat in loco ſacro. *Cur* prodit finem

ex-

extrinſecum, ut ſi quis furetur ad mœchandum. *Quomodo* deſignat modum peccati, ut ſi ſuit cum ſævitia, vel cum magna intenſione, cognitione &c. *Quando* denique ſignificat tempus, ut ſi peccatum publicum committatur, v.g. die veneris Sancti. Vide *tract.* 5. *a num.* 144.

115. Poſſunt circumſtantiæ diſtingui ſpecie phyſica, & ſpecie morali. Primo modo differunt quando v. g. homicidium fit enſe, lapide, aut ſclopo; at de eis ſic ſumptis non loquimur in præſenti. . Loquimur quippe de circumſtantiis in linea morali. In linea autem morali ſunt in triplici differentia; nam aliæ ſunt *mutantes ſpeciem*: aliæ *aggravantes intra eamdem ſpeciem*: & aliæ *diminuentes*. Circumſtantia mutans ſpeciem eſt: *accidens actus humani oppoſitum diſtinctæ virtuti, vel eidem diverſo modo*. Ut circumſtantia loci ſacri, vel rapinæ in ſurto. Circumſtantia aggravans eſt: *accidens actus humani augens malitiam intra eamdem ſpeciem*. Ut quod peccatum fiat majori cognitione. Circumſtantia diminuens eſt: *accidens actus humani minuens malitiam intra eamdem ſpeciem*. Ut peccatum ex fragilitate, aut ignorantia eſto culpabili, quod quidem minoris eſt malitiæ, quam peccatum ex electione ejuſdem ſpeciei.

116. Cum igitur de fide ſit circumſtantias mutantes ſpeciem debere confiteri, fere innumeræ excitantur quæſtiones circa illas. Alii enim putant ſpecie differre quaſdam circumſtantias, quæ juxta alios ſolum ſunt aggravantes intra eamdem ſpeciem, & e contra. Unde oritur prolixa lis; diffuſioque maxima in hac materia, utpote quæ per totam Theologiam moralem tranſcendit. Nos vero brevitatis gratia ſolum illas circumſtantias frequentiores, ac magis neceſſarias integritati Confeſſionis ſumatim innuemus ſeqq. §§.

§. I.

Quis.

117. Hac circumſtantia denotatur ſtatus, conditio, & officium perſonæ. Unde ligatus voto caſtitatis debet illuſt exprimere in Confeſsione circa omnia peccata ſive interna, ſive externa contra eam commiſſa, & etiam circa ea, ad quæ alium induxit, ſive ſecum, ſive cum aliis perpetranda, quia in omnibus violat votum, quod abſolute emiſſum ad omnia ſe extendit. Religioſus debet manifeſtare ſuum ſtatum, quia in voto ſolemni adeſt circumſtantia aggravans notabiliter, quæ agnoſci, & fateri faciliter valet. Sacerdos peccans contra caſtitatem dum Euchariſtiam portat, aut immediate poſt ejus ſumptionem: debet exprimere hanc circumſtantiam ob irreverentiam Sacramento illatam. Habens caſtitatis votum peccans cum alio illud etiam habente, ſive externe, ſive interne per deſiderium, aut complacentiam, utriuſque votum debet exprimere. Idem eſt de conjugato, qui pariter explicare tenetur ſtatum Matrimonii,& inſuper conditionem alterius perſonæ, circa quam peccavit in hac materia, ſi forte ligata ſit vinculo voti, Matrimonii, vel alicujus cognations. Baptizatus accedens ad non baptizatam debet fateri hanc circumſtantiam.

118. Conſtitutus in dignitate, aut officio publico peccans publice in quacumque materia debet explicare peculiare ſcandalum; cum ex officio ad oppoſitum teneatur. Secus autem in peccatis prorſus occultis ſecluſo voto perpetratis. Hinc inferunt aliqui, quod ſi Prætor Civitatis, aut cuſtos vineæ occulte furentur, non tenentur manifeſtare ſuum officium: hoc quippe licet obligentur ad vitanda aliorum furta; non vero propria.

119. Sed ratio hæc ad ſummum probat, non dari ibi peccatum ſpecie diſtinctum, quo admiſſo, adhuc remanet circumſtantia aggravans injuſtitiam furti, quæ facile agnoſci, & confiteri debet; ideoque exprimenda eſt in Confeſſione. Sine dubio enim furtum commiſſum a Prætore, aut cuſtode rei fædius, ac gravius eſt perpetrato a quolibet alio. Juxta omnes ſi Prætor, cuſtos, aut alius quicumque adſtrictus ex officio ad vitanda furta, ſeu alia peccata, ad ea incitaret ſuo pravo exemplo, vel quod pejus eſt favore, aut conſilio, peculiariter peccaret contra proprium officium. Unde ſi Parochus rem haberet cum ſua parochiana, vel eam ſollicitaret, deberet ob prædictam rationem ſuum munus exprimere in Confeſsione.

120. An autem circumſtantiæ Epiſcopi, Sacerdotis, aut Prælaturæ debeat pateſieri? Variant Authores. Ego tamen cenſeo, quod in peccatis venereis, etiam internis tam in Epiſcopo, quam in Sacerdote debet exprimi utriuſque dignitas, quia ratione majoris conſecrationis, quæ reperitur in Sacerdote, & amplioria in Epiſcopo, adeſt circumſtantia notabiliter aggravans, & poteſt facile declarari; & a fortiori in peccatis cum alia perſona perpetratis debet Epiſcopus, aut alius peculiari Prælatura ſive ſæculari, ſive regulari ornatus exponere ſuam dignitatem, quia ſicut illis debetur ſpecialis reverentia, ita in eorum peccatis cum complice commiſsis adeſt ſpecialis diſsonantia, & ſpeciale ſcandalum reſpectu complicis.

121. Quamvis novitius, & novitia, ſecluſo voto, non teneantur in peccatis carnis prorſus occultis circumſtantiam noviziatus exprimere; tamen ſi fornicentur, debent ipſi, ac eorum complices eam manifeſtare ob notam, & in-

& infamiam, ad quam exponunt Religionem, & ob alia inconvenientia, quæ ex fornicatione obvenire poſſunt, tum ipſis Novitiis, tum Religioni. Ita N. Salm. Schol. *tract.* 24. *diſp* 8. *n.* 114. Sponſus, & Sponſa, & cum eis rem habentes illorum conditionem exponere debent, quia fornicatio in illis addit circumſtantiam ſpecie diverſam ob injuriam ex fidei ſponſalium violatione invicem irrogatam. Similiter Virgo, quæ primo fornicatur, maxime dum eſt ſub cura parentum debet promere hanc circumſtantiam, quia tam ſibi, quam parentibus irrogat peculiarem injuriam. Et idem eſt, ſi inconſultis parentibus Matrimonium contrahat. Si autem femina non ſe accuſet de Virginitate amiſſa, Confeſſarius non interroget, vel caute ſe gerat. Eunuchus debet explicare ſuam impotentiam in peccatis carnis: addit enim diſtinctam ſpeciem contra naturam.

122. An Confeſſarius ſecluſo omni reſpectu ad Confeſsionem peccans cum pœnitente teneatur id fateri? Diviſi ſunt Autores: arbitror tamen teneri; quia licet non adſit inter Confeſsarium, & Pœnitentem cognatio ſpiritualis proprie talis; hæc quippe non oritur ex collatione aliorum Sacramentorum præter Baptiſmum, & Confirmationem, ut expreſse decrevit Bonif. VIII. in *Cap.* 3. finali de *Cognat. Spirit. in 6.* Verum adeſt quodam fœdus, & familiaritatis vinculum ſimile cognationi Spirituali. Hoc autem fœdus, aut familiaritatis vinculum non eſt proprie tale, nec contrahitur per unam, vel per alteram Confeſſionem obiter factam.

§. II.

Quid.

123. Hæc circumſtantia innuit quantitatem, & numerum peccatorum, licet indiſtincte repeoriantur in eodem actu. Unde ſi eodem actu quis furetur a pluribus materiam gravem lædendo graviter ſingulos; vel hoc eodem actu deſideravit, concupivit plures feminas; vel infamat totam familiam, vel occidit decem homines; aut propoſuit non jejunare tota Quadrageſima; vel Sacerdos non recitare pluribus diebus; vel ſcandalizat quis plures; licet hæc, & alia hujuſmodi fiant eodem actu, debent in Confeſsione explicari. Imo in peccatis ſcandali, & jactantiæ exprimenda eſt etiam ſpecies peccati, nam minime ſufficit dicere ſolum ſcandalum, & jactantiam; jactans enim ſe de peccato (niſi ſit præciſe de arte, modo, aut dexteritate) approbat illud, ſimulque ſcandalum audienti ejus cauſat. Idem eſt de conſulente quodlibet opus illicitum.

124 Si quis in eadem rixa alium pluribus contumeliis ejuſdem rationis afficit, unum moraliter peccatum committit. Idem eſt de pluries alium eodem actu percutiente, vel detrahente. At ſi contumeliæ, aut detractiones ſint diverſi generis, ut eſse mendacem, furem, Judæum, inſpici debent circumſtantiæ, quia inter plebejos non ſumuntur, ut injuriæ graves; at inter nobiles graviter lædunt, ideo exprimendæ ſunt, utpote gravem læſionem inferentes, præcipue dum redundant in totius familiæ infamiam. Eodem modo detrahens de una communitate, aut familia, explicare debet numerum perſonarum; unaquæque enim habet jus ad ſuam famam, in qua læditur per detractionem totius Communitatis. Quod dicitur de actibus externis, intelligas de internis deſideriis, aut complacentiæ in quacumque materia.

125. Similiter debet exprimi odium erga Parentes, Avos, & fratres, ac vice verſa, quia his debetur peculiaris pietas, & reverentia. Idem eſt a fortiori de contumelia, & quacumque læſione externa, quæ reſpectu parentum, aſcendentium, fratrum, & conjugum inter ſe addit malitiam ſpecie diverſam. Pariter in peccatis carnis cum cognatis debet exprimi inceſtus, & peculiariter conſanguinitas, affinitas, cognatio legalis, ac ſpiritualis. Item primus gradus lineæ rectæ, aut tranſverſalis, ut peccatum filii cum Matre, aut noverca, vel filiæ cum Patre, aut vitrico, vel fratris cum ſorore, quia ſaltem in his adeſt diſtincta ſpecies. Inceſtus quippe eſt ſpecies luxuriæ non infima, ut quidam putant, ſed ſubalterna, admodum ſpecie luxuriæ contra naturam, quæ eſt ſubalterna ad pollutionem, Sodomiam, & beſtialitatem, quæ etiam diſtincte detegi debent in Confeſſione.

126. Porro circa ſodomiam explicari debet, an fuerit agens, vel patiens, & an cum femina, vel cum mare. Primi ratio eſt, quia in agente ſupponitur pollutio. Secundi autem, quia variat ſpeciem. Nota, quod in coitu ſomitico debent explicari, ſi fiat inter cognatos, gradus inceſtus ſupra memorati. Similiter variat ſpeciem congreſſus cum dæmone ſive incubo, ſive ſubcubo, quia ſuperſtitione eſt permixtus. Pariter explicari debet copula Catholici cum Infideli, Judæa, aut hæretica. Ita *ſalm. ubi ſup. n.*139 Nam prima addit ſpeciem ſacrilegii contra reverentiam Religionis Chriſtianæ, & ſecunda ad eandem ſpeciem reducitur. Qui relicta fide Catholica ad alias ſectas tranſit, debet exprimere num ad Judaiſmum, Paganiſmum, vel hæreſim; differunt quippe ſpecie. In peccato beſtialitatis de materiali eſt diverſitas beſtiarum; ideo opus non eſt explicare ſi fuit cum ove, aut capra.

127. Bla-

127. Blaſphemiæ contra Deum, Beatiſſimam Virginem, & Sanctos debent diſtincte explicari; ſicut etiam ſi unico actu quis blaſphemat contra duodecim Apoſtolos; item ſi contineant hæreſim, vel procedant ex odio, aut cum contumelia, ſeu convitio peculiari tribuendi eis res turpes, vel quid ſimile, aut imprecando eis deſtructionem, vel aliud malum. Qui violat votum confirmatum cum juramento debet utrumque exprimere; adeſt enim aliud peccatum ſpecie diverſum contra Religionem. Pater, ſeu Prælatus omittens correctionem filiorum, aut ſubditorum debet explicare qualitatem omiſſionis; quia ad correctionem proximi tenetur ex caritate; ad ſubditorum vero ex juſtitia. Confeſſarius in peccato abſolvens continuo plures, tot peccata confiteri debet quot perſonas abſolvit. Adminiſtrans pariter in lethali Euchariſtiam fateri debet ſaltem vices, ſeu occaſiones, quibus ſic illam miniſtravit. Hæc & alia eorumque ratio patent ex ſuis locis. Sufficiat hic innuiſse, ut de ceteris judicium efformetur: alias tota Theologia hoc loco transferibenda foret. De blaſphemia poteſt videri Tract. X. a n.175.

§. III.

Ubi, quibus auxiliis, cur.

128. *Ubi* deſignat locum, in quo peccatum committitur: qui duplex eſse poteſt, alius publicus, qui addit culpæ circumſtantiam ſcandali, de quo jam dictum eſt. Alius ſacer, qui addit peccato circumſtantiam ſacrilegii, de quo ſimiliter actum eſt ſufficienter. Cit. Tract. X. num.167.

129. *Quibus auxiliis* innuit inſtrumenta, ſeu media, quibus aliquis utitur ad peccandum. Varietas materialis inſtrumentorum, ut enſis, aut pugionis, ſeu ſclopeti ad occidendum non addit circumſtantiam in Confeſsione aperiendam, niſi alias inſtrumentum eſset prohibitum, ut quidam ſclopeti, aut gladii parvi; tunc enim adeſt ſpeciale peccatum neceſsario detegendum. Sicut etiam quando inſtrumenta, vel media opponuntur aliis virtutibus; ut ſi quis uteretur rebus ſacris, pacto dæmonis, arte magica, aut ſimilibus, de quibus nemo ambigit manifeſtari debere in Confeſsione.

130. Incitatio ad peccatum, quidquid alii ſentiant, exprimi debet; quia in eodem actu adeſt duplex peccatum ad minus, unum illius ſpeciei, ad quam incitatur, aliud ſcandali. Unde qui incitat feminam ad copulam, debet exprimere incitationem; quod verum eſt quamvis femina ſit meretrix; quia licet illa ad peccandum ſit parata habitualiter; comiſit tamen actualiter illud peccatum ad quod incitatur, & cujus reus eſt incitator. Qui ad idem peccatum perpetrandum utitur mediatricibus debet fateri earum numerum: nam qui ad rem habendam cum una utitur duplici mediatrice ſaltem ſeptem peccata commiſit. Cum unaquaque mediatrice duplex ſcandali, & luxuriæ, & triplex cum complice, nimirum ſcandali, incitationis, & fornicationis. Quamvis inductio ad peccata venerea debeat diſtincte explicari a feminis; in viris tamen non requiritur ejus expreſſio, quia ſupponitur reſpectu mulierum. At reſpectu alterius viri exprimi debet, quia tunc non ſupponitur.

131. *Cur* denotat finem extrinſecum, ut ſi quis furetur ad peccandum: quo in caſu debet utrumque peccatum explicari, quia tunc furtum non ſolum eſt malum, ut furtum, ſed etiam ut medium ad aliud peccatum. Si autem verba turpia aut tactus ordinentur ut media ad copulam, hac immediate ſequuta, ſufficit eam fateri. Si vero copula non habeatur, aut differatur, ita ut moraliter diſcontinuetur a verbis, vel tactibus, hæc debent exprimi habita fuiſſe cum illo pravo fine. Si quis omiſit ſacrum ob ſtudium ſufficit fateri ſacri omiſſionem; quia cum ſtudium in ſe non ſit malum, non magis peccat omittens ſacrum ob illud, quam omittens ex otioſitate, quo in caſu apud omnes ſufficit manifeſtare dictam omiſſionem. Si quis peccaret, ex voluntate adeo prava, ut peccaret abſque alia cauſa movente aut impellente, deberet hoc exprimere; quia ſic peccare plus dæmonis quam hominis eſt.

§. IV.

Quomodo, quando.

132. *Quomodo* indicat modum quo ſit peccatum, puta cum tanta intenſione, duratione, contemptu, ignorantia, libertate, conſuetudine &c. Intenſionem opus non eſt confiteri, niſi ex ea inducatur effectus ſpecie diverſus; ut ſi ex vehementi odio quis occidat alium, ejuſque membra diſcerpat, in quo adeſt nova ſpecies ſævitiæ, aut feritatis, & ſic de aliis. Duratio licet non addat malitiam ſpecie diverſam, ideoque non detur per ſe obligatio eam fatendi; tamen quando eſt diuturna exprimi debet propter multiplicationem numericam peccatorum, quæ frequenter adeſt in longa duratione, v. g odii, aut moræ culpabilis reſtituendi, vel in peccatis continuatis luxuriæ, debent enim omnia explicari meliori modo, quo poſſint. Contemptus materialis & generalis non eſt neceſſario manifeſtandus, ſicut inobedientia generalis, in omni enim peccato reperitur. At

contemptus formalis legis, Legislatoris, aut Superioris omnino eſt manifeſtandus. Vid. *tract. 3. a n. 96.*

133. In modo coeundi ſi invertatur abſque cauſa ordo naturalis adeſt ſaltem culpa venialis, & forte mortalis, ſi præpoſtere fiat congreſſus ſecluſa neceſſitate adhuc inter conjugatos, quia multum diſſonat a ratione talis coitus proprius beſtiarum: nec fit abſque tactibus, ſodomiticis, qui variant ſpeciem, ut docent N. Salm. Schol *ubi ſup. num. 168.* Quoties infertur vis ſeu violentia ad extorquendum conſenſum feminæ ad copulam, ſive alterius ad furtum, vel ad aliud quodlibet peccatum debet modus exprimi, quia datur alia ſpecies peccati, ut ſtupri, vel raptus, rapinæ, vel ſimilis.

134. Ignorantia culpabilis, qua quis peccat, opus non eſt regulariter promere; quia non variatur peccatum, nec judicium Confeſſarii: ejuſdem enim rationis eſt omiſſio Sacri, aut jejunii ſcienter, vel ignorantia culpabili appoſita. Quando ignorantia eſt in ſe peccatum diſtinctum, ut ignorantia Myſteriorum fidei planum eſt debere confiteri, ut ex dictis ſuo loco patet. Similiter ſi ignorantia eſto culpabilis excuſet ab incurrenda cenſura. Et idem eſt juxta plures ſi ignorantia talis ſit, ut peccatum alias grave transferat in veniale; ſed revera in hoc caſu opus non eſt fateri peccatum, nec ejus ignorantiam, & multo minus ſi fuit invincibilis, ut ex ſe liquet. Si ignorantia afferat periculum incidendi in peccatum ſpecie diſtinctum, ut ſi quis ſe exponat periculo committendi adulterium, vel ſacrilegium ex ignorantia ſtatus feminæ, abſdubio debet confiteri; ideoque ignorantia affectata ad liberius peccandum manifeſtari debet, quia plerumque ſimile periculum affert.

135. Conſuetudo peccandi exprimi debet, quia *in fieri*, ſeu *active*, vel etiam *conſequenter* addit novum peccatum, nempe periculi alia committendi, & exiſtendi in peccato, ut patet ex ſupradictis. P. Concina ubi proxime *cap. 5. num. 23.* probare conatur intentum hac ratione: *Confeſſarius interrogare de conſuetudine pœnitentem jure poteſt; ergo manifeſtare conſuetudinem pœnitens adſtringitur.* Ratio hæc, quam non ſemel repetit, futilis, & fallax eſt. Adſtringitur utique pœnitens reſpondere Confeſſario de conſuetudine interroganti; hoc jam de fide eſt; non tamen eſt de fide quod pœnitens teneatur fateri conſuetudinem Confeſſario non interroganti. Præterea pœnitens debet manifeſtare Confeſſario interroganti aliqua, quæ per ſe fateri non tenetur, ut patet in peccato veniali, quod per ſe non tenetur fateri; interrogatus vero a Confeſſario tenetur, juxta Concinam ibi *cap. 3. num. 6.* ubi ſupponit teneri, licet an ſub gravi anceps maneat. Igitur pœnitens interrogatus debet fateri etiam peccatum, quod alias non tenebatur fateri: ergo ejus ratio non tenet.

136. Quod clarius apparet notando quod pœnitens interrogatus a Confeſſario tanquam Judice, aut Medico, debet fateri, non ſolum conſuetudinem peccandi, & circumſtantias notabiliter aggravantes, vel minuentes peccata alias confeſſa, aut aliqua venialia, ſed etiam radices, & inclinationes peccatorum, quas per ſe non interrogatus poteſt omittere, ut docent N. Salm. Schol. *ubi ſup. num. 127. in fine.*

137. Quare ratio præcipua cur pœnitens, etiam non interrogatus debet fateri conſuetudinem eſt, quia per illam *in fieri*, aut etiam *conſequenter* exponit ſe periculo committendi alia peccata; quod utique novum peccatum eſt: igitur conſuetudinarius debet fateri conſuetudinem: & dum non valet manifeſtare ſingula peccata, declaret tempus, voluntatem, & occaſiones eorum faciliori modo, quo poſſit.

138. *Quando* denotat tempus. Peccare in die feſto eſt circumſtantia peccati; ſed non tanta, juxta plures, ut neceſſario exprimi debeat. Verum ſi die Veneris Sancti committantur peccata publica, adeſt circumſtantia irreligioſitatis peculiariter oppoſitæ ſanctitati diei dicati ad recolendam paſſionem Domini. Idem eſt ſi immediate poſt celebrationem, aut ſumptionem Euchariſtiæ quis ſe polluat, fornicetur, vel alia peccata carnis perpetret, aut ſi portans in pectore Sacramentum Euchariſtiæ, vino ſe inebriaret, Sacramentum ludibrio exponendo. In his caſibus adeſt circumſtantia peccati ſpecie diſtincti ob graviſſimam irreverentiam in tantum Sacramentum. Verum dum mora notabilis interfluit inter ſumptionem Sacramenti, & peccatum, non adeſt peculiaris illa irreverentia, nec malitia ſpecie diverſa, ſto Sacerdos, vel laicus peccet eodem die, quo Euchariſtiam ſuſcepit, ut cum communi Theologorum docent N. Salm. Schol. *ubi ſup. 175.*

139. Concina circumſtantiam cujuslibet peccati in die Communionis perpetrati exprimi debere, ait, in Confeſſione, ſed ejus ratio non convincit. Probat enim ſuam ſententiam hac interrogatione: *Quodnam majus judicium ſacrilegam fuiſſe Communionem, quam flagitium patratum illo ipſo ſanctæ Communionis die?* Si hæc ratio teneret, poſſet quis inferre: ergo communio S. Petri in nocte cœnæ ſacrilega fuit, quia illa ipſa Communionis nocte peccavit. Cum vero hoc ſit valde abſurdum, non concludit interrogatio Concinæ. Si ejus judicium valet, celebratio matutina cujuſcumque Sacerdotis, quæ-

quantumvis devota, in eo, qui ex fragilitate veſpere, aut nocte peccat, ſacrilega foret judicanda, quod non eſt admittendum.

PUNCTUM XIV.

An circumſtantiæ notabiliter aggravantes intra eandem ſpeciem debeant neceſſario manifeſtari in Confeſſione?

140. Circa hanc difficultatem, quæ ex gravibus Theologiæ Moralis eſt, duplex militat ſententia: utraque adeo probabilis, adeoque tum ratione, tum patronis munita, ut intellectus omnibus attente perpenſis, jam in unam, jam in alteram perpendat. Unde Auctores, qui judicii maturitate pollent, licet propriam defendant, alterius tamen ſententiæ probabilitatem agnoſcunt. Hac methodo vere ſapienti procedunt perdocti Salmant. Schol qui ob auctoritatem D. Thomæ mox promendam, ſententiam negativam defendunt, *Tract.* 24. *diſp.* 8. *a. n.* 81.

141. Alia ſatis diverſa methodo, & via diſcurrit P. Concina aſſruens nulla omnino firma ratione fulciri ſententiam negativam, eſſe penitus *falſam*, & *improbabilem*. neque eam docuiſſe D. Thom. Imo quia Patres Salmant. venerantur Angelicum, ut præfatæ ſententiæ præceptorem, bis ſe jactat contra illos deſcendere in arenam, inſultans eis tanquam Leoni mortuo, unde cum omni jure divino, & humano ſimus obſtricti vindicare honorem parentum, quorum doctrinam, ut a mente D. Thomæ aberrantem publice ſugillatam conſpicimus: ideo, ne eam legentes incaute diſcipulos indivulſos Angelici Doct. ab ejus doctrina declinaſſe ſuſpicentur, cogimur in primis eos vindicare: deinde quædam notatu digna exponemus: ac demum mentem noſtram de hac controverſia aperiemus.

§. I.

Vindicantur PP. Salmanticenſes.

142. Patres Salmanticenſes ſententiam negantem obligationem fatendi circumſtantias notabiliter aggravantes intra eamdem ſpeciem amplectuntur, eamque probant primo ex D. Tho. *in* 4. *diſt.* 16. *q.* 3. *ar.* 2. *q.* 5. dicente: *Ad quintam quæſtionem dicendum, quod omnes circumſtantias confiteri eſt impoſſibile, quaſdam autem confiteri eſt de neceſſitate ſalutis; ſed in hoc eſt differentia opinionis. Quidam enim dicunt, quod omnes circumſtantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt confiteri neceſſitatis eſt, ſi memoriæ occurrant. Alii vero dicunt, quod non ſint de neceſſitate confitendæ*, NISI CIRCUMSTANTIÆ, QUÆ AD ALIUD GENUS PECCATI TRAHUNT, ET HOC PROBABILIUS EST. Cum hæc verba adeo decretoria ſint, ut nemo niſi ſponte cæſpitans dubitare de eis poſſit: Concina tamen ea obnubilare conatur dicens ſe doctrinam D. Thom. *vindicare ab interpretamentis Salmanticenſium*, iſtoſque laxam doctrinam Angelico velle tribuere. Ita ait *lib.* 1. *de Pœnit. diſſ.* 4. *cap.* 6. *per totum*.

143. In primis Patres Salmant. depromunt textum D. Thomæ abſque ulla interpretatione in ſenſu litterali, obvio, & naturali, ut quiſque eernere valet: ergo Concina ſcribens: *Doctrina D. Thomæ vindicatur ab interpretamentis Salmanticenſium*: dat occaſionem decipiendi incautos contra honorem tantorum Patrum. Nulla enim ſunt interpretamenta ex parte Salmanticenſium.

144. Deinde, quod D. Thom. loco laudato, & alibi ſententiam negativam conſtanter docuerit fere omnes graviores Theologi tam intra, quam extra ſcholam ejus unanimi conſenſu teſtantur ante, & poſt Salmanticenſes, exceptis quibuſdam paucis Dominicanis. Præter Sotum, D. Antoninum & plurimos antiquiores, & alios recenſiores, noviſſime etiam id ſincere fatetur perdoctus Cuniliati in præſenti controverſia; Ecce ſubinde quidam ejus confeſſionem incruſtare velit.

145. Verum adeſt teſtis penitus impartialis omni exceptione major, acerrimus nempe Antiprobabiliſta, inclituſque Doctor Fagnanus, qui eandem ſententiam propugnat in *lib* 5. *Decr. de Pœnit. & remiſſ. Cap. omnis. num.* 45. ubi expoſita ſententia affirmativa ait: *Sed contra pleriſque arbitrantur eſſe aperiendas illas tantum circumſtantias, quæ mutant ſpeciem peccati. Quod cenſent S. Thom. S. Bonavent. S. Anton. Scotus, Durand. Palud. Lab. Hadr. Turrec. Sylv. Covarr. & alii complures. Et hanc opinionem teſtatur eſſe probabiliorem S. Thom. in* 4. *diſt.* 16. *q.* 3. *a.* 2. *q.* 5. *& S. Bonav. diſt.* 17. *a.* 2. *q.* 3. *n.* 133. *veriorem Sylveſt. communiorem, & probabiliorem Navarr. in Man. cap.* 6. *num.* 6. *Ubi oſtendit oppoſitam ſententiam eſſe multis difficultatibus, ſcrupulis, & periculis obnoxiam, & pluribus hanc tuetur, cui hodie aperte ſuffragatur Concil. Trid. Seſſ.* 14. *de Pœnit. Sacram. cap.* 5. Hæc doctiſſimus Fagnanus, qui ſapientia, eruditione, & præſertim judicio diſcretivo circa auctores, opiniones, & Sac. Canonum intelligentiam multos abs dubio excellit: igitur injuſte carpuntur PP. Salmant. eo quod ſententiam præfatam tanquam de mente D. Thomæ tueantur: cum tam ejus domeſtici, quam extranei idipſum teſtentur.

146. Sed ait Concina ibi n. 10. *gratis concedere ambiguam eſſe S. Doct. mentem, hoc enim eſt, quod ad ſumum contendere Salmanticenſes poſſunt*. Reſp. non poſſe a nobis admitti, quod gratis concedere dicit, cum ipſe viderit Natal. Alex. in eodem numero ab eo citato dicentem, quod D. Thom.

Digitized by Google

Thom. *Rotunde* aſſeruit ſententiam negativam, & Salmanticenſes affirmantes D. Thom. pro ea *evidenter* ſtare. Numquid *rotunda* aſſertio, aut *evidens* reſolutio ambigua eſt? Denique Concina ait D. Thom. loqui in laudata authoritate de circunſtantiis aggravantibus intra lineam venialitatis. R. Quod licet poſtea loquatur D. Thom. de circumſtantiis levibus ſpeciem mutantibus; verum in præfata authoritate ſolum agit de illis, quæ intra eandem ſpeciem graviter aggrabant; & de illis docet ſententiam negantem eas confitendi obligationem.

147. Quod patet, quia expreſſe ait: *Alii dicunt, quod non ſint de neceſſitate confitendæ, niſi circumſtantiæ, quæ ad aliud genus peccati trahunt*; ET HOC PROBABILIUS EST. Nec ſuaderi valemus D. Thom. in præfatis verbis loqui de circumſtantiis levibus. Tum quia de his non erat *differentia opinionis*: tum quia hoc non *probabilius*, ſed certum eſt: tum quia ſic non reſolvit D. Thom. quæſtionem, ſed dicit, quod omnes ſciunt, vel quod nemo unquam dubitavit; omnes enim ſciunt peccata venialia non eſſe materiam neceſſariam confeſſionis. Ideo alii Dominicani de hac veritate convicti dicunt, quod ſi amplius vixiſſet, mutaſſet ſententiam; ut infra dicemus de inclito Cano: ergo illam aperte tenuit. Unde conſtat, Patres Salmant. optime calluiſse mentem. D. Thomæ.

148. Diſplicet ſummopere Sanctis eorum facta, aut dicta etiam dum forent minus recta, fictionibus, fabulis, aut excuſationibus a veritate alienis defenſari: nam cum Deus ipſa veritas ſit, non eſt Deus ubi veritas non eſt. Unde dato quod Sanctus Thomas ſcripſiſset doctrinam minus ſanam, aut laxam non deberet falſis interpretationibus excuſari. Quid igitur tunc agendum? Vel tacere omnino, vel dicere verum. Ita ſe gerunt homines prudentes, vereque ſapientes.

§. II.

Quædam notatu digna.

149. Notandum eſt 1. circumſtantias notabiliter aggravantes debere exprimi ratione cenſuræ, reſervationis, modi reſtituendi, vel alterius capitis, quod neceſsario innoteſcere debeat Confeſsario pro ſuo munere rite obeundo. In hoc omnes conveniunt, & a fortiori, quod ſi ad id interrogetur de illis pœnitens debeat veritatem de plano patefacere.

150. Notandum eſt 2. quod actus exterior non eſt circumſtantia peccati, ſed idem peccatum cum interiori; idcirco eſto vera omnino eſſet ſententia negans circumſtantias notabiliter aggravantes non eſse neceſsario confitendas; actus exterior confiteri deberet, ut peccatum ipſum ſubſtantialiter, vel complementum peccati, ut conſtat tum ex ipſa ratione, tum ex damnatione propoſitionis oppoſitum aſserentis.

151. Notandum eſt 3. quod fere omnes, vel ſaltem plure Auctores ſententiæ affirmativæ juxta ſua principia, nequeunt non eam neceſsario defendere, ne incidant in graviſſima abſurda: in eorum enim principiis occidens unico actu centum homines, unum tantum homicidii peccatum committit cum cirumſtantia aggravante numeri centarii. Habens rem cum matre, filia, aut ſorore, vel id deſiderans committit crimen inceſtus cum circumſtantia aggravante matris, filiæ, aut ſororis, & ſic de aliis. Unde coguntur defendere has, & ſimiles, quas ipſi vocant circunſtantias *notabiliter aggravantes*, fatendas eſse in Confeſſione, alias confeſſio non foret integra.

152. Verum apud Patres Salmanticenſes, qui in exemplis adductis, & aliis ſimilibus non agnoſcunt circumſtantias notabiliter aggravantes, ſed mutantes ſpeciem, aut plura peccata moraliter diſtincta, ut in exemplo occiſionis, eſto negent obligationem illas fatendi, non ſequuntur eadem abſurda, quia ſupponunt circunſtantias mutantes ſpeciem, & omnia peccata, etiam moraliter diſtincta neceſsario eſse exprimenda.

153. Unde perperam Concina infert ubi ſupra n. 20. contra Auctores ſententiæ negativæ, quod juxta illos occidens uno actu decem homines poſſit dicere in Confeſſione: *ſemel homicidavi*. Qui unico actu concupivit adulterari cum centum Uxoribus: *ſemel animum habui adulterandi, fornicandi*. Qui coivit cum matre, filia, aut ſorore: *commiſi inceſtum*. Hæc commenta ſunt, quæ numquam Patribus Salmanticenſibus in mentem venerunt; ipſi quippe optime norunt oppoſitum eſse tenendum, prout clariſſime patet in utroque curſu Scholaſtico, & Morali. Nec id latebat Concinam, ſi debita diſtinctione ſcribere voluiſset.

154. Notandum eſt 4. quod licet utraque ſententia in communi, ſeu in modo loquendi, aut ſignificandi plurimum differat, cum una neget, quod altera in communi affirmat; in re tamen ſignificata multum convenit: nam quoties circunſtantiæ variant moraliter judicium Confeſsarii, utriuſque ſententiæ patroni conveniunt eſse aperiendas in Confeſſione; vel quia mutant judicium, ut quidam ajunt, vel quia variant ſpeciem, ut alii affirmant. Unde in ordine ad Confeſſionem minus diſcrepant, quam circa quæſtionem; pro cujus clariori notitia hæc prælibare congruum duximus.

§. III.

§. III.

Propria mens aperitur.

155. Dicendum eſt circumſtantias notabiliter aggravantes, quæ a pœnitente agnoſcuntur, & commode valent manifeſtari, exprimendas eſſe in Confeſſione. Hæc aſſertio probatur a pleriſque ex Concilio Tridentino; ſed revera Concilium non ſe immiſcuit in definiendis quæſtionibus, quæ hinc inde a Catholicis Theologis diſputabantur, ſed ejus ſcopus unice fuit declarare dogmata ad fidem veram ſtabiliendam contra hæreticos. Omiſſa igitur hujuſmodi probatione.

156. Probatur 1. ex Cathechiſmo Romano ejuſdem Concilii interprete *part.* 2. *cap* 5. §. 47. ubi docet, debere manifeſtari in Confeſſione circumſtantias notabiliter aggravantes; ponitque exemplum in furto, de cujus quantitate, ſi magnopere augeatur, præſcribit, quod ſit exprimenda a pœnitente; ergo ita fieri debet.

157. Probatur 2. ratione: Pœnitens ita debet peccata ſua declarare in Confeſſione, ut non relinquat pendulum judicium Confeſſarii circa aliquid grave; ſed non declarando circumſtantias notabiliter aggravantes, puta quantitatem furti gravis, relinquit pendulum judicium Confeſſarii circa aliquid grave: ergo debet illam declarare. Patet minor: quia Confeſſarius audiens a Pœnitente, ſe commiſiſſe furtum grave, dubitat de quantitate, & pendulus manet, an pervenerit ad valorem viginti, quinquaginta, centum, aut mille aureorum Ex quo neceſſario ſequitur, nec poſſe integre judicare de tali peccato, nec applicare illi proportionatam pœnitentiam; quod eſt contra rectitudinem judicis, ac rectiſſimi, & ſanctiſſimi trubunalis Confeſſionis, ut ex ſe liquet; ergo ipſa rectitudo judicii Sacramentalis exigit pateſieri circunſtantias notabiliter aggravantes: quæ ut tales a pœnitente dignoſcuntur.

158. Dicere autem, quod ſufficit Confeſſario agnoſcere gravitatem ſpecificam peccati; & juxta illam imponere pœnitentiam; ad ſummum deſervire valet pro quadam diſtinctione Methaphiſica, & ſpeculativa in ſcholis non ſemel uſitata; minime vero pro doctrina ſana in ſerio tribunali confeſſionis ſequenda; compertum eſt enim circumſtantias intra eamdem ſpeciem ſuperare ſæpe in malitia circumſtantias ſpeciem mutantes. Non ergo ſufficit ad rectitudinem judicii Sacramentalis imponere pœnitentiam juxta gravitatem ſpecificam; pœnitentia quippe ſufficiens pro furto ſex regalium non ſufficit pro furto mille aureorum.

159. Obiicies 1. D. Thomas loco ſupra laudato oppoſitum docet: ergo R. Quod tempore D. Thomæ ſententia negativa probabilior erat, & ideo Sanctus Doctor ibi, & alibi palam illam tenuit, ita ut aliud dicere alienum prorſus a veritate appareat. Unde doctiſsimus Can. *in relect. Pænitentiæ*, *part.* 6. §. *Sed enim*, de hac ſententia loquens ait: *D.Thomas (ut mea fert opinio) ſententiam retractaſſet, ſi tertiæ part extremam manum impoſuiſſet*. Igitur cum alias Catechiſmus Romanus a Pio V. approbatus doceat ſententiam affirmativam, huic jam ut unice in praxi amplectendæ ſubſcribere debemus, auctoritati dicti cathechiſmi acquieſcendo.

160. Obiicies 2. Confiteri circumſtantias notabiliter aggravantes eſt onus valde grave, pluribuſque ſcrupulis obnoxium, cum ſæpe illas pænitens non percipiat: ergo non eſt imponenda talis obligatio. R. Nos neutiquam aſſere omnes circunſtantias notabiliter aggravantes eſſe exprimendas; hoc enim nec eſt poſſibile, nec decet in quadam materia; ſed illas tantum, quæ a penitente agnoſcuntur, & commode valent manifeſtari: in quo nec adeſt onus valde grave, nec ſcrupulis obnoxium. Profecto pœnitens, qui agnoſcit circunſtantiam ſui peccati valde aggravare ejus malitiam, & eam celat in Confeſſione, non prodit verum dolorem, nec ſeriam deteſtationem de ſua culpa; confeſſio enim debet eſſe accuſatio ſeria, doloroſa, verecunda, ſincera, & clara de culpa perpetrata.

161. Inq. An circumſtantiæ notabiliter minuentes intra eamdem ſpeciem ſint neceſſario confitendæ? R. negative, niſi peccatum adeo minuant, ut illud de gravi alias transferant in veniale, ut ſi quis dicat, vel faciat aliquid ex ſe grave ex ſemiplena advertentia. Tunc enim deciperetur Confeſſarius in re gravi, eſſetque mendacium ſacrilege pernicioſum contra ipſum pænitentem. Si autem pænitens certo ſciens tale peccatum ex defectu deliberationis, vel ex alia cauſa ſolum eſſe veniale, nollet illud confiteri, nec teneretur explicare circunſtantiam diminuentem; venialia quippe confiteri perfectionis, non neceſſitatis eſt. Secluſo igitur dicto caſu non eſſe confitendas circunſtantias notabiliter minuentes tenet contra Concinam communis ſententia, & noviſſime Cuniliati *tom.* 2. *pag.* 160. Et antea Catech. Roman. cap. citat. in fine.

162. Pro coronide notet Confeſſarius ne ſit nimis anxius in inquirendis peccatorum cicunſtantiis, quæ ſpeciem non mutant; neque enim Deus eſt rigidus exactor, ſed benignus Pater, qui ad ſe vero dolore, & ſincero corde confugientes, piiſsime recipit. Unde ſufficit, quod explicentur in Confeſſione illæ circunſtantiæ, quæ facile cognoſci, & confiteri valent. Præcipue in circunſtantiis libidinoſis caute ſe gerat præſertim

tim cum juvenibus, & puellis, quia ſatius eſt Confeſsionem non adeo integre fieri, quam ſe aliquo periculo exponere, aut pænitentes docere, quod fortaſse ignorare deberent.

Punctum XV.

De obligatione iterandi Confeſſionem.

163. Inq. 1. Quando teneatur pœnitens Confeſſionem repetere? R. eſſe iterandam Confeſſionem quoties ex quocumque capite fuiſſe nullam cognoſcatur. Ex duplici autem capite, unde alia proſiliunt. poteſt Confeſſio evadere nulla: videlicet vel ex parte pœnitentis, vel ex parte Miniſtri. Ex parte pœnitentis eſt nulla Confeſſio 1. Si deſit dolor ſufficiens. 2. Si tacet ſcienter, aut cum dubio aliquod grave, vel ſi advertenter illud ſibi imponit. 3. Si accedat ad Confeſſionem ex fine antecedenti etiam venialiter malo. Si malus finis ſit conſequens, aut concomitans non irritat Confeſſionem. 4. Si mentiatur in re gravi, aut levi totalis materiæ. 5. Ex defectu culpabili examinis, ſi a Confeſſario non ſuppleatur, & non doleat de illo ante abſolutionem. 6 Si firmum propoſitum emendationis, deſerendi occaſionem, reſtituendi debita, ceteraque a Confeſſario injuncta exequendi non habeat. 7. Si inter confitendum aliquod lethale commiſſerit, quin de eo ſe accuſet, & doleat. 8. Si aliqua cenſura innodatus ſcienter accedat ad Confeſſionem faciendam cum Confeſſario carente abſolvendi facultate. 9. Si ex profeſſo quæſierit Confeſſarium ignorantem, aut minus idoneum potens habere idoneum, aut expeditum.

Ex parte Miniſtri evadit nulla Confeſſio, vel ex defectu ordinis, vel ex carentia jurisdictionis, ſive abſolute, ſive reſpective ad pœnitentem, vel quia non audivit Confeſſionem, ſive ſomno, ſive alio incidenti impeditus, vel quia ex inadvertentia, aut malitia non abſolvit. Præter hæc addit Concina alia duo capita nempe: *ignorantia Miniſtri, & ſi eſſet excommunicatus notorius*. Sed hic caſus comprehenditur in carentia jurisdictionis. Ignorantia autem ejus ſi conſulto quæratur a pœnitente pertinet ad defectum ex parte pœnitentis. Si vero bona fide pœnitens fateatur omnia peccata Confeſſario ignoranti, non video, cur Confeſſio, & abſolutio ſit invalida. Niſi forte ex defectu jurisdictionis ad reſervata. Sed tunc etiam includitur caſus in defectu jurisdictionis.

164. Omnes illæ Confeſſiones, quas pœnitentes faciunt ignorantia Myſteriorum fidei, conſuetudine, & occaſione peccandi proxima, mora culpabili reſtituendi, aut debita ſolvendi, in odio proximi, aut in animo ſe de eo vindicandi, aut in aliis flagitiis ſive per omiſſionem ſive per commiſſionem; vel exercendo uſuras, aut alias artes illicitas, iterandæ ſunt, quia omnibus defuit dolor ad Confeſſionem requiſitus. Idem verendum eſt de Confeſſionibus factis in ætate puerili, in qua plerumque adeſt capacitatas pronior ad peccandum, quam ad ſerio ſe dolendum, & aliunde illa tenera ætas præ alia eſt expoſita ad tacendum aliqua ex timore, aut verecundia. * Nota, quod Confeſſio generalis quibuſdam eſt neceſſaria, ut illis, qui malas Confeſsiones in anteacta vita fecerunt: aliis eſt utilis ad majorem ſecuritatem ſuæ conſcientiæ, vel quando ſtatum mutant: aliis autem nociva, ut ſcrupuloſis.

165. Inq. 2. An qui aliquando tacuit ſcienter per biennium, aut triennium peccata gravia, & poſtea de eis prorſus oblitus; ſincere confeſſus eſt omnia, quæ menti occurrerunt, de omnibus vere dolens, ac ſic proceſsit multo tempore, bona fide confitendo, debeat omnes Confeſsiones a prima ſacrilega uſque ad ultimam repetere? R. quod ſolum tenetur repetere illas ſacrilegas, quas mala fide fecit per biennium, aut triennium; non vero alias poſtea bona fide factas: quia ſuppoſito, quod in prima bona fide facta expoſuiſſet etiam malas, ſi earum meminiſſet, adfuit oblivio totalis, & naturalis illorum peccatorum, & Confeſsionum. Unde ſolum tenetur ea ſincere manifeſtare tamquam peccata invincibiliter oblita. Valde autem laudabile eſſet omnia prout acciderunt, & nunc ſunt in conſcientia per Confeſsionem generalem devote, ac diſtincte pateſacere; non pro obligationis urgentia, ſed pro majori ſolatio, & ſecuritate conſcientiæ.

166. Inq. 3. An Confeſsiones validæ, & informes ſint iterandæ? R. neg. quia ſuppoſito, quod ſint validæ non eſt cur repeti debeant. Verum ſi defuit dolor univerſalis, & efficax, aut prudens examen, ita ut Confeſsio ſit infructuoſa, & pœnitens poſtea non accedat ad eundem Confeſſarium repeti debet, quia nulla, ſeu invalida fuit. *Dices*: hoc eſt contra pacem animarum, R. eſſe contra malam pacem, quæ non eſt fovenda, ſed potius eliminanda. Eſt ne pax vera in errore fundata? Si pœnitens non agnoſcit nullitatem confeſsionis, ut experientia teſte communiter accidit, ſua fruatur pace: per alia enim Sacramenta rite ſuſcepta remittuntur omnia peccata. Si vero agnoſcat defectum Confeſsionis, quod raro contingit, repetat eam abſque ulla perturbatione, ut dictum eſt ſupra n. 83.

167. *Tertia* conditio Confeſsionis ex quatuor ſupra recenſitis eſt quod ſit *lachrymabilis*, hoc eſt doloroſa, de quo ſufficienter jam dictum eſt. Nunc addi convenit quod cum Confeſsio de-

debeat eſſe dolore, ac pudore affecta, & non narratio hiſtorica; ideo ab ea repellenda ſunt omnia, quæ ad illam non attinent, ita ut ſi quandoque pœnitens pro ſuo ſolatio aliqua referre velit, ſolum dum alibi non poſsit, ea Confeſſarius audiat. Curet tamen ſemper brevitati conſulere præſertim cum feminis. Confeſsio enim debet eſse Clara, brevis, & compendioſa. *Quarta* conditio eſt quod ſit *obediens*, ideſt *obedire parata*; ita ut pœnitens ſit diſpoſitus ad exequenda quæ a Confeſsario ei injunguntur, & præcipue pænitentiam, ſeu ſatisfactionem Sacramentalem.

PUNCUTM XVI.

De ſatisfactione Sacramentali.

168. Inq. 1. Quid ſit ſatisfactio Sacramentalis? R. poſse conſiderari *in re*, vel *in voto*. Satisfactio Sacramentalis in voto eſt: *Recompenſatio Sacramentalis Deo facienda propter peccata confeſſa*. In re eſt: *Recompenſatio Sacramentalis Deo facta propter peccata confeſſa*. Differunt hæ ſatisfactiones in eo quod prima eſt pars eſsentialis Sacramenti ſaltem *exactive*; ſecunda vero ſolum eſt pars ejus integralis, ſicut brachium aut manus ſunt partes integrales hominis. Dicitur de prima eſse partem eſsentialem ſaltem *exactive*, quia Sacramentum dicit ex ſe ordinem ad illam ſicut totum ad ſuam partem, eſto aliquando ea careat, ut in moribundo repente ſenſibus deſtituto. Differt hæc ſatisfactio a ſatisfactione Juſtitiæ commutativæ in eo quod iſta eſt *ad æqualitatem rei ad rem*; ſatiſsfactio vero Sacramentalis nequit reddere æquale, ideo eſt quædam Juſtitia potentialis. Differt etiam quia hæc eſt ſupernaturalis, vel elevatur ad lineam ſupernaturalem, & cauſat virtute clavium remiſsionem pœnæ temporalis, quod alteri minime competit.

169. Inq. 2. Quotuplex ſit ſatisfactio Sacramentalis? R. quod eſt ſeptiformis. *Satisfactoria*, *medicinalis*, *realis*, *perſonalis*, *mixta ex reali & perſonali*, *formata*, & *informis*. *Satisfactoria* eſt quæ fit ad ſatisfaciendum pro culpis præteritis, quæ etiam dicitur & eſt *vindicativa*. *Medicinalis*, quæ per ſe primo dirigitur ad præcavenda futura crimina. Differt hæc ab illa in eo etiam quod omittens primam ut plurimum unum tantum peccatum committit, ut ſi imponatur pro pœnitentia viſitatio quinque Altarium aut recitatio unius Roſarii, & omittatur. Violans autem pœnitentiam medicinalem, ut ne ſeorſim cum amaſia loquatur, triplex peccatum committit; unum contra Religionem, aliud contra obedientiam, & tertium contra caſtitatem, ob periculum cui exponitur. *Realis* eſt quæ imponitur in pecunia vel alia re pretio æſtimabili. *Perſonalis* eſt quæ afficit ipſam perſonam, & nequit adimpleri per alium ſicut præcedens, ut jejunium, oratio, flagellatio, vel quælibet alia pœnalitas. *Mixta* eſt quæ utrumque complectitur, ut ſi imponatur ſimul jejunium, & eleemoſyna. *Formata* eſt quæ adimpletur in ſtatu gratiæ. *In formis* denique quæ apponitur in ſtatu peccati mortalis.

170. Inq. 3. In quo differat ſatisfactio, ſeu pœnitentia formata ab informi? R. Differre in eo quod formata vere ſatisfacit pro pœna temporali debita peccatis jam dimiſsis quoad culpam, & hæc vera ſatisfactio dicitur *gratia integralis* Sacramenti. Pœnitentia vero informis privatur hoc effectu, nec eſt ſatisfactoria, quia abſque gratia nec meritum nec ſatisfactio dari poteſt. Unde nulla opera quantumvis ex ſe bona ſunt meritoria nec ſatisfactoria exiſtenti in lethali. Si autem quæras an pœnitentia exequuta in peccato poſtea adveniente gratia reviviſcat, aut producat ſuum effectum? R. probabilius negative; quia ſi juxta D. Thomam Sacramenta non imprimentia caracterem illum non cauſant recedente fictione, idem a fortiori eſt ſentiendum de parte integrali Sacramenti caracterem non imprimentis. Tract. 22. n. 60. & 61.

171. Triplex genus operum poſsunt imponi pro pœnitentia: nempe oratio, jejunium, & eleemoſyna. Sub oratione intelligitur oratio ſive mere interna, ut meditatio, ſive vocalis, ut preces. Litaniæ, Roſaria &c. ſub jejunio comprehenduntur flagella, cilicia, caumenia; & ceteræ pœnalitates. Sub eleemoſyna venit tum corporalis tum ſpiritualis, ut ſtipendia pro Miſsis, & ſuffragiis celebrandis. Caveat autem Confeſsarius ne in Confeſsionali ſtipendia Miſſarum aut quid ſimile pœnitenti injunctum aut injungendum ſibi depoſcat; nam etiam ſponte a pœnitente oblatum reſpuere plurimum decet, ut dixi Vid. Tract. præced n. 108.

272. Inq. 4. An debeat imponi ſatisfactio aut pœnitentia pro peccatis Confeſsis? R. affirm. Eſt de fide contra Novatores definitum in Trid. *ſeſſ.* 11. *can.* 12. 13. 14. & 15. Nec valet dicere Chriſtum abundanter ſatisfeciſse pro omnibus, R. enim quod licet Chriſtus non ſolum abundanter, ſed etiam ſuper abundanter ſatisfecerit pro nobis quoad *ſufficientiam*; tamen quoad *efficaciam*, vult ſua merita, ſeu ſatisfactiones mediis Sacramentis & noſtris bonis operibus nobis applicari. Nulla æquitatis ratio permittit quod cum debitor poſſit aliquid ſolvere, nihil ſolvat, relinquendo omnia fidejuſſori ſolvenda. Quamvis pœnitentia etiam poſt abſolutionem injungi poſſit; tamen regulariter anteam imponi debet. Sic enim poſtulat ordo judicialis, qui in Confeſsionis Tribunali exercetur.

PUNCTUM XVII.

Alia dubia de ſatisfactione Sacramentali.

173. Inq. 1. An ſub gravi debeat Confeſſarius imponere pœnitentiam? R. affirm. quia alias relinquit Sacramentum abſque ſua integritate. Unde ſolum valet excuſari a gravi ob inadvertentiam. Quod intelligitur ſive Confeſſio ſit de mortalibus primo Confeſſis, quo in caſu omnes conveniunt, ſive de mortalibus antea Confeſſis, ſive de venialibus, quia ratio integrandi Sacramentum eadem eſt pro omni Confeſſione. Sua tamen probabilitate non caret opinio negans eſſe grave omittere impoſitionem pœnitentiæ levis: idem ſentiunt aliqui de omiſſione adimpletionis pœnitentiæ levis in pœnitente. Sed conſequenter ad noſtram doctrinam tenendum eſt, quod pœnitens omittens voluntarie adimplere pœnitentiam totalem eſto levem, peccat lethaliter ob eamdem rationem relinquendi Sacramentum ſine ſua integritate. Verum omittere partem pœnitentiæ levem injunctæ ſive pro lethalibus, ſive pro venialibus non eſt culpa gravis, ut omnes fatentur. Igitur omiſſio totalis cujuſcumque pœnitentiæ eſt gravis: omiſſio vero partialis ſeu partis levis eſt venialis. Nota tamen quod licet Confeſſarius pœnitentiam non imponat, aut pœnitens eam non adimpleat, ſubſiſtit Sacramentum eſſentialiter, eſto ei quidquam deficiat ad debitam integritatem.

174. Inq. 2. An Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam juxta ſuum arbitrium? R. poſſe juxta ſuum arbitrium prudens, & diſcretum. Verum attendere debet gravitatem, aut levitatem culparum, indolem, vires, & facultates pœnitentis: ita ut pro gravi culpa gravis pœnitentia. & pro levi, levis regulariter imponat. Moribundis aliquid leve pro tunc recitandum, ſi poſſint, ſimul cum doloribus infirmitatis, & etiam aliud onus grave, ſi culpæ mereantur, & convaleſcant, ipſis adimplendum imponi debet. Divitibus eleemoſynæ, jejunia & orationes injungi poſſunt, & debent. At pauperibus non eleemoſynæ, ſed illud quod juxta qualitatem perſonæ, & culparum prudentia ſuggerat. Sacramentorum frequentia eſt opus ex ſe valde ſatisfactorium ſimul & medicinale; diſcretioni autem Confeſſarii defertur quando, vel quibus proficiet ejus applicatio. Quamvis regulariter opera ſupererogationis injungi debeant; poſſunt tamen imponi ſimul opera etiam alias præcepta. Perlegat Confeſſarius antiquos canones Pœnitentiales, non ut juxta eorum præſcriptum pœnitentias imponat, ſed ut ſciat pœnitentes inſtruere, qua ſeveritate olim crimina puniebantur, ut ſic majorem dolorem de propriis concipiant, & libentius pœnitentias leviores ſibi injunctas adimpleant. Præ oculis habeat etiam ut pœnitentia non ſolum puniat crimina præterita, ſed etiam futura præcaveat. Nam utrumque attendi debet, ut docet Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8.

175. Advertat pariter ne in eadem Confeſſione plures partes pœnitentiæ, etiam leves conſarcinet, ut mihi quondam accidit extra conventum cum quodam Confeſſario, qui impoſuit unum *Credo* tali Crucifixo, unam ſalutationem Imagini B. Virg. unum *Pater noſter* neſcio cui ſancto, & alia hujuſmodi, quorum nunc non recordor, & tunc memoria vix retinere poteram & licet tacuerim, agnovi ineptiam Confeſſarii. Igitur ſi pœnitentia levis ſit, imponatur ſimul, ut unum *Miſerere*, vel duplex reſponſorium, vel triplex *Salve Regina*. Si vero gravis fuerit imponatur ita, ut pœnitens facile ejus recordetur. Caveat ab imponendo pœnitentiam perpetuam niſi ob homicidium adulti, ob cujus ſuffragium aliquas preces perpetuas imponere debet. Caveat ſimiliter Confeſſarius ne imponat pœnitentiam, ex qua ſigillum Confeſſionis periclitetur, ut poteſt accidere inter conjuges, & reliquos domeſticos. Poteſt injungi pœnitentia publica peccatori publico; matura tamen circumſpectione in pœnitentiis publicis injungendis procedendum eſt. Si quis alium publice inhonoravit, debet compelli, ut publice ab eo veniam depoſcat: Si ſcripto publico diffamavit, ſcripto publico ſe retractet.

176. Inq. 3. An pœnitens teneatur acceptare pœnitentiam congruam, & ſuo tempore eam exequi? R. affirm. tum quia id poſtulat forum & Tribunal pœnitentiæ, in quo Confeſſarius eſt Judex cum poteſtate puniendi a Chriſto collata. Tum quia aliter relinquit Sacramentum mutilum abſque ſua integritate. Debet autem pœnitentia impleri tempore a Confeſſario præfixo. Si vero tempus non præfixit implenda eſt quantocius commode poſſit. Nec audiendi ſunt qui ſentiunt poſſe differri per annum, quia pœnitentia per annum dilata non eſt pars moraliter unita cum Sacramento, quod propterea mutilum maneret in eo caſu. Qui pœnitentiam non adimplet tempore aut die ſibi a Confeſſario præſtituto, debet in alio compenſare, quia non deſignatur *ad diem finiendam*, ſed *ad diem non differendam*. Adimplere eam in lethali eſt peccatum veniale ob irreverentiam parti Sacramenti irrogatum. Non tamen tenetur quis eam iterum exequi, quia adimpleta fuit quoad ſubſtantiam. Si pœnitens obliviſcatur pœnitentiæ adire Confeſſarium debet; ſi hoc facere nequeat, aut nec Con-

Digitized by Google

Confeſſarius recordetur, ſaltem in communi eadem peccata pateſaciat, ſimul eum oblivione, ſi forte culpabilis extiterit, ut congruam pœnitentiam accipiat.

177. Inq. 4. An pœnitens poſſit propria auctoritate alium ſubſtituere, qui pro eo pœnitentiam impleat? R. neg. conſtat ex propoſ. 15. damn. ab Alexand. VII. *Pœnitens propria auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat*. Falſitas hujus theſis patet ex eo, quod ſuſcipiens Sacramentum debet illud integrare, & quia debet pœnitens exequi per ſe præceptum Confeſſarii, niſi hic expreſſe aliud diſponat, quod vix aut numquam facere debet; imo de pœnitentia medicinali non poteſt; quia per jejunium unius caro alterius non domatur, & ſic de ceteris. Verum pœnitentiam realem poterit pænitens cum cauſa per alium exequi, ut dando alteri pecuniam pauperibus diſtribuendam, ſi Confeſſarius non juſſit quod ipſe id efficiat. Quamvis ſatisfacere in genere pet alium quilibet poſſit; ſatisfactio vero Sacramentalis perſonalis eſt; ideo ſine cauſa pœnitentia etiam realis impleri per alium nequit.

178. Poteſt pœnitens applicare pœnitentiam etiam Sacramentalem in ſuffragium pro animabus Purgatorii, quidquid alii dicant; quia licet *ex opere operato* ſit omnino propria ſuſcipientis Sacramentum, ſicut ſumptio Euchariſtiæ in ratione Sacramenti; tamen *ex opere operantis* non eſt adeo propria, ut pro aliis applicari non poſſit. Quod ut magis pium mihi ſemper arriſit. Vid. Salm. Schol. *ubi ſup. diſp.* 11. *num.* 35.

179. Inq 5. An Confeſſarius poſſit relinquere pœnitentiam arbitrio pœnitentis, ut eligat quam maluerit? R. quod Confeſſarius ſemper debet imponere ſaltem aliquam pœnitentiam ſub præcepto, licet deinde poſſit relinquere arbitrio pœnitentis aliquam partem: quia debet ille integritati Sacramenti præceptive conſulere: hac autem ſuppoſita valet conditionate imponere pœnitentiam. Ut ſi dicat: *facias hoc ſi potes & ſi hoc non potes, facias illud*. Ita D. Thom. *quod l.* 3. *a.* 28.

180. Hine aliqui Confeſſarii impoſita pœnitentia dicunt *ſi places*: & licet ego numquam tale dixerim, non illud reprobo in ſenſu explicato. Monet etiam D. Thom. ibi quod Sacerdos non oneret pœnitentem gravi pondere ſatisfactionis, ne ignem doloris extinguat; quod indicet illi, quanta pœnitentia dignus eſſet, tamen ſolum imponat illam, qua impleta, ad majorem aſſueſiat. Addit laudabiliter dici pro pœnitentiæ complemento: *Quidquid boni feceris ſit tibi in remiſſionem peccatorum*. Hoc ſpiritu lenitatis, commendatus etiam ab Apoſtolo, indutus confeſſarius curet congruas imponere pœnitentias, ita ut maneat ſatisfacta juſtitia, miſericordiæ dulcore temperata.. Cogitet ſæpius, quod *omnibus in rebus eſt pulcherrimus modus*.

181. Inq. 6. An Confeſſarius poſſit compellere pœnitentem ad pœnitentiam ante abſolutionem implendam? R. aliquando poſſe, & debere: ut ſi pœnitens fuit negligens in reſtitutione pecuniæ, honoris, aut famæ, vel pœnitentiam anteriorem non implevit, mittat illum ad reſtituendum, & ſatisfaciendum ante abſolutionem. Cave tamen a Doctrina reprobata ab Alex. VIII. qui inter alias damnavit theſim 16. quæ dicebat: *Ordo præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politica aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex & præſcriptio, natura id quodammodo dictante*. Et 17. *per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus*. Et 18. *Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ etiam ſi eam plurimorum hominum ſuſtentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed pro abuſu*.

PUNCTUM XVIII.

De cauſis excuſantibus a pœnitentia implenda.

182. Inq. 1. Quæ cauſæ excuſent a pœnitentiæ adimpletione? R. omnes cauſas reduci ad duas; nempe impotentiam phyſicam & moralem, quia ad impoſſibile nemo tenetur. Ratione impotentiæ phyſicæ de obligatur, qui accepta pœnitentia ſtatim graviter infirmatur, & ingraveſcente infirmitate moritur. Si vero convaleſcat redit obligatio pœnitentiæ adimplendæ. Ratione impotentiæ moralis excuſatur ille, qui eum dives eſſet tempore Confeſſionis injuncta fuit eleemoſyna magna diſtribuenda, at ſubito in extremam aut gravem neceſſitatem devenit. Idem eſt ſi filio familias, uxori, aut ſervo injungatur opus, quod impeditur a legittimo Superiore. In his autem, & ſimilibus: ſi pœnitentia eſt diviſibilis adimpleri debet quoad partem poſſibilem. Nam qui totam pœnitentiam non valet exequi, tenetur ad partem ſibi poſſibilem, ut patet in obligatione reſtituendi. Quo ad non poſſibilem petat commutationem.

183. Si conſtet pœnitentiam eſſe omnino injuſtam, non tenetur pœnitens totam adimplere, quidquid obtrudat Concina contra Salmanticenſ. & alios graves Authores. Cognovi virum doctum, qui referebat ſibi in quadam Confeſſione ordinaria ſuæ juventutis injunctum fuiſſe jejunium omni Sabato per totam vitam. Pœnitentia hæc indiſcreta, & injuſta erat tum in quantitate, tum in duratione. Quis igitur prudens aſſerat pœnitentem adſtrictum ad ſimilem

pœnitentiam acceptandam, aut implendam? Nullus ſanæ mentis. Ergo dum conſtat pœnitentiam eſſe injuſtam excuſatus eſt pœnitens ab ea acceptanda, & implenda. Sed quid ſi Confeſſarius nolit abſolvere quin acceptetur? Tunc valet pœnitens adire alium idoneum Confeſſarium, qui juſtam pœnitentiam ei omnia ſincere patefacienti deſignet. Poteſt enim pœnitens cum rationabili cauſa etiam inchoata Confeſſione, omiſſo illo Confeſſario, alium quærere. Si autem quis verſutus accepta juſta pœnitentia alium adeat Confeſſarium, cui ſua fateatur peccata, ut mitiorem accipiat, tacendo priorem, graviter peccat, mutilumque relinquit præcedens Sacramentum. Verum eſt etiam quod licet pœnitentia acceptata aliquantulum ſit exceſſiva, debet tota adimpleri. Noſtra quippe reſolutio intelligitur de pœnitentia notabiliter & certo injuſta.

184. Inq. 2. An Confeſſarius inferior poſſit commutare pœnitentiam a Superiore injunctam: R. quod ſi pœnitentia injuncta fuit pro peccatis non reſervatis, valet, auditis eiſdem peccatis; quia excipiendo reſervata eadem facultate gaudet Confeſſarius inferior, ac ſuperior. Si autem impoſita fuit pœnitentia pro peccatis reſervatis, non valet, quia ſicut ſolus Superior poteſt ea abſolvere, ita ſolus Superior eſt judex legitimus imponendi, & commutandi pœnitentiam pro eis debitam. Commutatio pœnitentiæ nequit fieri extra Confeſſionem; quia eſt actus judicialis, & Confeſſarius non eſt judex niſi intra Confeſſionem. Aliquando tamen poterit Confeſſarius proprio pœnitenti commutare, augere, minuere, aut etiam injungere, ſi antea oblitus fuit, pœnitentiam immediate poſt abſolutionem, quia moraliter adhuc durat idem judicium. Ob eamdem rationem nempe quia commutatio eſt actus judicialis nequit Confeſſarius commutare pœnitentiam ab alio impoſitam, niſi auditis eiſdem peccatis, & cognita cauſa; imprudenter enim ageret, ſi ignorata cauſa, ob quam pœnitentia fuit injuncta, aliam ſubrogaret. Confeſſarius commutans pœnitentiam, niſi ſit in eadem Confeſſione, debet aliquid ejus relinquere ad integrandum prius Sacramentum, vel intendere utrumque integrare per novam adjunctam.

185. Quatuor ſunt cauſæ ad commutandam pœnitentiam. 1. Utilitas major ſpiritualis pœnitentis, quo in caſu valet Confeſſarius eam commutare licet non poſtuletur. 2. Gravis difficultas priorem exequendi. 3. Periculum tranſgreſſionis, vel omiſſionis. 4. Exceſſus evidens pœnitentiæ injunctæ. Pœnitens nequit ſibi pœnitentiam commutare etiam in melius, quia non eſt judex, & commutatio pœnitentiæ eſt actus jurisdictionis. Nec valet paritas voti, quod poteſt quiſque ſibi commutare ſaltem in melius. R. enim votum eſſe opus ab ipſo vovente ſibi impoſitum; pœnitentia vero injuncta eſt a Sacerdote virtute clavium; unde eſt pars Sacramenti elevata ad cauſandum ſuum effectum *ex opere operato*, quæ non reperiuntur in voto neque in alio opere quantumvis meliori ſponte a pœnitente ſuſcepto. Quodlibet opus a pœnitente voluntarie exceptum & exequutum ſolum eſt ſatisfactorium *ex oper. operantis*; at pœnitentia Sacramentalis eſt ſatisfactoria etiam *ex opere operato* virtute Clavium. Plures ajunt quod pœnitens acceptatæ commutatione pœnitentiæ valet, ſi velit, ad priorem redire, quia commutatur ſub hac conditione. Quo ſuppoſito non video cur reditus ad priorem improbetur, dummodo aliquid utriuſque pœnitentiæ impleatur pro utriuſque Sacramenti integritate. In omni eventu Confeſſarius faciat commutationem ſub illa conditione, ut ſic omni dubio aditus præcludatur.

186. Inq. 3. An pœnitens ob indulgentiam, aut Jubilæum ab injunctæ pœnitentiæ impletione excuſetur? R. neg. quia eſto Indulgentiæ, aut Jubilæa vere lucrata remittant pœnam temporalem ob peccata debitam; incertum tamen eſt quando, quantum, aut a quibus vere lucrentur. Ideo debent Confeſſarii etiam tempore Jubilæi imponere pœnitentiam congruam, eſto aliquantulum mitiorem. Tum ob dictam rationem; tum ad integrandum Sacramentum. Poſſunt etiam ſimul cum aliis injungi in pœnitentiam opera pro lucrando Jubilæo, ſeu Indulgentia in Bulla aſſignata. Imo pœnitentias medicinales debet Confeſſarius quoties opus ſit ſemper imponere; quia Indulgentia non tollit pravam conſuetudinem, neque occaſionem proximam; licet enim per Indulgentias, quatenus ad gratiam diſponunt eas lucrantes præcaveantur etiam peccata futura; tamen remedia efficaciora ſunt pœnitentiæ medicinales; tum ex virtute clavium, tum ex remotione occaſionum. Pro quo nota ſi pœnitens frequenter peccet in tali domo, debet Confeſſarius ei injungere, ne illuc abſque gravi cauſa ingrediatur. Si cum tali perſona; ne umquam ex profeſſo ſolus cum illa loquatur. Si eſt aſſuetus perjerare, blaſphemare, detrahere, aut ſe polluere, quod pro qualibet vice ſe flagellet, aut jejunet, aut tribuat in eleemoſynam materiam gravem, aut pro dimidia ſaltem hora legat, & meditetur de Noviſſimis. Hæ, & ſimiles appellantur pœnitentiæ medicinales. Poteſt etiam imponi frequentia Sacramentorum: & eſt optima medicina contra languores ſpirituales.

187. Inq 4. An pœnitentiæ injunctæ a Mendicantibus ſint ſuſpectæ? R. neg. conſtat ex propoſ. 23. damn. ab Alex. VIII. *Parochianus pœ-*

poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui de eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia ſeu ſatisfactione ob quæſtum ſeu lucrum ſubſidii temporalis. Summæ temeritatis eſt hujuſmodi ſuſpicio & calumnia, cujus primus publicus propalator fuit Guillelmus a S. Amore, qui ſine amore ſancto ſcripſit contra Mendicantes, & præcipue contra Juplicem inclytum, ac SS. Ordinem S. Dominici, & S. Franciſci. Poſtea eadem temeritate innovata calumnia, illam merito damnationis telo confixit Alex. VIII.

PUNCTUM XIX.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

188. Inq. 1. Quæ ſit forma Sacramenti Pœnitentiæ? R. Quod poſita eſt in his verbis: *Ego te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, amen*. Ita Trid. Seſs. 14 *c*. 3. Unde ad valorem hujus formæ adeo eſſentialiter requiruntur verba, ut ſcripto, aut nutibus appoſita nihil valeat. *Dices*: in foro judiciali, qualis eſt pœnitentia, valet ſententia ſcripto prolata: ergo R. Concedendo de foro externo; negando vero de foro interno Pœnitentiæ, cujus formam a ſuo Inſtitutore conſtitutam eſſe *præciſe in verbis* conſtat nobis per Concilia, & alia oracula Pontificia. Verum licet prædicta verba ſint de eſſentia, non tamen requiritur eſſentialiter omnia exprimi; ſufficit enim ad valorem, quod aliqua in aliis includantur. Ut ly *ego* includitur in verbo *abſolvo*, ideo ajunt plures illius omiſſionem fore venialem. Pariter *a peccatis tuis* ex ipſo actu, & intentione Miniſtri comprehenditur in ly *ego te abſolvo*. Peccaret tamen graviter omittens particulam *a peccatis tuis*; exponeret enim nullitati Sacramentum. Ly *in nomine Patris &c.* Cum precibus ante, & poſt abſolutionem conſuetis debent dici ſub veniali; at urgente neceſſitate, aut ex rationabili cauſa omitti valent, abſque ulla culpa. Pronomen *te* eſt neceſſario exprimendum, alias non ſit Sacramentum.

189. Pro praxi forma abſolutionis ſic debet conferri: *Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te in vitam æternam. Amen. Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & miſericors Dominus. Amen. Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego auctoritate ipſius te abſolvo in primis ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis* (pro Clericis tantum) *& interdicti in quantum poſſum, & tu indiges. Deinde eadem auctoritate* EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Paſſio Domini noſtri Jeſu Chriſti, merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, & mali patienter ſuſtinueris, ſint tibi in remiſſionem peccatorum, in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen*. Urgente vero mortis periculo ſufficit dicere: *Ego te abſolvo a cenſuris, & peccatis tuis*.

190. Inq. 2. Quem ſenſum faciant verba abſolutionis? R. Quod ſi pœnitens accedat in lethali faciunt hunc ſenſum: *Confero tibi gratiam remiſſivam peccatorum, quibus ligatus exiſtis*. Si autem juſtificatus accedat, faciunt hunc ſenſum: *Confero tibi gratiam quantum eſt ex ſe remiſſivam peccatorum; at quia jam illam habes, confero tibi novam gratiam, ſeu ejuſdem augmentum*. *Dices*: Si quis alicui jam ſoluto a vinculis corporeis diceret: *Ego te ſolvo a vinculis*, falſum proferret, & nihil efficeret: Ergo pariter erit de ſoluto jam a vinculis peccatorum. R. neg. conſeq. Quia prima verba non ſunt effectiva, aut operatoria, ideo in caſu poſito ſunt falſa; at verba abſolutionis ſunt operativa, & effectiva gratiæ ex ſe remiſſivæ, quæ rite diſpoſito vere confertur a Miniſtro.

191. Replicabis: Si verba abſolutionis non requirunt ad ſui veritatem, quod de facto tollatur peccatum, poterit abſolvi, qui numquam peccavit, quia etiam illi daretur gratia ex ſe remiſſiva; conſequens eſt falſum, alias de ſolis peccatis exiſtimatis poſſet quis valide abſolvi: ergo R. neg. ſequelam: quia peccatum reapſe commiſſum eſt materia *circa quam* Pœnitentiæ, qua deficiente nec dari valet Sacramentum, nec verba eſſe vera; nam tunc ly *ego te abſolvo* eſſet propoſitio affirmativa quaſi de ſubjecto non ſupponente, cum diceret abſolvo te a peccatis, quæ numquam commiſiſti.

192. Inq. 3. An Sacerdos poſſit valide uti his verbis: *Ego te abſolvo*, ad abſolvendum ſimul a cenſuris, & a peccatis? R. affirm. Quia cum dicta verba determinari optime valeant ad utrumque ex intentione proferentis, ita prolata ſortiuntur utrumque effectum, abſolvendi nempe a cenſuris, & a peccatis. Et ita accidit in caſu repentino & urgenti, ita ut prior natura fiat abſolutio a Cenſuris abſolutione a peccatis. Peccaret tamen graviter ſic abſolvens, niſi in caſu urgentis neceſſitatis, tum omittendo *a peccatis tuis*; tum recedendo a communi uſu Eccleſiæ. De abſolutione ſub conditione vid. Tract. 22. a num. 26.

193. Inq. 4. Quando forma abſolutionis evadat nulla ex variatione verborum? R. 1. Quod ſi variatio ſit ſolum accidentalis, valida remanet forma abſolutionis. Ut ſi verba proferuntur lingua vernacula, vel per *Ego* dicat *Nos*; vel loco *te*, *vos*, aut *veſtram dominationem*. Vel ſi ponatur paſſive ut: *abſolveris a me*. Vel modo imperativo ut: *tu abſolvaris a me*. Vel ſi dicat Sacerdos: *Remit-*

mitto, vel *condono tibi peccata tua*; in his & ſimilibus eſt valida forma abſolutionis, quia non adeſt variatio ſubſtantialis. Verum peccaret graviter, qui ſic illam proferret, quia in materia gravi recedit a ritu communi. R. 2. Eſse nullam formam abſolutionis, quoties variatio verborum eſt ſubſtantialis. Ut ſi dicatur modo optativo: *utinam abſolvaris*. Vel deprecativo: *abſolvat te Deus*; quia per modum optativum non ſignificatur effectus, ſed ejus deſiderium, & deprecativus diſſonat actui judiciario, qualis eſt abſolutio. Hæ formæ: *placet quod abſolvaris*; vel *jubeo, aut volo te abſolvi*; vel *abſolvaris a peccatis tuis*; vel *remittantur tibi peccata tua*, ſunt dubiæ. Unde numquam eſt illis utendum, quia numquam occurrere valet neceſſitas illis utendi. Eccleſia Græca utitur juxta plures forma deprecativa; qua in latina minime uti valemus.

Punctum XX.

De abſolutione abſentis.

194. Inq. 1. An abſenti poſsit abſolutio valide impendi? R. neg. Conſtat ex ſequenti propoſitione damnata a Clemente VIII. *Licere per litteras, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*. Præcipitur inſuper ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrenda Pontifici reſervata, *ne deinceps iſta propoſitio publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve umquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur*. Poſtea Paulus V. hanc erroneam doctrinam denuo novis figuris a ſuis aſſeclis depictam, & publicatam eadem damnationis Cenſura confixit, ita ut quinque ſaltem Decretis Pontificiis opus fuerit ad eam ab Eccleſia eliminandam.

195. Obiic. Sententia judicialis non indiget reum habere præſentem: ergo R. Quod Judex ſubordinatus nequit valide ferre ſententiam, niſi juxta præſcriptum Judicis Supremi, quod verum tenet in omni foro. Cum igitur Confeſsarius ſit Judex ſubordinatus Chriſto Domino, ac ejus Vicario in foro Pœnitentiæ, nequit valide ſententiam ferre, niſi juxta ſibi præſcriptum, nempe reo præſente, ac nullatenus eo abſente, ut patet ex laudata Pontificia declaratione. Imo etiam ex ipſa natura Confeſſionis non aliter debet fieri. Confeſſio enim debet fieri verbis, ſi poſſit. Debet item eſse verecunda, ad quod præſentia rei plurimum confert. Præterea ſi abſolutio poteſt dari litteris abſenti, non ſemel daretur dormienti, aut in rebus, vel confabulationibus inutilibus, indifferentibus, vel etiam illicitis occupato; quæ & alia abſurda ex tali poſitione imminentia contra reverentiam hujus ſeveriſſimi Tribunalis, & Sacramenti nemo non videt.

196. Verum ſi quis peccata ſcripta mittat, aut tradat Confeſsario, ut ea ſeorſim melius perpendat, & poſtea in ejus præſentia de eis ſe accuſet, & ibidem abſolvatur, non eſt abſolutio abſentis, ſed præſentis, nec damnata in Decreto Clementino. Neque in eo reprobatur, quod Confeſsarius dubitans an abſolverint pænitentem cujus Confeſsionem excepit, & per aliquos paſsus jam diſtat, poſsit abſolvere ſub conditione, ſi illum adhuc videat, vel ſciat prope eſse, ſi nequeat illum abque ſcandalo vocare; nam adeſt tunc præſentia moralis, ſicut adeſt in eo, qui clauſus in cubiculo, aut domo petit in neceſsitate abſolutionem, quam valet ei conferre Confeſsarius, ſi illum audiat, ob eamdem rationem præſentiæ moralis, quæ ſufficit ad Sacramenta Coficienda maxime in caſu neceſsitatis. Aliqui extendunt etiam ad caſum, quo Confeſsarius videat domum infirmi, eſto eum non videat, nec audiat; ſed revera ego pœnitentem, quem propter diſtantiam non poſsum videre, nec audire, abſentem reputo.

197. Inq. 2. An qui in abſentia Confeſsarii petit Confeſsionem, ſed antequam perveniat Sacerdos, ſenſibus deſtituitur, poſsit abſolvi? R. affirm. Prob. Ex cap. *Majores 3. de Bapt. Si autem infirmus, qui petiit Unctionem amiſit notitiam, vel loquelam antequam Sacerdos veniret ad eum, ungat eum Sacerdos: quia in tali caſu debet etiam baptizari, & a peccatis abſolvi*. Idem eiſdem verbis docet D.Thom. *Opuſc.* 65. §. De Extrema Unctione. Nota quod in hoc caſu, ut poſsit dari abſolutio ſufficiunt teſtes de auditu auditus primi gradus, hoc eſt, licet ipſi non eſſent præſentes tempore, quo infirmus petiit Confeſsionem, ſeu abſolutionem, audierunt a præſentibus, vel ab aliquo, eſto ſolo, ſufficit enim unicus teſtis pro tali caſu. Vid. Bened. XIV. *in Syn. l. 7. cap. 15. num.* 8.

198. Dices: In Decreto ſupra memorato reprobatur Confeſsio abſentis; ſed talis eſt Confeſsio infirmi, qui in abſentia Confeſsoris petiit Confeſsionem, vel dedit ſigna doloris: ergo R. Diſting. majo. reprobatur Confeſsio abſentis ex intentione pœnitentis & Confeſsoris, Conc. major. præter intentionem utriuſque, nego majorem. Et etiam min. vel diſtincta eodem modo neg. conſeq. quia toto Cælo diſtat a doctrina reprobata a Pontifice caſus præſens, quem minime comprehendiſse in ſuo decreto teſtatus fuit ipſe Pontifex prout graves Auctores affirmant. Ibi merito proſcribitur Confeſsio, aut abſolutio abſentis facta ex profeſso; minime vero Confeſsio ob urgentem neceſsitatem poſtulata in Confeſsarii abſentia, ut patet ex Jure Canonico pro-

proxime citato, & ex decreto Urbani VIII. Sic declarante prout teſtatur idem Benedict. XIV. *loc. laud.*

199. Hinc infertur 1. Poſse, & debere abſolvi, qui in mortis articulo ſigna doloris exhibet coram Confeſsario, eſto nihil aliud valeat. Et quidem ſi ſigna doloris ſunt certa, abſolvendus eſt *abſolute*; ſi autem dubia, vel quia dubitatur an ſigna proveniant a dolore infirmitatis, vel peccatorum, vel an ea ordinet ad Confeſsionem, *Conditionate*. Infertur 2. Debere etiam abſolvi, qui dixit peccatum in communi, & nihil aliud potuit; quia peccatum in communi eſt ſufficiens materia Pœnitentiæ, quando alia nequt apponi. Nec obſtat dicere: in hoc caſu pœnitens ad ſummum declarat eſse peccatorem, quod de omnibus notum eſt Confeſario. R. Enim, quod licet Confeſsarius agnoſcat illum, & ceteros eſse peccatores; in caſu tamen præſenti agnoſcit illum præ aliis ſe recognoſcere, & velle ſua peccata Clavibus ſubiicere; ideoque abſolvi debet. Idem eſset ſi tantum aliquod veniale dixiſset, quin potuiſset amplius declarare; quia etiam peccatum veniale eſt materia ſufficiens. E contra Sacerdos, qui in principio Miſſæ ſenſibus deſtituitur, non poteſt abſolvi præciſe ob Confeſsionem generalem publice factam, etiam ſi ibi caſualiter adſit alius Sacerdos, quia illa Confeſsio non ordinatur ad abſolutionem. An autem valeat alias abſolvi patebit ex ſtatim dicendis.

PUNCTUM XXI.

De abſolutione moribundi.

200. Inq. 1. An moribundus ſenſibus deſtitutus abſque ullo teſte ejus doloris, aut pœnitentiæ poſſit ſub conditione abſolvi? R. Quod licet ſtando rigori ſcholaſtico ſola ſententia negativa appareat vera; tamen cum tot viri perdocti affirmativam pie tueantur, hæc in praxi eſt amplectenda. Prob. ex laudato Bened. XIV. ibi *n. 9.* ubi ex Joanne Morino refert factum Clementis VIII. qui fabro murario e Vaticanæ Baſilicæ faſtigio forte decidenti ita abſolutionem impertitus dicitur: *Si capax es, abſolvo te a peccatis tuis.* Addit etiam auctoritatem Gregorii XV. qui dum Eccleſiæ Bononienſi præeſſet S. Antonini doctrinæ adhærens docuit: poſſe etiam abſolvi moribundum aſſuetum frequentare Confeſſionem, quam vis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit. Idem Bened *n.10.* in medium producit Synodales trium Diœceſum idem faciendum piiſſime decernentes. Ergo poteſt ſecure amplecti hæc ſententia, ac conſequenter debet executioni mandari.

201. Ratio etiam id ipſum ſuadet: quia in extrema neceſſitate debemus ſubvenire proximo, ſi abſque noſtro præjudicio ſpirituali, aut temporali valemus; ſed ita accidit in præſenti, cum præjudicium temporale nullatenus adſit, nec ſpirituale immineat juxta viros doctrina, & ſanctitate conſpicuos: ergo debemus ſubvenire proximo in extrema neceſſitate conſtituto impertiendo illi abſolutionem ſub conditione.

202. Dices: Illicitum eſt conferre abſolutionem ſine materia; ſed in caſu præſenti nulla adeſt materia, cum illam non exhibeat moribundus, nec aliquis ſit, qui de ea teſtetur: erg. non licet. Hoc eſt argumenrum herculeum oppoſitæ ſententiæ, & revera non facilis ſolutionis. R. tamen quod non omnino deſunt teſtes: tot enim actus religionis moribundus in vita elicuit, quot Sacramenta recepit; vel quot pia opera exercuit, tot ſunt teſtes, qui teſtificantur, vel quod de facto petiit Confeſſionem, eſto nullus per accidens viderit, vel quod aliquo modo poſcat, actu etiam externo, licet ab adſtantibus non percipiatur. Ita accidit cuidam juveni repentino accidenti oppreſſus; qui, ut retulit ipſe Medicus ei aſſiſtens, licet exterius ab accidenti eſſet ita ligatus, ut pene mortuus videretur, tamen auditum non amiſit, & interius cum plena cognitione dolebat de peccatis, & percupiebat de eiſdem abſolvi. Idem juvenis ab accidenti liberatus, & in ſe reverſus, ſic adſtantibus teſtatus eſt. Præterea quicumque vivit aliquem motum externum habet, de quo dubitari valet, ut in caſu relato, an fiat deſiderio, aut petitione Confeſſionis.

203. Inq. 2. An in eiſdem circumſtantiis poſſit abſolvi, qui in actuali peccato ſenſibus deſtituitur? R. neg. quia de talibus non ita pie eſt præſumendum, ſicut de illis, qui regulariter probe vixerunt. Et idem eſt de illis, qui in ebrietate, duello, aut domo meretricis lethaliter vulnerantur, aut repentino caſu opprimuntur, niſi aliqua ſigna doloris dent, aut dederint.

204. Inq. 3. Quid dicendum de quadam praxi abſolvendi nempe moribundum ſenſibus deſtitutum, poſtquam recepit Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis, vel a Judice capite mulctatum, dum jam ſuſpenditur? R. nihil de hoc me inveniſſe hucuſque in Auctoribus gravis nominis; ideoque numquam mihi dictam praxim arriſiſſe. Unde cum olim audiſſem Sacerdotem dicentem ſe decies, aut duodecies abſolviſſe ſuum Patrem in dictis circumſtantiis, reprobavi ejus methodum. Eo amplius quod tanta repetitio abſolvendi irriſoria ſit, & aliena a ſeveritate hujus Sacramenti. Aliud eſt de infirmo, qui moneret Con-

Confeſſarium, ut quando, amiſſa loquela, manum ei compreſſerit, vel dederit tale ſignum, impertiatur ipſi abſolutionem. Eam tamen conferre infirmo abſque hac monitione, receptis jam Eccleſiæ Sacramentis, approbare non audeo, imo illam abſolute reprobo; eſto illam commendet Arbiol in ſuis monitis myſticis, neque talem praxim vidi in meo Ordine, ubi non deſunt viri æque pii, ac docti.

CAPUT III.

De Miniſtro Pœnitentiæ.

DIſcuſſis Sacramenti Pœnitentiæ cauſis intrinſecis nempe materia, & forma, exploranda eſt ejus cauſa extrinſeca, quæ eſt Miniſter legittimus, cujus aliquæ qualitates ad ſuum munus valide, & licite obeundum in hoc Capite perpenduntur. Sed ne claves, quibus utitur Miniſter hujus Sacramenti prorſus ignorentur, breviter ante alia explicantur.

PUNCTUM I.

De Clavibus Eccleſiæ.

205. Inq. 1. An dentur Claves in Eccleſia? R. affirm. Conſtat ex illo *Matth.16. Tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris &c.* & ex aliis locis ſacri Evangelii, ubi patet Dominum Apoſtolis contuliſſe poteſtatem dimittendi, & retinendi, ligandi, atque ſolvendi peccata; ideſt aperiendi, vel non januas Cæli juxta merita, aut demerita ſingulorum. Novatus, & ejus aſſeclæ dicti ab eo Novatiani negabant poteſtatem Clavium fuiſſe datam Eccleſiæ circa graviora peccata, ut hæreſis, apoſtaſiæ, aut idololatriæ, & præſertim circa relapſos, quos non poſſe amplius Eccleſiæ reconciliari contendebant. Sed eſt error manifeſtus: quia Chriſtus relinquit Eccleſiæ poteſtatem, non limitatam, ſed abſolutam, ut patet ex loco citato *Matt. Quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in Cælis.*

206. Dices 1. Janua Cæli jam eſt aperta juxta illud Apoc. 4. *Vidi & ecce in Cælo oſtium apertum.* 2. Poteſtas aperiendi, & claudendi ſolum competit Chriſto juxta illud ibidem 3. *Qui habet Clavem, qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit.* R. ad 1. quod Cælum eſt apertum reſpectu peccati originalis, quo ſenſu intelligitur: *Ecce qui tollit peccatum mundi*, nempe medio Baptiſmo virtute ſuæ Paſſionis. Ad 2. poſſet idem reſponderi, quod ſolus Chriſtus aperit Cælum delendo chirographum decreti nempe peccatum primi Parentis, & ex ipſo ad omnes, excepta admirabili Virgine, tranſfuſum. Sed melius reſpondetur illa verba intelligi de Lymbo Patrum, quo jam nullus deſcendit. Omitto alia effugia hæreticorum, qui veritati gratis obſiſtunt. Sacerdotes Veteris Legis ſolum habebant Claves in figura, non in veritate; non enim habuerunt Claves Regni Cæleſtis, ſed Tabernaculi terreſtris, ait D. Th. *in Suppl. q.79. a 1.*

207. Inq. 2. Quid ſint Claves Eccleſiæ. R. Sunt: *Poteſtas ligandi, ac ſolvendi, qua Eccleſiaſticus Judex dignos recipere, & indignos excludere debet a Regno.* Ly *Poteſtas* idem eſt, ac potentia. *Judex Eccleſiaſticus* exprimit ſubjectum, in quo talis poteſtas recipitur. *Ligandi, ac ſolvendi* indicat actum aperiendi, aut claudendi januas Cæli pro meritis ſingulorum, & explicatur per *dignos recipere, & indignos excludere*, quod declarat modum agendi erga dignos benigne, & erga indignos ſevere. Claves autem Eccleſiæ non ſunt materiales, ſed ſpirituales: at eſto ſint metaphorice Claves, poteſtas tamen remittendi, aut retinendi peccata non eſt methaphorica, ſed vera, & realis.

208. Inq. 3. Quot, & quæ ſint Claves Eccleſiæ? R. Eſſe duas Claves, nempe poteſtatis, & ſcientiæ. Non eſſe unam tantum colligitur ex laudato textu Matth. ubi non dicitur: *Dabo tibi Clavem*, ſed: *Dabo tibi Claves*. Eſſe duas probatur: Nam ſuppoſita poteſtate, requiritur diſcretio ad recipiendum dignos, & excludendum indignos: ergo præter poteſtatem requiritur alia Clavis, ut aperiatur, vel claudatur Clave non errante. Igitur duæ ſunt Claves Eccleſiæ nempe ſcientiæ, & poteſtatis. Non tamen diſtinguntur inter ſe realiter entitative, ſed modaliter, vel reſpective ad actus diverſos; vel ſecundum quod ad diverſos effectus comparantur dicit D. Thom. *in Suppl. q 17. a.2. ad 1.*

209. Objic. 1. Ad claudendam, & aperiendam januam una Clavis ſufficit: ergo non ſunt duæ Claves Eccleſiæ. R. Quod licet ad aperiendam, & claudendam januam una ſufficiat Clavis; at ad ſciendum cui aperienda ſit ſera illa, requiritur Clavis ſcientiæ, ut ait Angelicus ibi *a.3. ad 3.* Objic. 2. Scientia nequit eſſe Clavis, cum non conferatur in ordine Sacerdotali? R. Quod habitus ſcientiæ non eſt Clavis Eccleſiæ, ſed auctoritas ad diſcernendum, vel ſcientia auctoritativa, quæ ſolum adeſt in Sacerdote *Ideo auctoritas judicandi, quæ eſt Clavis ſcientiæ, ſine ſcientia non poteſt accipi*, inquit D. Thom. *ibi ad 2.*

210. Hinc patet quod omnis Sacerdos debet habere ſaltem ſcientiam mediocrem, quia in ordinatione accipit Clavem ſcientiæ, hoc eſt auctoritatem diſcernendi dignos, & indignos Regno Cælorum; alias peccat, ut conſtat ex D. Thom. Verum eſt quod quando datur illi facultas

cultas in actu ſecundo hac Clave utendi ampliori, ſcientia pollere debet. Igitur Claves Eccleſiæ ſunt auctoritas diſcernendi, & poteſtas ligandi, atque ſolvendi, quæ conferuntur ſimul cum caractere Sacerdotali, in quo fundantur. Chriſtus Dominus habuit Claves excellentiæ ad differentiam Sacerdotum, qui ſolum habent Claves miniſteriales, non tamen fundabantur in caractere, quo Chriſtus non indiguit, ſed in gratia Unionis. Potuit Chriſtus communicare Apoſtolis poteſtatem Excellentiæ, ut v. g. inſtituendi Sacramenta, ſed non dedit, nec fuit conveniens, ne eſsent plura Capita, & diſſidia. Qui ex officio baptizat, ac etiam qui fert cenſuras, vel abſolvit utitur poteſtate Clavium. Juriſdictio non eſt proprie Clavis, ſed conditio neceſsaria ad exercitium Clavium. Et hæc de Clavibus indicaſse ſufficiat. Vide Salmant. Shol. *Tract.* 24. *diſp.* 12.

PUNCTUM II.

De Miniſtro Pœnitentiæ.

211. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Pœnitentiæ? R. eſſe omnem, & ſolum Sacerdotem. Ita conſtat tamquam dogma de fide, ut tenent omnes Catholici, & patet ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. ubi definit ſolos Sacerdotes habere miniſterium Clavium pro foro conſcientiæ. Nec eſt in oppoſitum illud Jacob. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra*; quia ſupponit Apoſtolus Confeſſionem eſſe faciendam Sacerdotibus, quos intelligit per ly *alterutrum*, ut ait D. Thom. *in ſuplem. q.* 8. *a.* 1. *ad* 1.

212. Inq. 1. Quæ ſint conditiones requiſitæ in Miniſtro Pœnitentiæ? R. eſſe ſeptem: nempe *intentio*, *Sacerdotium*, *juriſdictio*, *ſcientia*, *prudentia*, *bonitas ſeu probitas*, *& ſigillum*. Tres primæ requiruntur neceſſitate Sacramenti, ita ut aliqua ex illis deficiente nullum fiat Sacramentum. Adeſt tamen differentia inter juriſdictionem, & Sacerdotium; hoc enim nequit ſuppleri ab Eccleſia, illa vero pluries ſuppletur ut ex dicendis patebit. Reliquæ quatuor requiruntur ad licitum.

213. Inq.3. Quid ſit juriſdictio? R. quod juriſdictio in communi eſt: *Poteſtas regendi, & ſententiam ferendi in ſubditos*. Alia eſt *Eccleſiaſtica*, alia *Civilis*. De civili nihil in præſenti. *Eccleſiaſtica* eſt etiam duplex; fori interni, & externi. In foro externo exercetur ferendo leges, & cenſuras, ſtatuendo pœnas, & ab eis abſolvendo. In foro interno exercetur ligando, vel ſolvendo peccata, & dirigendo pœnitentes in viam ſalutis. Utraque dividitur *in ordinariam*; & *delegatam*. *Ordinaria* eſt, quæ competit ratione officii, *delegata* quæ ab habente ordinariam alteri committitur.

214. Præterea juriſdictio delegata poteſt eſse *ſimpliciter*, aut *ſecundumquid* talis. Prima adeſt quando delegatur ſine limitatione temporis, aut perſonarum; ſecunda quando datur per tantum tempus, aut ſolum pro talibus perſonis; ut facultas audiendi Confeſsiones pro tot menſibus, aut annis; vel ſolum pro hominibus, aut Sacerdotibus, non pro mulieribus nec aliis præter Sacerdotes. Inſuper juriſdictio poteſt eſſe fundata in *titulo colorato*, aut in *titulo vero*. Hæc adeſt quando habetur cum vero titulo abſque impedimento. Illa quando licet cum vero titulo habeatur; adeſt tamen impedimentum occultum irritans titulum, aut juriſdictionem; ut ſi tempore collationis beneficii erat quis excommunicatus. Adſtante autem titulo colorato, & errore communi validæ ſunt abſolutiones, quia pia Mater Eccleſia, ne tot animæ pereant, ſupplet juriſdictionem.

215. Denique nota diſtinctionem, quæ adeſt inter juriſdictionem, & approbationem. Juriſdictio enim eſt *quædam ſuperioritas aut facultas in ſubditos*; ſeu eſt *aſſignatio ſubditorum*: approbatio vero eſt *judicium ordinarii de idoneitate Miniſtri*. Diſtinguuntur ergo, tum quia pluries ſeparantur, ut in approbato abſolute ad Confeſſiones, qui caret juriſdictione in reſervata; tum ex parte principiorum; quia Regulares communiter habent juriſdictionem a Pontifice; approbationem vero ab ordinario loci, ſine qua nequeunt uti juriſdictione ad Seculares abſolvendos.

316. Inq. 4. An Sacerdos ex vi ordinationis poſſit valide abſolvere? R. Nec licite, nec valide abſolvere poſſe abſque juriſdictione. Conſtat ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ubi decernit nullam eſſe abſolutionem, *quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem*. Erg. ex vi ordinationis nequit Sacerdos licite, aut valide abſolvere abſque juriſdictione ordinaria, delegata, aut ſubdelegata. Prob. ratione: quia ad abſolvendum requiritur juriſdictio; ſed hæc non datur ex vi ordinationis; alias omnis Sacerdos ſimplex poſſet indiſcriminatim abſolvere, quod nemo Catholicorum concedit: erg. Sacerdos ex vi ordinationis nec licite, nec valide poteſt abſolvere abſque juriſdictione.

217. Objic. Sacerdos in ordinatione accipit poteſtatem abſolvendi, ſicut conſecrandi: erg. R. diſt. ant. Accipit poteſtatem abſolvendi in actu primo conc. ant. in actu ſecundo neg. ant. & conſeq. Igitur Sacerdos in ordinatione accipit clavium poteſtatem vel accipit claves ligandi, ac ſolvendi in actu primo, ſed non in actu ſecundo, quia ut dictum eſt juriſdictio non eſt Clavis, ſed conditio neceſſaria ad Clavium exercitium. Igitur tenendum eſt tamquam de fide præter poteſtatem ordinis requiri in Miniſtro Pœnitentiæ juriſdictionem.

Punctum III.

De Miniſtro pro articulo Mortis, ac pro venialibus.

218. Inq. 1. An omnis Sacerdos poſſit abſolvere in articulo mortis? R. affirm. conſtat ex Trid. ubi ſupra licente, quod in articulo mortis: *omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſint*. Unde quilibet Sacerdos eſto hæreticus, degradatus, aut vitandus valet in mortis articulo abſolvere a quibuſcumque peccatis, & cenſuris quantumvis alias reſervatis; quia ex pietate Eccleſiæ in articulo mortis *nulla eſt reſervatio*. Hæc autem facultas non eſt de jure divino juxta plures, ſed pie delegata ab Eccleſia, licet ejus or go adhuc ſub lite ſit. Vid. D. Thom. *q. 8. a. 6. ſupplement.*

219. Inq. 2 An ſimplex Sacerdos in dicto articulo poſſit abſolvere in præſentia Parochi aut alterius in eodem loco approbati? R. neg. Quia ideo Concilium tribuit amplam facultatem in illo caſu: *ne hac ipſa occaſione aliquis pereat* ex defectu juriſdictionis, aut illam habentis; ſed adſtante proprio Sacerdote, vel alio approbato ad abſolvendum non datur occaſio perditionis: erg. tunc ſimplex Sacerdos non gaudet facultate a Concilio indulta. Præterea Concilium quoad hunc caſum non condidit novum jus; ſed ſtando juri antiquo ſimplex Sacerdos non poterat abſolvere in dicto articulo adſtante proprio Sacerdote: erg. nec nunc valet. Idem eſt dicendum de non habente privilegium ad reſervata reſpectu illud habentis, & de cenſurato reſpectu immunis a Cenſura; ſolum enim datur facultas ad occurrendum neceſſitati, quæ non adeſt in præſentia Parochi, approbati, habentis privilegium, aut immunis a Cenſuris, ut ſimplex Sacerdos non habens privilegium, aut cenſuratus abſolvat.

220. Nota 1. Quod ſi Parochus, aut alius approbatus nollet abſolvere, in illo caſu poſſet ſimplex Sacerdos, quia nolens eſt velut abſens. 2. Quod ſi confeſſio in abſentia Parochi fuit inchoata poteſt ſimplex Sacerdos proſequi & abſolvere; niſi pœnitens habeat Cenſuras reſervatas, quia tunc ſi adveniat habens facultatem ad eas abſolvendas, dicunt communiter AA. quod ab iſto prius abſolvatur a Cenſuris, ac ſubinde ſimplex poterit eum abſolvere a peccatis. Mihi diſtinguendum videtur; ſi enim ita fieri valeat abſque nota, & infamia, ſic omnino faciendum eſt. Si autem ex illa priori abſolutione prudenter timeatur gravis nota aut infamia poteſt, meo judicio, ſimplex Sacerdos proſequi in Confeſſione inchoata, & abſolvere pœnitentem ſub onere comparendi, ut ſtatim dicam. Circumſtantiæ ſunt inſpiciendæ, & juxta eas prudenter operandum.

221. Inq. 3. Quando ſimplex Sacerdos, aut Confeſſarius inferior abſolvit in articulo mortis pœnitentem a caſibus reſervatis aut cenſuris, quid ei advertere debeat? R. 1. Quod ſi habeat caſus pure reſervatos abſque cenſuris regulariter nihil, niſi quod de eis doleat, eſt advertendum. At ſi caſus eſt reſervatus ob falſam denuntiationem Confeſſarii innocentis ad Tribunal Inquiſitionis, ante abſolutionem debet pœnitens publice ſe retractare, vel ſaltem tradere Confeſſario in ſcriptis documentum a ſe ſubſcriptum ſuæ retractationis, ita ut in Tribunali ſufficientem fidem faciat, aliter non eſt abſolvendus. Tum quia ſic jubetur a Bened. XIV. tum quia ſic poſtulat fieri ipſum jus naturale. Idem eſt dicendum, ſi graviter denigravit proximi famam in alia quavis materia, debet enim reſtituere, vel dare cautionem reſtituendi, ſive pecunias, ſive famam, ſive honorem.

222. R. 2. Quod ſi pœnitens habeat Cenſuras reſervatas; vel fruitur privilegio Bullæ Cruciatæ, aut alio; vel non. Si primum, debet abſolvi ab omnibus Cenſuris ſine onere comparendi, excepto pro Cenſura ob hæreſim incurſa, pro qua nihil valet Bulla Cruciatæ. Si ſecundum, debet Sacerdos eum abſolvere cum onere comparendi ſub præſtito juramento. Ita quod ſi convaleſcat, & non compareat duplex peccatum committit; aliud contra obedientiam, aliud contra Religionem, & incurrit eaſdem non *numero*, ſed *ſpecie* Cenſuras. Sic conſtat ex cap. *De his*, & ex cap *eos qui de ſententia excommunicationis in 6.* Obligatio autem comparendi apud Superiorem in hoc caſu, non eſt ut iterum abſolvatur, eſt enim jam vere abſolutus a peccatis, & a cenſuris; ſed ut ſe ſubmittat Superiori, & ſatisfactioni ab eo injungendæ. *Non abſolutionem petens ſed ſatisfactionem offerens*, ait D. Thom. *loc. cit. ad 2.*

223. Inq. 4. An idem ſit articulus, ac periculum mortis? R. Diſtingui in eo, quod articulus mortis dicitur quando ex morbo, vulnere, aut ſententia Judicis inſtat mors: Periculum vero quando prudenter timetur, ut in navigatione longa; aut dum ob inſidias inimicorum in bello vel extra illud; aut ob partum periculoſum imminet mors. At eſto reipſa ſic diſtinguantur articulus, & periculum mortis, tamen quoad præſens idem reputantur ſuppoſito quod detur verum periculum.

224. Inq. 5. An Sacerdos ſimplex habeat juriſdictionem ſuper peccata venialia ac mortalia jam rite confeſſa? R. ſententiam affirmativam eſſe communem inter Theologos tum antiquos, tum modernos, paucis exceptis, & eam pro-

bant

bant ex antiquo, & communi uſu Eccleſiæ, licet differant in aſſignando radicem hujuſmodi juriſdictionis. Alii putant competere omni Sacerdoti ex jure divino; alii verius ſentiunt provenire ex conſuetudine, & delegatione Eccleſiæ.

225. Quidam aſſerunt præmiſſam opinionem eſſe improbatam in Decreto Innoc. XI. annullatamque ſimul juriſdictionem Sacerdotis ſimplicis; ſed meo videri utrumque eſt falſum; ſaltim ex vi verborum: quia Pontifex nec verbum annullationis, nec improbationis habet in ſuo decreto. Solum jubet Epiſcopis, & Parochis quod *Non permittant ut venialium Confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut ordinario*. Ubi in his verbis improbatio ſententiæ aſſerentis juriſdictionem Sacerdotis ſimplicis in peccata venialia? Adeſt Pontificium decretum prohibens audire Confeſſiones, præſertim mulierum, in Eccleſia tempore nocturno uſque ad auroram. Prohibitum eſt excipere Confeſſiones in oratoriis privatis: erg. improbatur ſententia aſſerens juriſdictionem audiendi tales Confeſſiones? Non eſt legitima conſequentia. Aliud eſt annullare juriſdictionem, aliud valde diverſum prohibere uſum juriſdictionis; ut patet etiam in excommunicato tolerato non invitato, cui prohibitum eſt abſolvere, abſolutio tamen valida eſt: erg. ex vi prohibitionis non tollitur juriſdictio, nec improbatur ſententia illam aſtruens.

226. Nihilominus cenſeo Sacerdotes ſimplices carere jam juriſdictione in venialia, & in lethalia rite confeſſa: quia juriſdictione gaudebant, juxta verius eam propugnantes, non ex jure divino, ſed ex communi conſuetudine, & praxi illa utendi; ſed jam ceſſavit talis praxis, & conſuetudo, ita ut contraria vigeat: erg. etiam ceſſavit juriſdictio in ea fundata, & ab ea orta. Sicut enim communi conſuetudine a ſuperioribus tolerata acquiritur juriſdictio, ita deperditur conſuetudine contraria: maxime dum hæc ortum habet a ſuperiorum reprobatione, & non tolerantia conſuetudinis antiquæ. Igitur Sacerdos ſimplex gaudebat dicta juriſdictione delegata ab Eccleſia ex legittima conſuetudine: qua pœnitus ſublata caret jam juriſdictione in ea fundata. Unde non ſolum peccaret graviter ſimplex Sacerdos, ſed etiam invalida eſſet ejus abſolutio, ſecluſo periculo mortis, aut privilegio pœnitentis.

PUNCTUM IV.

De juriſdictione probabili.

227. Inq. 1. An Confeſſarius poſſit abſolvere ex rationabili cauſa cum opinione probabiliori ſuæ juriſdictionis? Ante reſolutionem nota, quod juriſdictio poteſt eſſe *certa*, *dubia*, *probabilis*, & *probabilior*. *Certa* dicitur, quæ manifeſto titulo poſſidetur. *Dubia* eſt, qua quis ſuſpenſus perſiſtit, quin neutri parti determinate adhæreat. Probabilis, qua uni parti adhæret, ſed cum formidine prudenti alterius partis; vel quia hæc probabilior eſt; vel quia illa non fulcitur fundamento adeo gravi, ut ſufficiat ad dubium deponendum. Tandem *probabilior* eſt illa opinio, quæ præ ſua oppoſita ſolidiori nititur rationi, & eſt potens ad deponendum dubium, ideoque dicitur moraliter certa. Supponimus non eſſe licitum operari, nec abſolvere cum opinione probabili relicta probabiliori, ut ſuo loco diximus. Supponimus etiam eſſe illicitum uti juriſdictione dubia ad abſolvendum niſi in caſu neceſſitatis. Solum vertitur in trutinam: Num Confeſſarius poſſit uti juriſdictione probabiliori pro audiendis Confeſſionibus, & abſolutione conferenda? Ad quod:

228. R. affirm. cum communi ſententia. Ratio eſt: quia ad conferendam valide, & licite abſolutionem ſufficit certitudo moralis; non enim methaphyſicam habet Sacerdos de ſua ordinatione, aut Clavium poteſtate; ſed cum opinione probabiliori de juriſdictione habet Confeſſarius certitudinem moralem de ea: ergo valet illa uti ad audiendas Confeſſiones, ſeu ad conferendam valide, & licite abſolutionem, quoties adſit rationabilis cauſa.

229. P. Concina *ubi ſup. Cap.* 1. §. 1. *n.*16. traducit Salmant. Schol. tamquam Probabiliſtas, & audet de eis ſic ſcribere: *Accedit quod præfati Auctores Probabiliſtæ ſunt, & Probabiliſmi præjudiciis occupati docuerunt uſum juriſdictionis probabilis licitum eſſe in Sacramentis conferendis.*

230. Verum Concina vel non legit perdoctos Patres, vel gratis ita ſcribit. Nam in limine hujus dubii neglecta Probabiliſtarum poſitione ſic ajunt: *Loquimur igitur de juriſdictione quæ tam ab intrinſeco quam ab extrinſeco ſit graviter, & certo probabilis, eo quod, & rationis pondere munitur, & a Doctoribus virtute, & ſapientia præſtantibus defenditur, ac ſubinde, quæ tam ex vi rationis quam auctoritatis potens ſit ut dubium deponatur, ac certo moraliter judicetur talem adeſſe juriſdictionem. Nec ad hujus difficultatis reſolutionem laberinthis, aut reflexionibus Probabiliſtarum egemus, independenter enim ab eorum doctrina ac contentioſa lite dubii deciſio habenda eſt.*

231. Sunt ne verba hæc Auctorum, qui Probabiliſmi præjudiciis occupati docuerunt? Judicet prudens Lector, & quo jure ut tales publice redarguantur. Simulque advertat Concinam eamdem ſententiam, tuentem uſum juriſdictionis probabilis, alibi plures defendere, & amplecti. In primis tenet Sacerdotem habentem reſervata, & non reſervata, qui nequit omittere ſacrum abſque infamia poſſe abſolvi a Confeſſario inferiori, quod negatur a pluribus. Deinde adſtruit Delegatos Confeſſarios poſſe abſolvere poſt mortem delegantis, eſto oppoſitum aſſerant plures; ſed in his, & aliis caſibus admiſſis a Concina, ex quibus in decurſu operis aliquos indicare curabo, tantum adeſt juriſdictio probabilis: ergo admittit uſum licitum juriſdictionis probabilis.

232. Objic. Sententia aſſerens uſum licitum juriſdictionis probabilis reprobatur in propoſ. 1. damnat. ab Innoc. XI. ergo falſa, & proſcripta eſt. Hoc argumentum ſæpe objicit Concina Patribus Salmantic. repetitque contra alios graves Auctores: Ipſe autem ſibi illud ſolvere cogitur, dum in caſibus deſignatis, adſtruit eamdem ſententiam. Pro omnibus tamen R. juſtiſſime eſſe proſcriptam memoratam propoſitionem. Univerſaliter enim aſſerebat uſum licitum opinionis probabilis in conferendis Sacramentis, relicta tutiori, etiam circa eorum materias, & formas. Unde manifeſto periculo nullitatis Sacramenta exponebat. Nunc vero non eſt ſermo de materiis, & formis, quæ ſupplere nequit Eccleſia, ſed de juriſdictione, quæ pluries ab Eccleſia ſuppletur, & adſtringitur Concina concedere, ſi forte ſententia ab ipſo propugnata circa delegatos falſa ſit. Ita debet credi de pietate Eccleſiæ: ſic enim ſalvantur valida, & licita plurima Sacramenta, quæ bona fide miniſtrantur, & recipiuntur. Oppoſita vero ſententia præter plures inconſequentias; pœne innumera inconvenientia devorare cogitur: Nam cum vix aliquid certum in hac materia habeamus, & paſſim innumeræ occurrant difficultates, & opiniones; ſi probabiliori nixi abſolvere Confeſſarii non poſſent, vix Tribunal Pœnitentiæ moderari valerent. *Vide n. 250. & 388.*

P U N C T U M V.

De juriſdictione Parochi.

233. Inq. 1. Quam juriſdictionem habeat Parochus? R. Parochus proprietarius habet juriſdictionem ordinariam in ſuos Parochianos, & delegatam in reliquos ſubditos illius Diæceſis, ubi eſt Parochus, & approbationem in ſententia plurium, *ubique terrarum*. Ratio primi eſt, quia ejus juriſdictio eſt annexa officio. Ratio ſecundi eſt communis conſuetudo. Tertii denique, quia eſt juxta plures approbatus a jure, vel ab Eccleſia. Ex primo capite valet Parochus abſolvere ſuos ſubitos in aliena Diæceſi, cum non exerceat actum contentioſum, ſed gratioſum. Ex ſecundo capite poteſt eligi in Confeſſarium intra ſuam Diæceſim a Parochianis alterius Parochiæ. Ex tertio capite poſſe extra Diæceſim eligi virtute Bullæ Cruciatæ, dicunt non pauci. Ego tamen oppoſitum cenſeo ut mox dicam.

234. Inq. 2. An Parochus valeat abſolvere ſuos parochianos ubique terrarum? R. affirm. quia gaudet in eos juriſdictione Ordinaria, quæ exercetur abſque ſtrepitu judiciali, & contentione. Si autem Epiſcopi, aut Parochi exteri reluctentur, caute procedat, ita ut Sanctum miniſterium ſancte perficiatur.

235. Inq. 3. An Delegatus poſſit extra ſuam Diæceſim audire Confeſſiones pœnitentium ſuæ delegationis? R. negativ. nam ideo valet Parochus extra Diæceſim Confeſſiones ſui Parochiani audire, quia ex jure, aut officio eſt ſuus ſubditus: at delegatus nihil habet a jure, vel officio, ſed ab homine, cujus juriſdictio extra proprium territorium non progreditur. Vide infra *num.* 257.

236. Inq. 4. An ſi Parochus, renunciet ſuum officium, gaudeat eadem juriſdictione? R. neg. quia cum ejus juriſdictio ſit annexa officio, hoc dimiſſo, aut ſublato, amittitur juriſdictio. Idem eſt de Epiſcopo, & de quovis juriſdictionem ordinariam habente, nam ablato principali corruit acceſſorium.

237. Inq. 5. An Parochus juriſdictionem in proprias oves poſſit delegare Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo? R. neg. quia licet gaudens juriſdictione ordinaria poſſit eam delegare, ut patet *ex cap. cum Epiſcopus in 6.* tamen excipitur Parochus, ne poſſit eam delegare ſimplici Sacerdoti *in Trident. ſeſſ. 23. Cap. 15. de reform.* Unde nec ſibi valet in Confeſſarium eum eligere, ut conſtat ex propoſ. 6. damnata ab Alexandro VII. *Qui Beneficium Curatum habent poſſunt eligere ſibi in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab ordinario.* Verum poteſt Parochus eam delegare cuilibet Sacerdoti approbato ab ordinario loci.

238. Inq. 6. An Parochus poſſit vocare Parochos alterius Diæceſis ad excipiendas Confeſſiones ſuarum ovium? R. neg. conſtat ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii ubi ad quæſitum: *An Curati unius Diæceſis vocati a Parochis alienæ Diæceſis poſſint in illa audire Confeſſiones abſque licentia Epiſcopi?* Sacra Congreg. reſpondit: *Affirmative quoad ſubditos; negative quoad alios.* Stante hac declaratione plane liquet Parochos non eſſe approbatos extra propri-

priam Diæceſim pro omnibus, alias vocati a Parochis cujuslibet Diæceſis excipere poſſent confeſſiones abſque ulteriori licentia. Poteſt igitur Parochus oves proprias ubique abſolvere, non vero alienas, quarum Confeſsiones extra Diæceſim, nec in vi Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi audire valet, cum extra Diæceſim, non reputetur quoad illas approbatus juxta dictam declarationem. Ita etiam tenet Bened. XIV. laudatus a Ligorio *lib. 6. num.* 544.

239. Parochus ex vi ſui officii non habet juriſdictionem in reſervata Papæ, aut Epiſcopo, neque ad diſpenſandum, aut commutandum vota, aut juramenta, niſi ipſe, aut pœnitens obtineat ſpecialem delegationem, vel privilegium, quia inferior nihil valet in reſervata Superiori. Imo neque relaxare in legibus Superiorum, quales ſunt vota, & juramenta.

240. Inq 7. An ſi adfuit ſimonia, vel aliud impedimentum irritans in collatione Beneficii Parochialis poſsit Parochus fictus excipere ſuarum ovium Confeſsiones? R non poteſt licite; poteſt vero valide, ſi impedimentum ſit occultum. Ratio primi patet, quia indigne, & ſacrilege ſuum munus exercet. Ratio ſecundi eſt, quia ſtante titulo colorato, & errore communi Eccleſia ſupplet juriſdictionem, ne tot animæ pereant. Idem ſi beneficio rite obtento, poſtea incurrat occulte aliquam cenſuram: At excommunicatus vitandus, eſto ſit vere Parochus omni caret juriſdictione, ita ut neque illam alteri quantumvis approbato delegare valeat.

241. Inq. 8. An conſuetudine legittima acquiri poſsit juriſdictio? R. affirm. quia conſuetudo habet vim legis. Hoc titulo poſſunt Parochi, imo & delegati excipere confeſsiones peregrinorum, & aliorum confluentium ex alienis Diæceſibus ad ſuam. Eodem titulo conſuetudinis Scholaſtici extranei recipiunt Sacramenta a Miniſtris loci, ubi ſtudiis vacant. Addit quidam conſuetudinem conferre juriſdictionem accedente conſenſu ſaltem tacito Superioris. At ſuperfluum eſt hoc additamentum, quia ſine tali conſenſu non erit legittima conſuetudo, nec proinde quæſtio.

PUNCTUM VI.

De ordinario Pœnitentiæ Miniſtro.

242. Inq. 1. Quis ſit Miniſter ordinarius Sacramenti Pœnitentiæ? R. Eſt Pontifex pro tota Eccleſia; Epiſcopi, & eorum Vicarii generales pro ſuis Diœceſibus; Legati a latere pro reſpectivis Provinciis ſuæ legationis: Vicarii Capitulares in Sede vacante; ſummus Pœnitentiarius; Cardinales pro Eccleſiis ſui tituli; Abates, vel alii habentes juriſdictionem, quaſi Epiſcopalem pro ſuis ditionibus. Generales (Sacerdotes) Regulares pro ſuiis Religionibus; Provinciales pro ſuis Provinciis, Prælati immediati, & eorum Vicegerentes; dum vere ſunt Præſidentes in ſuis Cœnobiis; & denique, ut diximus, Parochi, in ſuis Parochiis. Unde Papa non habet ordinarium, quia eſt Paſtor ſupremus; dum autem confitetur, fit ſubditus ſui Confeſſarii in foro pœnitentiæ, ubi Confeſſarius gerit vicem Dei. Epiſcopi ordinarius eſt Papa; Parochi vero Epiſcopus Archiepiſcopus ſolum dum viſitat habet juriſdictionem ordinanariam in ſuffraganeos. Omnes, quos diximus, habere juriſdictionem ordinariam, poſſunt eam delegare alteri, & Sacerdotem ſimplicem ſubditum ſibi eligere in Confeſſarium in ſuis ditionibus, exceptis Parochis. Excipe etiam Prælatos Regulares immediatos quoad delegationem.

243. Inq. 2. An Epiſcopus poſsit eligere ſibi in Confeſſarium Sacerdotem ſimplicem non ſubditum? R negat. conſtat ex ſequenti declaratione Card. ſub Greg. XIII. *D.* ℞. *audita relatione Congregationis declaravit, Epiſcopum vigore privilegii, de quo in cap. finali de pœnit., & remiſ. non poſſe ſibi eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui a proprio ordinario non fuerit adhuc ad formam hujus decreti admiſſus, ſeu approbatus ad confeſſiones audiendas*. Hæc declaratio abſolute id prohibet. Igitur quamvis Epiſcopus poſſit ubique eligere proprium ſubditum; extraneum tamen non approbatum *a proprio ordinario* adhuc intra Diæceſim eligere nequit; niſi ratione habitationis, vel alio titulo ſibi ſubjiciatur, vel ſubditus fiat. Idem eſt a fortiori de aliis Prælatis juriſdictione quaſi Epiſcopali gaudentibus. Vide Salmant. Schol. ubi ſupr. *diſp.* 12. *num.* 95. * Alii tenent Epiſcopos poſſe intra Diæceſim eligere ſibi in Confeſſarium indiſcriminatim quemlibet Sacerdotem; quod valde probabile cenſeo, intelligendo dictam declarationem pro Epiſcopis extra Diæceſim.

244. Inq. 3. Quis ſit Parochus proprius Vagorum? R. eſt ille, ſub quo actu reperiuntur, vel in cujus Parochia pro tempore verſantur. Quia cum Vagi non habeant proprium domicilium, actualis habitatio loci ſuccedit eis loco domicilii, qua ratione Parochus loci, in quo reperiuntur, debet illis miniſtrare Sacramenta, ſi eis indigeant. Peregrini habent proprium Parochum ſui domicilii: tamen ex conſuetudine valent confiteri cuilibet approbato ab ordinario loci, per quem tranſeunt; dummodo non diſcedant a proprio domicilio in fraudem reſervationis. Habentes duplicem Parochiam, utriuſque Parocho poſſunt confiteri. Scholaſtici, litigantes, milites, & mercatores poſſunt etiam

etiam ex conſuetudine confiteri Parocho loci, in quo habitant, vel cuilibet ad audiendas confeſſiones ibi expoſito.

PUNCTUM VII.

De Miniſtro delegato.

245. Inq. 1. Quis ſit Miniſter delegatus pro Sacramento Pœnitentiæ? R. eſt omnis Sacerdos approbatus, cui juriſdictio committitur ab aliquo eam delegare valente. Qui autem illam delegare poſſint, conſtat ex ſupradictis. Verum non ſufficit ratihabitio delegantis; nec quoad hoc retrotrahitur, uti in aliis materiis. Si enim ab initio Sacramentum fuit nullum, ratihabitione non convaleſcit. Nec valet voluntas præſumpta, qua judicatur, quod ſi ſciret Superior, conſentiret: vel ſi peteretur, concederet delegationem; quia ad juriſdictionem habendam requiritur conſenſus, aut voluntas Superioris illam concedentis, actu exiſtens. Imo nec ſufficit voluntas actualis mere interna, ſed aliquo ſigno debet manifeſtari. Non tamen opus eſt, quod eam præciſe in ſcriptis conferat: ſufficit enim, ſi vel voce, vel nutibus, vel aliis ſignis ſuum conſenſum denotantibus illam concedat. Unde valide, & licite Sacerdos abſolvit cum approbatione viva voce data a ſuperiore, licet conceſſionis litteræ nondum ſint ipſi traditæ. Inſuper requiritur, quod delegatus habeat notitiam ſuæ delegationis, ut valide ea uti poſſit, quia non valet actus factus a Miniſtro ſuæ facultatis ignaro. Qua ratione abſolutio data ab eo, qui putat, non poſſe valide abſolvere, nulla eſt. Ceterum ſi Confeſſarius habeat animum abſolvendi, & abſolvat inquantum poteſt, valida eſt abſolutio, ſi vere habeat facultatem, eſto ignoret verum illius titulum. Tunc enim non putat, ſe carere facultate, ſed ex aliqua ejus notitia movetur ad abſolvendum.

246. Inq. 2. An delegatus in hoc foro poſſit juriſdictionem alteri ſubdelegare? R. negat. Niſi ex expreſſa Superioris voluntate: & tunc hujus nomine ſubdelegat eam delegatus. Unde delegatus a Papa, ab Epiſcopo, vel Parocho nequit ſuam facultatem ad confeſſiones audiendas, vel ad abſolvendum a caſibus reſervatis alteri ſubdelegare, niſi ex expreſſo eorum conſenſu; quia nemo dat, quod non habet, & delegatus tantum eſt executor facultatis ſibi a Superiore commiſſæ.

247. Inq. 3. An juriſdictio delegata expiret morte concedentis? R. 1. Juriſdictionem generaliter a Papa delegatam non ceſſare per ejus mortem. Eſt communis ſententia fundata in jure Canon. *C. ſi ſuper gratia 9. de officio delegati in 6. & cap ſicut 36. de Præbendis 6.*

248. Verum circa juriſdictionem delegatam ab inferioribus, ut Epiſcopis controverſia eſt inter Auctores, maxime quando non eſt incepta Confeſſio. Nihilominus reſpondetur, quod juriſdictio ab Epiſcopo in generali delegata non expirat morte delegantis, aut ejus renuntiatione, demiſſione, vel remotione ab officio. Prob. Tum ex regula generali, quod gratia facta non exprimat morte concedentis. Tum ex praxi communi audiendi Confeſsiones a delegatis poſt mortem delegantis. Tum ex eiſdem juribus, quibus probatur prima reſolutio, quia eſto expreſſe tantum de delegatione Pontificia loquantur, tamen intelligi, & extendi valent ad inferiorum etiam delegationem. Idem dicunt communiter de delegatione facta a Parocho, quo moriente, ajunt permanere adhuc ejus delegationem. Sed in hoc caſu ſi Confeſsio non eſt incepta, monendus eſt Epiſcopus. Valde enim differt delegatio ab Epiſcopo facta ab illa, quæ fit a Parocho.

249. Obiic. Vicarii Generalis facultas expirat morte Epiſcopi: ergo etiam omnis alia facultas ab Epiſcopo dependens. R. neg. paritatem: quia Vicarius Generalis Epiſcopi cenſetur Epiſcopus ipſe conſtituens cum eo unum tribunal. Verum Confeſſarius diſtinctum tribunal efficit pro foro interno, unde non tenet paritas.

250. Hanc ſententiam amplectitur Concina ubi ſupra *cap. 4. n. 26* ergo licitum aſserit uſum juriſdictionis probabilis. Quia ſententia hæc non tranſcendit limites opinionis probabilis. Non igitur ei congruit, alios objurgare, ac præſertim Patres Salmanticenſes, eo quod aſserant, poſse Confeſsarium ex juxta cauſa abſolvere cum opinione probabiliori ſuæ juriſdictionis. Hoc enim negare in communi, & poſtea id ipſum concedere in caſibus particularibus, in conſequentia doctrinæ eſt.

251. Hinc apparent etiam non parva inconvenientia, quæ ex oppoſita ſententia neceſsario ſequerentur. Nam juxta illam ſuppoſita Epiſcopi morte omnes delegati manerent abſque juriſdictione. Cumque in non paucis Diœceſibus ſatis amplis præſertim in Hiſpania omnes Confeſſarii præter unum, aut duos in Cathedrali, ſint delegati, en plurima loca abſque ullo Confeſsario. En totam fere Diœceſim ampliſsimam, & fidelium numero copioſam abſque Pœnitentiæ Sacramento. Quid abſurdius? Quid majus inconveniens? Profecto magis conſentaneum eſt pietati, & prudenti regimini Eccleſiæ aſserere, quod in talibus circumſtantiis poteſt uti delegatus opinione vere probabili ſuæ juriſdictionis, & conſequenter licitum eſse uſum opinionis *probabilioris* circa Confeſsarii juriſdictionem.

252. Inq.

252. Inq. 4. Quid dicendum de facultate ad audiendas Confeſsiones ab Epiſcopo conceſsa his clauſulis: *donec revocavero*; *vel donec revocetur*? R. Durare prout ſonant etiam poſt ejus mortem, non enim per hanc revocatur dicta facultas. Dubitant A. A. de his: *ad noſtrum arbitrium*: *ad noſtrum beneplacitum*: vel *per tempus noſtræ voluntatis*. Tamen idem eſt dicendum, quia facultas ſic conceſsa reputatur abſoluta; apponuntur autem dictæ clauſulæ ad innuendum, quod non eſt adeo abſoluta, ut nequeat revocari quando Epiſcopo expediens viſum fuerit, ut diximus. *Tract.* 3. *n.* 344.

253. Denique obſerva, quod delegatus ad tempus, ſi ultra præfixum excipiat ſcienter confeſsiones graviſsima ſacrilegia perpetrat: verum Confeſsiones ei factæ validæ ſunt, quia habet, vel habuit verum titulum, ac proinde idem eſt dicendum de eo, ac de habente titulum coloratum cum errore communi. Alii oppoſitum cenſent; pœnitentes vero bona fide confeſsi non ſunt inquietandi, quandiu in ſua bona fide perſiſtant.

PUNCTUM VIII.

De approbatione ad audiendas Confeſſiones requiſita.

254. Inq. 1. Qui indigeant approbatione pro ſecularium Confeſsionibus audiendis? R. Omnes, qui Beneficium Parochiale cum animarum cura non habent, indigere approbatione Epiſcopi loci, ubi Confeſsiones audiuntur, non tantum ad licitum, ſed etiam ad validum. Conſtat ex Trid. *Seſſ.* 23. *cap.* 15. De reformatione. Unde licet olim Regulares plura haberent privilegia ad audiendas confeſsiones etiam ſecularium abſque approbatione Epiſcopi; omnia tamen quoad hoc fuerunt revocata a *Trid. loc. cit.* Igitur nullus ſive regularis, ſive ſecularis præter Parochos poteſt licite, aut valide audire Confeſsiones ſecularium abſque approbatione Epiſcopi, vel Ordinarii Diœceſis, in qua audiuntur. Obſerva tamen, quod ex vi hujus Decreti Conciliaris non requiritur approbatio Epiſcopi ad audiendas Confeſsiones Regularium.

255. Inq. 2. An Regularis Epiſcopo præſentatus, & ab eo injuſte reprobatus poſsit audire ſecularium Confeſsiones? R. neg. Conſtat ex prop. 13. damnata ab Alex. VII. *Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, & ab eo injuſte reprobato*. Falſitas hujus propoſitionis liquet ex laudato Concilii loco, ubi declaratur tamquam conditio neceſsaria Epiſcopi approbatio: Undecumque igitur illa deficiat, Confeſsio eſt nulla, & conſequenter per eam non ſatisfit præcepto annuæ Confeſsionis. Qua ratione Regularis omnis, ſive ſit Theologiæ Lector, ſive Magiſter in ea, ſive Prælatura quantumvis ſuperiori inſignitus, indiget approbatione Epiſcopi ad audiendas ſecularium Confeſsiones. Atque eadem ad idem indigent Clerici ſeculares, eſto ſint licentiati, Magiſtri, Magiſtrales, aut Doctores in Theologia, vel jure Canonico.

256. Inq. 3. An Epiſcopos deceat approbare abſque ulla limitatione Regulares abſolute idoneos in examine repertos? R. Sacr. Congr. affirmare his verbis. *Regulares, qui ad audiendas Confeſſiones idonei ab Ordinariis locorum, eorumve examinatoribus reperti, & approbati fuerint, generaliter quoque, & indiſtincte abſque ulla limitatione temporis, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria.* Fere eiſdem verbis idem decernit Clemens X. in Bulla *Superna*. Quando autem minus idonei poſtulant admitti ad examen, prudenti arbitrio Epiſcopi relinquitur limitare eorum approbationem. Quandocumque vero eam limitet Epiſcopus ſive juſte, ſive injuſte, ſolum juxta eam valet Confeſſarius ſive regularis, ſive ſecularis audire Confeſsiones, ita ut nec virtute Bullæ Cruciatæ poſsit ultra eam eligi. Unde approbatus ſolum pro viris nullatenus poteſt eligi pro feminis, & ſic de ceteris.

257. Inq. 4. An Regularis approbatus in una Diœceſi poſsit in alia audire Confeſsiones pœnitentium ſuæ delegationis? R. neg. Conſtat ex laudata Bulla Clement. X. 1670. incipiente *Superna*, ubi decernit: *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones Secularium audiendas in ſua Diœceſi approbatos non poſſe in alia Diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis Pœnitentes ſubditi ſint illius Epiſcopi, a quo ipſi Religioſi jam fuerant approbati*. Quod poſtea confirmavit, ac extendit Innoc. XII. declarans Confeſſarios ſive Regulares, ſive Seculares, nec in virtute Bullæ Cruciatæ poſse audire Confeſsiones extra Diœceſim ſuæ approbationis, *etiam ſi Pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confeſſarios electos approbaſſent, ſubditi fuerint*. Igitur nec Regularis, nec Secularis delegatus valet extra Diœceſim ſuæ approbationis excipere Confeſsiones etiam pœnitentium ſubditorum Epiſcopi, a quo approbationem obtinuit. Ex quibus confirmatur doctrina ſupra tradita, ſcilicet quod delegatus extra Diœceſim nullam habet juriſdictionem in pœnitentes ſuæ delegationis. Imo nec approbationem, cum nec ex vi Bullæ Cruciatæ valeat eorum Confeſsiones audire.

258. Hinc etiam plane infertur, quod Regularis approbatus pro una Diœceſi minime, eſt approbatus pro aliis, ut perperam olim prætextu ſuorum privilegiorum contendebant, quidam Regulares contra Venerabilem Epiſcopum Palafox

laſox virtute, & doctrina præſtantiſsimum, pro cujus Beatificationis cauſa in hac Urbe Romana non ſine valida contradictione, libentiſsime tamen, Poſtulatoris munus gerimus peculiari deputatione pientiſsimi, ac religioſiſsimi Principis Caroli III. Regis vere Catholici. Nam controverſia delata ad Innoc. X. deciſa fuit in favorem Illuſtriſsimi Prælati *die* 16. Aprilis *anni* 1648. in Brevi: *Cum ſicut accepimus*. Subinde vero cum ex ſolertia partis contrariæ varia dubia ſuper intelligentia Decreti Apoſtolici, eo alias clariſsimi orirentur, Sacra Congregatio ſub eodem Pontifice declaravit: *Regulares etiam Societatis Jeſu in una Diœceſi ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, nequaquam poſſe, in alia Diœceſi hujuſmodi Confeſſiones audire ſine approbatione Diœceſani*. Ex quibus patet nullibi poſſe Regulares audire Confeſsiones Secularium abſque approbatione Diœceſani. Unde etiam videtur non poſse Regulares uti privilegio *itinerantes*, quo olim gaudebant, ut a quolibet Epiſcopo ſemel approbati poſsent in itinere audire fidelium Confeſsiones duplici conditione, nempe *non repugnantibus Parochis, & in locis, ubi Ordinarius non exiſteret, vel ad eum facilis recurſus non adeſſet*, ita conceſsit Minoribus Eugenius IV. & aliis Greg. XIII. Sed hæc, & alia privilegia jam ſunt revocata, ut ex dictis hoc duplici numero ſatis conſtat.

PUNCTUM IX.

Alia dubia circa approbationem.

259. Inq. 1. An expediat Regulares ſemel abſolute approbatos iterum ad examen compellere? R. In Extrav. Pii V. incipiente *Romani Pontificis*: 1571. Sic haberi: *volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Civitate, & Diœceſi ſua prævio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari; a ſucceſſore autem Epiſcopo pro maiori ſuæ conſcientiæ quiete examinari de novo poterunt*. Idem habetur in memorata Bulla *Superna*, prout quiſque in ea, quam in fine operis dabimus, cernere valet. Nihilominus ſi Epiſcopus etiam injuſte (quod præſumi non debet) revocaret priorem approbationem, regularis non poſſet audire Confeſſiones: quia approbatio Epiſcopi, ut dictum eſt, ſe habet ut conditio eſſentialiter neceſſaria ad valorem Confeſſionum Secularium. Capitulum Sede vacante nequit Regulares abſolute ibi approbatos iterum ad examen vocare, tum quia ſic conſtat ex Decretis Pontificiis; tum quia ſuccedit loco non Epiſcopi futuri, ſed antecedentis. Nota 1. quod regularis abſolute approbatus in una Diœceſi, eſto in aliam per annos transferatur, ſi poſtea ad eandem, in qua fuit approbatus, redeat, non indiget nova approbatione, licet alius Epiſcopus interim advenerit, niſi aliud conſtet de mente novi Epiſcopi: quia mutatione domicilii non amittitur approbatio. Nota 2. Regularem in Diœceſi, in qua eſt abſolute approbatus poſſe audire Confeſſiones omnium undecumque illuc confluentium, ut diximus de delegato.

260. Inq. 2. An ſi Epiſcopus approbaret exterius voce, aut litteris, quem interius inhabilem judicat, valida eſſet approbatio, quando illius judicium non innoteſcit? R. affirm. Tum quia valor actus externi ſolum ex ſignificatione externa dependet. Tum quia alioquin valor approbationis pluribus periculis, & ſcrupulis eſſet expoſita.

261. Inq. 3. An Regularis ſine licentia ſuperiorum præſentatus Epiſcopo, & ab eo approbatus excipere valeat Confeſſiones Secularium? R. Poſſe valide: quia ſupponitur talem Regularem accipere ab Epiſcopo approbationem, & jurisdictionem, quam quilibet Epiſcopus valet delegare Sacerdoti idoneo intra ſuam Diœceſim: ergo adſunt omnia requiſita ad valorem confeſſionum, quas Regularis ſic approbatus exciperet. *Dices*: Regulares habere juriſdictionem a Papa dependenter ab eorum Prælatis: ergo abſque eorum conſenſu, & dependentia carent juriſdictione. R. Carere juriſdictione a Pontifice conceſſa; habere tamen juriſdictionem ab Epiſcopo delegatam ſimul cum approbatione, ſicut illam habet Sacerdos ſecularis delegatus. Qua ratione nequit uti privilegiis Regularium, ſed dumtaxat Juriſdictione ab Epiſcopo impertita. Unde tunc Regularis ſe habet pro Confeſſione ut Sacerdos ſecularis.

262. Hæc ſententia eſt communis inter AA. paucis exceptis: unde cum Religioſi noſtri non attingentes annum trigeſimum tertium lege peculiari prohibeantur mulierum Confeſſiones excipere, ſi illas cum approbatione Epiſcopi excipiant, violant propriam legem; Confeſſiones tamen validæ ſunt, ut communi conſenſu Noſtrates docuerunt. Nihilominus paucis ab hinc annis quidam recentior oppoſitum mordicus tenet. Verum omnia ejus fundamenta parum penſitant, ſi comparentur cum auctoritate Salmanticentium, tum Scholaſticorum, tum Moralium, qui fuerunt Generales, & Provinciales Ordinis, ac velut tales penitius comprehenderunt mentem, ſpiritum, & intelligentiam noſtrarum Legum. Igitur niſi Religio aliud diſponat, eorum doctrinæ ſtandum eſt, atque ab ipſis, tamquam a ſapientiſſimis Patribus præcipue itelligentiam noſtrarum Conſtitutionum addiſcere debemus. Aliud eſt de Religioſis noſtris ſuſpenſis, vel in examine reprobatis a Prælatis; illorum enim Confeſſiones, ſi quas exciperent, eſsent omnino nullæ. Hæc autem nullitas provenit ex Decreto

creto Urban. VIII. illas pænitus irritantis. Nec ignoramus alias Religiones obtinuiſse ſimilia indulta Pontificia, quibus ſollicite ſuæ domui provident; ſed reſolutio data, præſcindendo ab illa intelligi debet, & non parum firmatur, & confirmatur ex ipſa exceptione, & Decreto Pontificio pro nullitate aliarum Confeſſionum a Prælatis accurate obtento, quod pro Confeſſionibus de quibus loquimur, non fecerunt.

263. Inq. 4. An peccet graviter Regularis, qui abſque licentia ſui Prælati Confeſſiones ſecularium cum Epiſcopi juriſdictione excipit? R. hoc pendere ex Conſtitutionibus, ac ſtatutis cujuſque Ordinis juxta praxim, aut intelligentiam communiter receptam. Ab his enim, & non a nuda lege pendet qualitas delicti in eorum violatione, ut de præcepto confitendi ſingulis menſibus Benedictinis impoſito in Clementina *Ne in agro Dominico* ſapienter docent N. Salmantic. Scol. *ubi ſup. diſp.* 8. *num.* 31. Unde cum in ordine noſtro indicata Lex abſtinendi ab audiendis mulierum Confeſsionibus uſque ad annum trigeſimum tertium ſub culpa gravi non ſit recepta, nec intellecta hucuſque, Religioſus, qui cum juriſdictione Epiſcopi illas audiret, culpam gravem non committeret. Vide laudatos Salmant. diſp. 12. num. 52.

264. Hactenus locuti ſumus de approbatione Epiſcopi requiſita ad Secularium Confeſsiones audiendas, quam eſse omnino neceſsariam pro earum valore juxta Decreta Conciliaria, ac Pontificia pateſecimus. An vero requiratur ad abſolvendum Regulares, alia difficultas eſt. Pro qua

PUNCTUM X.

De approbatione pro audiendis Regularium Confeſſionibus.

265. Inq. 1. An Confeſſarius pro Regularibus abſolvendis requirat approbationem Epiſcopi ex vi Decreti Concilii Tridentini? R. neg. Conſtat ex ipſo Decreto *ſeſ.* 23. *c.*15. ſic ſe habente: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe Confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, & conſuetudine etiam immemorabili non obſtantibus*. In hoc cap. ut liquet, ſolum exigitur approbatio Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones ſecularium: ergo ex vi Decreti Trid. non requiritur pro Confeſſionibus Regularium.

266. Inq. 2. An Regulares valeant confiteri cuicumque Sacerdoti? R. Hoc pendere præcipue ex Conſtitutionibus, Statutis, & praxi communi cujuſcumque Ordinis. Obſervet ea Regularis, & ſecurus procedet. Nam cum Conſtitutiones Religionum ſint approbatæ a Sede Apoſtolica, quidquid in eis præſcribitur, a Sede Apoſtolica approbatur. Apud nos nec intra, nec extra domum valent ſubditi confiteri Sacerdoti ſimplici proprii Ordinis, hoc eſt non approbato a proprio Superiore; annullata eſt enim talis Confeſſio a legibus noſtræ Congregationis Hiſpanicæ, licet Conſtitutiones Italicæ Congregationis aliud diſponant. Extra domum pariter nequit aliquis noſtrum confiteri extraneo Confeſſario, ſi habeat copiam Confeſſarii Ordinis. At in hujus defectu non eſt nobis prohibitum eligere extra domum quemcumque Confeſſarium. Imo tam intra, quam extra poteſt Religioſus noſter confiteri cuilibet approbato ab Ordinario ſi habeat Bullam Cruciatæ, cujus uſum abſque limitatione libenter concedunt ſubditis Superiores noſtri. Vetitum illud erat Cappucinis ex peculiari Conſtitutione, quam derogavit Benedict. XIV. concedens eis poſſe confiteri extra domum Confeſſario ſeculari ab Ordinario, vel Regulari a ſuo Superiore approbato cum onere iterum confitendi proprio Prælato, ſi caſus reſervatos extra conſeſſi fuiſſent.

267. Hinc deducit in præſenti Additionator Cuniliati Regulares nec extra, nec intra domum habere privilegium confitendi Sacerdoti ſimplici, ſed perperam, quia ut Regularis poſſit confiteri extra, aut intra Confeſſario ab Ordinario approbato, non indiget privilegio; ſed, ne coarctetur propriis Statutis. Regulares contra propria Statuta nullo gaudent privilegio; Verum ex eo, quod aliqui coarctentur propriis Statutis ne exteris confiteantur, male deducitur non poſſe, nec habere privilegium id faciendi ceteros, qui talibus Statutis non præpediuntur. Regulares igitur unius Ordinis nequeunt confiteri ſeculari, aut Regulari alterius Ordinis etiam approbato abſque ſuorum Superiorum licentia: hanc tamen ipſos dare ſubditis legitime exeuntibus, vel extra domum ex eorum conſenſu commorantibus, ratio ſuadet, & uſus ipſe confirmat; quod autem in aliquo Ordine ſit Conſtitutio aliud præſcribens eſt exceptio peculiaris, quæ ad exemplum adduci non debet.

268. Igitur communis ſententia affirmat Regulares modo dicto exeuntes, vel extra domum legitime commorantes poſſe confiteri in defectu Confeſſarii proprii Ordinis cuilibet Sacerdoti provido, ac idoneo, hoc eſt, nulla cenſura ir-

retito, licet non ſit approbatus ab Epiſcopo, quia ex jure antiquo hoc eis licebat, ut omnes fatentur, & nullum profertur jus novum in contrarium, nec ex Tridentino, nec ex prælaudatis Decretis Pontificiis, ut ex ipſis patet; omnia enim loquuntur de approbatione Epiſcopi requiſita pro Confeſſione ſæcularium, non Regularium: ergo iſti valent modo dicto confiteri niſi peculiari Statuto prohibeantur, ut vere aliqui prohibentur, de quibus non eſt intelligenda reſolutio, neque de peccatis propriis Superioribus reſervatis, nam circa hæc nullus extraneus, etiam approbatus poteſt excipere Confeſſiones Regularium, nec abſolvere de illis etiam ex privilegio Bullæ Cruciatæ, niſi juxta Ordinis Statuta. Apud nos nulla ſunt peccata reſervata, & alias uſus Bullæ Cruciatæ conceditur liberaliter omnibus ſine limitatione, ut dictum eſt. Item approbatus in una Provincia in quacumque alia eſt approbatus pro Religioſis.

269. Reſolutio ſupradicta habetur ex privilegio Innoc. VII. dicente: *Nos igitur ſupplicationibus inclinati, Fratribus hujuſmodi, quos itinerari, & per eorum Superiores mitti contigerit, ut ſi aliquem Presbyterorum ex Profeſſoribus dicti Ordinis habere non poſſint, quemcumque alium Presbyterum idoneum, & diſcretum Religioſum, vel ſæcularem eligere valeant, qui Confeſſiones eorum audire, & eorum Confeſſionibus diligenter auditis, pro commiſſis eis debitam abſolutionem impendere, & pœnitentiam ſalutarem injungere, licite poſſit.* Unde huic ſententiæ communi ſubſcribit Ligorius *lib. 6. n.* 575. * Nihilominus in praxi, cum ſententiæ oppoſitæ ſubſcribant graviores Theologi, & Canoniſtæ, Regularis ſecluſa alia ſui Ordinis diſpoſitione abſtineat confiteri Sacerdoti ab Epiſcopo, vel Prælato reſpectivo non approbato, quia hodierna diſciplina valde differt ab antiqua circa Confeſſiones excipiendas.

270. Inq. 2. An Novitii valeant confiteri Confeſſario ab Ordinario approbato ſine licentia ſuorum Superiorum? R. affirm. Quia Novitii non obſtringuntur legibus Regularium. Fratres noſtri noviter Profeſſi, vel Studentes poſſunt valide confiteri cuilibet approbato a ſuo Provinciali, quia Conſtitutio præſcribens debere confiteri Magiſtro Novitiorum, Subpriori, vel alteri pro eorum Confeſſionibus audiendis deputato, non annullat Confeſſiones, quæ fiant aliis approbatis a Provinciali. Pariter ſæculares commenſales, qui vere ſunt de familia, & degunt intra ſepta valent confiteri cuicumque approbato, vel ab Epiſcopo loci, vel a Provinciali pro Religioſis, quia gaudent privilegiis conceſſis a Trid. *ſeſs.* 24. *cap.* 11., & a Clem. X. in ſæpius laudat. Bulla *Superna*.

PUNCTUM XI.

De approbatione pro audiendis Monialium Confeſſionibus requiſita.

271. Inq. 1. An ad audiendas Monialium Confeſſiones requiratur Epiſcopi approbatio? R. affirm. Sive enim Moniales Epiſcopo, ſive Regularibus ſint ſubjectæ, ſemper requiritur Epiſcopi approbatio in illis, qui non ſunt Parochi ipſarum. Conſtat omiſſis aliis ex Conſtit. *Paſtoralis Curæ* edita a Bened. XIV. *anno* 1748. Imo non ſufficit approbatio generalis Epiſcopi pro fidelium Confeſſionibus excipiendis, ſed requiritur *ſpecialis* pro Monialibus, ita ut nec in virtute Bullæ, aut Jubilæi poſſit in Confeſſarium eligi a Monialibus, niſi, qui ſpecialiter pro illis ſit ab Epiſcopo approbatus, ut liquet ex laudata Conſt. & ex alia Greg. XV. incipiente: *Inſcrutabili*. Qua ratione quod ſupra diximus, nempe poſſe Religioſos noſtros eligere ſibi Confeſſarium approbatum virtute Bullæ, a Prælatis abſque limitatione conceſſæ, minime tenet pro Monialibus, pro quibus diverſa Pontificia diſpoſitio adeſt.

272. Unde ſi Monialis Regularibus ſubjecta eligeret in virtute Bullæ Confeſſarium generaliter tantum approbatum, ejus Confeſſio ex duplici capite eſſet nulla: quia ex una parte deficeret in Confeſſario approbatio ſpecialis Epiſcopi, ex alia conſenſus Superiorum, quorum diſpoſitioni in uſu privilegii Bullæ ſubjectæ ſunt. Igitur pro valore Confeſsarii, ſeu Confeſsionis Monialium Regularibus ſubjectarum duo neceſsario requiruntur. Primum approbatio ſpecialis Epiſcopi, ſecundum conſenſus Prælatorum, quibus ſubjiciuntur. Verum tamen licet abſolute hoc verum ſit, nec in virtute Bullæ Cruciatæ aliter fieri poſsit: at in virtute ampliſsimi Jubilæi poſsunt Moniales ſubjectæ Regularibus ſine horum conſenſu eligere Confeſsarium ſpecialiter ab Epiſcopo pro eiſdem approbatum. Jubilæus enim eſt gratia univerſalis omnibus indifferenter conceſsa a Paſtore univerſali in commune gaudium animarum. Novitiæ non veniunt in præſenti nomine Monialium; unde valent confiteri cuicumque generaliter approbato, vel expoſito ab Epiſcopo, aut proprio Ordinario.

273. Inq. 2. An approbatus ſpecialiter pro uno Monaſterio poſſit audire Confeſsiones Monialium cujusvis Monaſterii illius Diœceſis? R. neg. Conſtat ex Bulla Clem. X. incipiente: *Superna*: ubi habetur: *Approbatos pro audiendis Confeſſionibus Monialium unius Monaſterii minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii.* Unde

Unde nemo valet excipere earum Confeſsiones ultra tempus, perſonas, vices, aut Monaſteria ſuæ approbationis. Ceterum, ut quis eligatur virtute Bullæ Pœnitentiariæ Majoris ſufficit, quod fuerit alias, etiam ſemel, ad Monialium Confeſsiones audiendas ab Ordinario approbatus; niſi conſtet eundem Confeſsarium fuiſse poſtea ob demerita, quæ ipſas Confeſsiones concernant, ab eodem Ordinario poſitive reprobatus. Ita declaravit Pœnitentiaria *die 10. Martii ann.* 1750.

274. Inq. 3. A quo accipiant Confeſsarii Regulares jurisdictionem pro audiendis Confeſsionibus Monialium ipſis Regularibus ſubjectarum? R. Quod reſpectu harum recipiunt ſpecialem approbationem ab Epiſcopo; juriſdictionem vero a Pontifice medio conſenſu ſuorum Prælatorum. Quod abſolute verum eſt etiam reſpectu Monialium ſubjectarum ipſi Epiſcopo; nam hoc tenet pariter reſpectu cujuſcumque ſæcularis Epiſcopo ſubditi. Tamen Epiſcopus ſimul cum approbatione confert Regulari Confeſsario juriſdictionem, quam poteſt. Unde Confeſsio Monialis Epiſcopo ſubjectæ facta Regulari ex licentia, & conſenſu Epiſcopi valida eſt; licet non adſit conſenſus Prælati Regularis: quia tunc Epiſcopus delegat ſuam juriſdictionem Regulari; quod optime poteſt facere per ſe reſpectu Monialis ſibi ſubjectæ. Hoc dicitur pro aliquo caſu, in quo ſic fieri conveniens, aut neceſsarium judicetur: communiter quippe pro audienda Confeſsione cujuſcumque Monialis, ſicut & ſæcularis, utriuſque Ordinarii conſenſus in Confeſsario Regulari præcedere debet.

275. Inq. 4. An Generalis, aut Provincialis egeat approbatione Epiſcopi pro audiendis Confeſſionibus Monialium ſibi ſubjectarum? R. neg. Conſtat ex Bulla *Apoſtolici Miniſterii*, ubi Bened. XIV. expreſſe eximit Generales, & Provinciales cujuſvis Ordinis ab approbatione Epiſcopi pro Confeſſionibus ſuarum Monialium excipiendis. Et merito quia ſunt Parochi, & Ordinarii earum. At ceteri Prælati tum Superiores, tum immediati dicta indigent approbatione.

276. Inq. 5. Quibus qualitatibus debeat eſſe ornatus Confeſſarius Monialium? R. Quod plures qualitates opportet eum habere. In primis præter approbationem, ac juriſdictionem requiritur ætatis maturitas, morum probitas, & vitæ integritas. Deinde ſufficiens inſtructio in Theologia Myſtica, ac notitia eorum, quæ profitentur, & quæ ad clauſuram, ad aliaſque obſervantias ſpectant. Qua ratione, illi, qui eamdem regulam, & vitæ tenorem profitentur, aptiores ſunt, ceteris paribus, ad earum directionem, quidquid alii dicant. Profeſſores quippe ejuſdem facultatis melius ſe intelligunt. Demum requiritur in Confeſſario Monialium magna prudentia, magna caritas, & maxima patientia. Idcirco congruit illi ſæpe repetere: *Dominus autem dirigat corda, & corpora noſtra in caritate Dei, & patientia Chriſti. Amen.*

PUNCTUM XII.

De extra ordinario Monialium Confeſſario.

277. Inq. 1. Quo jure teneantur Prælati aſſignare Monialibus Confeſſarium Extraordinarium? R. Quod in primis tenentur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 10. Ubi jubetur: *Præter Ordinarium* Confeſſorem alius Extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur; qui omnium *Confeſſiones audire debeat*. Deinde Gregor. XV. Clem. X. ac tandem noviſſime idem ſtatuit Bened. XIV. in Bulla *Paſtoralis curæ, edita* 5. *Aug.* 1748. Ubi hanc obligationem conferendi dictum Confeſſarium extendit omnibus Novitiis, & feminis, aut puellis, quæ habitantes in Monaſteriis, cœtibus, aut Conſervatoriis, unicum habent Confeſſorem Ordinarium. Et quod hic ſaltem ſemel in anno ſit extra Ordinem reſpectu Monialium Regularibus ſubjectarum.

278. Inq. 2. Ad quem ſpectet deputatio hujus Confeſſarii? R. Pertinere ad Epiſcopum pro Monialibus ſuæ Juriſdictionis; pro Monialibus vero exemptis ad earum Generalem, vel Provincialem. Si autem hi negligentes fuerint in deputando, attinet ad Epiſcopum eorum negligentiam ſupplere. Si vero Epiſcopus non deſignaverit, hujus omiſſionem ſupplere debet Cardinalis Pœnitentiarius. In nullo tamen caſu poſſunt ipſæ Moniales deputare illum, ſed monere Epiſcopum ſi fuerint exemptæ; vel Pœnitentiarium ſi ſunt Epiſcopo ſubjectæ. Nec eſt neceſſarium Prælatos deſignare præciſe Confeſſarium, quem ipſæ volunt, aut depoſcunt; ejus enim deputatio pendet ex prudenti arbitrio Prælatorum, qui accurate invigilare debent in ejus deſignatione, ne pro bono ſemine zizaniam ſeminet in agro Domini. Verum tamen ſi poſtulatus ab illis polleat qualitatibus neceſſariis ſupra recenſitis optime facient Prælati acquieſcendo Monialium voluntati.

279. Inq. 3. Quibus diebus, & ad quantum tempus debeant Prælati deputare dictum Confeſſarium Monialibus? R. Hoc eſſe voluntati Prælatorum relinquendum, ut juxta circumſtantias id prudenter diſponant. Ante dictas Conſtitutiones Pontificias dabantur in noſtra Religione, non unus, ſed duo ſaltem Confeſ-

ſarii Extraordinarii Ordinis ter in anno; nempe triplici Paſchate Natalis Domini, Reſurrectionis, ac Pentecoſtes, quod nunc etiam obſervatur. Confeſſor autem extra Ordinem ab expeditione Bullæ *Apoſtolici Miniſterii* datur ſemel in anno Monialibus quando ipſis, & Superioribus expedire videtur. Tempus autem non limitatur dicto Confeſſario, ſed conceditur uſque dum ipſæ Moniales ab eo digrediantur. Si aliqua ob infirmitatem nequeat accedere ad Extraordinarium, concedendus eſt illi poſtquam convaluerit. Satius eſt quod Superiores in hac materia liberales ſe exhibeant, quam parcos.

280. Inq. 4. Qua facultate ad adſolvendum debeat accedere præfatus Confeſſarius ad Monialium Confeſſiones audiendas? R. Quod debet accedere cum omni illa facultate, qua pollet earum Superior, qui illum deſignat; ad hoc enim deſignatur, nimirum ut Moniales libere ei declarent omnes animæ ſinus, omniaque peccata, etiam ſi quæ ſint Superiori reſervata. Non tenetur aliqua Monialis confiteri dicto Confeſſario. Tenentur tamen omnes ſe ſiſtere coram illo, ne ex eo quod quædam compareant, & non aliæ, ſuſpitiones, & obloquutiones excitentur. Prudenter cautum eſt non eas aſtringere ad Confeſſionem; ſunt enim plures, quæ vix confiteri ſciunt, vel audent niſi proprio Confeſſario. Ego tamen ſemper conſului non ſolum omnes illi comparere, ſed confiteri; quia licet non teneantur ex obedientia, obſtringuntur tamen ex quadam decentia non relinquendi jejunum a Confeſſionibus virum gravem ad Confeſſiones vocatum, ſeu invitatum. Qua ratione ſemper operam dedi, ut ſaltem aliquæ illi confiterentur. Ipſe Confeſſarius ſemel quod munus acceptavit, tenetur ſub gravi omnium Confeſſiones ipſis ultro petentibus audire. Conſtat ex ſupradicto Decreto Concilii, & ex laudata Bulla *Paſtoralis Curæ*.

PUNCTUM XIII.

Alia dubia de eadem materia.

281. Inq. 1. An non ſolum Communitati, ſed etiam cuicumque Moniali depoſcenti Confeſſarium Extraordinarium, concedendus ſit? R. affirm. Conſtat ex proxima citata Bulla, quod in quatuor caſibus præſertim decernitur, nempe in articulo mortis; in gravi infirmitate; quando aliqua ſummopere reluctatur confiteri Ordinario; & denique quando Monialis pro quiete ſuæ conſcientiæ Extraordinarium depoſcit. In his caſibus concedendus eſt Confeſſarius poſtulatus rationabiliter, & ſi non fuerit approbatus curandum eſt, ut ab Ordinario approbetur ſaltem pro illa Confeſsione, aut pro tot vicibus, quot expediens judicetur. Nam omnia hæc agenda ſunt prudenti œconomia non ad merum placitum, ſeu nutum Monialium, quarum imbecillitati, non ſemper, ſed aliquando, benigne condeſcendere oportet.

281. Inq. 3. An ceſset munus Confeſsarii Ordinarii tempore, quo Extraordinarius ſuo fungitur officio? R. Ceſsare dum Extraordinarius vocatur pro Communitate. Conſtat ex eadem Bulla; non vero dum vocatur pro aliqua particulari; alias ob hujus imbecillitatem ceteræ privarentur proprio ſolatio. Verum licet Ordinarius peccaret graviter excipiendo alicujus Monialis Confeſsionem tempore, quo Extraordinarius pro Communitate eſt vocatus; Confeſsio tamen poterit eſse valida ſi cum ceteris requiſitis adſit bona fides ex parte pœnitentis: nam eſto prohibeatur ſub pœnis arbitrio reſpectivi Ordinarii infligendis, non vero annullatur.

283. Inq. 3. Quid decernatur circa Confeſſarium Extraordinarium ſuo munere expleto? R. Prohiberi accedere, alloqui, ſeu quodvis commercium, ſive voce, ſive ſcripto habere quocumque prætextu, ſub pœnis ſtatutis adverſus accedentes ad Monaſteria Monialium, vel cum eiſdem alloquentes. Hæ autem pœnæ ſunt privatio officiorum, vociſque activæ, & paſsivæ ipſo facto incurrenda. Aſsignatæ fuerunt præſertim contra Regulares; at in præſenti incurruntur etiam a Confeſsario ſæculari, quia præcitata Bulla indifferenter loquitur. Antea contra Sacerdotes ſæculares alloquentes ſine licentia cum Monialibus impoſita erat pœna *ferenda* ſuſpenſionis ab officio Eccleſiaſtico, ideſt ab uſu Ordinis, & Juriſdictionis: *Ex cap. Monaſteria de vit. & honeſt. Cler.*

284. Inq. 4. An expediat indulgere monialibus libertatem eligendi ſibi Confeſſarios ordinarios, vel potius deſignare eis unicum tantum? R. præſcindendo a juribus & legibus peculiaribus, ex ſe neutrum expedire, ſed deſignare illis ſaltem duos ordinarios; ac deinde quandoque alios extraordinarios. Ita obſervatur in noſtro ordine in Hiſpania; & ratio ac experientia demonſtrant ita fieri convenire. Quoniam ex deſignatione unici tantum Confeſſarii ordinarii gravia incommoda in laudatis Bullis indicata oriri poſſunt ex imbecillitate, pudore, ac debilitate mulierum. Ex libertate eos eligendi ad libitum profluunt alia præjudicia non parva, quibus expertis N. S. Mater Tereſia tamquam Virgo Sapiens mutavit conſilium & primam ſuam ſententiam libertatis prætenſæ, ut videre eſt in ſuis Epiſtolis, præcipue in his quæ reperiuntur in tribus tomis ultimis, quarum Commentaria nos edidimus. Igitur inſpecta materia ſecundum ſe magis expedire videtur

tur nec coarctare Moniales ad unicum ordinarium, nec indulgere illis libertatem pro libito eligendi, ſed deſignare eis ſaltem duos ordinarios cum ſupradictis qualitatibus, & aliquoties pro majori ſolatio aliquos extraordinarios eisdem qualitatibus ornatos eis concedere.

285. Inq 5 An Confeſſario Monialium ordinario aſſignari debeat aliquod ſtipendium pro ejus congrua ſuſtentatione? Reſpondet Barboſa cum aliis in Collectan *in Cap. 10. Concil. ſeſſ. 25. de Regularibus n. 14.* dicens: *Confeſſario Monialium certa annua merces conſtitui debet, quæ juxta morem, & qualitatem regionis victui illius ſufficiat: ea denique merces Monaſterio, in quo degit idem Confeſſarius, ſi Regularis ſit, perſolvatur.* Hæc reſolutio conformis eſt juri naturali, quo dignus eſt operarius mercede ſua. Tamen in noſtra Religione ubi ſunt Conventus utriuſque ſexus, fratres gratis ſerviunt ſororibus, quia ſic decernunt Conſtitutiones noſtræ Congregationis Hiſpanicæ.

PUNCTUM XIV.

De aliis requiſitis in Miniſtro Pœnitentiæ.

286. Inq. 1. Quæ aliæ qualitas requirantur in Pœnitentiæ Miniſtro? R. Quod præter ordinem, Jurisdictionem, & approbationem, quæ requiruntur *neceſſitate Sacramenti*, ſeu ad *validum*; requiruntur etiam *neceſſitate præcepti*, ſeu ad *licitum*, *ſcientia*, *prudentia*, *bonitas*, & *ſigillum*. Si autem inquiras, quot ſint officia Confeſſarii? R. Tria eſſe, nempe Judicis, Magiſtri, & Medici. Ut Judex juxta merita abſolvit, vel ligat; ut Magiſter viam veritatis docet, inſtruendo pœnitentes circa Myſteria fidei, & reliqua ad ſalutem animæ ſpectantia; ut Medicus applicat congruentes medicinas. Igitur requiritur in eo ſcientia, tum ad docendum, tum ad medendum, & etiam ad diſcernendum inter dignos & indignos; & hæc apellatur *Clavis ſcientiæ*, ut ſupra diximus.

287. Inq 2. Quotuplex ſit ſcientia requiſita in Confeſſario? R. Quod eſt triplex, juxta triplex munus quod exercet. Debet habere ut Doctor *ſcientiam juris*, ut diſcernat inter lepram & lepram, hoc eſt ſpecies, numerum, & circumſtantias peccatorum. Præterea ſcire debet ea, quæ ad Sacramenta valide, & rite miniſtranda requiruntur. Item opiniones probabiles, probabiliores, & damnatas, & materias morales ſaltem communiores; ita ut ad minus ſciat dubitare ad conſulendum libros, & viros doctos. Ut Medicus debet habere *ſcientiam medicinalem*, ut valeat curare animas a vulneribus præteritis, & præſervare a futuris imponendo pœnitentias medicinales peccatis & peccatoribus congruas, inſpiciendo radicem & originem vulnerum ad opportuna adhibenda remedia. Ut Judex requiritur in Confeſſario *ſcientia judicialis*, *& diſcretiva* ad proferendam ſententiam; ad caute examinandum & interrogandum pœnitentes, ne in tempeſtiva correctione eos terreat a principio, & deinceps obmuteſcant; quando diſferenda, aut neganda ſit abſolutio; ac denique ſcire debet ea omnia neceſſaria ad tria prædicta munia rite obeunda. Ideo ſemper Confeſſarius ſtudio vacare debet, ut ſicut in dies augentur animæ morbi, ita in eo ad eoſdem curandos augeatur ſcientia.

288. Inq. 3. In quo conſiſtat prudentia Confeſſarii? R. conſiſtere in eo, quod caute interroget, ſuaviter audiat, patienter ſe gerat, & moderata ſeveritate in fine reprehendat; ſe adaptando unius cujuſque ſtatui, conditioni, & capacitati, omnibus omnia ſe faciendo ut omnes Deo lucrifaciat. Eſt enim hæc ars artium, & vix omnes artes ei ſufficiunt. Ad prudentiam Confeſſarii etiam ſpectat metiri qualitatem, & quantitatem pœnitentiæ injungendæ juxta dicta de ſatisfactione Sacramentali.

289. Inq. 4. In quo conſiſtat Confeſſarii bonitas? R. Conſiſtere in eo quod ſit in ſtatu gratiæ. Alias tot ſacrilegia committit quot abſolutiones impendit. Imo ſi ex profeſſo in ſtatu lethali audiat Confeſsionem, eſto non abſolvat, vix liberabitur a gravi crimine ob periculum, cui ſe exponit abſolvendi in peccato mortali. At in caſu valde urgenti repente moribundi, ſeu cadentis v. g. ex turri ſi Confeſſarius nequiret ſe præparare per actum contritionis ex defectu temporis, non video cur abſolvendo ſit reus ſacrilegii, quia Deus impoſsibilia non jubet, & caſus fortuiti ſunt extra humanam cognitionem. Vid. *tract. 22. n. 39.*

PUNCTUM XV.

De conferenda, vel deneganda abſolutione.

290. Inq. 1. Quibus debeat Confeſſarius dare vel negare abſolutionem? Reſp. Hoc ut plurimum pendere ex Confeſſarii judicio diſcretivo, quo debet ligare indignos, aut ſolvere dignos juxta unius cujuſque meritum. Unde tenetur ex juſtitia dare abſolutionem vere diſpoſitis, atque eam negare indiſpoſitis. Nam conſtitutus Judex in Tribunali Confeſſionis obſtringitur ex vi muneris tribuere unicuique quod meretetur. Aliquando vero eſto pœnitens hic, & nunc ſit diſ-

diſpoſitus poterit abſolutionem ei differre pro ejus majori bono ſpirituali, ac meliori diſpoſitione, niſi circumſtantiæ aliud depoſcant, quod prudentia Confeſſarii metiendum eſt.

291. Inq. 2. Quibus regulariter neganda, vel differenda ſit abſolutio? R. 1. Accedentibus nullo præmiſſo examine conſcientiæ. 2. Non habentibus verum dolorem ſupernaturalem de peccatis, aut firmum propoſitum ulterius non peccandi. 3. Ignorantibus myſteria fidei neceſſaria neceſſitate medii, & negligentibus adiſcere ea, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti. 4. Nolentibus reſtituere dum valent. 5. Reluctantibus acceptare pœnitentiam congruam, aut obedire Confeſſario in remediis præſcriptis. 6. Ligatis excommunicatione, aut caſibus reſervatis, ad quos nec Confeſſarius habet jurisdictionem, nec pœnitens privilegium. 7. Artes illicitas exercentibus, vel licitas illicite. 8. Feminis nudis pectoribus inhoneſte gradientibus. 9. Voluntarie exiſtentibus in occaſione proxima, conſuetudinariis, aut recidivis, in quibus non relucet ſpes emendationis. His omnibus deneganda eſt abſolutio, utpote ea indignis, & ad eam indiſpoſitis.

292. Inq. 3. Quid & quotuplex ſit occaſio peccandi? R. Quod occaſio in communi eſt: *Periculum peccandi ab extrinſeco ortum*. Alia eſt *remota*, alia *proxima*. *Remota* eſt illa, quæ ſatis explicatur data definitione. De hac non eſt ſermo, nec tenemur ab ea recedere; alias deberemus de mundo exire. Igitur occaſio proxima eſt: *Periculum proximum frequenter labendi in peccata ortum ab aliqua circumſtantia determinata extrinſeca*. Per ultimas particulas differt a conſuetudine; hæc enim non requirit circumſtantiam extrinſecam, ſed ſecum haberi poteſt, ut conſuetudo ſe polluendi. Illa vero pendet ab aliquo extrinſeco, quo ſublato deficit. Ut ſi tranſitus per aliquam viam publicam ſit occaſio proxima juveni ob puellam ibi habitantem, mutata ejus habitatione, deficit occaſio tranſitus, vel ille tranſitus jam non eſt ei occaſio proxima, & ſic de ceteris. Per ly *determinata* differt occaſio proxima a remota & reincidentiam; hæ enim adſunt abſque determinata circumſtantia.

293. Item occaſio proxima alia eſt *voluntaria*, alia *involuntaria*. Voluntaria eſt: *in qua quis exiſtit pro ſuo velle*: ut herus, qui libere apud ſe, vel alibi ad ſuum nutum habet feminam, cum qua frequenter peccat. Involuntaria eſt: *In qua quis quaſi coactus exiſtit*. Vel *quæ deſeri nequit abſque gravi damno*. Ut filius familias, qui nequit procul a domo paterna exire, nec ejicere famulam, quæ ſibi eſt occaſio frequenter peccandi. In hujuſmodi occaſione verſantur Mercatores, Milites, Caupones, & ceteri, quibus eſt occaſio proxima peccandi officium, quod deſerere abſque gravi impendio nequeunt. Quidam ajunt oportere diſtinguere inter occaſionem proximam, & periculum proximum; quia illam fortaſſe non poteſt quis dimittere, & hoc debet fugere, ut patet in filio familias. Hæc tamen diſtinctio quoad præſens extra rem eſt, cum idem ſit, occaſio proxima ac periculum proximum, & neutrum poteſt filius familias v. g. deſerere, eſto utrumque teneatur fugere. Hoc eſt, debet utrumque repellere a voluntate, licet neutrum poſſit repellere a loco. Igitur in tantum eſt quis in periculo proximo, in quantum eſt in occaſione proxima, & e contra. Neque femina, ut ſic eſt occaſio proxima, ſed in tali, vel cum tali circumſtantia, qua ſeclusa, occaſio alias proxima redditur velut remota & idem eſt de periculo. Unde quoad præſens nulla eſt diſtinctio; eſto alias poſſit dari periculum proximum abſque occaſione proxima, de qua in præſenti. Semper tamen verificatur quod tale eſt periculum qualis eſt occaſio. Si enim hæc ex aliqua ratione deſinit eſſe periculoſa, deſinit eſſe proxima, ſaltem moraliter.

294. Inq. 4. An poſsit aliquando abſolvi in occaſione proxima voluntaria exiſtens? R. neg. Conſtat ex propoſit. 61. damnata ab Innoc. XI. *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt & non vult omittere, quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.* Conſtat etiam ratione; quia exiſtens in occaſione proxima voluntaria vult periculum proximum peccati, & conſequenter ipſum peccatum. In duplici caſu ajunt aliqui poſse abſolvi exiſtens in dicta occaſione. *Primo* quando ignorabat obligationem illam eiiciendi. *Secundo* quando accedit dolore extraordinario, & copioſis lachrimis affirmans illico poſt regreſsum ad domum illam ejecturum. Sed minime ſunt admittendi hi aut ſimiles caſus, quia exiſtens in occaſione proxima voluntaria, nec pro *prima vice* eſt abſolvendus: Neque admittitur ignorantia dictæ obligationis. Quis enim ignorat debitum recedendi a malo, ſeu a peccato? Si vero ſequatur infamia, aut aliud damnum, id non provenit ex denegatione abſolutionis, ſed ex retentione occaſionis. Unde ſibi imputet. Solum in articulo mortis, ſi tempus urgeat poterit abſolvi, quin prius expellat occaſionem; ſi enim moram tempus permittat, abſque mora ante abſolutionem occaſio eſt eiicienda. Idem eſt de concubinario, de quo, de filio familias, & aliis quomodo ſint abſolvendi, vel non. *Vid. Tract.* 17. *a n.* 40. *uſque ad* 50.

295. Nota 1. Quod ad abſolvendos filios familias, exercentes artes illicitas, & alios, qui verſantur in occaſione proxima involuntaria peccandi debet adeſſe verum, & reale diſpendium notabile, aut vera nota infamiæ; pluries quip-

quippe fingitur ad non eiiciendam occaſionem. Tunc autem fingitur dolor de peccatis; unde abſolutio, ſi conferatur, nulla eſt. Nota 2. Quod prædictis debent aſsignari pænitentiæ medicinales, ut jejunia, oratio, lectio ſpiritualis, aliqua actio pœnalis pro caſu relapſus, frequentia Confeſsionis, ne alloquatur ſolus cum ſola, & ſimilia. Si apponant remedia præſcripta poſsunt abſolvi bis, aut ter. Si vero poſt tertiam monitionem adhuc emendatio fere nulla videatur, dimittantur abſque abſolutione, quantumvis gemitibus, & lachrimis teſtentur verum habere dolorem, firmumque propoſitum, eſſeque diſpoſitos. Dicat illis Confeſsarius, quod ſi ſunt diſpoſiti coram Deo, faciant de Communione, quod ipſis bene viſum fuerit. At ipſe nequit aliter ſe gerere, quia juxta regulas ſanæ Theologiæ non ſunt diſpoſiti coram Confeſsario.

296. Nota 3. Aliquos prævidentes abſolutionem non aliter conſequuturos, ſpiritualibus Exercitiis in aliquo Monaſterio vacare per aliquot dies ſtudent, retenta domi occaſione. His etiam conſtanter neganda eſt abſolutio, quin prius repellant occaſionem. Ita ego non ſemel feci, & non me pœnitet. Vix unum pœnitet Confeſsarium de abſolutionibus denegatis; de conceſſis vero plurimos. Cave ergo ne te etiam cum illis pœniteat. Quando Conſuetudinariis neganda ſit abſolutio vid. Tract. 12. 56. & ſeqq

297. Inq. 5. Quot ſint ſtatus Pœnitentis in ordine ad abſolutionem? R. Eſſe duplicem; nempe *diſpoſiti*, & *indiſpoſiti*. Illi concedenda eſt abſolutio, niſi aliquando pro ejus majori bono diſferenda expediens judicetur. Iſti ſemper eſt deneganda, quia abſolvere indiſpoſitum numquam licet. Item ſtatus pœnitentis indiſpoſiti eſt quadruplex. Nempe *occaſionati voluntarii*; *occaſionati involuntarii*; *Conſuetudinarii*; *& recidivi*. Primus numquam eſt abſolvendus, niſi expulſa occaſione. Secundus valet abſolvi, ſemel aut iterum impoſitis pœnitentiis medicinalibus. Tertius ſimiliter abſolvi poteſt bis aut ter præſcriptis a Confeſſario obedire paratus. Quartus eſto communiter reputetur capax abſolutionis. Tamen ſi aliquam emendationem non afferat poſt ſecundam, aut tertiam monitionem privandus eſt beneficio abſolutionis donec reſipiſcat. Recidiva ſolum differt a conſuetudinario, quod hic in determinata materia ex *habitu*, ſeu *electione*; ille autem ſine materia determinata, ex *fragilitate*, modo in una, modo in alia frequenter labitur. Unde licet non ex electione, ut occaſionatus, aut conſuetudinarius, ſed ex fragilitate peccet; tamen ſi emendationem ſaltem aliquam non prodit, veri doloris, ac firmi propoſiti ſigna non exhibet, indignus judicandus eſt beneficii abſolutionis.

PUNCTUM XVI.

De obligatione Confeſſarii interrogandi, & monendi Pœnitentes.

298. Inq. 1. Quale ſit præloquium, ſeu præambulum Confeſſionis? R. Eſſe reſpectu rudium, quod Confeſſarius eos interroget. 1. De tempore anterioris Confeſſionis, ut noſcat an preceptum annuale impleverit. 2. De impletione pœnitentiæ injunctæ; & ſi nullam precipue medicinalem implevit, pœnitentem tanquam indiſpoſitum ſine abſolutione dimittat. 3. De examine conſcientiæ, ut juxta reſponſionem inferat modum prudenter eum interrogandi. 4. De ſuo ſtatu, ut colligat ejus peculiares obligationes, & ſpecies, aut circunſtantias peccatorum. 5. An afferat verum dolorem, firmumque propoſitum ulterius non peccandi. Non autem ſufficit ore id proferre, niſi vere adſit ut conſtat ex propoſ. 60. damnata ab Innoc. XI.

299. Inq. 2. An Confeſſarius teneatur interrogare in Confeſſione indiſcriminatim omnes pœnitentes? R. neg. Quia ſolum debet interrogare eos, quos noverit quod neſciunt ſe accuſare. Hos interroget patienter ſupplendo eorum inſcitiam, & defectum in examine, coadjuvando eos, ut integre omnia fateantur. Non tamen ſit nimius in interrogando, maxime in peccatis carnis, & cum fœminis. Sufficit interrogare de culpis regularibus cum numero, ſpeciebus, & circumſtantiis ſpeciem mutantibus, & aliis ſcitu neceſſariis pro reſtitutione, aut ſatisfactione partis. De his enim debet interrogare pœnitentes eſto inculpabiliter ea ignorent. Igitur non indiſcriminatim, ſed prudenter debet interrogare Confeſſarius pœnitentes. Idem eſt circa doctrinam chriſtianam. Si enim pœnitens afferat ſchedulam examinis a Parocho habitam, vel judicatur evidenter peritus doctrinæ ſufficientis poteſt abſtinere ab ea interroganda. Cetera huc ſpectantia dicta ſunt & dicentur in aliis Tractatibus.

300. Nota 1. quod ſemper ac pœnitens ſe accuſat de aliquo peccato gravi, interroget eum Confeſſarius, an in aliis Confeſſionibus ſimile peccatum attulerit. Hæc interrogatio deſervit pro agnitione ſtatus pœnitentis, & pro omnibus eſt valde neceſſaria, præcipue in peccatis carnis. Nota 2. quod debet Confeſſarius interrogare præſertim tempore præcepti annualis pœnitentes, de quibus id ſuſpicari valet, an habeant aliquem librum prohibitum a Sancto Tribunali: ſic enim ab eo præcipitur in Hiſpania Confeſſariis in Indice Expurgatorio anni 1640. & 1707.

301. Inq.

301. Inq. 3. Quomodo teneatur Confeſſarius pœnitentem admonere? R. Quod abſolute loquendo tenetur Confeſſarius admonere pœnitentes de his omnibus, ad quæ obligantur. Unde in primis debet admonere, ſi neſciat doctrinam Chriſtianam, quo in caſu pœnitens docendus eſt ab ipſo Confeſſario, ſi valeat; vel remittendus ut ab alio inſtruatur. Pariter debet eos monere de Cenſuris, aut pœnis Eccleſiaſticis ſi forte incurrerunt. Similiter ut denuntient delinquentes, ut hæreticos, aut ſollicitantes in Confeſſione reſpectivis Superioribus. Etiam ut reſtituant honorem, famam, aut bona temporalia, & hoc ſive proficiat monitio, ſive non, ſive ignorantia ſit vincibilis, aut invincibilis: quia alias pœnitens non eſt recte diſpoſitus, neque poteſt abſolvi. Item ſi Confeſſarius interrogetur debet palam aperire veritatem, ſive interrogatio profluat ex dubio, ſive ex ſcrupolo; alias ſilentium Confeſſoris eſſet quædam approbatio ad continuationem in ſua culpa. Confeſſarius Principis, Gubernatoris, Prælati, & ſimilium, ſciens ipſos non ſatisfacere ſuo muneri in collatione beneficiorum, in electione Miniſtrorum, in regimine ſubditorum, in eleemoſinis ex ſuperfluis faciendis, & aliis plurimis, in quibus omiſſione, vel commiſſione deficiunt, debet illos ſuaviter, & efficaciter monere: & ſi id non audent, deferant officium. Habeant in mente illud dictum Confeſſarii Caroli V. qui dixit ei: *Confeſſus es peccata Caroli: Confitere peccata Cæſaris*.

302. Inq. 4. Quos defectus Confeſſionis debeat ſupplere Confeſſarius? R. Quod triplex defectus poteſt accidere in Confeſſione. *Primus* quia pœnitens non eſt Confeſſus, aut Confeſſarius non interrogavit aliquod peccatum, aut circumſtantiam. *Secundus* quia Confeſſarius erravit circa reſtitutionem imponendam. *Tertius* ſi erravit circa formam, vel in eſſentiali aliquo Sacramenti. Igitur vel Confeſſarius ſe habuit negative, aut omiſſive; vel poſitive circa defectus. Si primum ſolum tenetur monere pœnitentem, quando commode poteſt; ut ſi iterum redeat, vel facile poteſt eum monere de peccatis, aut circumſtantiis omiſſis, non ad perfectionem prioris Sacramenti, hoc enim jam tranſiit, ſed ad majorem præſentis integritatem. Si autem poſitive dixit non eſſe aliquid explicandum, quod revera exprimi debet, tenetur etiam cum aliquo damno proprio monere pœnitentem, petita ad id prius licentia, ne proſequatur in eodem defectu, aut errore. An autem Confeſſarius in defectu pœnitentis teneatur reſtituere, quando ſolum negative ſe habuit, diſtinguunt plures inter Parochum, & delegatum.

303. Verum diſtinctio hæc locum habet ante Confeſsionem; hac autem incepta æque delegatus tenetur ex juſtitia docere pœnitentem, ac Parochus. Ideo de utroque idem eſt dicendum; nempe quod ſi negative ſe habeat, non tenetur reſtituere, ſi autem poſitive, tenetur. Vide dicta in Tract. de Reſtitut. n. 111. Circa monitionem eſt aliqua diſtinctio; quia Parochus ex vi Officii debet monere ſuos clientes de omnibus, quæ ad propriæ animæ ſalutem ſpectant præciſive a Confeſsione. Unde etiam illa finita incumbit ei hæc obligatio ex juſtitia; non autem Delegato, ut ex ſe patet. Nec conſequenter procedunt Auctores dum diſtinctionem Parochi, & Delegati ponunt in monitione reſtitutionis tantum; ſemper enim Parochus tenetur ex juſtitia inſtruere ſuas oves circa quamcumque obligationem.

304. Si defectus commiſſus eſt in aliquo eſſentiali, ut ſi Sacerdos non protulit integram formam abſolutionis, vel carebat juriſdictione, aut facultate ad reſervata, & hoc inculpate accidit, non tenetur cum gravi incommodo monere pœnitentem, niſi eſſet in articulo mortis, quia tunc ob periculum damnationis pœnitentis deberet monere, ut apponat verum dolorem, & Sacerdos proferat integram formam: ex defectu quippe juriſdictionis nequit abſolutio in illo caſu eſſe invalida. At extra articulum mortis, ſi ex culpa Sacerdotis aliquid eſſentiale defuit Sacramento: debet cum aliquo incommodo, ſi poteſt abſque ſcandalo, monere pœnitentem, ut curet ſupplere defectum recipiendo aliud Sacramentum. Si vero nequeat monere abſque ſcandalo, vel diſpendio valde notabili proprio, non tenetur; quia ſic nec ipſe pœnitens teneretur.

305. Inq. 5. An Confeſſarius debeat ſe conformare cum opinione pœnitentis? R. Vel opinio pœnitentis eſt abſolute minus probabilis, vel non. Si primum non debet; imo non poteſt Confeſſarius ſe conformare cum illa; quia nec ipſe pœnitens poteſt licite operari cum ea. Si ſecundum, ita ut opinio pœnitentis ſit æque probabilis, aut probabilior opinione Confeſſarii, poteſt hic, imo debet, maxime dum pœnitens eſt vere doctus, ſe conformare cum illa deponendo propriam opinionem. Vid. Tract. 2. num. 87.

PUNCTUM XVII.

De Sigillo Confeſſionis.

306. Inq. 1. Quid ſit ſigillum Confeſsionis? R. Eſt: *Debitum celandi Confeſſionem*. Vel, ut aliis placet: *obligatio tacendi quæ audiuntur in Confeſſione, vel per ordinem ad illam*. Hæc obligatio eſt juris naturalis, Divini, & Eccleſiaſtici. *Naturalis*; quia jus naturæ obligat celare Secretum, maxime rei, cujus detectio redundat in dedecus, & infamiam proximi. Juris *Divini*; quia in ipſa Confeſsionis inſtitutione injungitur obligatio eam

eam eelandi; alias non poſſet couſervari: qua ratione dixit D. Thom. in præſenti ſigillum eſſe de eſſentia Sacramenti, non quidem de eſſentia abſolute ſumpta, ſed quoad conſervationem; deficiente quippe ſigillo, uſus Confeſsionis, odioſus & intolerabilis redditus, penitus ceſsaret. Unde obligat ſub gravi in omni eventu ſecluſa ſpontanea, ac exptesſa pœnitentis licentia; nec admittit, niſi ex defectu advertentiæ parvitatem mateтiæ formaliter, licet materialiter poſsit adeſse ſimul cum lethali etiam culpa venialis in ejus fractione; ut ſi quis revelaret mendacium leve a pœnitente Confeſſum. Differt igitur ſigillum Confeſsionis a Secreto naturali in eo, quod hoc aliquando non obligat, & admittit parvitatem materiæ: illud vero ſemper obligat, & parvitatem materiæ non admittit.

307. Obiicies: Non minus eſt de jure Divino integritas Confeſsionis, quam hujus ſigillum; ſed integritas Confeſsionis non obligat in omni eventu: ergo nec ſigillum. R. Utrumque eſse de jure divino; diverſa tamen obligatione orta ex gravifsimis præjudiciis profluentibus ex violatione ſigilli, quæ non imminent Eccleſiæ, ac bono communi ex defectu integritatis Confeſsionis.

308. Inq. 2. Quotuplex peccatum committat violator ſigilli? R. Omiſsis aliorum placitis faltem tria peccata ſpecie diſtincta communiter perpetrare. Unum ſacrilegii, & hoc ſemper eſt grave, niſi procedat ex imperfecta deliberatione; aliud injuſtitiæ, ſeu detractionis; & tertium infidelitatis, violando onetoſam ſecreti promiſſionem, quæ in ipſo actu Confeſsionis adeſt inter pœnitentem, & Confeſsarium. Aliquando poteſt eſse unicum tantum peccatum, ut ſi crimen ſit omnino publicum. Tunc enim fractio ſigilli erit grave ſacrilegium; non vero injuſtitiæ peccatum Violatio ſigilli poteſt eſs *directa*, & *indirecta*. *Directa* eſt manifeſtare peccata, vel aliquid ad eorum Confeſsionem pertinens. *Indirecta*, dicere, aut facere aliquid, ex quo detur motivum cognoſcendi peccatum, vel ſuſpieandi quidquam provenire de auditis in Confeſsione, unde pœnitenti, vel alteri ſequatur, aliquod gravamem. Vel ſi Confeſsarius ob audita in Confeſsione ſe gerit aliter, ac geteret ſi non audiſset, ut in alloqutionis ſeveritate, vel non ei condeſcendens ſicut antea.

309. Unde cavendum eſt ſummopere Prælatis ne ad regimen ſubditorum utantur notitia in Confeſſione habita de peecatis præteritis aut futuris, ut declaravit Clemens VIII. in Decreto de caſibus reſervatis pro Regularibus cap. 4. dicens: *Tam Superiores pro tempore exiſtentes quam Confeſſarii, qui poſtea ad ſuperioritatis gradum fuerint promoti caveant diligentiſſime ne ea notitia quam de aliorum peccatis in Confeſſione habuerunt ad externam gubernationem utantur*. Ubi non condidit novum jus Pontifex, alias poſſet aliquando diſpenſari, ſed declaravit jus divinum & naturale, quod obligat ſigillum in omni eventu obſervari, ita ut nec indirecte violetur. Ideo licet loquatur expreſſe de Regularibus, omnes Confeſſarios adſtringit. Atque hinc liquet nequire Confeſſarium quicumque ille ſit ex auditis in Confeſſione amovete ſubditum ab officio, etiam gratuito; nee denegare illi ſuffragium, eſto occultum; alias uteretur notitia Confeſſionis ad externum regimen. Oſtendere tamen ſigna benevolentiæ pœnitenti ob puritatem conſcientiæ in Confeſſione agnitam non eſt contra ſigillum; nec enim id oritur ex notitia peccati, nec retrahit a Confeſſione ſed potius ad eam allicit.

310. Ex dictis inſertur 1. Non poſſe Confeſſarium ob audita in Confeſſione ſeveriori vultu, aut minus grate alloqui pœnitenti; neque abſque ejus licentia loqui adhuc cum illo extra Confeſſionem de peecatis confeſſis ab eo; nec nutum, actionem, aut aliquid aliud efficere, ex quo peecata in ejus memoriam reducat. Verum ſi pœnitens incipiat prius loqui de peccatis Confeſsis cum Confeſſario extra Confeſsionem valet hic ei reſpondere; tunc enim cenſetur concedere licentiam loquendi de illis Confeſſario. Hic pariter poteſt in hac Confeſsione loqui de peccatis ab eodem pœnitente ſibi detectis in alia, quando opus ſit monere, aut corrigere illum, quia ſit intra idem forum Sacramentale. Similiter poteſt loqui cum eo de auditis in Confeſsione ſtatim poſt abſolutionem cauſa ſupplendi ſeu advertendi aliquid, quod in ea omiſſum eſt, quia cenſetur idem moraliter Sacramentum. Si autem Confeſſario petenti licentiam loquendi de auditis in Confeſsione deneget pœnitens, nequit de illis loqui, eſto expediat ſaluti æternæ cujuſcumque, vel communi bono Eccleſiæ, quia obſervatio ſigilli prævalet omni bono etiam communi.

311. Infertur 2. Confeſſarium ob ſolam Confeſsionis notitiam non poſſe vitare in publico, imo nec in occulto excommunicatum non toleratum; neque denegare Euchariſtiam indigno; neque ſchedulam illi, quem indiſpoſitum repertum non abſolvit; nec repellere a contractione Mattimonii impedimento dirimente ligatum; neque Epiſcopum denegare ordines irregulari. Quoniam in his, & ſimilibus eſto in occulto adeſt exprobatio pœnitentis cum ejus rubore, & gravamine, quod eſt contra ſigillum Confeſſionis, quia eam odioſam redderet.

Punctum XVIII.

De Materia Sigilli.

312. Inq. 1. Quæ cadant ſub ſigillo Confeſſionis? R. Cadere imprimis omnia peccata gravia, eſto antea jam Confeſſa, etiam in genere, eorum ſpecies, numerum, & circumſtantias. Deinde omnia peccata venialia in ſpecie aut numero cum ſuis circumſtantiis. Unde dicere etiam in generali: *Audivi peccatum grave in Confeſſione talis pænitentis*, eſt graviſsimum ſacrilegium. Item dicere: *Audivi hoc peccatum veniale*, v. g. mendacium leve, *ab hoc pœnitente, vel multa peccata venialia*, quia utrumque eſt directe contra ſigillum. At dicere: *audivi in Confeſſione peccatum veniale a Titio*, non eſt fractio ſigilli; quia ex ſuppoſitione Confeſsionis, ſaltem venialia cenſetur quilibet confiteri. Unde ſcrupuloſe mihi videtur loqui illos, qui hoc admiſſo aſſerunt etiam ſcrupulos eſſe materiam ſigilli. Scrupuli enim ad ſummum ſunt peccata venialia: erg. dicere in genere Titium eſſe ſcrupuloſum vel confiteri ſcrupulos non eſt contra ſigillum. Aliud eſt ſi ſpeciem ſcrupuli declararet Confeſsarius vel diceret ſibi moleſtiſsimum fuiſſe in tali Confeſsione; tunc enim fractor ſigilli eſset ob juſtum ruborem pœnitenti inde exortum. Etiam tenetur Confeſsarius ad ſigillum peccati, de quo dubitat an ſibi in Confeſsione revelatum ſit.

313. Præter peccata cadunt ſub ſigillo pravæ inclinationes, tentationes, pericula proxima, vitia, objecta peccati, defectus naturales, morales, aut civiles, occaſio, motivum, cauſa, & complex criminum, & etiam imperfectiones in particulari, & ſimilia, quæ ſolum ſciuntur ex auditis in Confeſſione, tamquam ad ejus perfectionem ſeu integritatem ordinata. Peccata omnino publica cadere etiam ſub ſigillo tenet communis ſententia; ita ut de homicidio publico a Petro perpetrato, & mihi ab eo confeſſo nequeam dicere: *Petrus mihi cum dolore, & lacrymis illud homicidium confeſſus eſt*. Idem eſt de publica meretrice de qua nequit Confeſsarius dicere: *Illa ſua peccata carnalia mihi cum dolore magno confeſſa eſt*.

314. Si autem Confeſsarius interrogetur de peccatis pœnitentis poteſt abſolute reſpondere: ſe illa neſcire. *Nam illud* quod *homo alias ſcit ſive* ante *Confeſſionem* ſive *poſt non tenetur celare quantum ad id quod ſcit*, ut *homo enim poteſt dicere: ſcio illud, quia vidi: tenetur tamen celare illud in quantum ſcit ut* Deus: *non enim poteſt dicere. ego hoc audivi in Confeſſione*; ait D. Thom. *in ſupplem. q. 3. a. 5.*

315. Si vero interrogetur, an abſolverit illum, quem revera non abſolvit, debet reſpondere: *functus ſum officio meo*, vel *feci quod debui*. Si autem interrogetur, an ponenda ſit formula pro illius communione reſpondeat, quod quærant ab ipſo, an velit communionem recipere, Idem debet reſpondere pro infirmo Viaticum recepturo. Si autem ſit Parochus, qui abſolutionem denegavit infirmo, ſi iſte non petat viaticum, ſiſtat ab eo deportando. Si vero illum depoſcat, quærat ab illo an habeat quidquam reconciliandum, ſi affirmet manente Parocho ſolo cum infirmo, ſuadeat efficaciter ut perficiat omnia a ſe injuncta. Si demum nihil proficiat, & inſiſtat pro Viatico, debet illum ei miniſtrare; alias eſset fractor ſigilli.

316. Inq. 2. An accedente utroque conjuge ad Confeſſionem, primo Maritus fatetur quoddam peccatum grave ſimul cum uxore perpetratum; hæc autem deinde accedens nihil tale confitetur, poſſit Confeſsarius illam de eo interrogare? R. neg. ſolum poteſt, & debet in communi ab illa quærere ſi quid aliud habeat confitendum? Si ipſa reſpondeat nihil amplius habere, & alias non adſit juſta cauſa ad negandam vel differendam abſolutionem, debet eam abſolvere. At ſi extra Confeſſionem ſcit certo Confeſſarius pœnitentem commiſiſſe grave crimen, debet monere ut fateatur, & ſi nolit ſuppoſito quod Confeſſarius ſcit certo non hucuſque illud fuiſſe confeſſum, debet ei denegare abſolutionem.

317. Inq. 3. An ſit violator ſigilli Confeſſarius, qui diceret in aliqua civitate, vel Religione committi plura crimina? R. ſub diſtinctione. Vel enim illa detegit de civitate populoſa, aut de tota Religione, & ſic non cenſetur violator ſigilli, quia nec aliquis in particulari infamatur, nec ipſa civitas aut Religio: notum enim eſt, ubique adeſſe homines infirmos, lutea vaſa portantes. Vel detegit de oppido parvo, aut de aliqua communitate, & ita ob oppoſitam rationem ſigilli fractor eſt. Semper tamen cavendum eſt Confeſſariis ab his propalationibus maxime coram Sæcularibus, quia ſæpe ſcandalum patiuntur. Unde audita in Confeſſione arctiſſimo ſilentio, & oblivioni æternæ ſunt tradenda. Ideo enim hæc obligatio dicitur ſigillum, quia in Confeſſione audita, non ſolum occulta, ſed perpetuo ſigillata manere debent.

318. Inq. 4. Quid agendum Confeſſario, qui ex alicujus Confeſſione novit ſibi in Miſſa venenum, vel in via inſidias parari, vel imminere aliud malum grave in fama, aut aliis bonis? R. Quod petat a pœnitente licentiam utendi tali notitia ad ſibi occulte præcavendum, quam ſi dare nolluerit, eſto illum non abſolvat, nequit

quit uti illa notitia, ſi ex ejus uſu pœnitenti aliquod malum timeatur ſequendum, aut aliis præbeatur motivum ſuſpicandi ex Confeſſione oriri talem præcautionem. Niſi hæc ita caute apponatur ut aliis cauſis tribui poſſit; ut ſi in exemplo veneni mixti vino conſecrando, hoc veluti caſu effunderet Sacerdos ad formationem crucium, vel quid ſimile.

PUNCTUM XIX.

Alia dubia de ſigillo.

319. Inq. 1. Ex qua Confeſſione oriatur obligatio ſervandi ſigillum? R. oriri ex omni, & ſola Confeſſione Sacramentali ex intentione pœnitentis, ſive abſolutione perficiatur, ſive non; ſive valida ſit Confeſsio, ſive nulla. Si autem Confeſsio ex intentione pœnitentis non ſit Sacramentalis, eſto aliquis dicat Sacerdoti, ut ſolent rudes, quod illud commendat ſub ſigillo Confeſsionis, etiam ſi id dicat flexis genibus, erit ſigillum naturale, non vero Sacramentale. E contra ſi quis confiteatur Sacerdoti ficto, vel etiam laico, putans habere poteſtatem in articulo mortis, oritur obligatio ſigilli, quia jam confeſsio eſt Sacramentalis ex intentione pœnitentis, eſto in utroque caſu decipiatur circa legittimum Miniſtrum. Si Judæus, aut hæreticus, qui ſolum apparenter recipit Sacramenta, nec ea credit, fateretur Confeſsario ſuum errorem, nec vellet illum deferere, non teneretur Confeſſarius ad ſigillum Confeſsionis, ut pote non Sacramentalis. Idem eſt de quolibet accedente non intentione ſe accuſandi coram Deo, ſed inducendi Confeſsarium ad malum, aut injuriis illum afficiendi, vel minis deterrendi.

320. Inq. 2. Qui teneantur ad ſigillum Confeſsionis? R. Teneri Confeſsarium ſive verum, ſive fictum. Deinde ſuperiores, quibus petitur facultas ad reſervata abſolvenda. Præterea omnes audientes Confeſsionem, ſive licite, ut in naufragio; ſive illicite, ut ſiquis ex profeſſo auſcultando, aliquid audiret. At ſi quis voluntarie confiteretur alta voce ut adſtantes audirent ſua crimina, non adeſt ſigillum Confeſſionis. Conſiliarius Confeſsarii, & interpres, & quicumque, ſive juſte, ſive injuſte audiunt a Confeſsario aliquid in Confeſsione revelatum, æque tenentur ad ſigillum. Pænitens non tenetur ad ſigillum, alias nequiret denuntiare Confeſsarium ſollicitantem. Qui invenit Cartam ubi ſunt ſcripta peccata pœnitentis probabilius non tenetur ad ſigillum Sacramentale, ſed tantum ad naturale, quo illa adſtringitur ſtrictiſsime celare. Qui ex Confeſsione novit non eſse Sacerdotem illum, cui antea ſolebat confiteri, nequit abſtinere a Confeſsione ei facienda, ſi inde reſultaret aliqua nota, vel gravamen ficto Confeſsario.

321. Poteſt autem in dicto caſu apparenter tantum ei confiteri, ut ajunt plures. Concina tamen in præſenti nihil reſolvens reprobat tunc poſse fieri Confeſsionem apparentem. Cur? Quia numquam licet ſimulare Sacramenta. Venuſta ratio? Illa probat non poſse pœnitentem, cui denegatur abſolutio, ſe inclinare, neque Confeſsarium poſse proferre aliquam orationem ad vitandam notam adſtantium; quod improbatur a communi praxi timoratorum, qui prudenter ſic ſegerunt ad conſulendum tum ſigillo Sacramenti, tum famæ pœnitentis. Et ſi Concina in his circumſtantis, quæ frequenter contingunt, non ita ſe geſsit, non ideo conſulere ſigillo Sacramenti, famæque proximi reprobare debet. Caſus eſt methaphyſicus, ut omnes ajunt, igitur unuſquiſque abundet in ſenſu ſuo.

322. Inq. 3. An ad aliquid poſsit Confeſsarius uti licite notitia Confeſsionis? R. quod quando uſus talis notitiæ nullo modo revelat Confeſsionem aliis; vel ipſi pœnitenti, nec eſt in ejus damnum, nec ei ingratus poteſt ſibi uti tali notitia. Unde valet orare Deum pro bono pœnitentis, evolvere libros pro ejus inſtructione, conſulere doctiores in communi de caſu difficili, quin exprimat, adhuc indirecte auctorem illius; cuſtodire res ſuas illis mediis, quibus alii eas ſervant, & alia ex quibus nulla revelatio Confeſsionis, nulluſve pudor aut damnum pœnitentis oriatur. Certum etiam eſt poſse uti notitia Confeſsionis ex licentia expreſsa pœnitentis, eo modo, & illis circumſtantiis, quibus a pœnitente conceditur. Dicimus hoc eſse certum quidquid alii dicant; quia ſigillum Confeſsionis inſtitutum eſt in favorem peculiarem pœnitentis, & ſicut ipſe poteſt revelare ſua peccata, ita valet medio altero eamdem manifeſtare modo a ſe præſcripto: alias, ut diximus non poſset pœnitens denuntiare Confeſsarium ſollicitantem.

323. Nota quod eſto pœnitens non teneatur ſigillo Confeſsionis; tenetur jure ſecreti naturalis ad non propalanda audita in Confeſsione cum injuria aut irriſsione Confeſsarii. Unde valde reprenſibiles ſunt quædam perſonæ, quæ invicem inquirunt, & detegunt ea quæ Confeſſarius illis dixit. Solum enim de eis loqui debent ex cauſa rationabili, conſilii capiendi, aut alterius boni ſpirltualis, minime cauſa recreationis, uti imprudenter efficiunt plures.

324. Inq. 4. Quas pœnas incurrat Confeſsarius ob ſigilli violationem? R. Nullam pœnam incurrere *ipſo facto*. Tamen in cap. *Omnit. de pœnit.* & re-

& *remiſſ.* aſsignatur pœna *ferenda* perpetuæ recluſionis in aliquo Monaſterio. In hanc fuit commutata pœna antiqua depoſitionis, & perpetuæ, ac ignominioſæ peregrinationis impoſita in *Can. Sacerdos, de pænit. diſt.* 6. Igitur nec irregularis fit Sacerdos violator ſigilli, nec alii ejuſdem criminis rei, præter Confeſsarium, incurrunt niſi pœnas ferendas arbitrio Ordinarii, cui privative competit ejus cognitio. Sigilli fractio non eſt delictum ſuſpectum in fide; plus enim oritur ex loquacitate, & inconſideratione, quam ex defectu fidei: niſi adſit error circa obligationem illud obſervandi.

PUNCTUM XX.

De ſollicitatione.

Quidam prolixe, quidam vero curſim tantum hanc gravem diſcutiunt materiam. Ideo media via incedendo, eaquæ magis neceſſaria ſunt explanare in hoc puncto cupio quatuor §§.

§. I.

Definitur ſollicitatio, ejuſque deformitas explicatur.

325. Inq. 1. Quid ſit ſollicitatio? R. Quod prout in præſenti eſt: *Provocatio ad inhoneſta aut venerea a Confeſſario, ſeu Sacerdote facta in Confeſſione, ſive immediate ante, ſive immediate poſt, ſeu occaſione, aut prætextu Confeſſionis, aut in Confeſſionario, vel alio quovis loco, ad audiendas Confeſſiones ſelecto, ſimulando ibidem Confeſſiones audire.*

326. Inq. 2. Quot ſint Conſtitutiones Pontificiæ editæ contra ſollicitantes? R. eſſe ſex. Prima Pauli IV. anni 1561. Secunda Pii IV. 1564. Tertia Clement. VIII. 1592. Quarta Pauli V. 1608. Quinta Gregor. XV. 1622. Sexta Benedicti XIV. 1741. His omnibus Decretis Apoſtolicis reprobatur, proſcribitur, & damnatur execrabile crimen ſollicitudinis. Verum in ultima Bulla incipiente: *Sacramentum Pœnitentiæ*, anteriores confirmantur, explicantur, & comprehenduntur quatuor caſus in prioribus non expreſſi. 1. Quod eſto Sacerdos ſollicitans ſit ſimplex, ſeu carens juriſdictione obnoxius maneat denunciationi. 2. Quod idem cenſeatur ſive ſollicitatio mutua ſit inter Confeſſarium, & pœnitentem; ſive hic conſentiant, ſive non. 3. Quod adeſt obligatio denunciandi Confeſſarium, ſollicitantem etiam tranſacto multo tempore. Quod debet denunciari Sacerdos eſto ſollicitatio non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona ab eo peracta fuerit. Unde ceſſavit varietas opinionum circa prædictos quatuor caſus.

327. Inq. 3. An prædictæ leges ſint pœnales, ſeu ex illis, quæ odioſæ appellantur? R. affirm. Quia earum materia eſt pœnalis. Unde non debent extendi ad alia crimina in Confeſſione perpetrata, præter venerea; nec ad alia Sacramenta præter Pœnitentiam. Ideo Confeſſarius ſollicitans ad furtum, ſeu homicidium in Confeſſione; vel ad venerea in Baptiſmo, aut aliis Sacramentis non eſt reus denunciationis ex vi harum legum. Neque Laicus aut Clericus non Sacerdos, qui fingens ſe Confeſſarium ſollicitaret, aut crimen carnale in tali Confeſſione committeret, quia leges pœnales non debent extendi de caſu ad caſum ultra ſenſum proprium, ac naturale, & prædictæ leges loquuntur de vero Sacerdote. Tamen ex alia Conſtitutione Benedict. XIV. incipiente: *Sacerdos in æternum*, denunciandus eſt Tribunali Inquiſitionis omnis non Sacerdos, qui fingens ſe Sacerdotem aut Confeſſarium, celebrat elevans hoſtiam aut calicem, vel profert verba abſolutionis, & fit reus degradationis, & traditionis brachio ſeculari. Quamvis Sacerdos aut Confeſſarius ſollicitans in Confeſſione ad peccata non venerea, vel ad venerea in aliis Sacramentis non ſit denuntiandus Inquiſitoribus; debet tamen ſuis Prælatis reſpectivis denunciari, ut illum corrigant: eſt enim indignus Sacramenti Miniſter.

328. Inq. 4. Cur potius ſollicitatio ad turpia, non vero ad alia crimina comprehendatur & reprobetur in dictis Legibus? Reſpondet quidam quod in Pœnitentia adeſt quodam vinculum ſpirituale, quod non reperitur in aliis Sacramentis, nec ſpecialiter opponitur aliis peccatis. Sed aperte fallitur, quia in Baptiſmo, & Confirmatione adeſt vinculum ſpirituale; & tamen eſto baptizans feminam adultam ſollicitaret eam, non evaderet reus hujuſmodi denunciationis. R. igitur quod ideo ſollicitatio ad turpia in Confeſſione adeo ſevere prohibetur dictis legibus, vel quia ad illa pronior eſt fragilitas humana; vel quia hoc delictum frequentius eſſet, & ſæpius in tribunali Pœnitentiæ committeretur, ait Benedict. XIV. *in Syn. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 14.

329. Inq. 5. Quot peccata committat Sacerdos ſollicitans in Confeſſione? R. Ad minus regulariter quinque peccata committere. 1. Contra caſtitatem. 2. Contra proprium votum. 3. Contra reverentiam Sacramenti. 4. Contra reverentiam loci, dum ſit in Eccleſia. 5. Scandali contra caritatem. Poſſunt adeſſe etiam alia flagitia, vel adulterii, inceſtus, ſtupri, aut aliarum ſpecierum juxta circumſtantias occurrentes. Quot facinora in eodem crimine! Adeo enorme eſt peccatum hoc, quod non admittat parvitatem materiæ. Nam licet in peccatis luxuriæ dari poſset, non tamen in hoc flagitio,

gitio; eſto enim actiones, nutus, ſeu verba ſollicitationis ex ſe, ſeu phyſice levia appareant, offendunt tamen graviter reverentiam Sacramenti, & conſequenter ſunt graviſſimum ſacrilegium. Imo ſollicitatio in Confeſſione eſt crimen generans ſuſpicionem in fide, ut diximus *tract. 7. num.* 172. Nihilominus ubi, hujuſmodi peccatum non eſt reſervatum abſolvi valet ſollicitans a quolibet Confeſſario; quia relatæ Pontificiæ Conſtitutiones non reſervant peccatum ſollicitationis. Et merito quia ſeverior reſervatio eſt obligatio illud denunciandi Inquiſitoribus.

§. II.

Expenduntur modi, quibus ſollicitatio accidere poteſt.

330. Inq. 1. Quot modis fieri valeat ſollicitatio? R. poſſe perpetrari ſex modis, qui indicantur per illas particulas: *In Confeſſione*; *Immediate ante*; *immediate poſt*; *occaſione Confeſſionis*; *Confeſſionis prætextu*; *in Confeſſionario*; *vel alio quovis loco ad audiendam Confeſſionem electo*. Tunc fit ſollicitatio in Confeſſione, quando ea incepta Confeſſarius ſollicitat pœnitentem. Imo eſto abſolutio non ſequatur, quia Confeſſarius interrumpit Confeſſionem. Tunc verificatur particula immediate ante, vel immediate poſt, quando inter Confeſſionem & ſollicitationem non mediat aliquod tempus ſufficiens ad interruptionem moralem. Vel etiam quando ſollicitatio habet connexionem cum Confeſſione; ut ſi ſollicitaret Confeſſarius perſonam expectantem pro Confeſsione facienda; vel hac audita ducat pœnitentem ad ſuum cubiculum pro Confeſsionis Schedula ei tradenda, & ibi illum ſollicitet. In primo eſt ſollicitans immediate ante: in ſecundo immediate poſt.

331. Inq. 2. In quo differant occaſio, & prætextus Confeſsionis, & quando verificentur? R. Quod *occaſio* Confeſsionis ſolum datur quando ex parte pœnitentis intenditur vera Confeſſio. Ut ſi Confeſſarius vocatus a femina volente confiteri, mutata deinde voluntate adeſſet ſollicitatio; vel ſi Confeſſarius in Eccleſiæ januis ſpectans fœminam venientem ad confitendum, eam ibi ſollicitaret, eſt ſollicitatio occaſione Confeſsionis. *Prætextus* autem adeſt, quando non vera confeſsio, ſed ſimulatio ſeu color Confeſsionis fingitur pro ſollicitatione facienda. Ut ſi femina fingens ſe ægrotam vocaret Confeſſarium ſimulando apud domeſticos velle confiteri, & ſic quidquam inhoneſtum ambo committerent. In tali caſu eſto femina prior ſollicitet, & Confeſsarius minis, aut ex metu conſentiat, debet denuntiari; quia prætextu Confeſsionis tractatus inhoneſtos habet. Si autem Regularis pro licentia egrediendi obtinenda diceret Prælato ſe pergere ad confitendum, nihil tamen fingeret in domo feminæ, eſto eam ſeorſim provocaret ad turpia non eſſet reus ſollicitationis; quia tunc prætextus non eſt reſpectu pœnitentis, nec ejus domeſticorum, ſed reſpectu obtinendi egreſſum, quod valde remote ſe habet ad Confeſsionem: poterat enim eodem prætextu exire ſine animo confitendi, nec ſollicitandi, & caſualiter perpetrare crimen carnale, quo in caſu certum eſt reum ſollicitationis non eſse. Neque talis foret Confeſsarius, qui extra Confeſsionem laico ſuaderet, ut ſub larva Confeſsionis ſollicitaret pœnitentem, ſive nomine ſui, ſive nomine utriuſque; quia nec ſollicitans eſt Sacerdos, nec ſuaſor gerit munus Confeſsarii.

332. Inq. 3. An Confeſsarius, qui rem haberet cum femina arte aliqua in ſomnum inducta, vel ſopita caſu, paroxiſmo, aut morbo, in Confeſsione, vel immediate ante, vel immediate poſt, eſset denunciandus? R. affirm. Quia non ſolum ex dictis particulis, ſed etiam occaſione Confeſsionis eſt reus irreverentiæ Sacramenti, & conſequenter denunciationis. Idem eſt dum femina in Confeſsione non intelligit nutus, ſeu verba provocativa: ſed poſtea talia fuiſſe certo cognoſcit. Dicitur *certo*, quia propter ſigna & verba dubia non debet denunciari Confeſſarius; eſt enim quiſque in poſſeſſione ſuæ famæ, aqua in dubio expoliari non licet. Alias vix ullus Confeſſarius auderet tale munus exercere, cum cuilibet, etiam cautiſſimo aliquod ſignum, ſeu verbum dubium e lingua excidere poſſit. Igitur dum alia indicia contra Confeſſarium non urgeant, pro illius probitate decidendum eſt. Oppoſitum eſſet dicendum quando nutus aut verba forent certo ptovocativa, & dubitaretur de hoc Confeſſario an illa protulerit. Tunc enim ſub tali dubio eſt denunciandus, ut pro ſe ipſo reſpondeat. Confeſſarius laudans feminam de pulchritudine imprudenter agit. An vero ſit denunciandus, ex circumſtantiis pendet. Idem eſt de tribuente feminæ donum inſolitum in Confeſſionali.

333. Inq. 4. An Confeſſarius ſollicitans in confeſsonario ſine ordine ad Confeſſionem ſit denunciandus? R. Tria poſſe eſse loca Confeſſionum. 1. Eſt Confeſſionale, ſeu ordinarius, & omnibus notus locus pro Confeſſionibus audiendis. 2. Quædam Cellulæ, ſeu Cappellæ in Monaſteriis, in quibus Confeſsiones ut plurimum excipiuntur. 3. Eſt indeterminatus locus arbitrio Confeſsarii electus. Igitur in duobus poſterioribus locis abſque ordine, aut ſimulatione Confeſsionis non eſt reus denunciationis, quia non ſunt loca omnino pro audiendis Confeſsionibus deſtinata. Verum probabilius arbitror denun-

cian-

ciandum eſse ſollicitantem in primo loco etiam abſque ordine ad Confeſsionem, & abſque ejus ſimulatione: quia Bulla Gregoriana: *Univerſi Dominici*, & Benedictina: *Sacramentum Pœnitentiæ* reos denunciationis decernunt Confeſsarios ſollicitantes *extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionario*, vel etiam *extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionali*; quæ quidem verba in ſenſu naturali accepta, præciſive ab aliis, ſatis innuunt denunciandi obligationem.

334. Præterea in Decreto Pauli V. *edit.* 10. *Jul.* 1614. dicitur: *Facta relatione, quod multi Confeſſarii tractant cum mulieribus in Confeſſionali extra occaſionem Confeſſionis de rebus inhoneſtis: Sanctiſſimus decrevit, ut contra hujuſmodi Confeſſarios procedatur in ſancto officio*. Nec valet dicere loqui ſuppoſita ſimulatione Confeſsionis, quia hoc etiam juxta Patronos oppoſitæ ſententiæ cavetur expreſse in præfata Bulla Gregoriana: erg. ſi poſterius Decretum non eſt fruſtraneum, ſaltem ex vi illius noſtra aſsertio tenenda eſt, ut ſerio conſideranti patebit. Agnoſco mitius eſse agendum cum eo quam cum aliis, qui ſimulando Confeſsionem, ſollicitant. Sicut etiam mitius eſt procedendum cum Confeſsario ex minis, & metu ſollicitationi conſentiente. At uterque juxta decreta Pontificia eſt reus denunciationis.

335. Inq. 5. An qui in Confeſsionali immediate ante, vel immediate poſt Confeſsionem tribuit pœnitenti, aut alteri cartam ad turpia incitantem poſtea legendam ſit denuntiandus? R. affirm. conſtat ex propoſ. 6. damnat. ab Alexand. VII. *Confeſſarius qui in Sacramentali Confeſſione tribui pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſollicitans in Confeſſione; ac proinde non eſt denunciandus*. Similiter denunciari debet, qui confitendo Titiam, nutibus ſollicitat Bertam, vel aliam quamvis perſonam coram, vel circa ſe habentem. Sicut ille qui imponit pœnitentiam alicui perſonæ, ut ab ipſo domi nuda verberetur, vel aliud quidpiam inhoneſtum ſibi oſtendat. Nam præciſive ab executione, quilibet ſermo, nutus, aut tractatus inhoneſtus in Confeſsionali eſt crimen ſollicitationis, reumque denunciationis. Similiter eſt denunciandus Confeſsarius, qui feminæ accedenti ad Confeſsionale diſuadet Confeſsionem intentione prava eam poſtea ſollicitandi, ac ſubinde in Eccleſia, itinere, aut domi eadem die incitaret ad turpia. Idem eſt ſi ſollicitaret illam, quæ ad Confeſsionale accedit dicens ſe velle craſtina die confiteri, quia occaſione Confeſsionis ſit tunc ſollicitatio.

336. Idem dicunt aliqui de Confeſsario, qui ex fragilitate feminæ cognita in Confeſsione etiam poſt aliquot dies eam ſollicitaret, quia alias aſtuti Confeſsarii, ut evaderent pœnam denunciationis valerent hoc modo ſe gerere. Ita Concina in præſenti. Sed hoc rigidum eſt; nec habet fundamentum in Bullis Pontificiis, quæ *immediate ante*, vel *immediate poſt*, dicentes, ſufficienter exprimunt nolle tantam extenſionem; alias dicerent abſolute *ante*, vel *poſt*. Verum prudentiſsime non hoc, ſed illud dicunt, ut innuant debitam Sacramento reverentiam; quæ non ita offenditur dum ſufficiens interruptio Moralis mediat inter Confeſsionem, & ſollicitationem. Utinam omnes Confeſsarii in eo eſsent ſaltem aſtuti, ut nullam irreverentiam Sacramento irrogarent? Sicut ſi eſset impoſita cenſura contra furantes coram Euchariſtia expoſita, qui expectaret ejus reſervationem ad furandum cenſuram non incurreret. Nec eſset ad rem dicere fures aſtutos fore. Sint utique aſtuti, ſed eo ipſo quod abſtinent a peccato perpetrando coram Sacramento, illam pœnam evadunt, nec oppoſitum valet probari ſolida ratione.

§. III.

De obligatione denunciandi.

337. Inq. 1. Qui teneantur denuntiare Confeſsarium ſollicitantem? R. Teneri in primis pœnitentem ſollicitatum, ſive virum ſive feminam; ſive ſollicitanti conſentiat, ſive non. Non tamen tenetur nec opus eſt conſenſum ſuum prodere, ſi forte illum præbuit. Imo eſto foret ſollicitatus apud Infidelium terras, tenetur denuntiare perveniens ad fidelium regna; tum quia memoratæ leges ex ſe ubique obligant; tum quia talis Confeſsarius eſt ſuſpectus de hæreſi. Deinde in defectu pœnitentis tenetur denuntiare omnes, etiam impuberes, qui licite, vel illicite ſciunt *certo*, etiam ſub ſecreto naturali, ſollicitationem a Confeſsario factam. Solum excluduntur ab hoc onere illi, qui eam ſciunt ſub ſigillo Confeſsionis, aut quæſiti ad petendum conſilium. Illi vero qui eam audierunt a feminis fide indignis non debent denunciare, ne exponantur periculo proximum graviter infamandi.

338. Inq. 2. Intra quot dies debeat fieri denuntiatio? R. Debere fieri Romæ intra triginta dies; in Hiſpania autem intra ſex a notitia ſollicitationis, & obligationis. Hoc eſt intra ſex dies a ſequenti, in qua notitiam habuit. Hujuſmodi obligatio eſt perſonalis, ideo perſonaliter debet fieri denuntiatio: Si ità fieri non valeat, fiat per ſcripturam ſubſcriptam proprio nomine, & cognomine, exprimens diem, horam, locum, nomen, & cognomen denuntiati. Si neque hoc poſſit fieri, fiat medio Commiſſario, aut Notario Inquiſitionis, aut mediante Parocho loci. Confeſſarius agnoſcens cer-

certo pœnitentem fuiſſe ſollicitatum ab alio Confeſſario tenetur ſub gravi imponere illi hanc obligationem denuntiandi. Non tamen tenetur ipſe aſſumere hoc onus, denuntiandi nomine pœnitentis. Imo nec ad hoc eſt adſtringendus. Si autem Superior reſpectivus, qui in Hiſpania eſt privative Tribunal Inquiſitions, alibi Epiſcopi, committat illi, ut recipiat in ſcriptis denuntiationem firmatam, maxime ab aliqua Moniali, ut majori ſecreto fiat, aptiſſime munus internuntii obire poteſt, ut patet ex Decreto Inquiſition. *Roman.* ſub Urban. VIII. 27. Sept. 1624.

339 Inq. 3. Quam pœnam incurrat omittens culpabiliter denuntiare intra prædictum tempus? R. Incurrere excommunicationem majorem Pontifici reſervatam; a qua nullus poteſt abſolvere niſi ſatisfacta parte, hoc eſt, facta denuntiatione. At ſi pœnitens dicta cenſura ligatus accedat ad Confeſſionem vere diſpoſitus proponens firmiter ſe quantocius denuntiaturum, poterit pro prima vice abſolvi virtute Bullæ Cruciatæ, adſtante juſta cauſa, ut non obſcure innuit Bened. XIV. in ſua Bulla illis verbis: *vel ſaltem ſe cum primum poterunt delaturos ſpondeant, ac promittant*. Verum ſi pœnitens non impleret, quam primum promiſſa, iterum incurreret eamdem cenſuram, neque amplius abſolvi deberet, niſi facta denuntiatione.

340. Inq. 4. An ſciens ſollicitationem debeat denuntiare eſto ſollicitans ſit emendatus? R. affirm. Tum quia Conſtitiones Pontificiæ abſolute id jubent: ergo abſolute obediri debent. Tum quia denuntiatio non jubetur præciſe ad emendationem delinquentis, ſed ad bonum commune Eccleſiæ, reſarciendumque ſcandalum aliis datum. Imo in Hiſpania edicto S. Tribunalis præcipitur denuntiari ſuſpectis in fide, etiam mortuos. Similiter denuntiari debet Confeſſarius convictus, & punitus, non ſolum ſi poſt punitionem iterum ſollicitet, in quo non eſt dubium, ſed ob ſollicitationem ante punitionem perpetratam, vel quia de ea non fuit ſufficienter convictus, vel quia ante punitionem aliam feminam ſollicitavit, vel ſæpius eamdem: tum quia ſingula, quæ non probant, ſimul conjuncta jubant. Tum quia diverſa ſollicitatio diverſam denuntiationem requirit. Pariter eſt denuntiandus ſollicitans, eſto de tali crimine antea non ſit diffamatus, vel alias magna probitatis fama polleat, vel probari nequeat: quia eſt delictum vergens in damnum commune Eccleſiæ: unde etiam Epiſcopi, Nuntii, & Inquiſitores ſunt denuntiandi Papæ, vel S. Tribunali, ut de hoc Papam moneat.

341. Inq. 5. An cum periculo gravis damni proprii teneatur quis ad ſollicitantem denuntiandum? R. Vix aut rariſſime dari tale periculum in denuntiante. Si autem aliquando vere adſit, præſumitur de Eccleſiæ benignitate nolle obligare cum tanto detrimento, uti de legibus humanis dicitur regulariter. Niſi in caſu quod ex omiſſione denuntiationis bonum commune Religionis periclitaretur; ut ſi ſollicitans frequenter hoc execrabile crimen committeret cum deſpectu Sacramenti. Tunc enim etiam cum periculo vitæ facienda eſt denuntiatio. At cum tanto periculo non adſtringitur quis denuntiare ſemel tantum ſollicitantem nec ita volunt obligare Leges Eccleſiæ. Notent tamen præſertim feminæ, eſto nobiles, nullum dari periculum famæ in denuntiatione facienda, neque inhoneſtum eſſe coram Inquiſitore, aut ejus Miniſtris ad id comparere; ſed potius ſuæ ingentis nobilitatis, Catholicæque fidei publicum teſtimonium in eo depromere.

§. IV.

Alia dubia de ſollicitatione.

342. Inq. 1. An denuntiatio præciſe debeat fieri omiſſa correctione fraterna? R. neg. Nam aliud eſt poſſe fraternaliter moneri reum ſollicitationis, ut reſipiſcens ſe denuntiet; aliud, non poſſe denuntiari ſine fraterna correctione. Opinio aſſerens non poſſe denuntiari delicta ad Officium ſpectantia, niſi præmiſſa correctione fraterna, reprobata eſt Decretis Inquiſitionis Hiſpaniæ. Imo etiam ab Alex. VIII. in Congreg. S. Offic. coram ipſo habita 8. *Jul.* 1660. Verum nulla Lege, aut Decreto vetatur, quod ſuppoſito firmo animo denuntiandi moneatur prius reus ſollicitationis, ut ſibi provideat, & ſponte compareat Judici reſpectivo. Sic enim & correctionis Divinum, & naturale præceptum, & ſimul humanum denuntiandi adimpletur, ut ſapienter ait Ben. XIV. *Syn. l.6. c.11. n.10.*

343. Inq. 2. An evadat obligationem denuntiandi Confeſſarium ſollicitantem, qui eidem iterum confitetur? R. neg. Conſtat ex prop. 7. damnat. ab Alex. VII. *Modus evadendi obligationem denuntiandæ ſollicitationis eſt ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante; hic poteſt eum abſolvere abſque onere denuntiandi*. Hæc propoſitio applicando vera falſis graviſſimam falſitatem depromit. Verum eſt Confeſſarium ſollicitantem non teneri imponere obligationem ipſum denuntiandi, quia nemo tenetur ſeipſum prodere. Falſum tamen eſt, hoc modo evadi illam obligationem; quia hæc quamdiu non impleatur, ſem-

ſemper urget. Præterea ſemper fuit ſuſpecta, atque etiam illicita ſine cauſa confeſsio peccati carnalis facta complici, nunc vero eſt penitus invalida, igitur etiam ex hoc capite ſi ſollicitatio mutua fuit, vel uterque in eam conſenſit, dicta propoſitio a veritate aberrat.

344. Inq. 3. Quomodo ſe geret Confeſſarius, ſi perſona a ſe ſollicitata redeat ad ſibi confitendum? R. Quod ſi poſsit ſe excuſet ab ea audienda; ſi vero non poſsit abſque infamia, vel ſcandalo; aut accedit ignorans, vel ſciens obligationem eum denuntiandi. Si primum, & exterius nullo modo conſenſit ipſa in ſollicitationem, ſuppoſito quod ſit diſpoſita eam abſolvat, & poteſt in reliquo tacere, quia ut dixi non tenetur contra ſe dictam obligationem imponere. Si autem pœnitens inquirat de tali obligatione, reſpondere valet, quod id quærat ab aliis, & quod nunc doleat de omnibus culpis in generali. Melius tamen aget ſi aperte revelet pœnitenti ſuam obligationem, & illico occurrat ad ſe ſiſtendum legitimo Judici; ſic enim erit confuſio minor, & pœna levior. Si ſecundum, nequit eam abſolvere ſaltim abſque firmo propoſito quamprimum denuntiandi, & abſque cauſa rationabili, & privilegio legitimo, ſi forte jam cenſuram incurrit. At ſi exterius conſenſit pœnitens ſollicitationi, nullatenus poteſt illum abſolvere; imo nec audire ejus Confeſsionem, ſed quantocius illum debet a ſe repellere.

345. Inq. 4. Quot teſtes ſufficiant ad probandum ſollicitationis crimen? R. Hoc pendere ex prudentia reſpectivi judicis. Una femina ſola non reputatur ſufficiens adhuc ad ſemiplenam probationem; quia nihil muliere levius. Meretrices autem, & aliæ hujus furfuris omnino a denuntiando ſunt repellendæ. Ubi vere datur ſollicitatio, raro eſt una ſola, quia abyſſus abyſſum invocat.

346. Inq. 5. Quæ ſint pœnæ ſollicitantium? R. Pœnas proportionari culpis. Culpa autem poteſt eſſe levis, gravis, gravior, & graviſſima, quibus correſpondent ſimiles pœnæ. Pœna levis eſt ver. gr. recitatio aliquarum precum, jejunium, aut quid ſimile, quod acri reprehenſione imponitur a Judice, his qui ſponte comparent, & de unica ſollicitatione humiliter ſe accuſant. Pœna gravis eſt abjuratio de levi, privatio audiendi Confeſſiones, Beneficiorum, vocis activæ, & paſſivæ, quæ correſpondet gravi ſollicitationi; ut ſollicitare pluries in ipſa Confeſſione, ita ut reus de hac culpa ſit convictus. Pœna gravior eſt damnatio ad perpetuam carcerem, vel ad Triremes, correſpondens ſollicitationi ſæpius cum ſcandalo repetitæ. Pœna graviſſima eſt degradatio, & traditio rei brachio ſæculari capite mulctandi. Sed hæc non datur niſi ob graviſſimam culpam; ut ſi matrem, aut filiam per vim carnaliter in ipſo actu Confeſſionis cognoviſſet, vel quid ſimile. Privatio celebrandi non incurritur a ſollicitante *ipſo facto*, ut bene ait Ligorius ſe retractans *lib. 6. n.* 705.

347. Confeſſarii ſaltem Regulares abjurantes *de levi* ob ſollicitationem manent inhabiles ad officia, & dignitates ex Decreto Urban. VIII. 1626. Omnes etiam Sacerdotes ſollicitantes, præter alias pœnas privantur celebratione Miſſæ, non tamen ante ſententiam declaratoriam criminis, ut dictum eſt. Eamdemque privationem incurrunt Sacerdotes, qui Sacrificio Miſſæ abutuntur ad ſortilegia ex Decreto Congr. S. Offic. ſub Bened. XIV. 21. Aug. 1745.

348. Inq. 6. An ſub gravi teneantur ſecreto naturali aſſiſtens ſententiæ contra ſollicitantes januis clauſis in S. Tribunali prolatæ? R. affirm. Ideo enim hujuſmodi ſententia regulariter in ſecreto, & ſolum coram perſonis Eccleſiaſticis, rariſſime vero coram laicis profertur in publico; neque convenit, ne fideles a Sacramenti receptione retrahantur: ergo illam, vel reum propalantes graviter peccant, & ad famæ reſtitutionem tenentur. Idem eſt dicendum de alia quacumque ſententia occulte lecta in S. Officio ſolum coram aliquibus ad eam audiendam peculiariter vocatis; quia hoc ipſum depromit debere manere intra Cancellos Tribunalis, & Aſſiſtentes.

349. Inq. 7. Quid dicendum de falſo denuntiante Confeſſarium innocentem ad S. Tribunal? R. Hunc perverſum calumniatorem ſive per ſe, ſive per alios talis ſit, jure naturæ eſſe indignum abſolutione, quandiu non ſe retractet: ita ut nec in articulo mortis poſſit abſolvi, niſi præmiſſa retractatione fidem faciente apud Inquiſitores. ad hoc quippe ipſo jure naturali tenetur, ſicut qui abſtulit pecuniam. De utroque enim verum eſt: *Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum*. Quod eo amplius tenet in calumniatore injuſto, quo pretioſius eſt ab eo ablatum. Unde jure naturæ eſt reſervatum hoc immane crimen. Nihilominus illud etiam reſervavit Papæ, abſque cenſura Bened. XIV. in ſupra citata Bulla: *Sacramentum Pœnitententiæ*. Ideo hoc peccatum eſt reſervatum Papæ abſque cenſura. Poteſt tamen ſatisfacta parte abſolvi, tum in articulo mortis, tum in vita virtute Bullæ Cruciatæ. Parte autem non ſatisfacta, neque ab ipſo Papa valet abſolvi. Si calumniator denuntiet Confeſſarium innoxium de aliis delictis extra materiam veneream, non incurrit reſervationem Pontificiam; in nullo tamen caſu abſolvi valet niſi præmiſſa retractatione.

PUN-

Punctum XXI.

De Complice Venereo.

350. Inq. 1. Quid ſit diſpoſitum circa abſolutiones complicis venerei? R. Eſſe diſpoſitum, quod excepto articulo mortis abſolutio data a Confeſſario pœnitenti Complici in peccato venereo ſit nulla: & inſuper, quod Confeſsarius illam ſcienter tribuens etiam in articulo mortis, adſtante alio Sacerdote etiam ſimplici, qui munua Confeſsarii obire poſſit, incurrat ipſo facto Excommunicationem majorem Pontifici reſervatam. Vereor hanc Conſtitutionem, quoad hanc ſecundam partem multiplicis dubii, difficultatis, ac ſcrupulorum eſse ſcaturiginem: illam tamen, ut par eſt, veneror, quia etiam ſic decrevit Bened. XIV. in Bulla ſupra laudata: *Sacramentum Pœnitentiæ*, quam poſtea declarare curavit, quo ad hanc partem in alia incipiente: *Apoſtolici muneris*. 8. *Februar*. 1745.

351. Inq. 2. Quotuplex ſit complicitas? R. Eſſe duplicem: aliam materialem, ſeu objectivam, aliam formalem. Complicitas materialis, ſeu objectiva datur quando unus peccat cum alio, iſto exterius prorſus reſiſtente; hic enim ſolum ſe habet tamquam materia, ſeu objectum peccati alterius: ideo dicitur complicitas materialis, ſeu objectiva. Formalis autem adeſt quando in eodem peccato uterque exterius conſenſit verbo, nutu, aut actione ex ſe gravi, vel ſufficiente ad gravem culpam in hac lubrica carnis materia. Peccatum igitur, in quo ſolum reperitur complicitaa materialis non reſervatur in præfatis Bullis. Unde eſto Confeſſarius ſollicitet verbia, tactibus, aut amplexibus feminam, ſi hæc exterius nullo modo conſentit, vel e contra, quamvis interius conſenſerit, valida erit abſolutio illi impertita a dicto Confeſſario. Si autem licita, ex circumſtantiis dependet. Omnis quippe pœnitens abſtinere debet a confitendo quocumque modo complici in quavia materia, ſecluſa rationabili cauſa; hac vero exiſtente licita erit talis Confeſſio, & abſolutio. Ex qua regula plena inferri valent, quæ brevitatis gratia prætereo.

352. Inq 3. An Confeſſarius poſſit abſolvere in vita virtute alicujus privilegii ſuum complicem formalem in peccato venereo? R. neg. Conſtat expreſſe ex duplici laudata Bulla Benedictina. Unde ſaltem ſcienter data abſolutio complici dicto extra articulum mortis ſive directa, ſive indirecta eſt omnino nulla, utpote collata a Sacerdote juriſdictione, imo & approbatione privato, & carente. Quod intelligitur non ſolum de peccato conſumato, ut aliquis perperam interpretatur, ſed de quocumque peccato externo, certo, & gravi contra caſtitatem. Nam ubi Lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; & peccatum in genere omnes ſpecies comprehendit. Et alias fruſtraretur principalis finis hujua diſpoſitionis, ut conſiderauti patebit. Aliter poſſet Confeſſarius non conſumando peccatum carnale inhoneſtiſſime agere cum ſuo complice, & ſic diu vivere ſub ſpe abſolutionis facile obtinendæ. Quod vitare potiſſimum intendunt memoratæ Bullæ. Unde nec metu infamiæ, aut mortis poteſt Confeſſarius abſolvere dictum complicem, niſi in articulo mortis.

353. *Dices*: omnis reſervatio intelligitur de peccato in ſua linea perfecto, & conſumato: ergo idem de præſenti diſpoſitione. R. neg. conſeq. Quia præſens diſpoſitio eſt pluſquam reſervatio; quia reſervatio ſolum auſert juriſdictinnem a Confeſſario, ideo hic virtute privilegii valet abſolvere reſervata. Diſpoſitio vero præſens tollit juriſdictiouem, & ſimul approbationem: qua ratione virtute nullius privilegii, etiam Bullæ Cruciatæ, nec ſemel in vita poteſt abſolvere Confeſſarius peccata ſui complicis venerei.

354. Inq. 4. An qui cum laicus eſset peccavit cum Berta, poſtea Sacerdos, & Confeſaariua factus, poſſit eam de illo peccato abſolvere? R. ſub diſtinctione. Vel illud peccatum eſt jam directe abſolutum ab alio Confeſsario, vel non. Si primum, valet; ſi ſecundum, minime; quia caret juriſdictione ad illud primo abſolvendum. Si autem jam antea eſt directe abſolutum eſt materia voluntaria, de qua Bullæ non loquuntur. Sicut nec de peccatis ad pœnitentiam non ſpectantibus; ut ſi Confeſsarius peccaret cum Catheccumena, quæ baptizata valide abſolveretur ab eo de peccatis poſt Baptiſmum, non ſecum, commiſſis. Neque peccata dubia dubio facti, quia hæc, ut talia non reſervantur, & ſi aliquando volunt reſervari aperte exprimuntur. Nec abſolutio peccati dubii dubio facti opponitur fini præſentis diſpoſitionis, quæ ad vitanda peccata certa, & omnino deliberata præcipue tendit. Si peccatum eſset dubium dubio ſpeciei, vel Confeſsionis probabiliua eſt manere reſervatum. Ut ſi ſcias te graviter peccaſse cum Confeſsario, dubitas vero an in loco ſacro, vel an illud alteri confeſsus fueris: Reſervatum eſt non ſolum peccatum, ſed etiam illa ſpecies loci Sacri

355. Inq. 6. Quid agendum Confeſsario aſpicienti complicem venereum ad ſuum Confeſſionale accedere? R. Quod ſi Confeſsarius ibi ſedens agnoſcat inter alios accedere dictum complicem, ſimulans negotium, ſurgat. Si hoc abſque nota nequeat, dicat illi ſe non poſſe ejus Confeſaionem audire, & paulo poſt orans ſuper eum dimittat. Si vero in Confeſſionis progreſsu noſcat, nequit ultra audiendo progredi; eſt enim privatus etiam audire ejus Confeſsionem. Si denique

nique illum non agnoſcens rite alias diſpoſitum abſolvat de peccatis tum complicitatis, tum aliis, dicunt aliqui, quod abſolutio erit valida, manebuntque peccata venerea indirecte, alia vero directe remiſſa. Hoc aſsertum nec fundamento, nec difficultate vacat. Si enim abſolutio eſt valida, cur erit indirecta? Ego quippe ſentio Confeſsarium complicem eſse privatum abſolvendi æque indirecte ac directe, ſi ergo ob bonam fidem valida eſt abſolutio, erit utique directa. Non enim reſervantur dicta peccata ſuperiori; alias poſſent abſolvi ſaltem virtute magni Jubilæi, quod eſt falſum: igitur non tenet paritas peccati reſervati, & indirecte bona fide abſoluti, & remiſſi. Ergo vel abſolutio eſt nulla, vel collata bona fide eſt directa.

356. Inq 6. An abſolutio complici data bona fide ſit valida? R. negat. Quia bona fides, ignorantia, aut oblivio poſſunt excuſare a culpa, ſed non dant actui valorem. Idcirco actus contra legem irritantem poſitus ſemper eſt invalidus, licet aliquando ex ignorantia, aut bona fide ſit licitus. Unde ſi Confeſſarius peccat cum femina ſibi ignota, ſive nocte in diverſorio, ſive in itinere, & illa ſubinde ignorans Confeſſarium fuiſſe ſuum complicem, eidem confiteatur, abſolutio eſt invalida, quia eſt actus poſitus contra legem irritantem: nec error particularis tribuit juriſdictionem. Sic ſunt reſolvendi alii caſus, qui occurrere, aut fingi poſſunt, & ratione materiæ conſulto omittuntur.

357. Inq. 7. An abſolutio collata complici in caſu neceſſitatis ad vitandam notam, aut infamiam ſit valida? R. neg. Quia eſt data a Sacerdote privato juriſdictione, & approbatione. Et ſicut abſolutio data a Sacerdote ſimplici extra articulum mortis eſt nulla, ita in præſenti. Nec admittenda eſt abſolutio indirecta: tum quia nequit dari a Sacerdote ſimplici; tum quia ex ea poſſunt timeri pericula porrigendi lapidem pro pane, aut venenum pro medicina, & alia, quæ vitare intendunt Bullæ Pontificiæ; tum denique quia tota ratio prohibitionis eſt, ne confeſſio fiat cum complice: ergo ſi datur cauſa id faciendi, deficit prohibitio, & abſolutio erit directa: hæc autem a nullo admittitur: ergo nec indirecta debet admitti.

358. Inq. 8. Quis poſſit abſolvere Confeſſarium a Cenſura incurſa ob abſolutionem ſcienter complici venereo collatam? R. Poſſe in primis Summum Pontificem, cui omnis Cenſura ſubjecta eſt. Poteſt etiam, ſi crimen eſt occultum, Epiſcopus ex cap. *Liceat Epiſcopis*, ſuos ſubditos abſolvere. Similiter Prælati regulares ſubditos proprios ex eorum privilegiis. Pariter valet abſolvi virtute Bullæ Cruciatæ. Quando enim Conſtitutio Pontificia ait: *nullum poſſe abſolvere etiam virtute Bullæ Cruciatæ*, loquitur de complice venereo, qui nullo privilegio queit ſcienter abſolvi, non de Cenſura ob ſacrilegam abſolutionem a Confeſſario incurſa. Denique poteſt abſolvi a quolibet Sacerdote in articulo mortis, ſicut de ceteris Cenſuris Pontifici reſervatis.

PUNCTUM XXII.

De abſolutione Complicis in articulo mortis.

359. Inq. 1. An abſolutio Complicis venerei in articulo mortis ſit valida? R. affirm. Quia ut ex ſecunda Bulla moderativa, & declarativa prioris habetur non tollitur juriſdictio Confeſſario complici pro articulo mortis. Igitur ſive alius Sacerdos abſit, ſive adſit, abſolutio Confeſſarii complicis data in articulo mortis ſemper eſt valida ſuppoſita diſpoſitione pœnitentis.

360. Inq. 2. Quando dicta abſolutio erit etiam licita? R. Eſſe *primo* licitam quando nullus alius Sacerdos præter Confeſſarium complicem adeſt eo tempore in loco, vel oppido pœnitentis. *Secundo* quando alius, vel alii Sacerdotes nolunt, etiam vocati, & rogati, audire ejus Confeſſionem. Tunc enim tantum valent, ac ſi abeſſent. *Tertio* quando infirmitas, aut neceſſitas ita urget, ut alius vocari non poſſit, eſto ſit in oppido. *Quarto* quando certo datur periculum infamiæ, aut ſcandali ex eo, quod Confeſſarius complex non abſolvat pœnitentem in dicto articulo mortis. At quis Judex hujus periculi? Quis regulam certam pro circumſtantiis adeo variis, & contingentibus aſſignare valebit? Certum eſt teneri Confeſſarium *hujuſmodi pericula quantum in ſe erit antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ*. Alias abſolutio erit illicita, & Confeſſarius incurrit Excommunicationem majorem Pontifici reſervatam. Timeo ne hæc cenſura ſuos labores, ſua ve dubia non ſemel patiatur. Sed pro aliqua claritate:

361. Inq. 3. Quæ media adhibere Confeſſarius complex debeat, ne Cenſuram incurrat? R. 1. Hoc ejus prudenti arbitrio, & conſcientiæ eſſe relinquendum. Si enim coram Deo fecit, quod debuit, abſolutio erit licita, & Cenſuram non incurret. E contra, illicita erit abſolutio, Cenſuramque incurret, ſi graviter negligat adhibere opportuna media. Sed hoc opus, hic labor: quænam ſunt hæc media? Dico igitur, quod Parochus verb. grat. habita notitia gravis infirmitatis pœnitentis, ſi moram patiatur, arripiat iter proportionatum excuſationi, monendo alium Sacerdotem, ut ſi opus fuerit, ſuas vices ſuppleat.

pleat. Si autem ex inopinato vocetur ad Confeſſionem talis pœnitentis, aliqua congruenti excuſatione exhibita reſpondeat: ſe non poſſe pro tunc accedere: in oppido eſſe Sacerdotem, qui pro nunc valeat Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrare. Si vero hoc non ſufficiat, accedat ad ægroti domum, ſuadeatque ut cum ipſo nolit confiteri, quia non valet eum abſolvere ex nova diſpoſitione Pontificis, ac proinde alium vocet, eique Confiteatur dicendo domeſticis non ſe reperiri pro tunc in diſpoſitione confitendi, vel poſt diſceſſum Parochi vocet alium pro ſuo ſolatio. Hæc aut ſimilia reputantur opportuna, & ſufficientia media.

362. Sed quid ſi pœnitens etiam ſuaſus, quod alteri confiteatur, non acquieſcat? Si hoc decidendum eſſet ex his, quæ in Bulla: *Paſtoralis curæ* habentur, dicendum foret, quod ſuppoſita reluctantia pœnitentis alteri confitendi poſſet complex eum abſolvere. Ibi enim Moniali reluctanti confiteri Confeſſario deſignato, alter pluſquam ſemel conceditur; ita ut etiọ antea non eſſet approbatus, pro illo caſu ſit approbandus. Tamen quia in præſenti ſeverius agitur, & alia motiva concurrunt, non ita decernitur. Dicendum ideo videtur non poſſe abſolvi dictum pœnitentem reluctantem alteri confiteri, quia renuit ſubiici Pontificiæ diſpoſitioni. Verum ſi adeſſet alia cauſa extrinſeca magnæ reluctantiæ præſertim in feminis, quarum fragilitas, & animi imbecillitas majori commiſeratione eſt ſublevanda, arbitror poſſe abſolvi ſuppoſitis aliis requiſitis.

363. Inq. 4. Quis intelligatur Sacerdos in illa clauſula: *qui munus Confeſſarii obire poſſit?* Aliqui putant intelligi quemlibet Sacerdotem, eſto ſcientia, & prudentia non præditum; eo modo quo in articulo mortis ex diſpoſitione Tridentini quilibet Sacerdos ſufficit in alterius defectum ad abſolvendum. Sed hæc intelligentia nimis delicata eſt: alias Sacerdos hæreticus, vitandus, aut etiam degradatus Confeſſario Complici præferendus eſſet, quod minime eſt præſumendum. Ideo dicta Clauſula non materialiter, ſed moraliter, & prudenter eſt intelligenda. Si enim adeſſet Sacerdos adeo ſimplex, ut vix ſciret proferre formam abſolutionis, ut aliquando ſe reperiſſe teſtatur eximius Doctor; aut fere penitus ignoraret diſponere, & inſtruere pœnitentem pro ſuſcipienda abſolutione, ut accidit multis præſertim Muſicis, qui plus numero ſonoro, quam Theologiæ vacant; hi inquam, & ſimiles ſunt quaſi non eſſent, quia inepte munus Confeſſarii obire poſſunt. Nam de iſtis poteſt quodammodo dici: *Ne tradas beſtiis animas Confitentes tibi*. Itaque in dicta Clauſula intelligitur Sacerdos, eſto non approbatus, tamen aliquantulum inſtructus, prudens & cordatus, aut diſcretus in communi opinione, ita ut ſciat præparare, & diſponere pœnitentem pro Confeſſione rite facienda, maxime pro ultima ſuæ vitæ.

364. Inq. 5. An idem ſit articulus, ac periculum mortis? R. Quod licet idem ſit communiter; tamen quia aliqualiter differunt in eo, quod periculum regulariter non adeo urget ſicut articulus; ideo quoad præſens accuratæ inſpicienda eſt hæc diſtinctio, ita ut ſupra dicta media Congruenter apponi curentur. Præſertim præveniatur monitio, ſi poſſit, ne Confeſſarius complex a pœnitente quæratur, aut evocetur.

CAPUT IV.

De Caſuum reſervatione.

QUamvis ex dictis, & ex dicendis in aliis Tractatibus plura circa Caſuum reſervationem pateant, in præſenti vero, tamquam in proprio loco aliqua, velut principia generalia prælibare oportet.

PUNCTUM I.

Diffinitio, & diviſio Reſervationis.

365. Inq. 1. Quid ſit reſervatio? R. Eſt: *Subſtractio, ſeu limitatio juriſdictionis circa aliquod peccatum, vel Cenſuram, vel circa votum, aut juramentum.* Dari poteſtatem in Eccleſia reſervandi peccata, eſt de fide definitum contra hæreticos a Trid. *Seſſ.* 14. *cap.* 7. *& Can.* 11. Ratio etiam idem ſuadet: quia omnis Juriſdictio inferiorum ſubordinata eſt poteſtati Superiorum: ergo poſſunt hi limitare eam pro quibuſdam culpis atrocioribus, ut fideles difficultate abſolutionis ab earum commiſſione abſtineant. Nota Caſum reſervatum differre a Cenſura reſervata in eo, quod in primo immediate reſervatur peccatum; in ſecundo vero quaſi mediate, hoc eſt ratione Cenſuræ, ut ſtatim dicemus.

366. Inq. 2. Quotuplex ſit reſervatio? R. Eſt triplex; nempe *Papalis*, *Synodalis*, & *Regularis*: *Papalis* eſt, quæ a Summo Pontifice provenit: *Synodalis*, quæ a Synodo, vel Epiſcopo peculiariter profluit. *Regularis* autem, quæ a Prælatis Regularibus oritur. Unde dantur caſus, & cenſuræ Papales, Synodales, & Regulares. Cenſuræ autem Papales aliæ ſunt intra Bullam Cænæ, aliæ extra Bullam Cænæ. Intra Bullam Cænæ viginti numerantur hucuſque; extra illam vero fere innumeræ reperiuntur. Caſus, & Cenſuræ Epiſcopis reſervati ſunt in triplici differentia. Alii enim reſervantur ipſis jure communi, nec ceſſant eorum morte, aut mutatione, nec tolli valent, niſi a Papa. Alii in Synodo, qui revocari poſſunt ab ipſis; non tamen ſolent niſi ab

alia Synodo, ſeu Concilio Provinciali. Alii quos ipſi ſibi peculiariter reservant extra Synodum, & durant pro eorum placito, ceſsantque regulariter ipſorum morte, aut mutatione; niſi ex conſenſu Capituli illos reservent. Caſus regulares ſunt etiam in duplici differentia. Alii reſervati in Capitulo Generali, vel Provinciali, qui uſque ad aliud Capitulum reſpective durant. Alii quos Generales, aut Provinciales poſsunt ſibi reſervare, qui ſunt undecim infra recenſendi.

367. Inq. 3. An committens peccatum reſervatum Papalem verb. grat. hæreſis cui annexa eſt Cenſura incurrat caſus reſervationem, Cenſura ob aliquam cauſam non incurſa? R. neg. Quia eſto aliqui oppoſitum adſtruant, mihi tamen majoris ponderis eſt auctoritas Bened. XIV. qui conceptis verbis ait hæreſim mere internam non eſſe reſervatam, poſſeque abſolvi a quolibet Confeſſario hac ratione: *Abſolutio quippe ab hæreſi eſt ſummo Pontifici reſervata ſolum ratione cenſuræ eidem hæreſi annexæ*: Unde aperte habemus ex mente ſapientiſſimi Pontificis caſus Papales eſſe reſervatos ratione Cenſuræ; ita ut licet caſus ſint reſervati ſimul cum Cenſura, hac tamen non incurſa, reſervati illi non maneant. Unde pariter incurſa reſervatione caſus, & Cenſura, hac abſoluta, jam caſus non manet reſervatus. Igitur idem eſt dicere caſus Papales eſse reſervatos ratione Cenſuræ; Epiſcopales vero ratione gravitatis, ac dicere iſtos incurri etiam abſque Cenſura; illos non incurri ſine Cenſura; vel ſolum incurri ratione Cenſuræ, ut laudatus Pontifex inquit *in Syn. lib.* 9. *cap.* 4. *n.* 4.

368. Inq. 4. An ignorantia reſervationis excuſet ab ejus incurſione? R. Quod licet Cenſuræ non incurrantur cum earum ignorantia, quia tunc non adeſt contumacia; caſus tamen reſervati Epiſcopis incurruntur eſto eorum reſervatio ignoretur. Idem eſt de unico caſu Papali ſine Cenſura. Quia cum reſervatio ſit ſubſtractio juriſdictionis a Confeſsario inferiori, ignorantia pœnitentis nequit illam ei tribuere. Reſervatio enim peccati abſoluta eſt, non dependens a conditione notitiæ, vel ignorantiæ pœnitentis. Sufficit igitur, quod pœnitens agnoſcens gravitatem peccati, illud perpetret, ut reſervatum maneat; quod optime cohæret communi proloquio ſupra indicato, quod hi caſus reſervantur *ratione gravitatis*. Hoc eſt, non ratione Cenſuræ, ſed ratione ſolius gravitatis, qua cognita nihil deficit reſervationi. Sicut ergo licet ſi quis erronee putans peccatum eſse reſervatum, illud committeret, non maneret reſervatum; ita ſi eſto ignorans eſſe reſervatum, illud perpetret, reſervatum manet, quia error, aut ignorantia pœnitentis nec tribuit, nec tollit Confeſsario Juriſdictionem.

369. Inq. 5. Quæ ſit materia reſervationis, vel quæ peccata reſervari poſſint? R. Peccata venialia, non omnia, ſed aliqua poſse reſervari; tamen de facto non reſervantur, nec utile eſset. Nam eſto juriſdictio ad illa abſolvenda ab Eccleſia proveniat, ex una parte omnia confiteri non eſt moraliter poſſibile, & ex alia poteſt obtineri abſolutio, abſque eorum manifeſtatione. Idem eſt de peccatis gravibus rite confeſſis. Peccata vero interna licet etiam reſervari valeant, huc uſque tamen nullum eſt reſervatum ab Eccleſia, nec expedit reſervari; actus quippe interiores ſunt frequentes, & moleſti, ac difficile cognoſcuntur. Unde ſolum ſunt reſervata peccata externa gravia, in ſua linea completa, & conſummata, imo & certa; nam dubia dubio facti minime ſunt reſervata, niſi ſuperior id aliquando exprimat. Unde ſi homicidium verb. grat. reſervetur, non ſufficit percuſsio gravis etiam animo occidendi facta, niſi de facto ex percuſſione per ſe lethali, ſequatur homicidium: & ſic de ceteris. Quando caſus reſervatur *effectu ſequuto*, ut procuratio abortus, non manet reſervatus, niſi ſequatur effectus. Si reſervatur verb. gr. *percuſſio patris*, non ſufficit, ut quidam aſserit, quod filius vibret ictum, ſi reipſa non feriat, quia ictus vacuus revera non eſt percuſsio, ſed *graviſſima injuria*, quæ valde differt a percuſsione, & poteſt reſervari propriis terminis.

370. Inq. 6. Quod ſit ſubjectum reſervationis, vel qui illam poſsint incurrere? R. Omnes fideles poſt uſum rationis poſse incurrere reſervationem, excepto Papa, qui cum careat alio ſibi ſuperiore nullius reſervationi ſubjicitur. Ceteri vero ob oppoſitam rationem reſpectivi ſuperioris reſervationi ſubduntur. Diſputatur de valore reſervationis exceſsivæ, ſeu indiſcretæ. Verum mihi ſine dubio valida eſt. Poſsunt utique ſubditi appellare ad ſuperiorem de injuſtitia, aut nimio rigore; interim tamen valida eſt reſervatio, quandiu non moderatur. Quod autem non exceſsiva, ſed moderata debeat eſse caſuum reſervatio, & rationi congruit, & ex iterata declaratione Sac. Congr. habetur apud Ben. XIV. *in Syn. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 4.

371. Inq. 7. Quos caſus valeant reſervare Prælati Regulares? R. Generales pro ſua Religione, & Provinciales pro ſua Provincia ſolum poſſe reſervare undecim caſus ſequentes. 1. Apoſtoſia etiam retento habitu. 2. Nocturna, ac furtiva egreſsio a Monaſterio. 3. Veneficia, incantationes, ſortilegia. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. 5. Furtum mortale de rebus Monaſterii. 6. Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus. 7. Juramentum falſum in judicio legitimo. 8. Procuratio, conſilium, ſeu auxilium, ad abortum fœtus animati etiam opere non ſequuto. 9. Occiſio

ciſio, ſeu vulneratio, aut gravis percuſsio cujuſcumque perſonæ. 10. Falſificatio manus, aut ſigilli Officialium Monaſterii. 11. Malitioſum impedimentum, retardatio, aut apertio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel econtra. In Capitulis Generalibus, aut Provincialibus poſſunt alii caſus reſervari, ſi id expediens Superioribus viſum fuerit. Omnia conſtant ex Motu proprio edit. a Clem. VIII. 1593.

Punctum II.

De poteſtate Epiſcopi in reſervata.

372. Inq. 1. An Epiſcopi valeant abſolvere ab hæreſi externa occulta? R. neg. Quia eſto ex Cap *Liceat Epiſcopi* id poſſent; tamen per Bullam Cœnæ hæc facultas eis adempta fuit. Imo ſublata eſt etiam Epiſcopis per eamdem Bullam facultas abſolvendi ab aliis pœnis & cenſuris, etiam occultis, in ea contentis, ut colligitur ex prop. 3. damn. ab Alex. VII. *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum quando publica ſunt, & id non derogare facultat Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Julii in Conſiſtorio Sac. Congregat. Emorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.* Ex qua propoſ. licet non maneat directe damnata ſententia affirmativa dictæ facultatis Epiſcoporum, ut perperam de more aſſerit Concina, verum indirecte telo damnationis ita confoſſa eſt, ut a ſua probabilitate, ſi qua antea gaudebat, plurimum deturbata ſit, ut ait Bened. XIV. in *Syn. lib. 9. cap. 4. num.* 10. *& cap.* 5.

373. Hinc ſequitur 1. Quod Epiſcopi nequeunt abſolvere a caſibus, & cenſuris Papalibus publicis, nec intra, nec extra Bullam Cœnæ. 2. Caſus, & cenſuras intra Bullam Cœnæ, eſto occulti ſint, non fieri Epiſcopales. Unde ſequitur 3. non poſſe abſolvi toties quoties etiam virtute Bullæ Cruciatæ. Sequitur 4. Epiſcopos poſſe abſolvere a caſibus, & cenſuris Papalibus occultis extra Bullam Cœnæ. Idem valent circa novem cenſuras, & caſus etiam publicos mox recenſendos. Poſſunt pariter Epiſcopi abſolvere a reſervatis non ſolum in ſua Synodo Epiſcopali, ſed etiam in Provinciali, ut ait laudatus Pontifex *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 3. Sequitur 5. Regulares non poſſe abſolvere ſæculares a caſibus eſto occultis in Bulla Cœnæ contentis.

374. Inq. 2. An facultas Epiſcopis a Trident. conceſſa intelligatur etiam pro caſibus, & cenſuris occultis poſt Concilium Papæ reſervatis? Alii negant, alii affirmant. R. tamen extendi ad omnes niſi in nova Conſtitutione adjiciatur aliqua clauſula reſtrictiva, ſeu derogativa Concilii, ut *etiam in caſibus occultis*, vel *non obſtante cujuſvis Concilii decreto*, aut alia ſimilis, quæ ſufficiat ad derogandum prædictæ conceſsioni, prout exprimitur in memorata Bulla Cœnæ, de qua in præſenti ignoratur, quid in futurum agendum ſit. Quidquid alii dicant Indultum Tridentini extenditur præter Epiſcopos ad alios etiam Prælatos inferiores habentes territorium ſeparatum, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Tum quia alias ipſorum ſubditi cum alio careant Ordinario, carerent etiam ſolatio & remedio, quo fidelibus ſubvenire voluit Tridentinum. Tum quia ſimiles Prælati poſsunt in proprio territorio quidquid Epiſcopi in ſuo, *iis tantummodo exceptis, quæ dependent ab ordinis poteſtate*, ait Bened. XIV. ubi ſupra *lib.* 13. *cap. ult. num.* 2.

375. Inq. 3. Quot ſint caſus ſeu cenſuræ Epiſcopis jure communi reſervati? R. Eſſe novem ſequentes. 1. Percuſsio levis Clerici, quæ ſit peccatum mortale. 2. Extractio privata confugiti ab Eccleſia. 3. Participatio in crimine criminoſo cum excomunicato ab Epiſcopo. 4. Excomunicatio lata in generali ab Epiſcopo, quæ licet ſit ab homine, etiam reſervatur eidem Epiſcopo jure Pontificio. 5. Procuratio abortus fœtus animati effectu ſequuto. 6. Viſitatio infirmi facta a medico, cui non conſtat de illius confeſſione poſtquam illum graviter ægrotantem tertio viſitavit. 8. Omnes cenſuræ occultæ Papæ reſervatæ extra Bullam Cœnæ. 9. Omnes cenſuræ, & caſus etiam intra Bullam Cœnæ, quanto adeſt legitimum impedimentum Sedem Apoſtolicam adeundi.

376. Inq. 4. Quot ſint impedimenta excuſantia adire Pontificem pro abſolutione? R. Aliquos illa numerare uſque ad ſeptendecim; omnia tamen reduci ad duo, nempe ad impedimentum phiſicum, & morale. Sive enim impedimentum proveniat ab ætate puerili, ſenectute, debilitate, aut infirmitate; ſive a conditione ſtatus regularis, muliebris, conjugati, ſervilis, vel alterius cujuſvis excuſationis, reducitur ad unum ex illis duobus. Igitur ſtante impedimento phiſico, vel morali ne Pontifex adeatur, adiri debet legatus, ſi poſsit, niſi Epiſcopus gaudeat ſpeciali privilegio, quo in caſu, & etiam dum adeſt acceſsus ad legatum, valet Epiſcopus a caſibus, & cenſuris Papalibus etiam intra Bullam Cœnæ abſolvere. Quamvis autem quidam ſentiant impeditum perſonaliter accedere ad Papam non teneri nec per Epiſtolam curare facultatem abſolvendi; verum ſecurius, imo & probabilius eſt oppoſitum; niſi nimia diſtantia, aut periculum grave in mora excuſent. Et hanc praxim conſpicimus in Urbe, ad quam paſſim perveniunt Epiſtolæ ſupplices pro facultate abſolvendi.

377. Inq.

377. Inq 5. Quid facet confeſſarius ſi ad eum hæreticus occultus accedat? R. Juxta dicti, & præſentem diſciplinam, debet illum remittere ad Tribunal Inquiſitionis, ut ſe prodat ſaltem coram uno Inquiſitore, & Notario; vel ad Epiſcopum, ubi Tribunal non eſt, ut idem eſſiciat. Sed quid ſi nolit, aut non audeat? Quid ſi ſit femina, quæ potius velit mori ſine confeſſione, quam ſic ſe prodere? Non adeſt remedium. Quamvis enim quidam pii, ac docti Auctores ſcripſerint in his anguſtiis poſſe peti, & obtineri facultatem abſolvendi ab Epiſcopo, ſeu Inquiſitore, pro foro conſcientiæ, jam aliter res ſe habent. Vide Bened. XIV. *in Synod lib. 9. cap. 4. num. 9. Dices*: idem Pontifex teſtatur *ibi cap.* 5 quibuſdam Epiſcopis conceſſam fuiſſe facultatem abſolvendi ab hæreſi: erg. ea gaudent ſaltem illi. R. Hoc imprimis probare Epiſcopos jam non habere talem facultatem, quam Concilium eis conceſſit, ſed aliam a Papam delegatam. Deinde probat illos Epiſcopos illam habuiſſe ad tempus, quia illam petierunt. Probat denique, quod ſi Epiſcopi, aut etiam Inquiſitores illam poſtulent pro foro interno tantum, ut videtur expediens ad ſubveniendum peccatori occulto in foro conſcientiæ, illam impetrabunt, ut ibidem innuit laudatus Pontifex. Dicitur *pro foro interno tantum*, quia pro utroque foro ſimul, quando reus denuntiatur, vel ſponte ſe prodit, illam habent reſpective ordinariam dignitati annexam.

PUNCTUM III.

De facultate Regularium in reſervata.

378. Inq. 1. Quid poſſint Regulares in hac materia reſpectu ſuorum ſubditorum? R. Poſſe id ipſum quod Epiſcopi reſpectu ſuorum. Conſtat ex Bulla incipiente *Romani Pontificis* edita a S. Pio V. 21. *Julii* 1571. Hoc eſt certum; poſſunt etiam Prælati Regulares abſolvere ſuos ſubditos ab undecim caſibus, quos ſupra diximus poſſe ſibi reſervare; quia nemo valet reſervare quod non valet abſolvere. Unde cum unus ex illis ſit percuſsio gravis etiam Clerici, poſsunt ab ea abſolvere ſuos ſubditos, licet Epiſcopi id non poſsint, quando eſt publica. Si Religioſus alterius Monaſterii Religioſum hujus, vel diverſi Ordinis percuſſerit ab utriuſque Superiore abſolvendus eſt, ut videtur ex cap. *Cum illorum* de ſent excom. ita ut abſolutio, & pœnæ executio a Superiore percuſſoris fiat tamquam a Judice Ordinario, præſente tamen, & conſentiente offenſi Superiore, tanquam actore: niſi velit iſte totum negotium alteri demandare, ſi vero mutuo ſe percuſserint, quilibet Superior ſuum ſubditum abſolvere valet. Nomine Prælati Regularis intelliguntur Generales, Provinciales, & etiam Priores Conventuales ut expreſse habetur in dicta Bulla. Apud nos etiam veniunt Prælati nomine Vicarii Generalis, Provincialis, & Prioris electi a Diſinitorio Generali, quia ſic ſunt veri & proprii Prælati a jure. Quo ad ceteros Regulares unuſquiſque conſulat proprias Conſtitutiones. * Nullus Prælatus Regularis poteſt abſolvere etiam proprium ſubditum ab hæreſi externa quantumvis occulta, ſaltem in Hiſpania, quia ibi privative ſpectat hoc crimen ad Tribunal Inquiſitionis. Extra Hiſpaniam idem probabilius aſsero, quia, ut ex ſupradictis liquet, nec Epiſcopi pro ſuis ſubditis gaudent hujuſmodi facultate. Quod autem Prælati Regulares nequeant ab ea abſolvere ſæculares conſtat ex propoſ. 4. damn. ab Alexand VII. *Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.*

379. Inq. 2. An Superiore injuſte negante facultatem abſolvendi ſubditum a reſervatis pœnitens poſsit abſolvi? R. Sub diſtinctione. Vel enim eſt Superior ſæcularis & reſpectu ſæcularium; vel Superior eſt Regularis & reſpectu Regularium. In primo caſu nullatenus poteſt abſolvi, quia denegatio facultatis, eſto injuſta, valida eſt, prout de reſervatione exceſsiva dictum eſt ſupra. In ſecundo caſu poteſt Confeſſarius Regularium pro illa vice pœnitentem Regularem abſolvere a reſervatis ex conceſsione Clem. VIII.

380. Inq. 3. An ſemper teneatur Superior concedere inferiori petenti facultatem abſolvendi a reſervatis? R. neg. Aliquando enim tenetur, ut ſi ex oppoſito ſequeretur nota, infamia, ſcandalum, aut aliud grave diſpendium pœnitenti. Aliquando vero non tenetur, niſi ex pietate & gratia, ut quando nihil dictorum timetur Hæc diſtinctio pro diſpenſatione concedenda ſuſius explicatur *Tract.* 3. *a num.* 325. Expedit autem omnes Prælatos mites eſse in hac parte: *Quia multi ſunt adeo infirmi quod potius ſine confeſſione morerentur, quam ut tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur*, inquit D. Thom. 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *a.* 3. *q.* 4. *ad* 6.

381 Inq. 4. An Regulares poſsint abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis? R. neg. Conſtat ex Propoſit. 12. damn. ab Alex. VII. *Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate*. An autem idem ſit de caſibus a jure Epiſcopis reſervatis? Pater Cuniliati affirmat in præſenti, *imo eſt certa ſententia*, inquit. Sed certe fallitur; nulla enim ſententia eſt certa ſine fundamento certo, hoc autem non producitur; quinimo ex laudato a Cuniliati oppoſitum colligitur. Nam Clem. X. in Conſtitution. *Superna*, in qua id prohibet Regula-

gularibus , loquitur clare de caſibus ab Epiſcopo ſibi reſervatis ; & § (*non 6.*) *ſed* 7. poſt verba a Cuniliati deprompta , ſic immediate proſequitur : *Poſſe autem Regularem Confeſſorem in ea Diœceſi, in qua eſt approbatus confluentes ex alia Diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis , non autem in illa , ubi idem Confeſſor eſt approbatus abſolvere* . Erg. loquitur de caſibus non a jure , ſed ab Epiſcopo ſibi reſervatis . Patet conſequentia ; quia caſus a jure Epiſcopo reſervati idem ſunt in omni Diœceſi . Eſt igitur ſententia negans poſse Regulares abſolvere a caſibus Epiſcopis , etiam a jure reſervatis , probabilior ; ſed non certa . Quod enim Conſtit. præfata non loquatur de cabus a jure Epiſcopalibus patet etiam ex Bened. XiV. *in Synod lib* 5. *cap*. 5. *num*. 6. *&* 7. Si Epiſcopus alicui concedat facultatem , qua gaudet , abſolvendi , ſibi a jure , & ab homine reſervata , poterit delegatus abſolvere ab omnibus ſine exceptione alicujus caſus Epiſcopalis .

382. Inq. 5. An ad derogandum privilegiis Regularium in reſervata ſufficiat quod Pontifex reſervet ſibi caſum , aut cenſuram ſine alio addito ? R. Quod licet Pontifex poſsit revocare privilegia Regularium prout ſibi expediens videatur ; tamen ad eorum revocationem requiritur aliqua peculiaris expreſsio ſuæ voluntatis , quia requiritur quod privilegiato innoteſcat mens & intentio revocantis . Sed P. Cuniliati *cap*. 4. *de Pænit*. §. 12. *num*. 6. ait cum Paſserino ſufficere ad intentum Papam reſervare ſibi caſum aut cenſuram . Hoc autem gratis , & ſine fundamento aſseritur . Quid enim concederet privilegium abſolvendi a reſervatis , ſi ſufficit reſervatio ad illud annullandum ? Omnis Confeſsarius valet abſolvere a cenſuris non reſervatis : erg. ſi privilegiatus nequit abſolvere a reſervatis , eo ipſo quod ſint reſervatæ , fruſtraneum & illuſorium eſt privilegium . Ideo dum Pontifices volunt cenſuras ſibi , aut Epiſcopis reſervatas non abſolvi a Regularibus , id provide exprimunt , uti videre potuit Cuniliati etiam in eadem Bulla *Superna* .

383. Inq. 6. Quid habeatur circa abſolutionem a reſervatis in Decreto Clem. VIII. R. Haberi quod nullus quantumvis privilegiatus ſub excomunicatione *latæ ſententiæ* & aliis pœnis poſsit abſolvere in Italia extra Urbem a cenſuris *clare aut dubie* in Bulla Cœnæ contentis , aut ab aliis Pontifici reſervatis , nec a caſibus ab Epiſcopis reſervatis , vel reſervandis . Sic penitus una falce demeſuit omnia privilegia in hac materia *an*. 1601. *die* 9. *Januarii* . Verum anno ſequenti moderando primum Decretum edidit aliud , quo declaravit Regulares non poſse abſolvere 1. a caſibus contentis in Bulla Cœnæ . 2. A violatione immunitatis Eccleſiaſticæ . 3. A violatione Clauſuræ Monialium ad finem inhoneſtum . 4. A crimine Duelli . 5. A percuſsione Clerici . 6. A ſimonia reali ſcienter perpetrata , & a confidentia beneficiali . 7. A caſibus Epiſcopis reſervatis . Nota 1. in Decreto moderativo omiſsa fuiſse illa verba : *clare* , *aut dubie* ; & prudentiſsime , quia peccata dubia ſaltem dubio facti non expedit reſervari . Nota 2. ex vi hujus Decreti potuiſse Regulares extra Italiam abſolvere ab omnibus cenſuris in eo non comprehenſis , quia exceptio firmat regulam in contrarium , ſaltem quando adeo attente apponitur

384. Sed Clem. XI. *die* 13. *Maii* 1711. decrevit ſub eiſdem pœnis non poſse abſolvere privilegiatos adhuc extra Italiam a violatione Clauſuræ Monialium ad finem impudicum , quando eſset publica ; a crimine Presbytericidii pariter publici ; & a publica violatione immunitatis Eccleſiaſticæ . Igitur Regulares nullibi queunt abſolvere ab his criminibus , neque a viginti contentis in Bulla Cœnæ etiam occultis ; nec a relapſu in hæreſim , ſchiſmate , falſificatione Litterarum Apoſtolicarum , conſpiratione contra Papam , & a delatione prohibitorum ad partes infidelium ; nec ab aliis reſervatis Papæ , quando exprimitur non poſse abſolvi *etiam virtute cujuſcumque privilegii* , vel alia ſimili clauſula , nec a caſibus Epiſcopis reſervatis . Ab aliis vero cenſuris Papalibus , vel Epiſcopalibus latis ſine ſpeciali reſervatione in generali , & a privationibus dignitatum , vocis activæ , & paſſivæ abſolvere valent ſolum pro foro conſcientiæ ſatisfacta parte ; dummodo ſint ab Ordinario ex conſenſu proprii Superioris approbati . Aliter quippe nequeunt privilegiis ſibi a Papa conceſsis gaudere , nec uti .

PUNCTUM IV.

De abſolutione a reſervatis .

385. Inq. 1. Quis poſſit abſolvere a reſervatis ? R. Poſſe illum , qui reſervavit ; ejus ſucceſſorem , aut Superiorem in jurisdictione ; & etiam ab eo Delegatum . Si reſervans non eſſet Sacerdos , tunc debere deputare alium , vel alios pro abſolvendis a ſibi reſervatis . Igitur Pontifex in univerſa Eccleſia ; Epiſcopi , & eorum Vicarii Generales in ſuis Diœceſibus , & Prælati Regulares in propriis ditionibus , ac eorum delegati , vel privilegia habentes valent a reſervatis reſpective abſolvere . Archiepiſcopus ſolum id poteſt in Diæceſibus ſuffraganeis , dum actu viſitat, nam ſolum tunc eſt Superior in juriſdictione , ſeu in illo foro .

336. Inq. 2. An peccatum Confeſſum , & abſolutum , ut dubium in materia reſervata iterum denuo confitendum Superiori , ſi poſtea conſtet

ede

eſſe certum? R. Quod licet ſententia negativa probabilitate non careat, tamen affirmativa eſt tenenda; quia tale peccatum eſt tantum confeſſum, & abſolutum, ut dubium: ergo debet fateri, ut certum, non ſolum, ut peccatum, in quo omnes conveniunt, ſed etiam ut reſervatum. Dubium enim non tribuit Confeſſario facultatem in peccatum vere reſervatum: ergo eſto bona fide abſolverit illud, ut dubium, non tamen ſubſtulit reſervationem; hæc quippe ſolum tollitur a Superiore, vel ejus facultatem habente. Unde ſolum, quando Superiori fieret Confeſſio tolleretur reſervatio, ut de peccatis oblitis probabilius cenſeo.

387. Inq. 3. An peregrinus bona fide veniens ex alia Diœceſi poſſit abſolvi a reſervatis? R. In triplici ſtatu poſſe accidere caſum. Vel enim peccatum eſt reſervatum in utraque Diœceſi, vel ſolum in loco, e quo diſceſſit; vel denique eſt reſervatum ubi confitetur, non vero ubi peccavit. In primo caſu omnes conveniunt non poſſe abſolvi; niſi ab habente facultatem in reſervata, quia velut continuatur moraliter reſervatio. In tertio eventu etiam communiter idem aſſeritur, quia Confeſsor ordinarius caret facultate ad talia peccata abſolvenda in Diœceſi, ubi excipit Confeſſiones. In ſecundo vero caſu probabilius affirmatur poſse abſolvi peregrinum, dummodo non in fraudem reſervationis, ſed bona fide accedat; quia cum in loco Confeſſionis, non ſint illa peccata reſervata, Confeſsarius gaudet facultate ad ea abſolvenda.

388. Veritatem hujus ſententiæ quoad Confeſsarios Regulares approbatos ab ordinario loci declaravit Clem. X. in Conſtitut. *Suprema*. At de ceteris Confeſsariis oppoſitum tenent Soto, Graffius, Fagundez, Nunõ, Comitolus Fagnanus, & alii Doctores graves. Nihilominus P. Concina in præſenti affirmativam, & noſtram amplectitur ſententiam, quia dicit eſse *probabiliorem*. Apage! Ergo juriſdictio probabilior ſufficit pro conferendis Sacramentis. Non igitur paſſim declamet contra graviſſimos Auctores idem ſolido fundamento aſserentes. *Vid. ſup. à n. 229.*

389. Inq. 4. Quotuplex ſit facultas Delegati in reſervata? R. Poſse dupliciter haberi. Vel directe, vel indirecte. Primo modo haberur a Confeſsario, cui Superior delegat facultatem vel ad aliqua, vel ad omnia reſervata; vel pro una, vel pro tot vicibus; vel abſolute, vel ſub aliqua conditione. Secundo modo habetur quando pœnitens obtinet privilegium ut abſolvatur a reſervatis, ut accidit in habente Bullam Cruciatæ. Igitur Delegatus abſolvere valet juxta modum in facultate ſibi directe vel indirecte conceſsa. Si facultas petatur, vel detur Confeſsario ad abſolvendum quemdam pœnitentem non poteſt hac facultate uti Confeſsarius, ut ipſe ab alio abſolvatur; quia Superior tunc concedit facultatem Confeſsario, ut alium abſolvat; non vero ut abſolvatur ab alio, niſi hoc etiam exprimat, ſimul indulgendo poteſtatem ſub delegandi illam alteri, quo in caſu poterit ipſe etiam a ſubdelegato abſolvi.

390. Inq. 5. An facultas abſolvendi petita & obtenta pro hac vice extendatur etiam ad peccata commiſsa poſt conceſſionem, & ante Confeſſionem? R. Hoc pendere ex modo conceſſionis. Si enim concedatur facultas pro commiſſis, vel pro præmiſsis, vel pro expoſitis, aut narratis, vel pro peccato ſemel aut toties commiſso, non extenditur ad poſtea commiſsa, quia modus Confeſsionis indicat reſtringi ad præterita. Si vero concedatur indefinite, pro una vice extenditur ad omnia reſervata ante illam Confeſsionem perpetrata, & ſic intelligitur Clauſula Cruciatæ *ſemel in vita*; hoc eſt quod poſsit abſolvi ſemel ab omnibus peccatis ante illam abſolutionem commiſsis, excepta hæreſi externa. Quod peccata committantur in confidentia facultatis obtinendæ non illam irritat, quominus ex obtenta abſolvi poſsint, niſi aliud a Superiori exprimatur. Debet tamen prava confidentia manifeſtari in Confeſsione; prodit enim effrenem peccandi libidinem.

PUNCTUM V.

Alia dubia de abſolutione a reſervatis.

391. Inq. 1. An quando pœnitens accedit cum reſervatis, & non reſervatis poſsit ab iſtis directe, & ab illis indirecte abſolvi a Confeſsario inferiori? R. Non poſse extra caſum neceſsitatis: quia Confeſsio debet eſſe integra; non autem eſt integra reſpectu Confeſsarii deſtituti facultate aliqua peccata abſolvendi. Ideo extra caſum neceſsitatis Confeſsor inferior remittere debet pœnitentem reſervatis innodatum ad Superiorem. Neque Superior valet audire Sacramentaliter tantum peccata reſervata, & remittere inferiori pro abſolvendis non reſervatis, ſed debet auferre pro tunc reſervationem, & ſic remittere inferiori pro abſolutione omnium; vel ipſe omnia audire & abſolvere: alias peccat contra Sacramenti integritatem.

392. An autem in caſu neceſsitatis ratione ſcandali, aut infamiæ poſsit dictus pœnitens abſolvi ab inferiori directe a non reſervatis, & indirecte a reſervatis non parva diſsenſio eſt inter AA. Nihilominus quamdiu Eccleſia aliud non declaret, tenenda eſt cum D. Thom. ſententia communior affirmativa, quam etiam eſto inconſequenter amplectitur Concina in præſenti

ti admittendo uſum juriſdictionis probabilis. Prob. aſſertio duplici ratione. Primo: ideo extra neceſsitatem nequit dictus pœnitens ſic abſolvi, quia obſtat integritas Confeſsionis; ſed ſtante periculo infamiæ non obſtat integritas Confeſsionis, quatenus hæc non obligat eum gravi detrimento famæ, ut ſuo loco diximus: erg. valet abſolvi. Secunda ratio ſumitur ex Bulla *Apoſtolici muneris* reprobativa abſolutionis complicis venerei, quæ non ſolum valida, ſed etiam licita declaratur in articulo mortis adſtante vero periculo infamiæ: ergo ſi hoc permittitur ab Eccleſia circa peccatum alias pluſquam reſervatum, ſatis colligitur quod ratione periculi infamiæ poſsunt abſolvi ſaltem indirecte peccata reſervata.

393. Dices: Non tenet paritas; ibi quippe ſermo eſt de articulo mortis; in præſenti vero agitur de abſolutione extra mortis articulum. R. Tenere paritatem, non in omnibus, ſed in eo quod ſpectat ad licitum abſolutionis ratione periculi infamiæ. Quoniam ſecluſo infamiæ periculo illicite abſolvit Confeſsarius complicem venereum adſtante alio Sacerdote: & juxta primam Bullam *Sacramentum Pœnitentiæ* etiam invalide; in ſecunda antem Bulla moderata eſt prima ratione periculi infamiæ: ergo hoc exiſtente vult Eccleſia abſolutionem Confeſsarii eſse validam, & licitam. Quod intelligitur circa peccata regulariter reſervata; non de peccato complicis venerei extra articulum mortis, de quo adeſt peculiaris diſpoſitio.

394. Confirm. ex D. Thom. in ſupplem. *q. 9. art. 2. ad* 4. Ubi cum ſibi objeciſset non ſemper debere eſse integram Confeſsionem, quia quandoque Sacerdos nequit abſolvere de omnibus peccatis, ſic reſpondet? *Ad quartum dicendum quod etiam ſi Sacerdos non poſſit de omnibus abſolvere pœnitentem, tamen tenetur pœnitens ei omnia confiteri, ut quantitatem totius culpæ cognoſcat & de illis, de quibus non poteſt abſolvere ad Superiorem remittat*. Igitur poteſt Confeſsarius in præfato caſu abſolvere modo explicato pœnitentem remittendo eum ad Superiorem pro directa abſolutione reſervatorum.

395. Inq. 2. Quæ differentia adſit inter peccata abſoluta ratione articuli mortis, & ratione periculi infamiæ? R. Quod prima manent directe abſoluta ſine onere comparendi dum ſunt reſervata ſine cenſura; ſecunda vero manent abſoluta indirecte cum onere comparendi, & confitendi Superiori. Idem eſt de oblitis, aut inadvertenter abſolutis. In hac controverſia P. Cuniliati bis retractavit ſententiam retractando in ſecunda editione primam negativam, & in tertia ſecundam affirmativam. Hinc apparet quam timidæ ſint cogitationes hominum, & incertæ providentiæ noſtræ; hodie enim approbamus, quod heri reprobavimus, & e converſo. Ideo Auctores, qui pio & modeſto calamo ſcripſerunt, non ſunt deſpiciendi, & nimus acriter objurgandi, ut quidam contra omne jus haber in more; dixerunt enim, quod pro tunc rationabile eſse eis viſum fuit. Ita accidit P. Cuniliati in ſua iterata retractatione. Nihilominus videtur debuiſse permanere in ſententia affirmativa, utpote communiori, & expreſsa Angelici Præceptoris, quamdiu aliud aperte ab Eccleſia non decernatur, quod hic non contingit cum graviſsimi Theologi poſt Trident. & Clem. VIII. eam propugnent. Vid. Cunil. *cap.* 4. *de Pœnit*. *§.* 4. *num*. 11.

396. Inq. 3. Quas pœnas incurrat Confeſsarius abſolvens ſine facultate a caſibus reſervatis Papæ, aut Epiſcopis? R. Quod ſi inculpate, aut ex inadvertentia abſolvat, nullam pœnam incurrit, quia ſine culpa non datur pœna. Debet tamen petita licentia a pœnitentæ loquendi de auditis in Confeſsione illum de ſuo errore monere. Si autem ſcienter aut ex culpabili ignorantia abſolvat, peccat graviter; & præter obligationem monendi pœnitentem de nullitate abſolutionis, incurrit excommunicationem majorem Pontifici reſervatam, cum aliis pœnis ſtatutis a Clem. VIII. in ſuo Decreto edito *num*. 1062. moderativo editi anno antecedenti. Ideo Confeſsarii accurate ſcire debent caſus Epiſcopo proprio reſervatos; imo oportet illos habere in Confeſsionali coram ſe affixos, ut ſit in plutibus Diœceſibus, ut ſic continuo ob oculos retineant. Unde non eſt audienda doctrina aſserens nullam cenſuram incurrere Confeſsarium a reſervatis ſcienter abſolventem, quam extra rem adducit Concina *tom*. 9. *pag*. 337. *num*. 23.

397. Inq 4. An Epiſcopus, vel alius Superior concedens facultatem ſubdito ad eligendum Confeſsarium, cenſeatur eam concedere abſolvendi a reſervatis? R. neg. quia in generali conceſsione non veniunt ea, quæ quis in ſpecie non eſset veroſimiliter conceſsurus. Igitur facultas ad reſervata debet eſse expreſse conceſsa. At poteſt concedi ſub onere ſe Superiori præſentandi vel imponendi talem pœnitentiam pro tali culpa; & tunc ſub gravi tenetur pœnitens obedire, & adimplere. Imo etiam Confeſsarius, niſi aſsignatio pœnitentiæ imponendæ tantum ſit per modum inſtructionis, aut directionis.

TRACTATUS VIGESIMUS OCTAVUS

De Indulgentiis.

POſtquam egimus de remiſsione culparum, opportunum ducimus quidquam diſcutere de remiſsione pœnarum, quæ per indulgentias obtinetur. Unde congrue earum tractatum immediate annectimus præcedenti.

CAPUT I.

De Indulgentia, & Jubilæo.

NAtura Indulgentiæ, & Jubilæi, nec non requiſita pro eis lucrandis brevi calamo in hoc primo Capite explorantur, remittendo Lectorem pro ampliori notitia ad AA. qui de illis fuſo ſtylo ſcripſerunt, & diſceptarunt.

PUNCTUM I.

Notio, & diviſio Indulgentiæ.

1. Inq. 1. Quid ſit Indulgentia? R. Eſt: *Remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis jam dimiſſis ex theſauro Eccleſiæ ab habente legitimam poteſtatem conceſſa*. Dicitur *remiſſio pœnæ temporalis*, quia pœna æterna non remittitur per Indulgentias, ſed ſupponitur dimiſsa ſimul cum culpa; ideo additur: *debitæ pro peccatis jam dimiſſis*, hoc eſt quoad culpam. Quoniam in peccato gravi datur reatus ad culpam, & reatus ad pœnam æternam: his autem remiſsis per Dei gratiam, remanet reatus ad pœnam temporalem, & hæc eſt quæ per Indulgentias relaxatur, ſive remaneat ex peccato mortali jam dimiſso, ſive ex veniali. Dicitur: *ex theſauro Eccleſiæ*; adeſt enim in Eccleſia theſaurus ſpiritualis locupletiſsimus, unde fidelibus ſubveniri poſsit ab habente legittimam poteſtatem ſibi traditam ſimul cum poteſtate clavium juxta illud Math. 16. *Tibi dabo claves*.

2. Inq. 2. Quid ſit theſaurus Eccleſiæ? R. eſt: *Cumulus ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti, Beatiſſimæ Virginis, aliorumque Sanctorum conflatus, atque Eccleſiæ concreditus*. Quamvis enim hujuſmodi merita in ſe tranſierint, remanent vero apud divinam Clementiam. Merita autem Sanctorum dicuntur eſſe repoſita in Eccleſiæ theſauro, non utique ut augeant merita infinita Chriſti tamquam aliquid majoris pretii, ſed ut ipſis conjuncta, & ab ipſis totum pretium, & valorem mirabiliter participantia.

3. Inq. 3. Quis gaudeat poteſtate diſtribuendi hunc theſaurum, vel concedendi Indulgentias? R. Quod ſolum Pontifex jure divino in tota Eccleſia, & Epiſcopus jure ordinario ex conceſſione Papæ in ſua Diœceſi. Unde Epiſcopus tantum poteſt concedere pro ſuis ſubditis quadraginta dies indulgentiæ, excepto quod in Dedicatione Eccleſiæ valet unum annum Indulgentiæ concedere. At ſi Epiſcopus ſimul ſit Cardinalis poteſt concedere centum dies. Cœteri Prælati eſto ſint Primates, aut Abbates, non jure ordinario, ſed ſolum ſi Papa eis conceſſerit, aut delegarit poteſtatem, ea gaudent. Poteſt autem Epiſcopus extra ſuam Diœceſim propriis ſubditis concedere Indulgentiam, quia in eo non exercetur juriſdictio contentioſa, ſed gratioſa. Pariter Archiepiſcopus ob eamdem rationem valet Indulgentiam concedere in Diœceſibus ſuffraganeis, eſto actu non viſitent. Vid. Bened. XIV. *in Syn. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 7. Adeſse in Eccleſia poteſtatem concedendi Indulgentias eſt de fide definitum contra hæreticos tam antiquos quam modernos in *Trid. ſeſſ.* 25.

4. Inq. 4 Quotuplex ſit Indulgentia? R Dividi *primo* in *plenariam*, & *partialem*. *Plenaria eſt: remiſſio totius pœnæ temporalis debitæ pro peccatis jam dimiſſis*. *Partialis* eſt: *remiſſio alicujus pœnæ temporalis debitæ pro peccatis dimiſſis*. Utraque dividitur *ſecundo* in *localem*, *realem*, *& perſonalem*. *Localis* eſt quæ afficit locum, ut hæc Eccleſia, Baſilica, vel Altare, pro cujus viſitatione conceditur Indulgentia. *Realis* dicitur, quæ conceditur rei mobili, ut Cruci, Imagini, aut Roſario. *Perſonalis* vocatur quæ conceditur perſonæ facienti hoc, aut illud opus pium, ubicumque illud fecerit. *Tertio* dividitur in Indulgentiam *per modum abſolutionis*, ut regulariter ſunt Indulgentiæ vivorum; & in Indulgentiam *per modum ſuffragii*, ut Indulgentiæ pro mortuis.

5. Inſuper Indulgentia partialis alia dicitur *quadragena*, alia *ſeptena*, & alia *carena*. Hoc oritur ex eo quod olim per Sac. Canones juxta diverſa crimina præſcribebatur diverſa pœnitentia. Unde quibuſdam imponebatur pœnitentia quadraginta dierum, & dicebatur *quadragena*. Aliis ſeptem annorem, & vocabatur *ſeptena*. Aliis demum ſeptem annorum, & quadraginta dierum, & appellabatur *carena*: quaſi *quarantena*. Igitur dum conceditur Indulgentia quadraginta dierum, vel tot annorum, conceditur illa remiſſio pœnæ, quæ per pœnitentias quadraginta dierum, aut annorum per Sac. Canon. præſcri-

ſcriptas exequenti relaxaretur. Quando autem conceditur Indulgentia tot annorum, vel dierum de pœnitentiis injunctis, intelligitur concedi remiſſionem pœnæ, quæ per pænitentias juxta Sac. Canones, pro peccatis confeſsis, ſi adimplerentur, remittenda eſset, & non amplius; quia Indulgentiæ tantum valent quantum ſonant. At quando conceditur Indulgentia de peccatis, de quibus quis contritus, & confeſſus eſt, intelligitur plenaria, quia illa locutio ſignificat dolorem univerſalem, & conſequenter remiſsionem totalem.

6. Inq 5. An Indulgentia ſit Sacramentum, aut pars Sacramenti? R. neg. ob id aliqui in ejus difinitione ponunt particulam *extra Sacramentum* ad eam diſtinguendam a Sacramento. Sed quia poteſt applicari, aut etiam lucrari tam intra, quam extra Sacramentum, conſulto omiſsi illam particulam. Sufficienter enim ſine illa diſtinguitur a Sacramento, cum hoc ſit inſtitutum ad cauſandam gratiam; indulgentia vero tantum ad remittendam pœnam. Qua ratione ejus effectus adequatus eſt remiſsio pœnæ temporalis ſive totalis, ſive partialis.

7. Inq. 6 An requiratur cauſa pro Indulgentiæ conceſsione? R. affirm. Quia inferior nequit ſine cauſa remittere quod debetur Superiori. Sicut ob eamdem rationem nequit ſine cauſa diſpenſare in lege ſuperioris: erg. ad concedendam Indulgentiam requiritur cauſa. Imo debet juxta prudens judicium eſse proportionata; ita ut pro majori Indulgentia adſit major cauſa, ut liquet in exemplo diſpenſationis; Indulgentia enim eſt quædam diſpenſatio, qua fidelis eximitur a lege ſubeundi pœnam pro peccatis ſibi debitam. Verum non erit prorſus nulla ex defectu proportionis, ſed valebit juxta cauſæ proportionem ſecundum prudens arbitrium.

PUNCTUM II.

De Conditionibus pro lucranda Indulgentia.

8. Inq. 1. Quot, & quales conditiones requirantur ad lucrandam Indulgentiam? R. ſeptem requiri conditiones. 1. Quod ſit fidelis baptizatus; hæreticus quippe, quamdiu talis, eſt incapax Indulgentiæ, & etiam Cathecumenus per modum abſolutionis. 2. Quod adſit intentio ſaltem virtualis Indulgentiam lucrandi. Ideo volens lucrari Indulgentias renovet initio menſis aut hebdomadæ intentionem lucrandi omnes Indulgentias quocumque titulo conceſsas, ut ſic lucretur etiam ignoratas. 3. Quod ſit in gratia; nullus enim in lethali queit ſibi lucrari indulgentiam. Ideo ſaltem quando apponitur ultimum opus præſcriptum debet eſse in gratia, ſi velit ſibi lucrari Indulgentiam. 4. Quod non ſit excommunicatus: nam excommunicatione majori ligatus, eſto ſit in gratia nullam ſibi valet lucrari Indulgentiam. 5. Quod indigeat effectu indulgentiæ tempore pro quo conceditur. Si autem ipſe vel tertius pro quo lucratur tunc eo non indigeant, & alteri ſub hac conditione applicetur, valebit pro illo. 6. Quod exequatuor opus vel opera præſcripta pro lucranda indulgentia. Qui enim non vult vel non poteſt ea apponere, nihil lucratur niſi aliud exprimat gratiam concedens; nam ut dictum eſt, Indulgentiæ tantum valent quantum ſonant. 7. Quod ſit ſubditus concedentis indulgentiam, quia ejus conceſſio eſt actus juriſdictionis. Sed advenæ lucrantur indulgentias alterius Diœceſis ubi reperiuntur, quia ratione habitationis fiunt quo ad hoc ſubditi illius Episcopi. Ac idem eſt de regularibus, qui adhunc effectum Epiſcopis ſubjiciuntur.

9. Inq. 2. An quando indulgentia conceditur *contritis, & confeſſis*, ſufficiat eſſe in gratia, vel præmittenda ſit præciſe confeſſio? R. ſub diſtinctione. Vel enim ſermo eſt de illis, qui ſemel ſaltem in hebdomada regulariter confiteri ſolent, vel non. Primi lucrantur eam etiam Confeſſione non præmiſſa; ſufficit enim confeſſio hebdomadaria pro omnibus indulgentiis lucrandis ſuppoſitis aliis prœſcriptis, niſi poſt ultimam Confeſſionem in lethale inciderint. Secundi non lucrantur niſi confiteantur, eſto ſint in gratia. Ita declaravit Sacr. Congreg. de Indulg. & Reliq. 9. *Decemb.* 1763. Quod intelligitur de indulgentiis ordinariis; nam pro extraordinariis ad inſtar Jubilæi lucrandis debet præmitti confeſſio ſimul cum aliis operibus injunctis. Verum non requiritur Confeſſionem peragi præciſe in die feſtivitatis; ſufficit quippe fieri in ejus vigilia, uti etiam declaravit eadem Congreg. De Communione autem nihil dixit forſan quia indulgentiæ regulariter ſunt conceſſæ *contritis*, & *confeſſis*. Niſi velis dicere idem eſſe tenendum communione, ac de confeſsione; & revera ita expedire videtur, dificile enim eſt totam v. g. Civitatem numeroſam uno die communionem recipere.

10. Inq. 3. An quando conceditur Indulgentia plenaria, & non lucratur totaliter, lucretur ſaltem partialiter? R. affirm. Nam quidquid alii putent, non conceditur indulgentia plenaria ita indiviſibiliter, ut qui totam non lucratur, nihil participet, ſi omnia injuncta apponat. Sed ſicut fons gratiarum patens omnibus, ut quiſque ex eo juxta vas, aut diſpoſitionem accipiat. Pauciſsimi ſunt qui indulgentiam plenariam lucrantur; quia ad hoc requiritur quod quis nullo peccato quantumvis veniali, aut le-

 vi

vi afficiatur. Quis eſt hic, & laudabimus eum? Sed non ideo fruſtratur omnino deſiderium aliorum fragilium, qui non tanta puritate aut perfectione ad fontem pie accedunt, ut patet in Sacramentis, ubi unuſquiſque recipit gratiam juxta ſuam diſpoſitionem. Si igitur Deus hac pietate ſe gerit, cur non idem eſt præſumendum de Eccleſiæ pietate?

11. Inq. 4. An oratio præſcripta in conceſſione indulgentiæ debeat eſse vocalis? R. affirm. Quia niſi aliud exprimatur oratio vocalis intelligitur, ut dum injungitur unum *Credo* tali Imagini, vel viſitatio Eccleſiæ, aut Altaris: quia licet poſſint viſitari mentaliter orando, ſemper tamen addenda eſt aliqua oratio vocalis. Ita etiam debent viſitari, ut exterius appareat tale Altare præ aliis viſitari prece vocali coram illo effuſa. Nec debet eſse adeo brevis, ut vix viſitatio appellari queat. Quando oratio deſigatur expreſse, illa omnino dicenda eſt in loco, ſeu Eccleſia aſsignata. Quando vero non determinatur, pro ſimili indulgentia ſimilis oratio regulariter eſt recitanda, conformando ſuam intentionem cum ea quam habet indulgentiam concedens, quæ ſolet eſse pro augmento Sanctæ Eccleſiæ, pro hæreſum extirpatione; pro infidelium converſione, aut victoria contra illos, pro felicitate Pontificis in ſuo regimine, & pro pace, ac concordia Chriſtianorum Principum. Quando autem conceditur indulgentia vacantibus orationi mentali, nemo ambigit ea poſita poſse lucrari, ideo enim dictum eſt initio: *niſi aliud exprimatur*.

12. Inq. 5. An ſi opera injuncta in conceſſione ex pravo fine efficaciantur, lucretur indulgentia? R. indulgentiam ſaltem plenariam minime lucrari; quia adſtante culpa etiam veniali in ultimo opere nequit illa obtineri. De indulgentiis partialibus diſtinguere oportet. Aliud quippe eſt opus eſſe malum concomitanter, ut auditio Miſſæ, jejunium, eleemoſyna factis cum culpa, ut cum negligentia, aut inani gloria; aliud fieri ex malo fine. In primo caſu lucratur indulgentia; alias nulla ſere lucraretur attenta fragilitate humana. In ſecundo vero multum mihi repugnat aſſerere indulgentiam lucrari. Quia vel culpa, qua opus fit eſt gravis, aut levis. Si eſt gravis etiam in ultimo opere, patet, quod in lethali nequit quis indulgentiam ſibi lucrari. Si eſt levis, opus factum ex tali fine non ordinatur, aut nequit debite ordinari ad finem lucrandi indulgentiam, alias haberet, duos fines oppoſitos. Erg. cum opere adequate facto ex pravo fine non lucrantur indulgentiæ.

13. Objic. præceptum audiendi ſacrum, jejunii, aut eleemoſynæ impletur per opera facta etiam ex malo fine. erg. pariter Indulgentiæ lucrari poterunt per talia opera. R. neg. conſeq. Paritas enim non tenet, præceptum quippe impletur per opus injunctum, eſto non ordinetur ad ejus adimpletionem, & etiam in lethali adequate appoſitum: Indulgentiam vero nemo lucrari valet per opus adequate in lethali exequutum; nec in gratia ad finem lucrandi eam non ordinatum. Non requiritur omnia injuncta fieri in gratia, ſed fieri ex dicto fine, & quod ſaltem ultima diligentia fiat in gratia. Ideo pro fragilibus conſultius eſt quod ultima diligentia ſit recipere Sacramenta. Contraria olim ſententia patronis non caruit: ſed non eſt admittenda, quia Eccleſia non præſumitur velle ex pravo fine operantibus favere. Unde conceſſa indulgentia Miſſam tali die audienti, ſi hic ex malo fine eam audiret, indulgentiam non lucraretur. Vide Benedict. XIV. in Bulla, quæ incipit: *Inter præteritos*.

PUNCTUM III.

Alia dubia circa Indulgentias,

14. Inq. 1. An pro lucrandis indulgentiis ſufficiant opera ex alio capite debita? R. neg. Quia regulariter opus præſcriptum debet eſſe ſupererogationis, ut accidit in opere injuncto pro pœnitentia Sacramentali, quod intelligitur de opere alias non debito, niſi aliud exprimatur. Si enim concedatur indulgentia jejunanti v. g. in Quadrageſima, vel vigilia S. Petri, tunc poſito opere alias debito ex præcepto poteſt lucrari indulgentia. Unde nequeunt eodem actu plures indulgentiæ obtineri ob eamdem rationem, ut ſi habens plures Imagines B. V. quibus conceſſa eſt indulgentia pro recitatione unius *Salve Regina*; cum una oratione coram ipſis recitata ſolum unam indulgentiam obtinere vales; quia dum aliud de mente concedentis non conſtat, præſumitur ejus intentionem eſſe, ut pro ſingulis indulgentiis ſingula opera præſtentur. Poteſt tamen quis eodem tempore per diverſos actus indulgentias lucrari, ut ſi una concedatur pro auditione Miſſæ, & altera pro Roſario recitando, utrumque eodem tempore faciendo, utramque indulgentiam lucrari potes.

15. Inq. 2. An dum conceditur indulgentia plenaria viſitantibus aliquam Eccleſiam poſſit lucrari *toties quoties* ab eam viſitantibus? R. ſub diſtinctione. Vel enim conceſſa eſt abſque temporis determinatione, vel cum illa. Si primum poteſt adipiſci *toties quoties* quia eſt perennis, & abſque limitatione. Si ſecundum ſemel tantum in anno, ut accidit in feſtivitate titularis Eccleſiæ, cui conceſſa eſt indulgentia, ut a primis veſperis uſque ad occaſum ſolis diei ſequentis poſsint eam viſitantes lucrari. Unde ello eam quis pluries viſitet, unam tantum Indulgentiam lucri-

Google

lucriſaciet . Ab hac regula excipienda videtur Indulgentia plenaria *Partiunculæ* conceſsa primum a Chriſto Domino, deinde confirmata ab Honorio III. pro illa Baſilica, poſtea a ſummis Pontificibus extenſa ad omnes Eccleſias ordinis ſeraphici Patriarchæ a veſperis Kalendarum Auguſti uſque ad obitum ſolis diei ſequentis: hanc enim pluries lucrari poſse ſatis oſtendit communis fidelium praxis, quæ etiam in hac urbe Romana viget, Veruntamen *ly toties quoties* pro ea lucranda debere rationabiliter intelligi, & exerceri, ſemper cenſui. Hoc eſt, quod ab una ad aliam viſitationem rationabilis mora tranſeat.

16. Inq. 3. An Indulgentiæ poſſint applicari pro defunctis? R. affirm. Eſt de fide definitum contra Waldenſes, Albigenſes; Lutheranos, & Calviniſtas a Leone X. & contra Petrum Oxomenſem a Sixto IV. Solus Papa poteſt concedere indulgentias pro mortuis, non per modum abſolutionis, quia mortui non ſunt ſubditi Papæ, ſed per modum ſuffragii, tamquam diſpenſator ſupremus Eccleſiæ theſauri. Indulgentiæ igitur conceſſæ a Papa poſſunt applicari pro mortuis a fidelibus; quod verum tenet eſto eas lucrantes non ſint in gratia; poteſt enim quia ſatisfacere pro alio, licet nequeat ſatisfacere pro ſe ipſo, ut docet D. Thom. *in ſupplem. q. 71. art. 3.* Videatur Suarez diſp. 53. ſect. 4. n. de indulg. ubi in hac doctrina fideliter ſequitur D.Th.

17. Unde non placet quod P. Cuniliati § ult. de Indulgentiis vocet *rationabiliorem* contrariam opinionem oppoſitam doctrinæ D. Thom. Nec undequaque placet quod addit, nempe quod licet poſsit exiſtens in peccato applicare mortuis indulgentias pro eis directe conceſsas, non tamen illas, quæ indirecte eis ſunt applicabiles. In primis non explicat quæ ſint directe, quæ ve indirecte applicabiles. Vix ſolent concedi directe indulgentiæ defunctis, nec in D. Thom. reperitur hæc directa applicatio. Igitur regulariter conceduntur indulgentiæ directe vivis, & indirecte mortuis, dum in conceſsione exprimitur, quod poſsint pro eis applicari. Si ergo peccator nequit applicare mortuis indulgentias eis indirecte applicabiles, vix erit indulgentia applicabilis mortuis a peccatore; quod eſt oppoſitum aſſertioni Angelici, & noſtræ. Nec eſt admittenda ratio Cuniliati nempe *quia cum peccator* in ſtatu lethali non valeat fructuoſe applicare ſibi, ita *nec aliis*. Non inquam eſt admittenda hæc ratio, eſt enim parum favorabilis defunctis, retrahens vivos ab eis juvandis. Magis pium, magiſque conſonum doctrinæ D.Th. eſt aſſerere quod licet nullo opere poſſit peccator ſatisfacere pro ſe, queit tamen ſuffragiis juvare mortuos, & pro illis ſatisfacere, ſicut accipiens Bullam pro defunctis, aut concedens indulgentiam in lethali, nequit ſibi, bene vero aliis, eam applicare, ſeu concedere.

18. Inq. 4. Quid ſit indulgentia per modum abſolutionis, & per modum ſuffragii? R. Quod indulgentia per modum abſolutionis eſt eam concedentem abſolvere a pœna facientem hoc, aut illud pium opus. Indulgentia autem per modum ſuffragii eſt offerre tale pium opus, ut Deus abſolvat a pœna illum; vel illam animam cui applicatur indulgentia. Prima ſolet dici directa, & ſecunda indirecta. Quamvis non repugnet indulgentiam concedi nullo opere injuncto, regulariter tamen non fit, nec expedit fieri. Unde cum animæ purgatorii nihil poſſint facere pro ſe, vix eis conceditur indulgentia niſi indirecte, & per modum ſuffragii: per quod amplius exponitur doctrina ſupra tradita.

19. Inq. 5. An anima cui applicatur indulgentia plenaria ſtatim tranſeat ad Cœlum? R. Id pendere ex voluntate divina, qua diſponat talem indulgentiam totaliter vel ſolum partialiter illi proficere. Certum eſt quod ſi totaliter pro ea a Deo acceptetur, illico ad Cœlum convolat. Tempore Joann. XXII. acriter fuit diſputatum an animæ a Purgatorio liberæ fruantur clara Dei viſione ante diem judicii. Pro cujus articuli deciſione aſſignavit Cardinales, & Theologos; ſed morte præventus, nec eorum ſententiam audire, nec articulum definiri potuit. Succeſſor vero ejus Benedict. XII. declaravit animas juſtorum plene purgatas ſtatim in Cælum transferri, fruique ſempiterna Dei viſione, intuitiva. Ita conſtat ex ſua Bulla: *Benedictus Deus*: Dat. Avenione 19. *Januar.* 1336.

PUNCTUM IV.

De Jubilæo .

20. Inq. 1. Quid ſit Jubilæus, & in quo differat, aut conveniat cum indulgentia plenaria? R. Jubilæus eſt: *remiſſio totius pœnæ temporalis debitæ pro peccatis dimiſſis cum facultate abſolvendi a reſervatis, & commutandi aliqua vota & juramenta*. Igitur ex ipſa difinitione patet convenire jubilæum cum indulgentia plenaria in eo quod ambo remittunt totam pœnam temporalem. Ita ut in hac materia non ſit major extenſio, imo nec poſſit dari. Si enim lucrans indulgentiam plenariam aut jubilæum ſtatim moreretur, recta via in Cælum evolaret. Unde quando in jure dicitur non ſolum indulgentia *plena*, ſed *plenior*, aut *pleniſſima* idem ſignificatur, eſto hæ voces indicent majorem recomendationem indulgentiæ. Differunt autem in eo, quod jubilæus præter indulgentiam affert facultatem eligendi Confeſſarium ex approbatis, qui poſſit a reſervatis abſolvere, & commutare vota, quibuſdam exceptis. Hanc differentiam advertant Parochi & Confeſſarii, ne vulgus confun-

fundat indulgentiam cum jubilæo, aut econtra, ut ſæpe accidit. Illa enim non confert dictas facultates abſolvendi, aut commutandi.

21. Ante Bellum ſacrum contra Turchas vix reperitur conceſſa indulgentia plenaria. Pro expeditione adeo utili Eccleſiæ illam cum aliis gratiis conceſſit Urbanus II. militare volentibus pro recuperanda terra ſancta *anno* 1095. jubilæum autem anni ſancti primus conceſſit Bonifac. VIII. pro centeſimo quoque anno. Deinde Clem. VI. illum reduxit ad annum quinquageſimum. Urban. VI. illum reſtrinxit ad trigeſimum tertium. Tandem Paulus II. illum decrevit celebrandum quolibet vigeſimo quinto anno. Pontifices etiam in ſua exaltatione ſolent jubileum concedere pro felici initio ſui regiminis & aliquando etiam pro cauſa graviſſima ad Eccleſiæ juvamen concernente.

22. Inq. 2. A quibus caſibus poſſit abſolvi, & quæ juramenta commutari valeant virtute jubilæi? R. Hoc potiſſimum pendere ex ejuſdem contextu & littera: ibi enim declaratur facultas, quæ per eum indulgetur. Regulariter ab omnibus caſibus, & cenſuris Epiſcopalibus, & Papalibus abſolvendi datur facultas, excepta hæreſi, quæ ſi expreſſe non nominetur non venit ſub generali conceſſione. Imo nec cænſuræ intra Bullam Cœnæ, licet de iſtis communiter exprimatur in magnis jubilæis abſolvi poſſe. Regulares exempti, & Moniales valent eligere Confeſſarium ex approbatis ab ordinario loci; etiam abſque conſenſu ſuorum Prælatorum, quia jubilæum univerſale id eis concedit, ad differentiam Bullæ Cruciatæ, quæ ad hunc effectum nihil eis prodeſt, niſi ex ſuperiorum conſenſu. Omnia vota, excepto caſtitatis, & Religionis poſſunt commutari per jubilæum regulariter loquendo. Idem eſt de juramentis Deo factis. Peccatum complicis venerei virtute nullius jubilæi abſolvi poteſt a Confeſſario complice. Idem de falſo denuntiante, quin prius ſe retractet.

23. Inq. 3. An qui non poteſt exequi opera injuncta pro indulgentia, aut jubilæo, aliquid de eis lucretur? R. executionem operum injunctorum eſſe conditionem *ſine qua non* pro lucrandis indulgentiis, aut jubilæis. Imo quando præſcribitur danda eleemoſyna debet dari juxta qualitatem perſonæ arbitrio prudenti, ita ut plus tribuat dives, quam pauper. Pro non valentibus eadem opera exequutioni mandare ſolet concedi facultas ut Confeſſarius ea commutet in alia operera pia. Opera præſcripta in jubilæo debent fieri in una ex duabus hebdomadis deſignatis, ita ut in una, & eadem apponantur, & Dominica ſequenti immediate fiant confeſſio, & communio; quæ licet poſſint peragi intra eandem hebdomadam, conſultius apponuntur poſt alia opera dicta die Dominica. Ex quo confirmatur non requiri præciſe quod relata opera fiant in gratia dummodo ultimum in gratia apponatur. Adſtante cauſa infirmitatis, vel alia poteſt Confeſſarius ea commutare, vel prorogare tempus.

24. Inq. 4. An faciens Confeſſionem ſacrilegam maneat abſolutus a reſervatis? R. neg. Tum quia ſolum lucrans jubilæum, vel id vere curans fit particeps ejus favorum; ceteri enim indigni ſunt favoribus Eccleſiæ. Tum quia in jubilæo vera confeſſio præſcribitur: erg. ea non poſita amittitur privilegium ut a reſervatis poſſit abſolvi. A peccatis vero, & cenſuris invincibiliter oblitis tollitur reſervatio ob bonam fidem, qua quis confitetur; quia Pontifex vult liberos manere a reſervatione curantes ſincero corde lucrari jubilæum. Unde ſi quis ex iſtis non poſſet tunc abſolvi, vel quia eſt in occaſione proxima, vel ex alia cauſa, ſi vere appoſuit reliqua opera præſcripta, poſſet poſt tempus in Jubilæo deſignatum abſolvi etiam a reſervatis; quia cauſa pendente non expirat juriſdictio delegati. Denique pro omni abſolutione licite impertienda a peccatis ſive reſervatis, ſive non, ſemper debet præcedere ſatisfactio partis, ſi quæ læſa reperiatur, aut ſaltem cautio de illa quantocius præſtanda.

CAPUT II.

De Bulla Cruciatæ.

CUm inter alia Indulta tot Indulgentiæ tam plenariæ, quam partiales concedantur in Bulla Cruciatæ: ideo notitiæ Indulgentiæ in communi immediate annectimus diſcuſſionem Bullæ Cruciatæ.

PUNCTUM I.

Nomen & definitio Bullæ Cruciatæ.

25. Inq. 1. Quid ſit Bulla Cruciatæ? R. 1. Nomen Bullæ derivari a quodam ſigno orbiculari aureo, aut argenteo, quo Cives Romani utebantur in ſignum ſuæ nobilitatis. Ex hac figura orbiculari a Romanis uſitata derivatum eſt nomen Bullæ ad ſignificandum illud ſignum plumbeum appenſum in Diplomatibus Pontificiis, unde eadem Diplomata Apoſtolica appellantur *Bullæ*, ſumpta denominatione a præfato ſigno plumbeo. Dicitur autem hæc Bulla *Cruciatæ*, quia conceditur ad inſtar gratiarum, & indulgentiarum quas Urban. II. conceſſit militantibus contra Turcas pro recuperanda terra Sancta; nam milites illius expeditionis ex Cruce rubea, quam ſuper ſcapulam dexteram geſtabant, dicti fuere *Cruciati*.

26. R.

26. R. 2. Quod Bulla Cruciatæ eſt: *Diploma Pontificium multa, & utilia privilegia, indulta, & gratias continens Regi Catbolico Hiſpaniarum conceſſum in ſubſidium belli contra Infideles*. Solus Pontifex valet concedere Bullam cruciatæ, & ſolus Commiſſarius Generalis eam explicare, aut interpretari auctoritative. Cum autem tot ſint ejus gratiæ, & indulta ſpiritualia, non parum deſudant Theologi pro eorum vera intelligentia, & doctrinali explanatione. Eſt enim Bulla Cruciatæ velut fons Paradiſi, qui dividitur in quatuor capita, vel in quatuor Bullas. Prima dicitur abſolute *Bulla Cruciatæ*. Secunda *Bulla Defunctorum*. Tertia *Lacticiniorum*. Quarta *Compoſitionis*.

27. Inq. 2. An gratiæ, & privilegia Bullæ ample, vel ſtricte ſint interpretanda? R. Quod privilegia Bullæ, quæ non ſunt contra jus commune, nec in præjudicium tertii ſed tantum in favorem alicujus, ut poteſtas abſolvendi pro foro interno, ample ſunt accipienda, quia favores ſunt ampliandi. Illa vero quæ vulnerant jus commune, vel cedunt in alicujus præjudicium ſtricte ſunt interpretanda, ut uſus lacticiniorum, celebrandi, aut audiendi Miſſam tempore interdicti, & ſimilia, quæ ſunt contra jus commune, ejuſque vulneratio, utpote odioſa, debet reſtringi, quia odia ſunt reſtringenda.

28. Inq. 3. Quantum durent indulta Bullæ? R. Durare per unum annum. Hic autem computatur a die publicationis uſque ad publicationem anni ſequentis; ita ut recipiens Bullam ante talem diem nihil per eam lucrari valet ante ejus publicationem. Nec eam accipiens in dimidio, aut fine anni poteſt illa uti poſt aliam publicationem; quia tantum ſortitur Bulla ſuum effectum intra annum ſuæ publicationis; non vero ante, nec poſt. Incipit enim in die publicationis; expirat vero in alterius Bullæ publicatione. Accipiens Bullam in loco ubi publicatur v.g. in Januario & tranſmigrans in alium ubi tardius fit publicatio, dicunt pie aliqui, poſſe illa frui uſque ad immediatam publicationem in hoc loco; quod videtur conſonum rationi adſtante bona fide recipiendi quotannis Bullam. Alii tamen reluctantur dicentes quod juxta ejus verba ſolum durat per ſpatium unius anni computati a die publicationis in loco, ubi Bulla accipitur. Unde hoc tranſacto nihil proficit; quod conformius eſt litteræ ejuſdem Bullæ. Annus computationis probabilius eſt Eccleſiaſticus niſi in caſu raro, quo in ſequenti non publicaretur; tunc enim cum non eſſet alius modus computandi; annus naturalis eſſet computandus.

29. Inq. 4. An privilegia, & gratiæ Bullæ Cruciatæ revocentur per Jubilæum anni Sancti, aut per Bullam Cœnæ Domini? R. Neg. Ita conſtat quoad primum ex variis declarationibus Pontificis; & quoad ſecundum ex verbis ipſius Cruciatæ, ubi datur facultas abſolvendi a reſervatis etiam Contentis in Bulla Cœnæ. Imo quoad utrumque liquet ex communi praxi, quæ eſt melior legum interpres. Nec a Papa revocatur niſi ob graviſſimam cauſam: nec ejus morte expirat, quia ſemel pro ſexennio conceſſa eſt gratia facta. An autem ſic, vel ſic poſſit revocari a Papa, eſt quæſtio parum utilis.

30. Inq. 5. An per hanc Bullam revocentur omnes aliæ gratiæ, & Indulgentiæ? R. Omnes gratias, & Indulgentias Papales ſuſpendi pro illis, qui eam non accipiunt; ita ut licet ex inopia illam non habeant, nequeunt lucrari gratias, & Indulgentias dictas in Regnis Hiſpaniarum. Non tamen ſuſpenduntur Indulgentiæ Epiſcopales, nec anni Sancti, nec conceſſæ a Papa Superioribus Mendicantium pro ſuis fratribus, nec Indulgentiæ Altaris privilegiati in ſuffragium defunctorum. Pro accipientibus tamen Bullam omnes gratiæ, & Indulgentiæ alias ſuſpenſæ revalidantur.

PUNCTUM II.

De conditionibus ad lucranda indulta Bullæ requiſitis.

31. Inq. 1. Quot, & quæ conditiones requirantur pro Bullæ privilegiis, & gratiis adipiſcendis? R. Septem conditiones requiri. 1. Quod ſit baptizatus; Cathecumenis autem ſolum quoad aliquos effectus, poteſt Bulla prodeſſe, nempe, quoad indulgentias per modum ſuffragii tam in vita, quam poſt mortem, & ut tempore interdicti ſepeliri valeant in loco ſacro. 2. Quod ſit fidelis; hereticus quippe, & ſchiſmaticus, quamdiu talis, indignus eſt privilegiis Bullæ. 3. Quod ipſe, vel alius pro ſe accipiat Bullam. Non enim ſufficit animus illam accipiendi, in quo non pauci præſertim rudes decipiuntur: cum acceptio vera per ſe, vel per alium ſit conditio omnino neceſſaria. 4. Quod per ſe, vel per alium tribuat eleemoſynam taxatam ex propriis bonis, non enim proficit dare ex alienis, vel furtivis. Sufficit autem accipere illam ad creditum cum vero animo illam ſolvendi. Non prodeſt Bulla Caſtellæ pro Navarra, nec Aragonia, ſed unuſquiſque debet ſumere Bullam ſui Regni. Hac tamen legittime accepta licet ſubinde tranſeat quis ad prædicta Regna proficit illi quoad omnia privilegia. 5. Quod in ea proprium nomen ſcribat, & ſaltem mediocri diligentia illam cuſtodiat. 6. Quod tempore acceptionis, vel ſaltem per aliquod ſpa-

ſpatium intra annum exiſtat in dominiis Regis Hiſpaniarum, aut ad ea perveniat. 7. Quod non ſit excommunicatus. Nam ſi eſt vitandus prorſus eſt incapax ſiuendi gratiis Eccleſiæ. Si autem toleratus nec Indulgentias lucrari valet, niſi per modum ſudragii, nec aſſiſtere divinis officiis tempore interdicti.

32. Inq. 2. An fur pecunia per furtum habita poſſit valide Bullam ſumere? R. Non poſſe abſolute loquendo, quia eleemoſyna ex alieno, aut furto comparata non eſt eleemoſyna, ſed potius continuatio, ſeu conſummatio furti. Verum ſi intra annum reſtituat a die reſtitutionis Bullam facit ſuam, quia jam non retinet moraliter pecuniam alienam. Idem eſt ſi hanc retinens non hac, ſed alia pecunia propria Bullam accipiat. Sicut etiam ſi habens pecuniam furatam mixtam cum pecunia propria ita ut illa agnoſci nequeat, ex mixta tribuat eleemoſynam pro Bulla: tunc quippe eſt verus dominus totius pecuniæ, ſed cum obligatione reſtituendi in ſpecie debitam. Idem de meretrice, & aliis, qui adquirunt, eſto illicite, dominium pretii ſibi ob aliquod opus pravum collati, quia vere poſſunt illud pro libito in æleemoſynas, vel ad ſibi neceſſaria expendere, ut patet ex dictis *tract. 19. num. 123.*

33. Inq. 3. An ſi accipias Bullam pro uno, qui illam nolit, poſſis eam alteri applicare? R. affirm. Eſto ſcripſiſſes nomen illius; quia quamdiu non acceptatur, valet cuilibet applicari. Unde qui pie & caritative plures Bullas accipiunt ad diſtribuendas inter pauperes, ſeu amicos eſto aliquorum nomina in eis ſcripſiſſent, poſſent eas, illis nolentibus, applicare aliis. Si quis tribuens ælemoſynam ſumeret inadvertenter a Depoſitatio Bullam, anni præcedentis; nihil lucraretur de privilegiis, & Indulgentiis, quia deficit conditio ſumendi re ipſa Bullam anni præſentis. Idem eſt, ſi aliquis furans plures Bullas a Depoſitario eas diſtribueret pauperibus, aut amicis, quia deficit conditio dandi ælemoſynam in ſubſidium Belli expendendam. Idem pariter ſi aliquis ſumeret Bullam in Hiſpania pro alio Romæ toto anno exiſtente, quia deficit conditio exiſtendi in dominiis Hiſpaniæ. Si autem ad illa perveniret, vel tempore acceptionis, vel poſtea, poterit perfrui privilegiis Bullæ, eſto ſolum ad eam ſumendam perveniſſet. Ita ut diſcedentibus a prædictis dominiis proſit Bulla quoad omnia privilegia excipiendo uſum lacticiniorum in Quadrageſima, & carnis ex Conſilio utriusque Medici in diebus abſtinentiæ.

34. Inq. 4. An qui ſcit certo moraliter ſibi a Parentibus, vel amicis ſumi quotannis Bullam, poſſit uti ejus gratiis? R. affirm. Quia certitudo moralis ſufficit ad licite operandum. Unde Scholaſticus aſſiſtens Salmanticæ ſciens certo moraliter ſibi ſemper accipi Bullam in ſuo loco a Parentibus, quia annis præcedentibus de hoc monitus & certior factus eſt, poteſt uti ejus gratiis etiam hoc anno, eſto peculiarem notitiam de illo non habeat; maxime ſi ita conventum eſt inter ipſum, & parentes. Nota quod Bulla valet non ſolum Hiſpanis, ſed omnibus pervenientibus quacumque ex cauſa ad Hiſpaniæ dominia; quia abſolute conceſſa eſt omnibus, qui in dominiis Regis Catholici fuerint reperti, & omnibus prodeſt quoad omnia quamdiu in illis demorantur. Cum vero ab eis diſcedant proficit, ut dictum eſt in fin. num. anterioris.

35. Inq. 5. Quanta ſit ælemoſyna danda pro Bulla? R. Hoc conſtare ex contextu ipſius Bullæ in Idioma Hiſpanicum traductæ. Alia enim eſt ſolvenda pro Bulla in Europa, alia in Indiis; alia a Magnatibus, & conſtitutis in dignitate Eccleſiaſtica, aut civili; alia a reliquo populo communi; alia ſolvitur in Regno Navarræ, alia in Regno Caſtellæ. Quod intelligitur etiam de Bulla dicta lacticiniorum, cujus quota diſtincta eſt pro Presbyteris pauperibus, ab illa, quæ ſolvenda eſt a pingui Beneficio, Canonicatu, Abbatia, Epiſcopatu, Primatu, vel Patriarchatu inſignitis. Pro Bulla compoſitionis duæ drachmæ argenteæ deſignatæ ſunt ab omnibus abſque diſtinctione ſolvendæ. At ſi compoſitio ſit facienda pro omiſſione recitationis officii divini, aliæ duæ drachmæ argenteæ ſunt tribuendæ fabricæ Eccleſiæ, ubi ſitum eſt Beneficium, ſeu Cappellania.

P U N C T U M III.

De Privilegiis in Bulla conceſſis.

36. Inq. Quæ gratiæ, quæve privilegia concedantur in Bulla? R. Concedi decem gratiæ ſeu privilegia. *Primo* enim conceditur duplex Indulgentia plenaria a Confeſſario applicanda, alia in vita, alia pro mortis articulo eam ſumentibus, vel euntibus ſponte ad bellum contra Infideles, vel aliquod ſervitium in eodem bello perſonaliter facientibus, vel mittentibus alios ad id præſtandum. *Secundo* conceditur militibus in hoc bello occupatis exemptio a jejuniis, quibus ex voto, vel præcepto Eccleſiæ adſtringuntur. *Tertio* conceditur ad dictum Bellum euntibus, vel mittentibus, alios poſſe eamdem Indulgentiam defunctis applicare per modum ſuffragii. Hæinc autem Commiſſarius Bullam defunctorum efformavit. *Quarto* conceditur viſitantibus quinque Eccleſias, vel quinque Altaria in eadem Eccleſia, vel ſi non adſint niſi duo, tria, aut unum, quinquies hoc, vel illa uſque

ad

Digitized by Google

ad quintam viſitationem, lucrari poſſe omnes Indulgentias conceſſas perſonaliter viſitantibus Eccleſias ſtationum Romæ tam intra quam extra muros, dummodo poſtulent pro victoria contra Infideles, pace Eccleſiæ, & hæreſum extirpatione.

37. *Quinto* conceditur jejunantibus in diebus, in quibus non adeſt præceptum jejunandi, Indulgentia quindecim annorum, & quindecim quarentenas pro quolibet jejunio fuſis ad Deum precibus prout ſupra. *Sexto* conceditur Indulgentia plenaria morientibus ſubitanee abſque Confeſſione dummodo in confidentiam Bullæ negligentes non fuiſſent confitendi tempore ab Eccleſia præſcripto. *Septimo* conceditur ut ſumens Bullam abſolvi poſſit a caſibus, & cenſuris reſervatis ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis. Imo accipienti duplicem Bullam prodeſt hoc indultum pro duplici abſolutione in vita, & pro duplici etiam in morte. *Octavo* conceditur Indultum celebrandi, aut audiendi Miſſam, aſſiſtendi divinis officiis, & recipiendi Sacramenta etiam tempore interdicti in Eccleſia, vel Oratorio privato jam legittime erecto coram ſuis conſanguineis uſque ad quartum gradum, commenſalibus domeſticis, ſeu in ſua domo continuo commorantibus. Pro qualibet autem vice debet Deum orare peculiariter principalis, cui indultum hoc conceditur, pro Eccleſiæ felicitate, ut ſupra.

38. *Nono* Conceditur uſus lacticiniorum in diebus prohibitis, & etiam carnis ex conſilio utriuſque Medici, excipiendo, quoad lacticinia, Patriarchas, Primatus, Epiſcopos, Presbyteros, & Regulares, niſi ſint Militares, aut ſexagenarii. Unde Commiſſarius concinavit Bullam lacticiniorum. *Decimo* conceditur Bullam ſumenti facultas ſe componendi de bonis male habitis, quorum Dominus ignoratur. Et hinc Commiſſarius formavit Bullam compoſitionis. Ut hæc indulta clarius pateant, de ſingulis quidquam dicere oportet, quod præſtabimus ſeptem §§.

§. I.

De prima Bullæ Indulgentia.

39. Inq. 1. Quid requiratur ad lucrandam primam Indulgentiam in Bulla conceſſam? R. In primis requiri Confeſſionem, ſi fieri poſſit. At in ejus defectu, dum nequeat fieri, requiritur contritio, vel ſtatus gratiæ: hæc enim eſt conditio neceſſaria pro quacumque Indulgentia conſequenda. Deinde requiritur ſive in vita ſive in morte quod applicetur a Confeſſario. Ita ut ſi deficiat applicatio, amittatur Indulgentia. Debet applicari a Confeſſario intra Confeſſionem, dum poſſit; valet tamen ſi extra eam immediate applicetur. Pariter debet peti a pœnitente ejus applicatio; at ſi nequeat petere ob improviſum accidens, ſufficit virtualis aut interpretativa petitio. Unde pro valida ejus applicatione in vita, ſeu extra articulum mortis, ſi Confeſſarius obliviſcatur eam applicari, ſufficit illa generalis applicatio, qua dicitur: *applico tibi omnes Indulgentias, quas poſſum.*

40. Inſuper advertat Confeſſarius, quod pro articulo mortis applicet hanc Indulgentiam ſub conditione: *ſi pro hac vice e vita deceſſeris, applico tibi Indulgentiam, vel Indulgentias, quas poſſum virtute Bullæ Cruciatæ &c.* Non enim ſunt determinata verba pro hac aut aliis Indulgentiis applicandis; qua ratione prædictis vel aliis ſimilibus verbis valent applicari. Congruit autem dicta applicatio conditionalis, ſi forte ſupervivat infirmus, & poſtea in eodem anno in alium articulum incidat. Negant communiter Auctores ſufficere applicationem mentalem, ideoque requiri verbalem ajunt. Aſſentior debere fieri verbis: quia ita docet communis ſententia, & communis praxis; in caſu tamen neceſſitatis non reputo verba adeo neceſſaria pro hac applicatione, ſicut pro abſolutione ſacramentali. Nec inficerer concedere in tali caſu poſſe fieri ſcripto, nutibus, aut etiam mentaliter. Sicut ſi Superior abſolveret etiam mentaliter aliquem a cenſura, ille coram Deo abſolutus eſſet. Cur ergo non valebit applicatio Indulgentiæ poſtulata a pœnitente in caſu neceſſitatis a Confeſſario pro tunc ex aliquo accidenti loqui impedito? Maxime cum fere omnes concedant hanc applicationem, dum Confeſſarius ejus fuit oblitus in Confeſſione, poſſe fieri extra Confeſſionem etiam pœnitenti abſenti, quod rationi, & pietati optime conſonat.

41. Inq. 2. An hæc applicatio in caſu neceſſitatis poſſit fieri a Clerico non Sacerdote? R. neg. Quia Pontifex illam applicandi facultatem ſolum tribuit Confeſſario; in nullo autem caſu queit non Sacerdos eſſe Confeſſarius. Nota quod hæc Indulgentia eodem modo conceſſa eſt ſumentibus Bullam, ac euntibus ad bellum contra infideles, vel in eo deſervientibus. Tenentur autem hi per integrum annum in expeditione permanere, niſi antea moriantur, aut ob infirmitatem vel aliam gravem cauſam ab illa recedant: tunc enim lucrantur Indulgentiam, cum receſſus non fiet per illos. Non autem illam lucrantur toties quoties confiteantur in anno, ſed ſemel dumtaxat, ut patet ex ipſa conceſſione, quæ eſt ad ſemel in vita, & ſemel in morte plenariam lucrandam omnium peccatorum, ſeu pœnarum Indulgentiam & remiſſionem.

42. Inq. 3. Quibus concedatur hæc Indulgentia? R. Concedi primo Regi Catholico expeditioni contra infideles aſſidua cura incumbenti. Secundo mittentibus milites ad eam. Tertio ipſis militibus, & aliis prout in Bulla declaratur. Quarto omnibus dictam Bullam ſumentibus cum ſupra indicatis conditionibus. Pariter milites in expeditione actuali occupati excuſantur a jejuniis Eccleſiæ, & votivis. Verum extra actualem expeditionem nequaquam milites a jejuniis prædictis ſunt excuſati, ut quidam aſſerunt; eſto Hiſpani poſsint ex privilegio veſci carnibus in diebus eſurialibus prout dicemus agendo de jejuniis Eccleſiæ. Ibi fuſe exponitur quid in hac materia poſsint, vel non, milites Hiſpani.

§. II.

De Bulla Defunctorum.

43. Inq. 1. Quid concedatur per Bullam Defunctorum? R. Concedi illam ſumenti poſſe applicare Indulgentiam plenariam pro anima determinata Purgatorii. Non enim debet applicari pro animabus in communi, ſed pro determinata v.g. Petri, cujus nomen debet ſtatim in eadem Bulla ſcribi, ut ſic quantocius illi proficiat. Si autem quis ſcriberet ſub hac conditione quod ſi anima Petri illa non indigeat, deſerviat pro anima Pauli, non dubito valere, dummodo utriuſque nomen dicta conditione ſcribatur.

44. Inq. 2. An in eodem anno pro una anima, vel pro pluribus poſsit quis plures Bullas ſumere? R. Quod juxta litteram Bullæ communis ſolum conſtat poſſe quemlibet ſumere unam, aut duplicem Bullam in eodem anno pro una, aut duplici anima. Nihilominus pie aſſerunt AA. ſaluberrimum eſſe Conſilium quod plures Bullæ accipiantur etiam pro eadem anima: quia eſto ſit probabile Indulgentias conceſſas pro defunctis habere infallibilem effectum ex juſtitia apud Deum; probabile etiam eſt oppoſitum. Imo licet primum eſſet verum adhuc adeſt locus multiplici Indulgentiæ. Nam eſto Sacrificium Altaris ſit infiniti valoris & habeat infallibilem effectum erga animam Purgatorii, cui applicatur, non tamen illum ſemper habet adequatum, ſed juxta beneplacitum Dei, & meritum ac diſpoſitionem defuncti. Ideo nemo fidens nimium in Bullis, aut Indulgentiis negligat operari pro ſe in hac vita: *opera enim illorum ſequuntur illos*. Vid. Ven. Joan. Palafox lib. *Lux viv. num.* 55.

45. Inq. 3. An requiratur ſtatus gratiæ in ſumentibus Bullam pro defunctis, ut eis illa proficiat? R. Quod melius eſſet, & plus proficeret etiam defunctis; non tamen requiritur neceſſario, ut ex D. Thom. diximus ſupra *num.* 16. Milites euntes ad prælium contra infideles juxta aliquos nequeunt applicare Indulgentiam defunctis, & eam ſimul lucrari; quod loquendo de eadem numero Indulgentia plenaria, verum judico; quia ſemel uni applicata nequit alteri, ſaltem in ratione plenariæ, applicari, ut ex ſe patet. At alii putant dictos milites & alios euntes ad ſerviendum in Sancta expeditione lucrari ſibi unam Indulgentiam plenariam, & alteram defunctis, ſicut ſumentes Bullam vivorum & aliam defunctorum, quod probabile, & pium eſt.

§. III.

De Indulgentiis ſtationum.

46. Inq. 1. Quæ & quales ſint Indulgentiæ ſtationum in Bulla conceſſæ? R. Eſſe omnes & ſingulas Indulgentias, quæ adſunt in ſingulis diebus ſtationum intra, & extra muros Romæ, quæ omnes conceduntur Bullam ſumentibus, & viſitantibus quinque Eccleſias, vel quinque Altaria in eadem aut diverſis Eccleſiis, aut in defectu quinque Altarium, unum quinquies dictis ſtationum diebus. Hæ autem Indulgentiæ plenariæ nonagintanovem numerantur, ut ex ipſo Bullæ ſummario patet, & deſignantur a die Cinerum uſque ad Dominicam in Albis, & aliis diebus in eadem Bulla expreſsis. Præter has plenarias conceduntur etiam in Bulla plures Indulgentiæ partiales pro aliis diebus ſtationum Romæ. Unde ſumens Bullam, viſitansque quinque Altaria, licet non lucretur omnes Indulgentias, quæ toto anno Romæ adipiſci valent; lucrari tamen poteſt omnes Indulgentias tam plenarias, quam partiales conceſſas pro diebus ſtationum Romæ, ac ſi perſonaliter Romæ viſitaret Eccleſias intra, & extra muros Urbis. Pro quo ditiſsimo theſauro conſequendo nihil aliud requiritur in Bullam ſumente, quam viſitare quinque Eccleſias, vel Altaria orando pro pace & felicitate Eccleſiæ, & victoria contra infideles. Vel exequendo dictam Altarium viſitationem pro fine intento a Pontifice in conceſsione Bullæ.

47. Hujuſmodi Indulgentiæ ſtationum applicari valent pro defunctis, ut conſtat ex ipſa Bulla. Nequeunt autem lucrari niſi ſemel in die per unam Bullam. Sumens vero duas bis poteſt eas adipiſcere; atque duplicem Indulgentiam plenariam applicare vel pro una, vel pro duabus animabus Purgatorii determinatis. Indulgentia enim plenaria ſemper debet applicari pro anima determinata; eſto partiales applicari poſsint pro pluribus, aut pro omnibus. Verum nota, quod ad applicandam, aut lucrandam duplicem

Indul-

Digitized by Google

Indulgentiam plenariam requiritur duplex viſitatio Altarium. Item quod cum una Bulla & eadem Altarium viſitatione nemo poteſt lucrari ſibi unam plenariam & alteram pro anima, quia non copulative, ſed disjunctive conceditur Indulgentia, ita ut vel ſibi, vel animæ applicari poſsit. Quidam autumant hoc non intelligi illis diebus, in quibus notatur animam exire a Purgatorio: circa hoc vero ſecundum ſtandum eſt explicationi Commiſsarii, nam ex conceſsione Pontificis id non conſtat.

48. Inq. 2. Quantum ſit recitandum in quolibet Altari? R. Non determinari in Bulla. Ideo talis recitatio fieri debet ut viſitatio congrua, & rationabilis vocari poſsit. Unde recitare ſemel tantum orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam in unoquoque Altari, nimis exigua viſitatio communiter reputatur: quamvis admittatur ut ſufficiens a N. Theodoro in ſuo Opere de Indulgentiis. Quare ſaltem, bis aut ter eadem oratio in quolibet Altari recitari debet. Conſuetudo autem eam quinquies in ſingulis Altaribus dicendi ſimul cum *Gloria Patri* eſt valde pia, & laudabilis. Hæc autem viſitatio Altarium poteſt fieri vel continuo ſucceſsive, vel ſeparatim, ita ut unum viſitetur mane, & alia veſpere. Vel quædam in hac Eccleſia, & reliqua in alia; dummodo quinque Eccleſiæ, aut Altaria eodem die naturali viſitentur. Requiritur aliquis motus, vel ſignum, quo ſecernatur exterius viſitatio unius Altaris ab alterius viſitatione. Si in Eccleſia ſunt duo ſolum, aut tria Altaria, non ſufficit viſitare unum quinquies, ſed debent viſitari illa duo, aut tria uſque ad quintam viſitationem.

49. Inq. 3. An non potens ingredi Eccleſiam valeat viſitare Altaria ex Januis? R. Quod ſi Altaria poſsint videri ab oſtio Eccleſiæ, valent etiam viſitari ab illo, quia adeſt præſentia moralis. Idem eſt ſi in magno concurſu omnes ſimul Altaria viſitarent, eſto non ab omnibus videri poſſent; quia tunc omnes ſunt moraliter unum, aut per modum unius viſitant, ut accidit in Miſsæ auditione. Quando autem nec Altaria videri poſsunt a Januis, nec ſimul cum aliis viſitantur, viſitatio non valet, quia deficit præſentia moralis. Eodem modo eſt philoſophandum de viſitatione facta a Choro, vel tribunis. Vel enim adeſt præſentia moralis, vel non. Si primum, valet viſitatio. Si ſecundum, nequaquam. Unde dum quis ſolus vult Altaria e Choro, aut Tribunis viſitare requiritur quod videri poſsit ſaltem aliquid menſæ Altaris; alias præſens ei moraliter non cenſetur. Idem eſt de Viſitatione Eccleſiæ, pro qua non requiritur præciſe ingreſſus, ſed præſentia moralis.

§. IV.

De Poteſtate conceſſa in Bulla a reſervatis abſolvendi.

50. Inq. 1. A quibus caſibus, & cenſuris poſsit abſolvere Confeſsarius virtute Bullæ Cruciatæ? R. Confeſsarium approbatum ab Ordinario loci, ubi confeſsio excipitur, poſse virtute Bullæ abſolvere in primis ab omnibus caſibus Epiſcopo reſervatis, etiam publicis, toties quoties. Deinde ab omnibus reſervatis Tribunali Inquiſitionis; dum non procedunt ex errore in fide, nulla quippe datur poteſtas in Bulla pro abſolutione hæreſis. Hac vero excepta conceditur poteſtas abſoluta ad abſolvendum a caſibus Pontifici non reſervatis. Præterea datur etiam ad abſolvendum toties quoties ab omnibus delictis, & cenſuris occultis Pontifici reſervatis extra Bullam Cœnæ. A cenſuris autem intra Bullam Cœnæ ſolum ad ſemel in vita, & ſemel in morte unitate non caſus, ſed abſolutionis. Hoc eſt, poteſt abſolvi pœnitens ab omnibus caſibus & cenſuris pro una vice confeſsis, ſeu in una confeſsione prolatis. Quod intelligitur ſive ſint publici, ſive occulti, quamdiu in ipſa Bulla Cœnæ aliud non declaretur.

51. Si autem pœnitens duplicem accipiat Bullam, bis poteſt modo dicto abſolvi; etiam ab interdicto ſpeciali perſonali. Non tamen ab interdicto perſonali generali; neque locali, ſive ſpeciali, ſive generali; quia hoc ſpectat ad forum externum, & abſolutio virtute Bullæ ſolum valet pro foro interno. Similiter virtute Bullæ nequit conferri abſolutio ab irregularitate ſive ex defectu, ſive ex delicto incurſa; quia non eſt cenſura, ſed quoddam impedimentum canonicum, a quo abſolvendo non datur facultas in Bulla. Sicut nec ad abſolvendum a ſuſpenſione mere punitiva & temporali, ut quæ imponitur ad menſem, vel annum ob eamdem rationem. Facultas enim data Confeſsario in Bulla ſolum eſt abſolvendum a peccatis & cenſuris, & ad quædam vota commutanda. Si quis ex metu gravi, aut dolo circa cauſam motivam extorqueret dictam abſolutionem a Confeſsario, eſset irrita; tum quia abſolutio a cenſuris ex metu extorta, irritatur a jure; tum quia gratia obtenta ex cauſa motiva falſa eſt ſubreptitia, & nulla.

52. Inq. 2. An abſolutus virtute Bullæ maneat abſolutus a caſibus, & cenſuris reſervatis etiam oblitis? R. affirm. Quia Confeſsarius abſolvit quantum poteſt & pœnitens indiget; ſed poteſt Confeſsarius in vi Bullæ ab illis abſolvere, & pœnitens indiget: erg. hic abſolutus

tus manet. Idem eſt ob eamdem rationem de quocumque Superiore aut facultatem habente in reſervata, quia omnis Confeſſarius abſolvit in quantum poteſt, & debet hanc habere intentionem. Nec eſt audiendus quidam recentior qui id concedens reſpectu lucrantis Jubilæum, negat reſpectu confitentis Superiori reſervata. Nam ſi Jubilæus tribuit facultatem delegatam, eadem habetur per Bullam Cruciatæ, & in Superiori adeſt facultas ordinaria; & quod dicitur de Jubilæo, poteſt dici de Bulla, & de quolibet Superiori, ſeu facultatem habente: nempe quod eſto peccata oblita maneant abſoluta ſolum indirecte, ideoque debeant iterum confiteri; tamen reſervatio, & cenſuræ directe abſolvuntur: poſſunt enim tolli a Superiore, vel ab habente facultatem, etiam pœnitente id ignorante; maxime dum hic habet intentionem, ſeu deſiderium, ut omnimode abſolvatur. Si pœnitens inchoavit confeſſionem intra annum, etiam tranſacto illo valet eam perficere, & a reſervatis abſolvi; quia cauſa incepta non expirat facultas Delegati.

53. Inq. 3. Quid concedat Bulla pro articulo mortis ſuppoſito quod in eo nulla eſt reſervatio? R. Concedere in primis poſſe ei applicari a Confeſſario Indulgentiam plenariam, ac remiſſionem omnis pœnæ pro peccatis debitæ, & in Purgatorio alias luendæ. Deinde quod pœnitens pro nulla cenſura teneatur Superiori comparere, excepta illa, quæ per hæreſim incurritur. Præterea Confeſſarius electus per Bullam valet abſolvere a reſervatis Papæ aut Epiſcopo, eſto ipſi ſint præſentes, quod Confeſſario ſimplici denegatur, etiam in articulo mortis.

54. Inq. 4. Quid debeat obſervare Confeſſarius abſolvens pœnitentem a cenſuris in vi Bullæ, ſive in vita, ſive in articulo mortis? R. Debere in primis, ſi abſolvat ab hæreſi pœnitentem, petere ab eo juramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, & comparendo coram Superiori legitimo offerens ſatisfactionem. Deinde quando neceſſaria fuerit ſatisfactio partis, fiat per ipſum, vel per alios ante abſolutionem, ſi poſſit. Si vero nequeat illico fieri, præbeat, cautionem pignoratitiam, aut fide juſſoriam, aut ſaltem juratoriam quando aliquam ex prioribus exhibere non valet. His præſtitis modo poſſibili abſolvi valet abſque reali ſatisfactione, quia ad impoſſibile nemo tenetur.

55. Inq. 5. Quid concedat Bulla circa votorum commutationem? R. Concedere poſſe commutari omnia vota in ſubſidium Belli Sancti, tribus exceptis; nempe caſtitatis, religionis, & ultramarini, per quod intelligitur communiter peregrinatio in Jeroſolymam. Idem eſt de juramentis ſolum in Dei honorem factis, vel etiam in favorem tertii ante acceptationem. Differentia quæ adeſt inter Jubilæi & Cruciatæ facultatem circa hanc commutationem eſt, quod in vi Bullæ tota fieri debeat in prædictum ſubſidium temporale: quod non depoſcit Jubilæus.

§. V.

De Privilegio pro tempore interdicti in Bulla conceſſo.

56. Inq. 1. Quid concedat Bulla pro tempore Interdicti? R. Concedere tria privilegia. *Primum*, quod euntes ad Bellum ſacrum, vel Bullam ſumentes poſſint in Eccleſiis, ubi alias divina Officia celebrare permittitur, vel in Oratorio privato jam legitima facultate erecto, & viſitato ab Ordinario, dicere Miſſam ſi ſint Præsbyteri, vel eam audire, etiam una hora ante diem, vel poſt meridiem, & intereſſe Divinis officiis, ſimul cum ſuis domeſticis, familiis, & conſanguineis, dummodo ipſi non dederint cauſam interdicto, nec per ipſos ſtet quominus amoveatur; & pro qualibet vice orent pro pace Chriſtianorum Principum, eorum unione, & victoria contra Infideles. *Secundum*, quod poſſint recipere Sacramenta in dicto Oratorio, excepta Euchariſtia in die Paſchatis, intelligitur Reſurrectionis. *Tertium*, poſſe Defunctorum corpora cum moderata pompa ſepeliri, niſi deceſſerint excommunicati.

57. Inq. 2. An in Oratorio privato poſſint celebrari Miſſæ diebus exceptis in indulto Oratorii? R. Plures affirmare, & quidem non ſine aliquo fundamento; quia illa particula *etiam* ampliativa eſt, & indicat privilegium celebrandi extendi ultra tempus interdicti. Eodem modo philoſophantur de pluralitate Miſſarum in eodem die, quod prohibetur in Oratorii indulto. Quia Bulla latina ait: *Miſſas poſſe celebrare, vel audire etiam tempore interdicti*. Fateor verba Bullæ non parum favere his, & aliis extenſionibus, maxime ſi ample ſint interpretanda, tamquam Principis privilegia.

58. Verumtamen oppoſitum, ut probabilius eſt tenendum. Quia Bulla nec tribuit facultatem erigendi Oratorium, ut fere omnes aſſentiunt; nec celebrandi in eo diebus exceptis in indulto; nec dicendi plures Miſſas eodem die; neque ſumendi Euchariſtiam in die Paſchatis, etiam pro devotione, ut aliqui autumant. Concedimus, particulam *etiam* eſſe ampliativam, ſed reſpectu temporis non interdicti: hoc eſt aliis diebus non exceptis poſſunt celebrari Miſſæ; & in ipſis diebus *etiam* tempore interdicti ex privilegio Bullæ. Eodem modo explicari debet ly *Miſſæ*, aut

Miſſas

Miſſas; hoc eſt, quolibet die una, quæ in dies celebrata conſtituit *Miſſas*. Quod optime cohæret litteræ Bullæ ubi dicitur poſſe celebrare *Miſſas* per ſeipſos, ſi fuerint Presbyteri. At nullus Presbyter poteſt per ſeipſum uno die niſi unam Miſſam celebrare: ergo ly *Miſſas* intelligitur diſtinctis diebus. Similiter ſumptio Euchariſtiæ in die Paſchatis abſolute prohibetur: gratis ergo aſſeritur poſse pro devotione ſumi; nam ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Vid. Tract. 26. n. 50.

59. Inq. 3. Quid concedat Bulla in illa particula: *In ſua, ac familiarum, & domeſticorum, ac conſanguineorum præſentia?* R. In ea concedi per Bullam pro tempore interdicti aliquid negatum extra id tempus per indultum Oratorii. In hoc quippe ſolum datur facultas audiendi Miſsam, qua fiat ſatis præcepto Eccleſiæ familiaribus, ſeu famulis *in actu Miſſæ* moraliter neceſsariis dominis. In Bulla vero conceditur poſse ſatiſfieri non ſolum a conſanguineis Domini, uſque ad quartum gradum, ſed etiam ab omnibus domeſticis ejus, ſive ſerviant, ſive non, dummodo ſint vere domeſtici, & commenſales. Qui omnes ſatisfaciunt precepto Miſsæ illam audiendo in præſentia alicujus, cui principaliter eſt conceſſum oratorii indultum. Nec ad id tenentur orare pro unione, ac pace ut ſupra; hoc enim ſolum incumbit dominis: licet ſecurius ſit, quod omnes Deum orent pro victoria contra Infideles, omnes enim fruuntur privilegio Bullæ ad hunc finem conceſso. Si autem quæras cur tempore interdicti concedatur omnibus domeſticis poſse Sacramenta recipere, & Miſsas audire in oratorio, quod extra id tempus non permittitur? R. Id concedi præſertim tempore interdicti, quia tunc Eccleſiæ ſunt clauſæ, & Sacramenta non miniſtrantur. Extra tempus autem interdicti Eccleſiæ ſunt apertæ pro audienda Miſsa, & Sacramentis ſuſcipiendis. Unde rationabiliter conceditur per Bullam tempore interdicti, quod extra illud ipſa non permittit.

60. Inq. 4. An habens Bullam ſimulque oratorium debeat die feſto audire Miſsam in eo, vel in Eccleſia, ubi permittitur celebrare? Reſp. Quod ſi commode poteſt, debet. Nam licet nemo teneatur uti privilegio; at ſuppoſito privilegio tenetur implere preceptum, quod commode valet; ſublato enim imdedimento, obligat preceptum. Unde Clerici tempore interdicti tenentur celebrare, aut audire Miſsam diebus feſtis. Nota tamen hoc non intelligi de Eccleſia ſpecialiter interdicta; in hac quippe nequit celebrari, niſi pro Euchariſtia renovanda. Ideo nec ad ſepeliendum corpus defuncti, qui Bullam ſumpſit Miſsa celebrari valet, eſto valeat in Eccleſia generaliter interdicta ad ſepeliendum ejus corpus cum moderato funerali, ut ipſa Bulla concedit.

§. VI.

De Privilegio veſcendi carnibus, & lacticiniis.

61. Inq. 1. Quid concedat Bulla circa eſum carnium? R. Concedere illam ſumentibus poſſe veſci carnibus omnibus diebus prohibitis intra, & extra Quadrageſimam ex conſilio utriuſque medici corporalis nempe, & ſpiritualis. Hoc eſt illius viri, qui munus medici exercet in oppido, licet revera non ſit medicus, ſed chirurgus; & Confeſſarii approbati ab ordinario. Nec ſufficit unius conſilium, ut ſæpe fit illicite; ſed requiritur utriuſque approbatio, ſeu declaratio, quia in Bulla expreſse dicitur: *Ex conſilio utriuſque medici*. Unde uterque non pro libito, & corporis placito, ſed matura circumſpectione juxta profectum animæ, & regulas veræ caritatis debet dare conſilium veſcendi carnibus in dubio an cibi eſuriales ſint alicui nocivi. Nullus eorum diſpenſat in precepto abſtinendi a carnibus, ſed utriuſque conſilio accedente, Papa eſt qui in eo diſpenſat.

62. Nemo, eſto alias doctus ſit, poteſt declarare in dubio ſuæ neceſſitatis; quia Bulla exigit utriuſque medici conſilium. Nec hoc privilegium, nec ſequens de lacticiniis habet locum extra dominia Hiſpaniæ, ut cavetur in ipſa Bulla. Nec requiritur pro pueris ante uſum rationis, nec pro amentibus, nec pro actualiter infirmis, ſed pro illis, qui dubitant an habeant cauſam ſufficientem veſcendi carnibus in diebus prohibitis, Tenentur tamen edere ſolum carnes ſalubres, jejunare, & non edere piſces ſimul cum carnibus.

63. Inq. 2. Quid concedat Bulla circa uſum lacticiniorum? R. Concedere, poſse illam ſumentes edere ova, & lacticinia pro ſuo arbitrio omnibus diebus, in quibus ſunt prohibita, ita ut ſervando in reliquo jejunii formam, ſatisfaciant præcepto jejunandi. Ab hoc autem privilegio excipiuntur Primatus, Patriarchæ, Epiſcopi, aliique inferiores Prælati, & omnes Præsbyteri, nec non & regulares utriuſque ſexus, niſi Militares ſint, aut ſexagenarii. Unde Regulares ſexagenarii, & militares, ac omnes clerici, qui non ſunt presbyteri, aut canonicatu, beneficio, vel penſione non potiuntur, accepta Bulla communi gaudent privilegio lacticiniis utendi. Pro Præſbyteris autem, & aliis in illa exceptis adeſt Bulla lacticiniorum, qua illis veſci poſsunt in Quadrageſima, excepta hebdomada majori. Pro Regularibus vero non datur Bulla lacticiniorum.

64. Inq. 3. An Regulares, & ceteri excepti valeant uti lacticiniis Dominicis Quadrageſimæ

vir-

virtute Bullæ communis? Affirmant plures ex eo, quod Bulla latina excipit illos pro jejuniis Quadrageſimæ; dies autem Dominici non ſunt dies jejunii. At venia ipſorum oppoſitum cenſeo probabilius. Tum quia Bulla latina dum jejunia exprimit, loquitur de jejuniis totius anni, & immediate addit: *etiam Qadrageſimalibus* nempe *temporibus*. Ut ſi diceret concedi per Bullam communem veſci ovis, & lacticiniis *temporibus* jejuniorum anni, & *Quadrageſimalibus*. Sed his clauſulis datur facultas utendi lacticiniis in Dominicis Quadrageſimæ, quæ immediate tollitur Patriarchis, & ceteris in ipſa Bulla expreſſis: ergo hi nequeunt virtute Bullæ communis uti lacticiniis in Dominicis Quadrageſimæ. Tum quia preſſius id declaratur a commiſsario, qui loquens de exceptione circa Presbyteros, & reliquos ait: *A quienes eſta prohibido comer huevos y coſas de leche en tiempo de Quareſma*: ergo non præciſse in diebus jejunii, ſed toto tempore Quadrageſimæ urget prohibitio. Dicere vero commiſsarium non habere facultatem ita exponendi Bullam eſt voluntarium; dareque illi, aut ab eo illam tollere pro placito propriæ ſententiæ, ut faciunt fautores oppoſitæ, alienum eſt a veritatis ſinceritate, & a gravitate Theologiæ.

65. Confirmatur: nam quando præceptum eſt clarum debet obſervari quoties non adſit clara exemptio ab eo; ſed præceptum abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in Dominicis Quadrageſimæ eſt clarum, & indubium apud omnes, quin adſit clara exemptio ab eo: ergo obligat, & obſervari debet. Non inficior, quod ſi præceptum præcipue humanum eſt obſcurum, & dubium poſſit aliqua gravi ratione affirmari non tenere pro his aut aliis, quia in obſcuris minimum eſt ſequendum. Verum quando præceptum eſt clarum, non ſufficiunt quædam rimæ, aut conjecturæ ad illud effugiendum, ſed debent proferri fundamenta ſolida, & clara pro exemptione ab eo. Ex dictis ſequitur Regulares, & reliquos exceptos in Bulla teneri ad abſtinendum a lacticiniis in Dominica Palmarum, quod etiam negat oppoſita ſententia. Ceterum ſi ad dictam abſtinentiam tenentur in aliis Dominicis Quadrageſimæ, potiori jure obſtringuntur in Dominica Palmarum. Non eſt ſermo de aliqua communitate ubi ratione conſuetudinis eduntur in dictis Dominicis ova, caſeus, aut reliqua lacticinia, quia ibi, non ratione Bullæ, ſed in vi conſuetudinis legitimæ, edi valent.

§. VII.

De Bulla Compoſitionis.

66. Inq. 1. Quid concedat Bulla Compoſitionis? R. Concedere eam ſumentibus facultatem ſe componendi de debitis, quorum Dominus ignoratur, & ex omiſſione officii Divini contractis. Hanc Bullam, ut fertur, primus conceſſit Alex. VI. ad ſedandas conſcientias ſuper rebus male habitis, quarum Dominus omnino ignoratur. Ut autem Dominus dicatur ignotus pro illo inquirendo ſufficiens diligentia præcedere debet. Si oriatur dubium, & facta diligentia idem dubium perſeveret, juxta quantitatem dubii Domino eſt ſatisfaciendum. Si dubium ſit, an res ad unum ex duobus, vel tribus pertineat, non adeſt locus compoſitioni, ſed eis penitus eſt tradenda. Igitur ſolum fieri valet compoſitio de bonis, quæ alias Eccleſiæ, aut pauperibus erogari deberent.

67. Inq. 2. An aliquando poſſit quis uti compoſitione ſuper bonis, quorum Dominus non ignoratur? R. Tres excipi caſus a regula generali. 1. Eſt quando ex male habitis teſtator relinquit legatum alicui, & hic in exactione eſt negligens per annum a die notitiæ legati, ſibi relicti. Tunc hæres poteſt ſe componere ſuper medietatem legati; tribuere tamen debet aliam medietatem legatario. 2. Quando creditor, eſto notus, adeo abeſt, ut res nequeat ad illum, aut ejus hæredes mitti. In hoc enim caſu, cum debeat piis operibus applicari, valet poſseſsor ſe componere. 3. Quando eſt duplex ſententia utraque vere probabilis, an res male habita reſtitui debeat, ut adeſt de judicibus circa reſtitutionem eorum, quæ ob dandam injuſtam ſententiam extorſit, vel circa ea, quæ a parte etiam ſponte oblata contra leges accepit; & aliis hujuſmodi Caſibus concedit Bulla poſse componi pro majori conſcientiæ ſecuritate.

68. Inq. 3. Quid ſit obſervandum pro legitimo uſu Bullæ compoſitionis? R. Tres conditiones obſervari debere. *Prima*, quod nemo illicite quidquam adquirat ex confidentia ſe componendi per illam, quia huic minime ſuffragatur. Nec officit ſi obiicias: quod peccans ex confidentia Bullæ Cruciatæ poteſt abſolvi a reſervatis, quos ex hac confidentia incurrit: ergo pariter, qui male adquirit in confidentia Bullæ compoſitionis, poterit ſe componere. Nam negatur conſequentia. In prima enim Bulla non excipitur poſse abſolvi a reſervatis ex tali confidentia perpetratis; in ſecunda vero expreſse excipitur non poſse componi bona ex tali confidentia illicite habita. Imo qui ex hujuſmodi confidentia bona male adquiſivit, debet integre ea tra-

tradere Cruciatæ; ita quippe jubetur in ipſa Bulla. Dicitur adquiri ex confidentia, quando hinc movetur quis ad furandum, ita ut aliter non tolleret, aut acciperet, quod ſibi non debetur; in quo differt ab auferente bona cum confidentia, quia tunc taliter accipiuntur, ut eſto Bulla non adeſset, eodem modo acciperentur.

69. *Secunda* conditio eſt, quod recipiatur Bulla, & nomen proprium in ea ſcribatur. Non tamen requiritur eam retineri nec cuſtodiri; imo id non expedit, ſed cito cancellari debet. *Tertia*, quod ſolvatur eleemoſyna pro ea taxata, quæ pro omnibus præſcribitur eſse duos argenteos. Niſi quando fit compoſitio pro omiſſione Divini officii; tunc enim debent tradi alia duo argentea fabricæ Eccleſiæ, ad quam ſpectat Beneficium, ſeu capellania illius, qui recitare omiſſit. Duo argentea ſunt quatuor regales Caſtellæ.

70. Inq. 4. Quanta ſumma componi queat in vi hujus Bullæ? R. Poſse accipi in uno anno quinquaginta Bullas, & cum unaquaque poſse componi quinquaginta, & octo regales, & viginti octo marapetinos. Unde quolibet anno valet componi ſumma 2941. regalium, & ſex marapetinorum, ſeu dipondiorum. At ſi major quantitas componenda ſuperſit, nequeunt plures Bullæ accipi, neque illo anno, nec in ſequentibus, ſed debet recurri ad commiſsarium, ut exceſsum componat. Poſsunt tamen accipi aliæ Bullæ anno ſequenti pro debitis contractis eodem anno. Si unus debeat viginti octo drachmas, & alius triginta, nequeunt ambo unicam Bullam ſumendo ſe componere; quia una Bulla uni tantum prodeſt. Pariter ſi quis hodie debeat triginta regales, & ſumat Bullam, hæc ſolum proficit pro illis componendis, non pro futuris debitis, ſi quæ contrahantur poſtea; nam ad ea requiritur nova Bulla.

71. Inq. 5. An ſi Dominus rei appareat facta jam per Bullam legitima compoſitione debeatur ei reſtitui, vel poſſit debitor tuta conſcientia eam retinere? R. Poſſe debitorem retinere eam: quia commiſsarius dicit, quod abſque alia reſtitutione valeat eam poſſidere, eodem modo, ac ſi eſset ſua, vel juſte adquiſita; ſed res juſte acquiſita poteſt retineri a poſseſsore etiam coram Domino priori: ergo idem eſt de re legitime per Bullam compoſita. Sicut de bonis legitime præſcriptis communiter aſseritur, ac de debitis incertis inter pauperes diſtributis, vel piis locis bona fide applicatis. Quia *bona fides non patitur, ut debitum amplius exigatur*. *Regul.* 83. *Juriſ. in* 6.

72. Confirmatur: quia Bulla tribuit facultatem hæredi, ut ſe componat in medietate legati ſupradicti etiam preſente legatario, qui per annum negligens fuit in ejus exactione: ergo ſignum eſt, quod hic intervenit ſuprema poteſtas; ſed compoſitio facta interventu ſupremæ poteſtatis tenet etiam Domino comparente, ut in præſcriptionibus patet: ergo idem eſt dicendum in præſenti.

TRA-

TRACTATUS VIGESIMUS NONUS

De Sacramento Extremæ Unctionis.

HÆretici hoc Sacramentum inepte derident; Calvinus enim *hiſtrionicam hypocriſim*, illud appellat: miſſis vero eorum deriſionibus, juſto deploratu dignis, ad illius naturam cum ceteris ad ipſum ſpectantibus exponendam, præſentem dicamus tractatum.

CAPUT UNICUM.

De Extrema Unctione.

OMnia, quæ ad hoc Sacramentum attinent, cum magna diffuſione non indigeant, unico Capite quinque punctis diſcutiuntur.

PUNCTUM I.

Diſinitio, & Inſtitutio Extremæ Unctionis.

1. Inq. 1. Quid ſit Extrema unctio? R. Habere duplicem diſinitionem metaphyſicam, & phyſicam. Metaphyſica eſt: *Sacramentum novæ Legis inſtitutum a Chriſto Domino ad abſtergendas reliquias peccatorum confortando infirmum ſpe veniæ.* Phyſica eſt: *unctio hominis infirmi ſub præſcripta verborum forma.* Appellatur hoc Sacramentum *Unctio*, quia hæc eſt ejus materia proxima; *Extrema* autem, vel quia confertur in extremo vitæ conſtitutis, vel quia eſt poſtrema omnium unctionum, quibus ungitur homo viator in Eccleſia.

2. Inq. 2. An Extrema unctio ſit Sacramentum? R. Affirm. Ita eſt de fide definitum in *Trid. Seſſ.* 14. *cap.* 1. Ubi docemur eſse vere, & proprie Sacramentum inſtitutum a Chriſto Domino, & a Jacobo Apoſtolo poſtea in ſua canonica promulgatum. Et licet hæretici inaniter garriant Jacobum tribuere ejus effectum orationi Sacerdotum; pluresque requirere Sacerdotes Extremæ Unctionis Miniſtros: at falluntur, quia Apoſtolus requirit Unctionem ſimul cum oratione. Hujus autem ideo ſpecialiter meminit, quia eſt forma ejuſdem Sacramenti. Nec requirit neceſsario plures Sacerdotes prominiſtrando eodem Sacramento, ſed pro diverſis. Vel quia ex pluribus aptis poteſt eligi unus; admodum quo Chriſtus Luc. 17. *v.* 14. dixit leproſis: *oſtendite vos Sacerdotibus*, eſto ſufficeret uni ſe oſtendere. Non tamen contra valorem Sacramenti eſt miniſtrari ſimul a pluribus, ut infra patebit.

3. Inq. 3. Quando fuerit inſtitutum hoc Sacramentum? R. Non conſtare certo de tempore inſtitutionis. Probabilius putatur fuiſse inſtitutum poſt Reſurrectionem; quia hoc Sacramentum eſt completivum Pœnitentiæ. Hæc autem inſtituta fuit complete poſt Reſurrectionem *Joann.* 20.

4. Inq. 4. An Extrema Unctio ſit unum Sacramentum? R. affirm. Quia licet habeat diverſas Unctiones, & formas, omnes tamen ad unam adequatam ſignificationem ordinantur. Sicut ob eandem rationem unum adequatumSacramentum eſt Euchariſtia, eſto diverſis formis, & materiis proximis componatur. Nec valet ſi obiicias: unum Sacramentum ab uno Miniſtro perfici debere; ſed Extrema unctio a pluribus perfici valet ſaltem in neceſſitate: ergo non eſt unum Sacramentum. R. Enim, quod pluralitas Miniſtrorum non tollit unitatem Sacramenti, quia tamquam inſtrumenta operantur; mutatio autem, vel pluralitas inſtrumentorum non officit unitati operationis agentis principalis, ut cernitur in pictore, qui pluribus pennicillis eamdem imaginem perficit.

PUNCTUM II.

De Extrema Unctionis materia.

5. Inq. 1. Quæ ſit materia Extremæ Unctionis? R. Habere duplicem materiam. Remotam videlicet, & proximam. Materia remota eſt: *Oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum.* Materia proxima eſt: *Unctio infirmi in quibuſdam partibus corporis.* Hæc unctio debet fieri ſub forma Crucis, eſto non de neceſſitate Sacramenti. Item debet applicari regulariter digito pollice Sacerdotis, niſi tempore peſtis; tunc enim poteſt fieri media argentea, aut etiam lignea virga. Debet fieri ſub gravi in quinque ſenſibus, ſeu organis quinque ſenſuum, & in eorum defectu in partibus proximioribus.

6. In caſu valde urgenti ſufficit unica unctio ſub forma comprehendente omnes ſenſus: v.g. *Per iſtam ſanctam Unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum.* Imo in tali caſu ſufficit unum tantum oculum ungere. Unctio renum omittitur ob honeſtatem, & modeſtiam non ſolum in feminis, ſed & in viris. Unctio pedum debet fieri niſi

niſi ex conſuetudine regionis omittatur . Debet autem fieri in parte pedum ſuperiori ; in manibus vero in parte interiori , niſi Sacerdotibus, quibus facienda eſt in parte exteriori , quia eorum interior manuum pars jam antea eſt immediate conſecrata . Aliqui dicunt in caſu urgenti poſse ungi caput , e quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt , ſub prædicta forma generali. Verum hoc tantum eſt admittendum in caſu adeo raro ut ſolum vertex capitis appareret : ſecus enim ſaltem oculus aut alius ſenſus modo dicto ungendus eſt .

7. Objic. Cœcus a nativitate nunquam peccavit oculis , & idem eſt de aliis qui auditu , aut alio ſenſu ſemper caruere : erg. in eis non verificatur forma hujus Sacramenti , nec debet fieri unctio in parte proximiori tali organo . R. Verba formæ reſpectu talium eſse conditionalia quatenus eis deprecatur Miniſter quod Deus indulgeat, ſi quid forte ſaltem per deſiderium in illo genere infirmus deliquit .

8. Inq. 2. An Oleum infirmorum debeat eſſe benedictum præciſe ab Epiſcopo , vel ſufficiat benedictio Sacerdotis inferioris ? R. Ad valorem Sacramenti ſufficere quod ſit benedictum a Sacerdote unctionem miniſtrante . Ita conſtat ex uſu & praxi Eccleſiæ Orientalis , ubi ipſimet Sacerdotes benedicunt Oleum ad ungendos infirmos . Igitur ad valorem Sacramenti non requiritur neceſsario quod ſit benedictum ab Epiſcopo , ſed quod ſit benedictum ab Epiſcopo , vel ab alio Sacerdote . Verum in Eccleſia Latina ſemper invaluit praxis ungendi infirmos Oleo ab Epiſcopo benedicto , atque ita ſub gravi obſervari debet. Imo debet eſse benedictum eodem anno , veteri combuſto , ut præcipit Eccleſia , niſi neceſsitas excuſet . Verum ſi Oleo benedicto aliud non benedictum in minori quantitate miſceatur, totum evadit benedictum ; tamen ſecluſa neceſsitate graviter illicita eſset talis mixtio . Unde ex præcepto in Eccleſia Latina materia remota licita hujus Sacramenti eſt Oleum olivarum ab Epiſcopo eodem anno benedictum, ſeu conſecratum ſimplex : hoc eſt abſque mixtione alterius liquoris tum ante , tum poſt conſecrationem . Vid. Bened. XIV. *in Syn. lib.* 8. *cap.* 1.

PUNCTUM III.

De forma , & effectu Extremæ unctionis .

9. Inq. 1. Quæ ſit forma hujus Sacramenti? R. Eſse verba quibus dicitur : *Per iſtam ſanctam Unctionem , & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per viſum deliquiſti*; & ſic de aliis partibus . De eſsentia eſt exprimere partem, aut ſenſum , qui ungitur . Hæc autem forma exprimitur modo deprecativo , quia ſic docet Jacobus Apoſtolus faciendum *cap.* 5. dicens : *Infirmatur quis in vobis ? Inducat Presbyteros Eccleſiæ & orent ſuper eum , ungentes eum Oleo in nomine Domini* . Quidam aſseiunt validum fore Sacramentum collatum ſub hac forma : *ungo te Oleo ſancto* ut per ſuam miſericordiam indulgeat tibi Deus *quidquid deliquiſti per viſum &c.* quod valde probabile cenſeo ; ſalvatur enim in dictis verbis forma deprecatoria . At illicitum omnino eſt illa uti , quia incertum , aut dubium eſt illam eſse , validam .

10. Inq. 2. Quæ verba ſint eſsentialia in forma hujus Sacramenti ? R. Illa verba eſse eſsentialia , ex quorum defectu adeſt mutatio ſubſtantialis in ſenſu ejuſdem formæ . Unde ad ejus eſſentiam omnino requiruntur ſequentia verba : *Per iſtam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum* , aut ceteros ſenſus . Reliqua autem verba nempe *ſanctam & ſuam piiſſimam miſericordiam* , licet ſub gravi debeant exprimi , ſi aliquando omittantur , valet Sacramentum .

11. Inq. 3. Quis ſit effectus hujus Sacramenti ? R. Eſſe gratiam Sanctificantem afferentem jus ad auxilia , quibus infirmus muniatur contra tentationes inimici, & ægritudinis moleſtias. Hic eſt primarius effectus . Alius eſt mundare animam a peccatorum reliquiis , hoc eſt a tepore ad bona opera , & etiam a pœnis peccato debitis juxta recipientis diſpoſitionem . Pariter confortare infirmum ad exercitium patientiæ, reſignationis, ſpei, & fiduciæ in Deum; & ad repellendum timorem noxium , quo moribundi ſæpe anguntur. Alius effectus eſt communis Sacramentis vivorum , nempe remittere peccata venialia, & etiam per accidens mortalia , dum infirmus abſque obice bona fide illud ſuſcipit . Alius denique effectus ſecundarius hujus Sacramenti eſt ſalus corporis , ſi ita ad bonum animæ expediat. Non quidem per miraculum, ſed quadam virtute ſupernaturali , eſto ordinario modo , cauſas naturales adjuvante .

12. Inq. 4. An remittere peccata venialia ſit primarius effectus hujus Sacramenti ? R. neg. Quia nullum eſt Sacramentum primario inſtitutum ad remittenda peccata venialia . Unde cum in ejus forma poſtulatur a Deo ut indulgeat infirmo quidquid per ſenſus deliquit , non petitur primario remiſsio peccati , ſed remiſſio ejus reliquiarum , ut ſunt debilitas , tepor , anguſtia , ac torpor animæ , & pavor animi ; hæ enim inter alia dicuntur reliquiæ peccatorum , quæ eo magis moleſtant infirmum quo plus appropinquat ad hujus vitæ exitum . Petitur ergo primario ſubſidium & levamen infirmi ſpiritua le ; & ſi expediat etiam corporale . Ex conſe-

quenti vero petitur remiſſio peccatorum, ſi quæ adhuc gravent infirmum; quare dixit Jacobus: *& ſi in peccatis ſit remittentur ei*. Unde patet quod effectus primarius hujus Sacramenti non eſt remiſſio peccati, ſed reliquiarum peccati per gratiam ſanctificantem, & auxilia quibus illæ obterguntur; licet per accidens non ſemel cauſet etiam remiſſionem peccatorum, ut conformiter ad doctrinam Jacobi tradit D. Thom. *in Supp. q. 30. a. 1.*

PUNCTUM IV.

De Miniſtro Extremæ Unctionis.

13. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Extremæ Unctionis? R. Ad licitum eſſe Parochum, vel quemlibet Sacerdotem ex ejus licentia: quia ejus miniſtratio eſt actus juriſdictionis pertinens ad munus Paſtoris. Igitur ſolus Paſtor, vel alius ex ejus conſenſu aut defectu poteſt licite miniſtrare hoc Sacramentum. At ad validum omnis Presbyter eſt ejus Miniſter, ut conſtat ex loco laudato S. Jacobi. Imo quilibet Sacerdos degradatus, ſeu excommunicatus ſufficit ad validum, ut communiter docent Theologi; quia licet ſit actus juriſdictionis, hæc ad valorem Sacramenti non requiritur, ut liquet in Sacerdote ſimplici ſine licentia Parochi illud miniſtrante. Sufficit licentia Parochi rationabiliter præſumpta, ut licite miniſtretur, ut ſi ille abſit, vel commode non poſſit, vel ex alia cauſa juſta probabiliter eidem grata.

14. Clementin. *l. de privileg.* imponitur excommunicatio major Pontifici reſervata religioſis exemptis, qui ſine licentia Parochi Extremam Unctionem ſæcularibus adminiſtrant. Quod non intelligitur abſente Parocho & neceſsitate urgente, ſed quando pro libito ſine conſenſu Parochi ad illam miniſtrandam ſe intromittunt. Profecto inſanum, aut nimis ſtultum putarem Regularem, qui dictam cenſuram incurreret; ſicut illum, qui peccaret circa objectum, quod aliqua utilitate, aut delectatione non allicit, ſed potius ſui errore, & diſplicentia retrahit. Regulares hoc, & alia Sacramenta libere miniſtrare valent ſuis famulis domeſticis, & continuis commenſalibus; non vero advenis, qui in eorum Conventibus infirmantur, ex declarat. *Sac. Cong. Concil. 27. Sept.* 1670.

15. Inq. 2. An plures Sacerdotes poſsint ſimul miniſtrare hoc Sacramentum? R. Poſſe valide, dummodo quiſque proferat formam correſpondentem ſenſui, quem ungit. Peccarent tamen graviſsime, niſi in caſu urgenti, ſic miniſtrando; quia in Eccleſia Latina, ſecluſa neceſsitate, ab uno ſolo Miniſtro debet perfici Sacramentum, ut in Rituali præſcribitur. Laudabile tamen foret quod dum unctio miniſtratur aſsiſterent plures Sacerdotes, vel viri probi, ut ſua oratione ad pleniorem effectum Sacramenti adjuvarent. Sic fit regulariter in Monaſteriis, in quibus tota Communitas ad hunc piiſsimum finem in cella infirmi, vel prope eam devote congregatur. In Eccleſia Græca ſeptem Sacerdotes, vel ſaltem tres ad hoc Sacramentum miniſtrandum conveniunt; debent tamen ſinguli pronuntiare formam reſpondentem unctioni, quam peragunt. Vid. Bened. XIV. *ubi ſup. lib. 8. c. 4. n. 4.*

16. Inq. 3. An Parochus teneatur miniſtrare ſuis ovibus hoc Sacramentum? R. Teneri ſub gravi ex juſtitia etiam illis, qui alia Sacramenta receperunt: quia debent miniſtrare eis non ſolum neceſſaria, ſed etiam valde utilia Sacramenta. Unde ad id tenetur etiam tempore peſtis adhibitis præcautionibus & antidotis opportunis. Nec valet fugere etiam relinquendo alium Sacerdotem, qui ſuppleat; alias non paſtor, ſed mercenarius proderetur. Idem eſt ſi peſte infecti etiam receptis aliis Sacramentis hoc petant. Verum ſi illud petant, & Parochus neceſſarius eſt pro aliis Sacramentis ceteris infectis miniſtrandis, non tenetur cum periculo vitæ illud eis miniſtrare. Tunc enim cum præcautiones non ſufficiant, & aliunde ceterorum animæ periclitentur, utilitas communis particulari præferenda eſt. Sacerdos non Parochus ex caritate tenetur hoc Sacramentum miniſtrare in defectu Parochi. In omni autem illud miniſtrante exigitur ſtatus gratiæ, prout dictum de adminiſtratione Sacramentorum, quæ poſtulant Miniſtrum Ordinis.

17. Inq. 4. Quæ obſervare debeat Miniſter hujus Sacramenti? R. Debere obſervare cæremonias conſuetas & recitare omnia præſcripta in Rituali. Verum ſi neceſsitas urgeat poteſt illud miniſtrare ſine Miniſtro omiſsis etiam precibus antecedentibus, quando adeſt periculum, vel quod infirmus illico decedat, vel quod ex detentione Miniſtro contagium immineat.

PUNCTUM V.

De ſubjecto Extremæ Unctionis, & de obligatione illam recipiendi.

18. Inq. 1. Quis ſit ſubjectum capax Extremæ Unctionis? R. Eſt homo viator baptizatus, & adultus, qui periculoſe infirmatur. Non enim poteſt miniſtrari omnibus in articulo mortis conſtitutis, ut ſunt belligerantes, navigantes, ſententia capitis mulctati, & ſimiles, ſed illis, quibus ex morbo imminet mors juxta judicium peritorum. Nec miniſtrari debet omni infirmo graviter ægrotanti, ſed illis, qui probabiliter in

mortis

mortis periculo ſunt conſtituti. Ideo enim appellatur Oleum infirmorum, ſeu exeuntium. At non eſt expectandum, quod infirmus ſit in extremo agone, aut jam ſenſibus deſtitutus, ut olim fiebat alicubi ex errore, quod ſi quis ſuſcepta Extrema Unctione convaleſceret, non poſſet amplius nubere, nec uti copula conjugali, nec carnes edere, nec diſcalceatus incedere. Hi errores penitus jam infumum abiere, ut par erat; ideo miniſtrari debet hoc Sacramentum dum infirmus valeat illud devote, & reverenter recipere, ut ſic ejus effectus plenius poſſit obtinere. Apud Græcos etiam ſanis miniſtratur Extrema Unctio, ut quædam cœremonia ſacra ait Benedict. XIV. *in Synod. lib. 8. c. 5. n. 5.* Subjectum pro hoc Sacramento recipiendo debet eſſe in gratia, quia eſt Sacramentum vivorum.

19. Inq. 2. Unde proveniat fideles alia Sacramenta lætanter recipere, ad hujus vero nuntium tremere, & formidare? Reſpondet Concina in præſenti hoc non aliunde provenire, niſi *ex Parochorum negligentia, atque ſocordia*. Sed vere fallitur dum Parochos ſic de more ſolita libertate objurgat. Quia licet Parochi debeant exponere ovibus utilitatem hujus Sacramenti, aliunde provenit timor illud recipiendi. Omnes fideles credunt ejus utilitatem, & tamen tremunt. Viri docti illam penitius ſciunt, & adhuc timent, quod ipſis etiam Parochis forte accidit. Erg. non provenit ſolum ex ſocordia Parochorum talis timor.

20. Provenit igitur principaliter ex eo quod *nolumus expoliari, ſed ſuperindui*. Provenit ex eo quod eſt Oleum exeuntium; ex eo quod eſt unctio poſtrema, & ultimum remedium, quo Eccleſia juvat fideles. Propinquitas mortis naturaliter contriſtat; *omnium enim terribilium terribilior eſt mors*. Unde cum noſcant fideles nuntium Extremæ Unctionis eſſe nuntium propinquæ mortis, contriſtantur, timent, & formidant naturaliter. En vera cauſa inter alias differentiæ, quin ſocordia Parochorum adeo vocitetur. Suſcipere lætanter nuntium mortis non eſt opus naturæ, ſed gratiæ; imo gratiæ valde ſpecialis. Nec eſt negotium principale libenter mori, ſed bene mori.

21. Ex dictis infertur 1. Infantes, & perpetuo amentes non eſſe capaces hujus Sacramenti: quia nullam reliquiam peccatorum abſtergendam habent. Illis vero qui aliquando fuerunt compotes uſu rationis miniſtrari debet, niſi conſtet illum in actuali peccato amiſiſſe. Illis pariter, qui ſenſibus repente deſtituuntur miniſtrandum eſt, niſi, ut diximus, in peccato actuali eſſent ſenſibus privati. In eodem periculo ſemel tantum eſt miniſtrandum. Verum ſi in longa infirmitate dubitetur, an ex primo periculo convaluerit & in aliud inciderit, poteſt quam optime iterari. Pariter in dubio, an quis jam mortuus ſit, vel adhuc vivat, miniſtrari debet ſub conditione; quia licet Sacramenta non ſint inſtituta pro mortuis, quaudiu dubitetur an vivat, ſubveniendum eſt proximo omni modo poſſibili.

22. Infertur 2. Beatiſſ. Virg. non recipiſſe hoc Sacramentum; tum quia cum ſit completivum Pœnitentiæ, & hanc non receperit Sanctiſſima Virgo, neque ejus completivum ſuſcepiſſe aſſeri valet. Tum quia ejus puriſſima anima non indigebat effectibus Extremæ Unctionis. Tum quia non conſtat Beat. Virg. mortuam fuiſſe ex infirmitate; ſed potius piiſſime creditur in altiſſima contemplatione, ac extaſi elevatam ex impetu & incendio amoris divini ſuam ſanctiſſimam animam ex hac mortali vita dulciter tranſiſſe ad cæleſtia Regna.

23. Inq. 3. An detur obligatio gravis hoc Sacramentum recipiendi? R. Sententiam communem etiam inter Diſcipulos D. Thomæ negare: quia hoc Sacramentum licet ſit valde utile, non tamen eſt neceſſarium. Nemo autem ſaltem ſub gravi tenetur adhibere media non neceſſaria ad ſalutem. Ideo receptis aliis Sacramentis, ac ſecluſo ſcandalo, & contemptu non obligat ſub gravi ejus receptio; quidquid conſuetis proclamationibus quidam de more falſam appellet communem ſententiam, quin ad id promat ſufficiens fundamentum. Aliud eſt quod infirmus illud ſponte omittens graviter peccaret, quia vix poteſt omitti voluntarie ſine ſcandalo, & contemptu interpretativo: his tamen ſecluſis hoc Sacramentum non eſt *de neceſſitate ſalutis* ut ait D. Thom. *in Supplem. q. 29. a. 3. ad 1*

TRACTATUS TRIGESIMUS

De Sacramento Ordinis.

NOmen Ordinis generaliter accipi ſolet pro partium diſpoſitione, aut pro ſtatuum diverſitate. Verum in præſenti tractatu ſolum accipitur pro quodam gradu Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, & pro ſexto Novæ Legis Sacramento.

CAPUT I.

De Sacramento Ordinis in communi.

AGendum nobis eſt hoc primo capite de Orne in communi; acturi in ſecundo de Ordinibus in particulari. Sed ante omnia quædam de prima Tonſura ſunt prælibanda.

PUNCTUM I.

De prima Tonſura.

1. Inq. 1. Quid ſit prima Tonſura? R. Eſt: *diſpoſitio ad Ordines recipiendos*. Ipſa non eſt Ordo ſed diſpoſitio ad Ordines. Unde verba prolata ab Epiſcopo, & actus tondendi capillos non ſunt proprie materia, & forma tonſuræ, ſed cœremoniæ præſcriptæ ab Eccleſia; ſicut etiam Candidatum induere ſuperpelliceo. Sic autem appellari illam veſtem dicunt aliqui fortaſſe quia antiquitus ſuper imponebatur pellibus, quibus priſci veſtiri conſueverunt. Hujuſmodi actionibus denotatur in primis Tonſuratum mutare ſtatum, diſcernique a ceteris ſæcularibus.

2. Deinde capillorum reſciſsio indicat eum debere reſecare humanas appetitiones cum omnibus pompis, fauſtibus, & curis terrenis, ut ab his ſegregatus valeat in ſtatu Clericali Deo ſervite, & ſe diſponere melius ad ordines recipiendos. Quod ſignificat ipſa vox græca *Clericus*, ideſt *Sors* innuens tonſuratum eſſe dicatum divino Cultui abſque alia ſorte, aut hæreditate præter Deum. Inſuper tonſuratio capillorum in figura circulari ſignificat, vel coronam Chriſti ſpineam, vel ſtatus Clericalis perfectionem, vel dignitatem Regalis Sacerdotii, ad quam diſponit tonſura. Dicitur autem prima tonſura, quia præcedit alias, quæ in ſuſceptione ordinum fiunt, ampliando in quolibet ordine capitis coronam.

3. Inq. 2. Quomodo diſponat ad ordines prima Tonſura? R. Tripliciter diſponere. 1. Per ſtatus mutationem; quatenus tonſuram recipiens tranſit a ſtatu ſæculari ad Clericalem, & appropinquat Ordinum dignitati. 2. Per majorem inſtructionem circa res Eccleſiaſticas. Tonſuratus enim aſſiſtens proximius Altari, functionibuſque Eccleſiaſticis diſponitur ad eas aptius congruo tempore peragendas. 3. Per vitam honeſtiorem, quam Tonſuratus profiteri incipit animo peculiarius ſe Deo mancipandi. Qua ratione tonſura merito dicitur ſe habere ad ordines ſicut novitiatus ad profeſſionem. In Jure Canonico Tonſuratus appellatur *Pſalmiſta*, quia ejus officium eſt canere Pſalmos in Choro, vel Eccleſia. Unde Epiſcopus jubet illi recitare ſeptem Pſalmos Pœnitentiales; ad illos tamen juxta plures non tenetur ſub gravi.

4. Inq 3. Quem finem, ſeu animum habere debeat Tonſuram accipiens? R. finem ejus unicum, vel ſaltem principalem debere eſſe perfectius Deo ſervire in ſtatu clericali. Si quis illam reciperet ex fine, aut animo obtinendi Beneficium, vel declinandi forum ſæculare, vel deſerendi ſtatum clericalem, valida, ſed graviter illicita eſſet ejus Tonſura. Nam aliud eſt tonſuratum deſerere ſuum ſtatum ex aliqua cauſa, vel etiam mutare animum decurſu temporis; aliud accipere ſtatum cum tali animo, in quo nequit non adeſſe fictio gravis. Unde Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.*4. *de reform.* ſevere prohibet prima tonſura initiari illi, *qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint quique legere & ſcribere neſciunt, & de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis Judicis fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent hoc vitæ genus elegiſſe*. Unde qui Confirmatus non eſt, aut ignorat rudimenta fidei, vel neſcit legere & ſcribere, aut non accedit animo Deo ſerviendi, valide, ſed illicite, & probabilius graviter, accipit tonſuram: quod de ordinibus minoribus potiori ratione eſt tenendum.

5. Inq. 5. An prima tonſura cauſet gratiam; vel producat aliquem effectum? R. Quod cum non ſit ordo, aut Sacramentum, nec per ſe cauſat gratiam, nec imprimit caracterem, per quod differt ab ordinibus. Nihilominus per illam cæremoniam excitari valet tonſuratus ad novum ſtatum ſervide proſequendum, & ad perfectius ſerviendum Deo; & ſic, ſi in gratia eſt, mereri ejus augmentum. Pro foro externo producit tonſura tres effectus, nempe conſtituere tonſuratum in ſtatu clericali, præbendo ei jus eundi inter alias Clericos in functionibus Eccle-

Eccleſiaſticis, & facere illum capacem beneficii Eccleſiaſtici, & participem triplicis privilegii fori, Canonis, & exemptionis a gabellis, vel tributis.

6. Inq. 5. Quid requiratur, ut tonſuratus fruatur hujuſmodi privilegiis? R. quod privilegio Canonis ſufficit quod permaneat in ſtatu Clericali, quin redeat ad laicalem per matrimonium, aut alio modo. Ad fruendum vero privilegio fori requiritur, vel quod ſit ordinatus in ſacris, vel quod Beneficium Eccleſiaſticum habeat, vel ſaltem portet tonſuram, & habitum Clericalem, & quod alicui Eccleſiæ ſit adſcriptus, & ſerviat ex mandato Epiſcopi, vel ſtudiis vacet in aliqua univerſitate. Nota perpetrantem duo homicidia privari privilegio fori, & Canonis ex Conſtit. *Alias*. a Bened. XIV. edita 24. *Januar*. 1744.

7. Inq. 6. Quid requiratur, ut quis valide, & licite recipiat tonſuram? R. Ad validum ſolum requiri, quod ſit vir, & baptizatus; nam parvulis poteſt etiam conferri valide ab Epiſcopo, eſto peccaret graviter. Ad licitum autem requiruntur decem conditiones. 1. Quod ſit vir 2. Quod habeat ſaltem ſeptem annos & uſum rationis. 3. Quod ſciat rudimenta fidei; legere, ac ſcribere. 4. Quod ſit Confirmatus. 5. Quod ſit legittimus, vel ut talis habitus, & cognitus. 6. Quod non ſit Neophitus. 7. Quod ſit immunis a cenſura, & irregularitate. 8. Quod accedat animo ſerviendi melius Deo in ſtatu Clericali. 9. Quod a proprio Epiſcopo, vel ab alio de ejus conſenſu tonſuretur. 10. Quod ſit indutus habitu clericali. Non requiritur quod tonſuratus confiteatur, aut recipiat Communionem eodem die; eſto quippe hoc ſit laudabile, & expediat recipere tonſuram in ſtatu gratiæ; tamen eam recipiens in peccato, non peccaret graviter. Poteſt tonſura recipi quovis die, & quacumque hora, qua Epiſcopus, vel alii facultate conferendi gaudentes, miniſtrare velint. Nota denique Apoſtolos inſtituiſſe primam tonſuram, & juxta quoſdam primus omnium illam inſtituit D. Petrus in memoriam Coronæ ſpineæ Domini noſtri.

PUNCTUM II.

De Ordinibus in communi.

8. Inq. 1. Quid ſit Ordo? R. Eſt: *Signaculum quoddam Eccleſiæ, quo ſpiritualis poteſtas tribuitur ordinato in ordine ad Euchariſtiam*. Vel reſpondeas habere duplicem definitionem methaphyſicam, & phyſicam. Methaphyſica eſt: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ*. Phyſica eſt: *Traditio, & acceptio materiæ, in qua talis ordo debet exerceri ſub præſcripta verborum forma*. Ordinem eſſe Sacramentum conſtat tum ex tradita definitione, tum ex Trid. *ſeſſ* 23. *c*. 1. *& Can*. 3. tum ex ratione: quia ad Sacramentum tria requiruntur, nempe ſignum ſenſibile, inſtitutio Chriſti, & promiſſio gratiæ rite ſuſcipientibus, ſed hæc tria adſunt in ordine, ut ſe patet erg. ordo eſt vere Sacramentum.

9. Inq. 2. Quando inſtituit Chriſtus hoc Sacramentum? R. illud inſtituiſſe in nocte cœnæ quando dixit: *hoc facite in meam commemorationem*. Tunc inſtituit expreſſe Sacerdotium. Diaconatum inſtituit quando Diſcipulis ſuum corpus, & ſanguinem diſtribuit. Subdiaconatum inſtituit quando præparavit materiam pro Euchariſtia conficienda; vel juxta alios quando lavit pedes Diſcipulorum: Ordines minores vel inſtituit in eadem nocte juxta quoſdam, vel antea temporibus infra deſignandis, ut ſic per eos tamquam per quoſdam gradus congruos aſcenderetur ad Sacerdotium relinquendo Eccleſiæ poteſtatem determinandi materiam & formam in individuo quibus opportune poteſtas in quolibet ordine tradita ſignificaretur. Hinc Eccleſia Græca differt a Latina in quibuſdam modis materiæ & formæ Ordinum, & aliorum Sacramentorum. Differt inquam materialiter, non formaliter, quia utraque convenit in ſignificatione poteſtatis traditæ, & gratiæ, quæ per quodlibet Sacramentum confertur.

10. Inq 3. Quot ſint ordines, & an omnes ſint Sacramenta? R. Ordines eſſe ſeptem. Tres majores nempe Sacerdotium, Diaconatum, & ſub Diaconatum; & quatuor minores, nimirum Acolythatum, Exorciſtatum, Lectoratum, & Oſtiariatum. Omnes & ſinguli ſunt vera Sacramenta, quia omnes, & ſinguli habent propriam materiam, & formam, tribuunt peculiarem poteſtatem, producunt proprium caracterem, & cauſant ſpecialem gratiam.

11. Objic. 1. Tonſura eſt ordo, cum tribuat poteſtatem canendi in Choro, & alia privilegia laicis non conceſſa. 2. Epiſcopatus eſt ordo cum conferat poteſtatem ordinandi, & alias quibus carent reliqui Sacerdotes: ergo ordines ſunt plures quam ſeptem.

12. R. ad 1. Quod tonſura non eſt ordo, ſed præparatio ad ordines; non enim cauſat gratiam ex opere operato, nec habet proprie materiam & formam, ut dictum eſt. Confert tamen quamdam poteſtatem ſupra laicos, quia incipit ingredi Sanctuarium, & adſcribi militiæ clericali. Unde fruitur privilegiis clericorum ſicut Novitius gaudet privilegiis Profeſſorum.

13. R. ad 2. Epiſcopatum eſſe verum Ordinem; non autem diſtinctum a Sacerdotio, nec imprimit caracterem diſtinctum realiter, ſed mo-

modaliter; Nam in Epiſcopatu additur caracteri Sacerdotali novus modus, virtute cujus valet Epiſcopus ordinare, & perficere alia omnia, quæ non poſſunt ceteri Saterdotes illo modo ſupradicto carentes. Unde in Epiſcopatu datur etiam peculiaris gratia ſimul cum modo addito. Ideo debet conferri, & recipi in ſtatu gratiæ; alias tam conferens, quam recipiens hanc conſecrationem in peccato gravis culpæ reus evaderet. Igitur Epiſcopatus non eſt ordo diſtinctus a Sacerdotio, ſed idem cum novo modo, & complementum Sacerdotii. Quare qui aſſumitur ad Epiſcopatum ante Sacerdotium debet prius ordinari Sacerdos, & poſtea conſecrari Epiſcopus; alias nequiret valide conferre Ordines, conſecrare Calices, nec obire aliquod munus Epiſcopale ad exercitium ordinis expectans.

14. Objic. 3. Si quilibet ordo eſt Sacramentum erunt in Eccleſia pluſquam ſeptem Sacramenta; hoc eſt falſum: ergo ſinguli Ordines non ſunt Sacramenta. R. Omnes Ordines eſſe unum Sacramentum adequatum, eſto quilibet ſit Sacramentum; quia omnes ſunt unum unitate ordinis ſeu habitudinis unius ad alium, & omnium ad unum, nempe ad Sacerdotium ad cujus completam conſtitutionem omnes ordinantur. Nota quod Epiſcopatus, Præsbyteratus, & Diaconatus appellantur *ordines hierarchici*.

15. Inq. 4. An qui reciperet ordinem Sacerdotii aliis inferioribus non receptis maneret verus Sacerdos? R. affirm. Quia receptio aliorum ordinum non requiritur ad validum, ſed ad licitum; ob rationem appoſitam num. præc. quia videlicet quilibet ordo diſtinguitur realiter ab aliis & eſt diſtinctum Sacramentum. Ordinatus autem ſcienter per ſaltum manet ipſo facto ſuſpenſus ab exercitio ordinis ſuſcepti, ita ut ſi ordinem ſic receptum exerceat, incurrat irregularitatem Papæ reſervatam. Si non miniſtravit in ordine per ſaltum ſuſcepto, valet ab Epiſcopo abſolvi a ſuſpenſione.

16. Inq. 5. An ad validam ordinationem neceſſarius ſit conſenſus ordinandi? Hanc quæſtionem totidem verbis excitat Concina, & reſpondet: *affirmant omnes*. Sed fallitur. Vix enim unus affirmat univerſaliter, quia alias parvuli non poſſent valide ordinari. Igitur ad validam ordinationem abſolute non requiritur conſenſus ordinandi, niſi in adultis, ut dictum eſt ſupra de Baptiſmo. Imo ut adulti valide ordinentur, aut baptizentur ſufficit quod non contradicant ut habetur in textu Cap. *Majores* laudato contra ſuam univerſalem poſitionem ab ipſo Concina *lib. 1. diſſ. 2. de ord. cap. 9. n. ult.*

PUNCTUM III.

De materia, forma, & effectu Ordinum.

17. Inq. 1. Quæ ſit materia & forma ordinum in communi? R. Quod materia eſt duplex, nempe remota & proxima. Remota eſt illa materia, quæ ordinando traditur ab Epiſcopo. Proxima vero eſt ipſa traditio, & acceptio materiæ cujuſcumque ordinis. Forma ſunt verba, quibus ſignificatur poteſtas, quæ illi per talem ordinem confertur. Hæc forma per verba modi imperativi profertur; in quo diſtinguitur forma hujus Sacramenti a forma aliorum Sacramentorum; in his enim primario confertur gratia, quia tendunt ad perfectionem & utilitatem recipientis: Sacramentum autem ordinis, licet conferat gratiam, principalius tamen perficit ſubjectum in ordine ad alios. Unde primario præbet poteſtatem, qua ordinatus conſtituitur Miniſter publicus ad cæterorum utilitatem & regimen, ideoque non eſt opus ut illius forma ſignificet gratiam, ſed poteſtatem quam communicat. Quamvis Eccleſia Greca utatur diſtincta materia & forma in Presbyteratu, & Diaconatu; convenit tamen in earum ſignificatione, quæ de formali ſe habet ad Sacramentum ut punct. præc. dictum eſt.

18. Inq. 2. An contactus phyſicus materiæ ſit neceſſarius ad valorem ordinis? R. Quod ſententia communis affirmat; ita ut ordo ſuſceptus cum ſolo contactu morali materiæ debeat iterari juxta omnes ſub conditione. Nam ſententia negans requiri contactum phyſicum & ſufficere moralem probabilis eſt: ideoque talis ordo repeti debet, non abſolute ſed ſub conditione. Peccaret igitur graviter non apponens de liberate contactum phyſicum, quia ageret contra præceptum non ſequendi in materia Sacramentorum opinionem probabilem relicta tutiori.

19. Non tamen requiritur contactus immediatus, ſed ſufficit mediatus; ut ſi medio aliquo velo, panno, aut Chirotheca tangeretur materia. Nam ille contactus requiritur & ſufficit quo verificatur ſuſcipientem rem, vere eam accipere. Nec requiritur tangere totam materiam; ſed ſufficit ſi tangatur una contenta in alia, ut vinum in calice. Verum licet juxta quoſdam idem ſit de patena, & hoſtia, quæ tacto calice ſupra quem porriguntur, tangi ſufficienter videntur; nihilominus curandum eſt ad repellendos ſcrupulos, quod extremis digitis tangantur. Pariter non requiritur conjunctio phyſica inter contactum materiæ, & prolationem formæ; ſuf-

ſufficit enim conjunctio moralis prout dictum eſt in tract. de Sacram. in genere. In ordinibus majoribus ab eodem, qui tradit materiam, debet proferri forma; in minoribus autem poteſt ab uno tradi materia, & ab alio proferri forma ex uſu, & præſcripto Eccleſiæ. Tangens materiam media manu, aut digitis alterius ordinandi ſimul cum eo, manet ordinatus, quia phyſicus adeſt contactus mediatus.

20. Inq. 3. Qualis ſit effectus Sacramenti Ordinis? R. Tres numerari ejus effectus. Nempe *gratia ſanctificans*, *gratia Sacramentalis*, & *caracter*. Alii duos tantum effectus deſignant, ſed in duobus iſtis tres illi comprehenduntur. Quoniam certum eſt quod ſingulis Sacramentis præter ſanctificantem correſpondet gratia Sacramentalis ſeu jus ad auxilia opportuna ad finem cujuſcumque Sacramenti conſequendum. Unde omnes conveniunt in eo, quod per ordinem cauſatur non ſolum gratia ſanctificans & character, ſed & gratia Sacramentalis, quæ dicitur quædam amplior gratia ſeu *gratiæ plenitudo*, qua ordinatus elevatur ſupra alios, & inſignitur ad rite ordinis munia obeunda. Quamvis quis ordinaretur in lethali reciperet characterem, & gratiam Sacramentalem, hoc eſt jus ad auxilia, quia tam jus quam character ſunt velut *gratiæ gratis datæ*, quæ in peccatore recipi poſſunt. Character unius ordinis differt realiter a charactere alterius, ut diximus *tract.* 22. *a num.* 75.

21. Inq. 4. An qui ordinatus non eſt poſſit exercere miniſteria Ordinum? R. Sub diſtinctione. Nam miniſteria Ordinum minorum poſſunt a Laicis exerceri valide: imo ſæpe etiam licite, ut patet de Acholytis, & Oſtiariis. Nec inde inferas ſuperfluos eſſe tales ordines, quia convenientes ſunt in Eccleſia, non ut fiant eorum miniſteria utcumque, ſed ut fiant aptius & melius a Miniſtris publice deputatis ab Eccleſia. Miniſteria Diaconatus, & ſub Diaconatus valent exerceri a non habentibus tales ordines valide; non vero licite. Peccaret enim graviter illa ſine ordine reſpectivo exercens in Miſſa ſolemni, & fieret reus excommunicationis ferendæ & irregularitatis ipſo facto. At cantans Epiſtolam ſine manipulo non exerceret ſolemniter Miniſterium ſub Diaconatus. Tandem nullus poteſt exercere adhuc valide miniſteria Sacerdotis, aut Epiſcopi ſine Sacerdotio, aut Epiſcopatu; imo graviſſimis pœnis fit obnoxius non Sacerdos attentans dicere Miſſam, aut abſolvere.

PUNCTUM IV.

De Miniſtro Ordinum.

22. Inq. 1. Quis ſit Miniſter Sacramenti Ordinis? R. Quod Miniſter Ordinarius eſt ſolus Epiſcopus conſecratus, qui eſto ſit vitandus, ſchiſmaticus, hæreticus, aut degradatus valide poteſt ordinare; ſicut valide poteſt panem, & vinum Conſecrare. Quia ordinare eſt munus characteris, & poteſtatis Epiſcopalis indelebilis. Miniſter autem ordinis delegatus poteſt eſſe quilibet Sacerdos pro minoribus ordinibus, & etiam pro ſubdiaconatu ex commiſſione Papæ. Abbates Mitrati poſſunt conferre Tonſuram, & quatuor minores ordines propriis ſubditis regularibus. Abbates autem ſeculares non gaudent ad hoc facultate.

23. Obiic. *In cap. Quamvis* prohibetur Chorepiſcopis conſecrare Presbyteros, Diaconos, aut Virgines: ergo non omnis Epiſcopus eſt Miniſter ordinarius Ordinum. R. Chorepiſcopos fuiſſe olim in duplici differentia. Alii quippe non erant vere Epiſcopi, ſed Coadjutores Epiſcoporum loco ſeptuaginta duorum Diſcipulorum aſſignati. Et iſti nullum Ordinem conferre valebant. Alii vero Corepiſcopi vere erant Epiſcopi, ſed abſque propria Diœceſi, ut nunc ſunt auxiliares, & titulares; & iſti licet valide poſſunt ordinare, non tamen licite, niſi ex commiſſione Epiſcopi Diœceſani. Vide Bened. XIV. *in Syn. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 6.

24. Inq. 2. Quos poſſit Epiſcopus licite ordinare? R. Plura ad id requiri. Inter alia autem requiritur, quod ordinandus ſit ejus ſubditus ratione *originis*, *domicilii*, aut *beneficii*, vel *familiaritatis*, ſeu *ſeu ſervitii continui triennalis* ſub conditione, quod ei ſaltem intra menſem ab ordinatione conferat beneficium Eccleſiaſticum. Hæc facultas ordinandi proprios familiares non conceditur Epiſcopis titularibus. Inſuper valet ordinare exteros cum dimiſſoriis proprii Epiſcopi, & Regulares ſuæ Diœceſis cum litteris ſuorum ſuperiorum, ac etiam extraneos cum dictis litteris, & atteſtatione fidem faciente, quod Epiſcopus eorum Diœceſanus non celebrat ordines. In dimiſſoriis ab Epiſcopo, vel Sede Vacante expeditis quatuor conditiones ſunt exprimendæ. 1. Examen legitimum cum approbatione. 2. Cauſa, ob quam in propria Diœceſi ordines non celebrantur. 3. Ordines, ad quod ſuſcipiendos dimiſſoriæ expediuntur, 4. Facultas illos recipiendi vel a tali, vel a quolibet Catholico Epiſcopo. Hæc autem facultas non expirat morte concedentis, ſeu mutatione ſedis vacantis, quia eſt gratia facta.

25. Inq. 3. An Epiſcopus exterum ordinaturus poſſit eum examinare, eſto admittat dimiſſorias pro ejus ordinatione? R. Non teneri, ſed poſſe. Niſi ſit Epiſcopus Auxiliaris; tunc enim nec tenetur, nec poteſt. Valebit tamen hic ab illius ordinatione abſtinere, ſi ex juſta cauſa id expediens judicaverit; ut ex variis declarationibus Sac. Congr. tradit Bened. XIV. *in Syn. lib.* 12. *cap.* 8. *n.* 7.

26. Inq. 4. Quis poſſit expedire dimiſſorias? R. Poſſe in primis Epiſcopum pro ſuis ſubditis. Item valet eas concedere Vicarius Sedis vacantis, tranſacto anno vacationis; & etiam intra annum ob Eccleſiæ alicujus neceſſitatem; vel ordinis jam ſuſcepti indigentiam. Prælati Regulares poſſunt etiam concedere dimiſſorias propriis ſubditis directas ad Epiſcopum Diœceſanum, vel iſto ordines non celebrante, ad alium Epicopum.

27. Inq 5. A quo Epiſcopo Regulares ordinari poſſint? R. Suſcipere debere ordines ab Epiſcopo loci, in quo degunt. Unde Superiores Regularium Ordinandorum debent dirigere dimiſſorias ad Epiſcopum Diœceſanum. Si autem degant in territorio nullius Diœceſis debent eas dirigere ad Epiſcopum viciniorerem. Hoc autem, vel proprio Epiſcopo ordines non celebrante poſſunt eas dirigere ad quemvis alium Epiſcopum. Sed Regulares ab alieno Epiſcopo ordinandi præter dimiſſorias debent exhibere teſtimonium authenticum Vicarii generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii Diœceſani, in quo conſtet ipſum a Diœceſi abeſſe, aut ordines pro tunc non celebrare. Caveant autem omnino Superiores Regularium, ne fraudulenter in his ſe gerant, differendo de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum ad tempus abſentiæ Epiſcopi, vel non celebrationis ordinum in propria Diœceſi. Tum quia fraus ab omnibus vitari debet, & omnes dedecet maxime viros ſpirituales. Tum quia fraudes Regularium, etiam ſi ſolum in ſuſpicione maneant, plurimum proclamantur. At in caſu abſentiæ Epiſcopi Diœceſani, vel non celebrationis ordinum, non tenentur Regulares ab eo exquirere dimiſſorias, ſed ſufficiunt dimiſſoriæ ſuorum ſuperiorum cum prædicto teſtimonio.

28. Inq. 6. Quas pœnas incurrant Regulares in prædictis deficientes? R. Superiores Regularium dantes dimiſſorias ad alium Epiſcopum relicto Diœceſano præſente, & ordines celebrante; vel abſente, aut ordines non celebrante, de hoc non exhibentes teſtimonium prout ſupra, incurrere ipſo facto pœnas privationis officii, vel Dignitatis, ac vocis activæ, & paſſivæ, & alias arbitrio Pontificis. Ipſi autem ordinati ſupradictis non ſervatis pœnam ſuſpenſionis. Epiſcopus ordinans exterum ſine dimiſſoriis legitimis, aut Regularem alienæ Diœceſis ſine memorato teſtimonio, manet per annum ſuſpenſus ab ordinibus conferendis. Omnia conſtant ex conſtit. *Impoſiti nobis* aliarum confirmativa edita a Bened. XIV. die 27. Februar. 1747.

29. Inq. 7. Ubi, & quando Epiſcopus debeat ordines celebrare? R. Non poſſe Epiſcopum in aliena Diœceſi ordines celebrare ſub gravi culpa, & ſub pœna ſuſpenſionis *ipſo facto* a Pontificalibus: & ab exercitio ordinis ſic ſuſcepti maneret etiam ſuſpenſus ſic ordinatus. Niſi id faceret de conſenſu expreſſo Epiſcopi Territorii, quo interveniente non intelligitur prohibitio exercitii Pontificalium in alieno territorio, a jure Epiſcopis injuncta. Ordines debent celebrari in Eccleſia; vel cum cauſa in ſacello Epiſcopali, & intra Miſſam, præſertim ordines majores: graviter enim illicita, eſto valida, eſſet ordinum majorum collatio extra Miſſam. Epiſcopus initians aliquem ante ſeptennium prima Tonſura incurrit ſuſpenſionem per annum ab ejus collatione. *Ex cap. nulluſ. de temp. Ord in* 6. Item ſi abſque teſtimonio proprii Ordinarii alicui ordines confert ſuſpenditur per annum. *Ex Trident. Seſſ.* 23. *cap.* 8. *de Reform.*

30. Circa tempus ordinationis, Prima Tonſura conferri valet quolibet die. Ordines minores privatim quolibet feſto; publice, vel feria ſexta ante ſabbatum, in quo ordines celebrantur, vel in eodem ſabbato; vel etiam ex cauſa in Dominica ſequenti, aut præcedenti. Denique ordines majores ſabbatis quatuor Temporum, ſabbato ante Dominicam Paſſionis, & Sabbato ſancto. Ex privilegio aliis temporibus etiam conferri valent. Regulares qui habent privilegium, ut a quovis Epiſcopo ordinentur, vel ad recipiendos ordines extra tempora expreſſe conceſſum poſt Concil. Trid. valent modo dicto a quolibet Epiſcopo, aut quolibet tempore eos recipere; ut patet ex memorata conſt. *Impoſiti nobis*.

PUNCTUM V.

De Ordinum ſubjecto.

31. Inq. 1. Quis ſit ſubjectum capax ad ordines recipiendos? R. Feminam eſſe incapacem Ordines recipiendi. Tum quia Mulieri nec docere, nec dominari permittitur in Eccleſia. Tum quia Chriſtus nec nocte Cænæ, nec alio tempore legitur alicui feminæ contuliſſe ordinis dignitatem: quam profecto non denegaſset ſuæ ſanctiſſimæ Matri, utpote omnium digniſſimæ, ſi poſset ea mulier inſigniri. Unde communior ſententia defendit feminas jure Divino eſse ordinis incapaces, imo & Primæ Tonſuræ; ita ut nec Pontifex valeat in hoc diſpenſare. Ita D. Thom. in ſupplem. q. 39. ar. 1.

32. Obiic. 1. Olim in Eccleſia fuere Præsbiteræ, & Diaconiſsæ, ut conſtat ex Jure Canonico. 2. Joanna Anglicana ad Summum Pontificatum fuit aſsumpta nomine Joannis VIII. R. ad 1. Quod olim uxores, quas Epiſcopi, Præsbyteri, Diaconi, & Subdiaconi ante Ordinationem duxerant, appellabantur Epiſcopæ, Præsbyteræ, Diaconiſsæ, aut Subdiaconiſsæ, ex quo non infertur talibus ordinibus initiatas ſuiſſe. Erant etiam aliæ Presbyteræ, & Diaconiſsæ Deo dicatæ, ita appellatæ, quia homilias canebant in Choro, & quibuſdam miniſteriis inſerviebant; ut aperire oſtia feminis, quæ tunc erant a viris ſeparatæ in Templo; exuere, & induere mulieres baptizandas, & inſtruere ruſticanas. Hæc autem, & alia miniſteria nullo ordine inſignitæ præſtare poterant, & præſtabant.

33. R. Ad 2. hiſtoriam de Joanna Anglicana eſse fabulam hæreticorum. Omnes enim coguntur fateri, quod Pontifex debet eſse Sacerdos; at nullus putat feminam poſse eſse Sacerdotem: igitur nec Pontifex. Unde eſto per impoſſibile femina in Pontificem eligeretur ipſo facto electio eſset nulla. Igitur ſubjectum capax ordinis ſolum eſt vir baptizatus.

34. Inq. 2. An Hermaphroditus ſit capax ordines recipiendi? R. Hermaphroditos eſse in triplici differentia. Alii enim ſunt, in quibus prævalet ſexus femineus; & hi ſunt incapaces ordinis ſicut ipſæ feminæ. Alii in quibus uterque ſexus æque dominatur; & de iſtis idem eſt ac de prioribus, quamdiu ſexus virilis, non prævalet. Alii denique, in quibus prævalet ſexus virilis, ob quam rationem abſolute ordinis capaces reputantur. Sunt tamen irregulares, nec expedit talia monſtrua ordinari: & multo minus mulierem in virum erumpentem, quod accidere poſſe, admittunt plures. Nam eſto non ſit incapax ordinis ſuppoſito ſexu virili; tamen non decet talibus ordines conferre. Si autem ordinato jam hermaphrodito ſexus femineus prævaleret, invalide conſecraret, ſicut Sacerdos tranſiens a ſtatu viatoris, qui licet gaudeat caractere in anima, nequit valide eo uti.

35. Inq. 3. Quot conditiones requirantur, ut valide, & licite ordines, quis recipiat? R. Saltem decem, & novem requiri. 1. Quod ſit vir. 2. Quod ſit legitimus, vel ſaltem legitimatus, aut diſpenſatus. 3. Quod ſit baptizatus. 4. Quod ſit confirmatus. 5. Quod non ſit Neophitus, aut recenter converſus. 6. Quod ſit vocatus a Deo ad ſtatum Eccleſiaſticum. 7. Quod habeat intentionem ordines recipiendi, & ſerviendi in eis Deo, & Eccleſiæ. 8. Quod habeat legitimam ætatem. Pro tribus ordinibus minoribus ætas a ſeptimo anno, uſque ad decimum quartum requiritur communiter juxta locorum conſuetudinem, ſeu peculiaria ſtatuta Diœceſana. Pro Subdiaconatu 22. Pro Diaconatu 23. Et pro Presbiteratu 25. anni deſignantur a Tridentino. Sufficit autem, quod dicti anni ſint incepti etiam per unam horam.

36. Nona conditio eſt, quod ſit in ſtatu gratiæ. 10. Quod careat omni Cenſura, & irregularitate. 11. Si fuit uxoratus, quod exhibeat fidem obitus uxoris, & Matrimonii cum ea celebrati, ex qua conſtet unicam, & virginem duxiſse. 12. Quod polleat ſufficienti ſcientia pro ordine reſpective ſuſcipiendo. 13. Quod illum recipiat a proprio Epiſcopo, ſeu legitimo Superiori, vel ex ejus conſenſu expreſso ab alio. 14. Quod ſuſcipiat illum debito tempore, & loco, ac habitu clericali indutus, & cum atteſtatione probitatis vitæ, & honeſtatis morum, ac frequentiæ Sacramentorum. 15. Quod ſit initiatus Tonſura, & ordine anteriori, priuſquam ulteriorem ſuſcipiat. 16 Quod ad Ordines majores ſervet interſtitia ab Eccleſia præſcripta. 17. Quod exerceat ordinem Sacrum ſuſceptum, priuſquam alium recipiat. 18. Quod habeat verum titulum ad eoſdem recipiendos. Denique 19. quod habeat exercitia ſpiritualia per decem dies in aliquo Seminario, vel Monaſterio ante ordinis ſuſceptionem. Hæc ſunt requiſita ad validam, & licitam ordinum ſuſceptionem ex variis Decretis Pontificiis.

37. Inq. 4. Quid ſit interſtitia? R. Eſse intervalla temporis unius anni aſſignata ab Eccleſia inter unum, & alium ordinem Sacrum. Quamvis olim etiam ad minores ordines ſervarentur; poſt Tridentinum tamen ab arbitrio Epiſcopi pendet eorum obſervatio; & ex conſuetudine inter minores, & majores ſolent diſpenſari. Poſſunt etiam ab Epiſcopo diſpenſari inter ipſos majores ex cauſa neceſſitatis, aut utilitatis Eccleſiæ. Hæc interſtitia ſunt juſte præſcripta, ut ordinandus illo anno ſe exerceat in ordine ſuſcepto, & pro alio ſuſcipiendo aptius ſe diſponat. Soli Epiſcopo competit in eis diſpenſari ex cauſa juxta prudens arbitrium.

38. Ordinatus per ſaltum, vel ſcienter ſine legitima ætate, aut ſimoniace, vel ſine dimiſsoriis ab Epiſcopo non proprio, aut ſine titulo, vel cum titulo ficto, vel cum cenſura, aut irregularitate, vel alio impedimento canonico, incurrit ſuſpenſionem ab exercitio ordinum: a qua, ſi illos non exercuerit, poteſt abſolvi ab Epiſcopo, excepta ſuſpenſione ob ſimoniam incurſa; hæc enim eſt Papæ reſervata, ſicut & aliæ incurſæ ob exercitium ordinum non legitime ſuſceptorum. Suſcipiens eodem die duos ordines majores manet ſuſpenſus ab exercitio poſterioris. Epiſcopus etiam incurrit ſuſpenſionem papæ reſervatam.

39. Inq. 5. An ſuſcipiens ordines in lethali peccet graviter? R. Affirm. Quia omnes juxta communiorem ſententiam ſunt Sacramenta. Igitur cum ſint Sacramenta vivorum requirunt ſub gravi ſtatum gratiæ in ſubjecto. At Concina ait, quod eſto ordines minores non eſsent Sacramenta, peccaret graviter illos recipiens in peccato; ſed cum id non probet, nullam poſtulat reſponſionem ejus nuda, & improbata aſsertio. *Lib.* 1. *de ord. cap.* 2. *num.* 15. Oppoſitum indicat Ben. XIV. in Syn. lib. 8. c. 9. n. 12.

PUNCTUM VI.

De Titulo ad Sacros Ordines requiſito.

40. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit titulus pro recipiendis ordinibus ſacris requiſitus? R. Nihil aliud eſse titulum, quam *jus ad aliquid legitime poſſidendum, vel faciendum*. In præſenti autem eſt jus ad congruam ſuſtentationem, qua valeat Clericus decenter vivere, quin cogatur mendicare, aut aliquam artem ſuo ſtatui alienam exercere. Hic appellatur titulus clericalis. Eſt autem triplex: nempe *Beneficii*, *Patrimonii*, & *Paupertatis*, ſeu *Monachalis*.

41. Inq. 2. Quid requiratur, ut quis ad titulum Beneficii ordinari licite poſſit? R. In primis requiri pacificam poſseſſionem Beneficii, & fructuum ejus; hoc eſt, quod non ſit impeditus ad percipiendum congruo tempore ejus fructus. Deinde quod Beneficium ſit ſufficiens pro congrua juxta taxam Synodalium, aut judicium Epiſcopi, & morem regionis detractis oneribus, quibus Beneficium prægravatur; non autem ſtipendio reſpondente numero Miſsarum, ad quas celebrandas Clericus in ejus fundatione adſtringitur, aliud Epiſcopo non ſtatuente. Si Clericus ordinetur in loco domicilii, & in alia Diœceſi obtineat Beneficium poſcens perpetuam reſidentiam: tunc congrua computanda eſt juxta taxam Diœceſis Beneficii; ſecus vero ſi reſidentiam non depoſcat. Ex conſtit. *Apoſtolici Miniſterii* edita ab Innoc. XIII. Confirmativa alterius incipientis: *Speculatores* Innocent. XII. ubi hic Pontifex zelo vere Apoſtolico decernit, quis, a quo, quomodo, & quo titulo ordinari poſſit, & debeat.

42. Inq. 3. An ordinari valeat aliquis ad titulum Beneficii certi de futuro? R. neg. Quia Decreta Conciliaria, & Pontificia exigunt poſſeſſionem pacificam Beneficii. Neque quiſquam valet renuntiare, aut reſignare Beneficium ad cujus titulum eſt ordinatus, niſi ſub duplici conditione; hoc eſt, quod prius habeat congruam aliunde, & quod exponat illud eſſe Beneficium, ad cujus titulum fuit ordinatus. Poteſt autem, quis privari a Beneficio ad cujus titulum ordines ſuſcepit, ſi ejus delicta ita poſtulent; in quo aliqui falluntur, putantes non dari poteſtatem eos a tali Beneficio privandi. Unde audatiores facti, rebelles fiunt Epiſcopis, ab eis diffugiunt, & reſidentiæ obligationem graviſſimam violant; cum hæc ſola culpa non reſidendi, ubi ad id adſtringuntur ex natura ipſius Beneficii, vel ex ſtatutis alicujus Eccleſiæ, ſufficiat ad juſte eos privandos Beneficio.

43. Poteſt etiam, quis ordinari ad titulum Coadjutoriæ perpetuæ deſignata ſufficienti congrua. Idem eſt de penſione Clericali, Commenda, & præſtimonio perpetuo, ac de ſervitio alicujus hoſpitalis, vel Eccleſiæ. Nam licet non ſint proprie Beneficia Eccleſiaſtica, habent tamen naturam Beneficii, ad quam potius quam ad vocem eſt attendendum pro vero titulo ad effectum. Si parum deficiat Beneficio pro congrua ſufficienti, poteſt quis legitime ordinari ad ejus titulum; quia parum pro nihilo reputatur, nec congrua conſiſtit in indiviſibili. Quamvis pro poſſibili curandum eſt, ut attingat taxam Synodalium. Poteſt etiam ſuppleri defectus ex bonis prophanis immobilibus deſignatis ad hunc finem; ita ut ex Beneficio, & ſupplemento conſletur congrua taxata.

44. Inq. 4. Quid ſit Patrimonium, & quis poſſit ordinari ad ejus titulum? R. Patrimonium in præſenti eſt. *Jus percipiendi congruam ſuſtentationem ex bonis immobilibus frugiferis a Patre, vel ab alio habitis, ſeu donatis*. Ad titulum Patrimonii ſolum poſsunt ordinari illi, *quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum ſuarum*, ut præſcribit Tridentin. *Seſſ.* 21. *cap.* 2. *de Reformat.* Et confirmant Conſtitutiones Pontificiæ ſupra laudatæ. Hoc Patrimonium debet eſſe verum ſecluſa omni fraude. Nec valet alienari, aut vendi ſine conſenſu Epiſcopi, & congrua aliunde habita. Epiſcopus aliquem ordinans ſine titulo incurrit ſuſpenſionem a collatione ordinum per annum, & debet alere illum; hic vero incurrit ſuſpenſionem pro tempore arbitrio Epiſcopi.

45. Tertius titulus eſt Monachalis, ſeu paupertatis, vi cujus ordinantur Regulares ſolemniter profeſſi. Hi enim de bonis Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, aut Religionis, in qua ſunt profeſſi ſuſtentantur. Ad hunc modum ſuſtentabantur primis Eccleſiæ ſæculis omnes clerici; degebant enim addicti alicui Eccleſiæ, & ex communi penu, fidelium oblationibus conflato, ſingulis neceſſaria Epiſcopus ſuppeditabat. Nunc autem poſt Beneficiorum diviſionem, quidam habent pluſquam egent, & quidam egent pluſquam habent. Utinam huic labori inveniri poſſit aliquod medium, aut remedium! Vid. *Tract.* 32. *n.* 7.

CA-

CAPUT II.

De Ordinibus in particulari.

QUamvis AA. ut plurimum omittant difinitiones Ordinum in particulari; pro majori tamen claritate illas exhibemus in præſenti: quia definitio metaphyſica explicat genus, & differentiam rei, & phyſica ejus partes.

PUNCTUM I.

Expenduntur quatuor minores Ordines.

46. Inq. 1. Quid ſit Oſtiariatus? R. Habet duplicem difinitionem metaphyſicam, & phyiſiſicam. Metaphyſica eſt: *Sacramentum novæ Legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ ad aperiendum portas Eccleſiæ dignis, & claudendum indignis*. Phyſica eſt: *Traditio, & acceptio Clavium ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo Conſecrato prolata.* Materia proxima Oſtiarii eſt traditio, & acceptio Clavium. Materia autem remota ſunt claves Eccleſiæ. At quia materia proxima in omni ordine eſt ipſa traditio, & acceptio materiæ remotæ, ſolum de hac loquemur, in ceteris illam ſupponendo. Campanula, quæ confertur Oſtiario non pertinet ad ejus materiam, ſed eſt quædam cæremonia Eccleſiaſtica. Forma ejus ſunt verba ab Epiſcopo prolata: *Sic age quaſi rationem Deo redditurus pro bis rebus, quæ bis Clavibus includuntur.*

47. Inq. 2. Quæ debeant eſſe Claves Oſtiario tradendæ? R. Debere eſſe Claves Eccleſiæ. At ſi aliæ traderentur, teneret ordinatio, dummodo eſſent vere Claves, quibus ſignificatur poteſtas aperiendi, & claudendi. Unde claves ex papiro, aut alia futili materia inepta ad aperiendum, & claudendum, non ſunt materia valida.

48. Inq. 3. Quæ nam ſint Oſtiarii officia? R. Quatuor deſignari. 1. Aperire portas Eccleſiæ dignis; ideſt fidelibus, & claudere indignis, nempe infidelibus, & excommunicatis. 2. Arcere laicos & præſertim feminas, ne prope Altare accedant. 3. Pulſare Campanam convocando populum ad divina officia. 4. Vaſa ſacra & Eccleſiæ ſupellectilem cuſtodire. Alii aſſignant etiam curare ut omnes in Eccleſia cum debita modeſtia ſilentio, & reverentia ſe gerant. Inſtituit Chriſtus Oſtiariatum quando ejecit de templo vendentes, & ementes, Matth. 21.

49. Inq. 4. Quid ſit Lectoratus? R. Metaphyſice difiniri. *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ ad legendum Prophetias veteris, & novi teſtamenti*. Phyſica eſt: *Traditio & acceptio libri Prophetiarum ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo conſecrato prolata*. Ejus materia eſt liber Prophetiarum, ſive ſit Biblia, Miſſale, Breviarium, vel alius quilibet liber, in quo adſit Prophetia veteris, & novi teſtamenti. *Dices*: Claves quæcumque ſint, materia valida Oſtiariatus ſunt: erg. quilibet liber eſto ſine prophetia erit materia valida Lectoratus. R. neg. conſeq. Quia claves pro materia Oſtiariatus nihil continent ſanctum, ideo ſufficit eſſe vere Claves ad deſignandam poteſtatem aperiendi & claudendi Eccleſiam. At materia Lectoratus continet quid Sanctum, hoc eſt Prophetiam veteris, & novi teſtamenti; unde ſi hæ abſint, abeſt etiam materia valida lectoratus.

50. Inq. 5. Quæ ſint lectoratus munia? R. eſſe quinque. 1. Legere alta voce in Eccleſia ſcripturam ſacram utriuſque teſtamenti. Non quidem prædicare; ut aliqui dixerunt; hoc enim eſt munus Diaconi, Parochi, & Epiſcopi, ſed ſcripturas perlegere. 2. Docere fidei rudimenta Cathecumenos, & rudes baptizatos. 3. Panem & novos fructus a fidelibus oblatos benedicere. 4. Canere laudes divinas, & canentibus præeſſe. 4. Olim erat legere ſcripturam, quam Epiſcopus erat interpretaturus. Inſtituit Chriſtus lectoratum quando aperiens librum Iſaiæ legit: *ſpiritus Domini ſuper me*. *Luc.* 4.

51. Inq. 6. Quid ſit exorciſtatus? R. Difinitio metaphyſica eſt: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ ad conjurandum Dæmones & tempeſtates*. Phyſica eſt: *Traditio, acceptio libri Exorciſmorum ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo conſecrato probata.* Ejus materia eſt liber exorciſmorum. Si traderetur Pontificale Romanum, aut Miſſale eſſet etiam materia, ut conſtat ex ipſo Pontificali. Forma ejus ſunt verba ab Epiſcopo prolata. Nullus poteſt exorcizare ſine licentia ordinarii, quia ex querelis Epiſcoporum ita diſpoſitum eſt a Sede Apoſtolica. An juſtæ ſint tales querelæ præſertim pro neceſſitatibus frequenter occurrentibus, viderint ipſi. Regulares tamen ab hoc labore ſuperſedeant, niſi conſuetudo immemorialis prævaleat. Dum quis igitur ordinatur, recipit poteſtatem exorcizandi in actu primo; pro ejus tamen exercitio requiritur licentia Epiſcopi ex declarat. *S. Congr. Epiſcop. & Regul.* 22. *Februar.* 1625.

52. Inq. 7. Quæ ſint munia exorciſtæ? R. eſſe exorcizare Dœmones, & manus imponere ſuper Cathecumenos, & baptizatos, ut illi repellantur ab eorum corporibus; & parare locum communicaturis. Aliqui aſſerunt omnes fideles poſſe exorcizare Dæmones, & eos a corporibus repellere, dummodo exorcizatio ſit bona, probata, & non ſuperſtitioſa; in qua ſententia prohibitio ſupradicta intelligitur de exorcizatione ſolemni, & ex officio; non de privata, ex devotione, & caritate. Mihi arridet dicere quod

ordinatus exorcizat imperative majori poteſtate ceteris fidelibus non ordinatis. Etiam iſti eo ipſo quod baptizati, & fideles ſunt habent poteſtatem ſupra Dæmones, eſto non ex officio, & ideo minorem ordinatis. Nihilominus dico quod omnes abſque Epiſcopi facultate abſtineant a talis poteſtatis exercitio publico. Inſtituit Chriſtus exorciſtatum dum Dæmones ejecit. *Marc.* 1. 16.

53. Inq 8. Quid ſit Acolythatus? R. Difiniri methaphyſice: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ ad miniſtrandum urceolos & portandum Candelabrum*. Phyſica eſt: *traditio & acceptio urceolorum, vacuorum, & Candelabri cum cereo non accenſo ſub præſcripta verborum forma*. Ejus materia ſunt urceoli, ſive vacui, ſive pleni, & candelabrum cum cereo, vel ſine illo, accenſo, vel extincto; hoc enim non eſt de eſſentia, utraque materia eſt eſſentialis; ſed caracter in traditione urceolorum, & ſub verbis præſcriptis principalius imprimitur. Candelabrum etiam eſt de eſſentia, minus vero principalis; inde enim Acolythus dicitur cero ferrarius. Ejus munia ſunt urceolos mundare; vino & aqua eos replere, ac tradere Subdiacono ad ſacrificium; & lumen deferre ad cantandum Evangelium. Forma Acolytatus ſunt verba ab Epiſcopo prolata in traditione utriuſque materiæ. Ideo eſt etiam duplex forma partialis, ſed principalior, quæ in traditione urceolorum profertur; quia per munus urceolos præparandi & miniſtrandi accedit magis Acolythus ad Euchariſtiam. Etiam ſpectat ad Acolythum pulſare campanulam tempore ſacrificii. Inſtituit Chriſtus Acolythatum quando dixit: *ego ſum lux mundi*. *Joan.* 8.

Punctum II.

De Subdiaconatu, & Diaconatu.

54. Inq. 1. Quid ſit Subdiaconus? R. Difinitione Metaphyſica eſt: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ ad inſerviendum Diacono in ſacrificio Miſſæ, & cantandum ſolemniter Epiſtolas in Eccleſia cum Manipulo*: Phyſica eſt: *traditio & acceptio calicis vacui, & patenæ vacuæ ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo conſecrato prolata*. Ejus materia eſt calix cum patena ſine pane, aut vino. Si autem cum pane, & vino tradantur non officit valori. Nam eſſentiale ſolum eſt traditio & acceptio vaſorum ſacrorum. Unde debent ex neceſſitate eſſe conſecrata quia tribuitur Subdiacono poteſtas tangendi vaſa ſacra. Ejus forma ſunt verba Epiſcopi: *videte cujus miniſterium vobis traditur &c.* Epiſtolarum liber non eſt materia. Olim enim etiam a Diacono Epiſtola canebatur; ideo tota materia Subdiaconatus conſiſtit in traditione calicis, & patenæ.

55. Inq. 2. Quæ ſint munia Subdiaconi? R. ejus munus præcipuum eſſe inſervire Diacono in Altari porrigendo ei calicem cum vino, & patenam cum hoſtia. Secundarium eſt cantare Epiſtolas ſolemniter in Eccleſia. Item infundere aquam ad abluenda digitorum extrema ſacrificantis; Crucem portare in proceſſionibus; oblationes a populo ſuſcipere. Denique abluere corporalia & purificatoria. Obligationes, quibus adſtringitur Subdiaconus præcipue ſunt tres; nempe deferre habitum Clericalem, & tonſuram; ſervare caſtitatem; & recitare horas Canonicas, de quibus mox.

56. Poſtulante neceſſitate, & deficiente Subdiacono pro Miſſa ſolemni poteſt permitti per ſuperiores, ut initiatus ordinibus minoribus ſubſtituatur ad canendam Epiſtolam paratus ſine manipulo. Nam manipulo ſolum poteſt uti, qui vere conſtitutus eſt Subdiaconus ex *ſac. Rit. Congreg.* 5. *Julii* 1698.

57. Inq. 3. Quid ſit Diaconatus? R. definiri Metaphyſice: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ cantandi ſolemniter Evangelium in Eccleſia cum manipulo, & ſtola*. Pyſice: *traditio & acceptio libri Evangeliorum ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo conſacrato prolata*. Ejus materia præcipua eſt traditio libri Evangeliorum in Eccleſia Latina; in Greca autem ſolum eſt ejus materia impoſitio manuum ſub propria forma: *accipe Spiritum Sanctum &c.* Nos vero dicimus quod licet hæc ſit vera forma, & materia Diaconatus, non tamen adequata, ſed partialis: imo aſſerimus traditionem libri Evangeliorum ſub propria forma: *accipite poteſtatem legendi Evangelium &c.* eſſe præcipuam materiam, in cujus traditione imprimitur caracter, & gratia confertur. Et hæc eſt communis ſententia Doctorum cum D. Thom. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 2. *a* 5. *ad* 5. *& in ſupplem. q.* 37. *a.* 5. *ad* 5.

58. Alii aſſerunt quod materia eſſentialis unica eſt manuum impoſitio, & forma oratio ei adjuncta; traditio vero libri Evangeliorum tantum eſt pars integralis. Hæc opinio eſt valde probabilis, roborataque praxi Eccleſiæ Grecæ, in qua adeſt vera ordinatio ſine prædicta traditione: ergo hæc de eſſentia ordinationis non eſt. Patet conſeq. ſine eo enim, quod eſt de eſſentia rei, nequit dari res. Nihilominus communis ſententia tenet quod traditio inſtrumentorum eſt materia eſſentialis in Eccleſia Latina. Unde pro Diaconatu eſt duplex materia partialis, unam adequatam conſtituens, nempe impoſitio manus Epiſcopi, ac traditio libri Evangeliorum. Nam Chriſtus non determinavit materiam

teriam, & formam ordinationis in ſpecie atoma ſeu infima, ſed in genere aut ſpecie ſubalterna erg. illa erit materia eſſentialis, quam deſignarit Eccleſia ex poteſtate ſibi a Chriſto relicta; ſed Eccleſia Latina deſignavit pro materia Diaconatus traditionem libri Evangeliorum: erg. hæc eſſentialis eſt in Eccleſia Latina. Sic reſpondent Romæ ordinandi examinatoribus. Itaque tam impoſitio manuum quam traditio inſtrumentorum eſt materia eſſentialis ordinis in Eccleſia Latina; ac per utramque confertur gratia. Hæc oppinio eſt unice amplectenda in praxi, eamque abſolute tenere debet, qui doctrinæ Divi Thomæ ſubſcribere velit. * P. Concina in præſenti, deſſerens D. Thom. oppoſitæ ſubſcribit ſententiæ convictus praxi Græcorum. Sed hæc non omnino convincit, quia Græci utuntur, vel ſaltim pluribus ſæculis juxta plures uſi ſunt proabſolutione a peccatis forma deprecativa, quæ in Eccleſia Latina invalida eſt.

59. Inq. 4. Quæ ſint munia Diaconi? R. Quinque eſſe præcipua. 1. Aſſiſtere, & miniſtrare Sacerdoti in ſacrificio. Miſſæ. 2. Evangelium canere in Miſſa ſolemni. 3. ſolemniter baptizare ex commiſſione Epiſcopi, aut Parochi adſtante cauſa. 4. In abſentia Præsbyteri Euchariſtiam fidelibus diſpenſare. 5. Populo prædicare cum licentia Epiſcopi. Peccat autem graviter exercens in lethali prædicta munia, excepto ultimo. Diaconus facilius poteſt diſpenſare Euchariſtiam in ſpecie vini, ubi ad hoc adeſt conſuetudo, ſeu privilegium, quam in ſpecie panis; quia pro hac miniſtranda opus eſt tangere immediate Euchariſtiam, non vero pro illa. Unde nunc ſolum in articulo mortis deficiente Sacerdote valet eam miniſtrare.

PUNCTUM III.

De Presbyteratus.

60. Inq. 1. Quid ſit Presbyteratus? R. definitione methaphyſica eſt: *Sacramentum novæ legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ poteſtativæ conficiendi Corpus, & Sanguinem Chriſti*. Phyſica eſt: *traditio & acceptio calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia ſub præſcripta verborum forma ab Epiſcopo conſecrato prolata*. Habet duplicem mateſiam, & formam eſſentialem ſicut diaconatus; principalior tamen ejus materia in Eccleſia Latina eſt traditio calicis, & patenæ cum vino, & hoſtia; per hanc enim tribuitur Presbytero poteſtas conſecrandi panem, & vinum. Alia materia eſt impoſitio manuum Epiſcopi cum ſua forma: *accipe Spiritum Sanctum &c.* Per hanc tribuitur ei poteſtas abſolvendi a peccatis in actu primo. Unde ſi tradita prima materia, & prolata forma ei reſpondente: *accipe poteſtatem &c.* moreretur Epiſcopus, ſic ordinatus non maneret adequate Sacerdos; reciperet enim unam poteſtatem ſine alia, ſicut de Juda dicitur. Apoſtoli pariter in triduo mortis Chriſti poterant conſecrare, non vero a peccatis abſolvere; quoniam poteſtatem conſecrandi acceperunt in nocte cœnæ; abſolvendi vero poſt Reſurrectionem, ut ait D. Thom. *in 4. diſt. 34. q. 2. a. 3. ad 2.*

61. Inq. 2. An ſi cui traderetur ſolum patena cum hoſtia, non vero calix cum vino maneret vere ordinatus? Aliqui affirmant quia eſt poteſtas indiviſibilis, & ſicut in una ſpecie Euchariſtiæ continetur & altera; ita una poteſtas in alia. Sed probabilius eſt oppoſitum. Tum ex Conciliis, in quibus utraque materia tradenda decernitur. Tum quia ſicut una ſpecies non eſt integrum Sacramentum, ita traditio unius materiæ non ſufficit pro adequata ordinatione, nec ad producendum caracterem Sacerdotalem. In ipſa traditione calicis imprimitur character Sacerdotalis, ait D. Thom. in *ſupplem. q. 37. a. 5. in corp.*

62. Inq. 3. An calix, & patena tradendi ad Presbyteratum debeant neceſſario eſſe ſacra, & cum vino, & hoſtia? R. Ad 1. neg & ad 2. affirm. Ratio primi eſt: quia ordinandus Sacerdotio jam gaudet poteſtate tangendi vaſa ſacra tradita ſibi in Subdiaconatu. Qua ratione ibi vaſa tradenda debent ex neceſſitate eſſe ſacra; hic vero ob oppoſitam rationem id neceſſarium non eſt ad validum. Ratio ſecundi eſt; quia vinum & hoſtia pertinent ad materiam Presbyteratus: igitur non ſolum calix & patena ut cumque, ſed cum vino, & hoſtia tradi debent. E converſo in Subdiaconatu porrigi illos vacuos opportet; eſto valeret ordinatio licet vacui non traderentur.

63. Inq. 4. Quæ poteſtas detur Presbytero in ordinatione? R. Quod datur ei duplex poteſtas reſpondens duplici materiæ, & formæ partiali Presbyteratus. Prima eſt in Corpus Chriſti phyſicum, quatenus poteſt conſecrare panem, & vinum. Secunda eſt in Corpus Chriſti myſticum, quatenus poteſt abſolvere fideles a peccatis. Ad exercitium autem hujus ſecundæ poteſtatis requiritur ſpecialis approbatio, & licentia Epiſcopi, excepto articulo mortis.

64. Dices: Nec primam poteſtatem valet Presbyter exercere ſine licentia celebrandi poſt ordinationem data ab Epiſcopo: erg. non adeſt differentia quo ad hoc inter primam, & ſecundam poteſtatem. R. dari magnam differentiam. Pro exercitio enim primæ poteſtatis requiritur approbatio in ceremoniis, & licentia Epiſcopi tantum *ad licitum*. Valida enim, eſto illicita eſt quælibet conſecratio facta a presbytero abſque

Digitized by Google

que ulla licentia Epiſcopi. Invalida vero abſolutio data a Presbytero ſine dicta licentia, niſi in articulo mortis.

65. Inq. 5. Quid poteſt abſolvere ſimplex Sacerdos in articulo mortis? R. poſſe in abſentia Parochi, aut alterius juriſdictionem habentis abſolvere ab omnibus peccatis, & cenſuris abſque ulla reſtrictione eo modo, quo diximus Tract. 27. an. 218.

66. Inq. 6. An poſſit recipi poteſtas abſolvendi a peccatis non recepta poteſtate conſecrandi R. neg. quia poteſtas abſolvendi fundatur ſupra poteſtatem conſecrandi. Unde hac deficiente, deficit & alia. Ideo ſi cui Epiſcopus applicaret materiam, & formam, quibus tribuitur poteſtas abſolvendi, quin prius traderet materiam, & formam, queis datur poteſtas conſecrandi, non ſufficeret hanc poſtea ſupplere; ſed utramque deberet de novo conferre. E contra vero ſi tradita prima poteſtate conſecrandi omiſſa fuiſſet manuum impoſitio cum ſua forma ſufficeret eam ſupplere. Munia igitur Sacerdotis ſunt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti; item fideles a peccatis abſolvere, vel ligare cum approbatione Epiſcopi. Item ſolenniter baptizare ex conſenſu Parochi. Item ex ejuſdem conſenſu miniſtrare alia Sacramenta præter ordinem, & confirmationem: ac denique benedicere populum ſimplici benedictione in Miſſa. Unde laicus, aut clericus non Sacerdos in nullo caſu poteſt abſolvere a peccatis.

67. Inq. 7. An ſit de fide omnes ordines eſſe Sacramenta? R. eſſe de fide, quod Sacerdotium eſt Sacramentum. Diaconatum eſſe Sacramentum eſt proximum fidei, quia in novo teſtamento ſæpe fit mentio de Diaconatu: non vero adeo clare de reliquis ordinibus. De Subdiaconatu aliqui negant eſſe Sacramentum. Plures idem tenent de ordinibus minoribus; ſed communis ſententia docet eſſe Sacramenta. Non tamen tamquam de fide, niſi Sacerdotium tantum.

68. Inq. 8. Quid ſit Epiſcopatus? R. eſſe complementum Sacerdotii, verumque ordinem, indiſtinctum tamen realiter entitative ab ipſo Sacerdotio Solum quippe differt ab eo in ampliori poteſtate, qua ſupra ceteros Sacerdotes eminet. Qua ratione vocatur *Epiſcopus*; Ideſt *ſuper intendens*, ſeu *ſpeculator*. Olim omnes Presbyteri dicebantur Epiſcopi; uſus tamen obtinuit, ut majores Sacerdotes appellentur Epiſcopi. Item *Antiſtites*; hoc eſt præſidentes aliis Clericis ſeu ante illos ſtantes. Item *Pontifices*, vel quia præ aliis valent plura munera exercere, vel quia ſunt tamquam *Pons* inter Deum, & populum. Epiſcopatus igitur eſt ſupremus ordo Eccleſiæ. Papatus enim non eſt ordo, ſed ſuprema Eccleſiæ dignitas, ſupponens omnes ordines. Papa idem eſt ac *Pater patriæ*. Olim omnes Epiſcopi ſic vocabantur; ſed nunc ſolus Pontifex Papa nominatur. Presbyter grece, idem eſt ac latine ſenior. Patriarcha, idem, ac *Princeps Patrum*.

69. Inq. 9. An conſecratio Epiſcopi neceſſario debeat fieri a tribus Epiſcopis? R. Debere fieri a tribus ex præcepto Eccleſiæ. At poſſe fieri valide a duobus, & in regionibus valde remotis urgente neceſſitate etiam ab uno ſolo; quia licet in Pontificali Romano tres exigantur, unus tamen dicitur conſecrator alii vero aſſiſtentes: & merito, quia eſto congruat quod alii duo adſint pro ſolemnitate tanti ordinis, unus ſolus poteſt applicare ejus materiam, & formam: erg. ſicut unus Epiſcopus confert valide etiam ſolus alios ordines, licet pro ſolemnitate alii Sacerdotes ſemper debeant aſſiſtere; ita de Epiſcopatus collatione quantum ad validum; & ex commiſſione Papæ cum cauſa, aut ſine commiſſione expreſſa, urgente tamen neceſſitate, etiam quantum ad licitum. Nec ambigi valet primis Eccleſiæ temporibus ita fuiſſe peractum. Vid. Benedictum XIV. in Syn. *lib.* 13. *cap.* 13. *n.* 4.

PUNCTUM IV.

De obligationibus Ordinatorum.

70. Inq. 1. Quæ, & quot ſint obligationes Ordines ſuſcipientium? R. Eſſe plures, quia *cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo.* Cum igitur dignitas Ordinum ſit adeo excellens, nequeunt non ei reſpondere plures obligationes. Omnes deſignare non permittit brevitas hujus operis; ideo aliquas tantum communiores innuemus. Sed ante omnia Clerici ſuæ vocationi reſpondere debent, agnoſcendo eſſe voluntarie mancipatos Dei obſequio, cultui, & ſervitio. Sunt enim a reliquo populo ſegregati, & in ſortem Domini peculiariter vocati. Unde debent a ſæcularibus curis, negotiationibus, & commerciis abſtinere: ſpectacula, theatra, ludos vetitos, ac venationes clamoroſas vitare; feminarum familiaritatem, ac Matronarum, ancillatum, quæ ſuum ſtatum deturpare poſſunt, penitus fugere. Devotæ lectioni, meditationi, & ſtudio frequenter vacare, ac ſuæ Eccleſiæ fideliter inſervire. Ut ſic probitate vitæ, ac morum honeſtate ceteris ſint ſtimulus virtutis, & norma vivendi. Quibus ſuppoſitis, tres ſunt præcipue obligationes Clericorum: nempe deferre habitum Clericalem & tonſuram; ſervare caſtitatem; & recitare divinum Officium.

71. Inq. 2. An Clerici teneantur ſub gravi habitum Clericalem, & tonſuram deferre. R. affirm. Ita ſæpe jubetur a Tridentino, & aliis Decretis Conciliaribus, ac Pontificiis. Alius eſt

eſt habitus Clericalis uſualis, aut communis; alius Choralis, aut ſolemnis. De hoc non eſt ſermo, ſed de primo. Igitur habitus Clericalis eſt veſtis propria Clericorum nigri coloris, & talaris; quæ a quodam Concilio Toletano appellatur *ſupertunicalis*, vel *Tabardus*, hunc deferre debent regulariter Clerici ſub gravi; ita ut ſi eo dimiſſo, aut occultato larvati in publicum prodeant, graviter peccent. Pariter qui tonſuram non portant; eſt enim nobilis teſſera, per quam Clerici a ſæcularibus ſecernuntur. Unde qui habitum Clericalem ad formam laicalis, comaſque cincinnatas, criſpatas, aut pulvere aſperſas deferunt, ita ut tonſura, imo & figura Clerici vix appareat, privari debent Beneficiis Eccleſiaſticis, & arceri a miniſterio Clericali, ut graviſſime diſponit Trid. *ſeſſ* 14. *cap.* 6. Vide Bened. XIV. *lib. XI. cap.* 8. *in Synod.*

72. Hîc obiter laudare non deſinam honeſtatem, gravitatem, ac circumſpectionem Cleri Hiſpaniæ. Ibi enim generaliter loquendo nullus Eccleſiaſticus in publicum prodit, niſi veſte propria Clericali indutus, & tonſura inſignitus. Ita ut ſi aliquis coma longa, aut criſpata, aut pulvere conſperſa incederet, velut novum moſtrum, inſanum, ſtultum, vel amentem horrerent, deſpicerent, & irriderent. Utinam eorum laudabile exemplum omnes Clerici ubique ſequantur! Idem cernitur in Religioſis, qui in Hiſpania præ aliis Regionibus exemplariter incedunt: modeſtiam, & honeſtatem præſeferentes a planta pedis uſque ad verticem, ſeu coronam Capitis.

73. Inq. 3. An ex Jure divino, vel ſolum Eccleſiaſtico debeant ordinati in ſacris continentiam ſervare? Affirmant aliqui hanc obligationem eſſe de jure divino; ſed communis ſententia tenet eſſe tantum de Jure Eccleſiaſtico, quatenus Eccleſia præſcribit ordinatis in ſacris emittere votum caſtitatis. Unde obligatio ſervandæ caſtitatis non provenit *immediate* ab orne ſacro, aut lege Eccleſiæ, ſed *mediate*, hoc eſt, mediante voto, quod ordinati in ſacris explicite, vel implicite emittunt in ipſa Subdiaconatus ſuſceptione. Quod non ſit ex Jure divino patet: quia Eccleſia pluries, indulſit ordinatis in ſacris uxorem ducere: erg. non ex Jure divino oritur talis obligatio; alias ſemper invariata fuiſſet obſervata ab Eccleſia. Quod autem non immediate a lege Eccleſiæ, ſed mediante voto proveniat, probatur; quia alias poſſet Pontifex ſine ſpeciali cauſa in hac obligatione diſpenſare, ſaltem valide, quod ab omnibus negatur: erg. quia provenit ex voto, & non a ſola lege Eccleſiæ. Vide a nobis dicta *Tract.* 17. *n.* 133. *& ſeq*

74. Inq 4. Ad quid obligetur Subdiaconus in ſua ordinatione? R. Obligari ad emittendum votum caſtitatis, & ad recitandum Officium Divinum. Si Subdiaconus ignoraret has ogligationes, adhuc illis adſtringeretur, quia qui vult principale, acceſſorium velle præſumitur. Ideo tunc caſus eo ipſo quod ſponte ordinatur, emittit implicite caſtitatis votum, & amplectitur obligationem recitandi. Votum hoc ſolemne eſt, quia ſimul cum ordine ſacro ſtatum conſtituit.

75. Inq. 5. Quid dicendum de ſuſcipiente Subdiaconatum expreſſe nolens votum caſtitatis elicere? R. Hanc peccare graviter contra præceptum Eccleſiæ, & ſemper manere in peccato quamdiu votum non emittit. Verum non committeret ſacrilegium, ſi caſtitatem violaret. Fateor hanc eſſe communem ſententiam; mihi tamen ſuadere non valeo Subdiaconum adhuc præciſive a voto delinquentem in materia venerea non committere gravius peccatum laico, aut non eſſe violatorem ordinis ſacri. Unde dico ordinatum in ſacris eſſe perſonam ſacram, committereque quamdam ſpeciem ſacrilegii dum peccat contra caſtitatem etiam præciſive a voto. Si enim fornicari v. g. in Eccleſia eſt ſacrilegium contra reverentiam, & puritatem loci ſacri præciſive a voto; cur idem peccatum non erit ſacrilegium in quolibet initiato in ſacris contra reverentiam ordinis ſacri, & puritatem perſonæ ſacræ? Quare aſſero quod licet ex voto amplius confirmetur obligatio ad caſtitatem in Subdiacono, ita ut nec a Papa poſſit diſpenſari ſine graviſſima cauſa; tamen ex vi ordinis ſacri tenetur in Eccleſia Latina ad caſtitatem, qui ordinatur in ſacris adhuc præciſive a voto. Ideoque ſi eam violaret, deberet ſuum ſtatum exprimere in confeſſione. Eſſet enim in tali peccato ſaltem circumſtantia varians judicium Confeſſarii.

76. Inq. 6. An Subdiaconus nolens emittere caſtitatis votum, poſſit valide contrahere Matrimonium? R. neg. Quia adeſt lex Eccleſiaſtica annullans Matrimonium initiati in ſacris etiam præciſive a voto. Eccleſia Græca permittit uxoratis ordinari in ſacris, & retinere uxores; non vero ordinatis in ſacris uxorem ducere. Unde nuſquam permittitur Subdiaconis contrahere Matrimonium. Differt tamen ordo ſacer a Profeſſione Religioſa in eo, quod hæc dirimit Matrimonium ratum etiam antecedens; ordo vero ſacer ſolum dirimit Matrimonium ſubſequens. D. Gregorius indulſit Subdiaconis Siciliæ permanere cum uxoribus, quas ante Ordinem Subdiaconatus duxerat. Sed decrevit ne in poſterum quis Subdiaconus ordinaretur, niſi perpetuo caſtitatem profiteri vellet. Quod ſubinde ſeverius fuit ſtatutum; & in Concilio Claramontano ſancitum ſub Urbano II.

77. Inq. 7.

77. Inq. 7. An qui ex metu ordinaretur in ſacris, teneretur votum caſtitatis emittere? R. neg. Quia votum expreſſum ex metu exrortum nullum eſt: erg. etiam implicitum conſiſtens in obligatione ſervandi caſtitatem, vel emittendi votum. Idem eſt de parvulis ordinatis in ſacris, ut fit apud Cophtos in Eccleſia Orientali, qui niſi ratificent ſtatum Clericalem completo anno ſextodecimo, non manent voto adſtricti. Idem pariter eſt de obligatione recitandi Officium Divinum, ad quod non tenentur, ſecluſa ratificatione ordinis ſuſcepti, parvuli Cophti; nec ordinati ex metu: quidquid in oppoſitum afferat tum de voto caſtitatis, tum de Officio Divino agens de Horis Canonicis Concina; ſed plane fallitur, ut patet ex Decreto Bened. XIV. *Eo quamvis* ubi utrumque dubium juxta noſtram doctrinam reſolvit. Vide *in Synod. lib.* 12. *cap.* 4. *num.* 2.

PUNCTUM V.

De Privilegiis Ordinatorum.

78. Inq. 1. Quæ & quot ſint privilegia Ordinatorum? R. Eſſe plurima tum ſpiritualia, tum temporalia. Verum in præſenti ſolum de temporalibus eſt ſermo. Igitur tria ſunt præcipua privilegia Clericorum, in quibus plura comprehenduntur. Primum dicitur *Immunitas Eccleſiaſtica* quo ad Templa & loca ſacra, de quo mox *Tract.* 39 Secundum dicitur privilegium *Canonis*, de quo agemus in Tract. de Cenſur. Tertium eſt privilegium *Fori*, ſeu exemptionis Clericorum a poteſtate ſæculari, quo ad ſuas perſonas cauſas & bona eximendo ea a tributis, & gabellis.

79. Inq. An Jure Divino perſonæ Eccleſiaſticæ ſin exemptæ a poteſtate ſæculari? R. 1. Quod circa res ſpirituales, & cauſas mere Eccleſiaſticas Jure Divino ſunt exemptæ. Quoniam Jure Divino datur in Eccleſia poteſtas immediate conceſſa a Chriſto Domino quantum ad res ſpirituales & cauſas mere Eccleſiaſticas dum Petro dixit: *Tibi dabo Claves Regni Cælorum*. Matth. 16. *Paſce oves meas*. Joan. ult.

80. Unde differentia inter perſonas Eccleſiaſticas, & laicas eſt de Jure Divino: quod fatentur etiam ipſi hæretici, minus pertinaces, & ſolum negatur ab aliis majori furore, pertinacia, & ignorantia præoccupatis, ſeu arreptis, qui inepte dicunt hanc differentiam nihil aliud eſſe quam primum lapidem poſitum a Pontificibus ad erigendum edificium ſuæ poteſtatis. Sed hic eſt error adeo manifeſtus, quod improbatur etiam ab ipſis ſectariis minus furioſis, ut jam diximus. Sic fatentur diſtinctionem hanc hierarchiam venire conſtanti traditione a Patribus Apoſtolicis Bingham, *Orig. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. & Dodvvel *ad Cyprian. diſſert.* 1.

81. R. 2. Quod exemptio Clericorum a poteſtate ſæculari quoad ſuas perſonas cauſas & bona non eſt de Jure Divino; quia non adeſt textus ſacer id concedens. Imo potius ſunt plures textus præcipientes omnibus indiſcriminatim obedire Principibus ſæcularibus etiam diſcolis, & gentilibus. Ratio id ipſum ſuadet: quia nullus ex eo quod fiat Clericus, aut Religioſus deſinit eſſe Civis, & pars Reipublicæ: erg. ſubjicitur Superiori legitimo Reipublicæ, & ei obedire tenetur Jure naturali, & divino. Nec hoc in dubium verti fas eſt.

82. R. 3. Exemptionem Clericorum a poteſtate ſæculari eſſe de Jure humano conſentaneo Juri naturali & divino. Hoc eſt, procedere ex benignitate, & privilegio Principum; quod quidem privilegium eſt valde conſonum rationi & Juri Divino. Hoc privilegium conſtat ex Jure Civili, & Canonico. Quod autem conſonet Juri Divino, & æquitati naturali patet: quia dignitas ſtatus Clericalis, per quam peculiariter Clerici ſunt Deo mancipati & conſecrati exigit aliter tractare Clericos, ac ſæculares. Præterea Eccleſiaſtici ſunt Paſtores, Patreſque ſpirituales ſæcularium, & loco Dei Judices eorum in cauſis ad ſalutem æternam ſpectantibus: erg. rationi conſonat quod non judicentur, incarcerentur, aut puniantur a ſæcularibus.

83. Objic. Pilatus habuit poteſtatem in Chriſtum juxta illud Joan. 19. *Non haberes poteſtatem adverſum me ullam, niſi tibi datam eſſet deſuper*: erg. multo magis omnis Clericus poterit puniri a Magiſtratu ſæculari. R. Chriſtum nullo modo fuiſſe Pilato, nec alteri homini ſubjectum, cum eſſet omnium Princeps, & Dominus. Habuit tamen Pilatus in eum poteſtatem uſurpatam, & poteſtatem tenebrarum permiſſam deſuper. Voluit namque, & permiſit propter noſtram ſalutem a Pilato injuſte judicari & a Judæis injuſtiſſime crucifigi.

84. Inq. 3. An dentur caſus in quibus Princeps ſæcularis Clericos pœnis coercere, aut a ſuo Regno expellere poſſit? R. affirm. Si enim Clerici in manifeſtam Reipublicæ perniciem populos commoverent, pacemve Regni turbarent, aut contra proprium Principem Cives armarent, nec a ſuis Superioribus coercerentur, nec adeſſet alia via ſervandi communem tranquillitatem, poſſent a Principe coerceri, aut a Regno expelli: quia dicta exemptio non derogat Juri naturali publicæ pacis, quæ omni privilegio præferri debet.

85. Inq. 4. In quo conſiſtat privilegium exemptionis Clericorum quoad ſua bona? R Conſiſtere in eo quod ſint libera a novis tributis imponendis, non ſolum bona Eccleſiaſtica, ſed etiam patrimonialia. Verum onera, quibus bona patrimonialia, ſeu prophana antequam a Cleri-

Clerico poſſiderentur gravata erant, præſtari debent ab eo. Supra bona igitur a Clericis poſſeſſa nequeunt nova tributa imponi abſque conſenſu Pontificis, & pro cauſa communi. Ex indulto autem Papæ poſſunt ſubſidia ex bonis Clericorum quantumvis Eccleſiaſticis exigi a Principe ſæculari. Quod ex pietate Chriſtianorum Principum libera ſint bona Eccleſiaſticorum eſt conforme lumini naturali. Unde Artaxerxes licet Rex Gentilis Arcæ publicæ cuſto dotibus præcepit: *De univerſis Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus Nathinæis, & Miniſtris Domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos.* 1. Eſdræ 7.

86. Inq. 5. Quid concedat Clericis exemptio quo ad ſuas cauſas? R. Concedere ne Clerici accuſari, conveniri, aut judicari poſſint apud Judicem ſæcularem, ſed apud Eccleſiaſticum. Hic enim eſt Judex legitimus Clericorum. An autem cauſæ Eccleſiaſticorum adduci poſſint de tribunali Eccleſiaſtico ad Judices ſæculares per viam violentiæ, vulgo *por la fuerza*; ut fit in Hiſpania? Diffident AA. Supponunt omnes non poſſe Judices ſæculares cognoſcere de illis per viam juriſdictionis, quia illa carent in Clericos, & eorum cauſas. Quæſtio ſolum eſt de appellatione, aut defenſione, ut dicunt, declarando an fiat violentia a Judice Eccleſiaſtico? R. Quod quando violentia aut injuſtitia eſt notoria, nec alio modo valet pars aperte læſa eam repellere, nec ſe defendere, poterit caute debita moderatione appellare ad Regem, aut ejus Magiſtratus pro ſua defenſione; quia hæc eſt de jure naturali. Aliter tamen minime licet dicta appellatio. Appellare enim non ſervato ordine juris, aut ad Judicem non legitimum, illicitum eſt. Hoc enim diſplicet piis Regibus, & Magiſtratibus qui publicæ paci, & tranquillitati invigilant.

87. Objicies: Paulus in ſua cauſa ad Cæſarem appellavit *Act.* 25. erg. licitum eſt etiam Clerico appellare ad Regem, vel ad ejus Tribunal. R. Apoſtolum ad Cæſarem appellaſſe de manifeſta injuſtitia, & violentia, a qua nequibat ſe alia via defendere, nec liberare. Sic autem licere, jam dictum eſt. Væ autem illis, qui ne pareant Epiſcopis juſta præcipientibus, aut ne apud ipſos compareant, recurrunt ad Tribunal ſæculare paſſim ſine juſta cauſa!

88. Inq. 6. An præmiſſis Clericorum privilegiis gaudeant Ordinati in minoribus, ſi matrimonium contrahant? R. neg. quia non vult Eccleſia, nec concedit, ut quis ſolutus ab obligatione continentiæ, & Deo ſe arctius mancipandi, volenſque vacare conjugio, ſimul ſuis privilegiis potiatur. Nam *qui ſentit commodum, debet ſentire incommodum. De reg. juriſ. in 6.* Epiſcopus autem qui conjugatum tonſuraret, vel tonſuratum ante matrimonium eo durante ad minores Ordines admitteret; pœnam ſuſpenſionis a collatione eorum per annum incurreret, ut habetur *in cap. ult. de tempor. Ordin. in 6.*

89. Aliud eſt de viro, qui ſuppoſito divortio legitimo, Ordines etiam ſacros vellet recipere; tunc enim in ſententia probabiliori poteſt id licite facere etiam neſcia, aut in vita uxore, quando hæc dedit cauſam divortii. Tunc igitur gauderet omnibus privilegiis Clericalibus, quamvis vere eſſet conjugatus. Idem eſt ſi vir ex licentia expreſſa uxoris recipiat Ordines ſacros. Tunc autem uxor, etiam mortuo viro, non poſſet alteri nubere, quia aperte id ei vetatur ab Eccleſia *in cap. quia ſunt. Diſp.* 28. ex Gregorio Papa, *lib.* 2. *cap.* 52. *& alibi*.

TRACTATUS TRIGESIMUS PRIMUS

De Horis Canonicis.

CUM una ex præcipuis in ſacris Ordinatorum obligationibus ſit recitatio Officii Divini, ideo poſt notitiam ordinum, tractatum de Horis Canonicis, & de obligatione eas perſolvendi immediate tradimus.

CAPUT I.

De Horis Canonicis in communi.

NEglecto errore, quo Waldenſes, Wiclephiſtæ, & alii Hæretici debacchantur Eccleſiæ antiquam, laudabilem, ac perutilem conſuetudinem Laudes, & Hymnos Deo canendi ad imitationem Moyſis, David, & aliorum Sanctorum veteris, & novi Teſtamenti: accedimus ad enucleandam Divini Officii naturam, & obligationem.

PUNCTUM I.

De Natura, & Præcepto Divini Officii.

1. Inq. 1. Quid ſit Officium Divinum? R. eſt *Quædam formula mente, & voce laudandi, præcandique Deum auctoritate Eccleſiæ inſtituta*. Poteſt eſſe publica, ſeu communis, & privata, ſeu particularis. Prima eſt, quæ fit a communitate ad laudandum, præcandumve congregata. Secunda, quæ fit privatim, ſeu extra communitatem. Dicitur *Officium*: quia laudare, & precari Deum eſt Officium proprium Clericorum, & Monachorum. *Divinum*: quia ex Pſalmis, & aliis verbis ſacræ Scripturæ, ut plurimum eſt compoſitum. Vocatur etiam *Horæ Canonicæ* eo quod certis horis juxta Canonicas Sanctiones eſt recitandum. Appellatur denique *Penſum*: quia ad illud tamquam ad tributum Deo ſolvendum, Clerici adſtringuntur. Nomine Officii Divini comprehenduntur etiam Miſſarum celebrationes, Proceſſiones, Litaniæ, Exequiæ, & alia munia Eccleſiaſtica.

2. Inq. 2. An detur præceptum, Officium Divinum perſolvendi? R. affirm. *Conſt. ex cap. Dolentes de celebratione Miſſarum, & ex Clementina prima eodem titulo*: ubi præcipitur Officium Divinum diurnum, pariter & nocturnum publice recitari in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis, Regularibus, & Parochialibus. Unde ubi conſuetudo legitima contraria pro aliquibus Parœciis non prævalet, gravis adeſt obligatio ad penſum divinum publice perſolvendum: quia Eccleſia non ſolum intendit laudem Deo tribuere; ſed etiam devotionem populi excitare. Præceptum hoc præcipue dirigitur ad Prælatos, quibus incumbit, ut Officium Divinum debite, ac devote quotidie celebretur; ſubditi vero in defectu Prælati id ipſum curare tenentur.

3. Verum tamen nec Prælati, nec ſubditi Regulares adſtringuntur in particulari vi hujus præcepti Choro intereſſe, ſed ex vi ſuæ Regulæ, & conſtitutionum. Unde non peccant graviter, ſi aliquoties a Choro abſint: quia præceptum non ligat ſingulos, ſed communitatem. Ratione tamen obligationis tendendi ad perfectionem, vel alterius capitis poſſunt graviter peccare, ſi nimia negligentia continuo, aut ſedulo a Choro abeſſent: quo in caſu deberent Prælati cogere deſides ad Chori aſſiſtentiam, etiam alimenti ſubſtractione, ut diſponunt Decreta Pontificia. Similiter Prælatus eſto in particulari majorem ceteris aſſiſtendi obligationem non habeat; verum propter ſubditorum exemplum prior omnibus Divinis Officiis adeſſe debet: niſi ob ſui muneris graves occupationes, frequentiaque negotia, aliamve juſtam cauſam, rationabiliter aliquoties excuſetur.

4. Inq. 3. Quot Religioſi ſufficiant, ut præceptum recitandi horas Canonicas in Choro obliget? R. Saltem requiri quatuor, qui commode poſſint convenire: quia laudatio publica, ut decenter perſolvatur, exigit ad minus duo hinc, & duo inde. Quoniam unus ſolus in uno chori latere plus ad riſum, quam ad devotionem adſtantes excitaret: maxime ſi habeat vocem exilem, aut minus gratam. Imo licet ſonoram haberet, ſi occurreret ei expuere, oſcitare, aut quid ſimile, neceſſario Chorus ceſſaret. Igitur duo ſaltem in quolibet Chori latere requiruntur. Solumque poteſt admitti aliquis caſus ſingularis, & urgens, in quo per tres tantum Religioſos præceptum Chori in horis Canonicis adimpleatur.

5. Nec audiendus eſt quidam recenſior, qui oppoſitum aſſerens immerito carpit Salmanticenſes, & alios dicens, ſufficere tres Religioſos ad penſum divinum in Choro perſolvendum. Ad quod dicimus, quod ſi organum ſuppleret numerum, & voces, etiam duo forte ſufficient. Sed in noſtra Religione, ubi conformius menti D. Tho-

D. Thomæ, non admittitur organum, ſaltem quatuor ad ſatisfaciendum Choro requiruntur. Quod intelligitur de officio publico; obligatio quippe recitandi quaſi private in Choro pendet ab ſtatutis, & conſtitutionibus cujuſque Eccleſiæ, aut Religionis.

6. Idem tenet, non adimpleri præceptum celebrandi officium in Choro per ſolos Novitios: fatetur, affirmantem ſententiam eſſe communiorem, ſed ipſe negativam ſuſtinet. Dubium hoc ſolum excitatur pro aliquo caſu non frequenti: quia regulariter, ut par eſt, cum Novitiis etiam profeſſi ad Chorum conveniunt. Imo numquam vidimus, ſolos Novitios perſolvere in Choro officium divinum, quin ſaltem aliqui ex profeſſis aſſiſtant. In caſu ergo raro verior eſt ſententia affirmans: quia vere celebratur officium chorale, excitaturque populus ad devotionem ab his, qui in favorabilibus reputantur Religioſi; & ſicut gaudent eorum privilegiis, ita ad eorum onera adimplenda concurrere poſſunt.

7. Inq. 4. Quot ſint horæ Canonicæ? R. eſſe ſeptem: nempe Matutinum cum laudibus, & ſex horæ minores, juxta illud *Pſalm.* 113. *Septies in die laudem dixi tibi*. Et juxta ſeptem dona Spiritus Sancti, & præcipue juxta ſeptem myſteria Paſſionis Chriſti, ad quæ recolenda ab Eccleſia horas fuiſſe inſtitutas indicant ſequentia carmina relata in Gloſſa *Capit. I. de celebrat. Miſſ.*

Hæc ſunt ſeptennis, propter quod pſallimus horis.
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis: cauſam dat tertia mortis.
Sexta cruci nectit: Latus ejus nona bipertit.
Veſpera deponit, tumuloque completa reponit.

PUNCTUM II.

De circumſtantiis in publica recitatione obſervandis.

8. Inq. 1. Quot, & quæ circumſtantiæ in publica recitatione ſint obſervandæ? R. quod præcipue quatuor obſervari debent: nempe *ordo*, *tempus*, *locus*, *& modus*. Quæ licet in privata etiam recitatione obſervari æquum eſt; non tamen adeo ſtricte. Debet obſervari *ordo*: hoc eſt: quod prius recitandum eſt Matutinum cum Laudibus, deinde Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, & Completorium. Hujuſmodi ordinem publice invertere eſt peccatum grave, ſi abſque urgenti cauſa, aut frequenter fiat: quia præceptum non ſolum eſt de recitatione, ſed etiam de ordine in ea ſervando. Si autem occurreret cauſa juſta vel tantum ſemel, aut iterum fieret, non reputatur gravis culpa.

9. Idem eſt dicendum *circa tempus* recitandi; debet enim ſub gravi obſervari in publica recitatione juxta præſcriptum Eccleſiæ, conſuetudinem legittimam, & conſtitutiones cujuſque Religionis. Nec poteſt anticipare, aut poſtponi notabiliter abſque ſufficienti cauſa: facilius poteſt permitti anticipatio, quam poſtpoſitio. Igitur preciſa contraria conſuetudine Matutinum cum laudibus media nocte debet perſolvi; ut apud nos in domibus regularis obſervantiæ inviolabiliter obſervatur. Prima primo mane, tertia, & reliquæ horæ ſuo congruo tempore. Veſperæ in Quadrageſima dicuntur hora circiter undecima ante prandium propter jejunium, quod antiquitus non ſolvebatur, niſi poſt veſperas, aut circa ſolis occaſum. Ut ergo etiam nunc verificetur non ſolvi niſi poſt veſperas, iſtæ dicuntur ante prandium.

10. *Locus* ad publicam recitationem debet eſſe Chorus, aut Eccleſia; ita ut ſit peccatum grave illam perſolvere in Sacriſtia, aut alio loco, ex niſi gravi, & notoria cauſa, vel niſi Sacriſtia Eccleſiæ ita ſit contigua, ut pars Eccleſiæ reputetur. *Modus* conſiſtit in eo, quod clara, diſtincta, & perceptibili voce cum attentione mentis, & modeſtia corporis laudes divinæ perſolvantur.

11. Inq. 2. An ſi in Choro aliqua inverſio, ſeu tranſmutatio officii contingat ex errore, aut inadvertentia, ut dicendo hanc orationem, lectionem, aut commemorationem pro alia; debeat poſtea ſuppleri, aut repeti? R. negat. quia præceptum eſt de recitatione ſuo tempore, quo tranſacto, ceſſavit, & repetitio ſolum deſerviret ad perturbationem, aut notam cauſandam. Satius eſt aliquid ommitti, quam Chorum perturbari. Ideo reprehenſibiles ſunt, qui in Choro, aut Eccleſia ad quemlibet defectum muſitare incipiunt, quia omnes, excepto Præſide, aut Correctore, tacere ibi tenentur. Immo ipſe Præſes, vel ſimulare, vel caute ſe gerere debet, ne adſtantes perturbet, & ut notam excuſet.

12. Inq. 3. An accedentes tarde ad Chorum poſt horam jam inchoatam, poſſint abſque culpa inverſionis proſequi cum aliis? R. affirmat. imo non ſolum poſſunt, ſed debent proſequi ne alios perturbent; nec repetere poſtea tenentur, ſi modica pars dicta ſit, quia ſuppletur per Chorum. Si vero notabilis pars dicta fuerit, repetant poſtea finito Choro. Idem eſt dicendum de occupatis in actuali ſervitio chori; ut parantes libros, pulſantes organa, aut lucernarii in Matutinis; qui & ſimiles, eſto aliquos verſus, vel quid modicum ſparſim non intelligant, aut omittant, proſequantur cum choro, qui tales defectus ſupplet, ſi vero quid notabile certo omit-

omittant, ut aliquem integrum pſalmum, præcipue ex longioribus, finito Choro, repetere debent. Qui ſpuendo, expectorando, aut nares emungendo aliquid non percipit, aut ommittit, ad nihil tenetur, niſi ad proſequendum cum choro, quo melius ſe geret, quam repetendo ibi quod ommiſit: quia omnes defectus leves veluti neceſſarios ſupplentur a Choro.

13. Inq. 4. An qui ſummiſſa voce recitant in Choro, ita ut ab altera parte non audiantur, ſatisfaciant ſaltem obligationi privatæ officii divini? R. affirm. ſuppoſito quod alii ejuſdem lateris alta voce recitent. Quia præfati totum officium dicunt cum aliis, qui ut membra ejuſdem corporis iſtis communicant. Unde dicendo ſummiſſe partem propriam, & ab aliis accipiendo partem eorum, totum officium perſolvunt, quia in totum communicant, ſicut illi, qui propter vocis exilitatem, aut raucitatem non audiuntur. Sed eſt differentia, quod iſti ſatisfaciunt obligationi tam privatæ, quam publicæ: quia faciunt, ut ſupponitur, quantum poſſunt; illi vero pigri, & negligentes ſolum privatæ obligationi ſatisfaciunt.

14. Igitur omnes debent in choro recitare, aut canere clara, & diſtincta voce, prout vires ſuppetant, ita ut ſecluſo ſtrepitu, aut ſurditate poſſint ab altera parte chori audiri, alias peccant: quia obligationi chorali non ſatisfaciunt. Peccatum vero erit juxta gravitatem obligationis choralis, quæ major adeſt in præbendatis, & Beneficiariis, & omnibus ſtipendio addictis, quam in Religioſis; ut ex dicendis capite ſequenti patebit. Surdi eſto non audiant alteram partem, dummodo pro poſſibili recitent, aut canant in choro ſufficienter ſatisfaciunt obligationi penſus divini.

15. Inq. 5. An in officiis divinis inſtrumenta muſica admitti valeant? R. quod licet D. Th. 2. 2. *q. 91. art. 2. ad* 4. improbet organa in lege gratiæ; tamen propter conſuetudinem fere univerſalem toleranda ſunt in Eccleſia: quia conſuetudo prævalet omni legi, & rationi humanæ, quantumvis alias juſtæ. Quædam vero inſtrumenta muſicalia, ne dicamus theatralia, quæ potius delectationi, quam devotioni deſerviunt ab Eccleſia relegari deberent: & ſimiliter quidam Muſici eadem pulſantes, dulcique modulamine canentes, quæ ab hominibus non percipiuntur, nec forte acceptantur a Deo, cui non guttura, ſed corda placent. Quidquid ſit de hoc, choro adſtricti tenentur recitare ſubmiſſa voce, ea, quæ in divino officio organo, aut alio inſtrumento pulſantur. Videatur Bened. XIV. circa inſtrumenta muſicalia, & muſicorum cantus in ſua Encyclica incipiente *Annus* 19. *Febr.* 1749. & in *Syn. Diœc. lib. xı. cap. vıı. num. vı.*

16. Inq. 6. An officium parvum B. V. & officium defunctorum, Pſalmique graduales, & pœnitentiales obligent in Choro diebus in Breviario aſſignatis? R. quod nec in Choro, nec extra illum obligat illos, qui Breviario Romano utuntur, niſi conſuetudo recitandi ea vigeat. Conſtat aperte ex decreto Pii V. initio ejuſdem Breviarii Romani appoſito. Officium defunctorum die 2. Novembris cum Veſperis die præcedenti, & Litaniæ in die S. Marci, & in tribus diebus Rogationum obligant ſub gravi tam intra, quam extra Chorum. Officium parvum B. V. die quarta cinerum apud nos non obligat extra Chorum; licet vix ſit, qui illud devote non perſolvat in obſequium Beatiſs. V. M. noſtræ Religionis peculiaris Matris, ac munificentiſsimæ Patronæ Vide Bened. XIV. *inſt. Tom. I. num. 9.*

PUNCTUM III.

De attentione, & intentione requiſitis ad horas Canonicas.

17. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit attentio? R. quod attentio in communi eſt: *applicatio mentis ad aliquid*. In præſenti eſt *applicatio mentis ad canendum, vel recitandum officium divinum*. Eſt triplex: *ad Deum, ad ſenſum, & ad verba*. Ad *Deum*: ut cum recitans de Deo cogitat, & ei cor, mentem, & verba dicat, & offert. Hæc eſt perfectior omnibus: Ad *ſenſum*: cum recitans applicat mentem ad ſenſum verborum percipiendum. Ad *verba*: cum recitans attendit, ne erret in verbis. Hæc eſt inferior omnibus, ſufficit tamen ad præceptum implendum: ut in eo, qui, dum recitat per hortum, deambulat, flores colligit, vel efficit alias actiones non multum diſtrahentes. Sed quia attentio poteſt eſſe proprie talis, nempe interior, & improprie talis, nempe tantum exterior; ideo:

18. Inq. 2. An attentio interior requiratur ad divinum officium perſolvendum? R. affirm. conſtat ex citato cap. *Dolentes*, ubi ſtricte præcipitur officium divinum *ſtudioſe pariter, ac devote* in choro celebrari. Ubi Gloſſa addit: *Devote ſecundum affectum mentis*; ſed hæc omnia poſtulant attentionem interiorem: ergo hæc requiritur ad divinum officium perſolvendum. Ita cum D. Thom. Patres Salmanticenſes in præſenti.

19. Sed P. Concina *lib. 2. in Decal. diſſ. 2. c. 9. §. 1.* plura agglomerat contra eos volentes concordare ſententiam Durandi, & S. Antonini negantem neceſſitatem attentionis interioris cum ſententia veriori eam affirmante. Videtur ipſe affirmare ſimul & negare idem, quod docent Salmanticenſes; nihil enim aliud dicunt iſti, niſi quod

quod ipſe cum Cayetano ad explicandam attentionem neceſſariam producit. Omnes enim conveniunt ſufficere ad recitandum illam attentionem, quæ compatibilis eſt cum aliqua diſtractione interiori, dummodo non ſit omnino voluntaria, aut recitans plene non advertat, ſe ita diſtrahi, ut rapiat mentem ab attentione ſaltem verborum. Si namque hoc advertat, & non ſtudeat, ſe retrahere ab hujuſmodi diſtractione, jam erit voluntaria omnino diſtractio illa, quæ reprobatur a Salmanticenſibus, ut in ſufficiens ad ſatisfaciendum præcepto.

20. Verum ipſe Concina vix percipi valet in ſuis portionibus; nam *num.* 12. reſolvit Eccleſiam *in cap. Dolentes* non præcipere attentionem interiorem; & *num.* 26. admittit dari præceptum horas Canonicas cum attentione, recitandi; quod quidem paradoxom videtur. Vel enim præceptum recitandi horas Canonicas eſt divinum, vel Eccleſiaſticum? Reſpondere eſſe divinum, eſt contra communem ſenſum Theologorum: alias daretur præceptum divinum ſepties in die laudandi Deum, quod nemo dicet. Si dicat eſſe Eccleſiaſticum: ergo Eccleſia præcipit recitare horas Canonicas cum attentione interiori. Non quidem alibi niſi in dicto cap. *Dolentes*, ut ipſe fatetur: dicit enim ſe ignorare Eccleſiam impoſuiſſe aliud præceptum poſitivum recitandi cum attentione: ergo tenetur concedere, quod negat de dict. Cap *Dolentes*.

21. Aſſerendum eſt ergo dari præcepeum Eccleſiaſticum recitandi, ſeu canendi officium divinum cum attentione interiori, & exteriori. Eccleſia enim in dicto cap. præcipit attentionem requiſitam, ut recitatio ſit actus rationalis, & Religionis, gaudet quippe poteſtate præcipiendi actus internos cum externis neceſſario connexos. Alias ſolum præciperet, proferre verba officii divini, ut Meruli, aut Syptaci, quod nemo adſtruere jure valet. Hæc eſt mens Salmanticenſium, hæc eorum doctrina perpetua, ut videre eſt *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 39. ubi dicunt, quod ſicut ad Miſſam audiendam requiritur attentio interna, ita ad horas recitandas, Idem docent *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 1. *n.* 138. ajentes; quod qui omnino diſtractus recitaret officium divinum, ſubſtantiam præcepti non adimpleret. Eamdem doctrinam inculcant *tom.* 3. 4. *&* 5. Unde conſtat, quod de eorum mente ſolum valet dubitare; qui in luce meridiana cæſpitare velit. Ponere autem præceptum divinum pro attentione interiori, & Eccleſiaſticum pro exteriori, ut vult Concina, eſt multiplicate entia ſine neceſſitate; cum præceptum Eccleſiaſticum ſufficiat pro utraque attentione.

22. Inq. 3. Quæ diſtractio impediat adimpletionem hujus præcepti? In explicatione hujus dubii plus voce, quam re diſſident Authores. Sed breviter reſpondetur, quod omnis, & ſola diſtractio, quæ ple ne cognita rapit mentem ab attenta recitatione, ſeu prolatione verborum, impedit adimpletionem præcepti. Dicitur *plene cognita*, quia ſi non perfecte advertas, te eſſe diſtractum quamvis notabili ſpatio ſic recites, peccabis venialiter ex ſemiplena advertentia ad diſtractionem, non tamen graviter, nec deſinis adimplere ſubſtantialiter præceptum, quia in tali caſu perſeverat attentio virtualis ſaltem ad verba, quæ ſufficit ad præcepti adimpletionem.

23. Si autem inquiras, quando ceſſet, aut amittatur prædicta attentio virtualis? R. ceſſare, ſeu amitti per ſolam, & omnem actionem, aut diſtractionem incompoſſibilem cum illa. Actiones incompoſſibiles ſunt pingere, ſcribere, legere, & ſimiles: aut confabulari, non quidem unum, aut aliud verbum proferre, aut reſpondere; hoc enim ſive intra, ſive extra chorum ad ſummum eſt culpa venialis, & nulla, ſi fiat cum cauſa; ſed ex profeſſo admittere colloquia, ſeu confabulationes. Igitur hujuſmodi actiones dicuntur incompoſſibiles cum attentione virtuali, quia poſtulant omnem mentem, & rapiunt eam a recitatione. Ideo diſtractio ex eis orta incompoſſibilis eſt cum attentiome virtuali; proindeque, ſi plene cognita, non reprimatur, aut cohibeatur, omnino voluntaria evadit: ex quibus omnibus ſequitur pro timoratorum ſolatio, quod licet cum majori attentione, ac devotione poſſibili recitandum ſit, nihilominus ſemper ac ſit verum, *quod non plene advertiſti diſtractioni, adimpleſti præceptum recitandi*. Quid facilius ex noſtra parte? Quid beniguius ex parte Eccleſiæ?

24. Inq. 4. An recitantes in Choro ſuam partem, ſatisfaciant obligationi ſaltem privatæ, ſi non attendant ad aliam partem? R. negat. quia attentio, ut dictum eſt, requiritur ad præceptum adimplendum. Iſti autem ſolum habent illam reſpectu partis, quam recitant; nec communicant ſufficienter cum altera parte; unde debent poſtea totum officium repetere. Idem de recitantibus cum diſtractione omnino voluntaria. Aliqui eximunt iſtos a fructuum reſtitutione, eo quod reipſa recitant: Decreta autem Apoſtolica imponunt onus reſtitutionis ſolum *non recitantibus*. Verum ſi non ſatisfaciunt obligationi recitandi, neſcio, quomodo excuſentur ab onere reſtituendi. Nam tantum tenetur quis reſtituere, quantum debito modo omiſit recitare. Unde ad rem venit illud axioma: *Si recitaſti bene; recitaſti*.

25. Inq 5. An ſatisfaciant huic præcepto qui ſuam partem recitantes in choro, alteram non audiunt? R. quod ſi ſaltem indiſtincte & in confuſo eam audiant, ſatisfaciunt: quia chorus

rus eſt velut quodam corpus myſticum ſe omnibus membris communicans,& ſupplens defectum perfectæ auditionis. Si autem nec in confuſo illam audiant, minime ſatisfaciunt; quia tunc caſus nullo modo communicant membra inter ſe. Imo chimericum eſt aliquos recitare ſuam partem, quin ſaltem in confuſo percipiant alteram. Quomodo enim ſcient quando incipere debeant, ſi non percipiunt, quando ceteri terminant?

26. Inq. 6. Quæ intentio requiratur ad ſatisfaciendum huic præcepto? R. Non requiri intentionem adimplendi præceptum, ſed apponendi rem præceptam: hoc eſt, ſufficit intentio recitandi, ſicut in præcepto annuæ Confeſſionis, & Communionis ſufficit, illas rite apponere, ad ejus adimpletionem: quia nec Deus, nec homines jubent in ſuis præceptis obedientiam formalem, eſto ad majus meritum conſulenda ſit. Imo nec requiritur intentio formalis, ſed ſufficit virtualis apponendi rem præceptam. Unde qui ex pia conſuetudine ad chorum vadit,aut Breviarium ſumit ad recitandum, & recitavit, ſatisfecit, eſto actum reflexum ſatisfaciendi non habuerit. Nam ipſa poſitio voluntaria rei præceptæ eſt vera adimpletio præcepti. Hac ratione recitans horas abſque intentione ſatisfaciendi præcepto, ſed recitandi denuo, non tenetur iterum recitare, ſed mutare voluntatem, & intentionem, ut etiam dicitur de audiente Miſſam ſine intentione præcepto ſatisfaciendi.

PUNCTUM IV.

De his, qui ad horas canonicas tenentur.

27. Inq. 1. Qui teneantur ad divinum officium perſolvendum? R. Tria eſſe genera perſonarum, quæ ad horas dicendas adſtringuntur. Nempe in ſacris conſtituti: Omnes Beneficiarii: & omnes Religioſi vere profeſſi. Nullus tenetur recitare integrum officium diei, in qua obligationem contrahit, ſed quod reſpondet tempore, ſeu horæ, in qua obligationem aſſumit: ut Subdiaconi a tertia, vel ſexta illius diei, in quo ordinantur, Religioſi ab hora, in qua profeſſionem emittunt, & Beneficiarii a die ſeu hora, in qua Beneficium voluntarie aſſumunt. Si autem cogantur illud per metum aſſumere, nec velint fructus percipere, non tenentur recitare.

28. Ordinati in ſacris titulo patrimonii adſtringuntur ad horas juxta veriorem ſententiam non ex præcepto Eccleſiæ, ſed ex communi conſuetudine approbata ab Eccleſia: quia cap. *ſi quis Presbyter diſt.*92. & alia, quæ in contrariam adduci ſolent, loquuntur vel de Parochis, vel de Presbyteris ſervitio alicujus Eccleſiæ deputatis, non de Presbyteris ſimplicibus. Beneficiarii tenentur ex præcepto Eccleſiæ dicto *cap. ſi quis Presbyter*. Imo ex juſtitia: quia Beneficium datur propter officium, ut dicitur *Cap. Dolentes* ſæpius laudato. Sacris initiati ante uſum rationis huic oneri non ſubjacent, niſi poſt legittimam ætatem, & ſpontaneam ordinis ratihabitionem. Religioſi tenentur ad horas ex legittima conſuetudine obligante ſub gravi. Nec in hoc eſt amplius immorandum, cum ab omnibus, vel fere omnibus, utriuſque ſexus Religioſis jam dicta conſuetudo unanimiter ſit recepta. Verum eſt, quod Moniales aliam quamcumque conſuetudinem laudandi, precandique Deum libentius admitterent, quia ipſis utpote latinitatis ignaris, difficilis eſt admodum recitatio publica, & forte difficilior privata. Igitur omnes præfati debent ſub gravi officium perſolvere juxta Breviarium in ſua Diœceſi, aut Religione receptum.

29. Unde exceptis Capitulis, & Monaſteriis, quæ a ducentis annis ante Pium V. proprium habuere Breviarium, ceteri tenentur ſive in communi, ſive in particulari ad uſum Breviarii Romani juxta formam ab eodem præſcriptam; nec aliter ſuæ obligationi ſatisfaciunt. Peccatum grave committeret, qui in Eccleſia latina recitaret officium lingua greca, hebrea, aut vernacula: quia graviter transmutaret formam in Breviario appoſitam. Communiter dicunt Authores ſuſcipientes Ordinem ſacrum, ſeu Beneficium ſub gravi teneri addiſcere antea formam recitandi, parareque Breviarium, ne periculo ommittendi officium ſe exponant. Verum raro ob defectum Breviarii ommittitur recitatio.

30. Excommunicati, ſuſpenſi, aut degradati non ſunt ab hac obligatione exempti; ſicút nec Religioſi fugitivi, & expulſi, etiam ſi in ſacris non ſint conſtituti; alias reportarent commodum ex iniquitate. Tamen damnati ad triremnes ab hoc onere de obligatur: quia ex una parte ſufficiens onus reportant ſua miſera ſorte, & ex alia cederet in dedecus Ordinis Eccleſiaſtici.

31. Habens juſte duo, vel plura beneficia, non tenetur ad plura offitia recitanda, quia ſolum tenetur recitare, ut unus. Ita D. Thom. *quodlib.* 1. *art.*13. Unde unum tantum peccatum committit ex hac parte, ſi recitare ommittat. Similiter quilibet ſeptem horas ommittens, non ſeptem peccata, ſed unum graviſſimum in hac linea committit; quia ad omnes horas eſt unicum tantum præceptum. Beneficiarius autem, qui ſimul eſt Sacerdos horas ommittens, duo pec-

peccata perpetrat juxta communiorem ſententiam, unum conra Religionem, alterum contra juſtitiam; quia ut diximus tenetur tum ex præcepto Eccleſiæ, tum ex juſtitia ratione Beneficii, quia Beneficium datur propter officium. E contra Religioſus, qui eſt Sacerdos, eſto penſum divinum ommitteret, non perpetraret duo peccata, ſed unum contra Religionem, quia tenetur ad recitandum ex motivo religionis, non vero ex capite juſtitiæ. Idem aſſerimus de Beneficiario in Sacris non conſtituto.

32. Gaudens duplici prebenda in duplici Eccleſia debet recitare officium illius Eccleſiæ, in qua majori gradu potitur. Si vero in utraque æqualem poſſideat, debet dicere officium dignioris Eccleſiæ. Si tandem in una Diœceſi habeat Beneficium, & reſideat in alia, ubi eſt diverſum officium, debet huic ſe conformare, quia decet ſe conformare moribus loci, in quo habitat, & quia fortius eſt vinculum domicilii, quam beneficii. Unde in aliena Diœceſi commorantes cauſa ſtudiorum, vel alterius negotii, debent recitare officium Eccleſiæ, in qua commorantur, & domicilium habent. Quod non intelligitur de tranſeuntibus: iſti enim recitare debent officium juxta ritum ſuæ Diœceſis, ſeu religionis.

33. Beneficiarius non tenetur ad horas ante pacificam poſſeſſionem beneficii, niſi lite pendente habeat titulum, & adminiſtrationem ejus cum ſpe ſibi fore fructus applicandos ſaltem ſuo ſervitio correſpondentes, vel aliquod emolumentum ex functionibus, aut obſequiis percipiat. Verum ſi nihil percipiens, nec recitans demum vincat, poteſt percipere fructus, qui correſpondent tempori litis, quia abſque culpa recitare ommiſit, ideoque ſpoliari non debet.

34. Nomine Beneficii intelligitur quælibet Præbenda, Cardinalatus, Epiſcopatus, Rectoria, aut Cappellania collativa habens tres conditiones ad Beneficium Eccleſiaſticum requiſitas: nempe, quod ſit erecta authoritate Epiſcopi, quod ſit conſtituta in perpetuum inter bona Eccleſiaſtica, & quod ab Epiſcopo confertur. Cum his conditionibus eſt collativa, quamquam inſtituatur ex bonis laicis, vel a Laicis preſentetur, vel ſit manualis, vel ad nutum amovibilis, aut titulo ejus nequeat ordinari. Capellania vero non collativa, licet ab Epiſcopo conferatur, non inducit onus recitandi, quia beneficium Eccleſiaſticum non eſt.

35. Inq. 2. An habens Beneficium Eccleſiaſticum tenue, vel exiguum teneatur ad officium Divinum recitandum? R. affirm. Tum quia jura, quæ hanc obligationem imponunt, non diſtinguunt de Beneficio tenui, aut pingui. Tum quia acceptans voluntarie beneficium, acceptat onus illi annexum, & ſcienti, & volenti nulla fit injuria. Tum quia onus recitandi abunde compenſatur privilegiis, honoribus, & exemptionibus, quibus Beneficiarius potitur. Habens titulum nudum abſque dominio utili, non tenetur ad horas; ſi autem ſua culpa fructus non percipiat, vel quia eſt cenſuratus, vel juſte a Judice eis privatus, tenetur ad recitandum. Idem eſt, ſi illos nunc non percipiat, verum ſperat poſtea percipere, vel ſi in Eccleſia ſit ſtatutum, aut conſuetudo non percipiendi primo anno. Idem de eo, qui adminiſtrando Beneficium, omnes fructus alteri cederet, quia eſt vere beneficiarius, & voluntarie cedit utilitati. Dubius de tenuitate Beneficii ab officii Divini obligatione non excuſatur.

36 Inq. 3. An habentes præſtimonia collata in titulum perpetuum Beneficii teneantur ad perſolvendas horas Canonicas? R. affirm. Quia ſunt Beneficium Eccleſiaſticum: niſi dentur ſolummodo ad tempus, ut pro tempore ſtudiorum; quo pacto non ſunt perpetua, nec proprie Beneficia Eccleſiaſtica. Commendatarius habens commendam integram cum adminiſtratione, eſto non ſit erecta in perpetuum, nec in Beneficium, tenetur ad recitandum Divinum officium ratione integræ adminiſtrationis. Si vero ipſi commendetur, quoad ſola ſervitia exteriora Ecleſiæ pro aliquo tempore, alio retinente titulum, ut mere ſtipendiarius reputatur, ideoque ad horas canonicas non adſtringitur.

37. Inquires 4. An Penſionarii ad officium Divinum teneantur? Reſp. quod ſi penſio ſit mere laicalis, quæ non confertur clerico, ut tali, ſed in compenſationem alicujus obſequii Eccleſiæ præſtiti ab ipſo, vel ab ejus parentibus, vel ob laborem docendi pueros, pulſandi cimbala, vel organa, aut quid ſimile, ad nullam recitationem obligat. Si autem penſio ſit clericalis, quæ tantum confertur clerico, ut quæ datur in ſubſidium perſonæ Eccleſiaſticæ, vel beneficium reſignanti, aut liti cedenti, & ſimiles, ſaltem tonſuram in recipiente poſtulantes, ſolum obligant ad officium parvum B. Virginis eos, qui alias Divinum officium non recitant: ſi enim hoc ex alio titulo perſolvunt, ad amplius recitandum non tenentur. Coadjutores Canonicorum, ſeu Beneficiorum ex vi coadjutoriæ ad Divinum penſum non adſtringuntur: quia proprietarii ſunt ad illud obligati: obligatio autem eadem, ſicut idem Beneficium in duobus exiſtere nequit.

PUN.

Punctum V.

De circumſtantiis in privata recitatione obſervandis.

38. Inq. 1. Quot, & quæ circumſtantiæ debeant obſervari in recitatione privata? R. Debent obſervari quatuor, nempe *Ordo*, *tempus*, *locus*, *& modus*. Eædem enim in privata, ac in publica recitatione circumſtantiæ obſervandæ ſunt, licet non adeo ſtricte. Primo obſervandus eſt ordo, ut nimirum prius recitetur Matutinum cum Laudibus, & deinde ſuo ordine reliquæ horæ. Invertere hunc ordinem, ita ut una hora poſterior reciterur ante priorem, ut Prima ante Matutinum, aut veſperæ ante primam, ſi fiat ex cauſa, nulla culpa eſt; ſi vero abſque cauſa fieret, ſecluſo contemptu, venialem non excederet. Similiter celebrare Miſsam antequam Matutinum privatim recitetur, non eſt grave peccatum, quia non eſt major connexio inter matutinum, & Miſsam, quam inter matutinum, & reliquas horas; ſed iſtæ ſine gravi culpa poſsunt privatim recitari ante matutinum: ergo etiam Miſsa ante illud. Nec aliter accipitur, aut intelligitur communiter Rubrica Miſsalis. Pariter hujuſmodi inverſio facta in eadem hora ſecluſo ſcandalo, aut contemptu venialem culpam tantum conſtituit, ut qui diceret ſecundum pſalmum ante primum, niſi hoc fiat ex conſuetudine, ut ajunt aliqui, ſed vix accidere ita poteſt, niſi in aliquo amente: unde vix talis inverſio erit culpa gravis.

39. Inq. 2. An recitans ex inadvertentia, aut errore unum officium pro alio, teneatur proprium illius diei repetere? Reſp. negative: Nam qui bona fide unum pro altero officium recitat, licet materialiter non ſervet ritum præſcriptum; formaliter tamen obſervat illud. Nihilominus ſi officium recitatum multo brevius eſſet altero, quo tali die deberet recitari; teneretur ſic recitans ad aliquam compenſationem addendo aliquos pſalmos. Si perſoluto Matutino recordetur, quis ſe erraſſe, juxta aliquos poterit proſequi idem officium, vel reliquum proprium illius diei: verum hoc ultimum congruentius eſt. Similiter, qui hodie ex errore celebrat officium de aliquo feſto, de quo recitandum eſt die ſequenti, debet ſe conformare ordini præſcripto ab Eccleſia, ſequentique die repetere idem officium, ne bis erret in recitando. Feſtum autem, vel Sanctus illius diei omittitur illo anno eodem modo, ac ſi omitteretur propter infirmitatem, aut omnimodam oblivionem. Niſi Sancti ſint ex tranſlatis; tunc enim, qui privatim recitat, poteſt ſupplere cras, quod hodie omiſit.

40. Inq. 3. Quo tempore incipiat, & finiatur præceptum perſolvendi Divinum officium? R. Incipere a puncto mediæ noctis diei antecedentis, & finiri in puncto mediæ noctis ſubſequentis. Intra hoc tempus recitari debet integre officium Divinum, excepto matutino cum laudibus, quod ex conſuetudine veſpere præcedenti recitari valet. Igitur hora neceſſario obſervanda in partitione penſus Divini juxta præſcriptum Eccleſiæ ſolum obligat graviter in recitatione publica; in privata vero ejus inverſio etiam abſque cauſa non excedit culpam venialem, cum cauſa excuſatur ab omni culpa. Unde poſſunt abſque gravi culpa dici omnes horæ primo mane etiam veſperæ, & completorium, vel omnes circa noctem, aut etiam prima nocte dummodo finiantur ante mediam noctem. Incipere officium hodiernum paulo ante mediam noctem, ita ut non poſſit finiri totum ante illam, grave peccatum eſt: imo ob periculum, cui ſe exponunt adeo pigri, & deſides non perſolvendi Divinum penſum tempore debito, prudenter judicatur negligentia enormis. Sola commoditas propria, aut guſtus cujuſque privatus non eſt ſufficiens cauſa ad recitandum extra tempus præſcriptum; ſed debet dari aliquod motivum rationabile, ut ſtudium, ſolatium alterius, impedimentum futurum, aut quid ſimile.

41. Matutinum cum laudibus pro die ſequenti valet privatim recitari omni tempore poſt horam tertiam veſpertinam diei antecedentis, perſolutis veſperis, & completorio juxta doctrinam D. Thom. quod *lib.* 5. *q.* 13. *art.* 28. *ad* 1. Sed ut exactius obſervetur hora illud perſolvendi, apponimus ob oculos ſequentem tabellam promulgatam a ſapientiſſimo Lambertino, poſtea Benedict. XIV.

Tabella aſſignans horam, in qua Veſpere præcedenti poteſt recitari Matutinum cum laudibus pro die ſequenti.

					Hora	*Quad.*
In Januario	1.	uſq. ad	12.		2	1.
Januario	13.		18.	Febr.	2	2.
Februario	19.		5.	Mar.	2	3.
Martio	6.		26.		3	0.
Martio	27.		20.	April.	3	1.
Aprili	21.		15.	Maii	3	2.
Majo	16.		31.	Julii	3	3.
Auguſto	1.		25.		3	2.
Auguſto	26.		15.	Sept.	3	1.
Septembri	16.		20.	Octob.	3	0.
Octobri	21.		31.		2	3.
Novembri	1.		30.		2	2.
Decembri	1.		31.		2	1.

42. In-

42. Interruptio facta in officio abſque cauſa ſemper eſt culpa venialis, quia ſaltem eſt quædam irreverentia Divinæ Majeſtatis, cum cauſa vero poteſt fieri abſque ulla culpa ut ſi occurrat obedientia ſuperioris, aut honeſta ratio urbanitatis, vel alia circumſtantia pro tunc neceſſaria utilitati ſpirituali, aut corporali propriæ, vel proximi. Matutinum a laudibus abſque ulla cauſa ſeparari valet, quia antiquitus ita fiebat. Sed tunc finito *Te Deum* debet dici oratio diei, ut fit in nocte Nativitatis Domini, & etiam oratio Dominica, ſeu *Pater noſter*. An vero debeat dici *Pater Noſter*, & *Ave Maria*, tunc in principio laudum, quidam affirmant; negat tamen cum aliis Gavantus eſſe neceſſe. *Sect. 4. cap. 2. num.* 4. Unum nocturnum ſeparare ab alio, non eſt illicitum, dummodo non ſit nimis prolixa ſeparatio, ut ſi veſpere antecedenti recites unum nocturnum, & die ſequenti alterum, reputatur nimis prolixa ſeparatio. In reliquis horis interruptio, ejuſdem horæ adeo prolixa, ut moraliter ea diſcontinuari videatur, deſtruit unitatem moralem totius horæ, quæ proinde a principio repetenda eſt, quia quælibet hora eſt unum totum morale, cui directe opponitur interruptio, ſeu diſcontinuatio moralis.

43. Si autem cupias ſcire quando dabitur, vel non, interruptio moralis? R. Hoc arbitrio prudentum eſſe metiendum. Quoniam interruptio inter unum, & alium pſalmum, vel inter pſalmos, & lectiones, Antiphonas, ſeu Capitula longiorem moram admittit, quam inter verſus ejuſdem pſalmi, quia inter hujuſmodi verſus major adeſt connexio, quam inter pſalmos, & lectiones, antiphonas, ſeu capitula, ut ex ſe patet; unde ex modo, cauſa, & circumſtantiis interruptionis de lucendum eſt, an ſit gravis, vel levis. Ita ut ſi gravis evadat, repeti debeat integra hora; ſi autem non pertingat ad notabilem, ut interruptio per ſpatium unius horæ plus minuſve inter unum, & alium pſalmum animo continuandi facta, non cenſetur gravis, poteſtque continuari, & finiri. Certum etiam eſt, quod ſi interruptio accidat prope initium horæ Canonicæ, minor interruptio obligat ad repetendum, quam ſi contingat circa finem, quia facilior eſt repetitio in primo caſu, quam in ſecundo, & quo facilius poſſunt, eo præſtantius præcepta adimplenda ſunt.

44. Inquires 3. Quo loco horæ Canonicæ recitari debeant? R. Quod privatæ recitationi nullus eſt præfixus locus, ſed ubique laudes Dei perſolvi valent juxta illud pſalmi 102. *In omni loco dominationis ejus benedic anima mea Domino*. Unde cauſa cogente, etiam in locis immundis poſſunt abſque ulla culpa perſolvi; ſublata vero neceſſitate, decentia loci, quam ratio poſtulat, ſervanda eſt. Recitans in lecto recubans abſque cauſa, peccatum veniale committit. Ejuſdem culpæ reus eſt, qui ex profeſſo adit locum confabulationibus, & diſtractionibus obnoxium. Quare ad Divinum officium perſolvendum quærendus eſt locus aptus devotioni, & ſilentio, ut poſſit Deus orari in ſpiritu, & veritate.

45. Omnes horis Canonicis aſtricti tenentur illas integre perſolvere, ita ut omiſſio voluntaria partis notabilis ſit læthale peccatum, reſtitutioni obnoxium. Pars notabilis eſt quælibet hora Canonica, etiam Veſperæ Sabbati ſancti, unum nocturnum in matutinis, ſeu tres lectiones cum reſponſoriis, & etiam duo pſalmi cujuſque horæ minoris, quia licet reſpectu totius officii ſint materia levis; reſpectu vero cujuslibet horæ reputatur gravis. Similiter omittens in pluribus horis unum pſalmum, vel quid leve, peccat graviter, quia omiſſiones hujuſmodi licet reſpectu cujuſque horæ ſint leves; tamen unitæ in ratione integri officii, eam gravem conſtituunt, & ad reſtitutionem pro rata læſionis gravis obligant. Eadem ratione recitantes ita celeriter, aut precipitanter, ut ex pluribus ſyncopis, ſeu mutilationibus notabilem verſuum, aut verborum quantitatem deglutiant, obligationi non ſatisfaciunt, niſi id ex defectu balbæ linguæ proveniat.

46. Recitans cum ſocio debet dicere alternatim verſus pſalmorum; capitula autem, reſponſoria, antiphonas, & lectiones ſufficit, quod attente ab alio audiat. Ambo tamen tenentur clara, & diſtincta voce ſingillatim pronuntiare, quæ recitant, & non feſtinanter, ita ut unus incipiat, priuſquam alter terminet ſuam partem, quo in caſu ambo violant præceptum in re gravi, quia pluribus truncationibus omittunt, aut ſorbent partem notabilem. Pariter ſolus recitans debet tali voce recitare, ut ſaltem ſeipſum ſecluſo ſtrepitu, aut ſurditate, audire poſſit; alias vix formaret vocem ſufficientem ad orationem vocalem, quæ ad officium Divinum perſolvendum exigitur, & præcipitur. Recitans privatim horas Canonicas ſimulque audiens ſacrum ex præcepto licet utrique ſatisfaciat, quia non ſunt actiones incompatibiles, ideoque valet ſimul attendi ad utrumque præceptum, & conſequenter adimpleri; tamen vix a culpa veniali excuſatur, niſi ex rationabili cauſa id efficiat.

PUNCTUM VI.

Alia dubia circa recitationem Divini Officii.

47. Inquires 1. An liceat recitare Matutinum Defunctorum die ipſo Sanctorum Omnium poſt veſperas? R. Quod eſto Concina abſolute neget, improbans conſuetudinem in oppoſitum; tamen ſententia affirmativa vera eſt. Conſtat ex Decreto Sacræ Congregationis die 4. *Novemb.* 1746. Citato a Cavallieri *Tom.* 3. *cap.* 2. Dicente: *Privata Officii Defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione abſolvi licite poteſt poſt veſpertinas horas feſti Omnium Sanctorum; in choro autem juxta Rubricas adimplenda eſt mane die ſecunda Novembris, niſi ut populi commodius, & frequentius illis intereſſe poſſint, contraria jam faceret conſuetudo*. Ex quibus verbis liquet, *Primo* poſſe privatim recitari Matutinum Defunctorum poſt veſperas, & officia Omnium Sanctorum. *Secundo* conſtat poſſe etiam in choro, ſeu publice perſolvi eodem veſpere, ubi adeſt conſuetudo, quæ quidem rationi congruit, ut ita die ſequenti Sacerdotes ſint expediti ad Miſſam ſolemnem, officium, reſponſoriaque Defunctorum celebranda.

48. Inq. 2. An Tertiarii Ordinum recitare valeant de Sanctis cujuſque Ordinis reſpective? R. affirm. Conſtat ex Decreto ſequenti edito die 4. *Septemb.* 1745. *An Clerici ſeculares choro non adſtricti poſſint recitare de Sanctis Ordinis Carmelitani, ſi ſint ejuſdem Ordinis Tertiarii? R. affirm.* Idem habetur ex alio Decreto Sacræ Congregationis. 7. *Auguſt.* 1694. in quo conceditur Tertiariis S. Franciſci poſſe uti Breviario Ordinis Minorum, & illius Kalendario conformari. Hoc autem privilegio ſolum potiuntur veri, & proprii Tertiarii, ad quod non ſufficit eſſe confratres Ordinis, nec induere Scapulare Carmelitanum, nec portare, aut ſe præcingere corda S. Franciſci, vel corrigia S. Auguſtini. Confeſſarii, & Cappellani Monialium, earum Eccleſiæ ſervitio deputati, recitare ſimiliter poſſunt Officium de Sanctis, quos ipſæ celebrant; debent tamen recitare officium Breviarii Romani, & quando in iſto non habetur proprium officium de illis Sanctis, recitent de communi, uti pro Miſſis celebrandis ſæpe declaravit Sacra Congregatio.

49. Inq. 3. An qui ſomno vexatus, ſæpiuſque dormitans, ſimul tamen ita reſiſtit, ut curet omnia proferre, ſatisfaciat præcepto? R. Quod ſi certo in aliqua parte officii dormivit, tenetur dicere quæ omiſit. Si vero omnia protulit eſto cum aliqua difficultate, ſibi vim faciendo, non tenetur ad repetendum; maxime in choro ubi ſicut prædiximus, communis oratio ſupplet leves defectus, qui involuntarie, vel ſaltem non omnino voluntarie, ut plurimum accidunt. Verum, qui ſomno obnoxius reſervaret abſque cauſa Divinum officium recitandum in lecto cum prævisione ſomno ſuccumbendi, dubio procul graviter peccaret propter periculum cui ſe committit.

50. Inq. 4. An recitans in peccato mortali, vel excommunicatus adimpleat præceptum? R. affirm. Quia omnis, qui recitat cum debita attentione, ponit rem præceptam, quod ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto. Beneficiarius autem recitans excommunicatus non facit fructus ſuos, ſecluſa conſuetudine, cui fundum eſt, ubi legitime introducta fuerit, prout in Hiſpania eſſe teſtantur plures. Secluſa vero conſuetudine debet excommunicatus reſtituere ante ſententiam Judicis fructus, quandiu non abſolvitur, perceptos, eſto in gratia conſtituatur.

51. Inq. 5. An qui, dum recitat, meditatur geſta Sanctorum, ſatisfaciat præcepto? R. Quod preſertim Moniales optime ſatisfacient meditando myſteria Chriſti Domini, aut aliqua geſta Sanctorum, de quibus recitatur; nam cum non calleant, quæ pronuntiant, mentem hac pia cogitatione in Deum elevant. Imo reſpectu omnium perfectior attentio eſt in Deum. Similiter dulcem memoriam Chriſti Domini, & Beatiſſimæ V. omnibus devotionem infundere non ambigitur. Dubitatur vero de geſtis peculiaribus Sanctorum.

52. Patet Concina *lib.* 2. *in Decal. diſſ.* 2. *c* 9. §. 3. *num.* 3. abſolute de omnibus reſolvit ſatis eſſe meditari acta Sanctorum inter recitandum, eo quod proximam habeant relationem in Deum. Sed neque omnia acta Sanctorum habent relationem, adeo proximam ad Deum, neque ſuis poſitionibus congruit hujuſmodi abſoluta reſolutio. Ipſe enim contendit non poſſe mentem noſtram attendere ex profeſſo ad aliud, quin attentio, & lingua in recitando perturbetur. Quomodo ergo valebit, quis deliberato animo mentem dirigere ad meditandum acta Sanctorum, dum recitat de Dominica, feria, vel officium cum actis, ſeu geſtis Sanctorum penitus inconnexum? Cogitatio enim deliberata ſive bona, ſive indifferens ſi inconnexa eſt, perinde ſe habet ad perturbandam mentem, & linguam. Ideo recitans lectiones de libro Geneſis, nequit ſine perturbatione, & diſtractione cogitare ea profeſſo in actibus Apoſtolorum, ſeu geſtis aliorum Sanctorum, quæ omnino diſparata ſunt, cum his, quæ recitat.

53. Igitur ſub diſtinctione reſpondendum eſt. Nam cum officium eſt de Sanctis optima attentio eſt meditari ipſa geſta, quæ de illis exponuntur. Verum quando officium eſt omnino

incon-

inconnexum, recitans attendere debet ad ea, quæ pronuntiat, vel ſaltem ne erret in verbis, & alio tempore meditari deliberate geſta Sanctorum. Hoc magis conſonat rationi, & veræ devotioni, qua recitare debemus. Hoc etiam commendat illud prudens axioma: *Age, quod agis.*

54. Inq 6. An ſatisfaciat præcepto, qui recitans ſe induit, aut aliquos labores manuales perficit? R. Quod exercens aliqua opera, adeo facilia, ut præter aſſuetudinem habitualem vix aliam attentionem requirunt, ſatisfacere poteſt præcepto recitandi. Qua ratione ipſa Eccleſia præſcribit Sacerdotibus, quaſdam orationes dicendas, dum ſe lavant, & induunt. Sed quid dicendum de agricolis, & aliis devotis perſonis, qui dum laborant in agro, aut alia opera manualia exercent, ſuas fundunt voluntarias preces? Quidam Neotericus ait, quod *a qua hæret*, & dubius manet. Nonnunquam ribulo ſubmergitur, qui maria flagellare præſumpſit.

55. Reſp Laudandam, promovendamque eſſe dictam conſuetudinem. Apud nos, dum omnes congregamur ad fricandum, quaſdam commemorationes, & preces ſemper recitamus: juniores noſtri eamdem piam conſuetudinem inviolabiliter obſervant, quoties ad ſimilia peragenda ſive bini, ſive in communi conveniunt; quinimmo Concina aſſerit ſuos fratres ſe induentes teneri ex conſtitutione recitare Officium Beatæ Virg. Tam pervium autem eſt Agricolis manibus laborare, quam Domenicanis ſe induere. Quamvis ut verum fatear Constitutiones illius incliti Ordinis non præſcribunt, quod fratres Officium B. V. recitent ſe induendo, ſed ſtando.

56. Quidquid tamen ſit de hoc, omnibus, & præſertim ſanctimonialibus, abſque hæſitatione ſuadendum eſt, ut dum manibus laborant, aliquas preces, & laudes Deo devote perſolvant. Nec hic infertur laudandos eſſe Clericos recitantes Divinum officium, dum ſe induunt, aut exuunt, vel manibus laborant, quia aliud eſt preces, & laudes voluntarias fundere; aliud penſum Divinum Deo ſolvere. Hoc poſtulat locum aptum, & tempus congruum: illud omni tempore, & loco Deo offertur. Primum indicat devotionem, ſecundum pigritiam demonſtrat.

57. Inq. 6. An qui probabiliter judicat ſe recitaſſe, teneatur ad iterum recitandum? Reſp. Quod ſi vere dubius eſt de recitatione, ad eam proculdubio tenetur: quia per ſolutionem dubiam obligatio certa non extinguitur. Ab hac regula excipiuntur ſcrupulis agitati. Iſti enim ſuo debent Directori obedire, & credere eorum dubium nullatenus eſſe dubium, ſed timorem, aut ſcrupulum, quem deſpicere tenentur. Si autem non obediant, jubeantur recitare flexibus, & erit medicina forſan efficacior ſui langoris. Similiter quilibet timoratæ conſcientiæ habens conjecturam probabilem ſe recitaſſe, ut ſi recordetur ſumpſiſſe Breviarium, incepiſſe, aut tali hora regulariter ſolere recitare, liber eſt ab obligatione. Imo debet non repetere, ne habitum, & conſuetudinem vanos ſcrupulos concipiendi, ſibi adquirat. Non ſemel contingit, quod repetens, quia male recitavit, pejus ſecundo, & tertio repetat. Igitur ſumme hic conſilium ſapientis Eccleſ. 7. *Ne iteres verbum in oratione tua.*

PUNCTUM VII.

De Reſtitutione facienda propter Divini Officii omiſſionem.

58. Inq. 1. An Canonicus, ſeu Beneficiarius non recitans, teneatur ad fructuum reſtitutionem? Reſp. affirm. Conſtat ex Concilio Later. *Seſſ.* 9. & ex conſtitutione Pii V. ubi decernitur reſtitutio fructuum facienda a Beneficiario culpabiliter non recitante poſt ſex menſes a poſſeſſione Beneficii. Ita ut omittens omnes horas Canonicas reſtituere debeat omnes fructus illi, vel illis diebus reſpondentes: qui Matutinum tantum omiſit, dimidiam eorum partem: qui ceteras horas, aliam dimidiam: qui horam ſingulam, ſextam eorum partem amittit. Similiter Penſionarius Clericus omittens Officium B. Virginis tenetur reſtituere omnem penſionem diei, vel diebus omiſſionis reſpondentem. Verum pro omiſſione inculpabili, vel ob alias cauſas poſtea recenſendas, aut etiam culpabili primis ſex menſibus nullam reſtitutionem deberi communis ſententia tenet.

59. Inq. 2. An dicta reſtitutio ſit facienda a Beneficiario ante omnem ſententiam judicis? Reſp. affirm. Tum quia omittens recitare, non facit fructus ſuos: ergo ante omnem ſententiam illos amittit. Tum quia conſtat ex prop. 20. damnata ab Alex VII. *Reſtitutio a Pio V. impoſita Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam judicis: eo quod ſit pœna.* Unde pro quocumque die omittatur recitatio, ſecluſa alia ſententia, facienda eſt reſtitutio. Imo pro omiſſione cujuſcumque partis notabilis debet fieri pro rata Verum ſi omittatur pars tantum levis, non obligat reſtitutio ſub levi; quia ſolum pro omittente horam, pœna reſtituendi impoſita eſt, quod etiam pro qualibet parte notabili communiter intelligitur. Ceterum ſi ex pluribus levitatibus conſletur omiſſio certo gravis, verius eſt, & conſequentius dictis reſtitutionem pro rata debere fieri. Alias in unaquaque hora unum pſalmum omittens, nihil

hil teneretur reſtituere, quod non eſt admittendum. Recitans omnino voluntarie diſtractus, non adimplet præceptum, proindeque ad reſtitutionem tenetur.

60. Inq. 3. An Epiſcopus, Parochus, ſeu Beneficiarius habens alia miniſteria Beneficio annexa, teneatur, ſi non recitat, integre reſtituere omnes fructus, vel ſolum recitationi reſpondentes? R. Quod ſtando diſpoſitioni Pontificiæ ad reſtitutionem omnium tenetur: quia Pontifex non diſtinguit inter Parochos, & Beneficiarios ſimplices. Stando autem juri naturali ſolum tenetur reſtituere, quod omiſſioni recitationis reſpondet, non quod ſibi debetur pro aliis oneribus, ſuppoſito quod illis ſatisfaciat. Ita eſſe receptam, & explicatam communi ſenſu, & uſu laudatam conſtitutionem teſtantur graves Authores; & hanc explicationem, & praxim conformiorem eſſe, dicunt, juri naturali, & rationi, quæ ſuadet non eſſe æquandum in pœna reſtitutionis Epiſcopum, aut Parochum qui alia munia ſubit, cum ſimplici Cappellano, qui tantum oneri recitandi ſubeſt.

61. Unde juxta hanc ſententiam ſatis probabilem Benificiarii curati, & Epiſcopi ſolum tenetur ad quintam partem reſtituendam, Canonici qui reſidere, & choro interreſſe tenentur, ad quartam partem, Beneficiarii alia munia ſubeuntes ad tertiam, ceteri, quibus nihil preter horarum penſum incumbit, omnes fructus reſtituere debent. Verum in omni opinione habentes alia beneficia, omnes fructus ex eis ſibi reſpondentes, reſtituere tenentur: quia reſpectu illorum ſunt beneficiarii omnino ſimplices abſque alio onere præter divinum penſum, cui non ſatisfaciendo, omnes fructus aliorum beneficiorum procul dubio ammittunt.

62. Inq. 4. An recitans in die Palmarum officium reſurrectionis, teneatur ad fructuum reſtitutionem? R. affirm. Quia officio Paſchæ non ſatisfit obligationi pro die Palmarum, ut patet ex prop. 34. damnata ab Alexandro VII. *In die Palmarum recitans officium paſchale, ſatisfacit præcepto.* Idem dicimus de quolibet ex profeſſo tranſmutante unum officium longius in aliud brevius, vel etiam inæquale, aut novem lectionum: quia revera preceptum recitandi non eſt in genere, ſed de recitando ſecundum formam præſcriptam a Pio V. qua voluntarie, & ſine cauſa permutata, non fit ſatis precepto; conſequenterque incurritur pœna reſtitutionis; ſi autem ex inadvertentia, aut ex errore, vel ex juſta cauſa cogente unum officium pro alio dicatur, ſicut abeſt culpa, ita etiam reſtitutionis pœna.

63 Inq. 5 cui debeat reſtituere Beneficiarius, ſeu Canonicus, recitare omittens? R. Quod vel fabricæ Eccleſiæ, in qua ſitum eſt beneficium, vel pauperibus quibuſcumque: quia licet congruentius fiat pauperibus ejuſdem loci, ubi Beneficium ſitum eſt; tamen cum Bulla non diſtinguat, quibuslibet fieri poteſt. Si autem ipſe Beneficiarius pauper ſit, & non omiſit recitare ex confidentia ſibi, vel ſuis fructus applicandi, poteſt ex conſilio Confeſſarii vel viri docti, ſibi applicare partem neceſſariam pro preſentanea neceſſitate ſublevanda; applicatio quippe fructuum non eſt facienda uni ſoli, ſed pluribus pauperibus, præſertim ſi fructus uberes, aut pingues ſint. Poteſt etiam applicare conſanguineis, ſi vere indigeant, non quidem ad pompam aut luxum fovendum, ſed ad veram inopiam ſublevandam. Similiter valent, juxta plures, fructus hujuſmodi applicari in ſuffragia defunctorum; ſecurius tamen, & coformius ad mentem Pontificis ageret, qui illos impertiret pauperibus ea conditione, ut pro ſufragandis animabus Miſſas audiant, & preces fundant. Si fructus reſtituendi jam ſtatuto, aut conſuetudine alicujus Eccleſiæ ſint applicati certo pio operi, ſeu perſonæ particulari, nulli alteri poſſunt impertiri.

64. Inq. 6. An reſtitutio ſuppleri poſſit per eleemoſynas a beneficiario factas ante omniſſionem recitationis? R. neg. Tum quia ſunt factæ liberaliter aut ex caritate, & reſtitutio debetur ex juſtitia, vel ſaltem ex præcepto. Tum quia conſtat ex prop. 33. damnata ab Alexandro VII. *Reſtitutio fructuum ob ommiſſionem horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea beneficiarius de fructibus ſui beneficii fecerit.*

65. Non comprehenditur in hac propoſitione ſententia aſſerens reſtitutionem debitam ob horarum ommiſſionem ſuppleri poſſe per eleemoſynas factas poſt ipſam ommiſſionem; ſed eam non admittimus, niſi illæ factæ ſint animo prius ſatisfaciendi omni obligationi, cui forte quis adſtringantur: quia illæ eleemoſynæ ſupponuntur factæ ex mera caritate, liberalitate, aut alio motivo pio, omnino diſtincto a reſtitutione, quæ præcipitur a Pontifice. Nec ſimiliter admittimus poſſe beneficiarium ſupplere onus reſtitutionis recitando aliis diebus duplex aut triplex officium pro compenſatione ommiſſorum; quia Eccleſia præcipit reſtitutionem fructuum; non, duplicare officia, nec fundere preces pro defunctis, aut ſimilia, quæ ab Auctoribus plus quadam pietate naturali, quam ſolida ratione innixis proferuntur.

66. Per Bullam autem compoſitionis poteſt beneficiarius ſupplere reſtitutionem fructuum juxta dicta in tractatu de Bulla cruciata ſuppoſita triplici conditione. *Prima*: quod horas non ommiſerit ex confidentia, ſeu fiducia ipſius bullæ, ſeu compoſitionis. *Secunda*; quod ſolvat fabricæ Eccleſiæ tot drachmas, quot ipſi cruciatæ: ut ſi duas drachmas tribuat pro eleemoſyna

na bullæ, totidem tradat fabricæ. *Tertia*: quod compoſitio nullatenus fiat, quando fructus ſunt jam applicati, vel aſſignati alicui pio operi, aut certis perſonis: nam tunc caſus nulli alteri queunt applicari, ut ſupra diximus.

PUNCTUM VIII.

De cauſis excuſantibus ab officii divini recitatione.

67. Inq. 1. Quot, & quæ ſint cauſæ ab horarum recitatione excuſantes? R. Quod communiter recenſentur quatuor. Nempe *infirmitas*, *occupatio*, *impotentia*, & *legitima diſpenſatio*. Omnes reducuntur ad impotentiam, & diſpenſationem, ſed claritatis gratia aliæ duæ ſeorſim exponuntur. Excuſatus legitime ob aliquam ex dictis cauſis ad nihil tenetur. Quia recitatio eſt obligatio perſonalia, quæ inculpabiliter ommiſſa, ad aliud ſubrogandum non adſtringit. Unde ſi heri oblivione invincibili totum officium, vel ejus partem ommiſiſti, hodie ad nihil teneris: nec ſi recitare perteipſum impotens es propter impedimentum linguæ, aut oculorum, ad audiendum alium obligaris. Quia præceptum non eſt audiendi, ſed recitandi.

68. Inquires 2. Quæ infirmitas excuſet a recitatione? R. quod infirmitas gravis abſolute excuſat ab omni præcepto humano affirmativo perſonali, uti eſt recitatio officii divini. Illa autem infirmitas gravis cenſetur, quæ vel notorie eſt talis, vel cum illa abſque magno incomodo nequit infirmus recitare. Intentio enim Eccleſiæ non eſt obligandi cum ſalutis diſpendio, aut periculo. Imo non ſolum eximit ab hac obligatione infirmitas gravis, quamdiu ipſa durat; ſed etiam dum ab ea infirmus convaleſcit, aut vires reſtaurat per aliquos dies arbitrio prudentum, licet in eis valeat celebrare, aut audire miſſam, aut etiam legere in aliquo libro ad ſe recreandum, vel confabulari cum amicis: quia hæc alleviant morbum, & non afferunt moleſtiam, quam ex ſua natura recitatio feria, & attenta, ejuſque obligatio præſferre, non eſt dubium, Quidquid declamet quidam ſine fundamento non diſtinguens inter legere hyſtorias per notabilem diei partem, quod non admittitur in infirmo, & inter confabulari cum amicis; hoc enim valet mora longiori ſine labore fieri, quam legere. Nec diſtinguit inter lectionem voluntariam, & jucundam per aliquod breve ſpatium, a recitatione laborioſa, quæ ex ipſa natura obligationis affert laborem, & moleſtiam: qua ratione in ipſa infirmitate actuali non adeſt obligatio recitandi, eſto infirmus valeat confabulari cum amicis.

69. Infirmitas levis, ut aliquis dolor capitis, ſtomachi, aut ſimilis, qua morbus augeri notabiliter non timeatur, ab obligatione recitandi non excuſat. Circa laborantes febri tertiana diſtinguendum eſt, quia alii ſunt aliis robuſtiores, ipſa etiam febris non æqualiter omnes affligit; proindeque arbitrio prudentis relinquenda eſt obligatio, & præcipue Medici, ſi timoratus fuerit; aliqui enim inveniuntur adeo indulgentes circa præcepta Eccleſiaſtica, ut parum eorum dictamini fidendum ſit. Febris Quartana abſolute non excuſat, niſi cum illa jungatur notabilis ſubjecti imbecillitas. In caſu dubii judicium Prælati, ſeu prudentis Confeſſarii, aut Medici timorati deſervire debet pro regula tuta, quam quiſque obſervaſe valeat.

70. Inquires 3. An occupatio excuſet a recitatione? R. Quod raro poteſt occupatio excuſare: quia principalis occupatio Clerici, aut beneficiarii eſt recitatio divini officij. Quare merito damnata eſt propoſitio 21. ab Alexandro VII. *Habens cappellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationis ſi officium per alium recitet*. Unde nec ratione ſtudiorum, aut publicæ lectionis, aut concionum, ſive confeſſionum excuſatur quis a recitatione: niſi in aliquo caſu valde raro, quo occupatio non voluntaria, ſed ex obedientia, aut caritate admiſſa incompoſſibilis ſit cum recitatione.

71. Inq. 4. Quæ impotentia excuſet a præcepto recitandi? R. quod impotentia alia eſt intrinſeca, ut cæcitas, aut caligo oculorum, alia extrinſeca, ut defectus Breviarii. Cœcus tenetur recitare cum ſocio, dum commode illum habere valet, & etiam ſolus ea, quæ memoria retinet: quia non eſt dicendus impotens, qui memoriter, aut cum ſocio faciliter habito recitare poteſt. Verum non eſt obligandus cœcus ad ſocium pretio ſoluto, vel alio incommodo quærendum. Nec ad divinum officium memoriter adiſcendum, quia ad diligentiam extraordinariam Eccleſia non obligat. Igitur cœcus ſolum tenetur recitare ea, quæ memoriter ſcit, aut quando ſocium commode habere valet. Surdus recitare tenetur, non enim ex capite ſolius ſurditatis eſt impotens ad legendum.

72. Inquires 5. An potens recitare minorem partem officii, teneatur ad illam perſolvendam, ſi impotens ſit ad majorem? R. affirmative. Conſtat ex prop. 54. damnata ab Innocentio XI. *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas horas, ad nihil tenetur; quia major pars atrahit ad ſe minorem*. Unde valens recitare quamlibet partem notabilem, ad eam tenetur, ut carens Breviario, habens tamen Diurnum, debet recitare non ſolum horas minores, ſed etiam laudes, & pſalmos matutini

Digitized by Google

ni currentis, ſi illos habeat ſive de feria, ſive de communi Sanctorum reſpective ad Officium diei.

73. Qui inculpabiliter Breviario caret, excuſatur a recitatione juxta dicta, quia ad impoſſibile nemo tenetur. Diſcedens a domo de Breviario nihil cogitans, ſeu credens illud reperiendum in loco, ad quem tendit, non peccat in omiſſione, ſi bona fide proceſſit. Carens Breviario propria culpa, aut craſſa negligentia, ut qui illud in mare projecit, peccat non ſolum in negligentia, aut projectione; ſed etiam quamdiu perſeveret in prava deliberatione non recitandi. Si autem vere pœniteat prioris culpæ adhibendo poſſibilem diligentiam ad illud inveniendum, excuſatur a recitatione propter impotentiam, proindeque non peccat in ſequentibus omiſſionibus.

74. Inq. 6. An qui prævidet impedimentum ſuperventurum, teneatur anticipare Officium Divinum? R. Quod ſi impedimentum ſit voluntarium, apud omnes eſt anticipandum: quia præceptum obligans directe ad Officium, obligat indirecte ad non ponendum, ſeu tollendum impedimentum voluntarium, vel ſaltem ad anticipandam, vel poſponendam ejus adimpletionem: ut ſi veſpere iter acturus es, teneris mane recitare, vel ſi primo mane illud voluntarie uſque ad veſperam aggrediaris, teneris veſpere, aut noctu recitare integrum Officium. Probabilius idem eſt dicendum, licet impedimentum ſit involuntarium, ut febris tertianæ, aut quartanæ: quia obligatio eſt totius diei; erg. qui non poteſt veſpere, debet mane adimplere, vel e contra. Igitur qui ſtatutis horis nequit Officium perſolvere, debet illud anteponere, vel poſponere: niſi alias anticipatio, vel poſpoſitio grave afferret incommodum, quo præcepta Eccleſiaſtica Regulariter non obligant. Hinc timor gravis jacturæ vitæ, fortunæ, aut honoris, ut degentibus inter hæreticos accidere valet, excuſat ab Horarum recitatione.

PUNCTUM IX.

De Diſpenſatione ab Officio Divino.

75. Inq. 1. Quis poſſit diſpenſare ab hoc præcepto? R. Quod reſpectu Clerici ſimplicis, ſive ſæcularis, ſive Regularis poteſt Pontifex diſpenſare, quia reſpectu ejus obligatio recitandi eſt mere humana, aut Eccleſiaſtica. Verum reſpectu Beneficiarii diſpenſare non valet abſque cauſa, aut aliqua commutatione, quia reſpectu hujus eſt obligatio naturalis, & ex juſtitia, ſuperior humana poteſtate. Uſque ad annum decimum ſextum ætatis Beneficiarii, ſeu Capellani diſpenſat commutando cauſa ſtudii ſacra Pœnitentiaria; exinde requiritur Breve Apoſtolicum, quod per Secretariam Brevium obtinetur pro uno anno, nempe uſque ad decimum ſeptimum ſupplicantis, & deinde aliud pro alio anno uſque ad ejuſdem decimum octavum. Ulterius non conceditur ex ſtilo Curiæ, licet Papa ex cauſa etiam ad vitam Oratoris illud concedere poſſit.

76. Unde a fortiori Epiſcopus non valet diſpenſare Clericum a recitando, niſi ex cauſa rationabili, & ad tempus, quia in lege Superioris nequit inferior ſine juſta cauſa diſpenſare. Eadem ratione poſſunt quidem Prælati Regulares ſuos ſubditos diſpenſare ab hac obligatione, ſed ſolum occurrente juſta cauſa infirmitatis, vel debilitatis. Verum, quod aliqui afferunt poſſe Prælatos Regulares diſpenſare Religioſos Choro deputatos in ſacris non conſtitutos a recitatione eodem modo, ac ab aliis præceptis Regulæ, & Conſtitutionum, non bene percipitur, nec eſt admittendum: quia conſuetudo recitandi eamdem vim habet, ac præceptum recitandi: erg. tantum poterunt diſpenſare in conſuetudine eodem modo, & ex eiſdem cauſis, ac in ipſo præcepto.

77. Inq. 2. An Regulares gaudeant privilegio recitandi Horas Canonicas ſolum mentaliter? R. neg. Quia vivæ vocis oraculum, quod fertur conceſſum a Leone X. eſt non parum dubium. Obligationi autem certæ non ſit ſatis cum privilegio dubio; ſed cum certa ſolutione. Unde ad ſummum poſſunt Regulares uti dicto privilegio recitandi mentaliter ea, *quæ in ordinario jubentur dici ſecreto ſub ſilentio tam in Horis Canonicis, quam in Miſſa*. Nec unum, nec aliud vidimus uſquam in ordine noſtro ad praxim reduci: teneamus igitur certa, & relinquamus dubia.

78. Sed quia in præſenti tribuit Concina Salmanticenſibus opinionem afferentem non requiri ad ſatisfaciendum Horis Canonicis attentionem interiorem, dicens: *Quæro a Salmanticenſibus utrum Regulares fruentes hoc privilegio mentaliter recitandi totum divinum Officium, valeant ſimul illorum altera opinione uti, nempe quod poſſint deliberate mentem alio diſtrahere?* Permittat nobis, ut ab eodem Concina quæramus, ubinam ſit hæc altera opinio Salmanticenſium? Ubi per docti Patres doceant, poſſe ſatisfieri Officio Divino ſine attentione interiori? Non citatur locus, nec adducitur textus, nec vere poteſt adduci. Quoniam oppoſitum ubique reperitur in eorum doctrina, conſtanteſque ſunt in docendo neceſſitatem attentionis interioris pro adimplendo præcepto de Horis Canonicis, ſicut pro Miſſa audienda, ut diximus ſupra *num.* 21.

79. Aliud affertur privilegium ab Auctoribus conceſſum Monialibus S. Claræ ab Innoc. IV ut *quæ*

quæ occaſione rationabili non poſſunt aliquando legendo dicere horas ſuas, liceat eis, ſicut aliæ Sorores dicere Pater noſter. Hoc indultum fuit Clariſſis conceſſum inter Conſtitutiones proprias ipſarum, ut patet ex Bulla XXXIII. ejuſdem Pontificis *cap.* 3. Unde neſcio qua ratione extendi valeat ad omnes Regulares: nam licet ibidem concedatur Clariſſis bis refici in die Natalis Domini, quocumque die venerit; nemo audebit extendere hoc tamquam privilegium omnibus Regularibus communicabile, niſi expreſſe concedatur jejunantibus ſub gravi ex Regula propria. De aliis etiam privilegiis, quæ in hac materia a quibuſdam laudantur, merito dubitamus: ſunt enim ut plurimum vivæ vocis oracula, de quibus nil certum habemus, incerta autem pro Regula operandi tradere non debemus. Sufficit Regularibus ſcire eorum Prælatos poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis, vel commutare eis Officium Divinum, quando adeſt infirmitas, vel alia cauſa gravis.

80. Notum eſt omnibus privilegium, quo Leo X. indulſit remiſſionem omnium defectuum, & culparum in recitatione Officii Divini ex fragilitate commiſſorum tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui perſoluto Officio devote recitaverint orationem *Sacroſanctæ, & individuæ Trinitati &c.* Aliud ſimile dicitur conceſſiſſe Gregor. XV. omnibus, qui in fine totius Officii, vel in fine diei recitaverint Pſalmum: *Laudate Dominum omnes gentes.* Hoc indultum eſt magis amplum, quia extenditur non ſolum ad remittendas negligentias commiſſas in Officio Divino, ſed etiam in Miſſa, & aliis piis operibus eo die peractis.

81. Sed tria requiruntur pro utraque gratia lucranda. Primo, quod tales defectus ſint veniales, ad lethales enim non ſufficit illa oratio, etiam ex conceſſione Papæ. Secundo, quod ſit in ſtatu gratiæ, qui eam lucrari cupit, quia venialia peccata non remittuntur manentibus mortalibus. Tertio, quod prædictæ orationes dicantur vel ex amore in Deum, vel ex dolore culparum, ut obtineatur remiſſio per eas admodum cujuſdam ſacramentalis, quod venialia, delet ex opere operantis medio actu amoris Dei, vel deteſtationis culparum.

CAPUT II.

De obligatione Choro intereſſendi ratione Beneficii, & diſtributionum.

Poſtquam actum eſt in communi de omnibus, qui ad horarum recitationem tam publicam, quam privatam tenentur, ſupereſt diſſerere de quibuſdam peculiarius ad Chorum adſtrictis ratione Beneficii, & diſtributionum, & de cauſis eos legitime excuſantibus, quod in hoc capite breviter præſtabimus.

PUNCTUM I.

Quomodo Beneficiarii, & Canonici Choro adſtringuntur.

82. Inq. 1. An Canonici, & Beneficiarii teneantur ſub gravi Choro intereſse? R. Affirm. Conſtat ex ſæpius laudato cap. *Dolentes de celebratione Miſſarum*, & ex Clement. 1. *eodem tit.*, & ex aliis juris Canonici textibus. Suadetur ratione: quia ad hunc finem Deum laudandi in Choro, populumque excitandi ad devotionem Præbendæ, Beneficiaque ſunt inſtituta. Unde major eſt obligatio aſſiſtendi, quo pinguior eſt Præbenda; contra rationem enim naturalem pugnat potiri majori ſtipendio pro minori ſervitio. Valde caute loquuntur Auctores circa abſentiam a Choro eorum, qui ſtipendio obſtringuntur: ad ſummum per unum, aut alterum diem in anno abeſse, ubi alias ſervitium Chori diligenter obſervatur, excuſant a gravi: alii nec tantum audent abſolute concedere. Hoc clarius patebit ex ſequenti dubio.

83. Inq 2. An Canonici, & Beneficiarii teneantur per ſe ipſos clara voce recitare, & canere divinum penſum in Choro? R. affirm. Tum quia alias obligationi Chorali minime ſatisfaciunt. Tum quia circa Canonicos ita nominatim declaravit Bened. XIV. in quadam Conſtitutione, quamcumque conſuetudinem oppoſitam reprobante, cujus initium eſt: *Praeclara, decora*, expedita *anno* 1748. Ubi decernit: *Canonicos Choro quidem intereſſentes, adſiſtenteſque, minime vero canentes, pſallenteſve, nullo pacto ex Præbendis, & diſtributionibus facere fructus ſuos: atque reſtitutioni obnoxios eſſe, & fore.*

84. Ex quibus verbis deciſa manet quæſtio olim pro utraque parte de Canticu Canticorum ſatis, ſuperque propugnata: & inſuper liquet graviſſima obligatio Canonicorum aſſiſtendi ad Chorum; nam ſi non efficiunt fructus ſuos, qui canere per ſe ipſos omittunt, minus utique illos ſuos efficient, qui a Choro abſque legitima cauſa abſunt.

85. Inq. 3. Sub qua pœna jure communi impoſita teneantur Canonici Choro aſſiſtere? R. Duplicem pœnam in jure non intereſſentibus aſſignari. *Prima* privatio diſtributionum pro rata abſentiæ, ita ut ſi illas recipiant, reſtituere teneantur ante omnem ſententiam Judicis. Ita ſtatuit Bonif. VIII. *cap unico De Clericis non reſidentibus in* 6. & Trid. *ſeſſ.* 24. *cap* 12.

Secunda ex eodem Trident., quod Præbendati, ultra tempus ab ipſo permiſſum, abſentes a Choro, pro primo anno, primaque vice privandi ſunt dimidia parte fructuum Beneficii: ſi in negligentia perſiſtant, omnibus fructibus: ſi denique contumaces fuerint, ipſo etiam Beneficio per ſententiam Judicis ſpoliandi ſunt. *Diſtributiones* dicuntur proventus quotidiani, lucrati ob Chori aſſiſtentiam: *Fructus* appellantur redditus annuales a Beneficio procedentes.

86. Inq 4. Quibus accreſcant diſtributionea amiſſæ ob abſentiam a Choro? R. Accreſcere intereſſentibus: quia ſicut plus iſti Choro ſerviunt, æquum eſt, ut plus ſtipendii accipiant. Qua ratione nec poſſunt imperiri pauperibus, nec componi per Bullam. Diſtributiones vero amiſſæ ob aliam cauſam præter abſentiam a Choro fabricæ, vel pauperibus applicandæ ſunt. Diſtributiones, quæ præſentibus applicantur, non lucrantur abſentes etiam ex legitima cauſa, niſi adſit conſuetudo in contrarium, quia ſufficit iſtos potiri privilegio adquirendi eas, quæ propriæ præſentiæ debentur. Si vero culpabiliter omnes Canunici abeſſent, Eccleſiæ applicandæ forent; ſi autem inculpabiliter, vel quia Eccleſia diruta eſt, vel ob injuſtum interdictum, vel aliud impedimentum abſunt, ipſis ſunt applicandæ; abſque culpa enim nemo debet pœnam ſubire. Verum tempore ceſſationis a Divinis, quo Officia Canonici celebrare nequeunt, diſtributiones amittunt *ex cap. ſi Canonici §§. Sciturі.*

87. Inq. 5. An præſentes abſentium diſtributiones lucrantes poſſint eas remittere, donare, aut ſuper eas tranſigere cum abſentibus? R. Concilium prohibere quamvis *remiſſionem* & *colluſionem*. Explicatiune terminorum res clarior fiet. *Remiſſio* dicitur eorum bonorum, quæ alicui debentur. *Colluſio* eſt mutua debitorum condonatio. *Donatio* illorum eſt, quæ quis poſſidet cum eorum dominio. *Tranſactio* eſt compoſitio ſuper debito dubio, aut incerto. Probabilius eſt omnem remiſſionem, & colluſionem ſive expreſſam, ſive tacitam a præſentibus factam abſentibus nedum illicitam, ſed etiam invalidam eſſe: quia Concilium excludens abſentes a diſtributionibus, eos illis omnino privare intendit. Donatio autem proprie talis non eſt invalida, quia quilibet poteſt dare cui voluerit ea, quorum poſſeſſione, & dominio eam gaudet. Nec hoc prohibetur a Concilio. Similiter tranſactio ſuper diſtributiones incertas, licita, & valida eſt, imo utilis ad pacem ſovendam.

88. Inq. 6 An Canonici habeant priviſegium ut aliquo tempore abeſſe a Choro licite poſſint? R. affirm. Conſtat ex Trident. *loco ſupra cit.* ubi Præbendatis concedit privilegium, ut valeant tribus menſibus ſingulis annis cauſa recreationis abeſſe. Hoc intelligitur de illis, qui toto anno reliquo tempore Choro aſſiſtunt; ſi enim in dimidio anni aſſiſtere incipiant, ſolum valent dimidio privilegii pro rata aſſiſtentiæ gaudere. Ad utendum hoc privilegio non requiritur alia cauſa, nec Ordinarii licentia: conceditur enim pro levamine a Chori frequentia. Poterunt illo frui, vel ſimul, vel diviſim: hoc eſt nonaginta diebus ſive continuis, ſive disjunctis. Tempore vacationum percipiunt fructus, ſecus diſtributiones; iſtas quippe ſolum lucrantur Canonici in abſentia propter triplicem cauſam infra exponendam. Ex conſuetudine legitima excuſantur a Chori intereſſentia, quin amittant diſtributiones illi, qui poſt quadraginta annorum non interrupto ſpatio Eccleſiæ inſervierunt: imo libertatem etiam nanciſcuntur a vinculo reſidentiæ, ut videre eſt apud Bened. XIV. *In Syn. Diœceſ. lib. 3. cap. 4. num. 6.* Duo Canonici Epiſcopo ſervientes fructus Præbendæ lucrantur, licet Choro non interſint. *Ex cap. Ad Audientiam 15. de Cler. non Reſid.*

PUNCTUM II.

De Cauſis excuſantibus Canonicos a Choro, & a diſtributionum amiſſione.

89. Inq. 1. Quæ ſint cauſæ excuſantes Canonicos a Chori intereſſentia, quin diſtributiones amittant? R. quod in cit. cap. *De Clericis non reſidentibus* aſſignantur tres cauſæ. *Prima eſt infirmitas: ſecunda, juſta & rationabilis corporis neceſſitas: tertia, evidens Eccleſiæ utilitas.* Abſentes ob quocumque aliud impedimentum eſto legitimum, licet non peccent, amittunt diſtributiones; eas vero lucrantur abſentes ob quamlibet ex præfatis tribus cauſis: non autem *Minutas*, quæ ob anniverſaria impertiuntur ex voluntate Teſtatorum intereſſentibus, quibus jure naturali debentur.

90. Inq. 2. Quæ ſit infirmitas excuſans Canonicos a Chori aſſiſtentia? R. Quod gravis infirmitas apud omnes excuſat; levis vero minime: quia a gravi obligarione ſolum gravis cauſa excuſare valet. In dubio extra judicium arbitrio viri prudentis, in judicio arbitrio Judicis ſtandum eſt.

91. Inq. 3. An qui ſua culpa infirmantur, amittant diſtributiones? R. neg quia privilegium vere infirmis abſolute conceſſum eſt. Si autem data opera ut a Choro abſit, contrahat quis infirmitatem, ſatis probabile dicit Concina *loc. cit. cap.* 11. §. 3. *num.* 4. gaudere eodem privilegio: quia jura infirmitatem, non intentionem reſpiciunt. Sed non conſequenter procedit: quia ipſe in aliis præceptis acriter propugnat,

pugnat, quod fraus nemini debet patrocinari: erg. ne in conſequentiam incurrat, debet in præſenti idem reſolutorie tenere, dicereque infirmum fraudulentum amittere diſtributiones, ſaltem quamdiu mutata voluntate ſerio non pœniteat, ut dicitur circa fructus Beneficii de projiciente Breviarium in mari. Vere infirmus, ſecluſa fraudulenta intentione, lucratur diſtributiones, eſto ante infirmitatem conſuevisſet aliquoties a Choro abeſſe, quia crimen præcedens non tollit, quod ſit vere infirmus, nec perpetratum præſumitur in fraudem ſuæ obligationis, in caſu dubii conſulendus eſt Epiſcopus.

92. E contra abſens a loco reſidentiæ abſque legitima cauſa, ibique infirmans, diſtributiones amittit, quia præſumitur abeſſe non tam ex infirmitate, quam ex malitia; ſecus ſi ex legitima cauſa aberst, quia tunc ipſa infirmitate judicatur cauſa abſentiæ. Laborantes podagra, vel alio impedimento intrinſeco accedendi ad Chorum lucrantur diſtributiones; quia vere abſunt ob infirmitatem. Similiter ſenes, qui ratione, non ætatis præciſe, ſed debilitatis vel periculi gravis in ſalute a Choro abſunt, eas lucrantur. Surdi tenentur Choro intereſſe, quia non laborant infirmitate aſſiſtentiam Choro impediente. Cœcus, quidquid in contrarium dicat Concina, liberatur a Chori intereſsentia, lucraturque in abſentia diſtributiones juxta plura decreta Sac. Congreg. apud ſapientiſſimum Labertinum *Inſtit.* 18. §. 8. *num.* 48.

93. Inq. 4. Quænam ſit juſta & rationabilis corporis neceſſitas? R. Quod quoties aſſiſtentia ad Chorum affert grave periculum vitæ, ſalutis, honoris, famæ aut fortunæ rationabilis neceſſitas excuſans a Choro aſſiſtentia cenſetur. Unde qui medici timorati conſilio domi manet, vel ad balnea pergit, vel ad ſalubrioris aeris locum pro ſalute recuperanda proficiſcitur, vel qui per vim detinetur, aut injuſte incarceratur, lucratur diſtributiones. Qui vero abeſt ob peſtis timorem, eas non lucratur, quia nolens ſe exponere communi periculo, commune commodum amittere congruum eſt. Abſens ob excommunicationem injuſtam non amittit diſtributiones, quia ſine culpa, nemo puniri debet: excommunicatus autem juſte ſive vitandus, ſive toleratus, ſuſpenſus aut interdictus, licet Choro aſſiſtat, nec fructus, nec diſtributiones lucratur; ſecluſa conſuetudine, quam pro excommunicatis intereſſentibus adeſſe in Hiſpania teſtantur non pauci. Factus irregularis poſt acceptum Beneficium Choro aſsiſtens, ſuas facit diſtributiones, quia irregularitas non impedit aſsiſtentiam Divinis Officiis.

94. Inq. 5. Quæ Eccleſiæ utilitas excuſet a Chori aſsiſtentia? R. Quod debet eſſe evidens, certa, gravis, & in bonum propriæ Eccleſiæ cedens. Nam utilitas alienæ Eccleſiæ, aut levis, ſeu dubia propriæ non ſufficit ad excuſandum. Utilitas autem univerſalis Eccleſiæ procul dubio excuſat; quia utilitas communis in utilitatem cujuſque propriam cedit. Judicare in dubio abſentiam cedere in propriæ Eccleſiæ utilitatem relinquitur arbitrio prudentum, ut dum a proprio Capitulo eligitur quis ad aliquod negotium, etiam extra locum Beneficii peragendum, utilitati propriæ Eccleſiæ inſervire judicatur; niſi in caſu particulari recurrendi ad Sedem Apoſtolicam pro inſtructione electionis. Ex *cap. Cum non deceat de Clericis in 6.*

95. Unde lucratur diſtributiones 1. Miſsus a ſuo Epiſcopo ad viſitanda ejus nomine Limina Apoſtolica, vel ipſum in tali cauſa comitatur, quia agit negotium Eccleſiæ de ejus ſtatu Pontificem inſtruendo. 2. Qui a Capitulo mittitur in Concilium Generale, vel Provinciale ut Theologus, Canoniſta, vel Procurator. 3. Miſsus ut Legatus ad Papam, vel Principem. 4. Aſsignatus a Capitulo ad ſumendam rationem redditutuum, & bonorum Eccleſiæ toto tempore neceſſario ad rationis expeditionem. 5. Deſignatus a Capitulo Vicarius Generalis, Sede vacante. 6. Curam animarum habens, & occupatus tempore Chori in adminiſtrandis Sacramentis intra Diœceſim in loco ſui Beneficii. 7. Pœnitentiarius audiens Confeſsiones, vel paratus in Eccleſia ad eas audiendas. 8. Confeſſarius loco Pœnitentiarii ob illius abſentiam ſubrogatus. 9. Deſignati in ejuſdem adjutorium, ut multitudini pœnitentium ſatisfieri poſsit. 10. Canonicus Lectoralis, & Magiſtralis dum in propria Eccleſia legit, aut concionatur, cui plus aut minus temporis indulgetur ad ſe concioni præparandum juxta Eccleſiarum conſuetudinem. 11. Ad defendenda jura ſui Capituli, propriæ Eccleſiæ, vel ſui Beneficii abſens: quia in his omnibus propriæ Eccleſiæ utilitati deſervit. Abſens vero pro defenſione proprii juris ad beneficium adverſus alterum, amittit diſtributiones; quia tunc non in Eccleſiæ utilitatem, ſed ob commodum proprium abeſt. Excepto aliquo caſu raro nequeunt tempore Officiorum celebrari Capitula, quibus Præbendati tenentur ſub gravi regulariter intereſſe, ſecluſo tempore vacationum, quod ipſis cauſa recreationis conceditur a Tridentino loco ſupra laudato.

TRACTATUS TRIGESIMUS SECUNDUS

De Beneficiis Eccleſiaſticis.

BEneficia Eccleſiaſtica ſupponunt ordinem Clericalem, fundantque obligationem recitandi officium divinum: unde ob connexionem doctrinæ poſt notitiam ordinis, & officii divini opportunum putamus de Beneficiis inſtituere tractatum, in quo ea, quæ alii prolixiori calamo diſputant, unico capite breviter abſolvemus.

CAPUT UNICUM

De omnibus, quæ ad Beneficia Eccleſiaſtica ſpectant.

IN hoc Capite tantum ea, quæ ad forum conſcientiæ circa Beneficia Eccleſiaſtica attinent, prælibabimus, remittendo Lectorem ad curſum Salmanticenſem, qui fuſius materiam pertractat, atque plura ſcitu digna pro utroque foro, ſolito magiſterio, propinat. *Tom.6. tract. 28.*

Punctum I.

De Natura, & diviſione Beneficii Eccleſiaſtici.

1. Inq. 1. Quid ſit Beneficium Eccleſiaſticum? R. Eſt *jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccleſiæ propter aliquod officium ſpirituale authoritate Eccleſiæ conſtitutum*. Dicitur *jus*: quia ex juſtitia beneficiario debentur proventus tamquam laboris merces. Additur *perpetuum*, ad differentiam penſionis, quæ perpetua non eſt, ſed morte Pœnſionarii deficit. Aliæ particulæ *percipiendi fructus Eccleſiæ* denotant, quod bona, ex quibus tales fructus percipiuntur, debeant eſſe Eccleſiæ. In principio fideles ad ſubſtentationem miniſtrorum tradebant Eccleſiæ ſua bona, ex quibus facta diviſione, beneficia erecta fuerunt. *Propter aliquod officium ſpirituale*, adminiſtrandi nempe Sacramenta vel ſaltem canendi, ſeu recitandi divinum penſum. Ultima clauſula *authoritate Eccleſiæ conſtitutum*, declarat, beneficium debere erigi authoritate Papæ, vel Epiſcopi.

2. Unde ad Beneficium Eccleſiaſticum ſex conditiones requiruntur. Prima, quod authoritate Epiſcopi ſit fundatum. 2. Quod habeat quid ſpirituale annexum. 3. Quod ſoli Clerico conferri poſſit. 4. quod ſola perſona Eccleſiaſtica conferre illud valeat. 5. Quod ſit perperpetuum, & non ad certum tempus. 6. Quod non poſſit collator illud ſibi conferre, & abſolute ſine aliqua conditione alteri debeat impertire.

3. Inq. 2. Quotuplex ſit beneficium Eccleſiaſticum? R. eſſe multiplex. *Primo* enim dividuntur beneficia in *majora*, & *minora*. Majora ſunt Papatus, Epiſcupatus, & Abbatiæ. Minora ſunt cetera inferiora. *Secundo* dividitur beneficium in *Seculare*, & *Regulare*: iſtud ſolum Regularibus, illud Secularibus ſolum conferri debet. Niſi beneficium prubetur eſſe regulare, cenſetur eſſe ſeculare. Si vacaverit morte ſecularis, ſeculare, ſi obitu regularis, regulare præſumendum eſt. Hinc ſecularis non eſt capax beneficii Regularis, nec Regularis capax eſt beneficii ſecularis curati; imo nec ſimplicis, ut indicat illud axioma depromptum *ex Cap. Poſſeſſiones 10. de reb. Eccleſ. non alienandis*: *Regularia Regularibus, Secularia Secularibus*. Poteſt Regularis de conſenſu Epiſcopi eſſe adjutor Parrochi ſecularis, ſecluſa diſpoſitione peculiari in oppoſitum: quando Cappellania poſtulat conferri cognatis, ſeu conſanguineis, poteſt, & debet conferri propinquiori etiam Regulari. Epiſcopatus, ſicut & Papatus abſtrahit a ſeculari, vel regulari, & utrique conferri æque valet. Numquam tamen conferendus eſſet, niſi nolenti, & fugienti, qui enim eas dignitates curant, & ambiunt, neſciunt quid faciunt.

4. *Tertio* dividitur beneficium tam ſeculare, quam regulare in *Duplex*, & *Simplex*. *Duplex* eſt, quod habet juriſdictionem in Clerum, & populum, & adminiſtrationem rerum Eccleſiæ: hujuſmodi ſunt Papatus, Cardinalatus, Epiſcopatus, Abbatiæ, & etiam Dignitates Decanatus, Archidiaconatus, & omnia beneficia, quibus cura, & regimen animarum annexum eſt. *Simplex* dicitur, quod nulla juriſdictione, adminiſtratione, aut præeminentia gaudet, ſed tantum officium fundendi preces, canendi in choro, aut altari inſerviendi habet, ut Canonicatus, Cappellaniæ, aut alia ſimplicia beneficia. *Quarto* dividitur in *electivum*, *collativum*, & *mixtum*. *Electivum* eſt, quod a pluribus confertur per electionem a Superiori confirmandam. *Collativum* eſt, quod abſoluta Superioris voluntate confertur. *Mixtum* eſt, quod Patrono deſignante, atque Epiſcopo inſtituente, & confirmante confertur.

5. Quia

5. *Quinto* dividitur in *Titulare*, *& Commendatum*. Primum confertur ad totam vitam cum plenitudine juris. Secundum datur ſolius adminiſtrationis externæ, & cuſtodiæ cauſa. Si autem datur ad vitam commendatarii, æquivalet titulari collato cum plenitudine juris. *Sexto* dividitur in *Compatibile*, & in *Incompatibile*. Primum eſt, quod non impedit munia alterius; & ſic cum alio compatitur, ut duæ Cappellaniæ, quarum onera ab uno ſolo impleri queunt. Secundum eſt, quod impedit munia alterius: qua ratione non compatitur cum eo: ut duo beneficia curata, aut duo Canonicatus: quia licet iſti non habeant curam animarum, requirunt tamen duplicem perſonam. Niſi ſint duplicis Eccleſiæ, quibus intereſſe valeat, ob earum proximitatem, & differentiam temporis officiorum. Aliqui etiam dividunt beneficium in *Manuale*, & *non Manuale*; ſed improprie, quia Manuale non eſt proprie beneficium Eccleſiaſticum, cum auferri poſſit ad nutum collatoris.

6. Dignitates, ſeu officia regularia, ut Generalatus, Provincialatus, Prioratus, & ſimilia non ſunt proprie beneficia Eccleſiaſtica: quia licet juriſdictionem habeant, tamen non conceduntur in titulum, nec præſeferunt jus perpetuum fructus Eccleſiæ percipiendi; quod exigitur ad beneficium proprie tale. Similiter Patrimonium ad cujus titulum, quis ordinatur, non eſt beneficium. Dignitas Vicarii Generalis Epiſcopi, ſeu Proviſoris, aut Vicarii temporalis Parochi non eſt beneficium: quia eſt ad nutum amovibilis. Verum Vicaria perpetua in Parrochiali eſt proprie beneficium: quia perpetuo potitur jure ad fructus percipiendos; propter eamdem rationem Clericus curam habens Hoſpitalis auctoritate Epiſcopi deſignatus cum proventibus annuis perpetuo percipiendis, proprie beneficiarius eſt. Præſtimonia etiam ſunt proprie beneficia Eccleſiaſtica.

7. Circa originem beneficiorum ſciendum eſt, ſemper in Eccleſia fuiſſe beneficia: quia ſemper ab initio habuit Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, qui populum in ſpiritualibus erudirent, & paſcerent. Alebantur ex bonis, & oblationibus fidelium, qui prædia vendentes, eorum pretium Apoſtolis tradebant, ut conſtat *Actor.* 4. & 5. Temporis autem decurſu conſultius viſum fuit conſervare prædia, eorumque redditibus Epiſcopo traditis, ſubvenire Eccleſiæ Miniſtris, qui communiter, ut nunc Religioſi, in aliquo cœtu, ſeu collegio degebant. Denique ceſſante communi Clericorum vita, & habitatione Simplicius Papa redditus Eccleſiarum in quatuor partes diviſit. Primum Pontifici, ſeu Epiſcopis applicavit. Secundam Clericis juxta eorum merita. Tertiam fabricæ Eccleſiæ, & quartum pauperibus. Quod poſtea Gelaſius, & alii Pontifices confirmaverunt. Ex hac igitur partitione fructuum cum aliis, quæ ex devotione fidelium in dies accreſcunt, beneficia conſtantur. Verum diviſio hæc non tribuit beneficiario abſolutum dominium ſui beneficii, quia reliqua præter congruam ſubſtentationem, tenentur ex juſtitia paupetibus diſtribuere, ut diximus *tract.* 12. *a n.* 117.

Punctum II.

De Cappellaniis.

8. Inq. 1. An Cappellaniæ ſint proprie beneficia Eccleſiaſtica? Pro reſponſione nota, quod Cappellaniæ ſunt in duplici differentia: nam aliæ eriguntur privata authoritate Laici fundatoris abſque interventu Epiſcopi, & dicuntur *Laicæ*. Aliæ inſtituuntur media authoritate Epiſcopi, & conferuntur ſolis Clericis in perpetuum, appellanturque *Collativæ*: quo ſuppoſito.

9. R. 1. Quod Cappellania primo modo erecta nec eſt beneficium Eccleſiaſticum, nec exigit præfixam ætatem, nec tonſuram in recipiente, nec pro ea debetur ſubſidium, nec adſtringit ad horas Canonicas: quia nullus ſine Epiſcopi authoritate beneficia Eccleſiaſtica erigere valet. Poterit autem quis ad titulum ejus ordinari tamquam ad titulum patrimonii ſecularis. R. 2. Quod Cappellania authoritate Epiſcopi erecta eſt proprie beneficium Eccleſiaſticum. Et licet a Patrono ſeculari præſentetur, ſolum Clerico ab Epiſcopo, vel ejus auctoritate confertur. Quando vero dubitatur, an Epiſcopi aucto ritate erecta ſit, nec ne; collativa cenſenda eſt, ſi ordinarius eſt in poſſeſſione eam conferendi, aut aliquoties contulit; eſto aliquando etiam laicus impertiverit. Non tamen per unam, aut aliam collationem ab ordinario exercitam, exuit naturam primordialem, ſi ab initio mere laica fuit.

10. Inq. 2. An quando in Cappellania collativa diſponitur, quod conferatur Cappellano, qui tot miſſas in qualibet hebdomada dicat, aut celebret, poſſit eligi Cappellanus non Sacerdos? R. affirm. quia talis diſpoſitio non tam reſpicit celebrationem ab ipſo Cappellano faciendam, quam onus miſſarum, quæ celebrari debent. Tum quia præfata diſpoſitio non excludit poſſe eas celebrari per alium: *& qui per alium facit, per ſe facere cenſetur.* Tum etiam quia conſtat ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis apud Garciam *part.* 7. *cap.* 1. *n.* 87. Quidquid muſitet P. Concina, qui *Tom.* 10. *diſſert.* 4. *num.* 8. inaniter arguit Salmanticenſes, quia propugnant hanc ſententiam Garciæ, Bar-

boſæ, & aliorum, qui perſpicacius, & ſolidius Concina Sacræ Congregationis decreta rimantur.

11. Inq. 3. An quando fundator præſcribit, quod ad Cappelanum eligatur Sacerdos poſſit eligi non Sacerdos? R. neg. Tum quia ita deciſum eſt plurles a S. Congregatione. Tum quia qualitas adjuncta verbo intelligitur ſecundum tempus illius; ſed verbum ſignificat tempus præſentationis: erg. etiam qualitas Presbyteratus, quæ proinde tempore præſentationis debet neceſſario adeſſe. Nec valet in hoc Epiſcopus diſpenſare, quia quando legatum valet impleri juxta ſpecificam formam, nequit ab Epiſcopo immutari: ergo neque verba teſtatoris, aut fundatoris poſtulantis Sacerdotem pro Cappellania a ſe erecta. Eadem ratione Cappellanus adſtrictus ad celebrandum in hac Eccleſia, vel altari, nequit alibi celebrare; licet in hoc ex juſta cauſa poſſe Epiſcopum pro aliquo tempore diſpenſare, non inficiamur.

PUNCTUM III.

De Penſionibus.

12. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit penſio? R. Penſionem, nihil aliud eſſe, quam *jus percipiendi fructus aliquos ex alieno beneficio, alicui ſive ad tempus, ſive ad vitam conceſſum*. Alia eſt *Clericalis*, & eſt illa, quæ fundatur in titulo mere ſpirituali, petitque ex parte ſubjecti ordinem, & ad functiones ſpirituales ordinatur, qualis eſt illa, quæ confertur coadjutori Epiſcopi, vel Parochi ſenio, vel infirmitate confecti. Alia eſt *Laicalis*, & eſt illa, quæ confertur, laico ob beneficium aliquod temporale Eccleſiæ collatum, quales ſunt tertiæ Regibus Hiſpaniæ collatæ: vel filiis Principum, ut ſtudiis vacent: aut æconomis Pontificum, vel Cardinalium, vel aliis ſæcularibus, vel Eccleſiaſticis pro negotiis mere temporalibus: vel miniſtris Eccleſiæ ſervientibus in pulſatione organi, in cantu, in oſtiorum aperitione &c. Tertia eſt *mixta*, quia partim eſt ſpiritualis, & partim temporalis, & eſt illa, quæ licet ex parte ſubjecti petat ordinem; tamen non petit officium ſpirituale, ſed datur titulo temporali, & ad munus omnino temporale ordinatur: qualis eſt quæ datur Clerico pauperi, ut alatur, vel Parocho ſeni impotenti beneficium ſervire: aut quæ conceditur beneficium reſignanti, vel litem circa beneficium cedenti.

13. Inq. 2. An penſio Clericalis ſit proprie beneficium Eccleſiaſticum? R. neg. Tum quia penſio etiam Clericalis non eſt ex ſe perpetua, ſed expirat morte poſſidentis, quod eſt contra naturam beneficii Eccleſiaſtici. Tum quia Pius V. adſtrinxit penſionarios ad officium B. Mariæ Virginis Conſtitutione *ex proximo*: ergo ſignum eſt, quod antea ad nullam recitationem tenebantur, nec penſionem numerari inter beneficia Eccleſiaſtica, quibus recitatio officii divini neceſſario annexa eſt. Et licet aliquando ſubrogetur loco beneficii, ut penſio relicta beneficium reſignanti; tamen naturam beneficii non obtinet: cum non ſit ex ſe perpetua, nec ſubrogatio eam tribuit, ut patet in patrimonio ſeculari, & Cappellania laicali, ad quorum titulum quis poteſt ordinari, quin naturam beneficii aſſequantur, eſto loco beneficii ad ordines ſubrogentur.

14. Inq. 3. Quis valet ſuper beneficia penſiones imponere? R. Solum Papam habere talem poteſtatem: quia ſolus Papa poteſt gravare beneficia ex juſta cauſa. Valent tamen Epiſcopi penſionem aliquam imponere ipſis beneficiariis ob juſtam cauſam: nempe ob paupertatem beneficium reſignantis; ob componendam litem, vel ob fructuum inæqualitatem in permutatione beneficii. Debent tamen a Pontifice confirmari penſiones ab Epiſcopo impoſitæ. Adeſt ergo differentia inter utraſque penſiones, quod impoſitæ ſupra beneficium exiſtunt uſque ad obitum penſionarii; quæ ſupra beneficiarios, morte beneficiarii expirant. Unde Epiſcopus gravare poteſt beneficiarium, non beneficium: ideo hoc poſt mortem beneficiarii non tranſit cum onere penſionis ad alium; bene vero penſio ſupra beneficium poſita, tranſit enim cum eo uſque ad mortem penſionarii. Idem quod Epiſcopi poſſunt legati a latere, reſpectu beneficiorum, quæ ipſi conferre valeat, qualia ſunt omnia ſuæ legationis non reſervata. *ex cap.* 1. *de officio legati in* 6. Nuncii, & alii legati, qui dicuntur *Miſſi*, nulla facultate penſionem imponendi gaudent. Beneficia Parochialia nequeunt penſionibus gravari: ut Parrochi neceſſitatibus Eccleſiæ, & pauperum ſubvenire valeant: ita decrevit Innoc. XII. *anno* 1622.

15. Inq. 4. Quæ cauſæ requirantur ad licitam penſionis impoſitionem? R. quod quatuor communiter aſſignantur. 1. Paupertas Clerici beneficium reſignantis. 2. Æqualitatis ratio in beneficiorum permutatione: ut quando pingue cum tenui permutatur. 3. Componendæ litis occaſio. 4. Ut penſionarius creditus Eccleſiæ utilis, ſtudiis vacare poſſit. Requiritur etiam ad valorem penſionis conſenſus beneficiarii, niſi conſtet Pontificem velle agere de plenitudine poteſtatis, quod regulariter non eſt præſumendum. Cauſa pro penſione laicali eſt aliquod obſequium a ſe, vel a ſuis majoribus Eccleſiæ præſtitum.

16.

16. Quota, ſeu ſumma penſionis debet eſſe proportionata proventibus beneficii, nec ultra tertiam partem poteſt excedere. Quando in ejus impoſitione dicitur: *Dummodo maneant centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo*: Intelligenda eſt conditio hæc etiam pro tempore futuro: ita ut ſi decurſu temporis adeo minuantur redditus beneficii, ut non maneant *centum pro Rectore, & mille pro Epiſcopo*, liberi ſunt penſionarii a penſionis ſolutione: quia enunciata quantitas deſtinata eſt pro Parrochi, & Epiſcopi congrua, quæ jure naturæ eis debetur.

17. Inq. 5. Quis ſit ſubjectum capax penſionis? R. Quod perſonis laicalis quilibet, in quacumque ætate, etiam femina, capax eſt: ut illam S. Pontifex conferre valeat. Verum penſionis clericalis ſolus clericus, ſaltem tonſuratus eſt capax: ſic conſtat ex duplici conſtitutione Pii, & Sixti V. Præter tonſuram, requiritur etiam quatuordecim annorum ætas in ſubjecto penſionis. Excommunicati, Irregulares, conjugati, & illegittimi incapaces ſunt penſionis Clericalis, & etiam mixtæ: quia & iſta habet aliquid ſpirituale annexum, ne poſſit vendi abſque labe ſimoniæ. Si illegittimi diſpenſentur ad beneficia, capaces ſiunt ad penſiones: quia habiles jam ſunt ad percipiendos fructus beneficii. Regulares nullius penſionis ſunt capaces, niſi diſpenſatione Pontificis. Ad novam penſionem impetrandam debet fieri mentio de aliis penſionibus antea obtentis; ſecus de beneficiis; niſi quando alia beneficia obtinenda ſunt.

18. Penſionarius habet jus penſionem exigendi a beneficiario, & hic tenetur ex juſtitia ad illam ſolvendam, alias fruſtranea redderetur; imo beneficiarius debet ſolvere penſiones tempore anteceſſoris non ſolutas, ſi penſionarius diligentiam adhibuit, ut ſibi a prædeceſſore ſolverentur; ſecus ſi nullam diligentiam appoſuit. Ita pluries deciſum eſt a S. Congregatione. Non poteſt penſionarius pro libito teſtari de bonis penſionis Clericalis, aut mixtæ: quia omnia titulo penſionis percepta, præter congruam ſubſtentationem, ad pauperes pertinent.

19. Inq. 6. Quæ ſint penſionarii obligationes? R. Præcipuas eſſe tres *Prima* recitare officium B. Virginis ſi alias non tenetur ad horas Canonicas. Conſtat ex Conſtitutione 135. Pii V. *Secunda* geſtare tonſuram, & habitum Clericalem ſub pœna privationis penſionis: ut patet ex Conſtitutione 30. Sixti V. *Tertia* ſolvere decimam papalem, ſubſidium excuſatum, contribuere ad reparationem Eccleſiæ, & ad alia onera, ad quæ beneficiarius tenetur: quia eo ipſo, quod penſio ſit extracta ex fructibus beneficii, debet ejus onera pro rata ſubire; niſi Pontifex penſionem ab hoc onere liberet, aut relevet.

PUNCTUM IV.

De exſtinctione, & translatione Penſionis, & de Coadjutoriis.

20. Inq. 1. Quot modis penſiones eeſſent, aut extinguantur? R. Quod pluribus modis extingui, ſeu ceſſare poſſunt. 1. Morte penſionarii. 2. Si Clericus militiæ adſcribatur, & monitus eam non deſerat. 3. Profeſſione religioſa. 4. Si Clericus Matrimonium contrahat. 5. Promotione penſionarii ad Epiſcopatum. 6. Si clericus monitus, tonſuram & habitum clericalem deferre recuſet. 7. Ceſſione, ſeu remiſſione penſionarii in totum, vel in partem; niſi titulo penſionis ſit ordinatus, tunc enim abſque Epiſcopi conſenſu remittere non valet.

21. Inquires 2. Quid ſit translatio penſionis, & an liceat? R. quod translatio penſionis eſt; *Mutatio juris exigendi fructus ex beneficio de una in aliam perſonam*. Privilegium transferendi penſiones ſolis Cardinalibus, vel aliis paucis conceditur; nec præſumitur conceſſa talis facultas niſi verbis perſpicuis exprimatur. In translatione penſionis, antiqua extinguitur, & nova conſurgit: quia penſio eſt jus perſonale non perpetuum, ſicut beneficium, ideo ad mutationem perſonæ ipſa mutatur. Accipere pecuniam pro translatione penſionis, ſimonia eſt.

22. Inq. 3. Quotuplex ſit coadjutoria? R. eſt duplex: alia temporalis, & revocabilis, alia perpetua, & irrevocabilis. Nulla eſt proprie beneficium Eccleſiaſticum. Prima datur Parocho ſeni, aut impedito, ut pro eo ſuppleat, quadam portione ei aſſignata de fructibus beneficii, ſecunda datur cum jure ſuccedendi in beneficio, ſeu Præbenda. Nullus præter S. Pontificem, & ex juſta cauſa, hanc coadjutoriam concedere poteſt. Utinam numquam concedatur! Non enim utilitati Eccleſiæ, aut fidelium edificationi deſervit. Vix occurrere valet cauſa legittima ad has coadjutorias perpetuas impetrandas. Unde merito relegatæ ſunt in poſterum ab Hiſpania, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *de reformatione*.

23. Principali mortuo, quando litteræ coadjutoriæ expediuntur, nulla eſt conceſſio; valida tamen ſi moriatur poſt litterarum expeditionem. Coadjutor tenetur choro inſervire principali id petente: ad hunc quippe finem aſſignatur. Principalis, & coadjutor valent ſimul choro interreſſe, dummodo voce non non gaudeant, nec duplices velint diſtributiones lucrari. Coadjutor ſedem in choro habet immediate poſt Canonicos. Principali excommu-

municato, poteſt coadiutor choro inſervire, ſibique lucrari, quia inſervit nomine proprio, non excommunicati. Coadiutoria incompatibilis eſt cum beneficio reſidentiam exigente. Adſtringit ad deferendum habitum clericalem, & tonſuram, non tamen ad divinum officium privatim recitandum, ſi ex alio capite non teneatur. Hac de cauſa nihil de fructibus percipere poteſt, niſi juxta pactum, & conventionem cum principali. Eadem ratione in ingreſſu non tenetur ſolvere fabricæ, quamdiu cum proprietate canonicatum non aſſequatur.

PUNCTUM V.

De Reſidentia a Paſtoribus Eccleſiæ obſervanda.

24. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit reſidentia? R. quod reſidentia eſt *commoratio, ſeu habitatio in aliquo loco*. Dividitur in *Materialem*, & *Formalem*. *Materialis* eſt habitatio, ſeu aſſiſtentia perſonæ in diœceſi, ſeu Parochia. *Formalis* eſt ſollicitudo, cura, vigilantia, & regimen diœceſis, ſeu Parochiæ. Parochi, & ceteri ad reſidentiam, juxta dicenda, adſtricti, qui ſuo muneri ſatisfacere cupiunt, videant omnino ſapientiſſimum Lambertinum, poſtea Bened. XIV. præclare, & egregie utramque exponentem in ſuis aureis inſtitutionibus, præcipue inſtitutione *9.* 10. *&* 17.

25. Inquires 2. Qui, & quo jure ad reſidentiam teneantur? R. quod in primis omnes curam animarum habentes tenentur ad reſidentiam materialem, & formalem jure naturali, & divino. Hæc reſolutio licet expreſſe definita non ſit in Concilio Tridentino propter Catarinum liberius cum aliis, ſed præ aliis, adverſus eam conclamantem; verum ſatis perſpicue colligitur *ex ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* Probatur ratione: ex jure naturali, & divino curam animarum habens debet eſſe earum Paſtor, Medicus, Magiſter, & Doctor; & veluti forma eas vivificans; ſed hæc omnia poſtulant aſſiſtentiam materialem, & formalem, ut ex ſe patet: erg. ad eam tenetur quilibet animarum curam habens. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.*5.

26. Unde ſummus Pontifex, qui eſt Epiſcopus Romanus, tenetur Romæ reſidere, nec inde abeſſe, niſi ex aliqua gravi cauſa: quia obligatio naturalis, & divina etiam ſummum Præſulem adſtringit. Cardinales ex vi ſui muneris debent S. Pontifici commitari, quia ſunt ejus conſiliarii, & compaſtores totius ovilis Chriſti. Si autem Epiſcopi inſtituantur, in ſua diœceſi reſidere tenentur, exceptis ſex Epiſcopis Cardinalibus, Oſtienſi, Portuenſi, Sabinenſi, Albanenſi, Præneſtino, & Tuſculano, qui Romæ regulariter aſſiſtunt, ut Papæ pro Eccleſiæ negotiis operam præſtent, faciliter adimplendo obligationem reſidentiæ formalis, ob parvam diœceſum ſibi commiſſarum ab urbe diſtantiam: ut inquit Bened. XIV. In Synod. *Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 7.

27. Epiſcopi igitur omni jure ad reſidentiam in ſua Diœceſi adſtringuntur: ideo Tridentinum loco laudato de Epiſcopis expreſſe loquitur. Ipſi enim ſunt propriiſſime Paſtores, & Doctores, lux & ſal ſuæ diœceſis: Unde reſidere debent in oppido ſuæ Cathedralis, ſicut Nauclerus ad navis clavum, excepto tempore viſitationis, cui alias ſollicite incumbere debent: maxima namque præjudicia Diœceſi ex defectu perſonalis viſitationis Epiſcopi obveniunt. Qui hoc, & alia onera Epiſcopatus ſubire non valet, Epiſcopatum renuntiet, niſi ſaltem alium ſubſtituat, qui pro eo ſuppleat.

28. Parochi, & alii curam animarum habentes eodem jure naturali, & divino tenentur ad reſidentiam materialem, & formalem, inſtruendo, & docendo populum verbo, & exemplo Sacramenta fidelibus miniſtrando, non ſolum ſemel in anno, & in articulo mortis, ſed etiam quoties rationabiliter expoſtulent. Imo debent illos ad eorum devotam frequentiam invitare, ſalutique ſpirituali ſui gregis ſedulo incumbere; ad hunc enim finem decimas, & proventus beneficiorum percipiunt. Obſtringuntur igitur Parochi ſollicitam adhibere curam de ſalute ſpirituali ſuarum ovium. Item infirmos ſuæ Parochiæ viſitare, & ſi indigeant, etiam temporaliter eis ſuccurrere, & attendere ne abſque Sacramentis decedant. Nullo modo eos deſerere præcipue tempore belli, Epidemiæ, aut peſtis in quo etiam cum vitæ periculo tenentur eis aſſiſtere, niſi ob juſtam cauſam per alium ſuppleant. Non tamen poſſunt fugere, ſed in ſua Parœcia permanere ſub gravi debent. Item auxiliare jam morituris; tunc enim maxime indigent oves auxilo ſui paſtoris: qui non valent ab hoc ſe excuſare eo quod alii ſuplebunt pium munus auxiliandi, quia ipſis primario incumbit. Et quilibet qui ſentit commodum, debet ſentire, & incommodum. Et *ad tuum Tu*: hiſpane *Alo tujo Tu*. Nam ſicut eſt officium Parochi ſolemniter baptizare, & Nuptias benedicere ita, & moribundis auxiliari. Imo hoc accuratius illo debet Parochus, ut verus Paſtor perficere. Similiter debet pro omnibus Parochianis Deum orare, diebus Dominicis, & ſolemnioribus eis aliquam concionem facere, & omnibus feſtis pro illis ſacrificium Miſſæ offerre: quod pro cunctis curam animarum habentibus decrevit Bened. XIV. in conſtitutione *cum ſuper oblata*: expedita 19. *Auguſti* 1744.

29. Igi-

Digitized by Google

29. Igitur ad præfata omnia commodius præſtanda tenetur Parochus die, ac nocte habitare intra propriam Parochiam in eo loco, unde aptius aſſiſtere gregi valeat. Nec a ſupradictis graviſſimis obligationibus excuſare cum ullo modo poteſt tenuitas beneficii: quia vel hoc renunciet, vel onera ſubeat. Si domum propriam non habeat, debet eam conducere prope Eccleſiam. Si duas regat Eccleſias in digniori, reſideat: ſi æqualis ſint dignitatis in qua maluerit, aut in frequentiori. Solus cum ſuis miniſtris debet eſſe in domo, ut omnibus acceſſus pateat, ſecluſo quolibet impedimento, aut pretextu illum præpedire valente. Parochus notabiliter abſens, præter grave peccatum. amittit fructus pro temporia rata ex Trident. *loc. ſup. cit.* Circa obligationem Parochi ad fidei myſteria populo exponenda. Videatur *Tract. 7. n. 49.*

30. Inq. 3. Quanto tempore poſſint Parochi abſque culpa gravi a ſua Parechia abeſſe? R. quod ad ſummum per unum, aut alterum diem in anno, quando nullus infirmatur, abſque gravi culpa abeſſe poſſunt; nullo autem modo per tres continuos ſine cauſa, ob pericula, quæ inopinato ſæpe contingunt, & ob gravitatem obligationis perſonalis reſidendi. Nec excuſat Vicarii, aut alterius ſubſtitutio (excepto tempore ſynodi Diœceſanæ, cui ex vi ſui officii tenentur aſſiſtere) quia obligatio eſt perſonalis, & ipſi Paſtori incumbit gregem ſuum cuſtodire. Hac ratione neque Cardinales, neque Epiſcopi Parochos pro ſuo ſervitio occupare licite valent. Neque cauſa ſtudendi, aut docendi in univerſitate abeſſe poſſunt: etiam pretextu cujuſcumque privilegii, conſuetudinis, aut praxis: quia nulla praxis, nullumve privilegium contra obligationem juris naturalis, & divini prævalere poteſt. Eſto enim aliquando Pontifex ex juxta cauſa valeat in lege divina & naturali diſpenſare, vel declarare, non obligare in caſu particulari; vix, aut ne vix in præſenti cauſa legittima adeſſe poteſt. Non ad ſtudendum, quia Parochi debent eſſe ſufficienti ſtudio prædicti; non ad docendum, quia alii æque idonei ac Parochi facile invenientur, qui in univerſitatibus munus docendi abunde obire valeanr.

31. Inquires 4. An Canonici, Præbendati, Portionarii, Manſionarii, & Cappellani Eccleſiæ Cathedralis, aut collegiatæ ad reſidentiam teneantur? R. affirm. conſtat ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* Ubi omnibus enunciatis præcipitur reſidentia in ſuis Eccleſiis ſub pœna amiſſionis dimidiæ partis fructuum pro primo anno, pro ſecundo omnium fructuum. Si negligentia augeatur uſque ad contumaciam, præbendis, aut beneficiis ſpoliari debent. Ceterum beneficia ſimplicia, licet ex jure antiquo omnia reſidentiam exigebant, ex communi tamen conſuetudine ad illam jam non adſtringunt. Verum ubi conſuetudo reſidendi laudabiliter viget, omnino ſervari debet. Conſentaneum quppe eſt rationi naturali, ut qui beneficia quantumvis ſimplicia poſsident, pro moduloſuo, & juxta proprium ſtatum Eccleſiæ inſerviant, & famulentur.

32. Inq. 5. An electi ad Epiſcopatum, & ad alia beneficia, ordines eiſdem annexos quantocius ſuſcipere teneantur? R. Quod Epiſcopi electi, & confirmati, etiam ſi Cardinales ſint, conſecrari tenentur intra tres menſes ſub pœna privationis fructuum. Si autem intra alios tres menſes non curent conſecrari, privantur Epiſcopatu. Quæ potius conditiones, quam pœnæ ſunt, ideo ſuppoſita negligentia ipſo facto incurruntur. Similiter Parochi niſi intra annum curent ad Sacerdotium promoveri, beneficio privantur. Annus autemcomputatur a die pacificæ poſſeſſionis beneficii.Pariter, qui in cathedralibus obtinent dignitates, Canonicatus, portiones, aut quælibet alia beneficia, tenentur intra annum ad ſuſcipiendos ordines eis annexos, ſub pœna privationis vocis in capitulo, & aliis in jure ſta-tutis. Omnia, conſtant ex Trident. *ſeſſ. 22. cap. 4. ſeſſ. 23. cap. 7. de reformatione & ex cap. commiſſa de elect. in 6.*

PUNCTUM VI.

De Cauſis excuſantibus Epiſcopos, & alios a Reſidentia.

33. Inq. 1. Quæ nam ſint cauſæ excuſantes Epiſcopos a reſidentia? R. quod ſunt *Chriſtiana caritas, urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens Eccleſiæ, aut Reipublicæ utilitas.* Conſtat ex Trident. *ſeſſ. 23. cap. 1.*

34. Ratione *caritatis chriſtianæ* poteſt Epiſcopus a ſua Diœceſi abeſſe, 1. ad ſubveniendum periculo hæreſis alienæ diœceſis imminenti. 2. ad componendas Magnatum diſcordias; dummodo ex ſua abſentia propriæ Eccleſiæ ſimile, vel aliud damnum non immineat. 3. ſi ejus præſentia in regia cura ſit neceſſaria ad tempus pro defentione ſuæ Eccleſiæ, aut ad purgandam ſuam familiam de crimine læſæ Majeſtatis.

35. Ratione *urgentis neceſſitatis*, licet ei abeſſe, 1. quando contra ipſum Epiſcopum, non contra oves, commovetur magna perſecutio, exemplo Apoſtoli, D. Athanaſii, & aliorum, qui ad tempus, ut melius Eccleſiæ poſtea inſervirent, ſe abdiderunt, & fugerunt. Si autem perſecutio eſt communis Epiſcopo, & ovibus, aut his periculum imminet, tenetur animam po-

ner

nere pro ovibus tamquam bonus paſtor generoſe lupis reſiſtens, ut præclare docet D. Thom. 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. Secundo abeſſe poteſt ad tempus ad recuperandam ſalutem ex conſilio medicorum; niſi ex abſentia notabile damnum gregi ſequatur, vel infirmitas eſſet perpetua: tunc enim minime abeſſe licet. Imo ſi Epiſcopus propter longevam, aut decrepitam ætatem, vel propter perpetuam infirmitatem Epiſcopalia munia obire non valet, tenetur in conſcientia dimittere Epiſcopatum, ſaltem ex caritate propter maxima præjudicia, quæ ex oppoſito Diœceſis patitur.

36. Ratione *debitæ obedientiæ* poteſt abeſſe, quando Pontifex ob aliquod negotium ad ſe vocat Epiſcopum per breve tempus; nequit enim eum a reſidentia perpetuo diſpenſare. Qua ratione non valet eum conſtituere curiæ Romanæ Camerarium, ſummum Pœnitentiarium, aut aliud officium cum reſidentia incompatibile tribuere.

37. Ratione *evidentis Eccleſiæ, aut Reipublicæ utilitatis*, licita eſt abſentia quando Epiſcopus pergit ad Concilium Generale, ſeu Provinciale, vel ad propriæ Eccleſiæ jura defenſanda, ſi aliter defendi non valeant. Verum ad fungendum officio Conſiliarii Regis, aut Confeſſarii Regis, Præſidentis Regni, vel Proregis, neutiquam licet Epiſcopos ſua diœceſi perpetuo abeſſe: quia etiam Cardinales ſunt Conſiliarii Papæ, & nihilominus ſemel Epiſcopi conſtituti tenentur in ſuis Diœceſibus reſidere. Poſſunt ergo Epiſcopi, & debent, dum a Rege vocantur, ad breve tempus pro aliquo gravi negotio, a ſua Diœceſi abeſſe. Sed ſi negotium perpetuam abſentiam requirat, videant, quis eos ab obligatione reſidentiæ a jure naturali, & divino provenienti, abſolvere poſſit, niſi Epiſcopatui renuntient. Nec eſt credibile in toto Regno alios, præter Epiſcopos ad præfata negotia obeunda idoneos reperiri non poſſe.

38. Inq. 2. An præter dictas cauſas, detur alia excuſans Epiſcopos a reſidentia? R. affirm. quia recreationis gratia poſsunt Epiſcopi abeſse per tres menſes in anno, ſecluſo gregis detrimento, & dummodo tempore Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti ſuis Eccleſiis interſint. Ut conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* Idem indultum permiſit Canonicis, & Præbendatis *ſeſſ.* 24. *cap.* 12.

39. Inq. 2. An poſſit Epiſcopus ex juſta cauſa trimeſtre unius anni continuare cum trimeſtri anni ſequentis? R. affirm., quia in tali caſu quolibet anno ſolis tribus menſibus a Concilio conceſſis abeſt: erg. licita eſt talis continuatio ex rationabili cauſa; niſi ob aliquam circumſtantiam vergeret in populi, ſeu gregis detrimentum.

40. Verum Pater Concina hanc aſsertionem ſalmanticenſium vocat pro libito *falſam*, & *laxam*, infertque ex ea poſse Epiſcopos viginti, aut triginta annorum trimeſtre in uno copulare, & ſumere. Ineptiſſima ſane conſequentia! Ad eam inferendam videtur ſubdole mutaſse quæſtionem: ita enim inquirit *tom.* 10. *diſſ.* 4. *de beneficiis cap.* 3. *n.* 9. *Poſſunt ne Epiſcopi unius anni trimeſtre conjungere cum trimeſtre alterius anni?* Affirmantem ſententiam tribuit abſolute ſalmanticenſibus; ſed falſo: Illi enim perdocti ſolum docent: *trimeſtre unius anni poſſe continuari cum trimeſtri anni ſequentis*. Hoc autem valde diverſum eſt ab impoſitione Concinæ, qui non ſemel tribuit ſalmanticenſibus, quod non dixerunt. Salmanticenſes corroborant ſuam aſsertionem exemplo ſumentis parvitatem materiæ in fine diei jejunii, & immediate aliam parvitatem initio die ſequentis, qui ſuppoſita cauſa, non peccat contra jejunium, quia in quolibet die unicam parvitatem deſumit: & licet duæ illæ parvitates phyſice continuentur, tamen ratione diverſi diei moraliter diſcontinuantur. Quis prudens hic ferre queat? Erg. poſsunt in uno, eodemque die triginta dierum parvitates copulari, & ſummi? Nullus profecto. Neque pro hujuſmodi cavillatione amplius refutanda, immorari æquum eſt.

41. Inq. 4. An Porochi, & ceteri Curati poſſint a ſuis Eccleſiis, ex eiſdem cauſis ac Epiſcopi, abeſse? R. affirm. quia quando Chriſtiana caritas, debita obedientia, urgens neceſſitas, aut Eccleſiæ evidens utilitas poſtulat alibi præſentiam parochi ad tempus, ſuſpenditur præceptum reſidentiæ: neque enim præcepta divina ſibi ſe opponunt. Ultra prædictas cauſas permittit concilium Parochi abſentiam per bimeſtre ex cauſa rationabili, & licentia inſcriptis ab Epiſcopo gratis habita, relictoque ſubſtituto idoneo, ſeu vicario ab eodem Epiſcopo aprobato. Unde eſto Parochus habeat juſtam cauſam duobus menſibus abeſsendi, nequit diſcedere ſine licentia Epiſcopi, niſi in aliquo caſu urgenti, in quo non poſſit commode licentia expectari. Tunc enim relicto ſubſtituto idoneo, abeſse poterit, dummodo quantocius moneat Epiſcopum, ut factum, & ſubſtitutum confirmet. Vide Lambertinum *inſt.* 17. *num.* 7. *& ſeq.*

PUN-

PUNCTUM VII.

De qualitatibus ad validam, & licitam Beneficiorum aſſecutionem requiſitis.

42. Inq. 1. Quæ qualitates, ſeu conditiones requirantur ad validam, & licitam aſſecutionem beneficiorum? Reſp. Quod ſuppoſito ſexu maſculino, & Baptiſmo, ſaltem aliæ octo qualitates requiruntur. Ætas competens, ſtatus Clericalis, cælibatus, probitas morum, ſcientia ſufficiens, recta intentio, immunitas ab omni irregularitate, & cenſura, ac denique legitimitas natalium. Hæc ſaltem requiruntur de jure communi. De jure autem particulari exigitur etiam ad quædam beneficia naturalitas, & conſanguinitas, dum ad ea ſolum naturales, & conſanguinei vocantur. Similiter ad omnia, & præ omnibus eſt neceſſaria Divina vocatio ad ſtatum Clericalem, quæ cum Deo, & viris piis, non cum carne, & ſanguine conſulenda eſt. Væ illis, qui ob commoditatem temporalem, & reſpectus humanos beneficia ambiunt, quærunt, ſollicitant, & officiis indebitis aſſequuntur! Plus ea rapiunt, quam merentur, non enim intrant per oſtium. Heinc oritur deſolatio, ruina, & dedecus Ordinis Eccleſiaſtici, quem abſque Dei vocatione, ad propriam, aliorumque perniciem amplectuntur.

43. Inq. 2. Quænam ætas requiratur ad Papatum, Epiſcopatum, & ad alia officia, & beneficia Eccleſiaſtica? Reſp. Quod circa ætatem ad Papatum nihil decernitur in jure: ſupponitur enim nullum, niſi maturæ, provectæque ætatis eſſe eligendum ad ſupremum Eccleſiæ regimen: vel tenere electionem in ſubjecto, cujuſcumque ætatis legitime factam. Ad Epiſcopatum requiritur annus trigeſimus completus. In Gallia ex concordia ſufficit vigeſimus ſeptimus inceptus. Pro Abbatibus, & Parochis requiruntur vigintiquinque anni incepti. Pro beneficiis duplicibus, ſive pro dignitatibus, aut perſonatibus ſine cura animarum viginti duo completi. Pro beneficiis ſimplicibus, & Cappellaniis quatuordecim inchoati. Pro Canonicatibus Cathedralium viginti duo incepti; niſi Præbenda Diaconatum, aut Sacerdotium expoſcat: quia tunc requiritur eadem ætas, ac ad ordines Præbendæ annexos. Idem dicendum eſt de Cardinalatu: Cardinales alii ſunt Diaconi, alii Præsbyteri, ſeu Epiſcopi.

44. Cum Canonicis poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut inchoato anno decimo quarto ſuſcipiat quis Canonicatum cauſa ſtudiorum, quibus abſolutis redeat ad ſuam Eccleſiam proxime in Subdiaconum ordinandus. Ætas aſſignata ita eſt neceſſaria reſpective, ut ea deficiente, etiam per unam horam, aut dimidiam, nulla ſit proviſio, aut electio, & probabilius etiam oppoſitio: quia eſt vel ut forma ſubſtantialis præfixa a Concilio in indiviſibili Conſiſtens; & quia etiam tempore oppoſitionis debet eſſe habilis quicumque ad beneficium opponitur. Computari autem debet ætas, non a die baptiſmatis, ſed a die nativitatis.

45. Secundo requiritur *Status Clericalis* ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum. Unde qui ſaltem prima Tonſura non eſt initiatus, inabilis eſt ad beneficia. Tertio requiritur *Cælibatus*: ita ut nullus Conjugatus capax ſit beneficii. Imo ſi beneficium poſſidens matrimonium contrahat, illud ſtatim amittit. Quarto *immunitas ab irregularitate, & ab omni Cenſura*, etiam occulta, ita exigitur ad beneficium, ut non ſolum collatio, ſed etiam electio, præſentatio, aut reſignatio facta in favorem irregularis, aut cenſurati, ſit ipſo facto irrita, & nulla. Quinto *Probitas morum* eſt neceſſaria ad beneficia: collatio tamen improbo facta eſt irritanda; non vero irrita; niſi delicta habeant annexam cenſuram, aut irregugularitatem. Sexto requiritur *ſcientia ſufficiens*, juxta beneficiorum munia. Proviſio facta in ſubjecto prorſus illitterato eſt nulla. Si autem aliquam ſcientiam habeat, valida reputatur, quamvis irritari eam conveniat.

46. Septimo requiritur *recta intentio* Deo, & Eccleſiæ famulandi, & inſerviendi, ſuſcipiendo congruo tempore ordines beneficio annexos. Unde obtinens beneficium parrochiale debet habere intentionem Sacerdotium intra annum ſuſcipiendi, ſub pœna amiſſionis fructuum beneficii; imo etiam ipſum beneficium amittit, ſi negligenter annum ſine promotione ad Sacerdotium tranſegit. Similiter qui eum animo dubio aſcendendi intra annum ad Præsbyteratum ſuſcipit beneficium Curatum, ejus fructus amittit: quia dubitans nullam reapſe habet intentionem. Si vero habeat animum conditionatum, ſuos efficit fructus: quia animus conditionatus verus animus eſt, ſicut votum conditionatum verum votum eſt, unde recipiens beneficium, etiam Curatum animo perſeverandi, niſi aliqua rationabilis cauſa ſuperveniat, verum animum habet, ideoque non amittit fructus, ſi deficiente conditione Sacerdotio intra annum initietur. Idem eſt dicendum de Clerico, qui ſine animo aſcendendi ad Sacerdotium, ſi mutata voluntate intra annum fiat Sacerdos, ſuos enim efficit fructus, ſaltem a tempore, quo voluntatem mutavit: quia eſto peccaret graviter in prima intentione, reipſa tamen adimplevit Eccleſiæ præceptum. Ob oppoſitam rationem recipiens beneficium curatum recta intentione Sacerdotii recipiendi intra annum, ſed mutata volun-

voluntate non fuit ad illud promotus, debet amittere fructus a tempore pravæ intentionis: quia Eccleſiæ præceptum non adimplevit.

47. Inq. 3. An recipiens beneficium ſimplex animo fruendi ejus fructibus ad tempus, & poſtea uxorem ducendi, aut laicandi, grave peccatum committat, & ad fructum reſtitutionem teneatur? Reſp. affirm. Tum quia decipitur Eccleſia in re graviſſima. Tum quia datur perverſio ordinis naturalis, & Divini ſtatuentis beneficia Eccleſiaſtica ſolum eſſe recipienda ad inſerviendum Deo, & Eccleſiæ. Ceterum obtinens beneficium ſimplex, abſque animo ſuſcipiendi ordines ei annexos, eſto grave delictum perpetret; ad reſtitutionem tamen nullo jure adſtringitur, ſi animum perſeverandi ab initio habuit, & adhuc conſervet. Recipiens beneficium Curatum animo poſtea ad aliud aſcendendi, vel permutandi cum alio, aut reſignandi ſuperioris permiſſu, nullum peccatum committit, ſuppoſito, quod interim ſuo muneri ſatisfatiat: quia ex nullo cogitur jure ad perpetuo retinendum idem beneficium, aut in eo unico ſemper permanendum.

48. Octava qualitas requiſita ad beneficia eſt *legitimitas natalium*. Unde illegitimi, tam naturales, quam ſpurii inhabiles ſunt ad beneficia Eccleſiaſtica. Pro cujus luce nota, quod legittimi dicuntur, qui ex legittimo matrimonio oriuntur; e contra illegittimi, qui extra matrimonium procreantur. Naturales vocantur, qui concipiuntur, aut naſcuntur quando parentes matrimonium ſine diſpenſatione valide contrahere poterant. Spurii vero quando impedimento dirimente parentes affecti erant. Expoſiti, quorum parentes ignorantur, pro legittimis habentur ad beneficia; licet non ad officia nobilitatem exigentia. Quatuor modis legittimari poſſunt ad beneficia. 1. Naturales per ſubſequens Matrimonium. 2. Reliqui per Pontificis legitimationem. 3. Per ejuſdem Pontificis diſpenſationem. 4. Per profeſſionem religioſam.

49. Inq. 4. An Neophiti habiles ſint ad beneficia? R. Quod intra biennium a ſua converſione ſunt inhabiles; poſt biennium autem ex Papa, vel Epiſcopi diſpenſatione poſſunt admitti ad beneficia, & ordines, ſuppoſita vitæ probitate. *Neophitus* idem eſt, ac noviter converſus: a *neos*, & *phitus*: ideſt novus fidelis. Si a Judaiſmo ſit converſus, appellatur etiam *Marranus*.

50. Filii illegitimi Præsbyterorum excluduntur a beneficiis, & quocumque miniſterio ſolemni in Eccleſia, in qua Pater beneficium habuit; imo nec penſionis ſuper beneficio paterno ſunt capaces. Solus Pontifex ad beneficia cum eis diſpenſare valet. Filii vero legittimi Præsbyterorum poſſunt obtinere beneficia in Eccleſia, in qua pater Beneficiarius eſt. Imo poteſt aſſequi idem beneficium, quod pater habuit; non immediate, ne ſucceſſio hæreditaria videatur, ſed mediate, ita ut inter patrem, & filium mediet alius: ut cavetur *in cap. ex tranſmiſſa*.

PUNCTUM VIII.

De Naturalitate, & Conſanguinitate ad aliqua Beneficia requiſitis.

51. Inq. 1. An Beneficia Eccleſiaſtica conſerenda ſint tantum naturalibus regni, aut loci? Reſp. Quod licet ex jure communi omnia beneficia conferri poſſint quibuslibet exteris vere idoneis; tamen ex peculiari jure aliquorum Regnorum tantum naturalibus conferri debent. Pro Regno Hiſpaniæ conſtat. *Ex lib. 1. novæ recopil. tit. 3. leg. 19.* Ubi decernitur, ne Prælaturæ, dignitates, aut beneficia conferantur, niſi naturalibus. Et *Leg. 21.* diſponitur: quod beneficia in Diœceſi Burgenſi, Palentina, & Calagurritana in ſolis patrimonialibus provideantur. Idem præcipitur in Conſtitutionibus Synodalibus earumdem Diœceſum. In ipſis declaratur, ſicut in legibus Regni, quis dicendus ſit naturalis Regni, & Patrimonialis Civitatis, aut oppidi, ipſarumque declarationi ſtandum eſt pro beneficiis valide, & rite conferendis: ſunt namque leges valde juſtæ, utilitatique Eccleſiarum, ac locorum multum congruentes. Si autem in aliqua Civitate ſint peculiaria ſtatuta, aut conſuetudines circa beneficia his præ aliis conferenda, obſervari debent. Vid. D Th. 2. 2. *q.* 63. *a* 2. *ad* 4.

52. Inq. 2. An ſint beneficia, quæ ſolis conſanguineis fundatoris conferri debeant? R. affirmat. Quia plures ſunt Cappellaniæ, & etiam beneficia, ſive ſimplicia, ſive curata, ad quæ primo conſanguinei vocantur. Sicut enim dantur beneficia, quæ ſolis naturalibus conferri poſſunt, ita dantur alia, quæ ſolis conſanguineis fundatoris impertiri valent. Neque in iſtis adeſt obligatio conferendi abſolute dignori, ſed ſufficit, quod digno conferatur: quia fundator eſt Dominus, qui ut talia poteſt ſine alicujus injuria digno, relictis dignoribus, beneficium conferre. Debet tamen patronus conſanguineum dignum fundatori propinquiorem præſentare: quia fundator amore familiæ præſumitur fundaſſe Cappellaniam, ſeu beneficium; certum autem eſt, propinquiores magis diligi: Ergo præferendi ſunt minus propinquis.

53. Eadem ratione concurrentibus duobus conſanguineis in gradu æquali, ceteris paribus agnatus præferendus eſt cognato: quia naturaliter magis diligitur, ideoque ad bona profana, eſto non exprimatur in fundatione majoratus, ſemper præfertur. Nihilominus poſſe in tali ca-

ſi caſu cognatum præſentatum a Patrono inſtitui non inficiamur: quia patronus deſignatus eſt a fundatore velut Judex ad eligendum illum, qui utilior, aut dignior ſibi viſus fuerit. Si ex deſignatis familiis, aut conſanguineis, nullus ad beneficium curatum dignus reperiretur, deberet Epiſcopus alios dignos ſeligere ad præficiendum Eccleſiæ: quia indigni nullatenus ſunt admittendi. In gradu æquali conſanguinitatis ſemper dignior præferendus eſt.

54. Sub nomine conſagineorum ſpurii non intelliguntur: quia hi non reputantur de familia, aut domo fundatoris, licet vere conſanguinei ſint; niſi a Pontifice, vel Principe legitimentur, quo in caſu habiles ſunt ad beneficia. Naturales, cum vere ſint conſanguinei, & gaudeant nobilitate parentum, admittendi ſunt ad beneficia pro conſanguineis fundata. Gradus proximitatis ad beneficia computandi ſunt, non juxta diſpoſitionem juris Canonici, ſed juris Civilis: quia computatio graduum juris Canonici ſolum pro Matrimonio deſervit, non pro ſucceſſione hæreditaria, aut in materia ſucceſſionis, in qua juxta omnes computatio juris civilis ſervari debet. In computatione graduum lineæ rectæ conveniunt jus Civile, & Canonicum, in linea vero tranſverſali datur differentia, quæ in Tractatu de Matrimonio explicatur.

PUNCTUM IX.

Quot modis Beneficia acquirantur?

55. Inq. 1. Quot modis beneficia acquiri poſſint? Reſp. Quod ſex modis acquiri valent. *Primo* patroni præſentatione, inſtitutione ſubſequente. *Secundo* electione, & confirmatione. *Tertio* collatione libera. *Quarto* Poſtulatione, ad quam ſequitur admiſſio. *Quinto* reſignatione unius, & acceptatione alterius. *Sexto* permutatione a Superiori approbata. Beneficia, quæ ab eodem conferuntur, & confirmantur: vel quæ per ſolam electionem jus habentis, abſque alia confirmatione acquiruntur, dicuntur abſolute *Collativa*: qua ratione electiones factæ a Pontifice, & Epiſcopis potius dici debent collationes, ſeu proviſiones, quam electiones. Omnia alia, quæ ſuperioris confirmatione indigent, dicuntur abſolute *electiva*.

56. Inq. 2. Quid, & quotuplex ſit jus patronatus? Et quot modis acquiratur? R. Quod jus patronatus eſt: *Poteſtas nominandi, ſeu præſentandi aliquem inſtituendum, ad beneficium Eccleſiaſticum vacans*. Eſt duplex aliud Eccleſiaſticum, aliud Laicale, Eccleſiaſticum eſt, quod bonis Eccleſiæ eſt comparatum. Laicale, quod bonis propriis laici comparatur. Utrumque tribus modis acquiritur. Primo *fundatione*, quando quis tribuit fundum ad Eccleſiam erigendam. Secundo *conſtructione*, dum quis propriis expenſis Eccleſiam edificat. Tertio *dotatione*, cum quis Eccleſiam dotat, ſufficientes redditus ei, ejuſque miniſtris relinquens. Et hæc eſt præcipua conditio; abſque dotatione enim jus patronatus non acquiritur: quia abſque redditibus beneficia conſiſtere nequeunt. Parum autem intereſt, quod dotatio fiat ante, vel poſt conſtructionem Eccleſiæ. Ad jus patronatus Eccleſiaſticum acquirendum auctoritas Epiſcopi requiritur. Titulus juris patronatus conſtare debet ex authenticis documentis, ſeu ex conſuetudine immemorabili præſentandi, ut decernit Trident. *Seſſ. 25. de reformatione*.

57. Triplici modo jus patronatus transferri valet, nempe: *Jure hæreditario, Donatione, & cum re vendita*. Ipſum autem jus eſt invendibile, non ſolum jure Eccleſiaſtico, ſed probabilius jure etiam Divino, ut diximus in Tractatu de Simonia.

58. Patronus quadruplex jus in Eccleſia acquirit. *Primo* habet poteſtatem ad præſentandum Clericum ad beneficium vacans: prius enim vacare beneficium debet, quam præſentatio fiat; alias hæc irrita erit, ne detur occaſio mortem poſſeſſori requirendi. *Secundo* habet honorem, & primum locum in Eccleſia, choro, & proceſſionibus, atque in aliis functionibus debet ceteris præferri, dando ei oſculum pacis, candelas, ramos, & turificando illum ante alios. *Tertio* habet onus protegendi, & conſervandi Eccleſiam, ejuſque bona, ita ut ſi Eccleſia corruat, & comburatur, ad ejus reparationem tenetur, & compelli poteſt, niſi Patronatum amittere velit. *Quarto* habet emolumentum, quod ſi ad ſummam egeſtatem devenerit, & Eccleſiæ bona, deductis impenſis neceſſariis, ſuperſint, debet Eccleſia illi ſuppeditare ſtrictius, quam aliis indigentibus; non ſolum ex charitate, ſed etiam ex juſtitia. Omnia comprehendit Gloſſa duplici carmine ſequenti.

Patrono debetur honos, onus, emolumentum.
Præſentet, præſit, defendat, alatur egenus.

PUNCTUM X.

De Præſentatione, & Inſtitutione.

59. Inq. 1. Quos præſentare Patronus teneatur? R. Quod omnis Patronus ſive Eccleſiaſticus, ſive laicus Clericum digniorem ad beneficium præſentare debet: quia Patronus, etiam laicus habet poteſtatem præſentandi ab Eccleſia, ſeu Pontifice: ergo ſicut Pontifex tenetur digniorem eligere, ita Patronus omnis digniorem præſentare. Nemo valet præſentare ſe ipſum. Verum ſi plures ſint Patroni, unus præſen-

tare alterum poteſt: ſicut electores unum ex electoribus eligere poſſunt. Nemo ambigit eſſe peccatum grave indignum præſentare, cum ſit contra jus naturale, & bonum commune. Præſentans indignum privatur, pro illa vice, jure præſentandi. Pater filium idoneum præſentare valet: quia eſto fictione juris pater reputetur perſona filii, non tamen re ipſa eſt. Quando ſunt plures patroni omnes debent vocari, & citari ad præſentandum; alias præſentatio eſt nulla. Si enim valeret, libera fraudibus, & injuſtitiis panderetur via. Non tamen requiritur citatio perſonalis, ſed ſufficit fieri per publica edicta, ita ut in notitiam Patronorum beneficii vacatio facile devenire poſſit. Tunc enim qui non concurrit ad præſentandum intra tempus a jure præfixum, ſibi imputet omiſſionem.

60. Inq. 2. Intra quod tempus a Patronis præſentatio fieri debeat? R. Quod Patroni Eccleſiaſtici intra ſex menſes debent præſentare. Ex cap. *Unico §. Verum de jure Patronatus in 6.* Idem eſt de patronis mixtis. Si vero patronatus ſit laicus, vel omnes laici, intra quatuor menſes. *Ex cap. Quoniam. Cap. Cum propter De jur. patronat.* Si intra dictum tempus præſentatio non fiat, devolvitur jus præſentandi ad Ordinarium, ſeu Epiſcopum, ex dicto *cap. Quoniam.* Semeſtre, autem, vel quadrimeſtre non computatur, niſi a die notitiæ vacationis certo habitæ a patrono. Quando lis inſurgit inter Epiſcopum, & patronos ſuper jure præſentandi, non currit tempus; nec ſimiliter quando lis eſt inter præſentandos. Ceterum quando ipſi patroni litigant, & tempus elabere deſinunt, devolvitur jus ad Epiſcopum, qui prorogare illud per aliud ſemeſtre poteſt.

61. Inq. 3. Quid ſit inſtitutio? R. Eſt: *Conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficii authoritate Epiſcopi, vel ordinarii facta, non cuivis Clerico, ſed unice ei, qui a Patrono eſt nominatus, ſeu præſentatus.* Differt inſtitutio a Confirmatione, quia Confirmatio eſt, *qua Superior electo, vel poſtulato a Collegio, Eccleſiam, vel beneficium donat.* Collatio eſt *datio libera beneficii, ſeu Eccleſiæ a legitima poteſtate Clerico idoneo.* Unde confirmatio eſt propria electionis; inſtitutio vero præſentationis, collatio autem nec electionem, nec præſentationem ſupponit. Præſentatio eſt *exhibitio clerici, quæ a Patrono quocumque ſit Superiori Eccleſiaſtico.* Poſtulatio eſt *ſupplex petitio vocalium ſuperiori facta, ut ſuper perſonam aliquo impedimento diſpenſabili affectam, diſpenſet, ut eligi poſſit ad beneficium, vel dignitatem.* Si autem interea major pars vocalium alium idoneum eligat, electio prævalet: utpote juri conformior.

62. Inq. 4. Quibus competat inſtituere? Reſp. Quod præcipue competit Epiſcopis inſtituere in beneficiis præſentatos a Patronis. Deinde Capitulo, Sede vacante. Præterea competit tam Vicario Epiſcopi, quam deſignato a capitulo Sede vacante. Ex privilegio, ſeu præſcriptione Prælatis inferioribus, & denique Prælatis Regularibus in Eccleſiis pleno jure ſibi ſubjectia. Clericus præſentatus tenetur Ordinario perſonaliter exhibere præſentationis inſtrumentum, ab eoque examinari. Epiſcopus autem debet in beneficio inſtituere eum, quem Patronus ex Clericis examinatis, digniorem nominaverit. Quando Patronatus eſt Eccleſiaſticus, ſolus dignior eſt inſtituendus; quando autem eſt laicus, ſufficit, quod præſentatus ſit dignus: nam Concilium pro hoc caſu ſolum requirit, quod præſentatus *reperiatur idoneus. Seſſ. 24. cap. 18. de reformat.* Videatur Bened. XIV. qui ad rem plura ſcitu digna egregie docet de *Synod. Diœceſan. lib. 4. cap. 8. n. 7. & ſeqq.*

63. Quando præſentati ſunt æquales in votis, inæquales tamen in meritis, dignior eſt inſtituendus. Si autem in omnibus ſint æquales, poteſt Epiſcopus eligere, quem maluerit. Inſtitutio ab Epiſcopo facta, tempore juris non tranſacto, ſine conſenſu patroni, nulla eſt. Solus Pontifex, abſque conſenſu patroni beneficia conferre valet: numquam tamen hoc accidit ſine juſta cauſa: quia *Patronatuum jura tollere, piaſque fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare, æquum non eſt, dicit Trid. Seſſ. 25. cap. 9.*

PUNCTUM XI.

De Electione.

64. Inq. 1. Quid ſit Electio? R. eſt: *Alicujus hominis ad Eccleſiam ſuo paſtore viduatam canonice facta vocatio, Superioris auctoritate confirmanda.* Vel eſt: *Deſtinatio perſonæ idoneæ ad beneficium vacans per ſuffragia eligentium facta.* Si electio non requirat confirmationem, dicitur collatio, proprius, quam electio; quia electio propria poſtulat confirmationem. Electus acquirit *jus ad rem*: hoc eſt ad beneficium; *Jus* autem *in re* confertur illi per confirmationem: antequam nulla ei competit adminiſtratio; ſi vero illam exerceat, amittit jus ad rem illius beneficii.

65. Triplici modo fieri poteſt electio. *Per ſcrutinium*, quando electores in ſecreto ſuffragium ferunt. Et de eſſentia hujus electionis eſt ſecretum, quo deficiente, electio eſt nulla. Non quidem dum uni, alterive tuum ſuffragium revelares; ſed quando illud publice dares, aut pluribus communicares; niſi hoc ipſum efficeres ad fruſtrandam electionem: quia tunc caſus prævaleret, ut fraudibus janua occludatur. Secundo poteſt fieri electio per *compromiſſionem*, quando electores ſe compromittunt in aliquibus, aut etiam in uno: ut in S. Bernardo ſe compromiſit Eccle-

Eccleſia ad deſignandum verum Pontificem. Tertio per *conſpirationem*, quando electores communi voce, abſque ſuffragiis, conveniunt in alicujus electionem: uti contigit cum D. Ambroſio a toto populo in Epiſcopum poſtulato. Electio ad Epiſcopatum, aut Abbatiam fieri debet intra tres menſes; alias devolvitur jus ad ſuperiores: *Ex cap. Ne pro defectu de elect.* Ad alia beneficia, & dignitates intra ſex menſes, ſub eadem pœna, *Ex cap. Nulla de conceſſ. Præbend.* Electus debet intra menſem conſenſum præbere ſub pœna privationis juris per electionem acquiſiti. Item intra eumdem menſem confirmationem petere, *ex cap. Quam ſit de elect. in 6. & ibidem cap. Cupientes.*

66. Inq. 2. Qui eligere ad beneficia valeant? R. Quod juxta præſentem diſciplinam, Collegium Cardinalium ſolum poteſt eligere Summum Pontificem; ita ut eſto Eccleſia eſſet congregata in Concilio Generali; tamen a Cardinalibus deberet fieri electio Pontificis. Non indiget confirmatione, nec eſt in terris poteſtas illum confirmandi, quia illo nullus eſt ſuperior. Deinde SS. Pontifex habet ſolum poteſtatem eligendi Cardinales. Præterea idem Pontifex eligere valet Epiſcopos, exceptis aliquibus Regnis, in quibus ex privilegio, aut conſuetudine Epiſcopi nominantur a Rege, ſeu Principe, ut in Hiſpania, & Gallia. Vel eliguntur a Collegio Canonicorum, ut fertur de Germania, & a Pontifice confirmantur.

67. Similiter SS. Pontifex in tota Eccleſia, Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum, Legati a Latere in ſua Provincia, & Epiſcopi in ſua Diœceſi eligere poſſunt ad Beneficia Eccleſiaſtica, eaque conferre: nam ut diximus electio facta a potente eam Confirmare, potius eſt collatio, ſeu proviſio, quam electio. Sua tamen univerſali poteſtate conferendi beneficia non utitur Papa in tota Eccleſia, neque Epiſcopi in ſua Diœceſi, niſi quoad aliqua, & juxta peculiaria ſtatuta, & conſuetudines cujuſque loci, aut Eccleſiæ, & in menſibus præſcriptis, de quibus infra. Eodem modo nec Concilium Generale pro tota Eccleſia, nec Capitula Cathedralium, Sede Vacante, nec Collegium Cardinalium poteſt eligere ad beneficia. Denique Nuntii Hiſpaniæ aliqua beneficia parvi valoris vacantia, extra Cathedrales, & Collegiatas, conferre valent. Vicarius Generalis Epiſcopi licet poſſit inſtituere præſentatos ad beneficia; non tamen ea conferre, niſi ex commiſſione ſpeciali Epiſcopi.

68. Inq. 3. Quot, & qui ſint menſes, in quibus Epiſcopi providere valent beneficia, alias non reſervata? R. Quod olim ſolum in quatuor menſibus, nempe Martio, Junio, Septembri, & Decembri poterant providere. Verum ubi alternativa Urb. VIII. eſt recepta, poſſunt ſex menſibus, qui ſunt Februar. April. Jun. Aug. Octob. & December. Junius, & December dicuntur *Menſes fixi*: quia ſemper fuerunt, & ſunt Epiſcopi. Debent tamen Epiſcopi reſidere perſonaliter in ſua Diœceſi, dum vacat beneficium, ut poſſit illud conferre; alias eſto legitime, vel ex quacumque cauſa abſint, ammittut facultatem ab alternativa conceſſam, adhuc pro menſibus fixis: quia reſidentia eſt conditio appoſita in Bulla pro omnibus. Sufficit autem, quod vere in ſua Diœceſi exiſtant, dum beneficium vacat, licet majori parte menſis abſuerint, quia vere implетur conditio reſidentiæ tempore vacationis. Si exiſtat intra ſuam Diœceſim, etiam in loco exempto, vere reſidere dicitur: non enim abeſt a Diœceſi.

69. Præfati menſes incipiunt a puncto metaphyſico mediæ noctis præcedentis primi diei, & finiuntur in puncto mediæ noctis ultimi diei menſis. Media autem nox metaphyſice computatur, quando incipit ſonitus horæ duodecimæ illius. Si plura ſint horologia, ſtandum eſt horologio Parochiæ, aut illi, quo Civitas, aut oppidum communiter regitur, ſecluſa fraude, aut notabili deordinatione. Si plura horologia duodecimam horam ſonuerint, & pauciora poſtea, ſtandum eſt pluribus: quia habent rationem teſtium: & plurium teſtium probatio contra pauciores prævalet. Quando non eſt horologium, vel non eſt auditum, ſtandum eſt horologio ſtellarum Poli, vel judicio in hoc peritorum, vel denique gallicinio, ſeu galli cantu: qui licet certo non probet, magnam tamen præſumptionem generat, & aliquando Rota ſententiæ in favorem Ordinarii ſuper proviſione Beneficii Parochialis tulit ex cantu galli, ut *in Averſana 12. Martii 1562.*

70. Quando eſt dubium inſuperabile, ad quem pertineat, & non probatur reſervatio, ad Ordinarium attinet: quia in dubio non eſt privandus facultate, qua gaudet jure communi. Imo ſtante prædicto dubio licet Pontifex provideret Beneficium, prius quam Ordinarius, adhuc proviſus ab Ordinario præferendus eſſet: quia ad ipſum attinet jus providendi, & Pontifex numquam intendit Epiſcoporum jura vulnerare, nec providere cum præjudicio alterius. Si plura cupis huc expectantia, Conſule Curſum Salmanticenſem *Tom.6. Tract.28.*

PUNCUTM XII.

De obligatione eligiendi digniorem.

71. Inq. 1. Quis dicatur dignior ad Beneficia? R. Quod utilior Eccleſiæ, omnibus perpenſis, eſt dignior ad Beneficia: quia Beneficia inſtituta ſunt ad Eccleſiæ miniſterium, & utilitatem:

tem: erg. utilior Eccleſiæ eſt dignior ad Beneficia. Nam dignitas perſonæ non præciſe conſideratur ſecundum ſe; ſed per comparationem ad bonum Eccleſiæ, ſeu commune, ut docet D. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. Unde nomine *dignioris* intelligitur, non præciſe doctior, aut ſanctior, ſed aptior ad munia Beneficii rite obeunda. Poteſt enim contingere quod quis ſit doctior, aut ſanctior, & tamen non dignior: quia caret prudentia, & aliis qualitatibus ad utilitatem Eccleſiæ, & fidelium requiſitis. Nihilominus quia regere eſt proprium intellectus, ideo regulariter doctiores ſunt digniores ad Beneficia, & dignitates.

72. Inq. 2. Quæ ſint qualitates prælative ad Beneficia obtinenda? R. eſſe plures. 1. Præferendus eſt adultior, ſeu ætate provectior. 2. Ille de cujus bonis fundata eſt Eccleſia. 3. Sacerdos non Sacerdoti. 4. Naturalis Diœceſis, ſeu Eccleſiæ reſpectu extranei. 5. Graduatus in aliqua ſcientia, præſertim in Theologia, ut poſtea dicemus. 6. Prudens, & bene moratus, etiam reſpectu doctioris, cujus mores ignorantur. 7. Beneficio carens præfertur habenti. 8. Nobilis reſpectu plebei, ſi uterque æquale virtutis ſpecimen oſtendit; alias plebejus virtuti addictus nobili præferendus eſt: quia non quæritur in Eccleſia ſucceſſor Imperatoris, ſed Piſcatoris. Imo licet quæreretur Imperator, non deberet rejici pauper; notum enim eſt, plures ex infimis ad culmen Imperii fuiſſe evectos. Unde pauper præferendus eſt diviti: tum propter rationem proxime dictam: tum quia Eccleſia eſt mater pauperum, eoſque *bonorum ſuorum Dominos appellat. Quis ferat ſi quis divitem eligat ad Sedem honoris Eccleſiæ, contempto paupere inſtructiore, & ſanctiore?* ait D. Thom. ex D. Aug. *loc. cit.*

73. Inq. 3. An grave peccatum committat eligens ad Beneficia dignum, omiſſo digniori? R. affirm. Conſtat ex Trident. *ſeſſ* 24. *cap.* 1. *de Reform.* Ubi monet omnes electores, ut imprimis meminerint nihil ad gloriam Dei, populorumque ſalutem magis expedire, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos, promoveri ſtudeant. Eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare; niſi *quod digniores*, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, præfici diligenter curaverint: erg. peccatum grave committit eligens dignum, omiſſo digniori. Ita etiam D. Thom. 2. 2. *q.* 285. *art.* 3. *& alibi ſæpe*. Ergo elector tenetur ſub gravi curare Eccleſiæ utilitatem, quam minime curat, qui relicto digniori, & utiliori eligit dignum.

74. Probatur etiam ex Prop. 47. proſcripta ab Innoc. XI. ſcilicet: *Cum dicit Concilium Tridentinum: eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent; Concilium vel primo videtur per hoc, digniores, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concurſus*. In quibus tria docet, definitque Pontifex. *Primum*, quod cum Concilium præcipit digniores eligi ad Beneficia curata, poſitive excludit dignos, dum adſunt digniores. *Secundum*, quod verbum *digniores* ſumitur *proprie* excludendo, nedum indignos, ſed etiam dignos. *Tertium*, quod eligendi ſunt digniores, non ſolum quando Beneficia conferuntur per concurſum, ſed quomodocumque conferantur. Ergo eſt veritas definita eligentes ad Beneficia dignum, omiſſo digniori, mortaliter peccare. Et licet Concilium expreſſe loquatur de eligentibus ad Beneficia curata, idem eſt de eligentibus ad Beneficia ſimplicia: quia eligens ad Beneficia dignum, omiſſo digniori, non attendit ad meritum, ſed ad perſonam: ergo vitium acceptionis; & conſequenter injuſtitiam in materia gravi committit: ergo graviter peccat.

75. Eſt autem differentia inter utramque electionem: quod electio digni, omiſſo digniori ad Beneficia curata non ſolum eſt illicita, ſed etiam invalida: quia eſt contra formam a Concilio præſcriptam: & ita Rotam bis declaraſſe, aſſerunt plures. Electio vero præfata ad Beneficia ſimplicia, eſto graviter illicita, tamen valida eſt: ut patet *ex cap. Cum nobis de elect.* ne omnis electio calumniam patiatur, aut litibus Eccleſia perturbetur. Hæc omnia intelliguntur etiam de Beneficiis patrimonialibus: nam licet ad iſta ſufficiat eligere dignos reſpectu dignioris alterius loci; ex ipſis tamen naturalibus dignior ſemper eligendus eſt. Si exceſſus dignioris omiſſi ſit certo levis, non reputatur gravis culpa electio digni: quia ſit levis injuria digniori, leveque damnum infertur Eccleſiæ. Si autem exceſſus in Beneficio ſit levis, in meritis tamen notabilis, tunc eſſet gravis culpa omiſſio dignioris: quia grave Eccleſiæ damnum infertur.

76. Ex dictis plane ſequitur, quod ad Summum Pontificatum dignior omnibus ſit eligendus: aliqui putant, quod ſolum ex Collegio Cardinalium facienda eſt electio; ſed eſto regulariter ita fieri oporteat, quia in illo Sacro Collegio communiter reperiuntur digniſſimi Præſules, qui experientia negotiorum, notitiaque cauſarum Eccleſiæ, ut Collaterales Pontificis, ceteris præeminent; ceterum ſi extra Collegium conſtaret ipſis, adeſſe digniorem, Eccleſiæque utiliorem, deberent illum, & non alium, in conſcientia eligere; quin contrarium aliqua poteſtas humana diſponere poſſit: eſt enim de jure

Digitized by Google

jure naturali, & divino. Imo quicumque legitime electus in Summum Pontificem ex toto orbe terrarum, debet ut Vicarius Chriſti, & Succeſſor Petri ab omnibus venerari.

77. Inq. 4. An Beneficiarii Diœceſis Calaguritanæ poſſint licite eligere ex approbatis *ad Curam*, quem maluerint, ut habetur in Bulla Clementis VIII. vel teneantur in foro interno eligere, ſeu præſentare digniorem? ℞. In foro interno ſemper teneri præſentare digniorem: ex approbatis ad *ſimplex* in ipſa Bulla exprimitur, debere præſentari digniorem; ex approbatis *ad Curam* probatur: quia electio dignioris ad Beneficia eſt de jure naturali; ergo ſemper obligat in foro conſcientiæ. Nec refert, quod Pontifex dicat: *poſſe ex approbatis ad Curam præſentare quem maluerint*: quia ſolum intendit, quod in foro externo teneat electio ad ſovendam pacem, ſedandas lites, & tollendas appellationes cum maximo præjudicio Eccleſiarum, & conſcientiarum. Nec propterea tribuit occaſionem eas maculandi, ſicut nec eam tribuit Concilium decernens, debere inſtitui ab Epiſcopo præſentatum dignum, ſeu idoneum a patrono laico; licet iſte in conſcientia teneatur, præſentare digniorem. Erit igitur occaſio non data, ſed accepta ex malitia contrarium facientis.

PUNCTUM XIII.

Alia dubia circa electionem dignioris.

78. Inq. 1. An aliquando liceat ſuffragium ferre pro digno, relicto digniori? ℞. affirm. quia dum dando ſuffragium digno poteſt vitari electio indigni, debet eligi dignus omiſſo digniori: quia majus bonum Eccleſiæ eſt, quod eligatur dignus, quam indignus. Similiter, ſi certo prævideas tuum ſuffragium nihil ad electionem alicujus Prælati, ſine concurſu proficere, poteris illud dare digno certo ab aliis eligendo, relicto digniori: quia valde conducit ad bonum Eccleſiæ, Prælati, & ſubditi, quod electio fiat cum pace, & quod electus non habeat querelam adverſus negantem ſibi ſuffragium; & alias parum prodeſt digniori unius, aut alterius ſuffragium habere. Unde ſi Cardinales certo agnoſcant ſua pauciora ſuffragia nihil conducere ad electionem dignioris, poſſunt illud dare digno: tum propter dicta: tum quia dilatio electionis Pontificis gravia damna affert Eccleſiæ. Quando electio fit per concurſum, ſemper pro digniori ferendum eſt ſuffragium. Pariter reſignans beneficium in favorem alterius debet digniorem quærere: quia alias eſt cauſa illicita collationis, quæ fit digno, omiſſo digniori. Ad beneficia ſimplicia poſſunt eligi digni, quando digniores reſervantur ad curata obtinenda.

79. Inq. 2. An translatio Epiſcoporum ſit vetita jure naturali, & divino, & an dignior ad digniorem Epiſcopatum debeat transferri? ℞. affirm. quoad utramque partem, Prob. ratione: quia Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum ſua Eccleſia, voverque perpetuo ei inſervire, & eſt in ſtatu perfectionis: quæ omnia jure naturali, & divino requirunt perpetuam aſſiſtentiam, & perſeverantiam in ſua, & cum ſua Eccleſia. Alias aperiretur janua ambitioni aliam pinguiorem deſiderandi, cum graviſſimo præjudicio propriæ, quam non ut paſtor, ſed ut mercenarius diligeret, & adminiſtraret: quod totum eſt contra jus naturale, & divinum.

80. Unde ſolum ex graviſſima cauſa Eccleſiæ, aut Regni poteſt fieri ejuſmodi translatio: ut quando Epiſcopus peculiari doctrina, zelo, & virtute præditus eſt neceſſarius ad utilitatem alterius Eccleſiæ. Vel quando ex malitia ovium, aut alia circumſtantia deſperatur profectus ſpiritualis in propria Diœceſi, adfuturus in alia. Ob has, aut ſimiles cauſas non ob utilitatem Epiſcopi, in ejus translatione diſpenſare valet Pontifex; imo deberet, ſi ejus præſentia neceſſaria eſſet ad confutandos hæreticos, vel ad advertendum populum a pravis moribus. Nec refert, quod matrimonium Epiſcopi cum Eccleſia conſumatur in ejus conſecratione; quia non in omnibus æquiparantur matrimonium carnale, & ſpirituale: nam juxta omnes poteſt Epiſcopus de licentia Papæ renunciare, aut ad religionem tranſire: ita ergo ex diſpenſatione poteſt ex dictis cauſis ad alium Epiſcopatum promoveri.

81. Inq. 3. Quis dicatur dignior ad Epiſcopatum Theologus, an Juriſta? ℞. Quod licet uterque, ſi ceteris requiſitis polleat, ſit dignus ad Epiſcopatum; verum ceteris paribus, dignior eſt Theologus: quia officium Epiſcopi eſt percurrere, exponere, & defendere ſacras Scripturas, prædicare, docere, & inſtruere fideles in his, quæ ad ſalutem animæ, & profectum ſpiritualem, & vitæ æternæ conſecutionem ſpectant; ſed hæc ſunt munia propria Theologi: Ergo Theologus eſt dignior ad Epiſcopatum. Profecto ad Parochum pertinet explicare populo, non Juſtiniani Novellas, ſed Chriſti doctrinam, & Evangelium; non quod forum externum, & judiciale concernit, ſed quod ad forum internum, & conſcientiam conducit; ſed Epiſcopus eſt Parrochus totius Diœceſis: ergo aptior, & dignior eſt Theologus, cui competit forum ſpirituale; quam juriſta, qui agit de foro judiciali. Unde ad omnia beneficia curata Theologia eſt qualitas prælativa, reſpectu Juriſprudentiæ.

82. Inq.

82. Inq. 4. An ſit licitum appetere Epiſcopatum, aut aliud beneficium curatum? R. quod in Epiſcopatu, & idem eſt de beneficio curato, tria reperiuntur: nempe, operatio, & ſollicitudo paſtoralis; gradus celſitudo, & honor; ſufficientiaque temporalium. Igitur eſto appetere Epiſcopatum ſit bonum objective, ſeu ex parte objecti; tamen ſubjective, ſeu ex parte ſubjecti vix, aut ne vix eſt bonum. Audiamus D. Thomam. *Reſpondeo dicendum, quod hanc quæſtionem reſolvit Auguſtinus 16. de Civit. Dei*. Ubi *dicit, quod locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt, & ſi adminiſtretur, ut decet, tamen indecenter appetitur. Cujus ratio eſt, quia qui appetit prælationem, aut eſt ſuperbus, aut injuſtus*. Proſequitur Angelicus: *Neminem ſuo appetitu debent ad Prælationem pervenire; ſed ſolum Dei judicio ſecundum illud Apoſtoli ad Hebreos 5. Nemo aſſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Quodlib. 2. q. 6. art. 11. & 22. q. 185. art. 1.* Vide Lambertinum *Inſtit. 12. 10. & 11.*

83. Si appetens Prælationes ſerio D. Chriſoſtomi verba meditarent, potius, & utilius eas fugerent, quam averent: dicit enim ad Hæbreos *Homil. 34. Miror ſi poteſt ſalvari aliquis Rectorum! Poſt tantam enim comminationem, quam negligentiam videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſe ipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis*. Ita Sancti locuti ſunt, & ita ſe geſſerunt: etiam nunc ita ſe gerunt, qui ſalvari cupiunt. Sed quia panci ſunt, qui ſalvantur, pauci ſunt, qui Prælaturas fugiunt.

84. Inq. 5. An ad Prælaturas Regulares eligendi ſint digniores? R. affirm. quia ideo ad beneficia curata digniores ſunt eligendi, quia hoc poſtulat bonum commune Eccleſiæ, & ovium; ſed hoc etiam poſtulat bonum Monaſterii, & ſubditorum: ergo. Deinde Prælati Regulares reſpectu ſuorum ſubditorum ſunt quaſi Epiſcopi; ſed ad Epiſcopatum, juxta Tridentinum, digniores debent eligi: ergo etiam ad Prælaturas regulares. Intra Clauſtra Religionum, unde peſtis ambitionis procul exulare debet, præſtantiores in doctrina, & virtute, poſtpoſito omni reſpectu, & affectu peculiari ſunt præficiendi. Maxime vero illi, qui officia & dignitates fugiunt, horrent, & detrectant; iſti enim ſunt aptiores, & vere digniores. In electionibus potiſſimum tenet. (uti nam non teneret!) quod unuſquiſque judicat ſecundum quod eſt affectus: ſed audiant iſti, ut ſuum affectum in electionibus deponant, quid de eis dicat cum S. Hieronymo D. Thom. *Quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti &c. 2. 2. q. 185. art. 3.* Vid. *noſtr. Conſtit. 3. p. cap. 2. n. 10.*

PUNCTUM XIV.

De reſtitutione ob injuſtam electionem facienda.

85. Inq. 1. An eligens dignum, omiſſo digniori, ad reſtitutionem teneatur? R. affirm. quia lædens juſtitiam diſtributivam, ſimulque commutativam, tenetur ad reſtitutionem; ſed conferens beneficium digno, relicto digniori, utramque lædit juſtitiam; diſtributivam reſpectu Eccleſiæ, commutativam reſpectu dignioris injuſte omiſſi: ergo tenetur ad reſtitutionem, tum Eccleſiæ, tum digniori. Nec valet dicere: digniorem non habere jus ad rem: quia non poteſt agere in judicio contra Electorem, nec contra dignum electum. Quia licet non poſſit agere in foro externo contra eos ad vitandas lites; tamen in foro poli, ſeu conſcientiæ jus habet, vel habebat ad beneficium: ideoque eum ab hoc jure injuſte privans, tenetur illud ei modo poſſibili reſtituere. Electio enim, quæ impugnari nequeat in foro judiciali, poteſt eſſe injuſta in foro conſcientiæ, ut docet D. Thom. 2. 2. *q. 63. art. 2. ad 3.*

86. Dices: ergo etiam ipſe dignus injuſte electus, aut proviſus tenetur, abdicare a ſe beneficium, & parti læſæ reſtituere. R. neg. conſeq. quia eſto electio digni, omiſſo digniori, ſi eſt ad *curam* ſit nulla; & ſi eſt ad *ſimplex*, injuſta; nihilominus poteſt in conſcientia conſervare beneficium, ſuoſque facere fructus; donec ex ſententia judicis talis proviſio declaretur invalida, ut ſancivit Pius V. in quadam Bulla edita *anno* 1566.

87. Inq. 2. An dignus ſe opponens ad beneficium in concurſu dignioris, peccet, & ad reſtitutionem, ſi illud obtineat, teneatur? R. neg. quia digno non competit ſua, aut ad aliorum merita perpendere; ſed ſuam dignitatem Examinatorum judicio ſubmittere recta intentione, & abſque fraude; ſed totum hoc eſt licitum; alias pauci ad examen concurrerent, quod in damnum Eccleſiarum vergeret: ergo ut hoc vitetur, dicendum eſt: dignum poſſe in conſpectu etiam digniorís, & ut talia a ſe cogniti, licite ad beneficium ſe opponere. Si autem dignus per vim, aut fraudem impediret aliquo modo digniorem, peccaret, & ad reſtitutionem teneretur: quia tunc poſitive concurret ad injuſtam electionem. Indignus vero, & peccat graviter ſe opponendo, & ad renunciandum beneficium tenetur, ſi ei conferatur.

88. Objic. dignus ſe opponens in conſpectu dignioris, ut talis a ſe cogniti, cooperatur injuſtæ electioni, impeditque quantum in ſe eſt, ut

ut dignior eligatur, procurat, & petit ab electoribus, ut ſibi, omiſſo digniori, beneficium conferatur: ſed hæc omnia illicita, & reſtitutioni obnoxia ſunt: ergo.

89. R. Quod dignus recta intentione, & abſque ulla fraude ſe opponens in concurſu, non petit ſibi beneficium abſolute; ſed ſub conditione quod digniori non conferatur; vel dignior ipſe reputetur: quia aliis multis de cauſis poteſt non conſequi beneficium: quo in caſu ipſi debetur. Unde nec electioni injuſtæ cooperatur, nec ad ullam reſtitutionem adſtringitur: cum alias jus habeat exponendi ſua merita abſque alterius præjudicio a ſe minime intento.

90. Inq. 3. An qui precibus, & muneribus, aut ſuaſione, abſque vi, & fraude, adducit Collatorem beneficii jam determinatum ad conferendum digniori, ut minus digno illud conferat, teneatur ad reſtitutionem? R. affirm. quia concurrit moraliter ad injuſtitiam irrogatam Eccleſiæ, & digniori: ergo ut diximus, utrique tenetur reſtituere: Eccleſiæ, quia eam privat miniſtro notabiliter magis utili, & idoneo: digniori, quia eum beneficio privat. Circa reſtitutionem autem digniori faciendam notare oportet: quod ſi quis impediat, ne detur beneficium, antequam ſit firmatum, non tenetur, reſtituere æquale, ſed ad aliquam compenſationem ſecundum arbitrium ſapientis. Si vero jam ſit firmatum, quod digniori detur, & injuſte impediatur, tenetur ad æquale reſtituendum: quia tunc idem eſt, ac ſi beneficium habitum auferretur. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 62. *art.* 3. *ad* 4.

91. Objic., qui teſtatorem determinatum ad relinquendum legatum Petro, adducit precibus aut ſuaſione, abſque vi, & fraude, ut illud relinquat Paulo, non peccat, nec ad reſtitutionem tenetur: ergo ſimiliter adducens eodem modo beneficii collatorem determinatum ad illud conferendum digniori, ut illud conferat digno, nec peccat, nec ad reſtitutionem tenetur. R. neg. conſeq. Diſparitas eſt ſatis perſpicua: quia Petrus nullum jus acquiſivit ad legatum, quod teſtator ei ſponte, & libere volebat relinquere; at dignior acquiſivit jus ad beneficium, quod non libere, ſed ex juſtitia ei debetur. Ideo in iſto caſu, & non in alio datur obligatio reſtituendi ei, qui injuſtitiam paſſus eſt.

PUNCTUM XV.

De Examinatoribus Synodalibus.

92. Inq. 1. Qui dicantur Examinatores Synodales, & ad quem finem ordinentur? R. Examinatores Synodales eſſe, & dici illos, qui ab Epiſcopo, vel ejus Vicario in Synodo nominantur, non minus quam ſex: qui Synodo placeant, & ab ea approbentur. Deſignantur autem vel Magiſtri, ſeu Doctores in Theologia, aut jure Canonico: vel alii Clerici, ſive ſeculares, ſive Regulares, ſingulis annis juxta præſcriptum Tridentini: ut adveniente vacatione beneficii parochialis Epiſcopus ſaltem tres ex eis eligat, qui cum eo examen perficiant; præſtito prius juramento per Sancta Evangelia, quod poſtpoſita omni humana affectione munus ſuum fideliter exercebunt; quin ratione examinis quidquam recipiant ante, vel poſt; alioquin ſimoniæ vitium, tam ipſi, quam alii dantes incurrant: a quo abſolvi nequeunt, niſi dimiſſis beneficiis antea obtentis, inhabileſque maneant ad alia in poſterum obtinenda. Synodus autem annuatim debet ab Epiſcopo celebrari. Omnia conſtant ex Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de reformatione*.

93. Inq. 2. Ad quod examen aſſiſtere præciſe debeant Examinatores Synodales? R. quod tantum ad examen beneficii Parochialis per concurſum conferendum: ſive proviſio pertineat ad Epiſcopum, ſive ſit juris Patronatus Eccleſiaſtici. Si autem beneficium, etſi Parochiale ſit juris Patronatus laici, non poſtulat concurſum, nec Examen Synodale. Similiter ad Ordines, ad Confeſſiones, aut ad beneficia ſimplicia non requiritur Examen Synodale, aut concurſus, niſi propter ſpecialem rationem pro aliquibus Diœceſibus: ut in Burgenſi, Calagurritana, & Palentina, in quibus beneficia licet ſint ſimplicia, & patrimonialia conferuntur plura per concurſum. Pariter quando pro beneficio Curato obtinendo ex aliqua cauſa nullus concurrit ad examen, poteſt ſine examine Synodali conferri, ſicut in aliis caſibus, qui apud Auctores videri poſſunt.

94. Inq. 3. An Examinatores Synodales deſignari debeant nomine proprio, vel ſufficiat exprimere nomen officii, aut dignitatis: ut Magiſtralis, Doctoralis, Prioris talis Conventus? R. Quod ſtando declarationibus Canonicis debent exprimi nomine proprio; At ſtando praxi fere communi, ſaltem in Hiſpania, ſufficit deſignari nomine officii. Primum docet Benedict. XIV. in Syn. *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. ſecundum conſtat ex Conſtitutionibus Synodalibus Burgenſi, Calagurritana, Oxomenſi, & aliis,

aliis, ubi ſolum nomine officii reperiuntur deſignati. Quod utique rationabili cauſa non caret. Cum enim præſenti tempore Synodus ex quibuſdam cauſis vix in ſæculo congregetur, ſi ad obitum, aut mutationem cujuſque Examinatoris ad Romam eſſet adeundum, non parva præjudicia ſequerentur. Quare credimus Epiſcopos habere facultatem expreſſam, vel tacitam nominandi in Synodo, aut extra eam, Examinatores juxta temporum, & cauſarum exigentiam, ſicut illam habent non congregandi ſingulis annis Synodum; alias fere omnes proviſiones invalidæ eſſent, quod minime eſt credendum.

95. Inq. 4. An Examinatores pro labore examinis aliquid mercedis accipere valeant? R. Simili modo ac in dubio antecedenti: quia ſtando declarationibus Canonicis nihil omnino, nec ante, nec poſt accipere occaſione examinis poſſunt. Verum ſtando Conciliis Provincialibus Toletano, & Compoſtellano, & praxi communi, ſaltem in Hiſpania, valent examinatores Synodales pro labore concurrendi, & aſſiſtendi examini Synodali, aliquod ſtipendium accipere. Ita non ſemel vidimus, & fecimus. Nec videtur a ratione alienum eſſe: tum quia dignus eſt operarius mercede ſua: Nemo enim cogi æquum eſt, ſine ſtipendio laborare, maxime ex officio. Quippe ſi concedit Eccleſia Canonicis non ſolum fructus annuos, ſed quotidianas diſtributiones pro aſſiſtentia ad Chorum; cur non concedet aliquod ſtipendium pro continua aſſiſtentia ad examina Synodalia?

96. Dices 1. Concilium id prohibere? R. Concilium prohibere, ne quid accipiatur pro approbatione obtinenda, quod juſtiſſime intendit vitare, ne beneficium conferatur ſimoniace; ſublato tamen ex omni parte hoc vitio, relegataque omni injuſtitia, non eſt reprobanda diſpoſitio Toletani, ſicut eam reprobat abſolute Bened. XIV. *loc. cit. num.* 11.

97. Dices 2. Examinatores ad Ordines, & Confeſſiones nihil mercedis accipere debent: ergo nec ad beneficia curata. R. dari non parvum diſcrimen inter utraque examina. Nam pro examinandis ordinandis, & confeſſariis nullus ex officio, & obligatione eſt deſignatus; pro examinandis vero ad beneficia curata examinatores Synodales ſunt deputati, & adſtricti ex officio: nullum autem datur officium in Eccleſia, nec extra illam abſque aliquo ſtipendio, aut beneficio.

PUNCTUM XVI.

Alia dubia circa examen Synodale.

98. Inq. 1. An Examen Synodale, in quo præter examinatores Synodales, aſſiſtunt alii non Synodales, ſit validum? R. neg. Ita Bened. XIV. Ubi ſupra *Cap.* 8. *n.* 2. dicens quod ſi examen fiat abſque tribus ſaltem examinatoribus Synodalibus, aut cum aliis præter Synodales, eſſe nullius roboris, utpote factum contra formam a Tridentino præſcriptam; ita ut collatio beneficii devolvitur ad Sedem Apoſtolicam juxta Conſtitutionem 51. Pii V. incipientis: *In conferendis*.

99. Inq. 2. An Examinatores Synodales debeant renuntiare Epiſcopo digniorem, vel ſufficiat ei exponere qui ſunt digni? R. hoc ultimum ſufficere. Ita ex Trident. Bened. XIV. *loc. cit. cap.* 8. *num.* 6. qui etiam *num.* 3. docet ex eodem Tridentino debere Examinatores non ſolum Examinatorum ſcientiam, ſed & morum probitatem prudentiam, & alia requiſita ad Parochiæ regimen exprimere. Quod antea monuerat ſuis litteris Encyclicis anno 1742. Ubi præſcribit formam pro examine Synodali debite perficiendo.

100. Convenientius eſt Examinatores Synodales ſua ſuffragia palam exhibere: quod facere debent, antequam a loco examinis diſcedant; atque eodem modo Epiſcopus, ſeu ejus Vicarius, vel alius examinis Preſes deſignatus. Hic autem ſolam habet partem, ſeu ſuffragium quando Examinatores votarunt ſingularia, ſeu paria: ut inquit idem Benedictus *num.* v.

101. Inq. 3. An Examinator Synodalis graviter peccet, ſi aliquem oppoſitorem de interrogandis in examine præmoneat? R. affirm. quia ſimilis præmonitio eſt in præjudicium aliorum. Epiſcopi pariter coram Papa examinandi nequeunt abſque culpa præmoneri: maxime ſi jurant examinatores ſe, nequidem in genere de interrogandis præmonituros. Sic dicunt Auctores: ſed a me quæſitus quidam examinator Epiſcoporum vir graviſſimus nihil adeſſe de tali juramento non præmonendi reſpondit. At fidelitatem exigit juramentum pro examinatoribus Synodalibus præſcriptum a Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform.*

102. Inq. 4. An qui ante examen fuit præmonitus, vel in ipſo examine inſtruitur ab alio de puncto ſubſtantiali propoſito, quo ignorato reprobatus evaderet, teneatur ad reſtitutionem, ſi ob id, beneficium in concurſu conſequatur? R. affirm. ſuppoſito, quod alii punctum ab eo ignoratum recte attigerint: quia in examine ludendum eſt æqualibus aleis: & ſi-

cut qui ad aleas ludens, a tergo ab alio inſtructus lucraretur, injuſtitiam committeret, & ad reſtitutionem teneretur; ita ſua proportione, qui in concurſu, aut examine ab altero præmonitus, & inſtructus conſequitur beneficium, præter grave injuſtitiæ peccatum, ad compenſationem poſſibilem aliis faciendam, tenetur. Non tamen obſtringitur dimittere beneficium, ut patet ex dictis *num.* 86.

103. Inq. 5. An ſi oppoſitor in examine Synodali, vel in publico examine Magiſtralis, aut Doctoralis ob perturbationem, vel memoriæ defectum, aliquid erret, vel deficiat in lectione, aut ſermone, licite valeat eligi, ſi alias notorie dignior creditur? R. affirm. quia talis vere examinatur, ut diſponunt jura Canonica, alias ſupponitur evidenter peritus: ergo eligibilis eſt, ſive ad Parochiam, ſive ad præbendam. Nam eſto examen ſit inſtitutum ad merita oppoſitorum cognoſcenda; verum inde numquam perfectum judicium de meritis eorum efformari valet. Solet enim cobtingere, quod minus doctus majori applauſu prædicet, aut legat; quia ex alienis lucet: erg. eſto alter in aliquo deficiat, ſi eſt evidenter peritus, & ut talis in aliis litterariis actibus agnitus, & comprobatus, licite poteſt in examine approbari, & conſequenter eligi, ſive ad Parochiam, ſive ad præbendam; dummodo ſubſtantialiter examen, quoad alia, perficiat.

PUNCTUM XVII.

De Pluralitate Beneficiorum.

104. Inq. 1. An habere plura beneficia ſit licitum? R. 1. Quod pluralitas beneficiorum ſecundum ſe accepta eſt jure naturali prohibita. Probatur ex D. Thom. *Quodlib. 9. art.* 15. ubi inquit *Habere plures præbendas plures in ſe inordinationes continet: Primo, quia ſequitur diminutio Cultus divini, dum unus loco plurium inſtituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum teſtatorum, qui ad hoc aliqua bona Eccleſiæ contulerunt, ut certus numerus Deo ſervientium ibi eſſet. Sequitur etiam inæqualitas, dum unus pluribus beneficiis abundat; & alius nec unum habere poteſt.* Sed omnia hæc cum jure naturali pugnant: ergo etiam pluralitas beneficiorum ſecundnm ſe accepta, ſive beneficia ſint curata, ſive ſimplicia.

105. R. 2. Habere duo beneficia curata, vel alia quæcumque reſidentiam poſtulantia, eſſe a fortiori manifeſte contra jus naturale, & divinum. Nam ut ſupra diximus, omne beneficium curatum exigit perſonalem reſidentiam ex jure divino; ſed nullus valet reſidere in duplici loco: ergo. Idipſum lumen naturale dictat de alio qnocumque beneficio, eſto non curato, reſidentiam perſonæ exigente: uti ſunt Canonicatus, & plures præbendæ ſine cura animarum.

106. Inq. 2. An pluralitas beneficiorum ſit intrinſece mala? R. neg. qnia alias ex nulla cauſa poſſet cohoneſtari; at ſimultas beneficiorum honeſtari valet gravi, & urgenti cauſa, quæ ſolum poteſt eſſe utilitas, aut, neceſſitas alicujus Eccleſiæ, vel incongrua beneficii. Unde ſi deficientibus miniſtris unus adeo ſtrenuus, idoneuſque reperiretur, ut plus abſens, quam alius præſens Eccleſiæ deſerviret, judicio SS. Pontificis, poſſet cum eo diſpenſare, ſeu declarare, In tali caſu jus naturale non obligare. Similiter quando beneficium curatum eſt incongruum poteſt haberi aliud ſimplex ex diſpenſatione Epiſcopi, ſeu Legati a latere. Unde pluralitas beneficiorum de illis actionibus eſt, quæ tantum ſub quibaſdam circumſtantiis ſunt bonæ: uti eſt percuſſio, ſeu occiſio hominis, quæ ex ſe mala eſt; tamen authoritate Judicis ſeu ratione diſciplinæ, aut publicæ vindictæ eſt bona. Omnia conſtant ex Trident. *ſeſſ.*24. *c.*17. *& ex* D. Thom. *Quodlib. 9. art.* 15.

107. Profecto omnes terrere debet tragicum illud exemplum Philippi Cancellarii Pariſienſis, qui poſsidens plura beneficia, morti vicinus, ac a Guillelmo Epiſcopo monitus, ut uno retento, reliqua dimitteret; reſpondit ſe malle experiri, an in altera vita tranſiret opinio aſſerens licitam eſſe pluralitatem beneficiorum, & ita animam efflavit; ſed tertio ab obitu die eidem Guillelmo appareus, dixit: ob praxim illius opinionis. & alia duo crimina æternis ſe mancipatum eſſe tormentis, ardoribusque ſempiternis cruciari. Hoc eſt, quod ex Sancto Bernardo dixit D. Thomas loc. cit. *Qui non unus, ſed plures eſt in beneficiis; non unus, ſed plures erit in ſuppliciis.* Nihilominus non paucos paſsim conſpicimus, plura beneficia habentes. Quid ergo de illis dicendum? Ipſi viderint. Nobis ſufficit illos admonere rationibus, & exemplis, ne experiri vellint, qnod infelix ille Cancellarius miſere expertus eſt.

108. Inq. 3. An ſaltem ex diſpenſatione Pontificis poſsit quis habere plura beneficia tuta conſcientia? R. quod gravi cauſa cogente, quæ raro adeſt legitima, poterit eſse tutus in conſcientia; ſecus aliter: ſed debet uno beneficio ſufficienti retento, reliqua dimittere. Quia licet in foro fori ſufficiat diſpenſatio Papæ; non vero in foro Poli, & coram Deo. Quantumcumque enim largam Diſpenſationis gratiam videatur Pontifex aliquibus elargiri, nequit tamen diſpenſare in jure naturali, nec in eorum avaritia, cupiditate, aut ambitione. Neque vult diſsipare, ſed fideliter diſpenſare.

Ubi autem legitima cauſa diſpenſandi non eſt, *Non plane fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt*: Ut dixit S. Bernardus *lib.* 3. *cap.* 4. ad Eugenium Papam.

PUNCTUM XVIII.

De vacatione Beneficiorum.

109. Inq. 1. Quot ſint modi quibus beneficia vacant? R. Octo modis poſſe vocare beneficia. 1. Per obitum poſſeſſoris. 2. Per reſignationem. 3. Per promotionem. 4. Per contractum matrimonii. 5. Per ingreſſum religionis. 6. Per aſſequtionem alterius incompatibilis. 7. Per promotionem ad Epiſcopatum, vel aliam Prælaturam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentem. 8. Per gravium delictorum commiſſionem. Poteſt autem beneficium vacare *de jure*, & *de facto*: ut in morte poſſeſſoris; vel *de jure*, & *non de facto*: ut cum beneficiarius ob aliquod crimen privatur beneficio a jure; ſed tamen illud poſſidet. Vel *de facto*, & *non de jure* ut dum aliquis injuſte privatur beneficio; quod legittime poſſidet. Vel quando beneficiarius diu abeſt, *vacat de facto*: quia nullus ei deſervit. Sed tunc ſi abſit abſque juſta cauſa, & monitus in abſentia perſiſtat, debet etiam *jure*, hoc eſt, ſententia Judicis vacare beneficium reſidentiam poſtulans.

110. Inq. 2. Quid ſit beneficii renuntiatio, aut reſignatio? R. quod eſt *voluntaria beneficii demiſſio coram ordinario legittime facta*. Poteſt eſſe duplex, nempe expreſſa, & tacita. Expreſſa eſt, quæ fit expreſſis verbis. Tacita eſt, quæ fit per actus contrarios poſſeſſioni beneficii, ut contractio matrimonii, profeſſio religionis, & militiæ. Cauſæ, ob quas Epiſcopus admittere valet renuntiationem beneficii, ſunt undecim; nimirum, beneficiarii ſenectus, infirmitas, vitium corporis, impedimentum, crimen, cenſura, relegatio, læſio mentis, aliud beneficium ſufficiens, matrimonium, & periculum vitæ ob inimicitias.

111. Tres ſunt conditiones in omni reſignatione beneficii fideliter obſervandæ. *Prima*, quod ſi beneficiarius ſit ordinatus in ſacris ad titulum beneficii, debet aliunde habere, unde decenter vivere queat. *Secunda*, ne beneficia reſignata conferant Epiſcopi ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, ſeu familiaribus etiam per fallacem circuitum, ſub pœna ſuſpenſionis à collatione inſtitutione, & electione beneficiorum, Papæ reſervata. *Tertia* ne ſucceſſor in beneficio à reſignante verbo, aut nutu deſignetur, nec promiſſio aliqua inter ipſos, aut collatores, ſeu præſentatores intercedat. Ita decrevit Pius V. in conſtitut. 58. *anno* 1568. Circa renuntiationes factas in favorem tertii, aut confidentiales, vide quæ dicimus Tract. de Simonia *Cap.* 3. *punct.* 4. Videatur etiam conſtitutio Benedicti XIV. quæ incipit: *In ſublimi* edita anno 1741. Ubi reſignationes beneficiorum cum reſervatione penſionis, & pacto eas caſſandi, penitus improbantur, & annullantur. Novitii nequeunt renuntiare beneficia, niſi intra duos menſes ante profeſſionem, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regularibus*.

112. Reſignatio expreſſa beneficii poteſt dupliciter fieri, nempe ſimpliciter abſolute abſque aliqua conditione, aut onere. Vel conditionate, nimirum ſub conditione, quod alteri conferatur: & hæc dicitur *in favorem*. Vel ut ille, cui beneficium confertur, ſolvat aliquam penſionem, & dicitur *cum onere*. Omnis renuntiatio fieri debet ante legittimum ſuperiorem. Superior autem legittimus pro renuntiatione pura, & abſoluta, eſt Epiſcopus reſpectu beneficiorum, quæ ipſe conferre valet, & idem eſt de aliis ordinariis. Pro omni vero renuntiatione conditionata ſolus Pontifex eſt legittimus ſuperior valens eam admittere.

113. Unde ad hoc, quod reſignatio beneficii ſit valida, & licita, duodecim conditiones requiruntur, præter alias tres ſupra relatas. 1. quod fiat coram legittimo ordinario. 2. quod beneficium reſignandum ſit revera reſignantis: quia eſt ceſſio proprii juris. 3. quod ſit libera, & ſpontanea. 4. quod adſit conſenſus Patroni, ſi beneficium ſit Patronatus. 5. acceptatio ſuperioris, & reſignatarii: nam ante utriuſque acceptationem non vacat beneficium; imo nec ante reſignatarii poſſeſsionem. 6. quod beneficium ei conferatur, in cujus favorem licite reſignatur. 7. quod reſignatio in favorem fiat in digniorem, & ob utilitatem Eccleſiæ. 8. quod in mortis periculo non fiat ſub conditione, etiam tacita, ad illud revertendi, ſi convaleſcat. 9. quod ſi reſignans ſit infirmus, vivat, ſaltim per viginti dies completos, poſt acceptatam reſignationem; alias beneficium cenſetur vacare per obitum; non per reſignantionem.

114. Decima, quod reſignatio facta in curia Romana publicari debeat in loco beneficii intra ſex menſes a die ſupplicationis; ſi autem reſignatio fiat cauſa permutationis extra curiam Romanam, publicari debet intra menſem; alias ſi reſignans moriatur antequam reſignatarius poſſeſsionem capiat, beneficium cenſebitur vacare per obitum, & ejus proviſio non tenet. Undecima, quod omnis reſignatio fiat ob juſtam cauſam, ſi enim fines intendantur temporales à culpa, vel a ſimonia, ſaltem mentali non vacabit. Duodecima, quod reſignatio cum conditione, aut onere ſolum fiat authoritate Pontificis, & quando eſt cum penſione tantum ob indigentiam veram reſignantis.

115.

Digitized by Google

115. Pro complemento hujus puncti notanda, omninoque obſervanda eſt conſtitutio Bened. XIV. *Univerſalis Eccleſiæ cura edita 29. Auguſti* 1741. In ea primum interdicitur omnibus Clericis, quacumque dignitate inſignitis, abuſus alienandi, ſeu vendendi fructus beneficiorum vel ad vitam, vel ad longum tempus, *recepta ab emptore, per unam, vel per plures ſolutiones, pecuniarum quantitate, quam ipſi beneficiati per ejuſdem temporis, vel vitæ ſpatium probabiliter conſequi potuiſſent, ſub pœna excommunicationis, & nullitatis actus, ſeu contractus, & omnium inde conſequutorum, aliiſque pœnis inflictis, præſcriptis, & ſtatutis contra alienantes bona Eccleſiæ.* Deinde ad majorem cautelam improbantur, & irritantur omnes hujuſmodi contractus, etiam juramento firmati, declaranturque penitus nulli, ſublata facultate cuicumque judici, quantumvis privilegiato, aliter judicandi.

PUNCTUM XIX.

De Permutatione, & ceteris modis, quibus beneficia vacant.

116. Inq. 1. Quid ſit beneficii permutatio? R, quod eſt *reciproca beneficiorum reſignatio facta ad invicem inter permutantes*. Permutatio autem in communi nihil aliud eſt, quam, *certæ rei ad alteram facta mutua præſtatio*. Permutatio igitur beneficii valde a finis eſt reſignationi, quia tantum addit, quod fiat ſub conditione, ſeu onere, quod pro alio beneficio permutetur. Ideo omnes conditiones requiſitæ ad validam, & licitam reſignationem cum onere, exiguntur etiam cum ſua proportione ad validam, & licitam beneficii permutationem. Quando permutatio eſt ſimplex, ſeu in omnibus æqualis, ſufficit conſenſus Epiſcopi, aut ordinarii potentis conſerre beneficium. Quando vero eſt inæqualis in dignitate, aut juriſdictione, & compenſatur aliquo temporali, committitur ſimonia contra jus divinum. Si autem inæqualis ſit in proventibus, ſolus Papa penſionem imponere valet, ſolvendam a beneficio pinguiori. Pingue cum tenui poteſt, ſecluſa omni fraudulentia, licite cum cauſa abſolute permutari. Cavendum tamen eſt, ne anguis lateat ſub herba: ut ſi avunculus cum nepote, conſanguineus, vel alius morti proximus, ſeu ſenex cum juvene, amico, aut conſanguineo permutet beneficium pingue cum tenui: quia præſumitur non ſincera, ſed fraudulenta talis permutatio *in cap. Site præbendam de renunciat. in 6.*

117. Cauſa ſufficiens, & neceſſaria ad permutationem licitam eſt uberior utilitas Eccleſiæ, aut copioſior animarum profectus; ſeu permutantium ſpiritualis utilitas, non ſolum commodum temporale. Unde fit ob intemperiem loci, ſive ob inimicitias vel ob aliud grave damnum non ſperatur in loco beneficii profectus ſpiritualis proprius, vel ovium, quem alibi credit prudenter aſſequendum, ob ſive meliorem valetudinem, ſive ob majorem populi acceptationem poterit licite permutatio fieri, quia hæc, & ſimilia ad Dei obſequium, Eccleſiæ utilitatem, & profectum ſpiritualem reducuntur. Ita *D. Th. in 4. diſt. 25. q. 3. a. 3.*

118. Inq. 2. An ſi Clericus matrimonium contrahat, ipſo facto detur vacatio beneficii? R. quod per matrimonium validum Clerici ipſo facto vacat ejus beneficium, per matrimonium vero nullum debet vacare per ſententiam judicis. *Ex cap. 1. de Cleric. conjugat.* Solus Papa diſpenſare valet, ut conjungatus beneficium habeat. Similiter vacat beneficium per profeſſionem ſolemnem beneficiarii in religione approbata. Pariter vacat beneficium per aſſequtionem alterius incompatibilis, ſive curati, ſive ſimplicis, ita ut utrumque habere ſimul temerarie præſumens, utroque privatus maneat. *Ita Trident. ſeſſ. 7. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 17.*

119. Vacat etiam beneficium per promotionem beneficiarii ad Epiſcopatum, aut Abbatiam ſecularem, vel regularem quaſi Epiſcopalem, & eorum pacificam poſſeſſionem: juſtiſſime quidem vacant omnia beneficia, etiam ſimplicia, & penſiones per aſſequtionem Epiſcopatus maxime in Hiſpania, ubi ſufficientiſſimi ſunt Epiſcopatuum proventus. Qua ratione vix adeſt cauſa legittima diſpenſandi, ut Epiſcopi retineant beneficia antea obtenta. Utinam omnes illa penitus à ſe abdicarent! Non loquimur de Epiſcopis ſolum titularibus; iſti enim abſque diſpenſatione poſſunt retinere beneficium, aut penſionem: quia non percipiunt fructus aliquos diœceſis. Item privari debent beneficio, qui non reſident, quando exigit reſidentiam perſonalem, eſto ad ejus titulum ſint ordinati; Eccleſia enim non tenetur pigros, & rebelles alere.

120. Denique vacant beneficia per crimen a beneficiario comiſſum. Ut hæreſis externa, crimen læſæ majeſtatis humanæ, percuſſio Cardinalis, aut Epiſcopi, Rectoris ſuæ Eccleſiæ, aut litigantium in curia, aſſaſſinatus, & alia delicta, quæ videri poſſunt in laudato curſu Salmanticenſi *Tract. 28.* ubi etiam *a num. 693.* explicantur alii quatuor modi, quibus beneficia extinguuntur, ſeu alterantur, ſuppreſione, diſmembratione, diviſione, & erectione Eccleſiæ. Nos enim, brevitati conſulentes, ſolum ea, quæ pro communi conſcientiarum regimine ſufficiunt, promiſimus.

TRA-

TRACTATUS TRIGESIMUS TERTIUS

De Simonia.

CUM Simonia præcipue circa Collationem, & receptionem Ordinum, & Beneficiorum prohibeatur: ideo poſt Tractatus de Ordine, & Beneficiis Tractatum de Simonia diſcutiendum ducimus juxta mentem D. Thomæ, qui de illa agit 2. 2. *q.* 100.

CAPUT I.

De Eſſentia, & diviſione Simoniæ.

IN hoc capite primo de materia temporali agemus, quæ in Simonia habet rationem pretii, quod quinque punctis perſpicue explanare ſtudebimus.

Punctum I.

De natura Simoniæ, ejuſque gravitate.

1. Inq. 1. Quid ſit Simonia? R. Eſt *Sacrilegium conſiſtens in ſtudioſa voluntate emendi, vel vendendi rem ſacram, ſeu ſpiritualem, vel Spirituali annexam pro temporali*. Ponitur *Sacrilegium* loco generis, in quo convenit cum perjurio, fractione voti, & aliis Sacrilegiis: omnis enim indigna tractatio rerum Sacrarum opponitur virtuti Religionis, & ad Sacrilegium reducitur. Additur, *conſiſtens in ſtudioſa voluntate*: per hæc deliberata, & libera voluntas declaratur, & ſimul ſubjectum hujus vitii, quod eſt voluntas: ubi vitia omnia contra Religionem recipiuntur, ſicut in intellectu illa, quæ fidei directe contrariantur. *Emendi, vel vendendi*: quibus verbis omnis contractus, non gratuitus, intelligitur; ſed onerofus, ut emptio, venditio, locatio, permutatio, aut tranſactio.

2. Additur *rem ſacram, ſeu ſpiritualem, vel ſpirituali annexam*: per quod ea omnia intelliguntur, quæ a Deo auctore ſupernaturali proficiſcuntur, aut ad Deum ſalutis æternæ auctorem ordinantur. Hæc autem ſacra, ſeu ſpiritualia ſunt in triplici differentia. Alia, ſecundum ſuam ſubſtantiam ſunt *ſpiritualia*, ut gratia, virtutes infuſæ, Dona Spiritus Sancti, & ſimilia. Alia ſunt *ſupernaturalia*, ſeu *ſpiritualia active*, ſeu *cauſaliter*, quia licet in ſe, & ſecundum ſubſtantiam corporalia ſint, efficiunt tamen aliquid ſupernaturale, vel Spirituale: ut Sacramenta, quæ ſunt cauſativa gratiæ, & aliorum donorum, quæ ad illam conſequuntur: ad quæ reducuntur Sacramentalia, ut aqua benedicta, Cathechiſmus, & alia hujuſmodi. Alia ſunt *ſpiritualia effectualiter*, ideſt *per modum effectus*, quia per ſe ſunt ex ſpiritualibus cauſata utpote ex poteſtate ſpirituali procedentia, vel operationes ad eam ordinatæ: ut diſpenſare in voto, matrimonio, abſolvere a Cenſuris, vel pœnis, & alii quicumque actus juriſdictionis ſpiritualis, ſanitas per gratiam miraculorum producta, preces fundere, cantare in choro, mortuos ſepelire, & ſimilia.

3. Item alia ſunt *ſpiritualia annexa antecedenter*, ut beneficia omnia Eccleſiaſtica, quæ ordinem Clericalem ſupponunt: alia *conſequenter*, quia rem ſpiritualem conſequuntur, & in temporali fundantur, ut veſtes ſacræ, Vaſa Sacra, Candelæ benedictæ, templa, aut jus patronatus præſentandi ad beneficia. Hæc omnia *nomine rei ſpiritualis vel ſpirituali annexa* in hac definitione intelliguntur. Denique additur: *pro temporali*, quod eſt pretium oblatum in contractu. Hoc autem poteſt eſſe *munus a manu, munus a lingua, vel munus ab obſequio*, ut mox dicemus: in hoc enim tota malitia Simoniæ conſiſtit, quod res ſpiritualis deprimitur, & abiicitur, cum rebus vilibus temporalibus æquiparatur, emitur, conducitur, aut locatur. Unde Simonia dicitur a Simone Mago, qui gratiam faciendi miracula pecunia emere voluit.

4. Inq. 2. An detur parvitas materiæ in Simonia? R. neg. Nam vel parvitas materiæ ſe tenet ex parte pretii, & tunc quo minor eſt quantitas pretii, tanto gravius dignitas rei ſpiritualis contemnitur; aut ſe tenet ex parte rei ſpiritualis, & hæc quantumvis in ſe parva ſit, dum venalis ſit, gravem patitur injuriam. Quod tenet non ſolum in Simonia contra jus Divinum, ſed etiam in Simonia contra jus Eccleſiaſticum. Unde tantum ex inadvertentia, vel ex imperfecta deliberatione poteſt dari parvitas materiæ in Simonia.

5. Inq. 3. Qui poſſunt contrahere Simoniæ crimen? Reſp. Quod ſi Simonia ſit de jure Divino, aut naturali, omnes homines poſſunt illam committere, etiam ſummus Pontifex, ut ſi rem ſacram venderet: quia ipſe juri Divino, ſicuti alii, tenetur. Qua ratione dixit D. Thomas 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. *ad* 7. *quod Papa poteſt incurrere vitium Simoniæ, ſicut & quilibet alius homo . . . Quamvis enim res Eccleſiæ ſint ejus, ut principalis diſpenſatoris; non tamen ſunt ejus ut domini, & poſſeſſoris*. Si vero Simonia fuerit de jure Eccleſiaſtico

ſtico, licet ceteri illam incurrere valeant; non tamen Pontifex, quia talia jura conditionate procedunt, niſi Papa diſpenſet. Quapropter nec incurreret pœnas jure Eccleſiaſtico taxatas, qui cum Papa Simoniace contraheret; quia tunc cum illo diſpenſare cenſetur.

PUNCTUM II.

Diviſio Simoniæ.

6. Inq. 1. Quotuplex ſit Simonia? Reſp. Eſt multiplex. Primo enim dividitur in Simoniam *contra jus Divinum, ſeu naturale*, & in Simoniam *contra jus Eccleſiaſticum*. Prima eſt quæ prohibetur jure Divino, aut naturali, & quæ ſolet dici prohibita, quia mala: hæc committitur quoties res, quæ ex ſe ſpirituales ſunt, aut ſpiritualibus annexæ emuntur, vel venduntur. Simonia *contra jus Eccleſiaſticum*, eſt quæ prohibetur a jure Eccleſiaſtico, & ideo dicitur mala, quia prohibita. Ut eſt permutatio, vel reſignatio beneficiorum. Inſuper emptio, vel venditio aliquorum officiorum temporalium Eccleſiæ: ut Economi, Sacriſtæ, aut Procuratoris, quæ ab Eccleſia, ut Simoniaca prohibentur *in cap. Salvator* 1. *q.* 3.

7. Secundo, dividitur Simonia in *Mentalem, Conventionalem, Realem, & Confidentialem*. *Mentalis* eſt quæ intra mentem ſiſtit, omni pacto, & conventione exteriore ſublata. Hæc Simonia dupliciter contingere poteſt. 1. Quando quis intra ſe deliberat Simoniam committere. 2. Quando exterius aliquod munus offert prava intentione accipiendi tanquam pretium aliquid ſpirituale; quin tamen extrinſecus, nec explicite, nec implicite indicet ſe munera iſta præſtare, ut pretium rei ſpiritualis. *Conventionalis*, quæ oritur ex mentali, eſt conventio externa, expreſſa, vel tacita dandi, vel recipiendi temporale pro ſpirituali, ſed ex neutra parte executioni mandatur, vel tantum ex una. *Realis* eſt, quæ ex mentali, & conventionali oritur, & addit traditionem realem. Hæc autem poteſt eſſe vel *completa*, vel *incompleta*. Eſt completa cum adeſt traditio ex parte utriuſque; vel ſaltem rei ſpiritualis. Eſt incompleta cum adeſt traditio pretii temporalis, non vero rei ſpiritualis.

8. *Confidentialis* eſt, cum quis beneficium Eccleſiaſticum procurat, eligendo, præſentando, reſignando, aut alia via cum confidentia, ſeu pacto expreſſo, vel tacito, vt ſi ille cui procuratur, reſignet, vel procuranti, vel alteri, aut ut penſionem, vel fructus ex eo reddat, quod multipliciter fieri poteſt, ut infra dicetur. Poteſt etiam dari Simonia *per Procuratorem cum mandato, vel ſine mandato*. Si fiat cum mandato, acceptio beneficii eſt nulla, & accipiens incurrit pœnas Simoniaci. Si fiat ſine mandato, vel ſit ab amico, vel inimico accipientis. In primo caſu acceptio beneficii eſt nulla, ſed penas non incurrit accipiens ignorans facti; in ſecundo valida eſt acceptio beneficii, & idem eſt, ſi contradicat pactum Simoniacum ab amico procuratum.

9. Inq. 2. An ſit vere Simonia, & rationem formalem Simoniæ ſortiatur illa, quæ ſolo jure humano prohibita dicitur? R. affrm. Quia Eccleſia poteſt ſua lege conſtituere, ut res aliqua ſit intra aliquam virtutem, verb. grat. religionis, ad quam non pertinebat, illam præcipiendo, aut prohibendo ex motivo, aut affinitate ad talem virtutem ex cujus motivo præcipitur, aut prohibetur. Ut quando prohibet percuſſionem clerici ob reverentiam ordinis: effuſionem ſanguinis, aut ſeminis in Eccleſia, & extractionem delinquentis ab illa ob reverentiam loci Sacri: horum præceptorum tranſgreſſio, ſuppoſita tali prohibitione, eſt ſacrilegium, quia per tales lege intra virtutem religionis eam materiam conſtituit; quamvis alias ad talem virtutem non pertineret. Unde non ſatisfaciet in Confeſſione tranſgreſſor, dicendo: *Semel fregi præceptum Eccleſiæ*; ſed explicare debet materiam, in qua illud fregit, ut ſic ſpecies peccati declaretur.

10. Obiic. Quia vel res, quæ venditur eſt ſpiritualis, vel non: ſi primum Simonia ibi commiſſa erit juris Divini, & naturalis; ſi non eſt ſacra, venditio nullatenus erit Simoniaca: quia prohibitio Eccleſiaſtica non mutat rerum naturas: unde ſicut Eccleſia non poteſt efficere, ut id, quod natura ſua Sacrum, & ſpirituale non eſt, fiat tale; ita nequit, facere, quod hæc venditio ſit Simonia, quæ Simoniaca non erat, cum non verſetur circa materiam non ſuam. *Confirm.* Sicut Eccleſia prohibet vendere officia Economi, Sacriſtæ, Caſtaldi &c. Ita etiam bona temporalia Eccleſiarum, ſcilicet domos, agros, villas &c. Sed horum venditio non eſt Simonia: ergo nec illorum.

11. Reſp. Quod licet res, quæ ab Eccleſia prohibentur vendi, non ſint intrinſece, & abſolute ſacræ, ſunt tamen extrinſece, quatenus ſubſunt præcepto ex motivo Religionis: nam hoc ipſo, quod ex motivo Religionis prohibeantur ob majorem reverentiam rerum Sacrarum, intra materiam Religionis conſtituuntur; non quia præceptum naturas mutet, ſed quia illas per reſpectum ad Religionem venerabiles, & invendibiles reddit. Ad confirm. reſp. Quod Eccleſia prohibet alienationem bonorum temporalium non ex motivo Religionis, ſed propter commoditatem temporalem Eccleſiarum: cujus ſignum eſt, quod etiam gratuita, & liberalis donatio tali prohibitione continetur, e contra vero officia Eccleſiaſtica, ut gratis, & liberaliter impertiantur, in jure commendatur, & ſolum

ne

ne vendantur, præcipitur: quia ex hoc magna reverentia Eccleſiæ reſultat, ſimulque omnis Simoniæ ſpecies abigitur.

12. Inq. 3. An ſit vera, & realis Simonia, prout diſtinguitur a conventionali, per ſolam rei ſpiritualis traditionem, credita, non exhibita pecunia, aut pretio pro ea oblatis? R. Simoniam realem committi traditione rei ſpiritualis, licet pecunia, aut pretium differatur. Nam alii contractus perficiuntur per traditionem rei venalis, etiam ſi pretium nondum traditum ſit: ergo ſi res ſpiritualis ſit tradita ſub promiſſione pretii futuri, jam intelligitur conſumata Simonia, & irreligioſa rei Sacræ traditio. Ex quo infertur, quod ſi ſolum pretium, non res ſpiritualis, traditum ſit, non erit Simonia realis, ſed conventionalis: quia adhuc contractus non eſt conſumatus; hic enim per traditionem rei venalis perficitur.

13. Inq. 4. An fictus Simoniacus veram Simoniam committat? R. Fictus Simoniacus eſt, qui pretium promittit pro beneficio animo non ſe obligandi, neque tradendi illud. Omnes affirmant hunc graviſſime peccare, tum quia opus externum Simoniacum efficeret, & pernicioſum mendacium perpetraret, ſe infamando, & alterum decipiendo. Tum quia ad Simoniam alterius proxime, & efficienter concurreret, pœnaſque pro Simoniacis impoſitas in foro externo luere debet. Ceterum in foro conſcientiæ, & coram Deo dictas pœnas non incurrit, unde poteſt retinere beneficium a legitimo collatore obtentum: quia vere ibi nec Simonia mentalis, nec conventionalis, nec realis invenitur. Non mentalis, quia ibi non datur voluntas ſtudioſa dandi, aut pactandi rem temporalem pro ſpirituali; non conventionalis, aut realis, quis iſtæ mentalem ſupponunt: ergo non datur ibi vera, & formalis Simonia: quidquid dicat Concina.

PUNCTUM III.

De pretio Simoniam conſtituente.

14. Inq. 1. Quotuplex ſit pretium Simoniam conſtituens? R. Eſt triplex: nempe *munus a manu*, *munus ab obſequio*, *& munus a lingua*. Conſtat *ex cap. Salvator* 1. *q.* 3. *Munus a manu* eſt pecunia, ſive numerata, ſive credita, ſub qua omnes res temporales pretio æſtimabiles comprehenduntur. *Munus ab obſequio* eſt quodcumque hominis opus, quod ad uſus, & commoditates ejus ordinatur, ſive ſit obſequium, ſive cauſam ilius promovere, illi aſſiſtere, illum comitare, docere, inſtruere, defendere. *Munus a lingua* eſt favor, laus, preces, ſupplicationes, adulationes, interceſſiones, & alia ejuſmodi: quia hæc omnia ſunt pretio æſtimabile. Quæ munera ſi præſententur, aut promittantur Eccleſiæ, collatori beneficiorum, Electori, vel patrono, vel amicis eorum, pro præſentatione, electione, vel collatione, vel cuilibet alteri pro traditione rei alicujus Spiritualis, proculdubio Simonia committitur, & hoc ſive in parva, ſive in magna quantitate.

15. Inq. 2. An ſemper, ac datur aliquid ſpirituale pro munere a manu, ab obſequio, vel a lingua, aut e contra, committatur Simonia? R. Quod ſi hæc tria munera, aut unum eorum offeratur tamquam pretium, aut intentione obtinendi, vel conferendi beneficium ſpirituale, tunc Simonia committitur: quia tunc intuitu mercedis conferuntur. Si vero hujuſmodi munera non ut pretium conferantur, ſed ut donum gratuitum: ver. gr. ex benevolentia, amicitia, gratitudine, & ſine ullo pacto, conventione, aut conditione non erit Simonia: quia in hoc caſu non habent rationem pretii, nec virtualiter. Similiter non erit Simonia Si munus pro aliquo juſto titulo debetur: ut pro ſuſtentatione Miniſtri, pro ſtipendio, pro extraordinario labore, pro redemptione vexationis: quia licet tunc ex juſtitia tale munus debeatur, non tollit, quod abſolute gratis ipſa res ſpiritualis conferatur. Nota tamen, quod traditio pecuniæ, vel promiſſio rariſſime muneris gratuiti rationem habet. In munere ab obſequio, & lingua minus raro inveniri valet; ſemper vero oblatio hujuſmodi munerum eſt periculoſa, & cauſa, vel occaſio alterius peccati verb. gr. injuſtitiæ in conferente beneficium indigno, aut digno, omiſſo dignori.

16. Inq. 3. An inter munera a manu ſit computandum mutuum? R. affirm. Quia hoc ipſo, quod adſit pactum, conventio, vel conditio mutuandi, & beneficium conferendi, talis obligatio pretio æſtimabilis eſt. Præterquamquod mutuum quid temporale eſt, & ſecum commodum, & utilitatem afferens: unde qui mutuaret pecuniam pro obtinendo beneficio, vel pro alia re ſpirituali, aut beneficium conferret ſub conditione pecuniæ mutuandæ, Simoniam committeret. Et idem eſt de dilatione debiti ſolvendi; quia ibi virtualis mutuatio intervenit.

17. Inq. 4. An conferre beneficium titulo conſanguinitatis, vel affinitatis ſit Simonia? R. neg. ita D. Thomas 2. 2. *q.* 100. *art.* 5. *ad* 2. *quia hoc non pertinet ad contractum emptionis, & venditionis, in quo fundatur Simonia. Si tamen aliquis det beneficium Eccleſiaſticum alicui hoc pacto, vel intentione, ut exinde ſuis conſanguineis provideat, eſt manifeſta Simonia.* Peccaret tamen graviſſime contra juſtitiam, ſi conſanguineum præferret dignori. Si vero conſanguineus eſſet dignus, & per reſpectum ad conſanguinitatem principaliter beneficium ei conferret, venialiter pec-

Digitized by Google

peccaret, quia inordinate provideret: deficit enim debita intentio in collatione rei ſpiritualis, numquam tamen eſt Simonia.

18. Perpetraret Simoniam Epiſcopus, aut alius elector conferens alicui beneficium, ſi convenit cum eo, vel cum alio tertio, de penſione ſibi, aut alteri ſolvenda, ſi alias penſionem non fuiſſet impoſiturus: quia non licet Epiſcopis hoc gravamen in ipſa collatione imponere, quod alias beneficium ipſum ex ſe non haberet: & eum hujuſmodi gravamen ſit pretio æſtimabile, cum pactione illius beneficium conferre, procuIdubio eſt Simonia. Idem dicimus de illis, qui in Romana Curia penſionem ſolvendam, aut aliquid aliud pretio æſtimabile ſpondent aulicis, aut aliis quibuslibet, ut auxilium, favoremque præbeant ad beneficium obtinendum.

19. Inq. 5. An ſit Simonia alicui promittere, donare, aut legare rem temporalem, ac pretio æſtimabilem ſub conditione, aut modo, ut ab eo obſequium ſpirituale præſtetur, non per modum reſtitutionis, ſeu commutationis, ſed in commodum, & utilitatem rem ſpiritualem exequentis? R. neg. Quia nullus datur contractus onerofus, & reciprocus; ſed liberalis donatio, nec ulla donatario imponitur obligatio. Erit vero Simonia ſi imponatur donatario obligatio ſimpliciter talis: aut ſi conditio ſit in commodum temporale donatoris. Unde ſi parentes filiis munera promittant, ut Sacramenta frequentent: ſi Chriſtianus infidelem donis alliciat ad baptiſma ſuſcipiendum: ſi Catholicus nuptias promittat mulieri hæreticæ, ſi Catholicam fidem ſuſceperit: ſi quis puellæ promittat dotem, dummodo religionem ingreſſa fuerit: in his caſibus nulla committitur Simonia propter rationem dictam.

PUNCTUM IV.

Alia dubia de eadem materia.

20. Inq. 1. An ſit Simonia beneficium conferre, vel aliud ſpirituale cum pacto, ut beneficiarius aliquod onus, vel obſequium ſubeat? Pro reſponſione ſupponimus 1. Quod ſi beneficio ponatur conditio, quod de jure ineſt, & eo modo, quo ineſt, non eſt Simonia: quia ſolum imponitur onus, ad quod eſt jure obligatio. 2. Quando beneficio eſt annexum onus docendi, legendi, vel canendi, nulla eſt Simonia conferre ejuſmodi beneficia cum conditione implendi præfata onera: quia jam illud onus beneficio erat annexum, & cum illo debet tranſire, & ſic conditio quaſi ineſt de jure, eſtque explicatio, aut intimatio obligationis, ad quam beneficium recipiens tenetur. 3. Quod Epiſcopus cum Capitulo poteſt Præbendæ vacanti onus aliquod honeſtum, & moderatum cedens in utilitatem Eccleſiæ annecti, ut cantandi, docendi; vel prædicandi. *Ex cap. ſignificatum de Præbendis:* his ſuppoſitis.

21. Reſpond. Eſſe Simoniam ſi ipſi recipienti beneficium onus perſonale imponatur, ipſi beneficio nullo modo annexum: quia licet in aliis rebus ſpiritualibus poſſit dari permutatio unius cum alia, vel res ſpiritualis dari cum onere præſtandi obſequium ſpirituale, vel aliam rem ſpiritualem ſine Simonia; in beneficiis tamen omne pactum, omne onus, omniſque modus, vel conditio, quæ de jure non inſunt, aut jam annexa non erant beneficio, ejus collationi, renuntiationi, vel reſignationi adjecta, ſine licentia Summi Pontificis, Simoniaca ſunt. Et ratio eſt, quia hoc Eccleſia prohibet in reverentiam rei ſpiritualis: quia in his omnibus beneficium ſpirituale concederetur, vel relinqueretur cum onere, ut fiat aliquid quaſi pro pretio rei ſpiritualis, vel cauſa principali, & immediata eam habendi. Unde hoc omnino prohibetur *cap. Quam pio 1. q. 2.* Ubi omnis pactio, omnis conventio in collatione, vel reſignatione beneficiorum, ut Simonia vetatur.

22. Hinc ſequitur, Simoniam eſſe renuntiare beneficium in favorem alicujus, ut ille viciſſim renuntiet in favorem alterius. Similiter ſi in aliqua electione ad beneficium unus ſuffragetur pro Petro, ut Petrus, vel alius ſuffragetur pro illo ad aliud beneficium. Vel ſi electores inter ſe conveniant, ut electiones viciſſim faciant in gratiam, ita ut hac vice eligatur unus in gratiam hujus electoris; altera vice alius in gratiam alterius, & ſic de aliis caſibus.

23. Inq. 2. An committeret Simoniam, qui pecunias daret, non collatori beneficii, vel ordinis, ſed mediatori, interceſſori, miniſtro, famulo, alterive perſonæ, ut preces, vel interceſſionem interponerent cum Epiſcopo, ut ab eo ordinationem, vel beneficium recipiat? R. 1. Eſſe Simoniam, nedum ex jure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex jure naturali, & Divino, ſi aliquod pactum, conventio, vel conditio intercedat. Quod ſit de jure Eccleſiaſtico conſtat ex *extravag. 2. de Simonia*, ubi dicitur: *Simoniam committi cum pecunia datur pro collatione, electione, præſentatione, favore, interceſſione, ſeu mediatione.* Et *in cap. Præſentium 1. q. 5.* Urbanus II damnat, ut Simoniacum eum, qui dedit cuidam pecuniam, ut ſua interceſſione ab Epiſcopo ordines obtineret. Et ratio eſt, quia ut inquit D. Thom. 2. 2. *q. 100. art. 2. ad 5.* Simonia eſt, *Per pecuniam parare ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam.* Eſt etiam Simonia de jure naturali, & Divino, quia in hoc caſu moraliter loquendo, ac virtualiter

liter cenſetur pecuniam pro ipſo beneficio tradere, quod Divino, naturalique jure prohibitum eſt.

24. Reſp. 2. Quod ſi pecunia detur mediatoribus, non pro ipſis precibus, ſed pro labore, compenſatione, damni, vel lucri emergentis, aut ut preciſe ſua merita proponat, & notificet Prælato, ut inde moveatur ad ordinationem, aut beneficium ei conferendum, tunc caſus ſpeculative non erit ſimonia: vel quia eſt quid accidentale, & non influens in collationem beneficii: vel quia finis proximus eſt adquiſitio bonæ famæ. Sed in praxi valde periculoſum eſt, omninoque cavendum, vix enim ſine labe Simonia exerceri valet.

25. Inq. 4. An Simoniam committat, qui alicui magnam pecuniæ ſummam in eleemoſynam impendendam promittit alicui monaſterio, vel pauperibus, ut pro eo beneficium impetret precibus, vel interceſſione ab Epiſcopo? R. Quod ſi pactum, conventio, promiſſio, aut conditio intercedat, ex quibus aliqua obligatio dandi eleemoſinam inſurgat, tunc erit Simonia: quia revera pecunia traditur, ut hac via beneficium obtineat, quod proprie eſt parare viam ad allectionem beneficii interventu rei temporalis, inquo Simonia conſiſtit; ſi vero nullum adſit pactum, promiſſio, aut conditio, cenſendum eſt, gratis eleemoſynam conferri, ubi nulla eſt Simonia, ſaltem externa. Sed donationes ſimiles ambientium officia, beneficia, aut dignitates valde ſuſpectæ, & periculoſæ ſunt.

PUNCTUM V.

De Contractu Emptionis, & venditionis requiſito ad Simoniam.

26. Unum ex principalibus requiſitis ad Simoniam eſt contractus emptionis, & venditionis: per quod quilibet alius contractus, non gratuitus, intelligitur, ſive nominatus, ſive innominatus, ſive pactum inducens aliquod vinculum. Unde ad incurrendam Simoniam non requiritur preciſe formalis intentio dandi, aut recipiendi temporale ut pretium rei ſpiritualis; ſed ſufficit ut res ſpiritualis detur pro temporali, aut e converſo, aut pro pretio, aut ſub pacto, aut compenſatione, aut motivo principali, ſive intentio ſit formalis, ſive virtualis. Tunc erit intentio virtualis quando temporale datur, ut per illud ſpirituale valeat adipiſci, nec daretur, niſi ſpirituale putaretur advenire. Igitur quoties, nec ratio ſtipendii locum habet, nec redemptio vexationis licita, nec ratio laboris extrinſeci, benevolentiæ, honeſtæ amicitiæ, virtuoſæ gratitudinis, propinquitatis, & de facto datur temporale intuitu rei ſpiritualis, aut pro illa, erit vera Simonia; si autem revera, & coram Deo detur pro aliqua ex aſſignatis rationibus, non erit tale; nisi alias sit a jure prohibitum, ut in Examinatoribus. Pro majori horum intelligentia.

27. Inq. 1. An qui dat rem temporalem tanquam motivum proxime obtinendi ſpirituale, aut e contra: vel ut gratuita compenſatio pro ſpirituali, Simoniam committat? Reſp. affirm. Conſtat ex propoſitionibus 45. & 46. ab Innocentio XI. proſcriptæ. In quarum prima dicebatur: *Dare temporale pro ſpirituali non eſt Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed duntaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale: vel etiam quando temporale ſit ſola gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra.* In altera: *Et id quoque locum habet, etiam ſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; immo etiam ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.*

28. Inq. 2. An licitum ſit temporale tradere pro ſpirituali ex mera gratitudine, benevolentia, & amicitia? Reſp. Quod abſolute loquendo, ſi revera coram Deo habeas ſinceram intentionem dandi ex pura gratitudine, benevolentia, aut amicitia, abſque eo quod exterius quidpiam ſignificetur, nulla eſt Simonia: quia tunc ſolum eſt motivum virtutis gratitudinis; verum quia in praxi valde difficile eſt, hanc ſinceram intentionem habere, ideo cavenda eſt hujuſmodi traditio pecuniæ: quam propter hoc periculum prohibent abſolute Sacri Canones. Colligitur autem in foro externo elargitionem fieri non gratis, ſed ex formali, vel virtuali intentione dandi temporale pro ſpirituali, ex tribus, nimirum: perſonæ dantis, & accipientis: quantitatis, & qualitatis muneris: & temporis, & occaſionis, quo datur.

29. Inq. 3. An ſi quis ſpirituale gratis conferens: ver. gr. beneficium, principaliter intendat munera, obſequia, aut commoda temporalia conſequi; aut e contra talia munera, & obſequia gratis exhibens, principaliter conſequi ſpiritualia intendat, ibi Simonia committatur? R. affirmat. Tum quia reſolutio contraria proſcripta eſt ab Innocentio XI. in propoſitione 46. Tum quia cum principaliter, & primario intendatur conſecutio beneficii, virtualiter conferuntur dona, ut pretium beneficii, quod manifeſte Simoniacum eſt. Si vero talia munera, quæ conferuntur, alias debita ſint ex aliquo titulo honeſto, verb. grat. juſti ſtipendii, aut ſuſtentationis miniſtri, non erit Simonia ob illa rem ſpiritualem præſtare; immo nec peccatum mortale, ſed ſolum veniale, ob inordinationem, quam includit. Unde Miſſam dicere propter ſtipendium, ad chorum ire propter diſtributiones,

nes, quædam in ordinatio eſt, non tamen mortalis, ſed venialis: ſicut qui eleemoſynam, jejunium, aut aliam pœnitentiam propter vanam gloriam exerceret, minime peccaret mortaliter.

30. Qui ſuſciperet ordines ea intentione, ut obtineat beneficium proter proventus ex eodem prodeuntes, ſimoniam mentalem comitteret: quia per res ſpirituales, ut ſunt ordines, paratur via ad temporale principaliter intentum, & eſt abuſus ſuſceptionis ordinum tamquam mediorum ad temporalem proventum præcipue intentum. Idem eſt de illo, qui Miſsam celebraret, chorum adiret principaliter propter lucrum temporale.

31. Inq. 4. An ſimoniam comittat, qui in pactum deducit antidoralem obligationem? Ut ſi dicas: hanc rem ſpiritualem, vel beneficium tibi liberaliter, & gratis dono; dummodo mihi liberaliter, & ex gratitudine hæc obſequia, vel hæc munera redones; vel e contra? R. hujuſmodi conventiones, & pacta eſse ſimoniaca: quia non donationes, & remunerationes, ſed permutationes ſimoniacæ ſunt: includunt enim hunc contractum: *Do, ut des: facio, ut facias.* Aliunde ſi in hoc caſu non eſset ſimonia, nulla uſura, ſimoniave daretur juri naturali repugnans, quam non poſsit quiſquam tali contrahendi formula declinare. Si res temporalis debeatur ex titulo juſtitiæ, v. g. ſuſtentationis miniſtri, poteſt de illa paciſci: ut annui redditus pro Anniverſariis, & fundatione cappellaniarum. Verum licet virtus gratitudinis adeo ſpecioſa, & commendabilis ſit; pactum tamen de illa, licet antidorale in hac materia eſt fædiſsimum, & penitus relegandum.

CAPUT II.

De rebus ſpiritualibus, quæ materiam ſimoniæ conſtituunt.

Actum eſt capite præcedenti de materia temporali, quæ habet rationem pretii in ſimonia: nunc de materia propria illius circa quam verſatur, agemus, qualis eſt res ſpiritualis tradenda, commutanda, aut vendenda, quod ſequentibus punctis explanabitur.

PUNCTUM I.

De Gratia ſantificante, Sacramentis, & Sacramentalibus.

32. Inq. 1. An gratia ſanctificans, aliæque res per eſsentiam ſpirituales ſint materia ſimoniæ? R. quod gratia, & alia dona ſpiritualia per eſsentiam per ſe, & in abſtracto ſumpta nequeunt eſse materia ſimoniæ, nec emi, aut vendi poſsunt: quia ſub ſenſibus ſecundum ſuam eſsentiam non cadunt: nec ullus habet dominium, ut ea in alios transferat, ut ex ſe patet. Ceterum ſi in concreto ſumantur, poſsunt vendi, aut emi ad venditionem alterius, vel per aliud: ut ad venditionem ſubjecti, in quo hæc dona reperiuntur, vel ad venditionem cauſæ illarum: & tunc erit ſimonia: puta ſi quis venderet Sacerdotem ratione conſecrationis, aut characteris; ſi Chriſtianum, quia gratiæ Dei ornatum: & hoc modo Euchariſtiam vendere ſimoniacum eſt. Quod etiam contingeret, ſi quis pluris venderet rem temporalem ſpirituali annexam propter ſpiritualitatem, quam habent: ut ſi carius vendat calicem conſecratum, quia conſecratum, aut ablutionem baptiſmalem, vel abſolutionem Sacramentalem, aut imaginem quia miraculoſam, ſimoniæ crimen patraret. Judas, dum Chriſtum vendidit, horrendum ſacrilegium comiſsit, ſecus proprie, ſimoniam: quia ſolum de vendenda humanitate Chriſti cogitavit, non de Divinitate, nec gratia unionis. Fuit tamen longe pejor Simone mago; hic enim gratiam miraculorum emere voluit; ille vero Auctorem omnis gratiæ vendidit.

33. Inq. 2. An venditio, aut emptio Sacramentorum ſimoniaca ſit? R. ſimoniam tum ex jure Eccleſiaſtico, quam divino comittere, qui dat, vel accipit aliquid temporale, ut pretium pro adminiſtratione Sacramentorum: ut diffinitum eſt *cap. cum Eccleſia de ſimonia*. Et idem eſt ſi pretium pro materia proxima horum Sacramentorum detur, ut pro abſolutione, impoſitione manuum, conſecratione &c. Ratio eſt, quia Sacramenta, vel poteſtas ad illa, & exercitium eorum ſunt res ſpiritales intrinſece, & in ſe, ſeu continent ſpiritualitatem ſupernaturalem ſub illis ſignis exterioribus contentam, ordinanturque ad finem ſupernaturalem ex inſtitutione Chriſti Domini, & ſunt cauſæ effectus ſupernaturalis: erg. pro illis rem temporalem ut pretium dare, eſt ſimonia ex jure divino, quæ nullo modo cohoneſtari poteſt.

34. Objic. 1. Nam in Matrimonio videmus varias pactiones, contractuſque fieri abſque ſimonia, erogata magna pecuniæ ſumma in dotem; imo & ignobilitas per ſuperaditam donationem compenſari. erg. 2. Abſolutio, maxime a cenſuris, multoties non datur, niſi ſoluta ſumma pecuniæ, & hoc abſque labe ſimoniæ: erg. 3. Quia Euchariſtia in Miſsis conficitur; ſed pro Miſsis celebrandis pecunia paſsim a Sacerdotibus petitur, & accipitur, quin ullus ut ſimoniacum id condemnet: erg. 4. Nam in caſu magnæ neceſsitatis licitum eſt pro Sacramentis

dare: ut ſi Euchariſtia eſſet apud barbaros, liceret eam pecunia redimere: ſi Sacerdos avarus non aliter vellet parvulum in extremis laborantem baptizare, niſi accepta pecunia, licitum erit mihi in ejuſmodi caſibus pro Sacramentis pecuniam dare: erg. ſignum eſt non eſſe malum jure naturæ, & intrinſece Sacramenta vendere aut emere; alias nunquam liceret, nec in ullo eventu honeſtari poſſet.

35. Ad 1. objectionem Reſpondetur: quod matrimonium, ut Sacramentum nullatenus vendi aut emi poteſt abſque ſimonia, nec pro ejus adminiſtratione aliquid exigi valet; at ut eſt contractus, & naturæ officium pluribus pactis, & conventionibus ſubeſt: quia temporale pro temporali datur. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *ad* 6. Ad 2. Reſpondetur: quod in abſolutione non exigitur pecunia, ut pretium illius, ſic enim vera eſſet ſimonia, ſed in pœnam delicti commiſſi: ſicut poteſt in abſolutione a peccatis id imponi in pœnitentiam. D. Thom. ibi *ad* 3. Ad 3. Reſpondetur cum D. Thom *ad* 2. *Sacerdos non accipit pecuniam quaſi pretium conſecrationis Euchariſtiæ, aut Miſſæ decantandæ, hoc enim eſſet ſimoniacum, ſed quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis, ut dictum eſt.* Ad 4. Reſpondetur: in illis caſibus non dari pecuniam, ut pretium Sacramentorum, quod ſemper eſt illicitum; ſed ad redimendam injuſtam vexationem, & ad ſubveniendum neceſſitati. Tum ne Euchariſtia apud barbaros conculcetur; tum ne infans ſine Baptiſmo moriatur. Vide infra n. 90.

36. Inq. 3. An ſit ſimonia pretium recipere pro Sacramentalibus, vel pro eorum adminiſtratione? R. Sacramentalia ea dici, quæ ex inſtitutione, benedictione, aut conſecratione Eccleſiæ ſunt ſpiritualia a poteſtate ſpirituali procedentia, & ad finem ſpiritualem ordinata, ut exorciſmus, cathechiſmus, conſecrationes, benedictiones, & calix conſecratus, aqua benedicta, aut conſecrata, Eccleſiaſtica ſepultura, ad quæ reducuntur reliquiæ ſanctorum & illarum oſtentationes, & demonſtrationes. Hinc reſpondetur, eſſe ſimoniam juris divini, & humani pretium recipere pro Sacramentalibus, ſive pro eorumdem exercitio, & adminiſtratione: quia ſunt res intrinſece ſpirituales a poteſtate ſpirituali procedentes, & ad finem ſupernaturalem ordinatæ.

37. idem dicendum eſt de aliis functionibus ordinum, ut cantare ſolemniter Evangelium. ſervire miſſæ, exercere munus acolithi, exorciſtæ. Idem de divinis officiis, ut pro celebratione miſſarum, horarum canonicarum, pro exequiis defunctorum, pro proceſſionibus publicis. Idem de orationibus tam publicis, quam privatis: quia etiam quatenus impetratoriæ, ſatisfactoriæ, meritoriæ de congruo, ſunt res ſpirituales, & ad finem ſpiritualem ordinatæ. Sic D. Th. *q.* 100. *art.* 3. ſed hoc non tollit, quod aliquid pro his muneribus petatur, non per modum pretii; ſed ratione laudabilis conſuetudinis, per modum eleemoſſinæ, vel ad ſubſtentationem neceſſariam miniſtrorum.

38. Inq. 4. An ſimoniacum ſit vendere vaſa ſacra? R. quod ea omnia, quæ ante conſecrationem, vel benedictionem valorem intrinſecum habent: ut calix conſecratus, imago benedicta, reliquia argento, aut auro compoſita, patena conſecrata poſſunt ratione valoris intrinſeci, quem habent ex ſe, vendi abſque ſimonia, dummodo pluris non vendantur ratione benedictionis, aut conſecrationis, & ratio eſt: quia in his rebus non quod ſpirituale, ſed quod temporale eſt venditur, quod quidem intrinſecum habet valorem, & hunc poſt conſecrationem, aut benedictionem, non amittunt: erg ſicut ante illam poterant vendi, aut emi, ita poſt ipſam abſque ulla ſimonia. D. Thom. *q.* 100. *art.* 4. Sed nota, quod ſacra vaſa, ornata, aut imagines ſi ad uſus ſacros vendenda ſint, integra vendi poſſunt; ſi ad prophanos, debent prius confringi, ita ut amittant conſecrationem, aut benedictionem. D. Th. *art* 4. *ad* 2.

PUNCTUM II.

De Labore in adminiſtratione ſpiritualium, de actibus virtutum, & juriſdictionis, ac de ſcientiis.

39. Inq 1. An ſit ſimonia aliquid recipere pro labore in adminiſtratione ſpiritualium? R. duplicem laborem in his actionibus poſſe conſiderari: alium intrinſecum, ut eſt ille ſine quo valide, licite, ac decenter nequeunt ſimiles functiones exerceri: alium extrinſecum ſine quo valide, licite, ac decenter poſſunt executioni mandari: ut ſi per tot leucas debeat ſacerdos ire ad celebrandum: ſi miſſa tali hora, tempore, aut ſolemnitate ſit canenda. Omnes aſſerunt pro labore intrinſeco ſine quo ſacræ functiones exerceri nequeunt, nihil, abſque ſimoniæ labe, recipi poſſe: quia talis labor eſt pars neceſſaria rei ſpiritualis, & adeo cum illa conjunctus, ut nullo modo valeat ſeparari: licet enim talis labor temporalis ſit, ita tamen intrinſece connectitur cum ſpirituali functione, ut unum moraliter cenſeatur. Pro labore vero omnino extrinſeco aliquid temporale, ut pretium recipere, nulla eſt ſimonia: quia talis labor extrinſecus eſt omnino temporalis, & per accidens cum ſpirituali conexus, ſine quo actio ſpiritualis poteſt eſſe, & independenter ab illa eſt pretio æſtimabilis.

41. Hoc

Digitized by Google

40. Hoc non tollit, quod Miniſter pro adminiſtratione rerum ſpiritualium, & pro labore, ſive intrinſeco, ſive extrinſeco poſſit aliquid temporale ex juſtitia petere, *ut ſtipendium ſubſtentationis*: & quo major labor in his miniſteriis ſuſcipitur, eo majus ſtipendium debetur: & ratio eſt: nam ſicut operario merces debetur, ſic eis, qui in ſpiritualibus populo inſerviunt, debetur ex juſtitia ſtipendium ſuſtentationis. Unde *Matth.* 10. dicitur: *Dignus eſt operarius mercede ſua*. Quod late probat Apoſtolus 1. *ad Corinth. 9.* Exemplo militis, agricolæ, & paſtoris. Quod non tollit gratis ſpiritualia miniſtrari: ſiquidem non exigunt quidquam, tamquam miniſterii pretium: quia hoc utpote omni pretio excellentius, gratis præſtant: ſed ſubſtentationem a populo exigunt ſibi neceſſariam, ut ipſi populo tale miniſterium gratis exhibere queant. D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 3.

41. Ex quo infertur, quod titulo ſuſtentationis poteſt aliquid temporale recipi pro Miſſis; concione, Eccleſiarum conſecratione, viſitatione, funeralibus, & ſimilibus juxta conſuetudinem in Eccleſia receptum, & canonum diſpoſitionem, etiam ſi Miniſtri ſint divites: quia paupertas, & divitiæ extranea omnino ſunt miniſterio. Qui amplius exigit, quam eſt taxatum, injuſtitiam committit, & ad reſtitutionem tenetur; item ut ſimoniacus cenſendus, ad minus in foro externo. D. Thom. *art.* 3. *ad* 3. Similiter contra juſtitiam operantur Clerici, qui ex officio tenentur Sacramenta populis miniſtrare, cadavera ſepelire, funeralia celebrare, & alia hujuſmodi miniſteria, & aliunde habeant ex Eccleſiæ redditibus congruam ſuſtentationem, ſi hæc omittant, quia nova eis ſtipendia porrigantur. D. Thom. ibi. Unde ſcandalum non leve populo Chriſtiano præbent, qui pauperum cadavera vix ſepelire volunt, niſi ſtipendia prius conſerantur, & de his paciſcuntur, non ſecus ac de merce vænali. Væ illis!

42. Inq. 2. An pro exercitio: aut omiſſione virtutum exigere aliquid temporale, ſit ſimonia? Virtutum actus alii ſunt poteſtatis ordinis, ut abſolvere, canere Evangelium. Alii juriſdictionis, ut excommunicare, diſpenſare. Alii cæterarum virtutum, ut orare, jejunare, eleemoſynas tribuere: de his ultimis ſermo nunc eſt? R. 1. quod ſi hæ virtutes dirigantur in finem ſupernaturalem, eſt ſimonia aliquid temporale pro earum exercitio exigere: quia eſt quid ſpirituale; si vero ad finem corporalem tantum ordinentur, ut poſſunt ordinari omnia opera miſericordiæ corporalis, tunc nulla erit ſimonia: quia illud corporale, ad quod ordinatur, eſt prætio æſtimabile. D. Thom. *a.* 3. *ad* 2.

43. R. 2. quod omiſſiones, quæ regulantur a poteſtate aliqua ſpirituali, ſuntque illius uſus, & exercitium, pro illis pretium exigere ſimonia eſt: ut pro non abſolvendo indigno, non diſpenſando ſine cauſa, non corrigendo, non eligendo: quia hujuſmodi omiſſiones ſunt quid ſpirituale, cum ſint uſus, & exercitium poteſtatis ſpiritualis; omiſſiones vero, quæ ad poteſtatem aliquam ſpiritualem non reducuntur, pro eis pretium accipere, non eſt ſimoniacum, ut non orare, non dare elemoſynam, non ingredi religionem, non audire Confeſsiones, non dicere ſacrum, Evangelium non canere, & negatio cujuſque actus ſpiritualis pertinentis preciſe ad ordinis poteſtatem: quia ibi non venditur aliquid ſpirituale, ſed naturalis uſus libertatis. Igitur diſtinguere oportet inter actus, & omiſsiones: ac etiam inter ipſas omiſsiones; nam ſolum eſt ſimonia pretium accipere pro omiſsionibus, quæ fundantur in juriſdictione ſpirituali.

44. Nota, quod illi, qui dant pecuniam pauperibus, & Religioſis, ut pro ipſis orent, vel aliquid obtineant; non intendunt emere illos actus virtutum: *ſed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocare ad hoc, quod pro eis gratis, & ex caritate orent*. Ut inquit D. Th. ibi *ad* 2.

45. Inq. 3. An ſit ſimonia vendere, aut emere actus juriſdictionis poteſtatis Eccleſiaſticæ? R. quod ſive actus pertineant ad poteſtatem juriſdictionis quoad forum conſcientiæ, ut abſolvere, ſive ad forum externum, ut diſpenſare in votis, in legibus, irregularitatibus, impedimentis, abſolvere a cenſuris, viſitare, judicare, condemnare, & aliis ſimilibus, pro his omnibus quidquam accipere, ſimonia eſt: quia hujuſmodi actus ſpirituales ſunt, & ex parte cauſæ, quia a poteſtate ſpirituali Eccleſiaſtica proveniunt: & ex parte finis, quia ad finem ſpiritualem animarum ordinantur; & multoties ex parte effectus, ut abſolutio Sacramentalis. Quare qui audit confeſſiones, aut non abſolvit, aut leviorem imponit pœnitentiam, propter pecuniam, ſimoniacus eſt. Similiter ſimonia eſt quidquam exigere pro licentia audiendi confeſſiones, abſolvendi a cenſuris, pro conceſſione indulgentiarum, pro facultate diſpenſandi in votis, juramentis, pro aſſiſtentia Parrochi ad Matrimonium contrahendum, pro electione collatione, confirmatione beneficiorum, pro viſitationibus, correctionibus, & pro quocumque actu Eccleſiaſtici judicii.

46. Objic. quod Romana Curia pro diſpenſationibus in legibus Eccleſiaſticis, ut in impedimentis Matrimonii, pecunias accipit, & quo propinquiores ſunt gradus, eo major pecuniæ ſumma exigitur, & ad majorem numerandam divites, quam pauperes adſtringuntur: ergo ſignum eſt pro his, & ſimilibus actibus, aliquid reci-

recipere, non eſſe ſimoniam? R. Ex triplici capite liberari a labe ſimoniæ poteſt ſtylus Curiæ Romanæ. Primum ad ſubſtentationem ſtatus Pontificii. Secundum, imponendo ſummam per modum pœnæ, quam Pontifex poteſt piis operibus, ut revera efficit, applicare. Tertium per modum commutationis, ſicuti licitum eſt votum commutare in aliquam Eleemoſynam. Et hinc eſt majorem ſummam exigi ob difficiliorem diſpenſationem, quia majus eſt vinculum, quod commutatur. Hac ratione ex duobus ultimis capitibus, non ex primo, poſſunt Epiſcopi aliquid recipere in piis operibus diſtribuendum; non vero ex primo titulo: quia ſufficientes habent fructus pro ſua, ſuorumque officialium ſubſtentatione. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *&* *ſeſſ.* 25. *cap.* 18 *de reformatione*.

47. Inq. 4. An ſit ſimonia pro uſu ſcientiarum pretium accipere? R. Scientiæ ſecundum ſe vendi nequeunt, cum reſideant in intellectu, bene vero communicari aliis valent medio organo corporeo. Unde uſus, & communicatio omnium ſcientiarum naturalium poteſt impertiri aliis pro pretio abſque ſimonia: quia licet ſcientia ſit res ſpiritualis, eſt tamen mere ars naturalis, & ad finem ſupernaturalem minime ordinata. Idem dicendum eſt de Theologia ſacra, prout in ſcholis traditur ad erudiendos auditores, quia etſi ex principiis ſupernaturalibus proficiſcatur, tamen ſola induſtria, & labore humano traditur, neque ad juſtificandos auditores dirigitur. Ceterum pro ipſa Theologia acquiſita, ſive infuſa, qua docetur, & prædicatur Evangelium, & doctrina Chriſtiana, fidelesque inſtruuntur in æternæ ſalutis negotio, quidquam accipere, ſimonia eſt: quia ejuſmodi res ſacræ, & ſupernaturales cenſentur; procedunt enim ab homine, ut eſt organum, & inſtrumentum Spiritus Sancti. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a* 3. *ad* 2.

48. Ex quo infertur 1. pretium recipere pro conceſſione Magiſterii, vel Doctoratus non eſſe ſimoniam; quia nihil ſpirituale continet, ſed ſolum eſt quædam publica approbatio ad docendum, & conſulendum, cum aliquibus privilegiis omnino temporalibus. Quod verum eſt, etiam ſi hæc collatio a poteſtate Eccleſiaſtica proveniat, ut in religionibus inſtitutio Lectoratus artium, vel Theologiæ a poteſtate juriſdictionis Prælatorum: quia hoc non provenit a juriſdictione Eccleſiaſtica, ut ſpiritualis eſt, ſed ut politica, cujus eſt officia temporalia inſtituere. Infertur 2. Non eſſe ſimoniam aliquid exigere, pro munere docendi Cathechiſmum, & inſtruendi in fide, prout fit in ſcholis, aut pro conſilio, ſeu reſponſo morali doctrinaliter traditis; bene vero ſi hæc tradantur concionando, vel exhortando in ordine ad profectum ſpiritualem: quia in primo caſu non ordinantur ad finem ſupernaturalem, ſed ad inſtructionem, & eruditionem; in ſecundo ad talem finem proxime ordinantur. Verum recipere aliquid pro concione, non ut pretium, ſed ut eleemoſyna, & per modum ſubſtentationis, non eſt ſimonia: nam & ipſi Apoſtoli ſic faciebant, dignus eſt enim operarius mercede ſua.

PUNCTUM III.

De Simonia, quæ committi poteſt in ingreſſu Religionis.

49. Inq. 1. An ſit Simonia aliquid temporale exigere pro ingreſſu in Religionem? R. 1. Non eſſe ſimoniam aliquid exigere pro alimentis, victu, & veſtitu pro anno novitiatus: quia hoc nullo jure prohibetur; immo a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de reformatione*, permittitur: dicit enim: *Sed neque ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu Novitii, vel Novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque pretextu... Monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tribuatur*.

50. Reſp. 2. Simoniam eſſe juris naturalis, divini, & poſitivi aliquid recipere pro ingreſſu Monaſterii, & potiori jure pro profeſſione religioſa: Sic in 7. Synodo, quæ eſt Nicena 2. *Canone* 19. & præcipue Innocentius III. in Concilio Lateranenſi 4. *cap.* 30, *&* 40. *de Simonia*. Sic D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. Et ratio eſt, quia aſſumptio habitus Religioſi, & Religioſa profeſſio eſt quid ſpirituale: ergo exigere pro illo quid temporale, erit Simonia juris naturalis, & divini. Deinde quando lex Eccleſiæ aliquid fieri vetat ob præſumptionem Simoniæ juris divini, ſimul efficit, ut ejuſdem legis tranſgreſſor fiat reus Simoniæ juris Eccleſiaſtici.

51. Reſp. 3. Non eſſe Simoniam aliquid exigere ab ingreſſuris in Monaſterium ſi, iſtud ſit tenue, & inſufficiens ad alendos religioſos, non ut pretium ingreſsus, ſed ut ſtipendium ad ſubſtentationem. Quia hoc nec ex jure divino, neque humano prohibetur: cum hic non detur temporale pro ſpirituali, non enim venditur ingreſsus, aut profeſſio, ſed pro ſuſtentatione Religioſi, quod eſt quid temporale, ſtipendium exigitur; & ſic datur temporale pro temporali. Deinde nullus adeſt textus expreſse prohibens Monaſteriis pauperibus aliquid recipere pro ſuſtentatione ingredientis. Ita D. Thom. *ubi ſupra ad* 4.

52. Inq. 2. An in divitibus Monaſteriis aliquid recipere pro ingreſsu Religioſorum, vel Monialium titulo ſuſtentationis, ſit Simoniacum? Circa hanc difficultatem duplex verſatur ſen-

ſententia: prima eſt affirmativa, quam abunde probant ejus Patroni antiquioribus Eccleſiæ diſciplina , & legibus innixi ; in pluribus quippe Conciliis , decretiſque Pontificiis olim ſevere eſt prohibitum aliquid recipere pro ingreſſu in Monaſterium; precipue ſi ejus opes pro victu ingredientis ſufficiant , ut poſt alia Concilia ſancitum eſt in Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 3.

53. Secunda ſententia per oppoſitum negat eſſe ſimoniam exigere, aut recipere titulo ſubſtentationis dotem , vel quid ſimile pro ingreſſu in Monaſterium , etiam locuplex . Hanc ut probabiliorem in hodierna Eccleſiæ diſciplina defendunt Patres Salmanticenſes ; illam vero , nimia libertate *laxam, falſam , & ſcandali plenam* vocitat Pater Concina *tom.* 10. *lib.* 10. *diſſert.* 3. *cap.* 5 *num.* 18.

54. Sed quantum excedat in ſua cenſura patebit ex ſequentibus . Primo quia Sacerdos etiam dives poteſt exigere , & recipere ſtipendium pro Sacrificio Miſsæ titulo ſubſtentationis: ergo ex eodem titulo poſsunt Prælati aliquid recipere pro ingreſſu Religionis , eſto Monaſterium ſit locuplex . Patet conſeq celebratio enim Miſsæ eſt actio magis ſacra , quam admiſsio ad Religionem . Si igitur Sacerdos dives nullius Simoniæ eſt reus in acceptione ſtipendii , quia non illud accipit , ut pretium , ſed ut ſubſidium proprii victus; cur Prælati , quidquam accipientes pro ingreſſu Religionis rei erunt ſimoniæ, dum illud , non ut pretium , ſed ut ſubſidium Monaſterii, ac victus ingredientis accipiunt ? Imo ſi accipere aliquid pro ingreſſu in Religionem eſset ſimonia , ex nulla paupertate poſset honeſtari , ut patet in uſura, quæ nulla paupertate excuſari valet .

55. Deinde eſto Monaſterium hodie ſit opulentum , decurſu temporis ad magnam inopiam redigitur , ut experientia quotidie demonſtrat : ergo prudens , & licita eſt acceptio ſubſidii , ne in extremam pauperiem deveniat . Unde licite , & prudenter procedunt Superiores aliquid a Novitiis , vel ab ingreſſuris accipiendo, ne ſui Conventus hujuſmodi præjudicia patiantur . Non ſemel vidimus , ſed & ſecimus admittere omnino gratis ad habitum . Aliud tamen eſt quod ſic aliquando optime fiat , aliud quod ita ſemper fieri debeat .

56. Præterea communis praxis omnium, vel fere omnium Monaſteriorum tam fratrum , quam Monialium idipſum teſtatur , aſsentientibus Epiſcopis, & ipſo Summo Pontifice . Imo Romæ, ubi hoc ſcribitur, adeſt Conventus noſtratum Monialium nuncupatum *Regina Cœli* , ubi admittuntur feminæ nobiles abſque dote , nihilominus aliquæ ex nobilioribus familiis , quæ calcatis mundi deliciis Chriſto Domino ibidem deſponſantur , conſuetam , aut majorem dotem Monaſterio deferunt . In ceteris vero Monaſteriis cujuſcumque Ordinis conſueta dos publice perſolvitur ; quin ex hoc aliquod ſcandalum oriatur , vel in eo ulla laxitas doctrinæ appareat .

57. Denique Benedictus XIV. in ſuo aureo opere de Synodo Diœceſ. *lib.* XI. *cap.* 6. per totum hanc ſententiam Salmanticenſium, quam *Sacrarum Urbis Congregationum reſponſis corroboratam* appellat, amplectitur , ſummaque eruditione probat , atque illuſtrat ; oppoſitum improbans , & refellens . Unde prædicta Salmanticenſium doctrina non jure carpitur tamquam *laxa* , & *ſcandali plena* , cum reſponſis Sacræ Congreg. ſit corroborata . Sed parcat nobis P. Concina , ſi miremur, cur cenſura adeo acri inurat Salmanticenſium doctrinam ? Si talis eſt , ut mereatur approbationem Sacrarum Congregationum & Doctiſſimi Pontificis Benedicti XIV. poterat utique Concina ſuam cenſuram excuſare , vel ſaltem moderari . Imo licet doctrina eſset laxa , & Salmanticenſes aliquando dormitaverint , debebant rationibus confutari , & media caritate corrigi . Quoniam non convenit jurgium , aut rixa internos ; filii enim Sanctorum ſumus . Sanctorum , inquam , Dominici , & Thereſiæ , quæ ad promovendam ſuam affectionem ad Dominicanos , jactabat ſe eſse DOMINICAM IN PASSIONE .

PUNCTUM IV.

Alia dubia circa eamdem materiam .

58. Inq. I An pro ingreſſu Religionis poſſint exigi propinæ ? R. Ex Benedicto XIV. loco citato , ubi poſt exortationem ad Epiſcopos , ne in ſuis Synodis improbent dotem Monaſteriis tribuendam , ſic proſequitur num. VI. „ Illud autem curabit Epiſcopus ne ultra præfinitam dotem Monaſterio pendendam , alia „ pecuniæ ſumma a puellis extorquatur in Monialium commodum , alioſve uſus impendenda, qui ad puellæ ſubſtentationem nequaquam pertinent ; id quippe cum nulla ratione cohoneſtari valeat , adhuc remanet ſub „ cenſura *extravag* I. I. *de ſimonia extra comm.* „ Ubi Urban. V. utriuſque ſexus Regularibus diſtricte inhibuit , ne ante , aut poſt cujuſquam „ in Religionem ingreſſum , *quoſcumque pactus , „ prandia ſeu cœnas , pecunias jocalia , aut res „ alias etiam ad uſum Eccleſiaſticum , ſeu quemvis „ pium uſum alium deputata , vel deputanda directe , vel indirecte petere , vel exigere quoquomodo præſumant* . Hæc laudatus , ac eruditus „ Pontifex .

59. Inq.

59 Inq. 2. An præfata prohibitio comprehendat etiam ea, quæ a puella ingreſſura, vel ab ejus Parentibus, Conſanguineis, vel amicis ſponte donantur Monaſterio, Religioſis, vel earum Cappellanis, aut famulis? R. Nihil de donatione omnino gratuita in citatis juribus decerni; ſolum enim prohibent *petere*, *exigere*, *aut extorquere* aliquid ultra præfinitam dotem ad puellæ ſubſtentationem. Sicut igitur a Sacerdote pro ſacrificio Miſſæ nihil valet ultra ſtipendium taxatum, vel ſolitum exigi, ſi vero ei duplicatum, vel majus ſtipendium titulo devotionis, conſanguinitatis, aut amicitiæ ſponte tribuatur, poteſt ab illo accipi, ita pariter in præſenti.

60. Verum præ oculis habenda eſt diſpoſitio Concilii Trid. qua decernitur, integre reſtitui debere Novitiis egredientibus omnia ab eis accepta, ſi ad notabilem quantitatem pertingant, exceptis expenſis pro victu, & veſtitu, ne hac occaſione a libero egreſſu retrahantur. Vide quæ dicimus in tractatu de ſtatu Religioſo *num.* 37.

61. Cavendum etiam eſt ne in ingreſſu, aut profeſſione adſint concentus muſici, cantilenæ, comeſſationes, prodigæ expenſæ, profanive apparatus, quæ potius vanitati, atque mundanæ voluptati, quam devotioni, & ædificationi deſerviunt. Hæc omnia penitus a veſtitionibus, & profeſſionibus Monialium ſibi ſubjectarum eliminavit D.D. Joſephus Rodriguez de Arellano Archiepiſcopus Burgenſis quadam egregia Paſtorali, in qua ſevere prohibuit Monialibus etiam Parentes, & Conſanguineos Novitiæ admittere ad crates ad hujuſmodi ſolatia. Eadem in Paſtorali præſcribit zelantiſſimus Præſul, ne Novitiæ pro exploranda voluntate, an libere veliut profiteri, a Monaſterio foras exeant: quæ omnia adeo ſunt laudabilia, ut pro communi doctrina accipi, & obſervari optime valeant. Curandum igitur eſt, ut omnis prophanitas in ingreſſu, & profeſſione Novitiarum vitetur: arceantur vana, ſuperflua amputentur, & abuſus pro viribus evellantur; ne divina mundanis, ſacra prophanis miſceantur. Poteſt autem permitti, ut apud noſtras Moniales reipſa permittitur, quod per acta devote Eccleſiaſtica functione parentes Novitiæ, aut ejus conſanguinei, & aliæ perſonæ graves moderato temporis ſpatio ſibi invicem ad crates congratulentur, atque in Domino lætanter congaudeant.

62. Inq. 3. An inducere donis ad ingreſſum Religionis ſit Simonia? R. Sub diſtinctione; vel enim dantur dona ſub pacto, vel ſine ullo pacto. Primum eſt Simonia, non vero ſecundum: quia dum aliquid ſine ullo pacto datur eſt donatio liberalis. Unde optime agunt Matres invitando filios munuſculis ad recipienda Sacramenta, & ad alia devotionis opera, & optime ageret quiſquis donis, & beneficiis aliquem ad Religionis ingreſſum provocaret, ut expreſſe docet D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. & alibi.

63. Imo licet interveniat aliqua conventio, ſeu pactum, ſine obligatione tamen promittenti impoſita, non eſſet Simonia aliquem ad meliorem vitam, vel ad Religionem donis, & beneficiis inducere, quia nec ſic donatio deſinit eſſe liberalis, admodum quo eleemoſyna datur Religioſis, aut aliis pauperibus, ut eorum orationibus benefactores impetrent a Deo bona ſpiritualia, aut temporalia æternæ eorum ſaluti congruentia, ut ait D. Thom. *ibi ad* 2.

64. Confirmantur duplici numero præcedenti dicta *ex cap.* 2. *de conditionibus appoſitis*, ubi de decernitur valida, ac impleri præcipitur libertas, ſeu manumiſſio mancipiis conceſſa ſub conditione, ut monachi ſiant, & in Monaſterio perſeverent. Item *ex cap. final.* 23. *q.* 6. ubi conceditur Domino gravare mancipium infidele oneribus utique juſtis, ut ad fidem convertatur, & promittendo levamen ab illis, ſi eam amplectatur. Idem fit cum Judæis, qui ſi convertantur, fruuntur privilegio exemptionis gabellarum, quas etiam ipſi Romano Pontifici Romæ perſolvunt.

P U N C T U M V.

De Simonia in collatione Beneficiorum.

65. Inq. 1. An ſit Simonia jure divino vetita beneficia conferre intuitu emolumenti temporalis? Pro reſolutione dubii notandum eſt, quod in Beneficiis Eccleſiaſticis & datur jus miniſtrandi ſpiritualia, quod dicitur *Officium*, & jus percipiendi temporalia emolumenta propter ſpiritualia adminiſtrata, quod appellatur *Præbenda*, vel *Beneficium*, quod propter officium datur: & compoſitum ex utroque jure dicitur jam communiter *Beneficium*: hoc notato.

66. Reſp. 1. Eſſe Simoniam jure Eccleſiaſtico vendere beneficia, etiam ſi ſecundum jus ad temporalia emolumenta preciſe vendantur: quod clare conſtat ex innumeris textibus juris Canonici prohibentis omnes oneroſos contractus in Eccleſiaſticis beneficiis, præcipientiſque, ut pure, & ſimpliciter conferantur. Nota, quod Prælatiæ Religionum ſunt velut beneficia Eccleſiaſtica quoad jus ſpirituale adminiſtrandi ſpiritualia, quoad juriſdictionem, & animarum curam, quam important. Unde non ſolum ex jure poſitivo, ſed etiam ex jure naturali tales Præ-

Digitized by Google

Prælatias pretio comparare, eſt ſimoniacum: quapropter quod de beneficiis dictum fuerit, eisdem proportionabiliter applicari debet: licet abſolute non ſint talia.

67. Reſp. 2. Eſſe Simoniam ex jure divino, beneficia, quæcumque illa ſint, vendere, non ſolum ſecundum jus ad ſpiritualia, ſed etiam intuitu ſolius temporalis emolumenti: proindeque ſuper hoc cadere non poſſe diſpenſationem, etiam a Summo Pontifice. Quoad primam partem eſt evidens: quia jus illud quid ſpirituale eſt; vendere autem aliquid ſpirituale, jure divino prorſus prohibitum eſt. Quoad ſecundam partem eſt ſententia D. Thom. 2. 2. *q*. 100. *art*. 4. *in corpore*. Ubi apponit S. Doctor diſcrimen inter ea, quæ ſunt ſpiritualibus annexa, *antecedenter*, ut in calice canſecrato, in quo temporale, nempe materia præcedit conſecrationem, & inter ea, quæ ſunt annexa *conſequenter*, ut in beneficiis, ubi emolumentum temporale conſequitur ad jus ſpirituale: de his autem hæc docet: *Hujuſmodi nullo modo poſſunt eſſe ſine ſpiritualibus; & propter hoc ea nullo modo vendere licet: quia eis venditis, intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici*. Quod etiam conſtat ex jure Canon. Cap. *Si quis objecerit* 1. *q*. 3. his verbis: *Qui borum alterum vendit, ſine quo alterum non provenit, nihil invenditum relinquit*. Ex quibus conficitur hæc ratio: jus beneficiale ad temporalia emolumenta ita annexum eſt ad officia ſpiritualia, ut ſeparari nullo modo valeat; idcirco qui unum vendit, & alterum vendat, neceſſum eſt; ſed vendere jus ſpirituale apud omnes, jure divino ſimoniacum eſt: ergo etiam erit, ſi preciſe vendatur jus ad temporales redditus.

68. Objic. Nam multoties beneficia authoritate Pontificis (& olim Epiſcopi) de uno in alium transferuntur cum onere alicujus penſionis: hoc autem eſt quædam virtualis venditio beneficii: quia datur cum pacto oneroſo, ut alius penſionem ſolvat. Maxime, quia poſtea valet illa penſio pretio redimi: ergo ab initio potuiſſet eo compenſari; & ſic illo pretio beneficium emi: ergo.

69. Reſp. quod jus ad temporales redditus poteſt conſiderari, ut conjunctum cum jure ſpirituali, & ut dicit ordinem, & reſpectum ad illud: quo pacto nullo modo vendibile eſt, propter dicta; & poteſt conſiderari ut ſeparatum a tali jure ſpirituali, & ſine ullo reſpectu, & ordine ad officium ſpirituale: & hoc modo poteſt Summus Pontifex jus percipiendi beneficiales fructus diſsociare, & ſeparare a jure adminiſtrandi ſpiritualia: & tunc illud jus vendere non erit ſimonia: quia jam tale jus ſit mere temporale, nullum habens ad ſpirituale reſpectum, ac ex conſequenti proprie non dicitur *Eccleſiaſticum beneficium*. Quæ ſeparatio tribus modis fieri poteſt authoritate ſolius ſummi Pontificis, qui ſolus eſt diſpenſator ſupremus omnium bonorum Eccleſiaſticorum. Primus eſt ſi redditus aſſignet laicis pro miniſterio temporali exercendo: ut quando Regibus, aut aliis decimas applicuit pro defenſione fidelium ab infidelibus. Secundus, extinguendo ſpirituale officium, vel obligationem ad illud; quomodo jus ad redditus remanet vendibile, ſicut quælibet alia jura temporalia. Tertius, imponendo penſionem ſuper aliquod beneficium Eccleſiaſticum, quam ſeparat ab illo, per quod ſit temporalis. Quo pacto nihil ſpirituale, ſed temporale pro temporali venditur.

70. Inq. 2. An vendere habitus, & commendas ordinum Militarium ſit Simonia? R. 1. Simoniacum eſse vendere habitum ordinum militarium, qui datur Religioſis Choro, & Divinis officiis Deputatis: quia de illis idem judicium faciendum eſt, ac de venditione alterius habitus Religioſi. Similiter venditio commendæ ſpiritualis, quæ ſcilicet, officium ſpirituale habet annexum, ſimoniaca eſt, ſicut venditio cujuslibet beneficii Eccleſiaſtici.

71. Reſp. 2. Non eſse Simoniam vendere habitus, aut commendas æquitum Militarium: quia hujuſmodi dantur propter honorem, & emolumentum temporale, quamvis tradantur perſonis Religioſis. Titulus enim omnino ſecularis eſt. Peccant tamen contra juſtitiam, ſaltem diſtributivam, qui hæc vendunt: quia agunt, & contra finem, intentionemque fundatorum, & contra bonum commune Reipublicæ, & illius Religionis Militaris: debent enim hæc conferri illis, qui in Chriſtianæ Reipublicæ defenſionem præliati ſunt. Poſsunt hujuſmodi commendæ dari a Rege, vel Magiſtro cum onere exhibendi aliquid temporale miniſterium, v. g. ire in Africam; quia hoc videtur onus illi annexum. Similiter imponere aliquam penſionem in ſubſidium militiæ, vel alicujus militis particularis, habita ratione juſtæ diſtributionis, & finis ipſarum commendarum. Tandem poteſt Pontifex, ex juſta cauſa, Regi concedere venditionem ejuſmodi commendarum, aut habituum, præcipue ſi pretium in majorem utilitatem Militiæ convertatur.

72. Inq. 3. An Præſtimonia, vel penſiones vendi, vel redimi poſſint ſine Simonia? Pro reſolutione ſupponimus 1. Penſionem eſse *jus percipiendi partem fructuum, alicujus beneficii Pontificis authoritate conſignatam*. Unde facultas imponendi penſionem ſoli ſummo Pontifici per jus poſitivum reſervata eſt. Quamvis hoc non poſſit pro ſuo arbitrio, & abſque legitima cauſa: quia imponere penſiones ſuper beneficio eſt actus facultatis diſpenſatoriæ, non dominativæ: diſpenſatio abſque juſta cauſa, diſſipatio eſt, non diſ-

diſpenſatio. Cauſæ autem generales ſunt Eccleſiæ utilitas, & Chriſti D. major cultus, ad quas ceteræ reducuntur: ut paupertas Clerici penſionarii, aut bonum pacis inter litigantes.

73. Supponimus 2. Quod Penſio poteſt accipi multipliciter. Alia eſt penſio erecta in titulum beneficii, ut præſtimonia, ſeu beneficia ſimplicia, de quibus, cum ſint vere, & proprie beneficia non eſt hic ſermo. Penſio, quæ vere, & proprie eſt talis dividitur in *Laicalem*, *Clericalem*, & *Mixtam*. *Laicalis* eſt, quæ indiſcriminatim conferri poteſt & Laicis, & Clericis, quia ordinem non ſupponit, neque ad aliquid ſpirituale ordinatur. *Clericalis* illa eſt, quæ ex omni parte eſt Eccleſiaſtica, quia in ſubjecto ſupponit ordinem, & ad ſpirituales functiones ordinatur: ut quæ dantur Coadjutori Epiſcoporum, Canonicorum, Parochorum, aut viſitatori. *Mixta* eſt quæ in ſubjecto ordinem ſupponit; ſed datur titulo prorſus temporali, & ad functionem omnino temporalem, quæ non datur in titulum beneficii, ſed pro beneficio: & eſt quadruplex 1 quæ datur Clerico pauperi, ut alatur. 2. Parocho ſeni, & impotenti. 3. Reſignanti beneficium pacifice poſſeſſum. 4. Uni litigantium circa beneficia ob bonum pacis. His poſitis

74. Reſp. 1. Vendere penſiones Clericales jure naturali, divino, & humano Simonia eſt, ut omnes fatentur: quia induunt rationem beneficii Eccleſiaſtici. Vendere vero penſiones Laicales nullo jure prohibitum eſt: quia nihil ſpirituale continent, nec illi anectuntur. Idem dicendum eſt de penſione, quæ aſſignatur pro ſubſtentatione Clerici pauperis, quod non eſt materia Simoniæ: quia non ob officium clericale, ſed per modum alimenti in ſubſtentationem datur.

75. Reſp. 2. Vendere alias penſiones mixtas, quæ non in titulum beneficii, ſed pro beneficio dantur, ſimoniacum eſt: quia ex Bulla Pii V. quæ incipit: *Ex proximo*: omnes penſiones recenſitæ annexæ ſunt titulo ſpirituali, omneſque Clerici penſionarii adſtringuntur recitare officium parvum B. Virginis, ideo nec vendi, nec redimi abſque ſimonia valent. Quæ Bulla recepta eſt in Hiſpania. Sed Nota, quod etiam ex ſtylo Curiæ hujuſmodi penſiones invendibiles, & irredimibiles ſunt; & oppoſitum facientes, ut ſimoniaci puniuntur.

PUNCTUM VI.

An jus Patronatus vendi, & alienari poſſit abſque Simonia.

76. Tribus modis juris diſpoſitione acquiritur jus patronatus, ut commune habet axioma: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus*: Ex privilegio quoque Papæ, aut ex multiplicatis præſentationibus, quæ excedant hominum memoriam. Aliis etiam tribus modis poteſt jus patronatus ab uno in alterum transferri, nempe *jure hæreditario*, *donatione*, *& cum re vendita*. Extra hos tres modos a jure Canonico præſcriptos, nullo alio transferri poteſt jus patronatus, ut tenet Abbas *in Cap. Quanto de conſuetud.*

77. Hoc autem jus Patronatus conſiderari poteſt, ut honorificum, oneroſum, & utile. *Honorificum* propter honores exhibendos Patronis. *Oneroſum*, quia ad Patronum expectat defendere Eccleſiam, ne ejus bona dilapidentur. *Utile*, quia ſi Patronus pauper fiat, & Eccleſia abundet, debet Patrono ſuo, potius, quam aliis ſubvenire. Secundum has conſiderationes jus-patronatus non eſt materia ſimoniæ: quia mere temporales ſunt, & per ſe nullam connexionem habent cum ſpiritualibus. Idem dicendum eſt de quibuſdam juribus, quæ patronatus appellantur, ut ad ſubveniendum feminis nobilibus, ad redimendos captivos. Quæ licet ad opera pia ordinentur, cum neque ex principio, neque ex actu ſpiritualia dicantur, vendibilia ſunt citra Simoniæ vitium. In præſenti ergo loquimur de illo dumtaxat jure patronatus, quod Eccleſia Patronis conceſſit præſentandi ad aliqua beneficia, an tale jus ſit vendibile?

78. Reſp. 1. Eſſe Simoniam vendere jus patronatus, de quo loquimur, ſaltem jure poſitivo: Et conſtat ex cap. de *Jure Patronatus*. Et Cap. *Præterea*: Ubi expreſſe id prohibetur. Quare in nullo humano contractu, vel ſolutione, aut compenſatione rei temporalis haberi poteſt ratio ad augendum pretium juris patronatus: nam eo ipſo venderetur. Unde ſi annexus ſit fundo, vendi poteſt ratione rei, cui inhæret; dummodo fundus pluris non vendatur ratione juris patronatus; ſi perſonæ inhæreat, tunc nullo modo ad alios tranſire valet.

79. Reſp. 2. Vendere jus patronatus eſſe Simoniam nedum ex jure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex jure divino: quia jus illud eſt ſpirituale: tum quia procedit a poteſtate Eccleſiaſticæ jurisdictionis cum ab ea ſit inſtitutum: Tum, quia finis illius eſt ſpiritualis, nempe obtinere beneficium Eccleſiaſticum, & poteſtatem jurisdi-

ctionis Eccleſiaſticæ; tum denique, quia actus illi juri correſpondens eſt ſpiritualis, nimirum præſentatio ad beneficium ſpirituale, per quam præſentatus fit proxime capax ad inſtitutionem beneficii: Ergo.

80. Nota, quod vendere jus illud, quod habent aliqui Patroni ad præſentandum duas, vel tres Moniales, quod vulgo dicitur: *Plazas de præſentazion*, ut abſque dote recipiantur, non eſt ſimonia, tam inſpecto jure Eccleſiaſtico, quam divino. Licet perperam facerent Patroni, ſi tale jus ob lucrum vile temporale venditioni ſubjicerent. Et horum ratio eſt, quia ex una parte nullibi prohibetur ejuſmodi venditio, nam jura, quæ ſupra adduximus, ſolum loquuntur de præſentatione ad beneficia, non vero de præſentatione ad habitum religioſum, & non debent de uno in aliud extendi. Ex alia parte hoc jus non eſt primo, & per ſe, ac principaliter inſtitutum reſpectu ſpiritualitatis, quæ eſt in habitus ſuſceptione, ſed ad ſupplendum illud temporale, quod propter ingreſſum poteſt peti titulo ſubſtentationis.

Punctum VII.

De Simonia ob venditionem Sepulturæ.

81. Inq. 1. Quid ſit ſepultura Eccleſiaſtica? R. Eſt: *Locus concavus in Eccleſiaſtico Cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquieſcit.* Per *ly* cœmeterio intelligitur Eccleſia, Cappellæ, clauſtra, & omnia alia loca conſecrata, aut benedicta, & ad ſepulturam fidelium ex deſignatione Epiſcopi deputata. Unde ſepultura Eccleſiaſtica locus eſt religioſus, ob idque gaudet immunitate Eccleſiæ.

82. Inq. 2. An ſint Simonia vendere ſepulturas vel jus, ut tali loco, aut parte Eccleſiæ nullus præter illum, qui emit, aut ejus ſucceſſores, ſepeliatur? R. quod ſi talis locus benedictus, aut conſecratus, & ſic ad ſepulturam deſtinatus ratione benedictionis venderetur, aut pluris venderetur, eſſet jure divino, & naturali Simonia: quia res ſpiritualis venalis redderetur. D. Thom. 1. 2. *q.* 10. *art.* 4. *ad* 3. At ſi ſepultura tali modo benedicta non ratione benedictionis, ſed ratione terræ, aut ſoli, in quo ſita eſt, venderetur; licet non eſſet ſimonia de jure divino, aut naturali, ſicuti calicem vendere ratione materiæ, ex qua factus eſt, tamen eſt de jure Eccleſiaſtico, & ſic malum, quia prohibitum *cap. Abolendæ de ſepultur. Cap. non ſatis. Cap. Audivimus de Simonia.*

83. Sed pro tali loco ſepulturæ poſſunt ſtipendia accipi, non ut pretium illius, ſed ut eleemoſyna ad ſuſtentationem Miniſtrorum Eccleſiæ, ſicut pro Miſſis recipitur, vel ad conſervationem fabricæ, & cultus divini: quia æquum eſt, quod defuncti, qui in templo inhabitant, ad ejus reparationem, & ornatum concurrant: vel quia expenſæ in ea factæ exiguntur, præſcindendo a ſpiritualitate. Etiam pro loco honoratioris ſepulturæ plus accipi poteſt, ut pro Cappella majori, meliori loco, commodiori, & digniori: quia ſolum venditur honor, ut pendet ex hominum æſtimatione, qui per accidens rei ſpirituali conjungitur. Etiam poteſt recipi pretium pro perpetuo jure ſepulchri, id eſt pro ea obligatione, ut nullus præter eum, vel ejus ſucceſſores in tali loco admittatur: quia tale jus quid temporale eſt, & per accidens conjunctum ſpirituali. Idem quod dictum eſt de ſepulturis, cum proportione dicendum eſt de cappellis, quæ ſolent ſæcularibus dari pro uſu ſepulturæ.

Caput III.

De actionibus pactis, aut conventionibus Simoniacis.

Dictum eſt de Simonia ſecundum materiam, quæ illam conſtituit, nimirum tam ex parte pretii temporalis, quam ex parte rei ſpiritualis ſimili pretio comparatæ, quæ ſunt quaſi partes, ex quibus contractus ſimoniacus coaleſcit; nunc agendum eſt de illis actionibus, quæ circa has materias exercitæ talem contractum conſtituunt: earum quippe notitia pro quotidiana praxi eſt multum neceſſaria.

Punctum I.

De Redemptione vexationis per pecuniam.

84. Inq. 1. An poſt adquiſitum jus in re, vel ad rem ſpiritualem, vexationem circa illud pecunia tollere, ſit peccatum? Pro reſolutione nota, quod *jus acquiſitum* eſt debitum ex juſtitia commutativa, quod alio nomine dicitur *jus in re*: & hoc accidit, quando res habetur de facto, & eſt appropriata habenti jus, licet interdum non poſſideatur: ut qui electus eſt ad beneficium, & habet jus ad collationem a Superiori legitimo, licet poſſeſſionem non habeat. *Jus acquirendum* eſt aliquando jus, debitum quidem, ſed ex juſtitia diſtributiva, aut ex vi alterius virtutis, & hoc dicitur *jus ad rem*: & poteſt eſſe, vel remotum, ut eſt illud, quod op-

poſitor dignus, aut magis dignus habet ad beneficium. Vel proximum, quod habet electus, aut præſentatus, nondum tamen confirmatus, aut inſtitutus.

85. R. ex D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 2. *ad* 5. *Poſtquam jus alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimenta removere*. Quod habetur *in cap. Dilectus* 1. *de Simonia*. *Cap. Quæſitum* 1. *q.* 3. Et ratio eſt, quia ſic redimens vexationem, pecuniam non tradit, neque tradere poteſt pro re ſpirituali, quam jam habet; ſed pro injuria, quam injuſte patitur, repellenda. Imo, nec talis aliquod peccatum committit, quia alterius injuſtæ actioni cooperetur, ſed rem bonam facit utendo jure ſuo, ut alius ab injuſta illa vexatione deſiſtat, & ſuum jus jam quæſitum conſervet indemne. Sicut de dante, & uſurario injuſte recipiente dictum eſt: & ſic in utroque caſu propter injuriam recipientis datur ipſi danti repetitio: ut docet Gloſſa *cap. Dilectus* 1. *de Simon.*

86. Sed advertendum, quod redemptio vexationis licita eſt, quando jus quæſitum eſt plenum, certum, & indubitatum, ſaltem apud peritos, & quando vexatio eſt injuſta, ſi enim jus dubium ſit, & circa illud quis vexetur, non licet vexationem pretio redimere, nec etiam quando jus eſt certum, ſed juſte ab alio vexatur. Unde quoties dubium ſit de valore electionis, præſentationis, aut inſtitutionis, & lis intentatur, non poteſt licite, & abſque Simonia redimi pretio hujuſmodi vexatio: tum quia jus non eſt certum, tum quia vexatio injuſta non eſt. Similiter ut hujuſmodi vexationis redemptio licita ſit, requiritur quod auferatur per aliquid temporale: quia illam tollere per dationem alicujus ſpiritualis, Simoniacum eſt; eo quod daretur aliquid ſpirituale pro temporali immediate, & per ſe, nempe pro redemptione vexationis.

87. Inq. 2. An ſit Simonia pecunia redimere vexationem injuſtam circa poſſeſſionem beneficii? R. negat. Si vexatio ſit circa *factum*; e contra vero ſi ſit circa *jus*. Quando jus certum, & inconcuſſum eſt, nihilque ſpirituale acquirendum ſupereſt, tunc poſſeſſio in ſolo facto conſiſtit: hoc autem eſt omnino temporale, pro quo pretium datur. Si vero jus ad poſſeſſionem in dubium verteretur, tunc Simoniacum eſſet pretio vexationem redimere: quia jam non per ſe ſola redimeretur poſſeſſio, ſed ut annexa juri, & ſic per ſe ipſum jus redimeretur, quod erat infirmum, ut firmum fieret, & ſtabile. Nota, quod poſſeſſio beneficii non eſt aliquid ſpirituale, ſed declaratio quædam forenſis: qua publicatur, hunc hominem habere beneficium, ſuppoſito titulo collationis, & jure ad percipiendos fructus ratione illius.

88. Inq. 3. An redimere vexationem ante jus acquiſitum in re ſpirituali ſit Simonia? R. affirm. Sic D. Thom. ubi ſupra his verbis: *Dicendum, quod antequam alicui acquiratur jus in Epiſcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda per electionem, vel proviſionem, ſeu collationem, Simoniacum eſſet adverſantium obſtacula pecunia redimere: ſic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam.*

89. Hæc reſolutio D. Thom. Intelligenda eſt, quando vexatio intentatur ab eo, qui obeſſe, & prodeſſe valet eligendo, vel confirmando: tunc pecunia redimere talem vexationem Simonia manifeſta eſt: quia tunc pecunia aperitur via ad beneficium obtinendum. E contrario quando vexatio provenit ab illis, qui obeſſe, ſed nullo modo prodeſſe queunt, tunc nulla eſt Simonia per pecuniam removere in juſta obſtacula calumniarum, ſeu accuſationum: quia iſti privati nullam partem in conferendo beneficio habent: ergo pecunia iſta non parat viam ad beneficia, ſed dumtaxat removet exteriora obſtacula injuſta. Nota tamen, quod ſi adultus in extremo vitæ nequeat baptizari, niſi ab eo, qui ſine pecunia non vult baptizare, potius debet mori ſine baptiſmo, quam dare pecuniam: quia poteſt ſalvari baptiſmo flaminis. At qui haberet curam infantis in eodem extremo conſtituti, & nequiret aliter baptizari, niſi dando pecuniam pro baptiſmo, poſſet licite illam dare ad redimendam injuſtam vexationem, & obſtaculum avaritiæ tollendum, cum aliter infans nequeat ſalvari. Vide D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 2. *ad* 1.

90. Inq. 4. An ſit Simonia tradere electoribus pecuniam, ut deſiſtant ab electione indigni, vel ut omiſſo digno, eligant digniorem? R. 1. Licitum eſt dare pecuniam electoribus, ut deſiſtant ab indigni electione, imo etiam ab electione digni, ſi ſint alii digniores: & ratio eſt, quia Eccleſia jus habet acquiſitum, ut non eligatur indignus ad beneficium, imo nec dignus in conſpectu dignioris; aliter vexationem injuſtam patitur circa ſuum acquiſitum jus: ergo licitum erit eam pecunia redimere. Maxime quia in hoc caſu oblatio pecuniæ nihil aliud eſt, quam electores avocare a peccato illo graviſſimo, quod parati ſunt committere, quodque muneribus removere minime eſt illicitum.

91. R. 2. Non eſſe Simoniam dare pecuniam, ut poſitive eligatur dignus, vel dignior in communi, non determinando aliquam perſonam: & ratio eſt, quia hoc idem eſt, ac ſi daretur pecunia ut non eligatur indignus, cum inter dignum, & indignum non detur medium; ſed iſtud eſt licitum, & abſque Simonia: ergo & illud. Si vero offeratur pecunia pro electione Petri ver. gr. qui ſolus eſt dignus, vel dignior, tunc proculdubio Simonia committeretur: quia eſſet parare viam per pecuniam ad beneficium, ad quod non habebat jus acquiſitum. Dicta in his duobus numeris

meris vix practicari poſſunt abſque ſcandalo, & Simonia. Ordinarie etiam illicitum eſt ad talem electionem modo dicto cooperari: quia tunc electores Simoniam committunt, & ſic collatio, vel electio beneficii erit nulla, utpote Simoniace facta, excepta electione Pontificis, quæ licet injuſte fiat, Simoniace quidem fit; factum tamen tenet ad Schiſmatum occaſiones amovendas.

PUNCTUM II.

De permutatione rerum Spiritualium.

92. Inq. 1. An ſit Simonia permutare res ſpirituales pro aliis ſpiritualibus? R. negat. Exceptis beneficiis, quia per talem pactionem non fit injuria rei Spirituali cum pro ſuo ſimili, vel æquivalenti permutetur: & alias nullo jure eſt prohibitum. Quare licitum eſt, te hac hebdomada celebrare quatuor Miſſas, ut totidem alio tempore pro te Petrus celebret; tot preces fundere eo pacto, ut alter preces alias recitet; te hanc reliquiam tradere ea conventione, ut alia tibi tradatur. Oportet vero in his pactionibus proportionem ſervare, ut pure ſpiritualia cum pure ſpiritualibus commutentur; ſi habent temporale aliquod annexum, in utroque ſit ejuſdem ordinis, nimirum vel antecedenter in utroque, vel in utroque conſequenter, & non miſceatur compenſatio temporalis pro ſpirituali, vel e contra.

93. Inq. 2. An beneficia permutari valeant, abſque Simonia? R. Quod in beneficiis Eccleſiaſticis, & in his, quæ ad ea ſpectant, quæcumque commutatio, abſque authoritate ſuperioris facta, quamvis de jure naturali, & divino non ſit Simonia, eſt tamen Simonia jure Eccleſiaſtico: quia *omnis pactio in Beneficialibus Simoniaca eſt*. Ut conſtat *ex cap. Quæſitum. Cap. Cum olim de rer. permut.* & aliis. Hæ prohibitiones factæ ſunt ad evitandam Simoniæ ſpeciem: quia licet tituli beneficiorum ſint ſpirituales, annexi illis ſunt reditus temporales, qui avaritiam, & cupiditatem hominum magnopere accendunt. Nomine beneficiorum intelliguntur omnia ſpiritualia, quæ habent temporalia annexa conſequenter, etiam ſi proprie, & in rigore beneficia non ſint, ut vicaria amobilis, capellania non collativa. Et idem eſt de omnibus actionibus pertinentibus ad proviſiones beneficiorum, quæ ex poteſtate, vel jure aliquo ſpirituali procedant, ut de inſtitutione, præſentatione, electione, aut confirmatione.

94. Inq. 3. Quis debeat eſſe ſuperior cujus authoritate licite fieri valeant hæ beneficiorum permutationes? R. Illius Prælati authoritatem requiri, cujus eſt beneficia illa conferre: & ideo *in extravag. Dudum* Benedicti II. difinitum eſt, non poſſe Eiſcopum id facere in beneficiis ad Pontificem pertinentibus. Regulariter autem ſufficit authoritas Epiſcopi ad tales commutationes faciendas pro ſua Diœceſi. *Cap. Quæſitum*. Et nomine *Epiſcopi* intelliguntur Abbates eamdem Epiſcopalem juriſdictionem exercentes: quia ſicut hi poſſunt dare ſimilia beneficia, ſic ad eorum tranſmutationem authoritatem conferre. Idem poteſt facere Capitulum ſede vacante: quia tunc juriſdictione quaſi Epiſcopali fungitur. Si autem beneficia ſint in diverſis Diœceſibus, utrinſque Epiſcopi conſenſus requiritur, & etiam Patronorum: quia jura non excludunt eorum conſenſum, nec eſt præſumendum eorum juribus voluiſſe derogare, niſi exprimant. Ut hæ permutationes licite fiant uterque beneficiatus habere debet jus certum inconcuſſum, acquiſitum in re, ſeu in beneficiis permutandis; alias permutatio Simoniaca, & nulla exiſteret. Permutatores beneficiorum poſſunt ſimul honeſtas conditiones inire mutuo, & eas proponere legittimo ſuperiori.

95. Inq. 4. An quando permutatio ſine culpa permutantis non tenuit, vel quia alter non habebat jus ad beneficium, vel ante permutationem mortus eſt, poſſit alter propria authoritate redire ad ſuum beneficium, quod cauſa permutationis reſignaverat? R. neg. Sed indigere nova collatione ſuperioris, alias eſſet intruſus: quia renuncians ex cauſa permutationis perdit titulum, & poſſeſſionem, & per talem reſignationem vacavit beneficium. Niſi reſignatio fiat in manibus Pontificis.

96. Inq. 5. An authoritate Epiſcopi poſſit beneficium Eccleſiaſticum penſione permutari? R. 1. Quod ſi penſio ſit mere temporalis, nequit, etiam authoritate Pontificis, ſine Simonia contra jus Divinum, pro beneficio permutari: quia in hoc caſu beneficium eccleſiaſticum, quod eſt omnino ſpirituale permutaretur cum re temporali, quod juri Divino adverſatur. R. 2. Quando penſio ſpiritualis eſt, poteſt fieri permutatio authoritate Pontificis, non Epiſcopi: quia ſolus Pontifex poteſt penſionem ſuper beneficiis imponere, & authoritate ſua commutationem penſionis pro penſione firmare: ergo ſolius authoritatis Pontificiæ eſt approbare permutationem beneficii pro penſione ſpirituali. R. 3. Si penſio fuerit in titulum beneficii erecta, ut præſtimonia, aut beneficia ſimplicia; Tunc authoritate Epiſcopi poteſt fieri talis permutatio, quia eadem ratio eſt ac de beneficiis.

97. Inq. 6. An quando beneficia ſunt inæqualia poſſint commutari adjecta pecunia, vel alterius rei temporalis compenſatione? R. Quod ſive beneficia ſint inæqualia in gradu, dignitate, & juriſdictione, ſive in fructibus, nullo modo, nullave authoritate valet pecunia compenſari talis

talis exceſſus, abſque Simonia jure Divino, quia tunc venderetur titulus beneficii, qui eſt ſpiritualis pro re temporali, quod juri Divino adverſatur.

98. Inq. 7. Quot requirantur conditiones pro licita Beneficiorum commutatione? R. Quinque conditiones eſſe neceſſarias, ut ejuſmodi permutationes beneficiorum licite, & ſine Simonia fiant. 1. Ut commutatio fiat authotitate ſuperioris, nimirum Epiſcopi in commutandis beneficiis; & Pontificis in commutandis penſionibus. 2. Quod beneficium commutandum ſit pleno jure quæſitum cum jure in re. 3. Ut nulla pactio privatim inter partes fiat, niſi in ordine ad conſenſum ſuperioris. 4. Ut nulla penſio, onuſve imponatur, aut eaactio fiat, aut compenſatio exceſſus fructuum pro aliquo pretio æſtimabili ſine authoritate Pontificis. 5. Quod fiat ex juſta cauſa utili, vel neceſſaria Eccleſiæ.

P U N C T U M III.

De Tranſactione ſuper beneficio.

99. Inq. 1. An tranſactio, ſeu pactio onerofa ad componendam litem in beneficiis habeat rationem Simoniæ? Pro reſolutione notandum eſt. 1. Quod cum tranſactio ſit ſpecies, quædam tranſmutationis ad eam reducitur, unde ſicut permutatio beneficiorum fieri non valet authoritate partium, abſque periculo Simoniæ, ſic nec tranſactio.

100. Supponendum eſt 2. Quod tranſactio eſt: *pactio non gratuita de re dubia, & lite incerta ad litem dirimendam*. Dicitur *pactio non gratuita*: ut diſtincta a compoſitione amicabili, & donatione, quæ fieri valent abſque penſione, & diviſione, omninoque gratis. Et hæc compoſitio amicabilis licita eſt authoritate etiam propria facta, abſque ulla diviſione juris, vel rei, ſuper quam eſt litigium, & abſque ulla compenſatione: quia in tali caſu liberaliter una pars cedit juri ſuo: vel uterque arbitrio prudentum committit, quod laudabile eſt.

101. Reſp. 1. Tranſactionem eſſe Simoniacam dum remittitur, vel retinetur jus ſpirituale pro temporali emolumento: & ratio eſt, quia talis tranſactio eſt quodam genus permutationis ad terminandam litem; ſed rem temporalem pro ſpirituali commutare, vel e contra, eſt manifeſta Simonia: ergo.

102. R. 2. In materia beneficiorum tranſactio propria authoritate facta Simoniaca eſt ex jure poſitivo, etiam ſi in ea ſpirituale pro ſpirituali tranſigatur: nam jus Canonicum intuitu religionis ob periculum Simoniæ hujuſmodi tranſactiones privata authoritate fieri vetuit *cap. Conſtitutus* de relig. domib. *cap. Super eo* de tranſact. Poteſt tamen talis tranſactio licite fieri authoritate Epiſcopi: conſtat ex *cap. Statuimus de tranſact.* Tum, quia talis tranſactio ut in plurimum æquivalet permutationi, quæ fieri poteſt authoritate Epiſcopi ea juſta cauſa: unde cum cauſa tranſactionis ſit bonum pacis, quod ſatis promovetur per ceſſationem litis, quodque valde honeſtum, & neceſſarium Reipublicæ eſt, hinc eſt ſufficere ut talis tranſactio licite, & valide authoritate Epiſcopi fiat.

103. Inq. 2. An poſſit Epiſcopus litem componere taliter inter partes tranſigendo, quod altera, quæ cedit beneficio, aut rei ſuper quam litigatur, onus aliquod, vel penſionem temporalem ab alio recipiat? Reſp. neg. Et ratio eſt: quia in hoc caſu permutaretur res ſpiritualis pro temporali, atque adeo Simonia eſſet jure naturali, & Divino prohibita. Conſtat etiam ea Alexandro III. *Cap. Super eo* extr. de Tranſact. Ubi hæc decernit: *Super eo, quod quæſiviſti, utrum ab Eccleſiaſtico beneficio in litigium deducto, poſſit fieri tranſactio, tale damus reſponſum: quod tranſigi ſuper re Sacra, & litigioſa non poteſt. Etenim res Sacræ, ut poſſideantur aliquo dato, vel retento, ſive promiſſo, ſpeciem credimus habere Simoniæ*. Idem conſtat in *Cap. Conſtitut.*

104. Inq. 3. An litigantes poſſint Judicem arbitrum de communi conſenſu eligere, etiam ſi ille arbiter non ſit Prælatus, nec Judex cauſæ, ſed alius tertius, & illius judicio ſtare? R. Ob bonum pacis, & litis terminationem, quod magni ſemper ab Eccleſia æſtimatur, poſſe id licite fieri, dummodo arbiter ſit Clericus, quia eum agatur de cauſa Eccleſiaſtica, æquum eſt ab Eccleſiaſticis componi, & hujuſmodi arbiter ſecundum ſuum prudens judicium poteſt adjudicare abſolute beneficium ei, quem probabilius jus habere judicaverit libere, & abſque ullo onere impoſito: vel imponendo onus temporale, nimirum penſionem aliquam temporalem beneficiario, non beneficio; (non vero ſpiritualem, aut perpetuam, quia hoc pertinet ad Prælatos) vel aliquam ſummam ſolvendam ei, qui cedit ob bonum pacis, ob expenſas factas, vel ad illius ſubſtentationem. Conſtat hoc ex cap. *Non ſine multa de arbitriis*.

105. Verum licet hæc doctrina communior ſit; tamen in praxi conſulendum eſt, ut litigantes curent authoritate Superioris litem dirimere, quia omnis pactio in Beneficialibus ſine Superioris authoritate ſimoniaca eſt; vel ſaltem Simoniæ ſpeciem redolet. Quamvis enim Sedes Apoſtolica penſionem ab arbitro impoſitam pro pace, & quiete Eccleſiæ toleret; non vero abſolute approbat; ſed potius ſuſpectam cenſet. *Cap. Niſi eſſent. Extr. de Præbendis*.

106. Extra materiam vero beneficiorum ſi fiat tranſactio circa rem ſpiritualem per largi-

tio-

tionem alterius rei ſpiritualis proportionatæ, non eſt ſimonia, etiam ſi propria authoritate fiat, ut diximus de permutatione harum rerum. Unde ſi lis moveatur de reliquiis, cujus ſint? poterunt litigantes paciſci, ut dividantur, ſi fieri poteſt, aut pro reliquia, de qua contenditur, altera detur. Similiter ſi litigium ſit de jure præſentandi, poſſunt tranſigere, ut alternatim præſentent. Si circa jus decimarum, ut quælibet pars partem fructum recipiat, & ſic de aliis: quia eſt datio ſpiritualis pro ſpirituali, annexi pro annexo cum proportione in commutationibus requiſita.

PUNCTUM IV.

De Renuntiatione Beneficiorum.

107. Inq. 1. Qualiter renuntiari abſque ſimonia beneficium poſſit? R. Renunciatio eſt: *voluntaria abdicatio, qua quis beneficium, quod pacifice poſſidet, in Prælati ſui manibus dimittit*. Unde niſi in manibus Prælati fiat, nulla, & invalida eſt renuntiatio; ſi vero beneficium non ſit pacifice acquiſitum, ſed litigioſum, non requitur authoritas Prælati, ut renuntietur valide, ſed quilibet juri ſuo, quod ſub lite habet, libere renuntiare poteſt. Quatuor modis renuntiatio fieri valet in manibus Prælati. 1. Abſolute, & ſine ulla conditione. 2. In favorem talis perſonæ. 3. In favorem talis perſonæ, & cum reſervatione penſionis. 4. Abſque deſignatione perſonæ, & cum reſervatione penſionis.

108. Quibus ſic ſuppoſitis, dicimus, quod renunciatio primo modo licite fieri poteſt in manus Epiſcopi: vel Pontificis, ſi fuerit Epiſcopatus, etiam si nondum ſit conſecratus: quia neque de ſe eſt malum, nec ullo jure prohibitum, & sic praxi laudabili habetur. Reſignatio vero tribus modis ſequentibus fieri nequit abſque facultate Summi Pontificis, qui in bonum, & commodum Eccleſiæ diſpenſare valet, cum nulli juri divino adverſetur, quamquam probare, vel refutare poteſt. Quod non poſſit fieri renuntiatio 2. modo, ſcilicet in favorem talis perſonæ nisi authoritatæ Pontificis conſtat ex conſuetudine, & ſtylo curiæ damnantis has renuntiationes, ut vetitas jure poſitivo. Quod in 3. & 4. modo ſint illicitæ, & invalidæ ejuſmodi renuntiationes nisi authoritate Papæ, conſtat ex Conſtit. S. Pii V. *Intollerabilis*, in qua ademit Epiſcopis, & Prælatis inferioribus poteſtatem imponendi ejuſmodi penſiones: quæ facultas eſt Summo Pontifici reſervata.

109. Inquires 2. An reſignatio facta in manu Epiſcopi in favorem tertii contineat ſimoniam? R. 1. quod intercedente pacto inter Epiſcopum, & reſignantem de admiſſione reſignationis, & proviſione beneficii in perſonam deſignatam, proculdubio erit ſimonia: quia hujuſmodi pacta prohibentur a jure ob motivum religionis. R. 2. Si nullum pactum intercedat, non eſt ſimonia: quia nullus ibi reperitur contractus oneroſus, nec onus imponitur Epiſcopo, cum poſſit illam renuntiationem abjicere, vel acceptare. Erit tamen illud peccatum ex parte reſignantis genus quoddam injuſtitiæ in materia religionis, quatenus ac ſi eſſet verus dominus beneficiorum vult uſurpare poteſtatem ſibi per jura prohibitam: & etiam quoddam ſacrilegium, quatenus irreverenter tractat res ſacras volens eas diſtribuere contra jura. Et ob id poterit Epiſcopus, eum tali beneficio privare, & alteri conferre, ut tradit Innocentius in Cap. *Quod in dubiis*.

110. R. 3. Quod ſi reſignans non apponat rigoroſam conditionem, ſed ſolum exprimat Prælato ſuum deſiderium, ut ſervandum in proviſione beneficii, & hoc verbis manifeſtetur, nempe ut determinatæ perſonæ beneficium conferatur, non poteſt hoc licite fieri: quia S. Pius V. in motu proprio *Quanta Eccleſia Dei* prohibet Epiſcopis, Electoribus, & Præſentatoribus ne conferant beneficia reſignata illis, qui verbo, aut nutu fuerint a reſignatoribus indicati, nec conſanguineis, affinibus, familiaribusve reſignatoris. Unde optime Epiſcopus ſe geret in hoc, & ſimilibus caſibus, etiam ubi rigoroſa intercedit conditio, acceptando abſolute reſignationem beneficii, & illud digniori conferendo. Sæpe ejuſmodi reſignationes ſunt turpes nundinationes, quas Pius V. ibi ab Eccleſia Dei relegari ſatagit.

111. Ex dictis ſequitur 1. Renunciationes reciprocas, quibus tu v. g. renuncias in favorem amici Petri, ut is tibi renuntiet, eſſe Simoniacas: quia ibi pactum intercedit, reſignatioque in favorem tertii, quæ Epiſcopis eſt omnino prohibita. Sequitur 2. Renuntiationem triangularem: ver. gr. renuntias tuum beneficium Petro, Petrus Paulo, ut tandem Paulus ſuum tibi reſignet, eſſe Simoniacam, propter eamdem rationem. Etiam ſunt Simoniaci, qui a reſignatariis exigunt, aut fidei juſſorem ſæcularem, aut hipotecam, aut anticipatam ſolutionem; ejuſmodi enim pacta manifeſte Simoniaca ſunt: quia obligant alium ad id, quod de jure non ineſt, eique onus pretio æſtimabile imponunt.

PUN-

PUNCTUM V.

De Simonia Confidentiali Beneficiorum.

112. An reſignatio Beneficiorum Confidentialis ſit Simoniaca? Pro reſolutione ſupponendum eſt. 1. Quod reſignatio confidentialis beneficii illa dicitur, quæ fit in manibus Prælati legitimi cum fiducia, quod ille in cujus gratiam renuntiatur beneficium, ſibi, vel alteri reſignabit idem beneficium, vel aliud, vel penſionem, aut quid aliud ſolvet. Idem eſt ſi Patronus præſentet Clericum ad beneficium cum fiducia, quod aut ſibi, aut ſuis idem beneficium reſignabit, vel aliquid ſit donaturus.

113. Supponendum eſt 2. Duobus modis poſſe collationem, aut reſignationem beneficii in confidentia fieri. Primo ſi per talem confidentiam ex pacto tacito, vel explicito novum aliquod debitum legale velit ſuperaddere, ita ut reſignatarius, vel reſignanti, vel aliis teneatur ex debito rigoroſo beneficium renunciare, aut partem fructuum perſolvere. Secundo modo quando reſignans abſque aliquo pacto, vel obligatione civili, ſed cum ſola ſpe, & confidentia gratitudinis reſignat beneficium in favorem illius, de quo ſperat, quod ex ſola gratitutine, & ex ſua voluntate, vel ſibi, vel cui voluerit, opportuno tempore reſignabit; aut quod ex tali gratitudine, vel ſibi, vel ſuis ex fructibus beneficiis ſubveniet: non intendendo novam aliquam obligationem imponere, ſed eam, quæ ad beneficium collatum ſequitur naturaliter, & quæ ſolum eſt antidoralis ad urbanam, & gratam correſpondentiam inducens. His præmiſſis.

114. Reſp. 1. Quod reſignatio fiduciaria cum pacto expreſſo, vel tacito eſt Simoniaca jure naturali, Divino, & humano vetita: quia illa civilis obligatio eſt pretio æſtimabilis, ac proinde pro ea renunciare beneficium, eſt dare ſpirituale pro temporali, quod eſt Simoniacum, & pluribus juribus prohibitum, præcipue ex Pio IV. Conſtitutione *Romanum Pontificem*. Et ex Pio V. conſtitutione *Intolerabilis*. Quibus has fiduciarias reſignationes nullas, & irritas declararunt. Præfatæ conſtitutiones reſpiciunt perſonas reſignantes, reſignatarias, electores, collatores, præſentatores beneficiorum iſtorum hoc modo vacantium. Actiones autem, quæ in his conſtitutionibus prohibentur, & reſignationes, aut collationes *ex confidentia* dicuntur, ſunt Reſignationes cum *acceſſu*, *regreſſu*, vel *ingreſſu* ad beneficium, & quæcumque receptiones beneficii, vel reſignationes illius cum ſpe recipiendi fructus, vel partem, vel aliam penſionem.

115. Per *acceſſum*, *regreſſum*, vel *ingreſſum*, quæ his conſtitutionibus damnantur, & damnata erant a Tridentino *Seſſ.* 25. *cap.* 7. Intelligimus eſſe quaſdam expectativas, ſeu confidentias, quibus ſignificatur reſignantem non omnino, & abſolute beneficium dimittere, ſed velle ſibi retinere aliquod jus, ut aliquando poſſit repetere, & accipiens teneatur reddere. Petrus ob ætatem, vel aliam cauſam eſt impeditus, confertur beneficium Paulo ſub confidentia, quod dimittet illud, quando Petrus fuerit capax, & vocatur *Acceſſus*. Cedit beneficium alteri ſervato jure regrediendi ad illud, ſi penſionem non ſolverit, vel ſi moriatur eſt *Regreſſus*. Confertur tibi beneficium, & ante poſſeſſionem alteri reſignas, ſervato tibi jure in illud ingrediendi, ſi alter moriatur, fiat Epiſcopus, vel religioſus dicitur *Ingreſſus*. Ita ergo ſunt omnes actiones conditionales, quæ ut Simoniacæ in dictis conſtitutionibus prohibentur.

116. Reſp. 2. Quod ſi reſignatio fiduciaria fiat ſecundo modo, abſque ullo pacto, & obligatione, licet periculoſa ſit, & ut plurimum in praxi Simoniaca, abſolute tamen, & ſpeculative fieri poteſt abſque Simonia. Quoad primam partem probatur: quia licet reſignans ex ſola gratitudine poſſit commodum aliquod temporale ſperare ab eo in cujus favorem beneficium reſignavit, creditu tamen difficile eſt, ut reſignatarius ex ſola liberalitate fructus beneficii, vel partem ſolvat: qua ratione periculoſa omnino eſt ejuſmodi reſignatio. Quoad ſecundam partem probatur: quia hæc reſignatio, abſque ullo pacto eſt omnino voluntaria, & abſoluta: ergo non eſt Simoniaca. Præterea, ſperare exercitium virtutis, gratitudinis, & amicitiæ abſolute laudabile eſt, nec prohibitioni ſubjacet: quando autem hæc ſincera ſpes reipſa detur, pendet ex confeſſione reſignantium. Si autem intentio conferentis, vel reſignantis beneficium eſſet corrupta, quia nimirum ex obligatione civili alterum obligare intenderet, & hæc intentio ſolum manſit in mente, erit Simonia confidentialis, mentalis tamen, & ſic nullis Simoniæ pœnis ſubjecta.

117. Inq. 2. An in præfatis conſtitutionibus prohibeantut non ſolum reſignationes fiduciariæ beneficiorum, ſed etiam reſignationes fiduciariæ in penſionibus, & permutationibus beneficiorum? R. affirm. Et ratio eſt, quod in dictis Decretis prohibetur omne genus Contractus confidentialis, quapropter ad omnem Simoniam fiduciariam ſe extendunt.

118. Inq. 3. Quas pœnas incurrunt, qui Simoniam Confidentialem committunt? R. Quod præter communes pœnas omnibus Simoniacis aſſignatas: pro hac confidentiali ſpeciales aſſignan-

gnantur a Pio IV. & S. Pio V. in ſupradictis bullis. 1. Ut Cardinales, Epiſcopi, & alii Prælati, qui hanc Simoniam fiduciariam committunt, ſint interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi ingrediantur, fiunt irregulares. 2. Quod inferiores hac Simonia inquinati, ſunt ipſo facto excommunicari excommunicatione Summo Pontifici reſervata. 3. Quod collatio, & reſignatio beneficii taliter facta eſt nulla, & ſic tenetur illud reſignare, qui ſic accepit, & omnes fructus talis beneficii reſtituere. Tribus his pœnis ante Judicis ſententiam ſubjacent ejuſmodi Simoniaci, & hoc etiam ſi non ſit completa Simonia, dummodo acceperit beneficium in confidentiam, licet alter non impleverit, quod promiſit. Hoc beneficium eſt reſervatum Sedi Apoſtolicæ, & ejus Cameræ conſignantur fructus illius jam recepti. 4. Pœna eſt privatio beneficiorum, quæ rite obtinebantur ante talem Simoniam, & fiunt ad illa inepti; ſed non incurritur hæc pœna, niſi poſt ſententiam.

PUNCTUM VI.

De Pœnis in iure aſſignatis contra Simoniacos.

119. Supponendum eſt 1. Pro Simonia pure mentali in quacumque materia nullam eſſe pœnam, nec aliquam obligationem dimittendi beneficium, *ſed per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori*: Ut dicitur in cap. *Mandato de Simonia*: quia ſicut Eccleſia de pure internis nequit judicare, ita neque illa punire, ut inquit D. Thomas 2. 2. *q.* 100. *art. 6. ad 6.* Quod tenet etiam ſi Simonia mentalis exeat in opus externum non manifeſtativum illius: ut dum familiaris inſervit Epiſcopo ex intentione ut propter obſequia, ab eo recipiat beneficia. Quia iſte ſolum, quoad Deum eſt Simoniacus, non quoad pœnam. Div. Thomas ibi.

120. Supponendum eſt 2. Nullas pœnas in jure latas ipſo facto incurrendas reperiri pro Simoniacis preter quam in tribus caſibus, nempe ob Simoniam commiſſam in ingreſſu Religionis in receptione ordinum, & in beneficiis. Eſt commune Doctorum, ſed ſunt pœnæ ferendæ aliquæ in jure aſſignatæ pro aliis Simoniacis, nempe infamiæ, reclusionis, depoſitionis ab officio, & beneficio, quod ab altari repellatur, ab Eccleſia eliminetur, & aliæ ſimiles, quæ diverſis juribus aſſignantur. Quibus ſuppoſitis.

121. Inq. 1. Quas pœnas incurrunt Simoniaci ob ingreſſu in Religionem? R. Quod dantes, vel recipientes aliquid pro ingreſſu Religionis, ipſo facto, ſingulares perſonæ excommunicantur excommunicatione Papæ reſervata. Extravagant. *cap.* 1. de Simonia. In eadem extravaganti imponitur pœna ſuſpenſionis Conventui, ſeu Capitulo, qui actu capitulari aliquid daret, aut reciperet pro ingreſſu. Similiter ſi aliquis ad profeſſionem fuerit Simoniace receptus, licet ejus profeſſio ſit valida, tam recipiens, quam receptus de Monaſterio expellendus eſt ſine ſpe reſtitutionis, & in loco arctioris regulæ ad perpetuam pœnitentiam detrudendus. Inſuper tales Simoniaci ſunt infames, quando talis Simonia eſt notoria, aut juridice declarata, & conſequenter ſunt irregulares irregularitate ex infamia orta.

122. Inq. 2. Quæ pœnæ impoſitæ ſunt recipientibus Simoniace Sacros ordines? R. Qui Simoniace aliquem ordinat, aut ad conferendum ordinem mediator eſt, eo ipſo eſt excommunicatus excommunicatione Papæ reſervata, quacumque fulgeat dignitate, etiam Cardinalitia. Extravag. 2. *Cum deteſtabile de Simonia*. Non extenditur ad Primam Tonſuram, cum verus ordo non ſit. Deinde Simoniacus ordinator ipſo jure a collatione quorumcumque ordinum, etiam primæ Tonſuræ, & executione omnium Pontificalium ſuſpenditur per Sixtum V. in Bulla *Sanctum*, & *Salutare*. Denique Interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, & punitur ſuſpenſione a regimine, & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, & perceptione omnium fructuum ſuorum beneficiorum, si interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem dictam a Pontificali munere violaverit.

123. Ordinati vero Simoniace ſunt ipſo facto excommunicati excommunicatione reſervata Pontifici. *Extravag. Deteſtabilem.* Ubi etiam ſuſpenditur ab executione omnium ordinum, etiam eorum, qui legitime ſuſcepti fuerunt. Quam ſuſpenſionem incurrit, qui facti inſcius, alterius ope ſimoniace ordinatus eſt. D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 3. *ad 6. Quia*, inquit, *nullus poteſt licite retinere, id quod contra voluntatem Domini acquiſivit. Dominus autem, cujus, Eccleſiarum Prælati ſunt diſpenſatores, & miniſtri ordinavit, ut ſpiritualia gratis darentur*. Ab his autem pœnis ſolus Pontifex diſpenſare valet, ut ſubdit *ad* 7. Idem D. Thomas. Qui ordines ſuſcipit ſub titulo patrimonii ficti, ſuſpenditur ab executione Subdiaconatus recepti, & interdicitur ad alios ordines provehendus. Cap. *Per tuas nobis*. Ex Trid *Seſſ.* 21. *de Reform. cap.* 2. Ex Pio V. Bulla *Romanus Pontifex*.

124. Inq. 3. Quas pœnas incurrunt conferentes, & obtinentes Simoniace beneficia? Reſp. Conferens, aut procurans Simoniace alteri beneficium, vel officium Eccleſiaſticum per electionem, poſtulationem, confirmationem, nominationem ſive publice, ſive ſecreto ipſo facto excommunicationi ſubjacet Pontifici reſervatæ; & idem eſt de recipiente, mediatoribus, parentibus,

tibus, amicis, & omnibus, illis, qui adjuvant, & procurant, ut beneficium Simoniace detur. *Extrav. deteſtabile*. Deinde irritantur, & annullantur omnes proviſiones, & collationes taliter factæ, ut nullum jus per eas acquiratur. Unde recipiens Simoniace beneficium fructus ſuos non facit, ſed eos tenetur reſtituere, & beneficium ſtatim dimittere ante omnem judicis ſententiam. Etiamſi Simonia, inſcio beneficiario, commiſſa a parentibus, aliiſve amicis fuerint, ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *ad.* 3.

125. Has pœnas incurrit, qui Simoniace recipit beneficium, etiam ſi Simonia non ab ipſo, ſed ab alio tertio commiſſa ſit, ipſo tamen ſciente, & non contradicente. Cap. *Nobis fuit.* 27. Ubi additur, quod ſi ſciens contradicat, valida eſt collatio beneficii in eo facta. Si tamen eo ignorante, & non contradicente, quia nullam habuit ſuſpicionem Simoniæ, ab alio tertio committatur, præter excommunicationem, ceteris pœnis ſubjacet, quamvis fructus, quos bona fide conſumpſit, reſtituere non tenetur. D. Th. *q.* 100. *ar* 6. *ad* 3. Si vero is, qui inſcienter beneficium Simoniace recepit, triennali poſſeſſione bona fide illud tenuit, non poteſt eodem privari: quia bona fide, & colorato titulo poſſedit. Ei vero, qui mala fide poſſedit, non ſuffragatur triennalis poſſeſſio.

PUNCUTM VII.

Alia dubia de eadem materia.

126. Inq. 1. An Simonia in beneficiis non ſolum ipſo facto privet illo, quod Simoniace obtentum eſt, ſed etiam aliis omnibus antea rite obtentis? R. Ante ſententiam Judicis condemnatoriam nec beneficiis antea rite obtentis, nec fructibus illorum ipſo jure privari: quia nullum jus datur hanc pœnam expreſſe ipſo facto deſignans. Poteſt tamen Judex etiam illa adimere Simoniaco pro criminis gravitate. Excipitur tamen Simonia fiduciaria, inqua poſt ſententiam declarativam criminis, privatur Simoniacus omnibus beneficiis antea obtentis. Et etiam Simonia commiſſa ab examinatoribus beneficiorum in Synodo conſtitutis, ſeu electis, qui ſi aliquid occaſione examinis recipiant, privantur ipſo facto beneficiis antea rite obtentis, & tenentur illa dimittere etiam ante Judicis ſententiam, ut expreſſe habetur in Trid. *Seſſ.* 24. *c.* 18. *de Reform.* Tandem, qui beneficia per Simoniam aſſequuntur, inhabiles remanent ipſo facto ad alia beneficia obtinenda ante Judicis ſententiam. Ut S. Pius V. expreſſe declaravit in ſua conſtitutione *Cum primum*.

127. Inq. 2. An acquiſita per Simoniam reſtitui debeant? R. 1. Omnia beneficia Simoniace accepta, & eorumdem fructus reſtituendos eſſe ante Judicis ſententiam, conſtat ex dictis. R. 2. Simoniaci in receptione ordinis, beneficii, & Religionis, Simonia reali, tenentur ad reſtitutionem ante ſententiam Judicis. Habetur expreſſe *In cap de hoc. de Simonia*. R. 3. Pecuniam Simoniace acceptam ob venditionem aliarum rerum ſpiritualium reſtituendam eſſe, & in eleemoſynas erogandam. Sic D. Th. 2. 2. *q.* 32. *a.* 7. R. 4. Pretium Simoniace acceptum in collatione beneficii, ordinis, & ingreſſu religionis, debere reſtitui Eccleſiæ, in qua eſt beneficium, vel cui injuria propter Simoniam irrogata eſt. Sic D. Th. 2. 2. *q.* 100. *ar.* 6. *ad* 4. Idem dicendum de fructibus beneficii Simoniace obtenti. *Cap. De hoc*. Cap. *Audivimus de Simonia*.

128. Inq. 3. Quis poſſit in ſupradictis pœnis diſpenſare? R. Suſpenſio ordinis Simoniace recepti ſolum a pontifice diſpenſari valet: quia illi reſervatur *Cap. penult. de Simonia*. Idem dicendum de ſuſpenſione aliorum ordinum, quos jam legitime receperat, ſi ſcienter Simonia commiſſa eſt, ſi vero ignoranter, diſpenſari ab Epiſcopo valet, ſive publicum ſit delictum, ſive occultum. *Ex cap. Tuæ*. Idem tene de ſuſpenſione incurſa ab ordinantibus Simoniace, vel mediatoribus, & de illa, quam incurrit Conventus, vel capitulum propter Simoniacam receptionem Religioſi, quod omnes modo dicto Pontifici ſunt reſervatæ.

129. Ab excommunicatione item incurſa ob Simoniam in ordine, beneficio, aut Religione ſolus Pontifex abſolvere poteſt, quia illi eſt reſervata. Per Bullam Cruciatam abſolvere valet ſemel in vita, & ſemel in morte quilibet confeſſor, ſicut ab aliis Cenſuris reſervatis. Imo ab omnibus his cenſuris, ſi publicæ non ſint, nec ad forum contentioſum deductæ poteſt Epiſcopus abſolvere juxta Trid. *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reformat.*

130. Inhabilitas ad obtinendum beneficium Simoniace acceptum ſolum poteſt a Pontifice tolli, niſi tribus conditionibus concurrentibus. 1. Quod Simonia beneficiario ignorante, & ratum non habente ſit commiſſa. 2. Quod beneficium ſit ſimplex, non dignitas, aut Curatus. 3. Quod cognita Simonia ſponte beneficium renunciet: his adſtantibus circumſtantiis ab Epiſcopo valet ejuſmodi inhabilitas auferri. *Ex c. pen. de Electionib.* Similiter inhabilitas ad alia beneficia, quia nullibi reſervatur. Niſi Simoniacus ſententiam expectet: quia damnatus de crimine Simoniæ, eſt infamis infamia juris, & ideo irregularis, & non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum irregulari ex infamia juris, niſi in caſibus in jure expreſſis: ut notatur in *Cap. In te de ſent. & re judicata*.

TRA-

TRACTATUS TRIGESIMUS QUARTUS

De Matrimonio.

Accedimus ad ultimum novæ legis Sacramentum; licet enim Matrimonium abſolute conſideratum omnia Sacramenta etiam veteris legis præcedat tempore, ut pote inter Adam & Evam celebratum in ſtatu innocentiæ; tamen omnibus cedit excellentia, & dignitate, Ideoque poſt cetera de illo nobis agendum eſt in præſenti, ductu D. Thom. in ſupplem. a q. 111.

CAPUT I.

De Sponſalibus.

Cum ſponſalia ſint quaſi præambula Matrimonii, illorum naturam, ac effectus, ſeu obligationes opportet ante ipſum prælibare.

Punctum I.

Nomen, eſſentia, & effectus Sponſalium.

1. Inq. 1. Quot modis accipi poſſint ſponſalia? R. poſſe accipi quinque modis 1. Pro muneribus ſeu arris, quæ ſponſus ad ſponſam, vel invicem uterque mittit, & tradit. 2. Pro dote a ſponſæ genitoribus, vel ab aliis ſponſo data. 3. Pro donis futuri conjugii ab aliquibus utrique ſponſo collatis. 4. Pro Matrimonio de præſenti non conſumato: qua ratione Beatiſſ. Virgo pulchre dicitur ſponſa Sanctiſſimi Ioſeph. 5. Propriiſſime pro ſponſione futuri Matrimonii, ſumpta ethimologia a verbo *ſpondeo* quod promittere ſignificat.

2. Inq. 2. Quid ſint ſponſalia? R. ſunt: *Mutua, libera, ac deliberata promiſſio futuri Matrimonii aliquo ſigno ſenſibili expreſſa inter perſonas jure habiles.* Dicitur *promiſſio*, quia ſimplex intentio, deſiderium, aut propoſitum, etiam exterius expreſſum non ſufficit. *Mutua* quæ a juriſtis dicitur *repromiſſio*. Si enim unus promittat, altero non repromittente, non adſunt ſponſalia. *Libera*, quia ſponſalia metu gravi contracta nulla ſunt. *Deliberata*, quia requiritur plena deliberatio ſicut ad alios contractus celebrandos. *Futuri Matrimonii*, per quod ſponſalia ab actuali Matrimonio ſecernuntur. *Aliquo ſigno ſenſibili expreſſa*; eſt enim contractus humanus, qui per actus interiores nequit perfici. Unde eſto promittens per lumen interius agnoſceret alterius repromiſſionem mere internam, non adeſſent ſponſalia in ratione contractus humani, nec ut talia inducerent obligationem. Denique additur: *inter perſonas jure habiles*; alias nequeunt valida eſſe ſponſalia.

3. Inq. 3. An ſi ſponſus, vel ſponſa, rem habeat cum alia perſona, ſit copula adulterina? R. neg. quia adulterium ſolum adeſt quando violatur alienum thorum, quod non verificatur de ſponſis. Unde filii ex tali copula habiti, ſunt quidem ilegittimi, & naturales, non vero adulterini, & ſpurii. Solum quippe ſunt ſpurii filii generati ab habentibus impedimentum dirimens Matrimonii. Debet tamen explicari in Confeſſione circumſtantia ſponſalium, quia addit ex parte utriuſque ſponſi injuriam, aut injuſtitiam alteri irrogatam. Uterque enim per ſponſalia adquirit jus ad rem, vel ad corpus alterius; quod jus violatur illud alteri tradendo.

4. Objic. Habens votum Religionis tenetur eam ingredi; & tamen ſi antea contra paupertatem, aut caſtitatem delinquat, non irrogat illi injuriam: erg. licet ſponſi teneantur ad Matrimonium; tamen per copulam, cum aliis ante illud habitam, nullam invicem injuriam ſibi irrogant. R. neg. conſeq. quia votum non fit religioni, ſed Deo; promiſſio vero ſponſalitia fit alteri cum ipſius repromiſſione, per quam uterque adquirit jus ad rem, vel ad corpus. Unde illud alteri tradens injuriam facit innocenti frangens fidem ſponſalium. Idem eſt dicendum, ſi ambo delinquant aliis ſe commiſcendo; eſto in ſponſa ſit major injuria, quia quælibet fornicatio fœdior eſt in femina quam in viro. In hoc tamen nequit non eſſe gravis, cum ſufficiat ad diſſolvenda ſponſalia, quæ non niſi ex cauſa gravi diſolvi valent.

5. Inq. 4. An ſponſalis occulta, ſeu privata ſint valida? R. eſſe quidem valida; ſed, ut plurimum illicita. Sunt valida quia nullo jure irritantur. Sunt vero fere ſempere illicita, quia plerumque ex libidine potius quam ex honeſto fine oriuntur. Unde poſtea rixæ, lites, perjuria, diffidia inter familias, ſcandala, & alia innumera præjudicia proſiliunt. Ideo optarem ſummopere quod Eccleſia annullaret omnia ſponſalia, vel ſaltem privata. Sub eorum enim larva plurima perpetrantur peccata, quorum numerus minueretur ſublata ſpe futuri matrimonii. Si enim puellis hæc janua occluderetur, aut ipſis conſtaret viros manere liberos ad quam voluerint ducendam, non tam facile ſe venditarent.

 6. Inq.

6. Inq. 5. Quot effectus producant ſponſalia? Reſp. Quatuor producere effectus. 1. eſt obligatio naturalis ex juſtitia adimplendi promiſsionem tempore congruo, hoc eſt impedimentum impediens aliud matrimonium. 2. Impedimentum dirimens ulteriora ſponſalia cum alia quacumque perſona. 3. Impedimentum publicæ honeſtatis dirimens matrimonium in primo gradu. 4. Eſt jus ad rem erga corpus alterius ſponſi.

PUNCTUM II.

De conditionibus ad ſponſalia requiſitis.

7. Inq. 1. Quot, & quæ ſint conditiones ad valorem ſponſalium requiſitæ? R. ſunt ſex. 1. Quod promiſsio ſit mutua. 2. Quod ſit libera. 3. Quod ſit deliberata. 4. Quod ſit vera. 5. Quod ſit exterius manifeſtata. 6. Quod fiat inter perſonas jure habiles. Omnia conſtant ex ipſa ſponſalium definitione, quæ adequate explicat naturam eorum. P. Cuniliati in præſenti addit aliam conditionem, nempe quod ſit *obligatoria*; verum hæc non eſt conditio ad contractum, ſed effectus ex eo ortus. Poſitis enim dictis ſex conditionibus oritur obligatio, vel ad ſtatim, ſi ad ſtatim, vel abſolute fiat promiſsio; vel ad tempus, ſi fuit præfixum; vel expleta conditione ſi fuit poſita. De hac obligatione mox.

8. Inq. 2. An promiſsio abſenti facta poſsit revocari ante ejus acceptationem? R. affirm. Quia nulla promiſsio gratuita obligat ante ejus acceptationem; ideoque revocari valet ad placitum promittentis. Si autem Petrus v. g. promitteret Patri, tutori, vel curatori Mariæ ſe illam in uxorem ducturum deberet expectare tempus rationabile ad repromiſsionem, quo tranſacto ad nihil teneretur. Non enim quis promittit gratuite, niſi ſub conditione acceptandi, & repromittendi ab altera parte tempore congruo.

9. Inq. 3. An ad valorem ſponſalium ſufficiat acceptatio ſine repromiſsione? R. neg. Quia promiſsio mutua eſt de eſſentia ſponſalium: erg. hæc non ſubſiſtunt illa deficiente. An autem promittens poſt acceptationem ſine repromiſsione reſilire valeat, pendet ex intentione promittentis. Si enim promisit, promiſsione ſponſalitia ad nihil tenetur. Et hoc eſt præſumendum quando dubitatur de ejus intentione. Si autem promisit omnino gratuite nolens obligare aliam partem ad repromiſsionem, tenebitur ſtare promiſsioni. Non tamen ſub gravi; nam promiſsio ſimplex, uti hæc reputatur, ſolum obligat ſub veniali ut ſuo loco dictum eſt. Verum licet abſolute poſsit dari acceptatio abſque repromiſsione; acceptatio tamen ſponſalitia implicite eſt repromiſsio, & ut talis communiter æſtimatur.

10. Inq. 4. An ſponſalia ex metu gravi contracta ſint valida? R. neg. ſuppoſito metu gravi injuſto. Quia ut dictum eſt ſponſalitia promiſſio debet eſſe libera. Metus autem levis non irritat ſponſalia. Imo neque metus gravis juſtus; ut ſi Pater repetiens aliquem ſeorſim cum filia minaretur juſtam accuſationem apud judicem, & ex hoc metu promitteret, eſſent valida ſponſalia. Secus autem ſi accuſatio eſſet injuſta. Sponſalia enim ſicut etiam Matrimonium depoſcunt libertatem tam phyſicam quam moralem. Unde amentes, inſani, ebrii, quamdiu tales, & alii uſu rationis carentes contrahere nequeunt ſponſalia. Ille vero qui calore libidinis, aut alia paſsione percitus promittit, tenetur ad illa, quia licet hæc quodammodo minuant, non tamen adimunt libertatem ſuffi cientem ad obligationem contrahendam.

11. Inq. 5. Quomodo dicta promiſsio debeat eſſe deliberata? R. Debere eſſe ita ut fiat cum plena advertentia ex parte intellectus, & pleno conſenſu ex parte voluntatis. Hoc enim requirit omnis contractus humanus, & potiori ratione ſponſalitius, ut ex ſe patet. Non tamen requiritur quod ſit diuturna deliberatio, licet melius eſſet; illa enim quæ ſufficit ad peccatum grave, ſufficiens etiam eſt ad valorem ſponſalium, licet ſit inſtantanea, dummodo non ſemiplena aut imperfecta, ſed plena, & perfecta deliberatio adſit.

12. Inq. 6. Quomodo promiſſio ſponſalium debeat eſſe vera? R. Debere eſſe ita ut nulla fraus, aut fictio adſit, ſed fiat vero animo promittendi, & ſe obligandi: alias vera promiſſio ſponſalitia non eſſet, nec obligatio juſtitiæ ex ea conſurgeret. Peccatet tamen graviter ficte promittens, niſi relinquetet aliam partem liberam a repromiſſione: quia alias in re gravi eam deciperet. Si promittens ignorat obligationem non eam contrahit: niſi promittere velit eo modo quo alii promittunt. Sciens obligationem, & expreſſe eam renuens, ſolum ficte promittit. Si autem ſerio promittat, obligatur, eſto promiſſerit ſine animo ſe obligandi, quia obligatio inſeparabilis eſt a ſeria promiſſione, ut dictum eſt tract. de voto. Intentio non implendi valida relinquit ſponſalia, ut ibidem diximus de promiſſione Deo facta.

13. Inq. 7. An qui rem habuit cum femina ſub promiſſione vera, aut ficta matrimonii teneatur eam ducere? R. ſi vir eſt nobilioris conditionis, aut timeantur diſſidia, ſeu ſcandala ex tali matrimonio, non tenetur. Imo non debet eam ducere, ſed recompenſare modo poſſibili damnum, ſi quod paſſa ſit ob copulam habitam,

tam, ſub ſpe matrimonii: quia ſi vir nobilioris ſit conditionis ipſa decipi voluit; & ſæpe ipſæ feminæ alliciunt, ac decipiunt viros ad poſtea eos obſtringendos ſecum contrahere. Unde repelli pluſquam faveri deberent in tribunalibus. Si autem uterque ſit æqualis conditionis debet eam in uxorem ducere ſive promiſſio eſſet vera ſive ficta; quia ex juſtitia tenetur ſtare promiſſioni exterius manifeſtatæ. Ad quid teneatur deflorator virginis ſub ſpe matrimonii, & quid de obſtricto voto caſtitatis. *Vide tract.* 19. *a num.* 215.

14. Inq. 8. Qualis manifeſtatio conſenſus requiratur ad valorem ſponſalium? R. Debere eſſe claram. Dubia enim non eſt ſufficiens ut quis ſibi gravem obligationem imponat. Unde verba urbanitatis quamtumvis ampla non ſufficiunt. Nec dicere: *non ducam aliam quam te*, hæc quippe, aut ſimilia verba tantum efficiunt ſenſum conditionatum, quod ſi aliquam duxerit, erit illa; non tamen exprimunt conſenſum actualem illam poſtea ducendi, quod requiritur ad ſponſalia. Ideo nec taciturnitas ad ea contrahenda ſufficit; nam regula, *qui tacet conſentire videtur*, tenet in favorabilibus, ſecus in oneroſis, aut obligationem afferentibus. Tunc quippe tenet alia regula: *qui tacet nec conſentire, nec diſſentire videtur*. Nec admittenda eſt excuſatio pudoris; quia rebus publice honeſtis non opponitur pudor. Unde eſto Parentes puellæ repromittant, non perficiuntur ſponſalia, donec ipſa ſuum conſenſum manifeſtet verbis aut ſignis indubiis. Sufficiunt namque ſigna ad valorem ſponſalium; eſto abſolute verbis perfici debeant.

15. Inq. 9. Quæ ſit ultima conditio pro valore ſponſalium requiſita? R. eſſe quod contrahantur inter perſonas jure habiles. Duplex poteſt adeſſe inhabilitas: Jure naturæ, & Canonico. Prima eſt defectus uſus rationis; ideo amentes, furioſi, aut ebrii, quamdiu tales, aut ante completum ſeptennium, niſi malitia ſuppleat ætatem, inhabiles ſunt jure naturæ ad contrahenda ſponſalia. Idem eſt de frigidis, aut Eunuchis, ſive a natura, ſive ab arte. Idem de mutis, ſurdis, & ſimul cæcis, ut ex ſe patet. Muti vero, & ſurdi, qui ſignis ſuum conſenſum exprimere valent, habiles ſunt ad quoſlibet contractus, & ſponſalia contrahenda. Ætas igitur requiſita ad ſponſalia ſunt ſeptem anni modo dicto; ad matrimonium quatuordecim in viris, duodecim in feminis, quia matrimonium majorem ætatem requirit.

16. Secunda inhabilitas conſiſtit in eo, quod ligatus impedimento dirimente, aut impediente matrimonii inhabilis ſit ad ſponſalia ineunda. Quoniam impedimenta impedientia matrimonii ſunt dirimentia ſponſalium. Unde inhabilis eſt ad ea contrahenda, qui prius illa celebravit cum alia, vel habet votum virginitatis, caſtitatis, ordinis ſacri, religionis, aut non nubendi. Quid ſit tenendum de ſponſalibus conditionatis ſatis conſtabit ex dicendis.

PUNCTUM III.

De obligatione quam ſponſalia inducunt.

17. Inq. 1. Qualis ſit obligatio ab ſponſalibus proveniens? R. eſſe gravem. Licet enim promiſſio ſimplex levem tantum obligationem inducat; promiſſio tamen mutua, quæ a juriſtis *ſtipulatio* dicitur gravem obligationem inducit, quia eſt contractus perfectus oneroſus utrimque obligans ex juſtitia in materia gravi. At ſi ex adimpletione promiſſionis magna timerentur incommoda, nulla eſſet obligatio, quia nemo poteſt obligari ad illicitum.

18. Inq. 2. An ſi ex mutuo conſenſu contrahantur ſponſalia, ita ut ſolum ſubveniali adſtringant, gravem inducant obligationem? R. neg. Tunc enim gon eſſent vera ſponſalia, ſed mutua promiſſio ex fidelitate tantum obligans; nec inducerent impedimentum publicæ honeſtatis.

19. Inq. 3. An a Judice poſſit compelli nolens implere ſponſalia? R. ſub diſtinctione. Vel enim reluctatur juſte, vel injuſte. Si primum, faciens conſtare judici de cauſa ſufficienti ſuæ reluctantiæ. non poteſt compelli. Alias injuſte procederet judex. Si ſecundum, compelli poteſt, & aliquando debet. Judex enim eſt cuſtos juris, & debet unicuique reddere quod ſuum eſt. Unde quando ſponſalia publice fuerunt inita, vel approbata a Parentibus utriuſque ſponſi, nec ſupervenit gravis cauſa reſiliendi, debet reſiliens compelli a judice in foro externo, & a Confeſſario in interno; non enim valet abſolvi potens & nolens ſatisfacere gravi obligationi.

20. At ſi tanta fuerit reluctantia, & averſio, ut timeatur quod compulſus ficte contrahat Matrimonium, aut ne uxorem occidat, vel quod continuæ rixæ, & diſſenſiones ex eo oriantur, debet tam Judex, quam Confeſſarius monere, & efficaciter inducere nolentem; non tamen compellere ad contrahendum: quia finis Matrimonii eſt pax, & unio animorum: ergo quando oppoſitum timetur, non expedit compelli nollens ad illud contrahendum, ſed ad reparanda damna, ſi quæ ſponſa ex violatione fidei ſponſalium paſſa fuerit. Precor demiſſe Judices, ne cito credant feminis, nec tantum faveant quantum non ſemel vidi cum magno dedecore, & diſpendio nobilium adoleſcentum.

Vereor

Vereor quippe ne quædam feminæ hujus patrocinii fiducia libentius peccent, & peccare faciant.

21. Inq. 4. Quis ſit Judex competens pro cauſis ſponſalium, & Matrimonii? R. Abſolute loquendo eſſe Judicem Eccleſiaſticum; quia Matrimonium eſto includat contractum civilem, eſt tamen Sacramentum, & ſponſalia via ad illud. Igitur ſolum quando aperte conſtat de valore ſponſalium poteſt Judex ſæcularis compellere ad eorum adimpletionem, licet juramento firmata eſſent. Verum dubia circa eorum valorem apud Judicem Eccleſiaſticum verſari, & decidi debent. Vide Bened. XIV. de Synod. *lib. 9. cap. 9. num. 3.*

22. Inq. 5. Quo tempore adimpleri debeat promiſſio ſponſalium? R. ſub diſtinctione. Vel enim aſſignatum fuit tempus, vel non. Si primum nulla pars tenetur adimplere uſque ad tempus præſcriptum, ut ſi deſignatum fuit poſt menſem, aut annum. Hæc autem deſignatio fieri valet, vel ad diem finiendam, vel ad diem non differendam. Hoc eſt, vel tantum ad ſollicitandam adimpletionem pro tunc; vel etiam ad diſſolvendam obligationem ex tunc, ſi tempore præfixo non contraxerint. Si primum etiam tranſacto tempore obligant ſponſalia ad ſui adimpletionem quantocius. Si ſecundum, ex tunc diſſolvuntur ſponſalia, eſto inculpabiliter ex parte alicujus tranſeat tempus præſcriptum; hoc enim aſſignatur, ut terminus obligationis, alias non eſt quæſtio.

23. Si nullum tempus ſit aſſignatum, debent adimpleri ſponſalia quam primum oportune valeant; quia obligatio, pro qua dies non ponitur, præſenti die debetur. Et quod ſine termino præfixo debetur, ſtatim debetur, ut decernunt Juriſperiti. Hoc vero *ſtatim* intelligendum eſt moraliter, & prudenter juxta circumſtantias temporis, & perſonarum. Nihilominus laudabile ſemper erit quantocius ſponſalia adimplere, ut ſic pluribus peccatis aditus præcludatur. Pro quo aditu amplius præcludendo debent ſollicite curare Parochi, Parentes, Tutores, & Curatores, ne ſponſi ſe viſitent, videantur, aut alloquantur ſaltem ſeorſim, & oppoſita aſſuetudo tamquam peſtifera corruptela præſcribi, damnari, ac eliminari penitus debet.

24. Inq 6. An tactus amplexus, & oſcula ſint licita inter ſponſos de futuro. R. neg. Tum quia per ſponſalia non acquiritur jus in re, ſed tantum ad rem erga corpora ſponſorum: ergo illicitus eſt quilibet uſus erga illa. Ut ſi Petrus iniret pactum cum Paulo vendendi, & tradendi huic equum, Paulus minime uti poſſet equo uſque in diem traditionis; quia licet reſpectu equi habeat jus ad rem, non tamen in re. Tum quia ſolum illis ſunt licita tactus, & oſcula venerea, quibus & quando licita eſt copula; ſed hæc non eſt licita ſponſis de futuro; ergo nec illa. Niſi habeantur more Patriæ urbanitatis cauſa, ſicut inter alios, qui ſponſi non ſunt. Imo ſponſis vitanda ſunt præ aliis, ne occaſione deſponſationis ad ulteriora procedant. Hanc ſententiam docent, ac pluſquam ſex validis rationibus ſtrenue fulciunt PP. Salmant. *tract. 26. cap. 3. a num. 36.*

25. Verum P. Concina eam ſilentio prætereiens tribuit Salmanticenſibus oppoſitam, cui olim ut probabili ſubſcripſere: de qua ait, *ſolum deriſione, & contemptione eſſe explodendam.* In primis nulla doctrina ab Auctoribus hinc inde diſceptata deriſione, & contemptione, ſed auctoritate & ratione confutari, aut refelli debet. Explodere vero deriſione minime convenit Scriptori modeſto, præſertim Religioſo. Deinde, vel Concina ignorabat ſanam doctrinam a Salmanticenſibus loco citato traditam triginta, & amplius annis antequam ipſe ſcriberet, vel non. Si primum, nimis ignorantem ſe prodit. Si ſecundum, cur illam non innuit in Salmanticenſium laudem, aut ſaltem ad minorem eorum deriſionem? Ipſe noverit. Sed judicent alii qua caritate, qua intentione, quave æquitatis ratione Salmanticenſes, qui ſe doctiores facti, relicta priori opinione, ſapienter mutarunt ſententiam, deridet Concina, *lib. 2. de Matrim diſſ. 4. c. 2. num. 8. & 9.*

26. Inq. 7. An pœna, a ſponſalibus reſilienti adjecta, ſit licita & valida? R. Duplex eſt pœna. Alia poſitiva, ut *ſi reſilias ſolves centum aureos*. Alia privativa ut: *dabo tibi illos, ſi non reſilias*. Prima, ſi imponatur juſte reſilienti, vel ſine diſtinctione juſte vel injuſte fidem frangenti, eſt illicita, & invalida ex Cap. *Gemma in Sponſal.* ſive apponatur a parte, ſive a parentibus, conſanguineis, vel amicis, adhuc ſi ſponſalia jurata forent; quia ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Maxime cum Leges omnimodæ libertati Matrimonii favere velint. Pœna autem negativa licita, & valida eſt. Unde ſi quis relinquat Bertæ legatum ſub conditione quod Titio nubat, amittit illud, ſi ſponte recuſet.

27. Verum injuſte reſiliens a ſponſalibus licet in foro externo liberetur a pœna poſitiva ſolvenda; in foro tamen conſcientiæ tenetur ad eam ſubeundam; quia infert injuriam alteri parti, & injuſtitiam committit: ergo apud Deum debet pœnam impoſitam ſubire, quidquid alii opinentur, favendo in juſtitiæ, cui Leges nuſquam favere intendunt, eſto illam in foro externo, ut minus malum, quandoque permittant.

PUN.

PUNCTUM IV.

De cauſis ſponſalia diſſolvendi.

28. Inq. 1. Quot, & quales ſint cauſæ quibus ſponſalia diſſolvuntur? R. eſſe ſaltem undecim. 1. Mutuus utriuſque ſponſi conſenſus. 2. Reclamatio pervenientis ad pubertatem. 3. Matrimonium cum alia contractum. 4. Copula ſeu tactus frequentes pariter cum altera. 5. Votum caſtitatis, Religionis, virginitatis, aut ordinis ſacri. 6. Tranſitus temporis præfixi pro Matrimonio celebrando. 7. Nimia dilatio voluntaria quando tempus non eſt deſignatum. 8. Si mali eventus ex promiſſo Matrimonio timeantur. 9. Abſentia longinqua ſponſi, aut ſponſæ. 10. Notitia alicuius defectus, quo cognita ſponſalia non inirentur. 11. Notabilis mutatio rerum in corpore, in fama, honore, aut bonis, qua prævisa non celebrarentur ſponſalia. Semper quippe contrahuntur ſub conditione: *rebus ſic ſtantibus*, vel *mutatione notabili non ſuperveniente*. Nec ob hoc ſunt ſponſalia conditionata; abſoluta enim ſunt, ſed reſcindi valent per dictas cauſas, aut mutationes.

29. Inq. 2. Cur ſponſalia diſſolvi poſſint mutuo conſenſu? R. Quia res per quas cauſas producitur, per eaſdem diſſolvitur. *Cap 1. de regul. jur.* Quod verum eſt licet eſſent jurata, quia juramentum ſequitur naturam principalis. Intelligitur tamen de ſponſalibus inter puberes; nam impuberes nequeunt illa diſſolvere, uſque dum perveniant ad pubertatem, jure ſic diſponente, ne paſſim contrahant, & diſsolvant ſponſalia. Si vero nacti pubertatem a ſe cognitam non reclament ſaltem intra tres dies; jam nequeunt tranſacto triduo a ſponſalibus reſilire, ſed obligantur ſicut ceteri puberes. Idem ſi ſponſalia jurata ſint ante pubertatem; ſic enim expreſse diſponitur in Cap. *ex litteris Silvani de ſponſalibus*. Si unus ante alium ad pubertatem perveniat poteſt ſtatim reclamare priuſquam alter puber fiat. At ſi puber cum impubere ſponſalia celebret, debet alterius pubertatem expectare, nec poteſt ante, nec poſt illam reſilire, niſi ex illius conſenſu, jam puber facti, præſtito, Privilegium enim reclamandi conceſsum eſt ſolum impuberibus in favorem teneræ ætatis. Si impubes ante pubertatem reſiliat a ſponſalibus & non mutet diſsenſum quando ad pubertatem pervenit, diſsoluta manent ſponſalia. Ideo enim ratificantur dum non reclamatur in puncto pubertatis, quia cenſetur perſiſtere prima voluntas: ergo dum non hæc, ſed diſsenſus perſiſtit, diſsolvuntur ſponſalia.

30. Inq. 3. Quomodo diſsolvantur ſponſalia per ſubſequens Matrimonium? R. Diſsolvi ex parte innocentis, non vero ex parte injuſte contrahentis, licet invalidum ſit Matrimonium. Nam ſi eſt invalidum tenetur ad ſponſalia priora, quia non habet impedimentum. Si autem validum eodem modo tenetur poſt mortem conjugis, aut ſi diſsolvatur ante conſummationem ex diſpoſitione Pontificis. Prima quippe obligatio non omnino exſtinguitur ex ejus parte, alias reportaret commodum ex iniquitate, ſed ſuſpenditur ob actuale impedimentum. Idem eſt ſi quis poſt ſponſalia cum Maria contrahat nova cum Julia, eſto hæc eſsent jurata: diſſolvuntur enim priora ex parte Mariæ innocentis; non vero ex parte fidem frangentis. Unde hic tenetur ad priora, ſi Maria voluerit eum compellere. Quando aliquis poſt priora ſponſalia celebrat nova cum alia, hæc ſecunda ſponſalia, eſto jurata, nulla ſunt; quia ex juſtitia adſtringitur ad priora.

31. Inq. 4. An qui poſt priora ſponſalia cum Berta contrahit ſecunda cum Titia habens ſimul copulam cum ea, ſub ſpe Matrimonii debeat ducere Bertam, an potius Titiam? R. Sub diſtinctione: Vel enim cum Berta habuit etiam copulam, vel non. Si primum, debet apud omnes ducere Bertam, & reparare modo poſſibili damna Titiæ, ſi quæ paſsa fuit. Nam ſecunda ſponſalia nulla ſunt omnino, & ad priora dicto caſu tenetur. Si vero cum Berta copulam non habuit, etiam diſtinctione opus eſt; quia vel Titia ſciebat priora ſponſalia, vel ea ignorabat. Si primum, priora ſponſalia prævalent, & Titia ſibi imputet deceptionem, nam ſcienti, & volenti non fit injuria. Si ſecundum, debet defloratur ducere Titiam, quia ſimul cum promiſſione adfuit traditio, qua adquiritur jus fortius ex parte Titiæ. Admodum quo ſi Petrus venderet ſine traditione equum Paulo, & ſubinde illum venderet, & traderet Didaco, hæc ſecunda venditio prævalet in jure cum præjudicio prioris. Quicumque poſt priora ſponſalia celebrat nova, peccat graviter, & nihil efficit, quia ſecunda ſunt nulla. Neque tenetur ex juſtitia ad illa, eſto priora diſsolvantur; nam contractus nullus nullum parit effectum.

32. Inq. 5. Habens ſponſalia cum Berta, & deinde copulam cum ejus ſorore, cum qua debeat contrahere? R. cum nulla poſse abſque diſpenſatione. Non cum Berta ob impedimentum affinitatis ortum ex copula illicita cum ejus ſorore. Non cum iſta ob impedimentum honeſtatis proveniens ex ſponſalibus cum Berta. Si copula cum illa præcedat ſponſalia cum iſta, ſunt nulla, etiam ex hoc Capite, ut ex dictis liquet.

33. Inq.

33. Inq. 6. An tactus & oſcula cum alia diſſolvant priora ſponſalia? R. Eſſe cauſam ſufficientem ut ſponſus rejiciat ſponſam illa admittentem. Imo etiam ut ſponſa recedat ab ſponſo, ſi frequenter illa habeat cum altera. Fornicatio autem ſive ſponſi, ſive ſponſæ ſufficit ex parte utriuſque ad diſſolvenda ſponſalia; quia ex parte utriuſque adeſt gravis fractio fidei ſponſalitiæ, licet fœdior, aut turpior ſit ex parte ſponſæ.

Punctum V.

Expenduntur aliæ Cauſæ ſponſalia diſſolvendi.

34. Inq. 1. Quomodo diſſolvantur ſponſalia per ſubſequens votum Caſtitatis, Religionis, Ordinis Sacri, aut virginitatis? R. Diſſolvi quia ſemper contrahuntur ſub ea conditione: *Niſi meliorem ſtatum elegero*. Unde licet cælibatus non ſit ſtatus, vovens tamen caſtitatem in cælibatu non tenetur ob dictam conditionem ad ſponſalia, ſi nullum damnum irreparabile ſequatur alteri parti; quia melior eſt cælibatus Matrimonio. Debent hæc vota emitti ſincero animo Deo ſerviendi; alias daretur locus fraudibus, & injuſtitiis. Semel autem quod fiant animo Deo melius ſerviendi non fit injuria creaturæ relictæ propter majus obſequium Deo præſtandum. Si autem poſtea mutato animo vellet obtenta diſpenſatione nubere, tenetur ad ſponſalia, ad quæ altera pars jus non amiſit.

35. Objic. 1. Ex *Cap. veniens qui Clerici vel voventes*. Ubi punitur femina quæ poſt data ſponſalia votum caſtitatis emittit. 2. Quia nequit promitti Deo quod eſt promiſſum homini: ergo nec licitum, nec validum eſt tale votum. R. neg. conſeq. Ideo in dicto Capite mulctatur femina, quia in fraudem ſponſalium emiſit votum poſt ſponſalia. Qui autem illud emittit non in ſponſalium fraudem, ſed vero animo Deo melius famulandi licite illud emittit, quia promiſſio Deo facta prævalet promiſſioni gratuitæ factæ creaturæ. Per quod patet reſponſio *ad* 2.

36. Inq. 3. Quale impedimentum ſit votum ſimplex caſtitatis ad ſponſalia, & quale ad Matrimonium? R. Votum antecedens eſt impedimentum dirimens, ut diximus; ſponſalium, & impediens Matrimonii. Unde habens votum caſtitatis, Religionis, aut ordinis Sacri contrahens ſponſalia, nulla ſunt, & peccat graviter. Si autem quis cum hujuſmodi voto contrahat Matrimonium, validum eſt, licet graviter illicitum. Qua ratione committit ſaltem duo peccata, aliud quia ind igne ſuſcipit Sacramentum; aliud quia exponitur periculo frangendi votum.

37. Inq. 3. Quæ differentia adſit inter habentem votum caſtitatis, & Religionis circa petitionem, & redditionem debiti utroque Matrimonium contrahente? R. Quod habens votum caſtitatis non valet petere, nec reddere intra bimeſtre. Hoc autem tranſacto, vel etiam non tranſacto, ſi illicite conſumavit, poteſt reddere; numquam tamen petere abſque diſpenſatione. Imo etiam cum illa toties violat votum quoties extra Matrimonium peccat contra caſtitatem. Solum quippe diſpenſatur quoad propriam uxorem. Si autem hæc moriatur revivicit votum, & non poteſt aliam ducere ſine nova diſpenſatione, quæ non facile conceditur. Contrahens vero Matrimonium cum voto Religionis nequit petere, nec reddere debitum etiam tranſacto bimeſtre, quia tenetur ad Religionis ingreſſum, quamdiu illud non conſumavit. At illo conſumato ſive intra, ſive extra bimeſtre, valet petere, & reddere quia non habet votum caſtitatis, ut ſupponitur; & matrimonio ſemel conſumato, nequit jam implere votum. Aliqui putant quod contrahens Matrimonium cum voto caſtitatis peccat illud conſumando etiam tranſacto bimeſtre, adhuc reddendo, quod non caret fundamento. Unde debet in bimeſtri curare diſpenſationem ſeu commutationem voti; alias ſaltem in hac negligentia graviter peccat, ut innuit D. Thom. in ſupplem. *q* 53. *art.* 1. *ad* 3. *&* 4.

38. Inq 4. An per ingreſſum Religionis, vel ſolum per profeſſionem diſſolvantur priora ſponſalia? R. Etiam per ingreſſum diſſolvi ex parte in ſæculo manentis, qui proinde valet alteri nubere; quia ingrediens Religionem reipſa cedit juri ſponſalium. Si autem a Religione exiret, poſſet compelli ab altera parte ſtare promiſſis, quia ex utraque parte ſolum per profeſſionem diſſolvuntur ſponſalia. Idem eſt de ſuſcipiente ordines ſacros, quia etiam hic meliorem ſtatum eligit. Quamvis enim hæc conditio non includatur in aliis promiſſionibus, includitur tamen in illis, in quibus agitur de ſtatu aſſumendo.

39. Inq. 5. Cur per nimiam dilationem, aut longinquam abſentiam diſſolvantur ſponſalia? R. Diſſolvi quia ſic ſe gerens cenſetur renuntiare juri ſponſalium. Nec altera pars tenetur diu expectare. Nam licet Leges civiles dicant debere expectare ſponſam per biennium, aut triennium ſponſum recedentem a Provincia; quoad hoc correctæ ſunt jure Canonico. Unde niſi dilatio nimia, aut abſentia fiat ex conſenſu alterius partis, vel receſſus ſit in propinquum cum

ſpe

ſpe reditus, poteſt alia pars cui voluerit nubere de Conſilio viri prudentis, aut ex Judicis deciſione, ſi ſponſalia fuere publica. Nota, quod quoties adſit cauſa diſſolvendi Sponſalia, eſto ſint jurata, nulla requiritur relaxatio juramenti, quia hoc ſequitur naturam principalis.

PUNCTUM VI.

De Supervenientibus Cauſis diſſolvendi ſponſalia.

40. Inq. 1. Quibus cauſis ſupervenientibus poſſint diſſolvi ſponſalia? R. Poſſe diſſolvi quoties talis mutatio, aut notitia circumſtantiarum ſuperveniat, quod ſi antea fuiſſet cognita, aut prævisa, minime contraherentur. Quoniam ſub hac conditione, & non aliter cenſentur ſponſi ſe obligare. Unde ſi ſuperveniat gravis infirmitas, præſertim habitualis, aut amiſſio oculi, manus, pedis, auriculæ, naſi, aut alia deformitas, vel paupertas notabilis, ſive ex una, ſive ex utraque parte, aut infamia, vel quid ſimile diſſolvi valent ſponſalia. Idem ſi dicti defectus præceſſerint ſponſalia; altera autem pars eos ignorabat. Qua ratione contrahens ſponſalia cum ignobili, illegittima, infirma habitualiter, paupere, corrupta, aut etiam vi oppreſſa, ſive hæretica ignorando eſſe talem, non tenetur ad ea; niſi ignorantia eſſet concomitans. At ſi cognito defectu rata habet ſponſalia, vel copulam cum ſponſa, nequit amplius ab eis reſilire. Tunc enim cenſetur etiam cum illo defectu, & onere velle Matrimonium inire. Ideo, qui ſciens morbum, paupertatem, & alios defectus, contrahit ſponſalia, ad ea tenetur; niſi alias rixæ, ſcandala, aut alia inconvenientia ex conjugio timeantur.

41. Inq. 2. An laborans aliquo ex prædictis defectibus, ignorato ab altera parte, poſſit licite ſponſalia, aut conjugium inire? R. Non poſſe in primis compellere alteram partem defectus ignaram. Per defectum quippe privatur jure compellendi. Deinde nequit eam decipere poſitive negando defectum; eſſet enim deceptio graviter injuſta. Inſuper si defectus sit noxius, aut contagioſus tenetur illum patefacere, ut ex ſe liquet. Denique ſi defectus, nec ſit nocivus, nec reddat oneroſius conjugium, ſed minus gratum, si ſciretur, ut copula occulta, sive in viro poſt ſponſalia, sive in femina ante, aut poſt illa, inſpiciendæ ſunt circumſtantiæ, & juxta illas erit, vel non obligatio illum detegendi.

42. Inq. 3. An si unus ſponſorum notabiliter ditior fiat diſſolvere poſſit ſponſalia? R. negat. Quia ſuppoſito, quod altera pars in eodem ſtatu perſiſtat, nulla deceptio, nullumve onus additur alteri; divitiæ enim ſupervenientes non nocent, ſed proſunt Matrimonio ineundo. Circumſtantiæ tamen tales poſſunt occurrere, ut ſponſalia diſſolvi valeant. Ut si alter ſponſorum simul cum divitiis ad altiorem ſtatum, ſeu gradum inopinatum elevaretur.

43. Inq. 4. Qua auctoritate diſſolvi poſſint ſponſalia? R. Sub diſtinctione, vel enim ſunt ſecreta, vel publica. Si primum, ſuppoſita cauſa ſufficienti poſſunt diſſolvi propria auctoritate. Ad quod ſufficit certitudo moralis cauſæ ex dicto unius teſtis probi, & fide digni. Si ſunt publica, debent regulariter diſſolvi a Judice Eccleſiaſtico. Tamen eo non eſt opus, si nullum præjudicium, nec ſcandalum ex eorum diſſolutione ſequatur. Vel quando cauſa diſſolvendi certa eſt occulta, quin per teſtes probari valeat. Si cauſa eſt dubia Judex adiri debet. Tunc enim ad illum ſpectat decidere. Si vero probabilius adsit cauſa, & Judex adiri nequeat, poteſt innocens propria auctoritate reſilire.

CAPUT II.

De Matrimonio.

QUatuor nominibus Matrimonium nuncupatur. Dicitur enim *Nuptiæ* a nubendo, ſeu tegendo, quia olim virgo marito tradenda, quoddam velamine operiebatur. Vocatur *Connubium* ab eodem verbo *nubo*, quia femina tegere debet omnia, quæ pudorem offendere poſſunt: etiam appellatur *Conjugium* a communi jugo, cui vir, & mulier ſubduntur. Demum dicitur *Matrimonium* a matre eo, quod mulier illud celebrat, ut mater efficiatur. Vel quia ipſa pluſquam vir in procreatione, & educatione prolis laborat. Sicut e contra *Patrimonium* dicitur a Patre, qui plus in ejus acquiſitione, & conſervatione deſudat. Igitur in hoc capite, ea quæ ad eſſentiam, & conditiones matrimonii ſpectant, diſcutiuntur.

PUNCTUM I.

De Natura, diviſione, & præcepto Matrimonii.

44. Inq. 1. Quid sit Matrimonium? R. Quod poteſt conſiderari, ut Sacramentum, & ut contractus. Ut Sacramentum habet duas diſinitiones metaphyſicam, & phyſicam. Metaphyſica eſt: *Sacramentum novæ Legis inſtitutum a Chriſto Domino cauſativum gratiæ unitivæ*. Phyſica eſt: *Conjunctio Sacramentalis viri, & feminæ individuam vitæ Conſuetudinem retinens*. Ut contractus civilis definitur: *Conjunctio viri, & feminæ individuam vitæ conſuetudinem retinens*.

45. Inq. 2. An Matrimouium ſit bonum, & honeſtum? R. affirm. Quia ejus finis nempe propagatio, & conſervatio humani generis eſt bonus, & honeſtus. Heretici Encratitæ, Marcionitæ, Manichæi, & alii negarunt hanc veritatem. Lutherus vero e contra Matrimonium Virginitati prætulit, extrahendo virgines Deo ſacratas a Monaſterio, tamquam a captivitate, ut fœdiſſime ajebat. Sed Catholica fides docet Matrimonium eſſe bonum; meliorem vero virginitatem præſcindendo a ratione Sacramenti. Nam licet in ratione Sacramenti illam excedat; non in ratione ſtatus Deo famulandi. Lutherus hoe abſdubio cognovit; ſed libidinis æſtu percitus ad excuſandas excuſationes in peccatis, turpem adoptavit errorem, quem merito profligavit Trident. *Seſſ.* 24. *Can.* 10.

46. Inq. 3. An Matrimonium ſit Sacramentum? R. affirm. Eſt de fide Matrimonium inter Catholicos eſſe Sacramentum inſtitutum a Chri. Domino, quando Matth. 19 dixit: *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*, vel alio tempore. Non enim certo conſtat tempus ejus inſtitutionis. Sufficit certo credere fuiſſe ab eo inſtitutum. Neque enim certo nobis conſtat tempus inſtitutionis Baptiſmi; & tamen certo credimus fuiſſe ab eo inſtitutum, quod etiam fatentur hæretici deriſores Sacramenti Matrimonii. Ante adventum Chriſti non fuit verum Sacramentum, eſto tum in Scriptura, tum in SS. PP. appelletur Sacramentum figurative, aut lato modo. In ratione contractus fuit inſtitutum a Deo in Paradiſo inter Adam, & Evam.

47. Inq. 4. Quotuplex differentia adſit inter Matrimonium, ut contractus, & ut Sacramentum? R. Diſtingui in tribus. 1. In eo, quod ut Sacramentum cauſat gratiam; non vero ut contractus. 2. Quia ut Sacramentum fuit inſtitutum poſt adventum Chriſti; ut contractus fuit ab initio mundi. 3. Quia ut Sacramentum ſolum reperitur inter baptizatos; & ut contractus etiam inter Infideles. Differt etiam in ratione Sacramenti ab aliis Sacramentis in eo, quod hoe ſolum poteſt reperiri inter virum, & feminam, quod non requiritur in aliis Sacramentis. Differt inſuper in ratione contractus ab aliis contractibus. 1. Quia ut dictum eſt, contractus Matrimonii debet iniri inter virum, & feminam, quod non exigitur in aliis contractibus. 2. Quia hic contractus debet eſſe inter perſonas habiles ad generandum, quod non depoſcunt alii contractus. 3. Quia licet omnes poſſint celebrari per Procuratorem; at Procurator pro Matrimonio debet habere ſpecialem facultatem cum certis conditionibus, pro aliis contractibus non requiſitis.

48. Inq. 5. Quotuplex ſit Matrimonium? R. Eſſe ſeptuplex. *Legitimum*, ut inter non baptizatos. *Ratum*, ut inter baptizatos ante conſumationem. *Conſumatum*, ut poſt copulam. *Abſolutum*, ſine ulla conditione. *Conditionatum*, cum aliqua conditione. *Inter præſentes*, ut fit regulariter, & *inter abſentes*, ut aliquando contingit.

46. Inq. 6. Quæ rationes reperiantur in Matrimonio? R. Quatuor reperiri. 1. Ratio contractus per quam Matrimonium dicitur validum, ſeu *legitimum*. 2. Ratio Sacramenti per quam appellatur *ratum* 3. Ratio vinculi per quam eſt *indiſſolubile*. 4. Copula per quam dicitur *conſumatum*. Copula autem non eſt eſſentialis Matrimonio; imo nec pars integralis in actu, ſed ſolum in aptitudine, & radicaliter Ideo inter Beatiſs Virginem, & Caſtiſſimum Joſeph adſuit verum Matrimonium ſine copula.

50. Inq. 7. Quas ſignificationes habeat Matrimonium? R. Ut legitimum ſignificare Dei conjunctionem animæ per gratiam. Ut ratum conjunctionem Chriſti Eccleſiæ per Baptiſmum. Ut conſumatum unionem hypoſtaticam Verbi cum humanitate, aut unionem Dei cum Beatis per viſionem beatificam.

51. Inq 8. An Matrimonium ſit de præcepto? R. Eſſe de præcepto naturali, & Divino: non quidem particularibus, ſed communitati hominum impoſito, Gen. 2. *Creſcite, & multiplicamini.* Naturalis Lex idem etiam præcipit; conſervatio enim ſpeciei eſt de jure naturali. Hine quærunt aliqui: an ſi homines perirent, ita ut ſoli Religioſi, vel ordinati in ſacris remanerent, iſti ad Conjugium tenerentur? Reſpondent ad quæſitum, ſane metaphyſicum, alii affirmando, negando alii, & alii denique diſtinguendo: vel enim videbantur ſigna finis mundi, & tunc negant; vel talia ſigna non apparebant, & tunc affirmant ob dictum Præceptum.

Punctum II.

De Materia, forma, Miniſtro, ſubjecto & fine Matrimonii.

52. Inq. 1. Quid ſit materia, & forma Sacramenti Matrimoni? R. Materiam eſſe duplicem; nempe remotam, & proximam. Remota, ſeu materia circa quam, aut ex qua ſunt ipſi contrahentes habiles ad generandum, vel eorum corpora. Materia vero proxima ſunt verba prout ſignificant mutuam corporum traditionem. Forma ſunt ipſa verba prout ſignificant mutuam eorum acceptationem. Forma autem totalis, ſicut in aliis Sacramentis eſt ſignificatio gratiæ per Sacramentum productæ. Si autem quæras cur verba prout ſignificant mutuam acceptationem ſint forma? R. Quia in omni compoſito forma eſt quæ determinat, perficit, & complet illud.

Cum

Digitized by Google

Cum igitur per mutuam acceptationem determinetur, & compleatur materia Matrimonii, & ipſum Matrimonium, ideo ipſa eſt vera forma Matrimonii.

53. Obiic. 1. Concilium Florentinum dicit verba contrahentium eſſe cauſam efficientem Matrimonii: ergo non ſunt forma. 2. Idem reſpectu ejuſdem nequit eſſe ſimul materia, & forma: ergo neque verba poſſunt eſſe ſimul materia & forma. 3. Non ſolum acceptatio determinat traditionem, ſed mutuo ſe determinant: erg.

54. R. ad 1. Verba eſſe cauſam efficientem Matrimonii in ratione vinculi, quod non officit, ut ſint forma in ratione Sacramenti. Ad 2. Non eſſe inconveniens duas res ſe invicem determinare ſecundum diverſas rationes, quia omnis materia aliquo modo determinat formam, forma vero ultimate determinat materiam. Per quod patet ad 3. Nota tamen, quod verba ab uno contrahentium prius prolata non habent rationem acceptationis, niſi prout moraliter perſeverant, uſque ad prolationem alterius contrahentis.

55. Inq. 2. An inter Catholicos poſſit ſeparari in Matrimonio ratio Sacramenti a ratione contractus? Reſp. affirmat. Quia poſſunt contrahentes, etſo illicite, velle celebrare contractum Matrimonii cum intentione expreſſa non efficiendi, nec recipiendi Sacramentum; Sed tunc caſus Matrimonium eſt validum quin ſit Sacramentum: ergo vera eſt aſſertio.

56. Obiic. 1. Concil. Florent. Matrimonia fidelium indefinite appellat Sacramenta. 2. Ex Chriſti inſtitutione inſeparabiliter ratio contractus eſt elevatus ad rationem Sacramenti. 3. Si hoc penderet ex contrahentium intentione poſſet unus recipere Sacramentum Matrimonii, & non alius; ex quo ſequeretur non unum, ſed duplex Sacramentum eſſe Matrimonium. 4. Si validum eſt tale Matrimonium erit aliquando licitum; ut ſi contrahens eſſet in lethali.

57. R. ad 1. Concilium laudatum omnia fidelium Matrimonia dicere optime Sacramenta; niſi obſtet intentio Contrahentium. Ad 2. non conſtare dictam inſeparabilitatem; quia Chriſtus elevans hunc contractum ad rationem Sacramenti, non immutavit naturam contractus, qui ſine ratione Sacramenti validus eſt. Ad 3. Conceditur unum contrahentium poſſe recipere Sacramentum, quin alter illud recipiat, ut accidit quando contrahitur inter Catholicum, & infidelem. Hoc enim Sacramentum, etiam inter duos Catholicos eſt virtualiter duplex, licet ſit formaliter unum. Ad 4. Numquam poſſe contrahi licite a Catholicis ſine ratione Sacramenti; quia debent apponere materiam, & formam ſacramentalem, atque ideo debent eſſe in ſtatu gratiæ, alias graviter peccant, ſacrilegiumque committunt.

58. Inq. 3. Quis ſit miniſter hujus Sacramenti? Reſp. Eſſe ipſos contrahentes. Quia in omni Sacramento ille eſt miniſter, qui ponit formam Sacramenti; ſed ipſi contrahentes ponunt formam Matrimonii: ergo ipſi ſunt ejus miniſtri. *Confirm.* Quia ante, & poſt Tridentinum, ubi hujus Decretum non eſt publicatum Matrimonia fidelium ſunt Sacramenta ſine aſſiſtentia Parochi; igitur non hic, ſed ipſi contrahentes gerunt vices miniſtri Matrimonii. Hæc eſt communior Theologorum opinio, ut ait Bened. XIV. in Syn. *lib.* 8. *cap.* 13. Eſt etiam de mente D. Thomæ in *ſuppl. 9. q.* 42. *ar.* 1. *ad* 1.

59. Sed P. Concina in præſenti non dubitat aſſerere oppoſitam ſententiam ſibi probabiliorem eſſe, licet ſciat D. Thomam contrarium docere. Citat enim illum adſtruentem materiam hujus ſacramenti eſſe actus contrahentium. Verum immediate ante ita ſcribit Ang. Doct. *Ad primum ergo dicendum quod verba, quibus conſenſus matrimonialis exprimitur ſunt forma hujus Sacramenti, non autem benedictio Sacerdotis, quæ eſt quoddam Sacramentale.* Verba hæc decretoria ſunt: igitur hæc ſententia eſt expreſſa D. Thomæ; & licet oppoſita probabilis ſit, tamen qui eam adſtruit, a D. Thoma recedit.

60. Inq. 4. Quot peccata committant contrahentes Matrimonium in lethali? R. Committere ſaltem duo peccata ſacrilegii. Sunt enim ejus ſubjectum, ac ſimul miniſter. Unde committunt unum Sacrilegium, quia illud indigne ſuſcipiunt, & aliud quia indigne illud conficiunt.

61. Inq. 5. Quot ſint bona, & fines Matrimonii? R. Tria eſſe bona Matrimonii; nempe *Proles, fides, Sacramentum.* Bonum *Prolis* conſiſtit in filiorum procreatione, & educatione. Vel in eo, quod ſi apponantur diligentiæ non impediatur generatio. Bonum *fidei* in mutua fidelitate, & rerum domeſticarum ſocietate, & communicatione. Bonum *Sacramenti* in collatione gratiæ unitivæ animorum, uſque ad mortem alterius conjugis. Unde fines Matrimonii ſunt etiam tres. Videlicet *propagare naturam, ſervare fidem*, & poſt Evangelium *conferre gratiam unitivam.* Primus finis convenit Matrimonio hominis in quantum animal. Secundus, in quantum eſt rationalis. Tertius, in quantum eſt fidelis. Procreatio prolis ſolum radicaliter eſt finis intrinſecus Matrimonii; ſumptus enim actualiter extrinſecus, & accidentalis eſt: poteſt quippe abſque illo reperiri perfectum Matrimonium, ut in Beatiſſima Virgine, & puriſſimo Joſeph.

62. Quidam addunt alium finem poſt peccatum, nempe ſedare concupiſcentiam. Hic tamen finis eſt valde ſecundarius, nec undequaque licitus. Nec ad hunc finem eſt Matrimonium inſtitutum, niſi ſecundum indulgentiam,

 quæ

quæ eſt de peccatis venialibus, ait D. Thomas *in 4 diſt. 31. q. 2. ar. 2.* Poteſt licitus fieri conſequenter, nempe intendendo prius, vel reddere debitum, vel procreationem prolis: quo pacto valent contrahentes habere etiam alios fines accidentales, uti ſunt honores, pulchritudo, familiæ pax, aut divitiæ. Hi autem fines ſolum queunt haberi licite tamquam *impulſivi*, ſeu *applicantes* pro Matrimonio jucundius celebrando.

PUNCTUM III.

De Matrimonio per Procuratorem.

63. Inq. 1. An Matrimonium inter abſentes ſit Sacramentum? R. affirm. Tum quia Chriſtus elevans contractum Matrimonialem ad rationem Sacramenti non immutavit naturam contractus; ſed natura cujuslibet contractus eſt, quod poſſit inter abſentes valide celebrari: ergo. Tum quia in Matrimonio inter abſentes adſunt materia, forma, miniſter, & intentio cum ceteris requiſitia ad ejus valorem in ratione Sacramenti: ergo eſt verum Sacramentum.

64. Obiic. 1. Actio & receptio Sacramenti eſt perſonalis. 2. Quia aliaa etiam Pœnitentiæ Sacramentum, quod ſit per modum Judicii, poſſet dari, & recipi ab abſentibus. 3. Quia ex oppoſito poſſet Sacramentum, & gratiam recipere etiam dormiens, aut valde diſtans.

65. R. ad 1. Operationem, & receptionem Sacramenti eſſe perſonalem juxta Sacramenti naturam: natura autem Matrimonii, ſicut & aliorum contractuum eſt, quod valeat celebrari per alios. Ad 2. Quod in judicio pœnitentiæ idem eſt reus, accuſator, & teſtis, ideo nullum eſt Sacramentum abſenti collatum, & nulla paritas ad Matrimonium. Ad 3. Poſſe Sacramentum, & gratiam recipi etiam in ſomno, aut amentia, ut patet in eo, qui ante ſomnum, aut amentiam petiiſſet Baptiſmum, aut Pœnitentiam. Præterea virtus Sacramenti cum ſit Divina operari optime valet, etiam in magna diſtantia.

66. Inq. 2. Quot conditiones ſint requiſitæ ut valeat contrah. Matrimonium inter abſentes? R. Quinque requiri conditiones. 1. Quod procurator ſit ad hoc ſpecialiter deſignatus; non enim ſufficit generalis comiſſio, ſed debet eſſe expreſſum mandatum de matrimonio contrahendo pro illo. 2. Quod mandatum expreſſum, & ſpeciale ſit ad contrahendum cum determinata perſona. 3. Quod Mandatarius per ſe matrimonium ineat; non enim habet facultatem ſubdelegandi. 4. Quod non excedat fines mandati. Unde ſi poteſtas illi data ſit, ut cum tali dote, talibuſve conditionibus matrimonium contrahat, aliter faciens nihil efficit, quia carens poteſtate nihil facere cenſetur in jure. 5. quod non ſit revocatum mandatum antequam matrimonium celebretur. Si enim ante celebrationem mandans illud revocavit, etiam interius tantum, nullum eſt matrimonium *ex cap. final. de Procuratore in 6.*

67. Inq. 3. An ſi Procurator contra formam mandati celebret matrimonium non præmiſſis denuntiationibus validum ſit? R. affirm. Quia mandans ſervare formam juris communis, ſolum intendit quod res fiat licite juxta illam, non vero condere novam formam; ſed matrimonium celebratum non præmiſſis denuntiationibus validum eſt in jure: erg. idem de matrimonio per Procuratorem ſine illis contracto.

68. Inq. 4. An mandatum debeat dari Procuratori coram Parocho, & teſtibus? R. neg. Quia hoc ſolum requiritur juxta Tridentinum, quando matrimonium celebratur. Sufficit dari mandatum verbo aut ſcripto, ita ut de illo juridice conſtare poſſit. Nec valet objicere quod eadem ſolemnitas requiritur ad dandam facultatem teſtandi, ac pro ipſo teſtamento conficiendo. R. enim hoc ſpecialiter decerni pro teſtamentis, in quibus facultas teſtandi cenſetur ipſum teſtamentum; unde eamdem exigit ſolemnitatem. Igitur requiritur præſentia Parochi & teſtium dum Procurator mandatum exequitur. Tunc enim in eorum præſentia debet dicere v.g. *Recipio te in uxorem nomine Petri aut Pauli.* Deinde femina: *Ego, te mediante, duco Petrum, aut Paulum, ſeu mandantem*, exprimendo illum nomine proprio. Si autem per Epiſtolas contrahatur matrimonium, debent legi coram Parocho, & teſtibus præſente ſaltem uno ex contrahentibus, qui litteras aperiat, acceptet, & præſtet ſuum conſenſum. Poteſt autem matrimonium dictum contrahi inter duos viros, aut inter duas feminas, quia valet eſſe Procurator etiam femina pro viro, & vir pro femina. Pro praxi matrimonium per Procuratorem contractum debet revalidari ab ipſis conjugatis coram Parocho, & teſtibus, ut plenius de illo conſtet, & ſecuritati conſulatur, ut laudans PP. Salmanticenſes ait Bened. XIV. *in ſyn. lib. 13. cap. 23. n. 9.*

69. Inq. 5. An ſi quis dedit mandatum fictum poſtea vero ante illius executionem, mutans animum, jam illam habeat verum, valeat matrimonium? R. affirm. Quia dum matrimonium coram facie Eccleſiæ initum eſt nullum ex defectu intentionis, ſufficit poſtea illam ſupplere, ſeu apponere: erg. potiori ratione in præſenti. Hic enim adeſt vera intentio, dum reipſa celebratur. Secus eſſet ſi a principio mandati eſſet intentio ficta, poſtea vera, ac tandem ficta tempore executionis mandati; tunc enim nullum iniretur ex defectu intentionis in actuali celebra-

bratione. Idem eſt in aliis contractibus. Adeſt tamen hæc differentia inter alios contractus, & matrimonium circa revocationem mandati, quod in contractu civili dato vero mandato, licet poſtea revocetur, valet contractus, ſi revocatio non innotuit mandatario, quia jus ſupplet conſenſum. At ſecus eſt in matrimonio, pro quo jus minime poteſt ſupplere conſenſum. Ideo ſi adeſt diſſenſus tempore celebrationis nullum eſt. Econtra adſtante conſenſu cum aliis requiſitis validum eſt. Nota etiam in lege veteri reperiri validum matrimonium *Iſaac* cum *Rebecca*, medio procuratore *Eliezer* initum, ut advertit Bened. XIV. *ubi ſupra*.

70. Inq. 6 An ſi quis poſtquam dedit mandatum, in amentiam incidat ante ejus executionem, & celebretur matrimonium, ſit validum? R. affirm. Quia prior conſenſus, quamdiu non revocatur, perſeverat virtualiter. Nec valet dicere quod ipſe mandans eſt impotens ad contrahendum, Nam idem eſſet ſi tempore quo celebratur matrimonium per Procuratorem, mandans dormiret aut ebrius eſſet; & tamen valeret matrimonium. Eodem igitur modo, eſto in amentiam incidat, valet matrimonium ſuo nomine celebratum. Hæc ſententia probabilior, & ſecurior eſt oppoſita, quæ tribuit libertatem alteri parti, ut nubat cui velit; quod ſaltem valde dubium, & periculoſum eſt.

PUNCTUM IV.

De conſenſu ad Matrimonium requiſito.

71. Inq. 1. An mutuus conſenſus requiratur ad matrimonium? R. Ex quadruplici capite requiri. 1. Quia matrimonium eſt contractus. 2. Quia eſt mutua translatio dominii corpis unius in alterum. 3. Quia eſt Sacramentum habens pro materia, & forma mutuum conſenſum contrahentium. 4. Quia juxta Concilium Florentinum: *Cauſa efficiens matrimonii eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*. Igitur ita eſt requiſitus conſenſus mutuus ad matrimonium, ut nulla poteſtate creata ſuppleri valeat. An autem per divinam potentiam poſſit dari matrimonium abſque dicto conſenſu, eſt quæſtio plus difficilis, quam utilis, & utrinque probabilis, eſto mihi probabilior ſit pars negativa; quia Deus nequit mutare eſſentias rerum; ſicut nequit efficere hominem, quin ſit animal rationale.

72. Objic. 1. Concil. Florentin. decernit conſenſum contrahentium regulariter requiri ad matrimonium: erg non ſemper. 2. Poteſt aliquando Eccleſia cogere aliquem admittere Epiſcopatum, qui eſt matrimonium ſpirituale. 3. Reſpublica poteſt transferre dominium rei in alterum ſine illius conſenſu: erg. idem de dominio corporum.

73. R. ad 1. Concilium Florentinum decernere conſenſum debere *regulariter exprimi* per verba: non vero debere *regulariter adeſſe*; hoc enim ſemper requiri ex ipſo Concilio, & aliis docemur, tamquam dogma de fide optime rationi conſonans. Ad 2. Quod in publica neceſſitate poteſt cogere Eccleſia aliquem ad acceptandum Epiſcopatum, præſtando conſenſum ad illum, ex quo non verificatur matrimonium ſpirituale ſine conſenſu. Ad 3. Quod Reſpublica gaudet poteſtate ſupra bona temporalia ſubditorum; minime vero circa voluntates civium. Poteſt etiam quis compelli a Magiſtratu ad contrahendum matrimonium in foro externo; at ſi deficiat conſenſus, erit coram Deo nullum.

74. Inq. 2. An ſi in dicto caſu compulſus contraheret ficte cum Titia, deinde cum vero conſenſu contraheret cum Berta, eſſet validum hoc ſecundum matrimonium? R. affirm. Quia primum fuit nullum, & non præſtat impedimentum quod de jure non ſortitur effectum, ex *regul. juris* 52. Verum *in tali caſu Eccleſia quia ſecundum ea judicat, quæ foris apparent, non decipitur in juſtitia, ſive jure, quamvis decipiatur in facto, ſed ille debet potius excommunicationem ſuſtinere, quam ad primam uxorem redire; vel debet in altas regiones remotas fugere*, ait D. Thom. *in ſupplem. q* 45. *a.* 4. *ad* 3.

75. Inq. 3. Qualis debeat eſſe conſenſus ad matrimonium requiſitus? R. debet eſſe verus, non fictus, liber, & non metu injuſto extortus; ab errore ſubſtantiali immunis, & ſigno externo manifeſtatus. Nam conſenſus mere internus minime ſufficit ad matrimonium, quia contractus humanus neceſſario eſt ſenſibilis; fit quippe inter homines, non inter Angelos. Imo exprimi debet regulariter per verba interpotentes loqui; ita ut ſecluſa conſuetudine alicubi forte adſtante, loqui valens peccat, ſolis ſignis ſuum conſenſum exprimendo. Tum quia ſic tenet conſuetudo univerſalis Eccleſiæ. Tum quia ſic melius, & certius manifeſtatur conſenſus internus. Nec eſt admittenda excuſatio pudoris, quia ad publice honeſta perficienda nemo debet excuſari pudore. De nullitate conſenſus metu, aut errore præſtiti ſuis locis conſtabit.

76. Inq. 4. An conſenſus Parentum requiratur ad valorem matrimonii filiorum? R. neg. conſtat tamquam de fide ex Trid *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *ubi eos anathematæ damnat* qui falſo affirmant matrimonia a filiis familias ſine conſenſu Parentum contracta irrita eſſe, *& Parentes ea rata vel irrita facere poſſe*. Igitur matrimonia filiorum etiam inſciis, vel invitis Parentibus valida ſunt. Idem eſt

Digitized by Google

eſt de minoribus, & ſervis, quorum matrimonia ſunt valida etiam invitis tutoribus aut Dominis. Nam *ſecundum ea quæ ad naturam corporis ſpectant homo homini obedire non tenetur, ſed ſolum Deo; quia omnes homines natura ſunt pares, puta in his quæ pertinent ad corporis ſuſtentationem & prolis generationem. Unde non tenentur, nec ſervi Dominis, nec filii Parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate ſervanda* inquit D Thom. 2. 2. *q.* 104. *a.* 5.

77. Inq. 5. An matrimonia filiorum inſciis, aut invitis Parentibus ſint licita. R. ut plurimum eſſe graviter illicita. Nam leges fere omnium nationum ea reprobant, & filii ita ſe gerentes peccant graviter contra obedientiam, pietatem, & reverentiam parentibus debitam. Nec oppoſitum docent verba Angelici immediate adducta; intelligenda enim ſunt quando filii volunt ſervare virginitatem, cælibatum, vel ſumere meliorem ſtatum. At ſemel quod velint nubere, debent conſulere Parentes, ac eis obedire, quando rationabiliter diſſentiunt filiorum matrimonio. Maxime vero ſi filii indigne nubere intendant. Tunc enim non ſolum peccant filii contrahendo, ſed & Parochus aſſiſtendo, & alii cooperando. Ex talibus enim matrimoniis oriuntur fere ſemper odia, rixæ, diſſidia, & ſcandala cum familiæ dedecore & infamia; & tandem mali exitus inter ipſos conjuges.

78. Inq. 6. An aliquando valeant filii contrahere matrimonium inſciis, vel invitis parentibus R. Hoc ex circumſtantiis pendere. Unde quatuor in caſibus poterit filius nubere invito Patre. 1. Si Pater injuſte diſſentiat conjugio honeſto & congruenti reverenter a filio propoſito. 2. Si Pater cauſa majoris dotis, vel alterius reſpectus privati non niſi feminam minus nobilem, ægram, fedam, monoculam, ſtultam, fatuam male moratam, aut durioris conditionis ei dare velit. 3. Si Pater vellet filium ducere hanc, vel illam contra filii inclinationem, imo cum ejus notabili repugnantia; poteſt filius illam ei patefacere, & ſe modeſte excuſare a tali obedientia. 4. Poteſt licite nubere pari inſcio Patre, quando hic procul diſtat, & prudenter præſumitur conſentire. Si filia major vigintiquinque annorum inſciis aut invitis parentibus nubat ſibi imputent; quia eſto illa male agat, ipſi debuerunt tempore opportuno eam in matrimonio collocare. Caveant omnino Confeſſarii in his negotiis ſe intromittere: alias tandem eos non parum pœnitebit. Habeatur præ oculis in hac materia quædam Pragmatica, ſeu lex nuper edita a N. prudentiſsimo Rege Catholico Carolo III.

PUNCTUM V.

De Matrimonio conditionato.

79. Inq. 1. Quid & quotuplex ſit conditio? R. conditio eſt: *Oratio, qua id omne quod agitur, in futurum eventum ſuſpenditur* Alia eſt generalis, alia particularis. Conditio generalis eſt quæ omnibus contractibus ineſt: ut *ſi vixerimus, ſi conſenſeris*. Hæ conditiones non ſuſpendunt contractum, nec faciunt illum conditionatum; ideoque eſt de conditionibus neceſſariis, ſive abſolute, ut *ſi ſol cras oriatur*, ſive ex ſuppoſitione, ut *ſi judicium univerſale ſit futurum*. Particularis eſt, quæ non ineſt omni contractui, ſed adjicitur illi; ut *ſi Parentes conſenſerint*. Aliæ ſunt conditiones intrinſecæ contractui matrimonii, ut *ſi non es conſanguinea*, vel *non adſit impedimentum dirimens*. Et nec iſtæ ſuſpendunt contractum eadem ratione; quia cum non poſſit eſse contractus ſine illis, ſunt veluti generales. Aliæ ſunt impoſſibiles, ſive ex natura, ut *ſi digito tangas Cælum*. Sive ex jure, ut *ſi non es conſanguinea*; ſive ex facto ut ſi pauperi dicatur: *ſi dederis centum libras auri*; ſive ex ſuppoſitione ut ſi corruptæ dicas: *ſi virgo es*. Aliæ ſunt poſſibiles & contingentes, quæ rurſus dividuntur in turpes, vel contra ſubſtantiam matrimonii, ut *ſi procures ſterilitatem*; vel extra eam, ut *ſi poſtea fureris, aut homicidium comittas*; in honeſtas, ut *ſi virtutem ſequaris*; & in indifferentes, ut *ſi in campum egrediaris*.

80. Inq. 2. Quæ conditiones ſuſpendant matrimonium? R. ſuſpendere illud omnes conditiones particulares de futuro honeſtas, indifferentes, & turpes contra ſubſtantiam matrimonii; quia natura conditionis eſt ſuſpendere contractum cui ineſt. Conditiones vero de præſenti aut præterito, impoſſibiles, & turpes, quæ non ſunt contra ſubſtantiam matrimonii pro non adjectis habentur, nec illud ſuſpendunt. Si enim ſunt de præſenti, aut de præterito patet; quia vel ſunt, vel non ſunt. Si primum matrimonium ex tunc eſt validum. Si ſecundum, nullum. Circa conditiones vero turpes reletas conſtat ex *cap. ſi conditiones*, ubi Greg IX. definit. *ſi conditiones contra ſubſtantiam conjugii inferantur; puta ſi alter dicat alteri: contraho tecum ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, & facultatibus ditiorem, aut ſi quæſtu adulterandam te tradas: matrimonialis contractus quantumcumque ſit favorabilis caret effectu; licet aliæ conditiones appoſitæ in matrimonio, ſi turpes, aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.*

81. Igitur omnes conditiones turpes, aut impoſſibiles extra ſubſtantiam Matrimonii non illud ſuſpendunt, quia pro non adjectis habentur, quan-

quando certo non conſtat de diſſenſu. Si enim conſtet non adfuiſſe conſenſum, vel ſolum adeſſe ligatum conditioni impoſſibili, nullum eſt Matrimonium. Et idem eſt ſi conditio ſit turpis, quia remoto conſenſu, ſeu ligato conditioni, uſque ad ejus eventum nequit exiſtere Matrimonium. In foro autem exteriori, in quo ſolum de externis judicatur, & de interno diſſenſu aut de alligatione conſenſus conditioni non conſtat, rejicitur conditio, quia præſumitur joco poſita. Quod dictum eſt de Matrimonio tenet pariter de ſponſalibus ſub conditione initis

82. Inq 3. An conditiones honeſtæ irritent Matrimonium? R. Sub diſtinctione, vel enim ſunt contra ſubſtantiam Matrimonii, vel non. Si primum irritant illud Ut *contrabo tecum ſub conditione non utendi jure conjugii*, vel *ſervandi caſtitatem*. Quia hæc *conditio explicita non ſolum actui, ſed etiam poteſtati contrariatur copulæ carnalis; & ideo eſt contraria Matrimonio*, inquit D. Thom. *in ſupplem. q.* 48. *art.* 1. *ad* 3. Nec ob hoc Matrimonium Beatiſs. Virg cum S Joſeph deſiit eſſe verum & legittimum; quia licet puriſſima Virgo habuerit votum caſtitatis, & numquam in copulam conſenſerit, nullam appoſuit conditionem explicitam Matrimonio contrariam, ut cum D. Thom præclare explicat Bened. XIV. in Syn. *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 13.

83. Si autem conditio honeſta non ſit contra jus, aut bona Matrimonii: ut *ſi es nobilis, legitima, primogenita*; habita notitia quod talis ſit, vel adſtante conditione eſt validum Matrimonium; ea vero deficiente nullum Si autem diceret: *contrabo tecum ſi virgo es*, idem eſt dicendum. Tamen nequit ipſe experimentum facere per ſe, ſed ſtare debet dictis peritarum, alias ut impudicus eſt repellendus. Unde Matrimonium ſub his conditionibus, ſi deficiant, eſt nullum, eſto defectus agnoſcatur poſt multum tempus aut poſt repetitas copulas. Niſi renovetur conſenſus, aut poſt notitiam defectus illam copula maritali cognoviſſet. Tunc enim, ſuppoſitis ceteris requiſitis, jura cenſent convaluiſſe Matrimonium.

84. Inq. 4. An Matrimonium, vel ſponſalia inita inter habentes impedimentum dirimens ſub conditione: *Si Papa diſpenſet*, valida ſint? R. affirm. dummodo impedimentum ſit ex illis, quæ diſpenſari ſolent. Nam vere obligantur, vel intendunt ſe obligare, pro tempore quo ceſſet impedimentum, & ſub conditione quod auferatur. Hac ratione licet Epiſcopo emittere votum Religionis ſub eadem conditione; atque diſpenſatione obtenta debet votum implere. Sic igitur contrahentes licet ſint inhabiles tempore contractus; referuntur tamen ad tempus, pro quo erunt habiles. Ideo illud expectare tenentur; & obtenta diſpenſatione, non requiritur novus conſenſus ad ſponſalia; neque ad Matrimonium ſi fuit in contractum coram Parrocho & teſtibus: quamvis conſultius ſit renovare conſenſum; addit enim Matrimonium rationem Sacramenti ſupra naturam contractus. Quis ſit modus, & demonſtratio, quibus ſolent contractus iniri & alia huc ſpectantia. Vid. *tract.* 20. *a num.* 4.

85. Inq. 5. An ſi quis conttahat Matrimonium conditionatum cum Berta, & ante eventum conditionis abſolutum cum Titia, hoc ſecundum ſit validum? R. affirm. Quia primum erat ſuſpenſum; nec ex Matrimonio aut ſponſalibus conditionatis oritur impedimentum ligaminis aut publicæ honeſtatis. Ideo ſi quis contrahat ſponſalia cum Lucretia ſub conditione quod ejus Pater ex Indiis redeat, & ante illius reditum cum illius ſorore Matrimonium contrahat ſine ulla conditione, validum eſt; quia ex prioribus ſponſalibus utpote conditionatis non reſultavit impedimentum publicæ honeſtatis.

86. Inq. 6. An ſit licitum contrahere Matrimonium ſub conditione? R neg tum quia ſacramenta nequeunt licite miniſtrari, aut recipi ſub conditione abſque neceſſitate, & vix adeſſe valet neceſſitas celebrandi Matrimonium ſub conditione. Tum quia pluribus dubiis & ſcrupulis exponerentur ſic contrahentes. Tum quia ſi conditio ſit de præſenti, aut præterito inepte apponitur in re tam gravi. Si autem ſit de futuro, expectetur eventus conditionis, & tunc ineatur contractus. Unde minime debet Parochus permittere aliquam conditionem adjici Matrimonio. Dicta tamen de conditionibus prodeſſe queunt pro locis ubi Matrimonium ſine aſſiſtentia Parrochi eſt validum; vel ſi aliquando contingat apponi, eſto illicite, etiam coram Parrocho, & teſtibus.

PUNCTUM VI.

Qualiter Matrimonium nullum ſit revalidandum.

87. Inq. 1. Ex quot Capitibus evadat nullum Matrimonium? R. Poſſe eſſe nullum ex duplici capite. Nempe, vel quia defuit conſenſus verus; vel quia adfuit impedimentum dirimens in eius celebratione. Ad hæc duo capita reducuntur omnia, quæ cauſare valent nullitatem Matrimonii. Nam licet hoc ſit nullum ſi celebretur ad tempus; vel ſub conditione donec alter caſte vivat, vel adulterium non committat, ut ſolent Calviniſtæ; hi etiam defectus reducuntur ad carentiam conſenſus legittimi, qui pro Matrimonio debet eſſet perpetuus ſine limi-

limitatione temporis. Vel ſaltem debet ſine ejus expreſſione contrahi, ne nullum evadat. Præterea impedimentum dirimens poteſt eſſe publicum, vel occultum. Si eſt publicum, aut probare poſſit, vel timetur publicandum, non eſt quæſtio: tunc enim debet publice revalidari Matrimonium, renovato conſenſu ex utraque parte. Ut ſi celebratum ſit inter conſanguineos abſque diſpenſatione, & hoc eſt publicum, aut aliquibus notum, vel foret initum ſine Parrocho & teſtibus. In hoc duplici caſu, aut ſimili, coram Parrocho & teſtibus, ſublato prius impedimento, revalidari debet.

88. Inq. 2. An hoc ita fieri debeat ubique, vel ſolum ubi Tridentinum eſt receptum? R. Ubique debere fieri quoad licitum; ubique enim eſt illicitum Matrimonium clandeſtinum, ut ſuo loco patebit. Verum ubi Trid. eſt receptum, non ſolum ad licitum, ſed etiam ad validum, requiritur dicta revalidatio publica; quia conſtare debet Eccleſiæ tum de ejus celebratione, tum de ejus valore, impedimento jam media diſpenſatione ſublato.

89. Inq. 3. An quando Matrimonium in facie Eccleſiæ contractum, ob impedimentum occultum fuit nullum, debeat revalidari coram Parrocho & Teſtibus? R. neg. Quia ſemel contracto Matrimonio coram facie Eccleſiæ jam ſit ſatis Tridentini Decreto, & ejus fini, qui eſt, ut publice conſtet de celebrato Matrimonio. Id autem revera conſtat, dum defectus eſt occultus. Tunc enim occluſa eſt janua periculis deſerendi conjugem, aliumve accipiendi. Atque ita declaravit Pius V. ut ajunt Navarrus & alii. Idem tenet Concina de Matrimonio nullo ex defectu conſenſus liberi his verbis: *Si Matrimonium primo contractum fuit coram Parrocho & teſtibus, nemine reclamante, nullaque mentione timoris incuſſi facta, ſat Matrimonium convaleſcit per ſolum privatum etiam occultum conſenſum, mutuamque maritalem cohabitationem*. Ita *lib. 2. de Matrim. diſſ. 1. cap. 6. num. 26.*

90. At *diſſ. 4. cap. 7. n. 14. & ſeqq.* oppoſitum contra Salmanticenſes & alios graves AA. propugnat contendens, quod licet Matrimonium ſolemni ritu coram Eccleſia primo fuiſset celebratum; ſi tamen nullum evaſit ex impedimento occulto, vel propter defectum *conſenſus ſinceri*, & *liberi* revalidari debere coram Parrocho & teſtibus. Hoc intendit probare ex quadam reſponſione miſſa privatim P. Conitolo a Clemente VIII. Unde in primis apparet hujus viri inconſequentia, ut eum legenti patebit. Deinde pluris facit reſponſionem privatam, quam authenticam Pontificis, & Sacr. Congreg. Concilii. Præterea ſua poſterior contentio eſt contra praxim & ſtylum Sac. Pœnitentiariæ, ubi diſpenſantur impedimenta occulta, ut occulte revalidentur Matrimonia, de quo numquam dubitavi in Hiſpania, & amplius mihi conſtat in hac urbe Romana. Tandem ex contentione Concinæ, ſi admitteretur, plurima orirentur incommoda, & ſcandala; paſſim enim deberent revalidari in publico Matrimonia cum graviſſima nota, & non parva infamia. Revalidantur igitur occulte cum relatione ad Matrimonium coram facie Eccleſiæ contractum. Et ita mihi eſt reſponſum hic Romæ ex ipſa Secretaria Cardinalis Pœnitentiarii.

91. Inq. 4. Qualiter ſit revalidandum conjugium ex defectu conſenſus nullum? R. Sub diſtinctione. Vel enim defuit conſenſus ex parte utriuſque, & hoc utrique eſt notum, & tunc utraque ſimul debet expreſſum, & mutuum conſenſum præſtare; vel nullus ſcit alterius defectum, & tunc ſufficit quod uterque privatim illum apponat aliquo ſigno exteriori manifeſtatum, ſaltem cohabitando affectu maritali, ſi ex ampliori detectione incommoda timeantur. Vel defuit conſenſus ex parte unius, quia ficte contraxit; & tunc niſi magna diſſidia ex Matrimonio timeantur, vel maxima diſparitas inter contrahentes adſit, debet ſimulator præbere verum conſenſum modo dicto. Vel conſenſus fuit nullus, quia metu extortus; & tunc ſi coactus libere poſtea conſentiat, & alter, ut ſupponitur, in priori conſenſu perſeveret convaleſcit Matrimonium, ut docet D. Thom. *in ſupplem q. 47. art. 4. ad 2.*

92. Inq. 5. An ſit credendum conjugi affirmanti ſe conſenſum pro Matrimonio non præſtitiſse? R. Sub diſtinctione. Vel enim id aſſerit in foro interno, vel in externo. In foro interno credi debet a Confeſsario, quia ibi ipſe pœnitens eſt reus, & accuſator, nec attenditur præſumptioni, ſed veritati. At debet Confeſsarius juxta ſupra dicta eum compellere ad verum conſenſum præſtandum. In foro autem externo non debet credi conjugi, etiam juranti, ſibi conſenſum defuiſse, ſed contrarium præſumitur, ut ſæpe dicitur in jure Canonico, & patet *ex Cap. Conſultationi de Sponſ.*

PUNCTUM VII.

Alia dubia de revalidatione Matrimonii.

93. Inq. 1. An quando Matrimonium fuit nullum ob impedimentum occultum, ortum ex culpa unius conjugis, ut quia antea rem habuit cum fratre, aut ſorore alterius, debeat ignorans fieri conſcius de nullitate ad illud re-

va-

Digitized by Google

validandum? Supponitur quod dum commode fieri valet abſque timore ſcandali, rixarum, aut ſeparationis ſemper conjux ignorans nullitatem de ea moneri debet, ut novum conſenſum uterque ſimul apponat; alias pars ignara perſiſtit in priori conſenſu nullo, & hunc ratificat; unde ratificat conſenſum nullum inſufficientem ad Matrimonium. In caſu vero prædicti timoris ajunt AA. quod pars conſcia obtenta impedimenti diſpenſatione curet delinire blanditiis alteram, & dum videt eam bene diſpoſitam ſic ei dicat: *Pro mea conſolatione & majori affectu volo tecum inire Matrimonium*: Ita *enim te diligo ut ſi non eſſet contractum, libentiſſime nunc contraherem, & ſic illud contrabo ac ſi non eſſet contractum. Nonne tu idem dicis, & facis pro meo ſolatio?* Si reſpondeat: *ita volo*, vel *facio*, vel id exterius manifeſtet, finita lis eſt, dummodo conſenſum actualem, & non tantum habitualem depromat.

94. Verum difficultas maxima eſt dum conſcius impedimenti talia verba non audet proferre timens prudenter inde alterum conjugem delictum perpetratum ſuſpicaturum, unde plurima ſcandala, ſeparatio, deſertioque prolis, quæ forte adſit, provenient. Quid igitur in tali anguſtia faciendum? R. Sufficere tunc obtenta diſpenſatione pro revalidatione Matrimonii, copulam conjugalem affectu maritali habitam: quia ablato impedimento, uterque conjux eſt habilis, & alias copula affectu maritali habita ſufficienter, pro talibus circumſtantiis, exprimit conſenſum Matrimonii; qua ratione ante Tridentinum per illam ſponſalia de futuro tranſibant ad Matrimonium de præſenti.

95. Inq. 2. Quomodo ſit revalidandum Matrimonium quando diſpenſatio impedimenti conceditur ſub hac aut ſimili clauſula: *Altero conjuge de nullitate prioris conſenſus certiorato?* R. Tunc debere conſcium impedimenti declarare ſe non rite Matrimonio conſenſiſſe quando primo fuit celebratum, ideoque ex Conſilio Confeſſarii oportere, ut ambo conſenſum renovent, atque ex tunc ipſum ex ſua parte illum libenter renovare. Si altera conjux eandem voluntatem manifeſtet, ſat eſt pro Matrimonio juxta clauſulam revalidando. Verum ſi timeatur alterum nolle conſenſum præſtare, ſed potius velle ſeparari, redeunt anguſtiæ: & tunc deſervire poſſunt ſupradicti modi, dum talia reſcripta expediuntur Matrimonium revalidandi. Nec aliud eſt præſumendum de Eccleſiæ pietate, niſi quod in talibus circumſtantiis & anguſtiis ſubveniatur modo poſſibili fidelium ſolatio ac animarum remedio. Hanc eſſe mentem Sacræ Pœnitentiatiæ teſtatus eſt mihi ejuſdem actualis Secretarius. Unde minime eſt audiendus Concina plura in oppoſitum agglomerans ubi ſupra a num. 9. Vide Ligorium *lib. 6. n.* 117.

96. Inq. 3. Quid agere debeat Confeſſarius conſcius de nullitate Matrimonii Pœnitentis? R. Magna cautela, & prudentia ei opus eſse, ut juxta varietatem circumſtantiarum illum moneat, aut taceat. Igitur vel Pœnitens laborat ignorantia vincibili, vel invincibili nullitatis. Si primum, debet illum monere, quia ignorantia vincibilis non excuſat a culpa; unde nequit eum abſolvere, niſi detecto errore proponat amplecti omnia, quæ ſibi præſcripta fuerint a Confeſsario. Hic autem debet illi præcipere quod ex tunc ſeparet torum adinvento aliquo motivo; quod minime petat aut reddat debitum: quod quamtotius obtineat diſpenſationem ab Epiſcopo informando illum de omnibus circumſtantiis, ut quam primum provideat de remedio, ſuppoſito quod nullitas proveniat ab impedimento dirimente de jure Eccleſiaſtico. Si enim proveniat ex impedimento juris naturalis ſtatim pœnitus ſeparari debet. Si vero nullitas oriatur ex defectu conſenſus illico eum adhibeat, cum quo libere poſito & copula maritali convaleſcit Matrimonium. Idem eſt ſi Confeſsarius interrogetur a Pœnitente de impedimento, aut nullitate; tunc enim ne ſuo ſilentio approbet errorem, debet aperire veritatem; niſi in aliquo caſu, in quo poſt Matrimonium publice initum prævideantur ex monitione maxima incommoda & ſcandala ſequenda fore: tunc enim ſaltem ad tempus ſimulare debet ſe audiſse interrogationem.

97. Si Pœnitens laborat ignorantia invincibili impedimenti, & vult contrahere Matrimonium monendus eſt a Confeſsario. Tum quia hic eſt Magiſter, cui incumbit docere pœnitentes veritatem. Tum quia alias in culpa eſset quod fieret Matrimonium nullum. Si omnia ad illud ſint jam diſpoſita, moneat quod eliciat votum caſtitatis pro aliquo tempore, vel alio motivo curet differre Matrimonium uſque dum diſpenſatio obtineatur ſuppoſito, quod impedimentum eſt occultum & provenit ex culpa Pœnitentis, quia v. g rem habuit cum ſorore illius, cui vult nubere. Si enim proveniret ex alia radice inculpata publicari deberet ante contractum Matrimonium, nec de hoc eſt quæſtio, aut difficultas. Non deſunt qui aſſerant quod ſi adhibito omni medio pro dilatione Matrimonii nihil proficiat, quin ſequantur magna incommoda, & ſcandala, poſse Parrochum pro tali anguſtia diſpenſare recurrendo illico ad ordinarium pro abſoluta diſpenſatione: quod ſuppoſita vera neceſſitate & anguſtia conſonat ratio-

tioni, & pietati Eccleſiæ. Verum hoc rariſſime eſt faciendum. Nec tunc poſset ex vi talis diſpenſationis conſumari Matrimonium.

98. Quando autem Confeſsarius ſcit nullitatam Matrimonii jam contracti bona fide, in qua pœnitens perſiſtit, ſub diſtinctione procedere debet. Vel enim eſt in poteſtate pœnitentis ejus revalidatio abſque ſcandalis, vel non; ſi hoc ſecundum, taceat, & relinquat in ſua bona fide Pœnitentem, ne conſtituat illum in ſupradictis periculis ſeparationis, & anguſtiarum abſque ullo remedio & profectu. Idem efficiat ſi non profuturam, ſed nocituram ſuam monitionem graviter timeat. Sic in facti contingentia olim bis reſpondi cuidam Parrocho, & alteri Confeſsario, Archiepiſcopo Diœceſano unam & alteram reſponſionem in duplici caſu approbante. Nam ex una parte ambo conjuges erant in bona fide, & impedimentum omnino erat occultum; & ex alia timebantur magna inconvenientia cum ſeparatione & deſertione prolis: quo in caſu ipſa prudentia dictat ſilentium, & non ſemel Sac. Pœnitentiaria reſpondit: *Relinquantur in bona fide*. Hoc etiam obſervare debet potiori ratione quicumque alius, qui nec Parochus, nec Confeſsarius ſit conſcius impedimenti occulti inito jam Matrimonio; illi enim non incumbit conjuges illuminare. Hic eſt caſus, in quo præcipue debet Confeſsarius ſub ſecreto conſulere Epiſcopum, & viros doctos priuſquam moneat pœnitentem. Alias exponitur periculo plures errores committendi ſequendo oppoſitam doctrinam.

99. Quando autem noſcit Confeſsarius quod revalidatio Matrimonii abſque incommodis & ſcandalis eſt in poteſtate pœnitentis licet accedat bona fide, & ignorantia invincibili nullitatis Matrimonii, ſi prudenter credit profuturam monitionem debet eum monere, jubendo ſeparare torum quoad uſque diſpenſatio obtineatur, & modo ſupradicto Matrimonium revalidetur. Hæc monitio prudenter fit ſtatim poſt abſolutionem, ne antea facta perturbet pœnitentem cum novitate inopinata & divertat a dolore & devotione pro Sacramenti ſuſceptione requiſitis: quidquid dicat Concina contra Salmanticenſes, quibus falſo tribuit idem aſserere in hypotheſi ignorantiæ vincibilis. *Ubi ſup. diſſ.* 4. *cap.* 6. *num.* 11.

Punctum VIII.

De indiſſolubilitate Matrimonii.

100. Inq. 1. An, & quo jure Matrimonium ſit indiſsolubile? R. Eſse indiſsolubile jure naturali, divino, & humano. Jure naturali, quia procreatio, educatio, & inſtructio prolis ad quam ordinatur Matrimonium, exigit perpetuam vitæ ſocietatem inter virum & feminam, ſeu diuturnam manſionem Parentum, ut ait D. Thom. *in ſupplem. q.* 67. *a.* 2. *ad* 1. Jure divino conſtat ex cap. 19. Matth. *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*. Jure humano liquet ex *Cap. fin. de condit. appoſit.*, & alibi ſæpe.

101. Objic. 1. Matrimonium ideo eſt indiſsolubile quia eſt Sacramentum: ergo non jure naturali. 2. Omnis res per quas cauſas naſcitur per eaſdem naturaliter diſsolvitur. 3. Quod poteſt quis in perpetuum, poteſt ad tempus. 3. Matrimonium ratum diſsolvitur per profeſſionem religioſam, & per diſpenſationem Pontificis; & conſumatum per converſionem unius ad fidem: ergo non eſt jure naturæ indiſsolubile.

102. R. ad 1. Matrimonium eſse indiſsolubile ex natura rei, & non tantum quia eſt Sacramentum. Ad 2. illam regulam non tenere in rebus, quæ ex ſe perpetuitatem depoſcunt, uti eſt Matrimonium; per quod patet ad 3. Ad 4. Quod aliud eſt rem eſse ſua natura perpetuam, aliud quod ab extrinſeco poſſit deſtrui, aut diſsolvi; ut liquet in Angelo, qui incorruptibilis eſt ex ſe; poteſt tamen a Deo in nihilum redigi, & in voto caſtitatis abſoluto, quod ex natura ſua eſt perpetuum; at poteſt diſpenſari a Pontifice. Sed pro majori claritate

103. Inq. 2. An Matrimonium ratum poſſit Pontificis auctoritate diſsolvi? R. affirm. Quia Pontifex habet poteſtatem non ſolum ordinariam, ut Princeps Supremus, ſed etiam extra ordinariam, & ſpecialem ut Chriſti Vicarius ad omnia neceſsaria pro regimine Eccleſiæ ſuorumque ſubditorum; ſed ad hunc finem aliquando opus eſt diſpenſatione Matrimonii rati, nempe quando adeſse graviſſimam, & ſufficientem cauſam ipſe Pontifex agnoverit: ergo vera eſt reſolutio. *Confirm.* ex pluribus factis aliquorum Pontificum, inter quos fertur Gregor XIII. uno die cum undecim diſpenſaſse.

104. Cauſæ autem, quæ ab aliquibus deſignantur, aliis non immerito inſufficientes videntur. Ideo illæ tantum cauſæ ſufficientes putandæ ſunt, quæ attente perpenſis circumſtantiis perſonarum & neceſſitatis tales prudenter judicentur. Quoniam res graviſſima, eſt & graviſſimam exigit cauſam. Aſserere vero poſse Papam diſpenſare in Matrimonio rato etiam ſine cauſa, nec fundamento ſolido dicitur, nec credi valet, ut patet ex indiſsolubilitate jure naturæ, & divino ſupra indicata

105. Objic. Papa nequit diſpenſare in jure naturali & divino, uti eſt indiſsolubilitas Matrimonii rati. 2. Matrimonium ratum ejuſdem ſpeciei eſt, ac conſumatum; ſed in hoc nequit diſpenſare: ergo nec in illo. 3. Epiſcopus non poteſt in illo diſpenſare eſto poſſit in ſua

Dioe.

Diœceſi, quod Papa in tota Eccleſia. R. ad 1. Papam poſſe diſpenſare cum cauſa in aliquibus, eſto ſint de jure naturali & divino, ſi fundentur in actibus humanis, ut liquet in voto. Ad 2. Matrimonium ratum non eſſe totalem traditionem corporum ſicut conſumatum. Ideo hoc ſignificat conjunctionem Verbi cum humanitate; illud vero unionem Chriſti animæ per gratiam. Ad 3. Non poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi omnia, quæ Papa in tota Eccleſia, maxime in rebus gravioris momenti, & quæ ei non competunt. Neque Epiſcopus gaudet poteſtate extra ordinaria pro ſua Diœceſi, ſicut Papa pro tota Eccleſia.

106. Inq. 3. Quo jure Matrimonium ratum diſſolvitur per profeſſionem religioſam? R. Diſſolvi non ſolum jure divino & Pontificio, ſed etiam jure naturæ. Tum quia profeſſio ſolemnis, de qua loquimur eſt veluti mors ſpiritualis. Tum quia jus naturale dictat licitum eſſe ab ſtatu imperfecto aſcendere ad perfectiorem, ſi abſque injuria alterius id fieri poſſit; ſed ex eo quod quis ex Matrimonio rato ad religionem tranſeat, non fit injuria alteri, qui liber manet ut nubat cui velit: ergo diſſolvitur præcedens vinculum; alias non liceret tranſitus, cujus oppoſitum eſt de fide, ut patet ex Trident. *ſeſſ. 24. can. 6.*

107 Objic. 1. Quod eſt traditum uni nequit tradi alteri; ſed per Matrimonium ratum traditur conjux alteri conjugi: ergo nequit tradi Religioni. R. Quod per Matrimonium ratum non fit abſoluta & totalis traditio ſicut fit in conſumato. Ideo hoc Matrimonium non diſſolvitur per profeſſionem; bene vero illud, in quo ſolum adeſt vinculum velut ſpirituale.

108. Objic. 2. Matrimonium ratum non diſſolvitur per ordinem ſacrum, eſto conſtituat ſtatum perfectiorem: erg. idem de profeſſione. R. neg. conſeq. Quia ordo ſacer non eſt mors perfecta ſpiritualis, ideo per illum, imo nec per Epiſcopatum ob eamdem rationem, non diſſolvitur Matrimonium ratum ſicut per profeſſionem religioſam, quæ eſt perfecta mors ſpiritualis, & civilis.

109. Inq. 4. An Matrimonium infidelium diſſolvatur per converſionem unius ad fidem? R. Diſſolvi quando infidelis admonitus, & recuſans converſionem, converſus tranſit ad alias nuptias, vel ſi in Religione ſolemniter profiteatur. Hoc ſecundum conſtat ex proxime dictis de Matrimonio rato fidelium quod firmius eſt conſumato infidelium. Debet tamen infidelis ſemper admoneri ſi velit converti. Si enim convertatur, nequit alter prius converſus ad alias nuptias tranſire, nec abſque ejus conſenſu Religionem profiteri. Nam ſi ambo convertantur, non diſſolvitur, ſed firmum manet. Quod autem per ſolam converſionem ad fidem non diſſolvatur Matrimonium probatur: tum quia ſi ambo convertautur remanet firmum ut dictum eſt. Tum quia fides non deſtruit, ſed perficit naturam. Unde ſolum quando alius non vult cohabitare abſque injuria Creatoris, vel monitus converti recuſat, & converſus poſt prudentem monitionem tranſit ad alias nuptias ex privilegio in favorem fidei a Chriſto D conceſſo diſſolvitur tale Matrimonium: quia generatio unius eſt corruptio alterius. Unde ſi infidelis antequam fidelis ad alias nuptias tranſiret matrimonium iniret, nullum eſſet, quia caret fidei privilegio publicato a D. Paulo 1. *ad Cor. 7. & Cap. Gaudemus de Divort.*

PUNCTUM IX.

De Poligamia, Monogamia, Bigamia, & Bivinatu.

110. Inq. 1. Quid ſint Poligamia, & cetera in titulo recenſita? R. Quod *Poligamia*, eſt *Conjugium unius viri cum pluribus uxoribus ſimul retentis. Monogamia* eſt *Conjugium unius cum una ſola. Bigamia* eſt *Conjugium unius cum pluribus ſucceſſive, ita ut mortua una, ducat alteram. Bivinatus* eſt *Conjugium unius feminæ cum duobus, aut pluribus viris ſimul*. Hoc conjugium eſt omnino reprobatum, & contra jus naturæ, in quo nullus queit diſpenſare, nec umqnam Deus diſpenſavit. Eſt enim contra prima Legis naturæ præcepta, licet non totaliter, & contra finem primarium Matrimonii, nempe prolis generationem, & educationem. Tum quia pluralitas virorum cum eadem femina non parum impedit, generationem prolis. Tum quia dubitaretur cujus hæc eſſet, & ſic impediretur ejus educatio. Poteſt tamen Deus in eo diſpenſare, quia non eſt totaliter contra finem Matrimonii, nec ab intrinſeco malum. Alio nomine *Bivinatus* vocatur *Polyandria*.

111. Inq. 2. An a principio, aut nunc ſit valida, ant licita Poligamia? R. neg Quia ab initio maſculum, & feminam creavit Deus, & dixit: *Erunt duo in carne una. Geneſ.* 2. Conſtat etiam ex Trident. *Seſſ. 24. Can.* 2. Conſtat pariter ex Jure civili. Imo Romani adhuc in Gentilitate prohibuere Poligamiam, nec admittere voluerunt Legem Julii Cæſaris eam permittentem. Et licet quidam Imperatori Valentiniano eamdem tribuant Legem, alii melius falſam talem permiſſionem demonſtrant. Solus ſpurciſſimus Maumethus in ſua nefanda Lege plures uxores ſimul habere ſuis miſeris ſequacibus permiſit. Igitur Poligamia jam omnibus illicita eſt poſt Evangelium, ubi Chriſtus reſtituit Matrimonium in ſuum ſtatum priſtinum *Matth. 19.*

112. Inq. 3. An aliquando fuerit licita Poligamia? R. Affirm. Olim quippe Deus diſpenſavit cum Abraham, Iſaac, Jacob, David, & aliis Patriarchis, ſive per internam inſpirationem, ſive per externam locutionem, unde extenſa fuit diſpenſatio ad reliquos Judæos, ut populus Dei augeretur Carnali propagatione, ſicut nunc augetur regeneratione ſpirituali. Poteſt enim Deus diſpenſare in præceptis naturalibus ſecundi ordinis, ut eſt indiſſolubilitas Matrimonii, ſive dicatur diſpenſatio propria, ſive impropria mutando rerum materias, & faciendo ut ſupremus Dominus, quod corpus viri, quod totaliter debebat tradi uxori, ſolum tradatur partialiter.

113. Inq. 4. An Bigamia ſit licita? R. affirm. Quia mortuo uno conjuge, alter manet liber, ut cui vult nubat. Vinculum enim Matrimonii per per mortem diſſolvitur. Nec contra hoc eſt illud Apoſtoli: *Accepexunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos*. Nam ſermo eſt de filiis reſuſcitatis Si autem loquatur de maritis intelligendum eſt contraxiſſe de novo Matrimonium. Igitur licitum eſt ſecundum Matrimonium mortuo uno ex Conjugibus; ita ut ſi hic reſurgeret, nullum jus haberet in alterum, nec iſte ad illum.

114. Sed obiic. 1. Sancti Patres dicunt ſecundas nuptias eſſe illicitas, & appellant eas fornicationes. 2. Bigami puniuntur ab Eccleſia pœna Irregularitatis. 3. Secundæ nuptiæ non benedicuntur ab Eccleſia. 4. Jus civile ſub gravi pœna eas prohibet in *Lege* 1. *cap. de ſecundis nuptiis*, & alibi.

115. R. ad 1. Secundas nuptias dici non bonas, quia carent honore ſignificationis deſponſationis Chriſti cum Eccleſia, ut una unius. Dicuntur vero fornicatio quantum ad cauſam, quæ frequenter ſolet ad eas incitare ſcilicet concupiſcentia. Ipſæ autem licitæ ſunt, ut fides docet in pluribus Conciliis. Ad 2. Irregularitatem incurri ob defectum ſignificationis dictæ, non ob culpam contrahendi ſecundas nuptias. Ad 3. ob eundem defectum non benedici ſecundas nuptias quando ſunt ſecundæ ex parte utriuſque conjugis, aut ex parte feminæ. Benedici tamen debent, quando vir ſecundo nubit virgini; tunc enim ſalvatur ſignificatio, quia licet Chriſtus habeat unam ſponſam Eccleſiam, habet tamen in ea plures animas ſponſas. Ad 4. Dicitur Jus civile eſſe correctum, quoad hoc per Jus Canonicum in cap. *Super illa* cap *Secundum Apoſtol. de Secundis nuptiis*.

116. Inq. 5. An ſecundum Matrimonium ſit Sacramentum? R. affirm. Quia in eo adeſt materia, forma, & Miniſter ſicut in primo: ergo eſt verum Sacramentum. Ita declaratur tamquam de fide in Trid. *Seſſ*. 24. *Can*. 1. Nec valet dicere illi deficere ſignificationem deſponſationis Chriſti cum Eccleſia: R. Enim illi deficere non ſecundum ſe, ſed tantum comparative ad primum Matrimonium. Nam ſecundum ſe, & in ſe eſt perfectum Sacramentum unius cum una, licet comparative ad primum in aliquo deficiat a ſignificatione omnimoda

117. Inq. 6. Quæ certitudo requiratur ex parte feminæ v. g de morte viri, ut alteri licite poſſit nubere? R. Certitudinem moralem requiri. Non enim ſufficit aſſenſus probabilis, nec dictum unius teſtis oculati ſolum, nec fama communis, niſi conjecturis prudentibus fulciatur. Cum enim ſit negotium graviſſimum, maturo judicio indiget. Si autem inſpectis accurate circumſtantiis habeatur certitudo moralis de obitu viri poteſt femina alteri nubere. Verum ſi contractu ſecundo matrimonio primus vir vivus compareat, aut de ejus vita conſtet, debet ſtatim ſecundum relinquere, & redire ad primum. Hic autem tenetur eam recipere, ſaltem in caſu, quo non ſit gravida a primo.

118. Inq. 7. An ſi mulier dubitans de morte mariti, vel putans eſſe vivum, qui revera eſſet mortuus contraxit cum alio validum celebraverit Matrimonium? R. Quod ſi appoſuit verum conſenſum ſaltem conditionatum pro caſu mortis viri intendens facere, quod poteſt, validum eſt Matrimonium; quia revera, ſuppoſita viri morte, habilis eſt ad illud. Alias intendens facere, quod poteſt, apponit conceſſum ſufficientem actualem. Filii habiti ex ſecundo Matrimonio bona fide contracto cenſentur legitimi, & ſuccedunt in hæreditate utrique parenti, eſto ex parte unius defecerit bona fides, vel tempore contractionis, vel tempore conceptionis At parens cui bona fides defuit, non ſuccedit filiis dicta fide deficiente habitis.

PUNCTUM X.

De Bimeſtri, & Repudio.

119. Inq. 1. Quid concedatur conjugibus in Bimeſtri? Bimeſtrem appellari conceſſionem ab Eccleſia conjugibus datam ne intra duos menſes invicem compellantur ad conſumandum Matrimonium propter tria. 1. Ut deliberent de ingreſſu Religionis. 2. Ut preparentur neceſsaria ad ſolemnitatem nuptiarum. 3. *Ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpiravit dilatam*. Verum prima eſt potiſſima cauſa hujus privilegii. Unde ſi alter conjugum velit tranſire ad Religionem poteſt licite intra duos menſes: quo in caſu debet alius expectare toto anno probationis, vel amplius, uſque ad profeſſionem. Hac autem ſecuta poteſt in ſæculo manens nubere cui velit. Tranſacto vero Bimeſtri ceſsat pri-

privilegium; quare neuter ſine alterius conſenſu queit Religionem ingredi: eo enim tranſacto ex parte utriuſque acquiritur jus debitum petendi, niſi voto Religionis aſtringantur. Si vero, eſto illicite, tranſeat unus eorum ad Religionem, & profiteatur, diſſolvitur Matrimonium non conſumatum.

120. Inq. 2. An poſſit quis nubere animo ingrediendi religionem ante matrimonii conſumationem? R. Sine gravi cauſa non poſſe. Quia contractus Matrimonialis ex ſe eſt perpetuus; unde contra ejus naturam, imo contra juſtitiam ageret ſic procedens. Si autem adſit cauſa gravis, ut conſulere honori feminæ, aut velle implere ſponſalia jurata valet contrahi Matrimonium animo ingrediendi Religionem intra Bimeſtre. At ſive conjux habeat animum ingrediendi Religionem, ſive non, poteſt uti Bimeſtri conceſſo a jure, & nequit cogi ad conſumandum Matrimonium ſine gravi injuſtitia. Quia intra Bimeſtre nullus conjugum habet jus ad petendum debitum, ita ut alter cogatur reddere. Nam licet nunc non habeat animum Religionem ingrediendi poteſt illo mutato habere poſtea diverſum, & meliorem, quo injuſte privatur, ſi compellatur conſumare Matrimonium.

121. Inq. 3. Quod intelligatur nomine Matrimonii conſumati; aut quando dicatur Matrimonium eſſe conſumatum? R. Ad hoc non ſufficere penetrationem vaſis feminei, ſi vir non ſeminavit; quia ſolum conſumatur Matrimonium per copulam, quia conjuges fiunt una caro, quod abſque viri ſeminatione non verificatur. Nec ſufficit copula fornicaria ante Matrimonium habita, quia non fuit copula maritalis. Requiritur ergo copula maritalis, per quam ſemen a viro emiſſum recipiatur intra vas naturale feminæ, etiamſi hoc fiat ſine penetratione arte Dæmonis, vel per attractionem matricis; tunc enim fiunt duo una caro. An autem ſemen etiam mulieris neceſſario ad hoc requiratur, utrumque eſt probabile, eſto probabilius ſit non requiri. In foro externo ſi conſtet de penetratione vaſis feminei, eſto nullum ſemen ſit emiſſum, non creditur viro dicendi ſe non feminaſse; oppoſitum enim præſumitur ex regulariter contingentibus.

122. Inq. 4. An ſi vi, aut metu cognoſcatur femina a viro, conſumetur Matrimonium, ita ut neuter poſſit Religionem ingredi? R. Conſumari revera Matrimonium: ſed pro licito tranſitu ad Religionem adeſt differentia. Quia ſi conſumatio fuit metu facta poſt Bimeſtre, non adeſt locus ingreſsui Religionis; quia tranſacto Bimeſtri non eſt femina injuſte coacta, ſed jure, a viro poſt illud acquiſito. Si autem conſumatio fuit facta in Bimeſtri, poteſt femina ingredi in religionem, niſi prolem ſuſceperit, quia ob injuſtitiam alterius non eſt privanda mulier privilegio amplectendi Religionem; eſto Matrimonium utpote conſumatum non diſsolvatur per ejus profeſſionem. Idem eſt ſi vir intra Bimeſtre cogatur conſumare Matrimonium.

123. Inq. 5. An repudium legitimæ uxoris licitum fuerit in veteri Lege? R. affirm. Colligitur *ex Deuter.* 24. Ubi modus repudiandi, & cæremoniæ, quibus fieri debebat habentur his verbis: *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam ante oculos ejus proter aliquam fæditatem ſcribet libellum repudii, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo ſua: cumque egreſſa alterum maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiſerit de domo ſua non poterit prior maritus recipere eam in uxorem, quia polluta eſt, & abominabilis eſt facta coram Domino*. Unde conſtat modus repudiandi, nempe ſcribendo in libello repudium, & tradendo illum uxori. Conſtat etiam cauſa repudii, nimirum fæditas uxoris, aut quid aliud exoſum marito. Ratio autem permiſſionis fuit vitare uxoricidium propter duritiam cordis Judæorum. Igitur eſto an illis licuerit repudium, vel non, utrumque ſit probabile in D. Thom. qui problematice utrumque defendit in *Supplem. q. 67. a. 3. & 4.* Plus tamen ad partem affirmativam inclinat.

124. Confirm. Nam ſi eſset illicitum incredibile eſt Prophetas non reprehendiſse repudium mere permiſsum, ſicut reprehendebant alia peccata, imo & uſuras mere permiſsas: igitur non ſolum permiſsum, ut minus malum fuit Judæis repudium, ſed abſolute licitum. Nunc autem licet Judæus uxoratus ad fidem convertatur nequit dare libellum repudii uxori nolenti ſe convertere. Eſset enim Judaizare, ut ait Ben. XIV. in Conſtit. *Suprema* edita 26. *Januar.* 1745.

125. Inq. 6. In quo differat Bimeſtre ab Eccleſia Catholicis conceſsum a repudio Judæis a Deo permiſso? R. Differre in tribus. 1. Quia Bimeſtre ſine dubio eſt licitum Catholicis; quod non habuit repudium pro Judæis. 2. Quia Bimeſtre eſt conceſsum ob majus bonum; repudium vero permiſsum fuit ad vitandum majus malum. In quo etiam differt hoc a Poligamia conceſsa eiſdem Judæis, ut patet ex ſupradictis. 3. Quia Bimeſtre ſolum proficit, dum Matrimonium eſt ratum; repudium etiam dabatur poſt Matrimonium conſumatum. Convenit autem utrumque in eo, quod ſicut Matrimonium ratum diſsolvitur per profeſſionem religioſam; ita repudium diſsolvebat Matrimonium conſumatum. Deus enim de poteſtate abſoluta valet in eo diſpenſare, cum ſit res ad præcepta naturalia ſecundi ordinis ſpectans.

PUN-

PUNCTUM XI.

De Divortio.

126. Inq. 1. Quid & quotuplex ſit divortium? R. Quod Divortium eſt: *ſeparatio unius conjugis ab altero*. Aliud eſt quoad vinculum; aliud quoad torum, & habitationem, vinculo remanente. Illud ſolum poteſt dari per profeſſionem ſolemnem in Relione, & per diſpenſationem Pontificis in Matrimonio rato; ac per converſionem unius ad fidem in matrimonio conſumato Infidelium. Hoc autem datur etiam in conſumato Catholicorum. Differt vero a repudio in eo, quod repudium totaliter diſſolvebat Matrimonium; divortium autem, quoad torum, & habitationem, de quo loquimur non diſſolvit vinculum matrimonii. Poteſt eſſe perpetuum, & temporale juxta varietatem cauſarum.

127. Inq. 2. Quæ ſint cauſæ divortii? R. Cauſas divortii perpetui eſſe in duplici differentia. aliæ enim ſunt bonæ, aliæ pravæ. Cauſæ bonæ ſunt profeſſio in Religione, vel ſuſceptio ordinis Sacri unius conjugis ex conſenſu expreſſo, & libero alterius auctoritate Epiſcopi; vel mutuus utriuſque conſenſus voto perpetuæ caſtitatis confirmatus. Cauſæ pravæ ſunt crimen adulterii, aut hæreſis a conjuge perpetratum. Adulterium eſt cauſa divortii perpetui ex Jure Divino *Matth. 19. Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit mæchatur*. Et jure naturali: quia frangenti fidem non eſt ſervanda fides. Hæreſis eſt cauſa divortii ex Jure Eccleſiaſtico. *Cap. de illa de divortio*. Hæretici ut pro libito diſſolvant Matrimonia, quoad vinculum contendunt illicitum eſſe divortium manente vinculo. Hunc tamen errorem damnavit Trid. *Seſſ. 24. cap. 7.*

128. Cauſæ divortii temporalis ſunt quatuor. 1. Sævitia unius conjugis in alterum. 2. Furor ex quo grave malum poſſit timeri. 3. Machinatio in vitam alterius præciſive a furore. 4. Provocatio ad Dei offenſam in quacumque materia. In his caſibus ſi vera emendatio adſit, tenetur innocens reconciliari alteri.

129. Inq. 3. Quale adulterium ſit cauſa perpetui divortii? R. Eſſe adulterium proprie tale, & conſumatum. Non enim ſufficit copula ſine effuſione ſeminis, quia per eam non dividitur caro. Unde non eſt audiendus in oppoſitum Concina in præſenti, falſo citans Leandrum tamquam tribuentem contrariam ſententiam D. Thom. Nam Leander non dicit tale, ut eum legenti patebit. Neque alii tactus, aut oſcula, neque pollutio extra vas, aut cum femina picta ſeu mortua eſt proprie adulterium, ſed peccata mollitiei, & contra naturam, quæ nec dividunt carnem, nec cauſant incertitudinem prolis. E contra Sodomia, & beſtialitas proprie tales dividunt carnem, & ſunt cauſa divortii perpetui; non autem ſi fuerit cum Propria uxore, non enim tunc dividitur caro cum alia. Eſt tamen cauſa divortii temporalis, ſi ad illam provocet conjux.

130. Inq. 4. An adulterium æque ſit cauſa divortii in viro, ac in femina? R. Eſſe quoad hoc pares. Quia licet in femina ſit gravior culpa ob incertitudinem prolis; tamen in his, quæ ad fidem conjugii attinent, utriuſque conjugis jura paria ſunt. Imo eſto unus ſemel tantum, & alter pluries adulterium commiſerit, idem eſſet quoad violationem fidei. Unde ita fieret compenſatio, ut qui ſemel adulteravit non poſſet recedere ab alio, qui plura adulteria commiſit, niſi poſt reconciliationem ea repeteret. Quamvis enim non ſit paritas quoad numerum, eſt tamen paritas, quoad fidei fractionem. Eadem ratione licet adulterium unius eſſet publicum, & alterius occultum, nequiret juſte hic reclamare contra alium; niſi ad vitandum ſcandalum id faceret. Tunc autem poſt receſſum ad tempus deberet redire ſimulando condonationem injuriæ publicæ, ut ſic juſtitiæ conjugii, ac ſcandalo aliorum ſimul ſatisfaceret.

131. Inq. 5. An aliquando non ſolum poſſit vir, ſed etiam debeat dimittere uxorem ob adulterium? R. affirm. Quando enim poſt correctionem fraternam perſiſteret in adulterio præſertim publico, teneretur vir eam deſerere, ne videatur eidem conſentire, aut particeps eſſe delicti. Excuſatur tamen ſi prævideat, quod uxor dimiſsa liberius libidini indulgebit. Uxor autem vix tenetur recedere a viro, niſi in caſu periculi perverſionis, vel provocationis in peccatum. Non enim uxori incumbit correctio viri, ſicut huic correctio illius, quia vir eſt caput mulieris, & non e contra.

132. Inq. 6. Quot in caſibus nequeat unus conjux alterum dimittere? R. Quatuor caſus recenſeri. 1. Si uterque ſit reus adulterii; vel cooperando adulterio unius; vel ad illud inducendo; vel ſeorſim illud perpetrando. 2. Si adulterium fuit abſque culpa, vel quia vir acceſſit ad alienam putans eſſe ſuam; vel quia uxori idem accidit, vel vi oppreſsa fuit. 3. Si unus alterum ſibi reconciliavit verbis, aut copula maritali. 4. Si in infidelitate vir dedit uxori libellum repudii, & hæc ad alias nuptias tranſivit: quo in caſu ſi ambo convertantur debet vir eam recipere. Ad hos caſus reducuntur reliqui ab aliis recenſiti.

133. Inq. 7. Qua auctoritate poſſit fieri divortium? R. Sub diſtinctione. Vel enim ſermo eſt de divortio ſolum quoad torum, vel etiam quad habitationem. Divortium tantum quoad torum

torum poteſt fieri auctitate propria, ſive mutuo conſenſu ad majorem vitæ perfectionem, vel in perpetuum, ut aliqui Sancti ſecerunt, vel ad tempus, ut vacent orationi juxta monitum Apoſtoli 1. *ad Cor.* 7. Divortium autem, quoad habitationem ſolum debet fieri auctoritate, aut ſententia Judicis, ſeu Epiſcopi. Niſi adulterium eſset publicum; tunc enim publicitas delicti excuſaret ſeparationem.

134. Inq. 8. An divortio Judieis ſententia facto poſſit innocens alrerum cogere, ut ad ſe redeat? R. affirm. Quia ſeparatio fuit facta in pœnam delinquentis, & in favorem innocentis: ergo hie jus habet cogendi illum ad ſe redire. Non tamen ad id tenetur innocens ex juſtitia eſto alius ſit emendatus, quia habet jus ad divortium perpetuum. Nihilominus ex caritate, & honeſtate decet, ut emendatus recipiatur, & admittatur, ſi petat reconciliationem. Facta legitima ſeparatione valet innocens tranſire ad Religionem, aut ſacris initiari, quia liber eſt ab obligatione cohabitandi. Verum delinquens nequit id facere ſide conſenſu innocentis; quia ut dictum eſt habet hic jus, ſi velit, cogendi illum ad ſe redire Si autem innocens jam eſt ſacris initiatus, vel profeſsus in Religione poteſt alter idem reſpective facere, quia ille amiſit jus ſupradictum. Si reus ſine conſenſu innocentis ſacris initiaretur incurrit irregularitatem, & ad uxorem redire cogetur, ſi ipſa velit. Si autem in Religione profiteatur profeſſio nulla eſt, & pariter debet ad conjugem volentem redire. Uno conjuge de conſenſu alterius in Religione profeſso, aut ſacris initiato debet alter ſi ſit ſenex votum Caſtitatis emittere. At ſi ſit juvenis debet etiam Religionem ingredi. Ut autem vir in Epiſcopatum aſsumatur, debet prius uxor amplectere Religionem. Hæc autem non intelliguntur dum adfuit divortium, ſed quando proveniunt ex libero utriuſque conſenſu. Vid. Bened. XIV. in Sin. *Lib.* 13. *cap.* 12. *a n.* 11.

PUNCTUM XII.

De debito Conjugali.

135. Inq. 1. An conjuges teneantur ſibi invicem reddere debitum? R. affirm. Conſtat ex Apoſtol. 1. *ad Cor* 7. *Uxori vir debitum reddat: ſimiliter autem, & uxor viro.* Patet etiam ratione: quia ad hoc ſe obligant in contractu Matrimoniali Unde cum hic contractus tranſacto Bimeſtri obliget graviter ex juſtitia, tenentur conjuges ſub gravi ſibi invicem debitum reddere, ſive explicite, ſive tacite indiciis petatur. Per ſe tamen non tenentur petere, quia quilibet valet cedere juri ſuo. At per accidens pluries teneri poſsunt; ut ſi alter non audeat petere, agnoſcitur tamen rationabiliter velle; maxime vero ſi prævideatur periculum incontinentiæ, aut in ſe, aut in alio imminere, tunc conjux eſto alias ſit privatus jure petendi, debet petere ſub gravi, quia virtualiter eſt reddere. Ex hac obligatione debitum reddendi peccant graviter conjuges, ſi ad id fiant impotentes ex crapula, aut alio vitio.

136. Inq. 2. An dentur aliquæ cauſæ excuſantes conjuges a gravi obligatione reddendi debitum? R. affirm. In primis intra Bimeſtre nulla eſt obligatio debitum reddendi. Deinde cauſæ ſufficientes ad divortium, ſive perpetuum, ſive ad tempus excuſant reſpective ab eadem obligatione. Præterea morbus gallicus, aut alius contagioſus, ſeu periculum notabile ſalutis afferens pariter excuſat; quia ordo naturæ, & caritatis depoſcit, ut prius proprio bono, quam ptolis conſulatur. Idem eſt de leproſo petenti, cui alter negare poteſt debitum; imo debet, ſi timeat grave ſuæ ſalutis detrimentum. Idem pariter de amente præcipue ſi ſemina eſt talis, ob manifeſtum periculum, cui proles exponeretur. Si ambo conjuges fiant amentes, illico ſunt ſeparandi. Qui vero eos conjungeret graviſſime peccaret. Eadem ratione excuſatur conjux reddere debitum ebrio, niſi timeatur majus malum incontinentiæ, ſive rixarum, aut quid ſimile. Excuſatur etiam vxor, quæ pluries experta eſt ſe parere filios mortuos; maxime ſi ipſa mortis periculo exponitur in partu. Hoc tamen non intelligitur, quia ſemel, aut iterum abortum, aut difficilem partum experta eſt, ſed quando impotens hactenus parere filios vivos, idem timet in futurum judicio peritorum.

137. Inq. 3. An conjux excuſetur a jejuniis Eccleſiæ, ne fiat debilis, aut impotens ad reddendum debitum? R. neg. Quia jejunia Eccleſiæ ſatis moderata ſunt, & neminem reddunt impotentem ad ſuæ obligationi ſatis ſatisfaciendum. Aliqui ajunt non poſse conjuges ſe extenuare pœnitentiis, ita ut non valeant debitum reddere; quod licet verum ſit, adhuc non invenimus ſimilem pœnitentem. Congruit quandoque conjugibus ſacere prudentes, & moderatas pœnitentias, ſicut congruit ſacere ejuſdem conditionis peregrinationes, & abſentias; non tamen largas abſque alterius conſenſu. Si autem vir cogatur alio tranſmutare tenetur uxor eum ſequi prout diximus tract. 15. n. 31.

138. Inq. 4. An ne nimis multiplicetur familia excuſentur conjuges a reddendo debito? R. vel familia jam eſt gravata ultra vires, vel non. Si hoc ſecundum tenentur ad debitum reddendum; alias pauperes oſtiatim mendicantes non poſsent nubere. Videmus autem eorum conjugia Eccleſiam approbare. Quamvis ut verum fatear vix talia matrimonia felicem exitum.

tum habent, ut experientia ſatis ſuperque demonſtrat. Si primum, expedit ut conjuges inopes ſe contineant, ne inopia amplius gravati continuis rixis, & diſſidiis aditum aperiant; tamen ſi non ſe continent, debitum ſibi reddere tenentur. Si vero non ſit periculum incontinentiæ, & familia ſit ultra vires gravata, poſſunt ſaltem ſine gravi culpa illud ſibi denegare ne proles cogatur miſerrime, aut illicitis mediis vitam ducere. Imo adhuc præciſive ab hoc juſto motivo denegatio debiti valet excuſari in totum vel ſaltim a gravi, dum raro negatur, vel ex aliqua rarionabili cauſa, vel dum non inſtanter, nec tamquam ex juſtitia, ſed amicabililer; vel nimis frequenter, aut importune petitur. Capitis, aut dentium dolor, vel alia indiſpoſitio levis non eſt ſufficiens cauſa ad debitum negandum; dum vero timetur grave ſalutis nocumentum poteſt & debet, ut diximus, denegari.

139. Sed Objic. Quilibet pro ſalute ſpirituali proximi poteſt, & debet detrimentum corporale ſubire; erg. ſi periculum incontinentiæ imminet conjugi, debet alter etiam cum detrimento ſalutis ei debitum reddere. R. neg. conſeq. Quia antecedens eſt verum quando proximus eſt in extrema, vel gravi neceſsitate ſpirituali, a qua facile nequit ſe liberare. Conjux autem oratione, jejunio, aut alia pœnalitate valet facile a periculo incontinentiæ ſe eximere.

140. Inq. 5. An Conjux dubitans de valore matrimonii poſsit petere, aut reddere debitum? R. ſubdiſtinctione. Vel enim ambo contraxere mala fide, aut cum dubio, vel non. Si primum, nec petere nec reddere valent; quia poſſeſio incepta cum mala fide nullum jus tribuit. Si ſecundum, etiam opus eſt diſtinctione: quia vel alter eorum eſt certus de nullitate, & ſic minime valet petere, nec reddere, eſto a judice cenſuris compellatur; quia judex præſumendo matrimonium eſſe validum juxta allegata & probata procedit. At veritas omni præſumptioni præponderat. Judex ut perſona publica; conjux ut privata, ſe gerere debent. Vel adeſt probabilitas nullitatis matrimonii, & in hoc caſu non poteſt petere debitum; reddere tamen debet, tranſacto Bimeſtri. Idem eſt ſi dubitet de valore illius, quia niſi aliqua ratione prudenti, vel ex Conſilio viri docti dubium deponat, nequit petere, alias periculo peccandi ſe exponit. At reddere debet, quia per dubium, aut probabilitatem unius, alter non eſt jure ſuo privandus Si denique ſolum ſit dubium leve, ſuſpicio, aut ſcrupulus, eo depoſito ex prudenti viri Conſilio poteſt non ſolum reddere, ſed etiam petere. Ita Innoc. III. in *cap. Inquiſitioni de ſententia excommunicat.* & D. Thom. *in 4. diſt.* 38.

PUNCTUM XIII.

Alia dubia circa debitum conjugale.

141. Inq. 1. An conjux poſsit licite reddere debitum alteri illicite petenti? Ante reſponſionem nota, aliud eſse petere *injuſte*, illud *illicite*. Primum eſt petere amiſso jure petendi, ut adulter. Secundum eſt petere cum jure, ſed peccando, ut ligatus voto caſtitatis. Inſuper petere *illicite* dupliciter accidere poteſt. Vel *illicite* ex parte perſonæ, ut in exemplo habentis votum caſtitatis; vel *illicite* ex parte actus, ut ſi petatur cum periculo prolis, vel in loco ſacro, aut incongruo. Quibus ſuppoſitis:

142. R. Conjugem non teneri reddere debitum injuſte petenti, quia petit abſque jure. Idem ſi petat illicite ex parte actus, ut cum periculo prolis, vel in loco incongruo. Niſi cauſa neceſsitatis aliud depoſcat. Debet tamen reddere illicite petenti ſolum ex parte perſonæ, quia petit cum jure eſto peccando ex ſua parte.

143. Objic. 1. Si quis mihi peteret ſuum gladium ad occidendum alium cooperarer ejus peccato tradendo ei gladium: erg. ſimiliter conjux erit particeps peccati illicite petentis. 2. ſi conjux ſciret grave damnum corporale imminere petenti debitum ex ejus redditione, peccaret reddendo: ergo pariter in præſenti cum damnum ſpirituale majus ſit corporali. Reſpond. ad 1. neg. conſequentiam Ideo quippe in caſu antecedentis nequeo tradere gladium, quia alius eo eſſet abuſurus in damnum proximi, quod ex caritate vitare teneor; non vero in caſu conſequentis quia ſcienti, & volenti non fit injuria, ut patet in eo, qui ſolvit uſuras ex neceſſitate. Ad 2. pariter neg. conſeq. quia nemo in corpore proprio gaudet dominio ſicut in rebus ſpiritualibus propriis; ideo in caſu antecedentis petit ſine jure, aut injuſte, in caſu vero conſequentis petit juſte, eſto illicite. In his caſibus ut ſecurius procedat innocens petat etiam ipſe debitum.

144. Inq. 2. An conjux, qui baptizavit filium alterius, ſive amborum, aut fuit ejus Patrinus in Baptiſmo vel confirmatione, poſſit licite petere debitum? R. ſubdiſtinctione. vel enim id fecit alio deficiente, aut ex neceſſitate; vel extra neceſsitatem, voluntarie, & ſcienter. Si primum, nec peccavit, nec privatus manet jure petendi debitum, quia ſine culpa non datur pœna. Si ſecundum, peccavit graviter, & eſt privatus jure petendi debitum, quia contraxit cognationem ſpiritualem. Ita D. Thom. In 4. *diſt. 42. q. 1. a. 1. & colligitur ex cap. ſi vix de cognat. ſpirit.*. * Baptizans autem etiam in neceſſitate proprium filium habitum extra matrimonium,

nium, nequit illud ſine diſpenſatione contrahere cum ejus patre, vel matre, prout declaravit Sacra Congreg. 5. Martii 1678.

145. Inq. 4. An qui commiſit inceſtum cum conſanguinea in primo, aut ſecundo gradu privetur jure debitum licite petendi? R. vel eſt cum conſanguinea propria, vel eſt conſanguinea alterius conjugis. Si primum, eſto amittat jus petendi debitum ob adulterium, non tamen petit illicite, quia nou adeſt jus id prohibens. Si ſecundum, illicite petit ex *cap. de eo qui cognovit* Unde eſto in utroque caſu amittat jus petendi debitum, & in primo gravius peccet, tamen ſolum in ſecundo petit illicite, ſeu peccat petendo; licet reddere in utroque poſsit innocens. Si uterque eonjux commisit modo dicto inceſtum vel fuit conſentiens aut complex in alterius crimine, uterque privatur jure licite petendi, quia jura ſavent innoeenti, & complex delicti non eſt innocens. Quare ſeparare debent torum, donec diſpenſationem obtineant. Non punitur hac pœna femina, quæ coacta abſolute fuit ad inceſtum ex *cap. diſcretionem eodem titulo*. Secus eſt autem de illa, quæ liber ello ex metu gravi eonſenſit. Nam hæc pœna non eſt cenſura, ſed pnnitio juſta pro inceſtu, quo libere ſimpliciter perpetrato, incurritur.

140. Inq 4, An qui cum ignorantia comittit dictum inceſtum privetur jure licite petendi debitum? Ante deciſionem nota triplicem eſſe ignorantiam: *juris* nempe, *facti*, *& pœnæ*. Prima eſt ignorare legem Eccleſiaſticam prohibentem dictum inceſtum. Secunda eſt ignorare hanc feminam eſſe conſanguineam ſui eonjugis, lieet ſciat dictam legem. Tertia eſt ignorare pœnam lieet ſciat legem, & agnoſcat hanc mulierem eſse ſui eonſortis conſanguineam. Igitur:

147. R. ſolum excuſare a pœna ignorantiam facti. Nam ut habetur in *cap. de ignorantia* 13. *Ignorantia facti, non juris excuſat*. Ideo tantum quando quis ignorat talem feminam eſſe conſanguineam ſui conjugis impedimentum petendi debitum non incurrit; quia non comittit inceſtum formalem. Verum hoc perpetrato ignorantia pœnæ, aut legis non exeuſat. Alias lex fere inutilis redderetur, cum vix aliquis ex conjugatis illam ſciat, niſi forte qui canonibus, aut Teologiæ vacavit. Neque hic punitur contumacia, ſicut in cenſuris, ſed delictum inceſtus, ut nuper diximus.

PUNCTUM XIV.

De honeſtate ſervanda in uſu Matrimonii.

148. Inq 1. Quid ſit obſervandum a eonjugibus in uſu conjugii? R. eos ſervare debere honeſtatem naturalem, quam ipſa rationalis natura depoſcit, & dictat; ut ſit ***honorabile connubium in omnibus, & torus immaculatus*** ut ait Apoſtol. ad *Hæb.* 13. alias opus ex ſe licitum, & bonum redditur pravum, & illicitum. Unde conjuges debent uti matrimonio fine ſaltem principali conſequendi bona illius, vel aliqnod eorum: nempe bonum prolis fidei, aut Sacramenti, hoc eſt, unionis, aut mutui amoris.

149. Inq. 2. Ex quot capitibus actus conjugalis illicitus evadere poſſit? R. Poſſe vitiari ex quatuor præcipue capitibus. 1. ex fine, vel intentione. 2. ex tempore. 3. ex loco. 4. ex modo. Evadit illicitus ex fine, quando hic eſt pravus, vel indebitus. Unde habens copulam conjugalem ob ſolam delectationem, peccat, quia habet finem indebitum. Conſtat ex prop. 9. damn. ab Innoe. XI. *Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni pœnitus caret culpa, ac defectu*. Cujus ſalſitas liquet; quia ſicut cibus, & potus debent ſumi ad conſervationem individui, alias invertitur finis, ad quem natura eos ordinavit, ideoque eorum ſumptio ob ſolam voluptatem eſt culpa venialis, ſecluſo alio nocumento; ita pariter de actu conjugali, qui ordinatur a natura ad prolis generationem, & non ad ſolam voluptatem. Hanc autem habere in tali actu concomitanter, ſeu eam ſumere ut applieatio ;ad illum ordinatum ad debitum finem, omui culpa caret. Igitur culpa non eſt in actu, nec in voluptate, ſed in voluntate finem invertente. Nam cum debeat uti fruendis, fruitur utendis. Si conjux ita utatur ſua, ut eodem modo uteretur aliena, vel in actu cum propria aliam ſibi repreſentat, & delectetur in ea, peccat graviter, ut ex ſe patet.

150. Inq. 3. An diebus feſtis, & jejuniorum ſit eonjugibus illicitus, aut prohibitus actus conjugalis? R. affirmant aliqui, inter quos Concina in præſenti plures auctoritates conſarcinat ad id probandum, non diſtingnens inter diſciplinam antiquam, & hodiernam. Nihilominus dicendum eſt, quod licet olim ſevere eſset prohibitus nſus conjugii in Quadrageſima, & aliis diebus jejuniorum, nunc ſolum ſub conſilio eſt interdictus conjugibus. Ideo Confeſsarius eis prudenter ſuadeat continentiam pro tali tempore; non tamen eam illis imponat ſub peccato. Ita erudite Bened. XIV. *in Syn. lib. 5. cap. 1. n. 8.*

An liceat conjugibus communionem recipere ante vel poſt copulam conjugalem? Vid. Tract. 25 n. 74. ubi dicitur poſſe, & debere conjugem in die communionis reddere debitum. Imo & poſſe petere cauſa prolis generandæ; non vero cauſa voluptatis, eſto melius ſit a petitione omnino abſtinere. Sed quæ tantum ſunt de conſilio, non ſunt docenda tamquam de præcepto.

151. Inq. 4. Quale peccatum ſit uſus conjugii tempore menſtrui naturalis feminæ? Oportet diſtinguere menſtruum naturale a fluxu ſanguinis, quem nonnullæ continue, aut diuturne patiuntur. In hoc autem tempore licitus eſt actus conjugalis tum reddendo, tum petendo; alias nimis oneroſa continentia imponeretur conjugibus. Difficultas ſolum verſatur de tempore menſtrui naturalis, quo ſtatis temporibus laborant feminæ vel tribus aut quatuor, vel etiam quandoque octo diebus in menſe juxta diverſitatem valetudinis aut complexionis. Igitur:

152. R. Quod ſi femina poſt monitionem ſuæ indiſpoſitionis factam marito, hic non acquieſcat, ſed inſtanter petat, valet licite debitum reddere, ne illum periculo incontinentiæ exponat. At conjux petens debitum dicto tempore peccat; non quidem graviter, ut quidam ſine fundamento aſſerunt, ſed venialiter ob indecentiam, & deformitatem congreſſus tali tempore habiti, ut docet D. Thom. *in 4. diſt.* 32. *a. 1. q. 3.*

153. Inq. 5. An tempore quo uxor eſt gravida liceat conjugibus matrimonio uti? R. Quod tali tempore non licet petere debitum ob quamdam injuriam, quæ fit fœtui. Imo ſi immineat periculum abortus, eſſet gravis culpa congreſſus conjugalis ſive petendo ſive reddendo habitus. Eſſet enim quodam homicidii crimen. Secluſo vero dicto periculo petere debitum eſt veniale; reddere autem nullum. Idem de tempore puerperii, ſeu dum infans lactatur. Tunc quippe ſi ex congreſſu immineat damnum notabile proli, nec peti, nec reddi valet debitum abſque culpa gravi. Unde ſerio ſunt reprehendendæ nutrices, quæ filios nobilium lactandos ſuſcipiunt, quin deſinant operam dare conjugio proprio; peccant enim contra juſtitiam. Nam ſi id nobiles ſcirent, minime filium lactandum eis traderent. Igitur vel a conjugii uſu abſtinere debent, vel a lactatione recedere. Verum dum proprium filium uxor lactat, & notabile damnum ei non imminet, poſſunt conjuges ſibi reddere debitum abſque culpa gravi. Alias nimis oneroſum eſſet eis matrimonii jugum. Mater proprio lacte debet ſub veniali alere filios, niſi ex rationabili cauſa excuſetur, ut ait Bened. XIV. *in Syn. lib. 11. cap. 7. a n. 9.*

154. Inq. 6. An liceat conjugi petere debitum ad ſedandam concupiſcentiam? Huic difficultati ſatis obviæ varie reſpondent Teologi. Dicimus tamen quod petere debitum ad ſedandam concupiſcentiam propriam eſt peccatum veniale, quia adeſt quædam ſuperfluitas, ſeu incontinentia; petere autem illud ad ſedandam concupiſcientiam alterius, nulla culpa eſt; quia hoc eſt quædam redditio debiti. Ita expreſſe D. Thom. *in ſupplem. q. 49. a. 5. ad* 2. At ſi conjux graviter tentatus petat debitum, ne frangat fidem matrimonii, aut ne cum alia rem habeat, immunis a culpa eſt cenſendus; quia ſic habet pro fine unum ex bonis matrimonii, nempe ſervare fidem. Confeſſarii autem, concionatores, aut Parochi, qui de his fideles monere quandoque coguntur, caute ſe gerant proferendo verbis pudicis ſolum ea, quæ præciſe neceſſaria ſunt ad fines conjugii caute exponendos.

155. Objic. Apoſtol. ad Cor. 7. ait. *Propter fornicationem autem unuſquiſque ſuam Uxorem habeat & una quæque ſuum virum habeat*: erg. licitus eſt uſus Conjugii ad ſedandam concupiſcentiam propriam: maxime cum ſubinde addat Apoſtolus: *melius eſt nubere quam uri*. In his verbis fundantur aliqui ad id aſſerendum, matrimonium que eſſe inſtitutum poſt peccatum ad ſedandam concupiſcentiam. R. tamen Apoſtolum reſpectu continentiæ non concedere Conjugium tamquam quid bonum, ſed ut minus malum comparatum ad fornicationem, & ad uſtionem libidinis igne. Ideo addit, id dicere: *ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium*. Hoc eſt *ſecundum veniam*. Quæ autem ſic permittuntur vix a culpa veniali excuſantur, niſi ob aliam rationabilem cauſam fiant, ut de petitione debiti ad ſedandam concupiſcentiam alterius, vel propriam ob fidem ſervandam diximus. Pariter actus Conjugalis habitus ſolum ob ſanitatem corporis eſt culpa venialis, quia invertitur finis Matrimonii, quod ex ſe ad ſanitatem non ordinatur, ut docet D. Tom in ſuppl. *q. 49. a 5. ad 4.*

PUNCTUM XV.

Alia dubia de honeſtate in uſu Conjugii ſervanda.

156 Inq. 1. Quando erit illicita copula conjugalis ex Circumſtantia loci? R. Vitiari quoties non fiat in loco congruo; ut ſi haberetur ubi poſſet videri, vel in loco Sacro abſque neceſſitate: tunc enim graviſſimum eſſet peccatum ratione ſcandali, indecentiæ, aut ſacrilegii. Imo ob eamdem rationem tactus, amplexus, aut quid ſimile, alias conjugibus licita, debent penitus in publico, vel coram familia, aut aliis, vitari propter honeſtatem, quam reſvare debent, & ob aſpicientium fragilitatem.

Digitized by Google

157. Inq. 2. An aliquando ſit licita Copula Conjugalis in loco ſacro? R. Semper foret peccatum ſacrilegii, ſi fieret abſque neceſſitate. At ſuppoſita neceſſitate diu morandi in Eccleſia ob bellum, obſidionem, aut aliam cauſam, & periculo incontinentiæ, licita eſſet. Præcepta enim Eccleſiæ nolunt obligare cum tanto rigore in caſu neceſſitatis. Unde effuſio ſanguinis, quæ facta in Eccleſia eſt ſacrilegium, ſi fiat cum neceſſitate aut in propriam defenſionem, non ſacrilegium, ſed licita eſt.

158. Inq. 3. Quando erit illicitus Congreſſus maritalis ratione modi, aut ſitus? R. Eſſe illicitum quoties non ſervatur ſitus, aut modus congruus, & honeſtus a natura præſcriptus: ut ſi fiat abſque neceſſitate aut cauſa ſtando, ſedendo, aut ſitu inverſo, viro ſuccubo & fæmina incuba, quæ omnia valde reprehenſibilia ſunt ſecluſa cauſa. Imo ſi adſit periculum extra vas ſeminandi ſunt peccata gravia. Præciſo autem tali periculo, & cauſa, ſunt venialia.

159. Inq. 4. An Coitus præpoſterus inter Conjuges ſit graviter illicitus. R. Omiſſis aliorum placitis, quod ſi fiat frequenter abſque neceſſitate eſt grave peccatum: diſſonat enim graviter rationi talis coitus non hominum, ſed beſtiarum proprius. Potiori ratione idem eſt dicendum de coitu in vaſe præpoſtero incepto, licet in vaſe naturali conſumato; eſt enim inchoatio copulæ ſodomiticæ. Unde non mihi arridet quorumdam regula generalis, quod ſemper ac ſervatur in modo coeundi vas naturale non excedit limites peccati venialis; eſto enim in modo præpoſtero, abſque cauſa ad hibito, ſervetur vas naturale, adeſt fædiſſima diſſonantia, & ſæpe tactus ſodomitici, pene inſeparabiles ab effreni libidine ſic ſe gerentium. Nec D. Tom. docet oppoſitum, ſed quod *non ſemper eſt peccatum mortale*, hoc eſt, dum ſit cum cauſa. *In 4. diſtinct. 31.*

160. Inq. 5. An tactus, & oſcula ſint licita inter Conjuges? R. Eſſe licita ad mutuum amorem fovendum, vel ad copulam ſe diſponendum; ſic enim Matrimonii honeſtate excuſantur. Dum autem habentur cauſa libidinis ſine ordine ad copulam, vel ad mutuum amorem, venialia ſunt, ſecluſo periculo pollutionis; cum ejus quippe periculo mortalia evadunt: ſimiliter ſi tactus ſint adeo turpes ut graviter dedeceant honeſtatem naturalem, etiam ſi fiant intuitu coitus, & abſque periculo pollutionis peccata gravia ſunt. Nam Matrimonium talia flagitia, aut propudioſa non cohoneſtat, nec permittit. Idem eſt de tactibus Conjugis ſe cum habitis dum abeſt ab alio, vel quando nequit opus Conjugii exercere; tunc enim illiciti ſunt tactus Conjugibus ſecum ſeparatim habiti eodem modo, ac ſolutis. Imo de tactibus etiam licitis monendi ſunt Conjuges, ut moderate ſolum, & debita honeſtate illos habeant, ne continuis peccatis venialibus obruantur.

161. Inq. 6. An fœmina, quæ non poſſit ſeminare in actu conjugali poſſit immediate poſtquam vir ſeminavit, & ſe retraxit, tactibus ſe excitare ad ſeminandum? R. Poſſe abſque culpa ſaltem gravi. Tum quia illa excitatio eſt velut complementum Copulæ. Tum quia alias eſſet expoſita maximo periculo plura peccata gravia committendi. Ideo expedit fœminas tardiores taliter ſe diſponere ad coitum, ut ſimul ambo ſeminent; hoc enim ſemper curare debent ad fœtus perfectiorem formationem. Vir autem poſtquam ſeminavit poſt ſe retrahere, nec tenetur amplius expectare, licet poſſit, & congruat ſe detinere uſque ad alterius ſeminationem. Peccat tamen graviter vir ſi poſt uxoris ſeminationem ſe retrahat ante ſeminationem ſui; fruſtrat enim ſemen fœmineum. Similiter ambo Conjuges grave peccatum committunt, ſi inchoata copula, nullo ſeminante, recedant; eſt quippe actio valde turpis, niſi honeſtetur ab aliquo fine Matrimonii, qui tunc abeſt, ut ſupponitur. Solum valet Excuſari ex aliquo accidenti inopinato, ut ſi quis cubiculum ingrederetur, vel grave damnum immineret. In copula autem fornicaria nulla eſt culpa ante ſeminationem recedere; imo debet tunc ſemper recedi; quia quilibet tenetur ſemper a peccato quamtotius deſiſtere. Nam licet inde pollutio extra vas ſequeretur, eſſet tunc præter intentionem.

162. Inq. 7. An uxor quæ experitur virum ſe retrahere a copula conjugali cum pollutione extra vas poſſit illi reddere debitum? Hoc deteſtabile flagitium perpetrabat Onam, propter quod occidit illum Deus, ut patet ex *Cap. 38. Geneſ.* Ad quæſtionem igitur reſp. ſub diſtinctione. Vel enim ſemper vir ita ſe gerit; vel ſolum aliquoties. Si hoc ſecundum, poteſt uxor reddere debitum, monendo illum ut a tanto crimine abſtineat, quia ignorat ſi tunc etiam illud perpetrabit. Si vero primum, peccat graviter mulier debitum reddendo alteri Onan, pejori bellua aſſueto ſemen humanum prodigere: niſi in caſu, quo firmiſſime promitteret abſtinere a tanta fœditate.

163. Inq. 8. An delectatio moroſa de cogitatione copulæ habitæ, vel habendæ ab altero Conjuge, dum ea haberi non poteſt, ſit culpa lethalis? R. Quod eſto ſpeculative, & quibuſdam circumſtantiis ſit forte probabilis ſententia negativa; tamen in praxi ſequenda eſt affirmativa; quia valde periculoſa eſt delectatio deliberata de talibus objectis, ſuapte enim natura commovent ſpiritus generationi deſervientes, pro-

Hh 2 inde-

indeque eſt quodam initium pollutionis. Nec talis delectatio ordinatur ad copulam conjugalem, quæ ſupponitur haberi non poſſe: erg. ſiſtitur in ea, ac proinde illicita graviter eſt Conjugibus eodem modo, ac viduis, vel ſponſis de futuro. Conjugibus enim dum invicem abſunt aut congredi nequeunt, taliter illicita eſt delectatio de copula, ac ſi Conjuges non eſſent. Aliud eſt delectari de copula; aliud delectari de ejus cogitatione; ſed utraque reſpectu Conjugum in caſu poſito eſt illicita.

CAPUT III.

De impedimentis Matrimonii.

AD explananda Matrimonii impedimenta gradum facimus, ſuppoſita tamquam de fide poteſtate Eccleſiæ ad ea ſtatuenda, ut conſtat ex Trident. *Seſſ.24. Can.4.*

PUNCTUM I.

De impedimentis impedientibus.

164. Inq. 1. Quænam ſint impedimenta Matrimonii? R. Eſſe in duplici differentia. Alia ſunt impedientia: alia dirimentia. Impedientia ſunt, quæ illicitum, non invalidum efficiunt Matrimonium. Dirimentia vero, quæ illicitum & invalidum illud efficiunt.

165. Inq. 2. Quot & quænam ſint impedimenta impedientia? R. Eſſe quatuor & contineri in hoc verſu: *Eccleſiæ vetitum, tempus, ſponſalia, votum.* Hæc quatuor impedimenta ſunt in viridi obſervantia in præſenti diſciplina ſublatis aliis, quæ olim vigebant. *Eccleſiæ vetitum* ſignificat non poſſe licite contrahi Matrimonium contra prohibitionem ab Epiſcopo vel Parocho factam, ob dubium alicujus impedimenti donec veritas appareat. Ex *Cap Cum inhibito de Clandeſt. deſp.* Indicat præterea denuntiationes præmittendas ex præcepto Trid. Seſſ. Cit. Item ne contrahatur ab Excomunicatis, nec invitis rationabiliter Majoribus, neque ab ignorantibus doctrinam Chriſtianam, aut fidei myſteria ſaltem quoad ſubſtantiam, ſi ex memoriæ defectu amplius non valeant. Ita Bened. XIV. *in Syn. lib.8. c.14. n.5. & 6.*

166. Objic. Peccatum grave non minus ac prædicta eſt impedimentum pro licita contractione Matrimonii; & tamen non numeratur inter impedimenta impedientia: erg. vel illa non ſunt numeranda, vel etiam hoc inter illa debet numerari. R. Peccatum grave eſſe quidem impedimentum impediens Matrimonium, ideoque intelligi ſub ly *vetitum Eccleſiæ*: non tamen numeratur expreſſe ſicut excommunicatio,& alia, quia de occultis non judicat Eccleſia.

167. *Tempus* ſignificat non poſſe nuptias ſolemniter celebrari tempore feriato: hoc eſt a Dominica 1. Adventus uſque ad diem Epiphaniæ incluſive; & a die Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſive. Non poteſt inquam celebrari Matrimonium ſolemniter, ideſt cum benedictione nuptiali; privatim vero ſeu abſque pompa, & dicta ſolemnitate, aut benedictione omni tempore contrahi, ſponſa in domum ſponſi duci, & moderatum convivium parari licite valet, ubi conſuetudo aliter faciendi non obſtet.

168. Inq. 3. An conjuges peccent conſumando Matrimonium ante nuptialem benedictionem. R. Quod licet ſit conſulendum eis, ut abſtineant a copula ante benedictionem, curentque hanc quantotius recipere tempore non prohibito; tamen non peccare conſumando Matrimonium ante præfatam benedictionem. Quia ſub prohibitione *temporis feriati* non interdicitur nunc contractio, & conſumatio Matrimonii, ſed ſolemnis benedictio. Ita Bened. XIV. *Inſt.* 80. Unde rejiciendus eſt omnino Concina qui minus conſiderate rigoriſmum redolens ait: *Peccant igitur, & quidem mortaliter, qui ante banc benedictionem Matrimonium conſumant.* Si incautus Parochus huic doctrinæ adictus ea ſuas oves depaſcat, plures errores committet. Sequatur igitur oppoſitam pietati Eccleſiæ, præſenti diſciplinæ, & humanæ imbecillitati conſentaneam, neglecta illa, quam ſuggerit Concina *lib.2. de Matrim. diſſert.2. c.5. an.13.*

169. *Sponſalia* alteri data ſunt tertium impedimentum prout ſuperius manet expoſitum. Idem autem eſt dicendum eſto ſint conditionata; licet enim ex ſponſalibus conditionatis quandiu talia manent non oriatur impedimentum dirimens publicæ honeſtatis: oritur tamen impedimentum impediens; ita ut ex juſtitia teneatur qui illa dedit expectare eventum conditionis, niſi antea mutuo conſenſu, vel alia cauſa diſſolvantur.

170. *Votum* eſt quartum impedimentum. Intelligitur autem votum ſimplex caſtitatis, Religionis, ſuſcipiendi ordines ſacros, aut non nubendi. Qui nubet habens votum non nubendi peccat graviter, & ſi uxor moriatur, tenetur ad votum. Tamen ſemel, aut bis Matrimonio inito poteſt petere, & reddere debitum, quia non eſt ligatus voto caſtitatis. Vovens caſtitatem conditionate de futuro tenetur expectare conditionem, ſi hæc pendeat ab alterius voluntate; ſecus ſi a propria voluntate pendeat, ut *voveo caſtitatem, ſi infra biennium Romam perrexero.* In hoc caſu ſic vovens poteſt ſtatim nubere. *Vid. Tract. XI. n.103.*

171. Inq. 4. Quis poſſit in impedimentia impedientibus diſpenſare? R. Poteſt in primis ſummus Pontifex in omnibus ex juſta cauſa. Deinde Epiſcopus diſpenſare valet in voto caſtitatia non perpetuæ, aut abſolutæ, ſed temporariæ, & in Religionia pariter non reſervato 'ut in emiſſo ab impubere. Item in voto non nubendi præciſe, aut virginitatis, uſque ad ejus amiſſionem, emiſſo. In ſponſalibus autem non poteſt diſpenſare, niſi Papa ex gravi cauſa, quia per illa acquiritur jus tertio. At ſi data ſint invitis parentibus, aut ea eorum adimpletione timeantur diſſidia, rixæ, aut ſcandala poteſt, & debet Epiſcopus ea reſcindere.

P U N C T U M II.

De impedimentis dirimentibus.

172. Inq. 1. An Principes ſæculares gaudeant poteſtate conſtituendi impedimenta dirimentia Matrimonii? R. Quod inſpecto Marrimonio ut eſt contractus civilis inſtitutus in officium naturæ gaudent abſolute Principea ſeculares poteſtate aſſignandi impedimenta dirimentia Matrimonium, faciendo aliquos inhabiles illud contrahendi quibuſdam in caſibus. At quia Matrimonium eſt etiam Sacramentum, & in ratione Sacramenti nulla eſt auctoritas ſecularis in Matrimonium, ideo Principes ipſi pie ceſſerunt huic poteſtati, relinquendo illam Eccleſiæ, ut ſtatuat dicta impedimenta prout ſibi expediens viſum fuerit. Unde poteſtas deſignandi illa omnimode reſidet jam in Eccleſia; ita ut ſolum ſummus Pontifex, aut Concilia generalia ejua legitima auctoritate congregata valeant ea ſtatuere. Sic tenet conſuetudo univerſalia, qua principibua ſæcularibus conſentientibus cauſæ ad Matrimonium ſpectantes in foro Eccleſiæ deciduntur, & impedimenta Matrimonii ab Eccleſia aſſignantur. Licet quædam cauſæ mere politicæ connexionem cum eo habentes, ut lites ſuper dote, hæreditaria ſucceſſione, alimentis, & ſimilibus ad forum ſecularem pertineant, ut ait Bened. XIV. *in Syn. lib. 9. cap. 9. num.* 4.

173. Inq. 2. An impedimenta dirimentia ab Eccleſia deſignata obligent Infideles? R, Infideles quoad præſens eſſe in triplici differentia. Alii qui degunt in locis Romano Pontifici temporaliter ſubjectia, & iſti obligantur impedimentia dirimentibus ſicut aliia Legibus pro quovis contractu aſſignatis. Alii qui vivunt in locis Principibus Chriſtianis ſæcularibus ſubjectis; & iſti cum nec temporaliter, nec ſpiritualiter ſubdantur Pontifici, non ligantur ejus legibus. Alii denique qui in terris Infidelium Principum incolunt, & iſti potiori ratione liberi ſunt a Legibus Eccleſiaſticis. Solum igitur Infideles degentes in locis Pontifici temporaliter ſubjectis tenentur ejus legibus, ac proinde impedimentis Matrimonii ab ipſo deſignatis. Verum impedimenta dirimentia Matrimonium juræ naturæ ut error perſonæ, impotentia, & cognatio inter parentes & filios, omnes obligant. Unde Matrimonia cum eis contracta etiam inter infideles nulla ſunt.

174. Inq. 3. Quot, & quænam ſint impedimenta dirimentia Matrimonii? R. eſſe quatuordecim; ex tribus tredecim ſunt de jure antiquo, & duo de novo Tridentini juſtiſſime addita. Omnia in memoriæ ſubſidium ſequentibua verſibua continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Si ſit affinis, ſi forte coire nequibis,
Si Parrochi, aut duplicis deſit præſentia teſtis,
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tutæ:
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Alii addunt ætatem, alii amentiam; ſed de ætate actum eſt ſupra, & fiet infra, loquendo de impotentis, ad quam reducitur. Defectus enim ætatis eſt etiam impedimentum ad ſponſalia: omittitur tamen in computatione impedimentorum ſponſalium tamquam ſuppoſitum ex alibi dictis. Ita igitur in præſenti. Amentia autem pro omni contractu eſt impedimentum, & reducitur ad defectum conſenſus, ſine quo ſupponitur nullum eſſe Matrimonium. Idem dicit de furia D. Thom. *in* 4. *diſt*. 34. *art*. 4.

275. Inq. 4. An qui ſcienter contrahit Matrimonium cum aliquo ex his impedimentis committat unum, vel plura peccata? R. Certum eſſe peccare graviter contra obedientiam Eccleſiæ debitam; violat enim illam in materia gravi. Deinde committit etiam peccatum ſacrilegii, apponendo invalidam materiam, & formam Sacramenti. Si autem contrahat ex ignorantia invincibili impedimenti, nullum peccatum committit.

176. Peccare etiam modo dicto aſſerunt aliqui illum, qui ex metu ſic contrahit. Sed in conſequenter procedunt, dum ex una parte requirunt metum cadentem in virum conſtantem ad irritandum Matrimonium, & ex alia dicunt peccare graviter contrahentem ex tali metu. Qui enim eligit peccatum etiam leve ad vitandum malum temporale quantumvis grave, non eſt vir conſtans. Igitur vel non requiritur metus cadens in virum conſtantem ad irritandum Matrimonium, vel contrahens ex tali metu non peccat. Primum eſt falſum, erg. ſecundum verum. Contrahens igitur ex tali metu ve-

verum conſenſum præſtare debet, alias mentitur, & peccat venialiter. At Eccleſia in favorem metum patientis annullat contractum. Unde ipſe non apponit materiam nullam ex ſua parte, ſed eam alias annullat Eccleſia, quæ non præſumit peccare ſic contrahentes ait D. Thom. *ſupplem. q. 47. a. 3. in corp.*

Punctum III.

Error.

177. Inq. 1. Quotuplex ſit error? R. Quod triplex quoad præſens poteſt eſſe error: nempe perſonæ, qualitatis, & conditionis. Quamvis error differat ab ignorantia in eo, quod iſta ſit carentia ſcientiæ, ille autem dicat judicium diſtortum circa objectum; tamen quoad præſens in idem recidunt. Uterque enim cauſat involuntarium, vel efficit actum non voluntarium. Unde eodem modo irritat, vel non Matrimonium error, ac ignorantia. Triplex error irritat Matrimonium, & triplex error non irritat illud. Nam error perſonæ, error qualitatis, quæ refunditur in ſubſtantiam perſonæ, & error pejoris conditionis ſervilis ignoratæ irritant matrimonium. Error autem pure qualitatis, error melioris conditionis ſervilis, & error æqualis conditionis ſervilis non irritant illud. In his caſibus intelligendus eſt D. Thom. dum ait quod *libertas ignorata non impedit Matrimonium. In ſupp. q. 52. art. 1. ad 5.*

178. Exempla primi generis ſunt: Titius contrahit cum Berta putans eſse Lucretiam; Matrimonium eſt nullum, quia adeſt error perſonæ, & deeſt conſenſus in illam. Petrus contrahit cum Maria putans eſse primogenitam Regis v. g. & eſt ſecunda, aut tertia filia, eſt invalidum Matrimonium ob defectum conſenſus in perſonam qualificatam; vel quia adeſt error qualitatis, quæ refunditur in ſubſtantiam perſonæ. Hoc autem accidit quoties voluntas contrahentis fertur in perſonam qualificatam ſive cum tali dote, nobilitate, aut pulchritudine, vel quavis alia qualitate, quia tunc conſenſus directe tendit in qualitatem ſub ejus conditione, qua deficiente, deficit conſenſus, & nullum eſt Matrimonium ex errore qualitatis, quæ redundat in ſubſtantiam perſonæ. Paulus liber contrahit cum Antonia ſerva putans eſſe liberam; nullum eſt Matrimonium ex errore pejoris conditionis ſervilis ignoratæ.

179. Objic. 1. Si Confeſſarius abſolvat Petrum putans eſſe Paulum, liberum, aut qualificatum, valida eſt abſolutio, licet talis non ſit: ergo idem de Matrimonio. 2. Jacob valide contraxit cum Lia putans eſse Rachelem *Geneſ.* 29. ergo R. ad 1. neg. conſeq. Diſparitas conſiſtit in eo, quod in aliis Sacramentis error perſonæ, aut cujuſcumque qualitatis non eſt ſubſtantialis, quia Confeſsarius non abſolvit Petrum *determinate*, ſed perſonam præſentem quæcumque illa ſit, nec attendit ad ejus qualitates, quæ ad rem non ſunt in aliis Sacramentis, proindeque ibi non deficit conſenſus. At in Matrimonio oppoſitum accidit ut ex ſe patet. Unde adſtante errore ſubſtantiali nullum eſt ex defectu conſenſus. Ad 2. reſp. Jacob a principio invalide contraxiſse cum Lia; poſtea vero ſublato errore validum denuo contraxit Matrimonium cum ea, ut docet D. Thom. ubi ſup. *q. 51. art. 1. ad 4.*

180. Exempla ſecundi generis ſunt: Titius contrahit cum Berta putans eſse divitem, aut pulchram, & poſtea reperit nec divitem nec pulchram eſse, validum eſt Matrimonium, quia ſolum adeſt error puræ qualitatis, dummodo non intenderet directe qualitatem, ut dictum eſt. Adeſt enim conſenſus in perſonam, quod eſt ſubſtantiale contractui. Petrus ſervus contrahit cum Maria libera putans eſse ſervam; validum eſt Matrimonium, ſuppoſita notitia ſervitutis Petri ex parte Mariæ liberæ; quia error Petri fuit melioris conditionis, quæ non officit, ſed proficit ei. Paulus ſervus contrahit cum Antonia ſerva putans eſſe liberam; validum eſt Matrimonium, quia error ſolum eſt æqualis conditionis, non pejoris. Jus autem ſolum irritat Matrimonium contractum cum errore pejoris conditionis ſervilis. Quando enim ſervus contrahit cum ſerva, par pari nubit. Ita D. Thom. ubi ſup. *q. 52. art. 1. ad 1.*

181. Inq. 2. An error ſubſtantialis concomitans irritum reddat Matrimonium? Error antecedens datur dum quis contrahit cum Berta putans eſſe Titiam tali animo, quod aliter non contraheret. Error concomitans adeſt dum quis contrahit cum Berta putans illam Titiam, ita tamen diſpoſitus, ut eſto agnoſceret eſſe Bertam eodem modo contraheret. Eſſe nullum Matrimonium contractum cum errore antecedenti nemo ambigit; dubitatur an pariter ſit nullum cum errore concomitante? R. affirm. Quia licet error ſubſtantialis concomitans non det cauſam contractui ſicut antecedens; tollit tamen voluntarium & conſenſum actualem requiſitum ad Matrimonium. Nec valet dicere tunc caſus non eſſe Matrimonium contra voluntatem, nec involuntarium; habet enim talem animum ut licet ſciret eſſe Bertam eodem modo contraheret. R. Quippe hoc probare habere animum, & conſenſum habitualem ſic contrahendi, non vero actualem cum id ignoret. Et licet Matrimonium ſic contractum non ſit

ſit contra voluntatem, aut involuntarium poſitive; eſt tamen non voluntarium, quia nihil volitum quin præcognitum.

182. Inq. 3. In quo differant & conveniant circa errorem Matrimonium, & reliqui contractus? R. Differre in eo quod in Matrimonio error circa perſonam eſt ſubſtantialis, in ceteris vero contractibus eſt accidentalis: quod provenit ex eo quod in omni contractu error circa ejus materiam eſt ſubſtantialis, ut ſi emas felem pro lepore. In Matrimonio autem materia contractus ſunt ipſi contrahentes, ſeu eorum corpora, unde error circa illa eſt ſubſtantialis. Conveniunt vero in duobus; nempe in eo quod error ſuabſtantialis irritat tam Matrimonium quam reliquos contractus: & in eo quod error accidentalis, vel circa qualitates ſive concomitans ſive antecedens validum relinquit omnem contractum, ac etiam Matrimonium. Unde ſi Berta nubat Titio, qui ſe finxit nobilem, aut divitem, Matrimonium eſt validum; quia ſupponitur abſolute, & ſine conditione contractum, & error non fuit circa perſonam, ſed circa accidentia ſeu qualitates.

183. Objic. ſi quis donet titulo cognationis, hac deficiente, donatio eſt nulla: ergo idem de Matrimonio. R. neg. conſeq. Diſparitas conſiſtit in eo quod in donatione cognatio eſt principalis & ſubſtantialis cauſa donationis. At in Matrimonio cauſa ſubſtantialis eſt perſona & generatio prolis; nobilitas vero ſeu divitiæ ſunt quid extrinſecum & accidentale, ideo illud non annullant. Idem eſt ſi nuberet Petro putans vocari Paulum, quia *nihil facit error nominis dum de corpore conſtat*. *Leg. in venditionibus 9. ff de contract. empt.*

184. Inq. 4. Quo jure error Matrimonium dirimat? R. Errorem circa perſonam aut qualitatem, quæ redundat inſubſtantiam perſonæ, dirimere illud jure naturæ, quia deficit conſenſus. Verum error ſervilitatis ſolum jure Eccleſiaſtico illud dirimit, quia adeſt conſenſus circa perſonam; licet merito ab Eccleſia annulletur conformiter ad jus naturæ, quia *ſi vis bene nubere, nube pari*. Alia de conditione ſervili fuſius punct. ſequenti.

PUNCTUM IV.

Conditio.

185. Inq. 1. Quid in præſenti ſignificet conditio? R. Significare præcipue conditionem ſervilem, quæ ignorata a libero dirimit Matrimonium. Si autem ſciens ſervitutem contrahat, valide contrahit, quia ſcienti, & volenti non fit injuria; quam avertere intendit jus a libero erronee cum ſerva contrahente. Idem eſt ſi ambo ſint ſervi; tunc enim licet id ignoretur, neutri fit injuria. Idem etiam eſt ſi contracto ignoranter Matrimonio inter ſervam, & liberum hic, detecto errore, rem habeat cum illa; quia tunc cedit juri ſuo *ex cap. 1. de Conjug. Serv.*

186. Inq. 2. An aliquando Matrimonium liberi cum errore ſervitutis alterius ſit validum? R. Tres dari caſus in quibus ſervus per Matrimonium conſequitur libertatem. 1. Quando Dominus dotem conſtituit ancillæ, vel tradit ei dotale inſtrumentum. Et licet jus ſolum exprimat ancillam extenditur idem privilegium ad ſervum; quia conſtitutio dotis eſt ſignum perſonæ liberæ. 2. Quando Dominus ancillam in conjugem admittit, aut domina ſervum. 3. Quando ſervum, vel ancillam Matrimonio tradit libero ignoranti ſervitutem. Vel licet ipſe non tradat, ſcit, & diſſimulat, tacendo veritatem. Igitur in his caſibus validum eſt Matrimonium, quia revera adeſt Matrimonium liberi cum libera, cum per ipſum Matrimonium ſervitus evaneſcat. Filii nati ex matre ſerva, & patre libero ſervi ſunt. At nati ex patre ſervo, & matre libera liberi ſunt, quia ex diſpoſitione juris *Partus ſequitur ventrem*.

187. Inq. 3. An Matrimonium liberi cum *liberta* ſit validum? Ante reſolutionem nota, quod *liberta* dicitur, quæ cum eſſet ancilla conſequitur libertatem, quod tripliciter fieri poteſt. 1. Si abſolute a domino ſit conſequta perpetuam libertatem. 2. Si a domino habeat promiſſionem, quod cito concedet ei libertatem, licet nondum conceſſerit. 3. Si a domino acceperit libertatem ad biennium, vel ad aliud tempus determinatum. R. Igitur in primo caſu eſſe validum Matrmonium, quia jam non eſt ancilla, ſed libera, libertate perpetua. In ſecundo caſu nullum eſt Matrimonium, quia revera adeſt conditio ſervilis ignorata a libero. Atque idem eſt in tertio in quo vere adeſt ſervitus, eſto interrupta.

188. Inq. 4. An error vincibilis craſſus, aut ſupinus conditionis ſervilis dirimat Matrimonium? R. affirm. Quia hic non agitur de culpa, a qua non excuſat ignorantia, aut error vincibilis, ſed de Matrimonio, pro quo requiritur conſenſus actualis, cui opponitur error vincibilis, ſive perſonæ, ſive qualitatis redundantis in ſubſtantiam perſonæ, ſive pejoris conditionis ſervilis ignoratæ. Excludunt tamen plures ab hac regula ignorantiam affectatam, quia dicunt hanc ſcientiæ æquiparari. Matrimonia ſervorum inter ſe, vel inter ſcientes eorum conditionem eſſe valida, etiam invitis dominis, eſto quandoque illicita, omnes affirmant. Vid. ſup. *num.* 76.

189. Inq.

189. Inq. 5. An ſervus contrahens Matrimonium debeat potius attendere mandatis domini, quam uxoris cohabitationi? R. Sub diſtinctione. Vel enim utrique obligationi poteſt ſatisfacere, vel non. Si primum, debet utrique attendere. Si ſecundum, vel nupſit volente domino, vel ipſo inſcio. In primo caſu potius debet attendere cohabitationi prudenti, & congruæ uxoris; ad hoc enim habet jus, ſemel quod dominus conſenſit in ejus matrimonium. In ſecundo vero caſu potius debet attendere mandatis domini rationabiliter imperantis; quia cum non conſenſerit in Matrimonium poſſidet jus in proprium ſervum. Ita D. Thom. in ſuppl. *q.* 52. *ar.* 2. *ad* 3.

PUNCTUM V.

Votum, Ordo.

190. Inq. 1. Quid intelligatur in præſenti nomine voti? R. Intelligi votum ſolemne in Religione approbata expreſſe emiſſum. Quædam enim vota ſimplicia, quæ apud quoſdam emiſſa dirimebant ex privilegio Matrimonium, jam non ſunt ad rem. Unde talibus privilegiis ſubmotis, manet ab omni exceptione immunis doctrina D. Th. quod votum ſimlex non dirimit Matrimonium, ut aſſerit ubi ſup. *q.* 53. *a.* 1.

191. Rationem diſparitatis ibidem tradit Angelicus: nimirum quia per votum ſimplex non fit totalis traditio; per votum vero ſolemne fit traditio totalis Deo, & Religioni. Unde redditur homo ineptus tradendi ſe uxori. Qua ratione probat S. D. Votum ſolemne non ſolum Jure Eccleſiaſtico, ſed & jure naturæ dirimere Matrimonium, tam contrahendum, quam jam contractum, non conſumatum. Nec valet dicere, quod etiam per Matrimonium ratum traditur totaliter conjux alteri: ergo nequit ſe tradere Deo. R. Enim, *quod ante carnalem copulam non eſt omnino translatum corpus unius ſub poteſtate alterius*, ut dicit idem Angelicus *ibidem q.* 61. *ar.* 2. *ad* 2.

192. Nota autem, quod profeſſio tacita non ſufficit ad dirimendum Matrimonium ratum; ſed requiritur profeſſio expreſſa promittendo expreſſis verbis; profeſſio enim tacita, quæ fit abſque expreſſa votorum emiſſione æquiparatur voto ſimplici, quod non dirimit Matrimonium ratum.

193. Inq. 2. Quid indicet in præſenti *Ordo*? R. Indicare, quod ordo ſacer eſt impedimentum dirimens Matrimonii; tum ex voto ſolemni caſtitatis ordini Sacro annexo; tum ex Lege Eccleſiæ irritante Matrimonium ſponte ordinati in ſacris poſt pubertatem. Unde ſi ordinatus in ſacris, aut ſolemniter profeſſus contraheret Matrimonium eſſet nullum; maneret ipſo facto excommunicatus; fieret Irregularis ob Bigamiam ſimilitudinariam; & eſſet privandus Beneficio Eccleſiaſtico, ſi quod haberet per ſententiam Judicis. Ordo ſacer apud Græcos dirimit Matrimonium ſolum ex vi ordinis; at apud Latinos illud dirimit, tum ex vi ordinis, tum ex vi voti ſolemnis. Apud Græcos conjugatus poteſt licite fieri Sacerdos; ſed non e contra.

194. Inq. 3. Quæ differentia detur inte votum ſolemne Monachale, & ordinis Sacri in dirimendo Matrimonio? R. Quod ſi utrumque antecedat, æque illud dirimit; licet primum jure naturæ, & alter jure Eccleſiaſtico. Si autem utrumque ſubſequatur Matrimonium, debet diſtingui de rato, & conſumato. Quoniam ſi conjugatus Matrimonio rato profiteatur ſolemniter in Religione, profeſſio eſt valida, & diſſolvit illud. At ſi profiteatur Matrimonio jam conſumato, profeſſio eſt nulla; quia in Matrimonio conſumato fit totalis ſui corporis traditio conjugi; ideoque non poteſt ſine ejus conſenſu tradi Religioni. Unde debet redire ad conjugem, & ei debitum reddere. Verum ſi conjugatus Matrimonio, ſive rato, ſive conſumato ordinetur in ſacris manebit vere ordinatus; quia ex una parte non eſt incompatibilis jure naturæ, ordo Sacer cum Matrimonio; & ex alia poſita, materia, forma, & intentione valida eſt ordinatio. Sic autem ordinatus poſt Matrimonium ratum poteſt profiteri in Religione ſi velit, & ſic diſſolvitur omnino Matrimonium. Si vero hoc nolit, tenetur ad conjugem redire, & debitum reddere, nequit autem petere. Idem eſt ſi Matrimonium fuit conſumatum: quo in caſu mulctatus tenetur ad eadem quæ diximus. Niſi ambo vellent Religionem ampleċti, quod multum expediret, ut ſic conſuleretur decentiæ ordinis Sacri, diſſoluto Matrimonio, quoad torum.

195. Inq. 4. An ſi in dicto caſu ambo conjuges in religione profeſſi rem haberent, adulterium committerent? R. Neg. Quia licet agendo contra votum ſacrilegium perpetrarent, non tamen adulterium, quia alienum torum non violarent. Nam Matrimonium conſumatum fidelium eſt penitus indiſſolubile quoad vinculum.

PUNCTUM VI.

Cognatio.

196. Inq. 1. Quid, & quotuplex ſit Cognatio? R. Quod cognatio eſt velut *Communis natio*. Unde cognati dicuntur quaſi ab eodem nati. Igitur cognatio eſt: *Unio perſonarum ex eodem principio procedentium*. Eſt triplex *Carnalis*, *Spiritualis*,

Digitized by Google

ritualis, & *Legalis*. In ſequentibus erit ſermo de duobus poſterioribus; in hoc vero puncto de prima, quæ dicitur conſanguinitas.

197. Inq. 2. Quid ſit conſanguinitas, ſeu cognatio carnalis? R. Eſt: *Conjunctio perſonarum ab eodem propinquo ſtipite carnali propagatione deſcendentium*. Dicitur *Conjunctio*, ſeu vinculum, quia conſanguinei utpote ex eodem ſanguine orti ſpecialius ceteris inter ſe connectuntur. Additur *perſonarum*, quia bruta ſunt incapacia conſanguinitatis, ſicut veri amoris, & amicitiæ. *Ab eodem propinquo ſtipite*, non a remoto; alias omnes eſsent conſanguinei, cum omnes deſcendant ab Adam, tamquam a primo ſtipite. Denique ponitur *Carnali propagatione deſcendentium*, tum ad diſtinctionem cognationis ſpiritualis, & legalis; tum ad differentiam illorum, qui non carnali propagatione ab eodem procedunt, ut Angeli a Deo, & Eva ab Adam, inter quos non adeſt conſanguinitas; quia Angeli a Deo per creationem, & Eva ab Adam per ſpecialem Dei formationem procedunt. Tamen Chhriſtus vere, & mirifice eſt conſangineus Beatiſſimæ Virginis, quia vere, & mirifice ex ejus puriſſimo ſanguine fuit cönceptus.

198. Inq. 3. Quotuplex ſit conſanguinitas? R. Eſt duplex. Alia enim eſt in linea recta, ut inter parentes, & filios. Alia eſt in linea tranſverſali, ut inter fratres, & conſobrinos. Linea recta eſt: *Collectio eorum, quorum unus ab altero deſcendit*. Sive numeretur a genitis ad genitores, & dicitur *aſcendentium*. Sive a genitoribus ad genitos, & vocatur *deſcendentium*. Linea tranſverſalis, ſeu collateralis, aut obliqua eſt: *Collectio eorum, qui ab eodem ſtipite deſcendunt ſine eo, quod unus ab alio ortum ducat*. Et hæc eſt duplex: alia *æqualis* inter eos ſcilicet, qui æquali gradu ab uno ſtipite diſtant, ut duo fratres. Alia *inæqualis* inter eos, nempe qui inæqualiter reſpectu ſtipitis ſe habent ut patruus, & nepos. Gradus eſt: *Diſtantia major, aut minor unius perſonæ ab alia in linea conſanguinitatis*. Stipes denique eſt: *illa perſona, a qua aliæ conſanguineæ originem trahunt*, ut pater reſpectu fratrum, avus reſpectu nepotum.

199. Nota 1. Juriſtas conſanguineos ex ſexu virili vocare *Agnatos*, & ex ſexu feminili *Cognatos*; quæ diſtinctio plurimum intereſt ad majoratus ſucceſſionem; licet ad præſens intentum parum interſit. Nota 2. Jus civile in computatione graduum lineæ tranſverſalis attendere ad gradus ſingulorum; unde inter duos fratres numerat duos gradus, tres vero inter tres. At jus Canonicum ſolum attendit ad gradus, quibus plures perſonæ ab uno ſtipite diſtant. Unde quia fratres uno ſolo gradu diſtant a Patre, ſive ſint duo, tres, vel plures, unico gradu diſtant inter ſe. Igitur quoad præſens computationi juris Canonici attendi debet. A quibuſdam depingitur hic arbor conſanguinitatis, ſed a nobis conſulto omittitur, quia Theologis confuſionem pluſquam claritatem præferre ſolet. Non ſemel ruſticanus, vel Sacriſta melius Theologo talis arboris ramos percipit, & declarat.

200. Inq. 4. Quomodo cognoſci valeant gradus diſtantiæ inter conſanguineos? R. Ad hoc aſſignari tres regulas. 1. In linea recta tot gradibus diſtat unus ab alio, quot ſunt generationes inter ipſum, & ſtipitem; ut inter filium, & patrem una adeſt generatio, propter quam filius uno gradu diſtat a patre. Nepos duplici gradu diſtat ab avo, quia inter ipſum, & avum duplex reperitur generatio, & ſic de ceteris. Alii ita explicant hac regulam, ut tot gradibus unus ab alio diſtet, quot ſunt perſonæ, dempto ſtipite. Unde quia inter patrem, & filium ſunt duæ perſonæ, ſi demas ſtipitem, qui eſt pater, unus tantum gradus remanet. 2. Regula: in linea tranſverſali æquali tot gradibus diſtant inter ſe, quot diſtant ab ſtipite. Unde quia duo fratres uno ſolo gradu diſtant a patre, uno tantum gradu diſtant inter ſe. 3. Regula: in linea tranſverſali inæquali tot gradibus unus ab alio diſtat, quot remotior diſtat ab ſtipite. Unde nepos duplici gradu diſtat a ſuo patruo, quia duplici gradu diſtat ab avo.

201. Inq. 5. Quibus in gradibus conſanguinitas dirimat Matrimonium? R. Quod licet olim dirimeret præcipue uſque ad ſeptimum gradum; hodie tamen ſolum dirimit uſque ad quartum incluſive. Conſtat ex Trident. *Seſſ. 24. de Reformat.* Ratio dirimendi uſque ad quartum gradum eſt, tum ut amor, & familiaritas extra conſanguineos per Matrimonium extendatur. Tum ut conſulatur ſanguinis reverentiæ, & pudori, cui actus conjugalis ex ſe opponitur. Tum ad vitandam occaſionem jacturæ caſtitatis, quæ periclitatur in conſanguineorum familiaritate, ſi ſcirent Matrimonium non eſſe ſibi interdictum. Ratio autem non extendendi impedimentum ultra quartum gradum fuit, quia ob majorem extenſionem ſæpe ex ignorantia in gradibus prohibitis matrimonia contraherentur.

202. Inq. 6. Quo jure conſanguinitas dirimat Matrimonium? R. Dirimere illud jure naturæ in primo gradu lineæ rectæ; in ceteris vero uſque ad quartum jure Eccleſiaſtico. Ratio primi eſt quia Matrimonium requirit æqualitatem, quæ reſpectu Patris, & filiæ, aut Matris, & filii nequit reperiri. Nec obſtat parentes poſſe inire alios contractus, in quibus etiam exigitur æqualitas ex juſtitia; quia æqualitas exacta in aliis contractibus ſolum eſt circa actiones civiles, in quo nulla adeſt deformitas. At æqualitas requiſita in Matrimonio eſt circa actiones naturales, in quo magna deformitas adeſt inter parentes, & filios. Unde experientia teſtatur etiam bruta animalia hor-

horrere coitum inter patrem, & filiam, & maxime inter filium, & matrem. Ratio ſecundi eſt, quia in reliquis gradibus non adeſt tanta deformitas. Unde licet inter avum, & nepotem, & inter fratres, & ſorores ſit jure naturæ illicitum Matrimonium, quia aliqua indecentia reperitur in eorum coitu; tamen, eum non ſit tanta, ut inter parentes, & filios, validum eſt *jure naturæ* inter eos.

203. Aliqui ſentiunt jure naturæ eſſe nullum Matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes uſque in infinitum, ita ut Adamus, ſi reſurgeret, cum nulla ab eo deſcendente poſſet contrahere. Alii extendunt ſolum, uſque ad ſeptimum gradum; alii uſque ad vigeſimum. Sed verius eſt, quod diximus, quia avus ver. gr. non eſt principium per ſe nepotis, ſicut pater eſt filii. Accidit enim homini, quod ejus pater ab alio patre generetur. Unde Abel fuit filius Adæ, ab alio patre non generati. Ultra, quod eo minor indecentia adeſt in uſu Matrimonii, quo minor eſt conjunctio perſonarum, ut inter avum, & neptem. Pariter eſto Matrimonium inter fratres, & ſorores ſit jure naturæ illicitum ob ſanguinis conjunctionem, non vero irritum; initio enim mundi fratres ducebant ſorores. Nec frater, & ſoror ſunt una caro, ſicut pater, & filius. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 154. *a.* 9. *ad* 3.

PUNCTUM VII.

Cognatio Spiritualis, & Legalis.

204. Inq. 1. Quid ſit cognatio Spiritualis? R. Eſt: *Propinquitas perſonarum jure Eccleſiaſtico introducta*. Solum contrahitur in duobus Sacramentis, nempe in Baptiſmo vero, & in vera confirmatione. Qui autem, & quando illam contrahant, aut non, in uno, & altero Sacramento. Vid. Tract. 23. *a n.* 29. & Tract. 24. *n.* 12.

205. Inq. 2. Quid ſit cognatio Legalis? R. Eſt: *Propinquitas perſonarum ex adoptione proveniens*. Adoptio eſt: *Perſonæ extraneæ in filium, vel nepotem, aut deinceps legitima aſſumptio*. Dicitur: *Perſonæ extraneæ*, quia ſi ſit proprius filius nequit adoptari. Ideo Chriſtus Dominus, utpote filius naturalis Dei, nequit eſſe ejus filius adoptivus, ſicut ceteri ſumus per ejus gratiam, & miſericordiam. *In filium, vel nepotem*: non in fratrem, vel alium gradum præter deſcendentes in linea recta. *Legitima aſſumptio*: quia debet fieri juxta Leges civiles, & Canonicas; præcipue vero attendi debent civiles in controverſiis ad adoptionem expectantibus, ut ait Bened. XIV. *in Syn. l.* 9. *c.* 10. *n.* 5.

206. Inq. 3. Quot requirantur conditiones, ut adoptio legitima ſit? R. Sex requiri. 1. Quod adoptans ſit vir; femina enim nequit adoptare, niſi ex privilegio Principis. 2. Quod adoptans ſit ſui juris, & vigintiquinque annis major, alias ſua bona nequit adminiſtrare. Imo pro adoptione perfecta debet habere quinquaginta annos completos. 3. Quod poſſit gignere filios; quare impotentes a natura, ſive ab arte adoptare nequeunt. 4. Adoptans adoptatum decem, & octo annis excedere debet, ut ratione ætatis filius ejus eſſe poſſit. Adoptans autem ſeptem ætatis annos habere debet. 5. Uterque debet eſſe præſens, quia adoptio inter abſentes fieri nequit. 6. Auctoritate Principis, ſive Magiſtratus facienda eſt; alias licet publice fiat, non valet.

207. Inq. 4. Quotuplex ſit adoptio? R. Eſt duplex perfecta, & imperfecta. Perfecta fit reſcripto Principis, quo perſona, quæ jam eſt ſui juris tranſit in poteſtatem adoptantis. Vocatur *arrogatio*, quia adoptans rogatur a Principe an velit hunc, aut illum ſumere in filium. Hic etiam rogatur an velit aſſumi, & in poteſtatem adoptantis tranſire. Secunda, quæ dicitur *ſimplex adoptio* dictas conditiones non requirit, ſed auctoritate cujuslibet Magiſtratus fieri valet. Eſt autem differentia, quod adoptatus ſolum ab inteſtato ſuccedit adoptanti. At arrogatus neceſſario etiam ex teſtamento eodem modo, ac ſi eſſet vere filius ſuccedit arroganti.

208. Ex adoptione igitur, ſive perfecta, ſive imperfecta oritur triplex ſpecies cognationis Legalis. Prima in linea recta inter adoptantem, & adoptatum. Secunda in linea tranſverſali inter adoptatum, & filios carnales adoptantis, veluti inter fratres. Tertia affinitatis inter adoptantem, & uxorem adoptati, & inter adoptatum, & uxorem adoptantis. Impedimentum dirimens ſolum ex adoptione perfecta oritur, ut docet D. Thom. *in Suppl. q.* 57. *a.* 1. *ad* 1.

209. Inq. 5. Quantum duret hoc impedimentum? R. In linea recta, & in affinitate ſemper durare. Unde in prima ſpecie, nempe inter adoptantem, & adoptatum, & in tertia nimirum inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac inter adoptatum, & uxorem adoptantis, numquam queit contrahi Matrimonium, quia reverentia ratione cujus interdictum fuit Matrimonium inter hujuſmodi cognatos ſemper durare debet. In ſecunda vero ſpecie ſolum durat, quamdiu filii adoptantis ſub patria poteſtate exiſtant.

210. Inq. 5. An impedimentum cognationis legalis extendatur ultra primum gradum? R. Negative: quia hoc impedimentum non eſt jure naturæ, ſed tantum de jure humano: ergo ad illos ſolos debet extendi, qui aſſignantur in jure; ſed hi ſolum ſunt cognati in primo gradu cognationis legalis: ergo non extenditur ultra pri-

primum gradum. Nota autem extendi ad omnes, qui tempore adoptionis ſunt ſub poteſtate adoptati non vero ad illos, qui poſt tale tempus veniunt ad ejus poteſtatem. Unde adoptans poteſt ducere adoptati filiam, quæ nata eſt poſt adoptionem. Item filium filiæ adoptivæ, quia femina non habet patriam poteſtatem. Pariter filius adoptatus valet contrahere cum filiabus illegitimis, ſeu adoptatis ejuſdem patris adoptantis; quia hæc cognatio in linea tranſverſali ſolum contrahitur ab adoptato cum filiis carnalibus legitimis adoptantis.

PUNCTUM VIII.

Crimen.

211. Inq. 1. Quid ſit Crimen? R. Eſt *Impedimentum ab Eccleſia ſtatutum in conjuges delinquentes ad auferendam occaſionem captandæ mortis reſpectu conſortis*. Unde hoc impedimentum ſolum poteſt incurri a conjugatis, vel interveniente ſaltem uno conjugato. Crimen ob quod incurritur eſt duplex, nempe homicidium, & adulterium: quæ varie combinata, quatuor efficiunt. Igitur quatuor ſunt crimina videlicet: *homicidium conjugis, ſimul cum adulterio: homicidium conjugis ſine adulterio utriuſque conſenſu perpetratum: adulterium cum pacto nubendi: ſecundum Matrimonium mala fide contractum*.

212. Exemplum homicidii conjugis, ſimul cum adulterio. Petrus Titiæ nuptus rem habet cum Berta; ſubinde occidit Titiam, vel mandat efficaciter alteri, ut eam occidat animo ducendi Bertam. Incurrit impedimentum criminis ne poſſit cum Berta contrahere. Ad hoc autem impedimentum incurendum non requiritur, quod uterque adulter concurrat ad occiſionem, ſufficit enim, ut alter illam perpetret etiam alio neſciente. Requiritur vero ut occiſio fiat animo nubendi cum determinata perſona ſaltem ex parte unius. Unde ſi fiat alia ratione ut ex tædio, ira, odio, vel ad alteri indeterminate nubendum, non incurritur impedimentum.

213. Inq. 2. Quot conditiones requirantur pro hoc crimine incurrendo? R. Quinque requiri. 1. Quod mors reipſa ſequuta fuerit. Non enim ſufficit, quod ſit intentata, ſed exigitur, quod ex vi actionis, vel mandati non revocati ſequatur. Si enim revocetur efficaciter mandatum, vel aliunde mors ſequatur non incurritur impedimentum. 2. Quod Matrimonium præcedens cum conjuge occiſo fuerit validum. Si enim ex aliquo capite nullum fuit, non adeſt verum adulterium. 3. Quod adulterium fuerit conſumatum per emiſſionem ſeminis intra vas naturale feminæ. 4. Quod adulterium committatur ante occiſionem conſortis; alias non erit adulterium. Vel eſto ſit tale non conſtituit hoc crimen: ut ſi Petrus poſtquam occidit propriam uxorem, agnoſcens cito moriturum naturaliter maritum Titiæ, rem cum hac habeat ante mariti mortem; hac naturaliter ſequuta poteſt contrahere cum titia, quia adulterium non ante, ſed poſt occiſionem conjugis fuit commiſſum. 5. Quod uterque conjux ſit conſcius illius Matrimonii. Ideo ſi femina rem habuit cum conjugato, quem ſolutum putabat, non adeſt adulterium formale ex parte utriuſque, proindeque non incurritur hoc impedimentum. Sufficit autem quælibet ignorantia ad excuſandum, dummodo non ſit affectata; quia ignorantia facti, ut hæc eſt, excuſat juxta regulas juris.

214. *Secundum* crimen eſt homicidium conjugis, utriuſque conſenſu perpetratum. Ad hoc crimen incurrendum non requiritur adeſſe adulterium, ſed ſufficit, quod occidatur conjux ex utriuſque conſenſu. Non autem eſt ſufficiens rati habitio occiſionis ſi nullum concurſum ad illam præbuit. Requiruntur tamen quatuor conditiones. 1. Quod Matrimonium præcedens fuerit validum. 2. Quod occiſio reipſa ſequatur. 3. Quod fiat animo inter ſe contrahendi. 4. Quod uterque ſit conſcius Matrimonii anterioris.

215. *Tertium* crimen eſt adulterium cum pacto nubendi. Ad quod incurrendum requiruntur quinque conditiones. 1. Quod præcedens Matrimonium fuerit validum. 2. Quod uterque ſit conſcius illius. 3. Quod adulterium ſit conſumatum. 4. Quod promiſſio, & acceptatio ſit externus manifeſtata. 5. Quod promiſſio, & adulterium fiant durante eodem Matrimonio. Non enim ſufficit adulterium ſolum, nec ſola promiſſio, ſed utrumque requiritur, quod adſit exiſtente eodem Matrimonio. Unde ſi quis promiſit nubere Bertæ ſolutæ, & cum ea jam alteri maritata rem haberet; vel promiſit jam nuptæ, & rem habuit cum eadem poſt mortem viri, non incurrit hoc impedimentum. Idem eſt licet promiſſio, & adulterium concurrant durante Matrimonio; ita tamen, ut adulterium habeatur poſt promiſſionem ſerio revocatam; quia promiſſio ſerio revocata non unitur moraliter cum adulterio. Ex promiſſione omnino ficta, ſimul cum adulterio probabilius non incurritur impedimentum; tum quia ſicut verum adulterium requirunt jura, ita etiam promiſſionem veram. Tum quia ex promiſſione ficta non ſequuntur eadem inconvenientia, quia fictus promiſſor longe abeſt a machinanda morte conjugis. Tum denique, quia alias eſto Matrimonium præcedens eſſet nullum, aut adulterium

non eſſet verum incurreretur impedimentum, quod non admittunt patroni oppoſitæ ſententiæ, licet in tali caſu daretur occaſio captandi necem conſortis.

216. *Quartum* crimen eſt ſecundum Matrimonium mala fide contractum. Exemplum eſt. Petrus maritus Titiæ rem habet cum Berta, & contrahit cum ea utroque conſcio præcedentis Matrimonii. Tunc etiam mortua Titia inhabiles ſunt ad contrahendum ob crimen ſecundi matrimonii mala fide contracti. Requiritur autem, quod adulterium ante, vel poſt ſecundum Matrimonium perpetratum fuerit conſumatum, & validum præcedens Matrimonium.

217. Inq. 3. An Infideles dicta crimina perpetrantes incurrant hoc impedimentum? Reſp. Quod ſi uterque ſit infidelis non incurrit, quia eſt impedimentum ab Eccleſia ſtatutum. At ſi unus eſſet fidelis, quolibet ex dictis criminibus commiſſo incurrit, & manet inhabilis ad contrahendum cum ſuo complice, eſto hic convertì velit ad fidem. Unde ſi femina fidelis maritum occidat, ut nubat Gentili ad fidem convertendo, nullum erit Matrimonium, ut patet. Ex *Cap. 1. de converſione infidelium*.

PUNCTUM IX.

Cultus diſparitas.

218. Inq. 1. Quid ſignificet cultus diſparitas? R. Significare impedimentum ab Eccleſia ſtatutum dirimens Matrimonium inter baptizatum, & non baptizatum ob diſparitatem cultus, ſeu ob diverſam Religionem. Quod juſtiſſime eſt ſancitum: tum ob periculum perverſionis conjugis fidelis; tum ob educationem prolis, quæ difficile educari poſſet in Dei cultu, & obſequio altero parente ritibus infidelium dedito.

219. Inq. 2. An Matrimonium inter fidelem, & infidelem ſit nullum jure naturæ, aut divino? R. neg. quia nec opponitur ejus fini primario, nec in ſacra Pagina irritatur, eſto ſæpe prohibeatur ob periculum perverſionis, quod inter alios expertus fuit Salomon ex ejuſmodi conjugiis. Reperiuntur tamen alii, qui nupſerunt gentilibus ſine animæ diſpendio in veteri Lege ut Joſeph Aſeneth filiæ Putipharis, & Eſther Aſſuero. In nova etiam conſtat de Sancta Cecilia, quæ nupſit Valeriano, de Sancta Clotilde Clodoveo, de Sancta Monica Patricio, & aliis. Non ergo tale Matrimonium eſt invalidum jure naturæ, aut Divino, ſed tantum jure Eccleſiaſtico ex unanimi conſuetudine legitime recepta, & introducta. Eſt tamen jure naturæ, & Divino illicitum ob relatum perverſionis periculum: quo ſtante nequit Pontifex diſpenſare in hoc impedimento. Illo vero ſublato diſpenſare valet ex juſta cauſa.

220. Inq. 3. An Matrimonium Catholici cum hæretica, vel e contra ſit invalidum aliquo jure? R. Neg. quia non adeſt jus annullans matrimonia inter baptizatos. Idem eſt de Apoſtata, & Schiſmatico, quia ſemel, quod ambo ſint baptizati non adeſt cultus diſparitas de quo in præſenti, ut conſtat ex cap. 1. *de Divortiis*, & cap. *Decrevit de hæreticis in 6.* Unde improbandi ſunt aliqui dicentes talia Matrimonia eſſe irrita, aut numquam permittenda; opponuntur enim ſponte, & ſine gravi fundamento communi ſenſui Theologorum.

221. Obiic. Catholicus contrahens Matrimonium cum hæretica peccat graviter profanando Sacramentum ex parte hæreticæ, & cooperando ad hoc, ut illa apponat materiam, & formam invalidam: ergo numquam debet permitti tale Matrimonium. R. Catholicum ex parte ſua apponere veram Sacramenti materiam, & formam; aliunde utitur jure ſuo contrahendo debitis circumſtantiis cum perſona hæretica, quæ ſi velit poteſt licite, & ſancte contrahere. Ex oppoſito peccati gravis damnandæ eſſent Sanctæ feminæ ſupra recenſitæ, quæ cum infidelibus, aut hæreticis contraxerunt, quod abſque temeritate aſſeri non valet, ut ait Ben. XIV. *loco ſtatim laudando*.

222. Inq. 4. An Matrimonia Catholicorum cum hæreticis ſint licita? R. Abſolute, & regulariter eſſe illicita, tum ob periculum perverſionis prolis; tum ob idem periculum reſpectu conjugis. Ideo abſque licentia Papæ, vel Epiſcopi, & ſublato dicto periculo, ac hæretico jurante minime moleſtum futurum Catholico in cauſa Religionis, non ſunt licita dicta Matrimonia. Non pauci aſſerunt in provinciis ubi Catholici cum hæreticis commixti degunt, & tolerantur, ſtandum eſſe conſuetudini, quæ eſt Legum aptior interpres. At Benedict. XIV. omnino requirit diſpenſationem Pontificiam, ut videre eſt *in Synod. lib. 9. cap. 3.*

223. Inq. 5. An Matrimonia a Catholicis contracta cum hæreticis ſint celebranda, & benedicenda in Eccleſia? R. Extra Eccleſiam debere celebrari ſine benedictione, neque Miſſæ nuptiali poſſe aſſiſtere conjugem hæreticum. Ita refert fuiſſe factum, dum *Henricheta* Catholica nupſit, medio Procuratore, Carolo I. Britaniæ Regi heretico, idem Pontifex *ubi ſup. lib. 6. cap. 5. num. 5.*

PUN.

PUNCTUM X.
Vis.

224. Inq. 1. Quid ſit Vis? R. Indicare, non coactionem abſolutam, quæ nequit inferri voluntati in ſuis actibus, ſed metum gravem injuſtum ab extrinſeco incuſſum ad extorquendum conſenſum pro contrahendo Matrimonio. Quid ſit metus, quotuplex, & quas conditiones requirat, ut dicatur eſſe gravem, & cadere in virum conſtantem diximus *Tract.* 1. *a n.* 99.

225. Inq. 2. Quo jure Matrimonium initum ex metu ſit nullum? R. Eſſe nullum jure Eccleſiaſtico; non jure naturæ. Primum conſtat ex *Cap. Cum locum de Sponſal* Et ex aliis teſtibus Canonicis, in quibus irritum ſit Matrimonium celebratum ex metu gravi injuſto a cauſa libera incuſſo ad extorquendum conſenſum. Et merito, quia cum Matrimonium validum ſit indiſſolubile jure naturæ, & Divino, Eccleſia provide decrevit, quod innitum cum tali metu ſit invalidum. Alias cogeretur pars compulſa amplecti perpetuam vitæ ſocietatem ſibi repugnantem, vel pati perpetuam ſervitutem. Alios autem contractus ex metu innitos, excepta profeſſione, & voto, ideo Eccleſia relinquit validos, quia ſunt reſcindibiles, quod non accidit matrimonio. Quod autem non ſit nullum jure naturæ patet: tum in aliis contractibus, qui ex metu inniti validi ſunt; tum in Matrimonio contracto ex metu incuſſo a cauſa neceſſaria, vel juſte a libera, quod apud omnes validum eſt.

226. Objic. 1. In laudat. *cap. cum locum* dicitur quod non habet locum conſenſus, ubi metus, vel coactio intercedit; ſed matrimonium ſine conſenſu eſt nullum jure naturæ: erg. ita eſt. 2. Quia quod ſit ex metu non eſt voluntarium. R. ad 1. quod ubi adeſt metus non habet locum conſenſus omnino liber. Ideo juſtiſſime, & conformiter ad ius naturale annullatum fuit matrimonium ex metu dicto initum. At non quia abſolute defecerit conſenſus. Ad 2. eodem modo dicitur quod facta ex metu ſunt voluntaria ſimpliciter, eſto aliquando involuntaria ſecundum quid: hoc eſt voluntaria mixta ex involuntario. Ad valorem autem matrimonii, ſicut & cujuslibet contractus jure naturæ ſufficit voluntarium ſimpliciter.

227. Inq. 3. An preces, vel blanditiæ importunæ dirimant matrimonium ob eas contractum? R. Quod niſi jungantur eis graves moleſtiæ, comminationes, aut aliud incommodum notabile, non illud dirimunt: quia preces importunæ facile vitari queunt dum ab æqualibus, vel inferioribus procedunt. Si autem a majoribus vel Parentibus repetantur, & ſimul cum precibus, & cum metu notabilis incommodi, adſit imperium, matrimonium nullum eſt. *Ex regul.* 4. *ff. de regul. juris: velle non creditur, qui obſequitur imperio Patris, vel Domini.* Ratio etiam id ipſum ſuadet: gravis quippe moleſtia eſt negare ſe imperio ejus, cui reverentia debetur, & habere illum offenſum, ac torvum. Unde talis timor merito reputandus eſt gravis, & ſufficiens ad matrimonium dirimendum. Unde metus reverentialis licet ſe ſolo non dirimat matrimonium; tamen ſimul cum imperio, & minis illud dirimit.

328. Inq. 4. An metus levis dirimat matrimonium? R. ſub diſtinctione. Vel enim eſt levis undequaque, & reſpectu omnium; vel eſto ſit levis reſpectu virorum, eſt tamen gravis reſpectu feminarum, aut puellæ imbecillis, aut etiam hominis modici ſpiritus. Si primum non dirimit matrimonium; quia metus abſolute levis facile vitari poteſt, & potius puerorum, quam virorum eſt. Si autem ſecundum. Circumſtantiæ ſunt inſpiciendæ. Si enim homo puſillanimis, aut puella tenera moveretur ad contrahendum ex metu alias levi, ſibi tamen gravi, matrimonium, quod ſine illo minime contraheret, proculdubio nullum eſt. Metus enim movens aliquem ad negotium adeo grave contra ſuam voluntatem nequit non eſſe gravis ſaltem reſpective. Unde reſpectu illius perinde eſt, ac ſi eſſet gravis abſolute.

229. Inq. 5. An ſi metus incutiatur non reſpectu determinatæ perſonæ, ſed ut nubat qui non vult nubere, vel ut nubat uni ex pluribus hujus familiæ, aut civitatis, valeat matrimonium? R. neg. quia verificatur de tali matrimonio quod eſt contractum ex metu gravi, & quidem injuſto, ut ſupponitur. Si enim metus juſte & rationabiliter incutiatur a Judice, vel Parentibus non eſt quæſtio, ut ex dicendis patebit.

PUNCTUM XI.
Alia dubia de metu.

230. Inq. 1. An metus a cauſa naturali incuſſus irritet matrimonium? R. neg. quia tunc metus provenit ab intrinſeco, & a ſua voluntate oritur electio. Unde ſi quis in naufragio, bello, incendio, infirmitate, vel fera minante promittat nubere huic, aut alteri, ut ſe eripiat a periculo, & ſic matrimonium contrahat, validum eſt ob dictam rationem.

231. Objic. eodem modo minuit libertatem metus a cauſa neceſſaria, ac a cauſa libera: erg. eodem modo diruit matrimonium metus ab una, ac ab alia cauſa incuſſus. R. neg. conſeq. verum eſt utrumque metum minuere libertatem, ſed Eccleſia pro irritando matrimonio attendit non tam diminutioni libertatis, quam injuſtitiæ parti illatæ. Quare cum metus a cauſa libera

inferat injuſtitiam, non autem a cauſa naturali; ideo primus, non ſecundus metus irritat matrimonium. Unde paritas ſolum tenet quando metus juſte incutitur a cauſa libera. Tunc enim cum non inferat injuſtitiam validum eſt matrimonium.

232. Ex quo reſolvuntur ſequentes caſus. Qui ad mortem damnatus eligit ſua ſponte nubere filiæ Judicis, Uxori defuncti, Concubinæ, vel alteri, ut a morte liberetur, validum contrahit matrimonium. Idem eſt ſi talia timor injuſte eſſet incuſſus a Judice vel ab alio; ſed non ad extorquendum conſenſum, quia etiam tunc matrimonium ab ipſo eligitur ad evadendum periculum. Qui Judice carcerem minante ducit illam, quam defloravit, valide contrahit. Idem eſt ſi juvenia repertus a Patre in ſtrupro cum propria filia, timens mortem, ſponte illi nubat. Idem ſi Pater in dicto caſu minaretur cum Judice talem juvenem, niſi ducat eam, quam invitam violavit, & ille ei ex hoc metu nubat: eſt enim metus juſte incuſſus. Secus ſi filiam volentem aut procurantem defloravit; tunc enim non tenetur deflorator præciſe ad matrimonium. Unde metus injuſte eſſet incuſſus ad extorquendum conſenſum. At ſi Patre minante ſolum accuſationem apud Judicem, deflorator, ut eam evadat, nubat ſponte ejus filiæ, valet matrimonium; quia metus a Patre incuſſus non fuit ad extorquendum conſenſum, ſed in ordine ad juſtam accuſationem. Si judex aliquem, juſte ſecundum allegata, injuſte vero reipſa, cogeret ad contrahendum, non teneret matrimonium, quia revera ſic compulſus injuſte patitur metum, & injuſtitiam. Contra ſi juxta allegata Judex injuſte illum cogat, juſte vero ſecundum rem, validum eſt matrimonium, nam reipſa nec injuſtitiam, nec metum injuſtum patitur.

233. Inq. 2. An matrimonium metu initum convaleſcat per copulam poſtea habitam, aut habitationem diuturnam? R. ſub diſtinctione. Vel enim copula aut habitatio ex eodem metu extorquetur, vel habetur ſponte aut animo maritali, & ſociali. Si primum, non convaleſcit matrimonium, eſto fuiſſet juramento firmatum; quia matrimonium juratum ex metu initum nullius eſt valoris: erg. idem eſt de copula aut habitatione eodem metu extorta. Imo peccarent graviter talem copulam habentes; eſſet enim fornicaria nullo timore honeſtabilis. Si ſecundum convaleſcit matrimonium; quia copula ſpontanea, & maritalis eſt ſignum ſufficiens conſenſus. Et idem eſt de habitatione ſi ſit ſpontanea ſocialis, & diuturna ſublato timore. Nam quando pars coacta ſponte conſentit perſeverante alterius conſenſu ſtatim revalidatur matrimonium ut cum D. Thom. diximus ſupra n. 91.

234. Inq. 3. Quomodo peccent, & quam pœnam incurrant cogentes alios ad matrimonium? R. omnes qui metum gravem injuſtum ad id incutiunt, peccare graviter contra juſtitiam, & etiam contra obedientiam. Committunt quippe graviſſimam injuſtitiam in contrahentes & violant præceptum Eccleſiæ eam prohibentem. Domini autem temporales habentes juriſdictionem in foro externo incurrunt excommunicationem majorem latæ ſententiæ impoſitam a Trid. *ſeſſ. 24. cap. 9.*

235. Non comprehenduntur in dicta cenſura qui matrimonium injuſte impediunt, quia ſolum eſt lata contra cogentes ad illud. Nec Parentes, aut alii privati, qui filios aut alios ad contrahendum cogunt; licet enim peccent, cenſura tamen eſt impoſita tantum contra gaudentes juriſdictione in foro exteriori. Neque iſti illam incurrunt dum juſte ſecundum allegata, & probata, eſto injuſte forte in rei veritate compellunt. Præ oculis tamen ſemper habeant exitum matrimonii ad quod compellunt. Si enim ex eo diſſidia, jurgia, rixæ, aut alia incommoda timeantur ſatius erit deſiſtere a compulſione. Non enim ſemel, ceſſare ab arte, ara eſt.

236. Subinde agendum erat de impedimento *ordinis*. At de eo ſimul cum voto ſatis ſupra eſt diſcuſſum. Sequebatur immediate impedimentum *Ligaminis*, quo dirimitur quodcumque matrimonium, priore exiſtente, contractum. Sed de hoc etiam ſufficienter dictum eſt toto hoc capite, præcipue agendo de ejus eſſentia, de Poligamia, Bigamia, Bimeſtri, Divortio, & Crimine.

PUNCTUM XII.

Honeſtas.

237. Inq. 1. Quid ſit honeſtas? R. eſt: *Propinquitas perſonarum ex ſponſalibus validis & ex matrimonio rato proveniens.* Oritur autem ex matrimonio etiam nullo dummodo nullum non ſit ex defectu conſenſus. Non oritur ex ſponſalibus conditionatis, donec conditione impleta in abſoluta tranſeant, nec ex ſponſalibus ex quocumque capite invalidis. Nec ex matrimonio rato nullo ex defectu conſenſus, aut in præjudicium priorum ſponſalium. Unde ſi Cajus duxit Bertam conſenſu ficto aut ex metu gravi, aut ex errore perſonæ, non oritur honeſtas; ideoque poterit contrahere cum conſanguineis Bertæ, & iſta cum conſangueis Caji. Item ſi Petrus dedit ſponſalia Titiæ, & poſtea contrahat cum ejus ſorore matrimonium eſt nullum ob honeſtatem ex ſponſalibus cum Titia ortam. At declarata nullitate matrimonii poteſt, & debet contra-

trahere cum Titia ; quia licet ex matrimonio etiam nullo, non ex defectu conſenſus, oriatur honeſtas, non tamen in præjudicium priorum ſponſalium, ut conſtat *ex cap. unic. de ſponſal. in 6.*

238. Inq. 2. An ex matrimonio nullo ex defectu Parochi, & teſtium oriatur hoc impedimentum? R. affirm. quia non fuit nullum ob defectum conſenſus. Contrahentes enim ex ſua parte verum, & liberum poſuerunt conſenſum: igitur non fuit nullum ex defectu conſenſus, ſed ex defectu ſolemnitatis.

239. Inq. 3. Quo jure dirimat matrimonium impedimentum honeſtatis? R. dirimere ſolum ex jure Eccleſiaſtico. Juſtum enim eſt, & decori, ac decentiæ congruit nequis contrahat matrimonium cum conſanguinea illius, cum qua prius fuerat deſponſatus. Unde communiter dicitur impedimentum *publicæ honeſtatis*. Si quis ante Baptiſmum deſponſatus eſſet cum Berta, poterit poſt illum ducere ejus ſororem; quia ante Baptiſmum non contrahitur hoc impedimentum jure ſolo Eccleſiaſtico introductum.

240. Inq. 4. Inter quas perſonas oriatur hoc impedimentum? R. Quod ex ſponſalibus primum gradum non excedit. Unde ſponſus nequit valide ducere matrem, ſororem, aut filiam ſponſæ; nec iſta nubere Patri, fratri, aut filio ſponſi. Semel autem contracto impedimento ſemper durat, licet ſponſalia mutuo conſenſu, aut ex alia cauſa diſſolvantur. Ex matrimonio autem rato extenditur honeſtas uſque ad quartum gradum incluſſive. Ideo ſi Cajus contraxit matrimonium cum Titia, eſto hæc, illo non conſumato, decedat, aut in Religione profiteatur, nequit illud contrahere cum aliqua Titiæ conſanguinea uſque ad quartum gradum incluſſive. Et idem eſt de Titia ſi caſus econtra accidat.

PUNCTUM XIII.

Affinitas.

241. Inq. 1. Quid ſit affinitas? R. Eſt: *Propinquitas perſonarum ex copula carnali proveniens*. Requiritur copula, quæ ſit ſufficiens pro conſumando Matrimonio. Item copula, qua ex duobus fiat una caro. Oritur affinitas tum ex copula licita in Matrimonio, tum ex illicita extra illud. Ex prima extenditur & dirimit Matrimonium uſque ad quartum gradum; ex ſecunda uſque ad ſecundum. Solus qui copulam carnalem habet ſit affinis cum conſanguineis feminæ, & hæc cum conſanguineis viri. At conſanguinei utriuſque non fiunt affines inter ſe; quia affinitas non parit affinitatem, ſicut nec honeſtas honeſtatem. Unde duo fratres poſſunt ducere duas ſorores, ut vitricus uxorem privigni. Affinitas ſuperveniens Matrimonio ex copula cum conſanguineo alterius conjugi intra ſecundum gradum habita, illud non diſſolvit; privat tamen inceſtuoſum jure petendi debitum. Ex coitu ſodomitico nulla affinitas contrahitur, quia in eo non fit ſeminum commixtio: idem propter eamdem rationem eſt de copula Eunuchi.

242. Inq. 2. Quo jure affinitas dirimat Matrimonium? R. Affinitatem ortam ex copula illicita in nullo gradu dirimere illud jure naturæ. Nam ex copula fornicaria nulla oritur propinquitas, quæ decorem aut reverentiam generet. Igitur ſolo jure Eccleſiaſtico dirimit Matrimonium uſque ad ſecundum gradum. Pariter eſt certum quod affinitas orta ex copula licita non dirimit illud jure naturæ in primo gradu lineæ tranſverſalis. Ideo valida fuit diſpenſatio a Julio II. conceſſa Henrico VIII. pro Matrimonio cum Catharina, quæ fuerat uxor Arturi fratris illius. Quamvis aliam deperiens, Catharinam poſtea repudiaverit prætextu nullitatis diſpenſationis. Et quia abyſſus abyſſum invocat Rex miſer prius Schiſmaticus, deinde Hæreticus factus, denique omnia perdidit.

243. Objic. *Marc. 6.* Joannes Baptiſta reprehendit Herodem quia uxorem fratris ſui in conjugem accepit: ergo quia jure naturæ hoc erat prohibitum. R. neg. conſeq. quia Herodes jure fuit reprehenſus, tum quod acceperit in conjugem uxorem fratris ſui adhuc viventis, tum quia eſto ille fuiſſet mortuus, reliquit tamen filiam nempe Herodiadem Saltatricem: quo in caſu non poterat Herodes juxta Judæorum Legem, cui ſtare tenebatur, accipere in conjugem fratris ſui uxorem. Nota vero quod licet in principio ſui regiminis ſoleat Pontifex diſpenſare in hoc gradu, ut pateſiat id poſſe, poſtea tamen difficillime, & non niſi cum aliquo Principe diſpenſat in eo.

244. Inq. 3. An in primo gradu affinitatis lineæ rectæ ſit jure naturæ nullum Matrimonium, ut inter ſocerum & nurum? R. neg. quia eſto ſit illicitum jure naturæ, cum dedeceat conjugium inter Superiorem, & inferiorem; non tamen ita dedecet ſicut inter patrem, & filiam. Ideo iſtud eſt jure naturæ nullum, cum filia habeat per ſe ſuum eſſe a Patre, & ſit una caro cum illo; at ob oppoſitam rationem contrarium eſt dicendum de ſocero & nuru, & de ſocru & genero. Neque enim ſunt una caro, nec unus ab alio procedit. Unde duo inferuntur. Primum in nullo gradu affinitatis eſſe nullum Matrimonium jure naturæ. Secundum ex

gra-

graviſſima cauſa poſſe Pontificem in primo ejus etiam gradu lineæ rectæ diſpenſare, eſto hucuſque numquam diſpenſaverit, ſed a diſpenſando ſe abſtinuerit, ut ait Bened. XIV. *in Syn. lib. 9. cap. 13. num. 4.*

PUNCTUM XIV.

Impotentia.

245. Inq. 1. Quid & quotuplex ſit impotentia? R. Quod impotentia eſt: *inhabilitas ad copulam conſumandam*. Nam licet quis poſſit habere copulam, ſi nequeat illam conſumare effundendo verum ſemen intra vas naturale feminæ, adeſt impotentia. Alia provenit ab extrinſeco, ut a maleficio; alia ab intrinſeco, ut ex defectu naturali. Hæc in viro procedit, vel ex nimia frigiditate, debilitate, aut ætatis exceſſu, ut in ſenibus; vel ex defectu ætatis ut in pueris, vel ex improportione membri nimis exceſſivi, aut nimis parvi; vel ex carentia non unius, ſed utriuſque teſticuli; vel ex eorum attritione, ita ut nequeat penetrare vas femineum & emittere intra idem ſemen verum. In femina autem procedit vel ex defectu ætatis, ut in puellis ante pubertatem, vel ex nimia arctitudine vaſis, vel etiam provenire valet a maleficio. Sterilitas non eſt impotentia, quia apti ſunt ad copulam & ſolum accidentaliter ſteriles non generant. Ideo eorum Matrimonium validum eſt, ut in Sara uxore Abraham, & in Eliſabet Matre Ioannis Baptiſtæ cernitur.

246. Rurſus impotentia alia eſt abſoluta reſpectu omnium; alia reſpectiva, hoc eſt, reſpectu alicujus tantum. Ut qui eſſet potens pro viduis, impotens vero pro virginibus. Utraque dividitur in perpetuam, quæ tolli nequit ſine peccato, periculo mortis, aut miraculo; & in temporalem, ſeu ad tempus, quæ tolli valet mediis ordinariis, eſto aliquo incommodo, dolore, precibus, aut exorciſmis. Denique impotentia perpetua alia antecedit, alia ſubſequitur Matrimonium.

247. Inq. 2. Quæ impotentia dirimat Matrimonium? R. Impotentiam perpetuam antecedentem undecumque proveniat, ſi fuerit abſoluta, reſpectu omnium; ſi fuerit reſpectiva, reſpectu illius perſonæ, dirimere Matrimonium jure naturæ & Eccleſiaſtico. Jure naturæ, quia Matrimonium primario ordinatur ad conſervationem ſpeciei: ergo ubi hæc locum non habet, nullum eſt Matrimonium. Nec opponas copulam non eſſe eſſentialem Matrimonio. Nam eſto ipſa in re non ſit eſſentialis, eſt tamen in aptitudine. Igitur qui perpetuo ſunt inepti ad copulam, jure naturæ ſunt inhabiles ad Matrimonium. Jure etiam Eccleſiaſtico eſt nullum tale Matrimonium ex tot. tit. de *frigidis, & maleficiatis in 4. Decret.*

248. Inq. 3. An impotens queat contrahere Matrimonium cum femina conſcia ſui defectus? R. neg. quia deficit materia remota Matrimonii, nempe corpus aptum ad generationem. Nec femina cedere poteſt juri ſuo contra naturam ipſius Matrimonii. Textus autem Canonici qui illud videntur concedere loquuntur vel de impedimento ſuperveniente, vel quoad pactum ſolum quoad amicabilem ſocietatem, ſeu ad mutua obſequia domeſtica ſine veſtigio Matrimonii. Sic enim valent inire pactum vivendi ut frater & ſoror, & hoc probant textus dicentes: *ut quas tamquam uxores habere non poſſunt, habeant ut ſorores*. Unde frigidi & eunuchi utroque teſticulo evirati, aut membro virili privati, ſeu perpetuo maleficiati penitus inhabiles ſunt ad contrahendum Matrimonium, & graviter peccant ſi id attentent. Pariter peccatum grave committit qui dubitans de ſua impotentia contrahit; quia exponitur periculo nulliter contrahendi & decipiendi alteram partem. Moribundus autem alias potens, valet, & aliquando debet contrahere Matrimonium ad conſulendum honori feminæ, cum qua rem habuit, quia ex ſe habet corpus habile ad finem Matrimonii.

249. Inq. 4. Quid ſit agendum quando reperitur impotentia inter conjuges? R. Quod ſi eſt certa, ſtatim debent reclamare ad Epiſcopum, ut juxta ſacros Canones provideat, quid faciendum. Ipſi tamen debent ſeparare torum abſtinendo ſe ab omni quod ſolutis eſt illicitum. Quando autem eſt dubia, concedit illis jus Canonicum ex Lege Juſtiniani approbata ab Eccleſia experimentum triennale, ut apponant diligentias congruas pro Matrimonio conſumando juxta qualitatem impotentiæ: naturales, ſi illa naturalis ſit; ſpirituales vero, ſi procedat a maleficio. Hoc triennium computandum eſt a die quo attentata fuit ab eis copula quando impotentia eſt ex parte viri. Dum vero ſe tenet ex parte feminæ a die quo ceperunt adhiberi remedia. Si hæc non proficiunt, præmiſſa partium inſpectione reſpective a perſonis honeſtis juramento utriuſque de copula non habita, & vicinorum, qui etiam jurare debent ſe ita credere ex eorum auditu, ſeparandi ſunt a Judice quoad torum, & etiam quoad habitationem, niſi velint vivere ut fratres, vel in fraternali ſocietate, quod ipſis conceditur *in Cap. Conſultationi de frig., & malefic.*

250. Inq. 5. Quod ſit agendum quando impotentia provenit a maleficio? R. Applicanda eſſe remedia ſpiritualia, ut exorciſmi, preces, & pre-

& præſertim probitas vitæ, & frequentia devota Sacramentorum. Si nequeat mederi niſi alio maleficio, impotentia eſt perpetua, quia id nequit intendi. Si autem tolli valet medio licito, eſto maleficus utatur illicito, poteſt ab eo peti ut illud collat, ſicut ab uſurario in neceſſitate peti valet mutuum. Si conſiſtat in aliquo ſigno poteſt adiri etiam ejus opifex ut illud deſtruat. Denique ſi adhibita experientia, & diligentia triennali perſeverat impotentia, ſeparandi ſunt a conjugio juxta nuper dicta. Idem eſt quidquid alii ſentiant, quando verificatur ex quocumque capite impotentia perpetua & dubitatur an præceſſerit Matrimonium; tunc enim ſolum judicandum eſt in favorem Matrimonii, quando valet ſortiri ſuum effectum; in caſu autem veræ impotentiæ nequit habere effectum, proindeque contra illud eſt decidendum.

251. Inq 6. Quid dicendum ſi facta ſeparatione reputatus impotens reperiatur potens? R. Sub diſtinctione. Vel enim ſeparatio fuit facta ob impotentiam reſpectivam, & hoc caſu tenet ſeparatio, & valet nubere alteri reſpectu cujus potens ſit. Vel fuit facta ſeparatio ob impotentiam abſolutam, & tunc non tenet ſeparatio, ſed Matrimonium, ad quod redire debent ambo, eſto uxor v. g alias nuptias celebraſſet, quia hoc conjugium fuit nullum, & primum validum. Niſi Religionem jam fuiſſet ſolemniter profeſſa, quo caſu diſſolutum fuit Matrimonii vinculum. Si autem vir ſacros ordines ſuſceperit & experiatur ſe non eſſe impotentem, idem eſt dicendum, ſi uxor, eſto alteri nupta, repetat illum: quo in caſu tenetur reddere debitum, nequit tamen illud petere ob votum ordinis ſacri.

P U N C U T M XV.

Alia dubia de impotentia.

252. Inq. 1. Quid ſit dicendum de impotentia ex ætate procedente? R. Poſſe procedere ex defectu ut in pueris, vel ex exceſſu ut in ſenibus. Prima impotentia ſolum eſt ad tempus; ſecunda vero poteſt eſſe perpetua. Nam licet regulariter ſenes, eſto decrepiti & ſteriles valeant contrahere Matrimonium, quia reputantur apti ad illud conſumandum; tamen ſi adeo exhauſti jam ſint, ut judicio Medicorum, & forte experientia omnino impotentes ad copulam reperiantur, nequeunt illud contrahere, & ſi contrahant, nullum eſt; quia impotentia abſoluta undecumque proveniat dirimit Matrimonium ſubſequens. At ſi ſuperveniat, dirimit illud quoad torum, non quoad vinculum. Unde tales ſenes nequeunt conari ad copulam ſi experiantur numquam poſſe illam conſumare. Verum ſi quandoque illam conſument, eſto multoties nequeant, non ſunt privandi jure conjugii. Idem eſt de non ſenibus in caſu ſupervenientis defectus, ob quem ſæpe non poſſunt intra vas ſeminare, ſi aliquoties poſſint. Si autem numquam valeant, debent torum omnino ſeparare, & ſolum licent eis aliqui tactus honeſti ad mutuum amorem conſervandum ſecluſa omni turpitudine & periculo pollutionis.

253. Inq. 2. Quando ex defectu ætatis ſit nullum Matrimonium? R Jure Eccleſiaſtico eſſe nullum in pueris ante decimum quartum ætatis annum, & in puellis ante duodecimum completum, niſi malitia ſuppleat ætatem; quia his temporibus, & non antea, præſumit Eccleſia advenire illis pubertatem, & ſufficientem diſcretionem. Tunc autem dicitur malitiam ſupplere ætatem, quando experientia conſtat potentes eſſe ad copulam, vel quia illam, vel pollutionem jam habuerunt, & eo ipſo præſumitur ſufficienti diſcretione ad conſenſum pollere; ubi enim adeſt potentia generandi, cenſetur adeſſe maturitas judicii in perſona rationis compote. Suppoſito uſu rationis numquam eſt nullum Matrimonium jure naturæ ex defectu ætatis, quia impotentia puerilis non eſt perpetua.

254. Inq. 3. Quid ſit agendum quando fœmina arcta eſt ad copulam? R. ſub diſtinctione. Vel enim ita arcta eſt ut ſine peccato, miraculo, aut mortis periculo nequeat aptari, vel non. Si primum nullum eſt Matrimonium, ut ex dictis patet. Si ſecundum, validum eſt Matrimonium. In hoc autem caſu debet fœmina adhibere remedia congrua etiam cum inciſione, & gravi dolore ſecluſo mortis periculo. Verum eſto recuſſet uſum remediorum, Matrimonium validum eſt, cum impotentia hæc ex ſe non ſit perpetua. Si ex remediis timeretur dolor diuturnus, aut morbus graviſſimus, aut vir conſentiret in ejus reluctantia ad medicamenta, vel ipſa ingredi vellet religionem, libera eſſet ab obligatione admittendi remedia. Si autem fœmina non habeat ſpecialem arctitudinem præter virginibus communem, & vir, quia debilis aut ſenex nequeat eam cognoſcere, tenetur iſte, non illa adhibere & pati remedia, quia defectus ſe tenet ex parte viri, non virginis. Quamvis autem neuter vellet admittere remedia, tenet Matrimonium, quia impotentia, quæ tolli poteſt mediis licitis, arte, aut medicina, non eſt perpetua, nec dirimit Matrimonium.

255. Inq. 4. An impotentia ſuperveniens Matrimonio dirimat illud? R. Neg. Quia vinculum Matrimonii eſt indiſſolubile jure naturæ, & divino. Si autem ante ejus conſumationem adveniat impotentia ex caſu inopinato, ut ex abſciſſione membri, vel privatione non unius, ſed utriuſ-

utriuſque teſticuli, vel alterius ſimilis eventus, ſi alter ingrediatur Religionem, & emittat profeſſionem ſolemnem, tunc non ratione impotentiæ, ſed ex natura profeſſionis dirimitur vinculum Matrimonii rati. Si neuter velit hoc medium aſſumere, vivant ut ſupra eſt dictum abſtinendo a copula, & ab omni actione afferente periculum pollutionis.

256. Inq. 5. An Hermafroditi valeant licite contrahere Matrimonium? R. Quod juxta ſexum prævalentem poſſunt. Parochus autem vocatus ad aſsiſtendum Matrimonio, in quo unus contrahentium eſt Hermafroditus, debet priuſquam aſſiſtat efficere ut ille coram Judice Eccleſiaſtico declaret ſexum, quem eligit, & juret ſe juxta ſexum electum permanſurum per totam vitam. Aliter nequit Parochus aſſiſtere tali Matrimonio. Si Hermafroditus contrahat juxta ſexum minus prævalentem, invalide contrahit, ſicut fœmina cum fœmina, aut vir cum viro. Si denique uterque ſexus æqualiter prævaleat, quod vix accidit, juxta quemlibet poſſet valide contrahere: ita ut nunc ut vir, & mortua conjuge ut fœmina validum Matrimonium iniret, ſed graviſſime peccaret; tum ob abuſum ſexus; tum ob perjurium dictum. Hermafroditi æqualis ſexus invalide inter ſe contraherent. Eſſet enim quædam ſpecies polygamiæ cum periculo uſus promiſcui ſexus deteſtabilis ipſi naturæ rationali.

Punctum XVI.

De Matrimonio Clandeſtino.

257. Inq. 1. Quid ſit Matrimonium Clandeſtinum? R. Eſſe illud quod *clam* aut *occulte* celebratur. Aliud eſt Clandeſtinum *ſimpliciter*, aliud *ſecundum quid*. Matrimonium Clandeſtinum ſimpliciter eſt quod non contrahitur coram Parocho & duobus vel tribus teſtibus. Illud vero quod contrahitur abſque denuntiationibus eſt Clandeſtinum ſecundum quid. Primum eſt illicitum & invalidum jure Eccleſiaſtico ob plura inconvenientia, fraudes, & pericula ex Matrimoniis privatis obvenientia; ſecundum autem eſt illicitum, ſed validum. Ante Tridentinum Matrimonia Clandeſtina erant valida, quia non erat jus illa irritantia; erant tamen illicita ab Eccleſiæ initio, & ea expreſſe prohibuit Euariſtus Papa. Nunc autem declatata ſunt nulla a Trid. *Seſſ.* 24. *Cap.* 1.

258. Objic. Eccleſia nequit mutare materias & formas Sactamentorum; ſed conſenſus Clandeſtinus erat antea materia & forma Matrimonii: erg etiam nunc. R. Eccleſiam non mutaſſe materiam aut formam Matrimonii, ſed præſcripſiſſe conditionem, ſub qua iniri debeat. Jus civile declarat contractum pupilli nullum abſque Tutoris conſenſu; Ita igitur Eccleſia declarare valet contractum Matrimonii nullum abſque præſentia Parochi, & teſtium ad vitandas fraudes: ne Matrimonio occulte inito cum una, aliud iniatur cum alia, cum qua quidam perverſi homines vivebant in perpetuo concubinatu, relicta uxore propria.

259. Inq. 2. An aſsiſtentia Parochi, & teſtium debeat eſſe ſimultanea? R. Affirm. quia requiritur ut legitime conſtet Eccleſiæ de Matrimonio celebrato, quod non habetur niſi conteſtes, & ſimul aſſiſtant Matrimonio. Ideo Parochus ſolus, aut ſoli teſtes non ſufficiunt, ſed debent aſſiſtere Parochus, & duo ſaltem teſtes ſimul. Unde ſi Matrimonium celebretur etiam coram centum teſtibus ſine Parocho eſt nullum. Sufficiunt autem duo teſtes quicumque illi ſint, ſi uſu rationis gaudeant, ſive viri, ſive fæminæ, Parentes, filii, aut etiam infideles, quia concilium ſolum præſcribit duos teſtes debere adeſſe, & non omitteret deſignare eorum qualitates, ſi ad valorem Matrimonii, ſicut ad alios contractus, eſſent neceſſariæ. Debent tamen tam Parochus, quam teſtes adeſſe non ſolum præſentia phiſica, ſed morali; ita ut percipiant, quod fit, & de eo teſtificari valeant. Unde ſi qui contraherent coram Parocho, & teſtibus dormientibus nihil efficerent, quia dormientes teſtes adhiberent.

260. Inq. 3. An ſit validum Matrimonium, cui Parochus, & teſtes, vi, aut dolo coacti aſſiſtunt percipiendo quid agitur? R. Affirm. quia ſemel quod aſſiſtant, & percipiant, poſſunt teſtificari de Matrimonio coram ſe contracto; & nihil amplius requiritur a Concilio pro ejus valore. Imo eſto Parochus oculos, & aures occludens aſſereret non videre, nec audire, nihil efficeret, niſi forte dare occaſionem litibus, & dubiis. Ideo licet Parochus ſollicite debeat vitare hujuſmodi Matrimonia, dum poſſit, & monere ſerio contrahentes, ut ab eiſdem abſtineant; tamen ſi caſus contingat, non eſt neceſſe obturare aures, nec velare faciem, ſed pateſacere contra ſuam voluntatem id fieri. Eſto enim ex induſtria aliquem ex contrahentibus non videat, validum eſt Matrimonium, ut ait Bened. XIV. in ſynod. *lib.* 13. *Cap.* 23. *num.* 10.

261. Inq. 4. An Parochus, & teſtes debeant eſſe vocati, ut Matrimonium coram illis contractum ſit validum? R. Neg. Si enim etiam vi, aut dolo coacti ſufficit eorum præſentia, legitime videtur inferri non requiri, quod ſint vocati, & rogati. Præterquamquod nemo negare valet ſufficientem eſſe teſtem homicidii illum, qui caſu tranſiens vidit hominem jugulari. Igitur quoties Parochus, & teſtes ita ſint præſentes ut videant aut immediate audiant Matrimonium coram ſe contractum, & de eo teſtificari poſſint,

ſal.

ſalvatur decretum, & finis Concilii, & conſequenter nihil deficit ad valorem Matrimonii. Peccant tamen graviſſime ſic contrahentes peccato ſacrilegii, inobedientiæ, injuſtitiæ, & ſcandali, ideoque juſte puniuntur ad Eccleſia, aut ejus Paſtoribus. Sed aliud eſt Matrimonium eſſe illicitum, aliud eſſe invalidum. Pone exemplum quod Cajus, & Berta ad cœnam invitati cum aliis a Parocho ignorante eorum intentionem, dicunt coram eis interpellando Parochum alta voce verba exprimentia contractum Matrimonii. In hoc caſu nullus fuit vocatus ad aſsiſtendum Matrimonio, & tamen quis audebit aſſerere Cajum, & Bertam eſſe liberos, & poſſe ad alias nuptias tranſire? Igitur niſi Eccleſia aliud declaret, dicendum eſt hoc, aut ſimilia Matrimonia eſſe valida, eſto illicita. *Nam ad fidem rei geſtæ faciendam etiam non rogatus teſtis intelligitur ex Leg. 4. ff. de Teſtib.* Maxime quod in ipſo actu contrahendi elevando vocem, vel convertendo ſe contrahentes ad Parochum, ſatis ipſe monetur, ut auſcultet, & advertat ad Matrimonium, quod celebratur.

PUNCTUM XVII.

Alia dubia de Matrimonio Clandeſtino.

262. Inq. 1. An in aliquo caſu magnæ urgentiæ aut neceſſitatis valeat Matrimonium ſine Parocho, & teſtibus? R. In nullo caſu valere in locis, ubi viget decretum Tridentini; quia licet neceſſitas, aut ignorantia excuſent a culpa, non tamen a nullitate, quia eſto excuſent a Lege præceptiva, non vero a Lege irritativa. Qua ratione ſi quis ignoranter contraheret cum conſanguinea, non peccaret; nullum tamen eſſet Matrimonium: igitur idem eſt in præſenti. Sive enim contrahant ex neceſſitate, ſive ex ignorantia ſine Parocho, & teſtibus, ſemper Matrimonium eſt nullum. Imo ſi Peregrini loci ubi Tridentinum non eſt receptum, tranſeundo per loca, ubi eſt admiſſum, contrahant more ſuæ patriæ ſine Parocho & teſtibus, nullum eſt Matrimonium, quia Peregrini tenentur Legibus locorum per quæ tranſeunt, ſaltem quoad contractus, & ſolemnitates eorum. Unde ſicut alii contractus contra Leges irritantes ab eis initi eſſent nulli, ita etiam Matrimonium.

263. Dices: erg. E converſo incolæ loci, ubi Tridentinum eſt receptum, tranſeuntes per loca ubi non eſt receptum, poterunt contrahere valide ſine Parocho, & teſtibus. R. *Diſting. Conſeq* Vel enim illuc pergunt caſualiter, ſive ad alia negotia; vel animo ibi contrahendi, ſe ſubtrahendo a Lege Tridentini. Si primum, validum eſt Matrimonium, quidquid dicat Concina, quia Tridentinum non obligat niſi ubi eſt publicatum, ut idem Concilium exprimit. Si ſecundum, nullum eſt Matrimonium, quia fraus nemini debet patrocinari: maxime cum adſit declaratio S. Congreg. ſic decernentis, ut plures teſtantur.

264. Inq. 2. An Matrimonia contracta in Hollandia, Zelandia, Friſia, & aliis Provinciis fœderatis Belgii ſine Parocho, & teſtibus ſint valida? R. Eſſe valida ſi contrahantur inter hæreticos, aut inter hæreticum, & catholicam, vel e contra: eſſe vero invalida ſic inita inter catholicos ibi degentes, niſi ſint ex legionibus miſſis ab eiſdem confœderatis ad arces muniendas, vel niſi habitent in civitate Moſæ trajectenſis. Ita Bened. XIV. in Conſtit incipiente: *Matrimonia*; & in Syn. *lib. 6. Cap. 6. an. 6.* Ideo autem Matrimonia inter Catholicos ibi contracta ſine Parocho, & teſtibus ſunt nulla, quia in illis Provinciis receptum fuit Tridentinum tempore, quo ſubjectæ erant Hiſpaniarum Regi: ob hoc etiam obſequium præter alia præclara in cultum Catholicæ Religionis exhibita, Eccleſiæ meritiſſimo. Cum igitur ibi ſemper adſint Parochi, vel Miſſionarii Catholici debent contrahentes, quando uterque eſt Catholicus coram aliquo eorum, & teſtibus juxta formam Tridentini Matrimonium celebrare. Si autem in locis hæreticorum aut infidelium nequeat haberi Parochus aut Miſsionarius adhiberi debent ſaltem duo teſtes, non ad valorem ubi Tridentinum numquam fuit receptum, ſed ad licitum.

265. Inq. 3. An contracto Matrimonio in dictis Provinciis a duobus Catholicis juxta formam Tridentini poſsint illud ratificare coram Magiſtratu ſeu Miniſtro hæretico, ubi ad hoc compelluntur? R. Quod ſiſtere ſe coram eo tamquam Miniſtro mere civili, & politico poſſunt ſalva conſcientia ad vitanda gravia præjudicia; ſecus vero tamquam Miniſtro ſacris addicto. Sic enim graviter peccarent, ut ex declarat. S. Congreg. ait laudatus Pontifex *ibid. Cap. 7. num. 2.*

266. Addit autem *num. 3. & ſeqq.* quod ſi compellantur ſe ſiſtere coram Miniſtro hæretico, priuſquam contrahant Matrimonium coram Parocho, & teſtibus, minime licere eis uti conjugio ante contractionem juxta formam Tridentini; quod utique nemo ambigere debuit, cum illud non ſit pro catholicis Matrimonium, ſed quidam actus mere politicus, & civilis. Ulterius docet quod renuat Parochus aſsiſtere matrimonio, dum ſcit adeſſe aliquod impedimentum, eſto ſit ſolum impediens, vel ex ſola notitia privata illud ſciat.

267. Inq 4. Quænam ſint *Matrimonia Conſcientiæ*? R. Matrimonia conſcientiæ dici illa, quæ

coram Parocho, & teſtibus in occulto contrahuntur ita ut in publico ignorentur propter quædam inconvenientia, quæ ex publicatione prodire valent. En exemplum. Cajus, & Berta inæqualis conditionis contrahere cupiunt, & forte ex præteritis illicitis actibus, & prole ſuſcepta, debent: poſtulant ab Epiſcopo licentiam contrahendi occulte, & ita de facto contrahunt. Hæc aut ſimilia appellantur *Matrimonia conſcientiæ*.

268. Inq. 5. An aliquando ſint licita dicta Matrimonia? R. Eſſe ut plurimum illicita; aliquando tamen ex gravibus cauſis, & debitis conditionibus ſuppoſitis eſſe licita, ait Benedictus XIV. *ubi ſup. lib.* 13. *Cap.* 23. *num.* 13.

269. Conditiones autem ad ea requiſitæ præcipuæ ſunt ſex. 1. Quod Epiſcopus non de facili ſed maturo judicio diſpenſet pro talibus Matrimoniis 2. Quod contrahantur coram Parocho & teſtibus ſecretis ne facile publicentur. 3. Ne contrahantur a filiis familias aut a perſonis Eccleſiaſticis, ſeu ordinibus minoribus initiatis, aut ligatis aliquo impedimento. 4. Quod iniantur coram Parocho ſaltem unius contrahentium, vel alio Saeerdote probo, & docto de licentia Epiſcopi, qui moneat conjuges ſobolem ſi quam habuerint, quantotius eſſe baptizandam, atque in virtute educandam, agnoſendamque ut legitimam. 5. Quod Parochus aut alius ſacerdos illico exhibeat Epiſcopo documentum de Matrimonio contracto cum nota loci, temporis, & teſtium, qui celebrationi interſuerunt: quæ omnia tranſcribantur in libro ſeparato, ubi ſimilia Matrimonia exarata diligenter ab Epiſcopo cuſtodiantur. 6. Quod proles ſi quæ oriatur baptizetur in Eccleſia ſuppreſſo nomine Parentum. At Pater, aut Mater illius ſtatim Epiſcopum certiorem faciat de prole ut ei conſtet de ſua legitimitate, & Baptiſmo; quod ſi ſecus fiat, Epiſcopus talia Matrimonia nota, & publica faciat. Ita laud. Pontif. in Conſt. *Satis vobis* 17. *Novemb.* 1741.

270. Inq. 6. Quænam ſint Matrimonia ad *Morganaticam*? R. Eſſe illa, quæ contrahuntur a viris nobilibus, qui mortua uxore paris nobilitatis poſt ſuſceptos ab ea filios, ducere cupiunt aliam imparis nobilitatis juxta formam Trident. in occulto ad vitanda dicteria ſub conditione: *ut tum mulier quam filii ex eo Matrimonio naſcituri nihil ſibi juris ex eo acquirere poſſint. Hujus conditionis vi, & mulier a participanda mariti dignitate excluditur, & filii ab omnibus titulis, muneribus, & paternorum, avitorumque bonorum ſucceſſione extranei cenſentur*, ait idem Pontifex *in Syn. lib.* 13. *Cap.* 23. *num.* 22.

PUNCTUM XVIII.

De Parrocho requiſito pro valore Matrimonii.

271. Inq. 1. Quis ſit Parrochus proprius pro valore Matrimonii? R. Eſſe Parrochum domicilii contrahentium, vel alterius eorum. Sufficit enim quod aſſiſtat Parochus domicilii feminæ; aut viri. Non autem ſufficit Parochus originis, ut omnes teſtantur. Si vir aut femina habeat æquale domicilium in duplici Parochia, quia iu hyeme in una, & in æſtate in alia habitat; habet etiam duplicem Parochum, & coram quolibet valet contrahere Matrimonium. Pariter eſt proprius Parochus ille, in cujus Parochia quis permanet per majorem partem anni; ideo ſcholaſtici mercatores, milites, & ſimiles, qui in aliquo loco majore parte anni ad ſua ſtudia, vel negotia morantur, contrahere poſſunt coram Parocho illius loci. Secus autem ſi ſolum ad breve tempus excant a ſua Parochia, licet aliquibus diebus in altera commorentur alicujus negotii, vel recreationis gratia; quia ad acquirendum domicilium requiritur, vel commoratio pro majori parte anni, vel habitatio aliqua ſaltem unius menſis cum animo perpetuo ibi commorandi, vel ſaltem per majorem partem anni. Quilibet Sacerdos ex licentia Epiſcopi valide aſſiſtit Matrimonio, quia vere aſſiſtit ex licentia Parochi. Secus autem ſi Sacerdos non eſſet: quia requiritur Parochus, vel Sacerdos de ejus licentia.

272. Inq. 2. An Parochus extra ſuam Parochiam, aut Diœceſim poſſit aſſiſtere Matrimonio ſuorum ſubditorum? R. Poſse valide, non vero licite abſque licentia Parochi illius loci. Ratio primi eſt quia eſt vere Parrochus illorum, & ſicut valet eos abſolvere, ita poteſt eos conjungere. Ratio ſecundi eſt quia pro exercenda Juriſdictione publice in Parochia aliena requiritur conſenſus Parochi illius. Non tamen eſset peccatum grave, quia juriſdictio voluntaria, & mere gratioſa exercita in propriis ovibus non offendit graviter jus alterius Parochi, eſto ſemper deceat, quod conſenſus illius præcedat ſecluſo caſu urgentiæ, aut neceſſitatis. Si autem Parochus alienus, vel alius Sacerdos aſſiſteret ſine licentia Parochi alicujus contrahentium Matrimonium eſset nullum, peccaret graviter, & maneret ſuſpenſus ab officio & beneficio Parochiali, donec abſolveretur ab Epiſcopo, cujus miniſterium uſurpavit. Ex *Cap.* 1. *Trident. ſeſſ.* 24.

273. Inq.

273. Inq. 3. Quis ſit Parochus Peregrinorum & vagorum? R. Peregrinos habere domicilium fixum, ideoque Parochus illius domicilii, & non alius poteſt valide aſſiſtere eorum Matrimonio. Vagi autem ſunt, qui non habent domicilium fixum, ideoque quilibet Parochus eſt proprius eorum, ita ut coram quovis vere Parocho poſſint contrahere Matrimonium. Imo ſi unus eſt incola, alter vero vagus poſsunt ambo eodem modo contrahere, ac ſi uterque eſset vagus; quia ad valorem Matrimonii ſufficit aſſiſtentia Parochi proprii unius contrahentium. Item Parochus loci ubi vagi contrahere volunt, poteſt dare licentiam cuilibet Sacerdoti, ut eorum Matrimonio aſſiſtat. Præcedere tamen debet licentia Epiſcopi, & diligens inquiſitio de vagorum libertate, ut licite Parochus, aut alius Sacerdos de ejus conſenſu eorum Matrimonnio interſit. Sed eſto hæc non præcedant, validum erit Matrimonium, ut ex dictis liquet. Unde ſi Cajus, & Berta liberi relicto penitus domicilio proprio, exeunt a ſuo loco animo illud figendi in alio, & in itinere contrahant coram teſtibus, & Parocho loci, in quo reperiuntur, validum eſt Matrimonium; tunc enim ſunt vagi, quia non habent domicilium proprium. Non primum, quia illud dereliquerunt; nec ſecundum, quod nondum acquiſierunt.

274. Inq. 4. An valide aſſiſtat Matrimonio Parochus, cui Epiſcopus ob crimen, vel imperitiam id prohibuit? R. affirm. Quia ſupponitur vere Parochus, & Epiſcopus nec poteſt, nec vult derogare Decreto Tridentini Unde rejiciendus eſt Concina in præſenti aſserens contra Salmauticenſes Epiſcopum ſubtrahere Parocho facultatem aſſiſtendi Matrimonio, quod omnino falſum eſt. Peccabit ſane Parochus aſſiſtendo, ſed Matrimonium tenebit. Imo eſto prohibitio eſset Summi Pontificis, niſi ſimul adſit decretum Papale irritans Matrimonium, validum exiſtit, ut ait Bened. XIV. *in Syn. lib.* 12. *cap.* 5. *n.* 2 *&* 3. *& lib.* 13. *cap.* 23. *num.* 1.

275. Inq. 5. An debeat eſse Sacerdos Parochus, ut valide aſſiſtat Matrimonio? R. neg. Quia nec Concilium id exprimit, nec ad ejus finem requiritur amplius, niſi quod ſit teſtis auctorizabilis, quod optime ſalvatur in Parocho, Proviſore, aut Epiſcopo nondum Sacerdote. Sine Sacerdotio enim poteſt eſse verus Parochus, Proviſor, & etiam Epiſcopus ante ſui conſecrationem. Nec eſt audiendus Concina, qui oppoſitum aſserit contendens Parochum eſse Miniſtrum Matrimonii contra expreſsam litteram D. Thomæ docentis benedictionem Sacerdotis non eſse *formam Sacramenti*, ſed quoddam Sacramentale, ut diximus *num.* 59.

276. Objic. Concilium dicit nullum eſse Matrimonium, contractum *aliter quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote*: Ergo ſupponit ipſum Parrochum debere eſse Sacerdotem. R. neg. conſeq. Nam in primis non infertur, quia, Luc. 21. dicitur: *Crucifixi ſunt cum eo alii duo latrones*, ubi ly *duo alii* non ſignificat ſimilitudinem, ſed relationem, eſto valde diſſimilem. Verum licet verba Concilii inferrent ſimilitudinem, hoc eſset quia regulariter ita accidit, non tamen quia ſit neceſsarium ut patet ex *Cap. Nuper de ſent. ex com.* ubi abſolutio ab excommunicatione non reſervata committitur proprio Sacerdoti, & tamen Parochus non Sacerdos valet eam impertiri.

277. Juxta omnes Parochus non Sacerdos poteſt dare licentiam aſſiſtendi Matrimonio alteri cuicumque, qui ſit Sacerdos; dummodo non ſit excommunicatus vitandus: tunc enim peccaret graviter ipſe aſſiſtendo Matrimonio, ſecluſa neceſſitate, & dando licentiam alteri excommunicato vitando: quia communicatio in ſacris eſt peccatum grave in excommunicatis non toleratis; præciſo caſu neceſſitatis. Validum tamen eſt Matrimonium, cui aſſiſtit Parochus vitandus, vel alius Sacerdos de ejus licentia; quia eſto vitandus eſt vere Parochus. Idem eſt de illo, qui licet non ſit vere talis adeſt tamen titulus coloratus, & error communis quod ſit Parochus, quia tunc Eccleſia ſupplet defectum occultum ad vitanda plura incommoda. Si autem queras an ſit validum matrimonium Parochi ſolum minoribus initiati coram Sacerdote, cui dederat facultatem aſſiſtendi omni matrimonio? R. affirm. Quia tum jurisdictio Parochi, tum facultas data Sacerdoti durabat uſque ad momentum, in quo verum fuit Parochum contraxiſse matrimonium.

278. Inq. 6. Quid debeat facere Parochus Matrimonio aſſiſtens. R. Debere tria peragere. 1. Interrogare contrahentes ſi velint ſe mutuo conjungere? 2. Eos benedicere dicens: *Ego vos conjungo in nomine Patris &c.* vel aliis verbis juxta conſuetudinem loci. Hujus benedictionis omiſſio voluntaria erit peccatum grave, quia negligeretur ritus Eccleſiæ in materia gravi. 3. Debet etiam ſub gravi totum factum clare ſcribere in libro Matrimoniorum, ut fidem faciat dum oporteat. Nihil tamen horum exigitur pro valore. Debet etiam Parochus antea publicare tribus diebus denunciationes, ut infra dicimus, & examinare in Doctrina Chriſtiana eos, qui volunt nubere, & impedire Matrimonium, donec illam ſaltem quoad ſubſtantiam ſciant.

PUNCTUM XIX.

De Denunciationibus.

279. Inq. 1. Quando Denuntiationes fieri debeant? R. Debere fieri antequam Matrimonium contrahatur ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſsarum ſolemnia, ut publice denuntietur inter quos Matrimonium ſit celebrandum. Ita decernitur a Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 1. Finis hujus decreti eſt, ut ſi aliquod adſit impedimentum inter contrahentes denuntietur Parocho, aut Epiſcopo ne Matrimonium indebite contrahatur.

280, Inq. 2. An hæ denuntiationes requirantur ad valorem Matrimonii? R. neg. quia earum omiſſio non efficit illud Clandeſtinum ſimpliciter, ſed tantum ſecundum quid: non ergo requiritur ad validum, ſed ad licitum, ut debite fiat. Sufficit autem quod denuntiationes publicentur a Parocho, vel ab alio ex ejus commiſſione in Parochia utriuſque contrahentis. Si hi diverſæ ſint Parochiæ in utraque fieri debent. Si mutaverint Parochiam, in qua diutius vixerunt ſunt faciendæ, niſi prudentia Parochi, aut conſuetudo loci aliud præſcribat. Ibi enim debent fieri ubi contrahentes ſunt magis noti, & impedimenta facilius poſſint deprehendi.

281. Debent publicari inter Miſsarum ſolemnia, ut fit communiter; at fieri etiam valent extra Miſsam ante aut poſt Concionem aut aliam functionem Eccleſiaſticam ubi concurſus populi aſſiſtit. Pariter faciendæ ſunt tribus continuis diebus feſtivis, ut tribus Dominicis continuatis vel etiam tribus diebus Paſſchatis juxta Diœceſis conſuetudinem. Non officit quod aliquis feſtivus dies omittatur ſeu interpoletur dummodo ter publicentur. Si autem poſt denuntiationes Matrimonium per multum tempus differatur, denuo fieri debent; poteſt enim aliquod impedimentum ſupervenire. An vero eodem die, quo fit ultima denuntiatio poſſit iniri Matrimonium ſtandum eſt loci conſuetudini.

282. Inq. 3. An ſit peccatum grave has denuntiationes ommittere? R. affirm. Quia eſt præceptum de re gravi, ideo Parochus ſponte eas omittens incurreret ſuſpenſionem ab officio. Si autem adſit diſpenſatio aut cauſa urgens contrahendi ſine illis, nec peccat nec pœnam incurrit Parochus aſſiſtens Matrimonio illis prætermiſſis, ut ſi in articulo mortis quis deberet contrahere pro honore feminæ & legitimatione prolis. Omiſſio unius denuntiationis etiam reputatur gravis. Tum quia ſit contra præceptum grave. Tum quia quod una die fuit ignoratum altera poteſt detegi; vel qui non adfuit prioribus monitionibus, poteſt aſſiſtere ultimæ. * Velationes, ſeu benedictio nuptiarum, ſecluſo ſcandalo, contemptu, aut conſuetudine juxta plures non exiguntur ſub gravi. Verum accipi debent a Parocho domicilii, ubi tunc degunt conjuges, ita ut ſi poſt Matrimonium ante eas mutaverint domicilium, non a Parocho Matrimonii, ſed a Parocho domicilii imperturi debeant. Si quis abſque licentia Parochi conferat benedictionem nuptialem ipſo facto manet ſuſpenſus, donec a Parochi Epiſcopo abſolvatur. *Ex Trid. ubi ſupr.*

283. Inq. 4. Quis poſsit diſpenſare in denuntiationibus? R. Poſse Epiſcopum, ejus Vicarium Generalem, Abbates, & alios juriſdictione quaſi Epiſcopali gaudentes. Peccarent tamen graviter diſpenſando ſine cauſa. Quinque autem cauſæ pro licita diſpenſatione communiter referuntur. 1. Suſpicio malitioſi impedimenti. 2. Vitatio inſaniæ contrahentium. 3. Eorumdem conditionis, aut ætatis diſparitas. 4. Periculum ſcandali, aut ruinæ ſpiritualis propriæ aut alienæ. 5. Prolis legitimatio in articulo mortis; vel urgentia temporis, in quo ſolemnitas nuptialis prohibetur, vel alia cauſa ſufficiens prudenti arbitrio Epiſcopi, cujus diſcretioni defert hoc negotium Synodus Tridentina. Sicut etiam an denuntiationes diſpenſatæ pro contrahendo Matrimonio ſint poſtea faciendæ ante ejus conſummationem. Poteſt enim diſpenſatio eſse omnimoda, vel ſolum ut ante eas poſsit contrahi Matrimonium: quo in caſu erit peccatum grave illud ante eas conſumare.

284. Inq. 5. Qui teneantur impedimentum detegere? R. Omnes qui illud ſciunt, ſive ex viſu, ſive ex auditu a perſona fide digna teneri Parocho manifeſtare eſto ſit occultum, nec poſsit probare, quia non agitur de reo puniendo, ſed de crimine vitando. Ideo licet illud quis ſciat ſub ſecreto jurato, excepto Sacramentali, debet denuntiare; niſi inde grave damnum ſibi eveniendum timeat. Imo ipſi contrahentes tenentur vel deſiſtere a Matrimonio, vel impedimentum fateri: quia Judici legitime interroganti etiam reus ipſe debet de plano veritatem aperire. Maxime dum Judex inquirit non contra promotum, ſed contra illum, qui vult promoveri, ut in caſu præſenti; ideo in eo non requiritur, quod præcedat infamia. Nec requiritur judicialis cognitio cauſæ, nec duorum teſtium probatio, ſed ſatis eſt dictum unius teſtis fide digni teſtificantis ex certa ſcientia ſub juramento ad hoc, ut ab Epiſcopo credatur, & Matrimonium impediatur. Imo eſto ſolus Epiſcopus, vel Parochus ſciat impedimen-

mentum, debet Matrimonium impedire, quia licet nequeat Judex ex privata ſcientia in judicio agere in damnum, aut punitionem alicujus, bene vero in ejus favorem. Accedit quod valet tunc Parochus impedimentum ad Superiorem tamquam teſtis deferre.

285. Inq. 6. Quid debeat agere Parochus, cui aliquod impedimentum revelatur? R. In primis debere fraternaliter contrahentes monere, ut abſtineant a Matrimonio, vel illud differant, donec diſpenſatio obtineatur. Si acquieſcere nolint, debet Epiſcopum certum facere, & ſine ejus conſenſu nullo modo aſsiſtere Matrimonio, nec dare licentiam, ut alius Sacerdos pro eo aſsiſtat; alias cooperatur eorum peccatis. Si autem impedimentum ſciat ſolum ex Confeſsione, in ea debet Matrimonium pro viribus diſsuadere; finita vero Confeſsione, ſi poſtulent ejus aſsiſtentiam, ac ſi nihil ſciret, debet ſe gerere, ne violet ſigillum Sacramenti.

PUNCTUM XX.

Raptus.

286. Inq. 1. Quid ſit Raptus? R. tripliciter accipi poſse. 1. Ut impedimentum impediens Matrimonii. Et ſic eſt: *violenta abductio uxoris de domo viri ipſo renuente*. 2. Ut ſpecies luxuriæ & ſic definitur: *Violenta abductio feminæ de loco in locum cauſa libidinis*. Ut impedimentum dirimens Matrimonii, & ſic eſt: *Violenta abductio feminæ de loco ad locum cauſa Matrimonii.* Primus raptus olim impediebat Matrimonium non ſolum cum femina rapta poſt obitum mariti, ſed & cum quocumque alia; ita ut cum nulla poſſet contrahere raptor ſine diſpenſatione; nunc autem hoc impedimentum non eſt in uſu. Secundus eſt ſpecies luxuriæ, de quo ſatis eſt dictum in ſexto Decalogi præcepto. Solum igitur de tertio agimus in præſenti.

287. Dicitur autem *violenta abductio*, quia niſi per vim phyſicam, aut moralem ipſi illatam abducatur femina, non incurritur impedimentum, eſto Parentibus inferatur vis, ſi ipſa, licet dolo, aut fraude vere conſentiat. Additur *feminæ* ad indicandum tum quod quæcumque femina ſive virgo, ſive corrupta, ſive ſibi, ſive alteri deſponſata, ſive bonæ, ſive malæ famæ abducatur, adeſt raptus dirimens Matrimonium, quia tollitur libertas ad illud, cui favere vult Concilium. Tum quod ſi femina violenter abducat virum ſecus eſt dicendum, quia non viro, ſed imbecillitati femineæ attendit Concilium. *De loco ad locum*: quia requiritur ad hunc raptum, quod femina abducatur de loco ubi eſt in ſua, vel Parentum poteſtate, ad locum ubi ſit in poteſtate raptoris. Unde ſi raptor illam ducat de uno cubili ad aliud, vel ad partem tutam, in qua femina ſua gaudeat libertate, non adeſt raptus. Additur denique *cauſa Matrimonii*: in hoc quippe differt raptus ab ſpecie luxuriæ, nempe quod ad raptum ſpeciem luxuriæ ſufficit quæcumque violentia facta feminæ *cauſa libidinis*; ad raptum vero de quo in præſenti requiritur indicata abductio facta *cauſa Matrimonii*. Unde ſi fiat ex alia cauſa licet abducatur e domo paterna ad domum raptoris non datur proprie raptus dirimens Matrimonium.

288. Inq. 2. Quas pœnas incurrat raptor? R. Incurrere pœnas latas, & ferendas: nam ipſo facto incurrit inhabilitatem ducendi raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, & excommunicationem majorem, quam incurrunt omnes, qui conſilium, auxilium, & favorem ei præbent. Alias autem pœnas, ut ſunt inhabilitas ad dignitates, amiſſio gradus, infamia raptoris, & dotatio raptæ incurrit poſt ſententiam Judicis. Nullam ex his pœnis incurrit adducens feminam volentem, aut conſentientem e domo Parentum, etiam his invitis, quia Concilium non meminit conſenſus, aut renitentiæ Parentum, ſed ſolius feminæ. Nec femina rapiens virum, quia Concilium ſolum de raptore loquitur. Nota quod ſicut eſt nullum Matrimonium inter raptorem, & raptam, quamdiu hæc in poteſtate illius manſerit, ita etiam ſunt nulla ſponſalia, quia etiam hæc requirunt libertatem a vi immunem, ſicut Matrimonium.

PUNCTUM XXI.

De poteſtate diſpenſandi in impedimentis dirimentibus.

289. Inq. 1. Quid ſit diſpenſatio? R. Quod diſpenſatio in communi eſt: *Alicujus juris relaxatio ab habente legitimam poteſtatem*. Diſpenſatio vero prout ad præſens eſt: *Alicujus impedimenti Matrimonii relaxatio ab habente legitimam poteſtatem.*

290. Inq. 2. Quis valeat diſpenſare in impedimentis dirimentibus Matrimonii? R. Jure ordinario ſolum Summ. Pontificem poſſe diſpenſare in impedimentis de jure Eccleſiaſtico: nam ſolus ille, qui legem condit, eam poteſt abrogare, aut relaxare jure ordinario, licite cum cauſa, valide etiam ſine illa. In impedimentis autem de jure naturali, & divino tantum poteſt diſpenſare adhuc valide ex ſpeciali Dei commiſſione, ut in Matrimonio rato. At in impedimentis ligaminis, Matrimonii conſumati, erro-

roris perſonæ, impotentiæ perpetuæ, & conſanguinitatis in primo gradu lineæ rectæ nequit diſpenſare, quia pro eis non conſtat de ſpeciali Dei conceſsione Pontifici facta.

291. Inq 3. An Epiſcopus in caſu neceſsitatis, & difficilis aditus ad Pontificem poſsit in relatis impedimentis de jure Eccleſiaſtico diſpenſare? R. affirm. Sive enim ante, ſive poſt contractum Matrimonium bona fide ſaltem ex parte unius cenſetur Eccleſia tribuere hanc facultatem Epiſcopis pro caſibus neceſsitatis ad vitanda ſcandala, diſsidia, notam, aut infamiam. Item poſſuntEpiſcopi etiam extra caſum neceſsitatis diſpenſare in impedimento ſuperveniente ex affinitate, cognatione ſpirituali, & voto ſimplici caſtitatis, ut conjuges ſibi invicem debitum petant, attenta conſuetudine legitime introducta.

292. Commiſſarius generalis Cruciatæ habet poteſtatem delegatam a Papa diſpenſandi in impedimento orto ex copula illicita cum his, qui juxta formam Tridentini bona fide ex parte unius contraxerunt, ut revalident Matrimonium monita parte inſcia de nullitate. Eademque gaudet poteſtate ad legitimandam prolem etiam ex parte utriuſque mala fide ſuſceptam. Pariter Nuntius Apoſtolicus in Provincia ſuæ Legatiæ poteſt ex delegatione diſpenſare ante, & poſt contractum Matrimonium in impedimento publicæ honeſtatis, & legitimare filios modo dicto ex tali Matrimonio ante, aut poſt illud ſuſceptos. Inſuper valet diſpenſare in caſibus neceſsitatis infamiæ, aut ſcandali, ut dictum eſt de Epiſcopis: quia regula generalis eſt, id poſſe Nuntium Apoſtolicum in ſua Provincia, quod Epiſcopus in ſua Diœceſi.

293. Inq. 4. Quæ ſint cauſæ ſufficientes pro valida, & licita diſpenſatione? R. Hoc arbitrio prudentum eſſe metiendum inſpectis circumſtantiis hic, & nunc occurrentibus. Eo autem requiritur cauſa major, quo fortius fuerit impedimentum. Ideo requiritur cauſa graviſsima ad diſpenſandum in Matrimonio rato, aut in voto ſolemni caſtitatis. Verum in impedimentis de jure tantum Eccleſiaſtico poteſt Pontifex valide, eſto illicite diſpenſare ſine cauſa, ut diximus in tract. de Legibus contra Concinam, qui etiam in præſenti contendit, non poſſe Papam ſine cauſa valide diſpenſare in impedimentis ab Eccleſia ſancitis, in quo non parum derogat authoritati, & poteſtati Summi Pontificis. In impedimento affinitatis inter aſcendentes, & deſcendentes in linea recta licet poſsit Papa diſpenſare; abſtinet tamen a diſpenſatione. Bened. XIV *in Syn. lib.9. Cap.13.n.6.*

294. Igitur loquendo de cauſis in particulari ſeptem communiter recenſentur: *Prima eſt bonum pacis*: hoc eſt ad ſedandas magnas lites, aut inimicitias inter familias: *Secunda anguſtia loci*, ut si in loco ubi vir degit aut fœmina non inveniat ſponſum; vel ſponſam ſibi parem, & competentem ad conjugium. In quo non eſt agendum nimis ſcrupuloſe ex eo, quod ſint alii, vel aliæ nubiles, quia si v.g. in oppido ſint octo puellæ, ſed quatuor ex illis nolunt nubere Oratori, nec iſte aliis tribus, quia ſibi multum repugnant, ſolum remanet alia ſibi competens ad conjugium; nemo enim cogendus eſt nolenti nubere; maxime interveniente aliqua peculiari cauſa nolitionis. Tunc autem communiter dicitur dari *Anguſtia loci*, quando hic non excedit trecentum focularia. *Tertia eſt ob indotatam*: intelligitur, quod nec habeat dotem, nec ſpem, nec actionem, unde dotari poſsit, quo in caſu debet ſponſus eam dotare ex integro juxta ejus qualitatem. *Quarta*, *Ætas* 24. annorum in fœmina. Si excedit ſaltem per unum diem reputatur cauſa etiam pro tertio gradu duplicato. Pro Viduis autem non deſervit hæc cauſa. *Quinta*, *Nota*, *aut infamia* puellæ ex ingreſſu frequenti ſponsi in ejus domum: vel copula inter eos habita. At si fuit habita animo facilius diſpenſationem obtinendi, non poterit ſuperſtes alteri nubere sine nova diſpenſatione, etiam mortuo conjuge. *Sexta*, *Erogatio Æleemoſinæ* ad pia opera, in quæ juſſu Pontificis deſignatur, & convertitur. Nec audiendus eſt quidam oblatrans contra ſtilum adeo pium, & congruentem Eccleſiæ. *Septima*, *Quod a Regibus*, vel magnis Principibus, aut peculiariter benemeritis de Eccleſia diſpenſatio poſtuletur: congruit enim Eccleſiæ tales ſibi acceptos habere, eiſque ſe gratam reddere.

295. Poſt contractum Matrimonium cauſæ diſpenſandi ſunt bona fides, ſeu ignorantia impedimenti ſaltem ex parte unius: diſſidia, & ſcandala ex ſeparatione: periculum incontinentiæ, deſertio prolis, & alia inconvenientia, quibus ſtantibus cum difficili aditu ad Pontificem valent etiam Epiſcopi, ut diximus, diſpenſare. Poteſt etiam una cauſa eſſe ex ſe inſufficiens, & compleri cum alia, etiam inſufficienti: ad quod juvat quandoque ælargitio majoris Ælemoſinæ.

296. Inq. 5. Quotuplex ſit cauſa diſpenſandi? R. eſt duplex. Alia *motiva*, ſeu *finalis* principalis; alia *impulſiva*, ſeu minus principalis. *Motiva* eſt intrinſeca materiæ reſcripti, ſine qua non concederetur, & tales ſunt ſeptem recenſitæ. *Impulſiva*, quæ non concernit materiam reſcripti; adjuvat tamen ut facilius expediatur, ut quod poſtulans ſit probus, ſapiens, aut notus. Falſitas cauſæ motivæ annullat diſpenſationem, non vero falſitas cauſæ impulſivæ, ut patebit ex dicendis, & patet ex dictis in tract. de legib. quæ pro hac materia videnda ſunt præcipue *an.329.*

297. Inq. 6. An ſi expedita abſolute diſpenſatione ceſſet cauſa motiva, ceſſet etiam diſpenſatio? R. neg. quia data diſpenſatione abſoluta tollitur lex, quæ non reviviſcit, niſi iterum imponatur. Unde licet ceſſaret cauſa motiva diſpenſationis, ea expedita per Epiſcopum, cui Pontifex illam remisit, diſpenſatio non ceſſaret, poſſentque tuta conſcientia Oratores illa gaudere, & contrahere Matrimonium, ut ſi fuit abſolute obtenta propter *indotatam*, & ex inopinato fœmina dives fieret. Eodem modo, ac ſi lex abrogaretur, abſolute ex vera cauſa, etiam hac ceſſante, vere illa ablata eſſet. Hanc ſententiam judicat probabiliorem in præſenti etiam Concina, eſto inconſequenter; oppoſitam quippe tenet contra Salmanticenſes in tract. de Legibus. Non ceſſat facultas diſpenſandi morte concedentis, eſto res ſit integra, quia eſt gratia facta. Impetrata diſpenſatione impedimenti ab una parte etiam alteri prodeſt. licet ignoret impedimentum, & diſpenſationem; unde ſi poſtea illud agnoſcat, non requiritur nova diſpenſatio.

PUNCTUM XXII.

De manifeſtatione requiſita ne diſpenſatio ſit ſubreptia.

298. Inq. 1. Quando diſpenſatio erit ſubreptitia, aut obreptitia? R. Tunc eſſe *ſubreptitiam*, quando reticetur aliquod impedimentum, vel circumſtantia, quod ex jure, aut ex ſtylo Curiæ debet exprimi. Tunc autem eſt *obreptitia*, quando in petitione cauſa motiva falſa, vel inſufficiens exponitur. Unde idem eſt quoad præſens, quod ſit ſubreptitia, aut obreptitia, quia æque utraque annullat diſpenſationem. Idem eſt, si plures cauſæ aliæ veræ, aliæ falſæ conſtituant unam cauſam totalem. Si autem ex pluribus cauſis ſaltem una motiva ſufficiens vera ſit, valida eſt diſpenſatio. Falſitas cauſæ impulſivæ numquam irritat diſpenſationem, quia abſolute ſine illa concederetur. At æquivocatio nominis, aut pronominis, illam annullat quidquid alii dubitent, quia diſpenſatio re ipſa conceditur poſtulanti, ſeu Oratori, ſub tali nomine, & pronomine, quæ ex ſtylo Curiæ ſunt exprimenda, ad vitandas æquivocationes, & ſubreptiones, ut ait Pirr. Conrad. *lib.7. C.V. a num.2.*

299. Inq. 2. Quid ſit exprimendum in petitione diſpenſationis? R. Hoc melius ſcire practicos Curiæ quam Theologos: ideo illi præ iſtis ſunt conſulendi. Ipſi enim penitius callent praxim tribunalis Datariæ, & Pœnitentiariæ, atque diſponere formam petitionis. Igitur in litteris ſupplicibus hæc ſunt potiſſimum exponenda in Dataria: nomina, & pronomina, ac Diœceſis Oratorum, impedimentum, vel impedimenta, quibus afficiuntur; & cauſa motiva cum veritate, & claritate propoſita. Si cauſa fuerit copula publica exponenda eſt in Dataria; ſecus vero ſi fuerit occulta. Unde illa quæſtio: an quando in litteris diſpenſationis apponitur clauſula: *Niſi copula inter eos fuerit habita*; vel ſi Epiſcopus interroget de eo contrahentes, teneantur iſti eam patefacere, eſt de lana caprina; quia nec talis clauſula apponitur in reſcripto, nec Epiſcopus id interrogat, nec debet interrogare, quia copula occulta nec pertinet ad tribunal Datariæ, nec ad tribunal forenſe Epiſcopale, ſed tantum ad tribunal ſecretum Pœnitentiariæ, ubi ſuppreſſo nomine debet exponi, ſicut cætera delicta occulta, quæ inducunt aliquod, vel aliqua impedimenta. Semper inquam, debet exprimi copula; tamen dum occulta eſt, ſolum in tribunali Pœnitentiariæ.

300. Inq. 3. Quæ impedimenta ſint exprimenda? R. Debere, exprimi cum claritate, & diſtinctione impedimenta omnia, quæ adſint; eorum ſpecies, & gradus. Ut ſi ſint conſanguinitatis, affinitatis, cognationis legalis, aut ſpiritualis: in hac an ſit in prima, aut ſecunda ſpecie: in illis an ſit in linea recta, aut collaterali, & in quo gradu. Ut ſi ſit in primo cum ſecundo, in ſecundo cum tertio, vel in tertio cum quarto. Nam licet diſpenſatio impedimenti collateralis obtenta pro gradu remotiori cum litteris declaratoriis propinquioris valida ſit ex Decreto Pii V. tamen juxta ſtylum Curiæ uterque gradus proximior, & remotior debet exprimi. Si ex ignorantia exprimatur ſecundus gradus pro tertio, diſpenſatio valida eſt, quia tertius continetur in ſecundo. Qui habet plura impedimenta ejuſdem rationis, quia ex duplici capite eſt conſanguineus, vel affinis, ut qui cum duabus ſponſæ ſororibus rem habuit, vel compaternitas ſpiritualis duplex adſit, ut ſi Cajus fuit Patrinus filii Bertæ, & hæc Matrina filii Caji, debet exprimere omnia, quia ſunt diverſa impedimenta, ex quibus uno ablato remanet aliud.

301. An qui plures copulas habuit cum ſorore ſponſæ debeat omnes exprimere? Reſp quod ſi ſolum cum una ſorore eas habuit, non eſt neceſſe, nec debet, niſi unam explicare; quia diverſitas copulæ cum una non inducit diverſam affinitatem, ſicut illam inducit copula habita cum diverſa ſorore, in quo caſu deberet exprimi utraque copula. Hæc enim, ut diximus, ſemper exprimenda eſt, vel in Dataria ſi eſt publica, vel in Pœnitentiaria ſi manet occulta. Exponi etiam debet, an ſcienter, vel ignoranter fuit commiſſa; ac pariter ſi fuit habita cum ſponſa animo facilius impetrandi diſpenſationem: in hoc

hoc enim caſu in ipſa diſpenſatione cavetur, ne deinceps alteri cuicumque ſine nova diſpenſatione nubere poſſit. Si copula cum ſorore ſponſæ v. g. iteretur diſpenſatione exequuta ab ordinario, nova indiget diſpenſatione ob novum affinitatis impedimentum: non vero ſi repetatur ante dictam exequutionem.

302. Inq. 4. An quando adſunt plura impedimenta, debeant ſimul omnia exprimi, vel ſufficiat unum in una petitione, & alterum in alia exponere? R. Debere omnia ſimul exponi. Quia impedimentum cum altero conjunctum difficiliorem reddit diſpenſationem. Verum eſt, quod ſi impedimenta ſint inter ſe omnino diverſa, & inconnexa, ut conſanguinitas, & votum licet diviſim exponantur non erit nulla diſpenſatio ſeparatim obtenta: quia ex unius alteri conjunctione non reſultat ſpecialis diſſonantia, nec augetur difficultas ea diſpenſandi. Ob eamdem rationem ſi quis antea obtinuerit diſpenſationem pro impedimento ejuſdem, vel diverſæ rationis valet aliam poſcere, quin prioris diſpenſationis mentionem faciat. Nec ſi prius ſibi denegata fuerit diſpenſatio, requiritur mentio denegationis, quando iterum poſcitur. At ſi impedimentum ortum fuerit ex crimine debet fieri mentio prioris diſpenſationis, quia ex repetito crimine redditur difficilior diſpenſatio, & illud iterans, indignum ſe facit benignitate Ecclesiæ. Si mea ſententia valeret, numquam eſſet diſpenſandum crimen homicidii; horret enim natura tale flagitium. Et ſi improbi machinatores carerent ſpe diſpenſationis, occluderetur via tanto crimini; ſine dubio quippe abſtinerent a ſua machinatione.

PUNCTUM XXIII.

De executore reſcripti Pœnitentiariæ.

303. Inq. 1. Quis ſit executor reſcripti Pœnitentiariæ? R. eſſe illum, cui committitur reſcriptum. Solet autem committi Magiſtro, vel Doctori in Theologia, vel in decretis ab ordinario approbato, vel diſcreto Confeſſario ab oratore eligendo ex approbatis ab ordinario. Satius tamen, & conſultius eſt, committi ſimplici Confeſſario ab ordinario approbato. Tum quia Magiſter, aut doctor vix reperitur præſertim in oppidis parvis. Tum quia licet reperiatur, non audent oratores illi confiteri, & executio reſcripti Pœnitentiariæ ſolum intra Confeſſionem debet fieri. Quare melius eſt, ut committatur Confeſſario, ex approbatis, ab oratore, vel oratoribus eligendo. Si autem hic temere aperiat reſcriptum Magiſtro, aut Doctori commiſſum, non obſtat, ut poſtea diſpenſatio ab iſtis perficiatur. In caſu vero, quo reſcriptum committatur Doctori, vel Confeſſario, quilibet ex his valet eligi: at uno electo, & reſcripto ei tradito probabilius nequit alteri tradi, niſi prior imperitus, aut inhabilis comperiatur. Nomine Magiſtri, aut Doctoris intelligitur, qui aliquem ex his gradibus in Theologia, vel jure Canonico in aliqua univerſitate obtinuerit, vel regularis ex illis, qui hoc privilegio gaudent.

304. Inq. 2. Quid agere debeat executor hujuſmodi reſcripti? R. Præ omnibus debere illud attente perlegere. Deinde examinare oratorem de veritate impedimenti, & cauſæ expoſitæ, & an interveniat aliud impedimentum. Si reperiat aliquod impedimentum, aut ſubreptionem juxta ſuperius dicta, ab executione abſtineat: moneatque juxta facti circumſtantias, ut melius expreſſo impedimento, veraque cauſa exposita, iterum pro valida diſpenſatione recurrat. Si autem reperiat omnia rite fuiſſe expoſita, nec aliquid obſtare, audita Sacramentali Confeſſione reſcriptum exequatur diſpenſando ab impedimento, impoſita prudenti arbitrio ſalutari pœnitentia.

305. Verba quibus diſpenſatio impertiri valet pro matrimonio contrahendo, data prius Sacramentali abſolutione, ſunt ſequentia, vel his ſimilia: *Inſuper auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento N. ut eo non abſtante Matrimonium cum dicta muliere ſervata forma Concil. Trident. publice contrahere, conſumare, ac in eo permanere licite, valeas. In nomine Patris. &c.* Quando autem agitur de Matrimonio revalidando, præmiſſa Sacramentali abſolutione, addenda ſunt hæc, aut ſimilia verba: *Inſuper auctoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento N. ut eo non obſtante matrimonium jam initum in facie Eccleſiæ revalidare, conſumare, & in eo remanere licite valeas. In nomine Patris &c. Eademque auctoritate prolem ſi quam ſuſcepiſti, vel ſuſceperis legittimam declaro. In nomine Patris. &c.* Hæc ultima verba non ſunt adeo neceſſaria; cum proles ex matrimonio valido in faciæ Eccleſiæ legittima ubique cenſeatur, & ſit quamdiu de oppoſito non conſtat.

306. Inq. 3. Quæ differentia adſit inter executionem diſpenſationis obtentæ a Dataria & inter aſſequutam a Pœnitentiaria? R. talem eſſe differentiam quod prima eſt publica; ſecunda vero adeo ſecreta, ut ſub ſigillo Confeſſionis maneat: quæ differentia oritur ex alia, nempe quia Dataria eſt tribunal publicum, in quo exprimi debent impedimenta publica, & ea, quæ probari valent cumnomine, & pro nomine, & Diœceſi oratorum; at in Pœnitentiaria exponuntur impedimenta occulta, quæ ortum ducunt ab aliqua culpa, vel cum

cum ea habent connexionem ſub duplici N. N. ſine nominis, nec Diœceſia expreſſione. Unde ſi quis cum ſorore ejus, eui vult nubere, habuit copulam, ex qua timetur nota, aut infamia, ſic valet diſponi formula petitionis: *Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine ſalutem animæ ſuæ proſpicere cupiens N.N. reverenter exorat Em. V. pro abſolutione, & diſpenſatione impedimenti affinitatis cum N. ortæ ex copula illicita habita cum ejus ſorore ob periculum infamiæ ex ommiſſione matrimonii. Pariter ſupplicat humiliter, ut reſcribere jubeat N. per Civitatem N. ad locum N. & pro gratia &c.* Clauſis ſubinde litteris exterior inſcriptio ſic ponatur: *Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino Card. S. R. E. Pœnitentiario Majori. Romam.*

307. In hunc modum valent aliæ formulæ pro petenda diſpenſatione cujuſcumque impedimenti efformari. Verum monitos omnes vellem, neque mere Theologis in hac materia fidat, nam Theologia non docet ſtylum curiæ quo ignorato exponitur diſpenſatio noto periculo nullitatis. Notari etiam opportet, quod pro diſpenſatione ſæpe exigitur *fides paupertatis*; quæ conſiſtit in eo, quod exprimatur quid liquido, deductis expenſis, poſſident ſponſi, & cum documento legali ab ordinario approbato mittatur ad curiam. Hujus requiſiti vix ullus Theologus meminit; & licet non ſit neceſſarium ad valorem diſpenſationis; expedit tamen, ac ex ſtylo curiæ petitur ejus exhibitio pro diſpenſatione publica.

308. Dices paupertas non eſt cauſa ad diſpenſandum: erg. ſuperflua eſt fides paupertatis. R. quod aliud eſt paupertas, aliud fides paupertatis; hæc enim exigitur, ut innoteſcat quid, aut quantum poſſideant ſponſi, ut juxta eorum facultates, & non amplius præſcribatur eleemoſyna pro diſpenſatione eroganda. Unde licet nec paupertas contrahentium, nec ſuorum conſanguineorum ſit cauſa diſpenſandi, ut aliqui falſo exiſtimant; tamen ex ſtylo curiæ, & ob dictam rationem requiritur fides paupertatis ſupra explicata.

309. Inq. 4. An pro omni diſpenſatione ſit exhibenda fides paupertatis? R. neg. quia pro tertio, & quarto gradu diſpenſando cum cauſa minime requiritur. Sed quando petitur diſpenſatio abſque cauſa debet exhiberi pro omni gradu, qui dicitur de majori. Item pro compaternitate diſpenſanda. Item pro primo cum ſecundo. Item pro ſecundo, vel etiam pro ſecundo cum tertio. Item quoties adſit copula publica, vel ſcandalum, aut infamia: in caſu autem copulæ publicæ, ſcandali, vel infamiæ imponitur etiam pœnitentia publica: non in caſu copulæ occultæ. Dixi ſupra, & iterum dico nequis in hac materia ſidat Theologis; addo autem quod nec juriſtis fidendum eſt; ne aceidat, qnod nuper; quidam enim Advocatus ultramontanus mihi petebat diſpenſationem pro ducenda cognata, exponendo ſufficinie pro cauſa ſummam pauperiem, ætatem que ſatis pro vectam duarum ſororum ſponſæ, quæ 24. annos non attingebat. Non autem eſſe ad rem ætatem, & paupertatem ſororum ſponſæ, pro quibus etiam Textus civiles extra Chorum allegabat, compertum eſt.

310. Inq. 5. An ſi matrimonio inito, vel renovato virtute facultatis ſacræ Pœnitentiariæ impedimentum prius oecultum fiat publicum, poſſit ordinariu sconjuges ſeparare, donec a Dataria diſpenſationem obtineant? R. ſubdiſtinctione: vel enim impedimentum proveniebat ex copula illicita, vel aliunde. Si primum, Confeſſario monente ſecreto ordinarium ſe in illo facultate ſacræ Pœnitentiariæ legittime diſpenſaſſe, nequit conjuges ſeparare, ſed acquieſcere debet juxta Lambertinum *Inſtit.* 87. *n.* 51. Si ſecundum, poteſt eos ſeparare; imo debet propter ſcandalum; quia diſpenſatio fuit ſolum pro foro interno. Si autem conjuges in hoc caſu occulte, & ſine ſcandalo ſibi debitum reddant, non peccant, quia pro foro interno ablatum eſt legittime impedimentum.

Digitized by Google

TRACTATUS TRIGESIMUS QUINTUS

De Præceptis Eccleſiæ.

Quinque Eccleſiæ præcepta poſteriora ſunt Sacramentis, tum tempore, tum dignitate; quare recta methodus poſtulat, ut explicatis prius Sacramentis, ſubinde præcepta exponantur: quod licet ab aliis ſparſim, & diverſis Tractatibus fiat, opportunius nobis videtur in uno, eodemque perficere.

CAPUT I.

De Præcepto audiendi Miſſam.

Punctum I.

De Auditione Sacri.

1. Inq. 1. Quod ſit primum præceptum Eccleſiæ? R. Eſt audire Miſſam integram Dominicis, & ceteris diebus feſtivis. Conſtat *ex cap. Omnes 62. ex cap. Miſſas 64. de conſecrat. Diſt.* 1. Ubi licet tantum diei Dominicæ, & de ſæcularibus fiat mentio; praxis tamen Eccleſiæ, & communis Doctorum intelligentia ad alia feſta, & ad omnes fideles dictum præceptum extendit. Hoc præceptum obligat ſub gravi: quia lex abſolute lata de materia gravi, graviter obligat; admittit tamen parvitatem materiæ, ut a principio, uſque ad Epiſtolam excluſive, dummodo reliquum Miſſæ audiatur, vel a communione peracta uſque ad finem; omittens ſine cauſa partem levem Miſſæ peccat venialiter; omittens eam ex cauſa nullam culpam committit; debet tamen, ſi poſſit, eam ſupplere in alia Miſſa, quia obligatio eſt ad integram Miſſam.

2. Abſens Conſecrationi, aut ſumptioni probabilius deficit graviter, quia ſunt partes principaliores Sacrificii. Voluntarie ſe exponens periculo non audiendi Sacrum, licet poſtea illud audiat, peccat graviter, quia jam ſe expoſuit periculo violandi præceptum; unde Confeſſarius diligenter examinet Pœnitentes, an ſe expoſuerint periculo omittendi Sacrum, & an eo die, in quo omiſerunt, re ipſa fecerint, quantum in ipſis fuit, ut audirent. Credens prudenter proprio, vel alieno loco inveniendam Miſſam hora undecima, ſive duodecima, ſi de facto non invenit, excuſatur a tranſgreſſione, quia per ipſum non ſtetit; reprehendendi tamen ſunt, qui ex negligentia, aut ſine cauſa, uſque ad illas horas auditionem Miſſæ protrahunt. Verum illi, quibus incumbit talibus horis celebrare, eas accurate obſervare debent, ne rei fiant tranſgreſſionis aliorum.

3. Inq. 2. An audiens medietatem Miſſæ ab uno Sacerdote, & aliam dimidiam ab altero adimpleat præceptum? R. Quod audiens ſimul duas medietates, minime illud adimplet. Conſtat ex propoſ. 53. damnata ab Innocent XI. *Satisfacit præcepto Eccleſiæ, de audiendo Sacro, qui ejus duas partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.* Non damnatur in hac propoſitione ſententia aſſerens ſatisfacere præcepto Eccleſiæ audientem ſucceſſive duas medietates. Verum minime eſt admittenda, quia debet integram Miſſam audiri ab eodem Sacerdote; ſi autem una medietas audiatur ab uno Sacerdote, & alia ab altero ex juſta cauſa licitum eſt: imo debitum, ſi aliter nequeat integrum Sacrificium audiri: quia meliori modo, quo poſſit, debet integrum audiri Sacrificium, & qui integrum non poteſt, tenetur ad partem, ut perveniens ad canonem, aut etiam poſt conſecrationem, tenetur ad reliquum audiendum. Ad ſatisfaciendum huic præcepto ſufficit audire quamlibet Miſſam, ſive cantatam, ſive recitatam, ſive propriam, ſive votivam, vel de Defunctis, aut de *Requiem*, & in quocumque idiomate, vel ritu ab Eccleſia approbato: & a quocumque Sacerdote Catholico, qui non ſit vitandus, aut notorius Clerici percuſſor. Nam prius, quis debet omittere ſacrum, quam ab iſtis illud audire. A Sacerdote autem excommunicato tolerato poteſt, & debet audiri, dum adſit rationabilis cauſa, vel in defectu alterius.

4. Inq. 3. An Miſſa ſit audienda præciſe in propria parochia? Reſp. Quod licet congruum ſit, & monendum tamquam conformius juri Canonico, & æquitati, ut Fideles in propria Parochia Sacrificio Miſſæ, & aliis officiis Divinis aſſiſtant; nihilominus ſatisfacere præcepto Miſſæ illam audiendo in alia Parochia, vel quacumque Eccleſia, aut Capella, ſeu Oratorio publico, aut Regularium, vel etiam in Oratorio privato deputato ab Epiſcopo juxta dicta de illius indulto, quia conſuetudine communi ita eſt introductum, ab rogato Decreto in contrarium juxta varias declarationes Sacræ Congregationis apud Ferraris *Verb. Miſſa*. videatur Benedict. XIV. *in Synod. Diœceſan. lib.* 11. *cap.* 14. *an.* 7.

5. Inq.

5. Inq. 4. An audiens Miſſam, quæ coram Pontifice celebratur ante mediam noctem Nativitatis Domini, ſatisfaciat præcepto pro ipſo die Nativitatis? R. affirm. Quia vel Pontifex anticipat initium diei Natalis, ut dicunt aliqui, vel ſi non anticipat, ut volunt alii, diſpenſat in hora audienti Miſſam, ſicut diſpenſat in hora illam celebrandi. Nullus tamen tenetur prædicto die tres Miſſas audire, quia ad hoc nullum datur præceptum, licet melius eſſet eas audire.

6. Inq. 5. An antiqui Anachoritæ Egipti, Thebaidæ, & Syriæ peccarent Sacrum non audiendo. R neg Quia dicti Eremitæ, igne Divini ſpiritus ſuccenſi, auditionem ſacri in longiorem Dei cultum, & graviorem obligationem, Prælatis Eccleſiæ annuentibus, commutabant, vacantes Divinis laudibus, & die, & nocte in lege Domini meditantes; quare ut mirabile exemplar virtutis, & ſanctitatis ab Eccleſia proponuntur. Ceterum his temporibus licitum non eſt, quod tunc ſanctum, & laudabile erat: ideoque præcepto audiendi Miſſam omnes ſine exceptione nunc adſtringuntur.

PUNCTUM II.

De Requiſitis ad Miſſam audiendam.

7. Inq. 1. Quid requiratur ad audiendam Miſſam? R. Requiri præſentiam, attentionem, & intentionem. Requiritur ergo præſentia phyſica, & Moralis ad audiendam Miſſam. Præſentia phyſica conſiſtit in eo, quo audiens ſit corporaliter præſens. Moralis in eo, quo voluntarie, & humano modo aſſiſtat. Non tamen exigitur, quod videatur, aut audiatur Sacerdos; cæcus enim, & ſurdus abſque viſu, nec auditu Miſsæ aſſiſtentes ſatisfaciunt præcepto. Ebrii, aut dormientes per notabilem partem, illud non adimplent, quia humano, aut religioſo modo non aſſiſtunt. Qui pro libro deferendo, vino, aut alio ad Sacrificium neceſſario recedunt, vere ſatisfaciunt, quia ei inſerviendo aſſiſtunt, niſi receſſus extra Eccleſiam ſit adeo notabilis, ut cenſeatur abſentia moralis. Organa pulſantes ſine dubio reputantur præſentes, quidquid renuat quidam recentior.

8. Similiter, qui ad Chorum accedunt ad dandam pacem, ſeu ad turificandum non recedunt moraliter, quia Sacrificio inſerviunt. Aſſiſtens poſt columnam Eccleſiæ, vel extra Eccleſiam, ob magnum concurſum, vel aliam cauſam rationabilem, ut Nutrices, quæ intrare, non audent, nec debent, ne pueri audientes perturbent, ſatisfaciunt præcepto, dummodo, quid agatur in Sacrificio percipiant ex ſignis adſtantium, cum quibus moraliter uniuntur. Idem dicunt aliqui de aſſiſtente in feneſtra domus vicinæ, ex qua videri, & audiri poſſit Sacerdos, quia eſt moraliter preſens. Hoc tamen abſque cauſa raro eſt faciendum. Si autem domus immediata Tribunam ad Eccleſiam habeat, reputatur præſens, quia Tribunæ ſunt veluti partes, aut feneſtræ Eccleſiæ, & pro aſſiſtendo Miſſæ, aliiſque divinis Officiis aperiuntur.

9. Præter præſentiam requiritur etiam intentio, ſeu voluntas audiendi Sacrum, ut apponatur opus præceptum, nempe auditio voluntaria ſacri. Unde qui coactus in Eccleſia adeſſet, non impleret præceptum, niſi haberet intentionem Miſſam audiendi, ſemel, quod ad præſentiam cogatur. In hoc enim caſu vere illud adimpleret, eſto peccando graviter illa voluntate alias non intereſſendi, ut pueri, vel ſervi, qui coacti ad comitandum Patrem, aut dominum, aſſiſtunt voluntarie ſacro intentione tamen actuali, quod niſi cogerentur ad comitandum, non illud audirent.

10. Ceterum non exigitur voluntas, ſeu intentio adimplendi præceptum, quia non petit Eccleſia obedientiam formalem, ſed voluntariam poſitionem rei preceptæ. Unde qui ignorans eſse diem feſtum, Miſsam audit, adimplet præceptum. Pariter, qui in die feſto primo mane audit Miſsam ex devotione, animo aliam audiendi ad ſatisfaciendum precepto, non tenetur aliam audire, ſed mutare, aut deponere ignorantiam precedentem, ut cum prius audita, ſatisfaciat præcepto, quia revera illud adimplevit; quidquid dicat Concina in oppoſitum. *Vid. Tract. 3. a n. 160.*

11. Obiic. Actus non operantur ultra intentionem agentis, ſed intentio hujus eſt non ſatisfacere præcepto: ergo de facto non ſatisfacit. Reſp. Non eſse in poteſtate audientis Miſsam, quod res præcepta non ſit appoſita, ſemel quod illam audiat; intentio autem adimplendi præceptum neceſsaria non eſt, imo illam re ipſa habet audiens Miſsam ex devotione, licet ut melius præceptum adimpleat, velit poſtea aliam audire; ſed revera illam audivit, & adimplevit præceptum: ergo ſolum tenetur ad mutandam voluntatem, qua mutata, nihil deficit pro præcepto adimplendo. Hoc vix contingit, niſi in perſonis devotis, quæ pro majori ſatisfactione cupiunt diebus feſtis duplicem audire Miſsam, ad quod nulla lege tenentur; laudandæ tamen ſunt, & hortandæ, ut audita prius Miſsa de præcepto, aliam audiant, dum commode poſſint. Hinc ſequitur eos, qui audita Miſsa, vel horis recitatis, non ſatisfacti de ſua attentione, dicunt: *habeo pro non dictis: iterum repetam: iterum audiam Miſſam*, non teneri, depoſito timore, aut ſcrupulo eas repetere, aut aliam Miſsam audire, quia reipſa præcepto ſatisfactum eſt.

12. Inq.

12. Inq. 2. An qui ad Eccleſiam pergit voluntate, aut animo furandi, vel aliud malum perpetrandi, aſſiſtens ibi ſacro, adimpleat præceptum Miſſæ? R. Quod ſi debita attentione ſacro aſſiſtat, adimplet præceptum, eſto alias graviter peccet ex prava intentione: quia ponit rem præceptam, & ſubſtantiam actus præcepti; modus autem, & finis præcepti non cadit ſub præcepto: ut docet D.Th. 1. 2. *q.* 100. *a.* 9. & alibi ſæpe. Imo licet in ipſa Miſſa animum pravum tranſeunter repetat, aut in aliud peccatum grave ſubito conſentiat, dummodo reliquo Miſſæ debita attentione aſſiſtat, ſeu in notabili ejus parte de peccato voluntarie non cogitet, nec diſtrahatur, adimplet præceptum, quia vere, & ſufficienter apponit rem præceptam, quæ eſt voluntaria auditio ſacri. Sicut, qui in horis canonicis aliquod peccatum grave ſubito committeret, reliquum tamen officii devote perſolveret, ita ut in nulla ejus parte notabili ſe voluntarie diſtraheret, penſui Canonico ſubſtantialiter ſatisfaceret. Vid. dict. *Tract. 3. de Leg. a num.* 165.

13. Inquires 2. An requiratur attentio ad Miſſam audiendam? R. affirm. Quia requiritur præſentia moralis, quæ ſine attentione conſiſtere nequit. Non ſolum autem requiritur attentio externa, quæ inhibet actiones incompatibiles cum auditione Miſſæ, ut pingere, ſcribere, legere profana, aut confabulari; ſed etiam interna, qua mens applicatur, vel ad Deum, vel ad ſigna, vel ſaltem ad verba, aut rem ſacram, quæ peragitur in Miſſa: quia licet Eccleſia nequeat directe præcipere actus mere internos, valet tamen indirecte. Ideo attentio interna applicandi mentem ad Miſſam audiendam præcipitur indirecte ab Eccleſia juxta dicta de attentione ad recitandas horas canonicas.

14. Qui tempore Miſſæ contemplationi dediti, in extaſim rapiuntur, ſatisfaciunt præcepto, quia habent perfectiſſimam attentionem ad Deum, quæ eſt ſuprema, & ceterarum attentionum finis: & licet non cadat ſub præcepto, optime cum illa adimpletur præceptum.

15. Inq. 3. An qui confitetur peccata tempore Miſſæ ſatisfaciat præcepto? R. negat. Niſi confeſſio ſit breviſſima, aut ſacrum ſit cum cantu, ita ut Sacerdote pauſante cantu, ſeu muſica protrahatur: quia hujuſmodi actio confitendi peccata, eſto pia, impedit attentionem ad Miſſam. Poteſt autem audiens Miſſam de præcepto examinare breviter conſcientiam, recitare horas Canonicas, Roſarium, vel quid aliud pœnitentia injunctum; quia actiones iſtæ compatibiles ſunt cum attentione Miſſæ. Si vero examen conſcientiæ longam moram exigeret, impediret attentionem requiſitam. Similiter audiunt Miſſam petentes Eleemoſynam in Eccleſia parva, ſecus in majoribus. Verum eſt, quod petere eleemoſinas intra Miſſarum ſolemnia permitti non debet, ut cavetur in quadam declaratione Sacræ Congregationis. Confabulantes cum aliis in parte notabili Miſſæ peccant graviter: ſi confabulatio ſit brevis, aut diſcontinuata, ita ut non impediat attentionem ad Sacrum, & fiat cum cauſa, immunis eſt a culpa: ſi vero abſque cauſa fiat, erit venialis. Colloqui extra tempus Miſſæ, aut officii Divini in Eccleſia, ducendo diſcurſus honeſtos ex cauſa non eſt prohibitum; ducendo autem diſcurſus otioſos, vanos aut inutiles eſt quædam irreverentia, & ſaltem peccatum veniale.

PUNCTUM III.

De Cauſis excuſantibus a Sacri auditione.

16. Inq. 1. Quot ſint cauſæ excuſantes a præcepto Miſſam audiendi? R. communiter recenſentur octo. *Prima*: impotentia ſpiritualis. *Secunda*: impotentia corporalis. *Tertia*: impotentia moralis. *Quarta*: ratio officii, ſeu juſtæ obedientiæ. *Quinta*: titulus charitatis. *Sexta*: conſuetudo rationalis. *Septima*: defectus Sacerdotis. *Octava*: diſpenſatio legitima.

17. *Ex prima cauſa*: excuſantur excommunicati, & interdicti, qui vinculo ſpirituali inhibentur audire Miſſam; tenentur tamen curare abſolutionem, quia tenentur ad tollenda impedimenta pro adimplendo præcepto, ſi commode poſſunt. Qui tempore interdicti localis gaudent privilegio audiendi ſacrum in Eccleſia, tenentur ad illud; probabilius etiam, qui in oratorio privato illam audire valent: quia præcepta adimplendi ſunt dum commode poſſint.

18. *Ex ſecunda cauſa* impotentiæ corporalis excuſantur incarcerati, violenter detenti, navigantes; ubi nequeat celebrari, & infirmi, quamdiu auditio Miſſæ periculum ſalutis imminet ratione exitus a domo: In dubio nocumenti conſulant Medicum timoratum, Parochum, Confeſſarium, aut Prælatum. De habentibus in ſuis domibus oratoria privata, in quibus commode valent Miſſam audire, teneas, quod dictum eſt num. præced.

19. *Ex tertia cauſa* excuſantur, qui abſque periculo gravis damni in vita, fama, aut re familiari nequeunt Miſſæ aſſiſtere, quia Eccleſia cum gravi damno non vult obligare. Unde cum periculo vitæ, aut ſalutis, vel ob inimicitias, vel ob intemperiem aeris, aut aliam cauſam non teneris ſacrum audire. Item ſi abſque dedecore a domo exire nequeas, excuſaris a præcepto. Feminæ tamen honeſtæ ob defectum veſtium raro excuſantur: quia debent primo mane,

ne, vel in Eccleſia a concurſu ſeparata adimplere præceptum; ſi autem hoc non valeant, & verum dedecus immineat, excuſatæ manent. Similiter inuptæ gravidæ ſi nequeant occulte, aut abſque nota, vel diſpendio ſuæ ſamæ, deobligantur a præcepto. Puella ab hoc præcepto non excuſatur, eo quod impudice aſpicienda ſit a juvene.

20 Qui longe ab Eccleſia degunt, ut per unam leucam pedeſtres conficiendam precipue Hyemali tempore, & omnes qui abſque gravi moleſtia ad eam accedere nequeunt, eadem ratione excuſantur. Pariter cuſtodes gregum, ſi non valeant alternatim adire, & qui domum ſolam relinquere abſque jactura nequeunt, & ſimiles, qui ſine magno detrimento bonorum vere non valentes aſſiſtere ſacro, ab eo excuſantur.

21. *Ex quarta cauſa* Officii, aut obedientiæ excuſantur Milites Caſtra cuſtodientes, ſeu excubias, aut vigilias ſacientes. Item Matres, ſeu Nutrices, quæ inſantes domi relinquere non poſſunt, neque alteri commendare, nec eos ad Eccleſiam deſerre, ne celebrantes, & adſtantes perturbent. Similiter aliquando eſto raro excuſari poſsunt ſamuli, & ſervi, qui juſsu dominorum aliis negociis tempore Miſsæ occupantur; ſed debent quantocius quærere alios dominos præceptis Eccleſiæ fideliter, ut par eſt, obtemperantes.

22. *Ex quinta cauſa* charitatis excuſantur infirmis inſervientes, dum nequeunt aſſiſtere Miſſæ, quin illorum neceſſitati deficiant, neque alius ſit, qui ſupplere deſectum valeat. *Ex ſexta cauſa* conſuetudinis, deobligantur ſeminæ per aliquos dies poſt partum, eſto perſecte convaluerint; non ad obſervandos ritus Moyſaicos, ſed ex reverentia, & devotione. Verum tamen optima devotio eſt adimpletio præcepti ſacrum audiendi. Similiter Virgines nobiles jam nubiles ajunt plures, excuſari, ubi eſt conſuetudo, ne in publicum exeant. Advertunt tamen, quod ſi ad choræas, aut alia proſana egrediantur, non excuſari ab acceſsu ad Eccleſiam. Hoc juſtiſſimum eſt, ita ut oppoſitum intolerabile abſurdum foret. Addimus debere parochos penitus evellere hanc conſuetudinem, curareque, ut tales puellæ caute, & honeſte ad Eccleſiam accedant, & Sacrificio interſint.

23. Idem dicimus de alia conſuetudine viduarum, quæ ob mortem mariti, & in ſignum triſtitiæ a domo non exeunt, & a præcepto Miſsæ excuſantur; illas vero, quæ ad alia egrediuntur non eſse excuſandas, merito dicunt Authores, & nos addimus has conſuetudines merito eſse abolendas, ut viduæ pro defuncto viro devote orent in Eccleſia Sacrificio Miſsæ aſſiſtentes.

24. *Ex ſeptima cauſa* deſectus Sacerdotis excuſantur Fideles, ubi eum habere non poſsunt, vel eſt nominatim excommunicatus, aut manifeſtus percuſsor clerici, ſive unicus ſit in loco, & ſregit jejunium naturale: quia in his caſibus idem eſt, ac ſi nullum haberent Miniſtrum; cum vitare illum teneantur, vel non poſſit rite celebrare. Verum in talibus circumſtantiis debent fideles ſundere aliquas preces in compenſationem ſacrificii, ut Roſarium, aut altaria in Eccleſia recitare, vel domi orare ad reddendum Deo penſum ſervitutis debitum diebus ſeſtis.

25. *Ex octava cauſa* excuſantur a Miſsæ auditione per diſpenſationem legitimam Superioris. Papa poteſt diſpenſare valide etiam ſine cauſa pro ſeſtis mere Eccleſiaſticis, ſicut poteſt illa abrogare; pro diebus vero Dominicis non valet abſque cauſa, quia quoad ſubſtantiam ſunt de jure Divino colendi. Epiſcopi, & alii Prælati poſsunt diſpenſare ex legitima cauſa infirmitatis, debilitatis, aut ex alia gravi, & prudenti, & quando eſt dubium de ſufficientia cauſæ.

CAPUT II.

De Confeſſione Annuali.

DE Præcepto Divino confeſſionis actum eſt, tamquam in proprio loco, Tract. de *Sacramento Pœnitentiæ*: nunc ſolum erit nobis ſermo de præcepto Confeſſionis Eccleſiaſtico.

PUNCTUM I.

De Præcepto annuæ Confeſſionis.

26. Inq: 1. Quod ſit ſecundum Eccleſiæ præceptum? Reſp. Eſt confiteri ſemel ſaltem in anno. Conſtat hoc præceptum *ex Capite Omnis utriuſque ſexus de Penit. & Rem.* in Conc Later 4. ſub Innoc. III. an 1215. ubi decernitur: *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſemel ſaltem in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Conſtat etiam ex Trid. *Seſſ.* 14. *Can.* 8. Ubi expreſse declaratur annuæ confeſſionis præceptum. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur proprius Epiſcopus, vel Parochus, ex conſuetudine quilibet Confeſsarius ab Epiſcopo delegatus, ſeu deſignatus.

27. Obligat *per ſe* hoc præceptum, prout diſtinctum de præcepto communionis, ita ut omittens voluntarie Confeſſionem, & Communionem annualem duo peccata diſtincta committat, quia ſunt duo præcepta utrumque *propter ſe*. Unde excuſati a præcepto communionis, vel propter deſectum ætatis, ut pueri; vel ob aliam

Digitized by Google

aliam cauſam, non excuſantur a Confeſſione. Eſt de jure Divino, quoad ſubſtantiam; de jure vero Eccleſiaſtico, quoad temporis determinationem: quare poſset Eccleſia jubere, ut bis, aut ter in anno, ſicut olim fideles confiterentur. Poſset etiam cum aliquo in eo diſpenſare, quoad frequentiam, licet non abſolute: quia ad abſolutam diſpenſationem exigitur cauſa, quæ vix occurrere valet.

28. Obligat omnes baptizatos habentes conſcientiam peccati gravis ad confitendum omnia peccata mortalia, etiam interna: quia quoad ſubſtantiam eſt præceptum Divinum, cui ſubiiciuntur peccata, etiam interna. Nullus tenetur confiteri ex vi hujus præcepti peccata venialia: quia ſunt materia voluntaria: teneretur autem ſe ſiſtere Parocho ad manifeſtandum non gravari crimine læthali; poſſet autem Eccleſia præcipere confeſſionem aliquorum venialium: quia talis confeſſio eſt actus honeſtus, & utilis profectui ſpirituali, & alias non multum difficilis.

29. Inq. 2. An qui ſemel, vel ſæpius cofeſſus eſt venialia, ſed ante anni finem commiſit mortale, teneatur eodem anno illud confiteri? R. affirm. Quia per Confeſſionem venialium non fit ſatis Eccleſiæ præcepto, quod eſt de mortalibus confitendis. Idem teneas de eo, qui habens aliquod mortale, ſed oblitus de illo, confitetur ſola venialia; hic quippe ad illud confitendum intra annum tenetur propter eamdem rationem.

30. Inq. 3. An Eccleſia de facto præcipiat aliquibus confeſſionem venialium? R. affirmat. Quia *in Clementina* 1. *Ne in agro* præcipitur Monachis Benedictinis, ut in ſingulis menſibus confiteantur; quod probabilius intelligitur de peccatis venialibus, minime enim preſumit Eccleſia Religioſos illos ſingulis Menſibus peccatis gravibus inquinari, ſed ſuo præcepto attendit eorum majori profectui, & conſcientiæ puritati. Non autem tenentur ejuſmodi confeſſioni ſub gravi culpa, ſed tantum ſub veniali, ut communis ſententia docet, & conſuetudo illius graviſſimæ Religionis tenet. Præciſa hac lege non datur obligatio confitendi venialia, niſi quis velit lucrari Jubileum ad cujus conſequutionem aſſignatur confeſſio, quo in caſu etiam immunis a culpa gravi debet confiteri, quia privilegia tantum valent, quantum ſonant, & conſtat ex Decreto Sacræ Congregationis ſub Clemente XIII. expedito 15. *Maii* 1759. Olim pro lucrandis jubilæis, & indulgentiis ſufficiebat Confeſſio; jam vero requiritur etiam communio ex diſpoſitione Benedict. XIV. qui primus illam adjecit, ut ipſe ait in Brevi: *Inter præteritos*.

31. Inq. 4. An præceptum Confeſſionis obliget preciſe in Quadrageſima, aut Paſchate? R. neg. Quia caput *omnis utriuſque ſexus* non limitat tempus Confeſſionis ad aliquam partem anni: ergo in qualibet poteſt expleri. Annus autem pro ejus impletione non eſt computandus a Januario in Januarium, ſed ab uno Paſcha in aliud Reſurrectionis, quia hic cenſetur annus Eccleſiaſticus ad Confeſſionem, & Communionem annualem conſuetudine Eccleſiæ receptus.

32. Inq. 5. An qui toto anno ommiſſit confeſſionem, teneatur, dum primum poſſit, confiteri? R. affirm. quia principaliter hoc præcepto jubetur Confeſſio, & deinde aſſignatur tempus *non ad finiendam obligationem, ſed ad eam non differendam*. Nec refert in oppoſitum paritas de Miſſa, aut jejunio, quæ tranſacto die non obligant. Diſparitas quippe ſtat in eo, quod Miſſa, jejunium, aut horæ Canonicæ ſunt fixa diei, & præcepta in cultum ejus, ſeu Sancti, vel myſterii, quod tali die colitur: Confeſſio vero præcipitur non ad annum colendum, ſed ad animam expiandam a culpa, & pro ea Deo ſatisfaciendum, quod etiam tranſacto anno ſemper obligat.

33. Inq. 6. An qui ſemel confeſſus eſt mortalia, ſi in aliud grave incidat, teneatur iterum in eodem anno confiteri? R. teneri ex vi præcepti communionis, non vero ex vi præcepti Confeſſionis, quia ſupponitur recte facta congruo tempore: erg. adimpletum eſt etiam præceptum ſemel in anno confitendi ſine temporis reſtrictione. Nec adeſt ratio valida in oppoſitum; alias etiam qui bis, aut amplius confeſſus eſſet gravia intra annum, teneretur tertio, vel quarto confiteri ex vi ejuſdem præcepti, quod videtur nimis durum.

34. Dices: Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. laudat morem confitendi in Quadrageſima, & Parochi tunc poſtulant ſchedulam Confeſſionis: erg. adeſt talis obligatio ex vi præcepti. R. neg. conſeq. quia morem iſtum laudat quidem Concilium *tamquam pium* ratione communionis Paſchalis tunc recipiendæ. Ideoque *merito retinendum*, imo ſub gravi obſervandum ab his, qui ſunt in lethali. Hoc autem ſolum probat obligationem ex vi conſuetudinis introductæ abſdubio ratione annuæ communionis, quæ illo tempore præciſe obligat. Parochi autem juſte tunc exigunt ſchedulam Confeſſionis, ipſis enim conſtare debet de ſuarum ovium annua Confeſſione: ideoque illam petunt etiam ab illis, qui ſola venialia intra annum commiſſerunt, de quibus pariter adeſt pia conſuetudo confitendi pro recipienda Paſchali Communione, licet ex vi præcepti non teneantur, ut diximus n. 28.

35. Qui

35. Qui peccatum mortale dubium confeſſus eſt, ſatisfecit etiam pro tunc præcepto. Si vero poſtea agnoſcat illud fuiſſe certum, debet confiteri iterum eodem anno, quia ex ignorantia ommiſit illud fateri ut certum. Similiter ſi poſtea comperiſſet peccatum a ſe confeſſum, ut dubium, fuiſſe ſolum veniale, non adimplevit reipſa præceptum, niſi in ſua exiſtimatione. ideoque teneretur ad Confeſsionem gravium, ſi eodem anno illa committat. Idem eſt de confitente peccata gravia exiſtimata, quia per ſolutionem mere exiſtimatam non satisfit debito certo.

36. Inq. 7. An confitens peccata gravia, aliquod tacens ex juſta cauſa, teneatur illud confiteri eodem anno? R. affirm. quia impotens ad ſolvendum totum debitum ob aliquam cauſam, iſta remota, tenetur ad ejus ſolutionem: erg. ſimiliter tacens peccatum ob juſtam cauſam, iſta ſublata, tenetur eodem anno confiteri. Unde confitens in articulo mortis ommittendo aliqua, quæ fateri non valet, tenetur eodem anno, ſi convaleſcat, ad ea confitenda, niſi articulus mortis contigerit in fine anni; remoto quippe impedimento obligat lex.

37. Inq. 8. An qui poſt ſufficiens examen confitetur tacens ex ignorantia invincibili aliquod grave, teneatur ad illud confitendum eodem anno? R. affirm. quia ignorantia excuſſat a culpa, non vero ab obligatione. Scio plures oppoſitum docere; ſed ratio data, & conſequentia doctrinæ me compellunt ab eis recedere. Omittens enim confiteri peccatum ex dicta ignorantia eſt ſicut illud tacens ex juſta cauſa, ſed hic tenetur ceſſante cauſa: erg. etiam ille ceſſante ignorantia.

38. Inq. 9. An qui toto anno ommiſit Confeſſionem teneatur bis confiteri anno ſequenti? R. ſub diſtinctione. Si in principio anni ſequentis ſolum cofitetur peccata præcedentis, tenetur bis confiteri, ſi poſtea in aliquod grave incidat: quia ſolum ſatisfecit debito anni præcedentis. Pariter ſi in fine anni ſequentis confitetur peccata utriuſque anni confitendo etiam ommiſſionem anni præcedentis, ad amplius non tenetur. Si autem eadem Confeſſione fateatur intra annum peccata gravia utriuſque anni, pariter non tenetur juxta plures bis confiteri ex vi hujus præcepti, licet teneatur ex vi præcepti Communionis, ſi forte incidat in grave: quia unico actu ſatisfecit debito utriuſque anni; ſicut qui debens penſum duorum annorum centum pro uno, & centum pro alio, & unico actu ducenta ſolveret, non tenetetur eodem anno ad aliam ſolutionem.

39. Sed oppoſitum eſt dicendum, quia illa verba *Concil. Later. ſemel ſaltem in anno* denotant, quod cuilibet anno debetur ſua propria confeſſio; ſed confeſſio anterior potius fuit pro anno præcedenti, pro quo magis urgebat, quam pro præſenti, ut ex ſe patet: erg. huic debetur ſua propria couſeſſio ex vi præcepti, ſuppoſita nova materia neceſſaria. Nam licet aliquando poſſint impleri duo præcepta eodem actu, non tamen ſemper. Ad exemplum debitoris poteſt aſſignari diſparitas, quod talis debitor habet ſui debiti terminum fixum, quo caret peccator, qui contrahens novum debitum ex peccato commiſſo, tenetur illud ſolvere confeſſione propria anni præſentis.

PUNCTUM II.

Alia dubia circa Confeſſionem annualem.

40. Inq. 1. An per Confeſſionem voluntarie nullam ſatisfiat Eccleſiæ præcepto? R. negat. conſtat ex propoſ. 14. damnata ab Alex. VII. *Qui fecit confeſſionem voluntarie nullam ſatisfacit præcepto Eccleſiæ*. Item ex alia propoſ. 25. ut ſequitur: *Qui habuit copulam cum ſoluta, ſatisfacit præcepto Confeſſionis dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem non exprimendo copulam*. Suadetur aſſertio ratione: quia Eccleſia præcipit veram Confeſſionem, prout ipſam præcepit Chriſtus Dominus aliquando faciendam: erg. nequit ſatisfieri præcepto Eccleſiæ per Confeſſionem voluntarie nullam, ſive ex defectu integritatis, ſive ex alio quocumque capite.

41. Unde infertur 1. Non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ per Confeſsionem nullam ob defectum etiam omnino internum, aut quia deficit dolor aut non aperiuntur peccata cordis: proindeque incurri excommunicationem Synodalem, impoſitam omittentibus confeſsionem annualem in pluribus Diœceſibus, quia vere Confeſsio præcepta omittitur. Infertur. 2. Confeſsione, ad quam non ſequitur abſolutio ex inadvertentia, aut malitia Confeſſarii, non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ, quia non ſuſcipitur Sacramentum Pœnitentiæ. Igitur ſicut credens ſe Euchariſtiam ſumere, hoſtiam non conſecratam reciperet, non ſatisfacit præcepto Communionis, eodem modo qui vere abſolutionem non recipit, reipſa præceptum confeſſionis non adimplet. Idem eſt de Sacramento, quod vocatur validum, & informe, non enim datur tale Sacramentum Pœnitentiæ, nam licet poſſit dari confeſſio valida, & informis, non tamen Sacramentum, quia de parte ad totum non valet argumentum. Ob ignorantiam autem nullitatis excuſatur pœnitens a nova confeſſione, quamdiu illa durat, ſicut in caſu præcedenti.

42. Inq. 2. An mutus teneatur ad confeſsionem annualem? R. affirm. quia poteſt manifeſtare peccata per nutus, quod in ſecreto fieri valet. Similiter datur obligatio confitendi per ſcripturam, quando aliter fieri non poteſt, ſecluſo periculo revelationis, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media ad illud conducentia, & poteſt quis peccata ſcribere, & ſtatim poſt confeſſionem perfringere, vel comburere chartam, vel alio modo periculo occurrere. Hæc autem obligatio ſic confitendi, datur tam comparatione præcepti Eccleſiaſtici confeſſionis annuæ, quam præcepti divini.

43. Inq. 3. An obliget præceptum annuæ confeſſionis ad faciendam eam per interpretem? R. neg. quia Eccleſia non cenſetur obligare cum tanto onere: ut conſtat *ex C. cit. omnis utriuſq. ſexus*. Ubi expreſſe habetur, quod omnis fidelis tenetur *Solus* confiteri ſua peccata ſemel in anno. Non autem confitetur ſolus, qui ſimul cum interprete confitetur; ut tenet communis ſententia Theologorum. Unde non eſt audiendus Concina qui *cap 5. n. 17. de Præceptis Eccleſiæ* ſimul affirmat, & negat contenditque particulam *Solus* violenter contra communem intelligentiam interpretari. Aliud eſt de articulo mortis, ut dicitur Tract. 27. n 28.

44. Inq. 4. An prævidens non poſſe in fine anni confiteri, teneatur confeſsionem anticipare? R. affirm. quia præceptum obligat pro toto anno, & pro qualibet illius parte: erg. prævidens impedimentum ad illud poſtea implendum, tenetur antea implere: ſicut qui primo mane diei feſti prævidet non poſſe poſtea audire Miſſam, aut quolibet die recitare horas Canonicas debet eas anticipare. Idem dicunt plures de Communione Paſchali: quia ſicut poteſt ex rationabili cauſa differri, ita ex eadem cauſa poteſt, & debet anticipari. Hæc eſt opinio ſecurior, & omnino ſequenda, eſto etiam contraria validis rationibus innitatur.

45. Inq. 5. An octogenarii excuſati ſint a præcepto annuæ confeſsionis? R. Quod nec octogenarii, nec centenarii, aut ulterius excuſantur a confeſsionis præcepto: quia obligat omnes Fideles poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint. Si autem Narbona oppoſitum aſſeruit, intelligendus eſt de ſenibus, qui ob exceſſum ætatis diſcretione, & ratione deſtituuntur; proindeque ab Eccleſiaſticis præceptis excuſantur. Nec audiendi ſunt qui Meretrices ab hoc præcepto eximunt, quia lex generalis omnes comprehendit.

46. Inq 6. An ſint aliquæ cauſæ ab hujuſmodi præcepto excuſantes? R. quod licet Auctores communiter aſſerant poſſe dari plures cauſas ab hac obligatione excuſantes, ut impotentia phyſica, & moralis, ſub quibus comprehenditur periculum gravis damni in vita, fama, honore, aut fortuna; nihilominus re bene perpenſa vix occurrere valet cauſa legittima ad ommittendam confeſsionem annualem; quia toto integro anno poteſt impleri, deinde ſi aliter fieri non valet, poteſt confeſsio dimidiari, valet etiam anticipari, poſtponi, ſeu differri. Quis igitur inter Catholicos tanto tempore cauſam legittimam ommittendi confeſsionem habere queat? Unde rariſsime admittenda eſt excuſatio ab hujuſmodi implenda obligatione. Pœnas violatoribus hujus præcepti impoſitas vide in fine capitis ſequentis.

CAPUT III.

De Communione Paſchali.

47. PRimis Eccleſiæ ſæculis florida illa ætate tanta fuit fidelium pietas, & devotio, ut quotidie ad ſacram Synaxim avide accederent: temporis vero decurſu frigeſcente caritate, languenteque devotione neceſſum fuit, ut circa octavum ſæculum Eccleſia ſacram Communionem fidelibus præciperet. Quare Fabianus Papa decrevit, ut ter ſaltem in anno omnes Laici communicarent, in Paſcha, videlicet, Pentecoſte,& Natali Domini.Anno autem 1215. præceptum hoc moderatum fuit ad unicam pro anno Communionem.

PUNCTUM I.

De præcepto annuæ Communionis.

48. Inq. 1 Quod ſit tertium Eccleſiæ præceptum? R. eſt de communione in Paſchate ſuſcipienda. Conſtat hoc præceptum ex laudato cap. *omnis utriuſque ſexus*. Et ex Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 9.ubi ſic dicitur: *Si quis negaverit omnes, & ſingulos Christi - Fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate ad communicandum juxta præceptum Sanctæ Matris Eccleſiæ: anathema ſit*. Nomine Paſchatis non intelligitur ſolus dies Reſurrectionis, ſed quindecim dies a Dominica Palmarum uſque Dominicam in Albis incluſive juxta praxim Eccleſiæ, & declarationem Eugenii IV. Immo aliquibus in locis amplior extenſio temporis conceditur pro Communione Paſchali ſuſcipienda.

49. Inq. 2. Qua ætate pueri ad Communionem Paſchalem teneantur? R. Eos teneri quando ad annos diſcretionis pervenerint, ut decernitur ab utroque Concilio Lateranen & Trident. Aliqui aſſerunt eos teneri anno ætatis decimo, alii duodecimo alii quartodecimo, vel quintodecimo. Sed revera tenentur quando ſufficientem diſcretionem habent ad diſtinguendum

panem

panem Cæleſtem a communi. Dicere autem majorem exigi diſcretionem ad communionem, quam ad confeſſionem, non probatur: quia major diſcretio requiritur ad eformandum dolorem ſupernaturalem, quam ad myſterium Euchariſtiæ credendum, & venerandum. Puer enim qui verum dolorem, & deteſtationem de peccatis, propoſitumque de cetero non peccandi efformat, veram fidem in exercitio habet, hoc eſt, actus fidei circa Dei bonitatem, majeſtatem, & juſtitiam elicit, quod quidem dificilius eſt, quam Chriſtum Dominum in Euchariſtia credere, & ſuſcipere.

50. Præterea ad conficiendum pœnitentiæ Sacramentum, quodammodo pœnitens cooperatur, apponendo actus doloris, confeſſionis, & ſatisfactionis in voto pro materia; ad Sacramentum autem Euchariſtiæ conficiendum, non cooperatur, ſed mere ſe habet ut ſubjectum, ad quod non tantum exigitur, cum Sacramentum jam ſit perfectum. Cur, igitur, major diſcretio poſtulatur ad communionem, quam ad Confeſſionem? Curent Parochi, & Parentes ut pueri ſufficienti diſcretione pollentes ad ſuſcipiendum utrumque Sacramentum quantocius reverenter accedant. Si enim antiquitus infantes ante uſum rationis ſtatim poſt baptiſmum Sacro Euchariſtiæ pabulo reficiebantur; cur hodie annus preciſe decimus ſpectandus eſt in pueris, ſi antea ſufficienti diſcretione potiantur?

51. Negandum minime eſt hoc negotium committi prudentiæ Sacerdotis, ita tamen ut non multum differat pueris communionem poſt confeſſionem. In aliquibus celerius, in aliis tardius adulget lumen rationis, qui ergo ſive poſt ſeptennium, ſive poſt octennium capaces ſunt confeſsionis faciendæ, apti etiam ſunt Communionis Paſchalis, quidquid intra annum non communicent, eſto ſæpius confiteantur, niſi aliud ex juſta cauſa diſcretioni Parochi agendum videatur. Notet autem Parochus doctrinam D. Thom. dicentis: *Quando jam pueri incipiunt aliqualem uſum rationis habere, ut poſſint devotionem concipere hujus Sacramenti, tunc poteſt eis hoc Sacramentum conferri*. Ita 3. *p. q.* 80. *art.* 9. *ad* 3.

52. Inq. 3. An qui tempore Paſchatis omiſit communionem, teneatur poſtea quam primum communicare? R. affirm. quia hujuſmodi communio non præcipitur in Paſchate præciſum cultu illius temporis, ſicut Miſſa in die feſto, aut jejunium in honore alicujus Sancti; ſed ne differatur ultra annum, & ad explendum Divinum præceptum, ita ut communio præcipiatur primario, & velut ſecundario aſsignatur tempus impletionis: ergo qui aſsignato tempore eam omiſit, tenetur quam primum ad ejus impletionem; ſicut qui tributum, vel annuos redditus ſolvere debet tali die, aut menſe, illis tempore aſsignato non ſolutis, tenetur quam primum ad eorum ſolutionem.

53. Similiter qui prævidet impedimentum ad ſuſcipiendam Communionem tempore Paſchali probabilius tenetur anticipare, ut diximus num. 44. Addimus ut certum, quod prævidens impedimentum communicandi hebdomada Reſurrectionis, debet communicare hebdomada Sancta: quia a Dominica Palmarum incipit tempus aſsignatum pro adimplendo præcepto: ſicut ergo prævidens impedimentum pro Miſſa audienda hora decima, & ultra, tenetur ad illam anticipandam, ita in præſenti. Qui ex præviſo impedimento anticipavit communionem ante hebdomadam ſanctam, illo non occurrente, tenetur Communionem iterum ſumere tempore ab Eccleſia deſignato.

P U N C T U M II.

Alia dubia circa Communionem Paſchalem.

54. Inq. 1. An per Communionem ſacrilegam adimpleatur hoc præceptum? R. negative. *Primo* quia ita conſtat ex propoſ. 55. damnata ab Innoc. XI. *Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*. *Secundo*: quia præceptum Eccleſiæ eſt determinatio præcepti divini: ſed divinum præceptum non adimpletur per Communionem ſacrilegam: erg. nec Eccleſiaſticum. *Tertio*: quia Eccleſia præcipit Communionem, quæ uniat Fideles cum Chriſto: ergo non adimpletur per Communionem ſacrilegam, quæ non unit: ſed ſeparat Fideles a Chriſto.

55. Inq. 2. An Excommunicati, & Interdicti excuſentur a Communione Paſchali? R. affirm. quia habent impotentiam, ſpiritualem; per excommunicationem enim, & interdictum privati ſunt a Sacramentorum participatione. Peccant tamen contra hoc præceptum, ſi ſua contumacia obicem ponant, aut abſolutionem non curent.

56. Inq. 3. An fideles teneantur ſumere Communionem Paſchalem de manu Paſtoris proprii, & in propria Parochia? R. affirm. conſtat ex laudato Concilio Lateran. Nomine autem proprii Paſtoris intelligitur Summus Pontifex in toto orbe, Epiſcopus in ſua Diœceſi, Parochus in ſua Parochia. Qui tempore re Paſchatis degunt in aliena Parochia, in ea, qua reperiuntur poſſunt adimplere præceptum Communionis Paſchalis. Unde Peregrini, & alii a Domicilio proprio abſentes, ita ut ad

proprios Parochos accedere non poſsint, valent ex eorum tacita licentia juxta declarationem Eugenii IV. a Religioſis, aliiſve Sacerdotibus facultatem adminiſtrandi Euchariſtiam habentibus communionem Paſchalem ſuſcipere, & præcepto ſatisfacere: niſi cito reverſuri ad propria velint differre Communionem ad eam in propria Parochia poſt regreſſum deſumendam.

57. Similiter qui cum licentia Parochi certo præſumpta, & moraliter certa communicat in alia quacumque Eccleſia, ſive ſæculari, ſive Regulari tempore Paſchali, ſciens certo, quod ita velit proprius Parochus, præcepto ſatisfacit: quia habens talem certitudinem moralem de Parochi voluntate, de ejus licentia id facere cenſetur; communicans autem in Cathedrali ſine licentia Parochi, minime ſatisfacit præcepto: quia Cathedralis non eſt Parochia communis, ut aliqui putarunt. Sacerdos ubicumque celebret ſatisfacit huic præcepto. Si vero non celebret tenetur communicare in propria Parochia, & de manu proprii Sacerdotis Euchariſtiam ſumere. Qui ex duplici domicilio duplici gaudet Parochia, in qualibet valet communicare.

58. Laici familiares Religioſorum intra ſepta degentes, poſſunt ſumere Communionem Paſchalem in Monaſteriis, quia ſicut ibi poſſunt inconſultis Parochis ſepeliri: ita etiam poſſunt Sacramenta ſuſcipere. Sic Illuſtriſs. Lambertinus *Inſt.* 55. ubi præfata approbat his tribus conditionibus: *Ut actu inſerviant, intra eorum ſepta, ac domos reſideant; ac ſub eorum, obedientia vivant.* Unde fallitur Concina ubi ſupra *Diſſert.* 2. *cap.* 3. *num.* 6. id ipſum concedens famulis conjugatis noctu extra Cœnobium dormientibus: iſti enim non dicuntur reſidere intra ſepta Monaſterii. Nec ſimiliter famuli, aut famulæ monialium commorantes in domibus contiguis earum Monaſteriis; ut habetur ex declaratione Sacræ Congregationis relata ibidem ab eodem Lambertino.

59. Inq. 4. An Regulares in propriis Eccleſiis poſsint Euchariſtiam ſæcularibus in die Paſchæ miniſtrare? R. Licet Regulares Euchariſtiam tempore Paſchali, ac etiam hebdomada majori valeant miniſtrare omnibus ex devotione illam ſumere cupientibus; minime vero in prima die Reſurrectionis. Conſtat ex Bulla *Magno cum animi* expedita a Bened. XIV. die ſecunda Junii 1751. ubi de more copioſam congerens eruditionem ſtatuit noſtram aſſertionem: quam accurate notare debent Regrlares, ut ſicut ceteras, iſtam etiam Apoſtolicam ſanctionem ad unguem obſervent. Nec decipiantur doctrina Concinæ, qui ubi ſupra num. 8. veram appellat contrariam opinionem, eſto alias ſententias non adeo clare menti Eccleſiæ oppoſitas ſoleat falſas indigitare.

60. Inq. 5. Quas pœnas incurrant omittentes abſque cauſa, vel indigne peragentes confeſsionem annualem, & Communionem Paſchalem? R. In jure non dari pœnas *latas* contra hujuſmodi tranſgreſſores. Verum in cap. *Utriuſque ſexus* aſsignatur duplex pœna ferenda, nempe privatio ingreſſus Eccleſiæ in vita, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ poſt mortem. In ſingulis Diœceſibus ſolent Epiſcopi ſtatuere Cenſuras latas contra inobedientes: ideo cujuſque loci conſuetudines, & Synodalia ſtatuta inſpici debent. In Diœceſi Calagurritana impoſita eſt excommunicatio ipſo facto incurrenda contra omittentes communionem Paſchalem, quæ cenſura incurritur ab omnibus, qui ſaltem in Dominica in Albis non adimplet præceptum communionis. Ita habetur in ejus conſtitutionibus Synodalibus *Titul.* 8. *de pœnit. & remiſſionib. conſt.* 3.

61. Hoc advertant, doceant, & prædicent Parochi. Plures enim prætextu ignorantiæ aliam concedi hebdomadam pro adimpletione præcepti ſibi ſuadere preſumunt, unde ſuam deſidiam, & oſcitantiam falſa illa præſumptione foventes, tranſgrediuntur præceptum, atque excommunicationem incurrunt; hæc autem incurſio non eſt caſus Epiſcopo reſervatus, niſi poſt denuntiationem nominatim altera Dominica publicatam, ut ibidem cavetur *Conſtit.* 21.

62. Si Parochus agnoſcat aliquem, vel aliquos communionem Paſchalem omittere, ſecreto eos moneat. Si monitio privata non proſit, comminetur e ſuggeſtu generaliter, quod ſi quis reperiatur negligens in materia, ſe emendet; alias erit denuntiandus Epiſcopo, vel publice in tabella, ſi adſit excommunicatio Synodalis contra eos in Diœceſi ſtatuta.

CAPUT IV.

De jejunio Eccleſiaſtico.

OMnes Catholici venerantur, ut par eſt, & unanimiter amplectuntur jejunia ab Eccleſia præſcripta, deſpicientes ſophiſmata recentiorum hæreticorum, qui eſto concedant jejunium fuiſſe præceptum in lege veteri, negant tamen ab Eccleſia poſſe præcipi, tenerique Chriſtianos illorum obſervantiæ. Quo abjecto errore, pro jejunii Eccleſiaſtici explanatione ſit.

PUNCTUM I.

De præcepto Eccleſiaſtico jejunii.

63. Inq. 1. Quotuplex ſit jejunium? R. Quadruplex jejunium diſtinguunt communiter Doctores. *Primum* eſt *ſpirituale*: hoc eſt abſtinere a vitiis, quod jejunium magnum appellatur a D. Auguſtino, & metaphorice dicitur jejunium. *Secundum* eſt: jejunium *naturæ*, ſeu *naturale*: ſcilicet abſtinentia ab omni prorſus cibo, & potu. *Tertium* eſt, jejunium *virtutis*, ſeu *morale*: nempe abſtinentia a cibo, & potu juxta regulas temparantiæ. *Quartum*, & ultimum eſt jejunium *Eccleſiaſticum*, & de hoc communiter vox *jejunii* accipitur, & agimus in præſenti, definiturque: *Parſimonia victus, abſtinentiaque ciborum juxta formam ab Eccleſia præſcriptam*. Sic colligitur ex S. Iſidoro relato a D. Thoma 2. 2. *q.* 147. *art.* 2. *&* 3.

64. Inq 2. An jejunium ſit actus virtutis honeſtus, & meritorius apud Deum? R. affirm. Ita D. Thom. *loco citato art.* 1. dicens: *Reſpondeo dicendum, quod ex hoc eſt aliquis actus virtuoſus, quod per rationem ordinatur ad aliquod bonum honeſtum. Hoc autem convenit jejunio. Aſſumitur enim principaliter ad tria. Primo quidem ad concupiſcentias carnis reprimendas. Secundo aſſumitur ad hoc quod mens liberius elevetur ad ſublimia contemplanda. Tertio ad ſatisfaciendum pro peccatis. Unde Joel* 11. *dicitur: Convertimini ad me in toto corde veſtro in jejunio, in fletu, & planctu.*

65. Præter utilitates ſpirituales recenſitas a D. Thom. plures etiam corporales affert obſervantia jejunii. Nam ut dicitur *Eccl.* 37. *Qui abſtinens eſt adjiciet vitam*. Sobrietas enim non ſolum ſanctitatis, ſed ſanitatis, & longævitatis eſt Mater & nutrix; Unde Paulus Eremita, Antonius, & alii Anachoretæ ſummam ſanctitatem, nec non longevam ætatem per jejunium, & ſobrietatem fuere aſſequuti. Imo ante diluvium homines carne, & vino abſtinentes ad nongentes annos, & ultra vitam ducebant. Non pauci Gentiles in exemplum ſobrietatis, & abſtinentiæ antiquis Valentinianis, ac recenſioribus Lutheranis deſervire utique valent. Siquidem Homerus, Cyrus, Pythagoras, Antiſthenes, Socrates, Xenocrates, & alii cum Stoicis fere omnibus mira ſobrietate floruerunt, ab eaque optimo jure laudantur, ac merito celebrantur: ergo honeſtum eſt jejunium, actuſque virtutis plurimum laudabilis, utpote animabus, corporibuſque medendis ſalubriter inſtitutum.

66. Inq. 3. An detur præceptum jejunandi diebus ab Eccleſia præſcriptis? R. affirm Primo quia hoc eſt quartum Eccleſiæ præceptum communi fidelium conſenſu receptum. Secundo quia conſtat ex pluribus capitibus juris Canonici infra laudandis. Tertio quia conſtat etiam ex propoſit. 23. damnata ab Alex. VII. *Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta ſi non vult ſe ſubjicere præcepto*. Datur ergo præceptum Eccleſiaſticum jejunandi, quod quidem graviter obligat etiam ſecluſa expreſſa inobedientia. Unde merito damnata eſt prædicta propoſitio; quoniam præceptum abſolute impoſitum de materia gravi, & quæ valde conducit ad profectum ſpiritualem, uti eſt jejunium, graviter proculdubio obligat.

67. Inq. 4. Quot præcepta includat jejunium Eccleſiaſticum? R. Includere quinque præcepta. Primum de unica tantum comeſtione. Secundum de abſtinentia a carnibus, & in quadrageſima ab ovis, & lacticiniis. Tertium de hora comeſtionis. Quartum quod diſpenſati ad carnes non permiſceant piſces ſimul cum carne. Quintum quod hujuſmodi diſpenſati ſemel tantum prandeant. Primum de unica comeſtione conſtat ex Populi Chriſtiani univerſali conſuetudine a tempore Apoſtolorum obſervata. Secundum de abſtinentia carnium, & lacticiniorum conſtat *ex cap. de eſu carnium diſt.* 3. *de conſervatione. Et cap. denique diſt.* 4 Tertium de hora prandii conſtat *ex cap. ſolent diſt.* 1. *de conſecrat.* Quartum, & quintum noviſſime pro diſpenſatis impoſita, ſeu declarata ſunt a Benedicto XIV. omnia ex dicendis fuſius patebunt.

68. Inq. 5. An præceptum jejunii ſit affirmativum, aut negativum? R. Aliqui ſentiunt eſſe affirmativum; alii contendunt eſſe negativum: alii aſſerunt eſſe partim affirmativum, & partim negativum. Nos autem dicimus eſſe proprie negativum: quia præceptum, quod impleri optime poteſt abſque ullo actu externo, eſt proprie negativum; ſed præceptum jejunii abſque ullo actu externo poteſt optime impleri: ergo eſt negativum. Minor patet: quia qui in die jejunii nihil prorſus guſtaret, optime impleret præceptum, optime que jejunaret.

69. Confirmatur: quia præceptum jejunii tantum intendit prohibere plura prandia, permittendo unicam comeſtionem, quam lex naturalis præcipit propter neceſſitatem; hac vero ceſſante, nulla lege præcipitur comeſtio etiam unica: ergo præceptum jejunii eſt proprie negativum. Sicut enim præceptum de celebratione non cogit, ſed permittit Sacerdotem quotidiie celebrare, prohibet vero ne bis in die celebret abſque diſpenſatione, ita præceptum jejunii non cogit, nec præcipit, ſed permittit unicam comeſtionem; prohibet vero duplicem abſque cauſa, aut diſpenſatione.

70. Inq. 6. An unica comeſtio ſit pars principalis jejunii, an vero abſtinentia a carnibus? R. Abſtinentiam a pluribus comeſtionibus eſſe partem primariam, & principalem jejunii: quia in veteri lege vera jejunia obſervabantur, quin conſiet nobis ex ſacra Scriptura Judæos jejunantes a carnibus abſtinuiſſe. Igitur licet abſtinentia a carnibus ſit pars integralis jejunii, debeatque obſervari in diebus eſurialibus præciſa neceſſitate, & diſpenſatione, tamen non ut pars principalis jejunii; alias omnes dies abſtinentiæ eſſent etiam dies jejunii, cujus oppoſitum conſtat.

PUNCTUM II.

De abſtinentia a carnibus.

71. Inq. 1. Quos cibos nomine carnium Eccleſia prohibeat? Ea omnia nomine carnium comprehendi, quæ juxta communem Eccleſiæ uſum, & Medicorum judicium a piſcibus contra diſtinguuntur. Si dubium de eis oriatur, Medici periti conſulendi ſunt, eorumque judicio ſtandum. Univerſaliter illa animalia, quæ diu extra aquam vivere ſolent, inter carnes computari debent. Ex quo ſequitur 1. Limaces, Teſtudines, Ranas, Conchas, Locuſtas licite in diebus jejunii comedi poſſe, quia communi acceptione pro piſcibus habentur. Sequitur 2. Corvos marinos, fulicas, Gontras, & alias aves, quæ enutriuntur in aquis, vel in eis cibum quærunt, quamvis forte ſaporem piſcium habeant, eſſe in diebus jejunii prohibitas: quia pro carnibus reputantur; niſi alicubi oppoſita conſuetudo contrarium teneat. Lutra, vulgo *Nutria*, cum in aqua fere ſemper inhabitet, inter piſces communiter computatur. Sequitur 3. Nomine carnium intelligi olera cocta cum carnibus, & jus ipſius carnis, quia imbibunt ejus ſubſtantiam, & potiori jure ſanguis, Lardum, & Sagimen, cum ſubſtantiam carnis participent, ab eiſque dimanent. Vide Benedict. XIV. *in Synodo lib. 11. cap. v. num.9. & ſeq.*

72. Igitur has omnes carnes abſolute vetat Eccleſia in omni jejunio, & diebus abſtinentiæ. Unde peccaret mortaliter, qui eis in magna quantitate veſceretur, & venialiter ſi illarum parvam quantitatem ſumeret. Quæ autem ſit parvitas materiæ, vix aſſignari poteſt. Omnes aſſerunt, quod particula carnis debeat eſſe ſatis exigua, ut pro parvitate materiæ judicari poſſit v. g. octava unciæ pars.

73. Inq 2. An ſit licitum in aliquo eventu jejunii tempore carnes comedere? R. Quod licite poteſt carnibus veſci, qui nullum alium cibum habet: quia præceptum Eccleſiaſticum non obligat eum periculo vitæ. Idem eſt dicendum de illo, qui ſolum panem haberet, ſi per longum tempus duraret inedia, & non ſit aſſuetus ſolo pane ſuſtentari, quia ſolo pane veſci per longum tempus, maxime non aſſuetis, eſſet nimis grave; Eccleſia autem, dum carnes prohibet, ſolum moderatam abſtinentiam intendit. Similiter Coqui, & Piſtores ex neceſſitate ſervitii poſſunt in die jejunii carnes guſtare.

74. Valent etiam veſci carnibus diebus prohibitis fideles per infidelium Provincias tranſeuntes, ſeu remigantes in hæreticorum, & Infidelium triremibus, quoties grave periculum illis immineat. Niſi in Eccleſiæ contemptum ad carnes edendas cogantur: nam tunc urget divinum præceptum vitam pro fide exponendi. Licitum etiam eſt carnes miniſtrare perpetuo amentibus, & pueris ante uſum rationis utpote non ſubjectis legibus. Denique licitum eſt carnibus veſci quocumque die ex gravi infirmitate, ſive ex diſpenſatione ratione debilitatis, ſeu ægræ valetudinis. Chriſtiani Orientales etiam in periculo, ſeu articulo mortis obſervant abſtinentiam a carnibus in Quadrageſima, ita ut nulla infirmitate quantumvis gravi ab obſervantia quadrageſimali excuſentur, ut refert Illuſtriſs. Lambert. *inſtit. 15. num. 15.*

75. Inq. 3. An diſpenſatus in die jejunii ad eſum carnium poſſit quaſcumque carnes, etiam ſuillas comedere? R.neg. Quia ſolum eſt diſpenſatus ad carnes ſalubres, conſtat ex decr. Clement XI. *die 24. Febr.* 1702. ubi dicit: *Animadvertant & Medici & qui petunt licentiam, ut attendant qualitatem carnium, quod nempe ſint ſalubres: quia hæ ſolum permittuntur in Quadrageſima his, qui ex juſta cauſa nequeunt veſci cibis quadrageſimalibus*. Peccant ergo graviter, qui omnes indiſcriminatim carnes tempore jejunii manducant: quandoquidem Medicus, ſive etiam Superior, qui diſpenſationis privilegium impertitur, nullo modo concedit uſum carnium, quæ ſalubres non ſint. Videatur Lambert *ubi ſupra num. 23.*

76. Inq. 4. An diſpenſatus in Quadrageſima ad carnes poſſit eas comedere diebus quatuor temporum, & feriis ſextis, & Sabbatis Quadrageſimæ? R. Quod ſi diſpenſatus eam patiatur infirmitatem, ut per annum omni feria ſexta, & ſabbato carnibus egeat, & veſcatur, etiam in Quadrageſima nullo die excepto illas comedere poterit. Si vero communiter per annum ſemel, aut bis in hebdomada a carnibus abſtineat, potiori ratione debet abſtinere in Quadrageſima, diebus quatuor temporum, veneris, & ſabbatis. Quia diſpenſatio nequit extendi ultra

ultra neceſsitatem: peccaretque Medicus ſi abſque juſta cauſa ad omnes, nullo excepto, dies licentiam concederet. Væ Medico! Iterum Væ illis, qui ne perdant temporalia, amittunt æterna.

PUNCTUM III.
De non permiſcendo carnes ſimul cum piſcibus in diebus Eſurialibus.

77. Inq. 1. An diſpenſatus ad carnes poſſit ſimul & piſces comedere? R. Neg. Sic Bened. XIV. in triplici conſtitutione de hac re edita. Prima incipiens: *Non ambigimus* 30. *Maji* 1741. Secunda: *In ſuprema*, 22. *Aug. ejuſdem anni*. Tertia *Si fraternitas tua* 8. *Jul.* 1744. directa ad Archiepiſcopum Compoſtellanum ſupra quæſtiones circa leges jejunii propoſitas.

78. Inq. 2. Quid decernatur in prædictis conſtitutionibus? R. Quod in tertia, quæ eſt velut declaratoria, & confirmatoria anteriorum ſeptem dubia, ſeu capita decernit. *Primum* teneri ſub gravi præcepto diſpenſantes ad carnes, ne concedant facultatem ad eas veſcendas, niſi duplici adjecta conditione; *unicæ comeſtionis*, & *non permiſcendi carnes ſimul cum piſcibus*. Eos vero, qui hujuſmodi facultatibus utuntur duplicem ipſam conditionem obſarvare teneri. *Secundum*: Debere uti in veſpertina reſetiuncula, eiſdem cibis, quibus utuntur homines meticuloſæ conſcientiæ. Hoc eſt, non poſſe ſumere pro collatione carnem, nec quidquam cum ea coctum, aut ab ea effluens, ſeu dimanans. *Tertium*: obſervandam eſſe horam comeſtionis jejunantibus præſcriptam. *Quartum*: epulas licitas pro diſpenſatis ad carnes eſſe ipſas carnes: interdictas vero eſſe piſces. Diſpenſatos autem ad ova, & lacticinia ſimul piſces comedere poſſe. *Quintum*: Permixtionem carnis cum piſcibus prohibitam eſſe etiam in Dominicis Quadrageſimæ. *Sextum*: Nihil in prænunciatis decretis derogatum eſſe indulto Bullæ Cruciatæ. *Septimum*: Memorata duo præcepta de unica commeſtione, & non permiſcendo epulas interdictas obligare etiam extra Quadrageſimam, hoc eſt, in jejuniis per annum.

79. Inq. 3. An in diebus abſtinentiæ extra Quadrageſimam diſpenſato ad carnes liceat permixtio carnis cum piſcibus? R. Neg. Prob. primo ex paritate doctrinæ, & rationis. Si enim in Quadrageſima eſt illicita permixtio diſpenſatis, eſto non jejunent, ut in Dominicis: cur non in diebus abſtinentiæ intra annum? Si diſpenſantur ad carnes, quia alii cibi ſunt eis nocivi, abſtineant ab eis, & ne irrideant ſacras vigilias ab Eccleſia ſancte præſcriptas. Secundo ex reſponſione ejuſdem Pontificis ad Archiepiſcopum Cæſaraguſtanum, quæ præſcindendo ab eo quod obliget, vel non, in vi legis univerſalis, declarat mentem Pontificis, quæ maximam tribuit authoritatem aſſertioni. Ut videre eſt in ſequenti decreto.

80. „ Ex audientia SS. die 5. Janu. an. 1755. „ Sanctiſſimus firma remanente diſpoſitione conſtitutionum Apoſtolicarum, & declarationum „ ſuper his a Sanctitate ſua editarum, quæ in „ precibus enuntiantur; quamvis illæ reſpiciant tempus Quadrageſimæ, alioſque anni „ dies, quibus jejunium de præcepto ſervandum „ eſt; nihilominus *ex alia ratione declarat* eos „ etiam, quibus ex juſta cauſa permittitur eſus carnium diebus veneris, & ſabbatis, aliiſque per „ annum diebus, in quibus præceptum eſt abſtinendi ab eiſdem carnibus abſque obligatione jejunii, *nequaquam poſſe una cum carnibus* „ *piſces quoque comedere*, *niſi forte valetudinis cauſa hoc ipſis a Medico conceſſum fuerit*. Joannes „ Carolus Boſchi Secretarius Loco ✠ Sigilli.

81. Inq. 4. An diſpenſatus ad carnes in Quadrageſima poſſit eis veſci in meridie, & cenare piſces in Dominicis, vel aliis diebus, quibus non jejunat ex aliqua cauſa? R. Affirm. Quia præceptum de non permiſcendo ſolum obligat in eodem prandio, aut in eadem cæna, ſive jentaculo, ita ut nullus diſpenſatus ad carnes poſſit ſimul cum eis piſces commedere. Diſpenſati igitur ad carnes, ſimulque a jejunio ratione laboris, aut indulti poſſunt quidem cenare carnes tantum, aut piſces tantum; non vero ſimul piſces cum carnibus. Qui eget jure, & pulmento cum carne cocto, & non ipſa carne, poteſt, & debet hac relicta complere prandium ex ovis, & piſcibus, aut alio cibo.

82. Inq. 5. An adoleſcentes ante vigeſimum primum annum teneantur præcepto non permiſcendi ſimul epulas interdictas ſive intra, ſive extra Quadrageſimam? R. Affir. Quia hujuſmodi juvenes reputari debent ſicut ceteri diſpenſati in Dominicis Quadrageſimæ, in quibus talis permixtio prohibita eſt omnibus diſpenſatis. Ultra quod ut diximus, obligat etiam in vigiliis, aut abſtinentiis intra annum, in quibus nullus tenetur ad jejunandum.

83. Inq. 6. Quid debeant obſervare Medici, quando declarant poſſe valetudinarios veſci carnibus in diebus jejunii? R. Teneri ſub mortali animadvertete, ut obſervent unicam comeſtionem, & minime carnes ſimul cum piſcibus miſceant: id ipſum debet obſervare quicumque ſuperior privilegium diſpenſationis concedens. Ita expreſſe habetur in præcitatis conſtitutionibus. Debent etiam Medici ſub gravi licentiam concedere ſolum ad carnes ſalubres juxta dicta *n.* 75. Ceterum ova, & lacticinia licite poſſunt diſpenſati ſumere cum carnibus: quia eorum ſimultanea permixtio non prohibetur, cum ſint aliquid carnis.

84. Inq.

84. Inq. 7. An Milites poſſint veſci carnibus ſimul cum piſcibus in diebus, eſurialibus? R. Neg. Quia lex prohibens eſt univerſalis, omneſque comprehendit: erg. etiam Milites ad eam tenentur; niſi aliunde excuſentur, vel nova declaratione, vel ratione Belli actualis, in quo vix moraliter poſſunt obſervari hujuſmodi præcepta. Intelligitur ergo reſolutio abſolute loquendo, & de militibus, qui unicum ſufficiens prandium de carnibus poſſunt habere in diebus, quibus eis veſcuntur ex indulto Clem. XII. de quo infra fuſius redibit ſermo.

85. Inq. 8. An detur parvitas materiæ in permixtione piſcium cum carnibus? R. Affirm. Nam præcepta humana regulariter admittunt parvitatem materiæ: niſi in jejunio naturali pro Euchariſtiæ ſumptione, in ætate ad ordines, & profeſſionem, & aliis perpaucis. Unde dimidiam unciam piſcis ſumere ſimul cum carnibus etiam abſque cauſa non videtur excedere culpam venialem; Si autem aliqua adeſſet cauſa, vacaret ab omni culpa.

86. Inq. 9. An aliquando liceat permixtio carnium cum piſcibus in eodem prandio? R: Affirm. Quando ex conſilio Medici propter inappetentiam, vel propter nimiam debilitatem id neceſſitas poſtulaverit, ut conſtat ex eodem reſcripto dicente: *Niſi forte valetudinis cauſa hoc ipſis a Medico conceſſum fuerit*. Nec actualiter infirmi comprehenduntur in prohibitione permixtionis, nec unicæ comeſtionis: iſti enim non ex indulto, aut diſpenſatione veſcuntur carnibus, ſed ex ægritudine actuali excuſantur a legibus Eccleſiæ; eſto teneantur ſervare præcepta virtutis temperantiæ.

87. Inq. 10. An toties graviter peccet quis, quoties in die jejunii edit carnes, aut alios cibos vetitos? R. Affirm. Quia præceptum abſtinendi a cibis vetitis eſt negativum obligans ſemper, & pro ſemper: ergo. Idem dicendum de miſcentibus carnes cum piſcibus, quando diſpenſantur ad carnes propter eandem rationem: in qualibet igitur permixtione grave peccatum committitur.

88. Inq. 11. An qui votum emiſit non comedendi tali die carnes, aut ova, toties peccet, quoties illa edit? R. Affirm. Quia tale votum eſt admodum præcepti negativi; ſed præceptum negativum obligat toto tempore, pro quo imponitur: ergo cum pro toto die emittatur votum non comedendi carnes, aut ova, toto die procul dubio obligat. Idem eſt dicendum de eo, qui vovit jejunium tali die: quia directe vult id, quod eſſentiale eſt jejunio, nempe abſtinentiam a carnibus, & unicam comeſtionem: ergo quoties violatur jejunium per carnium comeſtionem, toties multiplicat peccata. Non tamen obſtrictus eſt ad jejunandum alio die: quia votum non de jejunio ut ſic, ſed pro tali die, fuit elicitum: unde ſicut, qui frangit jejunium Eccleſiaſticum, non tenetur alio die jejunare: quia pro determinato die lata eſt lex, ſic in præſenti caſu, utrobique enim ipſiſſima eſt ratio. Oppoſitum docet P. Concina, ſibi aperte contrarius; aſtruit enim quod vovens jejunare tali die, & frangens illud ſecunda comeſtione, non peccat in reliquis; ſed debet alio die jejunare. *Tom. V. lib. 2. diſſ. 2. c. 4. n. 33.*

89. Inq. 12. An in regnis, in quibus non eſt oleum, liceat uti ſagimine in diebus, in quibus uſus carnium eſt prohibitus? R. Affirm. maxime ſi alii cibi præter legumina, & olera non ſuppetant: quia neceſſitas olei uſum ſaginiinis licitum facit, alias valde difficile neceſſarius cibus poſſet præparari. Sed in hoc caſu conſultius foret, adire ſuperiorem, ut diſpenſet. Non enim eſt cujuſque decernere quando nec ne talis urgeat olei penuria, quæ ſufficiat pro uſu licito ſagiminis, ſeu lardi.

PUNCTUM IV.

De abſtinentia a Lacticiniis.

90. Inq. 1. An abſtinentia a Lacticiniis, & Ovis obliget in Quadrageſima? R. Affirm. conſtat ex Tertulliano, & aliis Patribus, qui aſſerunt primos Chriſtianos in Quadrageſimali jejunio ſolis gerophagiis uſos fuiſſe, ideſt cibis aridis, & exſiccatis. Confirm. *ex cap. Denique* diſt. 4. ubi D. Gregor. M. ait: *Par autem eſt, ut quibus diebus a carne animalium abſtinemus, ab omnibus, quoque quæ ſementinam carnis trahunt originem, jejunemus, a lacte, videlicet, caſeo, & ovis. Ceterum piſcium eſus ita Chriſtiano relinquitur, ut hoc et infirmitatis ſolatium, non luxuriæ pariat incendium*. Ex quibus conſtat dari in Eccleſia præceptum abſtinendi in Quadrageſima ab ovis, & lacticiniis, non vero in aliis jejuniis. Obſervanda tamen eſt conſuetudo vere laudabilis, quæ circa hoc in diverſis Provinciis viget, ut in hac alma Urbe Romana, ubi in omnibus jejuniis Eccleſiaſticis ſervatur abſtinentia ab ovis, & lacticiniis.

91. Inq. 2. Utrum præfata abſtinentia obliget ſub mortali? R. affirm. Et ratio eſt, quia dicto *cap. Denique*, eodem verborum tenore prohibetur in Quadrageſima eſus carnium, & lacticiniorum; ſed carnium eſus prohibetur ſub mortali: ergo & eſus lacticiniorum. Conſtat etiam ex propoſitione 32. ab Alexand. proſcripta. *Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget*. Confirm. etiam tum ex communi omnium Catholicorum conſenſu. Tum ex conditione materiæ, quæ gravis eſt.

92. Inq.

92. Inq. 3. An in Dominicis Quadrageſimæ ejuſmodi abſtinentia a lacticiniis obliget? Reſp. affirm. Tum quia in laudato *cap. Denique* præcipitur, ut diebus Quadrageſimæ ab ovis, & lacticiniis abſtineamus; ſed dies Dominici ſunt vere dies Quadrageſimæ: ergo ſi tum carnes, tum lacticinia in Quadrageſima prohibentur, ſicut ab illis, ita ab iſtis abſtinendum eſt diebus Dominicis. Tum ex can. 56. Concilii Trullani, quod *Quinſextum* nuncupatur, ubi expreſſe ſub depoſitionis pœna clericis, laicis vero ſub excommunicationis præcipitur abſtinere diebus Dominicis Sanctæ Quadrageſimæ ab ovis, & caſeo. In quo etiam innuitur, adeſſe in univerſali Eccleſia conſuetudinem abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in quadrageſimali jejunio: ergo ſub mortali obligat, cum ſit de re gravi, & legitime introducta. Et licet Concilium hoc Eccleſiaſticam non habeat authoritatem, ut inquit Cano, nihilominus deſervit ad manifeſtandam conſuetudinem, quæ ſexto labente ſeculo in Eccleſia circa lacticinia vigebat.

93. Inq. 4. An Regulares, & Præsbyteri ſeculares poſſint ex vi Bullæ Cruciatæ Dominicis Quadrageſimæ veſci ovis, & lacticiniis? R. neg. Et ratio eſt; quia re bene inſpecta id prohibetur in præfata Bulla Regularibus, & Presbyteris, quod conceditur ſecularibus, ut conſtat ex illis verbis: *Patriarchis vero, Archiepiſcopis, nec non aliis perſonis regularibus, & qui in ordine Præſbyteratus fuerint, ſecularibus id minime conceditur, niſi ſexagenarii fuerint*; Sed id quod conceditur ſæcularibus eſt, quod poſſint *temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadrageſimalibus veſci pro libitu ovis, & lacticiniis*, in qua conceſſione potiori titulo dies Dominici quadrageſimales includuntur, alias ſeculares non poſſent illis diebus, ratione hujus Bullæ ovis, & lacticiniis veſci: ergo ex vi Bullæ Cruciatæ minime poſſunt regulares, nec Præsbyteri ſæculares uti ovis, & lacticiniis in Dominicis quadrageſimalibus. Poterunt vero Regulares ordinis Militaris, & omnes ſi ſexagenarii ſint: ut conſtat ex dicta Bulla. Ubi autem adſit oppoſita conſuetudo pro ceteris Regularibus, poterunt etiam ipſi illius privilegio gaudere ex vi conſuetudinis.

94. Inq. 5. An Agricolæ, officiales pauperes, & iter agentes, dum ad manum non habent piſces, poſſint veſci ovis, & lacticiniis? R. 1. Quod pauperes oſtiatim mendicantes, cum aliunde non habeant unde ſuſtententur, licite poſſunt comedere fruſta ovorum eis donata ratione neceſſitatis. R. 2. Quod alii pauperes, qui labore quotidiano victum ſibi, & filiis comparant, licet debeant pro uno, vel altero die a lacticiniis abſtinere: at pro tota quadrageſima non tenentur; quia hoc valde oneroſum eſſet. Idem proportionabiliter iter agentibus applicandum eſt. De his omnibus tamen Epiſcopi, vel Parochi conſulendi ſunt, ut perſpecta neceſſitate, quæ utiliora ſunt, provideant.

95. Inq. 6. An in jejuniis quadrageſimæ liceat comedere in quacumque quantitate panem biſcoctum, vulgo *Viſcochos*? R. neg. Quia ſubſtantia ovorum non deperditur ex quo miſceatur farinæ; ſed ova abſolute prohibentur: ergo prohibiti manent, & ſi aliæ ſubſtantiæ miſceantur. Unde communiter Doctores ſolum admittunt, poſſe ſine jejunii fractione comedi aliquid parum hujuſmodi panis ob parvitatem materiæ: quod non intelligas in collatione, vel tanquam additamentum in ea permiſſum, ut aliqui ſine fundamento aſſeruere.

PUNCTUM V.

De unica Refectione.

96. Inq. 1. An unica refectio requiratur, ut quid eſſentiale ad jejunium Eccleſiaſticum? R. affirm. Patet ex ejus definitione. Quo vero jure id præcipiatur docet D. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 6. *in argum. ſed contra*, nimirum ex communi conſuetudine populi Chriſtiani, quæ vim legis habet, id introductum eſſe; ſumpto origine a Judæorum, (imo, & Gentilium) jejunio, quod unica refectione conſtabat, ut clare ex Sacris litteris patet. Plura autem ſunt, quæ iſtius unicæ commeſtionis integritati repugnant, de quibus ſingillatim in hoc punct. tractabimus.

97. Inq. 2. An qui in die jejunii ſemel comedit, ſed tot cibariis, & ſelectis epulis, ut ſe ingurgitet, nullamque carnis afflictionem ſentiat, ſatisfaciat præcepto Eccleſiaſtico de jejunio? R. affirm. Licet peccet contra virtutem temperantiæ: Nam Eccleſia licet præcipiat unicam refectionem, & ciborum qualitatem, non eam poteſt taxare propter diverſas corporum complexiones, ut inquit D. Thom. *ibi. art.* 6. *ad* 1. ergo qui ſemel comedit, jejunio ſatisfacit, licet regulas temperantiæ tranſgrediatur in unica commeſtione; niſi hæc in fraudem jejunii adeo protraheretur, ut plus illuſio jejunii, quam ſatisfactio præcepti videretur.

98. Obiic. 1. Qui ventrem immoderate epulis replent, intentioni Eccleſiæ adverſantur, quæ eſt corporis mortificatio, & concupiſcentiæ motuum repreſſio: ergo. 2. Jejunium eſt actus virtutis abſtinentiæ, & imperatus a temperantia: virtutis autem præceptum, per vitium oppoſitum, nempe gulam, impleri nequit: ergo. R. ad 1. Quod per immoderatam commeſtionem non impeditur finis intrinſecus præcepti, ſcilicet unica commeſtio, & abſtinentia a certis cibis: ſed ſolum finis extrinſecus, qui non requiritur ad

adimpletionem præcepti. Ad 2. R. quod abſtinentia, quæ in jejunio præcipitur non eſt abſoluta, & ab omni cibo, ſed tantum a carnibus, & pluribus comeſtionibus: his autem non contrariatur gula in cibis quadrageſimalibus, cum ea poſita, adhuc abſtinentia dicta ſalvetur.

99. Inq. 3. An qui pluries in die jejunii comedit de cibis quadrageſimalibus pluries peccet? R. In hac antiqua controverſia duplex adeſt ſententia: probabilis eſt negativa, & defenditur a Theologis claſſicis, ſed affirmativa eſt probabilior, quia validiori nititur rationi. Nam Eccleſia in die jejunii prohibet plures commeſtiones: ergo per quamcumque comeſtionem ultra unicam permiſſam agitur contra præceptum. Sicut quia prohibet in eodem die celebrare plures Miſſas, per quamlibet ultra permiſſam violatur præceptum.

100. Conf. 1. Qui non poteſt ſervare totam legem, tenetur ad partem: ergo licet ſuppoſita ſecunda comeſtione nequeas perfecte jejunare, debes quoad partem poſſibilem, vel eo modo, quo poſſis. Sicut qui frangit ſemel, aut iterum præceptum unicam tantum Miſſam in die celebrandi, jam nequit perfecte illud ſervare; non tamen propterea valet alias celebrare. Idem eſt de diſpenſato ad carnem in die jejunii; toties enim, peccat, quoties præter comeſtionem permiſſam, ſeu diſpenſatam carnibus veſcitur. Conf. 2. Quia præceptum jejunii eſt negativum: ergo obligat, ſicut præceptum abſtinendi a carnibus, quod in omnium ſententia obligat ſemper, & pro ſemper toto die, & patet indiſpenſato ratione valetudinis ad carnes, diſpenſatur enim pro unica tantum comeſtione. Unde ſi pluries carnes comedat, duplex violat præceptum nempe jejunii, & abſtinentiæ.

101. Obiic. 1. Præceptum jejunandi eſt affirmativum: ergo non obligat pro ſemper toto die. 2. Jejunium in ſecunda comeſtione fuit fractum; ergo nequit frangi in tertia, & ceteris: ut patet in vaſe quo ſemel fracto de materiali eſt, quod frangatur in paucas, vel plures partes. 3. Forma jejunii conſiſtit in unica comeſtione: ergo ea ſublata, jam nequit conſiſtere. Reſp. ad 1. Neg. anteced. Præceptum enim jejunii negativum potius eſt, quam affirmativum. Ad 2. Neg. conſeq. Nam ſi vas fractum aduc valeat ſervire, nequit licite amplius frangi contra voluntatem Domini. Ad 3. neg. ant. quia etiam ſine ulla comeſtione ſtare poteſt perfectum jejunium; unde non præcipitur, ſed pemittitur unica comeſtio, quæ proinde non eſt forma jejunii, cum hoc abſque illa conſiſtere poſſit. Forma igitur jejunii eſt voluntaria abſtinentia a cibis vetitis. Eſto enim in ejus diſinitione ponatur unica comeſtio; hæc non eſt præcepta, ſed permiſſa negando pluralitatem.

102. Inq. 4. An qui e menſa ſurgit animo ſtatim revertendi, & refectionem continuandi frangat jejunium, ſi iterum comedat? R. neg. Quia moraliter eſt unica refectio cum prima continuata. Quodnam vero ſpatium interfluere debeat inter has duas comeſtionis partes, non una eſt ſententia. Sed congruentius, & communius dimidiæ horæ intervallum aſſignatur, quamvis id melius arbitrio prudentiæ relinquendum eſt. At ſi e menſa quis ſurgit animo amplius non comedendi, ſi iterum comedat, frangit jejunium; quia eſt diverſa comeſtio cum prima non continuata moraliter. Qui vero credit prandium finitum, involuitque mappulam, & alio novo ferculo producto, comedit, non frangit jejunium; quia unicum prandium eſt.

103. Inq. 5. An qui lectioni, & menſis inſerviunt, ſive ſint religioſi, ſive famuli ratione iſtius ſervitutis poſſint quidquam cibi ante prandium ſumere? R. neg. Quia ejuſmodi officium non eſt ita oneroſum, ut tale privilegium exigat, niſi ſpecialis circumſtantia debilitatis alias excuſet. Qui in die jejunii inculpabiliter, vel profectionis cauſa, vel ratione ignorantiæ lentaculum ſumpſit, ſi contingat non proficiſci, vel adſit ſcientia, tenetur legi jejunii eo modo quo poſſit: quia is, qui omnia ſervare nequit, ſervare debet ea pauca, quæ poteſt. Qui rogatus ab amico aliquid ſumit, ne inurbanus videatur, peccat contra jejunii legem: quia petitio illa iniqua eſt, cum vera urbanitas contraria nequeat eſſe Eccleſiaſticis præceptis, & potius parendum eſt Deo, quam amico. Si invitatus ſumat extra prandium notabilem quantitatem, peccat mortaliter; ſi modicam, venialiter. Idem eſt de eo, qui ſæpe in die parum cibi ſumit, ne potus noceat, aut ex alia cauſa. Conſt. ex prop. 29. ab Alex. VII. proſcripta: *In die jejunii, qui ſæpius modicum, quid comedit, & ſi notabilem quantitatem in ſine comederit, non frangit jejunium.*

104. Qui poma, pira, uvas, ſimileſque fructus etiam ad extinguendam ſitim in magna quantitate ſumunt, jejunium frangunt: quia hæc omnia per ſe, & ratione ſui ſunt cibus, & ex ſe ad nutriendum ſunt ordinata: ergo & ſi aſſumente ordinentur ad ſitim extinguendam, ſemper erunt vere cibus. Sola materiæ parvitas excuſare poſſet, vel manifeſta neceſſitas, quæ legem non habet. Coquus tamen prægustare licite valet cibos, dummodo id non fiat in fraudem jejunii.

105. Inq. 6. An potus vini ſi ſumatur extra refectionem ad ſedandam famem, jejunii præceptum frangat? R. 1. Si vinum ad ſedandam ſitim, & ſi pluries extra refectionem bibatur, non frangit jejunium: quia Eccleſia ſolum prohibet, quod ex ſua inſtitutione eſt cibus, ſeu alimentum: vinum autem ex natura ſua potus eſt,

eſt, non cibus. R. 2. Et ſi vinum pluries ſumatur extra refectionem ad ſedandam famem, adhuc non frangere jejunium, ajunt non pauci: *quia ſtatutum poſitivæ legis non attendit intentionem obſervantis, ſed ipſum actum, eo quod modus virtutis non cadit in præcepto, ſed eſt finis præcepti, inquit D. Thom. in 4. diſt. 5. q. 3. ar. 4. q. 1. ad 3.* Sed actus bibendi vinum cum vere ſit potus, jejunium ex ſe non frangit: ergo nec frangere dicendum eſt, & ſi ad nutritionem in fraudem jejunii ſumatur. Quamvis hæc ſententia ſit valde communis oppoſitum videtur affirmare D. Tho. loco citato *ad* 1. his verbis. *Et ideo ille, qui potat extra horam unicæ comeſtionis non dicitur bis manducare; & propter hoc nec ſtatutum Eccleſiæ frangit, niſi fraudem faciat: quia legem violat, qui in fraudem legis aliquid facit*: his ultimis verbis aperte docet S. Doctor, eum violare jejunii legem, qui potum ſumit ad famem propulſandam. Vide Lambertinum inſtitut. 15. n. 10 & 11.

106. Inq. 7. An electuaria, vulgo *conſervas* extra refectionem ſumpta, jejunium frangant? R. Quod ſi electuaria ſumantur per modum medicinæ jejunium non violant; ſecus vero ſi ad extinguendam famem, ſive ob ſolam delectationem, in notabili quantitate ſumantur. Prima pars aperte conſtat ex D. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 6. *ad* 3. Et non obſcure ſecunda his verbis: *Dicendum, quod electuaria etiam ſi aliquo modo nutriant, non tamen principaliter aſſumuntur ad nutrimentum, ſed ad digeſtionem ciborum, unde non ſolvunt jejunium ſicut nec aliarum medicinarum aſſumptio, niſi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate aſſumat per modum cibi*. Probatur quoad ſecundam partem: quia electuaria, de quibus in preſenti ſermo eſt, ſunt de genere ciborum, & ſuapte natura nutriunt corpus; ergo ſi in magna quantitate ſumantur abſque neceſſitate jejunium frangunt.

107. Ex quo infertur, quod jejunium minime ſolvit potus cerviſiæ, aloxiæ, limonatæ, atque ſacharo mixtæ, & ſimilium, quia licet res, quæ aquis miſcentur, habeant rationem cibi, infunduntur tamen in tam parva quantitate, & adeo liquantur, ut propriam naturam amittant. Ceterum ſi parum aquæ cum magna harum rerum copia miſceretur; ſine dubio jejunium frangeret, quia jam eſſet cibus, & alimentum, minime potus. Lac, jus, & ſimilia jejunium ſolvunt: quia ordinantur ex ſe ad nutriendum.

108. Inq. 8. An potio chocolatica ſolvat jejunium, ita ut illicitum ſit, toties quoties in jejunii diebus eam ſumere? R. affirm. Quia chocolata modo, quo communiter ſumitur, non ordinatur nec ex ſe, nec ex ſumentium intentione ad ſedandam ſitim, ſed famem pellendam, ut omnibus conſtat: ergo non ſolum eſt potus, ſed etiam cibus, & conſequenter pluries acceptus jejunium ſolvit. Hæc ratio adeo valida eſt, ac omnium experientia roborata, ut oppoſitæ opinioni nullam probabilitatem relinquat.

109. Sed difficultas non levis eſt, quæ chocolatæ quantitas ſit materia parva, quam juſta exiſtente cauſa, liceat abſque peccato in die jejunii ſumere? Theologorum nemo unus negat dari parvitatem materiæ in potu chocolatæ ſicut in aliis cibis. Paſqualigus docet, habendam eſſe pro parva materia octavam unciæ partem chocolatæ, aut ad ſummum ſextam partem. Antonius de Leon deſignat dimidiam unciæ chocolatæ cum ſacharo ſufficienti. Card. Brancatius unius unciæ chocolatæ quantitatem pro materiæ parvitate approbat. Idem permittunt jejunanti N. Salm. Morales ex rationabili cauſa. Unde una uncia chocolatæ diſſolutæ in aqua ſine pane, nec alio cibo poſſe ſumi pro materiæ parvitate arbitramur. Si prædicta uncia ſumatur diviſa, mane, & veſpere ex rationabili cauſa, permitti valet, præſertim feminis ob earum debilitatem: dummodo bipartita ſumptio prædictam unciam non excedat.

Punctum VI.

De Collatione Serotina.

110. Inq. 1. Quæ quantitas in collatione ſerotina licite abſque jejunii fractione ſumi poſſit? Reſp. Quod ſicut ipſa collatio communi fidelium conſuetudine introducta eſt a fine ſæculi decimiquinti: ita ejus quantitas timoratorum conſuetudine metienda eſt. Alii ſtrictius, alii benignius circa illam decidunt; tamen pertingere ad quinque, aut ſex uncias cibi non eſſe contra legem jejunii cenſemus. Inſpecta enim conſuetudine communi dictam quantitatem pro collatione ſumere tum ad ſomnum capiendum, tum ad vires aliquantulum reficiendas neceſſarium videtur. Neque hæc materia adeo ſtricte excipienda eſt, ut exceſſus unius, aut alterius bucellæ fractio gravis jejunii dicenda ſit, cum non mathematice, ſed prudentialiter juxta conſuetudinem, non quidem laxorum, ſed piorum hominum librari valeat, ac debeat. Igitur conſuetudini, & uſui communi piorum licite quiſque ſtare valet. Quidquid in oppoſitum, quin probet, dicat Concina; ſi enim conſuetudo poteſt tollere legem; poteſt facilius eam moderari, quoad aliquam partem: ut patet in ipſa collatione, quæ olim prorſus illicita erat; nunc vero ex communi conſuetudine licita eſt. Igitur ubi adeſt conſuetudo ſumendi duas, aut tres tantum uncias, ut vult Concina, ſervari debet; ubi autem fuerit conſuetudo ſumendi quinque, aut ſex plus minuſve, permitti poteſt.

Digitized by Google

111. Inq. 2. An in pervigilio Nativitatis liceat ſumere majorem collationem, quam in aliis diebus? Reſp. Poſſe ſumi duplo, aut triplo quantitatem majorem de fructibus, non vero de pane, quam in aliis collationibus: quia ſic obtinuit conſuetudo ab omnibus recepta ſaltem in Hiſpania, conſentientibus Prælatis Eccleſiæ. Idem dicunt aliqui dum per vigilium Nativitatis incidit in Sabbatum, & Nativitas Chriſti Domini in feria 2. quia eſt verum pervigilium Nativitatis; qua die adeſt introducta conſuetudo ſumendi collationem ex fructibus, & aliis rebus ex ſacharo confectis multo majorem, quam in aliis Eccleſiæ jejuniis; ſicque fuiſſe reſponſum a Theologis utriuſque univerſitatis Salmanticæ, & Complutenſis. Quod verum putamus, ubi vere adſit talis conſuetudo; ratio enim id non convincit, quia tunc licet Sabbatum ſit verum pervigilium Nativitatis, quoad jejunium; non vero quoad officium, & ſolemnitatem, & lætitiam, ob quæ præfata conſuetudo rationabilior exiſtit in ipſa nocte Nativitatis, quam in Sabbato præcedenti. Igitur non tam ex ratione, quam ex conſuetudine pendet reſolutio hujus dubii. Apud nos quandoque unum, quandoque aliud fieri vidi juxta diverſitatem Prælatorum, ac eorum ſententiam; mea autem eſt non debere fieri, quia nec ratio, nec conſtans ad id adeſt conſuetudo.

112. Inq 3. Qui cibi poſsunt in collatione ſumi? R. Sumi poſse panem, poma, arborum fructus, amigdalas, uvas, oleas, nuces, herbas, crudas, vel coctas, inſalata, dulciaria, & his ſimilia. Sic obtinuit communis conſuetudo. Sed non poſsunt pro collatione ſumi legumina cocta, vulgo *potage*: nec oriza, quia conſuetudo eſt in contrarium. Nec ſimiliter piſciculi parvi, oſtræ, camarones, halecia, & multo minus ova, & lacticinia. Conſuetudo a quibuſdam prætenſa ſumendi de piſcibus parvis, aut magnis, tamquam corruptela debet eliminari. Doctiſſimus, ac V. Palafox de facientibus collationem ultra menſuram, aut normam timoratorum dicebat: *Væ vobis miſeris! qui nec cœnatis, nec jejunatis.*

113. Inq. 4. An licitum ſit primo mane, vel meridie ſumere collationem, prandio dilato in noctem? Reſp. Illicitum eſse abſque juſta cauſa id efficere: quia non licet ordinem ab Eccleſia, ſive lege, ſive conſuetudine ſtatutum, & firmatum pervertere. Interveniente vero juſta cauſa, verb. gr. negotii urgentis, ſtudii, concionis, itineris, aut debilitatis licitum erit: quia ſi juſta cauſa a jejunii obſervantia excuſare valet, multo magis ab illius circumſtantia, qualis eſt hora determinata veſcendi. Qui ſine ulla cauſa, ſive mane, ſive meridie ſumeret collationem, ut ſero cœnaret, venialiter tantum peccaret: quia contra circumſtantiam conſuetudine invectam, non contra ſubſtantiam, vel finem jejunii Eccleſiaſtici ageret; qui jejunare nequit, niſi mane collationem ſumendo, debet hoc modo jejunare: quia moralia præcepta morali modo ſunt interpretanda, & modo congruentiori exequenda. In vigilia Nativitatis ſi collatio facienda eſt mane, vel meridie, ea quantitas ſumenda eſt, quæ in aliis diebus jejunii: quia conſuetudo plus ſumendi ſolum eſt pro nocte vigiliæ Nativitatis. Ex quo roboratur, quod quando ad ſabbatum præcedens anticipatur dicta collatio non adeſt ratio, cur major quantitas ſumi valeat. Si enim anticipata ad meridiem in ipſo pervigilio nequit augeri ejus quantitas, etiam juxta patronos alterius ſententiæ; non apparet ratio, cur augeri poſſit quando anticipatur ad ſabbatum præcedens.

PUNCUTM VII.

De Hora Refectionis in die Jejunii deſtinata.

114. Inq. 1. An circa horam ſolvendi jejunii obſervari debeat tempus determinatum? R. affirm. Hoc enim tempus antiquitus erat ad Solis occaſum, poſtea hora nona, hoc eſt, hora tertia poſt meridiem: ut colligitur *ex c. Solent plures de Conſ. d. 1.* At nunc ex communi Eccleſiæ conſuetudine, ob hominum imbecillitatem, in meridie, aut circa meridiem, etiam in Quadrageſima jejunium ſolvitur, cui conſuetudini ſtandum eſt. Hæc autem hora *non ſecundum ſubtilem examinationem*, (inquit D. Thom.) *ſed ſecundum groſſam æſtimationem computanda eſt*. Unde qui prope meridiem prandit, non violat jejunium, ſuppoſito quod notabiliter, ut pluſquam per unam horam non antevertat prandium ſine cauſa.

115. Inq. 2. An anticipare ſine cauſa notabiliter, ut per duas horas, aut amplius ante meridiem prandium in die jejunii ſit grave peccatum? R. affirm. Ita D. Thomas *in 4. diſt. 15. q. 3. ar. 4. q. 3.* dicens: *Cum Eccleſia inſtituerit certum tempus comedendi jejunantibus, qui nimis notabiliter anticipat jejunium ſolvit.*

116. Obiic. Tempore D. Thom. hora prandii erat, quid pertinens ad ſubſtantiam jejunii; nunc vero eſt, quid accidentale, cum ex conſuetudine Eccleſiæ variata ſit hora comedendi: ergo illius tranſgreſſio non eſt gravis. R. Quod licet hora prandii ſit diverſa nunc, ac antea, hoc ſolum probat, poſse fieri nunc in meridie, quod tunc fiebat in veſpere. Igitur ſi tunc anticipatio notabilis erat tranſgreſſio gravis, non

adeſt

adeſt ratio ſolida cur nunc non ſit ſimiliter gravis Variatio enim ſolum ſtat in eo, quod olim in jejuniis comeſtio permittebatur in veſpere, nunc autem in meridie; unde etiam diſpenſatis ad carnes præſcribitur ſervanda prandii hora a Benedict. XIV. ut ex ſupradictis patet. Ex cauſa autem gravis incommodi vitandi licere dictam anticipationem omnes concedunt.

PUNCTUM VIII.

De diebus Jejunii, & abſtinentiæ a Carnibus.

117. Inq. 1. Quibus diebus obligat præceptum jejunii Eccleſiaſtici? Reſp. in primis tenentur fideles jejunare tota integra Quadrageſima, quæ incipit feria 4. Cinerum, & deſinit nunc Sabato Sancto *ex cap Quadrageſima de Conſecrat.* diſtinction. 1 ubi dicitur: *Per triginta, & ſex dies affligimur, quaſi anni decimas Deo damus. Sed quatuor dies prioris hebdomadæ tolluntur . . . ut ſacer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Salvator noſter ſuo ſacro jejunio conſecravit*. Mediolani incipit jejunium poſt primam Dominicam Quadrageſimæ, exceptis Regularibus, qui a die Cinerum incipiunt jejunare.

118 Item in omnibus Vigiliis Apoſtolorum jejunandum eſt, exceptis vigiliis SS. Philippi, & Jacobi, ac Joannis Evangeliſtæ. Si aliquod Apoſtolorum feſtum feria 2. celebrari contingat, Sabbato præcedenti jejunandum eſt. Conſtat ex Innocent. III. *Cap. Conſilium*. Vigilia Sancti Matthiæ, & ſi venerit in feria 3. carnis privis jejunandum eſt, nec poteſt tale jejunium anticipari ex Decreto S. Congregat. die 23. Januarii 1694. vidimus tamen Ordinarios non ſemel illud anticipaſſe ad vitandum fractionis periculum. Tertio loco præcipitur jejunium in Vigiliis Nativitatis Chriſti D. & Aſſumptionis B. Virginis Mariæ ex cap. *Ex parte*. Nullaque alia Vigilia Beatæ Virginis Mariæ ad jejunium obſtringit, ſecluſo voto, aut peculiari ſtatuto.

119. Quarto præcipitur obſervari jejunium quatuor temporum: nempe feria 4. feria 6. & Sabbato poſt feſtum Sanctæ Crucis Septembris, poſt feſtum Sactæ Luciæ, poſt diem Cinerum, & poſt Feſtum Pentecoſtes. Conſtat *ex cap. Jejunium diſtinctio. 76. & cap. Statuimus eadem diſt.* Quæ utique jejuniorum tempora, & dies, ne memoria exciderint comprehendit Urbanus II. his verſibus.

Vult Crux, & Lucia, Cinis, & Chariſmata dia,
Ut jejunetur quarta ſequens feria.

120. Quinto loco adeſt jejunium in Vigilia Pentecoſtes non vi Juris Canonici, ſed vi receptæ, & univerſalis conſuetudinis, quæ graviter obligat. Tandem ſub mortali jejunandum eſt in vigiliis S. Joann. Baptiſtæ, S. Laurentii, & feſtivitatis omnium Sanctorum pariter ex univerſali fidelium conſuetudine. Obſervandum tamen eſt, quod ſi vigilia S. Joann. Baptiſtæ incidat in feſtum Corporis Chriſti, tunc feria 4. anticipandum eſt jejunium. Ex Bulla Urb. VIII. quæ incipit: *Cum evenire*. Data 13. Octob. 1638. Hæc ſunt jejunia ab univerſa Eccleſia ſub mortali obſervanda. Si quæ alia olim in uſu erant, in deſuetudinem abierunt, & minime totam Eccleſiam obligant.

121. Inq. 2. Quando ex præcepto Eccleſiæ, aut conſuetudine ſola abſtinentia a carnibus obligat? R. 1. In triduo Rogationum ante Domini Aſcentionem ſervandam tantum eſſe abſtinentiam a carnibus. Conſtat *in cap. Rogationes de Conſecrat. diſt. 3. ubi hæc* babentur: *Quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis utantur*. Et licet in præfato capite videatur ſub præcepto indici jejunium; tamen ut ibi obſervat Gloſſa, *non præcipitur, ſed ſuadetur*. Nihilominus conſuetudo Provinciæ ſequenda eſt, quæ pro diverſitate Provinciarum variatur. In aliquibus his tribus diebus jejunatur, in aliis ſolum a carnibus abſtinetur, in aliis ſolum feria 2. & 4. eſt abſtinentia; in aliis his diebus carnibus veſcitur. Quare quiſque ſuæ Patriæ morem obſervare debet.

122. R. 2. diebus Sabbati, & Veneris obligat abſtinentia. De Sabbato tamen varia eſt conſuetudo, cui ſtandum eſt. In noſtra Hiſpania extremitatibus animalium, & inteſtinis in Regnis Caſtellæ, Legionis, & Novæ Hiſpaniæ Sabbatis licebat veſci; verum hodie ex conceſſione Benedict. XIV. *die* 20. *Januar.* 1745. prædictis Regnis veſci licet diebus Sabbati ex toto animalium corpore, excepta Corona Aragoniæ, Catalaonia, Valentia, Mayorica, & inſuper Navarræ Regno, ubi obligat antiqua, & pia conſuetudo abſtinendi a carnibus diebus Sabbati. Omnibus feriis ſextis a carnibus abſtinendum eſt, ex univerſali Eccleſiæ conſuetudine, quæ jejunium antiquitus obſervatum in abſtinentiam reduxit. Niſi Natalis Domini incidat in feria 6. vel in Sabbato, quia tunc licite poteſt veſci carnibus, exceptis, qui ex voto, aut Regulari obſervantia ad abſtinentiam tenentur. Conſtat expreſſe *in Cap. explicari de obſerv. jejunior.*

123. Inq. 3. Qua hora incipiat, & finiatur obligatio jejunii, & abſtinentiæ? R. Obligationem jejunii Eccleſiaſtici, & abſtinentiæ a puncto mediæ noctis incipere, & finiri eodem puncto mediæ noctis ſequentis: & ratio eſt: quia jejunium Eccleſiaſticum, ſicut & abſtinentia a carnibus obſervari præcipitur pro integro die; ſed dies incipit ab una media nocte, & ter-

terminatur ad alteram mediam noctem ſequentem: ergo. Punctum ſive inceptionis, ſive terminationis mediæ noctis, ubi horologium non eſt, nequit computari mathematice, ſed moraliter juxta communem incolarum exiſtimationem. Ceterum ubi eſt horologium, illius indicationi mathematice ſtandum eſt; niſi clare per diem innotuerit a ſolis curſu diſcordare.

124. Inq. 4. An dubitans num duodecima hora noctis audita ſit, vel ſit media nox, poſſit comedere, aut cenare? R. ſive hodie ſit præceptum jejunandi, ſive craſtina die, ſi dubitas de adventu mediæ noctis, in utroque caſu propoſito, abſtinere debes a cœna, donec dubitatio deponatur: quia te exponis periculo proximo frangendi jejunium: & in dubiis tutior para eſt eligenda. Idem dicimus de abſtinentia a carnibus, quando die jovis, aut ſabbati dubitatur, num ſit media nox? debes enim abſtinere propter eamdem rationem.

125. Inq 5. An ſi quis dum cœnat, audiat pulſum horologii deſignantis mediam noctem, teneatur deſiſtere a cœna, ſi die ſequenti jejunare teneatur? R. affirm. quia, ut diximus a puncto mediæ noctis incipit obligatio jejunii: ergo etiam incipit prohibitio edendi bis in dicto die: ergo qui jejunare vult a cœna debet deſiſtere. Certum enim eſt, quod primus pulſus ille eſt, qui ſignificat mediam noctem, & indicat horam eſſe jam completam. Nec in tempore abſtinendi a carnibus, aut cœnæ proſequutione dictis in caſibus datur parvitas materiæ, quidquid dicant alii.

PUNCTUM IX.

Qui teneantur ad jejunii præceptum.

126. Inq 1. Qua ætate incipiat obligare fideles jejunium Eccleſiaſticum? R. Omnes utriuſque ſexus fideles expleto vigeſimo primo anno teneri obſervare omnia jejunia Eccleſiaſtica: Sic D. Thomas *art. 4. ad 2.* his verbis: *Et ideo quando ſunt* (pueri) *in ſtatu augmenti, quod eſt* (*ut in pluribus*) *uſque ad finem tertii ſeptennii, non tenentur ad Eccleſiaſtica jejunia obſervanda. Conveniens tamen eſt, ut etiam in hoc tempore ſe ad jejunandum exerceant plus, vel minus, ſecundum modum ſuæ ætatis.* Conſtat etiam ex generali, & ab omnibus Doctoribus recepta Eccleſiæ conſuetudine, quæ ſic tenet. Unde a die, & hora quibus impletus fuit vigeſimus primus annus tenetur quis jejunare: quia ex illo puncto incipit eſſe ſub lege jejunii. Ad abſtinentiam a carnibus, & lacticiniis tenentur pueri ſtatim ac ſunt doli capaces, quod communiter ſeptennio expleto accidit.

127. Sed notandum 1. quod pueri poſſunt, maxime decimo quarto ætatis ſuæ anno, ad jejunium obligari ex voto, pœnitentia, & quando a Prælatis ob maximam neceſſitatem jejunia inducuntur. Quod D. Thomas loco citato his verbis expreſſit: *Quandoque tamen magna tribulatione imminente, in ſignum pænitentiæ arctioris etiam pueris jejunia indicuntur, ſicut etiam de jumentis legitur Jonæ 3.* Nota 2. aliquando etiam de jure naturali teneri homines ad aliquam abſtinentiam, ut ſi per alia media non poſſunt tentationibus reſiſtere. Nota 3. quod adoleſcentes ante vigeſimum primum annum non tenentur ad jejunia votiva Reipublicæ, ſeu Synodi: quia ſi ob defectum ætatis præcepto Eccleſiæ non ligantur, quod eſt majus, & univerſalius; potiori titulo eximendi ſunt a præcepto, ſeu particulari voto. Nota 4. quod Regulares etſi annum vigeſimum primum non expleverint, tenentur ad jejunia ſuæ Religionis ex vi voti, quod emiſerunt conſormandi vitam ſuam ad Regulæ præſcriptum, quam profeſſi ſunt. Unde tenentur ſervare jejunia, quæ Regula præcipit ſub ea culpa, quam regula imponit.

128. Inq. 2. An dubitans num annum vigeſimum primum expleverit, teneatur jejunare? R. affirm. quia tunc valet illud veriſſimum, & univerſale principium: *Quod in dubiis tutior pars eſt eligenda.* Tum quia exponitur periculo violandi jejunii præceptum, ſi tale annum implevit.

129 Inq. 3. An viatores, peregrini, & vagi teneantur obſervare jejunia locorum, in quibus verſantur? R. affirm. Sic D. Ambroſ. in reſponſione ad Aug. *Cum Romam venio jejuno Sabbato. Cum hic ſum, non jejuno: ſic etiam tu, ad quamcumque Eccleſiam veneris ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalo, nec quemquam tibi.* De qua reſponſione inquit D. Auguſt. *Ego vero de hac ſententia etiam atque etiam cogitans, ita ſemper habui, tamquam eam cæleſti oraculo ſuſceperim.* Quæ omnia habentur *in Cap. Quæ contra diſt. 8. & Cap. Illa diſt.* 12. Unde emanavit illud effatum: *Cum fueris Romæ, Romano vivito more: Cum fueris alibi, vivito ſicut ibi.* Idem dicendum de abſtinentia a carnibus, & aliis cibis vetitis.

PUN-

PUNCTUM X.

De iis, qui cooperantur jejunii violationi.

130. Inq. 1. An urgente jejunii præcepto invitans alium ad cænandum paratum frangere jejunium, graviter peccet? R. affirm. & ratio eſt, quoniam invitare ad actum malum peccatum eſt; ſed violare jejunium eſt actus malus: ergo qui ad cenandum invitat in hoc caſu peccat. Ulterius, qui ſic invitat ad cænandum præbet alteri occaſionem tranſgrediendi præceptum, & conſequenter peccandi: ergo manifeſtum eſt hujuſmodi invitantem peccare.

131. Inq. 2. An liceat Tabernariis, & Cauponibus in diebus jejunii ſponte cœnam miniſtrare hoſpitibus? R. Si Caupones certo credant hoſpites jejunii lege teneri, minime poſſunt ſponte cœnam illis miniſtrare, etiamſi ille petant, ratio eſt: quoniam ex lege caritatis tenemur cavere, quantum fieri poteſt, & in nobis, & in aliis tum divinæ majeſtatis offenſam, tum perniciem ſpiritualem proximi, cui obligationi adverſatur hæc ſpontanea miniſtratio Cœnæ, ut ex ſe patet: ergo illicita, & peccaminoſa eſt. Ceterum ſi Caupones credant certo, vel probabiliter hoſpites non teneri lege jejunii, poſſunt cœnam ſponte illis miniſtrare, & maxime ſi petant: quia de proximo, non quod deterius, ſed quod melius eſt, præſumere debemus. Si dubium ſit num hoſpites teneantur, nec ne ad jejunium, debent dubium deponere, vel eos modeſte interrogare. Si autem hoſpites jejunent, nequeunt Caupones exigere expenſas reſpondentes cœnæ, ſed collationi: quia injuſtum eſt exigere ab alio, quod nec accepit, nec petivit, nec conſumpſit.

132. Ex quibus infertur, graviter peccare Caupones, qui diebus prohibitis carnes ſponte hoſpitibus miniſtrant: quia hac via ipſos pertrahunt ad peccandum, niſi adſit neceſſitas, vel privilegium. Similiter peccabunt, ſi his diebus hoſpitibus carnes poſtulantibus miniſtrant, quando certo, vel probabilius putant, tales hoſpites ad abſtinentiam teneri: quia numquam licitum eſt in aliorum peccatum libere conſentire. Si vero neſciant, vel dubitent, præſumendum eſt eos licentiam, vel neceſſitatem ad comedendas carnes habere.

133 An peccent graviter famuli, & famulæ diebus prohibitis carnes ſuis Dominus miniſtrantes, quando certo ſciunt nullam eos neceſſitatem habere, & revera peccare carnes illius comedendo? R. affirm. quia cooperantur ad actum malum. Ceterum famuli præſumere debent, niſi oppoſitum pro certo habeant, Dominos ſuos ob juſtam neceſſitatem carnibus veſci, & hac ratione poſſunt carnes apponere, & menſam inſtruere, illis inſerviendo.

PUNCTUM XI.

De Cauſis excuſantibus a jejunio.

134. Inq. Quot ſint cauſæ excuſantes a jejunio? R. Quatuor, ſcilicet: *Impotentia*, *Labor*, *Pietas*, *& Diſpenſatio*, de quibus agemus ſequentibus §§.

§. I.

De Impotentia.

135. Inq. 1. Quæ impotentia excuſet a jejunio? R. Quod impotentia phyſica, aut moralis, hoc eſt, quando fieri nequit abſque notabili detrimento; quia leges nec impoſsibilia jubent, neque cum notabili detrimento obligant. Unde excuſantur 1. Infirmi, v. g. tertianarii, & qui aliam quamcumque febrem patiuntur, convaleſcentes, valetudinarii, & ſimiles, non ſolum a jejuniis, verum etiam ab abſtinentia carnium, quia utraque abſtinentia petit ſufficientes vires: quibus infirmi carent. Si infirmitas non ita certa, vel gravis ſit, conſulatur Medicus, aut Superior, vel Confeſſarius, quorum judicio ſtandum eſt. Excuſantur 2. qui vacuo ſtomacho vertiginem capitis vere patiuntur: quia cum tanto incommodo Eccleſia obligare ad jejunium non intendit. 3. excuſantur a jejunio prægnantes, & lactantes: quia plurimo, & frequenti indigent alimento ſibi, & infanti neceſſario; ſed non excuſantur a carnium abſtinentia, niſi aliqua cauſa ſubſit, quæ Medico, & Confeſſario ſufficiens videatur: 4. Excuſantur a jejunio qui taliter paupertate premuntur, quod unam ſufficientem refectionem parare non valeant. Quapropter oſtiatim mendicantes quandoque a jejunio excuſantur, niſi ſint ex illis, qui plures aureos ſervatos ſecum habent, vel ſufficientem refectionem parare poſſunt: hi enim ad jejunium tenentur. 5 Excuſantur à jejunio, qui ſolum habent ad veſcendum panem, fructus, cepas, & alia hujuſmodi, etſi hæc ſoleant tantum comedere: quia prædicti cibi ex ſe non ſunt ſufficientes ad unicam refectionem, qua jejunii labor ferri, maxime pluribus diebus, poſsit.

136. Inq. 2. An ſexagenarii ſint a jejunio exempti? R. neg. Quia ſi robuſti ſunt, nulla eſt ratio, quæ eos a jejunio exoneret. Unde Navarrus octogenarius, & Pontas poſt octoginta & ſeptem ætatis annos teſtantur, ſe jejunia Ec-

Eccleſiæ obſervaſſe. Idem dicendum eſt de feminis quinquagenariis, & ſexagenariis, de Virginibus, quæ jejunando formam deperdunt, de nuptis, quæ ob hoc reddere debitum non poſſunt; hoc enim ridiculum, & fictitium eſt: maxime dum illis diebus continentiæ vacandum hortantur SS. Patres. Nec ſimiliter a jejunio excuſantur, qui duo cauteria, vulgo *fuentes* habent: quia hæc non debilitant, ſed potius per ea humores maligni purgantur. & ſine violentia exoneratur natura a ſuperfluis. Denique a fortiori Religioſi, aut Religioſæ ſexagenarii tenentur ad jejunia regulæ, niſi alia cauſa præter ætatem eos a lege liberet; quia ſi ante vigeſimum primum annum ad jejunia regulæ, ut diximus, tenentur, etiam tenentur poſt ſexageſimum: maxime inter nos ubi promiſsio obſervationis regulæ ſit *ſine mitigatione uſque ad mortem*.

§. II.

De labore corporali.

137. Inq. 1, An omnes officiales Reipublicæ excuſentur a jejunio ratione laboris? R. negative: conſtat ex propoſit. 30. damnata ab Alexand. VII. *Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit incompatibilis cum jejunio*. Unde ſolum illi excuſantur a jejunio, qui exercent artes laborioſas. Hujuſmodi ſunt agricolæ, fabri ferrarii, lignarii, lapidicinæ, cæmentarii, figuli, teſtores, fullones, lanarii, bajuli, aurigæ: & alii ſimiles, qui exercent artes vere laborioſas. Ceterum Piſtores, Molitores, Furnarii, Sculptores, Argentarii, Typographi, Scultores, Sutores, & Coqui ſolum deobligantur, quando in materia valde laborioſa exercentur, ſecus autem quando non ita eſt. Verum in hac materia cum artificibus, qui ob neceſsitatem alendæ familiæ laborant, benignus, & facilis debet eſſe Confeſſarius, ſive Superior. Sartores, Pictores, & Barbitonſores a jejunio ex vi officii nullo modo excuſantur: quia eorum artes non ſunt multum laborioſæ.

138. Inq. 2. An qui equitando iter unius diei conficit, ſit a jejunio excuſatus? R. neg. conſtat ex propoſit. 31. damnata ab Alex. VII. *excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando utcumque iter agant; etiam ſi iter neceſſarium non ſit; & etiam ſi iter unius diei conficiant*. Hæc propoſitio plura continet falſa: nam in primis ly *omnes* eſt nimis univerſalis ut ex ſe patet. Deinde unius diei iter, ſi neceſſarium non ſit, differri debet ad alium diem, alias jejunium obligat. Denique unius diei iter equitando non tantum fatigat, ut a jejunio deobliget. Non tamen damnatur aſſerere poſſe excuſari a jejunio illos, qui per plures dies continuos adſtringuntur iter agere equitando; neque poſſe dari caſum, in quo equitans ex neceſſitate uno die excuſetur a jejunio, ſi iter ſit adeo laborioſum, aut ipſe tam debilis, ut ſine gravi detrimento, aut notabili deſatigatione peragi nequeat. Sed quia regulariter per unum, aut plures dies equitare non eſt cauſa ſufficiens ad non jejunandum, ideo propoſitio univerſalis merito proſcripta eſt; pedeſter iter agentes ex juſta cauſa per majorem diei partem, & curſores excuſantur a jejunio, quia eſt labor notabiliter fatigans.

139. Procuratores, Advocati, Judices, Muſici, Cantores, Conſiliarii, Scribæ, Principumque Secretarii a jejunio non excuſantur, quia licet aliquam mentis attentionem eorum opera requirant, tamen labor ſatis debilis eſt, & cum jejunio compatibilis. Idem dicendum eſt de Magiſtris, Lectoribus, Scholaſticis propter eandem rationem. Milites eo præciſe quod ſint milites non ſunt excuſati a jejunio, non enim ſemper habent laborem incompatibilem cum jejunio. Circumſtantiæ igitur perſonarum, loci, temporis, victus, occupationis, & laboris inſpiciendæ ſunt, & juxta eas decidendum, vide punct. 12. & 13.

§. III.

Cauſa Pietatis.

140. Tertia cauſa, ob quam fideles a jejunio excuſantur, eſt PIETAS, illi ergo qui opera pietatis, caritatis, vel miſericordiæ, aut Religionis, ſive corporalia, ſive ſpiritualia ſint, exercere debent, & non poſſunt ſimul cum præfatis operibus jejunare, ad jejunium non tenentur, quia præceptum jejunii, ſeu abſtinentiæ nequit obligare quando eſt impeditivum majoris boni; ſed majus bonum eſt exercere opera caritatis, & miſericordiæ, quam abſtinentiæ: erg. in illo caſu non obligat præceptum jejunii, vel abſtinentiæ.

141. Difficultas eſt an excuſentur a jejunio qui talia opera faciunt, non ex neceſſitate, officio, aut obedientia; ſed etiam libere, & ex propria voluntate? R. hujuſmodi opera excuſare a jejunio, quoties cum jejunio conjungi non poſſunt, ſive ex officio, obedientia, aut neceſſitate fiant, ſive ex propria voluntate. In hanc ſententiam propendit D. Thom. *in 4. diſt. 15. q. 3. a. 1. queſtiunc. 2. ad 3. his verbis: Si enim ſit tanta abſtinentia, quod homo ab operibus utilioribus impediatur, quamvis ad ea neceſſitate non teneatur, indiſcre-*

indiſcretum eſt jejunium, & ſi non ſit illicitum. Quod intelligi debet dummodo talia opera in fraudem jejunii non peragantur, alias contra præceptum jejunii ageretur.

142. Ex quo infertur 1. excuſari a jejunio, qui pluribus infirmis inſerviunt in hoſpitalibus, & Monaſteriis, & qui per totam noctem vigilantes eiſdem opem ferunt. Quia hæc non parum laborem ſecum afferunt. Infertur 2. neminem poſſe, in die jejunii incipere peregrinationem voluntariam, aut iter non neceſſarium incompatibilem cum jejunio. Verum ſi peregrinatio ſit jam incepta, vel differri non valet ſine detrimento notabili, nec compati cum jejunio, hoc in tali caſu non obligat: quia non videtur fuiſſe intentio Eccleſiæ ſtatuentis jejunia, ut per hoc impediret alias pias, & magis neceſſarias cauſas: inquit D. Thom 2. 2. *q.* 147. *a.* 4. *ad* 3. Concionatores, qui ſingulis diebus conciones ad Populum habent deobligati ſunt a jejunio: quia maximus labor eſt; non vero illi, qui ter, aut quatuer in hebdomada concionantur, niſi notabilem ſtomachi debilitatem patiantur.

§. IV.

De Diſpenſatione.

143. Inq. 1. Quis poſſit diſpenſare a jejunis Eccleſiæ? R. Pontificem pro tota Eccleſia, licite cum cauſa: valide etiam ſine cauſa: quia Pontifex ut pote Eccleſiæ Caput poteſtatem habet diſpenſandi in lege humana Eccleſiaſtica, quoties neceſſitas, vel Eccleſiæ utilitas id exigit. Peccaret tamen diſpenſando ſine cauſa juſta qualitatem diſpenſationis. Similiter Epiſcopus in jejunio diſpenſare cum ſuis ſubditis ex juſta cauſa valet; hoc enim illi competit ratione ſui officii, & optimum regimen id ipſum ex poſtulat nam poſuit Dominus *Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.*

144. Parochi etiam jure conſuetudinis diſpenſare ob juſtam cauſam poſſunt in jejunio ſuos Parochianos, non renuente Epiſcopo: quia experientia teſte id conſuetudine invectum eſt. Diſpenſant enim Parochi nec Epiſcopi reclamant. Idem dicendum eſt de eorum vicariis, niſi Parochi expreſſe repugnent. Confeſſarius, & Medicus non habent poteſtatem diſpenſandi in jejuniis, ſed ſolum quandoque poſſunt declarare in dubio pœnitentis legem non obligare in tali caſu; vel quod infirmitas, vel debilitas notabile nocumento afferat, niſi jejunium ſolvatur.

145. Prælati regulares juſta interveniente cauſa diſpenſare in jejuniis poſſunt cum ſuis ſubditis; tum quia ſunt veri eorum Prælati, jurisdictionem ſpiritualem ordinariam in ſubditos habentes: tum quia idem poſſunt Prælati regulares cum ſuis ſubditis, quod Epiſcopi in ſua Diœceſi; cum eadem ſit utriuſque ratio: ut ſcilicet ſubditis in omnibus neceſſariis bene proviſum ſit. Prælati regulares ſunt Generales, Provinciales, Rectores, Priores, Abbates, Guardiani, & eorum Vicarii in illorum abſentia. Hi omnes in ſua reſpectiva communitate diſpenſare ob juſtam cauſam poſſunt in jejunio, ſive a regula, ſive ab Eccleſiæ præcepto, & in abſtinentia a carnibus; & ſicut cum aliis, ita quoque cum ſemetipſo diſpenſare valent: quia hæc juriſdictio voluntaria eſt, quæ in ſeipſum exerceri poteſt. Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ, licet in jejuniis cum Monialibus proprie diſpenſare non poſſint, cum ſint incapaces juriſdictionis ſpiritualis; poſſunt tamen declarare, quando Moniales teneantur, vel non ad jejunium, vel habeant ſaltem cauſam diſpenſationis, & tunc ſuperior, vel religio eſt, quæ tali declaratione ſupoſita, diſpenſat; alias non provideretur in neceſſariis Monialibus.

146. Inq. 2 Qualis cauſa requiratur ad licitam, & validam diſpenſationem? R. quando infirmitas, vel debilitas evidens eſt, non requiritur diſpenſatio, quia certo eximit a lege. Si dubitatur, conſulat Confeſſarium, vel Medicum, vel alium virum probum, ac peritum; ſi iſti cauſam eſſe certam affirment, non tenetur ad jejunium: ſi dubium aſſerant, ſuperiorem, vel Parochum adeant, qui ſimul cum aliqua comutatione diſpenſationem tribuat. Sed notandum, quod diverſa requiritur cauſa ad diſpenſandum in abſtinentia carnium, quam in jejunio. In lacticiniis cauſa non multum gravis ſufficit. Similiter quando quis in Quadrageſima diſpenſatus eſt in abſtinentia a carnibus abſolute, non cenſetur diſpenſatus in feriis ſextis, nec in quatuor temporibus niſi expreſſe ei dictum fuerit a diſpenſatore juxta ſuperius dicta.

147. Poſſunt etiam Epiſcopi, vel Prælati diſpenſare in jejunio cum toto populo, & communitate ſi adſit aliqua juſta cauſa urgens, & generalis, ut peſtis, famis bellum, vel aliquid ſimile: at Parochi non poſſunt, ſed debent pro tali diſpenſatione ad Epiſcopum recurrere. Poſsunt tandem Epiſcopi jejunium alicujus vigiliæ, quando in ea magnum feſtum incidit in alium diem transferre; niſi ſit jejunium quatuor temporum, quia hæc numquam ab Eccleſia translata ſunt; nec vigilia ſancti Mathiæ dum in carnis privio venerit, quia in contrarium adeſt Decretum S. Rit. Congreg.

PUNCTUM XII.

De Militibus Hiſpaniæ circa jejunium, & abſtinentiam a carnibus.

248. Inq. 1. An milites Hiſpaniæ aliquo gaudeant privilegio veſcendi carnibus diebus vetitis? R. affirm. adſunt enim certa privilegia a Sede Apoſtolica emanata quibus abſtinentia a carnibus, & lacticiniis certis diebus militibus Hiſpaniis relaxatur. Primum eſt Innocent. X. datum 22. *Maji 1646. Ut ſecuritati conſcientiæ*: Deinde Clem. XII. duo expedivit Brevia, quæ Benedict. XIV. confirmavit. Noviſſime adeſt Decretum Clementis XIII. *Quoniam in exercitibus* datum ad Septennium *die* 10. *Martii* 1762. Item ejuſdem privilegii explicatio *Apoſtolicæ benignitatis die* 14. *Martii* 1764. Inquibus Cappellano majori exercituum Hiſpaniorum Cardinali de Cordova diverſas facultates pro gubernatione militarium concedit. Clauſulas ultimi privilegii, ejuſque explicationis, quæ præſentem materiam concernunt hic ſubjicimus, ex quibus præcipua dubia de abſtinentia a carnibus, & lacticiniis circa Hiſpanos milites decidenda ſunt.

149. Igitur in Brevi *Quoniam* citato §. 15. hæc habentur: *Eiſdem inſuper Chriſti-Fidelibus in dictis exercitibus degentibus concedendi licentiam ovis, caſeo, butyro, & aliis lacticiniis, ac etiam carnibus quadrageſimæ, & aliis anni temporibus, & diebus quibus eorum uſus eſt prohibitus (feria ſexta, & Sabbato cujuslibet hebdomadæ, ac tota majori hebdomada quoad carnes, exceptis) veſcendi &c.*

150. In explicatione hujus privilegii ſic dicitur: *Omnes, & ſingulæ facultates in memoratis noſtris litteris conceſſæ, contentæ, & expreſſæ exerceantur, & exercere poſſint erga quoſcumque, qui aut pacis, aut belli tempore ſub ejuſdem Caroli Regis vexillis terra marique militant, vivuntque ſtipendio & ære militari, omneſque, qui ob aliquam legitimam cauſam eos ſequuntur (exceptis tum milites in aliquo oppido, vel civitate firme, ſtabiliterque degentibus, tum invalidis, tum his qui in album ad artem nauticam relati ſunt, cum extra naves degunt, tum denique Provinciarum, locorumque militias, cum exercitum non formant, ac eorum quiſque in illis verſantur, ſuamque habitat domum) authoritate Apoſtolica tenore præſentium &c.*

151. Hæc ſunt Decreta Pontificia circa exemptionem Militum Hiſpanorum, copiarumque auxiliarium ab abſtinentia a carnibus, & lacticiniis, de quorum vigore nulla poteſt ſubdi prudentialis dubitatio; ideoque fere ab omnibus militibus in praxim reducuntur. Ex quibus habetur, poſſe omnes in Hiſpano exercitu militantes, qui eum ſecuntur, eique auxiliantur, carnes, & lacticinia edere in omnibus anni vigiliis, & tota Quadrageſima, exceptis feriis ſextis, & Sabbatis Quadrageſimæ; & tota majori hebdomada in quibus carnes edere non licet bene vero lacticinia Et licet ibi dicatur: *feria ſexta & ſabbato cuiuſlibet hebdomadæ excepiis*, in quo totius anni hebdomadas comprehendere videtur, de ſola Quadrageſima intelligendum eſt, ut expreſſe in ſuo brevi intellexit Clemens XII. dicens: *Non tamen feriis ſextis, & ſabbatis Quadrageſimæ prædictæ, ac tota majori hebdomada quoad carnes*. Pro majori tamen claritate, & inteligentia hujus militaris privilegii aliqua dubia paſſim occurrentia inſtituemus.

152. Inq. 2. An dictum privilegium extendatur ad eſum carnium in Dominica Palmarum? R. neg. quia in præfato Brevi expreſſe excipitur tota major hobdomada; ſed hæc æque integratur ex Dominica Palmarum, ac ex aliis ſex diebus: ergo ſicut hi extra privilegium exiſtunt, ita Palmarum Dominica: ac proinde illicitum erit Militibus tali die carnes comedere, non vero lacticinia.

153. Inq. 3. An milites guadeant hujuſmodi privilegio veſcendi carnibus, & lacticiniis ubicumque inveniantur, ſive ſint in bello, ſive proxime ad illud, ſive in hoſpitiis vulgo *Quarteles*, aut in Præſidiis, eſto actualiter præ manibus arma non habeant? R. 1. quod milites, qui *invalidi* nuncupantur, & qui in album ad artem nauticam relati ſunt dum extra naves degunt: & denique milites Provinciales vulgo *Milicias* dum exercitum non formant, omnes iſti dicto privilegio non gaudent, quia expreſſe in ſupradicto Brevi excipiuntur.

154. Reſp. 2. Ceteri milites, quia aut pacis, aut belli tempore ſub regis vexillis terra, marique militant, vivuntque ſtipendio, & ære militari, nulloque oppido aut civitate firme, ſtabiliterque exiſtunt, omneſque ob aliquam legittimam cauſam eos ſequentes præfato privilegio fruuntur edendi carnes, & lacticinia diebus ſupra aſſignatis: conſtat ex eodem Decreto.

155. Ex quibus ſequentia colliguntur. Primo milites qui in domum perpetuo rediderunt vulgo *retirados*, quamvis aliquo ſtipendio militari gaudeant, hoc privilegium non participant: quia firme, ſtabiliterque in ſuis locis habitant, nec actualiter militant. Idem dicendum eſt de jubilatis propter ætatem, invaliditatem, aut aliam cauſam. 2. Uxores, filios, & famulos militarium, quando non ſequuntur virum, Patrem, aut dominum, nullatenus gaudere tali privilegio: quia in illo expreſſe dicitur: *omneſque qui*

ob

ob aliquam legittimam cauſam eos ſequuntur: ergo qui eos non ſequitur extra privilegium exitit: ceterum ſi vir, Pater, aut dominus ad tempus in domum redierit, crediderim totam familiam eo tempore, quo domi permanſerit, poſſe tali privilegio uti, quia privilegium capiti conceſſum, toti familiæ etiam concedi intelligitur; niſi expreſſe excipiatur. Secus vero eſt dicendum, quando caput familiæ ex infirmitate, vel debilitate veſcitur carnibus: quia aliud eſt privilegium, aliud neceſſitas.

156. Colligitur 3. Viduam militaris, & ſi ſtipendium a Rege accipiat, minime gaudere tali privilegio: quia nulla ratio ei ſuffragatur. Imo nec illa cujus maritus in bello cæcidit, & exercitum ſequitur voluntarie, & abſque aliqua cum illo dependentia: ceterum ſi caſtra ſequitur ob aliquam legittimam cauſam, tunc tali privilegio fruitur. 4. milites Provinciales, vulgo *Milicianos*, eorumque officiales licet ære militari vivant non gaudere dicto privilegio, niſi quando exercitum formant, aut ad aliquam expeditionem mittuntur.

157. Colligitur 5. Prætorianos milites, vulgo *Guardias de Corps* nuncupatos qui Regias dumtaxat agunt excubias, non gaudere ejuſmodi privilegio, quia firme ſtabiliterque Matriti, vel alibi exiſtunt. 6. Eos milites, qui rei maritimæ adſcripti, & in albo relati eorumque Capellanos, cum intra Naves degunt dicto privilegio frui, ſecus vero quando extra illas conſiſtunt.

158. Colligitur 7. Cappellanum majorem exercituum, ceteroſque inferiores ſubdelegatos, qui ferme, ſtabiliterque in aliquo loco, vel civitate v. g. Toleti, aut Burgis morantur tali privilegio nullo modo gaudere, quia turmam non ſequuntur. Ceterum Cappellani illi, qui caſtra committantur, æqualiter ac milites privilegiati ſunt. 8. Hiſpanos milites, copiaſque eis auxiliares etiam perfrui tali privilegio, & ſi contingat extra Hiſpaniarum fines proficiſci: tum quia in Brevi Clementis XII. dicitur: *Ubicumque eos declinare contingerit*, tum quia tale privilegium reale, ſimul & perſonale eſt. Privilegium autem perſonale ſequitur perſonam, ubicumque illa ſit.

PUNCTUM XIII.

Alia dubia de eadem materia.

159. Inquires 1. An omnes hi milites privilegiati teneantur ad jejunium non ſolum iis diebus, quibus eſus carnis interdicitur; ſed etiam illis quibus eis indulgetur? R. affirm. ideoque virtute hujus Apoſtolici Decreti non eximuntur milites a jejuniis Eccleſiæ, etiam illis diebus, quibus eſus carnium, & lacticiniorum conceditur: & ratio eſt Primo, quia in hujuſmodi Brevi nulla mentio fit de jejunio, nec ulla tribuitur Vicario Generali facultas circa ipſum: ergo ex vi illius remanent milites ſicut ceteri fideles ſub obligatione ad jejunium, & conſequenter ad unicam comeſtionem. Secundo: quia ex Bened. XIV. *In ſuprema*, qui diſpenſatus eſt ad comedendas carnes, non propter ea eſt diſpenſatus ad ſolvendum jejunium.

160. Tertio probatur ex Declaratione S. Congregat. Illuſtriſſimo D. D. Joſepho de la Cueſta Centæ Epiſcopo facta, *die 1. Maji anno* 1760. Ubi producens laudatas litteras Bened. XIV. *Non ambigimus in Suprema: libentiſſime: Si fraternitas tua*, ſic proſequitur: *Itaque bis litteris definitum eſt iis, quibus cum diſpenſatum fuerit, ut quadrageſimali tempore licite uti poſſe carnibus, ſeu ovis, & lacticiniis, ſervandum eſſe unicam commeſtionem, eaque jejunii lege teneri, non modo, qui ex indulto, ſed etiam qui poſtulante id valetudine, de utrauſque Medici conſilio, eam diſpenſationem obtinuerint. Igitur iſtis apud vos militibus jejunandum non modo feriis ſextis, & Sabbatis Quadrageſimæ, & tota majori bebdomada, quibus diebus nulla bis abſtinentia carnium, ſeu lacticiniorum diſpenſatio, ſed cæteris etiam Quadrageſimæ diebus, quibus ex indulto Clementis XII. licet iis Militibus uti carnibus, ſeu lacticiniis: Reliqua vero omnia eo ſpectant, ut declaretur quinam eo indulto comprehendi cenſeantur. Itaque Sac. Congreg. negat illud privilegium latum eſſe Regii Hoſpitalis Miniſtris. Itidem Militum viduis. Contra ad Militum uxores, filios, & famulos: atque etiam ad eos, qui œconomicas exercitus rationes adminiſtrant; quique pecuniam in Militum ſtipendio numerant, reſpondet, porrigi indultum*. Apud Joann. Sancium Lopez in Prologo ſui operis, vulgo *Recopilation de ayunos*. Ex quibus clare habetur Milites ex vi hujus privilegii teneri ad omnia Eccleſiæ jejunia. Ferrer *tom. I. n.* 911.

161. Diximus *in virtute hujus Apoſtolici Decreti*, quia ſi alias magnum habeant laborem, vel cibos non ſufficientes, aut horam valde incommodam ad prandium, vel ſint in Caſtris, tunc communiter Doctores ſolutos eſſe a jejunio aſſerunt, & poſſe carnes, & lacticinia ad cœnam ſumere juxta occurrentes circumſtantias. Unde a fortiori uxores, filii, & famuli ejuſmodi Militum, qui dictum privilegium participant, tenentur ad jejunia Eccleſiæ, niſi alia cauſa eos eximat a lege: ſi enim principales privilegiati non ſunt immunes a jejunio, multo minus acceſſorii.

162. Inq. 2. An Milites, & omnes privilegiati poſſint illis diebus, quibus ex privilegio eſus carnium conceditur, ſimul cum carnibus piſces comedere? R. neg. quia Bened. XIV. Decreto ſupra citato prohibet omnibus diſpen-

ſatis ad carnes ob quaſcumque cauſas (excepta certa, & periculoſa affectæ valetudinis ratione) ſimul cum carnibus piſces edere, ut conſtat ex ipſius Decreti verbis ſcilicet: *Nos quibuſcumque quarumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam: in Quadrageſima, aliiſque anni temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt probibitus diſpenſare contingerit, ab omnibus omnino, nemine excepto unicam comeſtionem ſervandam, & licitas, atque interdictas epulas minime eſſe apponendas tenore præſentium declaramus, & edicimus*. Ex quibus verbis liquido conſtat ejuſmodi Milites non poſſe piſces cum carnibus ſimul adhibere iis diebus, quibus eſus carnium per dictum privilegium illis conceditur.

163. Inq. 3. An per Bullam Cruciatæ Milites Hiſpani ſoluti ſint a lege jejunii? R. eos Milites, qui actualiter ſunt in præſidiis Africæ, & qui in bello contra infideles occupantur, non teneri ad jejunia Eccleſiaſtica. Conſtat expreſſe in dicta Bulla, ubi dicitur: *Item Milites in bello contra infideles occupati a jejuniis votivis, vel Eccleſiæ excuſantur*. Unde hi, non quia Milites Hiſpani ſint, ſed quia in bello actuali contra infideles ſunt, a jejuniis Eccleſiæ excuſantur. Ceterum Milites alii, qui ſic non occupantur, licet alias Bullam Cruciatam habeant, minime ſoluti ſunt *ex hac parte* a jejunio, ſed remanent ſicut ceteri fieles Bullati.

164. Objic. contra ſuperius dicta: Nam doctiſſimi Theologi, & Canoniſtæ Milites Hiſpanos, eorumque familias a jejunio ſolutos eſſe aſſerunt, & inſuper ab abſtinentia a carnibus, & lacticiniis, ſive exercitum ſequantur, ſive non. Maxime hoc conſtat ex declaratione Illuſtriſſimi D. Franciſci Santos Bullon Epiſcopi Barchinonenſis, Vicarii Generalis exercituum Hiſpaniorum facta Excellentiſſimæ Dominæ Marchioniſſæ de las Minas, quam aſſerunt N. Salm. Moral. in Appendice *tract. 6. cap. 3. n. 46. & ſequentibus*, ubi expreſſis verbis ab iis omnibus exemptos eſſe aſſerunt: ergo eis ſtandum eſt.

165. Reſp. concedendo omnia, quæ in antecedenti dicuntur, ſed negando conſequentiam: quia fundamentum illud, in quo Theologi ſuam opinionem ſtabilierunt, falſum eſt, ſaltem in hac materia, ſcilicet, qui diſpenſatus eſt ad *majus*, neceſſe eſt, ut ad *minus* maneat ſolutus, ut conſtat tum ex prop. 54. proſcripta ab Innoc XI. in materia Officii Divini. Tum ex Bened XIV. decernente non eſſe ſolutos a jejunio, qui diſpenſati manent a carnibus. Tum denique ex declaratione Sac. Congregationis aſſerentis: *Illis apud vos Militibus jejunandum*. Præterquamquod plures Theologi, & fere omnes, & etiam Illuſtriſſimus Barchinonenſis Bullam Clementis XIII pro Militibus, aut declarationem Sac Cong non inſpexerunt: unde non mirum quod in opinionem communem abirent omnes.

CAPUT V.

De Decimis, & Primitiis.

Accedimus ad explanandum quintum Eccleſiæ Præceptum, in quo jubetur ſolvere decimas, & primitias. Igitur in hoc Capite exponendum eſt, quibus, a quibus, ea quibus, & ſub qua pœna, ſolvendæ ſint decimæ, & primitiæ, ac per doctrinæ connexionem, etiam circa oblationes quidquam diſcutiemus, ſequentes mentem D. Thomæ 2. 2. *q.* 85. *& ſeqq.*

PUNCTUM I.

De natura, diviſione, & Præcepto Decimarum.

166. Inq. 1. Quid ſit Decima? Reſp. quod eſt: *Pars decima omnium fructuum Deo in recognitionem ſupremi dominii debita, atque Eccleſiæ miniſtris ſolvenda*. Differunt decimæ a primitiis, primo, quia decimæ tribuuntur in recognitionem dominii univerſalis, & ſupremi Dei; primitiæ vero principaliter in recognitionem Dei authoris omnium rerum. Secundo, quia decimæ in miniſtrorum ſubſtentationem, & pauperum ſubſidium ſolvuntur; primitiæ principaliter in ſignum gratitudinis Deo pro acceptis fructibus offeruntur. Tertio, quia decimæ ſunt pars præciſe *decima* cujuſcumque rei; primitiæ autem aliqua pars de primis fructibus a terra productis.

167. Nomen decimarum vix tribus ſæculis primis Eccleſiæ auditum fuit. Deinde voluntarie a fidelibus aliquid pro miniſtrorum ſubſtentatione offerebatur. Alii ferventiores etiam decimas Deo ſpontanee dicabant. Exinde quod tamquam ultronea eleemoſyna incepit, hortatu, & compulſione Epiſcoporum, & Parrochorum rationem legis obligantis obtinuit. Nam ſæculo 5. & deinceps jam Epiſcopi pœnarum ſeveritate, fideles ad pendendas decimas cogebant. Denique temporis decurſu decimarum ſolutio pro lege univerſali ſancita fuit.

168. Inq. 2. Quotuplex ſit Decima? R. Eſt triplex, nempe *prædialis*, *perſonalis*, & *mixta* ex prediali, & perſonali. *Prædialis* dicitur, quæ ex fructibus agrorum, vinearum, olivetarum, montium, & ſimilium ſolvitur. Unde non ſolum ex vino, oleo, & omni frumento ſolvendæ ſunt; ſed etiam ex herba, & palea, ubi con-

conſuetudo oppoſita non adeſt. *Perſonalis* appellatur, quæ oritur ex fructibus, ſive actionibus perſonalibus, ſeu ex induſtria perſonæ, ut negotiatione, mercatura, ſcientia, arte, militia, & alia quacumque actione perſonali. *Mixta* nuncupatur, quæ ex fructibus, partim ex natura, partim ex induſtria dimanant: ut ex fœtu animalium, lacte, caſeo, butiro, lana, ac ſimilibus. Igitur nomine *Decimæ* intelligitur in præſenti decima pars omnium, quæ vere acquiruntur, ac juſte poſſidentur: exceptis bonis ex teſtamento, legatione, donatione, aut alio titulo gratioſo acceptis.

169. Inq. 3. An Decimæ debeantur jure divino? vel potius Eccleſiaſtico? R. Partim deberi ex jure divino, & partim ex Eccleſiaſtico. Quoad primum liquet: quia jus naturale, & divinum præcipit tribuere congruam ſubſtentationem illis, qui nobis in ſpiritualibus inſerviunt. Dictat enim jus naturale, quod ſicut Eccleſiæ miniſtri populo ſpiritualia præbent, ita populus eis temporalem ſubſtentationem præſtet. Quoad ſecundum etiam conſtat: quia hoc eſt quintum Eccleſiæ præceptum ab univerſis fidelibus tamquam de fide amplexum, definitum in Concilio Conſtantienſi contra Wicleph *ſeſſ.* 9. & innovatum in Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de reformat.* Conſtat etiam *ex Cap. ad Apoſtolicæ* 20. *de Decimis*, *& alibi* ſæpe in eodem titulo.

170. Pro cujus præcepti intelligentia notari oportet: Decimam dupliciter poſſe conſiderari: nempe pro *decima ſubſtentationis*, ſeu generice; vel pro *decima quotæ*, ſeu ſpecifice. Primo modo dicit congruam miniſtrorum ſubſtentationem: qua ratione debetur jure naturali, ut diximus. Secundo modo dicit determinate decimam partem fructuum, non octavam, nec nonam. Hoc igitur modo licet in Lege veteri debebantur ex præcepto divino poſitivo, ut liquet *ex cap.* 22. *Exodi*: *Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere*; verum in lege Evangelica non debentur ex præcepto divino nec naturali: tum, quia aliter quam per decimam fructuum partem valet preſtare miniſtris ſubſtentatio jure naturæ debita: ut patet in Græcis, qui decimas non ſolvunt, & in pluribus Eccleſiis, in quibus non Clerici, ſed Patroni decimas percipiunt. Tum, quia præceptum illud Exodi, utpote judiciale, in morte Chriſti ceſſavit. Igitur præceptum ſolvendi decimas quoad deſignationem quantitatis ſolum eſt Eccleſiaſticum. Hinc plures decimæ prædiales, & omnes forte perſonales, quæ aliquando ſolvebantur, per contrariam conſuetudinem penitus ſunt abrogatæ; quod accidere minime poſſet, ſi jure naturali, aut divino poſitivo deberentur.

PUNCTUM II.

Quæ perſonæ, & quibus, decimas ſolvere debeant?

171. Inq. 1. Qui teneantur ad decimarum ſolutionem? R. Omnes fideles cujuſcumque conditionis, & dignitatis teneri ad decimandum; niſi alias ex aliquo capite excuſentur. Quia ſolutio decimarum ex una parte eſt actus Religionis; quatenus per earum ſolutionem recognoſcimus omnia a Deo accipere, Deumque eſſe Dominum ſupremum, & univerſalem omnium; ex alia eſt actus juſtitiæ, quatenus ordinatur in miniſtrorum Eccleſiæ debitam ſuſtentationem. Unde nec Principes, Reges, aut Imperatores liberi ſunt ab hac lege: quia etiam ipſi ſubditi ſunt in ſpiritualibus Paſtoribus Eccleſiæ, ab eis Sacramenta ſuſcipiunt; & quo plura a Deo accipiunt beneficia, eo magis ad Dei cultum promovendum adſtringuntur. Agnoſcentes a Deo habere honorem, poteſtatem, imperium, & quidquid poſſident, ut optime dicit lex Regia Hiſpaniæ. 1. *p. tit.* 20. *leg.* 12.

172. Pauperes, qui ſunt in extrema neceſſitate abſoluta excuſantur a ſolutione decimarum. Illi vero, qui gravi oppreſſi inopia differunt ſolutionem, monere debent de ſua neceſſitate Parrochum, qui caritate præditus eorum indigentiæ providebit. Si autem Parrochus decimas eis non remittat, eas ſolvere tenentur, quando commode poſſint. Ex jure communi omnes Clerici ſive Regulares, ſive ſeculares, qui Parrochi non ſunt, decimare debent ex fructibus laicis: quia etiam ipſi debent a Parrocho Sacramenta recipere: ob quam rationem ſæculares ad decimas adſtringuntur, ut docet D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 4.

173. Parrochi non tenentur de prædiis beneficialibus decimare: quia prædia Eccleſiæ non ſunt ad decimas obligata; eſto ſint intra terminos alterius Parochiæ, ut docet idem Angelicus ad 1. Ex bonis vero patrimonialibus, quæ titulo ſæculari poſſident, decimare debent Eccleſiæ, in cujus juriſdictione prædia ſita ſunt, & cui antea decimas ſolvebant, ut expreſſe habetur *in Cap. ſi quis laicus, vel clericus* 16. *q.* 1. *& Cap. Eccleſiæ, & duob. ſeqq.* Quod tenet etiam quando ipſe eſt Parrochus Eccleſiæ, cui decimæ debentur, ſi adſint alii Clerici inter quos decimæ dividuntur: quia aliud eſt aliquid habere ut proprium; aliud ut commune, dicit D. Thom. ubi ſupra.

174. Infideles nec ad decimas perſonales, nec ad prædiales tenentur: quia nec perſonæ

nec

nec eorum prædia ſubduntur Eccleſiæ Si autem aliqua prædia in locis fidelium poſſideant, tenentur ex eis decimare: quia hujuſmodi prædii annexum eſt onus reale decimarum, & ad quemlibet cum ſuo onere tranſeaut. *Ex cap. Quanto de uſuris*. Hæretici baptizati ad decimas ſolvendas tenentur: quia licet nihil ſpirituale ab Eccleſia recipiant, debent recipere, & ejus miniſtri parati ſunt, eis omnia Sacramenta, ſicut aliis ovibus conferre; alias ratione baptiſmatis ſubjecti ſunt præceptis, & legibus Eccleſiæ. Catechumeni ſi filii ſint infidelium, non tenentur ad decimas: quia fides interna abſque baptiſmate, eos Eccleſiæ præceptis non ſubjicit. Si vero filii ſint fidelium tenentur ratione originis, ſeu characteris parentum: cujus ratione legibus Eccleſiæ ſubjiciuntur.

175. Inq. 2. Quibus decimæ ſint ſolvendæ? R. Quod jure communi ſolvi debent Epiſcopis, Parochis, & Beneficiariis omnibus, ſive Canonicis, ſive ſimplicibus: quia licet initio Eccleſiæ omnia bona erant communia, cæterique Clericorum ex cumulo decimæ impertiebantur ab Epiſcopo pro rata laboris, & neceſſitatis; facta vero diviſione, ipſis Epiſcopis, Parochis, & Beneficiariis omnibus debentur; præciſa alia diſpoſitione privilegio, ſeu conſuetudine, quibus ſtandum eſt: quia creſcente cumulo decimarum, & decreſcente caritate diſpenſatorum, pro bono pacis ejuſmodi aſſignatio facta eſt; non ſolum pro illis, qui Sacramenta miniſtrant, ſed etiam pro omnibus, qui ex officio Eccleſiæ in functionibus ſpiritualibus deſerviunt, ut Beneficiarii efficiunt.

176. Conſuetudo legitime introducta habet vim circa decimas, earumque circumſtantias: ita ut ſolvantur huic Eccleſiæ, & non alteri: vel ut tantum Epiſcopo, aut Parrocho applicentur: vel ſolum Cathedrali. Unde quando prædia ſunt in aliena Parochia, vel animalia paſcuntur partim in una, partim in alia; licet de jure decima dividi debeant; tamen ſtandum eſt conſuetudini legittimæ; & idem eſt de præſcriptione: per quam jus præcipiendi decimas una Eccleſia contra aliam acquirere, valet. Laici ex privilegio SS. Pontificis jus temporale ad percipiendas decimas habere poſſunt.

PUNCTUM III.

Ex quibus rebus decimæ ſunt ſolvendæ.

177. Inq. 1. Ex quibus rebus debeant ſolvi decimæ? R. 1. Quod licet jure communi decimæ perſonales ſolvi debeant ex omnibus, quæ homo acquirere poteſt; tamen hoc jus fere univerſaliter eſt abrogatum. Unde dixit D. Thom. *loco cit. art. 2. In nova lege tenentur homines ad decimas perſonales ſecun dum conſuetudinem Patriæ, & indigentiam miniſtrorum*.

178. R. 2. Quod decimæ prædiales, & mixtæ debentur ex omnibus fructibus rerum mobilium, & immobilium: quia ſolvuntur in recognitionem Dei, qui eſt omnium Dominus. Nihilominus in pluribus locis ex aliquibus non decimatur, conſuetudine in contrarium prævalente. Ex hac etiam provenit, ubi, aut quo loco decimæ ſint ſolvendæ. Nam alii eas ad Eccleſias deferunt; alii in prædiis relinquunt. Omnibus tamen ſuadendum eſt, ut eas ad Eccleſiæ horrea deferant. Sic Deus præcipiebat Malachiæ 3. 9. *Inferte omnem decimam in horreum, ut ſit cibus in domo mea*. Idem hortatur Eccleſia *in cap. decimas 16. q. 7. & alibi*.

179. Decimæ ſolvi debent ex integris fructibus, antequam tributa, vectigalia, pretiaque operariorum deducantur. Nemo tenetur dare portiones meliores; tenetur tamen ex Religione, & ex juſtitia non dare deteriores; alias reſtitutioni proportionnatæ, pœniſque decimarum fraudatoribus impoſitis, eſſet obnoxius. Debet ergo decima tribui ex mediocribus, aut bona fide ex cumulo extractis fructibus. Poſtquam fructus collecti ſunt, ſtatim ac commode poſſint decimæ ſolvi debent; alias ſolvens tardius, quam par eſt, aut multum differens a tempore conſueto, graviter peccat. Quod verum eſt, etiamſi Parrochus eas non petat: nam quilibet tenetur reddere alteri, quod ejus eſt, etiam creditore non petente.

180. Inq. 2. An ille, a quo fructus ſurripiuntur, teneatur, ad eorum decimas? R. neg. *Niſi forte propter culpam, & negligentiam ſuam damnum incurrerit*. Sic D. Thom. *loc. cit. art. 2. ad 2*. Unde ſi tibi ex prædio, aut area ſegetes, abſque ulla tua culpa in eis colligendis, auferantur, ad decimas earum non teneris. Si autem ex prædio, vel domo poſt moram culpabilem furentur, ad eas obligaris; niſi latro eas ſolverit. Si vendas triticum, aut quid ſimile non decimatum, tu, aut emptor obnoxii eſtis ſolutioni. Comburentes autem, aut deſtruentes ſegetes, arbor eſve ſuccidentes, tenentur, ſolvere decimam juxta ſpem prudentum ad eam percipiendam. Deſinentes eas ſua culpa perire, aut nolentes colligere fructus jam maturos, integre decimas ſolvere debent. Omittentes vero colere agros, aut eos in domos convertentes, non obligantur ad decimas: quia ſolum debentur ex fructibus collectis, ſeu jam jam colligendis juxta ſpem eorum.

181. Inq. 3. Quam culpam, quasve pœnas incurrant omittentes decimarum ſolutionem? R. 1. peccare contra juſtitiam, & Religionem: qua

qua ratione omiſſio ſolutionis decimarum appellatur *Sacrilegium* in jure Canonico. Reſp. 2. Contra omittentes ſolvere decimas, vel eas ſubtrahentes, vel impedientes, impoſita eſt Excommunicatio ferenda in *Cap. Si autem 16. q.* 1. & in Trident. *ſeſſ 25 cap. 12. de reformat.* Deinde ex *Cap. Prohibemus de decimis* privari debent ſepultura Eccleſiaſtica. Præterea in Clement. *Cap. Cupientes de pœnis* excommunicantur ipſo facto Regulares, qui in concionibus, vel aliis locis temerario auſu retrahunt fideles a decimarum ſolutione. Denique Leo X. in Concilio Lateranenſi ſtatuit, Confeſſarios teneri ad hortandum, & monendum fideles, ut huic obligationi decimarum ſatisfaciant. Nihilominus deneganda non eſt abſolutio pauperibus, qui propter egeſtatem differunt ſolutionem; ſi propoſitum habeant ſatisfaciendi, ſi ad meliorem frugem deveniant, aut vires ſuppetant. Nec Parrochi propria authoritate poſſunt denegare publice Sacramenta nolentibus decimas ſolvere, nec eas per ſe ipſos a parrochianis extrahere, aut violenter accipere.

182. Confeſſarii igitur,& Concionatores moneant fideles integram Decimarum ſolutionem, plurimaque mala ex oppoſita infidelitate, atque omiſſione ſæpe obvenire. Hinc enim immittit Deus ſiccitates, tempeſtates, grandines, infirmitates, penuriam, & famem, juxta illud Malachiæ 3. *Quia mihi non reddidiſtis decimas, & primitias; idcirco in fame, & penuria vos maledicti eſtis*. E contra vero, qui decimas fideliter, integre, & cito ſolvit, erit benedictus a Domino, ut dicitur 2. *Paralipom.* 31. & Malachiæ 3. Ubi ſolventibus decimas promittitur benedictio Domini, uſque ad abundantiam. Conſiſtit autem hæc benedictio abundans in ſanitate animæ, & corporis, in abundantia fructuum, vita tranquilla, & longæva, ac demum in felicitate temporali, & æterna, ut egregie ait Rebuffus *q. ultima de Decimis*.

PUNCTUM IV.

De Exemptione a ſolvendis Decimis.

183. Quot modis poſſit quis eximi a decimarum ſolutione? R. quatuor modis: nempe *Conſuetudine, præſcriptione, conventione*, & *privilegio*. Sicut enim hiſce quatuor modis poteſt acquiri jus ad Decimas, ita etiam tolli. Valet ergo quis eximi *Conſuetudine* immemorabili, ſeu centenaria; aut etiam quadraginta annis continuata. Unde ubi per id temporis ſpatium decimæ ſolvi non coſueverunt, poteſt licite omitti earum ſolutio. Idem eſt dicendum de *præſcriptione* cum triplici differentia. *Prima*, quod ad conſuetudinem requiritur conſenſus communitatis expreſſus, & ſaltem tacitus ſuperioris; ad præſcriptionem ſufficit factum particularis perſonæ. *Secunda*, quod ad conſuetudinem non exigitur bona fides, aut titulus, ſicut ad præſcriptionem quadraginta annorum; nam ad præſcriptionem ſine titulo requiritur tempus centum annorum. *Tertia*, quod per conſuetudinem acquiritur jus communitati; per præſcriptionem privatæ etiam perſonæ.

184. Dices: Laici nequeunt præſcribere in jure decimas percipiendi: ergo neque in jure eas non ſolvendi. R. neg. conſeq. Diſparitas conſiſtit in eo, quod jus percipiendi decimas eſt ſpirituale; jus vero eas non ſolvendi eſt temporale: utpote quædam libertas a lege, cujus capax eſt laicus. Ideo laici poſſunt præſcribere circa jus non ſolvendi decimas; licet numquam præſcribere queant circa jus eas percipiendi. *Ex cap. Cauſam. 7. de Preſcript.*

185. Inſtabis: plures laici habent jus decimas percipiendi: ergo non eſt ſpirituale. Reſp. neg. conſeq. quia jus, quod laici habent a SS. Pontifice conceſſum ſolum eſt temporale; conſideratur enim abſtractum a titulo ſpirituali. Jus vero proprium ad decimas eſt ſpirituale, uti fundatum in miniſterio ſpirituali. Laici ergo percipiunt decimas, ſicut quoſdam annuos redditus ipſis conceſſos in remunerationem alicujus obſequii a ſe, vel a ſuis majoribus Eccleſiæ præſtiti. Nota, quod eſto ubi conſuetudo adeſt non decimandi, poſſint licite non ſolvi; tamen Eccleſia poteſtatem habet ad tollendam quamcumque conſuetudinem non decimandi: ut docet D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 1. *& quodlib. 6. art.* 10. *ad* 2.

186. Tertius modus, quo quis poteſt a ſolutione decimarum liberari eſt per pactum, conventionem, aut tranſactionem. Nam ſicut per conventionem inter partes legittimas valet acquiri jus decimas percipiendi; ita poteſt remitti, ſeu tolli obligatio eas ſolvendi. Compoſitio, ſeu conventio circa decimas, jam debitas poteſt fieri a quolibet particulari; quilibet namque valet, quod ſibi debetur, remittere. Compoſitio inter unam, & aliam Eccleſiam fieri poteſt authoritate Epiſcopi. Verum compoſitio inter Clericos, & Laicos in perpetuum, vel ad longum tempus, authoritatem Pontificis ad ſui valorem poſtulat: quia eſt quædam alienatio bonorum Eccleſiæ. Quartus modus, quo tollitur obligatio decimandi eſt *Privilegium*, ſeu diſpenſatio Pontificis, pro quo.

187. Inq. 2. An Pontifex eximere valeat aliquos a Decimarum ſolutione? R. ſub diſtinctione: nam a ſolutione decimarum in genere, prout dicunt congruam miniſtrorum ſuſtentationem, nec licite, nec valide poteſt: quia ſuſtentatio congrua miniſtrorum eſt de jure naturali,

in

in quo nequit Pontifex diſpenſare, abſque gravi cauſa, quæ pro præſenti, cum præjudicio notorio tertii, numquàm occurrere poteſt. Suppoſita vero aliunde præfata ſuſtentatione, poteſt Pontifex diſpenſare in Lege Decimarum, valide quidem abſque cauſa: quia ſic formaliter accepta eſt lex mere Eccleſiaſtica; licite vero cum cauſa. Numquam præſumendum eſt Pontificem diſpenſare abſque cauſa, maxime in lege decimarum, quæ ſunt patrimonium Eccleſiæ, ad quam regendam, & ſovendam agitur ſpiritu Dei. Valet etiam Pontifex decimas huic Eccleſiæ applicatas alteri adjudicare ſine injuria illius: quia ſemper ſuerunt applicatæ dependenter a Pontificis voluntate. Hoc autem nullus Papa inferior facere poteſt, ſicut nec in lege decimandi diſpenſare.

P U N C T U M V.

De Privilegiis Regularium circa Decimas.

188. Inq. 1. An Regulares gaudeant privilegio exemptionis Decimarum? R. 1. Quod Regulares, & ceteri Clerici in communi viventes exempti erant antiquitus a ſolutione Decimarum, tum perſonalium, tum prædialium per privilegia inſerta in corpore juris. De perſonalibus patet *ex cap. Decimas*. 16. *q.* 1. De prædialibus earum nempe terrarum, quas propriis manibus, aut ſumptibus colebant, conſtat *ex cap. Multiplici*. Ubi Adrianus IV. teſtatur, hoc privilegium conceſſiſſe Ciſtercienſibus. Et Alex. III. in *cap. Ex parte* 10. *de Decimis* aſſerit: hujuſmodi privilegium fuiſſe a ſuis prædeceſſoribus conceſſum omnibus Religioſis in communi viventibus.

189. Verum Innoc. III. *in cap. Nuper eod. tit.* reſtrinxit dicta privilegia ad prædia habita ante Concilium Lateranenſe celebratum anno 1215. Sed minime revocavit privilegium, quod Regulares eximebat a ſolvendis decimis de novalibus, & hortis, quos propriis manibus excolunt, & de animalibus; quæ ad eorum ſuſtentationem nutriunt: quia in dicto cap. *Nuper* ſolum excluduntur prædia poſt memoratum Concilium acquirenda, quæ antea decimas ſolvebant. Semper enim de iſtis ſolvendæ ſunt, niſi privilegium expreſſam eorum faciat mentionem, & excluſionem. Igitur ſtando jure communi regulares habent privilegium exemptionis a decimis de prædiis propriis ſumptibus cultis, & ante Concilium acquiſitis. De prædiis vero acquiſitis poſt Concilium, ex quibus antea decimæ ſolvebantur, carent privilegio exemptionis in corpore juris communis. Unde ſi tranſeant ad dominium regularium, tenentur de illis ſolvere Decimas, niſi a Sede Apoſtolica obtineant privilegium expreſſe revocans decretum præfati *cap. Nuper*.

190. R. 2. Quod etiam extra jus commune laudantur plura privilegia, quæ eximunt regulares a ſolutione decimarum de omnibus animalibus, quæ ad propriam ſuſtentationem nutriunt, & de omnibus prædiis, etiam poſt dictum Concilium acquiſitis, quæ propriis ſumptibus excolunt. Ita conceſſit Eugenius IV. & Sixtus IV. Auguſtinianis. Martinus V. Carthuſianis. Clemens VII. Monachis S. Benedicti, & Trinitariis Excalceatis. Gregorius XI. Mercenariis. Et alii aliis, quæ omittimus.

191. Inq. 2. Cur Pontifices tam varia, & ampla privilegia conceſſerint Regularibus? Reſp. Non pro libito, ſed ex juſtis, & rationabilibus cauſis ita ſe geſſiſſe, volentes liberaliter remunerare obſequia a Regularibus Eccleſiæ Catholicæ præſtita. Quoniam in primis omnibus notum eſt regulares eſſe firmiſſimas, prævalidaſque columnas Eccleſiæ Catholicæ, ut Deus patefecit Innocentio III. Sanctiſſimos Patriarchas Dominicum, & Franciſcum Eccleſiam Lateranenſem, jam jam collabentem ſuis humeris ſuſtentantes; non quidem materialiter, & ſolum per ſeipſos, ſed formaliter per ſe, ſuoſque alumnos eam defendendo, fovendo, illuſtrando infatigabili ſtudio, labore, vita, ſanguine, etiam in ejus defenſionem perfuſo.

192. Hoc idem præſtatur ab omni Religioſa familia juxta uniuſcujuſque inſtitutum, Deum aſſiduis precibus, orationibus, vigiliis, jejuniis, perpetuo ſilentio, clauſura, aliiſque aſperitatibus placando, ut Eccleſiam ſuam in puritate fidei conſervare, augere, & ab hoſtibus tutare dignetur. Hac ratione Reges Hiſpaniæ Ramirus, & alii piiſſimi Principes plura prædia, poſſeſſiones, & privilegia conceſſerunt Monachis, ut ſuis precibus Deum placarent contra hoſtes fidei, & Regni, agnoſcendo prudenter, quod non minus Moyſes debellabat hoſtes populi Iſrael orando, & levando manus ad Deum, quam milites pugnantes in caſtris.

193. Deinde, ſi decimæ debentur ob Sacramentorum adminiſtrationem, nullibi pœnitentium numeroſior concurſus, majorve Sacramentorum frequentia conſpicitur, ſicut in Eccleſia Regularium. Denique ſi ſolvuntur pro paſcendo populo, & animarum directione in vitam æternam, proculdubio hæc munia cumulate præſtant Regulares Concionibus, Miſſionibus, Conſiliis, verbo, ac exemplo, præclaris etiam ſcriptis, librisque ab ipſis editis ad fideles inſtruendos, hæreticoſque coercendos, redarguendos, & confutandos. Si ergo ob aliqua obſequia Eccleſiæ præſtita, etiam laicos juſte Pontifices diſpenſant a lege decimarum; ob tot ſervitia a regula.

gularibus continuo eidem Eccleſiæ exhibita, juſtiſſime ſummos Præſules eis dicta privilegia conceſſiſſe credendum eſt.

194. Inq. 3. An privilegia Regularium de exemptione decimarum faveant etiam Monialibus? R. affirm. Quia memorata privilegia extenderunt ad Moniales Bonifac. VIII. & alii Pontifices. Ut cum aliis pluribus tenet Barboſa de jure Eccleſiæ *Cap.* 26. §. 3. *num.* 36. Similiter Equites Ordinum Militarium, qui veri Religioſi ſunt, omnibus Regularium privilegiis, quæ exemptionem decimarum ſpectant, gaudent: ut communis ſententia docet. Bona vero patrimonialia, ſi quæ poſſident, decimarum legi ſubiiciuntur.

195. Inq. 4. Quomodo amittantur ſupradicta privilegia exemptionis decimarum? R. Ex triplici capite poſſe amitti. *Primo* per compoſitionem, aut conventionem partium; nam partium compoſitio eſt optima ſententia, ideoque conſulitur, & approbatur *cap. Sugeſtum. Et cap. Dilectі. De decimis.* *Secundo* per non uſum, ſeu uſum contrarium totius ordinis: quia ſicut privilegium conceditur toti ordini, ita ſolum per non uſum totius ordinis per tempus ſaltem quadraginta annorum deperditur. *Tertio* per notoriam Eccleſiæ læſionem; ita ut ejus miniſtris non remaneret congrua ſuſtentatio: quia hæc eſt de jure naturæ, in cujus præjudicium Pontifex, nec vult, nec valet diſpenſare. Si vero læſio non ſit evidens ad nullum alium, præter Pontificem declarare ſpectat, an privilegium enormiter lædat, niſi partes ad vitandas lites componi velint, quod melius reputo. Melius enim erit ſemper Regularibus ſe abſtinere ab omni lite circa Decimas, & ſe componere cum Parochis de conſenſu Epiſcopi.

196. Inq. 5. Quis ſit Judex compotens ſuper jure decimarum? R. Quod loquendo de jure Spirituali ſolus Judex Eccleſiaſticus eſt competens: quia cauſa ſpiritualis ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum pertinet: ergo privative ad forum, & Judicem Eccleſiaſticum ſpectat declarare ſuper jure decimarum. Nimirum ad quam Eccleſiam pertineat jus eas percipiendi? Quo titulo exigantur? Sit ne aliquis privilegiatus ab earum ſolutione? Maxime hoc verum eſt, quando inter perſonas utrimque Eccleſiaſticas lis agitur: quo in caſu tam ex parte materiæ, quam ex parte perſonarum pertinet judicium ad forum Eccleſiaſticum.

197. Si autem lis ſit de mero facto, non inter perſonas utrinque Eccleſiaſticas, aut de decimis Regibus, vel aliis laicis a Pontifice conceſſis, quæ vulgo *Tercias* nuncupantur, poteſt earum cauſa in foro laico agitari, & decidi: quia ſemel laicis conceſſæ, jam non ſunt proprie decimæ; ſed quidam reditus extracti a decimis. Idem eſt de recurſu circa decimas Novalium ad forum laicale, quod declarare valet, dari, vel non in populo conſuetudinem decimandi. Ex conſuetudine etiam poſſunt cauſæ decimales in judicio poſſeſſorio audiri, & difiniri in foro ſæculari, ut inquit Bened. XIV. in *Synod. Diœceſan. lib.* 9. *cap.* 9. *num.* 7.

PUNCTUM VI.

De Primitiis, & Oblationibus.

198. Inq. 1. Quid ſit Primitia? R. Quod primitia, prout in præſenti, eſt *aliqua pars de primis fructibus, quæ Deo, aut Eccleſiæ offertur.* Omnes fere gentes, naturali lumine inſtructi, quidquam fructuum Deo offerre in more habuerunt, in gratiarum actionem pro fructibus acceptis. Primum hujus gratitudinis argumentum conſpicitur in Cain, & Abel, qui ex primogenitis gregum, & primis terræ fructibus aliquid Deo obtulerunt. Reſpexit autem Dominus ad Abel, & ad munera ejus: quia prior cor ſuum, ac ſe ipſum Deo obtulit ſimul cum fructibus: ut plures explicant *in cap.* 4. *Geneſ.* Certum eſt in lege veteri fuiſſe præceptum poſitivum primitias ſolvendi, ut conſtat Exodi 22. & alibi. Dubitatur autem, an etiam in lege nova ſit tale præceptum? Ideo.

199. Inq. 2. An in lege gratiæ detur præceptum ſolvendi primitias? R. Quod licet non detur præceptum Divinum, tamen datur præceptum Eccleſiaſticum. Conſtat ex *c. Decimis* 1. & alibi. Unde ſolvi debent ſicut decimæ de omnibus fructibus, & animalibus, eſto a Parocho non petantur: quia ſolvere decimas, & primitias eſt quintum Eccleſiæ præceptum. Verum quota, ſeu quantitas ſolvenda nullo Canone Eccleſiaſtico eſt aſſignata, quare vel uſu communi, vel prudenti arbitrio metienda eſt. Similiter legitimæ locorum conſuetudini ſtandum eſt circa obligationem ſolvendi, vel de omnibus fructibus, vel tantum de aliquibus, vel Eccleſiæ, vel Parocho. Ubi autem ex conſuetudine nulli ſolvuntur, nulla adeſt. Et in hoc ſenſu intelligendi ſunt aliqui negantes dari præceptum Eccleſiaſticum ſolvendi primitias.

200. Inq. 3. Quid ſit oblatio? R. Quod oblatio, prout nunc accipitur, eſt *donatio quædam rerum mobilium, aut immobilium facta Deo, Eccleſiæ, aut ejus miniſtris.* Eſt triplex, nempe, quæ fit in vita, & dicitur *inter vivos.* Alia quæ in teſtamento, aut in articulo mortis relinquitur, & dicitur *cauſa mortis.* Et alia, quæ communiter offertur ad altare, aut ad manus Sacerdotis; & vocatur *uſualis.* Hinc in Miſſa nuncupatur offertorium illa antiphona, quæ canebatur, dum populus

pulus offerebat panem, & vinum in oblationem: de quo vid. Bened. XIV. *in Synod. Diæceſ. lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 1. *&* 2.

201. Differunt hujuſmodi oblationes a Sacrificio: quia hoc requirit immutationem, quam oblatio minime exigit. Differunt a decimis, & primitiis: quia iſtæ debentur ſub gravi præcepto, juxta ſuperius expoſita; oblationes vero ultroneæ ſunt ex ſe, ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 86. *art.* 1. Unde oblationes voluntariæ donantur, nec adeſt in Eccleſia præceptum eas offerendi. Et eſto ubi viget conſuetudo eas exhibendi annimo ſe obligandi invecta, proculdubio obliget; nihilominus communiter, ut ſpontanea accipitur. Oblationes factæ ſive intra, ſive extra Parochiam intra ſuos limites, ad Parochum pertinet; niſi fideles offerant eas alicui Cappellæ, aut Imagini pro illius Cappellæ, aut altaris ornatu. *Ex cap. Quia Sacerdotes.* 13.

202. Inq. 4. An oblationes factæ in Eccleſiis Regularium ad ipſos Regulares pertineant? R. affirm. Conſonat *ex cap.* 1. *De ſtatu Monachor.* Idem ex Decreto S. Congreg. 15. *Septemb.* 1629. Item ex privilegiis conceſſis Ciſtercienſibus a Bonifacio VIII. & Prædicatoribus a Bonif. IX. Conſonat his omnibus doctrina D. Tho. *loc. cit. art.* 2. *ad* 2. Ubi aſſerit: Regulares poſſe accipere oblationes ex triplici capite. *Primo* titulo paupertatis. *Secundo* ex miniſterio altaris. *Tertio* ex officio in Eccleſiis, ubi ſunt Parochi. Ex quibus inferunt plures Authores, oblationes ultroneas, quæ fiunt a feminis puerperis dum filios in Eccleſia Regularium Deo præſentant, ad Regulares pertinere, ut accidit Romæ, & alibi.

203. Inq. 5. An aliqui prohibeantur ab oblationibus ad altare faciendis? R. affirm. Quia Eccleſia in odium, & abominationem pravitatis reſpuit in pluribus locis Juris Canonici oblationes hominum pravorum. Hujuſmodi ſunt Judæi, Infideles, Hæretici, Excommunicati vitandi, Uſurarii, Matricidæ, pœnitentes, pauperes opprimentes, raptores, ſacrilegi, extrahentes ſervos ab Eccleſia, fratres diſſidentes, & meretrices.

204. Hi omnes quando eorum crimina ſunt publica, arceantur merito ab altari, & ab Eccleſia, ne in ea offerant dona. Qui recipit ad oblationem ad altare faciendam excommunicatos nominatim a Papa, incurrit excommunicationem majorem. *Ex cap. Significavit.* 18. *de Sent. excommun.* Similiter recipiens excommunicatos, aut interdictos vitandos ad oblationes, inter Miſſarum ſolemnia, incurrit Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Ex cap. Episcopo de Privileg. in* 6. Quando prædictæ oblationes ad altare fiunt, non patena, ſed Imago ſacra, aut Crux offerentibus ad oſculum præbenda eſt. Plures manum porrigunt oſculandam: ſed non approbamus ibi ſimile oſculum, ne tranſeat ad ſuavium.

TRA.

TRACTATUS TRIGESIMUS SEXTUS

De Cenſuris.

Cenſura eſt gladius, & pœna ad coercendos præceptis Eccleſiæ rebelles, unde ſuppoſita notititia de præceptis, ad explorandas cenſuras opportune progredimur.

CAPUT I.

De Cenſuris in Communi.

Omnia, quæ ad Cenſuras in communi ſpectant, in hoc primo capite, prælibantur: relinquendo ad ſecundum de aliquibus in particulari ſermonem.

Punctum I.

Notio Cenſuræ.

1. Inq. 1. Quid ſit Cenſura? R. Nomen Cenſuræ tripliciter accipi poſſe. *Primo* pro quovis judicio de aliqua re, ut quando datur cenſura de aliquo libro. *Secundo* ſumitur pro officio; olim enim apud Romanos, qui officio puniendi, & corrigendi gaudebant, ut aliquando Cato, *Cenſor* dicebatur. *Tertio* accipitur pro ipſa ſentententia punitiva. Unde Juvenalis *Satyr.* 2. notans Junonis injuſtitiam dixit: *dat veniam Corvis, vexat cenſura columbas*: Hæc autem ſententia, ſeu punitio poteſt active, & paſſive ſumi. Active eſt inflictio pœnæ ex parte Judicis: paſſive vero ipſa pœna reo inflicta. Et in hoc ſenſu accipitur nomen cenſuræ Eccleſiaſticæ, & definitur. *Pæna Eccleſiaſtica fori exterioris, qua fidelis baptizatus privatur uſu aliquorum bonorum ſpiritualium, ut a contumacia diſcedat*.

2. Dicitur *pæna*, quia requirit, & ſupponit culpam, qua deficiente nulla eſt Cenſura. Additur *Eccleſiaſtica*, quia a ſolo Judice Eccleſiaſtico infligi valet. *Fori exterioris*, quia tantum poteſt imponi ab habente juriſdictionem in foro contentioſo. *Qua fidelis baptizatus*, quia cenſura ſolum poteſt ferri in ſubditos, & non baptizati ſubditi Eccleſiæ non ſunt. *Privatur uſu aliquorum bonorum ſpiritualium*, non omnium, nec gratiæ, & virtutum, ſed tantum eorum, quæ ſubſunt Eccleſiæ poteſtati. *Ut a contumacia diſcedat*, quia eſt pœna medicinalis ad ſalutem animæ ordinata; licet enim quandoque cenſura feratur ad aliorum terrorem juxta illud *Prov.* 19. *Caſtigato peſtilenti, ſtultus ſapientior erit*; præcipue tamen imponitur, ut peccator emendetur.

3. Obiic. 1. Per peccatum mortale privatur homo bonis ſpiritualibus; & tamen non eſt cenſura: ergo hæc non recte definitur. R. diſt maj. Privatur homo per peccatum bonis ſpiritualibus per modum culpæ, conc. major Per modum pœnæ neg. maj Itaque peccatum grave non eſt cenſura, quia per illud non privatur homo bonis ſpiritualibus per modum ſententiæ, aut pœnæ, ſed per modum culpæ. Hoc autem modo privat juſtum gratia, & virtutibus infuſis, in quo etiam differt a cenſura, quæ nec illis privat, nec eſt incompatibilis cum gratia, ſicut peccatum grave: poteſt enim quis eſſe in gratia, & ligatus Cenſura.

4. Pro cujus luce notari oportet, quod ſpirituale poteſt ſumi, vel pro re a corpore diſtincta, ut Angelus, & anima rationalis, vel pro re conducente ad finem ſpiritualem, ut gratia, dona, Sacramenta, & ſimilia. Item hæc bona ſpiritualia ſunt in triplici differentia: alia propria perſonæ, ut gratia, & charitas; alia communia fidelibus, ut Sacramenta, & Beneficia Eccleſiaſtica; alia connexa cum gratia, ut communicatio ſatisfactionum, & ſuffragiorum cum aliis fidelibus. Igitur Eccleſia per cenſuras non privat anima rationali, quia non ſunt ſententia ſanguinis, nec gratia, aut charitate, quia ſunt bona peculiaria perſonæ, nec communione Sanctorum, aut communicatione bonorum, quæ ab aliis fidelibus aguntur, quia caret poteſtate ſuper illis utpote fundatis in gratia, & caritate, ſed tantum privat bonis ſpiritualibus externis, & communibus, quorum habet diſpenſationem, & adminiſtrationem; quidquid in oppoſitum inaniter clamitent Lutherus, & Calvinus.

5. Obiic. 2. Cenſura non ſolum privat bonis ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus, ut ab ingreſſu Eccleſiæ, communicatione politica, & civili, & a ſepultura Eccleſiaſtica: ergo data ejus definitio eſt inſufficiens. R. neg. conſeq. Cenſura enim privat dictis bonis corporalibus, & aliis non directe, ſed indirecte, prout conducunt ad bonum ſpirituale animæ, ut ſic peccator reſipiſcat, & a culpa, & contumacia diſcedat.

6. Obiic. 3. Cenſura ſæpe fertur etiam in eos, de quorum emendatione deſperatur: ergo non eſt pœna medicinalis, ut peccator a contumacia diſcedat. R neg. conſeq. quia ſemper cenſuræ ex ſe ſunt medicinæ ad correctionem delinquentis ordinatæ. Eſto per accidens non conſequatur

ſuum finem principaliorem. Imo hic etiam aliquo modo obtinetur, tum per aliorum terrorem; tum per ſeparationem contumaciam, ne ceteros inficiant; tum denique quia licet cenſura ſit principaliter medicina, eſt etiam punitio, ſeu pœna. Regulariter tamen non debet Judex cenſuram excommunicationis proferre, ſi noſcat ipſi reo non profuturam, ut ait D. Thom. *in 4. diſt.* 18. *q. ult. a.* 2.

Punctum II.

Diviſio Cenſuræ.

7. Inq. 1. Quotuplex ſit Cenſura? R. Tres tantum dari ſpecies Cenſuræ, quæ ſunt Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum. Ita expreſſe conſtat *ex cap. Quærenti de Verbor. ſignific.* ubi interrogatus Innoc. III. quid in Bullis Pontificiis nomine cenſuræ intelligatur, dixit: *Reſpondemus, quod per eam non ſolum Interdicti, ſed ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententia valeat intelligi*. Unde irregularitas ex delicto, depoſitio, & degradatio non ſunt Cenſuræ, ut patet ex dicta reſponſione, quæ abſoluta, & decretoria eſt. Et quia Irregularitas, depoſitio, & degradatio ex ſe ſunt perpetuæ, & non exigunt auferri reo emendato; cenſura autem ſolum eſt ad tempus uſque ad rei emendationem, qua ſtante debet auferri; eſt enim primario medicinalis, ut ait D. Thom. 3. *p. q.* 82. *a.* 8. *ad* 3.

8. Dices: Pontifex in ſua reſponſione ſolum declarat illas tres eſſe cenſuras, non tamen negat dari alias, nec ſuit loquutus de Cenſuris, quæ poſſunt ferri ab homine, nec de ſpeciebus infimis, ſed de ſubalternis, ſub quibus aliæ continentur: ergo non ſequitur, quod irregularitas ex delicto, depoſitio, & degradatio Cenſuræ non ſint. R. neg. min. & conſeq. quia reſponſio Pontificis utpote dogmatica, & doctrinalis univerſaliter debet intelligi; alias inſufficienter, & diminute quæſito reſpondiſſet. Eodem modo ac ſi fuiſſet quæſitus, quid nomine Sacramenti in Bullis Pontificiis intelligatur? Reſponderet, quod Baptiſmus Euchariſtia, & Pœnitentia, eſſet incongrua, & diminuta reſponſio, ut de ſe patet. Igitur dicendum eſt ſolum dari tres ſpecies cenſuræ jam numeratas.

9. Deinde Cenſuræ ex parte cauſæ efficientis dividitur in eam, quæ eſt *a jure*, & in eam, quæ eſt *ab homine*. Illa eſt generalis, & per modum legis permanentis; iſta vero eſt particularis, & per modum præcepti tranſitorii. Ideo illa utpote generalis fertur in omnes ad præcavendum peccatum futurum, iſta utpote particularis imponitur etiam pro peccato præterito, ut emendetur, vel ut pro eo detur ſatisfactio. Ab illa ſi non eſt reſervata, quilibet Confeſſarius poteſt abſolvere; ab iſta ſolum valet abſolvere ejus Auctor, vel ejus ſuperior, ſucceſſor, aut delegatus. Unde eſto cenſura dividatur ex parte ſubjecti in generalem, & particularem, hæc diviſio coincidit cum diviſione a jure, & ab homine ex parte cauſæ efficientis.

10. Denique dividitur Cenſura ex parte formæ in eam quæ eſt *latæ ſententiæ*, & in eam, quæ eſt *ferendæ*. Illa ſtatim ſine alia ſententia incurritur; ſecus vero iſta, quæ comminatoria dicitur. Cognoſcitur autem cenſuram eſſe *latæ ſententiæ* dum dicitur: *Confeſtim, illico, ipſo facto, incontinenti ſit excommunicatus*. Erit autem *ferendæ ſententiæ* dum ſuperior ait: *præcipimus ſub pœna excommunicationis*, vel utitur verbis de futuro, *Ut excommunicabitur, ſuſpendetur* &c. In dubio an ſit latæ, aut ferendæ ſententiæ cenſenda eſt ferenda; quia in pœnalibus dubia ſunt benigne interpretanda. Concina in præſenti ait: ſic eſſe interpretanda dubia in *meris pœnalibus*, ſed perperam, & incongrue addit ly *meris*, quia cenſuræ non ſunt mere pœnales, ſed pœnales, & medicinales, ut nemo non videt. Cenſura poſita verbis temporis præteriti, aut indicativi eſt latæ ſententiæ, ut *noverit ſe excommunicatum, volo, declaro, definio illum excommunicatum ſuſpenſum &c.*

11. Inq. 2. An hæc verba: *Anathema ſit*, vel *ſit excommunicatus* contineant cenſuram latæ, aut ferendæ ſententiæ? R. Intelligi communiter de Cenſura latæ ſententiæ; tum quia tali forma utuntur ſæpe Concilia adverſus hæreticos, quos certum eſt voluiſſe ipſo facto excommunicare. Tum quia licet verbum *ſit* poſſit accipi pro futuro, aut optativo, proprius debet ſumi pro præſenti, & imperativo, quia virtus legis potiuſquam optare eſt imperare, & punire. Ita Benedict. XIV. *in Syn. lib.* 10. *cap.* 1. *n.* 7.

Punctum III.

De poteſtate ferendi Cenſuras.

12. Inq. 1. An ſit in Eccleſia poteſtas Cenſuras ferendi? R. affirm. Eſt de fide definitum in Concilio Conſtantienſi, ex Tridentino adverſus hæreticos. Patet tum ex Matth. 16. *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis &c.* Prob. ratione: quia quælibet Reſpublica bene ordinata habet poteſtatem non ſolum ferendi leges, ſed puniendi rebelles; ſed Eccleſia eſt Reſpublica bene ordinata: ergo habet poteſtatem rebelles puniendi Cenſuris: quæ ideo dicuntur enſis, gladium, & nervus Eccleſiæ, ejuſque diſciplinæ.

13. Inq.

13. Inqires 2. Quinam gaudeant poteſtate ferendi Cenſuras? R. Omnes habentes Juriſdictionem ordinariam in foro eontentioſo gaudere poteſtate ordinaria illas ferendi. Unde illa gaudet Papa pro tota Eccleſia. Similiter Concilia generalia pro tota Eccleſia, Provincialia pro ſua Provincia, & Diœceſana pro ſua Diœceſi illa potiuntur. Pariter Cardinales pro Eccleſiis proprii tituli, Patriarchæ, Primates, Nuntii Apoſtolici, ſeu Legati a Latere, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & eorum Vicarii, ſeu Proviſores pro reſpectivis territoriis, ſecus vero Eiſcopi titulares, ſeu in partibus, quia ſubditis Carent. Item Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, & ejus Vicarius Sede Vacante. Denique Prælati Regulares hac gaudent poteſtate majori, aut minori juxta eujuſque ordinis ſtatuta, ita ut Generalis pro toto ordine, Provincialis pro ſua Provincia, & Prælati immediati quomodocumque vocentur; & in eorum abſentia Præſides proprie tales, eadem poteſtate fruuntur. Parochi autem ſicut carent poteſtate in foro eontentioſo, ita earent poteſtate Cenſuras ferendi. Vid. dicta *Tract. 3. an 67. & ſeqq.*

14. Poteſt etiam hæc poteſtas acquiri conſuetudine legitima, & præſcriptione; ita tamen ut acquiſita circa unam eenſuram, non acquiratur circa aliam; conſuetudo quippe faciendi unum, non dat facultatem circa aliud diſtinctum. Valet etiam acquiri ratione delicti, quia hujus cauſa ſit ſubditus delinquens.

15. Inq. 3. Quibus poſſit hæc facultas delegari? R. Certum eſſe, quod omnes gaudentes poteſtate ordinaria poſſunt eam delegare alteri apto ea utendi. Unde poteſtas hæc delegari valet, euilibet prima tonſura initiato, niſi ſit conjugatus; tunc enim ſolum ex commiſſione expreſſa Papæ poterit ei delegari. Clericus autem eſto ſolum tonſura initiatus valet eſſe Vicarius Epiſcopi, ideoque frui poteſtate eenſuras ferendi. Religioſus vero non tonſuratus quantumvis profeſſus ſecluſa commiſſione Papæ incapax eſt dicta poteſtate. Et potiori ratione femina, eui, nec a Papa probabilius valet ea delegari, quia reputatur Jure Divino ineapax talis poteſtatis. Ita D. Thom. *in 4. diſt. 19. q. 1. art. 1. q. 3. ad 4.*

16. Obiie. In Cap. *Dilecta* jnbetur obedire Abbatiſſæ, quæ ſuſpenderat Clericos ſibi ſubjectos, & de facto Burgis adeſt Regale Monaſterium Ord. Ciſterc. Cujus Abbatiſſa fert Cenſuras, & quælibet imponit præcepta: ergo femina non eſt incapax Juriſdictionis ſpiritualis. R. neg. eonſeq. Nec in relato capite ſermo eſt de ſuſpenſione, quæ ſit cenſura, ſed lato modo ſumpta. Si autem velit dici fuiſſe veram cenſuram, intelligendum eſt fuiſſe latam non ab ipſa Abbatiſſa, ſed ab ejus Aſſeſſore Clerico, ut accidit in memorato, & memorabili Monaſterio vulgo de *Huelgas*. Ubi Abatiſſa medio Aſſeſſore fert cenſuras, ab eis abſolvit, confert dimiſſorias ad ordines, & licentias excipiendi eonfeſſiones in territoriis ſibi ſubjectis. Præcepta vero a Prioriſſis, & Abbatiſſis ſolum ſunt politica, ut matris familias cui obedire tenentur Moniales in conſcientia juxta qualitatem, & gravitatem materiæ.

17. Sed quia mentionem fecimus de Regali Monaſterio Burgenſi, advertere velim, quod loquens de quadam Abbatiſſa Bened. XIV. in Bulla incipiente: *Quamvis juſto* ubi tria decernit: *primo, adbuc vigere conſtitutionem editam a Summo Pontifice Urbano VIII. ſuper ſuppreſſione Jeſuitiſſarum. Secundo, Inſtitutum Virginum Anglicanarum non eſſe Inſtitusum Jeſuitiſſarum. Tertio, Virgines Anglicanas* tantum teneri obſervare Conſtitution. Clem. XI. In hac igitur Bulla ait, ſe non loqui de Superioriſsa Generali, *qualis eſt Abbasiſſa Burgenſis in Hiſpania, quæ Capitulum Generale in ipſa Civitate Burgenſi ſingulis annis celebrare ſolet.* Amor autem veritatis me adigit, ut tamquam teſtis ocularis, qui Burgis pluribus annis ſum commoratus dieam, quod licet olim tale Capitulum Monialium fuerit congregatum, jam a tempore immemorabili obſolevit, ita ut in obſervantia clauſuræ, quoad egreſsum e Monaſterio Moniales Ciſtercienſes non differunt a Recollectioribus, nec umquam exeunt a ſuis Monaſteriis, niſi forte in caſibus permiſſis a Pio V. Dicimus *forse*, quia nec hoc vidimus, quamvis per plures annos earum Confeſſiones excipiendo, ipſarum agendi rationem noverimus. Eſt itaque earum Abbatiſsa ſuperioriſsa, velut Generalis privativa plurium Monaſteriorum; ſed nec Capitulum Generale eongregat, nec gaudet juriſdictione Spirituali.

18. Quoniam, ut quis accipiat poteſtatem ordinariam, aut delegatam ferendi cenſuras debet eſse vir baptizatus, viator, mentis eompos, & ſaltem tonſura initiatus. Clericus eonjugatus, & laicus ſolum de commiſſione Papæ poteſt eſse delegatus. Ut antem valide illas ferat requiritur inſuper, quod habeat intentionem ligandi; quod eam exprimat in particulari declarando ſpeciem eenſuræ, quam imponit. Nam ſi diceret: *ſi boc feceris, ſis cenſuratus*, nihil efficeret, quia ut valeat cenſura, debet dici: *ſis excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus*. Item requiritur, quod non ſit impeditus utendi tali poteſtate, qua ratione, nee Epiſeopi Inquiſitores, nee iſti Epiſcopos poſsunt excommunicare, quia id ipſis eſt inhibitum in jure. Invalida eſt etiam cenſura lata in eum, qui antea legitime appellaverat, quia appellatio legittima ſuſpendit uſum Juriſdictionis. Nec aliquis poteſt excommunicare æqualem, ut ſi unus Epiſcopus habeat duos Vicarios, unus alium excommunicare non poteſt, quia par in parem

Digitized by Google

parem non habet imperium. Nec Superiorem quia caret imperio in illum; nec alium in propria cauſa, quia nequit eſse pars, & Judex; niſi ſit in propriam defenſionem. Nec excommunicatus, hæreticus, ſchiſmaticus, aut ſuſpenſus valet cenſuras ferre, quia eſt impeditus, cum ligatus alios ligare nequeat. Debet tamen publice conſtare eſse vitandum; alias valide, eſto illicite erunt cenſuræ ab eo latæ, error enim communis cum titulo colorato dat juriſdictionem.

18. Inq. 4 An ſit valida cenſura ex metu lata? Reſp. affirm. Quia quæ fiunt ex gravi metu ſunt ſimpliciter voluntaria, & conſequenter jure naturæ valida, ſed non adeſt jus poſitivum irritans cenſuram ex metu latam: ergo eſt valida. *Obiic.* Abſolutio Cenſuræ ex metu extorta nulla eſt: ergo etiam ipſa cenſura. R. Neg. conſeq. quia datur jus poſitivum annullans abſolutionem cenſuræ ex metu extortam, non vero cenſuram ex eodem metu latam. Unde licet ex ſe pares ſint poteſtas ligandi, atque ſolvendi; ob juſta tamen motiva a jure diſpares fiunt.

20. Inq. 5. An quis poſſit ſeipſum excommunicare, vel alia cenſura ligare? R. Neg. quia cenſuram ferre eſt actus juriſdictionis contentioſæ, quam nemo valet in ſeipſum exercere. *Obiic.* 1. poteſt Pontifex, ac Epiſcopus ſibi Indulgentias concedere, & ſecum diſpenſare in votis, aut jejuniis: ergo etiam ſeipſum cenſuris ligare. Reſp. Neg. conſeq. quia conceſſio indulgentiæ, aut diſpenſatio eſt actus juriſdictionis gratioſæ; ferre vero cenſuras eſt juriſdictionis contentioſæ; ideo poteſt, quis ſecum primum, non ſecundum exercere. Nota autem dupliciter poſse concedere ſibi indulgentias Pontificem, aut Epiſcopum, nempe immediate ſicut alteri ob hoc, vel illud pium opus; vel mediate, concedendo in generali eas tale opus facienti. Et tunc ſi illud ipſe efficiat, lucratur Indulgentias ſicut ceteri, & hoc modo regulariter ſibi eas concedit.

21. Objic. 2. Pontifex, & Epiſcopus abſolvitur in foro conſcientiæ ab alio, cui ipſi delegant facultatem: ergo eodem modo poterit ligari cenſuris facultate ab ipſo delegata. R. neg. conſeq. quia Confeſſarius ſemel deſignatus a Papa, vel Epiſcopo gerit vicem Dei in Confeſſione: Ideo ibi ſuperior fit inferior Confeſſario, quod non accidit in foro externo. Hinc infertur Papam non poſſe ligari cenſura: non a ſe ut ex dictis patet, nec ab alio, quia non habet ſuperiorem in foro externo. Pariter infertur, quod ſi Epiſcopus ferat excommunicationem ver. gr. contra furantes eſto ipſe furetur, illam non incurrit, quia reſpectu ſui ipſius nequit juriſdictionem coactivam exercere.

PUNCTUM IV.

De forma ferendi Cenſuras.

22. Inq. 1. Quid requiratur ut cenſura valide feratur? R. Non ſufficere id Judicem velle, ſed debere verbis, ſcripto, aut ſigno aliquo id oſtendere exprimendo cenſuram in ſpecie. Non tamen adſunt verba, aut ſigna determinata; dummodo voluntas ferentis cenſuram determinatam ſufficienter declaretur. Unde mutus poteſt illam ferre ſignis certis, aut in ſcriptis Si feratur cenſura ſub diſtinctione dicendo: *ſi non reſtituas intra menſem te excommunico, aut ſuſpendo*, valida eſt, eſto illicita, & quam reus elegerit, incurret. Debet tamen exprimi in ſuſpenſione, an ſit ab officio, vel beneficio. Excommunicatio abſolute lata intelligitur de majori, quia analogum per ſe ſumptum ſtat pro famoſiori. Valet ferri cenſura ſub conditione de præterito, aut præſenti, & tunc non ſuſpenditur, quia ſi adeſt conditio incurritur, ſecus vero ſi non adeſt. Lata ſub conditione de futuro, ut *ſi non reſtituas intra octo dies* ſuſpenditur uſque ad id tempus. Hoc autem valet prorogari a creditore ad cujus inſtantiam fuit lata cenſura, quia ſicut poteſt remittere debitum, ita valet tempus protrahere; at non ſolvendo in termino deſignato, vel a creditore protracto, incurritur cenſura a debitore culpabiliter moroſo.

23. Objic. ſolum ille qui tulit cenſuram valet eam ſuſpendere: ergo non creditor. R. in dicto caſu ſuſpendere cenſuram ipſum, qui eam tulit, ſed quia eam tulit ad petitionem partis, hac prorogante terminum ſolutionis, vult Judex quod cenſura ſuſpendatur juxta partis voluntatem.

24. Inq. 2. Quæ ſolemnitas debeat obſervari ut cenſura licite feratur? R. Innoc. IX. in *Cap. 1. cum medicinalis de ſent excom. in 6.* illum deſignare præſcribendo debere proferri excommunicationem in ſcriptis conſcribendo expreſſe ejus cauſam. Deinde debere exemplum ſcripturæ tradi excommunicato infra menſem ſi fuerit Judex requiſitus, ſuper qua requiſitione faciendum eſt publicum inſtrumentum ſigillo authentico conſignatum: atque idem eſt obſervandum pro cenſuris ſuſpenſionis & Interdicti ferendis ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ & officiis divinis a violatore ipſo facto incurrenda; niſi ex juſta cauſa dictam ſolemnitatem omittat. Epiſcopi autem dictam pœnam non incurrunt, quia de eis in hoc capite non fit mentio, ſine qua pœnas in jure contra violatores aſſignatas Epiſcopi non incurrunt. Nec Prælati Regulares tenentur obſervare apices juris in cenſuris ferendis, tum ex privilegio, tum ex

ex conſuetudine. Nec dicta ſolemnitas requiritur ad valorem; valida enim eſt cenſura iſta ſine illa; peccabit tamen graviter Judex eam omittens abſque cauſa quando citatione præmiſſa, & cognitione cauſæ fert cenſuram per modum ſententiæ.

25 Inq. 3. An præcedere debeat monitio cenſuram? R. Sub diſtinctione. Vel enim cenſura fertur a Jure, vel ab homine ad præcavendum malum futurum, aut per modum ſtatuti generalis, & tunc nulla requiritur ſpecialis monitio, quia ipſum jus ſatis admonet, & pariter præceptum quam diu durat, ſemper monet: erg. tunc non requiritur ſpecialis monitio niſi in ipſo exigatur, ut dicat: *Niſi monitus reſipiſcat.* Vel cenſura fertur ab homine per modum ſententiæ ob delictum commiſſum habens tractum ſucceſſivum, ut quando ponitur excommunicatio, ut furtum reſtituatur. Et tunc jure naturali, divino, & humano debet præcedere monitio. Patet ex Cap. 18. *Matth Quod ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi tamquam Ethnicus.* Ratione etiam liquet, quia ad Cenſuram inquirendam requiritur contumacia; contumax autem non eſt, qui prius monitus non fuit. Pariter ut quis declaretur cenſuratus citari debet, ut facti aut delicti rationem reddat, ſicut fecit Synodus Epheſina *Act.* 1. dum *Canonibus obtemperans tertio Neſtorium vocavit.*

26. Hæc autem monitio fieri debet eſto delictum ſit notorium, imo eſto contumacia ſit etiam notoria, quia abſque monitione contumacia erit utique in affectu, ſed non in effectu; hæc quippe abſque monitione adeſſe nequit, aliud enim eſt contumacia contra legem; aliud contumacia contra Judicem. Atque eadem ratione requiritur monitio pro incurrenda cenſura *ferenda* a jure impoſita, quia aliud eſt quod quis ſit inobediens juri comminanti cenſuram, aliud quod ſit inobediens homini illam infligenti; ad hoc enim requiritur monitio ab ipſo homine. Quando autem in jure adeſt cenſura *latæ ſententiæ* ſine ulteriori monitione incurritur, ut dictum eſt.

27. Inq. 4. Quot monitiones debeant præcedere cenſuram? R. Quod trina monitio, vel una pro tribus, quæ virtualiter trina ſit, præcedere debet. Hæc autem monitio trina, vel una pro tribus dicitur in jure *Competens*, & frequentius *Canonica*. Tunc præcedit trina monito quando ſeparatim reus ter monetur aſſignato pro unaquaque congruenti temporis intervallo pro diverſitate negotiorum, & circumſtantiarum. Unde licet regulariter ſervari debeat intervallum ad minus duorum dierum; poteſt tamen ex cauſa redigi ad unum diem, vel ad brevius tempus. Tunc fit monitio una pro tribus, quando Judex dato congruo ſpatio temporis monet illam unicam valere pro tribus.

28. Semper fieri debet monitio, vel in ſcriptis, vel coram teſtibus idoneis ab ipſo Judice, vel ejus nomine; alias contumacia non eſſet contra mandatum Superioris. Quando fertur cenſura contra perſonam particularem debet monitio fieri ipſi perſonæ, niſi doloſe ſe ſubtraxerit, aut vi impediat, vel careat domicilio; in his enim caſibus ſufficit fieri in Eccleſia, aut loco publico affigendo Chirographum, in quo cauſa & reus cenſuræ exprimatur. Si una monitio facta fuerit ipſi reo, vel probari poſſit ad ejus notitiam perveniſſe, reliquæ fieri poſſunt ad ejus domum, Eccleſiam, aut locum publicum. Cenſura lata ſine dictis monitionibus eſto ſit illicita graviter, valida tamen eſt, quia non ſunt de ſolemnitate ſubſtantiali, ſed accidentali. Excipitur duplex caſus, in quo cenſura omiſſa trina monitione, aut una pro tribus, nulla eſt. Primus eſt quando Judex excommunicat, ſuſpendit, aut interdicit communicantem cum excommunicato a ſe. Secundus, quando delegatus ea conditione facultatem ferendi cenſuras accepit, ut nonniſi præmiſſa trina monitione canonica illas ferat.

PUNCTUM V.

De tempore, & loco ferendi Cenſuras.

29. Inq. 1. Quibus diebus ferri debeat cenſura? R. Diebus feriatis non debere ferri per modum ſententiæ cum ſtrepitu judiciale & cognitione cauſæ. Erit tamen valida eſto graviter illicita cenſura dictis diebus ſic prolata. Poteſt vero licite ferri per modum legis, aut ſtatuti generalis, aut ſine cauſæ cognitione diebus feriatis. Imo ligatus jam cenſura quolibet die denuntiari valet; citari tamen prius debet ut audiatur, & ſe defendat; quod ſi delictum agnoſcat, & emendationem promittat non eſt denuntiandus. Ab eo facienda eſt denuntiatio, a quo lata fuit cenſura; ſi vero inflicta ſit a jure, denuntiari debet ab Epiſcopo loci, in quo incurſa fuit cenſura.

30. Inq. 2. An extra proprium territorium poſſit quis ferre cenſuras per modum ſententiæ? R. neg. quia juriſdictio contentioſa nequit exerceri extra proprium territorium, ut ſæpe cavetur in jure Canonico. At valida & licita, eſt cenſura lata extra proprium territorium per modum ſtatuti pro delictis futuris præcavendis, vel quando cauſa jam eſt cognita in proprio territorio, quia tunc non fit cum ſtrepitu judiciali. Eadem ratione poteſt Epiſcopus abſolvere a cenſuris ſuos ſubditos extra proprium territorium. Poteſt etiam eos ligare cenſuris extra ſuum territorium, aut locis viciniori bus, quando eſt injuſte expulſus a ſua Diœceſi pe-

petita & non obtenta licentia a loci ordinario. At iſto conſentiente valet extra propriam Diœceſim ferre cenſuras in ſubditos utriuſque cum conſenſu partium.

31. Inq. 3. An Epiſcopus in ſua Diœceſi exiſtens poſſit ligare cenſuris ſuum ſubditum extra exiſtentem pro delicto intra illam commiſſo, ut ſi ſubditus Epiſcopi Salmanticenſis ibi furatus fuerit, & exeat ad Diœceſim Abulenſem, poterit ne a proprio Epiſcopo cenſuris ad reſtitutionem obligari? R. affirm. Alias impunitus maneret delinquens: ſi enim non poſſet puniri a proprio Paſtore, a nullo poſſet; quia ab alieno non poteſt, cum non ſit illius ſubditus: igitur valet puniri a proprio ob delictum in proprio territorio perpetratum.

32. Objic. 1. Ex *Cap. ut animarum de Conſt. in 6. Cum extra territorium jus dicenti non pareatur impune*. 2. Rex nequit punire ſubditum exiſtentem in alio Regno, eſto in proprio deliquerit. 3. Quia nequit citari: ergo nec ligari cenſuris. R. ad 1. Textum illum loqui quando delictum non eſt commiſſum in proprio territorio, quo in caſu juriſdictio Epiſcopi non extenditur ad ſubditum in alio Epiſcopatu exiſtentem. Ad 2. quod Rex ſolum poteſt punire vi coactiva corporali, quæ in alieno Regno non exercetur, ne turbetur pax Principum & Regnorum. At cenſura eſt pœna ſpiritualis, quæ ipſo facto incurritur, unde paritas non tenet. Ad 3. Quod citatio partis eſt actus requirens ſtrepitum, ſecus vero incurſio cenſuræ; ideo iſta, non illa valet fieri extra proprium territorium.

33. Si Cenſura imponatur ob actum, vel omiſſionem in proprio territorio conſumatum, incurritur ab exiſtente in alieno. Ut ſi Epiſcopus jubeat ſub cenſura Clericis venire ad Synodum aut ſuæ Eccleſiæ aſſiſtere, inobedientes illam incurrunt eſto ſint extra Diœceſim, quia abſentia ſeu non præſentia conſumatur intra propriam Diœceſim. Contra vero ſi delictum fuit inchoatum in proprio territorio & conſumatum in alieno, non incurritur cenſura. Ut ſi ſit lata contra ſtuprum committentes & illum quis in proprio territorio inchoavit tactibus, ſed extra conſumavit, quia cenſura fertur contra actum in ſua linea completum. At ſi quis lethaliter alium vulneravit in proprio territorio, licet extra moriatur, incurrit cenſuram latam contra homicidas, quia tota actio occiſiva fuit conſumata ex ſua parte in proprio territorio.

34. Inq. 4. An Epiſcopus poſſit punire cenſura exiſtentem, & delinquentem in aliena Diœceſi? R. neg. Quia juriſdictio Epiſcopi limitatur quoad perſonas, & locum ſuæ Diœceſis, niſi ratione delicti ſortiatur forum: ergo dum extra ejus territorium eſt perſona, & ibi delinquit, non ſubjacet cenſuræ illius. Unde ſi Epiſcopus ferat cenſuram contra accedentes ad Monaſteria Monialium, & contra eum eis loquentes, accedentes ad Monaſterium exemptum illam incurrit, ſecus vero loquens cum illis. Ratio primi eſt, quia acceſſus, ſeu via ſubditur ditioni Epiſcopi. Ratio ſecundi eſt, quia Monaſterium exemptum reputatur extra ſuam ditionem quoad juriſdictionem. Alienum autem ſubditum delinquentem in ſua Diœceſi valet punire cenſuris, quia ratione delicti ſortitur forum, & ſit ejus ſubditus; niſi exeat priuſquam illum citet, aut ejus cauſam incipiat, quia non eſt ejus ſubditus ſimpliciter, ſed tantum ratione delicti, & manens in ejus territorio ſaltem uſque ad citationem, aut cauſæ inchoationem.

35. Inq. 5. Quos obliget præceptum ſub cenſura impoſitum ad præcavenda delicta futura; vel ad revelanda commiſſa. R. Quod ſi lata ſit per modum ſtatuti, aut legis prohibentis futura delicta, ligat etiam alienigenas ibi exiſtentes animo degendi pro aliquo tempore; ſecus ſi ſolum adſint pro brevi tranſeunter, quia talis lex fertur in favorem territorii. Si ſit per modum ſententiæ aut præcepti particularis ſolum obligat ſubditos præſentes, quia primario reſpicit perſonas. Si denique imponatur per modum legis permanentis ligat ſubditos præſentes & etiam futuros, quia intentio ferentis eſt, quod ſemper duret, & obliget. Cenſuræ latæ a Prælatis Regularibus in proprios ſubditos, ligant eos, ubicumque exiſtant, quia illorum juriſdictio non tam locum, quam perſonas reſpicit.

PUNCTUM VI.

De Materia Cenſuræ.

36. Inq. 1. Quæ ſit cauſa materialis, ſeu materia Cenſuræ? R. Eſſe culpam, imo culpam contumaciæ contra præcepta Eccleſiæ. Culpa enim ut ſic eſt velut materia remota cenſuræ, contumacia vero eſt ejus materia proxima. Qua ratione nec culpa ſolum contra jus divinum, & naturale; nec culpa omnino præterita poteſt puniri cenſura; ſed requiritur culpa contumaciæ contra mandata Eccleſiæ, aut Superioris Eccleſiaſtici. Unde cenſura lata ſine ulla culpa invalida eſt, quia cenſura eſt pœna, quæ proprie talis ſolum pro culpa valet infligi. Imo pro excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto perſonali requiritur culpa propria, quia pro culpa aliena non debet puniri innocens.

37. Objic. 1. Deus ſæpe punivit ob peccata parentum filios, & ob delicta aliorum innocentes, ut patet in diluvio, & incendio Sodomæ. 2. Idem contingit in interdicto locali,

quo

quo innocentes ob peccata aliorum puniuntur cenſura: ergo hæc infligi valet ob culpam alienam. R. Ad 1. Pœnas a Deo inflictas filiis pro delictis parentum & innocentibus pro peccatis aliorum non fuiſſe proprie pœnas, ſed quædam pœnalitates, pro quibus non requiritur culpa propria, nam etiam aliena poteſt eſſe earum cauſa, ut patet in Adami peccato, ob quod omnea ejus filii quotidianas patimur pœnalitates, non alia ratione niſi quia ſumus aliquid ejus, & cum eo connexionem habentes, per quod patet etiam ad 2. & fuſius mox patebit.

38. Inq. 2. Qualis culpa requiratur pro cenſura ferenda? R. Culpam debere eſſe pœnæ proportionatam. Ideo cenſura levis, ut excommunicatio minor, ferri valet pro culpa levi. At cenſuræ graves *latæ ſententiæ* nequeunt imponi niſi pro culpa gravi. Si autem cenſuræ graves ſint *ferendæ ſententiæ* diſtinctione opus eſt. Vel enim continent clauſulam, quod abſque ulla monitione poſſint a Judice applicari, vel non; ſi primum, requiritur culpa gravis, quia eo ipſo abſque alio peccato & monitione incurritur tunc cenſura gravis: ergo culpa gravis requiritur pro illa juſte imponenda, alias eſſet pœna culpæ improportionata. Si ſecundum, non requiritur culpa gravis præciſe, quia eo ipſo quod requiratur monitio; ſi materia non ſit multum gravis, poteſt imponi pro culpa levi. Hinc reſolvitur illud dubium, an præceptum Superioris ſub cenſura in materia ex ſe non gravi, obliget graviter? Ad quod ſit ſatis ſub diſtinctione data; vel enim præceptum afſert dictam clauſulam, vel non. Si primum obligat graviter; ſecus ſi ſecundum, ut dictum eſt *tract. 3. num.* 101. *& ſeqq.*

39. Objic. 1. Excommunicatio minor eſt pœna gravis; privat enim receptione Sacramentorum, quæ privatio eſt malum grave; & tamen imponitur pro culpa levi: ergo pro culpa levi valet infligi pœna gravis. 2. Percuſſio levis Clerici punitur excommunicatione majori. 3. Sæpe imponitur cenſura *latæ ſententiæ* pro culpa levi, ut pro ingreſſu ad talem domum, aut pro acceſſu ad Monaſterium Monialium, & ſimilibus: ergo.

40. R. Ad 1. Quod excommunicatio minor licet privet bono notabili ſpirituali, non reputatur pœna gravis, quia facile poteſt quis ab ea abſolvi, & eximi; ideo valet infligi etiam pro culpa levi. Ad 2. Quod percuſſio Clerici, pro qua incurritur excommunicatio major ſolum eſt levis reſpective ad mediocrem, & enormem; in ſe tamen ſupponitur gravis abſolute. Ad 3. Quod dum fertur cenſura contra ingredientes talem domum, & ſimilia, materia ex ſe levis ſit gravis ratione ſcandali, aut periculi. Unde numquam cenſura *latæ ſententiæ* infligitur pro materia, aut culpa undequaque levi. Imo cenſuræ non deberent imponi niſi pro culpa gravissima, aut quæ aliter nequeat mederi; ſunt enim velut extremum remedium inſerens graviſsimum ſpirituale præjudicium.

41. Inq. 3. An pro actu pure interno poſsit ferri cenſura. R. neg. quia licet poteſtas Eccleſiæ ſit ſpiritualis, reſidet tamen in hominibus, qui actus mere internos cognoſcere, aut de eis judicare nequeunt. Unde pro hæreſi pure interna non incurritur cenſura contra hæreticos lata. Hanc ſententiam amplectitur in præſenti etiam Concina, licet parum conſequenter; ipſe enim alibi contendit legislatorem humanum poſſe præcipere, & prohibere actus mere internos, quod ſi verum eſſet, non eſt cur Eccleſia ferre non poſſet cenſuras per modum ſtatuti generalis contra hæreticos mere internos, & alios delinquentes. Vid. *tract.* 3. *a num.* 118.

42. Objic. Poteſt Eccleſia diſpenſare in votis mere internis, & irritare illa, reſervare etiam peccata pure interna: erg. poterit pariter ferre cenſuras pro eiſdem actibus internis eos præcipiendo, aut prohibendo. R. neg. conſeq. quia Eccleſia nequit diſpenſare in votis ſine cauſa, & ejus cognitione; unde diſpenſat in votis ſibi manifeſtatis. Irritatio vero non eſt actus jurisdictionis, ſed plenitudo dominii in voluntatem inferioris. Reſervatio autem proprie cadit ſupra jurisdictionem Confeſſarii, ne valeant abſolvere peccata ſibi confeſſa. Unde non eſt actus jurisdictionis directe exercitus circa peccata interna, ſed circa Miniſtrum inferiorem. Aliæ objectiones ſolutæ manent loco citato ubi etiam explicatur quando, & quomodo actus interior ut forma exterioris, aut ex connexione cum eo valeat præcipi, aut prohiberi a Legislatore humano. Unde ex omnibus habetur concluſio generalis quod ſolus actus exterior poteſt præcipi, aut prohiberi ſub cenſura.

43. Inq. 4. Qualis actus exterior requiratur pro incurrenda cenſura, ſub qua prohibetur? R. Non ſufficere actum, ut cumque; ſed requiri actum externum, qui ab interno procedat, & ſit completus in ſua linea ac plene ſignificativus. Nec ſufficit affectus, intentio, aut conatus aliquid faciendi, niſi de facto fiat, & ſequatur; dummodo lex non exprimat velle etiam conatum punire, ut in *Clement. de pœn. cap.* 1. ubi puniuntur cenſura Religioſi Mendicantes qui in concionibus, aut verbis conantur avertere fideles a ſolutione decimarum. Unde attendi debent verba legis prohibentis; regulariter autem requiritur actus conſumatus externus:

PUNCTUM VII.

De Cenſura contra mandantes, & conſiliantes.

44. Inq. 1. An cenſura contra aliquid facientes comprehendat mandantes, & conſiliantes? R. neg. quia quoties vult illos comprehendere eos exprimit: ergo quando illorum non meminit, eos cenſura ligare non intendit. Unde niſi aliquando exprimantur non comprehenduntur, nec cenſura ligantur. Nec officit quod facientes, & conſentientes pari pœna puniuntur, & quod per alios facimus per nos facere dicitur. Nam primum eſt verum quoad Deum; idem enim peccatum committunt: ſecus vero quoad Eccleſiam, quæ ſi vellet punire mandantes, eos exprimeret. Secundum pariter eſt verum improprie, & in favorabilibus, non in odioſis, quæ ſtricte, & proprie ſunt interpretanda; odia enim ſunt reſtringenda. Ex mera rati hanbitione mali ab alio perpetrati non incurritur cenſura, niſi in percuſſione Clerici; quia mera rati habitio nullum præſtat influxum.

45. Inq. 2. An cenſura lata contra mandantes, & conſigliantes comprehendat illos, qui dederunt mandatum, & conſilium ſimplex minime influens in effectum? R. quod ſi mandatum, vel conſilium auxit, vel acuit animum ad malum faciendum comprehendit illos cenſura, quia vere ſunt cauſa, aut concauſa mali perpetrati; ac proinde in cenſura comprehenſi. Si autem mandatum, aut conſilium nec acuit animum, nec influxit in effectum, vel quia non fuit perpetratus, vel quia alius non ſe movit ad illum ex mandato, aut conſilio non comprehendit eos, quia tunc nec ſunt cauſa moralis, nec influunt in effectum vetitum. Verum ſi dubitaretur an influxerint, probabilius comprehenduntur, quia conſtat de mandato, & conſilio; & ſolum dubitatur de influxu, quo in caſu poſſeſſio ſtat pro lege.

46. Inq. 3. An ſi mandatum aut conſilium fuit efficaciter, & pro viribus revocatum, incurratur cenſura a mandante, ſeu conſiliante, ſecuto effectu prohibito? R. ſub diſtinctione; vel enim revocatio innotuit mandatario, aut conſiliario, vel ad eos intimata non fuit. In primo caſu de mandante omnes tenent non incurrere cenſuram: quia ſuppoſita efficaci revocatione intimata mandatario, ſi effectus ſequatur, non a mandato, ſed a ſola malitia mandatarii cauſatur. At de Conſiliante quidam aliter ſentiunt; putant enim, quod licet revocatio conſilii innoteſcat Conſiliario, adhuc in hujus mente perſeverat ratio, quæ illum induxit ad executionem actionis vetitæ. Sed idem tenendum eſt de Conſiliante, ac de mandante. Vel enim conſilium fuit mere approbativum ſine peculiari ratione, aut inſtructione, & tunc nemo negare valet ſufficere ejus revocationem cum aliqua ratione Chriſtiana ſerio intimata ad illud convellendum. Si autem conſilium fuit rationibus fulcitum, intimatis aliis æque, vel plus ſolidis ad illud diſſuadendum, elidendum, & repellendum, effectus ſubinde ſequtus non eſt imputandus conſilianti, ſed proterviæ, & contumaciæ conſiliarii.

47. In ſecundo autem caſu major eſt difficultas: nam ſi revocatio mandati, aut conſilii non innotuit mandatario, mandans aut conſulens ſunt cauſa moralis actionis vetitæ ſub cenſura: ergo illam incurrunt ajunt plures, eſto pœnitentia ducti, ſint in ſtatu gratiæ. Nihilominus oppoſitum verius putamus, ſi modis omnibus curarunt quod revocatio perveniret ad notitiam mandatarii, aut conſiliarii. Tum quia cenſura non incurritur ob contumaciam præteritam, ſed ob actualem; in eo autem qui ſerio, & efficaciter pœnitet de conſilio aut mandato, non eſt contumacia actualis. Igitur nec cenſura incurritur ab eo. Tum quia cenſura eſt medicina applicanda ægrotis, non ſanis: erg. ſanus qui eſt in gratia, nec indiget cenſura, nec eſt dignus ut ea puniatur; alias medicina daretur ſano ea non indigenti.

48. P. Concina *lib. 3. de cenſ. c. 4. a num.* 13. duo tenet oppoſita his ſententiis. Primo quod eſto revocatio ſeria mandati, aut conſilii innoteſcat mandatario, aut conſiliario, incurritur cenſura a mandante, & conſiliante, ſi effectus ſequatur; quia *talem* inquit, *conſiliator imprimere perſuationem poteſt, quæ nullo modo queat a conſiliante revocari*. Hæc propoſitio prout jacet pluſquam falſa eſt; tribuit enim mendacio, & malo conſilio majorem vim, quam luci veritatis & boni conſilii. Sed admiſſa etiam propoſitione Concinæ apparet in conſequentia ejus doctrinæ. Ipſe enim in *tract. de reſtit. lib.2. diſſ. 2. c.9. §. 2. num.* 23. loquens de conſiliante inquit: *Quando conſiliator contrariis, & veris rationibus diſſuadere ſtudet ſuo clienti, nihilque intentatum reliquit, ut a malo conſulto eum abducat, licet superſint phyſice in mente priora dictamina, moraliter tamen deleta ſunt, & abrogata. Ex ſola quippe malitia Clientis qui conſilium accepit dictamina illa moraliter influunt in malum ſequutum*. Ex his ut probabiliorem adoptat ſententiam Salmanticenſium quæ liberat a reſtitutione conſulentem in caſu memorato: ergo valde inconſequenter procedit non liberans eum in eodem caſu a reſtitutione, nec a cenſura in fine n. 18. *Vid. a nobis dicta Tract. 19. n. 93.*

49. Secundo ut falſam rejicit ſententiam Salmant. qui docent mandantes, aut conſulentes non incurrere cenſuram, quando ante effectum ſequutum ſerio, & ex animo revocarunt mandatum, aut conſilium, & modis omnibus ſtuduerunt revocationem intimare ſuis clientibus, & non potuerunt. Arguit igitur contra eos Concina ſic: *Quis enim probibet aliquem eſſe in gratia ſimulque excommunicatum? An excommunicatio impedit ne homo in gratiam reſtituatur?* Sed hic ſcrupulus diſpellitur ex ipſa diffinitione, & natura cenſuræ: Ex ea enim patet quod ſolum a contumaci poteſt incurri. Unde licet cenſura non ſit incompatibilis cum gratia in *facto eſſe*, bene vero in *fieri*. Quamvis namque excommunicatio non impediat gratiam, gratia tamen impedit excommunicationem ſubſequentem. Poteſt quis eſſe conjugatus, & ſimul Religioſus, aut Sacerdos, ex quo inepte arguitur, quod Religioſus, aut Sacerdos poſſit fieri conjugatus. Poteſt amens eſſe ſimul cenſuratus, ſed non poteſt amens incurrere cenſuram. Eodem igitur modo poteſt excommunicatus eſſe ſimul juſtus, & juſtus nequit ſimul fieri excommunicatus. Præterea ipſe Concina *loco cit. num.* 1. ait de cenſura, quod *ſanitate babita ſuperflua eſt*, quia ſi Peccator reſipiſcat, non eſt contumax: ergo inconſequenter poſtea aſſerit quod eſto reſipiſcat, & ſit in gratia, ligatur cenſura. Mitto alias inconſequentias, ne fuſior fiam, dum brevitati conſulere cupio. Circa exemplum propinantis venenum, & reſipiſcentis ante effectum ſequutum, de quo non incurrere cenſuram, pugnare, ait, cum communi ſenſu, dico ſolum non probari, quod ab eo dicitur. Notari vero debet, quod licet reſipiſcentia liberet a cenſura, non vero a reſtitutione; hæc enim non dependet a contumacia, ſed oritur ex damno illato jure naturæ. Nota etiam quod venenatus vivere poteſt per aliquot dies, in quibus propinator valet commode pœnitere, & in gratia conſtitui, & in tali caſu dicimus non incurrere cenſuram in foro interno.

PUNCTUM VIII.

De ſubjecto Cenſuræ.

50. Inq. 1. Quæ conditiones, requirantur ut quis cenſuris ligari poſſit? R. Quinque conditiones requiri. 1. Quod ſit homo viator. 2. Quod ſit baptizatus. 3. Quod ſit rationis compos. 4. Quod ſit ſubditus. 5. Quod ſit perſona determinata prout mox dicetur. *In primis* igitur ſubjectum cenſuræ debet eſſe homo; bruta enim incapacia ſunt cenſuræ. Unde quando locuſta, bruchus, mures, & ſimilia anathematizantur, non eſt proprie ferre cenſuras, ſed ea execrare, petendo a Deo eorum repulſionem, & deſtructionem. Item debet eſſe viator ſubjectum cenſuræ, quia poteſtas ligandi data Eccleſiæ ſolum eſt *ſuper terram*. Si autem aliquando mortui anathematizantur, ſolum eſt indirecte privando vivos ne eos ſepeliant in loco ſacro, aut ne pro eis ſuffragia publica offerant. Et quando abſolvuntur, tollitur vivis prohibitio eos ſepeliendi pro eis orandi, aut cum eis communicandi in ſuffragiis publicis.

51. *Secunda* conditio eſt quod ſit baptizatus; quia Eccleſia non regit illos, qui foris ſunt; ideo Judæi, Saraceni, & alii non baptizati nequeunt plecti cenſuris. Poſſunt tamen hæretici, qui ſemel quod ſint baptizati ſubduntur Eccleſiæ poteſtati. *Tertia* eſt quod ſit rationis compos; impos enim rationis ſicut nequit peccare, ita nec cenſuris ligari, ſaltem directe. Impuberes autem rationis capaces licet verberibus potius quam cenſuris puniri debeant; valent tamen etiam cenſuris ligari, & de facto ligantur ob Clerici percuſſionem, violationem clauſuræ Monialium, & interdicto locali. Aliis vero cenſuris a jure vel ab homine non ligantur niſi exprimantur, ut communiter ſentiunt AA. ex Eccleſiæ benignitate ob teneram puerorum ætatem.

52. *Quarta* eſt quod ſit ſubditus. Hinc nemo poteſt ſeipſum ligare cenſura, quia nemo valet eſſe in eadem cauſa reus, & judex: nec ſuperiorem, nec æqualem quia par in parem non habet imperium. Unde Papa nequit cenſuris ligari, niſi a fide deficiat. Tunc enim judicari, & condemnari valet a concilio ex *cap. Papa diſt.* 20. Imperatores, Reges, Imperatrices, & Reginæ a ſolo Papa queunt ligari cenſuris. Epiſcopi, & Cardinales in ſuſpenſione, & interdicto generaliter latis non comprehenduntur, niſi ſpecialis de eis mentio fiat. At ſecus eſt de excommunicatione; cui ſine ulla mentione ſubjacent: ab hac enim non excipiuntur Epiſcopi ſicut excipiuntur ab illis *in cap. Quia periculoſum. De ſent. excom. in 6.*

53. *Quinta* conditio eſt quod ſit perſona determinata. Unde communitas licet poſſit ſuſpendi, aut interdici, non tamen excommunicari per modum ſententiæ; quia non eſt credibile ſingulos communitatis deliquiſſe, quin aliqui ſint innocentes. Poteſt autem excommunicatio ferri in communitatem per modum præcepti, aut ſtatuti; tunc vero potius fertur contra particulares transgreſſores præcepti, quam contra communitatem. Si omnes alicujus communitatis reperirentur delinquentes poſſet illa communitas excommunicari a Papa licite, & valide; ab aliis ſuperioribus valide, ſed illicite. *Ex cap. Romana de ſentent. excom. in 6.*

54. Inq. 2. An quis incurſa una cenſura poſſit aliam, vel alias ſimul incurrere? R. affirm. vel enim ſunt diverſæ rationis, & ſic non eſt dubium, quod excommunicatus poſſit ſuſpendi, & interdici ſaltem ob diverſa delicta. Cenſuræ quippe diverſæ rationis ſunt privationes diſtinctorum bonorum. Vel ſunt ejuſdem rationis, ut plures excommunicationes, & ſic etiam una incurſa, poteſt incurri alia, & alia: quia multiplicatis cauſis debent multiplicari effectus, & iteratis culpis iteratæ pænæ reſpondent. Unde percuſſor duplicis Clerici, vel ejuſdem duplici tempore moraliter diverſo duplicem cenſuram incurrit. Quoties igitur delictum ſub cenſura vetitum eſt moraliter diverſum, diverſa incurritur cenſura, quia adeſt malitia, & contumacia moraliter diverſa.

55 Objic. Excommunicatio eſt privatio totalis bonorum, quibus Eccleſia fidelem privare valet; ſed privatio totalis non ſuſcipit magis, & minus: ergo ſemel incurſa una excommunicatione, non poteſt incurri alia; ſicut qui ſemel eſt cæcus, nequit aliam cæcitatem incurrere, vel amplius privari viſu. R. ex D. Thom. in *addit. q. 22. a. 5. ad 2. Ad 2. dicendum quod privatio quamvis non recipiat magis, & minus ſecundum ſe, recipit tamen magis, & minus ſecundum ſuam cauſam, & ſecundum hoc excommunicatio poteſt iterari: & magis elongatus eſt a ſuffragiis Eccleſiæ, qui pluries eſt excommunicatus, quam qui ſemel tantum.* Ad exemplum viſus dicitur aliud eſſe de privationibus phyſicis, aliud de moralibus, quia illæ commenſurantur ſolum a forma, qua privarint, iſtæ vero etiam a cauſa. Unde iterata cauſa iteratur privatio, ut patet in peccato mortali, quod licet ſit privatio totalis gratiæ, multiplicatur in eodem ſubjecto juxta iterationem actus, per quem incurritur, ſive ſit ejuſdem, ſive diverſæ rationis. Præter quam quod magis elongatur a viſu, qui caret organo, quam qui ſolo oculorum lumine caret.

56. Nota tamen effectum formalem cenſuræ, licet inducat privationem, proprius conſiſtere in quodam impedimento, ſeu vinculo morali, quo ligatur, & impeditur cenſuratus ne participet bona communia ſpiritualia Eccleſiæ. Unde multiplicata cenſura multiplicatur vinculum morale, quo magis elongatur a dicta participatione, & ablato uno per abſolutionem poteſt manere aliud, ſicut ſi eſſent duo obſtacula lucis, ut hæc intraret in cubiculum, non ſufficeret tollere unum, ut fugarentur tenebræ, quæ ſunt privatio lucis, niſi auferatur aliud, quod etiam illius ingreſſui obſtabat. Et idem eſt de ligato duplici compede, cui uno ſoluto, opus eſt aliud ſolvere, ut poſſit ambulare.

57 Inq. 3. An propter idem delictum poſſint incurri plures cenſuræ? R. ſolam unam regulariter incurri, quando cenſura lata eſt a pluribus eamdem poteſtatem habentibus. At ſi delictum ſit vetitum a diverſis ſuperioribus ex motivo formaliter diverſo, poſſunt ob idem delictum incurri plures cenſuræ. Unde poteſt quis excommunicari a jure, & ab homine; vel ab Epiſcopo, & ab Inquiſitore; vel ab Epiſcopo originis, domicilii, & a Papa, quia poteſt dari diverſa formaliter contumacia, & inobedientia qua diverſa poteſtas violetur. Igitur poteſt quis incurrere plures cenſuras, ſive ex diſtinctis cauſis, ſive ex diverſis ſuperioribus.

PUNCTUM IX.

De Cauſis excuſantibus a Cenſura incurrenda.

58. Inq. 1. Quot, & quæ ſint cauſæ excuſantes a cenſura incurrenda? R. ſeptem communiter numerari. 1. eſt nullitas cenſuræ, vel quia fertur a Judice incompetenti, vel ſine juriſdictione, vel abſque aliqua monitione, vel interpoſita legittima appellatione. 2. Injuſtitia cauſæ, ſive innocentia partis. 3. Ignorantia. 4. metus gravis. 5. Impotentia. 6. Neceſſitas. 7. Voluntas partis; in cujus favorem lata fuit cenſura de quo ſuperius diximus. Regula generalis eſt quod excuſatus ex quocumque capite a peccato contra legem Eccleſiaſticam, excuſatur a cenſura incurrenda.

59. Inq. 2. An omnis cenſura injuſta ſit nulla? R. neg. quia poteſt eſſe injuſta ex pravitate animi Judicis, vel ex defectu alicujus requiſiti accidentalis, & tamen valida, ſi nullum requiſitum eſſentiale ei deficiat. Poteſt etiam cenſura eſſe injuſta in re, & juſta ſecundum allegata, & probata. Tunc erit injuſta materialiter, quia infligitur innocenti, ſed formaliter juſta, quia applicatur legaliter probato reo.

60. Inq. 3. Quomodo gerere ſe debeat certus de ſua innocentia cenſuratus juridice, ut reus? R. Quod in occulto, & privatim non tenetur obedire, & poteſt ſe gerere, ac ſi talis cenſura non eſſet, quia in rei veritate, & coram Deo non incurrit illam. Tamen in publico, & coram ignorantibus ejus innocentiam, debet ſe gerere ut reus ad vitandum ſcandalum. Imo in foro externo cogetur, ſi non obediat, ſubire pœnam, niſi appellatione, aut alia via ſe ſubtrahat, aut publice ſuam innocentiam depromat.

61. Inq. 4. An ignorantia cenſuræ excuſet ab illa incurrenda? R. ſub diſtinctione. Ignorantia quippe invincibilis juris, facti, ac etiam cenſuræ, excuſat; quia quælibet ex his ignorantiis, ſi vere invincibilis eſt, excuſat a culpa contumaciæ requiſitæ ad eam incurrendam: ergo non incurritur quavis ex illis adſtante. Ut de cenſura v. g. contra ingredientes in Monaſterium Monialium, ignorans invincibiliter legem id prohibentem, vel Monaſterium eſſe Monialium, vel ipſam cenſuram, ſub qua prohibetur, non incurrit illam. At quia difficile eſt dari ignorantiam invincibilem, & non ſemel affectatur, ubi vere non eſt, ideo raro excuſantur feminæ ingredientes Monaſteria virorum, & viri ingredientes Monaſteria Monialium.

62. Si Ignorantia eſt vincibilis graviter culpabilis, etiam diſtinctione opus eſt. Vel enim cenſura lata eſt contra facientes hoc, vel illud *ſcienter, temerarie, præſumptuoſe, dolo, vel temerario a uſu*, & tunc non incurritur cenſura cum ignorantia vincibili, craſſa, aut ſupina, quia lex ad eam incurrendam requirit notitiam ſeu ſcientiam non ſolum legis, ſed & cenſuræ. Niſi ſit ignorantia affectata ad liberius peccandum, tunc quippe notitia adeſt, eſto affectetur non adeſſe, ideoque talis ignorantia æquiparatur ſcientiæ. Si autem cenſura ſit lata abſolute ſine ulla ex dictis clauſulis, ignorantia craſſa & ſupina non excuſat, ut patet *ex cap. cum animar. de conſtit. in 6.* Ubi decernitur ignorantiam, quæ non ſit craſſa, & ſupina excuſare a ſententiis ordinariorum: ergo quæ craſſa, & ſupina eſt, non excuſat. Et idem eſt dicendum de ignorantia graviter vincibili diſtincta a craſſa, & ſupina quæ probabilius non excuſat a cenſuræ incurſione, eſto vere adſit, ſi dicatur pure vincibilis. En verba Conſtit. *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorum cum que ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes; dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.*

63. Inq. 5. An metus gravis excuſſet ab incurſione cenſuræ? R. Sub diſtinctione. Vel enim res præcepta, aut prohibita eſt de mero jure Eccleſiaſtico, ut jejunare tali die, & in hoc caſu violans jejunium ex metu gravi, nec peccat, nec incurrit cenſuram; quia Eccleſiæ præcepta non obligant cum magno detrimento. Vel res eſt præcepta, aut prohibita, etiam jure naturali, & divino, ut percuſſio Clerici. In hoc caſu eſto operans contra eam ex metu gravi peccet graviter, quia præcepta naturalia, & divina obligant quocumque metu; tamen non incurrit cenſuram ob dictam rationem; non enim vult Eccleſia obligare cum notabili damno. Hinc apparet non ſcite inquirere Concinam in præſenti: *an metus gravis cadens in virum conſtantem excuſſet a cenſura?* Non enim requiritur metus cadens in virum conſtantem, ſed ſufficit eſſe vere gravem, alias in caſu percuſſionis Clerici non excuſaret a cenſura, ut etiam juxta ipſum excuſat; qui enim peccat etiam ex metu gravi, non eſt vir conſtans. Denique ſi quis ex metu gravi percuteret Epiſcopum, vel ageret contra præceptum in contemptum Eccleſiæ non excuſaretur a cenſura; quia in dictis caſibus vult Eccleſia obligare, cum cedant in animarum perniciem, & dedecus ipſius Eccleſiæ.

64. Inq. 6. An impotentia, & neceſſitas excuſent a cenſura? R. affirm. Quia cum impotentia phiſica, aut morali, ſive cum gravi neceſſitate non vult Eccleſia ſuis præceptis obligare, ut dictum eſt de damno notabili. Unde cenſura lata ad reſtituendum non obligat in foro interno impotentem, aut neceſſitate oppreſſum.

65. Inq. 7. Quomodo ſe gerere debeat dubius de cenſura? R. Vel dubitat, an cenſura ſit lata, vel certus de cenſura lata, dubitat, an eam incurrerit. Si primum, excuſatus eſt a cenſura, quia tunc minor pars eſt eligenda. Si ſecundum, debet ſe gerere, ac ſi eſſet irretitus cenſura, donec vel dubium aliqua prudenti ratione deponat, aut abſolutionem ad cautelam obtineat. Quia ſuppoſita cenſura hæc poſſidet, & tutior pars eſt eligenda; alias exponitur periculo peccandi eam violando.

PUNCTUM X.

De Abſolutione a Cenſuris.

66. Inq. 1. Quis poſſit a cenſuris abſolvere? R. Quod a cenſuris latis a jure, vel generaliter non reſervatis, poteſt quilibet confeſſarius approbatus abſolvere; quia eo ipſo quod nulli reſervantur, conceditur facultas abſolvendi cuilibet confeſſario legitimo. A cenſuris autem reſervatis, & per ſententiam particularem latis ſolus valet abſolvere, qui eas tulit, ejus Superior, aut delegatus, quia harum abſolutio pertinet ad Tribunal, a quo fuerunt latæ. Excepto caſu neceſſitatis, aut impedimenti, & in articulo mortis, in quo omnes Sacerdotes poſſunt quoslibet pœnitentes ab omnibus caſibus, & cenſuris abſolvere, ut dictum eſt Tract. 27. num. 222.

67. Inq. 2. Quotuplex ſit abſolutio a cenſuris? R. Quod alia eſt abſoluta, ni quæ datur abſque ulla conditione; alia conditio nata, quæ

con-

confertur dependenter ab aliqua conditione: ut *ſi reſtituas*; & poteſt eſſe de præterito, de præſenti, aut de futuro. Alia eſt ad cautelam, *ſi forte adſit cenſura*, & hoc modo datur a quolibet confeſſario ante abſolutionem a peccatis, & a Pontifice ad effectum obtinendi ſuas gratias, & a Provincialibus, & Viſitatoribus in ſuis viſitationibus, & etiam a Superioribus in ſuis Capitulis ad habilitandum Gremiales pro electionibus valide faciendis. Alia denique abſolutio eſt ad reincidentiam quo pacto datur in articulo mortis a ſimplici Confeſſario, ſeu Sacerdote reſpectu cujuslibet cenſuræ reſervatæ, ita ut ſi reus non compareat Superiori, reincidit in eamdem cenſuram. Poteſt etiam dari extra mortis articulum ſi dicat Judex: *Ego abſolvo te ab excommunicatione, ita ut ſi intra menſem non ſatisfacias, in eam reincidas*; quo in caſu ſi culpabiliter omittat ſatisfacere, reincidit in eamdem ſpecie cenſuram.

68. Inq. 3. An abſque abſolutione auferatur cenſura reo emendato, aut parte ſatisfacta? R. neg. Conſtat ex propoſ. 44. damnata ab Alexandro VII. *Quo ad forum conſcientiæ reo correcto ejuſque contumacia ceſſante ceſſant cenſuræ.* Hæc propoſitio verum teneret, ſi loqueretur de cenſuris in *fieri*; ſed in *facto* eſſe falſa eſt, quia cenſuræ non debet infligi reo correcto; at ſemel incurſæ ſolum ceſſant media abſolutione, ſicut vincula & compedes rei non tolluntur per ejus ſolam reſipiſcentiam, donec de facto ſolvantur. Unde cenſura non ceſſat morte ferentis, imo nec morte ipſius rei etiamſi ſignis contritionis decedat, ideoque corpus excommunicati nequit ſepeliri in loco ſacro, nec pro eo offerri ſuffragia communia, donec ſaltem indirecte abſolvatur.

69. Inq. 4. Quæ verba ſint requiſita pro abſolutione a cenſuris? R. Non adeſſe verba determinata pro foro interno: pro externo enim debet cenſuratus abſolvi forma in Rituali Romano præſcripta. Quamvis autem pro foro interno non aſsignetur peculiaris forma, optime tamen poſſunt adhiberi ſequentia verba: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego te abſolvo a vinculo excommunicationis, quam incurriſti* (ob hæreſim, vel aliud crimen) *& reſtituo te communioni, & unitati fidelium, & ſanctis Sacramentis Eccleſiæ. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Pro ſuſpenſo, vel interdicto poteſt dici: *Et ego te abſolvo a vinculo ſuſpenſionis, vel interdicti, quod ob tale crimen incurriſti, & reſtituo te exercitio ordinum, & officiorum, aut Beneficiorum tuorum, vel participationi divinorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

70. Inq. 5. An poſsit quis abſolvi ab una cenſura, quin abſolvatur ab alia? R. affirm. Quia ſunt vincula in connexa. *Objic.* Nemo poteſt abſolvi ab uno peccato gravi, quin abſolvatur ab omnibus: erg. nec a cenſura. R. neg. conſeq. Diſparitas ſtat in eo, quod nullum peccatum grave poteſt remitti ſine gratia, quæ eſt incompatibilis cum omni peccato gravi, quod non tenet in cenſuris; hæ enim nec connectuntur, nec ſunt *in facto eſſe* incompatibiles cum gratia.

71. Inq. 5. An abſens poſsit abſolvi a cenſuris? R. Poſſe valide, quia poteſt etiam cenſuris ligari. Niſi in Jubilæo, aut delegatione exprimatur debere fieri in actu ſacramentalis Confeſsionis; quo caſu ſecluſo poteſt abſens valide, & cum cauſa etiam licite, a cenſuris abſolvi. Item invitus, quia etiam invitus cenſuratur. At ſi ita ſit invitus, ut ſimul contumax perſeveret, non eſt abſolvendus, licet valide poſsit abſolvi a Superiore, aut habente facultatem abſolutam. Sed ratione Bullæ, aut alterius privilegii conceſsi in favorem pœnitentis nequit hic invitus abſolvi, quia uſus privilegii pendet a voluntate privilegiati.

72. Inq. 6. An quando Confeſſarius *facultate gaudens* præmittit abſolutioni ſacramentali illa verba: *Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris, in quantum poſſum, & tu indiges*, vel alia ſimilia maneant abſolutæ cenſuræ oblitæ? Affirm. Hæc enim eſt, & debet eſſe intentio Confeſſarii; abſolutio enim a cenſuris præcedere debet abſolutionem a peccatis. Unde pœnitens ſic abſolutus valet a peccatis oblitis, & alias ratione cenſuræ reſervatis, abſolvi a quolibet Confeſſario. Verum quando cenſuræ oblitæ petunt paris ſatisfactionem, abſolutæ non manent in præfata, aut alia generali abſolutione, quia non præſumitur Confeſſarium, aut Superiores velle abſolvere illicite, & abſolutio cenſuræ non ſatisfacta parte, eſto valida ſit, illicita tamen eſt.

Punctum XI.

Alia dubia de eadem materia.

73. Inq. 1. Quæ ſolemnitas ſit præſcripta in jure pro licita abſolutione a cenſuris? R. Sequentia præſcribi ſervanda. 1. Ut cenſuratus abſolutionem humiliter flagitet. 2. Quod præſtet juramentum de cetero non perpetrando delicto, ob quod fuit ligatus cenſura. Hoc juramentum non eſt exigendum a quovis cenſurato, nec ab impubere eſto jam puber poſtulet abſolvi, ſed ab eo, qui delictum enorme commiſit, ut ab uſurario publico, ab incendiario Eccleſiarum, a violatore ſcandaloſo Eccleſiæ, a percuſſore Epiſcopi, aut Cardinalis, ab injuriante publice, vel graviter percutiente alias perſonas Eccleſiaſticas, a manifeſto raptore, ab excommunicato notorio, a mutilatore membro-

brorum , & ab hæretico ; non ob alia delicta minus gravia . 3. Præcedere debet ſatisfactio partis , ſi ejus læſio adſit . Si autem nequeat præſtari , aut eam pars nolit , licita eſt abſolutio ſine illa , ut ſi Clericus percuſſus , aut alius damnificatus condonet , vel nolit acceptare oblatam congruentem ſatisfactionem . 4. Abſolvens recitare debet unum ex Pſalmis Pœnitentialibus flagellando interim in humeris , (niſi ſit femina) cenſuratum ; & deinde dicere preces in Rituali poſitas . Hæc ſolemnitas deſervit pro cenſura publica abſolvenda ; pro occulta vero ſufficit exactio juramenti in peccatis enormibus , & ſatisfactio partis .

74. Inq. 3. An abſolutio data a delegato non ſatisfacta parte ſit valida ? R. Si delegatio habeatur abſque ulla limitatione valida eſt , quia valet uti poteſtate ſine ulla reſtrictione . Idem eſt ſi illam habeat ſub modo præceptivo , aut inſtructivo , vel ſub monitione de ſatisfacienda parte , quia omiſsio modi non irritat actum . Si autem delegatio fiat ſub conditione *ſine qua non* de parte ſatisfacienda , hac omiſsa , abſolutio nulla eſt , quia illa *præmiſſa* , & *non aliter* eſt delegata facultas . Tandem ſi aliud in delegatione non exprimatur, niſi quod fiat ſatisfacta parte probabilius validam cenſeo abſolutionem : quia præſumitur facultas delegata juxta formam juris , ubi dicta conditio non apponitur ut limitatio poteſtatis , ſed ut notificatio obligationis , hoc eſt , ad licitum , non ad validum . Patet hoc in Procuratore , cui delegatur facultas contrahendi Matrimonium nomine alterius præmiſsis denunciationibus , qui ſi omiſsis illis contrahat , valide , eſto illicite ob datam rationem contrahit .

75. Inq. 3. An abſolutio a cenſuris vi , aut metu extorta ſit valida ? R. neg. Conſtat *Ex cap. Abſolutionis de his , quæ vi metuſve cauſa* Ubi nulla declaratur abſolutio ſic extorta , & extorquens ipſo jure ſententiæ excommunicationis ſubjicitur . Pariter abſolutio extorta fraude , aut dolo circa ejus cauſam motivam eſt nulla , ut ſi dicat ſe receſsiſse ab hæreſi , aut parti ſatisfeciſse cum ita non ſit , quia omnis gratia ſubreptitie obtenta nulla eſt . A quibus cenſuris poſsint abſolvere Epiſcopi , Prælati Regulares , & ceteri Confeſsarii diximus agentes de caſibus reſervatis , & de privilegio Bullæ Cruciatæ .

76. Inq. 4. An in articulo mortis poſsit abſolvere a cenſuris Laicus , vel Clericus non Sacerdos in defectu Sacerdotis ? R. neg. Quia nullibi reperitur hæc poteſtas conceſsa non Sacerdotibus . Sed cum aliqui id eis concedant non eſt objurgandus ſaltem Clericus , qui deficiente Sacerdote abſolveret a cenſuris in articulo mortis : quia ex una parte nulli ſacramento fit injuria , & ex alia ſubvenitur proximo in neceſſitate , & tandem hoc fit ab eo , qui etiam extra neceſſitatem capax eſt hujuſmodi poteſtatis . Extra mortis articulum nullus Sacerdos quantumvis ſuperior vitandus queit abſolvere a cenſuris , quia caret juriſdictione Unde poteſt accidere quod non valeat abſolvere a cenſura , qui eam tulit , ſi ea lata , ab alio Superiore excommunicetur , & vitandus declaretur , aut notorius Clerici percuſſor evadat .

CAPUT II.

De Cenſuris in ſpecie .

Habita notitia de cenſuris in communi , explorandum eſt de eis in ſpecie , & primo de excommunicatione , quæ celebrior , & frequentior omnium eſt .

PUNCTUM I.

De Excommunicatione .

77. Inq. 1. Quid ſit excommunicatio ? R. Quod in communi eſt : *Cenſura privans hominem fidelem Eccleſiaſtica communione* . Dividitur in majorem & minorem. Excommunicatio major eſt: *Cenſura privans hominem fidelem omni Eccleſiaſtica communione* . Minor vero eſt : *Cenſura privans hominem fidelem participatione paſſiva Sacramentorum* . De hac infra erit ſermo ; nunc autem ſolum eſt de majori . Diſcrimen principale inter utramque patet ex earum difinitione , nempe quod excommunicatio major privat omni Eccleſiaſtica communione , minor autem tantum aliqua , nimirum Sacramentorum receptione .

78. Nota autem tres olim fuiſſe differentias , ſeu modos excommunicationis majoris . 1. Dicebatur *excommunicatio ſimplex* . 2. *Anathema* , hoc eſt execratio . 3. *Maranatha* . Differebant in eo quod prima ſolo verbo ferebatur ; ſecunda variis cœremoniis & ſolemnitatibus, ut fit etiam nunc pulſatis campanis , accenſis , & extinctis candelis . Tertia vero ſeparabat excommunicatum ab Eccleſia per totam vitam ; ita ut nec contritus & emendatus poſſet Sacramenta recipere , nec de bonis communibus Eccleſiæ participare . Unde apparet benignitas præſentis diſciplinæ reſpectu antiquæ ab aliquibus Synodis ſevere præſcriptæ . Vid. Bened. XIV. *lib.* 10. *cap.* 1. *num.* 7.

79. Inq. 2. Quinam ſint effectus excommunicationis majoris ? R. Octo recenſeri . 1. Eſt privatio ſuffragiorum Eccleſiæ . 2. Privatio activa & paſſiva Sacramentorum . 3. Privatio ſacrarum functionum . 4. Privatio juriſdictionis Eccleſiaſticæ . 5. Inhabilitas ad actus legitimos in ju-

in judicio exercendos. 6. Inhabilitas ad obtinenda Beneficia Eccleſiaſtica. 7. Incapacitas ad obtinendum reſcriptum, ſeu privilegium. 8. Privatio communicationis civilis, & forenſis cum aliis fidelibus. Nota quod excommunicatus per annum in excommunicatione perſeverans ſit ſuſpectus de hæreſi. Item quod initiatus in ſacris ſi excommunicatus actum ordinis ſponte exerceat ſit irregularis.

80. Ex cenſura nulla nullus effectus ſeu privatio oritur. Si autem dubia aut probabilis ſit obediri debet, cum vix in moralibus evidentia adſit. Violare cenſuram eſt culpa gravis ex genere ſuo; excuſat tamen a gravi materiæ parvitas. Unde qui in ſacris & ſpiritualibus communicat cum excommunicato, vel excommunicatus qui eis ſe ingerit peccat graviter; non vero in politicis & civilibus, quia illud materia gravis, hoc vero levis reputatur ſecluſo contemptu. Ideo cum eo recitari, Sacrificio aſſiſtere, aut ejus cadaver ſepelire, ſi eſt vitandus, erit peccatum grave; ſolum autem veniale cum illo comedere, ſermocinare, aut aliud politicum exercere. Violans præceptum continens cenſuram non committit duplex peccatum, niſi ex ſpeciali motivo extrinſeco alias ſit impoſitum. Unde ſi reſtitutio furti præcipiatur ſub cenſura, omittens reſtituere unum tantum peccatum injuſtitiæ perpetrat. Si autem furtum in loco ſacro prohibeatur, duplex peccatum committit fur, aliud contra religionem, & aliud contra juſtitiam.

81. Inq. 3. Qui ſint excommunicati vitandi, quive tolerati? R. Quod vitandi ſunt ſolum nominatim denuntiati, & notorii percuſſores Clerici; ceteri excommunicati eſto publice, ut hæretici, ſunt tolerati; ideo cum iſtis poſſumus pro libito communicare in politicis; in ſacris vero ſolum cum cauſa, aut neceſſitate. Nominatim denuntiati dicuntur, qui proprio nomine ſunt, ut tales declarati, ut Lutherus, & Calvinus; vel ex officio quando unus tantum illo gaudet, ut ſi diceret Judex: *Excommunico Prætorem Salmantinum*. Si eſſent duo ejuſdem nominis & officii debent exprimi peculiaribus notis. Percuſſor notorius Clerici dicitur, quando delictum ita eſt notum, ut nulla tergiverſatione celari poſſit. Ideo non ſufficit crimen eſſe publicum, poteſt enim reus allegare ſe fuiſſe ebrium, aut in ſui defenſionem feciſſe, proindeque requiritur ſententia Judicis declaratoria criminis, qua ſtante reus eſt notorius percuſſor Clerici, & vitandus. Juxta aliquos vitandi in uno loco, in alio, ubi ſecreta eſt eorum excommunicatio, non ſunt vitandi, quod verum cenſeo, ſi tranſeant ad loca valde remota, ad quæ difficile eſt pervenire notitiam. Tolerati nequeunt communicare cum aliis, quia non in eorum favorem, ſed aliorum innocentium conceſſum eſt privilegium a Martino V. in Concilio Conſtantienſi: *ad vitanda ſcandala*.

PUNCTUM II.

De primo, & ſecundo effectu Excommunicationis.

82. Inq. 1. Quis ſit primus excommunicationis effectus? R. Eſt privatio ſuffragiorum communium Eccleſiæ. Horum nomine intelliguntur Sacrificia, Horæ Canonicæ, Proceſſiones, Orationes publicæ, Benedictiones, & alia hujuſmodi, quibus ſunt privati excommunicati, eſto ſint in gratia, donec abſolvantur. Unde offerens Sacrificia pro vitandis nomine Eccleſiæ nihil efficit, niſi peccare graviter. Si autem Sacerdos offerat Sacrificium pro vitando nomine Chriſti, valide offert, ſed graviter peccat. Si denique quis nomine proprio oret in Miſſa, vel offerat ſuffragia privata pro illis, actum caritatis exercet. Pariter magis pia, probabilis, & caritati conſentanea eſt ſententia aſſerens poſſe Sacrificia & alia ſuffragia communia offerri pro excommunicatis toleratis, ut pro hæreticis, etiam nomine Eccleſiæ; quia ex privilegio *Ad vitanda* valent cum toleratis communicare, etiam in ſacris fideles quoties cedit in eorum favorem, & utilitatem; ſed offerre Sacrificia, & ſuffragia communia cedit in commodum ſpirituale fidelium, tum ob proprium meritum, tum ob illorum converſionem: ergo ita eſt tenendum.

83. Inq. 2. Quis ſit ſecundus effectus excommunicationis? R. Eſt privatio tam activa quam paſſiva Sacramentorum. Unde peccat graviter, & irregularitatem incurrit excommunicatus vitandus conficiens, ſeu miniſtrans Sacramenta. Omnia autem ſunt valida, excepta pœnitentia, quæ extra articulum mortis, in defectu alterius, invalide miniſtratur a vitando in loco, ubi talis eſt. In alio quippe, ubi adeſſet error communis cum titulo colorato valide abſolvere poſſet. Toleratus vero valide, & licite conficit, & miniſtrat Sacramenta, ſi ſit in gratia, & petatur a fidelibus ex rationabili cauſa. Excommunicatus conficiens, aut miniſtrans Sacramenta exigentia exercitium ordinis ſecluſa gravi neceſſitate in vitando, aut petitione fidelium in tolerato, peccat graviter & irregularitatem incurrit. Qui vero ordinem a vitando recipit incurrit etiam ſuſpenſionem. Parochus vitandus Matrimonio aſſiſtere valet in defectu alterius Sacerdotis pro caſu periculi mortis ad con-

conſulendum honori feminæ, aut prolis legitimationi. Poſſet autem, imo deberet, tunc dare alteri Sacerdoti licentiam aſsiſtendi Matrimonio, quod admittit etiam Concina in præſenti, eſto inconſequenter; oppoſitum enim tenet contra Salm. *l.2.de Matrim.diſſ.2.cap.4.n.31.*

84. Inq. 3. An Sacramenta, quæ recipit excommunicatus ſint valida? R. Omnia eſſe valida quoad ſubſtantiam, quia ſupponitur nihil eſſentiale pro eis deficere, & alias ratione caracteris Baptiſmi eſt capax illorum; quorum valor dependet non a voluntate Eccleſiæ, ſed Chriſti. Peccaret tamen graviter excommunicatus illa recipiendo, niſi metus mortis, aut gravis damni excuſaret. Sed quia de pœnitentia eſt ſpecialis difficultas.

85. Inq. 4. An excommunicatus poſsit valide recipere Sacramentum Pœnitentiæ? R. Quod ſcienter & ſine neceſsitate incapax eſt illud recipiendi; tunc quippe peccando graviter, ac proinde indiſpoſitus accederet ad Sacramentum. At ſi accedat cum ignorantia totali excommunicationis, vel ad vitandam infamiam, ſeu aliud grave damnum, vel petita prius abſolutione cenſuræ, & Confeſſor ex oblivione, aut malitia abſolveret eum a peccatis, & non ab excommunicatione, tum valide & licite reciperet Pœnitentiæ Sacramentum ſuppoſita omni alia diſpoſitione. Tum quia Eccleſia non punit ignorantes, ſed rebelles, nec vult ſua præcepta obligare cum gravi damno, aut infamia; nec irritat ſpecialiter receptionem hujus Sacramenti: ergo valide & licite poteſt recipi dictis caſibus ab excommunicato ſive tolerato, ſive vitando in caſu ignorantiæ.

86. Objic. 1. Invalida eſt abſolutio cum ignorantia invincibili data a vitando: ergo etiam recepta, vel quam ipſe recipit. 2. Electio, & collatio Beneficii etiam bona fide facta excommunicato eſt in omni eventu nulla: ergo pariter abſolutio a peccatis ei collata. R. Ad 1. neg. conſ. Conſiſtit diſparitas in eo, quod abſolutio nequit dari abſque juriſdictione, qua privatus eſt vitandus excepto mortis articulo: poteſt tamen recipi a ſubjecto, quia in hoc nulla requiritur ad recipiendum juriſdictio. Ad 2: Patet etiam diſparitas, quia electio, aut collatio Beneficii, & alia hujuſmodi pendet ex mera voluntate Eccleſiæ, quæ in jure expreſſe illa irritat pro excommunicatis. Receptio vero Sacramentorum nec pendet ex mera voluntate Eccleſiæ, nec hæc illam expreſſe irritat.

87. Inq. 5. Quam pœnam incurrat miniſtrans Sacramenta excommunicato? R. Quod ſi miniſtret tolerato eſto graviter delinquat, nullam tamen pœnam incurrit. Si autem miniſtret vitando præter grave peccatum excommunicationem minorem incurrit, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & aliquando excommunicationem majorem Pontifici reſervatam, nempe quando miniſtraret Sacramenta excommunicato a Papa per ſententiam particularem. Pro hac autem cenſura incurrenda quatuor conditiones requiruntur. 1. Quod ſit Clericus, impoſita enim eſt contra Clericos participantes in divinis cum vitando. 2. Quod ſciat eſſe excommunicatum nominatum a Papa. 3. Quod ſponte & ſine gravi cauſa cum eo participet. 4. Quod admittat eum ad divina; ſi enim ipſe vitandus ſe ingerat, non incurritur hæc cenſura.

PUNCTUM III.

De tertio Excommunicationis effectu.

88. Inq. 1. Quis ſit tertius excommunicationis effectus? R. Eſt privatio ſacrarum functionum, vel communicationis cum aliis in Officiis divinis, uti eſt audire Miſſam, recitare publice Horas Canonicas in Choro, Proceſſiones, ſepultura Eccleſiaſtica, & alia hujuſmodi. Unde excommunicatus quamdiu talis nequit audire Miſſam, debet tamen dum commode poteſt curare abſolvi a cenſura ad eam audiendam in die Feſto; quilibet enim tenetur ſi commode poſſit, removere impedimenta, quæ retrahunt ab obſervantia præcepti, alias peccat contra præceptum. Nequit pariter excommunicatus recitare cum aliis Horas Canonicas; debet tamen ſolus illas perſolvere, ſi ad eas teneatur. Tunc autem nequit dicere: *Dominus vobiſcum*, quia hoc dicitur nomine Eccleſiæ, ſed debet loco ejus dicere: *Domine exaudi orationem meam*. Solum autem erit veniale illa verba dicere, quia eſt parva materia.

89. Inq. 2. An poſſit excommunicatus ingredi Eccleſiam ad orandum? R. Poſſe ingredi, ibi privatim orare, Imagines venerari, & ibi etiam ſeparatus valet aſſiſtere tempore Officii Divini, aut Miſſæ, quia ſic non adeſt communicatio cum aliis. Poteſt etiam Concioni aſſiſtere, quia Concio non eſt Officium Divinum, & unuſquiſque ſeorſim illam audit, & idem eſt de lectione Theologiæ, Juris Canonici, aut Civilis. Si Sacerdos excommunicatus curet, quod Miſſa coram ſe celebretur incurrit irregularitatem, & excommunicationem Papæ reſervatam; incurrit etiam quilibet vitandus, qui monitus, ut exeat ab Eccleſia tempore Miſſæ non vult exire. Quid autem ſit faciendum in hoc caſu dictum eſt Tract. *De Sacrif. Miſſæ*. Si excommunicatus vitandus vult aſſiſtere Officiis Divinis repellendus eſt; ſi non poſſit omittenda ſunt: peccant enim graviter Clerici, & cæteri Fideles cum eo communicando in illis, ſicut ipſe communicando cum eis.

90. Inq. 3. An Excommunicatus poſſit uti, vel ſe aſpergere aqua benedicta? R. Non poſſe illa uti ad percipiendum fructum, quem habet a benedictione; poſſe vero ut eam revereatur privatim ſe confundat ex ejus abſoluta privatione, & tamquam excitativo quodam ad pœnitentiam. Quo pacto poteſt uti Sacris Imaginibus, & Reliquiis, nullas tamen Indulgentias lucrari valet.

91. Inq. 4. An excommunicatus decedens ante abſolutionem ſepeliri valeat in loco ſacro? R. Neg. Peccarent enim graviter vitandum ibi ſepelientes, & per ejus ſepulturam polluitur Eccleſia. Imo ſepeliens ſcienter vitandum in loco ſacro incurrit Excommunicationem majorem, a qua nequit abſolvi, niſi data ſatisfactione ad Epiſcopi arbitrium. Excommunicatio hæc incurritur probabilius etiam a mandantibus, non autem a Clericis, & aliis funus pure comitantibus. Sepulto cadavere vitandi in loco ſacro, ſi ante mortem dederit ſigna pœnitentiæ, petita abſolutione ab hæredibus, abſolvendus, non exhumandus eſt. Si autem abſque ſignis pœnitentiæ deceſſerit, & poſſit ab aliis corporibus ſecerni, eſt exhumandus, foraſque projiciendus. Deinde reconciliari debet Eccleſia, non enim poterunt ante reconciliationem in ea celebrari officia divina, nec alia corpora fidelium ſepeliri.

PUNCTUM IV.

De quarto, & quinto Excommunicationis effectu.

92. Inq. 1. Quis ſit quartus effectus Excommunicationis? R. Eſt privatio Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Unde Excommunicatus graviter peccat exercendo actum juriſdictionis Eccleſiaſticæ in foro externo, aut interno, niſi parvitas materiæ excuſet. Adeſt tamen magna differentia inter toleratum, & vitandum, quod omnia acta a tolerato, niſi reiiciatur, ſint valida ad præcavenda plurima incommoda, quæ ex oppoſito orirentur. Acta vero a vitando ſunt invalida. Unde ligatio, abſolutio, diſpenſatio, conceſſio dimiſſoriarum, approbatio audiendi Confeſſiones, & Concionandi, electio, & præſentatio, ſi non ſit pure laica, delegatio ſuæ juriſdictionis, & alia hujuſmodi facta a vitando invalida ſunt. Imo idem eſt de actis a delegato vitandi, ſi res integra ſit; ſi autem inceptum ſit judicium, valet proſequi delegatus, niſi idem Tribunal faciat cum vitando delegante. Qua ratione Vicarius Epiſcopi denuntiati, nequit uti juriſdictione, quia idem Conſtituit Tribunal cum Epiſcopo.

93. Inq. 2. An electio ad quam vitandus ſuo ſuffragio cum aliis concurrit ſit nulla? R. Quod ſi ejus ſuffragium ſit neceſſarium ad electionem, hæc nulla eſt; niſi in electione Pontificis, hæc enim valida eſt eſto ab excommunicatis fiat, ne præbeatur occaſio Schiſmatis, & malorum, quæ inde ſequerentur. Si autem vitandus ſe ingerat ad electionem contra voluntatem electorum, qui eum eiicere nequeunt, aut ipſis ignorantibus, & illius ſuffragium non ſit neceſſarium, valida eſt; quia non eſt ratio privandi Electores in dicto caſu jure legittimo. Idem eſt probabilius eſto electio fiat conſenſu, & notitia electorum circa vitandi ſuffragium, quando hoc non eſt neceſſarium; quia jura quæ in oppoſitum adduci ſolent tantum dicunt caſſandam eſſe electionem, & *Utile per inutile non vitiatur. De Regul. jur. in 6.*

94. Inq. 3. An reſignatio Beneficii facta ab excommunicato ſit valida? R. Quod ſi fiat a tolerato valida eſt; cedit enim in favorem alterius. Idem eſt de reſignatione ſimplici facta a vitando, quia ſic eſt mera ceſſio Beneficii, non actus juriſdictionis. Solum eſt difficultas ſi fiat a vitando in favorem alterius; tamen etiam tunc valere probabilius eſt, quia nec ſic eſt actus juriſdictionis, ſed deſignatio perſonæ, quam poteſt ſuperior approbare, vel mutare, aut reiicere. Acta a vitando, ut perſona privata valida ſunt, eſto illicita, ut emptio, venditio, mutuum, & alia hujuſmodi.

95. Inq. 4. Quis ſit quintus effectus Excommunicationis? R. Eſt privatio, ſeu inhabilitas ad actus legitimos in judicio forenſi exercendos. Unde Excommunicatus nequit eſſe licite Judex, Actor, Advocatus, Teſtis, Tabellio, aut Procurator. Judex autem vitandus non ſolum illicite, ſed invalide judicat, & nullum profert judicium, ſive Eccleſiaſticus, ſive Sæcularis ſit. Ceteri autem valide ſua munia exercent ſi a partibus non repellantur. Excipiuntur Tabellio, & teſtis vitandi, quorum dicta, inſtrumenta, & fides reprobantur in jure *Cap. Nullus. 3. q. 4.*

96. Excommunicatus poteſt in judicio citari, & comparere per idoneum Procuratorem, niſi illum non inveniat, aut pauper ſit; tunc enim valet etiam per ſeipſum comparere, & agere in Judicio. Tandem quilibet toleratus rogatus licite exercet munus Judicis, Actoris, Advocati, Teſtis, Tabellionis, & Procuratoris. Cetera huc ſpectantia patent ex dictis, & dicendis, quæ conſulto omittuntur ne pluries repetantur.

PUN-

Digitized by Google

PUNCTUM V.

De ſexto, & ſeptimo effectu Excommunicationis.

97. Inq. 1. Quis ſit ſextus Excommunicationis effectus? R. Eſt incapacitas ad obtinenda Beneficia Eccleſiaſtica, & alias dignitates. Unde Beneficii, aut penſionis Clericalis, ſeu cujuſquam dignitatis Eccleſiaſticæ preſentatio, electio, collatio, aut nominatio illicita eſt, & invalida reſpectu excommunicati vitandi, & probabilius etiam tolerati, quia ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Nec Concilium Conſtantienſe concedit toleratis talem favorem eſto Collator non peccet communicando cum tolerato, ſicut cum vitando, ex privilegio dicti Concilii, quod voluit favere fidelibus, minime vero toleratis. Idem eſt licet ignorantia invincibili Cenſuræ recipiant Beneficia; quia eſto ignorantia excuſet a culpa, non a Lege actum irritante, nec inhabilem facit habilem. Ideoque nec fructus Beneficii facit ſuos, ſed illos reſtituere debet, ſi a principio mala fide accepit Beneficium. Si autem bona fide illud recepit, ſaltem id, in quo factus eſt ditior, & hoc *ipſo facto*, & ante ſententiam Judicis, niſi aliud ex legitima conſuetudine alicubi obſervetur.

98. Inq. 2. An acceptatio Beneficii facta ab excommunicato ſit nulla? Reſp. Neg. quia jura mentionem non faciunt de poſſeſſione, apprehenſione, nec de acceptatione, nec ſunt quid juris, ſed quid facti. Unde qui eſt excommunicatus ſolum dum acceptat, cum talis non fuerit tempore electionis, aut collationis, valide acceptat. Verum excommunicatus tempore collationis, eſto abſolutus tempore acceptationis, invalide acceptat juxta plures, quia collatio ab initio nulla non ſit valida per acceptationem. At mihi valde probabile eſt oppoſitum; alias teneretur ſe prodere petendo novam collationem. Pro praxi autem uſu receptum eſt ut diſpenſatio, & collatio in foro conſcientiæ obtineatur a Sac. Pœnitentiaria, dum delictum eſt occultum. Pontifex enim ſupplere valet defectum a jure poſitivo provenientem. Hinc collatio excommunicato facta a Pontifice ſciente, ſive etiam ignorante excommunicationem cum clauſula generali abſolutionis *ad effectum*, valida eſt, niſi excommunicatio eſſet ob hæreſim, quæ non aufertur per clauſulam generalem.

99. Ex dictis patet, quid agere debeat excommunicatus occultus, cui confertur aliquod Beneficium, debet enim honeſto titulo ſe ab eo excuſare. Si autem non poſſit abſque infamia, curet quantocius abſolutionem revelando ſuperiori veritatem. Interim valet obire munia publica; fructus tamen, ſi quos recipiat, reſtituere tenetur.

100. Inq. 3. Quis ſit ſeptimus effectus excommunicationis? R. Eſt incapacitas obtinendi reſcripta, aut privilegia Apoſtolica: qua ratione in illis apponitur clauſula generalis abſolutionis a cenſuris, & inhabilitatibus ad effectum ea obtinendi. Hæc autem abſolutio tantum eſt pro illo effectu, quo ad alios enim manet cenſura in ſuo vigore.

PUNCTUM VI.

De octavo effectu Excommunicationis.

101. Inq. 1. Quis ſit octavus excommunicationis effectus? R. Eſt privatio communicationis civilis. Hæc autem privatio eſt bimembris, quia non ſolum prohibentur excommunicati communicare cum fidelibus, ſed & iſti cum illis dum ſunt vitandi. Caſus vero in quibus prohibentur continentur his verſibus:

Si pro delictis anathema, quis feriatur.
Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Os indicat prohibitionem cujuslibet allocutionis confabulationis, aut communicationis etiam per ſigna, Epiſtolas, aut nutus. *Orare* denotat non poſſe ſimul cum excommunicatis orari, vel pro eis nomine Eccleſiæ orationes, aut ſuffragia offerri. Orare tamen pro eis privatim non vetatur. *Vale* prohibet ſalutationem aut reſalutationem, quia ad utramque amittit jus excommunicatus, & eſt illis indignus. Dicere autem illi: *Deus te convertat, illuminet &c.* licitum eſt, quia ſic potius precatur pro eis, quam ſalutantur. *Communio* intelligitur de civilibus, ut de contractibus, qui licet validi, illiciti ſunt cum illis. Item cohabitatio, ſeu quælibet cooperatio ſimultanea circa aliquod opus, aut negotium; ſi autem concurrant in eodem diverſorio, aut etiam in eodem cubiculo, dummodo non ſit ſocialiter, non prohibetur cohabitatio. *Menſa* denique innuit ſocialem ſumptionem cibi, aut potus in eadem menſa. Unde ſciens eſſe vitandum in eodem moraliter refectorio, prandio, aut convivio debet recedere, ſi abſque incommodo poſſit. Si autem in eodem diverſorio, aut eadem menſa unuſquiſque ſeorſim abſque ſocietate ſedeat, ſuove cibo utatur, ſub prohibitione non comprehenditur.

102. Inq. 2. Quot ſint caſus, in quibus licet fidelibus cum excommunicatis communicare? R. Eſſe quinque, qui hoc carmine continentur:

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Utile, denotat poſſe nos communicare cum excommunicato quoties ſperatur, aut intenditur vera utilitas illius, aut noſtra ſpiritualis, aut

temporalis; ut petere ab eo, aut dare ei conſilium, debita, eleemoſynam, vel utile ſibi, nobis, aut tertio, quoties id quod ab eo poſcitur non æque bene ab alio ſperatur. *Lex* dicit, quod ex Lege Matrimonii poſſunt conjuges ſecum viciſſim communicare; niſi excommunicatio foret ob hæreſim, cauſa Matrimonii, vel illud præceſſerit, vel tempore divortii. *Humile* innuit, quod ratione ſubjectionis poſſunt communicare filii non emancipati cum Parentibus, famuli, & ſervi cum Dominis, Religioſi cum ſuis Prælatis tam in civilibus, quam in Divinis. Unde famuli poſſunt comitare Dominum ad Eccleſiam, ipſi miniſtrare celebranti, & cum ipſo horas Canonicas recitare, non vero ab eo Sacramenta recipere, hoc quippe non convenit ratione famulatus. *Res ignorata* denotat ignorantiam invincibilem, aut inadvertentiam excuſare a culpa, & a pœna non communicandi. In dubio autem nemo eſt vitandus, nec jure ſuo communicandi privandus. *Neceſſe* ſignificat gravem neceſſitatem ſpiritualem, aut temporalem excommunicati, vel alterius cum illo communicandi, ut dictum eſt de utilitate. Unde cum gravi incommodo, aut metu non tenetur illum vitare, vel a ſua communicatione ſeparare, ſecluſo ſcandalo, aut contemptu.

PUNCTUM VII.

De effectibus Excommunicationis minoris.

103. Inq. 1. Quinam ſint effectus Excommunicationis minoris? R. Quod effectus ejus principalis eſt privare paſſiva participatione Sacramentorum, ut conſtat ex definitione illius ſupra tradita. Unde peccat graviter recipiens cum ea quodlibet Sacramentum. Omnia autem ſunt valida excepta pœnitentia, quæ ſcienter, & ſponte nequit valide recipi ab innodato excommunicatione etiam minore ob defectum doloris, ut ex ſe patet. Prohibitum eſt etiam ſub veniali ligato hac excommunicatione miniſtrare Sacramenta *ex cap. ult. de Cleric. Excommunic.*

104. Alius effectus excommunicationis minoris eſt impedire electionem activam, & paſſivam excommunicati ad Beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas. Unde peccant graviter eligentes, aut conferentes illa ſic excommunicato, & hic ea recipiendo, quia in materia gravi agerent contra præceptum Eccleſiæ, quæ privans directe illum a receptione Sacramentorum, privat indirecte a Beneficiis ad ordinis receptionem, & ad Miſſæ celebrationem ordinatis. *Cap. Si celebrat. Eod. tit.* Electio tamen non eſt irrita, ſed a ſuperiore irritanda.

105. Inq. 2. Ob quam culpam incurratur excommunicatio minor? R. Incurri quandoque ob culpam gravem, & quandoque ob levem. Culpa autem hæc non eſt alia, niſi communicatio cum excommunicato vitando. Unde ſi duo vitandi communicarent, incurrerent ambo excommunicationem minorem; ſi communicant in ſacris ex culpa gravi; ſi in politicis ex levi. Idem eſt de tolerato, & de quolibet alio communicante cum vitando. Si duo tolerati inter ſe communicent, peccant graviter ſi in ſacris, & leviter ſi in politicis, nemo tamen excommunicationem minorem incurrit, quia hæc ſolum incurritur ob communicationem cum vitando.

106. Inq. 3. Quot ſint caſus, in quibus incurritur excommunicatio maior ob Communicationem cum vitando? R. Eſſe quinque. 1. Quando Clerici admittunt ſponte, & ſcienter ad officia Divina nominatim excommunicatum a Papa. 2. Quando eodem modo aliqui ſepeliunt vitandum in loco Sacro. 3. Quando vitandus monitus non vult exire ab Eccleſia tempore Miſſæ, aut officii Divini, de quo ſupra. 4. Quando excommunicatio lata eſt contra *participantes* ſuppoſita motione ſpeciali non communicandi cum principali. 5. Quando fertur contra Communicantes cum vitando *in crimine criminoſo*, ut ſi ſuppoſito, quod Cajus ſit vitandus, quia non reſtituit, Titius diſſuadeat ei reſtitutionem; vel ſi eſt vitandus ob delicta carnis cum Berta, hæc ſubinde habeat rem cum illo. Aliæ forte erunt hujuſmodi excommunicationes; ſunt quippe tot Cenſuræ in jure, & extra jus, ut vix veſatiſſimus eas deſignare valeat: qua ratione valde utilis eſt animarum quieti earum moderatio, ne ſimus pejoris conditionis in lege amoris, quam Judæi in lege timoris, ut verebatur ſuo tempore S. Auguſt. Epiſt. 119. ad Januarium. Vid. Bened. XIV. *In Syn lib.* 10. *c.* 2. *n.* 1.

107. Inq. 4. Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione minori? R. Poſſe illum, qui abſolvere valet a peccato, per quod incurritur. Unde poteſt ab illa abſolvere etiam extra Confeſſionem quilibet Confeſſarius, qui poteſt a peccatis participationis in Confeſſione abſolvere, ut inquit D. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *ar.* 1. *q.* 1.

PUNCTUM VIII.

De Excommunicatione contra Clerici percuſſores.

108. Inq. 1. Quæ ſit excommunicatio impoſita contra percutientes Clericum? R. Eſt illa, quæ habetur in Can. *Si quis ſuadente.* 17. q. 4. his verbis: *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerit anathematis vinculo*

vinculo ſubjaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere niſi mortis urgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandata recipiat. Excommunicatio hæc eſt latæ ſenteutiæ, & reſervata Papæ, ſi percuſſio fuerit enormis, aut gravis.

109. Pro quo nota quod triplex poteſt eſse percuſſio Clerici. *Enormis, gravis*, & *levis*. *Enormis* eſt mutilatio membri, magna effuſio ſanguinis, ictus atrox, vel eſto talis non ſit, fiat tamen in Epiſcopum, aut ſuperiorem; creſcit enim injuria juxta dignitatem perſonæ offenſæ. Unde percuſſio, quæ reſpectu laici eſt levis, reſpectu Clerici poteſt eſse gravis. *Mediocris* dicitur, quæ non lædit tantum, ſed eſt media inter enormem, & levem, ut evellere ictu aliquem dentem. *Levis* reputatur illa, quæ eſto ſit abſolute gravis, & peccatum mortale, tamen quia non eſt adeo gravis, ſicut prædictæ, comparative dicitur levis, ut percutere Clericum baculo, pugno, aut pede, vel equum, in quo equitat. Igitur percuſſio enormis, aut gravis eſt reſervata Pontifici, levis vero Epiſcopis. Prælati Regulares poſsunt abſolvere ſuos ſubditos, ab hac Cenſura ex quavis percuſſione incurſa. Imo poſse Mendicantes abſolvere a gravi percuſſione occulta aſserunt plures, & admittit Concina in præſenti. *V. Tract. 27. n. 383. & ſeq.*

110. Inq. 2. Quis intelligatur nomine Clerici, aut Monachi? R. Intelligi omnes prima tonſura initiatos, etiam Conjugatos ſi deferant tonſuram, & habitum Clericalem, & de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ deſerviant, & niſi ſint Bigami Bigamia reali, aut abjecto abitu Clericali negotiis ſæcularibus vacent, & a Superiore tertio moniri non corrigantur. Deinde hoc privilegio gaudent omnes Regulares utriuſque ſexus eorum novitii, converſi, & tertiarii, qui habitum religionis portantes ſubjecti aliquo ſuperiori communiter vivunt. Clerici autem degradati realiter, & qui abjectis veſtibus Eccleſiaſticis tyrannidi, ac enormitatibus ſe tradunt ipſo facto privantur privilegio Canonis.

111. Inq. 3. Qui incurrant hanc Cenſuram ob Clerici percuſſionem? R. Omnes utriuſque ſexus quantumvis privilegiatos, ac etiam pueros rationis compotes, mandantes, conſulentes, vel quovis modo in percuſſionem vere influentes, illam incurrere. Pueri autem ante pubertatem illam incurrentes poſsunt etiam poſt pubertatem abſolvi ab Epiſcopo. Si Superior, aut Paterſamilias coram ſuis dicat: ſe talis Clerici vindictam cupere, & his verbis moti illi Clericum percutiant, incurrit Cenſuram, eſto ipſe non eo animo verba dixiſset; debet enim prævidere ſequuturam percuſſionem, vel exprimere ſe eam nùnime velle. Illam etiam incurrit, qui abſque ſuo detrimento poteſt percuſſionem impedire, & non impedit, ſi ad eam impediendam ex juſtitia teneatur, ut Judex, Rector, Pater, ac ceteri reſpectu ſuorum inferiorum.

112. Inq. 4. An qui ſolum ex caritate debent impedire percuſſionem Clerici, & non impediunt, incurrant Cenſuram? Alii affirmant, alii negant. Utramque ſententiam tamquam probabilem propinat lectoribns in præſenti Concina, licet hanc methodum in aliis acriter improbet. R. Igitur neg. Qui enim ſolum ex caritate tenetur impedire malum, & non impedit, nullam actionem injurioſam operatur in Clericum, & ſe habet ſicut, qui tantum interius illam vellet, aut approbaret; ſed hic non incurrit Cenſuram: ergo nec ille. Apud omnes excuſatur ab incurſione, qui non obſtrictus ex juſtitia impedire, omittit ex timore, verecundia, aut ne alienis litibus ſe immiſceat; hic enim non dolo, odio, aut malitia cenſetur omittere.

113. Inq. 5. An qui ratam habuit percuſſionem Clerici ſuo nomine ſactam, quin ad eam ullum influxum præbuerit, incurrat Cenſuram? R. affirm. Conſtat expreſse *ex Can. cum quis. De Sent. excom. in 6.* Requiruntur tamen ad id tres conditiones. 1. Quod percuſſio facta fuerit ſuo nomine, aut in ſui gratiam, licet non ex ipſius mandato. 2. Quod exterius exprimat ratihabitionem; non enim ſufficit voluntas, aut ratihabitio interior. 3. Quod tempore percuſſionis fuerit habitualiter aptus ad mandatum, vel conſilium præbendum. Unde ſi tunc erat amens eam non incurrit; ſi vero eſset dormiens, aut ebrius, & cetera adſint, non excuſatur a Cenſura.

114. Inq. 6. Ob quam actionem incurratur Excommunicatio Canonis? R. Quod ex qualibet actione violenta injuſta, & nociva effective in perſonam Clerici, vel in rem ei adhærentem, manu, pede, dentibus, fuſte, gladio, vel alio inſtrumento facta incurritur. Ut ſi Clericus percutiatur, conſpuatur, incarcerctur, detineatur ipſe, aut equus cui inſidet, aut quid ſimile indecore ei fiat. Secus ſi ſolum verbis, aut tantum affective lædatur, ut ſi quis vitret ictum, ſed percuſſio non ſequatur. Idem eſt de ſurante occulte veſtes, aut alia bona Clerici, quia nulla vis infertur Clerico per furtum occultum, ſicut infertur per rapinam, ideo non per illud, ſed per iſtam incurritur cenſura.

115. Inq. 7. Quæ cauſæ excuſent ab incurſione hujus cenſuræ? R. In primis omne id, quod excuſsat a culpa excuſat etiam a cenſura. Deinde excuſat ignorantia invincibilis juris aut facti, metus gravis, inadvertentia, & juſta defenſio. Ignorantia autem craſſa, ſupina aut affectata non excuſant; illa enim verba: *Si quis ſuadente diabolo* non exigunt ſcientiam aut dolum formalem; ſufficit peccatum grave, quod com-

communiter *ſuadente diabolo* fit. Præterea etiam excuſat titulus correctionis in Prælatis, Parentibus, & Magiſtris reſpectu ſubditorum, filiorum, & diſcipulorum, eſto in ſacris ſint conſtituti, aut correctio ſit aliquantulum exceſſiva, dummodo ad peccatum mortale non pertingat. Inſuper excuſat titulus caſtitatis ut ſi femina actualiter provocata a Clerico non poſſit illum a ſe rejicere verbis, poteſt licite illum repellere violentia, aut etiam percuſſione. Item excuſatur percutiens, aut occidens Clericum turpiter etiam ſolum oſculis, aut tactibus agentem cum propria uxore, matre, filia, vel ſorore, quia eſto graviter peccet, cenſuram tamen non incurrit, quia agnovit jus valde difficile eſſe in illo flagranti cohibere dolorem, & impetum. *Cap. ſi vero de ſent. excomm.* Denique excuſat titulus joci, aut ætas puerilis. Idem eſt dum pueri tonſura initiati invicem rixantes ſe percutiunt licet ſanguinem e naribus effundant, quia in his caſibus non cenſetur percuſſio graviter injurioſa. Aliquando tamen ex circumſtantiis perſonæ, & offenſionis id eſt judicandum. Si monialis ſumeret potionem ſponte ad necandum, vel expellendum fœtum, non incurreret cenſuram, quia non ſibi, ſed fœtui injuſtitiam inferret.

Punctum IX.

Indicantur Excommunicationes Bullæ Cœnæ, & quædam aliæ.

116. Bulla appellata in *Cœna Domini*, quia illo die legebatur, cœpit juxta aliquos publicari tempore Gregorii XI. ſubinde quibuſdam mutationibus pervenit quotannis evulgata uſque ad Pontificatum Clem. XIV. Non eſt ubique recepta ſaltem quoad omnia. Continet viginti Excommunicationes reſervatas Pontifici, quas incurrunt ſequentes.

1. Hæretici cujuſcumque ſectæ, eorumque fautores; libros legentes, tenentes, imprimentes, & Schiſmatici.

2. Appellantes a Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores.

3. Piratæ, atque eorum receptores, & fautores, mare noſtrum diſcurrentes.

4. Naufragorum Chriſtianorum cujuſcumque generis bona, etiam in littoribus inventa ſubripientes.

5. Imponentes nova pædagia, & gabellas, vel eas augentes.

6. Falſificantes litteras Apoſtolicas, aut falſo fabricantes.

7. Deferentes arma, & alia uſui bellico idonea ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos, & ad Republicæ Chriſtianæ ſtatum pertinentia, iiſdem in damnum Chriſtianorum nunciantes.

8. Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam convehunt.

9. Ad ſedem Apoſtolicam venientes, vel ab ea recedentes, ſua, aut aliorum opera lædentes; & ſine jurisdictione vexantes in curia commorantes.

10. Romipetas, atque Peregrinos etiam in urbe morantes, vel abeuntes, lædentes.

11. Offendentes S. R. Eccleſiæ Cardinales, Epiſcopos, & alios Prælatos.

12. Ad Romanam Curiam pro negotiis ſuis recurrentes, per ſe, vel per alios, lædentes.

13. Appellantes a gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem.

14. Executionem Litterarum Apoſtolicarum, aut aliam, expeditionem impedientes, & prohibentes ad gratias impetrandas, accedentes.

15. Judices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant.

16. Impedientes Epiſcopos, vel Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, quique illorum, & delegatorum judicia eludentes ad Curiam ſæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtanteſque auxilium.

17. Uſurpantes Sedis Apoſtolicæ, & quarumcumque Eccleſiarum jurisdictiones, vel etiam fructus ſequeſtrantes.

18. Imponentes Decimas, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, aut eorum fructibus.

19. Judices ſæculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, aut aliis criminibus contra Eccleſiaſticas perſonas.

20. Occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, aut illius jurisdictionem uſurpantes.

117. Ab his cenſuris nullus abſolvere valet, Ubi viget Bulla Cœnæ, eſto ei detur facultas generalis abſolvendi a cenſuris Papæ reſervatis; ne ratione jubilæi niſi ſpeciatim concedatur pro eis, quia ſunt ſpecialiter reſervatæ. Specialia autem ſpecialem facultatem requirunt. Solum poteſt quis ab eis abſolvi virtute Bullæ cruciatæ ſemel in vita, & ſemel in morte, ſive caſus ſint occulti, ſive publici; excipiendo hæreſim pro cujus abſolutione non juvat Bulla cruciatæ. Confeſſarius prætextu privilegiorum abſolvens a præmiſſis incurrit excommunicationem reſervatam Pontifici ex Decreto Clemens VIII. 1602.

118. Aliæ excommunicationes Papæ reſervatæ extra Bullam Cœnæ.

1. In

1. In vexantes eos , qui cenſuram in alios tulerunt

2. In Religioſos, qui ſine privilegio , vel ſpeciali licentia Parochi , Clericis , aut laicis, viaticum , aut extremam unctionem miniſtrare, vel Matrimonia ſolemnizare præſumat , aut abſolvunt a cenſuris Papæ , vel Epiſcopis reſervatis , aut abſolvunt a culpa , aut a pœna per ipſas incurſa : *Clementina 1. de privilegio* .

3. In Clericos ſeculares , aut Regulares, procurantes , ut quis eligat ſepulturam in propria Eccleſia , aut jam electam mutet , prævio juramento , voto , vel promiſſione . *Clement. cupientes de pænitentia §. Sane* . Etſi de facto quis ſepeliatur , ut ſupra remanet Eccleſia ipſo facto interdicta : *cap 1. de Sepulturis in 6*.

4. In Confeſſarios tam ſeculares , quam Regulares diſpenſantes , aut commutantes quinque vota Papæ reſervata abſque legitima facultate : *Extravag. etſi Dominici , de pænitentia , & remiſſ.*

5. In Gubernatores , aut officiales ſtatus Eccleſiaſtici , qui recipiunt munera a communitatibus, aut perſonis privatis , & contra illos , qui dant hujuſmodi munera ſupradictis exceptis comeſtibilibus , quæ triduo conſumantur: *Bulla Pauli II. munera : & Bulla Sixti IV. etſi* .

6. In impedientes executionem Litterarum Sacræ Pœnitentiariæ, aut conſilium , ſive auxilium dantes ad hujuſmodi effectum : Bulla Julii III. Rationi congruit , *ann.* 1558.

7. In Judices Eccleſiaſticos interponentes decretum ſuper alienationes bonorum Eccleſiæ , aut locorum piorum cum detrimento dictarum Eccleſiarum , aut locorum piorum , & contra illos , qui dant operam dictis alienationibus : *Bulla Pauli II. cum in omnibus* 1465.

8. In tractantes de electione futuri Pontificis , dum Papa vivit : Bulla Pauli IV. *Cum ſecundum Apoſtolorum* , *anno* 1558. dummodo tractatus ſit cum pactis , & non mere conſultibus .

9. In mittentes epiſtolas ad illos , qui ſunt in Conclavi ; ac in recipientes illas : Bulla Pii IV. *in eligendis anno* 1561.

10. In Clericos , qui obtenta a Dataria Apoſtolica aliqua Parochiali Eccleſia , ac præſtito juramento de reſidendo , & non reſignando , illud violant reſignando , & non reſidendo *Bulla Pii IV. Inter multiplices* .

11. In uſurpantes bona Eccleſiarum , locorum Piorum , & Montis Pietatis, aut impedientes ne ab iſtis libere aſſequantur , ac in Clericos , qui hujuſmodi uſurpationi conſentiunt : *Concil. Trid. ſeſſ. 22. de refor. cap.* 11.

12. In violantes Clauſuram Monialium abſque fine inhoneſto : *Bulla Clem. VIII. anno 1603. Incipien. Quæcumque*. Illi vero , qui violant ad finem inhoneſtum ſunt comprehenſi in decreto ejuſdem Clem. antecedentis *anni* 1602.

13. In mulieres ingredientes Monaſteria, ſeu domos Regularium : *Bullas S. Pii V. Regularium perſonarum* , Bulla ejuſdem *Decet Romanum* , & Bulla Benedicti XIV. *Regularis diſciplinæ* .

14. In Ordinarios admittentes reſignationes Beneficiorum contra formam , & diſpoſitionem *Bullæ S. Pii V. Quanta* iſti incurrunt ſuſpenſionem Papæ reſervatam , quam ſi violant modo expreſſo in dicta Bulla , incurrunt etiam excommunicationem Papæ reſervatam . *ibi §. 6.*

15. In exigentes aliquod emolumentum , pro collatione , inſtitutione , aut proviſione Beneficiorum ad poſſeſſionem . Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 14. de reform.* Bulla S. Pii V. *dum nimis anno* 1570.

16. In quomodolibet impedientes Epiſcopos, aut Inquiſitores ne procedant in cauſis expectantibus ad Sacram Inquiſitionem . *Bulla S. Pii V. Si de protegendis §. 9.*

17. In officiales Sac. Pœnitentiariæ , aliquid recipientes , etiam ſponte datum , occaſione expeditionum , aliarumque gratiarum ejuſdem Pœnitentiariæ . Bulla S. Pii V. in omnibus *anno* 1569.

18. In ordinarios , aut Vicarios Generales , concedentes facultatem abſolvendi a caſibus reſervatis, aut alias diſpoſitiones per pecuniam: B*ulla S. Pii V. Quam plenum ſit periculis* . Epiſcopi vero , qui per pecuniam id concedunt , aut etiam indulgentias , incurrunt ſuſpenſionem , & pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & fructum participationis .

19. In Moniales violantes Clauſuram per egreſſum præterquam in caſibus a jure permiſſis: *Bulla S. Pii V. Decori* , *anno* 1570.

20. In eos , qui ſub prætextu licentiæ obtentæ intrant clauſuram Monialium , & contra eaſdem Moniales, aut ipſarum Superiores ad id cooperantes ; & hic obſervanda eſt : *Bulla Bened. XIV.* Quæ incipit *Salutare* .

21. In dantes , aut promittentes aliquid pro obtinenda gratia , aut juſtitia in Romana Curia ex Bulla : *Sacerdotalem , & Regiam Innoc. XII.*

22. Contra donantes bona communitatis Gubernatoribus , aut aliis Miniſtris ſtatus Eccleſiaſtici pro obtinenda gratia , aut juſtitia in ipſorum tribunalibus : *Bulla Clem. VII. Pro commiſſo nobis* , §. 22. Quam explicat Alexander VII. *in Conſtit. Inter graviſſimas* , §. 10. in qua declarat hujuſmodi bona debere eſſe communitatis pro incurrenda pœna .

23. In extrahentes victualia a locis ſubjectis Sanctæ Sedi Apoſtolicæ , ad effectum aſportandi ad alia loca Principum , id eſt granum , oleum , legumina , animalia &c. mercimonii cauſa : *Bulla Urbani VII. Superni* .

24. In

24. In retinentes apud ſe, aut occultantes ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, & contra notitiam de hoc habentes, & non revelantes: *Bulla Sixti V. Non ſine*, *anno* 1587.

25. In admittentes ad faciendas oblationes ad Altare excommunicatos nominatim a Papa. *ex cap. ſignificaſti* 18. *de ſent. excom.*

26. In facientes promiſſa, aut ſponſiones ſuper vita, morte, aut futura electione ſummi Pontificis, aut ſupra promotionem Cardinalium: *Bulla Greg. XIV. Cogit nos*.

27. In Confeſſarios tam ſeculares, quam regulares abſolventes a caſibus reſervatis ſummo Pontifici, comprehenſis in *Bulla Cœnæ*, aut in Decreto Clementis VIII. aut a caſibus reſervatis Epiſcopis: *Decretum ejuſdem* Clem. *VIII. anno* 1601. *& anno* 1602.

28. In eoſdem Confeſſarios abſolventes a quacumque cenſura reſervata Papæ, aut Epiſcopi, abſque legittima facultate: Decretum Pauli V. *anno* 1617. *Quoniam Sacra Congregatio*.

29. In docentes, & ſubſtinentes fieri poſſe ſacramentalem Confeſsionem per litteras, & recipi poſſe abſolutionem a Confeſſario abſente: *Decretum* Clem. *VIII. cum Sanctiſſimus*, *anno* 1602.

30. In Superiores Regulares, qui ſe immiſcent in cauſis S. Officii reſpectu eorum ſubditorum Regularium: *Bulla Pauli V. Romanus Pontifex*.

31. Contra Officiales, aliosque Miniſtros montium Pietatis, qui utuntur pecunia in dictis Montibus depoſitata pro coram ſervitio, aut mutuo dant aliis: *Bulla Pauli V. Onerofa Paſtoralis*, *anno* 1615.

32. In revelantes ſecretum Sac. Rotæ: Bulla Urbani VIII. *Exponi nobis*: ac ſecretum in cauſis Canonizationis Sanctorum: *Decretum Innoc. XI.*

33. Contra conſulentes Aſtrologos ſuper ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, Sedis Apoſtolicæ, aut ſuper vita, aut morte Romani Pontificis, aut ſuper vita, ſeu morte ejus conſanguineorum, & affinium uſque ad tertium gradum: *Bulla Urbani VIII Inſcrutabili anno* 1631.

34. In furantes, vel extrahentes libros, vel quinternos ex Bibliothecis Regularium.

35. In eos, qui ſuper Conceptione B. Mariæ Virginis faciunt, aut dicunt contra Bullas ad ipſius favorem, & ſignanter contra *Bullam Alex. VII. Sollicitudo omnium*.

36. Alia ejuſdem in notantes aliqua cenſura, vel injuria: quamlibet opinionem circa attritionem ſupernaturalem requiſitam ad Sacramentum pœnitentiæ.

37. In defendentes, docentes, aut aſſerentes propoſitiones damnatas a ſummis Pontificibus poſt Concilium Tridentinum, tam in materia dogmatica, quam morali.

38. In aſſerentes poſſe privilegiatos Bullæ cruciatæ eligere Confeſſarium non approbatum ab ordinario loci, ex Bulla Innoc. XII. confirmata a Benedicto XIV *anno* 1744.

39. In Miniſtros, Conſultores, & Qualificatores S. R. Inquiſ. violantes ſecretum juramenti, *prout ex juramento*, *quoad emittunt*.

40. In non denuntiantes intra legittimum tempus delicta S. Officii *Ex edicto generalium Inquiſitorum*.

41. In procurantes ut ſupradicti Miniſtri S.R. Inquiſ. violent ſecretum manifeſtantes cauſas, & materias, quæ diſcutiuntur in tribunali S. Officii: Decretum Clem XI. 1710. 24. *Junii*: Et contra Inquiſitores, qui recipiunt ab inquiſitis, aut ab eorum propinquis, & amicis, munera pro cauſis ſpectantibus ad S Officium, aut recipiunt munera a Patentatibus cujuſcumque generis, pro litteris patentatibus, etiam in minima quantitate: *Decretum Clementi XI.* 1701. quod Decretum extenditur ad Miniſtros Inquiſitionis Romæ.

42. Contra Officiales Curia Laicalis non reſtituentes Curiæ Eccleſiaſticæ confugitos ad Eccleſiam: *Bulla Benedicti XIII. Ex quo. anno* 1725. *§ quicumque*.

43. Contra ſe adſcribentes novæ conventiculæ dictæ de *Liberii Muratorii*, aut dant auxilium, ſive favorem: Bulla Clem. XII. *In eminenti*, *anno* 1738.

34. In Religioſos profeſſos, & Clericos initiatos ſacris matrimonium contrahentes. *Clem. Eos. de conſanguinitate*.

45. Contra facientes Mercimonia Miſſarum, nempe retinentes pro ſe aliquam ſummam, & illas celebrare facientes minori pretio, quod receperunt. Si ſint ſæculares incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam, & ſi Eccleſiaſtici incurrunt ſuſpenſionem pariter Papæ reſervatam. *Bulla Bened. XIV* Quanta cura: *an.* 1741.

46. Contra Confeſſarios abſolventes eorum complices in materia ſexti præcepti: & contra abſolventes eosdem Confeſſarios. *Bulla Benedicti XIV. Sacramentum pœnitentiæ*. *§. Demum magnopere*, *anno* 1741.

47. Alia ejuſdem Bulla, *ex quo ſingulari anno* 1742. Ubi excommunicat eos, qui non ſervant, vel ſervari non curant ab ipſo ſtatuta circa Ritus ſinenſes.

48. Contra Cardinales, aut Nuncios Apoſtolicos, dantes licentiam mulieribus ingrediendi Monaſteria Religioſorum: Bulla Bened. XIV. Regularis diſciplinæ. *anno* 1742.

49. Contra defendentes praxim damnatam nonnullorum Confeſſariorum ſcire volentium a pœnitentibus nomen, & habitationem complicis, aut perperam interrogantes: *Bulla Benedicti XIV. Ubi primum anno* 1746. 2. *Junii*.

50. Con-

50. Contra Cardinales etiam Legatos a Latere, aut Nuncios Apoſtolicos intrantes Monaſteria Monialium *Bulla Bened. XIV. Salutare*.

51. Contra Laicos edentes, aut publicantes libros, theſes, vel folia impugnando diminutionem feſtorum. *Bulla ejuſdem, non multi menſes*.

52. Contra loquentes circa extinctionem Jeſuitarum in *pro*, vel *contra*: Ex Bulla Clem. XIV. *anno* 1773.

119. Hæ ſunt excommunicationes extra Bullam Cœnæ, Papæ reſervatæ, & fortaſſe erunt & aliæ; non enim facile eſt omnes numerare. Nec immoramur in exponendo alias plures non reſervatas, quæ reperiuntur tam in Concilio Trid. quam alibi; cum enim valeant a quolibet Confeſſario abſolvi non adeo neceſſaria eſt earum notitia. Sunt præterea quædam excommunicationes reſervatæ a jure Epiſcopis quas omittimus in præſenti, quia eas indicavimus. *Tract. 27. num. 375*.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione.

120. Inq. 1. Quid ſit ſuſpenſio? R. eſt: *cenſura Eccleſiaſtica, qua Clericus privatur ab alicujus miniſterii Eccleſiaſtici exercitio*. Ponitur *cenſura* loco generis, per quod convenit ſuſpenſio cum aliis cenſuris, & differt ab irregularitate, & aliis pœnis, quæ cenſuræ non ſunt, ac etiam a ſuſpenſione celebrandi injuncta clerico a Confeſſario. Dicitur *qua clericus* ut denotetur ſubjectum ſuſpenſionis proprie talis; laicus enim, aut femina nequeunt proprie ſuſpendi, licet impediri poſſint ab exercitio alicujus muneris, aut officii. Denique additur *ab alicujus miniſterii Eccleſiaſtici exercitio*, ut exprimatur effectus proprius ſuſpenſionis. Nam excommunicatio, & interdictum privant poteſtate Eccleſiaſtica, ut eſt communicatio cum aliis; ſuſpenſio vero, ut eſt exercitium alicujus miniſterii. Effectus igitur ſuſpenſionis eſt privare ab officio vel beneficio in totum, vel in partem, prout ipſa expreſſerit; ſolum enim privat eo, quod declarat.

121. Inq. 2. Quotuplex ſit ſuſpenſio? R. Alia eſt diviſio ejus ex parte rei, alia ex parte temporis. Ex parte rei alia eſt partialis ut ſuſpenſio ab officio tantum, vel a beneficio tantum, vel a juriſdictione, & non ab ordine. Alia eſt totalis, ut ſuſpenſio ab officio, & beneficio ſimul, vel ab omni uſu, & exercitio Clericali. Alia eſt ex parte temporis, & dividitur in temporaiam, & perpetuam. Illa eſt quæ fertur ad tempus limitatum, ut ad menſem, vel annum; iſta vero quæ fertur ſine temporis limitatione. Alia eſt pure pœnalis, quæ fertur ad puniendum delictum præteritum; alia medicinalis, quæ intendit rei emendationem, & hæc, non illa, eſt proprie cenſura. Aliæ diviſiones cenſuris communes conveniunt etiam ſuſpenſioni, ut quod ſit *lata, ferenda, a jure, vel ab homine*.

122. Suſpenſus poteſt eſſe vitandus, & toleratus. Ille eſt ſuo nomine expreſſus; hic autem licet ſit publice ſuſpenſus, non nominatim denuntiatus. Non adeſt prohibitio Eccleſiæ communicandi cum ſuſpenſis vitandis. Unde poteſt quis licite audire Miſſam a Sacerdote ſuſpenſo ab ordine, & vitando: dummodo non ei miniſtret in ſacrificio; hoc enim eſt illicitum, non primum. Suſpenſus ubique eſt talis quia ſuſpenſio afficit perſonam. Suſpenſus a Beneficio, non eſt ab officio, nec e contra. Verum ſuſpenſio ſimpliciter, & abſolute lata eſt totalis privans ab omni exercitio clericali. Suſpenſus a juriſdictione non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec e contra. Suſpenſus abſolute ab ordine ſuſpenſus eſt omnis ordinis uſu. Suſpenſus ab ordine majori non ſuſpenditur a minori, nam pœnæ non ſunt ampliandæ; unde Epiſcopus ſuſpenſus a collatione tonſuræ non eſt ſuſpenſus ab ordinum collatione. Verba igitur præcepti inſpicienda ſunt, quia ſuſpenſio ſolum privat ab eo, quod exprimit, ut dictum eſt; niſi dum non expreſſum ita connectatur cum implicito, ut unum ſine alio exerceri nequeat. Ex quo fit, quod ſuſpenſus ab ordine ſacro exercendo nequit abſolvere Sacramentaliter, quia abſolutio Sacramentalis eſt exercitium ordinis, & non ſolum juriſdictionis.

123. Actus ſuſpenſi vitandi a juriſdictione invalidi ſunt, tollerati vero validi. Unde abſolutio data a vitando ſuſpenſo a juriſdictione eſt nulla; a tollerato autem valida. Validi pariter ſunt omnes actus ordinis niſi eorum valor pendeat a juriſdictione, ut dictum eſt de abſolutione. Violare ſuſpenſionem eſt peccatum grave; imo ſuſpenſus ab ordine, illius actum exercens, fit irregularis.

124. Inq. 3. An ſuſpenſio ferri poſſit in communitatem? R. affirm. Quia plures actus a quibus privat conveniunt communitati, ut canere in choro, & alia miniſteria. Non tamen afficit ſingulas communitatis perſonas, niſi quatenus unum corpus conſtituunt, & quoad officia communia. Poteſt etiam hoc modo ferri ob culpam alienam, ſicut interdictum ob culpam principalium communitatis. Tum autem ſuſpenſio reſpectu innocentum non eſt cenſura, ſed quædam inhabilitas ad actus vetitos exercendos.

125. Inq. 4. Quis poſſit abſolvere a ſuſpenſione? R. ſi lata ſit ab homine in aliquem determinatum, ſolus, qui eam tulit, ſuperior, ejus ſucceſſor, vel delegatus ab eo abſolvere valet. Si lata ſit generaliter abſque reſervatione a quolibet Confeſſario: Si eſt lata ad tempus, ut ad menſem, ceſſat elapſo tempore; & idem eſt de lata ſub conditione, ut *donec ſatisfacias*: tunc enim Judex ligat, & ſimul abſolvit pro tempore elapſo, aut in quo ponatur ſatisfactio. Suſpenſio, quæ non eſt cenſura, ſed punitio non indiget abſolutione; nec abſolvi valet ex vi jubilæi aut privilegii tribuentis facultatem abſolvendi a cenſuris. Poteſt impediri ſuſpenſio ab officio media appellatione legittima eam præcedente, & etiam ſubſequente, ſi fuerit ſuſpenſio a Beneficio; niſi Epiſcopus ſuſpendat aliquem ob cauſam occultam ab ordine, aut ejus exercitio; tunc quippe non datur locus appellationi. Denique valet Epiſcopus abſolvere ab omni ſuſpenſione ex delicto occulto contracta, ex *Trid. cap.* 24. *ſeſſ.* 6.

PUNCTUM XI.

Quædam ſuſpenſiones in particulari.

126. Operæ pretium ducimus aliquas ſuſpenſiones recenſere in particulari; ſunt enim ob viæ, & facile incurri poſſunt: ideoque earum notitia non ſolum utilis, ſed neceſſaria eſt Confeſſariis. Sunt igitur.

1. In recipientes ſcienter ordines ab Epiſcopo hæretico, ſchiſmatico, excommunicato aut ſimoniaco denunciatis. *Ex c.* 1. & 2. *de ſchiſmat.*

2. In ſuſcipientes ordines ſacros ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit ex *cap.* 1. *de ordinatis.*

3. In conferentes primam tonſuram alieno ſine licentia, aut conjugato. Trid. ſeſſ. 23. cap. 4.

4. In recipientes eoſdem Ordines ab Epiſcopo alieno ſine licentia proprii, *ex Trident. ſeſſ.* 23. *c.* 8. & 9. *de reform.*

5. In eos qui ſine neceſſitate ordinantur in ſacris intra primum annum Sedis Vacantis. *ex Trident. ſeſſ.* 7 *c.* 10.

6. 5. In ſuſcipientes ſcienter ſacros ordines ante legittimam ætatem. *Extravag. Pii V.*

7. In ordinantes, & ordinatos ſimoniace *ſ cap. penult. de ſim. & ex aliis Bullis Pontificiis.*

8. In ordinatos per ſaltum. *ex Trident. ſeſſ* 23. *ſeſſ.* 14.

9. In conjugatos recipientes Ordines. *Extravag. Joan.* 22. *Antiquæ.*

10. In eos qui excommunicati ob percuſſionem Clerici ordinantur. *C. cum illorum, de ſent. excom.*

11. In admittentes oblationes ab uſurario publico. *C. quia de uſuris.*

12. In Beneficiarios utentes publice veſtibus variis coloribus contextis. *Clem. II. de vita & & honeſtate Cleric.*

13. In eligentes ad curam animarum, eos qui 25. annos non attigerunt, vel qui ſcientia, & moribus non ſit commendandus. *C. cum in cunctis, de elect.* omittitur alia in eligentes Epiſcopum indignum, aut non attingentem 27. annos.

14. In Viſitatores Eccleſiarum, & in eorum familiares recipientes pecunias, aut munera ratione viſitationis, (intelligi ultra permiſſa injure.) *C. exigit de cenſibus in* 6.

15. In Judices Eccleſiaſticos, qui ex gratia, vel avaritia gravant alterutram partem. *C.* 1. *de ſent. & re judicata in* 6.

16. In Sacerdotem Sæcularem vel Regularem, qui ſine licentia Parochi matrimonio conjungit, aut benedicit ſponſos; ſeu eorum Nuptias. *Trid. ſeſſ.* 24 *c.* 1. *de reform.*

17. In Epiſcopos, & Superiores, qui domos ſuas locant alienigenis volentibus uſuram publice exercere. *C.* 1. *de uſuris in* 6.

18. In Inquiſitores qui ex odio, vel cauſa lucri, aut alterius paſſionis debita rectitudine in ſuo officio non procedunt. *Clem. I. de hæreticis.*

19. In percipientes contra jus fructus anni primi, & ſecundi alicujus defuncti. *Extrav. Joann.* 22. *de elect.*

20. In recipientes Subdiaconatum cum patrimonio ficto. *Ex Pio V. Romanus Pontifex.*

21. In Clericos *in Sacris* concubinarios notorios. *C præter. diſt.* 32.

22. In Regulares Apoſtatas recipientes in Apoſtaſia Ordinem ſacrum *C. ult de Apoſt.*

23. In Regulares mendicantes admittentes aliquem ad Profeſſionem ante completum approbationis annum. *C. Conſtitutionem de Reg. in* 6.

24. In Preſides conventuum, qui redditus, jura, aut poſſeſſiones alicui concedunt. *Clem. I. de rebus Eccl. non alienandis.*

25. In Regulares ſibi applicantes, vel defraudantes decimas. *Clem. I. de decimis.*

26. In Monachos utentes diſtinctum habitum a præſcripto, vel venationibus aut occupationibus clamoroſis vacantes. *Clem. I. de ſtatu Monac.*

27. In Religioſos Confeſſarios qui ſcienter ommittunt conſcientiam facere ſuis pœnitentibus de ſolvendis decimis. *Clem. de pœnis.*

28. In Capitula, & Conventus aliquid accipientes (ut pretium) pro receptione alicujus in Religionem. *extrav. ſane de ſimonia.*

29. In Religioſos, qui ad Sacros ordines non dum facta profeſſione promoventur, non ſervato decreto Concilii. *ex Pio V. Romanus Pontifex.*

30. In

30. In Religioſos admittentes feminas in ſua Monaſteria . *Ex eodem Papa .*

31. In Abbates , & exemptos concedentes litteras dimiſſorias aliis quam ſuis ſubditis Regularibus . *Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 10.

32. In Conſervatores electos a Regularibus , qui ſe intromittunt in aliis , præter propulſare injurias manifeſtas . c. *fin. de officio Judicis delegati in 6.*

33. In Clericos qui ordinantur , & Epiſcopos ordinantes contra formam præſcriptam in Bulla Innoc. XII. *Speculatores .*

34. In Epiſcopos admittentes reſignationes Beneficiorum contra præſcripta in Bulla Pii V. *Quam plenum ſit .*

35. In Clericos qui excommunicati alias recipiunt ſcienter ordines . c. *cum illorum de ſent. excom.*

36. In Clericos ultramontanos, qui abſque dimiſſoriis proprii Epiſcopi recipiunt Ordines in Italia . c. 1. *de temp. ord. in* 6. Intellige ſine diſpenſatione Pontificia .

37. In Regulares expulſos a Religione , ut incorrigibiles , qui *ipſo facto* ſunt ſuſpenſi ab ordine , & juriſdictione , donec a Papa cum eis diſpenſetur ; *Ex Decreto Urbani VIII.*

38. In Clericos, aut Sacerdotes , qui mercimonia Miſſarum facientes dant alteri Sacerdoti partem ſtipendii , altera parte ſibi retenta . *Bulla Quanta cura .* Bened. XIV.

39. In Sacerdotes , qui ſine approbatione ordinarii loci abſolvunt pœnitentes virtute , aut prætextu Bullæ Cruciatæ, ſeu alterius cujuſcumque indulti . *Idem Bulla , Apoſtolica indulta .*

40. In Sacerdotes ſollicitantes , & ab utentes ſacrificio Miſſæ ad ſortilegia eſt ſuſpenſio . & inhabilitas perpetua ad celebrandum : poſt ſententiam *ex Decreto S.Officii* coram Bened. XIV.

41. In Clericos edentes , vel publicantes libros theſes , vel folia impugnando diminutionem feſtorum . Bulla ejuſdem , *Non multi menſes .*

42. In Superiores , & ſubditos Regulares qui ex certa induſtria dant , & accipiunt dimiſſoras ad ordines ab alieno Epiſcopo recipiendos: in illos privatio officiorum , vocis activæ , & paſſive ; in iſtos ſuſpenſio . Bulla ejuſdem *impoſiti nobis .*

127. Hæ ſunt ſuſpenſiones , quæ facilius incurri valent : ommittuntur aliæ plures non adeo obviæ ; omnes quippe numerare velle , neque vacat , nec congruit compendio .

PUNCUTM XII.

De Depoſitione , & Degradatione .

128. Inq. 1. quid & quotuplex ſit depoſitio ? R. Quod depoſitio alia eſt *ſimplex* , alia dicitur *degradatio* . Illa definitur : *Pœna privans Clericum officio , & beneficio in perpetuum jure ordinario irremiſſibiliter* . Degradatio etiam poteſt eſſe *verbalis* , aut *realis* . Verbalis eſt : *pœna Eccleſiaſtica , qua Clericus privatur omni officio , & beneficio in perpetuum , retento ſolo privilegio canonis , & fori* . Realis eſt : *quando Clericus primo verbaliter degradatus certa ſolemnitate expoliatur omnibus veſtibus , ac inſigniis Clericalibus , omnique privilegio Clericali* . Unde patet quod depoſitio , & degradatio verbalis fere idem ſunt , & quod ab utraque differt degradatio realis in earum executione , & ſolemnitate per quas privatur Clericus omni privilegio Clericali . Nulla ex illis eſt cenſura , hæc enim eſt medicinalis , illæ vero ſunt pœnæ mere punitivæ : ſicut etiam eſt ſuſpenſio perpetua , quæ coincidit , dum eſt totalis , cum depoſitione , & degradatione verbali .

129 Differant in eo , quod tam ſuſpenſio perpetua quam depoſitio ſimplex privant fructibus beneficii , non vero ejus titulo ipſo facto ; at degradatio ſive verbalis , ſive realis privant etiam titulo , & poſſeſſione beneficii , nec ſic degradatus ali meretur ab Eccleſia , quæ illum a ſe rejicit , & ſibi imputet , quod mendicare cogatur ; nec id cedit in dedecus Eccleſiæ cum ob ſua crimina merito privetur omni honore , officio , & beneficio . Differt etiam degradatio verbalis a reali in eo , quod illa non privat privilegio canonis , aut fori , hæc vero privat illo , ut conſtat ex earum definitione . Item quod illa eſt actus juriſdictionis Epiſcopalis ; hæc vero eſt actus Juriſdictionis , & ordinis Epiſcopalis , ideo nequit fieri niſi ab Epiſcopo conſecrato , & Pontificalibus induto . Degradatus etiam realiter ſi in ſacris ſit conſtitutus tenetur ad horas Canonicas , & ad votum caſtitatis , alias reportaret commodum ex iniquitate . Poteſt ſi eſt Sacerdos valide , eſto illicite , conſecrare , & in articulo mortis valide , & licite abſolvere , alio deficiente , quia retinet caracterem .

130. Inq. 2. Ob quæ crimina Clericus degradari poſſit ? R. Quod olim degradatio verbalis fiebat ob furtum , adulterium , homicidium , & ſimilia ; modo mitior eſt Eccleſiaſtica diſciplina . Unde ob atrociora crimina infligitur degradatio verbalis , nempe ob homicidium directe voluntarium , ob furtum Euchariſtiæ cum pixide vel ſine illa , ob ſtuprum , adulterium , & concubinatum poſt monitionem non emendatum . At delicta ob quæ infligitur degradatio

realis ſunt apoſtaſia, hæreſis ſine reſipiſcentia, falſificatio litterarum Apoſtolicarum, ſodomia aliquoties commiſſa, calumnia ſeu conſpiratio in proprium Epiſcopum accedente incorrigibilitate, & alia hujuſmodi, ob quæ valet Clericus tradi brachio ſæculari capite plectendus, facta ſolemniter degradatione reali. Solemnitas autem pro illa requiſita parum aut nihil deſervit ad forum internum, ideo illam miſſam facimus. Cum degradato realiter ſolus Papa valet diſpenſare ut ad ſtatum priſtinum redeat: atque idem eſt de degradato verbaliter niſi delicta ſint minora adulterio, & acta de illis pœnitentia; quo in caſu poterit cum eo Epiſcopus diſpenſare.

PUNCTUM XIII.

De Interdicto.

131. Inq. 1. Quid ſit interdictum? R. eſt: *Cenſura privans uſu divinorum quatenus a fidelibus poſſunt haberi*. Dicitur *Cenſura* in quo convenit cum excommunicatione, & ſuſpenſione, a quibus differt per ſequentes particulas. Excommunicatio quippe privat divinis quatenus ſunt communicatio cum fidelibus; ſuſpenſio quatenus ſunt exercitium poteſtatis Clericalis; interdictum autem privat illis quatenus poſſunt participari a fidelibus. Differt etiam ab illis in eo quod interdictum non privat juriſdictione ſicut excommunicatio, & ſuſpenſio.

132. Dividitur primo interdictum in locale, perſonale, & mixtum. Locale eſt quod afficit principaliter locum: perſonale quod principaliter afficit perſonas; mixtum vero quod æque afficit perſonas, ac locum. Deinde locale, & perſonale dividitur in generale, & ſpeciale; illud eſt, quo interdicitur Regnum Diœceſis, aut Civitas: iſtud vero, quo interdicitur Collegium, familia, aut perſona determinata ſuo nomine, vel qui tale delictum commiſerit. Interdicto loco non cenſentur interdictæ perſonæ niſi exprimantur, pariter interdictæ perſonæ non eſt interdictus locus niſi exprimatur, quia interdictum locale, & perſonale ſunt diverſæ ſpecies; ſicut etiam interdictum generale, & ſpeciale tum loci, tum perſonarum. Unde interdicto Regno non ſunt ſpecialiter interdictæ illius Eccleſiæ, nec e contra; nec interdicto hoc loco, oppido aut Collegio, ſunt interdictæ perſonæ illorum, niſi prout conſtituunt oppidum, aut collegium. Ideoque ſi deſinant eſſe illorum membra, alio domicilium mutando, abſoluti ſunt ab interdicto perſonali generali. Interdicti vero ſpecialiter ubique remanent tales, & etiam illi, qui cauſam dederunt interdicto generali locali, aut perſonali.

133. Interdicto populo non ſunt interdicti extri, peregrini, nec Clerici populi, ideo poterunt iſti celebrare: & vice verſa Interdicto Clero non judicatur interdictus populus. Unde poterit hic alios Sacerdotes adducere ad Miſſas celebrandas, & Sacramenta miniſtranda. Sub interdicto generali perſonali non comprehenduntur Epiſcopi, niſi exprimantur, ſic diſponente jure quoad interdictum, & ſuſpenſionem. Interdictum locale Civitatis afficit etiam ſuburbia contigua. Pariter interdicta Eccleſia interdicitur cœmeterium, ac etiam Cappellæ ei contiguæ. Interdicto autem cœmeterio non interdicitur Eccleſia, quia acceſſorium ſequitur principale, ſed non e contra. Interdictum obſervatum a Matrice populi debent obſervare Regulares ſub pœna excommunicationis majoris latæ ſententiæ *ex Clement. 1. de ſent. excom.*

134. Inq. 2. Quis valeat ferre interdictum? R. Poſſe Epiſcopos, & alios juriſdictione in foro contentioſo gaudentes. Prælati autem Regulares licet poſſint ferre interdictum perſonale pro ſuis ſubditis, non tamen locale pro ſuis Eccleſiis, niſi etiam in plebem juriſdictionem habeant.

135. Inq. 3. ob quæ delicta poſſit ferri interdictum? R. ſolum ob peccatum grave ferri poſſe, ſive illud perpetretur ab aliquibus tantum; ſive ab omnibus interdictis. Gravior culpa requiritur ad interdictum generale quam ad particulare, ſeu perſonale ſpeciale; quia illud plures iſto comprehendit, ideoque eſt major pœna, quæ ſolum pro majori culpa imponi valet. Interdictum autem, & ſuſpenſio ferri poſſunt pro culpa aliena. Violare interdictum eſt gravis culpa, & qui illud violat exercendo actum ordinis fit irregularis.

136. Inq. 4. Quot ſint effectus interdicti? R. Quod interdictum abſolute latum tres habet effectus. 1. eſt privatio activa, & paſſiva Divinorum. 2. eſt privatio aliquorum Sacramentorum. 3. privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Alius effectus interdicti non abſoluti ſed ſpecialis eſt privatio ab ingreſſu Eccleſiæ. Intelligitur privatio formalis, ideſt aſſiſtendi officiis ſacris, audiendi Miſſam, & ſepeliendi in Eccleſia, non vero recipiendi Sacramenta, dum officia non celebrantur, niſi aliud ſuperior exprimat. Poterit autem audire, aut celebrare Miſſam in oratorio privato.

137. Per *primum* effectum interdicti abſolute lati nomine *divinorum* intelliguntur pariter officia divina, Miſſæ, & aliæ functiones publicæ Eccleſiæ, a quibus privat interdictum. Verum *ex cap. Alma Mater* poſſunt omnia celebrari a Clericis, & Religioſis quatuor conditionibus. 1. Quod fiat ſubmiſſa voce, aut ſine cantu. 2.

Januis

Januis clauſis; ita tamen ut volentibus ingredi aditus pateat; pro quo expedit oſtiarium ponere qui admittat privilegiatos,& ceteros laicos excludat. 3. Non pulſatis Campanis, niſi ad concionem, quæ officium divinum non reputatur; prohibetur enim omnis Campanæ uſus pro officiis divinis, ac etiam pro Miſſis ad Sanctus. 4. excluſis interdictis nominatim. Si autem ſic interdictus nolit exire debent Clerici ceſſare a divinis officiis. Secus coram illo celebrans fit irregularis, utpote violans cenſuram per exercitium ordinis.

138 At ſuſpenditur interdictum in cit. *Cap. Alma Mater* in quatuor feſtivitatibus a primis veſperis Natalis Domini, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. V. quod privilegium conceſſum a Bonifacio VIII. extenditur ad diem Corporis Chriſti a Martino V. & ad ejus octavam ab Eugenio IV. & ad diem & octavam puriſſimæ Conceptionis Matris Dei a Leone X. In his diebus tenentur fideles feſtivis audire Miſſam, & probabilius in feſtis,in quibus ex privilegio Bullæ Cruciatæ illam poſſunt audire. Regulares ex privilegio valent tempore interdicti privatim celebrare divina, & admittere ad illa ſuos familiares, procuratores, & operarios.

139. Per *Secundum* interdicti effectum ſolum prohibetur receptio ordinis, Euchariſtiæ extra articulum mortis, & extremæ unctionis, quando alia Sacramenta recepit infirmus. Unde valent recipi Baptiſmus, confirmatio, Pœnitentia, & Matrimonium; atque etiam ut dictum eſt in neceſſitate Euchariſtia, & Extrema unctio. Per *tertium* effectum privantur ſepultura Eccleſiaſtica etiam innocentes & infantes, non autem Clerici ſpecialiter non interdicti, nec alii privilegiati, qui cauſam interdicto non dederunt. Clerici enim poſſunt ſepeliri ſine pompa Eccleſiaſtica, & alii cum pompa in privilegio ſibi conceſſa. Sepeliens ſpecialiter & nominatim interdictum incurrit excommunicationem majorem *ex Clement. I. de ſepulturis*.

140. Inq. 5. Qui poſſit abſolvere ab interdicto? R. Sub diſtinctione. Vel enim interdictum eſt perſonale ſpeciale latum a jure non reſervatum, ab hoc quilibet Confeſſarius abſolvere valet. Vel eſt reſervatum, vel ab homine latum, aut perſonale generale, aut locale generale, vel ſpeciale, & hoc ſolum tolli poteſt ab eo, qui illud poſuit, ab ejus Superiore, aut ejus ſucceſſore. Nec in virtute Bullæ, aut Jubilæi relaxari queit, quia locus aut communitas nequeunt ſacramentaliter abſolvi. Vel eſt latum ad tempus, vel *donec ſatisfacias*, & hoc elapſo tempore aut ſatisfactione præſtita tollitur. Vel interdictum eſt *deambulatorium*, ut ſi interdicatur locus, ad quem Petrus v. g. pervenerit, & hoc tollitur Petro inde recedente. Vel denique eſt latum contra communitatem, & tunc ipſa diſſoluta evaneſcit interdictum.

141. Inq. 6. Quid ſit ceſſatio a divinis? R. Eſt: *Prohibitio Eccleſiaſtica Clericis impoſita, ut abſtineant ab officiis divinis & ſepultura Eccleſiaſtica*. Non eſt cenſura: ſed poteſt eſſe generalis alicujus Regni, aut Diœceſis, vel ſpecialis hujus Eccleſiæ ſicut interdictum. Imponitur in ſignum graviſſimi mœroris ob injuriam Deo, & Eccleſiæ irrogatam, ut ab ea delinquentes deſiſtant, & Eccleſiæ ſatisfaciant. Non afficit determinatam perſonam, ſed illam aut illas Eccleſias, pro quibus fertur, ideoque in eis ceſſant officia divina, organa, laudes Dei publicæ, & ſacrificia. Solum enim valet celebrari una Miſſa cum aſſiſtentia unius Miniſtri ad renovandam Euchariſtiam, & ad illam conſecrandam pro viatico alicujus infirmi. Nec valent miniſtrari Sacramenta, niſi Baptiſmus parvulis, & Pœnitentia & Euchariſtia adultis in articulo mortis. Poſſunt tamen fideles in Eccleſia ſepeliri ſine officio funebri, niſi alias obſit impedimentum interdicti.

142. Violans ceſſationem peccat graviter, non autem fit irregularis. Regulares debent illam obſervare ſub pœna Excommunicationis, ut dictum eſt de Interdicto. Qui cauſam dedit ceſſationi tenetur Clericis reſtituere damna ex ea ſequuta. Solum qui poſuit ceſſationem, ejus ſuperior, aut Succeſſor valet eam tollere, quia non fertur a jure, ſed ab homine.

TRACTATUS TRIGESIMUS SEPTIMUS

De Irregularitate.

Cum Irregularitas ſit pœna Eccleſiaſtica non parum cum Cenſuris connexa, ideo opportune poſt harum elucubrationem, de illa tractatum inſtituimus.

CAPUT UNICUM.

De Irregularitate tum in communi, tum in particulari.

Omnia ad irregularitatem ſpectantia poſſibili brevitate hoc unico Capite abſolventur: Supponendo in primis quod *Irregularis* idem eſt, ac *ſine regula*, quia caret recta regula ad munus ſuum obeundum.

Punctum I.

De Irregularitate in communi.

1. Inq. 1. Quid ſit irregularitas? R. Eſt: *Impedimentum Canonicum privans hominem primario a ſuſceptione ordinum, & ſecundario ab exercitio ſuſceptorum*. Dicitur *impedimentum*, & non *pœna* ad differentiam Cenſuræ, quæ ſemper eſt pœna, & non incurritur ſine culpa: irregularitas autem poteſt incurri ſine culpa & non ſemper eſt pœna, ſed eſt quædam inhabilitas vel defectus. *Canonicum* dicitur quia eſt impedimentum ex mero jure Eccleſiaſtico; non enim datur irregulatitas ex jure naturali aut divino. Unde femina, perpetuo amens, & non baptizatus non ſunt irregulares, ſed inhabiles ad ordines jure divino, aut naturali. Per reliquas particulas innuitur effectus irregularitatis, qui eſt privare directe a ſuſceptione ordinum, & indirecte ab exercitio ſuſceptorum. Differt etiam per eas a cenſuris, quia irregularitas privat a ſuſceptione ordinis ut ordo eſt; excommunicatio vero privat eo inquantum eſt communicatio cum aliis, ſuſpenſio inquantum eſt exercitium poteſtatis Clericalis, & interdictum in quantum eſt officium divinum.

2. Inq. 2. Quotuplex irregularitas? R. Quod primo dividitur in totalem, & partialem. Illa privat tum a ſuſceptione ordinum; tum ab exercitio ſuſceptorum. Hæc autem ſolum ab exercitio ordinis ſuſcepti, vel ſolum ab ulterioris ſuſceptione, ut Diaconus cui erutus eſt ſiniſter oculus non privatur uſu ordinum, quos recepit, ſed tantum receptione Sacerdotii. Utraque ſubdividitur in perpetuam, & temporalem. Illa eſt quæ ſolum diſpenſatione tollitur; hæc vero temporis lapſu, ut ſi quis bona fide ante legitimam ætatem recepit ordines, quos ſubinde adveniente ætate exercere valet.

3. Secundo dividitur in eam, quæ eſt ex delicto, & in eam, quæ eſt mero defectu. Illa eſt octuplex. 1. Ex homicidio injuſto directe voluntario. 2. Ex injuſta mutilatione directe voluntaria. 3. Ex homicidio indirecte voluntario, ſeu caſuali. 4. Ex iteratione Baptiſmi. 5. Ex violatione cenſuræ. 6. Ex illegitima receptione ſeu adminiſtratione ordinum. 7. Ex delicto, cui annexa eſt infamia. 8. Ex apoſtaſia a fide vel hæreſi externa. Irregularitas ex defectu habet novem ſpecies. 1. Ex defectu Natalium. 2. Ex defectu animæ. 3, Ex defectu corporis. 4. Ex defectu ætatis. 5. Ex defectu congruæ ſubſtentationis. 6. Ex defectu libertatis. 7. Ex defectu famæ. 8. Ex defectu Sacramenti, ſeu ex Bigamia. 9. Ex defectu lenitatis.

4. Inq. 3. Quotuplex ſit effectus Irregularitatis? R. Eſt triplex. Primus privare a receptione ordinum, etiam primæ tonſuræ; licet enim non ſit ordo, eſt tamen via ad ordines, & conſtituit in ordine Clericali. Unde graviter peccaret irregularis, qui tonſura initiaretur. Secundus privare exercitio ordinum ſuſceptorum. Tertius privare receptione cujuſcunique beneficii, dignitatis, aut penſionis Clericalis. Verum dum irregularitas eſt tantum partialis. ſolum privat receptione Beneficii, quod datur propter officium, a quo arcetur Clericus ex illa irregularitate. Quidquid alii dicant invalida eſt collatio Beneficii facta irregulari ex Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reform.*

5. Irregularitas præcedens Beneficio privat etiam juriſdictione ei annexa; hujuſmodi quippe juriſdictio fundatur in Beneficio, cujus eſt incapax irregularis. At ſi ſuperveniat Beneficio jam obtento, nec privat Beneficio, nec juriſdictione, quæ ſine ordinis uſu exerceri poteſt. Unde Parochus qui ſubinde ſit irregularis valet ſolemniter, baptizare, aſſiſtere Matrimonio, vel delegare juriſdictionem ad Sacramenta ſuis ovibus miniſtranda.

6. Inq 4. Quis poſſit ponere, & incurrere irregularitatem? R. Solus Pontifex aut Concilium generale valet illam ponere; non Epiſcopi, nec Concilia Provincialia. Unde nulla datur irre-

irregularitas ab homine, ſed a jure; nec incurritur niſi ſit in jure expreſſa. Subjectum autem capax irregularitatis eſt omnis, & ſolus vir Baptizatus, excepto Summo Pontifice, qui ſuis legibus quoad vim coactivam non ſubjicitur. Irregularitas ex delicto nequit incurri, niſi ob peccatum grave, externum, & in ſua linea conſummatum, quia eſt pœna gravis; incurritur autem ob crimen grave externum, eſto occultum, ut patet in homicidio occulto, ob quod incurri irregularitatem nemo ambigit.

7. Inq. 5. Quæ cauſæ excuſent ab irregularitate ex delicto incurrenda? R. excuſare in primis ea omnia, quæ actum a culpa gravi eximunt. Uti ſunt ignorantia invincibilis, inadvertentia, parvitas materiæ. Metus autem gravis licet non excuſet a culpa, excuſat tamen ab irregularitate, quia Eccleſia non intendit cum gravi damno ſuis legibus obligare. Dubium juris, non facti, excuſat ab irregularitate. Unde dubitans de lege irregularitatis excuſatur ab irregularitate, ſecus autem dubitans de facto, ut ſi quis conſcius legis Canonicæ dubitat an homicidium, vel abortum fœti animati perpetrarit. Ex Cap. *Significanti*, & *ex cap. Ad audientiam*. Et quamvis aliqui hoc ad dubium homicidii limitent, verius tamen extendi debet ad omne dubium ſaltem de facto ex ratione in dictis capitibus appoſita, nempe quod in dubiis tutiorem debeamus eligere partem.

8. Inq. 6. Quot modis poſſit irregularitas tolli? R. Tribus modis. Nempe ceſſatione cauſæ, profeſſione religioſa, & diſpenſatione. Alii dicunt quod etiam Baptiſmo, ſed hoc non tenet, quia non baptizatus nequit fieri irregularis, ut omnes aſſerunt. Unde infidelis homicida non fit irragularis. Bigamus autem manet irregularis etiam poſt Baptiſmum: non ergo tollitur irregularitas per Baptiſmum. Ceſſatione cauſæ tollitur irregularitas ex defectu v. g. ætatis, qua adveniente ceſſat irregularitas. Profeſſione religioſa tollitur illa, quæ provenit ex defectu natalium, vel adeſt privilegium, ut a Prælatis Regularibus relaxetur. Diſpenſatione Pontificis tolli poteſt omnis irregularitas. Epiſcopi habent facultatem diſpenſandi in omni irregularitate proveniente ex delicto occulto, excepto homicidio directe voluntario. Eadem potiuntur facultate Prælati Regulares pro ſuis ſubditis ex privilegio Pii V.

PUNCTUM II.

De irregularitate ex delicto.

9. Inq. 1. Quæ ſit irregularitas maxima ex delicto? R. Eſſe illam, quæ provenit ex homicidio injuſto directe voluntario. Incurrunt hanc irregularitatem omnes, qui ex profeſſo ſeu directe perpetrant homicidium, mandant, ſeu conſulunt illud per ſe, vel per alios. Unde in bello, aut judicio injuſto, in quo aliquis occiditur fiunt irregulares omnes, qui ad illud cooperantur mandato, conſilio, favore, teſtificando, accuſando, ſeu alio modo influendo. Item qui apponunt cauſam, ex qua mors ſequatur, ut qui lethaliter vulnerant, aut propinant venenum. Requiritur autem quod de facto ex ea mors ſequatur; nam ſi mors, eſto miraculoſe, impediatur, irregularitas non incurritur. At incurritur morte ſequuta ex cauſa appoſita, licet qui eam voluntarie poſuit ante mortem ex corde pœniteat, quia non eſt cenſura contumaciam requirens ad ſui incurſionem. Incurrit etiam illam, qui in rixa caſu oborta voluntarie, & directe occidit hominem, quia hic licet non dolo, & per induſtriam aut inſidias, tamen ex propoſito & directe illum occidit: & hoc ſufficit pro hac irregularitate incurrenda, quidquid alii non improbabiliter ſentiant.

10. Inq. 2. An mandantes, aut conſulentes homicidium fiant irregulares, ſi ante mortem mandatum, aut conſilium revocarunt? R. Quod ſi revocatio efficaciter, & omni modo poſſibili fuit facta & intimata mandatario, aut conſiliario, de quo eſt major difficultas, non incurrunt irregularitatem ob rationem, quam agentes de reſtitutione, & cenſuris dedimus. Tunc enim non ex mandato aut conſilio, ſed ex malitia operantis ſequitur mors. Nec incurritur irregularitas ratihabitione, qua quis ratum habet homicidium ſuo nomine factum, quia ſupponitur perpetratum ſine ullo ejus influxu, & in ejuſdem abſentia; ſi enim fieret eo præſente & oppoſitum non ſuaderet, illam abſdubio incurreret. Similiter illam incurrit qui non impedit homicidium, ſi ex juſtitia ad id tenetur; non vero ſi ſolum ex caritate, ut ſupra de cenſuris dictum eſt.

11. Objic. Ratihabitio percuſſionis Clerici ſufficit ad incurrendam cenſuram: ergo ratihabitio homicidii ſufficit ad incurrendam irregularitatem. R. neg. conſeq. Diſparitas ſtat in eo, quod pro ſecundo caſu non adeſt textus id præſcribens, pro primo autem adeſt textus id expreſſe decernens *in cap. Cum quis de ſent. excom. in 6.*

12. No-

12. Nota, quod P. Concina in præſenti renuit aſſentire Prælatos Regulares poſſe ex privilegio cum ſuis ſubditis diſpenſare in hac irregularitate in ſæculo contracta, & ita interrogat: *Aptus ne homicida ad Religionem profitendam?* Abſdubio ignorabat Concina quod homicidis occultis poſtulantibus diſpenſationem Sacra Pœnitentiaria ſolet non ſemel reſcribere: *Ingrediatur Religionem*. Sciat igitur homicidam occultum jam ſerio emendatum aptum eſſe ad Religionem ſicut ad pœnitentiam. Nemo velit obſerare Clauſtrum, quibus Deus aperit Cœlum. Prohibitio enim Sixti V. ne admittantur criminoſi ad Religionem, intelligitur de publicis, non de occultis. Igitur ratio Concinæ nulla eſt, licet Prælati Regulares nequeant diſpenſare in dicta Irregularitate in ſæculo contracta. Quod palam conſtat ex Bulla Benedicti XIV. *Paſtor bonus*, ubi §. 17. expreſſe loquitur de homicidis volentibus ingredi Religionem, & in ea profiteri.

13. Secunda irregularitas ex delicto eſt, quæ provenit ex injuſta alicujus membri mutilatione, ſive in ſe, ſive in alio. Si quis ſibi amputet manum, duplicem irregularitatem incurrit, unam active ex membri mutilatione, aliam paſſive ex privatione membri neceſſarii ad Sacerdotii miniſterium. Si alium deformet ſine mutilatione efficit illum irregularem, ipſe vero non manet irregularis. Hanc enim irregularitatem ſolum incurrit active, qui alteri abſcindit membrum ab aliis diſtinctum, & habens proprium officium. Hujuſmodi ſunt oculus, pes, manus, membrum virile, uterque teſticulus in probabiliori, & mamilla in femina.

14. Auricula autem aut naſus non ſunt membra, ſed tutela aut ornamentum ſenſus. Idem eſt de barba, capillis, dentibus & digitis, unde eſto quis alteri amputarer digitos neceſſarios ad contrectandam hoſtiam non fieret irregularis licet alium irregularem efficeret: e contra vero qui ſibi digitum injuſte amputaret, vel ſe deformaret, irregularis fieret, quia major atrocitas reputatur a jure in ſeipſum, quam in alios ſævire. Idem eſt de abſcindente ſibi ex imprudenti devotione, aut intentione ſervandi caſtitatem membrum virile, aut teſticulos; caſtitas quippe potius reſidet in voluntate, quam in membris, quorum mutilatio ineptiſſima eſt ad eam ſervandam. Eamdem irregularitatem incurrunt mandantes conſulentes ſeu cooperantes ad mutilationem, prout dictum eſt circa homicidium. Qui autem conſulit mutilationem ei, quam non poteſt ab homicidio aliter avertere, non peccat, nec irregularitatem incurrit. Qui virum, aut feminam ſterilem efficit, licet homicida reputetur, non incurrit irregularitatem.

PUNCTUM III.

De Irregularitate ex homicidio caſuali.

15. Inq. 1. Quodnam ſit homicidium caſuale? R. Illud quod fit abſque voluntate, & intentione occidentis. Poteſt autem fieri, vel abſque ulla culpa ut in amentia, aut ebrietate, nullo modo illud prævidendo; vel cum gravi culpa, vel quia prævidit, vel debuit prævidere, & omiſit diligentiam ſufficientem ad illud vitandum, dando operam rei licitæ, vel quia dedit operam rei illicitæ ex ſe periculoſæ. In primo caſu non incurritur irregularitas, quia abſque culpa non datur pœna; in ſecundo, & tertio incurritur, quia adeſt culpa gravis in omiſſione diligentiæ, & in exercitio actionis illicitæ ex ſe periculoſæ. Si autem quis det operam rei licitæ, aut illicitæ non quia periculoſæ, ſed ex alio capite, & adhibeat diligentiam ne mors ſequatur, non incurrit irregularitatem, eſto ſequatur. Ut pulſans campanas tempore interdicti ſi cadente tintinabulo abſque ejus culpa hominem occidat, non fit irregularis. Idem de cuſtode Leonis, aut alterius feræ occidentis aliquem abſque Cuſtodis negligentia. Idem de reficiente tectum, qui monens tranſeuntes caſu tegula, aut lapide projecto aliquem occidit. In dictis vero caſibus, aut ſimilibus ſi non moneat, aut omittat diligentiam prudentem incurritur irregularitas, quia qui non præcavet malum, quod prævidet, aut prævidere debet, reus eſt mali ex ſua actione, & negligentia ſequuti; velle namque illud cenſetur in cauſa, aut indirecte.

16. Verum qui dat operam rei illicitæ periculoſæ eſto adhibeat diligenriam ad vitandum homicidium, hoc ſequuto probabilius incurrit irregularitatem, quia in jure caſu occidens, aut mutilans cenſetur irregularis, niſi det operam rei licitæ cum ſufficienti diligentia ad malum præcavendum. Et merito, quia qui dat cauſam damni damnum dediſſe videtur, & qui vult opus ex ſe periculoſum, eo ipſo vult effectum inde ſequutum. Unde irregularis fit adulter, qui eſt cauſa ut uxor a marito occidatur. Irregulares fiunt Clerici pugnantes in bello, exercentes torneamenta, aut venationes majores ferarum cum ſtrepitu armorum, aut medicinam, vel chirurgiam cum inciſione, vel aduſtione, niſi in caſu neceſſitatis, & in defectu alterius Medici, aut Chirurgi. Si autem abſque inciſione, vel aduſtione illam exerceant, non fiunt irregulares, eſto infirmus moriatur abſque eorum negligentia; hac enim ſtante etiam Medicus, aut Chirurgus laicus fit irregularis.

17. Inq.

17. Inq. 2. An dubitans ſi ex ſua actione homicidium ſit ſequutum debeat ſe gerere ut irregularis? R. Affirm. Conſtat ex *C. Ad audientiam. Et C. Significanti*. 2. Aliqui ajunt hos textus dirigi tantum ad Clericos, & ſolum facere illos irregulares quoad duos effectus, nempe abſtinendi a celebratione, & quærendi diſpenſationem; hoc eſt, quod debeant abſtinere a celebratione donec quærant, & habeant diſpenſationem. Sed hæc gratis eſto pie aſſeruntur, quia ut ſupra diximus in dubio facti ſive homicidii, ſive abortus fœti animati, ſive mutilationis membri, aut alterius delicti quod irregularitate punitur, irregularitas incurritur: ratio enim in dictis juribus expoſita, quod *in dubio tutior pars eſt eligenda*, tam Clericis, quam ſæcularibus, & omni dubio ſaltem *facti* congruit, & applicari debet.

18. Inq. 3. An fiat irregularis qui ad levamen dat infirmo aliquid, ex quo mors, aut ejus acceleratio ſequitur? R. Sub diſtinctione: ſi enim tribuat, vel faciat aliquid notabile contra præſcriptum Medici, eſto id faciat ex compaſſione, fit irregularis, quia ſic dat operam rei illicitæ periculoſæ. Idem eſt de illo, qui conſtituto in maximo tormento, aut angore ne tantum patiatur, mortem acceleravit, vel e vulnerato incaute gladium extraxit, ex quo mors ſequuta, aut accelerata fuit. Si autem quis infirmo bona fide tribuat, aut faciat quidpiam, vel illum revolvat, aut in aliud latus vertat ad ſuum levamen, eſto inde acceleratio mortis eveniat, non fit irregularis, quia dat operam rei licitæ. Unde quilibet poteſt ſine ſcrupulo infirmos hinc inde vertere, & alia officia caritatis exhibere, dummodo prudenti œconomia id faciat.

19. Inq. 4. An occidens injuſtum invaſorem incurrat irregularitatem? R. Quod occidens *cum moderamine inculpatæ tutelæ* invaſorem actualem vitæ non fit irregularis; quia non peccat eſto invaſor, ut ſupponitur, ſit in peccato mortali, non enim eſt in extrema neceſſitate, ſed in extrema iniquitate. Idem eſt de volente mutilare, aut grave vulnus infligere. Si autem quis excedat graviter moderamen defenſionis peccat occidendo invaſorem vitæ, membri, aut vulneris, conſequenterque fit irregularis. Quid autem ſit tenendum de occiſore invaſoris bonorum temporalium, aut honoris ſatis liquet ex dictis Tract. *16. n. 32. & ſeqq.*

PUNCTUM IV.

De Irregularitate ex Baptiſmi iteratione, violatione Cenſurarum, & illegitima ordinum receptione.

20. Inq. 1. Quando incurratur irregularitas ex iteratione Baptiſmi? R. Dum ſolemniter, ſcienter, & culpabiliter iteratur Baptiſmus incurri a miniſtrante, recipiente, & ab Acolyto aſſiſtente, ita ut nequeant ulterius ordinari; non enim eſt irregularitas totalis, ſed impediens aſcenſum ad alios Ordines. Hæc irregularitas inducta eſt ab Eccleſia in deteſtationem erroris Donatiſtarum, & Anabaptiſtarum aſſerentium pertinaciter poſſe Baptiſmum iterari. Non tamen incurritur quando ex cauſa rationabili, vel dubio prudenti prioris Baptiſmi iterum confertur ſub conditione, quia tunc licite fit, & debet fieri; neque ſi ex metu gravi iteretur abſque intentione ſecluſo contemptu, quia tunc non eſt vera, ſed ficta rebaptizatio. Nec incurritur ex iteratione Confirmationis, aut Ordinis licet imprimant caracterem, & nequeant iterari; quia hoc non decernitur in jure; & in pœnalibus non extenditur de uno caſu ad alium ſimilem juris diſpoſitio.

21. Inq. 2. An ſit irregularitas indicta a jure pro aliqua indigna receptione Baptiſmi? R. affirm. Nam duplici in caſu præſcribitur irregularitas. Primo ſi quis ſponte, & abſque neceſſitate recipiat Baptiſmum ab hæretico cognito ut tali, quia ab eo Baptiſmum recipiens hæreticorum errori communicare videtur. Ex *cap. Quia in qualibet*. 1. *q.* 7. Secundo ſi quis differat Baptiſmi receptionem uſque ad finem vitæ, quia non præſumitur perfecta fides in eo, qui tamdiu differt Eccleſiam ingredi. *Ex cap. Si quis diſtinct.* 57.

22. Irregularitas ex violatione cenſurarum incurritur quoties aliquis majori excommunicatione ligatus, vel ſuſpenſus, vel perſonaliter interdictus, etiam toleratus, aut occulte, vel in loco interdicto ſponte, & ſcienter actum Ordinis majoris ſolemniter exercet. *Ex cap Si quis Epiſcopus*. 11. *q.*1. Subdiaconus autem, qui ſine manipulo canit Epiſtolam, vel Diaconus, qui ſine ſtola Evangelium, non fit irregularis, quia ſine manipulo, aut ſtola reſpective deficit requiſitum ſolemnitatis. Nec qui minorum Ordinum officia exequitur; hæc quippe etiam a Laicis ex conſuetudine obeuntur; nec qui exercet miniſteria ſolius juriſdictionis, quia ſolum ob actum Ordinis ſacri a cenſuratis exercitum inflicta eſt irregularitas. Hi autem actus ſunt cele-

celebrare Miſſam, abſolvere a peccatis, canere ſolemniter Epiſtolam, aut Evangelium, benedicere ſolemniter Nuptias, Cineres, Ramos, Candelas, Eccleſiam, aut vaſa ſacra. Abſolvere vero a cenſuris, delegare juriſdictionem ab eis, vel etiam a peccatis abſolvendi, vel ad alias functiones exercendas, canere Horas Canonicas in Choro, & prædicare, non ſunt actus Ordinis.

23. Nota quod Epiſcopus, aut alius Sacerdos excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus vitandus cogens alium coram ſe celebrare ſit irregularis *ex cap. Illud de Cleric. excom. miniſt.* Alii Clerici qui Sacerdotes non ſint non comprehenduntur hac pœna, nec Sacerdos qui alium cogeret celebrare coram aliis; quia textus ſolum loquitur de cogente coram ſe celebrare. Hæc autem mihi methaphyſica videntur; quis enim vitandus niſi ſtultiſſimus alium cogere coram ſe celebrare, credendus eſt?

24. Irregularitas ex illegitima Ordinum receptione incurritur, dum quis abſque examine, & approbatione Epiſcopi eos furtive recipit; vel eodem die abſque diſpenſatione duos Ordines quorum unus ſacer eſt; vel qui poſt contractum Matrimonium, etiam ante conſumationem, ſacrum Ordinem recipit, vel ſi Clericus exerceat ſcienter actum Ordinis ſacri, quem non habet. Ita conſtat ex jure Canonico. Laici autem licet graviſſime peccent exercendo ſolemniter actum Ordinis ſacri, hanc irregularitatem non incurrunt, quia jus ſolum loquitur de Clericis, ut liquet ex tit. *De Clerico non ordinato miniſtrante c. 1. & 2.* Ex aliis illicitis Ordinum receptionibus, puta per ſaltum, vel ſine titulo, aut dimiſſoriis, extra tempora, non ſervatis interſtitiis, vel ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, aut etiam degradato non irregularitas, ſed ſuſpenſio incurritur.

PUNCTUM V.

De Irregularitate ex delicto, cui annexa eſt infamia.

25. Inq. 1. Cur infames ex delicto ſint irregulares? R. Quia Miniſtri Altaris debent eſſe puri, immaculati, & boni nominis, ita ut poſſint dicere: *Chriſti bonus odor ſumus in omni loco*. Unde merito infames arceantur ab Altari ejuſque miniſteriis *in cap. Infames. 2. p. q. 1. Cauſa 6.*

26. Inq. 2. Ex quo delicto incurratur hæc Irregularitas? R. Incurri ex delicto publico; ut ex homicidio, perjurio in judicio, Simonia, Crimine læſæ Majeſtatis, duello, adulterio, inceſtu, lenocinio, uſura, furto, raptu feminæ, & ſimilibus. Verum ad inducendam irregularitatem, debent hæc Crimina eſſe publica publicitate juris, vel facti; ſi enim occulta ſunt, non adeſt infamia, nec conſequenter hæc Irregularitas ob illa. Infamia juris, ſeu irregularitas ex ea ſemel contracta non tollitur niſi diſpenſatione. Infamia autem facti tollitur omnimoda, & publica emendatione; vel etiam quidquid alii dicant loci mutatione ubi infamia eſt ignota, chimerica enim eſt infamia ignota. Infamia juris incurritur per ſententiam Judicis, aut confeſſionem Rei; infamia facti per notorietatem delicti.

27. Incurritur etiam infamia, & irregularitas ex officio vili, quod ſine peccato gravi nequit exerceri, ut eſt officium hiſtrionum turpia repreſentantium. Hinc uſurari notorii, ac etiam publica pœnitentia mulctati ſunt irregulares. Quidam putant incurri etiam ob officia carnificum, macellatorum, & lictorum: alii negant. Verum licet hæc officia non inducant infamiam ex jure, quia ſine peccato, imo cum merito valent exerceri, ex communi tamen exiſtimatione non parva laborant infamia, ideo dedecet eis adictos dignitate Eccleſiaſtica inſignire.

28. Denique ex delicto ſunt Irregulares hæretici, & Apoſtatæ; quam Irregularitatem incurrunt etiam fautores, & receptatores, & defenſores *ex cap. Saluberrimum q. 1. de Hæreticis in 6.* Pariter Religioſi apoſtatæ a ſua Religione ſiunt irregulares *ex cap. Hi qui. Diſt. 50. Et ex cap. finali*. An autem ob hæreſim occultam incurratur, diffident Auctores; quidam enim negant idque circa hanc irregularitatem collocant ſub ea, quæ contrahitur ex delicto, cui annexa eſt infamia, ſine qua, ajunt, non incurri. Verius tamen dicendum eſt ob hæreſim externam etiam occultam, præciſive ab infamia reipſa incurri irregularitatem. Tum quia diverſo Canone juris una, & altera irregularitas indicitur, tum quia jus pro infligenda irregularitate ob hæreſim non recurrit ad infamiam. Tum quia juxta graves Auctores Clemens VII. conceſſit Inquiſitoribus facultatem diſpenſandi in Irregularitate ob hæreſim occultam, quam ſubinde ab eis ſuſtulit Pius V. ergo ob hæreſim etiam occultam incurritur Irregularitas diſtincta ab ea, quæ contrahitur ex delicto, cui annexa eſt infamia.

29. Inq. 3. Quis poſſit abſolvere a peccatis, quibus annexa eſt Irregularitas? R. Vel peccata ſunt reſervata, vel non. Si primum, jam conſtat reſponſio ex alibi dictis. Si ſecundum, quilibet Confeſſarius approbatus valet ab his abſolvere, quia Irregularitas non privat poteſtate abſolvendi, nec pugnat cum gratia, aut abſolutione. Ex quo duo inferes. Primum, quod licet in Jubilæis concedatur facultas abſolvendi a peccatis

catis reſervatis non intelligitur conceſſa pro diſpenſanda Irregularitate, niſi exprimatur. Optime enim valet, quis abſolvi a peccatis, & eſſe in gratia, quin abſolvatur ab irregularitate. Secundum, quod poteſt quilibet Confeſſarius approbatus abſolvere a Cenſuris non reſervatis; ſecus vero ab irregularitatibus, & ſi non reſervatis, quia ille, non iſtæ, pugnant cum abſolutione a peccatis.

PUNCTUM VI.

De Irregularitatibus ex defectu.

30. Inq. 1. Qui ſint Irregulares ex defectu natalium? R. Eſſe omnes illegittimos; hoc eſt, natos non ex legitimo Matrimonio, ſive ſint naturales, ſpurii, inceſtuoſi, aut Sacrilegi. Ita merito eſt ſancitum a jure, tum in honorem ſtatus Clericalis, tum in odium paternæ incontinentiæ. Nati ex Matrimonio bona fide in facie Eccleſiæ inito, ſed irrito ex impedimento occulto, nec illegittimi, nec irregulares reputantur. Expoſiti vero ad januas Eccleſiæ, ſeu Hoſpitalis, quorum genitores ignorantur Irregulares ſunt, ut liquet ex praxi Romanæ Curiæ ubi frequenter diſpenſatur cum expoſitis ad Sacros Ordines recipiendos.

31. Quatuor modis tollitur hæc irregularitas. 1. Per ſubſequens matrimonium, per quod filii naturales, non ſpurii, legitimantur. 2. Principis legitimatione: Pontificis quoad ſpiritualia, & Principis ſæcularis, quoad civilia. 3. Diſpenſatione quam ſolus Pontifex concedere valet ad Ordines majores, Canonicatus, & Prælaturas; Epiſcopus autem ſolum ad Ordines minores, & Beneficia ſimplicia ſine cura animarum. 4. Profeſſione Religioſa, quoad ordines, non quoad Prælaturas. Valent tamen Superiores Regulares cum ſuis ſubditis diſpenſare ex privilegio, etiam quoad Prælaturas. *Vid. n.* 45.

32. Inq. 2. Qui ſint irregulares ex defectu animæ? R. Eſſe illos, qui laborant defectu uſus rationis, aut ſcientiæ. Ex defectu uſus rationis ſunt irregulares infantes, amentes, lunatici, epilectici, furioſi, aut patientes lucidos intervallos; non ſolum dum hæc patiuntur, tunc quippe jure naturali, aut Divino ſunt incapaces ad Ordines, ſed etiam dum ceſſant hi defectus ſunt irregulares donec prudenti arbitrio Epiſcopi judicentur poſſe ad eos promoveri, vel in eis miniſtrare.

33. Ex defectu ſcientiæ ſunt irregulares illi, qui adeo ſunt illiterati, & idiotæ, ut penitus inepti ſint ad officia Ordinis obeunda. Carentes autem ſcientia ad Ordines requiſita, a Tridentino, licet reprobari ad eos debeant, non tamen ſunt irregulares; irregularitas quippe non provenit ex qualibet carentia ſcientiæ, ſed ex tali, ac tanto defectu, ut miniſterium exhibere non permittat. Poteſt tamen tolli ſtudio, & applicatione, & tunc ceſſante defectu ceſſat irregularitas.

34. Inq. 3. Qui ſint irregulares ex defectu corporis? R. Omnes illos, qui carent aliquo membro; ut brachio, manu, pede, naſu, auriculis, indice, aut pollice, quibus hoſtia elevatur; vel aliquo ſenſu, ut viſu, vel auditu, ſi autem ſurditas ordini ſuperveniat celebrare poterit, quia miniſtri auditio non eſt omnino neceſſaria. Qui utrumque oculum integrum habet, eſto careat viſu in deſtro, non eſt irregularis; bene vero ſi in ſiniſtro, qui dicitur *canonis*, niſi abſque nota defectum ſupplere poſſit. Item ſunt irregulares, qui qualibet deformitate notabili laborant in facie, ore, dentibus, capite, aut pedibus, ita ut ſine baculo ad Altare accedere non valeant. Item nimis giboſi, claudi, leproſi, & laborantes morbo gallico exterius aliquo modo apparente, Eunuchi, niſi cauſa infirmitatis ſint evitari, hermaphroditæ, habentes manus nimis tremulas, aut linguam valde tardiloquam, & denique omnes ita deformes, ut riſum, aut horrorem excitent. Judicare autem quando hi defectus inducant Irregularitatem pertinet ad Epiſcopos, vel proprios reſpective Prælatos ordinarios. De alio defectu nempe divitiarum, ſeu congruæ ſubſtentationis, quæ ſuppletur Beneficio Eccleſiaſtico, aut Patrimonio, dictum, eſt in Tract. De Ordin. Pariter ibidem actum eſt de Irregularitate ex defectu ætatis, quæ ceſsat adveniente ætate requiſita ad ſingulos ordines.

35. Inq. 4. Qui ſint Irregulares ex defectu libertatis, & famæ? R. Quod ex defectu libertatis ſunt Irregulares ſervi, vel mancipia. Si autem ordinentur ex conſenſu Domini fiunt liberi. Si abſque ejus conſenſu recipiant Ordines minores adhuc remanent ſervi; ſi Ordines majores, fiunt liberi, debent tamen ſe redimere, vel ſubſtituire alium ſervum Si Epiſcopus ſcienter ordinet ſervum debet reddere Domino duplicatum pretium, aut duos ſervos. Hæc, & alia quæ parum referunt ad præſens inſtitutum conſtant ex toto *Titulo de Servis non ordinandis*. Pariter ſunt Irregulares ex defectu libertatis conjugati; non enim valent ſine licentia Uxoris ordines recipere, ut dictum eſt in Tract de Matrimonio.

36. Ad eandem Irregularitatem reducitur alia, quæ provenit ex defectu ſolvendi debita, uti adeſt in Theſaurariis, Depoſitariis, Magiſtratibus, Judicibus, Tutoribus, Curatoribus, & Curialibus, qui tenentur reddere rationem adminiſtrationis publicæ, vel privatæ, ſi debitores maneant.

neant. Si autem ſint ſolventes, vel cautionem præſtent de ſolvendo omni debito, non ſunt Irregulares. Feudatarii autem obſtricti perſonaliter ſervire Domino, & alii Miniſtri agentes cauſas civiles, niſi prius talibus officiis, & negotiis ſe abdicent, Irregulares ſunt.

37. Ex defectu famæ ſunt irregulares, qui ex delicto alieno fiunt infames, ut filii eorum, qui de crimine læſæ Maieſtatis ſunt damnati; filii, & nepotes eorum, qui in Cardinales manus violentas iniiciunt, filii nati ex notoria meretrice, eſto coniugata; filii denique hæreticorum nati poſt crimen hæreſis a Parentibus commiſsum, dummodo ſit notorium, & publicum, & quod in eo deceſserunt *ex cap. ſtatutum. De hæreticis in 6.* Filii eorum, qui officia infamia exercent licet irregulares non ſint, dedecet tamen eos ad miniſteria Altaris, & dignitates Eccleſiaſticas promovere.

38. Pariter Neophiti ideſt recenter ad fidem converſi ſunt irregulares ex defectu famæ, donec per annum ſaltem probentur, vel tempore ſufficienti, arbitrio Epiſcopi, & depromant teſtimonium ſuæ fidei. Secus autem Neophitorum filii, quamvis valde expediat iſtos etiam probare, ac caute ad ordines promovere; maxime ubi abundant Sacerdotes, & nulla neceſſitas ad eorum promotionem urgeat. Vid. Bened. XIV. *in Syn. lib. 12. c. 1. n. 4. 5. & 6.*

PUNCTUM VII.

De Irregularitate ex defectu Sacramenti, ſeu ex Bigamia.

39. Inq. 1. Quotuplex ſit Bigamia? R. Eſt triplex: *vera*, *interpretativa*, & *ſimilitudinaria*. *Vera* eſt, quando quis duo Matrimonia vere contraxit, & conſumavit; vere enim dicitur Bigamus, qui bis Matrimonium contraxit, & conſumavit. *Interpretativa* dicitur quando duplex Matrimonium, non vere, ſed ex juris fictione, & interpretatione adeſt, quod quinque modis contingit. Quando Conjugatus cum una nubit ſimul, eſto invalide, alteri, & conſumat. 2. Quando, quis mortua prima uxore, ducit alteram, & habet rem cum ea affectu maritali; ſi enim ficte contraxit, ut ea fruatur tantum, licet graviſſime peccet, non eſt Bigamus. 3. Quando duo Matrimonia invalida contraxit, & conſumavit. 4. Quando cum vidua, aut ab alio corrupta cocontraxit, eſto invalide, & conſumavit; ſecus dum a ſe defloratam ducit uxorem. Quando licet virginem duxerit, eam cognovit poſtquam fuit adulterata, etiam coacte. Alii addunt ſextum modum, qui reipſa in quinto continetur.

40. Bigamia *ſimilitudinaria*, adeſt quando ſolemniter profeſſus, vel ſacris initiatus contrahit, & conſumat Matrimonium, ſive cum virgine, ſive cum corrupta, quia reputatur duplex matrimonium aliud ſpirituale, aliud carnale attentatum. Si laicus contrahat cum moniali profeſſa non ſit irregularis, eſto videatur adeſſe eadem paritas rationis; quia prima irregularitas eſt expreſſa in jure, non vero ſecunda. Igitur omnes Bigami ſunt Irregulares ex defectu Sacramenti, ſeu ſignificationis unionis Chriſti cum Eccleſia, ideſt unius cum una *ex cap. Præcipimus de Bigamis* & alibi. Vid. Tract. de Matrimon. a *num.* 113.

41. Obiic. Non oritur Irregularitas ex bigamia ratione defectus Sacramenti; nam qui duo, vel plura matrimonia rata iniret non eſſet Irregularis: nec ratione copulæ, nam qui cum diverſis feminis plures copulas extra matrimonium haberet non cenſetur irregularis: ergo ex nullo capite Bigamia inducit Irregularitatem.

R. neg. ant. Quoad 1. partem; quia defectus Sacramenti conſiſtit in diviſione carnis per copulam maritalem, quæ non reperitur in Matrimoniis ratis, nec in copulis extra Matrimonium. Ideo Irregularitas ex Bigamia, ſeu defectu Sacramenti ſolum oritur ex duplici matrimonio conſumato, ſive reali, ſive interpretativo, ſive ſimilitudinario. Præterquamquod in his, quæ dependent ex jure mere poſitivo, & expreſſe conſtant, non tam ratio, quam diſpoſitio attendi debet; ſæpe enim paritas fallit, & ratio caligat.

43. Inq. 2. An per Baptiſmum tollatur hæc Irregularitas? R. neg. Quia Baptiſmus dimittit culpam, ſed non ſolvit conjugia, nec Bigamiam. Unde nulla Irregularitas ex defectu tollitur per Baptiſmum. Imo omnis irregularitas incipit cum Baptiſmo ſuppoſito defectu, excepta quæ provenit ex defectu lenitatis, quia ſolum eſt impoſita baptizatis; ideo ſi defectus lenitatis præcedat Baptiſmum non incipit Irregularitas cum illo. In Bigamia vera, & interpretativa ſolus Pontifex valet diſpenſare; in ſimilitudinaria vero poteſt etiam Epiſcopus, ut colligitur *ex cap. Sane de Cleric. Conjugat.*

44. Obiic. Irregularitas proveniens ex Bigamia eſt de jure Divino, ut patet *ex 1. ad Tim. 3.* ubi dicitur, quod Epiſcopus debeat eſſe *unius uxoris vir*: ergo nequit Papa in ea diſpenſare. R. Nullam dari Irregularitatem ex jure Divino; loco enim laudato non loquitur Apoſtolus tamquam promulgator Legis Divinæ, ſed ut Doctor particularis docens, quid oporteat fieri. Unde licet Irregularitas hæc ſit conformis Legi Divinæ; non tamen eſt de Lege Divina; proindeque

valet

valet diſpenſari a Papa licite cum cauſa, & valide ſine illa.

45. Dubitat Concina in præſenti, an Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in hac Irregularitate; ſed ejus dubitatio tollitur lectione Bullarii ſui Ordinis, ibi enim reperitur Bulla Benedicti XIII. incipiens: *Pretioſus*, edita anno 1727. ubi conceditur Prælatis Dominicanis (& aliis per Communicationem) *diſpenſare poſſe ſuper quavis Irregularitate, ex homicidio voluntario dumtaxat excepta.* In hac inſuper conceditur Generali Ordinis facultas diſpenſandi, ſi homicidium fuerit intra Clauſtra conſummatum ſine inſidiis, aut induſtria. Manet igitur poſſe Prælatos Regulares cum ſuis ſubditis in omni Irregularitate modo dicto ex privilegio diſpenſare, quod etiam alii Pontifices antea eis benigne conceſſere.

PUNCTUM VIII.

De Irregularitate ex defectu lenitatis.

46. Inq. 1. Quando incurratur Irregularitas ex defectu lenitatis? R. Incurri ſolum quando homo occiditur auctoritate publica in duplici caſu, nempe vel ex juſta ſententia Judicis, vel in bello juſto. Unde ex capite juſtæ ſententiæ fiunt irregulares omnes baptizati, qui ut Miniſtri Juſtitiæ concurrunt proxime ad homicidium, vel mutilationem juſtam, ut Judex, Aſseſsor, Fiſcalis, Advocatus, Tabellio, Teſtis neceſsarius, Satellites, Cuſtos carceris, accuſator, aut denuntiator, Præco, Carnifex, & ſi quis alius concurrat proxime ad ſententiam ferendam, ſeu exequendam Domini vero temporales, etſi Eccleſiaſtici, ferentes Leges ſub pœna capitis, vel committentes aliis cauſas ſanguinis, vel invigilantes, ut Leges ſerventur, niſi in particulari præcipiant hunc, aut illum ſuſpendi, non fiunt Irregulares; alias eorum juriſdictio inutilis, aut manca foret. Idem eſt de Judice Eccleſiaſtico tradente clericum a ſe degradatum brachio ſæculari puniendum, ſi intercedat pro eo, ut citra ſanguinem puniatur. Inquiſitores vero poſſunt ferre ſententiam mortis, & tradere reum brachio ſæculari ſine dicta interceſſione; imo inſtando pro exequutione ex privilegio Pauli IV. & Pii V.

47. Inq. 2. An fiat Irregularis accuſator proteſtando ſe nolle mortem, aut mutilationem accuſati, ſed tantum ut ſuis, ſuorumve damnis ſatisfiat? R. Quod ſi in vindictam in cauſa criminali petat unde mors, aut mutilatio ſequatur fit Irregularis, eſto proteſtetur ſe id non intendere; tali enim accuſatione manifeſtat ſe punitionem quærere. Si autem ſolum petat ſatisfieri, aut damna ſibi, vel ſuis illata, dicta proteſtatione, eſto inde ſequatur ſententia ſanguinis, non fit Irregularis, etiamſi ſic petens Clericus ſit. *Alioquin daretur plerisque malefactoribus materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona libere deprædandi*, inquit Bonifacius VIII. in *cap. Prælatis de homicid. in 6.*

48. Igitur Clericus accuſans coram Judice ſæculari debet proteſtari ſe non vindictam, ſed ſatisfactionem damni intendere; alias fit irregularis eſto ex oblivione omittat proteſtationem. Si autem illam præmittat, poteſt ſine ſcrupulo petere ſibi, ſuis conſanguineis, aut ſuæ Eccleſiæ damna ſatisfieri. Eodem modo poteſt conſulere laicis accuſationem, ac ſimul proteſtationem; hac enim præmiſsa, nec laici ſic accuſantes pro damni reparatione fiunt Irregulares; quod jure merito ſancitum eſt, ut furtis, & rapinis via occludatur. Poſsunt etiam Clerici eodem modo accuſare de injuriis inferendis, ſi alia via nequeant evadi. Secus de injuriis perſonis illatis, fierent enim Irregulares ſi mors, aut mutilatio ſequeretur. Nam hæc Irregularitas indicta eſt, ut arceantur ab Altari Miniſtri, qui in manſuetudine non repreſentant Agnum immaculatum, qui proprium, non alienum ſanguinem pro omnibus fudit. *In cap. Sententiam. Ne Clerici, vel Monachi, & alibi.*

49. Inq. 3. An Confeſsarius Conſultus a Judice de reo digno mortis, reſpondens debere occidi, fiat Irregularis? R. neg. Quia Confeſsarius non concurrit, ut Miniſter juſtitiæ, vel auctoritate judiciali, ſed ut conſulens ſaluti pænitentis. Omnes ajunt, quod Confeſsarius poteſt, & debet hortari Judicem, ut obſervet Leges præſcribentes reis pœnam capitis; imo debere negare abſolutionem nolenti ſuſpendere reum mortis. Putant tamen plures non poſse Confeſsarium hortari Judicem, ut huic reo ſententiam mortis applicet. Verum hoc Methaphyſicum potius, quam morale mihi videtur; reipſa enim idem eſt negare abſolutionem Judici, quia non ſuſpendit hunc reum, ac ei dicere quod id faciat. Igitur Confeſsarius, & quilibet alius Clericus de tali caſu conſultus reſpondeat in generali reos hujuſmodi criminis dignos eſse mortis, aut juxta Leges debere puniri: tamen licet dicat in particulari hunc homicidam eſse dignum mortis, vel debere puniri, aut ſuſpendi, non fit irregularis ex indicata ratione, nempe quia ut miniſter juſtitiæ non concurrit.

50. Eadem ratione non fiunt Irregulares clamans, aut indicans adeſſe latrones, faberlignarius furcam, aut ſcalam faciens, nec alii funes, gladium, aut alia inſtrumenta conficientes, quia non concurrunt proxime, ut miniſtri Juſtitiæ. Teſtes vero fiunt, ſi neceſsarii ſint ad cauſæ probationem; ſecus ſi ad eam jam non ſint neceſsarii,

rii, nec ſi cogantur teſtificari. Nec tenet paritas Judicis, qui cogitur reum punire, & tamen fit irregularis, quia Judex voluntarie munus admiſit, quod non accidit in teſte coacto. Idem eſt cum proportione de Advocato contra reum.

51. Inq. 4. Qui fiant Irregulares ex defectu lenitatis in bello juſto? R. Solum fieri illos, qui propriis manibus occidunt, aut mutilant. Ceteri eſto Clerici, aut Religioſi ſint conſulentes; vel animantes milites, ut ſtrenue agant in pugna minime fiunt Irregulares. Hinc apparet diverſitas magna inter bellum injuſtum, & juſtum, quod in illo licet unus tantum occidat hominem omnes manent Irregulares; in iſto autem ſolum fit irregularis ille, qui occidit. Imo ſi occidat in ſui, vel Patriæ defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ non fit irregularis, eſto ſic occidens Clericus ſit, quia defenſio juſta eſt de jure naturali. Unde neceſſitate defendendi ſe, aut patriam poſſunt etiam Clerici, aut Religioſi ſumere arma, & pugnare præſertim adverſus hæreticos, & Infideles. *Ex cap. Si furioſus. Et ex cap. Interfeciſti. De homicid.*

52. Inq. 5. An milites præliantes in bello juſto volentes poſtea ad ordines promoveri indigeant diſpenſatione, ſi nullum propriis manibus occiderunt? R. affirm. Quia licet dicta num. præced. Vera ſint, & conſentanea juri Canonico; nihilominus ex ſtylo Curiæ omnes, qui arma militaria ſumpſerunt, quamvis nullum occidant, tenentur obtinere diſpenſantionem Pontificiam ad ordines recipiendos. Eadem indigent diſpenſatione ad Ordines Sacros, & Beneficia cum cura illegitimi, licet illegitimitas ſit penitus occulta: quo in caſu ad Pœnitentiariam eſt recurrendum. Exprimi autem debet, an illegitimus ſit ex laico, Clerico, aut Sacerdote, tum quia gravius Crimen difficilius diſpenſatur, tum quia aliquando duplici opus eſt diſpenſatione: ut ſi illegitimus vult habere Beneficium in Eccleſia, ubi Pater ejus illud habet, vel habuit, vel ipſum Beneficium relictum a patre obtinere cupit: quæ omia pro diſpenſatione ſunt omnino exprimenda. *Vid. Trid. Seſſ.* 25. *c.* 15. *de reform.*

53. Inq. 5. An Irregularitas ex defectu lenitatis, aut quælibet alia incurratur ante ſententiam Judicis? R. affirm. Quia cum nulla ſit irregularitas niſi expreſſa in jure, eo ipſo quod in jure ſit expreſſa deſervit pro ſententia, quin alia requiratur.

54. Inq. 6. Sub qua forma debeat dari diſpenſatio ab irregularitate? R. Forma diſpenſandi reperitur in Rituali Rom. præſcripta ſic: *Diſpenſo tecum ſuper Irregularitate, quam incurriſti ob talem cauſam, & habilem reddo, & reſtituo te executioni Ordinum, & Officiorum tuorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

TRACTATUS TRIGESIMUS OCTAVUS

De Statu Religioso.

CUM Religio ſit virtus per quam homo in obſequium Dei aliquid exhibet, merito nuncupatur *Status Religioſus* ille, in quo ejus profeſſores omnibus, quæ mundi ſunt renuntiantes, Dei obſequio in perpetuum mancipantur. De hoc igitur ſtatu breviter diſſerendum nobis eſt præſenti Tractatu.

CAPUT I.

De ſtatu Religioſo in Communi.

EXplorantur in hoc Capite, quæ ad Statum Religioſum, ejus naturam, perfectionem, diviſionem, atque Novitiatum ſpectant: præ omnibus tamen oportet explicare obligationem voti ſtatum Religioſum aſſumendi.

PUNCTUM I.

De Voto Religionis.

1. Inq. 1. Quid ſit votum Religionis? R. Eſt: *deliberata promiſſio Deo facta ingrediendi Religionem.* Hujuſmodi votum eſſe bonum, ac laudabile ſolum hæretici negare audent; ingreſſus quippe Religionis maxime Deo placet; ſic enim perpetuo homo Deo mancipatur offerendo de ſeipſo perfectiſſimum holocauſtum. Si autem in particulari non expediat aliquando emittere tale votum, pendet ex circumſtantiis voventis; ſed aliud eſt votum eſſe laudabile; aliud vero aliquando in particulari non expedire, ut conjugato, ſervo, aut alteri peculiari circumſtantia impedito, ſeu inepto.

2. Aliud eſt votum ingrediendi Religionem, aliud perſeverandi, & aliud in ea moriendi. Votum ingrediendi obligat ad ingreſſum juxta formam juris, hoc eſt, ut quis experiatur an ſibi conveniat ille ſtatus & poſſit abſque magna difficultate illum portare. Unde ſi recta intentione ingrediatur, & ex juſta cauſa recedat, non tenetur amplius voto. Votum vero perſeverandi ad plus obligat: nempe ad non recedendum ſine graviſſima cauſa. Unde tenetur non ſolum ingredi, ſed & profiteri quantum in ſe eſt. Imo ſi vovit Religionem in genere, eſto ab una eiiciatur debet aliam, & aliam quærere, niſi abſolute ſit ad omnes ineptus. Votum moriendi in Religione, licet non obliget ad ingrediendum quamprimum; obligat tamen ad non nimis differendum ingreſſum, & perſeverandum in Religione uſque ad mortem.

3. Vovens Religionem in genere non ſatisfacit voto ingrediendo Religionem Calatravæ, Alcantaræ, aut S. Jacobi, quia non ſunt proprie Religiones cum voto Caſtitatis abſoluto. Idem eſt de Religione S. Joannis, quia licet hæc ſit proprie Religio cum caſtitate abſoluta; tamen vovens Religionem, intelligitur, quæ vere vitam arctiorem, Cænobiticam, ac ſeparatam a fauſtu, & ſtrepitu armorum profiteatur. Neque vovens Religionem ſtrictiorem ſatisfacit amplectendo laxiorem, quia minus præſtat, quam promiſit. Verum qui jam profeſſus eſt in Religione mitiori non tenetur tranſire ad ſtrictiorem, quam promiſit; quia votum ſolemne ſortius eſt ſimplici, & hoc ab illo diſſolvitur. Voto Religionis adſtrictus non ſatisſacit admittendo Epiſcopatum, ut conſtat ex *cap. Per tuas* 10. *de vot.* Ubi pæcipitur cuidam Epiſcopo reſignare Epiſcopatum, & reddere Altiſſimo vota Religionis, ut ait D. Thom. 2. 2. *q.* 189. *a.* 3. *ad* 1.

4. Inq. 2 Ad quid teneatur voto Religionis aſtrictus? R. Teneri ad ingreſſum adhibendo omnem diligentiam, quæ pro negotio gravi prudenter ſolet apponi. Si Religionem non determinavit, adire debet tot Religiones, aut Monaſteria ſibi cognita ut ab eis repulſus non ſit ſpes moralis, ut alicubi recipiatur ſaltem in ſua regione, non tamen adſtringitur ad alias Religiones ſibi ignotas, aut regiones longinquas tranſmeare, quia ad id non præſumitur voto ſe obligaſſe. Si Religionem, aut Monaſterium aſſignavit, tenetur facere quantum in ſe eſt, ut in ea, vel in eo recipiatur, votum etiam pateſaciendo ſuperiori, ſi id judicet neceſſarium, ut admittatur. Nam licet voti manifeſtatio non ſit per ſe neceſſaria; tamen cum non afferat ſpeciale incommodum, debet illud declarare, ſi ad ſui admiſſionem agnoſcat expedire; alias non facit quantum in ſe eſt, ut admittatur, omittens ex profeſſo medium ad eo facile ad ingreſſum aſſequendum. Prælatus vero ratione voti Candidati non tenetur eum admittere, quia votum non ligat Prælatum; unde ex juſta cauſa poteſt repellere illum, ac ſi nullo voto eſſet obſtrictus.

5. Inq. 3. An ſi habens votum ingrediendi hanc Religionem, vel hoc Monaſterium repellatur, adhuc teneatur ingredi, ſi poſtea invitetur?

tetur? R. Sub diſtinctione, vel enim repellitur *abſolute*, & *ſimpliciter*; vel non. In primo caſu non amplius tenetur voto; tum quia votum fit ſub illa conditione tacita, *ſi non repellar*; tum quia alias vovens ſemper eſſet anceps toto tempore vitæ. In ſecundo caſu adhuc tenetur voto; ut ſi ſolum ad tempus, vel ob aliquod actuale impedimentum repellatur: tenetur enim expectare tempus opportunum ad ingreſſum, niſi nimis differatur, ac eodem modo ad impedimenti remotionem. Similiter expectare debet conſenſum Prælati volentis mature deliberare admiſſionem, ſi dilatio prudens, & moderata quæratur ad deliberationem. Utinam omnes Prælati matura circumſpectione circa Novitiorum admiſſionem procederent!

6. Inq. 4. An vovens Religionem pro ſtatu Clericali liberetur voto ſi ſolum, ut laicus velit admitti? R. affirm. Quia votum non ligat, niſi juxta intentionem voventis. At ſi votum emiſit nihil cogitans de ſtatu Clericali, aut laicali, & utrique aptus ſit, debet amplectere illum, quem Religio ipſi præſcripſerit. Qui expreſſe vovit gradum Sacerdotalem poteſt fieri Laicus, & contra ex conſenſu Superiorum; hæc quippe mutatio accidentalis eſt intra eamdem Religionem. Quando urgeat, aut quibus modis eſſet obligatio voti Religionis, & alia huc ſpectantia conſtat ex dictis Tract. de Voto.

PUNCTUM II.

Notio ſtatus Religioſi.

7. Inq. 1. Quid ſit ſtatus Religioſus? R. Eſt: *Via aptius perveniendi ad perfectionem Evangelicam per tria vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis*. Sacer hic ſtatus dicitur *Religioſus* a virtute Religionis, cujus proprium eſt famulatum, & obſequium Deo præſtare: unde Congregationes ad hunc finem inſtitutæ appellantur *Religiones*. Quælibet autem Religio eſt quædam via ad perfectionem acquirendam per tria vota, propriam Regulam, & Conſtitutiones. Ideo eſt *ſtatus* quia per tria vota ſtabilitur, & firmatur. Eſt etiam via aptior ad perfectionem Evangelicam acquirendam, removendo perfectionis impedimenta, uti ſunt voluntas propria: quæ jugulatur per obedientiam, appetitus carnis, qui cohibetur per caſtitatem, & cupiditas divitiarum, quæ amputatur per paupertatem.

8. Inq. 2. Quot conditiones requirantur ad conſtituendum ſtatum Religioſum? R. Duas neceſſario requiri. *Prima* eſt emiſſio trium votorum obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis ſub certa Regula ab Eccleſia approbata. *Secunda*, quod per hæc vota conſtituatur vovens ſub poteſtate dominativa Prælati, ſeu Religionis cum acceptatione Religionis, ſeu Prælati. Aliæ conditiones, ſi quæ ſint, ſub hac duplici comprehenduntur. Emiſſa enim profeſſione trium votorum ſub Regula ab Eccleſia approbata in manibus Prælati illam nomine Religionis acceptantis, nihil eſſentiale deficit ſtatui Religioſo. Ex quo fit in præſenti diſciplina, ut quis ſit vere Religioſus debet ſaltem ad tempus vitam cænobiticam profiteri, & quod ſolitarii perpetui, ſeu Anachoritæ non ſunt proprie Religioſi, quia ſtatus ſolitarius, jam eſt ab Eccleſia ſublatus. Antiqui autem ſolitarii, ut Paulus, & alii fuerunt eminenter Religioſi in præparatione animi ad obediendum, & ſupplendo per abundantiam gratiæ quidquid in ſtatu formali Religioſo poſſent acquirere de perfectione.

9. Inq. 3. An ſolemnitas votorum ſit de eſſentia ſtatus Religioſi? R. neg. Quia poteſt dari vera Religio abſque tali ſolemnitate, ut conſtat ex Conſt. Greg. XIII. *Aſcendente Domino*. Tempore D. Tho. non erat talis Religio, ideoque dicit 2. 2. *q.* 199. *ar.* 2. *ad* 1. quod votum ſimplex non conſtituit Monachum, quia pro illo tempore non agnoſcebatur verus Religioſus cum voto ſimplici, nec cum dominio in particulari; poſtea vero declaravit oppoſitum ille Pontifex. Sed jam ſublatis his privilegiis ſtandum eſt doctrinæ D. Thom. qui negat verum poſſe Religioſum eſſe cum ſolo voto ſimplici, aut cum dominio in patticulari.

10. Inq. 4. In quo conſiſtat ſolemnitas votorum? R. Conſiſtere in eo, quod conjuncta ordini Sacro, aut Religioni conſtituat ſtatum ex ſe firmum, & irrevocabile, ita ut ſacris initiatus, vel Religioſus irrevocabiliter tradatur Eccleſiæ, aut Religioni. Hæc autem ſolemnitas ex Eccleſiæ inſtitutione inducta eſt, ut patet ex laudata Conſtitutione Apoſtolica. Ex quo tamen non infertur votum ſolemne in profeſſione emiſſum ſolum ex jure Eccleſiaſtico dirimere Matrimonium ſubſequens, aut antecedens ratum. Hoc enim habet ex ſua natura, ſicut conſecratio Calicis verb. gr. introducta eſt ab Eccleſia, & tamen calice ſemel conſecrato ex natura rei debetur reverentia talis, ut nequeat converti in uſos prophanos durante conſecratione. Unde nec Pontifex valet diſpenſare cum Religioſo quamdium tali, ut Matrimonium contrahat, quia jure naturali, & Divino Religioſus, quamdiu talis, eſt Deo, & Religioni per profeſſionem ſolemnem totaliter traditus, & mancipatus.

11. Inq. 5. An poſſit Pontifex Religioſum a ſuo ſtatu eximere, ſeu ſæcularizare? R. poſſe ex graviſſima cauſa; ut ſi conducat ad pacem, & ad bonum Patriæ, Regni, aut Provinciæ, quod Monachus contrahat Matrimonium, diſpenſare valet etiam in voto ſolemni caſtitatis, uti feciſſe Pontifices variis exemplis affirmant pru.

plures. Nec officit in oppoſitum auctoritas D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 11. Ibi enim loquitur attenta Decretali Innoc. III. quod tunc fortius vigebat, vel intelligitur de Religioſo manente ut tali. His tamen temporibus non adeo viget; unde ut probabilior communiter amplectitur ſententia affirmativa. Quod autem poſſit Pontifex Religioſum ſæcularizare manente ſub obligatione voti caſtitatis quotidiana experientia ſatis, ſuperque docet. Cum non ſine animi dolore conſpexerimus tot Religioſos jugum obſervantiæ regularis excutere. An autem cauſæ, quas pro ſua exemptione depromebant, eſſent veræ, legitimæ, & ſufficientes, ipſi viderint: aliter enim nihil eis proficiet diſpenſatio, quam vereor ne ſæpe ſubreptitia ſit. In voto obedientiæ non totaliter diſpenſat Papa, licet eximat Religioſum ab obedientia Prælati Regularis, ut ait D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *a.* 8. *ad* 3.

PUNCTUM III.

De diverſitate, & perfectione Religionum.

12. Certum eſt varietatem Religionum ad Eccleſiæ decorem, & utilitatem maxime conducere. Ad decorem; quia varietas Religionum eſt Eccleſiæ ornamentum, ſicut varietas militum, & opificiorum eſt honor Regis, & ornamentum Reipublicæ. Ad utilitatem; quia cum non omnibus congruat eadem Religio, aut forma vivendi in obſequium Dei, pro varietate propenſionis valet quiſque amplecti Religionem, normamque Deo peculiarius ſerviendi quam maluerit, vel ſibi magis arrideat. Ad hunc finem Sancti Patriarchæ ſpiritu Dei acti diverſas Religiones fundavere, ut pro diverſitate temporum, inclinationom hominum, & neceſſitatum Eccleſiam ornarent, amplificarent, & adjuvarent. Certum eſt pariter Eccleſiam errare non poſſe in approbatione Religionum ſicut non poteſt errare circa mores. Quibus ſuppoſitis.

13. Inq. 1. Unde ſumatur diverſitas Religionum? R. Deſumi ex fine proximo uniuſcujuſque, ac ex mediis præcipuis pro eo aſſequendo præſtitutis. Nam licet omnes Religiones reſpiciant caritatem Dei, & proximi tamquam finem ultimum, ſeu generalem; ſingulæ tamen habent finem proximum peculiarem, ut eſt contemplatio, hoſpitalitas, prædicatio verbi Dei, educatio juventutis, ſeu alius ſimilis, cum mediis ad illum conducentibus. Unde cum omnes conveniant in fine ultimo, in tribus votis ſubſtantialibus, & in ſæculi renuntiatione, differunt ſolum in uniuſcujuſque fine proximo, & in mediis pro eo aſſequendo ordinatis. Igitur ex iſtis venanda eſt diverſitas Religionum.

14. Inq. 2. Quis ſit finis proprius noſtræ ſacræ Religionis? R. Eſt in primis jugis oratio, & divinorum aſſidua meditatio, ſeu contemplatio. Deinde zelus, & profectus animarum: amplectendo primario contemplationem cum mediis ad illam proportionatis, uti ſunt clauſura, ſilentium, jejunia, vigiliæ, & aliæ corporis aſperitates, quia oratio ſine mortificatione eſt illuſio: & ſecundario ſalutem animarum, eas juvando adminiſtratione Sacramentorum, prædicatione, exortatione, & conſiliis verbo, & ſcripto traditis, ut ſic ejus profeſſores tendant ad perfectam caritatem Dei, & proximi. Unde licet omnes Religioſi teneantur ad orationem mentalem, quia Religioſus ſine oratione eſt corpus ſine anima; tamen Carmelitæ tenentur ad illam tamquam ad proprium ſcopum, & finem peculiarem, ad quem omnes eorum actiones ſunt præcipue dirigendæ. Ita ut qui ex deſidia, aut ignavia non vacaret orationis exercitio, eſſet in maximo ſalutis periculo, quia non curaret aſſequi proprium finem ſibi a Religione præſtitutum.

15. Verum aſſidua meditatio divinæ Legis nobis præſcripta a Regula non intelligitur methaphyſice, ſed moraliter, ac prudenter, admodum quo illud Apoſt. *ad Theſſalon ult. ſine intermiſſione orate*: hoc eſt, *quantum humanæ fragilitati permittitur*. Si autem hoc jubetur ab Apoſtolo omni fideli, deſinant quidam nimis benigni terrere nos a duabus horis quotidianis a legibus noſtris prudenter præſcriptis. Eſt enim diſpoſitio æque ſuavis, ac ſalutaris. Adimpletur autem continua oratio, vel meditatio nobis a Regula præſcripta non ſolum oratione mentali, aut vocali vere tali, obſecratione, gratiarum actione, jaculatoriis, examine conſcientiæ, lectione ſpiritnali, ſed etiam ſtudio Philoſophiæ, aut Theologiæ, ac aliis exercitiis ab obedientia ordinatis, dummodo omnia ad Dei cognitionem, & gloriam dirigantur. *Vid. Tract. X. an.* 33.

16. Inq. 3. Quæ Religio ſit perfectior? R. Quod illa Religio eſt perfectior, quæ habet finem perfectiorem, & media magis proportionata ad illum aſſequendum. Vel quod idem eſt, illa eſt perfectior, quæ profitetur vitam perfectiorem. Vita autem ſpiritualis, ſeu religioſa eſt in triplici differentia, nempe *Contemplativa*, *Activa*, & *Mixta*. Vita *Contemplativa* eſt quæ orationi vacat: *Activa* quæ proximi utilitati intendit: *Mixta* vero quæ utramque complectitur. Abſolute loquendo vita Contemplativa perfectior eſt

Activa; Mixta autem perfectior eſt quam Contemplativa, & Activa ſeorſim ſumpta; tum quia complectitur caritatem Dei, & proximi. Tum quia eam profeſſi ſunt, & nos docuerunt Chriſtus Dominus, & ejus Apoſtoli quandoque ſubtrahendo ſe a turbis ad vacandum orationi pro noſtro exemplo; quandoque eas erudiendo, & inſtruendo ut ait D. Thom. 3. *p. q.* 40. *a.* 1.

17. Dices: etiam Clerici ſæculares quandoque vacant orationi mentali, & quandoque utilitati proximi: ergo erunt in ſtatu perfectionis ſicut Religioſi; imo in ſtatu perfectiori. R. Quod adeſt magna differentia inter Religioſos, & Clericos ſæculares; hi enim vacant orationi mentali dum volunt, & ubi volunt, non ex obedientia, & ſtatuto ſicut Religioſi, qui ex vi profeſſionis amplectuntur ſtatum perfectionis, & orationis præſcriptæ a ſuis Regulis, & Conſtitutionibus. Poſſunt igitur Clerici ſæculares tendere ad perfectionem, vel eſſe interius perfecti; ſed non ex vi ſtatus amplexi cum voto ſicut Religioſi. Qua ratione Archidiaconi, & alii Prælati ſæculares præter Epiſcopos non dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis, & valent Religionem ingredi ſine licentia Papæ, ut ait D.Th. 2. 2. *q.* 184. *a.* 6.

18. Inq. 4. An Religio auſterior, & pauperior ſit perfectior? R. Quod ceteris paribus perfectior eſt. Oppoſitumque aſſerere potius eſt indulgere carni & ſanguini, quam attendere exemplo, Conſiliis, ac Evangelio Chriſti, qui non habuit ubi caput reclinaret; & voluit naſci in ſtabulo, & mori nudus in patibulo. Igitur Religio, quæ ex una parte vitam mixtam profitetur, & ex alia majori auſteritate, & paupertate viget, perfectior eſt aliis mitioribus in aſperitate, & paupertate. Juvant enim ſummopere ad perfectionem aſſequendam mortificatio carnis, nuditas corporis, & contemptus divitiarum. Hæc dicuntur in communi; nam quæ Religio ſit perfectior in particulari, nec facile eſt, nec expedit deſignare. Unuſquiſque Religioſus ſua ſit forte contentus, proprium quippe Inſtitutum ſollicite, ac exacte obſervando valet eſſe perfectus.

PUNCTUM IV.

De obligatione tenendi ad perfectionem ex vi ſtatus Religioſi.

19. Inq. 1. In quo conſiſtat perfectio? R. Quod abſolute loquendo in qualibet linea perfectum eſt, *cui nihil deeſt*, ſeu *cui nihil addi poteſt*. Perfectio vero ſpiritualis conſiſtit in caritate Dei, & proximi. Ideo optime dicitur conſiſtere in obſervantia præceptorum, nam omnia præcepta includuntur in caritate, & caritas eſt vinculum perfectionis. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 184. *a.* 3.

20. Sed pro majori claritate triplex poteſt diſtingui perfectio, nempe Chriſtiana, Religioſa, & Epiſcoporum. Perfectio Chriſtiana conſiſtit in obſervantia præceptorum; perfectio Religioſa in obſervantia propriæ profeſſionis, & Inſtituti; & perfectio Epiſcoporum in obſervantia proprii miniſterii. Chriſtianus quippe poteſt eſſe perfectus ſine obſervantia profeſſionis Religioſæ, & Religioſus poteſt eſſe perfectus ſine obſervantia miniſterii Epiſcopalis, aut econtra. Poteſt etiam diſtingui *perfectio præcepti*, ſeu *neceſſitatis*, & *perfectio conſilii*, ſeu *ſupererogationis*. Illa conſiſtit in obſervantia præceptorum, & eſt neceſſaria ad ſalutem juxta illud *Matth.* 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Hæc autem conſiſtit in obſervantia conſiliorum, & non eſt neceſſaria ad ſalutem, niſi quibus ſponte ſe aſtringunt verbis Domini: *Si vis perfectus eſſe, vende omnia . . . . . & ſequere me. Ibi.* Prima convenit omni Chriſtiano; ſecunda autem eſt propria Religionum; qui non contenti obſervantia præceptorum, conſiliis obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis in profeſſione Deo ſe devovent.

21. Verum licet omnes poſſint, & debeant eſſe perfecti per reſpectivam obſervantiam præceptorum, & conſiliorum; tamen ſolum Epiſcopi, & Religioſi dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis, quia ſtatus eſt firmus, & ex ſe perpetuus; & ut ſic quantum ad perfectionem externam, ſeu quoad Eccleſiam ſolum competit Epiſcopis, & Religioſis. In ipſo autem ſtatu perfectionis diſtinguuntur tres gradus, nempe *Incipientium*, *Proficientium*, & *Perfectorum*; quibus triplex reſpondet via: *Purgativa*, *Illuminativa*, & *Unitiva*. *Purgativa* eſt propria *incipientium*, qui purgant animam a vitiis, & peccatis præteritis dolore, lachrimis, pœnitentia, & mortificatione. *Illuminativa* eſt via *proficientium*, qui anima purgata ſatagunt evellere paſſiones, & acquirere virtutes eundo ſemper de virtute in virtutem. *Unitiva* eſt *perfectorum*, qui ſuperatis cupiditatibus cordis, & ſedatis ſævis paſſionum fluctibus, perfruuntur divina unione, & fere continuo vacant Deo, quia jam factus eſt in pace locus eorum, & habitatio eorum in Sion. Hic eſt ſtatus Epiſcoporum, quorum miniſterium potius eſt ad alios, quam ſe ipſos perficiendos. Væ autem illis, qui ambiunt miniſterium perfectorum, quin habeant virtutes perfectorum? Religioſi non tenentur eſſe perfecti ſicut Epiſcopi, ſed amare, ſectari, & tendere ad perfectionem. Sicut Pythagoras ajebat ſe non eſſe Sophum, ſed Philoſophum, hoc eſt, non eſſe ſapientem, ſed amatorem ſapientiæ.

22. Inq. 2.

22. Inq. 2. An Religioſi teneantur ſub gravi ad perfectionem tendere? R. affirm. Quia tendere ad perfectionem eſt de eſſentia ſtatus Religioſi, vel ſaltem ejus proprietas inſeparabilis. Igitur hæc eſt obligatio gravis, imo & principalis Religioſi; ita ut ſi deponeret animum ultra progrediendi, aut proficiendi in via perfectionis eſſet in ſtatu lethali. Ideo numquam debet quieſcere, aut ſiſtere in hac via, nec dicere: *Satis eſt*, ſed perpetuo ad altiora adſpirare juxta vocationem ſui Inſtituti. Nam in via Dei non progredi, regredi eſt. Unde optime dixit D. Bernardus *Epiſt. 254. Nolle proficere deficere eſt. Ubi ergo ſunt qui dicere ſolent: ſufficit nobis, nolumus eſſe meliores quam Patres noſtri. O Monache! Non vis proficere? Vis ergo deficere. Nequaquam. Quid ergo? Sic inquis vivere volo, & manere in quo perveni; nec pejor fieri patior, nec melior cupio: hoc ergo vis quod eſſe non poteſt.*

23. Inq. 3. Quid agere debeat Religioſus pro implenda obligatione tendendi ad perfectionem? R. Teneri diligenter obſervare non omnia conſilia, ſed illa, ad quæ in ſua profeſſione ſe obſtrinxit juxta Regulam, & Conſtitutiones propriæ Religionis. Unde ſi in iſtis deficiat, aut ea non obſervet, licet alias magna, aut etiam miracula faciat, ſuſpecta eſt ejus virtus, quia deficit in principali obligatione. Itaque perfectio Religioſi non conſiſtit in magnis pœnitentiis, jejuniis inuſitatis, vigiliis extra ordinariis, aut aliis rebus ſimilibus, licet laudabile ſit hæc fieri, ſed in ordinariis exercitiis *bene* peractis, atque in accurata obſervantia ſuæ profeſſionis.

24. Inq. 4. In quo conſiſtat aliquos Religioſos parum, aut nihil proficere in perfectione? R. Id provenire ex triplici radice. *Prima*, & principalis eſt deficere paulatim a primævo fervore; ſi enim currerent ſicut a principio, pervenirent ad apicem perfectionis. *Secunda* non mortificare ſuas concupiſcentias, ſeu paſſiones; nam ſi quolibet anno vinceremus unum vitium, cito eſſemus perfecti. *Tertia* eſt facere negligenter, & velut ſolum ex conſuetudine opera quotidiana a Religione ſtatuta; ſi enim hæc ferventer, & ex affectu amoris Dei fierent, ipſa Religioſum in culmine perfectionis collocarent. Renovet igitur Religioſus primævum fervorem, & quotidie denuo incipiat ſe ipſum interrogando: *Ad quid veniſti ad Religionem? Ad quid mundo renuntiaſti? Ad quid domum Dei ingreſſus es?* Dic igitur: *nunc cœpi* & incipe denuo, ac prima opera fac. Sed *bene*, & in dies melius; perfectio enim plus in adverbiis, quam in verbis conſiſtit.

25. Inq. 5. An Religioſus habens animum ſervandi omnia obligantia ſub gravi, non curando de ceteris, paſſim violando alias Regulas, & Conſtitutiones, ad quas non tenetur ſub mortali, peccet graviter? R. affirm. Quia Religioſus ex vi ſui ſtatus tenetur ſub gravi tendere ad perfectionem; ſed impoſſibile eſt ad eam tendere non curando de Regulis, & Conſtitutionibus ſuæ Religionis obſervandis: ergo vera eſt reſolutio. Imo adeo vera mihi apparet ut ignorem quomodo oppoſita valeat ſuſtineri; perfectio enim Religioſi non ſtat præciſe in obſervantia trium votorum, & præceptorum, ſed etiam in complexu Regulæ, & Conſtitutionum, ſine quorum obſervantia nulla eſt perfectio Religioſa; imo nec poſſunt obſervari vota. * Dicunt aliqui Religioſum ſolum ad vota, & præcepta formalia teneri ſub gravi ex vi ſuæ profeſſionis; ad Regulam autem, & Conſtitutiones tantum obligari ad ſummum ſub veniali: igitur earum tranſgreſſio non eſt gravis, niſi ex contemptu, & ſic docere ajunt D. Thom. 2. 2. *q. 186. a. 9.*

26. Sed revera D.Thom. potius docet ibi oppoſitum; dicens enim Regulam ſui Ordinis ſolum ad pœnam obligare Fratres, addit poſſe illos in tranſgreſſione *venialiter, vel mortaliter peccare ex negligentia, libidine, vel contemptu.* Ait utique ſæpe Angelicus, quod tranſgreſſio Regulæ ex ſuo genere ſolum ex contemptu eſt gravis, ut doceat quod quælibet tranſgreſſio, eſto ex ſe levis & unica, poſita ex contemptu ſit gravis. At nullibi dicit quod tranſgreſſio Regulæ, & Conſtitutionum diuturna, & deliberato animo poſita, ſolum ex contemptu eſt gravis. Oportet diſtinguere inter tranſgreſsiones Regulæ ex fragilitate, & tranſgreſsiones ex conſuetudine, electione, ac propoſito admiſſas. Primæ graves non ſunt; ſecundæ vero ſub gravi a Religioſo vitari debent; opponuntur enim animo ſincero tendendi ad perfectionem. Quomodo queit tendi ad perfectionem non curando de perfectione? Quomodo queit curari de perfectione non curando de ejus impedimentis vitandis? Quod autem majus impedimentum perfectionis, quam violatio deliberata, & obſtinata propriæ Regulæ, & Conſtitutionum? Prælati tenentur ſub gravi corrigere prudenter ſedulas ſubditorum fractiones, eſto leves, Regulæ, & Conſtitutionum; ob eorum enim ſilentium, omiſsionem, & deſidiam ſerpit libertas ſubditorum, & relaxatio Religionum.

27. Inq. 6. An peccet graviter Religioſus per propoſitum committendi quæcumque venialia? Miror calamos Religioſos de hoc dubitaſſe, cum in omnium ſententia ſtatus Religioſus ſit ſchola perfectionis, & ad eam tendere ſaltem inſeparabilis proprietas illius. Igitur ſatis conſtat ex dictis reſolutio affirmativa. Niſi velis credere aliquem peccatis venialibus deliberatis undequaque onuſtum ad perfectionem ten-

tendere poſſe. Ego vero credo non modo Religioſum, ſed etiam Sæcularem, qui habet propoſitum committendi quæcumque venialia, peccare mortaliter, ob periculum proximum labendi in mortalia, cui ex profeſſo ſe exponit. Aliud eſt incidere in peccata venialia, aliud ex animo, & propoſito committere illa. Animus igitur committendi quæcumque venialia maxime in Religioſo eſt ſine dubio peccatum grave oppoſitum ex diametro obligationi tendendi ad perfectionem.

PUNCTUM V.

De Novitiatu.

28. Inq. 1. Quid ſit Novitiatus? R. Eſt: *Diſpoſitio ad profeſſionem legitime emittendam*. Profeſſio enim ſine Novitiatu nulla eſt ex jure communi. Octo requiruntur conditiones ad Novitiatum. 1. Quod libere & ſponte aſſumatur; peccat enim graviter cogens aliquem ingredi Religionem, vi, metu, aut dolo. Validus tamen eſt Novitiatus ſic peractus, quia ſolum profeſsio ex metu, aut dolo emiſſa annullatur a jure. 2. Quod ſit immunis a ſimonia; licet enim validus ſit etiam talis Novitiatus, verum admittens ſimoniace ad habitum incurrit excommunicationem Pontifici reſervatam. 3 Conditio eſt ætas pubertatis completa; unde viri ante annos quatuordecim, & feminæ ante duodecim completos nec licite, nec valide queunt admitti ad Novitiatum ex jure communi. Ex jure vero peculiari Religionum, cui quiſque ſtare debet, major ætas præſcribitur pro admiſſione. Poſſunt autem pueri, aut puellæ ante pubertatem admitti ex legitima licentia in Monaſteriis gratia educationis, niſi obſtet jus peculiare Religionis.

29. Quarta conditio eſt, quod admittatur ab habente poteſtatem juxta ſtatuta Religionis; alias nulla erit admiſsio. 5. Eſt ſuſceptio habitus illius Religionis, in qua vult quis profiteri; ita ut ſi Novitius exeat e Monaſterio animo non redeundi, & dimittat habitum, etiam ſolum per unum diem, interrumpitur Novitiatus, & debet denuo inchoari. 6. Conditio pro Italia, & Inſulis adjacentibus eſt, quod Novitiatus peragatur in domo determinata; extra prædictas autem ditiones, quod fiat intra Religionem, in qua habitus ſumitur. At ſi Novitius ex legitima cauſa, & licentia extra Conventum degat per aliquot dies, aut menſes, valet Novitiatus, quia vere eſt ſub obedientia Prælatorum. 7. Quod peragatur Novitiatus per integrum annum continuum de momento ad momentum; ita ut ſi ſolum deficiat etiam una hora, vel dimidia, non valeat profeſsio quin complectatur annus materialis modo dicto. Eccleſia enim deſignat tempus integri anni probationis, ut Novitius experiatur onera Religionis, & eam deliberate amplectatur, vel deſerat; ac pariter Religio periculum faciat de ejus indole, vocatione, viribus, capacitate, aliiſque qualitatibus pro matura ejus admiſsione, aut repulſa. 8. Conditio eſt, quod Novitius careat impedimento, aut inhabilitate ad habitum ſuſcipiendum jure naturæ, aut poſitivo.

30. Inq. 2. Qui ſint inhabiles ad Religionem jure naturæ, aut poſitivo? Quod ſunt inhabiles impuberes, decrepiti, nimis debiles & infirmi, furioſi, ſervi ſine conſenſu Domini, conjugati conſummato Matrimonio ſine licentia alterius conjugis, viri in Monaſterio feminarum, & e contra; ita ut ſi femina profeſſa in conventu Monialium in virum erumperet, ſtatim ex ire deberet manente pœnitus nulla ejus profeſſione. Item hermaphroditæ ob manifeſta pericula, & inconvenientia. Sunt etiam impediti ad unam Religionem in altera profeſſi. Item ad quamcumque ære alieno gravati, criminoſi, homicidæ publici, & illi quorum parentes gravem patiuntur neceſſitatem. Idem poſtulat caritas ſi fratres, & maxime ſorores indigeant auxilio fratris, aut ſororis. Notati infamia, quia deſcendunt a Judæis, turcis, aut hæreticis, licet jure communi non ſint inhabiles, ex peculiaribus tamen ſtatutis religionum minime admitti valent ad habitum, ut apud nos prohibentur recipi uſque ad quartum gradum, & ultra. Nec illegitimi admitti poſſunt ſine licentia Generalis. Quælibet religio habet ſua ſtatuta, quæ omnino ſervanda ſunt. Epiſcopi confirmati nequeunt ingredi religionem ſine licentia Papæ, quia voto ſolemni ſuæ Eccleſiæ ſunt deſponſati.

31. Inq. 3. Quando interrumpatur annus novitiatus ita, ut debeat denuo inchoari? R. Interrumpi quando novitius, aut novitia exeunt ſine animo redeundi, vel ſine licentia extra pernoctant, aut morantur foras per unum diem, aut per aliquot juſte expulſi; ſecus ſi injuſte expellantur, & ipſi obtineant iterum admitti. Tunc enim non interrumpitur novitiatus, nec tenentur denuo inchoare. Nec quando expleto anno probationis differtur profeſſio, & interim exeat animo redeundi; nec quando ex infirmitate, aut alia cauſa degit cum licentia legitima extra Conventum per aliquod tempus; nec ſi de laico fiat choriſta, aut e contra in eadem Religione. Si autem ad aliam etiam ſtrictiorem, vel in eadem de Calceatis ad Excalceatos, aut e converſo tranſeat, debet annum novitiatus denuo peragere, ut probet, & probetur in illa.

32. Ex privilegio Pii V. novitius, aut novitia in ætate legitima valet emittere profeſſionem

nem non expleto anno probationis in articulo mortis, lucraturque Indulgentiam plenariam. Tunc autem ſi convaleſcat, non tenetur, juxta aliquos, ſuppleri id quod anno novitiatus defuit; quia jam emiſit veram, & legitimam profeſſionem, ita ut totaliter tradatur religioni, a qua recedere nequit: ergo fruſtranea eſt ulterior probatio. Alii autem oppoſitum tenent ex declaratione S. Congreg. Unde ſuppleri debet tempus probationis, & eo expleto iterum profiteri; nec enim profeſſio anterior proficit, niſi tantum ad effectum ſpiritualem pro vero articulo mortis, ad nullum vero temporalem dat jus profeſſio illa.

33. Inq. 4. An peccet graviter Prælatus non admittens ad habitum ſine juſta cauſa illum, qui alias nullum habet impedimentum? R. affirm. quia injuſtitiam infert digno & Religioni privando eam digno filio, ſicut ille, qui ſine cauſa retrahit alium a Religione. Idem eſt de quolibet ſuffragium denegante ſine cauſa pro admiſſione ad habitum, vel profeſſionem digni. Secus eſt adſtante juſta cauſa denegandi, ut ſi plures petant, & nequeant omnes admitti; vel adſit jam numerus ſufficiens; vel ſit dubium de ejus aptitudine: quo in caſu, ſi inſpectis omnibus dubium perſeverat, negandum eſt ſuffragium tam ad habitum, quam ad profeſſionem; prior enim eſt Religio, quam novitius, proindeque non huic, ſed illi, ſavendum eſt in caſu dubii. Sane hoc negotium eſt graviſſimum, ideo Prælati, & vocales debent maturo conſilio, depoſito omni reſpectu humano, in eo procedere, non admittendo quantum poſſibile ſit niſi vere habiles, idoneos, a Deo vocatos, & ex his ſolum illos, qui ex reditibus Monaſterii, vel ex conſuetis eleemoſynis commode ſuſtentari valeant, ut decrevit Trid. *ſeſſ. 25. cap. 3. de Regul.*

34. Inq. 5. An expediat quod Religioſi ſint plures, aut pauciores? R. Hoc vix poſſe decidi; ex malis enim nec unus expedit, nec oportet eſſe. Ex bonis autem melius eſſet Eccleſiæ Dei plures habere. Sed clamant: ad quid tot Religioſi, ex quibus plus nocumenti, incommodi, & ſcandali, quam fructus, & commodi ſpiritualis ſæpe experitur Reſpublica? Hujuſmodi clamor provenit in primis ex eo quod in commodum temporale videtur; commodum autem ſpirituale non videtur. Videt ſæcularis aliquos regulares defectuoſos, at non videt obſervantiam Regularem, & exercitia quotidiana communitatum. Deinde quot incommoda, quot diſſidia, quot adulteria, quot divortia, quot uxoricidia & alia ſcandala in ſtatu Matrimonii paſſim experitur Reſpublica? Plena ſunt tribunalia. At nemo ait non tot admittendos eſſe ad Matrimonium; eſto multi ex conjugatis, & eorum filii, ob ſummam pauperiem, debeant ex eleemoſynis ali cum incommodo Reipublicæ; ſtatus quippe Matrimonii ex ſe bonus eſt, & unuſquiſque liber ad illum amplectendum; ſed ſtatus religioſus ex ſe eſt bonus, & melior Matrimonio, liberque quilibet ad illum amplectendum: Igitur non eſt ratio tanti clamoris contra pluralitatem illum amplectentium, eſto aliqui defectuoſi inter eos reperiantur. Utinam in omni ſtatu ſolum boni invenirentur! Sed hoc ſub Cœlo non eſt moraliter poſſibile. Ut ſint boni, neceſſe eſt moraliter quod ſint etiam mali. Si autem reſpublica aliquod incommodum temporale ortum ex paupertate evangelica Regularium patitur, attente conſideret quot ſubſidia ſpiritualia a communitatibus Religioſis recipit. Imo plura ſubſidia etiam temporalia ſuſcipit oppidum. Ubi enim eleemoſynæ adeo frequentes, & continuæ fiunt, ſicut ad fores cujuslibet Monaſterii? Nullibi ſane.

35. Inq. 6 An debeant fieri ante profeſſionem informationes de natalibus, ſanguinis puritate, vita, moribus, & aliis qualitatibus novitii? R. affirm. Conſtat ex decreto Sixti V. moderato circa quædam a Clem. VIII. debent autem confici ſaltem ante profeſſionem, recepto ante admiſſionem juramento a novitio, ſe eſſe liberum ab impedimentis in Sixtina Sanctione expreſſis. Unuſquiſque illas perficere debet juxta formulam a ſuis Conſtitutionibus præſcriptam, & tempore in ſuo ordine conſueto. Melius eſt fieri ante receptionem, ne ſi poſtea impedimentum reperiatur, cum rubore cogatur recedere. Ita fiunt apud nos, & leguntur coram Priore, Magiſtro Novitiorum, & alio ex dignioribus, qui fideliter denuntiant communitati in Capitulo ſecreto an ſit, vel non, aliquod impedimentum, prout diſponunt noſtræ Conſtitutiones 2. *part. cap.* 2. *n.* 12.

PUNCTUM VI.

De obligationibus, privilegiis, & renuntiatione Novitiorum.

36. Inq. 1. An novitius teneatur ſub gravi perſeverare in Religione? R. neg. Quia ſecluſo voto non adſtringitur perſeverare, ſed probare ſtatum, retenta libertate diſcedendi ab eo. Peccat tamen venialiter exiens a religione ſine aliqua cauſa honeſta. Imo exeuntes ſine cauſa in varia pericula, multaque infortunia ſæpe ſe conjiciunt aſpicientes, & redeuntes Sodomam, unde Deus eos miſericorditer eduxerat. Quiſquis igitur ad Dei domum e Babilone confugit, debet concipere firmum propoſitum numquam ab illa diſcedendi, poſtulet humiliter a Deo donum

num perſeverantiæ, dicat continuo. Cum David *Pſalm. 26. Unam petii a Domino, banc requiram, ut inbabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ*. Deinde ſe totum tradat in manus obedientiæ, nihil de ſe aliud cogitans, niſi præterita mala plangendo efflagitare Dei miſericordiam, gratias ei agens pro tanto beneficio. Ingrediens ſine animo perſeverandi, & exiens ſine cauſa tenetur ſolvere expenſas factas Monaſterio, niſi aliunde obſequiis ibi præſtitis eas compenſaverit. Idem eſt de ingrediente bona fide, & exeunte ſine cauſa, ſi pactum præceſſit aliquid dandi pro victu, & veſtitu; hoc enim exigit æquitas juſtitiæ. Secus eſt de ingrediente bona fide abſque ullo pacto, qui ex juſtitia ad eas non tenetur, nam religio eas tunc libere facit. In Monialibus autem ſemper præſumitur adeſſe pactum, eſto expreſſe non fiat.

37. Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de regul.* præcipit integre reſtitui Novitio egredienti omnia ab eo accepta, *excepto victu, & veſtitu novitii, & novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt*. Prohibet etiam ſub anathematis pœna, ne a novitio, ejus Parentibus, propinquis, aut Curatoribus aliquid notabile ordini, aut Monaſterio tribuatur, aut ab eis recipiatur excepto victu & veſtitu, ne hac occaſione impediatur novitius a libero egreſſu. Hæc autem prohibitio non intelligitur poſt profeſsionem, ſolum enim loquitur de tempore Novitiatus.

38. Inq. 2. An novitii teneantur ad regulares obſervantias? R. Teneri, non directe ſicut profeſsi, ſed ex quadam gravi decentia illas obſervare, ut eas experiantur. Si enim tempore novitiatus eas negligunt, quæ ſpes de eis afſulget in poſterum? Ideo violatores, & tepidi debent media caritate, & prudentia corrigi, & puniri, ut ita ſciant puniri in religione etiam defectus leves. Non tenentur ad tria vota, ad horas Canonicas, nec ad præcepta Religionis, licet in omnibus cautiores, & ferventiores profeſsis debeant ſe promere; alias non cenſentur apti ad Religionem, nec digni profeſsione. Semper enim flores excedunt fructus, & ubi flores non apparent, vel nullus, vel modicus fructus ſperatur. Solum tenentur obedire Prælatis, ſicut Clerici Epiſcopis, loquendo de obedientia neceſsitatis, licet obedientia perfectionis promptior debet eſſe in novitiis quam in aliis; motus quippe in principio tardus, parum progreditur. In novitio, itaque, debent præter alias virtutes, refulgere humilitas, obedientia, corporis mortificatio, ſolitudo, ſilentium, paupertas, modeſtia, paſſionis Chriſti, & noviſsimorum meditatio, lectio ſpiritualis, & denique contemptus ſæculi, ſui ipſius, ſuæque commoditatis.

39. Inq. 3. Quibus privilegiis gaudeant novitii? R. gaudere omnibus privilegiis communibus religioſorum, quia in favorabilibus reputantur religioſi. Unde gaudent privilegio Canonis, & fori cum ceteris, quibus fruuntur religioſi. Poſſunt a Prælatis abſolvi a cenſuris, peccatis, irregularitatibus, ac diſpenſari in votis ſicut religioſi. Taliter quod ſi bona fide fuerint ingreſsi, eſto ſubinde diſcedant a religione, liberi maneant, nec indigeant denuo ab eis abſolvi, aut in eis diſpenſari, quia non abſolvuntur ſub conditione perſeverandi, ſed ſimpliciter, & abſolute.

40. Inq. 4. Cui confiteri debeant novitii? Debere regulariter confiteri cum ſuo Magiſtro, ejus ſocio, vel Confeſſariis a Prælato deputatis; hoc enim conſonat Decretis Pontificiis, ac expedit, ut ſic melius poſsint dirigi in via ſpirituali. Valent tamen abſolute confiteri, etiam inſcio Prælato, cum Confeſſario approbato ab Epiſcopo, ſive ſæculari, ſive regulari, adhuc a reſervatis in religione, quia non ſunt reſervati pro novitiis, niſi exprimantur, quod rariſsime convenit. Valent pariter uti privilegio Cruciatæ pro eligendo Confeſſario ab Epiſcopo approbato, quia non ſunt in rigore religioſi, quibus id vetitum eſt. Eadem ratione poſſunt eligere ſepulturam, licet religioſis interdicta ſit electio ſepulturæ *ex cap. finali de Religioſ. in 6*. At ſi non eligant ſepulturam novitii in Conventu, in quo obeunt, ſunt ſepeliendi, ut tenet communis conſuetudo fundata in eo, quod novitius ex parte ſua ſe tradidit Religioni.

41. Inq. 5. Quomodo ſit facienda a novitio renuntiatio ſuorum bonorum? R. Quod nulla renuntiatio aut obligatio bonorum facta a novitio eſt valida, *niſi cum licentia Epiſcopi ſive ejus Vicarii fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem*, ait Trid. *ſeſſ* 25. *cap.* 16. *de Regul.* Unde quælibet renuntiatio ſeu donatio liberalis facta a novitio eſt irrita, ſi careat dicta ſolemnitate, hoc eſt, niſi fiat prædicta licentia & intra bimeſtre ante profeſſionem, id eſt completis decem menſibus novitiatus. In hoc autem bimeſtri quolibet die fieri valet, eſto profeſſio ex aliqua cauſa differatur. Non comprehendit hoc Decretum donationes remuneratorias, nec contractus emptionis, & venditionis, nec alios, in quibus tantum recipitur quantum datur, nec aliquas eleemoſynas exiguas, ſed tantum donationes notabiles omnino liberales, & etiam quaslibet renunciationes beneficiorum. Nec comprehendit renunciationes ſine fraude & dolo factas ante ingreſſum Religionis, nec denique teſtamentum ante vel poſt ingreſſum a novitio conditum cum ſolemnitate juris, nec dona-

nationes cauſa mortis, quia Concilium loquitur de renunciatione aut donatione inter vivos, quæ irrevocabilis eſt, prout ſuo loco diximus, non de teſtamentis aut donationibus, quæ ad nutum revocari valent.

42. Pro quo nota, dupliciter poſſe novitium de ſuis bonis ante profeſſionem diſponere, nempe per teſtamentum, aut donationem cauſa mortis; vel per renuntiationem liberalem aut donationem inter vivos. Igitur de diſpoſitione liberali aut inter vivos loquitur decretum conciliare; non vero de diſpoſitione teſtamentaria aut cauſa mortis. Hæc enim quocumque tempore valida exiſtit abſque prædicta ſolemnitate Concilii, dummodo fiat cum ſolemnitate juris civilis, vel juxta leges reſpectivæ ditionis, aut Regni.

43. Inq. 6. Quis ſuccedat novitio morienti ab inteſtato, & nulla facta renuntiatione? R. Non Monaſterium, ſed hæredes ab inteſtato ei ſuccedere, quia Monaſterium, eſto capax ſucceſſionis hæreditariæ non ſuccedit novitio, niſi media profeſſione: ergo hac deficiente ſuccedunt hæredes ab inteſtato. Verum bonis, quæ jure ſanguinis adveniunt religioſo jam profeſſo, ſuccedit religio capax ſucceſſionis hæreditariæ, ut diximus *Tract.* 18. *a num.* 52.

CAPUT II.

De Profeſſione Religioſa.

Status Religionis proprie aſſumitur per profeſſionem religioſam, cujus natura, effectus & alia ad eam ſpectantia diſcutiuntur in hoc Capite.

PUNCTUM I.

Notio, & effectus profeſſionis Religioſæ.

44. Inq. 1. Quid ſit profeſſio religioſa? R. Eſt: *Contractus quo homo ſponte ſe ipſum tradit Deo in Religione approbata, emittendo tria vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis in manibus Prælati nomine Dei ea acceptantis.* Duplex eſt profeſſio; alia *expreſſa*, alia *tacita*, utraque eamdem parit obligationem. *Tacita* eſt, quæ ſignis aut actionibus inducitur, ut ſi novitius completo anno probationis, & decimoſexto ætatis, ſponte & ſcienter profeſſorum actus exerceat, eorumque habitum deferat cum animo tacite profitendi, & Prælato conſentiente, vel ſic ordines ſacros titulo paupertatis recipiat. *Expreſſa* eſt, quæ fit verbis coram Superiore, vel communitate, juxta conſuetudinem, & præſcriptum enjuſque ordinis. Quoniam licet valida ſit profeſſio facta ſolo Superiori; debet tamen fieri coram communitate, vel ſaltem aliquibus, qui dum opus fuerit de illa teſtificari valeant. Ita fit apud nos, & ſcribitur in libro profeſſionum cum ſubſcriptione profeſſi, Prælati, Magiſtri Novitiorum, & aliorum duorum Sacerdotum, qui profeſſioni aſtiterunt, ut præſcribitur in noſtris legibus 2. *part. cap.* 2. *num.* 19.

45. Inq. 2. Quis gaudeat poteſtate admittendi ad profeſſionem? R. In primis Sum. Pontificem ea gaudere pro omni Religione. Deinde jure communi competit hæc poteſtas Prælato immediato ex conſenſu ſui Capituli, vel majoris partis illius. Quælibet Religio conſulat proprias leges. Apud nos Prior, vel Supprior in ejus abſentia, vel alius de ejus commiſſione, præcedente conſenſu Capituli & licentia Provincialis, poteſt admittere novitios ad profeſſionem. Licentia Provincialis non requiritur ad validum, ſed ad licitum. Alii Prælati Superiores, ut Generalis, & Provincialis valent cum conſenſu Monaſterii, & non aliter, novitios ad profeſſionem admittere, quia poteſtas exiſtens in Prælato inferiori cumulative competit Superiori. Imo eſto inferior reluctaret, poſſet Superior ex conſenſu majoris partis capituli novitium ad profeſſionem admittere. Non officit valori profeſſionis, quod eam emittens, vel acceptans ſit excommunicatus vitandus, quia neuter exercet actum juriſdictionis ſpiritualis, ut patet in Monialibus.

46. Inq. 3. Quot ſint effectus profeſſionis religioſæ: R. Septem communiter aſſignari. 1. Eſt pleniſſima omnium peccatorum remiſſio quoad pœnam temporalem; ita ut ſi religioſus exiſtens in gratia, ſtatim poſt profeſſionem, decederet, ſine mora in Cœlum evolaret: quod competit profeſſioni non ex applicatione theſauri Eccleſiæ, ſicut Indulgentiæ, ſed ex merito ipſius excellentiſſimi operis profitendi, dicandique ſe Deo totaliter. Aliqui ajunt eumdem effectum obtineri quoties ex animo renovatur profeſſio, itaut Religioſus eodem modo illam emitteret, ac ſi numquam emiſiſſet; quod pie aſſertum excitat Religioſos ad ſedulam renovationem, & præcipue ad eam faciendam in articulo mortis. 2. Effectus eſt ablatio irregularitatis ex defectu natalium ad ordines ſacros, non ad Prælaturas. 3. Eſt liberatio filii a patria poteſtate. 4. Ablatio ingratitudinis filii adverſus Patrem, qui nequit deinceps exhæredare eum. 5. Diſſolutio Matrimonii rati, non conſumati. 6. Commutare omnia vota antea facta in ipſam profeſſionem; omnia quippe includuntur in ea eminenter. 7. Obligatio reciproca religioſi ad Religionem, & Religionis

ad

ad religioſum, ita ut religioſus maneat obligatus ſerviendi religioni, & traditus poteſtati dominativæ Prælatorum ad obediendum eis juxta regulam & Conſtitutiones ordinis, & ſimul religio obligata maneat providendi religioſo de omnibus neceſſariis juxta ſtatuta ejuſdem Religionis, non juxta placitum cujuſvis particularis. Intelligant hoc bene Religioſi.

47. Profeſſio nulla, nullum effectum ex aſſignatis producit; producet tamen illos ſi poſtea revalidetur. Pariter ex profeſſione nulla ex defectu ætatis, anni novitiatus, aut conſenſus nulla oritur obligatio; & idem eſt ſi profitens intendit ſe obligare ſolum ad vota in Religione: At ſi profeſſio ſit nulla ex alio capite, ut ex defectu poteſtatis in admittente, vel quia ſine licentia uxoris conjugatus, vel ſervus ſine conſenſu Domini profitentur, obligat profeſſio abſolute emiſſa, in vi voti ſimplicis, ut colligitur *ex cap. Quidam. Cap. Placet. de converſ. conjugat.* Ubi deciditur, quod profeſſio conjugati ſine licentia uxoris emiſſa obligat ad non petendum debitum, & abſtinendum ab alio Matrimonio, mortuo conjuge, ob votum caſtitatis in profeſſione, alias nulla, emiſſum: erg. dicta profeſſio obligat in vi voti ſimplicis. Actus enim, qui non valet ut ſit, valet ut fieri poteſt *ex cap. unic de deſpon. imp. in 6.* Niſi a jure omnino irritetur, ut profeſſio abſque legittima ætate, vel approbatione emiſſa.

48. Inq. 4. Quomodo ſit ratificanda profeſſio nulla? R. ſub diſtinctione. Profeſſio enim poteſt eſſe nulla vel ex defectu publico, ut ex defectu ætatis, aut anni integri probationis, & in hoc caſu publice debet ratificari, renovando conſenſum ex parte profitentis & admittentis, ut poſſit de illa conſtare. Vel poteſt eſſe nulla ex parte profitentis, quia ficte, aut ex metu conſenſit; & tunc ſufficit quod ille apponat novum conſenſum, ſicut in ſimili de revalidatione Matrimonii diximus. Vel poteſt eſſe nulla ex parte admittentis, ut ſi ficte, aut ſine poteſtate admiſit, & tunc ſuppoſito quod perſeveret conſenſus Novitii, & illam exprimat in portatione habitus Profeſſorum, actuſque eorum exercendo, conſenſus admittentis ſuppletur a Papa, ut patet *ex cap. ad noſtram cap. ſignificatum de regular.*

49. Inq. 5. An regulares facti Epiſcopi, aut Cardinales teneantur ad obſervantias ſuæ profeſſionis? R. Teneri tribus votis ſubſtantialibus & ad portandum habitum ſuæ Religionis, quia vere manent Religioſi, & hæc obſervantia non opponitur miniſterio Epiſcopali, aut Cardinalitio. Alia autem vota, regulam, & conſtitutiones obſervare non tenentur, niſi ex debito honeſtatis, & decentiæ, quia ratione ſtatus abſolvuntur a jugo regulæ. Tenentur igitur peculiariter ex vi voti obedire, non Prælato Religionis, ſed ſummo Pontifici: nec valent teſtari, quia carent dominio bonorum, & tantum ſunt adminiſtratores redituum Eccleſiæ, ſeu Epiſcopatus.

50. Inq. 6. An Religioſis ſit licitus tranſitus ab una ad aliam Religionem? R. Hoc pendere ex circumſtantiis, & cauſis ob quas tranſitus intenditur. Si enim intendatur peculiari impulſu Dei, zelo majoris perfectionis, vel cauſa infirmitatis aut debelitatis, ob quam non valet quis onera arctioris religionis portare, licitus eſt tranſitus factus cum legittima licentia humiliter petita, & obtenta juxta diſpoſita in conſtitutionibus cujuſque ordinis: in eis namque, & in decretis Pontificiis, & Conciliaribus præſcribitur a quo hujuſmodi licentia ſit impetranda. Si autem fiat tranſitus ſine debita licentia, vel ſubreptitie, vi, aut dolo obtenta, vel ex levitate animi cum Scandalo, aut dedecore prioris Religionis eſt graviter illicitus, ut ex ſe patet. Imo eſt apoſtaſia, & ut talis punienda. Raro, & maturo judicio conſulendus eſt tranſitus hujuſmodi, non quia nequeat eſſe licitus, ſed quia Diabolus habet mille nocendi artes, & quia regulariter melius eſt in aſſumpto ſtatu perſeverare, quam alium eſto arctiorem quærere juxta monitum Apoſtoli. *1. ad cor. 7. unuſquiſque permaneat in vocatione, qua vocatus eſt.*

51. Inq. 7. An Regularis poſſit reclamare de nullitate profeſſionis? R. Poſſe ſi de illius nullitate ſibi conſtet (non aliter) cum triplici conditione. 1. Ut habitum non deponat tempore reclamationis, nec lite pendente, nec ſine licentia fugiat, aut diſcedat. 2. Ut cauſam nullitatis inſtituat coram ſuperiore ſuo, & ordinario, quibus non ſeorſim, ſed ſimul competit de illa judicare. 3. Ut fiat reclamatio intra quinquenium a die profeſſionis, quo elapſo clauſa eſt janua ad reclamandum. Utinam ita claudatur, ut nemini aperiatur! Vix unus intra quinquenium reclamat, ſed poſtquam expenſis religionis ſunt corpore ſaginati, Sacerdotioque initiati, tunc incipiunt agere quod Cham, & Abſalon cum ſuis Patribus, aut Ariſtoteles cum Platone. Nanciſcuntur ſuos Mæcenates ſæculares quorum auxilio, ultra ſcandala publica, perturbant Religionem. Heu patronis, & clientibus! Ajunt quod talis Regularis nihil jam in Religione proficiet Sed dicant nobis, qui in Religione nihil proficiet, quantum proficiet in ſæculo? Qui intra clauſtra Religioſa nequam eſt, quid erit extra? An vult ſcutere jugum, cui ſe ſubdidit, ut ſit melior, & perfectior in ſæculo? Portentoſa perfectio! Tranſacto quinquenio nequit reclamari ſine facultate a

Pon-

Pontifice obtenta juxta præſcripta a Benedictus XIV. in Conſt. *ſi datam* edita 4. *Martii anno* 1748.

PUNCTUM II.

De Apoſtatis, fugitivis, & expulſis.

52. Inq. 1. In quo differat apoſtata a fugitivo? R. differre in eo quod apoſtata deſerit cænobium animo non redeundi: fugitivus vero animo redeundi: pro quo de materiali eſt quod dimittat habitum, aut non. Tres ſpecies Apoſtaſiæ reperiuntur, nempe a fide, ab ordine Clericali, & a Regulari inſtituto, vel a Religione. Apoſtaſia igitur a Religione, omiſſis aliis, definitur. *Receſſus, quo Religioſus profeſſus deſerit Monaſterium, animo excutiendi in perpetuum jugum obedientiæ, ac religionis.* Fuga autem eſt: *Receſſus a Monaſterio ſine licentia, non in perpetuum, ſed ad tempus.* Igitur qui etiam dimiſſo habitu vagatur extra clauſtra ſolum ad tempus non eſt apoſtata, ſed fugitivus in foro interno, licet in externo ut apoſtata judicetur; & punitur.

53. Inq. 2. An Religioſus abſque licentia recedens a Monaſterio animo accedendi ad ſuperiores ſit Apoſtatà, vel fugitivus? R. eſſe graviter illicitum talem receſſum Religioſis, niſi certo injuſte graventur a Prælato inferiori, & nequeant ſcripto, vel alia via monere ſuperiores de ſuo gravamine; quod vix accidere valet, maxime apud nos, cum cuilibet ſit liberum ſcribere ſine Prælati regiſtro ad ſuperiores. Verum in rigore Religioſus ſic diſcedens a cœnobio non eſt proprie Apoſtata' cum illud non deſerat in perpetuum; nec fugitivus, ſi via recta tendat ad ſuperiores. & nequeat aliter vitare gravamen certo injuſtum, quo in caſu nec peccat graviter. At quia caſus eſt valde rarus, & ſæpe fictus prætextu injuſtæ vexationis, ideo talis receſſus judicatur abſolute graviter illicitus & ſcandaloſus, & ut talis punitur a noſtris conſtitutionibus 4. *p. c.* 4.

54. Prælati tenentur perquirere ſollicite Apoſtatas, & fugitivos, ac compellere eos etiam cenſuris ut redeant ad Religionem, ipſis enim ſuorum ſubditorum cura incumbit, & de eorum manibus ſanguis illorum requiretur. Si vero id nequeant agere ſine ordinis dedecore, & Sæcularium ſcandalo, diferre valent ad tempus opportunum eorum capturam. Ipſi autem Apoſtatæ, & fugitivi ſunt in ſtatu peccati gravis quamdiu non redeunt, & ipſo facto excommunicati; quod de Apoſtatis conſtat ex variis Bullis Pontificiis, & de fugitivis. ſi habitum dimittant, *ex cap.* 2. *ut periculoſa in* 6. Eſto autem illum non dimittant, ſaltem poſt octavum diem apud nos publicantur excommunicati omnes fugitivi. Pariter quilibet Apoſtatæ auxilio, conſilio, aut favore cooperans eſt ipſo facto excommunicatus; ſit enim particeps peccati, & cenſuræ Apoſtatæ, & fugitivi, ſi ut tali faveat.

55. Sub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda vetita eſt Religioſis dimiſſio temeraria habitus, ut occaſio vagandi eis præcludatur. Quæ excommunicatio incurritur ex dimiſſione habitus etiam intra clauſtra quoties ſit temeraria. At ſi temeraria non ſit ſed rationabilis, aut ex aliqua cauſa non incurritur intra, nec extra. Igitur ad incurrendam cenſuram non ſufficit quælibet nudatio habitus, ſed requiritur temeraria ejus dimiſſio; vel indutio alterius ex motivo vagandi. Verum licet habitus non dimittatur, ſi tamen alio ſæculari ita occultetur ut nec minima pars ejus appareat, non excuſatur religioſus a cenſura, quia moraliter idem eſt dimittere habitum, ac ita illum occultare, dum ſit temeratie, aut ex motivo ſe larvandi, & ut incognitus liberius incedat. Datur tamen parvitas materiæ, ut ſi per unam aut duas tantum horas maxime intra domum recreationis gratia fiat.

56. Dices: Clerici ſæculares proprium habitum deponentes, aut alium ſuperinduentes, ut larvati incedant, non peccant graviter: erg. nec Religioſi. Reſp. neg. ant. quia etiam Clerici ſæculares occultantes perſonam diverſo habitu, aut larva, vulgo *maſcara*, ut liberius vagent per vicos, plateas, aut theatra, graviter peccanr, ut communis oppinio tenet, niſi parvitas materiæ eos a gravi excuſet; a fortiori igitur peccant Religioſi ita larvati, aut perſonati.

PUNCTUM III.

De Clauſura Regularium.

57. Inq. 1. An religioſi ad clauſuram teneantur? R. affirm. quia tum ex jure naturali profeſſionis, qua ſe tradunt religioni, tum ex jure Canonico ſic diſponente, tum etiam ex jure peculiari cujuſque religionis aſtringuntur religioſi ad non exeundum de conventu ſine debita licentia. Hæc obligatio eſt gravis ex genere ſuo; unde juxta quantitatem, & qualitatem egreſſus ſine licentia erit grave, aut leve peccatum. Egreſsus enim nocturnus eſto brevis reputatur gravis; & idem eſt de alio quovis egreſſu ex quo dedecus religioni, vel ſcandalum ſcientibus proveniat. Egreſſus autem diurnus, brevis & ſine

& ſine ſpeciali nota erit tantum levis culpa; clauſura enim religioſorum non eſt adeo ſtricta ſicut eſt clauſura monialium, de qua poſtea.

58. Inq. 2. Quæ licentia requiratur ut religioſus licite exeat a conventu? R. In decretis Clement. VIII. & Urban. VIII ſic decerni: *Nullus a conventu egredi valeat, niſi ex cauſa cum ſocio, licentiaque ſingulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta a Superiore, qui non aliter eam concedat niſi cauſa probata, ſociumque exituro adjungat non petentis rogatu, ſed arbitrio ſuo, nec eundem ſæpius. Licentiæ vero generales exeundi nulli omnino concedantur*. Igitur requiritur licentia expreſſa ſuperioris localis pro qualibet vice, & non ſufficit tacita nec generalis, niſi in caſu urgentis neceſſitatis, quæ caret lege.

59. Ut autem licentia ſit valida, triplex requiritur conditio, nempe quod ſit *voluntaria*, *legitima*, *& juſta*. Illa eſt *voluntaria*, quæ ſponte conceditur, quæ vero metu, vi, fraude, aut dolo extorquetur; vel permittitur ad vitandas preces importunas, querelas, & murmurationes ſubditi, invalida eſt. Conſideret hoc religioſus licentiam petens, & fortaſſe rarius illam poſtulabit. *Legitima* eſt, quæ conceditur a vero Prælato, ſive ſuperiori, ſive immediato juxta ſtatuta cujuſque ordinis. *Juſta* autem eſt quæ eſt rationabili, & ſufficienti cauſa obtinetur. Semper ac religioſus exit cum licentia, eſto alias illicite data, aut obtenta excuſatur a violatione clauſuræ in foro externo; at non ſemper in foro interno. Unuſquiſque conſulat proprii ordinis conſtitutiones, in quibus præſcribitur quando, quomodo, & qua licentia exire a domo religioſi valeant.

60. Inq. 3. Quid nomine clauſuræ intelligatur? R. Intelligi Monaſteria ſeu conventus in quibus religioſi communiter degunt, & totum ſpatium quod ſeptis monaſterii cingitur, & porta communi clauditur. Eſt autem duplex clauſura, a jure, & ab homine. Clauſura a jure ſunt dormitoria, refectoria, & aliæ officinæ interiores, & hæc eſt invariabilis. Clauſura ab homine eſt quæ præſcribitur a Generali, vel Provinciali, aut peculiari decreto religionis, ut pro hoſpitiis, hortu, viridario, ſacriſtia, aut Choro dum dubitatur an ſint vere clauſura ob annexionem immediatam cum Eccleſia, quæ proinde mutatis circumſtantiis ab eodem ſuperiore, vel ſucceſſore variari poteſt, dum ita expedire videatur.

61. Sub pœna excommunicationis majoris *ipſo facto* incurrenda vetitum eſt religioſis introducere, admittere, ſeu committari feminas intra clauſuram; ita ut Prælatus, & janitor, quibus cura clauſuræ incumbit, eidem pœnæ ſubjaceant, ſi eas jam ingreſſas non repellant. Ceteri vero religioſi excuſantur a mortali & cenſura, ſi eas non comittentur, quia non tenentur ex officio ad coſtodiam clauſuræ. Unde poterunt ſe occultare, ne altercationibus ſe immiſceant. Si tamen facile eas excludere poſſint, debent id prudenter ſuadere. Ipſis etiam feminis ſub eadem cenſura prohibitum eſt ingredi ſcienter in Monaſteria virorum; niſi ad vitandam mortem, aut aliud valde grave nocumentum proprium, vel alienum, quod aliter vitari nequeat, intrare cogantur. Nec ratione proceſſionum, aut comittandi. Euchariſtiam, vel alterius operis pietatis erga Deum ingredi valent clauſuram, ut conſtat ex conſtit. *Regularis diſciplinæ* edita a Bened. XIV. die 3. *Jann.* 1742.

PUNCTUM IV.

De Clauſura Monialium.

62. Inq. 1. Quo jure aſtringantur moniales ad clauſuram? R. jure Eccleſiaſtico; nam licet ſit conſentanea ſexui feminarum, & valde conveniens pro tuenda caſtitate; nullo tamen jure naturali aut divino eis præcepta eſt adeo ſtricta clauſura. Inducta igitur fuit primo a Bonifacio VIII. *Cap. periculoſo de ſtatu Regul. in* 6. & innovata efficacius a Trident. *ſeſſ.*25. *de Regul. c.* 5. ac denique confirmata a Pio V. aliiſque decretis Pontificiis ſub pœna excommunicationis Pontifici reſervata *ipſo facto* incurrenda a Monialibus exeuntibus e clauſura, & privationis officiorum, & inhabilitatis ad ea obtinenda. Sub eiſdem pœnis prohibentur Abbatiſæ ſeu Prioriſæ, & aliæ, quibus cura clauſuræ incumbit admittere intra clauſuram perſonas extraneas cujuſcumque ſexus & ætatis, comprehenſis etiam pueris, & puellis ante uſum rationis. Ita tenent aliqui innixi declarationi S. Congreg. atque idem ajunt de admiſſione puellarum infantium intra clauſuram virorum: & hoc eſt amplectendum. Neque enim pueri in cœnobia monialium, neque puellæ intra conventus admitti queunt, quia ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Violatio clauſuræ monialium ad finem in honeſtum eſt caſus ubique peculiariter Pontifici reſervatus, ſi fuerit publica; ſi vero occulta, tantum in Italia, *extra Urbem*.

63. Inq. 2. An pro quolibet ingreſſu, aut egreſſu etiam modico incurrantur pœnæ pro violatione clauſuræ impoſitæ? Reſp. Quod licet quidam admittant pro parvitate materiæ unum, aut duos paſſus intra, aut extra; alii verius ajunt quod appoſito vero ingreſſu reſpe-

ctu extranei, aut totali egreſſu reſpectu monialis incurritur cenſura cum ceteris pœnis. Nam verus ingreſſus, aut egreſſus eſt vera tranſgreſſio præcepti. Igitur ſolum eſt admittendum modicum, ſeu parvitas materiæ dum ingreſsus aut egreſsus non eſt totalis; ut ſi una pars tantum corporis ſit intra, & alia pars extra. Unde ſi monialis ſe poneret in Rota, eamque volveret ad partem externam, licet a Rota non egrederetur, violaret clauſuram, quia eſset extra eam. Idem dicunt plures de aſcendente ſupra tectum conventus. Idem etiam de ſtante in limine oſtii maxime ſi hoc clauſo maneret extra limen. Monialis egreſsa a ſuo monaſterio, & ingreſsa in aliud contiguum cauſa curioſitatis incurrit excommunicationem. Epiſcopi, & alii monialium Prælati abſque neceſſitate clauſuram ingredientes eamdem cenſuram, aliaſque pœnas incurrunt. Electio Abbatiſſæ, & aliorum officiorum non intra conventum, ſed ad crates præciſe debent fieri; ad id enim ingreſsus non eſt neceſsarius, ut patet exemplo noſtrarum monialium, quæ dictas electiones ad crates perficiunt, & expreſse cavetur a Trident. *ſeſſ.* 25. *cap. 7. de Reg.*

64. Inquires 3. An aliquando ſine licentia Pontificis poſsint egredi moniales e monaſterio? Reſp. Poſse in triplici caſu deſignato a Pio V. nempe in caſu incendii, Lepræ, & Epidemiæ, Ad hos caſus reducuntur alii conſimiles, inundationis, Belli, ruinæ conventus in quibus ſi poſsint adiri Epiſcopus, & alii Prælati, quibus ſub ſunt moniales, de eorum licentia expreſsa, ſin autem ex tacita, egredi valent. Pro aliis vero caſibus translationis monialium de uno ad alium conventum, etiam ejuſdem ordinis, ſive pro nova fundatione, ſive pro Prælatura obeunda Pontificis licentia requiritur juxta varia decreta Sac. Congreg. Moniales iter agentes in caſibus indicatis egent peculiari licentia Pontificis ſi vellint hoſpitari in Conventibus monialium etiam ejuſdem ordinis; niſi gravis neceſsitatis aliud depoſcat, quia cum gravi neceſsitate, incommodo, aut periculo leges humanæ obligare nolunt. Hinc vir, aut femina ad vitandam mortem, vel aliud imminens grave periculum poſſet ingredi clauſuram monialium, animo ſtatim, remoto periculo, exeundi.

65. Imo extra periculum adeo urgens licitus eſt ingreſsus in clauſuram monialium, quoties gravis utilitas corporis, aut animæ earum ita poſtulet. Unde ingredi poſsunt cum legittima licentia Confeſsarii ad Sacramenta miniſtranda moniali non potenti accedere ad loca Confeſsionis, aut communionis juxta ſtatuta cujuſque ordinis. In quo non debet nimis ſcrupuloſe peragi cum monialibus, privando eas hoc ſpirituali ſolatio. Poſsunt etiam ingredi Medici, & Chirurgi ad curandas infirmas; operarii, Artifices, Bajuli, & famuli, vel famulæ ad portanda onera, qui omnes, finito negotio, quantotius exire debent ſub pœna excommunicationis Pontifici reſervata. Eamdem cenſuram incurrunt viri, aut feminæ, qui cum ſaxo, ligno, aut alio onere intrant ſub prætextu deferendi neceſsaria pro fabrica, aut conventu, quando commutatur unus pro alio, cum non ſint de ſervitio. Item Duciſsæ, Comitiſsæ, & aliæ perſonæ nobiles, ingredientes prætextu facultatum a Pontifice obtentarum. Quando autem intrant cum vera facultate Pontificia poſsunt ſecum deferre duas feminas honeſtas pro ſuo comittatu. Ingredi clauſuram monialium pro Miſsa celebranda in Choro, vel oratorio eſt abuſus ſæpe reprobatus a Sac. Congreg. Unde ſecluſo indulto Pontificio ſub eiſdem pœnis, & cenſuris prohibetur. Pariter eſt abuſus admittere intra clauſtra famulas ſæculares ad ſerviendum monialibus. Puellæ educandæ expleto ſeptimo ætatis anno, & non antea admitti poſsunt cum licentia Sac. Congreg. Accidit tamen non ſemel in Urbe diſpenſari ut etiam quinquennes ingrediantur.

66. Inq. 4. An Novitiæ ſint compellendæ egredi e Monaſterio pro exploranda earum voluntate profitendi? R. neg. Quia ſi Novitiæ nolint profiteri nemo poteſt eas detinere in Monaſterio. Nota enim eſt excommunicatio lata a Tridentino contra cogentes feminas in Monaſterium ingredi, aut profiteri. Aliunde pro ſuo arbitrio valent exire in perpetuum, & exploratio voluntatis optime fieri poteſt ad januam, vel ad Crates, ſolis remanentibus exploratore, & exploranda: igitur nequeunt compelli ad egreſſum. Unde abuſus valde improbandus eſt, quod Novitiæ pridiæ ante profeſſionem prætextu libertatis totam percurrant Civitatem, apud ſuos prandat, & alia hujuſmodi, quæ plus diſtractioni, quam edificationi, & devotioni deſerviunt. Sapientiſſime amputavit hunc abuſum radicitus Illuſtriſs. D. D. Joſeph Rodriguez de Arellano meritiſſimus Archiepiſcopus Burgenſis in quadam Epiſtola Paſtorali Monialibus ſibi ſubjectis directa, præcipiens, ut in poſterum Novitia volens in caſu egredi, ad ſummum poſſit ad Atrium, ſeu Locutorium ejuſdem Cœnobii exire. Optima ſane, & digna tanto Paſtore diſpoſitio!

Punctum V.

De prohibitione Moniales alloquendi.

67. Inq. 1. Quo jure ſit prohibita allocutio cum Monialibus? R. *In cap. Cum ad Monaſteria. De vitu, & honeſt. Cleric.* prohiberi frequentem acceſſum Clericorum ad Moniales. Et *cap. Periculoſo de ſtat. Regul. in 6.* Tam Clericis, quam Religioſis, & ſæcularibus, ut Moniales mundanis aſpectibus ſeparatæ, Deo ſoli vacare valeant, vetitus fuit idem acceſſus. At Sixtus V. ſtrictius illum Regularibus interdixit, aliaque decreta Pontificia adeo ſevere talem acceſſum Regularibus prohibent, ut violatores rei peccati mortalis fiant, privationeque officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque pœnis ab Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato puniri poſſint. Unde Regularis ſine licentia Epiſcopi alloquens Monialem, etiam per modicum tempus, aut poſt Concionem eis habitam, adhuc de rebus ſpiritualibus, vel in ipſa concione tractatis, peccat graviter, & prædictis pœnis eſt obnoxius juxta varias declarationes S. Congr. Nequit tamen ex eis inferri non dari parvitatem materiæ in re, de qua agitur; alloqui enim cum Moniali unum, aut aliud verbum ex rationabili cauſa, aut urbanitatis gratia nullum peccatum eſt, vel veniale non excedit. Imo alloqui Superioriſſam ſolum circa negotia Monaſterii, aut alio prudenti motivo, ajunt plures, non eſſe prohibitum, ſaltem extra Romam. Quælibet prohibitio mere humana juxta regulas prudentiæ eſt intelligenda.

68. In materia Clauſuræ, & allocutionis cum extraneis, maxime Regularibus, Religioſæ, etiam exemptæ ſubſunt Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis. Idem tam pro egreſſu a Clauſura in caſibus ſupradictis, quam pro allocutione cum Regularibus, etiam ejuſdem ordinis, præter licentiam proprii Prælati depoſcunt decreta Congregationis licentiam Epiſcopi. Ea tamen non indigent pro allocutione Generalis, Provincialis, Viſitator, Superior localis, & Confeſſarii Monialium ſibi ſubjectarum; excipiuntur enim, & quidem rationabiliter, in decreto Sixti V. Epiſcopus autem juxta eadem decreta ſolum poteſt concedere licentiam *per quatuor vices ad ſummum, quolibet anno cuicumque Regulari, ut Moniales ſibi in primo, vel ſecundo tantum conſanguinitatis gradu conjunctas convenire, & alloqui poſſit*; ſed non in Adventu, Quadrageſima, feria ſexta, ſabatho, vigiliis, nec diebus feſtis; quæ licentia ſubſcribi debeat a Superiori Regulari pro Monialibus ſibi ſubjectis, regiſtrari, & conſignari Confeſſario, qui cum auſcultatrice ſimul aſſiſtat. Solemnis profecto allocutio! Ita tamen præſcripta eſt. Plurima adſunt hujuſmodi decreta, ſed non omnia ſunt ubique uſu recepta, nec ſibi cohærent, ut videre eſt apud Pignatelli *tom.* 8. *Conſult.* 48.

69. Inq. 2. An ſcribere Monialibus comprehendatur ſub præfata prohibitione? Reſp. neg. Quia prohibitio ſolum loquitur de acceſſu ad Monaſteria, & de allocutione ibi peracta. Unde niſi in aliqua Diœceſi prohibitum ſit etiam ſcribere Monialibus, licitum eſt ex juſta cauſa eis ſcribere. Ab hac regula excipitur Confeſſarius extraordinarius finito ejus officio, ut ſuo loco diximus. Nec comprehenditur alloqui comiter Moniales extra Clauſuram dum exeunt ad iter agendum, vel alia cauſa, ut Romæ non ſemel contingit, ob rationem indicatam. At alloqui eas in Monaſterio per interpoſitam perſonam, vel ex via, aut domo per feneſtram, eſto ipſæ taceant, comprehenditur ſub prohibitione; non vero audire eas ſecum loquentes, ipſo tacente; qui enim tacet non loquitur. Denique in una Florentina ſic decrevit S. Congreg. *Quoad acceſſum, & colloquium cum Monialibus, ſervanda eſt conſuetudo. Quoad licentiam ingrediendi intra ſepta ſervandum eſt Concilium*. Vide Benedict. XIV. *in Synod Diœceſ. lib.* 13. *cap.* 12. *n.* 23.

Punctum VI.

De prohibitione facta Regularibus non appellandi a Correctionibus, & Sententiis ſuorum Superiorum.

70. Inq. 1. Quid ſit appellatio? R. Appellatio in genere eſt: *A minori ad majorem Superiorem provocatio*. Appellatio autem propria, & juridica eſt: *Provocatio Cauſæ a minori ad Superiorem Judicem ratione illati, vel inferendi gravaminis, qua iniquitas ſententiæ corrigitur*. Duplex autem eſt ſententia, alia *definitiva*, quæ fertur ſuper cauſa principali, ut ſi Titius eſt homicida; alia *interlocutoria*, quæ fertur ſuper dubiis emergentibus in cauſa, ut ſuper teſte admittendo, vel dilatione concedenda. Apud Eccleſiaſticos, & Regulares debet fieri appellatio coram Judice, qui ſententiam tulit intra decem dies a notificatione ſententiæ, ſecluſo omni impedimento, quo ſtante, non currit tempus. Supponitur neminem poſſe appellare a Judice arbitro, quia eligitur ſponte a partibus, quæ eo ipſo cedunt beneficio appellationis. Supponitur etiam eſſe injuſtam appellationem a ſententia certo juſta, ut ex ſe patet; licitam vero ſæcularibus a ſententia quomodolibet injuſta. Omnia docet D. Thom. 2. 2. q. 69. ar. 3.

71. Inq. 2. Quid in jure ſit diſpoſitum circa appellationem Regularium? R. 1. Ex jure communi in primis eſſe prohibitam Religioſis appellationem a correctionibus, & mandatis a ſuis Prælatis legitime factis. Deinde præter aliorum Summ. Pontificum extat prohibitio Clem. VIII. appellandi ad Prælatos proprios, vel extraneos, ut ad Nuntium, vel Papam ſub pœna Excommunicationis Pontifici reſervata, & privationis officiorum, vociſque activæ, & paſſivæ, ipſo facto, incurrenda. Quod merito indultum eſt Religionibus ob earum pacem, honorem, & diſciplinam, quæ ex appellationibus non parum perturbantur, quando cauſæ Regularium extra producuntur, & ad Judices extraneos deferuntur. Quapropter placuit Pontificibus, juri ſuo cedendo, negare appellationem etiam ad ſeipſos, vel ſuos Nuntios, ut pacem, & diſciplinam Regularem conſervarent. Si autem quandoque aliquis particularis ob id gravetur, debet juſte id tolerare ob Religionis bonum commune.

72. Unde a pœnis juſte inflictis juxta ſtatuta ordinis nequit Religioſus appellare intra, nec extra Ordinem, ſed illas patienter tolerare debet. Imo a Sententiis cauſarum, quæ infamiam non generant, nec continent pœnas rigoroſas, ut carceris, duræ flagellationis, aut privationis officiorum nequit juridice appellare intra ordinem, & minus extra, licet Prælatus aliquantulum excedat juſtitiam, vel ſtatuta religionis. Solum poterit tunc ad Superiorem ſui Ordinis per ſimplicem quærelam recurrere. Si vero hic recurſus non ſufficiat debet Religioſus hoc Deo offerre patienterque ſuſtinere. Nam id etiam debent facere Clerici correcti, & puniti in viſitatione ab Epiſcopis, a quorum punitione nequeunt appellare; alias actum eſſet de diſciplina Eccleſiaſtica, & Regulari.

73. R. 2. Poſſe Regulares appellare juridice a ſententiis certo, & manifeſte injuſtis in cauſis graviſſimis infamiam, & pœnas riguroſas continentibus, ſi aliter nequeant gravamen evadere, quia in tali caſu ſe defendere auxilio appellationis propulſando injuriam graviſſimam, & certam eſt de jure naturali ſuperiori omni privilegio poſitivo. Imo tunc caſus ob eamdem rationem, ſi alia via non ſuppetat, & appellatio denegetur, poſſet Religioſus, ſecluſo ſcandalo, fugere recta via ad Superiorem, ut coram eo appellationem interponat. Sed quia hujuſmodi caſus vix contingere valent in Religionibus, ideo Tridentinum abſolute denegat talem receſsum a conventibus, & privilegia appellationum regularibus. Omnino illicitum eſt religioſis appellare ad Judices ſæculares; hoc enim vetitum eſt eis ſub eiſdem pœnis privationis vocis activæ, & paſſivæ, & excommunicationis *latæ ſententiæ* Pontifici reſervatæ a Bonifacio IX. & Leone X. a quibus ſub eiſdem pœnis prohibetur Religioſis appellare ad Epiſcopos, aut eorum Vicarios. Quare tantum valent appellare de injuria graviſſima notoria, & manifeſta (minime de dubia, aut probabili) ad ſuperiores Ordinis, & ad Pontificem.

74. Inq. 3. Quo ordine debeat fieri appellatio in caſu permiſso Religioſis? R. Fieri debere ſequenti ordine: a Priori ad Provincialem; ab iſto ad Generalem, vel ejus Definitorium; ab his ad Capitulum Generale; ab hoc ad Protectorem; ab iſto ad Sacr. Congreg. & ab hac ad Pontificem. Ita conſtat ex Bullis Sixti V. & Urbani VIII. & ex declaratione Sacr. Congreg. Unde ſub gravi debet ſervari hic ordo, ut fiat appellatio juxta ordinem juris. Nec aliquando fieri valet ad Nuntium; niſi conſtet ſpeciali gaudere commiſſione, ac juriſdictione ſupra privilegia, ac laudatas Bullas. Hinc dolendum maxime eſt conſpicere quoſdam Regulares paſſim ex quocumque motivo appellantes ad Tribunalia extranea ſub prætextu injuriarum, quibus fingunt ſe a ſuperioribus crudeliter vexari: in quo plane nihil aliud efficiunt, quam in honorare ſuam Matrem, ſeipſos amplius maculare, & infamare, atque alios ſcandalizare. Merito Lezana cum aliis illos vocat Parricidas, & Matricidas, ingratas beſtias, maculas convivantes, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones. Væ! Et iterum væ illis! Sint ipſi veri, & humiles filii; & Prælati erunt ipſis veri, & pientiſſimi Patres.

PUNCTUM VII.

De prohibitione alienandi bona Eccleſiæ, aut Monaſterii.

75. Inq. 1. Quid in jure ſit diſpoſitum circa alienationem bonorum Eccleſiæ, vel Monaſterii? R. Prohiberi alienationem rerum mobilium, vel immobilium prætioſarum, quæ ſervando ſervari poſſunt abſque cauſa, & legittima ſolemnitate, ſub pœna Prælatis inferioribus Epiſcopis, excommunicationis, & privationis officii, beneficii, & adminiſtrationis bonorum, quæ alienare intendunt ipſo facto incurrenda; Epiſcopis autem, & Abbatibus juriſdictione quaſi Epiſcopali ornatis ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, in quo, ſi per ſex menſes perſeveraverint, ſuſpenduntur a præſidentia ſpirituali, & temporali. Irrita eſt etiam talis alienatio, ita ut ſi emptor mala fide egerit, privetur pretio, quod Eccleſiæ, vel Monaſterio applicari debet. Si autem bona fide ſe geſſerit, & res non eſtat, nec Monaſterium, aut Eccleſia ditius ſit factum pariter pretium amittit; onus tamen compen-

ſan-

ſandi ei pretium incumbit illi, qui nomine Eccleſiæ contraxit. Omnia conſtant ex Decreto Congreg. 7. *Septembris* 1624. approbato ab Urbano VIII. revocando privilegia in contrarium, & renovando extravagantem *Ambitioſæ* Pauli II.

76. Inq 2. Quæ ſint bona, quæ in dicta extravaganti prohibentur alienari? R. Eſſe inprimis bona immobilia, ut fundus, prædia, domus, vineæ, & alia fixam radicem habentia, cenſus, jus ad illos, Commenda, Cathedra, Beneficia, Patronatus, uſusfructus longi temporis, & ſimilia. Deinde bona mobilia pretioſa, quæ ſervari poſſunt, ut lampades, vaſa, & alia inſtrumenta aurea, vel argentea, gemmæ, veſtes, aliaque paramenta pretioſa, quæ triennio durant, bibliotheca, greges ovium, ſeu armentorum, licet hæc, aut illa capita alienentur, dummodo grex conſervetur. Idem eſt de ſylvis eſto aliquæ arbores ſcindantur. Omnia hæc quæ triennio durant, & viginti aureorum valorem excedunt reputantur bona inalienabilia. Item reliquiæ inſignes, ut caput, manus, brachium, aut pes alicujus Sancti, quia licet non ſint pretio æſtimabilia, ſunt tamen res pretioſiſſimæ. Pecunia alienari valet, niſi quæ traditur in dotem Monialis, vel accipitur ad imponendum, vel habetur ex licita venditione rei immobilis, aut mobilis pretioſæ.

77. Inq. 3. Qui ſint contractus in hac materia vetiti, & irritati a jure? R. Sunt venditio, donatio, feudum, emphiteuſis, locatio ultra triennium, ſumere cenſus, etiam redimibiles, oppignorare, hypotecare, & probabilius etiam permutare bona unius Eccleſiæ cum alia, & renuntiare hæreditati Eccleſiæ, vel Monaſterio relictæ, quia jus ad immobilia reputatur bonum immobile, ut declaravit S. Congr. Hi omnes contractus facti ſine ſolemnitate irritantur ſub indicatis pœnis in laudata extravaganti *ambitioſæ*.

78. Inq. 4. Quæ ſit ſolemnitas requiſita pro alienatione rerum Eccleſiæ, vel Monaſterii? R. Conſiſtere in quinque conditionibus, quarum aliqua deficiente nulla eſt alienatio. 1. Eſt quod præcedat tractatus, ſeu examen inter capitulares de utilitate, aut neceſſitate alienationis rei. 2. Eſt conſenſus majoris partis Capituli. 3. Licentia Prælati ſuperioris, ut Epiſcopi, aut Provincialis reſpective. 4. Subſcriptio Capitularium facta ſaltem a Notario pro venditione, permutatione, & donatione. 5. Licentia Pontificis, & Congregationis ubi prædicta Extravagans eſt recepta. Quibus poteſt addi cauſa alienandi, ſine qua invalida eſt alienatio, eſto fiat cum ſolemnitate, ſicut pariter eſt nulla, licet fiat cum cauſa ſi deficiat præfata ſolemnitas. Aliquando tamen erit valida ſine ſolemnitate, ſi fiat ex cauſa urgentis neceſſitatis; vel ſi relinquatur Legatum ea conditione, ut a Monaſterio poſſit libere alienari. At eſto relinquatur ſub conditione illud non alienandi, ſervata juſta cauſa, & ſolemnitate requiſita, poterit alienari; quia Legator nequit juri derogare.

79. Inq. 5. Quotuplex cauſa detur pro licita alienatione prædictarum rerum? R. Quatuor dari cauſas. 1. Neceſſitas ſolvendi debita, quæ aliter ſolvi nequeunt, vel reparandi Eccleſiam, aut Monaſterium, quin aliunde poſſit reparari. 2. Evidens utilitas, ut ſi vendatur domus, aut ager, ut utilior ematur; vel Calix, ut prætioſior habeatur. 3. Incomoditas, ſeu inutilitas rei alienandæ, & pro illa poſſit haberi alia utilis, & commoda. 4. Pietas, & Religio ut ſi alienatio ſit neceſſaria pro redimendis captivis, aut alendis pauperibus conſtitutis in extrema, aut quaſi extrema neceſſitate. Stante qualibet ex dictis cauſis licita eſt alienatio facta cum ſolemnitate; imo etiam ſine illa, uti diximus, ſi neceſſitas urgeat.

PUNCTUM VIII.

De prohibitione ne Regulares exerceant officia Judicis, Advocati, & alia.

80. Inq. Quid in jure decernatur circa hanc materiam? R. Quod ut Religioſi ſegregati a ſtrepitu Judiciali, liberius Deo vacent, vetitum eſt illis ſub gravi exercere officia Judicis, Advocati, Procuratoris, Tabellionis, Notarii, teſtis coram Judice non ſuo, actoris, vel rei nomine proprio, niſi ſub duplici conditione, nempe præcedente licentia Prælati, & interveniente utilitate notabili Monaſterii. Verum ſervata hac duplici conditione non eſt prohibitum Religioſis exercere officium Judicis. Unde poſſunt eſſe Vicarii Epiſcoporum, & Judices conſervatores, niſi obſtet alia prohibitio Pontificia, aut propria, ut apud nos habetur. Poſſunt etiam eligi Judices Aſſeſſores, & etiam arbitri, exceptis Franciſcanis, quibus hæc officia penitus interdicuntur. Judex autem arbitrator quilibet regularis poteſt eſſe; ſolum enim eſt compoſitor amicabilis partium, vel inter partes.

81. Similiter ſub dicta duplici conditione valet regularis eſſe Advocatus, & Procurator in Judicio Eccleſiaſtico, vel ſæculari, ſecluſa ſpeciali prohibitione ſuæ Religionis. Unde poteſt conſtitui Advocatus proprii ordininis Religioſi, non vero alterius; quia in hoc caſu non intervenit utilitas Monaſterii proprii, ſed alieni. Poteſt etiam eſſe Advocatus, vel Procurator pro defenſione Epiſcopi, Patroni, vel alterius inſignis benefactoris, & etiam egenorum, viduarum, & aliarum perſonarum miſerabilium, quia in his omnibus reputatur non levis utilitas Religionis.

Extra

Extra Judicium autem poteſt quilibet Religioſus, etiam Franciſcanus procurare, & advocare, prudentia, atque juſtitia mediante, pro defenſione cujuſcumque perſonæ; hoc enim nullibi eſt vetitum, & merito, cum ſit opus Caritatis. Verius cenſeo officia Judicis, Advocati, & Procuratoris exercita abſque dicta duplici conditione, eſſe, nedum graviter illicita, ſed etiam invalida; eſt enim dicta duplex conditio quædam actus ſolemnitas, qua deficiente nullus eſt actus.

82. Officium Tabellionis omnino eſt prohibitum Religioſis, niſi pro cauſis fidei Sanctæ Inquiſitionis, vel dum creantur Notarii a ſuis Superioribus ad intimanda privilegia, & indulta Apoſtolica Ordini conceſſa, perſonis Eccleſiaſticis, aut ſæcularibus; vel ad conficienda inſtrumenta neceſſaria pro cauſis intra Ordinem. Qui in ſæculo erat Tabellio, vel Notarius, valet jam profeſſus conficere Teſtamenta, & alia inſtrumenta in caſu neceſſitatis, alio deficiente, ut tempore Belli, aut peſtis, quia neceſſitas non habet legem.

83. Officium teſtis poteſt exercere, quilibet Religioſus etiam Franciſcanus de licentia ſui Prælati localis, tam in judicio, quam extra illud. Si autem ſit teſtis ſine licentia Prælati coram Judice non ſuo peccat graviter. In qualibet ſcriptura extra judicium poteſt eſſe teſtis, & etiam in teſtamento ad ſuum Conventum ſpectante. Nequit tamen Prælatus dare licentiam, nec cogere Religioſum in cauſa ſanguinis, niſi ejus teſtimonium ſit neceſſarium ad liberandum a morte innocentem; tunc enim in defectu aliorum teſtium cogi poteſt a Prælato proprio, non vero ab alio. Si autem Judex ſæcularis cogeret Religioſum ad teſtificandum in cauſa Civili, aut Criminali peccaret graviter, & incurreret excommunicationem Pontifici reſervatam.

84. In nulla cauſa valet Religioſus comparere in judicio nomine proprio, quia omnia ejus jura & actiones, etiam pro injuriis ſibi illatis competunt Monaſterio; quare non ipſe, ſed Monaſterium debet petere & reſpondere in Judicio. Aliqui quoſdam aſſignant caſus, in quibus ipſe Religioſus valet per ſe in Judicio comparere, ut ſi litiget contra Prælatos; ſed hos caſus ſatius eſt commendare ſilentio; diximus quippe ſupra, quales ſint hujuſmodi Religioſi, qui extra ordinem deſpumant ſuas confuſiones. Quoties autem Religioſus litigat contra Prælatos cogitur Monaſterium duplicato dolore ſuppeditare illi expenſas ad litem neceſſarias, niſi peculium habeat; hoc enim permittitur eo fine, ut ex illo Religioſus ſibi neceſſaria provideat ad caſus occurrentes. Si autem illud non habeat, Monaſterio incumbit ei providere de expenſis ſive litigium diſcutiatur intra, ſive extra ordinem.

85. Curatoris, vel Tutoris munus eſt omnino prohibitum Religioſis, & merito; quia dedecet eos, & quia nulla habent bona, quæ pro adminiſtranda tutela obligationi ſubjiciant. Hac ipſa ratione nequeunt eſſe fidejuſſores, niſi de licentia Prælati & de conſenſu majoris partis Capituli, quibus ſtantibus potius communitas quam Religioſus evadit fidejuſſor. Eodem modo & non aliter poteſt Religioſus eſſe Depoſitarius; ſi vero aliter accipiat depoſitum notabile peccat graviter contra obedientiam & paupertatem. Si autem accipiat, depoſitum de licentia Prælati non peccat; & Monaſterium non tenetur ſolvere ſi pereat, quando ſine ejus conſenſu acceptum fuit. Eccleſia vero ſeu Monaſterium accipiens depoſitum tenetur illud ſolvere, ſi ejus culpa gravi & lata pereat, & idem eſt ſi dedit conſenſum alicui particulari ad illud accipiendum, & ex eadem culpa pereat, quia obligatio ſolvendi depoſitum culpabiliter amiſſum eſt de jure naturali. Quod Religioſi valeant eſſe Teſtamentarii cum licentia Prælati dictum eſt *Tract. de Teſtamentis*.

CAPUT III.

De triplici Voto Obedientiæ, Caſtitatis, & Paupertatis.

Hæc tria vota levi calamo in hoc capite exponemus; ſi enim pro dignitate de illis eſſet agendum, vix unum volumen pro unoquoque ſufficeret.

PUNCTUM I.

De Voto Obedientiæ.

86. Inq. 1. Quid ſit votum obedientiæ? R. Eſt: *Deliberata promiſſio Deo facta obediendi propriis Superioribus præcipientibus juxta Regulam, & Conſtitutiones ſui Ordinis*. Hoc votum eſt præſtantius aliis duobus caſtitatis, & paupertatis; quia per caſtitatem offert homo Deo ſuum Corpus, per paupertatem res temporales; per obedientiam vero ſuam voluntatem, & libertatem. Unde obedientia dicitur ſepulchrum propriæ voluntatis. Alia eſt obedientia *materialis*, aut *generalis*, quæ non eſt ſpecialis virtus, ſed in actibus omnium virtutum exercetur; ſicut inobedientia materialis non eſt ſpeciale peccatum, ſed in omni peccato reperitur. Alia eſt obedientia *formalis*, quæ per ſe reſpicit præceptum ut tale, & hæc eſt ſpecialis virtus, ſicut inobedientia formalis eſt quæ procedit ex intentione directa agendi contra præceptum, & hæc eſt ſpeciale vitium prædictæ virtuti contrarium, eſt

eſtque contemptus formalis præcepti, ac proinde graviſſimum peccatum. Non obedire autem ex aliis Capitibus Superioris mandato eſt etiam ſpeciale peccatum inobedientiæ, licet non adeo grave.

87. Quatuor conditiones debet habere obedientia perfecta. 1. Quod ſit *cæca* non abſolute, ita ut ſi v. g. Papa aliquid juberet, & aliud Prælatus, huic & non illi eſſet obediendum; hoc enim intollerabile abſurdum eſt, ſed ne reſpiciat qualitates individuales, aut defectus Superioris, nec præcepti cauſas ſcrutetur, quærendo *Quare?* vel *cur mihi, & non alteri hoc præcipitur?* Sufficit quod non ſit malum, quod jubetur, ut ſubditus clauſis oculis ad litteram illud exequatur. 2. Quod ſit *prompta*; nam verus obediens non pigre, lente, aut tarde, ſed feſtinanter juſſa adimplet. 3. Quod ſit *fortis*, non tepide, aut timide, ſed viriliter, & ſtrenue, quod jubetur, fiat. 4. Quod ſit *humilis*; humilitas enim eſt germana obedientiæ. Unde vere humilis erit verus obediens. Contra vero qui non eſt humilis numquam erit verus obediens. Ideo pauci inveniuntur veri obedientes, quia pauci reperiuntur veri humiles. Hanc humilitatem commendavit Dominus dum Diſcipulis dixit: *cum hæc omnia feceritis, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: ſervi inutiles ſumus, quod facere debuimus fecimus. Luc.* 17.

88. Quatuor item gradus reperiuntur inobedientia. 1. Eſt exterius exequi quod præcipitur. 2. Id facere cum voluntate. 3. Facere etiam illud cum intellectu, hoc eſt, judicans id eſſe quod convenit, quidquid oppoſitum rationes carnis oblatrent. 4. Obedire non ſolum præceptis, ſed etiam inſinuationibus, & voluntati quomodocumque cognitæ Prælati. Ad quod maxime conducit quod Religioſus in ſuo Prælato Deum conſideret, ut ſic ejus vocem, ac voluntatem tamquam Dei voluntatem, & vocem exaudiat, & exequatur. Nam ut ait D. Bernardus *Opuſc. de præcept. & diſp. cap.* 12. *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus.* Attende quod non diſpliceat Deo, nam quod diſplicet Deo nullatenus eſt faciendum; ſed in caſu dubii debet ſuperior obediri.

89. Triplex obedientia aſſignatur a D. Thom. nempe *neceſſitatis*, *perfectionis*, & *indiſcreta* Obedientia *neceſſitatis* ſeu *ſufficiens* reſpicit præceptum; & hoc eſt ejus objectum proximum, ſeu ratio *ſub qua*. Objectum autem remotum, ſeu *ratio quæ* ſunt omnia, quæ continentur in regula tacite, vel expreſſe, & quæ ad ejus perfectam obſervantiam conducunt. Ad hæc enim obligatur Religioſus ex vi voti in profeſſione; ideo hæc obedientia dicitur *neceſſitatis*, quia ex vi voti neceſſaria eſt; & etiam eſt ſufficiens, quia amplius non promittitur in voto. Obedientia *perfectionis* nec reſpicit præceptum, nec limitatur ad regulam; ſed ſe extendit ad omnia, quæ illicita non ſunt. Unde perfectus obediens non curat, ſi quod præcipitur eſt ſupra, vel præter regulam, ſed ſeipſum in omnibus, quæ licita ſunt, Prælatorum voluntati ſubmittit, etiam præveniendo eorum voluntatem quomodolibet agnitam. Hic eſt vir, qui loquetur victorias; hic in ſumma pace vivit in Religione; & tandem in æternum requieſcet in pace, quia in humeris alienis aſcendit in æternam pacem. Primus gradus obedientiæ eſt neceſſitatis, ceteri ſunt perfectionis. Obedientia, quæ etiam in illicitis obedit eſt, imprudentiſsima, & appellatur *indiſcreta* a D. Thom. 2. 2. *q.*104. *art.*5. *ad* 3.

90. Inq. 2. Quot titulis teneatur Religioſus obedire Prælatis? R. Ex triplici titulo, nempe titulo traditionis humanæ, qua ſe tradidit Religioni, & voluntati Superiorum: titulo voti Deo emiſsi obediendi Prælatis ob ejus amorem: ac titulo juriſdictionis Eccleſiaſticæ, qua gaudent Prælati ſuper ſuos ſubditos. Unde Religioſus violans præceptum formale Superioris duplex ſpecie peccatum committit; aliud contra votum, aliud contra juſtitiam ratione prædictæ traditionis. Præceptum formale apud nos extra viſitationem non obligat ut tale, niſi in ſcriptis, & his verbis ponatur: *In virtute Spiritus Sancti, ſanctæ obedientiæ, & ſub præcepto.* Igitur præcepto formali tenetur ſubditus ſub gravi obedire; mandatis autem ſimplicibus Superiorum ſub veniali; nutibus vero eorum, ſeu hortationibus ſub conſilio. Verum ſi Superior interdum ſuſpendit præcipere, aut prohibere, ut evitet ſubditi quærelas, debet hic ſub culpa facere, aut omittere, quod Superior optat, aut renuit fieri, aut omitti a ſubdito agnoſcente illius voluntatem. Sæpe enim Prælati ſilent, tacent, & quædam mala permittunt, ut majora evitentur, ſed ſubditi a culpa non excuſantur * Dices: ſubditus triplici titulo tenetur obedire Prælatis: ergo ſi non obedit triplex peccatum committit. R. neg. conſeq. Quia Prælati in ſuis præceptis, non utuntur regulariter tertio titulo juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

91. Inq. 3. Quibus Prælatis & quo ordine teneantur ſubditi obedire? R. In primis Sum. Pontifici, ut ſupremo Prælato, cui omnes Religiones immediate ſubſunt. Deinde Capitulis & Definitoribus Generalibus, Generali, & Provinciali, & Capitulis Provincialibus. Denique Prælato locali, aut in ejus abſentia poſt unum diem naturalem, ejus Vicario aut Præſidenti, Non tenetur ſubditus obedire inferioribus, niſi adſit præceptum Superioris contrarium.

PUN-

P U N C T U M II.

De Materia Obedientiæ.

92. Inq. 1. Quænam ſit materia obedientiæ? R. Eſſe omne id quod continetur in Regula & Conſtitutionibus tacite vel expreſſe. Unde totum id, quod ad earum obſervantiam conducit, poſſunt præcipere Prælati, & ſubditus tenetur exequi obedientia neceſsitatis juxta qualitatem rei præceptæ, aut modi præcipiendi. Ideo poteſt præcipere Prælatus ſub gravi rem ex ſe levem, ſi ad præſatam obſervantiam ita conducat; ut ne quis in cellam alterius, vel in aliquam domum ſine licentia expreſſa ingrediatur. Ceterum ob unius, vel alterius culpam nequit Prælatus imponere præceptum grave toti communitati, ſed tantum tranſgreſſori; & idem eſt de Generali reſpectu totius Ordinis, & de Provinciali reſpectu Provinciæ, quia non debent ob alicujus, vel aliquorum culpam innocentes præceptis gravari. Non tenetur Prælatus cauſam præcepti exprimere; non enim tenetur ſuis ſubditis rationem de omnibus reddere, aut cauſas præcipiendi revelare, & ſufficit rem præceptam ad majorem obſervantiam conducere, ut poſsit eam præcipere. Nihilominus præcepta gravia non facile, ſed magna circumſpectione, & pedetentim ſunt imponenda, ne laquei conſcientiæ multiplicentur. Ideo ſatius eſt uti ſtatutis mere pœnalibus, quam præceptivis, ut fecere fere omnium Religionum Legiſlatores, & patet ex noſtris Conſtitutionibus, quæ tantum ad pœnam in eis taxatam, & Regula, quæ ſolum ad culpam levem, obligant, prout in ipſis habetur 1. *p. cap.* 1. *n.* 6. *&* 7.

93. Inq. 2. An Prælati poſsint præcipere aliquid contra, præter, vel ſupra Regulam? R. Quod contra Regulam nullus Prælatus valet quidquam præcipere, niſi quandoque, gaudens poteſtate in ea diſpenſandi, jubeat quod alias eſt contra illam; ut ſi mihi juberet carnem comedere, teneor obedire, quia hoc ipſo quod præcipiat cenſetur diſpenſare, & judicare debeo ipſum ex juſta cauſa moveri. In his autem, quæ propriæ commoditati, genio voluptati, & aliis, quæ honorem, & auctoritatem afferunt ſubdito, melius eſt humiliter ea aliquantulum recuſare, quam hilariter, & prompte obedire. Nec præter regulam poſſent Prælati abſolute præcipere, quia tum contra, quam præter regulam præcipere excedit facultatem Prælati, cui ſubditus ex vi voti ſolum promiſit obedire juxta regulam. Ideo in rebus indifferentibus, aut laxioribus regula, non tenetur ſubditus obedire: niſi res alias indifferentes jubeantur, aut prohibeantur ex juſta cauſa; tunc enim ex circumſtantia adjuncta poſſunt conducere ad majorem regulæ obſervantiam, ut ſi jubeatur Religioſo aliquando deambulare, vel quieſcere, ut exinde ferventior redeat ad obſervantiam regularem.

94. Prælati particulares nequeunt præcipere ſupra regulam, quia Prælatus non eſt Judex, ſed cuſtos regulæ. Unde nequit gravare ſubditos etiam in una *Ave Maria*, & minus in aliqua auſteritate, niſi publica neceſſitas placandi divinam clementiam quandoque poſtulet fieri peculiarem rogationem, jejunium, vel aliam auſteritatem communem. Capitulum autem Generale poteſt ſtatuere, ſeu prohibere aliquid, quod judicet conducere ad majorem obſervantiam votorum, licet in regula non contineatur, ut apud nos juſtiſſime eſt prohibita ſumptio chocolatæ, tum quia per ejus ſumptionem non parum relaxatur votum paupertatis; tum quia non parvæ inconſequentiæ argui valent: qui ex una parte, ut valde pauperes, ſe volunt haberi, & ex alia potionem Chocolaticam, quæ ſolum divitibus congruit, repetunt; & idem eſt de aliis, qui a carnibus, quæ omnibus licita ſunt, abſtinent; Chocolatum autem ſolum delicatioribus competens, ſumunt, & frequentant. Ab omnibus Religionibus penitus hujuſmodi opipara, ſumptuoſa, & delicata potio abigi deberet; maxime ſumi bis in die (ut Moniales pleræque faciunt, quod vix licitum cenſeo) hinc enim proſiliunt curæ, diſtractiones, ſollicitudo habendi, quærendi, vagandi, & alia præjudicia paupertatis, temporis, ſilentii, fervoris & devotionis.

95. Inq. 3. An Prælati poſſint cogere ſubditos obſervare regulam antea collapſam ab ipſis jam reformatam? R. Sub diſtinctione. Vel enim regula eſt mitigata Pontificia auctoritate, vel eſt collapſa ex abuſu, & prava conſuetudine. In primo caſu non tenentur ſubditi admittere reformationem, quia mitigationem factam legittima poteſtate profeſſi ſunt. In ſecundo autem caſu tenentur ſubditi obedire Prælatis. Imo hii ſemper tenentur conare ſollicite reformationem regulæ ex abuſu collapſæ, & ſubditi ſub eadem gravi obligatione eis non contradicere, ſed potius ſemper debent eſſe parati ad amplectendam regulam a Prælatis reformatam. Imo quantum in ſe eſt debent eam ſincero animo optare, & ſuo modo procurare; alias ſunt in maximo ſalutis æternæ periculo tam ſubditi quam Prælati. Idem teneas de obligatione curandi & acceptandi vitam communem a Chriſto ejuſque Apoſtolis opere & ſermone edoctam, a Fundatoribus Religionum in ſuis regulis præſcriptam, a Conciliis, & Pontificus repetitis

Decretis præceptam. Relaxatio enim vitæ communis eſt relaxatio Religionis, ut ab omnibus deploratur. Utinam tanto malo remedium efficax reperiretur!

96. Inq. 4. An Prælati poſſint mittere ſubditos ad Indos, ut viſitent, vel commorentur in Conventibus Ordinis? R. Hoc ſolum poſſe verti in dubium ab aliquo ſciolo, qui vix Theologiam a limine ſalutaverit; ſed quia aliquando talis repertus fuit, ſciamus omnes Prælatorum Regularium juriſdictionem non eſſe territorio ligatam, quia non reſpicit territoria, ſed perſonas. Alias miſsio Fratrum ad Conventus Ordinis ubicumque ſint non eſt ſupra, nec contra regulam, ſed potius intra regulam, ſuppoſito quod miſsio bono Religionis expediat. Igitur dubitari nequit de hac poteſtate in Prælatis. Verum licet Prælati poſsint mittere ſubditos etiam ad terras infidelium pro regimine, vel utilitate Ordinis, non tamen ad prædicandam fidem hæreticis, aut infidelibus; hoc enim opus eſt ſupra regulam & valde arduum quod ſubditis ſolum ex prævio eorum conſenſu, aut voto valet imponi. Eadem ratione nequit Prælatus præcipere ſubditis, ut aſſiſtant in corporalibus infirmis extraneis peſte laborantibus; neque in ſpiritualibus, niſi in defectu Parochi, aut aliorum Miniſtrorum. Infirmis autem ejuſdem ordinis etiam peſte infectis aſsiſtere in corporalibus, & ſpiritualibus compelli poſſunt ſubditi, quia hoc ad bonum commune ordinis conducit. Imo ipſi Prælati tamquam Parochi, & Paſtores debent primi huic aſsiſtentiæ operam dare. De cetero non tenetur ſubditus cum periculo vitæ obedire Prælatis, quia lex humana non obligat cum vitæ periculo, aut gravi incommodo, niſi alias id ad bonum commune valde conducat.

97. Inq. 5. An ſubditus teneatur obedire Prælato cum dubio, vel opinione probabili, quod Prælatus rem illam ſibi præcipere non poſsit? R. affirm. Quia ſemper, ac res imperata licita ſit, tenetur ſubditus judicium proprium Prælati judicio ſubmittere. Neſcit enim judicare, qui obedire didicit: nec ſubdito competit examinare poteſtatem Prælati. Solum quando ſubditus eſſet munitus opinione longe probabiliori poſſet humiliter ſe excuſare ab obedientia, quia ſic poteſt quis eximi etiam a lege divina, ut patet in lege præcipiente juxta aliquos contritionem perfectam pro Sacramento pœnitentiæ, a qua liberatur fidelis per opinionem longe probabiliorem aſſerentem, ſufficere, attritionem vere ſupernaturalem, ut ajunt etiam ſeverioris æthices Patroni.

PUNCTUM III.

De Voto Caſtitatis.

98. Inq. 1. Quid ſit votum caſtitatis? Reſpondet Concina in Compendio: *Eſt abſtinentia perpetua ab omni actu venereo tam interno, quam externo.* Sed hæc definitio potius virtutem quam votum caſtitatis explicat; nam dicta abſtinentia non eſt votum, ſed res promiſſa per votum. Ideo reſp. Eſt: *Deliberata promiſſio Deo facta abſtinendi a rebus venereis verbo, opere, & cogitatione.* Si votum eſt ſolemne additur *Deo facta cum ſolemnitate.* Votum autem ſolemne ſpecie differre a ſimplici tenent plures contra plures; debere diſtincte explicari in Confeſsione peccatum ſeu ſacrilegium contra illud commiſſum probabilius cenſemus. Sacrilegium autem in hac materia poteſt eſſe ſimplex, duplicatum, aut triplicatum. Si enim ligatus caſtitatis voto peccet ſecum, vel cum non habente illud eſt ſimplex; ſi autem peccat cum alio illud etiam habente eſt duplicatum; ſi denique ambo ligati voto in Eccleſia actu externo graviter illud violent, eſt triplicatum ſacrilegium: quidquid enim in perſona ſoluta eſt contra caſtitatem in habente votum caſtitatis eſt etiam contra Religionem, & conſequenter ſacrilegium. At juxta dicta aliud eſt ſacrilegium contra votum ſimplex; aliud gravius contra ſolemne.

99. Duplex autem agnoſcit Eccleſia votum ſolemne caſtitatis, alterum quod in receptione Ordinis ſacri emittitur, alterum quod ſit in profeſsione ſolemni Religionis. Eorum differentia quoad annullandum Matrimonium ratum antecedens, & quoad alios effectus conſtat ex Tract. Ordinis, & Matrimonii. Suppoſitis igitur ibi & alibi dictis de caſtitare, & ejus voto, hic ſolum proponemus quædam media ad melius adimplendum hoc votum potius Angelicum quam humanum; quia in carne præter carnem vivere, Angelicum, non humanum eſt.

100. Inq. 2. Quæ ſunt media pro tuenda caſtitate efficaciora? R. Inter alia eſſe quatuor ad quæ cetera reducuntur: ſunt autem hæc, aſperitas vitæ, ſolitudo, fervens oratio, ac ſeria ignis æterni meditatio. Primo enim ſicut lilium inter ſpinas, ita caſtitas floret inter carnis aſperitates. Unde ipſa *Caſtitas* dicitur a *Caſtigando*, quo innuitur quod deficiente caſtigatione evaneſcit caſtitas. Hinc fere omnes Religiones plus minuſve inſtitutæ ſunt in vitæ auſteritate præſcribendo jejunia, flagellationes, abſtinentiam a carnibus, lecti duritiem, veſtium aſperitatem, & alias corporis macerationes ad caſtitatis præſidium. Sicut enim

equus ſine fræno in præceps ruit, ſic corpus ſine mortificatione in illicita diſſluit. Quapropter Apoſtolus licet in tertium cœlum evectus caſtigabat ſuum corpus, & ſervituti ſubjiciebat, ne vinceret caro concupiſcens adverſus ſpiritum: docens illos, qui nec ſunt Apoſtoli, nec in Cœlum evecti, quid agere debeant, ſi volunt candorem animæ, & caſtitatem illæſam cuſtodire.

101. Secundo multum juvat ad ſervandam caſtitatem ſolitudo, quia in hac lucta præcipua victoria conſiſtit in fuga. Ideo Sancti Angelicam puritatem æmulari cupientes, olim in deſerta fugiebant. Hac eadem cauſa Religioſi in principio ſuæ vocationis agnoſcentes pericula ſæculi dant mundo libellum repudii, & ad ſeceſſum Monaſterii confugiunt. Separantur enim a ſæculo, ut ſublata omni occaſione facilius caſtitatem conſervare valeant. Fugiendæ ſunt igitur occaſiones hanc limpidiſſimam criſtallum offuſcandi; præcipue tamen vitanda eſt familiaritas mulierum, ac etiam juvenum inter ſe eſto ſpirituales ſint. Incipit enim quandoque familiaritas a devotione; principium quidem purum eſt, at niſi fugiendo vitetur, deſinit in carne, & qui ſe invicem ceperunt alloqui ut Angeli, jam ſub ſpecie affectionis ſpiritualis reperiuntur vinculo amoris carnalis ita ligati, ut non poſſint ſine triſtitia ab invicem ſeparari. Hinc plurima pericula, detrimenta, ac præjudicia patiuntur, quæ non aliter niſi fugiendo vitantur, ut ait D. Thom. in Opuſc. de modo confitendi, & puritate conſcientiæ *cap.* 22. ubi addit: *perſonæ tales quamdiu ſunt hac ſagitta percuſſæ quaſi numquam pure, & integre confitentur*.

102. Dices: Ergo quælibet triſtitia de abſentia Confeſſarii in filia ſpirituali erit culpabilis. R. neg. conſeq. Quia triſtitia infirmi de abſentia Medici, qui illum curat, non eſt culpabilis niſi exceſſu vitietur. In exceſſu poteſt miſceri aliqua culpa propria humanæ imbecillitatis, qua ratione correcta, manet triſtitia in linea naturali, & ſuppoſito fine honeſto poſſet eſſe meritoria, ut ſi triſtetur de privatione profectus ſpiritualis, quem in directione talis Confeſſarii percipiebat: ut ſibi non ſemel accidiſſe ingenue fatetur Sancta Tereſia; ex cujus cæleſti doctrina variis in locis tradita plura ſatis utilia diſci valent pro hac materia. Videatur *in Fragment. poſt ejus vitam n.* 8. *Et in via perfect. Cap.* 4. Ubi egregie docet præjudicia nimiæ familiaritatis etiam inter perſonas ejuſdem ſexus, & maxime Confeſſarii, & quod non omnis affectio eſt mala. Religioſus igitur ſi vult eſſe caſtus, ſit cautus. Servet clauſuram, & clauſura illum ſervabit.

103. Tertio pro cuſtodia caſtitatis requiritur fervens oratio ſæpe repetendo illud Auguſtini: *Domine da quod jubes, & jube quod vis*; quia niſi Dominus cuſtodierit civitatem; fruſtra vigilant, qui cuſtodiunt eam. Quamvis enim omne donum perfectum deſurſum ſit deſcendens a Patre luminum, hoc tamen caſtitatis donum peculiariter eſt cæleſte & deſurſum reſpectu naturæ fragilis, luteæ, & vitiatæ. Solus quippe Deus poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine. Quapropter fervide, & continuo cor mundum eſt deprecandum a Deo, & ab ejus Sanctiſſima Matre, peculiari omnis puritatis opitulatrice.

104. Quarto pro tanti doni aſſequutione, & conſervatione eſt medium efficax ſeria meditatio ignis æterni. Igne enim illo æterno extinguitur concupiſcentiæ ignis, ac velut fele piſcis Tobiæ Aſmodeus, & ejus inſidiæ repelluntur, & acquiritur timor Dei ad configendas carnes. His ergo & aliis mediis debet curare quicumque voto caſtitatis ſe Deo conſecravit, corpus ſuum ab omni labe immaculatum cuſtodire, ut impleat votum, quod ipſe ſponte emiſit & licet caſtitas præcipue in corde retinenda ſit, exterius etiam fovenda eſt. Ignoro autem quomodo illam ſervare poſſint ſive regulares, ſive ſæculares, qui de oratione, aut ſempiterno igne vix cogitant, caſtigationis corporis non recordantur, occaſionibus ſe exponunt, de modeſtia oculorum non curant, converſationibus, & familiaritatibus fœminarum continuo vacant. Melius fuiſſet eis caſtitatem non noviſſe, quam poſt votum, manifeſto ſuæ ſalutis periculo, ſecundum carnem vivere, vel potius in æternum mori; nam, *qui amat periculum, in illo peribit. Eccleſ.* 3. 27.

PUNCTUM IV.

De Voto Paupertatis.

105. Inq. 1. Quid ſit votum paupertatis? R. Eſt: *Deliberata promiſſio Deo facta ſe abdicandi omni dominio, proprietate, & uſu independenti cujuſcumque rei pretio æſtimabilis*: Paupertas autem religioſa eſt: *Voluntaria rerum abdicatio per quam Religioſus earum proprietate & uſu independenti privatur*. Hæc paupertas voto firmata efficit Religioſum incapacem non ſolum dominii, ſed etiam uſus rei independenter a voluntate Superioris. Unde paratus eſſe debet exui omni poſſeſſione & uſu quoties id Superior juſſerit: nec poteſt quidquam abſcondere Superiori, aut ab ejus libera diſpoſitione ſubducere ſub culpa, & pœna proprietarii. Niſi ali-

quid occultet non Prælato, ſed ne ab aliis accipiatur, quia ipſe in brevi iter acturus eo indiget; nam qui Prælato nihil cælat, proprietarius dici non poteſt.

106. Inq. 2. Quis dicatur proprietarius & quæ pœnæ proprietariis in jure ſint impoſitæ? R. Quod proprietarius abſolute dicitur, qui quomodolibet voti paupertatis in materia gravi violator exiſtit, quia votum paupertatis violatur ſolum per proprietatem, ſive ſit dominii, ſive uſus independentis. At proprietarius quo ad pœnas juris ſolum dicitur qui eſt convictus habere pecunias, vel res pretioſas ſine licentia. Duplex autem ſpecies pœnarum aſſignatur in jure contra proprietarios de tali crimine convictos. Prima a Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regular.* quæ eſt privatio vocis activæ & paſſivæ per biennium & quod puniatur juxta ſuas conſtitutiones. Apud noſtras additur pœna carceris ſine diſpenſatione. Secunda quod ſi tempore mortis propriam quis pecuniam habere reperiatur, non in loco ſacro, ſed in ſterquilinio ſepeliatur cum pecunia, vel ejus parte, ut verificetur: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Act.* 8. 20.

107. Ultra has pœnas ſub aliis privationis dignitatum, & officiorum & inhabilitatis ad illa, infamiæque perpetuæ vetuit Clemens VIII. Prælatis & ceteris Religioſis facere donationes ſeu largitiones notabiles. Noviſſime Benedict. XIV. in Conſt incipiente *Paſtor bonus* Confirmativa Clementis decernit nec a Pœnitentiario majori eſſe abſolvendum accipientem a Regularibus donum excedens valorem decem ſcutorum monetæ, hoc eſt centum juliorum, quin prius reſtituat illud Conventui, ſeu Religioni, vel det cautionem quam primum reſtituendi. Accipiens vero ab eis infra prædictum valorem, ſub eadem obligatione reſtituendi, abſolvi poſſit a dicto Pœnitentiario, vel a Confeſſario per eum eligendo. Non tamen prohibent hæc decreta nec decet quod prohibeant Prælatis facere aliquas donationes, & maxime remuneratorias benefactoribus & eleemoſynas juxta vires Conventus, ut prudentia dictaverit; quia hoc poſtulat recta domus adminiſtratio; neque prohibent, quod Religioſi de licentia Superioris aliquas eleemoſynas, aut modicas donationes faciant. Solum ergo prohibent notabiles munerum largitiones, aut donationes omnino liberales.

108. Inq. 3. An Religioſus peccet contra paupertatem, quoties peccat contra juſtitiam? R. affirm. Quia eſto aliqui putent, quod Religioſus furans quidquam a ſæculari ex licentia Superioris Monaſterio tradendum, non peccare contra paupertatem; verius eſt oppoſitum, licentia enim a deo injuſta nulla eſt omnino. Igitur in caſu dicto adeſt duplex peccatum, & furti, & violationis voti. Idem eſt quoties Religioſus res Conventus, vel a Sæculari donatas ſine licentia accipit, retinet, vel expendit. Si autem ſæcularis manens cum dominio rei concederet illius uſum Religioſo, & hic illa uteretur ſine licentia, peccaret contra paupertatem propter uſum independentem, non vero contra juſtitiam, quia nulli injuſtitiam facit.

109. Inq. 4. An Prælatus teneatur ſub gravi providere Religioſis de omnibus neceſſariis juxta conſuetudinem, & paupertatem ordinis? R. affirm. Quia aliter tribuit ſubditis occaſionem committendi plures defectus contra paupertatem, quærendo forte ſub ſpecie neceſſitatis etiam ſuperflua. Unde Prælati ne ordinem exponant periculo relaxationis plus ſe inclinare debent ad liberalitatem, quam ad parſimoniam, ne contingat illud Bernardi: *Ubi non eſt abundantia non eſt obſervantia.* Religioſi autem, dum aliquid eis deficit recolere debent ſe pauperes eſſe, paupertatemque Deo ſponte voviſſe, & pauperum eſſe modicis eſſe contentos, & neceſſariis ſæpe carere, atque defectum æquanimiter tolerare, nec enim divites poſſunt omnia pro votis habere. Verendum eſt ne quidam in Religione velint commoditates, quas forte in ſæculo non haberent, arceanturque, ob id ab illa ampliſſima Chriſti promiſſione, nempe ſeſſionis, & poteſtatis judiciariæ cum ſederit filius hominis in ſede Majeſtatis ſuæ. Hæc enim promiſſio facta eſt Apoſtolis, & viris Religioſis, qui relinquendo omnia, ut veri pauperes intus, & foris, hoc eſt corde, & opere Chriſtum ſequuti fuerint. Si ergo cupimus Conjudices ſedere cum Chriſto in Judicio, amplectamur propter ipſum veram paupertatem in hoc ſæculo.

110. Inq. 5. An habere bona in communi ſit contra votum paupertatis? R. neg. Quia ſic dominium eſt penes Religionem ad ſubveniendum particularium neceſſitatibus: quod ipſe Dominus Paupertatis Inſtitutor docuit ſuo exemplo, & fiebat ab Apoſtolis in primitiva Eccleſia. Quæ autem Religiones valeant poſſidere bona immobilia diximus *in Tract. De dominio*. Cavendum tamen eſt ne aliqua Religio habeat ſuperabundantes divivitias, ita ut etiam particulares inde ſuperbiant, & glorientur in multitudine divitiarum ſuarum. Sic enim eſſent non ſolum contra votum, & perfectionem Religionis, ſed etiam ruina ipſius Religionis, ut aperte quondam prædixit Venerabilis Joannes de Palafox de quadam familia, erga quam prænuntiavit multa, & completa ſunt omnia. Hæc dicimus, ut ſit *felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

PUN-

PUNCTUM V.

De actionibus Voto Paupertatis prohibitis.

111. Inq. 1. Quæ actiones per votum paupertatis ſint prohibitæ Religioſo? R. Tres eſſe præcipuæ ad quas ceteræ reducuntur, nempe *acquirere*, ſeu *recipere*: *retinere*: & *uti ſine licentia*, vel rem conſumendo, vel eam quomodolibet expendendo, ſeu alienando. Unde Religioſus accipiens aliquid ſine licentia a ſæcularibus peccat contra paupertatem, quæ prohibet quidquam ſine licentia recipere. Niſi accipiat ad tradendum quamprimum Superiori, vel animo non utendi re ſine licentia, quia in his, & ſimilibus nec dominium, nec uſum recipit ſine licentia. At ſi pecunias, aut rem pretio æſtimabilem acciperet, ac retineret velut in cuſtodia apud ſe, vel apud alium, etiam manente dominio apud dantem, & animo petendi licentiam quando eis uti velit, illa retentio eſt velut ſpecies peculii occulti, ideoque, niſi brevis ſit, bis reprobati.

112. Inq. 2. An ſi quis pecuniis ab amicis datis, libros, aut alias res emat, & palam in cella cum aliis ex licentia habitis exponat, ut eas poſſit videre Prælatus, peccet contra paupertatem? R. affirm. Quia nec accipere, nec emere quidquam valet Religioſus abſque licentia, alias poſſet emere quæcumque illi placerent ad illa palam retinenda in cella, quod eſt abſurdum. Et licet non occultet Prælato rem, celat rei emptionem, quod eſt contra votum. Idem eſt ſi res accipiantur ſine licentia a Monaſterio, vel ab alio, cui ad uſum ſunt applicatæ, ut veſtes, libri, & ſimilia, quia licet omnia ſint communia, non tamen, ut quiſque accipiat, quod ſibi placeat, ſed ut ex communi penu ſingulis diſtribuantur ad placitum, & nutum ſuperioris inſpectis ætatibus, & neceſſitatibus ſingulorum. Quare qui abſque illius conſenſu aliquid ex bonis communibus, ſeu alteri legitime conceſſis, ſibi arrogat, peccat juxta quantitatem rei acceptæ, & reſtituere tenetur. Ne dicas, Prælatus hoc videt, & ſilet: ergo poſſum illud facere. Non eſt legitima conſeq. ut dicemus n. 129.

113. Gravius peccaret, qui ex cella alterius manuſcripta Concionum, vel alterius generis acciperet, ſibique tranſcriberet; ſi enim quandoque eſt peccatum grave accipere ſic librum magnæ æſtimationis alteri a Prælato conceſſum, quanto gravius erit ſurripere manuſcripta peculiaria? Regulariter tamen excuſatur a mortali acceptio brevis, ut per unum, aut aliquos dies, quia merus uſus non diuturnus rerum communium non reputatur gravis violatio paupertatis. Si vero fuerit ad multum tempus, eſto res accipiantur ab extraneis ultro eas conferentibus, adhuc manente dominio apud ipſos, eſt mortale; quia tam uſus, quam acceptio ad multum tempus graviter opponitur paupertati.

114. Inq. 3. An Religioſus paulatim ex bonis Monaſterii modica accipiens peccet graviter ſi perveniat ad gravem quantitatem? R. affirm. Quia licet acceptiones ſeorſim conſideratæ ſint leves, ut continuatæ tamen moraliter conſtant in ultima peccatum grave. Si diſcontinuentur moraliter, juxta dicta tomo præcedenti de parvis furtis, manent in ratione furti levis. Idem eſt reſpectu accipientis modica ab extraneis, vel expendentis paulatim de rebus Monaſterii, vel ſibi ad uſum conceſſis, de omnibus enim levibus culpis contra paupertatem, ſive ſint ejuſdem, ſive diverſi generis, eadem eſt ratio: omnes quippe conſiderantur, ut quædam furta levia, quæ continuata materiam gravem conſtituunt.

115. Accipere ex Monaſterio res comeſtibiles, ſimul in magna quantitate eſt peccatum grave, quia in hoc grave detrimentum infertur Monaſterio. Major vero quantitas requiritur in his rebus ad culpam gravem; niſi res comeſtibiles ſint pretioſæ, extraordinariæ, vel ex his, quæ reſervantur hoſpitibus, aut infirmis, vel pro aliqua peculiari ſolemnitate: tunc enim minor quantitas ſufficit ad grave, quia in his caſibus rationabiliter præſumitur invitus ſuperior, quoad ſubſtantiam. Idem eſt ſi ex poculentis, vel eſculentis ordinariis paulatim aliqua accipiantur, ut reſerventur, & inde poſſit, qui ſurripit, accipere dum voluerit; quia ſic moraliter uniuntur acceptiones. At accipere ex Monaſterio poculenta, aut eſculenta ordinaria pro uſu præſentaneo, regulariter non reputatur gravis violatio paupertatis, quia Superior ſolum, quoad modum cenſetur invitus. Idem communiter aſſeritur ſi accipiantur a ſæcularibus ob eamdem rationem; niſi ſint in magna quantitate, vel magni valoris; tunc enim ipſa occulta acceptio eſt gravis violatio paupertatis, alias poſſet Religioſus etiam accipere ab amico magnam copiam verb. gr. chocolatæ, aut vini excellentis ſine gravi fractione paupertatis, quod nemo dicere jure valet. Accipere paulatim a Monaſterio res comeſtibiles ad dandum extraneis eſt periculoſum, ideo timorati ab his munuſculis prudenter abſtinent, ne ſenſim peveniant ad materiam gravem.

PUN.

Punctum VI.

De prohibitione paupertatis circa uſum.

116. Inq. 1. Quomodo paupertas religioſa prohibeat uſum rerum? R. Prohibere uſum independentem eodem modo, ac dominium. Imo, potius nocet paupertati uſus liber, quam dominium, ſicut plus nocet uſus gladii, quam ejus dominium. Quid enim intereſt carere dominio rerum, ſi quis libere ad ſuum placitum habeat earum uſum? Peccat igitur graviter Religioſus in primis in uſu cujuslibet rei notabilis independenti, niſi brevitas temporis eum excuſet a gravi. Deinde peccat graviter ſi utatur rebus ſericeis, aureis, argenteis, vel aliis pretioſis in cella, veſtibus, menſa, aut in cartula pro tabaco, aut quavis alia ſupellectili; horum enim uſus eſt prohibitus Religioſis, multumque diſsonant eorum ſtatui. Non parvum mihi ſcandalum foret videre, vel utenſilia ſerica pro emungendis naribus, vel argenteis pro tabaco portando. Circa quod valde notabile eſt exemplum ſanæ mem. Clem. XIV. qui quondam in ſuo Palatio Quirinali tenens in manu tabaci cartulam vetuſtam, pauperrimam, & fere nullius pretii, dixit mihi lingua Italica: *En cartula, qua utebatur Fr. Laurentius Ganganelli, nec porto, nec volo aliam*. Remanſi demiratus non minus de humanitate tanti Principis, quam de ejus humilitate, & paupertate; hanc enim etiam ad ſummi Pontificatus culmen evectus ita amabat, ac dum erat Religioſus Franciſcanus. Diſcamus ceteri eam amare ſaltem dum ſumus pauperes Religioſi. Præterea Religioſus peccat graviter, ſi de rebus ſibi ad uſum conceſsis non curet, non bene tractet, aut ex ejus diſsidia amittantur, deteriorentur, aut citius conſumantur. Denique graviter peccat, ſi de eiſdem rebus, & a fortiori ſi de Monaſterio acceptis quidquam notabile donet, expendat, permutet etiam cum Religioſis ejuſdem Conventus, ad longum tempus mutuet, vel quomodocumque alienet ſine licentia; quia hæc & ſimilia ſunt propria habentis dominium, adminiſtrationem, aut uſusfructum; & Religioſus eſt merus uſuarius, qui non poteſt uſum ſibi permiſſum alteri concedere. Officiales Monaſterii non ad ſuum, ſed ad Prælati placitum debent diſponere de rebus ſibi commiſsis, alias excedunt facultatem delegati. Officialis eſt merus executor voluntatis Prælati: ergo peccat quoties ab ea devius, quidquam expendit, vel diſponit.

117. Non mihi placet ſententia aſſerens, quod Religioſus poſsit expendere ſine licentia, quidquid ſupereſt ei de rebus ſibi conceſsis parcius edendo, aut bibendo; illæ enim res ſibi ſubtractæ ſunt Monaſterii, & Religioſus eſt, ut diximus, merus uſuarius, & velut invitatus ad menſam, qui nequit alteri dare ea, quæ ſibi ſubtrahit, vel ſuperſunt. Solum admitto dictam ſententiam quando Prælatus expreſse diceret Religioſo, quod ad ſuum placitum poſſit agere de rebus, quæ ſibi ex itinere, negotio, aut cibo ſuperſuerint. Nequit Religioſus remittere, quod ſibi debetur ab extraneis, ut legatum ei relictum, vel talis quantitas ſibi danda quotannis, quia debiti remiſsio eſt, quædam donatio, & omnis donatio ſine licentia eſt prohibita Religioſo. Poteſt tamen non acceptare, quod ab alio ſibi donatur, vel recuſare ex juſta cauſa legatum priuſquam ſibi relinquatur; votum quippe non obligat ad acquirendum, ſed ad non accipiendum, retinendum, utendum, vel expendendum ſine licentia. Poteſt vero adeſſe culpa contra caritatem in recuſatione, impediendo ſine juſta cauſa bonum Religionis. At ceſſat omnis culpa ſi recuſatio fiat ob majorem edificationem, perfectiorem paupertatem, vel aliud motivum honeſtum.

118. Si Religioſus volenti ſibi dare aliqua dona, antequam eam acceptet, roget ut det illa amico, vel conſanguineo non agit contra votum, quia tunc ſolum adeſt quædam interceſſio, & non acceptatio, quæ juxta dicta non prohibetur a voto. Si autem Religioſus illa abſolute acceptavit, jam non poteſt id facere, quia poſita acceptatione Monaſterium acquirit jus. Quando aliquis tribuit Religioſo pecunias erogandas in eleemoſynas, ſi pauperes deſignavit, poteſt illas eis diſtribuere ſine licentia, nec voti fractione, quia nihil tunc acquirit Religioſus. Idem dicunt plures eſto pauperes non deſignentur ob eamdem rationem. Verum in utroque caſu conſulendus eſt ſuperior, ut ſciat unde, & cur ſubditus pecunias contrectat. Idem eſt ſi quis rem, vel nummos tradar Religioſo ad cuſtodiam, quia nihil horum expedir inconſulto Superiori fieri a Religioſis; niſi in caſu, quo ſuperior facile adiri non poſſit. Quomodo Prælati debeant eleemoſynas erogare juxta facultates Monaſterii, & Religioſi eas facere poſſint de licentia Prælati diximus agentes de eleemoſyna *Tract. IX. a n.* 137.

119. Inq. 2. An uſus peculii ſit licitus Religioſis? R. neg. Quia peculium tamquam voti paupertatis, & vitæ communis everſivum prohibitum eſt Religioſis utriuſque ſexus pluribus decretis Conciliaribus, & Pontificiis. Unde tenentur ſub gravi, tam Prælati, quam ſubditi curare dilgenter, ut peculia a ſuis domibus procul abigantur; Pælati providendo ſubditis de neceſſariis, & ſubditi non quærendo etiam ſuper-

perflua prætextu neceſſitatis. Hæc enim ni fallor eſt præcipua radix peculiorum. Vix quippe eſt religio, quæ deneget neceſſaria ſuis alumnis, nam ſi religio vere neceſſaria non ſubminiſtrat, licet ſubdito uti peculio ſolum ad neceſſaria ſibi comparanda, tradendo, quod ſupereſt religioni. At plura ſunt Monaſteria utriuſque ſexus, quorum redditus abunde ſufficiunt ad ſuppeditanda neceſſaria Religioſis, ſi iſti ut veri pauperes paucis vellent eſſe contenti. Igitur peccant graviter ſi non curent abdicare peculia, & amplecti vitam communem. Quomodo autem hoc magnum opus ſit perficiendum viderint illi ad quos ſpectat; in noſtra enim Sacra Religione peculia ſunt penitus eliminata, vita communis adamuſſim ſervatur; & nihil nobis deficit ſecundum paupertatem ordinis. Quædam obſervatu digna pro vita communi inſtauranda ſuggerit Benedictus XIV. *In Syn. lib.* 13. *c.* 12. *n.* 21.

120. Inq. 3. Quænam quantitas requiratur ad gravem violationem voti paupertatis? R. Eſſe difficile determinatu; pendet enim ex circumſtantiis, diſciplinæ, rei datæ, vel acceptæ, modi dandi, vel accipiendi, eorum a quibus accipitur, & quibus datur, & aliis, quæ non facile aſſignari valent in particulari. Nam in primis non viget eadem diſciplina paupertatis in omnibus Religionibus, quare quod in religione reformata eſt grave, in alia erit leve. Deinde res accepta, vel data poteſt eſſe eſculentum, aut pecunia, & minor quantitas ſufficit ad grave in pecuniis, quam in eſculentis. Præterea circa modum accipiendi, vel dandi, ſi eſt paulatim, major quantitas requiritur ad grave, quam ſi ſimul detur, aut accipiatur. Idem eſt circa perſonas a quibus accipitur; minor enim quantitas clam accepta a Monaſterio, quam a ſæculari ſponte dante, ſufficit ad grave Qua ratione aliqui hoc negotium relinquunt arbitrio prudentum, ut juxta circunſtantias violationis judicetur levis, vel gravis. Alii in varia placita abeunt; mihi tamen plus arridet opinio dicentium, quod in pecuniis quantitas octo regalium reſpectu cujuſcumque Religioſi eſt gravis; in eſculentis autem valor duodecim regalium etiam judicandus eſt gravis, maxime ſi ſimul accipiantur, vel dentur. Circa alias res proportionabiliter eſt judicandum. Si autem in aliqua Religione minor quantitas ſit aſſignata pro gravi, communi intelligentia, vel ſtatuto, huic omnino ſtandum eſt. Sed ubi præfixa non eſt, Religioſus qui agit de perfectione ſugiat pericula, & contingentias, ſi quod accepit, dedit, vel retinet, pertingit ad mortale, vel non; petat licentiam, & exeat ab ſcrupulis, ut bene ait quidam Aſceticus.

Punctum VII.

De licentia requiſita ne violetur Votum paupertatis.

121. Inq. 1. Quotuplex ſit licentia? Reſp. Eſt triplex, nempe *expreſſa*, quæ verbo, vel ſcripto expreſſe conceditur; *tacita*, ut quæ hic, & nunc præſumitur adeſſe, Prælatumque conſentire; unde dicitur *præſumpta, & interpretativa*, quia interpretatur adeſſe voluntatem Prælati, & ad hanc reducitur illa, quæ habetur ex epickeya. Tertia licentia dicitur *virtualis*, & eſt illa, quæ in alia expreſſa continetur, ut ſi cui concedatur licentia ad iter agendum, conſequenter conceditur etiam ad ea, quæ pro itinere agendo ſunt neceſſaria præciſe. Juxta omnes licentia expreſſa, & virtualis ſufficit, ut Religioſus licite operetur in materia paupertatis. Quando ſufficiat præſumpta eſt difficultas, de qua puncto ſequenti. Ut autem licentia ſit valida triplex etiam, ut ſuperius diximus requiritur conditio; videlicet, quod ſit *voluntaria*, *legitima*, *& juſta*. Non enim quælibet licentia quomodocumque habita excuſat a violatione paupertatis, niſi cum triplici dicta conditione, hoc eſt, quod ſit ſponte data, non vi, dolo aut fraude extorta; quod concedatur a legitimo Prælato, ſive immediato, ſive Superiore; & quod adſit cauſa, ſeu neceſſitas vera. Nec ſufficit ſola neceſſitas, nec licentia ſola, ſed utraque debet ſimul concurrere. Ut ſi egeas hoc libro, hac veſte, vel alia re, a nemine, etiam ultro offerente, potes eam ſumere, nec illa uti ſine licentia. Nec licentia illam habendi, & utendi eſt valida, ſi ea non indigeas, quia ad ſuperflua non eſt juſta licentia, proindeque nec valida pro foro interno, & coram Deo, cui omnia patent.

122. Quidquid alii ſentiant, mihi videtur doloſa licentia illius, qui intendens coacervare magnam ſummam, & ſciens a nullo Prælato ſibi fore dandam licentiam ad totam, petit illam a Priore ad unam partem, a Provinciali ad aliam, & ad aliam a Generali; quia cælans uni alterius licentiam omnes decipit: ſatentur enim hujus opinationis patroni, quod nullus Prælatus concederet licentiam ad totam ſummam: ergo ſubreptitia eſt. Alii tenent, quod ſi Religioſus habet licentiam expendendi aliquam pecuniam in uſus determinatos, valet eam expendere in alios æquivalentes, aut meliores. Verum hoc ſolum eſt admittendum quando variatio æque cedit in bonum Monaſterii, & adeſt ad eam voluntas præſumpta Superioris. Ex ſe enim licentia ad uſus determinatos non ſe extendit ad alios; hoc quip-

quippe eſt proprium licentiæ generalis, qua conceditur Religioſo expendere in uſus licitos, quæ ſibi conveniant.

123. Inq. 2. An ſi Prælatus concedat licentiam generalem ſubdito expendendi aliquas pecunias in uſus, quos voluerit, poſſit illas expendere in uſus illicitos, aut turpes? R. neg. Quia Prælatus nequit dare licentiam ad tales uſus: ergo nec ſubditus valet quidquam in eoſdem expendere. Et ſi quid notabile ita expendat, recipiens tenetur reſtituere, quia invalide illud recipit. Eſt enim regula generalis, quod quoties, quis accipit a religioſo id, quod non poteſt dare, expendere, ſeu alienare, tenetur reſtituere illud Monaſterio, vel ipſi Religioſo In defectu autem accipientis, ipſe Religioſus, ſi commode poſſit ex aliis bonis ſibi ad uſum conceſſis, vel alio modo reſtituere debet Monaſterio, quod invalide, aut ſine licentia dedit, aut expendit. Quoniam injuria illata reſarciri debet eo modo, quo poſſit. In Religionibus reformatis, ubi Religioſus nihil habet ad uſum præter neceſsaria ex hac parte excuſatur a reſtitutione rei male expenſæ, ſeu conſumptæ; ſecurius tamen aget ſi petat remiſſionem, aut condonationem a Superiore, vel etiam ab extraneo, ſi huic grave damnum intulit, vel quidquam notabile, quod jam non ſtat, ſubſtulit. Si enim res ſtat, reſtituere illam debet Monaſterio, vel cuilibet alio, a quo ſublata fuit.

124. Inq. 3. An Religioſus poſsit aliquam pecuniam ludo exponere? R. neg. Ad hoc enim nulla licentia queit dari a Prælatis, quia nequit concedi licentia, niſi juxta præſcripta Religionis, & Sacrorum Canonum; hi autem improbant, quod Religioſi pecuniam ludo exponant. Quapropter abuſus contrarius penitus abigi debet a Religionibus. Permittuntur rationabiliter Religioſis pro moderata animi remiſsione ludi quidam honeſti; verum ludus, in quo exponitur pecunia, non eſt rationabilis, honeſtus, nec decens Religioſis. Unde qui eam ab eis lucratur, reſtituere tenetur, & e contra; æquitatis quippe ratio depoſcit, quod ſicut lucrans a Religioſo, quod perdere nequibat, reſtituere teneatur, ita Religioſus reſtituere debeat, quod lucrari non potetat. Alii ludi *fortunæ* vocati, ut cartharum, vel taxillorum præciſive ab expoſitione pecuniæ ſunt peculiariter Religioſis interdicti; unde nulla tolerantia, aut licentia honeſtari valent. Vid. Tract. 20. n. 212.

PUNCTUM VIII.

De Licentia præſumpta.

125. Inq. 1. Quando ſufficiat licentia præſumpta, ut Religioſus licite operetur in materia paupertatis? R. Sufficere quando Superior moraliter adiri nequit, & inſtet operatio; vel etſi adiri moraliter poſsit, ſincere præſumitur id pro tunc velle, & gratum ſibi eſse; quia in tali caſu non operatur Religioſus nomine proprio, ſed alieno, & dependenter a voluntate Prælati. Tunc autem ſi res conſumpta eſt, ut cibus oblatus, non requiritur Superiori patefacere, quia inutilis eſt ratihabitio de re conſumpta; Eſto ſemper laudarem fidelitatem ſubditi omnia Prælato manifeſtantis. Si vero res exiſtat, tradi debet Superiori, ut ratam habeat, vel ad nutum revocet acceptionem. Solum in aliquo caſu raro poteſt admitti, quod ſufficiat licentia præſumpta ob ruborem petendi expreſſam, cum potius hic rubor petendi, vel repetendi licentias ſit cuſtos diſciplinæ regularis Igitur niſi ſimul cum rubore ſubditi concurrat bona affectio Prælati erga eum, ex qua præſumitur velle ſubditum pro tunc ſic operari; vel quod non poſſit ſuperior facile adiri, vel quod operatio cedat in utilitatem Monaſterii; vel ſit levis momenti, non ſufficit ad operandum licentia præſumpta; hæc enim, & non alia ſunt indicia licentiæ præſumptæ. Verum timeo ne hæc licentia præſumpta, male intellecta, ſit peſſima noverca paupertatis religioſæ.

126. Inq. 2. An credere prudenter, quod Superior daret licentiam, ſi peteretur, ſit licentia præſumpta ſufficiens ad accipiendum, vel dandum? R. neg. Quia ad licite operandum non ſufficit Religioſo licentia, quam haberet, ſed quam actu habet; licentia autem, quam daret Prælatus, ſi peteretur, actu non habetur: ergo non ſufficit. Alias poſſet Religioſus, licentia non petita, omnia ſibi neceſſaria comparare, accipere, & retinere; credere enim debet prudenter, quod Prælatus ad omnia ſibi neceſsaria dabit ei licentiam, ſi eam petat: ſi ergo hoc ſufficeret, vera eſset ſequela. Tamen falſa eſt, quia, ut ſupra diximus, in Religioſo non ſufficit neceſſitas ſine licentia, utique actuali, qualis non eſt illa, quæ daretur, ut ex ſe liquet. Nota quod ubi eſt conſtitutio præſcribens nihil dari, accipi, retineri, vel uti abſque licentia expreſsa, non valet præſumpta, tacita, aut interpretativa, hæc enim non habet locum ubi a prælatis expreſsa requiritur. Apud nos pro pluribus rebus, & negotiis præſcribitur, & requiritur a legibus licentia expreſſa.

127. Inq.

Digitized by Google

127. Inq. 3. An ſi Religioſus habeat licentiam aliquid dandi, alter ejuſdem Conventus habeat eam illud recipiendi? R. Quod ſi unus habeat licentiam dandi aliquid alteri determinato, hic ſine dubio habet licentiam illud recipiendi, quia tam in datione unius, quam in acceptione alterius conſentit Prælatus. At quando unus habet licentiam dandi in generali, inſpiciendæ ſunt circumſtantiæ, nam res quæ poſſunt dari ſæculari, non ſemper congruunt Religioſo, & quæ conceduntur ſenioribus, forte junioribus non permittuntur, ergo eſto unus habeat licentiam dandi aliquid in generali, non ſemper alter eam habet accipiendi, licet uterque ſit ſubditus ejuſdem Prælati. Non enim ambigitur requiri in utroque diſtincta licentia quando ambo non ſunt Subditi ejuſdem Superioris, quia licentia alieni Superioris nulla eſt. Igitur ſolum in rebus levis momenti crebro occurrentibus, & quæ accipienti congruunt, præſumitur conſenſus Prælati in caſu quæſtionis.

128. Quidam ajunt poſſe Religioſos ex licentia præſumpta, aut conſuetudine donare, & accipere etiam in magna quantitate ea, quæ in Religione ſolent communiter dari, & accipi, ac facere aliquas donationes remuneratorias ex bonis ſibi ad uſum conceſſis. Sed hæc, & alia hujuſmodi, ſaltem in Religionibus reformatis, non ſunt admittenda; quia in primis bona conceſſa Religioſo ad ſuum uſum, nequit expendere ſine licentia; alias eſſet non uſuarius, ſed uſufructuarius, vel adminiſtrator. Deinde dare, & accipere in magna quantitate ſine licentia pugnat cum voto paupertatis. Nec aliqua conſuetudo in oppoſitum prævalere poteſt: igitur ſolum valet ad mitti prædicta doctrina circa aliquas donationes modicas, ſeu parva munuſcula, quæ ſolent fieri benefactoribus, vel inter ipſos Religioſos cauſa devotionis, amicitiæ, aut benevolentiæ fovendæ.

129. Inq. 4. An taciturnitas Prælati videntis aliqua accipi, vel expendi a ſubditis cenſeatur licentia tacita, ſeu præſumpta? R. Non ſemper; ſed ſolum quando facile prohibere valet, & tacet; tunc enim eſt quædam approbatio, & conſenſus. At ſi tacet ne querelis domus perturbetur, vel ob aliud inconveniens vitandum, eſt mera permiſſio, quæ non excuſat ſubditum a tranſgreſſione voti. Advertant pro coronide omnes Religioſi tranſgreſſiones contra votum paupertatis facilius committi, & difficilius emendari, qua ratione debent accuratius vitari; plures enim Religioſi ob eas miſere damnantur; quam ob violationem obedientiæ, & caſtitatis, ut ex piis documentis paſſim legimus. Advertant etiam fere omnes Religiones ob defectum paupertatis relaxari; omnes ſunt fundatæ, ſicut ipſa Eccleſia in magna paupertate, deficiente hoc fundamento, ſenſim deficiunt a ſuo ſplendore, æſtimatione, & perfectione. Unuſquiſque igitur ſolicite curet ne ex ſua parte deficiat perfectio, & ſplendor Religionis, ut in fine accipiat præmium voluntariæ paupertatis, quod non ſolum eſt Regnum Cælorum, ſed incomparabilis dignitas poteſtatis judiciariæ, quæ, ut ſuperius diximus ex promiſſione Domini competit veris pauperibus voluntariis, ut docet D. Thom. *in Supplem. q. 89. a. 2.*

130. Inq. 5. An peccent juvenes, ſeu quælibet perſonæ ingredientes Religionem, ubi vita communis non obſervatur? R. neg. Quia uſus peculii moderatus, & dependens a nutu Superiorum non eſt adeo illicitus, ut nequeat honeſtari cauſa neceſſitatis: ergo licite poteſt amplecti religio illud permittens ex neceſſitate. Conſtat hoc plane in quodam Angelopolitano Monaſterio Monialium, quibus ex ſua regula, & conſtitutionibus approbatis a Julio II. an. 1511. permittitur præfatus peculii uſus. Idem liquet ex Bened. XIV. De Beatif. lib. 3. cap. 41. n. 11. ubi aſſerit: *Licitum poſſe eſſe uſum peculii ſi ab ordinis conſtitutionibus a Summo Pontifice approbatis permiſſus ſit, ſi Regularis eo utatur in cauſas licitas, aut neceſſarias a Superiore approbatas.*

131. Igitur prædictus uſus non eſt adeo malus ut cohoneſtari nequeat. Unde Religio illum tolerans ex neceſſitate honeſte, & laudabiliter amplecti valet. Hoc dicimus non laudando uſum peculii, ſed non adeo illud reprobando, ſicut quidam Junior. Si enim ejus declamationes contra Religiones illud permittentes audiantur, actum eſt de omnibus fere Sacris Religionibus. Nam juxta ipſum non ſolum peccant eas ingredientes, ſed eorum parentes, Confeſſarii, & conſulentes eis ingreſſum. Ubi enim permittitur peculium, non ſervatur vita communis, & ubi non ſervatur vita communis omnes degunt, ait ille, in periculo proximo damnationis.

132. Profecto ſanctitatis prodigium S. Tereſia amplexata fuit Monaſterium, ubi nec ſervabatur vita communis, nec Monaſterium providere poterat de neceſſariis Monialibus; & nihilominus ibi adepta fuit mirabile virtutum incrementum, quod extreme opponitur junioris declamationibus. Imo quando exivit eadem ex illo Monaſterio dixit, quod remanebant ibidem quatuordecim ſaltem Moniales tantæ virtutis, ut unaquæque earum poſſet fundare unam Religionem: ergo falſum eſt peccare graviter ingredientes Religionem, ubi non obſervatur vita communis. Numquam enim graviter peccaſse S. Tereſiam teſtantur omnes ejus Confeſsarii: nec de ingreſsu in illud Monaſterium aliquando illam pœnituit, ſed ſummopere ſemper ſibi compla-

placuit. Si autem ibidem quatuordecim ſaltem magnæ perfectionis animæ remanebant, minime verum eſt omnes in talibus Monaſteriis degentes verſari in proximo periculo damnationis.

133. Valde diſtat a ſimili dicendi modo oraculum Chriſti Domini, qui eidem Tereſiæ dixit, *Cap. 32. Vitæ*, quod *licet Religiones eſſent relaxatæ* non putaret parum ſibi in eis deſerviri, addens, *quid eſſet de Mundo, niſi ob Religioſos?* En doctrina Cæleſtis inducens ad Venerandas, & amplectendas ſacras Religiones; illa enim recentioris ab illis retrahit. Nec favet ei exemplum inoppoſitum currus ſemifracti, in quo majori periculo ambulant, eo utentes frangendi crura, quam alii pedites incedendo. Si enim conſideraret Terram Serpentibus ſcatere, aliter diſcurreret, & minoris periculi diceret eſse currum etiam læſum, quam per terram ambulare.

134. In hac vita nullibi eſt ſecuritas, nec in Paradiſo, nec in Colegio Chriſti reperta fuit; tamen laudabile eſt amplecti illum Statum, qui minus habet de periculo. Cogitet autem omnis impartialis pericula, & occaſiones ſæculi ex una parte, & ex alia cujuslibet Religionis ſibi agnitæ, non enim loquimur de campo Lunæ, & videbit graviora ſine comparatione eſse illa præ iſtis. Conſideret furta, injuſtitias, fornicationes, adulteria, homicidia, quæ mundani paſſim perpetrantur, aſpiciat carceres repletas malefactoribus publicis, & alia flagitia impunita, & decernat ſincere an talia in Religionibus quantumvis laxis adeo frequenter committantur, aut moraliter loquendo facile committi poſsint? Et reſolvet majora eſse pericula ſæculi, quam Religionis eſto relaxatæ a primævo fervore. Quamdiu in via ſumus, omnes navigamus, at Sæculares navigant ſine dubio inter majores Scopulos, procellas, & tempeſtates, quam Religioſi cujuſcumque Religionis ex his, quas novimus.

135. Utinam omnes Religiones relegato omni peculio in vitæ communis obſervantia, & primitivo ſplendore viverent! Sed licet hoc attenta fragilitate humana vix ſit poſsibile, quia homo numquam in eodem ſtatu permanet, non ideo ſunt deſpiciendæ ſacræ Religiones. Nam ut indicat laudatum Chriſti oraculum eſto ſint relaxatæ, adſunt ſemper in eis viri adeo virtute pollentes, ut propter eos parcat Deus mundo, ut olim propter decem juſtos pepercisſet Civitatibus nefandis. Maneat ergo licitum eſse amplecti ſtatum Religionis, etiam ubi non cum tota perfectione deſiderata ſervatur vita communis, & toleratur ex neceſsitate moderatus uſus peculii a nutu Superiorum dependens. Aliud quidem eſt ſanam doctrinam tradere; aliud Sacras Religiones deſpectui communi exponere.

136. Obiic. Supra dictum eſt uſum peculii eſſe illicitum: ergo inconſequenter videtur nunc aſseri ooppoſitum. R. Quod uſus peculii voluntarius, aut non neceſsarius ſemper eſt illicitus, & quantum fieri poſsit, ab omni Religione vitandus; at neceſsitate cogente, & debitis conditionibus ſervatis honeſtari valere aſserimus, nec oppoſitum ſupra diximus. Imo Regularem, qui ſic peculio uteretur, ſi aliàs virtutibus heroicis præditus eſset, poſse canonizari, ait *loc. cit.* Ben. XIV.

TRA.

TRACTATUS TRIGESIMUS NONUS

De Privilegiis.

SErmo de privilegiis vaſtiſſimum eſt oceanum. Cum igitur omnia recenſere, brevitati, cui conſulimus, non congruat, ne omnia reticere expediat; quædam ſcitu magis neceſſaria, magiſque indubia innuere curabimus in hoc tractatu: quem deo annectimus præcedenti de ſtatu religioſo, quia potiſſimum ordinatur ad privilegia Regularium explicanda.

CAPUT I.

De Privilegiis in communi.

IN hoc capite abſolvemus omnia ſpectantia ad privilegia in communi, acturi in duplici ſequenti de quibuſdam in particulari.

PUNCTUM I.

Notio, & diviſio privilegii.

1. Inquires 1. Quid ſit privilegium? R. eſt: Lex privata aliquod speciale beneficium concedens. Dicitur *lex* lato modo; ſed differt a lege: quia privilegium ex natura ſua non ordinatur ad commune bonum, nec requirit eſſe perpetuum ut lex: *privata* dicitur, quia indifferens eſt, ut concedatur communitati, aut ſingulari perſonæ: per reliquas particulas datur intelligi, quod ſemper eſt favorabile privilegiato; Ubi enim nullus favor adeſt, non eſt privilegium. Diſtinguitur a diſpenſatione quia hæc conceditur ad caſum particularem, & tranſeunter; & ſemper eſt vulnus legis; quod non convenit preciſe privilegio.

2. Dividitur 1. in *reale*, quod attingit ipſas res, aut ſtatum, dignitatem vel locum, & cum ipſis tranſit de uno in alterum; & *perſonale*, quod perſonam ſolum afficit, & cum eadem tranſit, & finitur. 2. in *ſcriptum*, quod ſcriptura traditur, & *Breve*, vel *Bulla* appellatur; & *non ſcriptum*, ut quod conſuetudine obtinetur, ſeu ore traditur, & *vivæ vocis oraculum* dicitur. Non enim ſcriptura requiritur ad eſſentiam privilegii, ſed ſolum ad ejus probationem. 3. in *Gratioſum*, quod liberaliter datur, & *remuneratorium*, quod ex meritis conceditur. 4. in *Abſolutum*, ideſt nulla conditione affectum; & *Conditionale*, nempe, quod cum conditione aut pacto impertitur. 5. in *Commune*, quod communitati conceditur: Ut privilegium canonis conceſſum omnibus Clericis; & *Privatum*, quod ſingulari perſonæ dirigitur. 6. in *Odioſum*, quod uni favens, alterum lædit, & *Favorabile*, quod favens uni, nemini præjudicat. 7. Pro *foro conſcientiæ*, non præciſe pro foro Sacramentali, quia poteſt uti extra Sacramentum; non valet tamen pro foro externo. Alterum pro *foro externo*, valens etiam pro foro conſcientiæ. 8. in *Temporale*, quod pro tempore determinato conceditur, & *Perpetuum*, quod ſine temporis determinatione traditur.

3. Privilegium ab alio nequit concedi, quam a Superiore legem condere valente, quia eximit a lege: ergo ille ſolus concedere privilegium valet, qui a legis obſervantia eximere poteſt. Ut vim habeat privilegium, ſi gratioſum ſit, debet acceptari ab eo, cui conceſſum eſt, vel ab alio ejus vices gerente; remuneratorium autem acceptationem non ſemper poſtulat.

4. Quamvis regulariter requiratur notitia privilegii in privilegiato, & ſemper ut licite operetur contra legem, aliquando poteſt valere, etiam illo ignorante, aut invito, quia poteſt Princeps ignarum, aut invitum habilitare ad officia, & dignitates, ſicut Papa liberare ab irregularitate, cenſura, vel impedimento matrimonii: nam pendent a poteſtate Principis hæc omnia, quæ tollere poteſt abſque conſenſu ſubditi: Unde ad valorem privilegii nulla requiritur cauſa, niſi voluntas Principis; verum ut licita ſit conceſſio, cauſa juſta, & honeſta exigitur. Ut de diſpenſatione in propria lege dictum eſt. *Tract.* 3. *ann.* 292.

5. Nemo tenetur per ſe uti privilegio ſibi conceſſo, ex regul. 61. *Juris in 6. Quæ in gratiam alicujus conceſſa ſunt, non debet in ejus damnum retorqueri*. Sed per accidens poteſt quis obligari, ut privilegio utatur variis in caſibus. 1. ſi ex non uſu privilegii ſibi notabile damnum immineret. 2. quando ex non uſu ſequeretur grave præjudicium proximo. Ut ſi quis habens privilegium non ſolvendi tributa, eorum ſolutione redderetur impotens ad ſolvendum creditoribus.

6. Similiter mulier habens votum caſtitatis, poſt adulterium mariti tenetur uti privilegio recedendi, & obſervare votum. Eſt alius detentus in carcere, conceditur ei pergere ad Eccleſiam die feſto; tenetur ire, & audire ſacrum. Eodem modo habens privilegium illud

 audien-

audiendi, tenetur audire tempore interdicti. Quod etiam verius judicamus de habente privilegium oratorii, in quo commode poteſt aſſiſtere ſacro, & implere præceptum in die feſto; licet enim non teneatur quærere, aut conducere Sacerdotem, & ſolvere ſtipendium, ſi tamen opportuna offeratur occaſio, nulla adeſt firma ratio, quare ab auditione ſacri excuſetur.

PUNCTUM II.

De Interpretatione privilegii.

7. Inq. Quotuplex ſit interpretatio privilegii? R. eſt duplex nempe *authentica, & doctrinalis*. Prima ſolum convenit, jure ordinario, habenti facultatem concedendi privilegium. Per delegationem autem, convenit etiam ſuperioribus religionum, qui facultatem habent admittendi, vel renuntiandi, ſeu limitandi privilegia ordini conceſsa, prout expediens judicaverint inſtituto, & regulari obſervantiæ propriæ Religionis.

8. Generatim autem loquendo, privilegium ita interpretandum eſt, ut non reddatur inutile. Deinde expectanda eſt, mens, & intentio concedentis, & etiam ſupplicantis. Rurſus ita debet interpretari, ut non ſit oneroſum privilegiato; ſed ut potius aliquid illi tribuat, quam auferat. Materia etiam privilegii inſpicienda eſt, cum circumſtantiis antecedentibus, & conſequentibus: ex omnibus enim agnoſcitur legittimus ſenſus, & præcipue ex proœmio, & principio privilegii: ſæpe enim ibi ponitur finis, & cauſa conceſſionis.

9. Igitur privilegium quod favorabile vocant, late eſt interpretandum: ſervata verborum proprietate, quoad fieri poſſit. Unde omnia privilegia contenta in corpore juris late ſunt interpretanda, quia reputantur favorabilia: ut pote leges, & jura ordinata ad bonum commune. Privilegia vero quæ juri communi derogant ſtricte ſunt interpretanda; niſi alias privilegium redderetur inutile: quia voluntas Principis numquam debet fruſtrari, licet privilegium extendi debeat ad aliquid odioſum, & ultra rigoroſam verborum proprietatem. Etiam privilegium ex motu proprio, & certa ſcientia, licet contra jus commune, late eſt interpretandum. Similiter, quando conſuetudo communis ita interpretatur. Eſt enim conſuetudo optima legum interpres.

10. Privilegia, quæ vocantur *odioſa*, & in præjudicium alterius cedunt, ſemper ſunt ſtricte interpretanda; imo illa quæ inferunt damnum tertio, privando illum jure quæſito, ita ſtricte debet interpretari, ut etiam cum improprietate verborum debeat reſtringi: quia ſuſpicari poteſt aliqua ſubreptio in eorum conceſsione. Privilegium ad *lites*, ſtricte etiam eſt interpretandum: Ut vitetur occaſio litigandi, & vexandi alios. Idem eſt de privilegio, quod dicitur *ambitioſum*: Ut ad plures beneficia obtinenda, vel ad vacantia conferenda.

11. Privilegium ergo favorabile reputatur, quod conceditur ſtatui, regno, communitati: Unde talia pleniſsime ſunt interpretanda; licet ex conſequenti cedant contra jus commune, aut tertii: Ut privilegia fori, canonis, & conceſſa regularibus, aut eorum domibus.

PUNCTUM III.

De communicatione Privilegiorum.

12. Licet communicatio privilegiorum differat a privilegio conceſſo *ad inſtar*, in conſideratione logica, ſeu eſſentia metaphyſica; tamen quoad intentum, & effectum idem ſunt. Privilegium enim *ad inſtar*, nihil aliud eſt, quam *conceſſio ſimilis favoris*: Et communicatio eſt *quædam extenſio ejuſdem favoris*. Unde per communicationem privilegiorum intelligimus gratiam, aut privilegium conceſſum uni religioni, provinciæ, Eccleſiæ, domui, aut Prælatis, extendi eodem modo alteri religioni, provinciæ &c. Regulares igitur licet diverſorum ordinum, jure optimo gaudent communicatione privilegiorum: quia cum ut operarii vineæ Domini Sabaoth uniuntur inter ſe ad laborandum, & portandum onus diei, & æſtus, æquum eſt, ut eiſdem privilegiis, & gratiis potiantur: quare dixit Sixtus IV. in Mari magno Augſtinianorum: *Conveniebat, ut quos par labor, & paria merita conjungunt, paria conjungerent privilegia, & favores*. Qua ratione etiam Reges, & Principes exemptiones, & privilegia uni civitati conceſſa, ſolent alteri concedere: ut quæ pares fuerunt in fidelitale, obedientia, & obſequio, pares ſint in favore, & præmio.

13. Inq. 1. Quæ religiones communicent in privilegiis? R. 1. omnes religiones mendicantes ita invicem communicare in privilegiis tam conceſsis, quam concedendis, ac ſi unicuique nominatim ſingula, & omnia fuiſſent conceſſa: taliter, quod poſsit generalis unius ordinis id ipſum. quod poſſunt generales aliorum, & proportione ſervata, idem eſt de provincialibus Prioribus, Vicariis, Prædicatoribus, Confeſſoribus, & aliis: dum privilegia conceduntur intuitu dignitatis, officii, & laboris. Si enim concedantur ratione perſonæ ſingularis, non communicantur. Similiter privilegia conceſſa Eccleſiis, domibus, & religioſis unius religionis

nis, ut ſunt partes illius, ut indulgentiæ, & alia conceſſa pro feſtivitatibus, communicant aliæ Eccleſiæ, domus, & religioſi ceterorurum ordinum. Niſi conceſſa fuerint ob aliquam particularem rationem, quæ in aliis non reperitur: v. g. ſi alicui congregationi detur privilegium recitandi de aliquo Sancto, vel reducendi numerum Miſſarum, vel conceditur indulgentia ob devotionem alicujus ſpecialis imaginis, vel ob particularem circumſtantiam Eccleſiæ, aut loci. Aſſertio conſtat ex Bulla Julii *die* 1. *Junii anno* 1509. conceſſa Minoribus, & Prædicatoribus. Et ex Leon. X. qui idem conceſſit omnibus Mendicantibus, & præter alios Clemens VIII. Idipſum conceſſit nobis Carmelitis excalceatis *die* 5. *Junii* 1595. Ex hac generali communicatione poſſunt Moniales aliorum ordinum uti privilegio conceſſo clariſsis ab Innoc. IV. Ut quando *occaſione rationabili* non valent recitare horas canonicas, ſatisfaciant dicendo officium laicarum. Huic extenſioni, quam optime tradunt plures Authores, non acquievi *Tract.* 31. *n.* 79. Nunc vero re melius inſpecta eam amplector, eique, depoſita omni dubitandi cauſa, ſine hæſitatione aſſentior.

14. R. 2. Religiones Mendicantes communicare in privilegiis etiam cum aliis Religionibus tam monachalibus, quam non Monachalibus: ita ut omnia, & ſingula privilegia, indulta, exemptiones, & indulgentiæ illis conveniant; non ſecus ac ſi cuilibet ordini mendicanti nominatim conceſſa fuiſſent. Et idem eſt de donatis, aut converſis, (ſi veri religioſi ſint, ut in noſtra familia), & Novitiis. Etiam e converſo omnes aliæ religiones non mendicantes participant omnia privilegia & indulta mendicantium, eodem modo ac ſi eſſent mendicantes Unaquæque tamen religio attendere debet clauſulas Bullæ communicationis, ut juxta reſtrictionem, vel ampliationem illius operetur.

15. R. 3. Moniales cujuslibet ordinis gaudere, & participare in his, in quibus ſunt capaces, omnia privilegia conceſſa, & concedenda fratribus ſui ordinis; ſicut e contra ipſi fratres communicant omnia privilegia monialibus ſui ordinis conceſſa. Moniales itaque communicant in favorabilibus privilegia religioſorum, & hoc licet non ipſis, ſed Epiſcopis ſint ſubjectæ: ratio enim, quæ movet Pontifices ad concedendam talem communicationem, eſt, quia eamdem regulam obſervant, eamdem vitam religioſam ducunt, idem inſtitutum profitentur: quæ ratio æque militat in monialibus ordini ſubjectis, aut non ſubjectis. Similiter tertiarii, & mantellatæ mendicantium gubernationi ſubditi habitum portantes religionis, & votum caſtitatis pro ſuo ſtatu emittentes, gaudent eiiſdem privilegiis, ac mendicantes juxta eorum capacitatem. Confratres autem ſæculares, eiſdem ſolum gaudent, quaod indulgentias.

16. Generali dicta communicatione privilegiorum non ſolum gaudent religiones jam fundatæ, ſed ſi quæ aliæ poſtea fundentur communicant etiam invicem omnia privilegia tam conceſſa, quam concedenda: eodem modo ac ſi unicuique ſpeciatim concederentur. Unde ſi aliqua religio decurſu temporis amiſſerit privilegia ſibi conceſſa, vel totaliter deſtruatur, communicantes non amittunt privilegia, ſed conſervant jus illis utendi, communicatio enim non tam uſus, quam jus utendi privilegio impertitur. Ex quo infertur, quod ſtatim ac privilegium conceditur primæ religioni poteſt alia religio communicans libere uti illo, ſive acceptetur, ſive rejiciatur a prima; ſive adſit ſtatutum regulare, ut prius acceptentur privilegia per capitulum, vel per diſinitorium, ut eſt apud Nos 3. *p. cap.* 3. *n.* 4.

17. Inq. 2. De quibus privilegiis intelligatur dicta communicatio generalis? R. non intelligi de privilegiis, quæ inſtituto, legibus, aut modo vivendi alterius religionis adverſentur: Quia privilegia religionis militaris v. g. nequeunt aliis adaptari; neque privilegia religionis laxioris, ſtrictiori convenire; quod expreſſe cavetur in aliquibus privilegiis per hanc, vel ſimilem clauſulam: *Dummodo conſtitutionibus ordinis non contradicant*; quæ in omnibus Bullis implicite ſubintelligitur. Unde Patres Capuccini qui ex proprio inſtituto prohibentur Confeſſiones ſæcularium excipere, nequeunt uti privilegiis conceſſis Confeſſoribus regularibus circa abſolutionem, & commutationem ipſorum: quia opponuntur ſuis conſtitutionibus. Similiter, quia noſtræ conſtitutiones prohibent, excipere Confeſſiones feminarum ante trigeſimum tertium annum, religioſi, qui illas audirent cum ſola Epiſcopi licentia, nullo privilegio ordini conceſſo, poſſent illis ſufragari.

18. Illa ergo privilegia, quæ uni religioni conceduntur intuitu religionis, doctrinæ, laboris, conceſſa intelliguntur aliis religionibus. Quæ vero ratione alicujus peculiaris circumſtantiæ impertiuntur, non cenſentur alteri communicari. Illa quæ conceduntur Prælatis non communicantur ſubditis; ea vero quæ ſubditis conceduntur, Prælatis communicantur.

PUN-

PUNCTUM IV.

De Uſu privilegiorum.

19. Ad uſum licitum privilegii præcipue conſideranda ſunt verba indulti: tum ex parte ejus, cui communicatur; tum ex parte modi, quo communicatur. Atendendum etiam eſt, an ſit abſolutum, vel conditionatum. Nam ſi fuerit conditionatum, certum eſt, non poſſe uti ante adimpletionem conditionis, quæ talis ſit: ideo nemo poteſt, uti privilegio Cruciatæ, ante ſolutionem, vel cautionem eleemoſynæ, quæ conditio rigoroſa eſt, diſtincta a modo, vel onere ſolito apponi in aliis reſcriptis: Ut dum virtute privilegii diſpenſatus eſt quis in votis, vel abſolutus a peccatis cum hoc, vel illo onere: ubi tenet diſpenſatio, & votum, licet illud onus poſtea non impleatur.

20. Habens privilegium perſonale abſolutum ſine limitatione loci, ubilibet poteſt illo uti, ſicut omni tempore habens privilegium perpetuum: ſicut qui habet a Rege privilegium utendi gladio, ubique poteſt accingere ſe illo. Habens privilegium a Pontifice legendi libros prohibitos, ubicumque poteſt illos legere. Privilegio itaque Principis abſoluto poteſt quilibet uti in omni loco, præciſo tamen ſcandalo, ſtatuto, conſuetudine, aut lege municipali illius loci.

21. Regulares poſſunt uti ſuis privilegiis, licet alias habeant uſum contrarium. Si vero oriatur dubium, an ſint in uſu, aut de eorum valore, & firmitate, ſolus Pontifex poteſt decernere circa eorum uſum, neque ab alio poſsunt impediri. Superiores regulares habent facultatem auferendi, vel limitandi privilegia pro ſuis inferioribus, niſi ſint in corpore juris inſerta. Ad ipſos enim pertinet vigilare pro majori obſervantia.

22. Privilegiatus nequit uti privilegio adverſus alium pariter privilegiatum: qua ratione minores, aut milites adverſus alios minores, & milites nequeunt uti privilegio militum, aut minorum: nam inter perſonas æque privilegiatas caſsantur, & eliduntur privilegia, & attendendum eſt jus commune. Si vero unum privilegium ſit fortius altero, vel antiquius prævalet adverſus novum. Idem eſt quotieſcumque agitur de damno vitando. vel lucro acquirendo quippe tunc ille præfertur, qui paſsurus eſt damnum. Similiter habens privilegium particulare prævalet contra generalem; ut qui gaudet privilegio ſpeciali non ſolvendi decimas, vel tributa, poteſt ſe defendere adverſus alium, qui habet generale accipiendi decimas, & tributa: quia ſpeciale prævalet generali, cum generi derogetur per ſpeciem: *Regul. 34. de Regul. jur. in 6.*

23. Certum eſt neminem uti poſse privilegiis legittime revocatis. Unde licet antiquitus eſset varietas inter authores, an regulares poſsent, ſaltem pro foro conſcientiæ uti privilegiis revocatis a Tridentino; jam omnes conveniunt, nullatenus poſse; maxime poſt Alexand. VII. decretum damnans propoſitionem 36. quæ dicebat: *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.*

PUNCTUM V.

De ceſſatione Privilegii.

24. Inq. 1. Quot modis ceſſet privilegium? R. Octo modis, nempe: morte concedentis, temporis lapſu, ceſſatione cauſæ finalis, renuntiatione, revocatione; non uſu, abuſu, & præſcriptione.

25. Inq 2. Quando ceſſet privilegium morte concedentis? Pro reſolutione ſciendum eſt, quid ſit reſcriptum gratiæ, aut juſtitiæ? Quid res integra, aut incepta? Quid gratia facta, & facienda? Igitur *reſcriptum juſtitiæ* eſt facultas data ad exercendos actus juſtitiæ, ſive civilis, ſive criminalis: ut facultas cognoſcendi de tali cauſa. *Reſcriptum gratiæ* eſt poteſtas ad conferendum gratioſe aliquid: ut ad diſpenſandum, & abſolvendum. *Res incepta* dicitur, quando delegatus incepit uti facultate ſibi conceſſa. *Res integra* eſt quando nullum actum exercuit circa rem ſibi delegatam. *Gratia facta* dicitur, quando alicui per ſe primo, & abſolute conceditur facultas ad aliquid indipendenter ab alio: ut facultas mihi generaliter conceſſa ad abſolvendum, diſpenſandum, vel conferendum beneficia. *Gratia facienda* eſt facultas alicui conceſſa intuitu certæ perſonæ: ut facultas Petro data de proviſione certæ perſonæ in determinato beneficio.

26. His ſuppoſitis: dicendum eſt, quod gratia facta non expirat morte concedentis in reſcriptis gratiæ; ſive res ſit integra, ſive incepta, in reſcriptis tamen juſtitiæ ſi res ſit integra, expirat morte naturali, ſive civili delegantis: quia tota juriſdictio delegati pendet uſque dum ea uti cœperit, a delegante: ergo iſto deficiente periit juriſdictio, quæ incepta non eſt. Si vero incepta fuerit, non expirat morte concedentis: quia ex quo incepit, jus acquiſivit. Et idem dicendum eſt de gratia facienda:

cienda : in qua ſi res integra ſit, expirat morte concedentis ; ſecus vero ſi incepta fuerit. *Ex cap. ſi ſuper gratiæ de Offic. delegati in 6.*

27. Ex dictis ſequitur 1. Licentiam conceſſam Sacerdoti audiendi confeſſiones non expirare morte concedentis : quia eſt gratia facta ipſi Sacerdoti. 2. Quod facultas mihi conceſſa per Bullam, vel jubileum eligendi quemlibet confeſſarium approbatum: vel recipiendi ordines extra tempora, celebrandi, vel audiendi Miſſam in Oratorio privato, & aliæ ſimiles non ceſſant morte concedentis: quia ſunt gratia facta. Eadem ratione omnia privilegia, indulgentiæ, ſive indulta Religionibus conceſſa non expirant morte concedentis. 3. Non expirare morte concedentis diſpenſationes, quæ committuntur expediendæ ab Ordinariis, & aliis viris probis, & doctis: quia eſt gratia facta ipſi diſpenſando. Quod ſi detur Petro facultas abſolvendi, vel diſpenſandi circa determinatas perſonas in favorum illarum, & res ſit integra, expirat morte concedentis: quia eſt gratia facienda; non facta.

28. Per mortem privilegiati ceſſat privilegium ſi fuit conceſſum cum expreſſione nominis, vel intuitu perſonæ: quo modo eſt perſonale. Si autem conceſſum fuit exprimendo tantum officium, aut dignitatem, non expirat morte privilegati: quia tunc eſt Reale, & tranſit ad ſucceſſores: quod verum eſt ſive reſcriptum ſit juſtitiæ, ſive gratiæ.

PUNCTUM VI.

Ceteri modi, quibus ceſſant privilegia.

29. Privilegium conceſſum pro determinato tempore, hoc elapſo ceſſat. Quando vero conceditur abſolute perdurat uſque ad revocationem. Si autem aliqua conditione concedatur ſtandum eſt naturæ, & circumſtantiæ talis conditionis.

30. Per ceſſationem cauſæ non ceſſat privilegium abſolute, & ſine limitatione conceſſum, ut dictum eſt de diſpenſatione. Ceterum quando conceditur non abſolute, ſed dependenter a cauſa ſolum quandiu cauſa durat, exitit privilegium.

31. Per renuntiationem perfectam, & conſumatam, ut dum a Superiore legittimo acceptatur, deperditur privilegium. Renuntiatio autem privilegii ſolum fieri poteſt ab eo, cui conceditur privilegium. Unde nullus Clericus poteſt renunciare privilegium fori, aut Canonis: quia non ſibi, ſed ſtatui Clericali conceditur. Et idem eſt de Regularibus. Ex quo ſequitur, quod privilegium conceſſum toti Religioni, Provinciæ, aut Conventui, ſolum poteſt renuntiari a tota Religione, Provincia, aut Conventu.

32. Privilegia mere gratioſa, quæ privilegiato afferunt commodum, & aliis nullum inducunt incommodum: ut confitendi, abſolvendi, concionandi, celebrandi, aut audiendi Miſſam tempore interdicti, & ſimilia, non amittuntur per non uſum, aut contrarium uſum: quia privilegium non obligat ad ſuum uſum: & alias non datur præſcriptio, cum nulla ſit pars legittima: ergo non deperditur, per non uſum, aut per uſum contrarium. Neque per non uſum mere negativum, aut per contrarium uſum abſque animo renuntiandi, vel qui procedat ab aliquo errore, vel iguorantia, datur tacita renuntiatio; qua deperdatur privilegium, ut habens v. g. privilegium non ſolvendi decimas, gabellas, aut tributa, ſeu officia reipublicæ, licet hoc anno eas ſolvat, non amittit privilegium in futuro; ſtat enim optime privilegiatum velle conſervare privilegium, licet aliquando illo non utatur.

33. Privilegia, quæ in aliorum gravamen cedunt, & aliis ſunt oneroſa, ut de exigendo tributo, poſſunt deperdi per non uſum, aut per uſum contrarium ratione præſcriptionis: quia gravatus per privilegium alterius poteſt preſcribere in poſſeſſionem ſuæ libertatis tempore, quo privilegiatus data opportunitate, & occaſione non utitur libere ſuo privilegio. Non autem illud ammitteret, ſi conceſſum fuit cum clauſula: quod eo utatur, *pro ut libuerit: quando voluerit*. Tunc enim uſus privilegii arbitrio privilegiati relinquitur.

34. Amittitur denique privilegium per ejus abuſum: nam privilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur facultate. *Cap. Ubi Diſt.* 34. Tunc autem dicitur aliquem abuti privilegio, quando illud extendit ultra id, quod ſibi conceſſum eſt: vel ex ipſius uſu ſumit occaſionem liberius agendi: vel quando pravis moribus fini privilegii opponitur. Ut ſi Beneficiario concedatur privilegium lucrandi fructus abſque reſidentia ob ſtudium; ſi non ſtudeat, aut terat tempus vanis rebus, amittitur privilegium percipiendi fructus. Quando privilegio abutens eo privatur ex jure in pœnam abuſus requititur ſaltem ſententia declaratoria criminis, ut in Clerico incedente ſine habitu, & tonſura, qui amittit privilegium Clericalem, ſi ter admonitus non reſipiſcat; idem eſt de Clerico negotiatore; at quando quis privilegio abutitur non ponendo conditionem, ſub qua conceſſum eſt, ipſo facto illud amittit. Ut qui indignum eligit, ea vice jure eligendi ipſo facto privatur.

35. Ad præſcriptionem legittimam contra privilegia particularia requiritur tempus conti-

nua

Digitized by Google

nuatum ſaltem decem annorum inter præſentes; & viginti inter abſentes. Contra privilegia autem piarum cauſarum ſaltem triginta inter præſentes, & quadraginta inter abſentes debent tranſire. Contra Romanam Eccleſiam non datur præſcriptio niſi centum annorum. Contra privilegia Regularium ex jure communi requiruntur quadraginta anni. *Cap. volumus*. §. 16. *quæſt.* 4. *cap. Accedentibus de privilegiis*. Ex jure vero particulari Eugenii IV. requiruntur ſexaginta anni. Et amplius ex aliis Pontificibus.

PUNCTUM VII.

De revocatione Privilegii.

36. Privilegium poteſt revocari ab eo, qui illud conceſſit, vel a ſucceſſore in poteſtate, valide ſine cauſa; licite vero cum ea. Quod intelligendum eſt de Subditis Principis; Privilegium enim conceſſum non Subdito, & ab eo acceptatum, nullus poteſt revocare, niſi eſſet graviter pernicioſum Regi, aut Regno: quia tranſit in contractum, & jus quæſitum.

37. Pro intelligentia ceterorum, quæ dicenda ſunt, notandum eſt: diſcrimen inter privilegium *gratioſum*, *oneroſum*, & *remunerativum* ex juſtitia, & ex gratia. *Gratioſum* dicitur, quod pendet ex benigna voluntate Principis: nam licet merita adſint, non tamen ex illis movetur. *Oneroſum* eſt, quod datur ob aliquod onus exhibitum, aut exhibendum a privilegiato, & induit rationem contractus *do, ut des, facio, ut facias*. *Remunerativum* ex juſtitia appellatur quando datur in præmium obſequiorum, quæ alias non erant debita: & tribuunt privilegiato jus agendi, & actionem implorandi officium Judicis pro meritorum ſatisfactione, ut miles ſtrenue pugnans in bello, quin alias teneretur. *Remuneratorium ex gratia* dicitur privilegium, quando licet merita præceſſerunt, alias erant debita, vel ita liberaliter exhibita, ut nullum pactum, neque implicitum imbibant, ut privilegia Regularium.

38. His ſuppoſititis, dicendum eſt 1. Quod privilegium mere gratuitum nullius rei dominium transferens in privilegiatum; ſed prebens facultatem ad agendum, vel non agendum contra jus, vel præter jus poteſt a concedente, ejus ſucceſſore, vel Superiore revocari valide, etiam ſine cauſa, & licite cum illa: quia hæc privilegia, ut pote gratioſa, in fieri, & conſervari a Principis voluntate dependent: ergo valide revocantur etiam ſine cauſa. Verum, quia voluntatem mutare ſine cauſa eſt indicium inconſtantiæ, & levitatis, & contra naturam privilegii, quod a Principe conceſſum decet eſſe manſurum, juxta regulam, *decet in* 6. ideo illicite ſine cauſa revocatur.

39. Dicendum eſt 2. Quod privilegium transferens dominium oppidi, hæreditatis, officii, dignitatis, & ſimilium a privilegiato acceptatum, a nemine queit revocari abſque urgentiſſima cauſa: quia eſt quædam donatio jam acceptata; qua ratione eædem cauſæ, quæ ad donationem acceptatam revocandam, requiruntur etiam ad privilegium revocandum.

40. Dicendum eſt 3. Privilegium oneroſum, & conceſſum ratione dati pretii, aut operis injuncti nequit revocari, niſi ob cauſam boni publici, & reddendo pretium acceptum: quia omnes tenentur ſtare contractui inito, & obligatio oritur ex ipſa juſtitia.

41. Dicendum eſt 4. Privilegia Regularium non eſſe remuneratoria ex juſtitia, ſed ex gratia, poſſeque revocari a Summo Pontifice ex juſta cauſa: quia licet omnia privilegia Regularium conceſſa ſint a Romanis Pontificibus in præmium, & remunerationem laborum, quos pro Eccleſia Dei paſſi ſunt, & quotidie patiuntur in Confeſſionario, continuo ſtudio, & obſervantia Regulari, in prædicatione ad fideles, & infideles, poſtpoſito periculo ſalutis, & vitæ; fiunt tamen hæc omnia præcipue ob amorem Dei, & proximi, retributionem a Deo expectando: unde non prebent jus rigoroſum, aut ex juſtitia ad remunerationem, licet æquiſſimum ſit, & conſonum rationi merita prædicta remunerari.

42. Verumtamen privilegia Regularium non cenſentur revocata per clauſulas generales, niſi de ipſis ſpecialis mentio fiat: neque in dubio præſumuntur revocata. Duplex enim poteſt eſſe revocatio: alia expreſſa, ut cum dicitur: *revocamus, annullamus.*: hæc etiam poteſt eſſe *ſpecialis*, vel *generalis*. *Specialis* eſt, cum per eam revocatur in particulari aliquod ſpeciale privilegium. *Generalis*, cum in communi, & in genere revocantur per ſimiles clauſulas: *Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis*. Alia *tacita*, ut quando Princeps jubet, vel concedit aliquid, quod non poteſt habere effectum, niſi revocando privilegium contrarium. Igitur ad revocationem expreſſam privilegii abſolute loquendo, ſufficit clauſula generalis ſuprapoſita.

43. Item excipiuntur privilegia oneroſa, & ea, quæ aliqua clauſula fulciuntur, ut nequeant revocari, niſi de eis expreſſa mentio fiat. Idem dicendum eſt de privilegiis inſertis in corpore juris. Et ſimiliter de conceſſis a Concilio Generali, iſta enim a fortiori exigunt ad ſui revocationem, ut de Concilio Generali mentio fiat, ſaltem in communi. Quæ omnia intelligenda ſunt, quando non conſtat de mente revocantis; ſi enim conſtaret Principem velle per clauſulas generales revocare quodcumque privilegium, revocatum certe manebat.

Re-

Digitized by Google

44. Revocatio tacita, quæ fit per legem, privilegium, vel aliud ſtatutum contrarium præcedenti, datur ſemper ac privilegium, vel diſpoſitio nova expeditur ex certa ſcientia, & notitia prioris privilegii in ea parte, qua iſti eſt contrarium. Privilegium ergo inſertum in corpore juris revocatur per diſpoſitionem novam illi contrariam; licet in iſta non ſit clauſula revocatoria illius: quia Princeps non cenſetur ignorare ea, quæ ſunt in corpore juris. Privilegium vero ſpeciale non derogatur per legem, aut privilegium generale illi contrarium, licet procedat ex certa ſcientia: quia non præſumitur in Principe notitia ſpecialis privilegii, ſed ignorare poteſt jura, facta, & conſuetudines privatas. *Cap. 1. de Conſtit. in 6.*

45. Aliqua publicatio revocationis requiritur, ut privilegium revocatum judicetur. Si revocatio fiat per legem contrariam debet publicari ſolemniter ſicut ipſa lex: eadem enim publicatio legis eſt publicatio revocationis: & hæc appellatur revocatio a iure. Revocatio vero ab homine, ſeu privata ſufficit, quod innoteſcat, aut intimetur per Nuntium, vel Epiſtolam privilegiato.

PUNCTUM VIII.

De revocatione vivæ vocis Oraculi.

46. Vivæ vocis oracula nuncupantur quædam gratiæ, ſeu indulta ore tenus a Pontificibus conceſſa: æquali potiuntur valore, ac privilegia, & ſolum differunt accidentaliter, in eo, quod privilegia bullata expenduntur ſcriptura manu Papæ ſubſcripta; oracula vero non ſcripto, ſed voce conceduntur.

47. Sciendum eſt autem, quod Gregor. XIV. revocavit omnia oracula a ſe, & ſuis prædeceſſoribus conceſsa, præter illa, quæ authentica eſſent, & manu alicuius Cardinalis ſubſcripta: vel ad inſtantiam Regum obtenta. Deinde Urbanus VIII. ampliavit eamdem revocatoriam quadam Conſtitutione licet eam poſtea temperarit: Declarans, nolle comprehendere oracula ſubſcripta per Pontificis Officiales.

48 Igitur per prædictas Bullas revocata ſunt omnia vivæ vocis oracula conceſſa Regularibus, quæ ſuum effectum primarium ſortita non ſunt ante revocationem: ut ſi regularis per vivæ vocis oraculum obtinuit a Pontifice gradum Magiſtri, vel quid ſimile, etiam poſt dictas revocationes, gauderet gradu accepto, & praeeminentiis illi annexis: quia effectus principalis illius privilegii, aut Oraculi eſt conſtituere graduatum in tali dignitate cum honoribus, & exemptionibus Magiſterii: qui effectus completus fuit ante revocationem. Neque in hac materia ſatis implexa, amplius immorari lubet.

PUNCTUM IX.

De Confirmatione privilegiorum.

49. Confirmatio eſt *juris quæſiti roboratio*. Non dat novum eſſe, ſed antiquum roborat, & ad priſtinum vigorem reducit. Duplex communiter deſignatur. Una *in forma communi* ſine ſpeciali examine, & notitia privilegii: Altera *ex certa ſcientia*, hoc eſt, cum perfecta notitia, & examine privilegii, & eorum, quæ ad illius conditionem expectant. Sed ut confirmatio ex certa ſcientia dicatur, non requiritur, quod totus tenor privilegii confirmandi inſeratur in confirmatione. Immo ſufficit, quod ex aliis verbis reſcripti conſtet Principem cum plena facti cognitione procedere: ideoque ſufficit clauſula æquipollens illi *ex certa ſcientia*. Ut eſt, *de plenitudine poteſtatis*: per quam ſignificat, ſe non ſolum velle operari ſecundum jus commune, ſed ſupra, vel contra illud: quod non præſumitur facere, niſi ex certa ſcientia operetur.

50. Confirmatio ergo in forma communi nihil aliud eſt, quam ſimplex approbatio privilegii; nec ampliat, nec ſupplet defectus, nec validum reddit, quod invalidum erat. Confirmatio vero *ex certa ſcientia* reddit privilegium de invalido validum, ſupplet defectus, & reſtituit amiſſum per non uſum, vel contrarium uſum. Excipe, ſi apponatur clauſula: *quatenus ſunt in uſu.* Tunc enim non confirmantur privilegia, quæ non ſunt in uſu. Neque unquam revalidat privilegium, quod a principio fuit nullum, obreptitium, vel ſurreptitium; quia mens Principis tantum eſt revalidare privilegia, vel a prædeceſſore revocata, vel per non uſum deperdita.

51. Non tamen revalidantur privilegia revocata per jus commune, aut Concilium generale. Nec quæ cedunt in damnum tertii: niſi confirmans ex certa ſcientia expreſſe dicat: *Non obſtante revocatione juris communis, aut Concilii Generalis*: vel *non obſtante jure tertii*. Vel quando Pontifex concedit aliquam gratiam, quam ſcit, ſuum non poſſe ſortiri effectum, niſi cum præjudicio juris communis, aut tertii; alias privilegium eſſet fruſtraneum.

52. Per confirmationem privilegiorum unius ordinis non confirmantur privilegia propria, & peculiaria alterius. Si tamen Religio aliqua communicat in conceſſis, & concedendis, ut noſtra

ſtra familia Diſcalceata, per confirmationem privilegiorum cujuslibet Religionis, confirmantur privilegia iſtius, ſi confirmatio extendatur ad propria, & communicata, ſive communia. Ita conceſſit nobis Clemens VIII. Conſtitut. *Romanus Pontifex* 20. *Aug.* 1603. quam ampliavit Paulus V. *die* 24. *Septembr.* 1605.

CAPUT II.

De Privilegio Immunitatis Eccleſiæ.

53. Nomine Immunitatis intelligitur privilegium, quod habent Eccleſiæ fidelium, & domus Regularium, ut ſint velut Civitates refugii pro omnibus, qui commiſſo aliquo delicto ad ipſas, ne capiantur, incarcerentur, aut puniantur, confugiunt. Conceſſum eſt jure civili *Cod. tot. tit. de his, qui ad ſacroſanctas Eccleſias confugiunt*. Et jure Canonico *Cap. Inter alia de Immun. Eccleſ.* Quod confirmavit Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. Et ampliavit, ac declaravit Gregor XIV *die* 22. *Maji* 1591. Idem fecerunt poſtea Benedict XII. & Clem. XII. & noviſſime Benedictus XIV. Et licet Immunitas hæc non ſit ex jure divino, aut naturali, valde tamen utrique conſentanea eſt. In lege enim veteri aſſignatæ erant Civitates refugii pro delinquentibus, & templum Salomonicum tali fruebatur privilegio, ut probabiliter colligitur *ex Lib. Exod* 21. *&* 3. *Regum* 1.

54. Unde contra hoc privilegium prævalere poteſt conſuetudo legittima, ad quam Authores recurrunt pro aliquibus caſibus particularibus, ſed raro admittenda eſt talis conſuetudo, & ſemper in favorem humanitatis judicandum eſt: utpote pia cauſa, & favorabilis Eccleſiæ, & privilegium per modum legis in jure communi inſertum, quod latam exigit interpretationem. Quibus ſtatutis, ut materiam adeo utilem, & neceſſariam clarius explicemus, primo agemus de locis, quibus talis immunitas competit. 2. De perſonis, quibus proficit. 3. De delictis, quibus illa deperditur. 4. De effectibus illi connexis, ac de crimine quod illius violatores committunt, & de pœnis contra illos.

PUNCTUM I.

De loco ſacro, cui immunitas competit.

55. Inq Quis ſit locus ſacer, cui immunitas competat? R. In primis omnes Eccleſiæ conſecratæ, quæ vere loca ſacra ſunt gaudent immunitatis privilegio. Deinde omnes aliæ Eccleſiæ benedictæ, quia loca ſacra ſunt, & Deo dicata. Etiam Eccleſia non conſecrata, aut benedicta, ſi in ea divina officia celebrentur. *Ex Cap Eccleſia de immun. Eccleſ.* Pro Eccleſiis autem omnibus requiritur, quod authoritate Epiſcopi ſint erectæ. Nec requiritur, quod in ea Euchariſtia ſervetur, neque quod re ipſa in ea celebrentur officia, ſed quod poſſint celebrari, ſufficit, ut locus ſacer ſit. Nec requiritur, quod Eccleſia ſit perfecte conſtructa, ſi tamen conſtructio continuetur. Extenditur privilegium ad Eccleſiam interdictam, & pollutam, & etiam ad deſtructam, & dirutam, niſi authoritate Superioris ſit pœnitus everſa, abſque intentione, & ſpe reædificationis.

56. Non ſolum gaudent hac immunitate Eccleſiæ, quoad totum ambitum internum, ſed quoad totam fabricam externam, Cappellas, Sacriſtias, parietes, turres, tecta, atrium, clauſtra, porticum, & omnia, quæ Eccleſiæ per ſe ſunt connexa. Denique cæmenterium licet non ſit connexum. Et licet jure antiquo etiam confinia Eccleſiæ Cathedralis per circuitum quadraginta paſſus, & pro minoribus triginta extra muros civitatis gauderent eadem immunitate: Ubi vero conſuetudo contraria invaluit, non adeſt locus privilegio.

57. Extenditur etiam ad Hoſpitalia, & Oratoria publica authoritate Epiſcopi erecta. Oratorium autem privatum non gadet, licet authoritate Epiſcopi erectum. Extenditur ſimiliter privilegium ad tabernaculum Sacroſanctæ Euchariſtiæ, & ad Sacerdotem illam portantem, ad quem reus confugiens gaudet immunitate; niſi accidat in carcere, quo Sacerdos eam deferret. Primum habetur ex piiſſima conſuetudine ob debitam reverentiam tanti Sacramenti. Extenditur etiam ad Palatium Epiſcopi, licet abſens, vel mortuus fuerit, dummodo alteri non ſit locata domus.

58. Tandem hoc extenditur privilegium ad domos, & Monaſteria Regularium ſecundum totum ambitum, quod ſeptum eſt, ut comprehendit etiam dormitorium, officinas, hortus, viridaria; quia licet hæc ad effectum pollutionis, & violationis non reputentur loca ſacra, & religioſa, bene tamen ad effectum immunitatis: ut habetur ex *cap. Si quis contumax. Cap. Frater Cap. Minor* 17. *q.* 4. *Ex leg. Pateant. De his, qui ad Eccleſiam confugiunt.* Unde ſi quis confugiens ad Monaſterium ſe projiciat intra muros illius, aut in atrium Monaſterii, gaudet immunitate. *Cap. Si quis. Cap. Definivit.* Villæ, ſeu Grangiæ, quas recreationis cauſa habent Ciſtercienſes, & cum illis communicantes potiuntur eodem privilegio conceſſo ab Eugenio IV. Denique Monaſterium inceptum pro habitatione Regularium contiguum Eccleſiæ, quamvis ſolus Religioſus habi-

bitet pro fabrica, & etiam domus illi contigua, & a Religioſo habitata, quia in favorabilibus inceptum profinito habetur. Hæc vera ſunt inſpecto jure communi præſcindendo a particularibus Regnorum juribus, quibus ſtandum eſt.

Punctum II.

Quæ perſonæ gaudeant privilegio immunitatis.

59. Dicendum eſt omnes fideles cujuſcumque conditionis quantumvis gravia delicta commiſerint, exceptis jure expreſſis, poſſunt gaudere hoc privilegio. Unde excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ non excluduntur ab hocprivilegio: quia Eccleſia in illo non tam attendit ad Excommunicationem, quam ad loci ſanctitatem, & reverentiam. Ulterius hæretici, ſi ob alia crimina, præter hæreſim, ad Eccleſiam confugiant, eodem fruuntur beneficio. Infideles autem, ſi vere vellent converti, etiam gaudent, ſecus vero ſi nolint; quia dignum eſt, ut Eccleſia defendat eum, qui illi obedire cupit, & abjiciat illum, qui renuit. Unde ſi infidelis ante delictum dederit ſigna veræ converſionis, æquum eſt, ut Eccleſia illſum defendat.

60. Similiter incarceratis, qui fracto carcere, ad Eccleſiam confugiunt, favet dictum privilegium. Item captus a Miniſtris juſtitiæ, etiam ſi ad ſupplicium duceretur, & de manibus miniſtrorum ſe eximeret, confugeretque ad Eccleſiam, gaudet ejus immunitate. Secus autem debet dici de illo, quem Miniſtri per locum ſacrum ducerent comprehenſum ad carcerem: quia ipſe non confugit ad Eccleſiam, ſed per illam vinctus trahitur.

61. Clerici Seculares, & Regulares, ubi non eſt conſuetudo legittima in contrarium, gaudent etiam hoc privilegio immunitatis reſpectu ſuorum Prælatorum. Ita colligitur ex conſtitutione Benedicti XIV. data idibus Martii 1750. quæ incipit *Officii noſtri*. §. 6. & 7. Ubi declarat, quod excluduntur ab hoc privilegio immunitatis Clerici, & Regulares, qui crimen homicidii commiſerint: ergo e contrario propter alia non ſunt privati ab immunitate. Uſus tamen communis ſtat in oppoſitum.

62. Gaudent etiam illa debitores, qui ne a creditoribus in carcerem mittantur, ad Eccleſiaa confugiunt, ut quotidiana experientia demonſtrat. Extenditur etiam ad negotiatores fallitos, illos nimirum, qui exercentes quæſtuariam negotiationem laute, & opipare vivunt, deinde impotentes creditoribus ſatisfaciendi, ad Eccleſiam confugientes, plures creditures miſere perdunt.

Punctum III.

De criminoſis, qui ab hoc privilegio excluduntur.

63. Inq. 1. Quot, & quæ ſint crimina, ob quæ immunitas Eccleſiæ delinquentibus denegatur. R. Gregor. XIV. in ſua Conſtitutione ſupra laudata, ad ſeptem caſus illa reduxit.

64. Primo excluſit *publicos latrones*. Ille dicitur publicus latro, qui palam, & publice furatur, aut per inſidias in via publica, aut in domibus privatorum violenter. Sed debet conſtare eſſe publicum latronem publicitate juris, aut facti: ex quo fit, alium quemcumque furem ſimplicem, etiam in Eccleſia, vel ab Eccleſia aliquid ſurripientem, non excludi ab iſto privilegio, quia ſolum publici latrones excipiuntur, & exceptio firmat regulam in contrarium.

65. Secundo *Viarum Graſſatores qui itinera frequentata, & publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur*. Viarum graſſator dicitur ille, qui impetu graditur in viis publicis, & frequentatis, ut viatores expoliet, vulneret, vel occidat. Cum iſtis numerantur. *Depopulatores agrorum*, qui videlicet agros alienos, ſegetes, vineas, oliveta, aut fructus devaſtant, ac deſtruunt.

66 Tertio, *qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis, vel earum Cementeriis committere non verentur*: Tales ſive exiſtentes in Eccleſia occidant, vel mutilent exiſtentem extra Eccleſiam, & potiori jure ſi exiſtentes extra Eccleſiam occidant exiſtentem intra illam; mandantes autem, vel conſulentes occiſionem in Eccleſia non excluduntur ab immunitate. Quia privatio immunitatis eſt lex pœnalis, quæ limitari debet tantum ad expreſſum.

67. Quarto, *qui proditione proximum ſuum occiderit*. Verum licet ex Conſtitutione Gregoriana ſolum proditor homicida immunitatis privilegio excludatur; ex laudata tamen Benedictus XIV. §. 9. de omni homicidio directo, etiam in rixa commiſſo, dummodo caſuale non ſit, aut ex neceſſaria defenſione, idem dicendum eſt. Comprehendit enim, *quemcumque homicidam, ſive virum, ſive mulierem, ſive laicum, ſive Eccleſiaſticum ſecularem, aut cujuſvis Ordinis Regularem, qui etiam baculo, aut ſaxo proximum ſuum occiderit.*

Aaa 2 68. Quin-

68. Quinto excluduntur *Aſſaſſini*. Dicitur *Aſſaſſinus*, qui pecunia, aliove, quocumque pretio conducitur ad Chriſtianum occidendum. Sufficit autem promiſſio, & acceptio pretii pro tali occaſione, ut ea ſecuta excludatur a privilegio immunitatis. Sed mandantes, aut conſulentes, & idem eſt de mediatoribus, & complicibus, vel fautoribus Aſſaſſinatus, incurrunt dictam pœnam, etiam morte non ſecuta. *Ex Cap. 1. de hom. in 6.*

69. Sexto *Hæreſis*. Ratione iſtius immunitate privantur hæretici, cum ſit graviſſimum crimen Eccleſiam Dei funditus evertens. Idem intelligas de recipientibus, occultantibus, defendentibus, aliove modo hæreticis auxilium præſtantibus, ſi quatenus hæretici ſunt, eis opitulentur; ſecus eſſet in foro interno, ſi quia amicus, aut conſanguineus aliquis eis auxilium præberet. In quo etiam caſu privaretur immunitate in foro externo, quia præſumeretur ſuſpectus hæreſis, cui non ſuffragatur immunitas.

70. Septimo privantur hujuſmodi privilegio *Rei læſæ majeſtatis in perſonam ejuſdemmet Principis.* Crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis eſt quælibet illius læſio, percuſſio, vulneratio machinatio, ſeditio, conjuratio, vel proditio. Sufficit ergo, quod crimen inferatur in perſonam Principis per aliquam ex iſtis actionibus, ut tamquam reus læſæ majeſtatis immunitate privetur. Fabricatio autem, vel falſificatio monetæ, licet ſit crimen læſæ majeſtatis, non tamen in perſonam Principis, ſed in ejus ſtatum.

71. Benedictus XIV. in laudata Conſtitutione alium addidit caſum, quo immunitas nullatenus valet, videlicet: pro violatione ipſius immunitatis, quando Magiſtratus, Judices, aut eorum officiales ab Eccleſia delinquentes extrahunt, vel ipſa loca immunia obſident, aliiſque artibus confugientes ad illa impedire temere præſumunt, vel alimenta eis denegare efficiunt. Similiter excipiuntur ſurripientes, & aſpertantes ex malo fine Euchariſtiam, & etiam mandantes, ut habetur in Bulla ejuſdem Pontificis incipiente: *Ab Auguſtiſſimo data 5. Martii* 1744.

Punctum IV.

De effectibus hujuſmodi immunitatis.

72. Primus effectus immunitatis eſt, ut criminoſus ad Eccleſiam confugiens in ea capi, aut ab ea invitus extrahi non poſſit. Unde ſi per vim ab aliquo extrahatur, non poterit a Judice capi, ſed Eccleſiæ reſtitui debet. Si vero blanditiis, vel doloſis verbis inductus reus, a loco immuni exeat, poteſt capi, & puniri a Judice, & idem eſt, ſi libere, & ſponte exeat.

73. Secundus effectus eſt, ne reus in loco immuni vinculis alligetur, vel alio modo perſonaliter vexetur. Tertius, ne exiſtenti in Eccleſia impediantur alimenta, indumenta, & cetera vitæ neceſſaria. Quartus, ne bona propria delinquentis, quæ ſecum ad Eccleſiam tulerit, auferantur. Quintus, ne reus, dum in Eccleſia exiſtit, damnetur ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem: licet ex conſuetudine Judex poſſit exquirere, & citare reum, & proferre in eum ſententiam, quæ executioni nequit mandari, quamdiu reus immunitate gaudeat.

74 Sextus, quod extractus extra caſus in jure exceptos ante omnia debeat Eccleſiæ reſtitui ob regulam generalem: quod expoliatus ante omnia eſt reſtituendus. Sufficit autem quod cuilibet Eccleſiæ reſtitutio fiat. Septimus, quod extractio injuſta, & omnes actus ex illa ſecuti, nullius roboris ſint, utpote facti a Judice non competente. Juxta D. Thomam 2. 2. *q. 99. art. 2. ad 3.* extrahens violenter reum ab Eccleſia non committeret proprie peccatum injuſtitiæ in reum; ſed tantum ſacrilegii contra locum Sacrum.

75. Octavus denique effectus immunitatis eſt, ut ſi Judex velit extrahere reum ab Eccleſia extra caſus permiſſos, illi per vim ſpiritualem reſiſti poſſit a Clericis, vel Religioſis; & etiam claudendo oſtia, abſcondendo reum; eumque de manibus miniſtrorum defendendo & illis intimando pœnas Eccleſiaſtiaas contra violatores immunitatis in jure ſancitas.

76. Inq. Qualis ſit culpa, immunitatem Eccleſiæ violare? R. Eſt culpa ſacrilegii: quia divinam offendit majeſtatem, qui ejus domum violat, & profanat; meritoque reputatur reus læſæ majeſtatis divinæ: quare ex jure civili crimen hoc pœna capitali, & ultimo ſupplicio punitur. Per jus autem Canonicum pœnitentia publica, & pœna pecuniaria, in cultum Eccleſiæ violatæ applicanda, arbitrio Epiſcopi puniri poteſt. Præterea ex Bulla Gregorii, & aliis excommunicatione majori lata plectitur: a qua ſolum Epiſcopi poſſunt abſolvere.

87. Nota, quod licet expellentes a loco ſacro reum, violent immunitatem; Regulares tamen, qui ex juſta cauſa, illum a ſuo Monaſterio expellunt, nullatenus violatores immunitatis cenſendi ſunt maxime ſi in ſuis conſtitutionibus ita diſponatur, ne videlicet quies, & Religioſa obſervantia ob talium conſortium perturbetur. Et ideo in noſtris conſtitutionibus cavetur, ne delinquentes ultra tres dies in noſtris Conventibus immorentur.

78. Extra caſus vero exceptos, Clerici tradentes reum judicibus ſecularibus, graviſſime delinquunt, incurruntque irregularitatem, ſi reus

reus occidatur, aut mutiletur. In caſibus autem exceptis libere ipſis tradendus eſt, puniendus pro qualitate delicti, ac ſi ad Eccleſiam minime confugiſſet. Verum hoc fieri debet conſenſu, & licentia Epiſcopi, ad quem pertinet judicare, an caſus exceptus ſit, vel non. Nec ab Eccleſia, vel Monaſterio Regularium debet extrahi reus etiam in caſibus exceptis inconſulto Monaſterii Prælato.

CAPUT III.

De quibuſdam privilegiis peculiaribus Regularium.

PUNCTUM I.

De Judice conſervatore Regularibus conceſſo.

79. Inq. 1. Quid ſit Judex conſervator Regularium? R. Eſt: *Judex a Papa delegatus ad tuendos Regulares ab injuriis illis illatis, illorum bona, jura, & privilegia defendendo*. Nam cum Regulares in cauſis, & litibus cum extraneis ſolum Papam habeant pro Judice ad quem paſſim recurrere vix eſt poſſibile, ideo Sedes Apoſtolica eis conceſſit Judices, qui eos a manifeſtis injuriis defenderent. Sed caute, modeſte, & ſolum neceſſitate coacti, quando injuriæ ſunt certæ, debent Regulares uti hujuſmodi privilegio.

80. Inq. 2 Unde conſtet de hoc privilegio? R. Conſtat ex Bulla Sixti IV. incipiente: *Dum attenta* Carmelitis conceſſa. Item ex alia ejuſdem Pontificis data pro quatuor ordinibus Mendicantium, ex privilegiis Pii V. Julii II. & aliorum Pontificum. Unde nullus de eo dubitat. Conſervatores autem electi a regularibus tenentur hoc munus ſub culpa gravi acceptare: niſi fuerint Religioſi, iſti enim ex aliis privilegiis poſſunt ſe excuſare ab hujuſmodi commiſsione. Non expirat hæc morte Pontificis, quia habetur ex anterioribus, & quia eſt gratia facta.

81. Inq. 3. Quas qualitates habere debeat Conſervator eligendus? R. Debet eſſe perſona in dignate Eccleſiaſtica, vel perſonatu conſtituta. Ut Cardinalis, Archiepiſcopus, Epiſcopus, eorum Vicarii Generales, Abbas, Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, non Collegiatæ, niſi dignitate gaudeat, etiam Prælati Regulares, tam Superiores, quam locales poſſunt eligi. Nobis autem vetitum eſt ex noſtris legibus hoc munus acceptare, niſi ex mandato expreſſo Pontificis.

82. Inq. 4. Qua auctoritate gaudeant Conſervatores Regularium? R. Gaudere auctoritate Pontificia intra loca, & Diœceſes ſuæ electionis; ſunt enim delegati Pontificis. Unde nequeunt impediri ab aliquo, eſto ſit Nuntius, aut Legatus a latere ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis a Divinis *latæ ſententiæ*. Imo ſi opus fuerit, valent contra eos procedere ad Regulares de manifeſtis injuriis defendendos. Verum ſi Conſervatores limites ſuæ facultatis excedant, incurrunt ſuſpenſionem a ſuo officio per annum, & pars, quæ id procuravit, effectu ſequuto, incurrit excommunicationem, a qua abſolvi nequit, niſi ſatisfacta integraliter altera parte damnificata. Curent Regulares ab hujuſmodi privilegii uſu abſtinere, niſi urgenti neceſsitate fuerint adacti; plus enim valet uncia pacis, quam libra victoriæ, maxime cum Superioribus, aut Epiſcopis.

PUNCTUM II.

Quædam dubia circa Regulares.

83. Inq. I. Quid poſſint Regulares in ſuis Eccleſiis circa feſtos, & jejunia populo nuntianda? R. hoc, & alia dubia reſolvit Sacra Congreg. 2. *Julii an. 1620. Primum* ſi poterant Regulares in ſuis Eccleſiis dies feſtos, & jejunia populo nuntiare tempore offertorii in Miſſa? Reſpondit: *non prohiberi dies feſtos, & jejunia in ſuis Eccleſiis nuntiare*. 2. Si poterant recipere oblata, vulgo *ofrendas delpueblo* in Miſsa Conventuali, & pacem populo dare? R *poſſe dummodo* a perambulatione *per Eccleſiam, ac ſimilibus eleemoſinarum extorſionibus abſtineant*. 3. Si per Parochiam extra Eccleſiam poſſint portare pallium, vel pluviale? R. *non poſſe*. 4. Quando vocantur ad corpus defuncti tumulandum, ſi debent ire ad Eccleſiam, ubi Clerici congregantur, vel ad domum defuncti vel expectare eos in itinere? R. *Parochialem Eccleſiam accedere, ubi Clerus congregare conſuevit*. Sed contrarium eſt conſuetudine introductum, ſaltem in Hiſpania. 5. Si poſsunt celebrare diebus feſtis primam Miſsam, antequam Parochus in ſua Parochia eam celebret? R. *Prohiberi non poſſe, quominus Miſſa in Eccleſis Regularium celebretur ante Miſſam parochialis Eccleſiæ*. 6. Si poſſint in Miſsa publicare præcepta Ordinarii; & admonitiones pro matrimoniis? R. *Non poſſe publicare matrimonia*; in quo tacite aliam partem conceſſit. 7. An poſſint prædicare in ſuis Eccleſiis in adventu, & quadrageſima, ſi in Parochiali prædicetur? R. *Poſſe, petita tamen benedictione Epiſcopi*. 8. Si poſſint portare pallium, & ſtolam, quando proceſſiones ſui ordinis extra ſuas Eccleſias faciunt

ciunt? R. Non licere Regularibus hujuſmodi proceſsiones facere, extra Eccleſias, & ambitum illarum. Intellige, niſi adſit conſuetudo in contrarium, vel conſenſus Epiſcopi. 9. Si poſsunt, admittere in ſuis Eccleſiis mulieres, quæ prima vice poſt partum, ut prolem Deo offerant, accedunt? R. Regulares non prohiberi in eorum Ecclefis mulieres poſt partum ad purificationem admittere. 10. Si quando Religioſus aliquis extra Conventum moritur, cui Parochus Sacramenta adminiſtravit, poterunt cadaver inde extrahere, & ad monaſterium adducere? R. Poſse Regulares extra clauſtra decedentes ad eorum Eccleſias deferri, etiam inconſultis Parochis.

84. Inq. 2. An Regulares vocati ab Epiſcopis ad proceſſiones publicas adire teneantur? R. Affirm. conſtat ex *Trident. Seſs.* 25. *c.* 13. Sed cum ibidem habeatur: *iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt*, ideo cum noſtra clauſura ſit ſtrictior aliis Clem. VIII. duplici Bulla conceſsit nobis privilegium, ne compellamur aſsiſtere proceſsionibus. Idem indulſit Paulus V. ex quo ſit commendabilior noſtris Religioſis clauſura a Regula, & conſtitutionibus ſibi præſcripta. Ideo illam obſervare curent præcipue tempore talium proceſsionum; magnæ enim inconſequentiæ redargui poterunt, ſi exempti ab eis ex motivo clauſuræ, extra eam abſque neceſsitate ſe præbeant conſpiciendos.

Punctum III.

De Sepultura Eccleſiaſtica.

85. Ex dictis in tractatu de ſimonia conſtat, quid ſit Sepultura Eccleſiaſtica, & quomodo poſsit vendi. Si mortuo emptore nullus ſuperſit hæres, aut ſucceſſor poteſt a Rectore, vel Prælato Eccleſiæ aliis conſignari; non tamen inſcriptiones, aut inſigna prioris Patroni ſunt delenda, ſed ad ejus memoriam relinquenda.

86. Inq. 1. Qui ſint privati Sepultura Eccleſiaſtica? R. Pagani, Judæi, & alii Infideles, Hæretici, Apoſtatæ a fide, Schiſmatici, excommunicati vitandi, interdicti, parvuli non baptizati, ſe ipſos occidentes, duellantes, & alii publici peccatores, ut uſurarii, meretrices, concubinarii, blaſphemi, Religioſi proprietarii, & publice omittentes recipere Sacramenta Confeſsionis, & Communionis, ſaltem ſemel in anno, niſi ante mortem reſipuerint, conſtat ex Rituali Pauli V.

87. Inq. 2. Quis poſsit ſepulturam ſibi eligere? R. Omnis pubertatem nactus, etiam ſi ſervus ſit, eſt liber pro eligenda ſepultura, ubi voluerit, ut conſtat ex jure Canonico *De Sepult. in 6.* Pater, imo & Mater, illo mortuo, poteſt eam eligere pro filiis impuberibus. Electio autem ſepulturæ probatur duobus teſtibus, vel ex Scriptura ſimplici manu propria ſubſcripta, vel ex teſtamento, aut codicillo. Quando quis moritur ſine electione ſepulturæ ſepeliendus eſt in ſepulcro ſuorum majorum.

88. Inq. 3. An Parochi, vel Religioſi ſepelientes cadaver in Eccleſia, cui non competit, peccent graviter? R. Affirm. quia fit injuria tum ipſi defuncto, tum Eccleſiæ, cui debetur: ideoque reſtituere tenentur tam cadaver, quam proventus ex funere acceptos. Conſtat *ex cap.* 1. *de ſepult. in 6.*

89. Inq. 4. An exhumantes cadavera ſepulta, ut expolient ea, grave peccatum committant? R. Affirm. conſtat *ex cap. infames*, *q.* 1. Ubi ſepulcra violantes, aut cadavera expoliantes declarantur infames. Verum non tenentur expolia reſtituere, quia habentur pro derelicto conſumenda ſub terra. Nequeunt exhumari corpora, perpetuæ ſepulturæ tradita, ut transferuntur ad alium locum, vel ut a Judice recognoſcantur, ſine conſenſu Epiſcopi. *Cap. Corpora Sanct. de Conſ. Diſt.* 1. Et licet aliqui aſſerant, id poſse fieri a Prælatis Regularibus, ex privilegio Leonis X. res eſt incerta, proindeque ſine Epiſcopi licentia fieri non debet.

90. Inq. 5. An Religioſi poſsint eligere ſepulturam? R. Sub diſtinct. nam Prælati valent eam eligere, locales in ſuo conventu, Provinciales in tota Provincia, & Generales in toto Ordine; Subditi vero, cum non habeant velle, aut nolle, nequeunt eam eligere. *Cap. ult. de ſepulturis in 6.* Verum ſi ægrotet in loco remoto a ſuo Conventu, poteſt eligere Sepulturam Religioſus etiam Subditus; alias ſepeliri debet tunc in Parochia.

91. Monaſterii familiares, qui actu ſerviunt, & reſident intra ſepta, ac ibi degunt, ſi moriantur abſque electione ſepulturæ, ibidem ſunt ſepeliendi ex privilegio Sixti IV. Carmelitis conceſso. Idem dicunt plures de ſæculari moriente in Monaſterio, ſi in eo ægrotet, & moriatur, ſepultura non electa; ſed verius eſt debere ſepeliri in Parochia, ut pluries declaravit Sacra Congreg.

92. Inq. 6. An Regulares gaudeant privilegio ad ſepeliendos in ſuis Eccleſiis eligentes in eis ſepulturam? R. Affirm. conſtat, omiſsis antiquioribus, ex privilegio conceſso a Clemente VIII. qui ſub excommunicatione Papæ reſervata, vetuit quibuſdam Parochis, ne pro aſsociandis defunctis in Regularium Eccleſiis ſepeliendis plus peterent, quam pro ipſis ferendis ad Parrochiam offerre ſolent. Idem confirmavit Urbanus VIII. dicens: *Ne Parochi plus percipere poſſent in ſepulturis, quæ fiunt in Eccleſiis Regularium, quam in eis, quæ fiunt in propriis Sæcularium Cleri-*

corum

corum. Idem Pontifex decrevit hæredes defuncti liberos eſse ad convocandos Clericos ſibi bene viſos, & cuilibet dare coram ſibi bene viſam, quin conſtringantur in quantitate, qualitate, aut numero. Nec ſub gravi valet Parochus exigere quidquam ultra id, quod ſibi debetur, nec cogere hæredes ad facienda in Parochia Suffragia, quæ in Eccleſia Regularium velint celebrare.

93. Inq. 7. A quo fieri debeat officium ſuper cadavera delata ad Eccleſias Regularium? R. Sunt facienda a Regularibus, quod tenet etiam de Eccleſiis Monalium ſibi ſubjectarum. Conſtat ex de claratione *Sac. Cong.* 8. *Auguſt.* 1629. Oblata autem ratione funerum in Monaſteriis, eiſdem omnino debentur. *Ex cap.* 1. *de ſtatu Monach.*

94. Inq. 8. An poſcentes ſepeliri habitu Regularium, aliquas lucrentur indulgentias? R. Affirm. conſequuntur enim ſine dubio aliquas indulgentias conceſsas ordini, cujus habitu volunt ſepeliri, ſi ponatur habitus ſaltem ſuper lectum moribundi; Ita ex privilegiis conceſsis a Leone X. & Adriano VI. aſserit Lezana *tom.* 2. *v. habitus Regularis n.*9. addens eas, ut pro mortuis, ſeu morientibus conceſsas, non eſse revocatas a Paulo V.

95. Inq. 9. In qua Eccleſia ſepeliri ſit utilius defunctis? R. In illa, in qua cum majori frequentia, gravitate, & devotione officia divina perſolvuntur: animæ enim defunctorum participant proximius, & quodam jure de ſuffragiis, & officiis divinis, quæ celebrantur in Eccleſia, ubi eorum corpora ſunt ſepulta: ergo quo dicta officia peragantur frequentius, & cum majori devotione, eo amplius cedunt in earum ſuffragium.

PUNCTUM IV.

De quarta funerali.

96. Inq. An Regulares debeant ſolvere quartam funeralem? Pro reſponſione nota, quod *quarta funeralis* dicitur *portio de funeralibus, & legatis Parochiæ competens*. Hæc portio aliquando fuit tertia pars, aliquando dimidia, ſed frequentius quarta. Olim dabatur etiam Epiſcopis, & dicebatur *quarta Canonica*, quæ jam non eſt in uſu, ſaltem in Hiſpania; ideo ſolum eſt quæſtio de quarta funerali.

97. R. 1. Regulares debere eam ſolvere, niſi gaudeant privilegio in contrarium. Conſtat ex *Clement. dudum de ſepult.* Omnes tamen, vel fere omnes Regulares eo gaudent ex pietate Summorum Pontificum, qui ante, & poſt Tridentinum eis liberaliter conceſsere illud in remunerationem meritorum, quæ in obſequium Eccleſiæ, & fidelium preſtare continuo ſatagunt.

98. R. 2. Carmelitas excalceatos eſse exemptos a ſolutione quartæ funeralis. Conſtat ex privilegio ipſis ſpecialiter conceſso a Clem. VIII. in Bulla, quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem data* 5. *Julii* 1595. Ubi confirmat anteriora privilegia Nicolai V., & Julii II. qui toti Ordini Carmelitano idem antea indulſerunt. Conſtat etiam ex alia Bulla ejuſdem Clementis VIII. incipiente: *Quod ſemel ad Apoſtolica Sede*, expedita 24. *Martii* 1597. Ubi audita lite a quodam Rectore ſuſcitata contra Carmelitas Diſcalceatos circa ſolutionem quartæ funeralis, illos ab eis abſolvit, Rectori perpetuum ſilentium imponendo. Idem patet ex diverſis declarationibus Sac. Congreg. & ex quinque ſententiis diffinitivis Salmanticæ contra varios Eccleſiarum Rectores a noſtro Collegio obtentis; quæ videri poſsunt in *curſu Salm. Morali trac.* 18. *de Privil. cap.* 13. *n.* 227.

99. Væ igitur illis Prælatis, qui ex oſcitantia, ignavia, aut timore mundano hujuſmodi privilegiis cedunt cum gravi præjudicio Monaſteriorum! quia ſicut equum eſt, ut Parochis detur, quod ſibi jure debetur; ita equiſsimum eſt, ut a Prælatis jura Monaſteriorum ſollicite, & religioſe defendantur.

PUNCTUM V.

De Concionatoribus.

100. Inq. 1. Quid requiratur in concionatore? R. quatuor conditiones inter alias requiri, nempe ſtatus Clericalis, ſcientia ſufficiens, honeſtas vitæ, & facultas, ſeu licentia legittima. Dicimus *inter alias*, quia in primis requiritur vox clara, ſonora, & pronunciatio expedita, hæc quippe pro omni oratione Rethorica eſt admodum neceſſaria, ut ajebat Demoſthenes. Sed nunc de conditionibus moralibus agimus.

101. Requiritur itaque *primo* ſtatus Clericalis, quia concionari licet non ſit actus ordinis Sacri, eſt tamen munus Eccleſiaſtici magiſterii, ideoque requirit ſaltem primam tonſuram. Error enim eſt ſatis craſſus, quod quilibet laicus poſſit explicare Sanctum Evangelium, & prædicare verbum Dei. Quo circa hæretici miſere errant, quia quemlibet docere poſſe Sacram Scripturam, ſe jactant. *Secundo*, Requiritur ſcientia ſufficiens, ſine qua magiſterii munus, uti eſt concionatoris, adimpleri minime valet. Ignorantia enim plurium errorum mater eſt. Unde apud nos provide ſtatuitur, quod *prædicare nemo audeat, niſi prius Phyloſophiæ tribus annis, & Theologiæ aliis tribus operam dederit, & a Provin-*

vinciali, & aliis duobus Religioſis ab ipſo deſignatis fuerit examinatus. & per ſecreta ſuffragia idoneus inventus. 2. p. Conſtit. cap. 8. n. 1.

102. *Tertio* requiritur in concionatore honeſtas vitæ, aut probitas morum, nam prædicatio operibus confirmari debet, ita ut concordet ſermo cum vita, ne concionator ſimilis ſit Phariſeis, qui aliud docebant, & aliud faciebant. Hinc fortaſſe deploratur hodie adeo exiguus concionum fructus, quia concionatores non ſunt ſicut Prophetæ antiqui, vel ſicut Apoſtoli in ſanctitate vitæ. Aliqui cenſent concionari in peccato eſto occulto eſſe peccatum grave: ſed alii putant ſolum eſſe veniale, ſecluſo ſcandalo, ut ſi peccatum concionatoris eſſet publicum, quia, ut diximus, prædicare non actus ordinis Sacri, nec depoſcit neceſſario ſtatum gratiæ. *Quarto* requiritur ad concionandum facultas legittima, quia prædicare, alioſque docere, eſt munus proprium Epiſcopi, quod nemo poteſt ſibi arrogare ſine legittima facultate. Hæc facultas eſt legittima *miſſio*, juxta illud Apoſt. *ad Rom. 10. Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* Regulariter ſolum conceditur Sacerdoti, aut Diacono.

103. Inq. 2. A quo recipiant regulares facultatem prædicandi? R. eam recipiunt a Summo Pontifice ſub triplici conditione. *Prima*, quod ſint prius examinati, & approbati a ſuis Prælatis. *Secunda*, quod cum hac approbatione ſe præſentent Epiſcopo. *Tertia*, quod ab eo petant licentiam prædicandi in propriis Eccleſiis & pro non ſuis eam obtineant. Ex quo fit, quod ad prædicandum in ſuis Eccleſiis ſufficit regularibus licentia ab Epiſcopo petita; pro Eccleſiis vero non ſuis debent habere licentiam petitam, & obtentam. Omnia conſtant ex *Conc. Lat. ſub Leon. X. & ex Trid. ſeſſ. 5.*

104. Inq 3. An quando regularis petit licentiam prædicandi in propriis Eccleſiis, ſi Epiſcopus non ſolum non concedat, ſed poſitive contradicat, valet nihilominus in eis prædicare? R. negat. conſtat expreſſe ex Bulla Clem. X. *Superna*. ubi decernitur: *quod ſi Epiſcopus benedictionem ne dum conceſſerit, ſed etiam contradixerit nec in prædictis quidem Eccleſiis licere regularibus prædicare: eoſque contravenientes ab illo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato cenſuris, aliiſque pœnis Eccleſiaſticis coerceri, & puniri poſſe*. Cum hæc verba decretoria ſint, non adeſt locus oppoſitæ ſententiæ nixæ in Trident. ubi conceditur regularibus prædicare in ſuis Eccleſiis petita, & non obtenta licentia. Sufficit quippe licentia petita, dum Epiſcopus non contradicit; ſi vero non concedat, & ſimul contradicat, non ſufficit, nec poteſt regularis prædicare adhuc in propria Eccleſia, quidquid alii dicant.

105. Inq. 4. An regulares volentes prædicare in Eccleſiis non ſuis poſſint ab Epiſcopo in doctrina examinari? R. affirm. conſtat ex dicta Bulla. *Superna*, ubi dicitur *poſſe autem Epiſcopum licentiam conceſſurum regularibus in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt, prædicare volentibus, illos . . . quoad doctrinam examinare, ſi ita ipſius arbitrio, quod moderatum, & diſcretum eſſe debet, viſum fuerit*. Unde ſententia contraria in textu Concil. Later. fundata jam non eſt audienda.

106. Inquires 5. An Regularis obtenta licentia prædicare valeat in Parochiis repugnante Parocho? R. poſse de jure; non tamen expedire. Ratio primi eſt, quia ſupponitur Regularis cum facultate obtenta ab Epiſcopo, qui Parochus Parochorum eſt. Non tamen expedit illius uſus ob excuſanda jurgia, & ſcandala quibus fructus ex concione ſperatus areſcat. Parochus utique potius optare, quam repugnare debet, ſive per ſe, ſive per alios, quod populus paſcatur verbo Dei, & nomen Jeſu per quemlibet annuncietur; ſi tamen repugnet, regulari pro tunc congruit omittere concionem ad edificationem, & pacem fovendam. Quod a fortiori obſervari oportet, ſi Epiſcopus, qui prius licentiam conceſſit, ſubinde reluctetur. Imo idem efficiat regularis, quando ex diverſo ordine alius concurrit, & contendit prædicare in eadem Eccleſia, quia tunc prudens ſilentium, & religioſa modeſtia erit concio utilior.

107. Inq 6. Quando regulares nequeant prædicare in propriis Eccleſiis? R quando Epiſcopus ipſe prædicat, vel coram ſe facit ſolenniter prædicare. Conſtat *ex Clem. Dudum de Sepult.* Ratio primi eſt, quia Epiſcopus eſt magiſter populi, & dum magiſter loquitur, ſilere ceteri debent. Secundi vero, quia electus ab Epiſcopo pro ſolemni concione coram ſe habenda, perinde ſe habet, ac Epiſcopus ipſe. Aliis autem in caſibus, licet Epiſcopus aſſiſtat concioni in ſua Cathedrali, poſſunt regulares in propriis Eccleſiis concionari, ut ait Bened. XIV. *in Syn. lib. 9. c. 17. n. 7. & 8.*

PUNCTUM VI.

De Materia concionum.

108. Inquires 1. Quid debeant concionatores prædicare? R. debent prædicare Chriſtum Crucifixum, Regnum Cœlorum, pœnitentiam peccatorum, præmia virtutum, & ſuplicia delictorum. Hoc eſt prædicare verbum Dei. Hæc eſt materia propria concionum, in quibus Evangelica doctrina, & ſacra ſcriptura in ſenſu a Sanctis Patribus explicato, & ab Eccleſia ad-

adprobato denuncianda eſt. Curent etiam concionatores inculcare, ut Confeſſiones a pœnitentibus recte fiant, nihil tacendo ex rubore, ſed explicando plane omnia peccata cum vero dolore, & propoſito firmo emendationis; nam major pars Chriſtianorum ex defectu bonarum Confeſſionum damnatur. Unde utiliſsima eſt concio, in qua omnia neceſsaria pro facienda bona confeſsione accurate declarantur.

109. Inquires 2. An circa alia extra prædicta concionari liceat? R. affirm. Pro quo nota primo, quod concio eſt: *Sermo publicus a legitimo miniſtro prolatus*, & *ad bonum ſpirituale ordinatus*. Per ly *ſermo publicus* convenit concio cum quolibet ſermone, ſive in Aulis, ſive in Conſiſtoriis politicis recitato; differt tamen ab eo per ultimas particulas: cum igitur concio ad bonum ſpirituale dirigatur, quidquid ad illud conducat, erit utilis materia ſermonis.

110. Nota ſecundo, quod triplex poteſt eſse concio, vel ſermo, nempe *Dogamaticus*, *Panegyricus*, *&* *Moralis*. *Dogmaticus* eſt, in quo dogmata fidei explicantur, præcipue ſi fiat Judæis, aut infidelibus *Panegyricus*, in quo laudes, & excellentiæ Dei, B. Virginis, aut alicujus Sancti prædicantur. *Moralis*, in quo divertere a malo, & facere bonum, deteſtari vitia, & virtutem amplecti ex profeſſo ſuadetur. Unde licet omnis concio ſit moralis, quia ad bonos mores, & profectum animæ ordinatum; tamen quia hoc bonum variis mediis aſſequi valet, præfata diviſio, ac differentia in concionibus attendi debet. Congruit quippe diverſo tempori, & circumſtantiis diverſitas concionis, ut videre eſt etiam in Sanctis Patribus Ambroſio, Auguſtino, Bernardo, Ildefonſo, & aliis. Semper tamen quædam moralia, & aliqua explicatio doctrinæ Chriſtianæ opportune adhibenda ſunt, niſi circumſtantiæ aliud depoſcant. Poteſt etiam concio eſſe funebris, ut in funeralibus Regum, & Nobilium adhiberi ſolet. Materia hujus concioni valet eſſe exponere virtutes, & bona opera defuncti, vera, & ſincera; nemo enim eſt qui aliquid bonum non fecerit. Item brevitas hujus vitæ, æternitas futuræ, quod mors æquat omnia, nemini parcit, hodie mihi, cras tibi, quod nihil jubat in morte niſi virtus, & ſimilia.

111. Inquires 3. Quibus fulcire debeat concionator ſua propoſita, ſeu Themata? R. debet primo illa fulcire auctoritate Sacræ Scripturæ in ſenſu ab Eccleſia approbato. Hæc eſt præcipua auriſodina, ex qua deducenda ſunt fulcimenta omnis concionis. Secundo ex auctoritate conciliorum præſertim generalium. Tertio ex doctrina SS. Patrum, Sacrorum canonum, & Theologorum graviorum. Quarto ex hiſtoria Eccleſiaſtica, prout diximus *Tract.* 1. *ann.* 20. ubi quædam omni Theologo, & concionatori utilia, tamquam fundamenta totius operis jecimus. Jubabit etiam ad confirmandam doctrinam aſſerre exempla Sanctorum; nec non quandoque ſententias ſapientium etiam Gentilium, ut platonis, Ariſtotelis, & ſimilium, quibus Sancti quoque Patres in ſuis concionibus uſi ſunt ad aliorum inſtructionem.

112. Inquires 4. A quibus abſtinere debeat concionator? R. debet in primis abſtinere a ſubtilioribus quæſtionibus populo rudi exponendis, ut jubet Trident. *ſeſſ.* 23. *in princip.* Deinde nequit concionator Regularis in concionibus petere eleemoſynas pro determinatis pauperibus ſine licentia Epiſcopi *ex declarat. Sac Congreg.* Abſtinere generaliter debet a verbis, & actionibus, quæ decori, & gravitati miniſterii non congruant. Caveat igitur, a proferendis falſis, & incertis miraculis, aut prophetiis, ab inſipidis deſcriptionibus circumſtantiarum loci, perſonæ, temporis, & ſimilium; a fabulis Poetarum, niſi breviter, & aptiſſime quandoque veniant; a fabellis, facetiis, & verbis inutilibus, præcipue vero ab illis, quæ ex mala explicatione partium corporis ſine verecundia, aut horrore audiri nequeunt, vel quæ contra aliquem in particulari accipi poſsunt. Doctrina enim in univerſali, non in particulari danda eſt a Concionatore. Maxime vero abſtineat in vehere in publico contra Eccleſiaſticos, Prælatos, & Epiſcopos.

113. Unde in ſeptem caſibus poteſt ſuſpendere, & punire Epiſcopus concionatorem etiam Regularem, ut Regularium exemplo alii attentare ſimilia non audeant. 1. ſi prædicet miracula falſa, aut incerta. 2. Si prædicet prophetias ſine fundamento in ſacra Scriptura; vel a Papa, aut Ordinario non approbatas. 3. Si prædicando, de Epiſcopis, vel de ſuis Prælatis detrahat. 4. Si prædicet propoſitiones erroneas. 5. Si proferat propoſitiones ſcandaloſas. 6. Si prædicet propoſitiones hæreticas. 7. Si prædicet Epiſcopo contradicente, prout ſupra. Sic habetur, in *citato Concil. Lateran. Trident.* & Bulla *Superna*. Ubi etiam cavetur, ne Epiſcopus privet omnes ſimul concionatores unius Conventus.

114. Prædicare prophetias, Indulgentias, aut miracula falſa eſt peccatum grave, quia eſt mendacium pernitioſum in materia gravi. Secus eſt de citationibus falſis ſuppoſita veritate doctrinæ, ut ſi pro Jeremia citetur Iſa-

Iſaias; pro Auguſtino Ambroſius, aut unum caput pro alio; hoc enim veniale non excedit. Idem eſt de miſcente in concione fabulas, facetias, vel aliquid ridiculum, quia licet omnino ſit vitandum, grave tamen peccatum non reputatur. Regulares in ſuis concionibus ad populum tenentur uti Evangeliis, & Epiſtolis Cleri Sæcularis Eccleſiæ, ubi prædicant ex declaratione Sacræ Congreg. Curent pariter hortari populos ad ſolvendas fideliter Eccleſiæ Decimas.

115. Debet etiam concionator in reprehendendis vitiis abſtinere a contumeliis, injuriis, & execrationibus, monendo ſuaviter, & efficaciter ad ea vitanda, ita ut prius rationibus, & exemplis opportunis intellectum audientium convincat, ut ſubinde lucretur eorum voluntatem. Vox concionatoris ſemper ſit gravis, & naturalis ſine clamoribus, aut vociferationibus; non ſemper in eodem tenore, ſed quandoque mitior, quandoque acutior, ſive altior, accomodata prout exigunt oratio, & res, quæ dicuntur. Caveat orator ne ſit nimis velox, aut nimis tardus in dicendo, quia primum confuſionem; ſecundum tædium affert. Curet etiam, ne ſit nimis longus in concione, quia concio nimis longa faſtidium generat.

116. Qua propter etiam Miſſionarios monere vellim ne ſint nimis oneroſi fidelibus: vel demorando in eodem oppido pluſquam oportet, & prudentia dictat, vel prologando conciones ipſas prolixius quam congruit; quia primum præſert gravamen populis, & ſecundum nauſeam, & moleſtiam audientibus. Curent igitur omnia ſuaviter diſponere ita ut libenter admittantur, jucunde audiantur, ac tandem comiter & reverenter dimittantur.

117. Actio concionatoris eſt comes, & complementum locutionis, ideo debet eſſe conformis rebus, quæ dicuntur, ita ut deſerviat pro majori explicatione, & intimatione vocis. Quapropter non ſemper eadem, licet ſemper modeſta, & gravis eſſe convenit. Sit etiam naturalis ſine affectatione; affectatio enim tam in voce, quam in actione omnino vitanda eſt. Vitandi pariter ſunt quidam geſtus, & motus hiſtrionici pedibus, capite, & manibus: ſolum motu dexteræ manus, rarius ſiniſtræ utatur concionator ad ſuas affectiones melius indicandas: numquam pulpitum manu percutiat, nec pede ſupplodat, aut brachia nimis protendat, omniaque alia indecora fugiens, ſtudeat, ut vox, actio, motus, & geſtus modeſtiæ, gravitati, majeſtati, & ſanctitati loci, & miniſterii conveniant. Hæc levi calamo pro hac materia attigiſſe ſufficit: cetera enim pro concionatore inſtruendo ad Theologiam expoſitivam, & Rethoricam attinent.

TRA-

TRACTATUS QUADRAGESIMUS

De Propoſitionibus Damnatis.

QUamvis propoſitiones in materia morum damnatæ in toto hoc opere reperiantur ſparſæ; pro aptiori tamen earum notitia ſimul cum brevi explicatione traduntur in eodem tractatu; cui etiam aliæ propoſitiones ſpectantes ad dogmata adjunguntur.

§. I.

Propoſitiones quadraginta quinque ab Alexandro VII. ut nimirum tamquam *ſcandaloſæ* omnes, & ſingulæ damnatæ die 24. *Septembris* 1665. *&* 18. *Martii* 1666.

I.

Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

1. Hujus propoſitionis falſitas patet, tum ex Sacra Pagina, ubi nihil frequentius commendatur, quam actus Fidei, Spei, & Caritatis; neque ad aliud principalius ordinatur Scriptura Sacra, niſi ad nos inſtruendum circa has virtutes Theologales, quibus potiſſimum Deus colitur. Tum ex neceſſitate harum virtutum ad ſalutem conſequendam, quæ non conſequitur in adultis ſine earum exercitio, & actibus. *Nam habitibus nec meretur, nec demeretur*. Igitur utpote falſa, & ſcandaloſa proſcripta eſt dicta propoſitio.

2. Eidem affines ſunt aliæ dicentes, ſatis eſſe ſemel in vita actum Fidei elicere, nec ſingulis quinquenniis obligare *per ſe* præceptum Caritatis, quæ, & ſimilia vix capi valet, quomodo potuerint ab homine Catholico, alias inſtructo, cogitari, & quod plus eſt, doceri.

3. Qui deliberate recitat ſymbolum Fidei, vulgo *Credo*, *Pater Noſter*, & alias orationes Eccleſiæ, audit Sacrum, & recipit devote Sacramenta, elicit utique actus Fidei, Spei, & Caritatis. Et hinc forte Auctores dictarum propoſitionum moti ſunt ad eas ſcribendas, putantes ſic ſufficienter ſatisfieri dictis præceptis, nec majorem dari obligationem. Sed eſt mala explicatio, & pejor doctrina. Debet enim doceri *PLURIES* in vita nos teneri actus Fidei, Spei, & Caritatis elicere ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium. Quid facilius, quam credere in Deum? Quid ſuavius, quam in Deum ſperare? Quid dulcius, quam Deum diligere? Non labor, ſed ſavor eſt quod nobis in his præceptis jubetur, niſi fingamus laborem in præcepto.

II.

Vir Equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

4. Plurima effugia hujus damnationis occluſit Bened. XIV. proſcribens alias quinque propoſitiones, quibus reprobat etiamen ferale duelli, ita ut ſolum ad bellum dirimendum auctoritate Principis liceat, ſicut David pugnavit cum Goliat. De cetero ex nulla cauſa famæ, honoris, fortunæ, aut alterius cujuſcumque eſt licitum illud offerre, aut admittere.

III.

Sententia aſſerens Bullam Cenæ ſolum probibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in quo de occultis criminibus ſermo eſt an. 1629. 18. Julii in conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſ. Card. viſa, & tolerata eſt.

5. In hac propoſitione damnatur expreſſe ly *viſa, & tolerata eſt*. Dicimus tamen facultatem datam Epiſcopis a Trident. Seſs. 24. in cap. *liceat*, derogari in Bulla Cenæ. Unde non licet eis, nec aliis, præter Tribunal Inquiſitionis, ubi viget, abſolvere ab hæreſi, etiam occulta, excepto articulo mortis: neque ab aliis caſibus in dicta Bulla reſervatis, etſi ſint occulti, quod probabilius eſt, licet oppoſita ſententia damnata non ſit.

IV.

Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque Sæculares ab hæreſi occulta, & ab Excommunicatione propter eam incurſa.

6. In hac propoſitione ſolum damnatur, quod ipſa exprimit circa Sæcularium abſolutionem. Verum non ſolum Sæculares, ſed nec alios Regulares, nec ſibi ſubditos valent Prælati Regulares abſolvere ab hæreſi, etiam occulta, quia eſt reſervata Pontifici, & Tribunali Inquiſitionis, ubi adeſt: nec Bulla Cruciatæ ad id quidquam valet.

V.

Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe hæreticum, non teneris denuntiare, ſi probare non poſſis.

7. Hæc propoſitio non diſtinguit accuſationem a denuntiatione; illa, non ita probationem exigit, unde etiam alia delicta certa reſpectivis Superioribus denuntiari ſæpe debent, licet probari non poſſint. Quod maxime urget in crimine hæreſis, & aliis, *quæ hæreſim* ſapiunt, & vergunt in damnum commune.

VI.

Confeſſarius, qui in Saramentali Confeſſione tribuit pænitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur, ſollicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denuntiandus.

8. Utrumque eſt falſum, cenſetur quippe ſolicitaſſe in Confeſſione, quia in Confeſſione tribuens chartam poſtea legendam incipit ſolicitationem, ideoque merito eſt denuntiandus. Idem eſt, ſi illam tribuat immediate ante, vel poſt Confeſſionem, vel prætextu, aut occaſione, vel extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionario, aut alio loco ad confeſſionem electo ſimulando ibidem Confeſsionem.

VII.

Modus evadendi denuntiandæ ſolicitationis eſt, ſi ſolicitatus confiteatur cum ſolicitante, hic poteſt illum abſolvere abſque onere denuntiandi.

9. Confeſſarius ſolicitans nequit abſolvere complicem venereum, niſi in articulo mortis in defectu alterius Sacerdotis, qui munus Confeſſarii obire poſsit. Si autem perſona ſolicitata non conſentit ſolicitationi, ſed reſiſtit ſaltem externe, & bona fide alias recte diſpoſita redit ad eumdem Confeſſarium, & nequeat non abſolvi abſque nota, aut infamia, poteſt quidem abſolvi, ſed non evadit obligationem eum denunciandi. Nam licet Confeſſarius non teneatur illum monere de obligatione, hæc tamen ſemper durat, donec denuntiatio realiter fiat.

VIII.

Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere applicando petenti partem, etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urban. VIII.

10. Sacerdos ignorat an ſit odio, vel amore dignus, & conſequentet ignorat an ſibi correſpondeat aliquis fructus ſpecialiſsimus. Unde nequit certum ſtipendium accipere pro fructu incerto. Ex alia parte dans ſtipendium pro Miſſa, juſte vult totum ejus fructum ſibi applicari: ergo injuſte applicatur alteri pro alio ſtipendio. Decretum etiam Urban. VIII. prohibet accipere duplex ſtipendium pro eadem Miſſa: ergo merito damnatur aſſertio oppoſita.

11. Poteſt tamen accipi duplex, aut triplex majus ſtipendium ſponte oblatum pro eadem Miſſa ratione majoris devotionis, amicitiæ, aut conſanguinitatis, quia non accipitur pro fructu ſpeciali, nec ulli ſit injuria. Valet etiam accipi majus ſtipendium pro Miſſa dicenda valde mane, vel hora duodecima, aut in Eccleſia ſatis diſtanti, tunc enim jure accipitur pro labore extrinſeco inconnexo, vel ſuperaddito actioni celebrandi.

IX.

Poſt Decretum Urban. VIII. poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

12. Sacerdos accipiens pro Miſſa majus ſtipendium conſueto, debet, ſi eam alteri commendet, totum eidem ſtipendium tradere, & oppoſitum damnatur in hac propoſitione. Quod ſubinde confirmavit Bened. XIV. in Bulla *Quanta cura*, ubi negotiatores, ſeu pravos nundinatores pœnis, aut ſuſpenſione reſpective puniendos decernit. Quod intelligitur pro mercimonio in ſtipendiis Miſſarum manualium adhibito, ut explicat in Syn. *lib.* 5. *cap.* 9. *n.* 5.

X.

Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre, neque etiam eſt contra fidelitatem, etiam ſi promittam promiſſione, etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

13. Tria paradoxa damnantur in hac propoſitione. *Primum* non eſſe contra Juſtitiam offerre unum tantum Sacrificium pro pluribus ſtipendiis acceptis. *Secundum* non eſſe contra fidelitatem promittere, quod ea applicabit, & ea non applicare. *Tertium*, quod nec erit contra fidelitatem, eſto juret promiſſum, & non adimpleat. Quæ omnia ſunt adeo aperte falſa, ut ſenſui communi repugnent, meritoque ſint proſcripta.

14. Tot Miſſas debet ex juſtitia Sacerdos celebrare, quot recipit ſtipendia. Si autem hæc ſint exigua, vel ea non recipiat, vel Miſſas eis reſpondentes celebret. Sacerdos promittens alteri Miſſam, tenetur ex fidelitate eam ei applicare, etiam non recepto ſtipendio. Aliqui ajunt ſolum teneri ſub levi; ego vero cenſeo obligari ſub gravi ad celebrandam Miſſam alteri promiſſam, ſive accepto ſtipendio, ſive abſque illo ratione gravis damni provenientis ex privatione fructus Sacrificii: ſi addatur juramentum promiſſioni decidendum eſt juxta dicta de duplici veritate reperta in juramento promiſsorio. Defectus primæ veritatis ſemper eſt gravis, defectus ſecundæ aliquando poteſt eſse levis, ſed in præſenti gravis eſt.

XI.

Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans vitæ periculum, aut ob aliam cauſam, non tenemur ſequenti Confeſſione exprimere.

15. Omnia peccata gravia tenemur confiteri: ergo omiſsa ex quacumque cauſa in priori Confeſsione, debent exprimi in ſequenti ſecluſa cauſa tacendi. Nam debitor, qui ex aliqua cauſa non ſolvit, ſublata cauſa, ſolvere debet.

XII.

Mendicantes poſſunt abſolvere caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.

16. Olim

16. Olim Regulares gaudebant privilegio præſertim ab Eugenio IV. conceſſo abſolvendi etiam a caſibus Epiſcopis reſervatis, ſed hanc facultatem revocavit Urban. VIII. declarans id minime poſſe Regulares *adhuc privilegiorum prætextu, a caſibus, quo Epiſcopi ipſis reſervant*. Qua ratione merito damnatur, oppoſitum aſſerere. Quod juſte conceſſit unus Pontifex, juſte revocat alius, quia quidam Ordinarii reclamant, uti fecit Clemens XII. revocando quædam privilegia Prælatis Regularibus conceſſa a ſuo prædeceſſore Bened. XIII. abſolvendi ſuos ſubditos ab omnibus caſibus, & cenſuris Pontifici etiam *in Bulla Cænæ* reſervatis exceptis *relapſu in hæreſim, Schiſmate, falſificatione litterarum Apoſtolicarum, conſpiratione contra Papam, & delatione prohibitorum ad partes Infidelium*. Vide Cuniliati *tom. 2. pag.* 198.

17. Virtute Bullæ Cruciatæ valent omnes Confeſſarii ſæculares, & regulares abſolvere a caſibus Synodalibus, & Cenſuris Epiſcopalibus, ſatisfacta parte, ſi quæ læſa extiterit, quin ex conceſſione hujuſmodi vere ampli privilegii cenſeantur vulnerata Epiſcopalia jura.

XIII.

Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.

18. Hæc propoſitio loquitur de Sæcularibus, qui confitentur Regulari abſque approbatione Diœceſani. Unde jure damnatur, quia talis Confeſſio eſt nulla. Nam ex Concilio Trid. requiritur in omni Confeſſario pro Sæcularibus approbatio Epiſcopi loci, ubi Confeſſiones excipiuntur, quapropter ſive juſte, ſive injuſte denegetur approbatio, nulla eſt Confeſſio abſque ea excepta.

XIV.

Qui facit Confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

19. Faciens Confeſſionem voluntarie nullam, etiam ex defectu mere interno grave ſacrilegium committit, unde non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ. Nam licet hæc non præcipiat directe actus mere internos, præcipit tamen eos indirecte, & prout conſtituunt compoſitum humanum morale, & Sacrum, ſicut audire Miſſam, & recitare devote horas Canonicas.

XV.

Pœnitens propria authoritate ſubſtituere alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.

20. Adimpletio pœnitentiæ eſt actio perſonalis cum ſubordinatione ad Judicem: ergo abſque ſubordinatione, vel authoritate ejus nequit pœnitens illam adimplere per alium. Poteſt tamen de ejus authoritate pœnitentiam non medicinalem per alium adimplere. Imo non damnatur aſſerere, poſſe pœnitentiam realem per alium adimplere dando ver. gr. eleemoſynam alteri, ut hic eam ſuo nomine elargiatur.

XVI.

Qui beneficium Curatum habent poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

21. Juxta Decretum Concilii Trident. *Seſſ.* 23. *cap.* 15. *de Reform.* nullus Sæcularis poteſt confiteri cum Sacerdote ſimplici: Ergo falſa eſt propoſitio aſſerens Parochos indiſcriminatim id facere poſse, cum Parochi in plurimum Sæculares ſint. Debent igitur Parochi, tam ſibi, quam ſuis ovibus eligere in Confeſsarium Sacerdotem approbatum ab Epiſcopo Diœceſano ſub pœna nullitatis Confeſſionum.

XVII.

Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem varia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit, uti ſuppetere, non videtur, ſi calumniator ſit paratus, vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.

22. Aborrent aures audire Theologiam adeo truculentam, & ſanginariam, nec in ea refutanda æquum eſt, tempus terere. Nulli Sæculari laico nedum Religioſo, aut Clerico licet, occidere calumniatorem, nam verba ad ſummum verbis repelli debent; alias exceditur moderamen inculpatæ tutelæ. Poteſt quilibet recurrere ad reſpectivum Judicem, ut coerceat calumniatorem, illum tamen occidere ferale flagitium eſt.

XVIII.

Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum vitare.

23. Hæc propoſitio prout jacet æque ferax eſt, ac præcedens: & licet aliquando loquendo de ſententia capitali, quæ aliter vitari non poſset, ſpeculative forte eſset probabilis; practice tamen juſte damnatur, quia eſt pernicioſa, ſcandaloſa, & pluribus homicidiis viam ſternit, cum paſſim obcæcati homines putent accuſatores, teſtes, & Judicem injuſte contra ipſos agere: dato tamen caſu datur locus appellationi, & recuſationi, quæ ſunt remedia juris.

XIX.

Non peccat maritus occidens propria authoritate uxorem in adulterio deprehenſam.

24. Nullus propria authoritate poteſt alium occidere, niſi in defenſione propriæ vitæ: ergo nec maritus uxorem in adulterio deprehenſam: Et quamvis leges civiles impunitum illum relinquant, non approbant factum. Imo corriguntur a lege Canonica, juxta quam maritus in caſu occiſionis manet irregularis.

XX.

Reſtitutio a Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam judicis, eo quod ſit pœna.

25. Re-

25. Reſtitutio impoſita Beneficiatis non recitantibus potius eſt inhabilitas ad fructus lucrandos, quam pœna. Eſto tamen ſit pœna, eſt pure privativa, ad quam poteſt legislator obligare in conſcientia ante omnem ſententiam, & talis eſt pœna, ſeu inhabilitas voluntarie non recitantibus impoſita. Aliqui ajunt hanc reſtitutionem originem ducere ex virtute Religionis, ſed verius eſt, oriri ex juſtitia, ex cujus ſolum violatione oritur obligatio reſtituendi. Undecumque autem proveniat juſtiſsime poſita eſt negligentibus, tranſactis primis ſex menſibus, officium Divinum: quia Beneficium eſt propter officium.

XXI.

Habens Capellaniam Collativam, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi officium per alium recitet.

26. Obligatio recitandi eſt onus perſonale: ergo ſicut auditio Sacri, aut jejunium nequeunt adimpleri per alium, ita obligatio recitandi. Eſt notabilis ad intentum ſententia Gloſsæ: nempe: *Maledictum ſtudium, propter quod relinquitur officium Divinum.*

XXII.

Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Eccleſiaſtica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

27. Conferens Beneficia Eccleſiaſtica debet illa gratis conferre, alias ſimoniam committit, & peccat contra juſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur. Oppoſitum eſt omnino falſum, & merito damnatum. Nam collator Beneficii non Dominus, ſed merus adminiſtrator eſt: ergo injuſtitiam committit, ſi conferat illud pro pretio. Nec in re adeo clara amplius immorari oportet.

XXIII.

Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, aut inobedientia hoc faciat, puta quia non vult ſe ſubjicere præcepto.

28. Falſitas hujus propoſitionis aperte conſtat, quia præcepta Eccleſiæ in gravi materia graviter obligant; ſed hujuſmodi eſt præceptum de jejunio obſervando: ergo frangens illud ſine cauſa graviter peccat. Si autem fractioni addatur contemptus, vel inobedientia ſpecialis, addit diſtinctum ſpecie peccatum. Quidam congerunt hic plures opiniones, quas aſſerunt, non damnari in hac propoſitione; verum mihi labor inutilis videtur; cum ſufficiat, ſcire, violantem ſine cauſa jejunium, ad quod tenetur, peccare graviter. An autem quis in hac, vel illa circumſtantia teneatur jejunare, aut frangat jejunium, alia quæſtio eſt.

XXIV.

Mollities, Sodomia, & beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ, ideoque ſufficit dicere in Confeſſione, ſe procuraſſe pollutionem.

29. Quamvis antecedens hujus propoſitionis eſſet verum, nempe tria dicta peccata eſſe ejuſdem ſpeciei; adhuc conſequentia non eſſet certa, hoc eſt, ſufficere fateri in Confeſsione ſe procuraſſe pollutionem, tum quia ly *procuraſſe* non exprimit *habuiſſe*; tum quia in duobus poſterioribus adeſt ſaltem circumſtantia valde diſſonans, & magnopere aggravans, & varians non parum judicium Confeſsoris: ergo ex omni capite eſt propoſitio falſa, ac merito damnata. Certum eſt, quod mollities, ſodomia, & beſtialitas ſunt peccata ſpecie diſtincta, & quod explicari debent in Confeſsione, & hoc declaratur ab Alex. VII.

XXV.

Qui habuit copulam cum ſoluta ſatisfacit Confeſſionis præcepto dicens: commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam.

30. Patet falſitas hujus propoſitionis ex eo, quod copula eſt complementum, ſeu conſumatio peccati: ergo neceſsario debet exprimi in confeſsione tamquam pars ſubſtantialis ejuſdem peccati. Habens tactus impudicos cum ſoluta etiam committit peccatum grave contra caſtitatem, ſed habens copulam multo gravius ſubſtantialiter peccatum committit, quod vere non explicatur, non explicando copulam. E contrario ſequeretur, quod occidens hominem ſatisfaceret Confeſsionis præcepto dicens: *percuſſi graviter hominem, vel commiſi peccatum grave contra quintum Decalogi præceptum*: quod eſt omnino falſum.

31. Quidam ajunt ſufficere in caſu copulæ dicere: *commiſi grave peccatum cum ſoluta in materia naturali luxuriæ.* Ridicula ſane explicatio! Semper debet homo veraciter, & ſincere loqui; ſed multo amplius in Confeſsione, ubi honeſtis verbis etiam inhoneſta pateſieri debent, prout fuere facta, & ſunt in conſcientia.

XXVI.

Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio.

32. Jure naturali divino, & humano tenetur judex adminiſtrare juſtitiam inter partes: ergo nequit accipere pecuniam, prout aſserit propoſitio; id enim etiam nationes barbaræ ſemper horruere. Judex igitur contentus ſalario a Rege, vel Republica ſibi deſignato, nihil amplius bebet a partibus exigere, nec accipere ſub pœna reſtitutionis, ut ſuo loco dictum eſt. Quando partes habent opiniones æque probabiles, dividat eis æqualiter ſuam portionem, vel ſortibus dirimat litem. Verum uni applicare totum

Digitized by Google

tum in caſu, & accipere ob ib pecuniam, eſt duplex injuſtitia.

XXVII.

Si liber ſit alicujus junioris, & moderni, debet ejus opinio cenſeri probabilis, dum non conſtet rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.

33. Palſitas hujus propoſitionis conſtat ex ſua aſsertione generali, qua admittit, ut probabilem quamcumque opinionem repertam in libro cujuslibet junioris, & moderni. Et cum paſsim tot opiniones debiles, imo & improbabiles reperiantur in lucem editæ a junioribus, & modernis, propoſitio dicta in generali eſt ſumme ruinoſa, ac ſcandaloſa, & merito damnata.

34. Poteſt igitur junior, aut modernus pius, doctus, & verſatus in Theologia præcipue Morali opinionem probabilem producere, ſic enim opiniones, quæ nunc, ut vere probabiles laudantur, initium ſumpſere a ſuo Authore reſpectivo, qui tunc junior erat, nec quod ſit nova opponitur ejus authoritati, ſi ſolida ſulciatur ratione, quia etiam Evangelium fuit aliquando novum. Pondus igitur rationis potius, quam novitas attendi debet. Unde valet eſse probabilis opinio Junioris, non quidem quia Junioris, nec quia in ejus libro ſit impreſsa, ſed quia ſolidis fundamentis, & rationibus eſt munita. Hac ſola conditione relictis aliis poteſt opinio eſse probabilis. Solidæ quippe rationes reddunt opinionem probabilem ab intrinſeco, ſicut numerus Authorum ab extrinſeco.

35. Nec refert, quod opinio in libro junioris impreſsa non ſolum approbatur ab ejus Authore, ſed etiam a Reviſoribus libri; quia etiam hæ opiniones, & propoſitiones repertæ ſunt in libris juniorum ab aliis reviſis; & tamen adeo improbabiles prodierunt, ut damnationis pœna juſte puniri mereantur. Quod reſpectu Reviſorum evenire potuit, & in futurum poteſt, vel quia eas non legerunt, vel quia non adverterunt, vel quia eidem falſæ doctrinæ adhæſerunt, vel ſaltem quia eam (non bene) ſimularunt.

XXVIII.

Populus non peccat etiam ſi abſque ulla cauſa non recipiat legem a Principe promulgatam.

36. Hæc propoſitio æquivalet huic alteri: *Non peccant ſubditi etiam ſi abſque ulla cauſa non obediant Principi legitimo.* Cum autem hæc ſit adeo falſa, & ſcandaloſa, ut non ſolum omni juri Divino, & humano, ſed etiam ſenſui communi repugnet, idem eſt ſentiendum de prima. Princeps legitimus eſt legitimus Superior: ergo peccat quiſquis ejus leges, & mandata abſque cauſa non recipit.

37. Poſsunt Subditi hnmiliter ſupplicare de lege, repreſentando Principi aliqua cauſas, ſi vere adſint; minime tamen poſsunt abſque cauſa non recipere ejus legem. Hoc adeo verum puto, ut dogma fidei mihi videatur. Ex doctrina enim Apoſtoli habemus hanc veritatem: *Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Ad Rom. 13.*

XXIX.

In die jejunii, qui ſæpius modicum comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

38. Hæc propoſitio deſtruit jejunium, ſi enim non frangitur per commeſtiones parvas ſæpius repetitas, eſto pertingant ad magnam quantitatem, actum eſt de jejunio. Alias poterit quis modicis comeſtionibus ſufficienter nutriri, & reficere notabiliter ſthomacum; quod opponitur directe unicæ comeſtioni, & conſequenter eſſentiæ jejunii. Igitur ſi quis per parva furta ad notabilem quantitatem pertingit, violat graviter juſtitiam, ita qui per modicas comeſtiones pertingit ad notabilem quantitatem alimenti, frangit jejunium, & oppoſitum merito eſt damnatum.

39. Inq. An materia collationis ſerotinæ v.g. quinque, aut ſex unciæ cibi plus minusve poſſint ſumi diverſis horis tribus, quatuor, aut quinque vicibus? R. neg. tum quia dictus modus ſumendi eſt contra conſuetudinem in forma jejunii introductam: tum quia alias poſſet prandium ſimiliter ſumi tribus, aut quatuor vicibus, quod nequit dici. Aliud eſt de materia parva matutina, quæ ex cauſa poterit bipartiri, ut ſi primo mane ſumatur v. g. dimidia uncia, & poſtea ratione concionis, aut debilitatis altera dimidia.

XXX.

Omnes Officiales, qui in republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.

40. Hæc propoſitio duplicem continet partem, utramque falſam. Nam in primis falſum eſt, omnes officiales corporaliter laborantes in Republica eſſe excuſatos a jejunio; non enim omnia officia corporalia ſunt adeo laborioſa, ut deobligent a jejunio, ut officia pictoris, barbitonſoris, ſartoris, & ſimilium, quæ non multum defatigant: quapropter merito damnatur hæc prima pars propoſitionis generaliter excuſans a jejunio omnes dictos officiales.

41. Ahud melior eſt ſecunda pars, qui enim dubitat, an excuſetur a præcepto, debet inquirere veritatem, alias peccat operando contra illud: erg. officiales Reipublicæ dubii de obligatione jejunii tenentur jejunare, vel deponere dubium conſulendo; & oppoſitum juſte damnatur.

Excu.

Digitized by Google

XXXI.

Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt æquitando, utcumque iter agant, etiam ſi iter neceſſarium non ſit, & etiam ſi iter unius diei conficiant.

42. Hæc propoſitio tria continet falſa: 1. Quod excuſantur a jejunio omnes illi, qui equitando inter agunt, ut cumque illud agant, ſive æquo, aut curru, ſive ferculo, aut lectica. 2. Quod id eſt verum, etiam ſi iter neceſſarium non ſit. 3. Etiam ſi iter ſit unius diei. Omnia merito damnantur; alias poſſet quis pro libito deambulare equitando in die jejunii, ut ſe excuſaret a jejunando, quod eſſet irridere jejunia Eccleſiæ.

43. Igitur nullus excuſatur a jejunio, niſi ex cauſa gravi legittima, ideo ſemper ac iter differri poſſit, differendum eſt, vel jejunandum. Si vero iter ſit neceſſarium, aut tale, ut notabilem defatigationem afferat, ſive quia pedeſter ſit, ſive ratione longitudinis, vel continuationis plurium dierum, ſive ex debilitate ſubjecti poterit excuſare, quia præcepta Eccleſiæ cum gravi præjudicio non obligant.

XXXII.

Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget.

44. Conſuetudo abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in quadrageſima univerſaliter recepta a Chriſtiano populo antiquiſſima eſt, ortum ducens ſaltem a tempore S. Greg. Mag. qui ut patet *cap. 6. diſt.* 4. ait. *Par eſt, ut quibus diebus a carnibus abſtinemus, ab omnibus quoque quæ ſementinam carnis trahunt originem jejunemus, a lacte videlicet, caſeo, & ovis.* Igitur nullo fundamento contra conſuetudinem adeo antiquam, & univerſalem invehit propoſitio, quæ ut ſcandaloſa juſte ſubit pœnam damnationis.

45. Pro aliis diebus jejunii extra quadrageſimam ſervanda eſt conſuetudo cujuſque Regionis, ſeu Diœceſis. Non deſunt, qui aſſerant in Diœceſibus Eborenſi, & Egidienſi in Luſitania invectam eſſe conſuetudinem comedendi ova, & lacticinia etiam in Quadrageſima, de qua vide *Bened. XIV. in Sinod. lib. XI. c. V. n. XIV.*

XXXIII.

Reſtitutio fructuum Beneficii cauſa omiſſionis recitationis divini officii poteſt ſuppleri per quaſcumque eleemoſinas, quas antea Beneficiarius erogaverit ex fructibus Beneficii.

46. Nequit dari ſolutio debiti, quin debitum præcedat: erg. falſum eſt quod per eleemoſynas antea factas poſſit fieri ſatis debito reſtituendi poſtea ex omiſſione recitationis a Beneficiario contracto. Deinde ſi hoc eſſet verum, daretur occaſio facilius omittendi officium, ſciendo, jam ejus omiſſionis pœnæ eſſe ſatisfactum. Præterea eleemoſyna antea facta ſupponitur, proveniſſe ex caritate: erg. non ex juſtitia, ut requirit reſtitutio. Igitur ex omni capite fallit propoſitio, unde merito eſt damnata.

47. Non tamen damnatur poſſe ſatisfieri per eleemoſinas poſt omiſſionem factas, niſi Beneficiarius nollet per eas ſatisfacere; eleemoſynæ enim factæ poſt contractum debitum dandi quidquam pauperibus, nihil deficit, ut deſervire valeat pro talis debiti ſatisfactione, ſuppoſita eam largientis voluntate ſatisfaciendi prius cuicumque debito juſtitiæ, cui ſit adſtrictus.

XXXIV.

In die Palmarum recitans officium Paſchale, ſatisfacit præcepto.

48. Officium Divinum ſemper recitari debet juxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum, ita ut illum ſine cauſa invertere numquam ſit licitum, ſed multo minus dum adeſt tanta diſſonantia, ut inter officium Paſſionis, & Reſſurrectionis. Non ergo ſatisfacit præcepto recitans in die Palmarum officium Paſchale, & oppoſitum juſte damnatur.

XXXV.

Unico officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtino.

49. Quando pro unoquoque die adeſt diſtinctum præceptum, nequit unico actu ſatisfieri duplici præcepto, & hujuſmodi eſt obligatio Officii Divini, quod eſt onus omni diei affixum, & nunquam duplex dies incidit in uno, quapropter cuilibet diei debetur proprium penſum a ceteris diſtinctum, & oppoſitum eſt damnatum.

50. Verum eſt quandoque poſse fieri ſatis duplici præcepto unico actu tempore opportuno appoſito, quando aliud non conſtat de mente præcipientis, unde valet quis unico Sacro ſatisfacere præcepto Miſsæ in Dominica, & pro feſto S. Petri in ipſa incidente, & eodem jejunio ſit ſatis vigiliæ S. Mathiæ dum occurrit in Quadrageſima; at valde diverſum eſt præceptum Officii Divinii, cui ex oppoſita ratione nequit eodem actu ſatisfieri pro duplici die.

XXXVI.

Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.

51. Nolle poteſt, qui velle, & qui concedere valet, etiam valet tollere: igitur Eccleſia, quæ Regularibus conceſſit prius privilegia, poteſt ſubinde revocare ea, falſa ergo eſt propoſitio, & juſtiſſime damnata.

52. Inter alia privilegia Regularibus olim conceſsa, valde notabile erat illud audiendi Confeſſiones Sæcularium cum ſola approbatione ſuorum Superiorum, quis autem niſi inſcius audebit aſserere poſse eoſdem uti hoc privile-

gio

gio expreſse a Tridentino revocato? cum igitur eadem ſit ratio de aliis, ac de iſto, de omnibus idem eſt ſentiendum.

XXXVII.

Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.

53. Hæc propoſitio non eſt adeo nociva quoad mores ſicut præcedentes, & ſubſequentes: quod enim quis exiſtimet, ſe lucrari has, vel illas Indulgentias eſt extra morum regulas neceſſario obſervandas. Verum ad tollendam occaſionem erroris in publicandis indulgentiis falſis damnatur merito propoſitio. Alii autem Pontifices poſt Alex. VII. qui eam damnavit, approbarunt, & confirmarunt plurimas indulgentias a variis Pontificibus prædeceſſoribus Pauli V. Regularibus conceſſas, & præcipue Clemens X. in Bulla, quæ incipit: *Commiſſa nobis*; in ea enim non ſolum confirmat plures indulgentias a prædeceſſoribus Pauli V. ſed etiam ab ipſo Paulo denuo conceſſas, ac ſubinde idem Clemens alias etiam Apoſtolica largitate benigne concedit.

54. Ut autem his, quæ dicimus fides integra adhibeatur; & ut laudata Bulla, quæ noſtri Ordinis Summarium Indulgentiarum continet, omnibus palam fiat, lubet eam hic tranſcribere, pro ut eſt in Bullario Romano tom. VII. pag. 217. & inter Bullas ejuſdem Pontificis numeratur CXXXI.

Confirmatio, & approbatio Indulgentiarum Ordini Carmelitarum, & Confraternitatibus S. Scapulari hactenus conceſſarum.

CLEMENS PAPA X.

Ad perpetuam rei memoriam.

Commiſſa nobis divinitus diſpenſationis ratio exigit, ut ſpiritualium gratiarum conceſſiones, quæ ex pia prudentique hujus S. Sedis liberalitate ad piorum operum incrementum, & animarum ſalutem proceſſerunt, quo firmius ſubſiſtant Apoſtolicæ muniminis præſidio conſtabiliamus, illaſque etiam Apoſtolicæ benignitatis caritate ampliemus, & alia deſuper ſtatuamus, ſicuti Spiritualium Chriſti fidelium ædificationi cognoſcimus in Domino profuturum.

Exponi ſiquidem nobis nuper fecit dilectus Filius Matheus Orlandi Prior Generalis Ordinis Fratrum B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo, qui cum a diverſis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, ac etiam a nobis nonnullæ Indulgentiæ, ac peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes tam Chriſtifidelibus Eccleſias dicti Ordinis viſitantibus, & alia præſcripta pia opera peragentibus, quam Confratribus, & Conſororibus Confraternitatum S. Scapularis ejuſdem B. M. Virginis de Monte Carmelo, quas ubivis locorum extra hanc Almam Urbem erigendi, & inſtituendi, illiſque certas Indulgentias, & gratias ſpirituales, ſervata forma Conſtitutionis fel. rec. Clem. PP. VIII. prædeceſſoris noſtri ſuper Confraternitatum aggregationibus, & inſtitutionibus editæ, communicandi facultas Procuratori Generali D. Ordinis, vel illo abſente ejus Vicario General. a rec. mem. Paulo PP. V. prædeceſſore pariter noſtro attributa fuit, conceſſæ fuerint, ut omnis, quæ circa illas oriri poſſet dubietas, recideretur; ex litteris Apoſtolicis deſuper emanatis fideliter excerptum fuit illarum Summarium a dilecto filio noſtro Joanne Tit. S. Bernardi in Thermis S. R. E. Card. Bona nuncupato reviſum, tenoris, qui ſequitur.

Summarium Indulgentiarum a diverſis Summis Pontificibus conceſſarum Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Ordinis B. V. Mariæ de Monte Carmelo.

Fel. rec. Sixtus IV. in Bulla = *Dum attenta* data Kalen. Aprilis 1477. ad inſtantiam Fratris Chriſtophori Martiſnoni Prioris Generalis Ordinis Fratrum B. V. Mariæ de Monte Carmelo omnes Indulgentias, & peccatorum remiſſiones a diverſis Romanis Pontificibus conceſſas viſitantibus Eccleſias D. Ordinis, & in dicta Bulla recenſitas confirmavit, approbavit, & innovavit: verum quia plures illarum elargitæ, & a D. Sixto IV. confirmatæ erant ſub onore porrigendi manus adjutrices Fratribus, Monialibus, Eccleſiis, vel Domibus præfati Ordinis, & Beatus Pius V. per ſuam Conſtitutionem = *Et ſi Dominici Gregis* = Datam 6. *Idus Februarii* 1567. revocaverat omnes Indulgentias, pro quibus conſequendis manus adjutrices porrigendi erant, fel. rec. Gregor. XIII. in Litteris Apoſtolicis = *Ut laudes* = datis 18. *Septembris* 1577. dd. Indulgentias in priſtinum, & eum, in quo erant ante d. revocationem ſtatum reſtituit, & revalidavit, dempta clauſula porrigendi manus adjutrices, & elargiendi elemoſynas; ita tamen quod hi Chriſtifideles, qui illas conſequi voluerint, Eccleſias viſitando, ſint contriti, & confeſſi, ac loco eleemoſynæ prædictæ ſepties Orationem Dominicam, itidemque ſalutationem Angelicam recitent, vel habitum d. Ordinis geſtent, vel Veſperas pro Defunctis reci-

recitent, aut ante Sanctiſſimum D. N J. Chriſti Corpus terram oſculentur, ac pro hæreſum extirpatione, Santæque Matris Eccleſiæ tranquilitate, Chriſtianorumque Principum pace, & unione pias ad Deum preces effundant, & alias juxta prædeceſſorum ſuorum litterarum ſeriem orent, aliaque peragant.

Summarium autem Indulgentiarum conceſsarum ut hujuſmodi in dd. litteris.

Primo Leo PP. IV. omnibus Chriſtifidelibus, qui Eccleſias B. M. de Monte Carmelo hujuſmodi in feſtis Nativitatis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptionis, Nativitatis, Annunciationis, Purificationis Dei Genetricis Mariæ, S. Michaelis Arcangeli, Omnium Sanctorum, in duobus feſtis S. Crucis, Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ, SS. Martirum Fabiani, & Sebaſtiani, & in die Paraſceves, & per Octavas præfatarum feſtivitatum, & vocabulis omnium Eccleſiarum dic. Ordinis devote viſitaverint, ſeptem annos, & totidem quadragenas.

Secundo, & Adrianus II., Stephanus V., Sergius III., Joannes XI., Sergius IV., & Innocentus IV., omnibus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, contritis, & confeſſis, qui præfatas Eccleſias pie viſitaverint in præfatis Feſtivitatibus, & earum octavis, tertiam partem peccatorum omnium in D. relaxarunt.

Tertio, item Clemens III., Alexander II., Gregorius V., & VII., in præfatis feſtis, & in quolibet eorumdem ſimilem gratiam largiti ſunt.

Quarto, item Clemens IV. iiſdem Chriſtifidelibus, qui præfatas Eccleſias quater in anno viſitaverint, videlicet in quatuor feſtivitatibus ejuſdem Dei Genetris Mariæ triginta annos, & totidem quadragenas pie conceſſit.

Quinto, item in Privilegio generali Lucii III. remittuntur ab eodem peccata levia, offenſæ Parentum, negligentiæ votorum factorum, dum tamen fractor ad vota rediret, & male acquiſita, ſi neſcitur, cui reſtitui debeant, præfatis locis, ſeu illorum Domibus aſſignentur.

Sexto, denum Innocentius IV., & Gregor. VIII., conceſſerunt qualibet die cuilibet dicenti *Pater noſter*, *&* *Ave Maria* in dd. Eccleſiis ſemel pro vivis, & defunctis, quadraginta dies Indulgentiarum.

Septimo, rurſum Honorius III., & Nicolaus IV. vere pœnitentibus omnium ſuorum peccatorum veniam polliciti ſunt.

Octavo, inſuper Honorius IV. omnibus vere pœnitentibus, & confeſſis dict. Ordinis Eccleſias viſitantibus, quadraginta annos, & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis; videlicet in feſto vocabulorum ipſarum Eccleſiarum, & in die S. Paraſceves, nec non die S. Crucis, & in feſtivitatibus Nativitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis D. Genetricis Mariæ miſericorditer in Domino relaxavit, & conceſſit.

Nono, ulterius Bened. XI. omnibus vere pœnitentibus, & confeſſis, qui ter in hebdomada, videlicet, quadrageſimale tempore, ſecunda, quarta, & 6. feriis, atqueetiam in feſtis vocabulorum Eccleſiarum dicti Ordinis, nec non in diebus Sabbatinis ob B. Dei Genitricis reverentiam, & in diebus Dominicis eaſdem Eccleſias pie viſitaverint, quadraginta annos, & totidem quadragenas, & omnium peccatorum ſeptimæ partis remiſſionem in D. relaxavit, omneſque Indulgentias, & peccatorum remiſſiones a ſuis prædeceſſoribus Romanis Pontificibus dict. Ordini conceſſas in diebus, & feſtis prædictis duplicando.

Decimo, item Joannes XXII. omnes Indulgentias, & peccatorum remiſſiones a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis dict. Ordini conceſſas confirmavit, ac quadraginta annos, & totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis univerſis Chriſtifidelibus dict. Ordinis Eccleſias in qualibet ſolemnitate quatuor feſtivitatum B. Dei Genitricis Mariæ, videlicet Nativitatis, Annunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis viſitantibus contritis, & confeſſis in D. pie conceſſit. Idemque Joannes XXII. pro animabus, quæ in Purgatorio exiſtunt, & habitum hujus Religionis geſtarunt, vel eorum Confraternitatem ingreſſi fuerint, vel Confratrum numero adſcripti in honorem ejuſdem B. M. Matris Dei die Sabbati poſt earum tranſitum interceſſionibus ejuſdem continuis ipſius ſuffragiis, & meritis, ac ſpeciali protectione adjuvandis, privilegium publicavit, corroboravit, & confirmavit.

Decimo primo, item Urbanus VI. perpetuo conceſſit iis, qui ordinem Carmelitanum, & Fratres ejuſdem Ordinis, Ordinem, ſeu Fratres glorioſiſſimæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ de Monte Carmelo vocaverint, nominaverint, & appellaverint, ſi in gratia extiterint tres annos, & totidem quadragenas Indulgentiarum.

Decimo ſecundo, Niolaus V. omnes Indulgentias, & peccatorum remiſſiones, ac omnia privilegia dicto Ordini conceſſa a ſupradictis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus ſuis in præfatis diebus, & feſtis Motu proprio ampliando confirmavit, atque annos ſeptem, & totidem quadragenas in Domino relaxavit.

Decimo tertio, Sixtus IV. omnes Indulgentias Ordini prædicto, illius domibus, Eccleſiis, & perſonis utriuſque ſexus in genere, vel in ſpecie quomodolibet conceſſas, in ſuo robore, in ſuaque firmitate confirmavit, approbavit, ac de novo conceſſit, & in Conceptionis, Nativitatis,

tatis, Præſentationis, Annunciationis, Viſitationis, Purificationis, & Aſſumptionis, B. Dei Genitricis Mariæ Feſtivitatibus, & per ſeptem dies ſequentes, & in dies vocabulorum Eccleſiarum viſitantibus Eccleſias triginta annos, & totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxavit.

Decimo quarto, denique Clemens VII. poſt Joannem XXII. & Alexandrum V. eorum litteras approbando, habitumGlorioſiſſimæ, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ Matris Dei geſtantibus, ſeu Confraternitatem ingredientibus, & alia ſervantibus, ut in eiſdem litteris continetur, Indulgentias, peccatorum remiſsiones, & gratias ſingulis utriuſque ſexus conceſſæ perpetuæ firmitatis robur addidit, & innovavit, ipſiſque, & aliis participationem omnium bonorum ſpiritualium, totius Ordinis Carmelitarum, & univerſalis Eccleſiæ conceſſit.

Aliæ Indulgentiæ conceſſæ viſitantibus Eccleſias Fratrum, & Monialium Diſcalceatorum, extenſæ ad viſitantes qnaslibet Eccleſias Ordinis a Sanctiſſimo Domino Noſtro Clemente X. per Breve dat. 30. Octobris 1659.

Sixtus V. per Litteras datas 11. Julii 1587. conceſſit Chriſtifidelibus, qui in illorum Eccleſias feriis quintis Miſſæ centum, qui vero prædicationi, aut lectioni verbi Dei interfuerint alios centum, nec non, qui ad orandum acceſſerint interim, quinquaginta dies: qui denique confeſſi eo die ibi communicaverint tres annos, & totidem quadragenas, de injunctis, ſeu alias debitis pœnitentiis, miſericorditer in D. relaxavit.

Gregorius XV. per litteras datas 19. Septembris 1622. Indulgentiam Plenariam iis, qui confeſſi, & Sancta Communione refecti viſitaverint illorum Eccleſias in Feſto S. Tereſiæ, & oraverint pro Chriſtianorum Principum concordia hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione.

Urbanus VIII. per litteras datas 10. Maji 1624. ſimilem Indulgentiam Plenariam illis, qui orationi quadraginta horarum de licentia ordinariorum in Eccleſiis DD. Fratrum tantum ſemel in anno inſtituendæ per aliquod ſpatium devote interfuerint, & ut præfertur oraverint.

Denique Sanctiſſimus D. N. Clemens X. per litteras datas 11. Aug. 1670. & 16. Maji 1672. Plenariam Indulgentiam in feſtis B. Virginis Mariæ de Monte Carmelo, SS. Andreæ Corſini Epiſcopi, Angeli Martiris, Alberti Confeſſoris, & S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, qui aliquam ex Eccleſiis dicti Ordinis viſitaverint, & oraverint, ut ſupra.

Aliæ Indulgentiæ conceſſæ omnibus Chriſti fidelibus a præfato Sixt. V. in ſupradictis litteris.

Illis, qui hoc modo ſalutaverint alios, nempe ſuo vulgare, vel latino ſermone: *Laudetur Jeſus Chriſtus*, & his, qui ſic reſponderint: *In ſæcula, vel Amen*, vel *ſemper*: utriſque tam ſalutantibus, quam reſpondentibus 50. dies, ubicumque id factum fuerit.

Qui nomen *Jeſu* ore nominaverit reverenter, vel nomen *Mariæ* 50. dies, qui vero in articulo mortis ore, vel corde, ſi ore non potuerint, dummodo ante habuerint conſuetudinem ſic ſalutandi, vel nominandi idem nomen *Jeſu*, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam.

Qui Litanias ejuſdem Sanctiſsimi nominis approbatas recitaverint, tercentos, qui Litanias ejuſdem B. Virginis Mariæ ducentos. Nec non Prædicatoribus verbi Dei, qui inter prædicandum ad hunc modum ſalutandi, invocandi, vel recitandi, ſeu nominandi, nomen Jeſu, & Mariæ Auditores monuerint, & quicumque hanc ſalutationis formam uſui eſse curaverint, ejuſdem indulgentias conceſsit.

§. 3. *Summarium Indulgentiarum a fel. mem. Pauli V. per litteras in forma Brevis datas 30. Octobris 1605. 31. Auguſti 1609., & 19. Julii 1614. conceſſarum Confraternitati Sacri Scapularis, ſeu B. Virginis Mariæ de Monte Carmelo.*

Primo, conceſsit omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus Confraternitatem Sacr. Scapularis ubivis locorum tam hactenus canonice inſtitutam quam deinceps inſtituendam de cetero ingredientur, & habitum acceperint, die primo eorum ingreſſus, ſi vere pœnitentes, & confeſsi, Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, Indulgentiam Plenariam.

Secundo, deſcriptis, & deſcribendis in dicta Confraternitate vere pœnitentibus, & confeſſis, qui in feſto principali commemorationis ejuſdem B. Virginis Mariæ die 16. menſis Julii, aut juxta ritum nonnullorum locorum, die Dominica immediate ſequenti celebrari ſolito Sanctiſsimæ Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, ac pro Criſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam.

Tertio, qui in articulo mortis pœnitentes, & confeſsi, ac Sanctiſsima Communione refecti Nomen *Jeſu* ore, ſi potuerint, ſin autem corde, devote invocaverint, plenariam.

Quarto, qui pœnitentes, & confeſsi ac Sacra Communione refecti proceſsioni in una Dominica cujuslibet menſis per dict. Confraternitatem de ordinarii loci licentia faciendæ, devote interfuerint, & ibi, ut præfertur, oraverint, plenariam.

Quinto, qui ab eſu carnium iis diebus, quibus Confratres dictæ Confraternitatis ex illius

 in-

inſtituto, veſci non ſolent, abſtinebunt, ter centos dies.

Sexto, qui qualibet die ſepties orationem Dominicam, & toties Salutationem Angelicam ad honorem ſeptem gaudiorum ejuſdem Virginis Mariæ recitaverint, 40. dies.

Septimo, qui cum habitu ejuſdem Confraternitatis pœnitentes, & confeſsi ſemel Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, & ut præfertur, oraverint, quinque annos, & totidem quadragenas.

Octavo, qui pœnitentes, & confeſsi in qualibet ex feſtivitatibus ejuſdem B. Virginis Mariæ Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia, vel Cappella dictæ Confraternitatis devote ſumpſerint, & ut ſupradictum eſt, oraverint, tres annos, & totidem quadragenas.

Nono, qui cum lumine Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum quando ad infirmos defertur, comitati fuerint, & pro iiſdem infirmis pias ad Deum præces effuderint; quinque annos, & totidem quadragenas.

Decimo, qui corpora defunctorum quorumcumque ad ſepulturam aſſociaverint, & pro eorum animabus ad Deum oraverint, centum dies.

Undecimo, qui Officium B. M. Virginis devote recitaverint, centum dies.

Duodecimo, qui Miſsis, & aliis divinis officiis in Eccleſia, ſeu Cappella, aut Oratorio Confraternitatis pro tempore celebrandis, & recitandis, ſive Congregationibus publicis, vel privatis ejuſdem Confraternitatis ubique faciendis, interfuerint, aut pauperes hoſpites ſuſceperint, aut eis in eorum neceſsitatibus, vel in periculo peccandi exiſtentibus auxiliati fuerint, aut eleemoſynas temporales, vel ſpirituales eiſdem dederint, vel pacem cum inimicis propriis, vel alienis compoſuerint, cui componi fecerint, aut devium aliquem ad viam ſalutis reduxerint, & ignorantem Dei præcepta, & ea, quæ ad ſalutem ſunt, docuerint, aut quandocumque aliud pietatis, aut charitatis opus exercuerint toties pro quolibet prædictorum piorum operum, centum dies de injunctis, eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta conceſsit, & relaxavit.

Decimo tertio inſuper conceſſit Priori Generali Ordinis, vel illo abſente, ejus Vicario Generali, ut hujuſmodi Confraternitatem Beatiſſimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo ubivis locorum extra Urbem erigere, & inſtituere, illiſque ſupradictas Indulgentias, & gratias in ſpiritualibus, ſervata forma præſcripta in Conſtitutione fel. rec. Clement. VIII. ſupra Confraternitatum aggregationibus, & inſtitutionibus editæ communicare poſſit.

Decimo quarto, denique Sanctiſſimus D.N. Clemens X. per Litteras ſuas in forma Brevis datas die 2. Januarii 1672. indulſit, & omnes ſupradictæ Indulgentiæ peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes per fel. mem. Paulum V. conceſſæ animabus Chriſtifidelium per modum ſuffragii applicari poſſint. *Hoc Summarium fideliter excerptum eſt ex Bulla, & Brevibus citatis.* Joannes Cardinalis Bona.

§. 4. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat præfatus Matheus Prior Generalis Summarium hujuſmodi Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri nonnullaque dubia præmiſſorum occaſione emergentia diſſolvi plurimum deſideret, nobis propterea humiliter ſupplicari fecit, ut opportuni in præmiſſis providere; & ut infra indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

§. 5. Nos igitur ipſius Mathæi Prioris Generalis votis, ac in re quantum cum Domino poſſumus favorabiliter annuere volentes, eumque a quibusvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & Interdicti aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, in quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes hujuſmodi ſupplicationibus inclinati Summarium præinſertum, omnia que, & ſingula in eo contenta, authoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus.

§. 6. Præterea, ut Confratres, & Conſorores dictæ Confraternitatum Sacri Scapularis tam hactenus erectarum, quam in futurum erigendarum, qui proceſſionem in una Dominica cujuslibet menſis ab illis fieri ſolitæ, commode intereſſe non potuerint, ſi vere pœnitentes, & Confeſsi, ac Sacra Communione refecti Cappellas ſuarum reſpective Confraternitatum devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint eamdem plenariam, omnium peccatorum Indulgentiam, & remiſsionem, quam Paulus V. prædeceſſor illis, qui proceſsioni hujuſmodi interſunt, conceſsit, pariformiter conſequantur; & ſimiliter infirmi, captivi, & peregrinantes, qui Cappellas hujuſmodi dicta Dominica viſitare nequiverint, ſi officium parvum B. M. Virginis, aut quinquagies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitaverint, & ſaltem contriti fuerint, cum propoſitio confitendi, & Sac. Communionem recipiendi, quamprimum poterint quod adimplere omnino teneantur. Fratres

quo-

quoque, & Moniales Ordinis præfati commorantes in Conventibus, in quibus non eſt erecta Confraternitas Sacri Scapularis, vel non ſit proceſsio hujuſmodi ſi Litanias omnium Sanctorum in Choro, vel privatim, ſi legitime impediti non potuerint intereſſe Choro, devote recitaverint, ceteraque in Litteris præfati Pauli prædeceſſoris præſcripta adimpleverint, præfatam plenariam Indulgentiam & peccatorum remiſsionem etiam conſequantur, authoritate, & tenore præfatis concedimus, & indulgemus.

§. 7. Porro Feſtum principale Confraternitatis Sacri Scapularis hujuſmodi, juxta indultum ab eodem Paulo prædeceſſore conceſſum, die 16. menſis Julii, vel Dominica immediate ſequenti quotannis celebrari ſolitum ob majorem devotionem, vel commoditatem Chriſtifidelium, aut quando eadem die occurrat alia ſolemnitas, in aliam Dominicam ejuſdem menſis transferri permittimus.

§. 8. Soli autem Superiores Generales dicti Ordinis poſsint extra Urbem præfatam in ſingulis Eccleſis ejuſdem Ordinis, & in qibuscumque aliis accedente conſenſu Ordinariorum Confraternitates præfatas, ſervata ceteroqui præfatarum Pauli prædeceſſoris litterarum forma, & diſpoſitione inſtituere, & nullus alius ſub pœna nullitatis. Inſuper ad augendam fidelium Religionem, & animarum ſalutem, Cæleſtibus Eccleſiæ theſauris pia caritate intenti omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & confeſsis, ac ſacra Communione refectis, qui aliquam ex Eccleſiis dicti Ordinis in Conceptionis, Nativitatis, Præſentationis, Annunciationis, Viſitationis, Purificationis, & Aſſumptionis ejuſdem B. Virginis Mariæ Immaculatæ Feſtis diebus devote viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, quo die prædictorum id egerint, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſsionem miſericorditer in Domino concedimus.

§. 9. Illis autem, qui ad Antiphonam: *Salve Regina* = quæ quotidie poſt completorium in ejuſdem Eccleſiis ſolemniter decantatur, convenient, & ut præfertur, orabunt centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Poſtremo illis, qui aliquam ex Eccleſiis ejuſdem Ordinis in diebus ſtationum Eccleſiarum Urbis præfatæ, prout in Miſſali Romano exprimuntur, devote pariter viſitaverint, & ibidem prout præmittitur, oraverint, ut eas omnes Indulgentias, & peccatorum remiſsiones, ac pœnitentiarum relaxationes conſequantur, quas conſequerentur, ſi eiſdem Urbis Eccleſias in diebus ſtationum hujuſmodi perſonaliter, & devote viſitaverint, dicta auctoritate harum ſerie concedimus ſimiliter, & indulgemus.

§. 10. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit in omnibus, & per omnia pleniſsime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari. Sicque in præmiſsis per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolicæ Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper a quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 11. Non obſtantibus noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula de non concedendi Indulgentiis ad inſtar, aliiſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 12. Volumus autem, ut earum præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſsis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, munitis, eadem prorſus fides ubique habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris *die* 28. *Maji* 1673. Pontificatus noſtri anno tertio.

J. G. Sluſius.

Regiſtrata in Secretaria in lib. Menſis Maji part.2. fol. 193.

Ultra prædictas adſunt aliæ Indulgentiæ Plenariæ viſitantibus, ut ſupra, aliquam ex noſtris Eccleſiis nempe pro die S P. N. Joannis a Cruce; deinde ego ipſe, qui hæc ſcribo, obtinui eas a Pio VI. pro diebus S. Cyrilli Hieroſol. S. Simonis Stoch, S. Eliſæi, S. Bartholomæi, Tranſverberationis Cordis S. Thereſiæ, & omnium Sanctorum N. Ordinis.

XXXVIII.

Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali, ut confiteatur quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.

55. Sacerdos exiſtens in lethali, carens copia Confeſſarii, & adſtrictus celebrare, poteſt id efficere, eliciendo actum contritionis: quia præceptum poſitivum de præmittenda Confeſſione cedit naturali de vitando ſcandalo, aut alio gravi damno. Verum in tali caſu mandat Concilium,

lium, quod confiteatur *quamprimum*, & hoc mandatum eſſe tantum Conſilium, non præceptum, ſine fundamento aſſerebat propoſitio, ideo juſte damnatur.

56. Idem debet facere Sacerdos, qui in prævia Confeſſione invincibiliter, vel juſta cauſa, omiſit aliquod grave, cujus recordatur ante Miſſam, ſed illam dicit abſque copia Confeſſarii urgente neceſſitate; alias violator exiſtit præcepti Tridentini, quia celebravit ex vi neceſſitatis ſine prævia Confeſſione illius culpæ. Pariter Sacerdos in die Veneris Sancti celebrans officia, & qui complet Sacrificium, ſeu ſpecies conſecratas ab alio impotente ultra progredi, eidem præcepto devincitur.

XXXIX.

Illa particula quam primum intelligitur, quando Sacerdos confitebitur ſuo tempore.

57. Hæc propoſitio parilis eſt præcedenti, licet enim videatur ab ea recedere ſupponens præceptum Concilii, fruſtrat tamen ejus vim; nihil quippe præcipitur, ſi Sacerdos non obligatur confiteri niſi ſuo tempore, quapropter merito damnatur. Quidam ajunt illam particulam *quamprimum* admittere ſpatium duorum, aut trium dierum, quod ſolum ex juſta cauſa fieri poſſe, concedimus. Ex ſe enim Sacerdos in caſu debet confiteri, quamprimum moraliter, & commode valeat.

58. Benedict. XIV. hortatur Epiſcopos, ut circa controverſias ſuper has duas propoſitiones, nihil in Synodo ſine prævio Apoſtolicæ Sedis oraculo decernendum ſuſcipiant. Sed eas in conferentiis moralibus a Clericis haberi ſolitas diſcutiendas relinquant: *hoc tamen ſtudioſe curando, ut in prædictis collationibus Moralibus eorum Theologorum ſententia vinceret, qui media via inter rigorem, & laxitatem incedere norunt. In Syn. lib. 12. cap. 6. num. 12.*

XL.

Eſt probabilis opinio, quæ dicit: eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur ſecluſo periculo conſenſus ulterius, & pollutionis.

59. Delectatio poteſt eſſe triplex: nempe venerea, ſenſualis, vel carnalis, & ſenſitiva, ſeu naturalis. Venerea eſt, quæ provenit ex tactu impudico, vel quæ habetur ex quocumque objecto obſceno cum commotione ſpirituum generationi deſervientium. Senſualis, aut carnalis dicitur, quæ oritur ex tactu aliarum partium corporis ex motivo inhoneſto initiante dictam commotionem. Senſitiva, ſeu naturalis eſt, quæ habetur ex motivo alias honeſto, ſeu indifferenti, proveniens ex bona proportione potentiæ cum ſuo objecto, ut cum tangitur, vel auditur quidquam ſuave.

60. Prima ſemper eſt graviter mala in ſolutis: Tertia, ſi habeatur ex fine honeſto, bona eſt. ſecunda vero reprobatur, ut graviter mala in hac propoſitione; oſculum enim, ſive datum, ſive admiſſum ob delectationem carnalem intranſitive eſt initium pollutionis. Idem eſt de aliis tactibus carnalibus, licet alias appareant leves, ut premere manum feminæ, calcare ejuſdem pedem, & ſimiles. Et licet cum perſona ejuſdem ſexus non ſint adeo periculoſi, idem tamen dicendum eſt, ſi fiant ex motivo carnali. Epicurei putavere omnes delectationes eſse bonas; Stoici, & Platonici omnes eſse malas; Peripatetici autem aſserunt, aliquas eſse bonas, alias malas, prout rationi conſonant, vel ab ea diſsonant, & ita eſt ſentiendum.

61. Oſcula igitur, tactus, & amplexus ſolum valent honeſtari inter conjugatos, aut ex more patriæ in ſignum amoris, & benevolentiæ, ſi fiant debita honeſtate: de cetero etiam inter ſponſos de futuro ſunt gravia peccata, ut ſuo loco diximus. Plura aſserunt in præſenti Authores, in quibus non adeſse, ajunt, peccatum grave, ut oſcula, & tactus in corpore infantili, ſecluſo motivo carnali, verba turpia ex levitate prolata, aſpectus per tranſenam partium ſecretarum proprii, vel alieni corporis ejuſdem ſexus, & ſimilia. Sed amator caſtitatis omnia hæc penitus vitare ſtudeat, ut decet, ac debet, licet non ſemper gravia ſint.

XLI.

Non eſt obligandus concubinarius ad eiiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad obleɛtamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illo nimis egre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniatur.

62. Hæc propoſitio eſt benignum, & ſuave fomentum concubinatus, ideoque merito damnatur. Nec enim omnia, quæ proponit in ejus favorem ſufficiens ſunt titulus ad conſervandam domi concubinam, nec faciunt occaſionem proximam involuntariam peccandi. Obligandus eſt igitur concubinarius ad eiiciendam concubinam licet exponat præfatos titulos magni tædii in epulis ab ea non conditis, & alias inveniendi difficultates: hæc enim, & ſimilia propria paſſio, non vera neceſſitas depingere ſolet; unde in praxi credi minime debent.

63. Imo licet concubinarius eſſet in articulo mortis prius deberet eam eiicere, quam poſset abſolvi, ſecluſo caſu, quo vera infamia, aut ſcandalum timeretur, quod non arbitrio concubinarii, ſed prudenti judicio Confeſsarii, metiendum eſt. Semper debet Confeſsarius vinum, & oleum applicare pœnitentibus, ſed peccatoribus ex mera fragilitate plus olei, quam vini con-

congruit; peccatoribus vero aſsuetis, & inveteratis, & præſertim concubinariis plus acri vino, quam ſuavi oleo opus eſt. Nam extremis morbis extrema remedia ſunt applicanda.

XLII.

Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem accipere, ſi ſe obligat ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

64. Hæc propoſitio licet forte ſpeculative probabilis appareat, quia obligare ſe ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus, eſt quid extrinſecum mutuo; merito tamen damnatur, eo quod in praxi eſt valde pernicioſa, quia paſſim mutuantes uti poſsent dicto titulo, ſeu prætextu ad exigendum ultra ſortem, & paliandas uſuras.

65. In Caſtella conceduntur mutuatario decem dies, in quibus nequit adſtringi ad reddendum mutuum, nec valet repeti illud a mutuante. Ex *leg. 2. tit. 1. part. 5.*

XLIII.

Annuum legatum pro anima relictum non durat plus, quam decem annos.

66. Hæc propoſitio merito damnatur, quia nullo fundamento aſseritur. Nam legatum ſine temporis limitatione impoſitum, ſine temporis limitatione perdurat. Et licet anima fundatoris eo forte non indigeat, ejus cognatis, aut hæredibus proficere valet. Imo quamvis nulli eorum proficiat, legatario incumbit implere onus, cui ex juſtitia adſtrictus eſt.

67. Ego nuſquam volui admittere hujuſmodi legata perpetua, licet aliqui mihi pro earum admiſſione in conventibus, quibus ſervivi, inſtanter rogaverint, quia capitalia decurſu temporis pereunt, & onus legati ſemper durat. Unde non parva nocumenta patiuntur conventus vice emolumenti ſperati. Ideo reſpondebam id cupientibus, quod relinquerent capitale hæredibus ſub onere ſolvendi, quot annis conventui ſtipendia pro tot Miſſis a ſe præſcriptis. Prudenter ſtatutum eſt in conſtitutionibus Patrum Minimorum, ne Miſsarum onera aſsumantur ultra quinquageſimum annum implenda, ſed ita ut dicto tempore elapſo fundatores earum adjuventur communibus Miſsarum ſuffragiis, quæ a Religione indefinite pro benefactoribus celebrantur, in quo nulli fit injuria, quia hoc pacto, & non aliter admittuntur præfata onera. Ut ait Bened. XIV. in *Syn. lib. 13. cap. ult. n. 9.*

XLIV.

Quoad forum conſcientiæ correcto reo, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.

68. Quamvis reus reſipiſcat, & ſit in gratia, ligatus eſt cenſura, qui eam incurrit, donec abſolvatur. Cenſura enim abſolute lata eſt vinculum, quod non tollitur, niſi media abſolutione, & oppoſitum eſt falſum, ideoque merito damnatur. Aliud eſt de cenſura, quæ fertur pro determinato tempore, vel ſub aliqua conditione, quibus ceſsantibus, ceſsant cenſuræ. Sed abſolute impoſitæ non ceſsant, nec rei correctione, nec ejus, aut Authoris morte.

XLV.

Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſque dum adhibita diligentia corrigantur.

69. Aliud eſt liber prohibitus, aliud hæreticus, aliud liber hæreſiarchæ, & aliud liber hæretici. Liber prohibitus eſt, qui in indice expurgatorii continetur, liber hæreticus dicitur, qui in toto, vel aliqua ſui parte hæreſes continet; liber hæreſiarchæ eſt. verb. gr. Lutheri, Calvini, aut alterius Authoris ſectæ ab Eccleſia damnatæ. Liber tandem hæretici dicitur ille, qui a quocumque hæretico fuit compoſitus; adeſt autem hæc differentia, quod libri ab hæreſiarcha compoſiti non poſſunt legi, licet non tractent de Religione, ſed de Muſica, Medicina, aut alia quavis facultate, quod non tenet in libris hæreticorum, hi enim, ſi non contineant, aliquid de Religione, nec de ea tractent, ſed ſolum de artibus, vel facultatibus agant, impune legi poſſunt.

70. Non loquitur propoſitio de libris hæreticorum, hi namque peculiari lege ſub cenſura prohibentur, ſed de libris prohibitis, qui non in odium Authoris, ſed in odium doctrinæ, ſive quia continent doctrinam non ſanam, ſive quia ex alia juxta cauſa prohibetur eorum lectio, & retentio, donec expurgentur. Et quia propoſitio aſſerebat, eos poſſe retineri, merito damnatur; debent enim ſub gravi Inquiſitoribus, aut Epiſcopis reſpective tradi intra tempus ab eiſdem aſſignatum; ita ut ſi quis certo ſciat ab alio abſque licentia eos retineri, teneatur ſub gravi illum denunciare, niſi retentio ſit modica ſpectando opportunitatem tradendi. Non enim illico cum incommodo gravi obligat traditio, ſed ſicut reſtitutio rei alienæ, eſto ſit de jure naturæ, ſolum obligat, ut fiat quantocius ſine gravi incommodo poſſit, ita traditio dicta.

§. II.

Sexaginta quinque propoſitiones ad minus, ut ſcandaloſæ, & pernicioſæ damnatæ ab Innocentio XI. die 2. Martii an. 1679.

I.

Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in Collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

71. Opi-

71. Opinio probabilis poteſt eſſe vel de valore, vel de licito Sacramenti. Propoſitio ſolum loquitur de opinione probabili circa valorem, aſſerens poſſe, ſequi quamcumque opinionem probabilem de ejus valore relicta tutiori; ſecluſa lege, conventione, aut periculo gravis damni, exceptis Baptiſmo, ordine Sacerdotali & Epiſcopali. Unde poterat Sacerdos in conſecratione vini dicere tantum. *Hic eſt Calix Sanguinis mei*. Et in abſolutione Sacramentali *ego te abſolvo*: Et in ordinatione Diaconi poſſet omitti porrectio, & acceptio libri Evangeliorum, quæ omnia probabiliter dicuntur ſufficere pro valore Sacramenti; ſed nemo non videt eſſe maxima abſurda; ideoque merito fulmen damnationis meretur dicta propoſitio, quæ ſua generalitate plurima Sacramenta nullitati exponebat.

72. Hinc tamen non eſt inferendum ſententias fere communes authoritate intrinſeca, & extrinſeca optime fulcitas comprehendi in hac damnatione; hæc enim ſufficienter ſalvatur, ſuumque ſortitur effectum damnando generalitatem propoſitionis; & abſurda, quæ ex ea palam ſequuntur, quin damnet alias cum diverſis circumſtantiis traditas. Quoniam damnatio debet intelligi in ſenſu naturali, & proprio, quem depromit propoſitio: addita autem ei aliqua moderatione, ſeu circumſtantia, jam eſt propoſitio diverſa, & conſequenter non comprehenſa in damnatione, ut perperam in oppoſitum contendunt aliqui.

73. Omiſſis ceteris ſit exemplum. Communis ſententia tenet Miniſtrum Sacramenti Matrimonii eſſe ipſos contrahentes; ſed Pater Concina *Tom. X. pag.* 119. *num.* 18. contendit probare oppoſitum ex hac damnatione: producit Bened. XIV. qui ait, eſſe valde probabilem ſententiam cani; atqui ex decreto Innocentii XI. ex duabus opinionibus probabilibus tutiorem debemus amplecti quando agitur de Sacramentis: erg. *amplectenda noſtra, rejicienda altera eſt*, dicit ille.

74. Sed oppoſitum inferri ex Bened. XIV. cuilibet eum legenti patebit. Nam in primis de ſententia cani ait *cuilibet liberum* (eſt) *abſque ulla erroris nota eam amplecti*. Non dicit, *debere amplecti, ſed liberum eſſe eam amplecti*: erg. non bene adducitur ad probandum, quod alia ſententia ſit unice amplectenda. Maxime cum poſt præfata verba addat laudatus Pontifex: *At tamen nullus inficiabitur communiorem eſſe contra aliorum oppenionem ſolos contrahentes eſſe miniſtros Sacramenti Matrimonii*. Sentit igitur hanc oppinionem alteri prævalere, ac poſſe tuto amplecti.

75. Ex quibus habetur poſſe dari opiniones oppoſitas valde probabiles circa peculiaria requiſita ad Sacramenta, quin neutra ſit damnata; nefas enim eſt dicere, eſſe damnatum quod a Bened. XIV. tamquam vere probabile, imo ut probabilius traditur. Aliud eſt aſſerere in communi eſſe licitum, uti opinione probabili de valore Sacramenti, aliud valde diverſum diſceptare in particulari, an iſtud Sacramentum, hoc, vel alio modo confectum, vel receptum validum ſit. Primum merito eſt damnatum; ſecundum vero erit; vel non damnatum juxta ſuum meritum.

II.

Probabiliter exiſtimo Judicem poſſe judicare juxta opinionem, etiam minus probabilem.

76. Etiam hæc propoſitio damnatur merito ob ſuam generalitatem, nam in criminalibus, quibus reo ſavendum eſt, poteſt, & debet judex illi ſavere, etiam juxta opinionem minus probabilem. Imo in civilibus, ſi cum tali opinione adjungatur poſſeſſio, debet judicare, & ferre ſententiam in favorem poſſidentis cum opinione etiam minus probabili, vel ſaltem componere partes pro qualitate dubii. Univerſaliter vero loquendo tenetur Judex ferre ſententiam in civilibus juxta opinionem probabiliorem, & oppoſitum damnatur in præſenti.

77. Inq. An probabilitas extrinſeca, vel potius intrinſeca attendi debeat a Judice pro ſententia ferenda? R. ſemper prævalere debet probabilitas intrinſeca efficacioribus fundamentis, ſolidioribuſque rationibus munita. Niſi forte ex ſtylo curiæ aliud fieri comperiat: ſtylus enim eſt quodam jus municipale, ad quod in tribunali forenſi multum attenditur; numquam tamen prævalere debet veritati, maxime cum præjudicio tertii.

III.

Generatim, dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

78. Hæc propoſitio eſt partus, ſive abortus probabiliſmi, ſub cujus tyrannico dominio totum fere orbem litterarium duobus ſæculis miſere ingemuiſſe, a veritate non eſt alienum. Ad prudenter igitur operandum, excepto caſu neceſſitatis, non ſufficit quælibet opinio, ſed requiritur opinio gravis, & oppoſitum pugnat cum ſenſu communi; ideoque meritiſſime damnatur. Imo requiritur opinio probabilior, ut ſuo loco diximus. Solum operatur prudenter, qui cum opinione ſaltem in ſua conſcientia probabiliori operatur.

79. Opinio tenuis probabilitatis eſt illa, quæ debili, ac tenui fundamento nititur, ut quæ aſſerit eſum Uvarum etiam in magna quantitate non violare jejunium, ac etiam quæ probabiliter eſt probabilis, nam talis non fundat motivum prudens ad operandum, ad quod ſaltem re-

requiritur opinionem eſſe certo probabilem, quæ non habet opinio probabiliter tantum probabilis.

IV.

Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

80. Aliud eſt peccare contra fidem, aliud eſſe infidelem. Catholicus, qui non elicit actus fidei tempore debito, vel neſcit articulos fidei vincibiliter, peccat contra fidem, ſed infidelis non eſt. Infidelis eſt, qui caret fide, poteſt autem eſſe infidelis negative, aut poſitive; Infidelis poſitive eſt, qui renuit amplecti fidem ſibi ſufficienter promulgatam, vel ſaltem non curat inquirere de ea, quando ad ejus notitiam pervenit; Infidelis negative eſt ille, qui caret fide, quia nihil de ea audivit, & hæc infidelitas non eſt peccatum, ut docet D. Thom. 2. 2. q. 10. & conſtat ex propoſitione 68. Baji damnata a Pio V.

81. Infidelis autem non credens ductus opinione minus probabili de bonitate ſuæ Religionis peccat, hoc excuſabitur a peccato infidelitatis, quia in re tanti ponderis, & in materia juſtificationis; ac æternæ ſalutis imprudenter agit viam ſecuriorem non eligendo. Quod verum eſſet, licet in aliis materiis teneret illud male intellectum axioma: *qui probabiliter operatur prudenter operatur*.

V.

Non audemus damnare de mortali eum, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret.

82. En impiiſſima pietas! ideo merito damnatur a pietate Eccleſiæ. Igitur pluſquam ſemel tenemur elicere actum dilectionis Dei in vita, & oppoſitum juſte proſcribitur, tamquam a doctrina Chriſtiana penitus eliminandum. Vide *n*.3.

VI.

Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquennis per ſe obligare præceptum Caritatis.

83. Hæc propoſitio juſte damnatur, tum quia ſine ullo fundamento profertur. Eodem enim fundamento poterat differre obligationem præcepti plus quam ad ſeptennium. Eccleſia quippe nihil de ejus tempore hucuſque decrevit, forte quia eſt de actu mere interno, vel quia nullum præſumit ſui Creatoris, Conſervatoris, & pientiſſimi benefactoris adeo oblitum, ut eum ſæpe, aut ſaltem aliquoties in anno non diligat. Tum quia valde abſurdum eſt, differre ad quinquennium actum dilectionis, cum jubeamur, & debeamus diligere Deum *ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, ac ex totis viribus*. Et alias hoc præceptum ſit adeo nedum utile & proficuum, ſed etiam dulce, ſuave, & facile, ut pro ejus adimpletione non requirantur manus, pedes, vires, nec divitiæ. Sufficit velle.

VII.

Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

84. Hæc propoſitio gemina eſt cum prima damnata ab Alexandr. VII. tollit enim præceptum *per ſe* diligendi Deum, & tantum illud agnoſcit *per accidens*, ideoque pari merito damnatur. Adeſt igitur obligatio Deum amandi ex vi præcepti divini, & *per ſe*, & non ſolum *per accidens*. Quibus autem temporibus urgeat hæc juſtiſſima, ac ſuaviſſima obligatio ſuo loco dictum eſt.

VIII.

Comedere, & bibere uſque ad ſocietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

85. Aliud eſt comedere, & bibere cum voluptate, aliud comedere, & bibere ob ſolam voluptatem. Primum licitum eſt, ſecundum illicitum, & damnatum, quia invertitur finis comeſtionis. Actiones humanæ deliberatæ non debent fieri ob finem delectabilem, ſed ob finem honeſtum, qualis eſt in uſu cibi, & potus nutritio, ſanitas ſeu ejus conſervatio. Pariter appetitus debet ſuis actibus naturalibus uti, non frui: aliunde comedere, & bibere uſque ad ſatietatem contra rationem a temperantia regulatam eſt vitium gulæ, ut docet D. Thom. 2.2. *q*. 148. *a*. 1. *ad* 2.

IX.

Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

86. Hæc propoſitio ſimilis eſt præcedenti in falſitate doctrinæ, ideo eodem merito, ac illa damnatur. Nulla actio humana deliberata ob ſolam voluptatem exercita, caret culpa veniali. Quod loquendo de eſu, & potu uſque ad ſatietatem, & de copula conjugali tamquam de fide tenendum eſt; de aliis tamquam probabilius. Quamvis enim quidam ſentiant videre pulchra, audire melodiam, olfacere ſuavia, & guſtare dulcia poſſint fieri licite ob ſolam delectationem naturalem, quam ſecum afferunt; probabilius tamen eſt non carere culpa veniali propter inverſionem finis deſtinati a natura, qualis eſt v. g levamen cordis, ſolatium triſtitiæ, exhilaratio animi, vel alius finis honeſtus ad quem actiones humanæ ſunt a natura ordinatæ. Agere enim ob ſolam voluptatem brutorum eſt, non hominum.

X.

Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

XI.

Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

96. Propoſitio decima includitur, & amplius explicatur in undecima, & utraque damnatur juſte ut falſiſſima: amor enim proximi ſæpe nobis commendatur tum in veteri, tum præcipue in novo teſtamento. Unde non ſolum amore externo, ſive per actus exteriores caritatis, & miſericordiæ debemus diligere proximum, ſed etiam actu interno, & formali amoris, ſive amore formali voluntatis, & oppoſitum damnatur in hac duplici propoſitione.

88. Nec ſufficit diligere Deum ſuper omnia, niſi etiam diligatur proximus, nam Deus, qui præcipit primum, præcipit, & ſecundum, & ſunt duo præcepta diſtincta.

89. Hinc ſane debemus excitari ad diligendum intenſius Deum, nam adeo nos diligit, quod nolit, ut ſic dicamus, diligi a nobis, niſi proximum diligamus. Nemo odiendo proximum valet diligere Deum. Diligat igitur unuſquiſque Deum ſuper omnia, & proximum ſicut ſeipſum amore interno & externo.

XII.

Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus ſuperfluum ſtatui, & ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperflue ſtatui.

90. Bona temporalia ſunt in triplici differentia; alia ſunt neceſſaria ſubſtentationi vitæ, alia conſervationi ſtatus, & alia ſuperflua, hoc eſt, nec vitæ, nec ſtatui neceſſaria. Nota tamen, quod aliud eſt decentia ſtatus, aliud pompa, faſtum, & oſtentatio vanitatis; pro decentia ſtatus pìura ſuperfluunt, pro faſto, & vanitate nihil eſt ſatis. Unde merito damnatur aſſerere, quod vix invenies ſuperfluum ſtatui, quo falſo ſuppoſito deſtruitur obligatio dandi eleemoſynam in neceſſitate gravi, & communi, nam in extrema debet fieri etiam de neceſſariis ſtatui.

91. Plures ſunt opiniones circa obligationem eleemoſynæ faciendæ: Verum in præſenti ſolum damnatur, quod *vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui*. Quod verum eſſet in ſuppoſitione antecedentis, hoc eſt, quod vix reperitur quidquam *ſuperfluum ſtatui*. Sed cum utrumque ſit falſum, utrumque eſt merito damnatum.

XIII.

Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

XIV.

Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut mortem patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

92. Gravis inordinatio contra caritatem eſt plus æſtimare emolumentum temporale, quam vitam proximi, quod reſpectu patris addit peccatum grave contra pietatem. Unde merito damnatur utraque propoſitio, in qua oppoſitum aſeritur. Semper, ac emolumentum temporale habet dependentiam cum alicujus morte, nec de hac, nec de illo poteſt quis gaudere, nec illud quoquo modo deſiderare.

93. Verum abſque ullo reſpectu ad mortem alterius licitum eſt gaudium de bono temporali ſibi, aut aliis evento. Ideo licite homines ſibi invicem congratulantur de hæreditate, Epiſcopatu, Beneficio, aut dignitate obtentis: hoc enim fit ſecluſo omni reſpectu ad mortem eorum, qui ea prius poſſidebant. Licitum etiam eſt deſiderare alteri ſimplici deſiderio aliquod malum temporale ob majus ejus bonum Spirituale, ut fuſius diximus in tract. de Caritate.

XV.

Licitum eſt filio gaudere de parricidio patris a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſequutas.

94. Hæc propoſitio valde ſimilis eſt duplici præcedenti, ideo juſte eidem pœnæ damnationis ſubjacet. Licitum quidem eſt gaudere moderate de divitiis, ſed illicitum valde gaudere de patricidio licet inculpate patrato ob divitias inde conſequutas. Gaudium de divitiis, ſive de alio bono temporali, ut ſit licitum, debet haberi abſque ullo reſpectu, connexione, aut dependentia culpæ propriæ, & mali alieni, alias inficitur, & eſt graviter malum.

95. Nota, quod adeſt magna differentia inter objecta prohibita, quia mala, & inter mala, quia prohibita. Quoniam deſiderium ſimplex iſtorum conditionatum non eſt ex ſe malum, ut ſi quis deſideraret comedere carnes die veneris, ſi non eſſet prohibitum: at deſiderium illorum eſt conditionatum ſemper eſt malum, ut ſi quis deſideraret, occidere alium, ſi non eſſet malum. Ratio diſcriminis provenit ex eo, quod in prohibitis, quia malis, malitia eſt intrinſeca, & nequeunt denudari ab ea; in ceteris vero malitia, ſeu prohibitio ab extrinſeco advenit, & poſſunt ab ea denudari.

XVI.

Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

XVII.

Satis eſt actum fidei ſemel in vita elicere.

96. Hæc duplex propoſitio conſonat cum prima damnata ab Alexand. VII. & cum quinta ſupra

ſupra exſcripta. Unde ſuper vacaneum eſt in refutanda ejus falſitate adeo aperta amplius immorari.

XVIII.

Si a poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, & fidei glorioſum conſulo, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

Præceptum divinum, non conſilium tantum eſt fidem confiteri quando quis a poteſtate publica interrogatur, ideo merito damnatur propoſitio oppoſitum aſſerens. Fugere autem, ſi prævidet aliquis ſe non habere vires ad ſuſtinenda tormenta, licite valet, quia ipſa fuga eſt quædam proteſtatio fidei. Si a perſona privata quis interrogetur, vel imminet detrimentum Religioni, aut ſcandalum proximi ex ſuo ſilentio, vel non. In primo caſu tenetur palam reſpondere de fide, in ſecundo poteſt tacere, vel repellere interrogantem dicens ei: *Quid ad te?* in nullo autem caſu licet negare fidem, ait enim Dominus Math. 10. *Qui negaverit me coram hominibus; negabo & ego eum coram Patre meo.*

98. Verum ſe occultare, vel non ſe prodere tempore perſequutionis contra fideles, licitum eſt, ut patet ex loco citato Math. *Cum perſequuntur vos in Civitate iſta, fugite in aliam.* Niſi ex hac occultatione timeretur aliquod detrimentum Religioni, aut aliis fidelibus.

XIX.

Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam meretur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

99. Rationes impellentes intellectum ad fidei aſſenſum, cum ex ſe obſcuræ ſint, reddunt quidem objectum fidei credibile, ſed non eum convincunt ad credendum. Unde neceſſaria eſt pia affectio voluntatis, ut illum determinet, ſupplendo, quod rationibus deficit. Igitur falſum eſt, quod aſſerit propoſitio merito damnata, quia tollebat a voluntate piam affectionem ad fidem, totamque motionem ad illam rationibus intellectus tribuebat.

100. Inq. Quot diſpoſitiones requirantur in adulto, ut actum fidei eliciat? R. Quinque. 1. Prædicatio externa. 2. Illuſtratio interna. 3. Cogitatio de veritatibus a Deo revelatis. 4. Voluntas, & affectus eis aſſentiendi ex deſiderio ſalutis. 5. Aſſenſum eis præbere. Initium ſalutis a nobis eſſe Semipelagiani ajebant; hic autem error damnatus fuit a Clem. XI. juſte quidem, nam ex Apoſtolo 2. *ad Cor.* 3. conſtat. *Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid a nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Sine gratia igitur excitante nec ad primum actum fidei valemus diſponi, nec aliquid boni agere, aut cogitare in linea ſupernaturali.

XX.

Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habuit ſupernaturalem.

101. Hæc propoſitio eſt illatio antecedentis; ſed æque falſa, & æque ideo damnata. Suppoſita enim pia affectione imprudentiſſimum, & grave contra fidem peccatum eſt, repudiare aſſenſum fidei firmatum rationibus intellectus, firmiorique motivo ſupernaturali.

XXI.

Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit Deus locutus.

102. Falſitas hujus propoſitionis liquet ex eo, quod aſſenſus fidei eſt certo, & infallibilis, qui nequit haberi cum opinione, & formidine. Nec hæretici, nec Mahomethani admittunt pro ſua ſecta ſufficere notitiam ſibi tantum probabilem, & cum formidine, quanto minus ſufficere valet pro vera fide, & Religione?

103. Dices: qui adorat hoſtiam a Sacerdote elevatam, credit eſſe ibi Chriſtum, ſed probabiliter eſt ibi Chriſtus, quia poteſt eſſe non conſecrata: erg. ſufficit aſſenſus probabilis ad fidem. R. Quod aſſenſus fidei adorantis hoſtiam terminatur ad Myſterium Euchariſtiæ, credens in omni hoſtia rite conſecrata eſſe Chriſtum; quod non eſt tantum probabile, ſed certum, & infallibile. An autem hæc numero hoſtia ſit rite conſecrata, vel non, eſt quid valde diverſum. Sicut quod bene baptizatus recipit gratiam, eſt de fide; quod autem hic ſit recte baptizatus, non eſt de fide.

XXII.

Non niſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita remuneratoris.

104. Hæc propoſitio merito damnatur, quia directe opponitur doctrinæ Apoſtol. ad Hæbreos 11. *Credere enim oportet, accedentem ad Deum quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.* Ubi duo credenda proponuntur neceſſaria, nempe *Deum eſſe unum, & remuneratorem* non ſolum in linea naturali, ſed etiam ſupernaturali.

105. Dices: Si quis in Sylvis enutritus audiens notitiam de uno Deo, nihil vero de remuneratore, eliciendo actum contritionis, aut caritatis, decederet; ſalvaretur: erg. non eſt neceſſaria explicita remuneratoris notitia. R. Quod in caſu propoſito Deus provideret, ut ille inſtrueretur de tali notitia, ſive interna illuſtratione, ſive mittendo miniſtrum, qui eum edoceret, ut in ſimili ait D. Th. *in 3. diſt. 25. q. 2. ad 2. quæſt. 2.*

XXIII.

Fides late dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.

106. Ad juſtificationem requiritur fides en-

titative ſupernaturalis, & ex motivo ſupernaturali, nempe ex teſtimonio Dei revelantis: & oppoſitum dicere damnatur in hac propoſitione. Fides lata dicebatur ab ejus Authore illa, quæ habetur ex voce, & teſtimonio Creaturarum juxta illud: *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annunciant firmamentum:* Hanc autem, vel ſimilem non ſufficere ad juſtificationem, conſtat ex ejus damnatione.

XXIV.

Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit Deus, aut poſſit damnare hominem.

107. Perjurium eſt adducere Deum in teſtem falſitatis; in ratione autem falſitatis tam falſum eſt mendacium leve, quam grave: ergo eadem injuria Deo irrogatur adducendo eum in teſtem mendacii levis, ac gravis. Unde in veritate formali juramenti nequit dari parvitas materiæ, niſi ex imperfecta deliberatione, & oppoſitum damnatur in hac propoſitione. Alia huc ſpectantia dicta ſunt in tract. de juramento.

XXV.

Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis

108 Jurare ſine animo jurandi eſt intrinſece malum, quia eſt abuti nomine Dei ad alium decipiendum. Unde merito damnatur aſſerere oppoſitum, quia quod intrinſece malum eſt, ex nulla cauſa cohoneſtari valet. Non tamen damnatur dicere, quod jurare ſine animo jurandi extra judicium, & contractum, id quod alias verum eſt, non eſt peccatum grave, ſive fiat cum cauſa, ſive ſine illa; hoc enim minime eſt aſſerere, id eſſe licitum, ſed non eſſe peccatum grave, quia ſolum eſt quædam fictio, ſeu defectus levis, qualis eſt defectus neceſſitatis, aut judicii, qui apud omnes levis eſt.

XXVI.

Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alia fine juret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additamentum, re vera non mentitur, nec eſt perjurus.

XXVII.

Cauſa utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

109. Hæc duplex propoſitio damnatur merito, in ea quippe ampla panditur, via ad fictiones, deceptiones, mendacia, & perjuria. Omnes conveniunt in eo, quo non liceat loqui, nec minus jurare cum reſtrictione pure mentali; ſed in aſſignando, quæ reſtrictio ſit pure mentalis, non parum variant. Nos, quæ probabiliora viſa ſunt, diximus in tract. de juramento, ubi lectorem remittimus, ne acta iterum agamus.

XXVIII.

Qui mediante commendatione, aut munere ad Magiſtratum, vel officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

110. Hæc propoſitio eſt ſequela duplicis anterioris, ideoque merito damnata. Imo ex duplici capite meretur damnari: tum quia admittit reſtrictionem pure mentalem, tum quia ait: *non tenetur fateri crimen occultum*. Quod falſum omnino eſt, quando agitur de aliquo promovendo ad officium, vel dignitatem, ut in præſenti.

XXIX.

Urgens gravis metus eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtratione ſimulandi.

111. Ex nulla cauſa valent ſimulari Sacramenta, hoc eſt ficte ea ex intentione confici, aut miniſtrari. Unde nec metu mortis poteſt Sacerdos abſque intentione proferre ſupra materiam reſpectivam verba conſecrationis, abſolutionis, aut alterius Sacramenti. Idem eſt de conferente digno, vel indigno hoſtiam non conſecratam, adeſt enim ſimulatio in adminiſtratione Sacramenti.

112. Valde diverſum eſt, quod Confeſſarius dum reperit pœnitentem indignum abſolutione ad vitandum ſcandalum faciat ſuper illum ſignum Crucis, aliquaſque preces proferat, admonito prius pœnitente, quod eum non abſolvit; hoc enim non eſt proprie ſimulare Sacramentum, ſed proſpicere famæ proximi, & reverentiæ Sigilli Sacramentalis.

XXX.

Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit, idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.

113. Hæc propoſitio duplicem habet partem, & quo ad primam eadem fere eſt cum ſeptima damnata ab Alex. VII. ubi de illa dictum eſt ſatis. Quoad ſecundam æque falſa eſt; ſi enim impingens alapam, vel fuſte percutiens fugiat minime fas eſt illum occidere; alias potius injuſta vindicta, quam juſta defenſio eſset.

XXXI.

Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

XXXII.

Non ſolum eſt licitum defendere defenſione occiſiva quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

Licitum

XXXIII.

Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere, ſicut & jus habenti in Cathedram, vel præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

114. Hæc triplex propoſitio merito a Chriſtiana Theologia profligatur, continet enim doctrinam vere ſanguinariam, & færalem. Igitur de fide eſt, non poſſe regulariter occidi furem pro conſervatione unius aurei, nec pro bonis, quæ actu non poſſidentur. An autem valeat occidi pro conſervatione bonorum magni momenti, adhuc ſub lite eſt. Noſtra ſententia partem ſuſtinet negativam, quæ cum aliis huc ſpectantibus videri poteſt in explicatione quinti præcepti Decalogi.

XXXIV.

Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

115. Hæc propoſitio latam aperiebat viam ſtupris, & aliis flagitiis, ſi enim liceret procurare abortum, ut ipſa ait, ad cooperienda peccata, facile aderat medium, ſed cum intrinſece ſit malum, utpote contra bonum ſpeciei, & quodam homicidium proditorum, juſtiſſime damnatur.

116. Ante Innoc. XI. jam Sixtus V. damnaverat doctrinam hujus propoſitionis ſub ſeveriſſimis pœnis, ſed eo devenit licentia opinandi ſæculo retracto, ut eam ſuſcitaverit quidam ſub ſpecie pietatis in puellas, ne earum fama, aut vita periclitaretur. Ideo damnatur denuo, ne cui licere videatur ſub quocumque prætextu procurare abortum fœtus etiam inanimati.

XXXV.

Videtur probabile omnem fœtum, quamdiu in utero eſt carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur; & conſequenter dicendum eſt, in nullo abortu homicidium committi.

117. Pœnitus improbabile eſt, quod aſſerit propoſitio: pugnat enim cum philoſophia, cum experientia, & cum Sacra pagina. Nam philoſophia docet ante ortum formari corpus, & infundi animam viris trigeſimo, vel quadrageſimo die a conceptione: feminis octogeſimo plus, minuſve. Experientia etiam teſtatur matres ſentire motus vitales fœtus in ventre, & quod mortua matre, ſciſſoque ejus latere ſepe infans vivas. Ex Sacra pagina pariter conſtat, quod Jacob, & Eſau in ventre matris ſuæ Rebeccæ luctati ſunt, quod Jeremias in vulva fuit ſanctificatus, & quod Joannes Baptiſta in ſexto menſe ſuæ conceptionis exultavit in utero. Igitur prorſus improbabile eſt oppoſitum, imo eſt error in philoſophia, & proxima hæreſi dicta propoſitio, ideoque merito damnata.

XXXVI.

Permiſſum eſt furari non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate.

118. Hæc propoſitio eſt valde pernicioſa in praxi, præbet quippe amplam facultatem furandi cuilibet gravem neceſſitatem patienti. Unuſquiſque autem neceſſitatem patiens, propriam pro ſuo captu gravem putat. Unde merito damnatur, decernendo nulli licere furari in neceſſitate gravi.

119. Non damnatur id licere in neceſſitate valde *urgenti, ſeu graviſſima*, puta ad evitandam captivitatem perpetuam ſine ſpe redemptionis, vel aliud ſimile malum graviſſimum. Alii contendunt ſolum licere in neceſſitate extrema; ajunt vero hanc non conſiſtere in indiviſibili, ſed habere ſuos gradus, ex quo tandem recidunt in alteram ſententiam, & ſolum voce videntur diſſentire. Collocant enim in gradu neceſſitatis extremæ periculum imminens incidendi in perpetuam Turcorum captivitatem. In hac materia pedetentim eſt incedendum, & in Moralibus juxta circumſtantias reſolvendum.

XXXVII.

Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte ſuis heris ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

120. Hæc propoſitio relinquit judicio famulorum, & ancillarum taxam ſalarii, quod eis debetur. Quot autem abſurda, furta, & latrocinia inde proſilirent, nemo non videt. Igitur merito damnatur. Sicut in pretio mercium, ſic in famulorum ſalario datur infimum, ſupremum, & medium attenta conſuetudine Provinciæ, ſeu Regionis: unde famulus, qui in infimo, vel medio convenit cum Domino, debet illo eſſe contentus. Nec credendi ſunt famuli, aut ancillæ querelas de Dominis referentes, ſed obligandi ad reſtituendum, ſi quid amplius convento ſalario occulte acceperunt, niſi ad oppoſitum adſit certa, & indubitata cauſa.

XXXVIII.

Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumcumque ſit magna ſumma totalis.

121. Sub pœna peccati mortalis debet reſtitui magna ſumma, quomodocumque furta ſit: ergo falſa eſt propoſitio iſthæc, ideo juſte damnata. Itaque ſuppoſita materia gravi ex furtiolis facta ſub gravi eſt reſtituenda, ſive peccatum grave commiſſum dicatur in ultima acceptione, ſive in retentione materiæ gravis, quod ad præſens parum refert.

XXXIX.

Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Omnis

Digitized by Google

122. Omnis cauſa efficax, ſive phyſica, ſive moralis damni alteri illati, tenetur ad illius reſtitutionem; agit enim contra juſtitiam commutativam, ex cujus violatione oritur jure naturæ obligatio reſtituendi. Igitur merito damnatur propoſitio, quæ ipſi juri naturæ repugnat.

123. Quidam ajunt, quod dubitans, an ſuo influxu, vel motione fuit cauſa efficax damni, non tenetur ad reſtitutionem, ſi adhibita diligentia adhuc manet dubius, ſed licet hæc ſententia non damnetur in præſenti, nihilominus probabilius eſt oppoſitum. Supponitur enim damnum vere cauſatum, & influxus præſtitus: ergo quamdiu non probet ſuum influxum non cauſaſſe tale damnum, obnoxius eſt reſtitutioni, qui illum præſtitit.

XL.

Contractus Mohatra licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem perſonæ, & cum contractu retrovenditionis prævie inito cum intentione lucri.

124. Hæc propoſitio viam parat fraudibus, & uſuris; contractus enim in ea depictus eſt uſura palliata, qua Artifex dat ver. gr. centum emptori, ut hic reddat ei centum & viginti. Contractus enim Mohatra abſque ullo pacto non damnatur, quia emitur res, & venditur voluntarie juſto pretio. Ut ſi emas vas argenteum decem aureis, & deinde illud vendas ſine labore artificii, *ſin las hechuras* alteri, vel priori venditori. Hic tamen nequit licite illud vendere intentione emendi idem viliori pretio, etiam ſecluſo omni pacto, adeſt enim uſura mentalis in tali venditione cum tali intentione.

XLI.

Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem, quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

125. In hac damnatione declaratur, quod pecunia præſens non eſt pretioſior futura moraliter certa, & ſuo tempore ſolvenda, & quod ſola dilatio ſolutionis non excuſat ab uſura, ſi aliquid ultra ſortem exigitur ob eam a mutuatario. Igitur nec pro ſola dilatione, nec pro ſola anticipatione pecuniæ poteſt quidquam carius, aut vilius juſto pretio vendi, aut emi: nam licet propoſitio damnata tantum loquatur de mutuo, idem tenendum eſt de emptione, aut venditione. Non tamen damnatur poſſe quidquam exigi etiam in mutuo ratione damni emergentis, aut lucri ceſſantis.

XLII.

Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tanquam ex juſtitia debitum.

126. Uſura eſt, exigere a mutuatario aliquid ultra ſortem, eſto ſolum ex gratitudine, aut ex benevolentia debitum, quia ex quocumque titulo exigatur a mutuatario, manet hic obligatus ad aliquid ultra ſortem, quod eſt contra intrinſecam rationem mutui. Unde nequit mutuans aliam obligationem imponere mutuatario, niſi quod ſolvat capitale tempore congruo. Alia enim quævis obligatio etiam ex gratitudine impoſita uſura palliata eſt. Poteſt autem ſine ullo pacto ſperare gratitudinem a mutuatario, & hic valet gratum ſe exhibere, hoc enim decet hominem honoratum. Imo poteſt, quis petere a mutuatario, quod ſibi de præſenti mutuet aliud, quo indiget; ſed non poteſt imponere onus, quod mutuet ſibi, vel alteri in futurum.

XLIII.

Quidni non niſi veniale ſit detrahentis authoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere.

XLIV.

Probabile eſt, non peccare mortaliter, qui imponit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix erit ulla opinio probabilis in Theologia.

127. Hæc duplex propoſitio merito damnatur, quia falſum crimen alteri imponere eſt intrinſece malum, & ſi eſt in materia gravi nequit non eſſe peccatum grave contra juſtitiam proximi. Nec juvat, quod in propriam defenſionem fiat, nemo poteſt ſe defendere mediis illicitis, falſis, & injuſtis.

128. Poteſt autem, quis caute revelare verum crimen detrahentis ad labefactandum ejus teſtimonium, ut quod antea fuerit deprehenſus in mendacio, aut perjurio, modo hoc ut neceſſarium ad propriæ famæ defenſionem, & fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. Quod etiam loquendo de accuſatore, aut teſte concedunt reo non pauci, quatuor conditionibus ſervatis. 1. Quod teſtis ſit voluntarius, & non coactus. 2. Quod tantum dicantur de illo illi defectus, qui ad defenſionem conducunt. 3. Quod non detur alius modus pro defenſione. 4. Quod damnum imminens teſti, aut accuſatori non ſit majus eo, quod reo timetur.

XLV.

Dare temporale pro Spirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro Spirituali, aut e contra.

XLVI.

Et id quoque locum habet, etiam ſi temporale ſit principale motivum dandi Spirituale, imo etiam ſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res Spiritualis.

129. Prima ex his duobus propoſitionibus duo ajebat, nempe non eſſe ſimoniam dare temporale pro ſpirituali, quando temporale dabatur

tur tantum, ut motivum, non ut pretium dandi, aut efficiendi Spirituale. Item nec quando Spirituale fit, aut datur ſolum in gratitudinem temporalis.

130. Secunda propoſitio alia duo dicebat primum non eſſe ſimoniam dare temporale pro ſpirituali, licet temporale eſſet motivum principale dandi Spirituale. Secundum hoc eſſe verum, quamvis temporale eſſet finis Spiritualis, ita ut illud pluris æſtimetur, quam res Spiritualis.

131. Hi quatuor modi palliandi ſimoniam merito damnantur, quia dare, vel efficere Spirituale pro temporali, aut e contra, ſive dicatur, ut pretium, ſive ut motivum ſolum voce eſt diſtinctum; at in rei veritate fit, aut datur unum pro alio, & æquiparatur Spirituale temporali, & temporale Spirituali, in quo præcipue ſtat fæditas ſimoniæ. Alias omnis Simonia poſſet excuſari dicendo non dari Spirituale pro temporali, ut pretium, ſed ut motivum, aut finis, ſeu ut gratitudo, aut recompenſatio.

232. Verum eſt, quod facere, vel dare Spirituale pro temporali ex mera gratitudine licitum, bonum, & aliquando eſt debitum, ut quod pauperes orent pro ſuis benefactoribus, ſed quærere, intendere, aut exigere gratitudinem in rebus Spiritualibus pro alia temporali labem Simoniæ redolet. Sicut enim decet, quod mutuatarius gratum ſe exhibeat, mutuans vero nequit aliquid ultra ſortem quærere, intendere, aut exigere etiam ex gratitudine, aut alio quocumque motivo; ita proportionabiliter in præſenti.

XLVII.

Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi indicaverint ad Eccleſias promovent, Concilium, vel primo videtur per hoc digniores, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo, vel ſecundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio, quando ſit concurſus.

133. Tres interpretationes tribuit hæc propoſitio Decreto Tridentini *ſeſſ.* 24. *de Reformatione. Cap.* 1. Verum ut falſæ ſimul cum ea merito damnantur. Itaque datur obligatio ſub gravi ad eligendum *digniores* proprie loquendo ad Epiſcopatus, Cardinalatus, & alias Prælaturas Eccleſiaſticas, etiò fiant ſine concurſu. Triplex conditio requiritur ex jure ad dignitatem: probitas vitæ, ſcientia ſufficiens, & prudentia in agendis. Qui plus eminet in iſtis, regulariter dignior eſt.

134. Beneficia curata ſive in concurſu, ſive extra, dignioribus etiam ſunt conferenda, ut patet ex eodem Concilio *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. Et licet circa Beneficia ſimplicia adſint hinc, inde opiniones: probabilius tamen dignioribus conferri debent; alias violatur jus Eccleſiæ, cui miniſtri digniores debentur.

XLVIII.

Tam clarum videtur fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

135. Hæc propoſitio ſupponit fornicationem eſſe prohibitam, ſed putat, eam ſolum eſſe malam, quia prohibita, in quo aperte fallitur, ideoque merito damnatur. Eſt enim peccatum contra rectam rationem, & contra bonum prolis educandæ. Ita *D. Thom.* 2. 2. *q.* 154. *art.* 2.

XLIX.

Mollities inter naturæ prohibita non eſt. Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub gravi.

136. Hæc propoſitio ſimilis eſt præcedenti, ſupponit enim mollitiem prohiberi jure divino, ſed putat, non eſſe prohibitam jure naturæ. Verum fallitur, & ideo damnatur, & declaratur eſſe malam intrinſece, intellige de mollitie quocumque modo voluntaria, ſive in ſe, ſive in ſua cauſa. Sic enim eſt omnino deteſtabilis. Opponitur quippe ipſi naturæ: unde appellatur peccatum contra naturam. Ergo etiam præciſo divino, ipſo jure naturæ prohibita eſt.

L.

Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium, adeoque ſufficit in Confeſſione dicere, ſe eſſe fornicatum.

137. Semper ac datur acceſſus ad alienam adeſt adulterium, nec maritus poteſt cedere juri ſuo, nec eſt dominus, ſed uſuratius corporis ſuæ uxoris; falſa igitur eſt propoſitio, meritoque damnata. Si copula habeatur inter duos conjugatos, non inter ſe, adeſt duplex adulterium in Confeſſione neceſſario explicandum.

LI.

Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandum Virginem, & multoties eidem ſubſervit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta, ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

138. In explicatione hujus propoſitionis damnatæ adeo varie diſceptant Authores, ut vix aliquid certi habere poſſit, niſi id ipſum, quod in ea exprimitur. P. Concina *tom.* 2. *p.* 120. *n.* 11. non agnoſcit differentiam inter famulum adjuvantem ad prædicta herum, & inter captivos Chriſtianos remigantes contra alios Chriſtianos verberibus, & dura ſervitute lege coactos. Alii rectius magnum diſcrimen adeſſe ajunt, quod approbat Bened. XIV. *in Syn. lib.* 13. *c.* 20. *num.* 6.

139. Un-

139. Unde eruitur caute eſſe procedendum circa extenſionem propoſitionis damnatæ, ſeu circa extenſionem damnationis propoſitionum; queit enim una eſſe damnata, quin alia ei ſimilis comprehendatur in damnatione, ut apparet ex mente laudati Pontificis loco citato, & alibi. Igitur certum eſt, non poſſe fieri a famulo relatas actiones, aut quid ſimile, *ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, nec domo expellatur*. An autem metu mortis fieri valeant, nec ne, adhuc non eſt definitum.

LII.

Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, ſi abſit contemptus.

140. Sub gravi obligat præceptum ſervandi feſta, etiam ſecluſo ſcandalo, & contemptu, & oppoſitum, ut ſcandaloſum merito damnatur. Eſt enim præceptum divinum quoad ſubſtantiam, & Eccleſiaſticum quoad tempus, ſeu dies, & circa materiam gravem, nempe circa cultum Deo exhibendum: ergo obligat ſub gravi.

LIII.

Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit.

141. Hæc propoſitio juſte damnatur,eſt enim falſa, menti Eccleſiæ oppoſita, & ipſius præceptorum illuſiva. Eccleſiæ mens eſt, quod fideles tantum temporis inſumant in Miſſa audienda, quantum Sacerdos in ea celebranda; & quod audiant Miſſam ab eodem Sacerdote celebratam; ſicque eſt receptum communi fidelium uſu.

142. Dices: Valet quis ſatisfacere ſimul officio divino, & Miſſæ præcepto: ergo etiam duplici parti Miſſæ. R. Quod officium divinum, & auditio Miſſæ non exigunt diverſa tempora ſucceſſiva, ideo valet utrique ſimul fieri ſatis, partes vero Miſſæ exigunt diverſum tempus ſucceſſivum, unde nequeunt ſimul auditæ ſufficere pro præcepto adimplendo.

143. Non damnatur, quod poſſint ex gravi cauſa audire duæ partes Miſſæ ſucceſſive a duplici Sacerdote celebratæ ita, ut ab uno audiatur a principio uſque ad conſecrationem & poſtea, vel antea ab alio a Conſecratione uſque ad finem; quod adſtante cauſa non inficiamur. Nam licet in rigore phyſico nec ſit una Miſſa, nec duæ integræ; tamen reputatur unum moraliter obſequium in Dei cultum præſtitum. Nec damnatur ſatisfieri poſſe triplici obligationi audiendi Sacrum ex voto, ex præcepto, & ex injuncta pœnitentia per tres Miſſas ſimul auditas, ſed hoc non eſt faciendum, niſi conſtet expreſse ex mente obligantis, quæ regulariter præſumitur velle obligare ad audiendas Miſſas ſucceſſive juxta communem uſum fidelium.

LIV.

Qui non poteſt recitare Matutinum & Laudes, poteſt autem reliquas horas, ad nihil tenetur: quia major pars trahit ad ſe minorem.

144. Debitor impotens ſolvere majorem partem v. g. ſexaginta ex centum, non ideo excuſatur a reliquo ſolvendo: ergo nec impotens recitare majorem partem officii divini excuſatur a reliquo recitando. Nec eſt ad rem, quod major pars trahit ad ſe minorem, hoc enim tenet in rebus miſcibilibus, aut acceſſoriis; ſed non in debitis, & obligationibus, diviſibilibus: alias impotens jejunare totam Quadrageſimam, & potens unam hebdomadam, nec ad hanc teneretur, quod eſt abſurdum.

145. Unde qui poteſt recitare unicam tantum horam Canonicam, ad hanc tenetur, niſi ex infirmitate, debilitate, aut alia juſta cauſa etiam ab ea excuſetur. Quod non tenet in jejunio, qui enim non poteſt jejunare ratione laboris per totum diem non tenetur ad ſolam partem diei, quia jejunium in hac conſideratione eſt velut indiviſibile reſpectu unius diei. Niſi forte primo mane ex oblivione, aut ex vitio jejunium quis fregerit, tunc enim debet modo poſſibili in reliquo diei illud obſervare. Aliud autem eſt non poſſe quempiam ex juſta cauſa pro majori parte diei jejunare, aliud nolle: illi, non iſti favendum eſt.

LV.

Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

146. Hujus propoſitionis fundamentum erat, quod Eccleſia non præcipit actus internos, & conſequenter, quod per Communionem externam, eſto occulte ſacrilegam, fiebat ſatis ejus præcepto. Sed fallit in utroque: tum quia hoc præceptum quoad ſubſtantiam eſt divinum, cui ſubſunt actus etiam interni; tum quia Eccleſia præcipit actus internos neceſſarios pro actu externo rite præſtando, ut patet in recitatione divini officii, & auditione ſacri.

147. Communio ſacrilega majus crimen eſt, quam homicidium, adulterium, aut peccatum contra naturam. Probet igitur ſe ipſum homo, caveatque indigne accedere ad tantum Sacramentum, ne quod ad ſalutem omnium inſtitutum eſt, in perniciem, & mortem ſibi vertat.

LVI.

Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

148. Hæc propoſitio præſumens forte pietatem fovere, ignorantiam, & ſtultitiam prodit, atque peccata, vitia, & ſacrilegia fovet. Vivere enim gentiliter, hoc eſt diſſolutis moribus, non relinquendo occaſiones proximas peccandi, & ſine emendatione vitæ, & frequenter communicare, eſt peccata peccatis, ſacrilegia ſacri-

crilegiis addere. Unde merito damnata eſt propoſitio, quia potius in talibus nota reprobationis, quam prædeſtinationis eſt frequens Confeſsio, & Communio. In illis vero qui reſecatis vitiis, expulſiſque peccatorum occaſionibus cum puritate cordis vivere ſatagunt, eſt nota piiſsima prædeſtinationis.

LVII.

Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.

149. Attritio mere naturalis quantumvis honeſta non ſufficit ad juſtificationem adhuc intra Sacramentum, quia attritio, qua fit Sacramentum eſt donum Spiritu Sancti, & conſequenter ſupernaturalis, ut habetur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 4. *de Pœnit.*

150. Nec minus ſufficit extra Sacramentum, error enim Semipelagianorum, attritionem ſe ſolam ſufficere ad juſtificationem, ut hæreticus a tempore Auguſtini eſt proſcriptus. Igitur damnatio declarat, quod nec intra Sacramentum ſufficit attritio pure naturalis. Non tamen damnantur opiniones aſſerentes ſufficere extrinſece, vel modaliter ſupernaturalem, licet oppoſitum ſit probabilius, & omnino amplectendum, nempe, quod eſſe debet *intrinſece, & entitative* ſupernaturalis.

151. Unde patet, non eſſe damnatam ſententiam, quæ propugnat attritionem *entitative* ſupernaturalem ſufficere intra Sacramentum, ut perperam contendit quidam junior, tum quia hic videbatur locus opportunus ad definiendum: tum quia oppoſitum colligitur ex Trident. loco citato.

LVIII.

Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

152. Certum eſt jam debere patefieri conſuetudinem cujuscumque peccati Confeſſario interroganti. Tum quia oppoſitum eſt damnatum. Tum quia Confeſſarius jus habet exquirendi diſpoſitionem pœnitentis, ſæpe enim prava conſuetudo eum detrahit a vero dolore, propoſitoque firmo iterum non peccandi. Præterea Confeſſarius, ut Medicus applicare debet remedia ad evellendam conſuetudinem, quod nequit efficere, ſi eam ignorat.

153. Quapropter probabilius eſt debere confiteri conſuetudinem, licet a Confeſſario non interrogetur. Nam quamvis oppoſitum non ſit damnatum, rationes adductæ id ſatis probant. Quod tenendum eſt, de Pœnitente quantumvis docto. Nullus enim eſt bonus Judex in cauſa propria, maxime in hac materia.

LIX.

Licet Sacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione magni concurſus pœnitentum, qualis v. g. *poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut Indulgentiæ.*

154. Hæc propoſitio juſte damnatur, quia integritas Confeſſionis eſt de jure divino, concurſus autem Pœnitentum pro magna ſolemnitate, aut lucranda Indulgentia ei non prævalet, cum ſit actus meræ devotionis, & prior eſt obligatio, quam devotio. Adſunt tamen varii caſus, in quibus omitti valet integritas materialis, & abſolvi pœnitens cum integritate formali, ut in naufragio, bello, incendio, & aliis, de quibus ſuo loco actum eſt.

Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.

LX.

155. Hæc propoſitio merito damnatur, quia ſi nulla apparet ſpes emendationis, nulla apparet ſpes firmi propoſiti, ſine firmo autem propoſito nequit dari abſolutio. Non igitur ſufficit, quod pœnitens ore dicat, ſe dolere, & proponere emendationem; hoc enim facile eſt, & ab omni peccatore, qui abſolvi cupit, dicitur. Sed quia proceſſus Confeſſionis aliud recitat, huic debet attendere Confeſſarius, ut tamquam Judex ſententiam proferat ligandi, vel abſolvendi juſta cujuſque merita.

156. Obſervari oportet diſcrimen, quod adeſt inter conſuetudinarium, & eum, qui eſt in occaſione proxima voluntaria peccandi: huic enim nec pro prima vice danda eſt abſolutio; illi vero ſemel, aut bis conferri valet, ſuppoſito dolore, & propoſito, ac etiam in aliquo caſu extraordinario v. g. repentinæ mortis alterius, ex qua perterritus accedit pœnitens. Sed nec tunc abſolvendus eſt, qui eſt in occaſione proxima, niſi hac ſublata, ſi poteſt, & effective eam non repellit.

LXI.

Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quinimmo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

LXII

Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

LXIII.

Licitum eſt quærere occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

157. Hæc triplex propoſitio juſtiſſime damnatur, quia eſt ſcandali plena, fovens peccata, & eorum occaſiones proximas, a quibus eſſe magnopere fugiendum, omnis ſacra pagina commendat, jubet, & præcipit. Sed quia de illis ſatis actum eſt in tractatu de Pœnitentia, & alibi, ideo in præſenti non immoramur.

Digitized by Google

LXIV.

Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis haberet ignorantiam myſteriorum fidei, & etiamſi per negligentiam etiam culpabilem neſciat myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

158. Falſitas hujus propoſitionis patet, quia ſupponit ignorantiam culpabilem de myſteriis principalibus fidei, & tamen dicit poſſe abſolvi, qui ea laborat; quod adeo falſum eſt, ac dicere, quod peccans actualiter eſt capax abſolutionis. Ignorans enim culpabiliter myſteria fidei eſt in actuali peccato.

159. Ut igitur quis ſit capax abſolutionis debet credere in primis Deum eſſe, & remuneratorem eſſe: deinde myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis, ita ut ignorans hæc quatuor ſit incapax abſolutionis. Si autem a Confeſſario ſufficienter inſtruantur de eis, ſaltem quoad ſubſtantiam, jam ex hac parte abſolutionis capax eſt pœnitens. Debet tamen ſcire etiam ea, quæ ſunt neceſſaria neceſsitate præcepti, ut ſuo loco dictum eſt.

LXV.

Sufficit illa myſteria ſemel in vita credidiſſe.

160. Hæc propoſitio duplicem ſenſum habere poteſt. *Primo*, quod ſufficit actum fidei ſemel tantum in vita elicere. Et ſic cohæret propoſitioni quintæ ſupra expoſitæ. *Secundo*, quod ſufficit dicta myſteria ſemel credidiſſe, licet deinceps quis eorum obliviſcatur. Et in utroque ſenſu eſt damnata, quia pluries in vita debent repeti actus fidei, & nunquam ejus præcipua myſteria neſciri, ignorari, aut obliviſci.

161. Quæres: an dari valeat ignorantia invincibilis myſteriorum fidei? R. Quod inter fideles non eſt admittenda, quia ſæpe in Eccleſia prædicantur, & docentur a Parochis, & aliis Concionatoribus. Et licet degentes in campeſtribus, & cuſtodes pecorum frequenter eam non audiant; notitiam tamen eorum habent, qua ſuppoſita, eorum ignorantia erit culpabilis, ſi non curent ſe inſtruere, quærendo a majoribus, quid ſcire circa hæc teneantur, juxta illud. *Deuter. 32. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, majores, & dicent tibi.*

162. Diximus *inter fideles*; inter infideles quippe poſſe dari ignorantiam myſteriorum fidei, præcipue inter ruſticos, bardos, & cam peſtres non eſt dubium. Sunt enim ſupernaturalia, & a mentis humanæ naturali lumine valde elevata. Ideo licet de Deo uno, ut Authore naturali non ſit admittenda ignorantia invincibilis, tamen de myſteriis fidei, utpote adeo excelſis, & ſupernaturalibus dari poteſt, & forte in pluribus infidelibus adeſt. Hæc ignorantia non eſt culpa, nec propter eam, quis damnatur, ſed propter peccata ſcienter, & voluntarie commiſſa. *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere quod ignoras*, ait D. Auguſt. *lib. 3. de liber. arb cap.* 19.

163. Inq. Quid agere debeat Confeſſarius cum pœnitente in mortis articulo conſtituto, & myſteria fidei ignorante? R. imprimis non ſe turbet, nec angatur, ſed animo ſereno curet facere, quod in ſe eſt, prout tempus permittat. Deinde inſtruat eum præ omnibus de his, quæ ſcienda, & credenda ſunt neceſſite medii, videlicet de myſteriis Trinitatis, Incarnationis, & Paſſionis Domini, futuræque vitæ præmia & ſupplicia æterna: immediate ſuadeat, ut ſe doleat de negligentia addiſcendi fidei myſteria, ac de omnibus reliquis peccatis a ſe perpetratis, ut eliciat actus fidei, ſpei, & caritatis, exprimendo ſimul cum eo: non præcipitanter, ſed quiete, manſuete, & pacifice, itant exeant ex corde. Præcipue vero eliciat actus doloris ex intimo cordis propter offenſas irrogatas Deo ſumme bono, & ſumme diligendo; hoc enim pluſquam aliis opus eſt in illa anguſtia.

164. Præterea ſi tempus permiſerit doceat eum etiam myſteria neceſſaria neceſſitate præcepti, vel ſaltem aliqua, & quod firmiter proponat cetera adiſcere quamprimum poſſit. Tunc enim horrore mortis, infirmitatisque angoribus oppreſſus aliud facile valebit in eis bene inſtrui.

165. Occaſione dictorum monitos vellem quoslibet moribundis auxiliantes, ne eos nimium fatigent, ſed prudenti æconomia in tam pio exercitio ſe gerant: ita ut nec per deſidiam moriantur ſine auxilio, nec per nimium zelum; & fervorem alicujus impatientiæ occaſionem eis tribuant. Quaſdam jaculatorias bene conceptas eis ſuggerere neceſſum eſt; non tamen longas, vel adeo continuas, ut moleſtiam, & tædium ingerant: neque vocibus clamoroſis ſunt intimandæ, quia vel infirmus eſt ſenſibus deſtitutus, vel non: ſi primum, ſuperflui ſunt clamores; ſi ſecundum, nedum ſunt ſuperflui, ſed etiam valde moleſti. Igitur huic piiſsimo miniſterio operam dantes utantur voce miti, devota, & clara excitando ſuaviter Egrotos ad amorem Dei, dolorem peccatorum, ad actus fidei, ſpei, & caritatis, invocando ſæpe dulciſsima nomina Jeſu, Mariæ, & Joſeph, Angeli Cuſtodis, Sancti nominis infirmi, & aliorum Sanctorum ejus devotionis.

§. III.

§. III.

Quædam dubia circa propoſitiones damnatas.

166. Inq. 1. Quid præſcribant decreta Alexandri VII. & Innoc. XI. circa propoſitiones a ſe in materia morum damnatas? R. Declarant *primo* dictas propoſitiones tamquam ſcandaloſas, ut minimum. *Secundo* prohibent defendere eas publice, vel privatim, aut diſputare de eis, niſi eas impugnando, ſub pœna excommunicationis majoris *ipſo facto incurrendæ*, & *Papæ reſervatæ*. *Tertio* prohibent in virtute ſanctæ obedientiæ eas, vel quamquam illarum in praxim reducere. Adeſt inſuper decretum Sanctæ Inquiſitionis, ut ſi quis ſciat aliquem eas in praxim reducere, illum denunciet eidem tribunali ſub pœna excommunicationis *ferendæ*.

167. Inq. 2. An qui practicaret aliquam ex dictis propoſitionibus eſſet hæreticus? R. ſub diſtinctione. Vel enim practicaret *formaliter*, vel tantum *materialiter*. In primo caſu duplex peccatum committeret, ac eſſet hæreticus; in ſecundo autem nec eſset hæreticus, nec duplex peccatum committeret. Practicare *formaliter* eſt facere quod prohibetur in propoſitione, judicans Eccleſiam errare in ejus damnatione; practicare *materialiter* eſt, id efficere, vel ignorans damnationem, vel credens in eo ipſo peccare. Sit exemplum, ſi Petrus comedit, aut bibit uſque ad ſatietatem agnoſcens peccare ſaltem venialiter; vel ignorans propoſitionem damnatam, practicat materialiter unam ex dictis propoſitionibus; ſi autem id efficiat putans non peccare, adhuc ſuppoſita damnatione, practicat illam *formaliter*, & debet denuntiari Sanctæ Inquiſitioni.

168. Idem eſt de illo, qui ſcienter defenderet unam ex dictis prupoſitionibus tamquam *practice* probabilem; quia id eſſet pertinaciter ſe opponere decretis Pontificum. Eodem quippe modo prohibetur eas defendere publice, vel privatim, aut de eis diſputare, niſi impugnando, ac eas in praxim reducere.

169. Inq. 3. An una propoſitione damnata, aliæ ſimiles ſint etiam damnatæ? R. negative, niſi ſimilitudo ſit quaſi identica in circumſtantiis, & fine damnationis. Unde minime eſt audiendus quidam recentior paſſim clamitans propoſitiones gravium Doctorum comprehendi in aliis damnatis. Damnatio enim utpote odioſa non eſt ad libitum amplianda; ſed potius reſtringenda: & intelligenda juxta proprietatem verborum propoſitionis, ejusdemque damnationis.

§. IV.

Quinque Propoſitiones Janſenii damnatæ in materia fidei ab Innocentio X. die 9. Junii Anno 1653.

1. *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.* ¶ Hæc propoſitio proſcribitur tamquam temeraria, impia, blaſphema, & hæretica.

2. *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.* ¶. Hæretica declaratur.

3. *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.* ¶. Hæretica ſimiliter decernitur.

4. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.* ¶. Falſa, & hæretica definitur.

5. *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.* ¶. Tamquam falſa, & ſcandaloſa, & intellecta in eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, tamquam impia, blaſphema, contumelioſa divinæ pietati derogans, & hæretica damnatur.

170. Inq. An Janſenius fuerit hæreticus formalis? R. negative, quia Janſenius Epiſcopus Yprenſis, alias doctiſsimus, ſemper veneratus eſt Sedem Apoſtolicam tamquam oraculum irrefragabile in matetia fidei, & eadem veneratione diem clauſit extremum, ſubjectis prius ſcriptis ſuis Eccleſiæ correctioni, & judicio. Voluit Janſenius ſequi ad unguem doctrinam S. Auguſtini, quem male intellexit, & peſsime quod ad hoc eſt interpretatus ex errore materiali intellectus, ex quo dictas quinque propoſitiones ignoranter, potius quam pertinaciter protulit. Unde ipſe, ut hæreticus formalis minime eſt habendus.

171. Errant igitur aliqui, qui Janſenium, ut formalem hæreticum traducere contendunt; atque idem eſt dicendum de præclariſsima, & ſapientiſsima Univerſitate Lovanienſi, quæ ſemper Eccleſiæ benemeirita extitit, atque, Decreta Innoc. X., & Alexand. VII. dictas propoſitiones damnantia, ſumma obedientia; & ſubjectione Sedi Apoſtolicæ, recepit & amplexa fuit. Idem fecit dum prius a Pio V. & Gregorio XIII. proſcriptæ fuere ſeptuaginta no-

novem propoſitiones Michaelis Baji Doctoris Lovanienſis aliorumque quorumdam; imo ipſe Bajus dictas propoſitiones ſolemniter retractavit, damnationique Sedis Apoſtolicæ humiliter ſe ſubdidit. Quare dubitandum non eſt etiam Bajum ſub obedientia Romanæ Eccleſiæ obiiſſe. Diſcipuli eutem Baji, & Janſenii, qui pertinaciter eorum propoſitiones ab Eccleſia damnatas, credere, & defenſare voluerunt, aut velint, tamquam hæretici formales habendi ſunt. Poſſunt enim diſcipuli ob pertinaciam eſſe hæretici formales, quin tales ſint eorum Magiſtri ob defectum pertinaciæ, ut de diſcipulis Gilberti Porretani, ait D. Bernardus ſerm. 80. *in Cantica*. Unde verum eſt, quod Magiſtri abſolvuntur, & diſcipuli damnantur.

§. V.

Duæ propoſitiones, quarum prima velut hæretica, & ſecunda ut ſcandaloſa, temeraria, piarum aurium offenſiva, & erronea damnatæ ſunt ab Alexand. VIII. 24. *Aug.* 1690.

1. Bonitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare: neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ moralis.

2. Peccatum philoſophicum, ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum vero, & mortale eſt tranſgreſſio libera Divinæ legis. Philoſophicum quantumvis grave in illo, qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pæna dignum.

§. VI.

Aliæ propoſitiones, ut reſpective temerariæ, ſcandaloſæ, male ſonantes, injurioſæ, hæreſi proximæ, hæreſim ſapientes, erroneæ, ſchiſmaticæ, hæreticæ, damnatæ ab eodem Sum. Pontif. die 7. Decemb. ejuſdem anni.

1. In ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum mortale, & demeritum ſufficit illa libertas, quæ voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua peccato originali, & voluntate Adami peccantis.

2. Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſant a peccato formali.

3. Non licet ſequi opinionem, vel inter probabiles probabiliſſimam.

4. Dedit ſemetipſum (Chriſtus) pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis electis, ſed pro omnibus, & ſolis fidelibus.

5. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum: adeoque hinc recte inferes in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.

6. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam pernicioſa eſt, ſic ut proinde merito poſſimus petere, a *gratia ſufficienti libera nos Domine*.

7. Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi: ſi Dei, Caritas Patris eſt: ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt mala eſt.

8. Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare

9. Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.

10. Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut cæleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.

11. Omne, quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiam ſi videantur credere, non eſt fides Divina, ſed humana.

13. Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, caritate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.

15. Attritio, quæ ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.

16. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni, induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, naturam rei idipſum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus.

18. Conſuetudo moderna, quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum ſuſtentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet: nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confeſſiones apud Religioſos factæ, pleræque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ.

21. Pa-

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, ſeu ſatisfactione ob quæſitum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

22. Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi ſunt a ſacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſsimus, & omnis mixtionis expers.

24. Oblatio, in templo, quæ fiebat a B. V. M. in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba legis

25. Dei Patris ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in Templo collocare.

26. Laus, quæ offertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt.

27. Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus, in nomine Patris &c. Prætermiſsis illis, ego te baptizo.

28. Valet Baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo *para conſigo* reſolvit, non intendo facere, quod facit Eccleſia.

29. Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Œcumenicum authoritate, atque in fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clare fundatam, illam abſolute poteſt tenere & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani VIII. *in eminenti*, eſt ſubreptitia.

Pro intelligentia hujus ultimæ propoſitionis nota, quod damnatis ab Innocentio X. quinque propoſitionibus Janſenii, quiddam detrectabant acquieſcere damnationi; unde Urban. VIII. eam innovavit, & confirmavit in Bulla incipiente: *In eminenti*. Sed cum aliqui temerario auſu adhuc conarentur infringere vim hujus Bullæ, aſſerendo eam eſſe ſubreptitiam, Alexander VIII. proſcripſit eorum falſam aſſertionem contentam in hac propoſitione 31..

§. VII.

Explicantur Cenſuræ Theologicæ propoſitionum.

172. Cenſuræ, quibus propoſitiones notari ſolent, ſunt ſequentes: *hæretica*, *hæreſi proxima*, *erronea*, *errori proxima*, *ſapiens hæreſim*, *ſuſpecta de hæreſi*, *male ſonans*, *blaſphema*, *temeraria*, *ſcandaloſa*, *impia*, *periculoſa*, *ſeditioſa*, *ſchiſmatica*, *injurioſa*, *ſtulta*, *aut inſana*, *piarum aurium offenſiva*, *pernicioſa*, *& improbabilis*. Ut ergo aliqua habeatur notitia, quid indicent hujuſmodi Cenſuræ, non incongrue judicamus, eas breviter explanare, ne candidati ignorent earum ſignificationem, & qualitatem. Notari tamen oportet, quod ſolum loquimur de propoſitione objectiva, & prout eſt in ſe, non de ſubjectiva, & formali, quæ ex intentione, errore, aut aliis circumſtantiis proferentis pendet; cujus examen pertinet ad ſuperiores.

173. Propoſitio *hæretica* eſt, quæ immediate contradicit veritati fidei: ut hæc: *Chriſtus non eſt Deus*: aut *Chriſtus non eſt homo*.

174. Hæreſi *proxima* eſt, quæ habet affinitatem cum hæretica, & mediate opponitur veritati fidei, & eſt eadem cum erronea: Ut hæc: *Chriſtus non eſt viſibilis*.

175. Propoſitio *errori proxima* eſt, quæ opponitur veritati deductæ ex principio fidei per conſequentiam non evidenter metaphyſice, ſed moraliter certam: ut hæc: *Parvulis in Baptiſmo non infunditur gratia intrinſece inhærens*: cujus oppoſitum eſt certum moraliter ex Tridentino aſſerente; juſtificationem impii non fieri per ſolum favorem extrinſecum.

176. *Sapiens hæreſim* eſt, quæ licet manifeſte non indicet hæreſim, affert tamen ejus fœtorem ob convenientiam in vocibus, aut circumſtantiis proferentis cum hæreticis; ut *fides juſtificat*; quæ Lutherum ſapit. *chriſtus eſt creatura*, quæ redolet Arrianiſmum. Lutherus enim contendit, quod ſola fides juſtificat; Arius autem, quod perſona Chriſti eſt creata.

177. Suſpecta *de hæreſi* eſt, quæ in ſua prolatione hæreſis ſuſpicionem generat; ut propoſitiones ſupradictæ, vel dicere *aliquos Papas fuiſſe ſuperbos*, *ſimoniacos*, *& tirannicos*: quæ eſt ſuſpecta, ſimulque injurioſa.

178. *Male ſonans* eſt, quæ habet ſenſum congruentem, verbis vero incongruentibus prolatum, ut *Deus habet multas eſſentias*, intelligendo attributa, & relationes: vel dicere: *licitum eſt tollere aliena*; *licitum eſt occidere*, intelligendo in extrema neceſſitate, & auctoritate publica.

179. *Pia-*

179. *Piarum aurium offenſiva* eſt, quæ licet verum dicat, opponitur tamen reverentiæ debitæ perſonis, aut rebus ſacris; ut *Communionem frequentem plus obeſſe, quam prodeſſe. Orationes vocales plerumque eſſe inutiles: vel aliquos Sanctos fuiſſe adulteros.*

180. *Blaſphema* eſt, quæ contumeliam irrogat Deo, aut Sanctis, ſive hæreticalis ſit, ſive non. Ut *Deus eſt injuſtus*: vel per *vitam Dei*. Similiter eſt blaſphema propoſitio tribuens creaturis, quod eſt proprium Dei; ut *primus Angelus creavit ceteros Angelos, & ſimiles.*

181. *Temeraria* poteſt eſſe, aut negative; aut poſitive. Temeraria negative eſt, quæ aliquid affirmat ſine fundamento, ut *Pater Æternus fiet homo*. Temeraria poſitive eſt, quæ opponitur communi ſenſui Theologorum, ut *Beata Virgo non eſt in Cælos aſſumpta in corpore, aut Magnus Elias mortuus fuit.*

182. *Scandaloſa* eſt, quæ licet verum enunciet, occaſionem autem ruinæ audientibus ingerit: ut *fornicatio non eſt maximum peccatum, Deus illud faciliter remiſsit*. *Periculoſa* fere coincidit cum præcedenti, & eſt, quæ in materia morum generaliter licere aſſerit, quod raro licite fieri contingit: *hominem poſſe cum femina in eodem lecto recumbere. Vel quod poteſt aliquis eſſe perfectus ſine mortificatione corporali.*

183. *Impia*, quæ minuit cultum Dei, & Sanctorum, pietatemque Parentibus, & Superioribus debitam: vel quælibet propoſitio contra ſtatum Eccleſiaſticum, aut Religioſum, ut *Clericatus, aut Monachatus non eſt ſtatus pietatis.*

184. *Seditioſa* eſt, quæ excitat rebellionem, aut inobedientiam contra Principeps, vel tumultus in Republica, aut diſcordias inter Epiſcopos, vel inter ſacras Religiones: ut *Princeps tyrannus poteſt licite a Subditis occidi. Nullus eſt Dominus civilis dum eſt in peccato mortali. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corripere.*

185. *Schiſmatica* eſt, quæ aliquid docet contra unitatem ſervandam inter Eccleſiæ membra, & ejus caput, quod eſt ſummus Pontifex: ut *electio præſentis Papæ eſt dubia. Ipſi non eſt obediendum. Appellari poteſt de ipſo ad alium de novo eligendum. Romani Pontificis Monarchia poſt D. Hieronimi tempus exorta eſt. Tenendum eſt, quod quædam peculiaris Eccleſia docet de authoritate Papæ, non quod Italica, aut Hiſpana.*

186. *Injurioſa* eſt, quæ profertur contra aliquam perſonam in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutam; vel contra aliquem peculiarem ſtatum, vel familiam Religioſam, ut *ſi de Cardinalibus, aut Epiſcopis convitia prædicares, aut ſcriberet, vel affirmaret Religioſos Mendicantes eſſe otioſos in Eccleſia, aut manducare labores alienos. D. Thomam habuiſſe plures errores, & idem de Sanctis Patribus.*

187. *Pernicioſa* eſt, quæ fidelibus nocere poteſt, minuendo media ad ſalutem, & perfectionem pertinentia: ut *qui parvipendit jejunia Eccleſiaſtica, & officia mortificationis.*

188. *Stulta*, aut *inſana* eſt, quæ in ſua prolatione utitur verbis bardis, aut ruſticis: ut *mille muli non ſufficerent ad portandum codices, quibus Sanctitas virginis ſcriberetur.*

189. *Improbabilis* dicitur propoſitio, quæ caret ſufficienti fundamento: hæc autem, ſicut & præcedens non eſt cenſura proprie Theologica, licet aliquando inferat non levem injuriam auctori illius, quia non ſemel aſpicimus appellari improbabilem propoſitionem, ſeu opinionem non deſtitutam omni ratione, & fundamento.

190. Denique *propoſitio maledica*, aut *contumelioſa*, & *infamativa* reducitur ad ſeditioſam, & injurioſam. *Phantaſtica, vana, & præſumptuoſa* ad temerariam. *Superſtitioſa, ac avverſiva reducitur ad ſcandaloſam, & pericoloſam*. Adverte, quod eadem propoſitio poteſt affici una, vel pluribus cenſuris ex ſupradictis. Ut hæc: *Deus eſt injuſtus.* Eſt hæretica, blaſphema, impia, male ſonans, & piarum aurium offenſiva.

191. Inq. An ſit obnoxius, peccati, vel cenſuram mereatur, qui defendens propriam ſententiam, cenſurat alienam, ut improbabilem? R. Quod ſi oppoſita ſententia eſt probabilis juxta communem Theologorum peccat, & cenſuram meretur: quia temerarium eſt improbare, quod alii communiter cenſent probabile. Si vero dubitatur de ejus probabilitate, qui plus æquo eam ſugillat, licet non mereatur cenſuram; imprudentiæ tamen notam vix effugiet: cum alienum ſit a viro prudenti aliorum ſcriptorum opinionem, & bonam exiſtimationem labefactare.

TRA-

TRACTATUS QUADRAGESIMUS PRIMUS

De Doctrina Christiana.

CUM Eccleſiaſtici pleniori aliis notitia de rudimentis, ac Myſteriis fidei pollere debeant: ideo pro coronide totius operis opportunum ducimus tractatum peculiarem inſtituere de Doctrina Chriſtiana, quam ex variis Authoribus Concinatam, ſimul cum quibuſdam ſpeciebus ſcholaſticis, & dogmaticis pro candidatis lubenter tradimus.

CAPUT I.

Notio Doctrinæ Chriſtianæ.

1. INquiro, quid eſt Catechiſmus? R. Eſt *inſtructio credendorum*. Vel eſt *inſtructio neceſſariorum*, & *conducentium* ad *ſalvationem hominum.* Inq. Quæ ſunt neceſſaria, & conducentia ad ſalvationem hominum? R. Sunt ea, quæ continentur in Doctrina Chriſtiana? Inq. Quid eſt Doctrina Chriſtiana? R. Eſt *ſumma credendorum, & agendorum a Chriſto Domino inſtituta ad hominum juſtificationem*. Per verba *a Chriſto Domino inſtituta* diſtinguitur Doctrina Chriſtiana a Doctrina antiqua Hebraica; hæc enim data fuit a Deo ſinagogæ, illa vero Eccleſiæ a Chriſto Domino. Ad *hominum juſtificationem* denotat finem Doctrinæ, ejuſque inſtitutionis, nempe juſtificatio, & ſalvatio hominum. Has autem non Doctrina Philoſophorum, Turcarum, aut Paganorum, ſed ſolum Doctrina Chriſtiana vere, ac ſincere docet. Si autem Doctrina oſtenditur eſſe vera ex hoc, quod conſonat rationi rectæ, proculdubio Doctrina Chriſtiana eſt: quia excogitabile non eſt Doctrina, quæ magis conſonet rectæ rationi ſicut Chriſtiana, quæ homines interius, exteriuſque retrahit ab omni peccato, & inducit ad ſequelam omnis virtutis. Hæc autem excellentia nulli doctrinæ convenit, niſi Chriſtianæ, ut ipſis incredulis aperte patebit, ſi bene conſiderare, & meditari ſerio vellint.

2. Inq. In quo convenit, & differt Doctrina Chriſtiana, a Doctrina Hæbreis tradita? R. Convenit, & differt præcipue in duobus. Convenit enim in ſanctitate, & fine: quia utraque Doctrina eſt ſancta, & utriuſque finis eſt ſalvatio hominum. Differt etiam in duobus in Auctore, & tempore; Auctor enim Doctrinæ Chriſtianæ eſt Chriſtus, a quo perbelle dicitur *Chriſtiana*; pariter tempus ejus inſtitutionis eſt a promulgatione Evangelii. Auctor vero ac tempus Doctrinæ Hæbreis traditæ fuit Deus olim loquens Patribus in Prophetis. Chriſtus Dominus noluit ſcribere ſuam Doctrinam, tum propter excellentiam Magiſtri. Ob hanc rationem, ait D. Thom. Pythagoras, & Socrates nihil ſcribere voluerunt. Tum propter altitudinem doctrinæ inquit Angelicus 3. *p. q.* 42. *a.* 4.

3. Inq. Decalogus pertinet ad Doctrinam Chriſtianam? R. affirm. Quia non ſufficit credere, ut perperam ajunt Lutherani, ſed requiritur agere, & operari in vinea Domini ad recipiendam mercedem. *Oblic.* Decalogus datus eſt a Deo Hæbraico populo: ergo non pertinet ad Doctrinam Chriſtianam. R. neg. conſeq. Quia Decalus eſt lex Divina, naturalis, & perpetua, ſine cujus obſervatione nemo ſalutem conſequi valet. Unde *ſi vis ad vitam ingredi ſerva mandata*, dixit ipſe inſtitutor Doctrinæ Chriſtianæ.

4 Inq. Quot ſunt partes principales Doctrinæ Chriſtianæ? R. quatuor: prima docet ea, quæ ſunt *credenda*, ſecunda, quæ ſunt *oranda*, tertia, quæ ſunt *operanda*; quarta, quæ ſunt *recipienda*.

5. Inq. Scripſit Chriſtus ſuam Doctrinam? R. Non ſcripſit illam per ſe; ſcripſit vero eam per ſua membra, nempe per Apoſtolos, eorumque ſucceſſores, præſertim per ſummos Pontifices, qui ſunt oracula veritatis. *Oblic.* Lex vetus fuit adeo ſcripta: ergo nova a Chriſto ſcribi debuiſſe videtur. R. neg. conſeq. Quia lex vetus in figuris ſenſibilibus fuit data, ideo fuit conveniens ſcripto tradi; Lex autem nova utpote ſpiritualis non debuit ſcribi atramento, ſed ſpiritu Dei vivi, ut ait D. Thom. *loc. citat.*

6. Inq. Es ne tu Chriſtianus? R. Etiam per gratiam Dei. Inq. Cur dicis per gatiam Dei? R. Quia eſt magna Dei gratia, *primo* creaſſe me ex nihilo, *ſecundo* conſervaſſe me uſque ad Baptiſmi receptionem: quod Beneficium tot gentibus negatum mihi gratis conceſſit. *Tertio* eſt gratia incomparabilis illud recepepiſſe inter Catholicos, & non inter tot hæreticos. Inq. Hæretici ſunt Chriſtiani? R. Utique; ſunt tamen velut palea in area Chriſtiana ſine fide vera. *Oblic.* Hæretici fatentur Chriſtum, & in eum credunt: ergo non palea, ſed triticum ſunt. R. Hæreticos credere in Chriſtum fide humana, non Divina; credunt enim non ex Divina reve-

revelatione ab Eccleſia propoſita, ſed ab ipſis conficta. Unde licet dicantur Chriſtiani per Baptiſmum, Chriſtum tamen nec audiunt, nec ſequuntur. Idem eſt de Schiſmaticis, quia licet ſchiſma non ſit hæreſis, eſt illi affine, & ut plurimum eidem adjungitur. Sunt inſuper ſeparati a capite viſibili, quod eſt Papa.

7. Inq. Quid vult dicere *Chriſtianus*? R. *Homo Chriſti*. Primo Antiochiæ ſequaces Chriſti appellati fuere *Chriſtiani*; antea dicebantur *credentes*, *fideles*, & *Diſcipuli Chriſti*. Igitur ſicut milites denominantur a Principe, cui obediunt, & Diſcipuli a Magiſtro, quem audiunt, ita qui caſtra, & doctrinam Chriſti ſequuntur *Chriſtiani* appellantur. Inq Quid intelligitur pro *homine Chriſti*? R. Homo habens Chriſti fidem, quam profeſſus eſt in Baptiſmo, & eſt mancipatus ejus ſancto ſervitio. *Obiic*. Peccator in lethali eſt Chriſtianus; & nihilominus non eſt ſervitio Chriſti mancipatus: ergo hoc non requiritur, ut quis ſit Chriſtianus. R. Diſting. min. non eſt mancipatus *radicaliter*, ſeu *habitualiter* nego min. Non eſt mancipatus *actualiter*, vel *exercite*, ſubdiſt. *totaliter* conc. *partialiter* neg. talis peccator dicatus eſt ſervitio Chriſti radicaliter, & habitualiter medio Charactere, & habitu fidei, licet actu, & in exercitio non ſerviat Chriſto; qua ratione eſt malus Chriſtianus. Differt multum ab Hæretico, quia hic habet criſtallum fidei penitus confractum, ille vero velut cooper. tum ait S. THERESIA in ejus vita cap. 40. num. 4.

CAPUT II.

De Signo Crucis.

8. Inq. Quale eſt ſignum Chriſtiani? R. eſt duplex, *internum*, quod eſt character Baptiſmalis: & *externum* nempe Sancta Crux. Inq. Cur Sancta Crux eſt ſignum Chriſtiani? R. quia eſt vexillum noſtræ redemptionis, & figura Chriſti Crucifixi, qui in ea nos redemit. Unde ad conſpectum Crucis convenit nos eam ſalutare dicendo; *Adoramus te Chriſte, & benedicimus tibi, quia per Crucem tuam redemiſti mundum*. Adorari debet adoratione *Latriæ* ut diximus agentes de adoratione. Inq. quando cœpit Crux publice adorari? R tempore Conſtantini Magni, qui publico edicto vetuit ne quis deinceps puniretur ſupplicio Crucis, quo tamquam viliſſimo genere mortis plectebantur antea malefactores.

9. Inq. Cur Chriſtus elegit ſibi mortem Crucis? R. *Primo* ut nobis daret exemplum humilitatis, obedientiæ, patientiæ, paupertatis, & caritatis; hæc enim virtutes maxime refulgent in morte Crucis, quam pertulit, nobis relinquens exemplum ut ſequamur veſtigia ejus. *Humilitatis*: quia erat genus mortis ignominioſæ præ omnibus. *Obedientiæ*: Quia *factus eſt obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis*, *Philip.* 2. *Patientiæ*, quia erat mors acerbiſſima præ ceteris. *Paupertatis*, ut demoſtrabat ejus omnimoda nuditas. *Caritatis* quia ſi mori pro amicis eſt caritas maior, mori etiam pro inimicis caritas eſt ſine dubio maxima. Crux itaque eſt ſpeculum virtutis, & omnis perfectionis, eſt pariter ſapientiæ Divinæ, & Cathedra doctrinæ Chriſtianæ *Lignum in quo fixa erant membra patientis, etiam Cathedra fuit Magiſtri docentis*, ait S. Auguſt. *Tract.* 119. *in Joan.*

10. Secundo voluit mori in Cruce, ut qui in ligno *vincebat*, in ligno quoque vinceretur. Dæmon enim, qui in primo ligno Paradiſi triumphavit de Adamo, divino conſilio manſit victus in ſalutifero Crucis ligno.

11. Inq. Signum Crucis apparebit in die judicii? R. utique apparebit in Cælo, hoc eſt, in aere. Quidam cenſent quod ipſum lignum Crucis in quo Chriſtus pependit portabitur ab Angelis ad maius ſolatium juſtorum, majuſque tormentum iniquorum. Alii tenent quod non ipſa Crux, ſed ſignum ejus formatum ab Angelis apparebit ad eundem finem, velut trophæum victoriæ Chriſti.

12. Inq. Quot modis utitur Chriſtianus hoc ſigno? R. duobus hiſpane *ſignar*, *y ſantiguar*. Primus modus eſt formare pollice manus dexteræ tres Cruces, primam in fronte, ſecundam in ore, tertiam in pectore, dicendo: *Per ſignum* ✠ *Sanctæ Crucis de inimicis* ✠ *noſtris libera nos* ✠ *Deus noſter*. Inq. Cur te ſignas in fronte? R. ut nos liberet Deus a malis cogitationibus. In ore ut nos liberet a malis verbis. In pectore ut nos liberet a pravis operibus, & deſideriis. Nam quia peccamus cogitatione, verbo, & opere, petimus a Deo ab his malis, & inimicis liberari, virtute Sanctæ Crucis, qua munimur in fronte, ubi reſidet imaginatio, in ore ubi eformantur verba, & in pectore, ſeu corde unde exeunt deſideria, & opera. Inq. Eſt laudabilis conſuetudo efficiendi Cruces in ore dum oſcitamus? R affirm· quia licet Dæmones poſſint per quamlibet partem in corpus intrare, tamen per os ſæpe intraſſe non dubitatur.

13. Inq. Qualis eſt ſecundus modus utendi ſigno Crucis? R facere unam Crucem duplici digito dexteræ a fronte uſque ad pectus, & ab humero ſiniſtro uſque ad dextrum invocando Sanctiſſimam Trinitatem. Inq quæ Myſteria continentur in hoc modo ſignandi? R. in primis Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis; unitas enim eſſentiæ denotatur per verbum *in nomine*, & per cetera Trinitas Perſonarum. Deinde Myſterium Incarnationis denotatur Myſtice in deſcenſu Crucis a fronte in pectus, quo indicatur

catur deſcenſus verbi Divini in puriſſimum alvum Sacratiſſimæ Virginis. Denique repreſentatur expreſſe paſſio Domini Noſtri: per quam translati ſumus de morte ad vitam, quod ſignificatur in Crucis formatione ab humero ſiniſtro ad dextrum. Siniſtra enim denotat ſtatum culpæ & mortis; dextera vero ſtatum gratiæ, & vitæ.

14. Inq. Quando uti ſolet Chriſtianus hoc modo ſignandi? R. primo mane dum ſurgit e lecto, de nocte quando ad illum redit, ad exitum e domo, ad Eccleſiæ ingreſſum, ante prandium & cœnam, & in principio cujuslibet operis. De S. Ludovico Galliæ Rege fertur, quod pluries in die ſe ſignabat. interrogatuſque cur toties ſe ſignaret, reſpondit: *quia ſic ab infantia docuit me Mater mea*. Curent itaque Parrochi ſuadere Parentibus, ut idem doceant filios ſuos *Ante omnem actum manus pingat Crucem*, ait S. Hyeron. *Epiſt. 22. ad Euſtoch.*

15. Inq. Quo fine utimur ſigno Crucis? R. *primo* ut ſecernamur a Judæis, & Paganis, tamquam milites Chriſti. *ſecundo* ad implorandum divinum auxilium contra inimicos noſtros. *Tertio*, ad compeſcendos, & debellandos Dæmones, qui ad coſpectum Sanctæ Crucis diffugiunt, quia in ipſa fuerunt victi. Inq. Adeſt obligatio ſciendi ſe ſignare? R. utique: nec mereretur nomen Chriſtiani, qui id ex negligentia ignoraret. Inq. datur obligatio gravis ſciendi Doctrinam Chriſtianam? Reſp. ita plane, quia eam ſcire eſt medium neceſſarium, ut quis ſalvus fiat, ut conſtat ex Symbolo S. Athanaſii *Quicumque vult ſalvus eſſe ante omnia opus eſt ut teneat catholicam fidem*.

16. Inq. Quot debet ſcire Chriſtianus dum pervenit ad uſum rationis? R. quatuor, nempe quod debet credere, orare agere, & recipere: quia tres virtutes Theologales ſunt neceſſariæ ad ſalutem; ſed fides exercetur credendo, ſpes orando, ſeu petendo, caritas operando, ad quæ omnia opus eſt auxiliis, quæ habentur Sacramenta recipiendo: erg. Inq. Quomodo ſciet Chriſtianus illud quod debet credere? R. ſciendo ſymbolum vulgo *Credo* dictum, vel Articulos fidei. Sciet quid orare debet, ſciendo orationem Dominicam, & alias orationes Eccleſiæ. Sciet quid debet operari, ſciendo præcepta Decalogi, & Eccleſiæ; ac tandem ſciendo ſeptem Sacramenta Eccleſiæ, ſciet quid debet recipere. Igitur credenda, oranda, operanda, & recipienda ſunt quatuor partes principales Doctrinæ Chriſtianæ ut ſupra diximus.

CAPUT III.

De Symbolo Fidei.

17. Inquiro, Quid eſt ſymbolum fidei? R. eſt *collectio principalium Myſteriorum credendorum per fidem*. Inq. quot ſunt ſymbola? R. unum tantum quo ad ſubſtantiam, plura quo ad nomen, ſicut Evangelium eſt ſubſtantialiter unum, licet quoad nomina, & aliquas expreſſiones adſint quatuor Evangelia; ita tria ſymbola communiter nominantur, nempe Apoſtolicum, Nicænum, & S. Athanaſii, qui illud Romæ ſcripſit.

18. *Dices* Ad Summum Pontificem uniee attinet tradere fidei ſymbolum: ergo ſymbolum Athanaſii non eſt ſymbolum fidei. R. neg. conſeq. quia S. Athanaſius compoſuit ſymbolum per modum doctrinæ quam ipſe docebat, quando accuſatus ab Arrianis, Romam venit de ſua doctrina rationem reddere: *Sed quia integram fidei veritatem ejus doctrina continebat, auctoritate ſummi Pontificis eſt recepta, ut quaſi regula fidei habeatur*, ait D. Thom. 2. 2. *q.* 1. *a.* 10 *ad* 3.

19. Inq. Quis primo compoſuit ſymbolum fidei? R. duodecim Apoſtoli poſt acceptum Spiritum Sanctum, & antequam dividerentur in varias Provincias: ut ſic uniformiter prædicarent fidem, de eaque nos informarent. Inq. Cur nos illud dicimus? R. ad confitendum eamdem fidem, quam Apoſtoli docuerunt, faciendo de ea actus expreſſos.

20. Inq. Cur Eccleſia, & S. Athanaſius compoſuerunt iterum ſymbolum? R. ad refutandas hæreſes, quæ diverſis temporibus inſurgebant. Unde in ſymbolo Nicæno reprobantur Arriani in Conſtantinopolitano Macedoniani, in Calcedonenſi Eutichiani, in Florentino Græci, negantes Spiritum Sanctum procedere a filio.

21. Dices: ergo adſunt plura ſymbola quam tria. R. Conc. conſeq. quo ad majorem explicationem: Nam *quælibet ſynodus obſervavit ut ſequens ſynodus, aliquid exponeret ſupra id quod præcedens ſynodus expoſuerat propter neceſſitatem alicujus hæreſis inſurgentis*, ait D. Thom. *ubi ſupra ad* 2.

22. Inq. Cur ſymbolum Eccleſiæ canitur in Miſſa; Apoſtolorum vero ſubmiſſe recitatur in Prima? R. quia illud conditum fuit publice fide jam manifeſtata: alterum vero fide nondum publicata, inquit D. Thom. ibi a 9. ad 6. Inq. Cur ſymbolum Eccleſiæ canitur immediate poſt Evangelium? R. quia eſt quædam expoſitio Evangelii, cui, cantando ſymbolum aſſentiri, & credere confitemur, ait D. Thom. 3. *p. q.* 83. *a.* 4. *corp.*

23. Inq. Quot Myſteria fidei continentur in Credo? R. omnia *implicite*; *explicite* autem *ſexdecim*, nempe quatuordecim articulos, & *Sanctam Eccleſiam Catholicam, & Sanctorum communionem*. Inq. Quomodo ſcire debemus *Credo*, aut articulos fidei? R. omnes tenentur ea ſcire *explicite* ſub gravi ſaltem quo ad ſubſtantiam. Eccleſiaſtici majori Claritate quam laici. Parrochi, Confeſſarii, & Concionatores adhuc pleniori notitia etiam quo ad *modum*, *& explicationem*. Epiſcopi, & Doctores etiam quo ad *ſolvenda dubia*, ita ut poſſint argumentis contra fidem reſpondere, ac plene ſatisfacere. Quod licet *actu* non valeant, debent id poſse ſaltem *aptitudine*, ſtudio, & diligentia.

24. Inq. Cur nos regulariter utimur ſymbolo Apoſtolorum? R. quia eſt originale, ex quo alia dimanarunt. Inq. Quo ordine Apoſtoli compoſuerunt ſymbolum? R. ordine ſequenti juxta Catechiſmum Romanum.

Petrus dixit: Credo in deum Patrem omnipotentem, creatorem Cæli & terræ.

Andreas: & in Jeſum Chriſtum filium ejus unicum Dominum noſtrum.

Joannes: qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.

Jacobus mayor: Paſsus ſub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & ſepultus.

Thomas: deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit a mortuis.

Jacobus minor: Aſcendit ad Cælos, ſedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis.

Philippus: inde venturus eſt judicare vivos, & mortuos.

Bartholomeus: Credo de Spiritum Sanctum.

Thaddeus: Sanctam Eccleſiam Catholicam Sanctorum Communionem.

Simon Zelotes: Remiſſionem peccatorum.

Matthæus: Carnis Reſurrectionem.

Mathias: Vitam æternam. Amen.

§. I.

Explicatur prima pars Symboli.

25. Inq. Quot partes habet Symbolum? R. duas: prima continet credenda de Deo, ſecunda docet credenda de Eccleſia. Inq. Quid vult dicere *Credo*? R. *firmiter teneo*, *pro certo habeo*, ac velut de *fide divina fateor* omnia contenta in ſymbolo. Inq. Veritates ſymboli, & aliæ de fide ſunt certiores illis quæ naturaliter ſcimus? R. ſine dubio, quia veritates fidei ſunt Eccleſiæ revelatæ a Deo, qui nec fallere, nec falli poteſt. Veritates autem humanæ eſto evidentes appareant percipiuntur mediis potentiis, & ſenſibus, qui falli poſſunt, & non ſemel falluntur.

26. *In Deum*: denotat credi debere non ſolum Deo revelanti, & Deum eſſe, ſed in Deum tamquam in ultimum finem. *Objic.* qui graviter peccat, agit contra ultimum finem: ergo non credit in Deum tamquam in ultimum finem. R. qui graviter peccat, & non contra fidem, non agit *aſſertive*, ſed *affective* contra ultimum finem non enim aſſerit, nec credit alium finem ultimum præter Deum.

27. *Unum* additum fuit ab Eccleſia ad extirpandam hæreſim Manichæorum: Inq. Quid indicat ly *Patrem*? R. quod in Deo eſt una Perſona, quæ dicitur Pater, & eſt prima SS. Trinitatis, ideo que h c ponitur *relative* ante alias: Inq. Quo titulo eſt, & dicitur Pater? R. titulo veræ generationis, quia veræ generat filium. *Objic.* In oratione Dominica per y *Pater* intelligimus totam Trinitatem: ergo. R. quod ibi ſumitur *Pater* abſolute, petimus enim dari nobis, & dare eſt *actio ad extra* quæ competit tribus perſonis: in preſenti vero explicatur Trinitas Perſonarum, ad quod requiritur diſtinguere Perſonas.

28. Inq. Quid denotat *Omnipotentem*? R. quod potens eſt faciendi omnia quæcumque velit. *Objic.* Nequit peccare, mentiri, fallere, nec in ſe ipſo mori: ergo non omnia poteſt. R. peccare, & ſimilia non ſunt poteſtas, aut perfectio, ſed impotentia, & imperfectio, quæ Deo repugnant, taliter quod ſi illa poſset, nou eſset Deus. Inq. cur dicitur Pater *omnipotens* potius quam *omnia ſciens*, aut aliud Atributum? R. quia Patri ſpecialiter attribuitur omnipotentia, & quia credendo quod eſt omnipotens, facilius credimus cetera Myſteria.

29. Inq. Quid denotat *Creatorem cæli, & terræ*? R. Quod Deus creavit Cælum, & terram ex nihilo. Creare enim eſt *facere aliquid ex non præſuppoſito ſubjecto*: Educere vero formare, aut generare eſt *facere aliquid ex præſupoſito ſubjecto* Deus autem creavit, hoc eſt nullo præſupoſito fecit Cælum, & terram, ante quæ nihil erat. Inq. Cur dicitur creaſse Cælum, & terram, & non alia? R. quod per *Cælum, & terram* intelliguntur omnia in eis contenta. Inq. Cur Eccleſia addidit *viſibilium omnium, & inviſibilium*? R. ad extirpandam hæreſim Manichæi & aliorum, qui ponebant duo principia aliud corporum, & Dæmonum, aliud ſpirituum bonorum, & alios errores circa creationem, quia ſolus Deus creavit omnia viſibilia, & inviſibilia. Mundum fuiſse ab æterno eſt hæreticum. Primum

mum Angelum ceteros creaſse etiam eſt hæreticum, nam fides docet Deum in tempore creaſse Cælum, & terram, & cetera in eis contenta.

30. Inq. Creat nunc quidquam Deus? R. creat animas rationales, cetera producit mediis cauſis ſecundis. Inq. Differt ne eſse omnipotentem ab eſse Creatorem Cæli, & terræ? R. utique: quia primum ſignificat potentiam in Deo ad creandos alios Cælos, alioſque Mundos, ſecundum autem indicat exercitium omnipotentiæ in creatione Cæli,& terræ nunc exiſtentium.

31. Inq. Quid denotat, *& in Jeſum Chriſtum* R. dari in Deo alia Perſona, quæ homo facta, vocatur *Jeſus Chriſtus*: cui debemus credere tamquam primæ veritati, & ſimul in eum tamquam in ultimum finem. Verbum *Jeſus Chriſtus* eſt compoſitum ex *Jeſu*, & *chriſto*. Jeſus eſt nomen ejus proprium, & eſt idem, ac *Salvator*. Inq. A quo nos ſalvavit? R. a peccatis noſtris, & a captivitate Dæmonis. *chriſtus* eſt nomen commune, idem ſignificans, ac *Unctus*. Inq. Quo fuit unctus? R. gratiis. & donis Spiritus Sancti, tamquam Sacerdos ſempiternus, Propheta, & Rex. Veteri quippe lege ungebantur Sacerdotes, Prophetæ, & Reges, & dicebantur *chriſti Domini* Nullus tamen unctus fuit ſicut Jeſus in quo habitavit plenitudo Divinitatis ſpiritualiter, & Corporaliter. *Jeſus* igitur ſignificat Deum humanatum; *chriſtus* autem hominem Deificatum.

32. Inq. Quando fuit unctus? R. in inſtanti ſuæ conceptionis in puriſſimo alvo Virginis Mariæ. Inq. Crevit in gratia & ſapientia? R. non crevit *intenſive*, ſed *extenſive* vel quo ad effectus, & in ſapientia experimentali. Inq. Quis eſt Jeſus Chriſtus? R. eſt filius Dei vivi, qui factus fuit homo, ut nos redimeret, & vitæ nobis daret exempla. Inq. Cur Caput inclinamus ad nomen *Jeſu* pluſquam ad nomen Patris, aut Spiritus Sancti? R. Quia Jeſus eſt nomen ſuper omne nomen, & in recognitionem beneficii noſtræ redemptionis. Inq. Ubi eſt Jeſus Chriſtus? R. in quantum Deus ubique; in quantum homo in Cælo, & in Sanctiſſimo Sacramento.

33. *Filium ejus unicum* denotat quod Chriſtus in quantum Deus eſt verus Dei Filius: quod impie negavit Arrius. Dicitur *unicus* quia Deus Pater unum tantum habet Filium naturalem. *Unus Filius, non tres Filii*, ait S. Athanaſius. *Objic.* 1. Pater, & Filius comunicant ſuam eſſentiam Spiritui Sancto: Ergo erit etiam Filius, & conſequenter Jeſus non erit unicus Patris Filius? R. Diſt. communicant per *generationem* negò, *per impulſum vitalem*, conc. igitur Spiritus Santus non eſt filius, quia non communicatur ei eſſentia Divina ex vi proceſſionis *formaliter*, ſed *identice*, per amorem, via voluntatis, non via intellectus. *Objic.* 2. Juſti ſunt Filii Dei: ergo. R. Juſti ſunt Filii Dei non naturales, ſed adoptivi. Non enim Pater communicat juſtis ſuam eſſentiam,ſed ſuam gratiam, quæ eſt participatio eſſentiæ Divinæ, & per quam Filii Dei nominantur, & ſunt media adoptione.

34. Inq. Chriſtus eſt Filius Dei adoptivus? R. Non: quia adoptio eſt *Aſſumptio perſonæ extraneæ in Filium* vel *nepotem*. Chriſtus autem non eſt Perſona Patri extranea, ſed Filius naturalis. *Objic.* Chriſtus habuit gratiam habitualem; ſed hæc facit nos Filios Dei adoptivos: ergo etiam Chriſtum. R. neq. Conſ. quia ut gratia Dei efficiat aliquem Filium Dei adoptivum, debet connotare extraneitatem perſonæ, quam non connotat in Chriſto.

35. *Dominum noſtrum*: denotat quod Chriſtus gaudet ſuper nos perfecto dominio, tam titulo Creatoris, qui eſt communis tribus perſonis, quam titulo Redemptoris, qui eſt proprius Chriſti; quia ſua morte nos redemit.

Inq. Cur Eccleſia addit: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de Cælis*. R. Ad majorem expreſſionem beneficii noſtræ Redemptionis, ad quam Verbum Divinum voluit miſericorditer deſcendere de Cœlis. Inq. Deſcendit motu locali? R. Minime: quia ſua immenſitate eſt ubique; dicitur vero quod deſcendit, quia ſe quodam modo humiliavit, & exinanivit formam ſervi accipiens.

36. *Objic.* Quando aſcendit in Cœlos, aſcendit motu locali: ergo idem de deſcenſu. R. Nego conſ. quia tunc aſcendit factus homo, cum vero corpore, cui competit moveri motu locali; ſed ante Incarnationem ſolum erat Deus, qui ubique adeſt, quin moveatur.

Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto: denotatur his Verbis quod Verbum Divinum aſſumpſit Carnem humanam in puriſſimo Ventre Sanctiſſimæ Virginis. Et quod ipſa concepit Chriſtum non ex ſemine viri, ſed virtute, & gratia Spiritus Sancti. Inq. Tres Perſonæ Divinæ operatæ ſunt Myſterium Incarnationis? R. ita certo, quia fuit operatio *ad extra*: & omnis operatio ad extra eſt communis totæ Trinitati. Dicitur tamen de *Spiritu Sancto*, quia eſt opus amoris præcipui, & amor attribuitur Spiritui Sancto.

37. *Natus ex Maria Virgine*: denotat *primo* Chriſtum *vere* & realiter natum fuiſſe ex Beatiſſima Maria. *Secundo* quod Mater ejus permanſit Virgo in partu. Inq. Quomodo potuit manere Virgò in partu veri hominis, ut erat Chriſtus? R. Divina virtute operante ſupernaturaliter, & miraculoſe. Admodum quo radius ſolis tranſit per criſtallum, quin rumpat illum, ſed potius clariorem, & puriorem illum relinquen-

quendo. Unde in mirabili partu Virgineo non fuerunt dolor, immunditiæ, aut aliæ miſeriæ, quas in partu experiuntur aliæ mulieres.

38. *Paſſus ſub Pontio Pilato*: declarat, quod Chriſtus ut homo vere paſſus fuit tormenta ab Evangeliſtis relata; & quod id accidit quando Pilatus erat Judex, ut ſciamus tempus certum ſuæ Paſſionis. *Objic.* Chriſtus ab inſtanti conceptionis fuit beatus; ſed beati ſunt impaſſibiles, ergo non potuit pati. R. Nego conſ. quia licet Chriſto debebatur dos impaſſibilitatis ab inſtanti ſuæ Conceptionis; tamen ex amore patiendi pro nobis, ſuſpendit omnes dotes corpori glorioſo debitas.

39. Inq. Peccavit Pilatus dum Chriſtum damnavit? R. Nimis. Cognovit enim ejus innocentiam, & quod per invidiam tradiderunt illum ei Pontifices. *Objic.* Judex non ex privata notitia ſed juxta allegata & probata judicare debet; ſed teſtes depoſuerunt contra Chriſtum. Ergo. R. Quod ipſe Judex agnovit falſitatem teſtium, quorum teſtimonia non erant convenientia, & nullam inveniſſe cauſam mortis in Chriſto, teſtatus eſt, propterea etiam lavit manus. Igitur Pilatus ſolum ex ignavia, & timore mundano ne perderet amicitiam Cæſaris damnavit Chriſtum: non quidem ex odio ſicut Judæi, qua ratione iſti perfidi ſceleratiores fuerunt Pilato, & majus eo commiſerunt peccatum. Inſtitit Pilatus volens liberare Dominum: *fecit tamen*.

40 *Crucifixus*: denotat quod Chriſtus fuit Cruci affixus. Inq. Cur noluit mori alio genere mortis, vel in acerbiſſimis flagellis, vel in coronatione ſpinea capitis? R. Ut ſuperabundantius pro nobis ſolveret, & ut nos amplius obligaret ad ei ſerviendum, eumque redamandum. Omnis enim figura ejus amorem ſpirat, Caput inclinatum, pectus apertum, manus expenſæ. Et ut ſciat peccator eum ſemper habere brachia extenſa, hoc eſt apertas portas miſericordiæ ad illum recipiendum; quoties vere pæniteat. Alias rationes dedimus ſupra cur elegit mortem Crucis. Adde ex S. Aug. *Serm.* 59. *de diverſis*. Noluit lapidari aut etiam gladio percuti, quia videlicet nos ſemper nobiſcum lapides, aut ferrum ferre non poſſumus, quibus defendamur: elegit vero Crucem, quæ levi motu manus exprimitur, qua contra inimici verſutias munimur.

41. Inq. Quorſum faciem habebat Chriſtus Cruci affixus? R. Verſus occidentem, ideo nos oramus & orare debemus verſus Orientem, quia Chriſtus in Cruce occaſum reſpiciebat, eodemque ſitu Cœlum aſcendit; & inde eſt venturus ad judicium ait S. Damaſc. 4. *de fide Orthod. cap.* 13. *apud Alapid. in Math. c.* 27.

42. Inq. Cur Eccleſia addit *etiam pro nobis*? R. Ut declaret quod non ſolum deſcendit de Cœlis pro nobis, fuit conceptus, & natus pro nobis, ſed etiam fuit paſſus, & Crucifixus pro nobis; non pro ſe, ſed pro nobis omnia pertulit. Ac ſi diceret tantus, ac talis fuit amor ejus pro nobis ut *etiam fuerit Crucifixus pro nobis*.

43. *Mortuus* denotat quod Chriſtus fuit mortuus *vere* & *realiter*, non *apparenter* ut finxere Marcion, & Baſilides, qui ineptiſſime ajunt Chriſtum fefelliſſe Judæos preſtringendo oculos eorum, ita ut relicto Cyrineo ipſe ſe ſubduxerit, & evanuerit, unde Judæi putantes crucifigere Chriſtum; crucifixerunt Simonem Cyrineum. Atque ita errare etiam nunc Mahometanos aſſerit *Corn. in Math. ubi ſupra*.

44. Inq. Quo die Chriſtus fuit Crucifixus, & mortuus? R. Die 25. Martii, eodem quo Adam fuit formatus. comedit de pomo vetito, peccavit, & a Paradiſo fuit expulſus. Sic divina providentia factum eſt, ut eodem die, quo Adam comedendo ex arbore mundo mortem intulit, Chriſtus moriendo in arbore vitam mundo attulit. Inq. In quo conſtitit mors Chriſti? R. In ſeparatione animæ a corpore. Inq. Anima, & corpus manſerunt unita divinitati? R. Sine dubio. Ut ſi Petrus educat gladium e vagina, gladius, & vagina ſeperantur ab invicem, ſed manent uniti Petro. Ita proportionabiliter in preſenti.

45. *Et ſepultus*: denotat quod corpus Jeſu divinum Cadaver fuit ſepultum more Judæorum. Inq. Fuit antea aliquis ſepultus in illo ſepulcro? R. Nullatenus. Conſtat ex *Joan.* 19. *in quo nondum quiſquam poſitus erat*. Inq. Cur voluit ſepeliri in ſepulcro novo? R. *Primo*, ne Judæi dicerent, quod alius ibi ſepultus reſurrexit. *Secundo*, quia ſicut voluit carnem ſuſcipere, & naſci de Matre Virgine, ita voluit ſepeliri in ſepulcro virgine, puro, & novo. Hac eadem ratione voluit involvi corpus ſuum in ſindone munda; ut ſciat Chriſtianus obiter qua puritate, qua munditie debet corpus ejus recipere in Euchariſtia

46 *Deſcendit ad inferos*: denotat animam Chriſti deſcendiſſe ad ſinum Abrahæ, ſeu in limbum Patrum. Inq. Cur vocatur ſinus Abrahæ, & non Moyſis, Aaron, vel alterius Patriarchæ? R. Quia Abrahæ primo facta eſt expreſſe promiſſio Meſſiæ, qui ex ejus ſemine ortus liberaturus erat animas ibi detentas. Quidam etiam dicunt ita vocari illum ſinum, quia erat velut Hoſpitium Peregrinorum ex hac vita migrantium, & quia Abrahæ domus erat receptaculum pauperum, ac peregrinorum.

47. Inq. Poteſt dici quod totus Chriſtus deſcendit ad limbum? R. Utique. Quia perſona divi-

divina animæ unita illud deſcendit. Totus filius apud Patrem, totus in Cœlo, totus in terra, totus in utero Virginis, totus in Cruce, totus in inferno, ait ex S. Aug. D. Tho. 3. *p. q.* 52. *a* 3. * *Obiic.* Corpus Chriſti non fuit in inferno: Ergo nec totus Chriſtus. R. Neg. conſ. quia antecedens eſt verum, ſed ſolum probat Chriſtum non fuiſſe in inferno totaliter, ſeu quo ad omnes partes naturæ humanæ.

48. Inq. Quot ſunt inferni? R. Infernus idem eſt ac locus inferior, vel infraterram. Sunt itaque infraterram quatuor loca: Unus eſt damnatorum, profundior omnibus, ſecundus eſt lymbus parvulorum morientium cum peccato originali. Tertius dicitur Purgatorium ubi animæ juſtorum purgantur a reatu culparum. Quartus eſt limbus Patrum, qui ſatisfacto omni reatu detinebantur donec Chriſtus ſua morte & Paſſione aperiret januas Cœlorum In hunc locum deſcendit anima Chriſti ſtatim ac in Cruce ſpiravit, & ſua præſentia eos beatificavit. Inq. Ad alia loca recenſita deſcendit? R. Non *perſonaliter*, ſeu per præſentiam, ſed per *effectus*. Animas in Purgatorio magna conſolatione afficiendo, & Dæmones terrendo in inferno. Quidam dicunt animabus Purgatorii oſtendiſſe ſuam deitatem ſicut Patribus limbi, dediſſeque eis primum Jubilæum univerſale: quod pie dicitur; oppoſitum tamen docet. D. Tho. *ibi art.* 8.

49. *Tertia die reſurrexit a mortuis*: denotat quod Chriſtus in quantum homo rediit ad vitam, & glorioſus reſurrexit, non eodem die, ut poterat, quia ſi ſtatim reſurrexiſſet, videri poſſet quod ejus mors non fuerit vera. Reſurrexit itaque non ſtatim poſt mortem, ſed tertia die; mortuus eſt enim die veneris poſt horam nonam, & reſurrexit diluculo die Dominica. Et tertia die ſumitur per Synecdochem aut *inceptum pro completo*. Inq. In quo conſiſtit reſurrectio? R. In reunione animæ, & corporis. Inq. Surrexit Chriſtus propria virtute? R. Utique. Inq. Quommodo ergo dicitur in *Actib. Apoſt.* 13. *Deus vero ſuſcitavit eum a mortuis*? R. Hoc dicitur de Chriſto, ut homo. Alio enim modo cum Anima & CorpusChriſti ſemper manſerint unita Verbo Divino, propria virtute potuerunt reuniri, ut de facto accidit.

50. Inq Cur Eccleſia addit *ſecundum ſcripturas*. R. Ad majorem confirmationem hujus Myſterii, & quia erat prænuntiatum tum in veteri teſtamento Pſalm. 138. *Domine probaſti me, & cognoviſti me: tu cognoviſti ſeſſionem meam & reſurrectionem meam*. Tum in novo, Math. 27. *v* 63. *Poſt tres dies reſurgam*. Lucæ 18. *Filius hominis . . . tertia die reſurget*. In quibus & aliis locis apertiſſime Chriſtus prædixit ſuam mortem, & reſurrectionem. Unde in excuſabiles ſunt Judæi, Gentiles, & alii increduli myſteriorum noſtræ fidei.

51. Inq. Quando anima Chriſti exivit de lymbo eduxit ſecum alias animas Sanctas? R. Utique. Conſtat ex Sacro textu, quod multa corpora Sanctorum ſurrexerunt, & apparuerunt multis. Quod accidit tertia die a morte Chriſti, quando ab inferis reſurrexit.

52. Inq. Reſurrexit Chriſtus cum cicatricibus, aut vulneribus? R. Ita plane. Conſtat ex *Joan.* 20. ubi dixit Thomæ *infer digitum tuum huc*, ideſt in vulnera. Surrexit igitur Dominus cum quinque vulneribus apertis. *Primo* in ſignum victoriæ, & triumphi. Sicut Martyres habebunt vulnera pro Deo recepta in ſignum ſuæ fortitudinis & victoriæ. *Secundo* ad confirmandos Diſcipulos in fide Reſurrectionis. *Tertio* ut Patri pro nobis ſupplicans, ea ſemper oſtendat. *Quarto* in teſtimonium ſui eximii amoris erga nos, pro quibus talia paſſus fuit. *Quinto* ad ſolatium noſtrum credendo illas januas miſericordiæ ſemper eſſe apertas, illoſque dulciſſimos fontes Salvatoris ſemper manare aquas vitæ, & nunquam exhauriri, nec claudi. *Sexto* ut ſicut apparebi Crux Chriſti in Judicio univerſali, ita appareant ejuſdem vulnera pro majori ſolatio juſtorum, & majori confuſione malorum, qui per illas amoris & miſericordiæ portas intrare noluerunt, ait cum S. Aug. D. Thom. 3. *p. q.* 54. *a* 4.

53. *Aſcendit ad Cœlos*: denotat quod Chriſtus poſtquam reſurrexit, aſcendit corpore & anima ad Cœlos. Inq. Ad quem Cœlum aſcendit? R. Ad Supremum, ſeu Empireum. Tum quia convenit corpori Divinitati unito, ut aſcendat ſuper omnes Cœlos. Tanto enim debetur alicui altior locus, quanto eſt nobilior. Tum quia ſic meretur exaltari illud corpus, quod adeo dejectum, & humiliatum fuit pro gloria Dei, noſtraque ſalute. Si enim Chriſtus primum deſcendit ad inferiores partes terræ, æquum eſt quod aſcenderet glorioſus ad ſuperiores partes Cœli. Aſcendit igitur ſuper omnes Cœlos ut impleret omnia, dicit cum gloſſa D. Tho. ibi *q.* 57. *a* 6.

54. Inq. Quæ differentia adeſt inter Aſcenſionem Chriſti, & Aſſumptionem Beatiſſimæ Virginis? Quod Chriſtus aſcendit propria virtute; ideoque dicitur abſolute *Aſcenſio*. Sed Beatiſſima Virgo aſcendit virtute aliena nempe Dei; ideo appellatur *Aſſumptio*. *Objic.* Marci 16. *v.* 19. dicitur de Chriſto: *Aſſumptus eſt in Cœlum*. Ergo ejus Aſcenſio etiam appellatur Aſſumptio. R. Quod Chriſtus dicitur aſſumptus in Cœlum a propria divinitate; quod nequit dici de Beatiſſima Virgine. Chriſtus ergo dicitur aſſumptus & elevatus, aut quod reſurrexit virtute Patris, vel Dei; virtus autem Patris eſt etiam virtus Filii.

Aſcen-

55. Aſcenſio Chriſti fuit miraculoſa propter ejus circumſtantias, ideo dicit Eccleſia *Per admirabilem Aſcenſionem tuam*; abſolute tamen non fuit miraculoſa, quia anima glorioſa movet corpus ad nutum, & corpori glorioſo communicatur dos agilitatis, & debetur locus Cœleſtis. *Objic.* etiam corpus Beatiſſimæ Virginis fuit glorioſum prius quam ſubiret in Cœlum; & tamen ejus Aſſumptio fuit miraculoſa: ergo. R. Fuit miraculoſa in *radice ſeu præſuppoſitive*, non vero ſuppoſito privilegio; corpori enim Beatæ Virginis ex privilegio conceſſa fuit reſurrectio perfecta ante generalem reſurrectionem. Suppoſito autem privilegio non fuit proprie miraculoſa ejus Aſſumptio. Pro quo nota quod miraculum *eſt opus arduum & inſolitum ſupra vires totius naturæ creatæ*. Igitur licet elevari in Cœlum ſit ſupra vires corporis corruptibilis, non vero eſt ſupra vires corporis glorioſi dote agilitatis ornati.

56. *Sedet ad dexteram Patris Omnipotentis*: denotat quod Chriſtus in quantum Deus gaudet æquali gloria, honore, & poteſtate ac Pater; & in quantum homo majori alio homine vel Angelo. *Sedere* igitur ſignificat hic *conregnare*; ad *dexteram* autem dicit gloriam & honorem Patri æqualem. Unde humanitas Chriſti eſt in eodem trono cum Patre ratione divinitatis, ſicut Purpura Regis eſt in trono Regio.

57. Objic. *Act.* 7. Stephanus vidit Jeſum ſtantem: ergo non ſedet. R. neg. Conſ. ſtare pugnantis vel adjuvantis eſt, quia ergo Stefanhus in certamine poſitus vidit Jeſum adjuvantem ſe, dixit, vidiſſe illum ſtantem. D. Tho. 3. *p. q.* 58. *a* 1. *ad* 3.

58. *Inde venturus eſt judicare vivos & mortuos*: Addit Eccleſia: *cum gloria*. Denotat, quod Chriſtus viſibiliter veniet jam glorioſus & impaſibilis in fine mundi ad faciendum judicium univerſale. Inq. Quomodo coheret hic articulus cum anteriori? R. Optime, quia in Seſſione Chriſti ad dexteram Patris ſignificatur non ſolum æqualitas gloriæ, ſed etiam judiciaria poteſtas, ut ait D. Tho. ibi. Inq. Quot titulis competit Chriſto poteſtas judicandi? R. Saltem ex quatuor. *Primo*, quia eſt Filius Dei juxta illud *omne judicium dedit filio*. *Joan.* 5. *Secundo*, quia eſt caput Eccleſiæ. *Tertio*, ex plenitudine gratiæ. *Quarto*, ex merito ſuæ humilitatis, quia æquum eſt ut qui injuſte fuit judicatus, Judex conſtituatur. Huc alludit quod dixit Caiphæ & Pontificibus illum injuſtiſſime judicantibus: *videbitis filium hominis ſedentem a dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus Cœli*. Math. 27. v. 64.

59. Igitur licet judicium ſive particulare ſive univerſale conveniat toti Trinitati, quæ vere illud facit, & faciet inviſibiliter; tamen attribuitur ſpecialiter Chriſto tam ut Deo, quam ut homini, quia etiam ut homo eſt caput omnium hominum. Imo & omnium Angelorum, qui etiam ſubſunt poteſtati judiciariæ Chriſti, non ſolum ut eſt Deus, ſed etiam ut homo eſt, ita D. Tho. ibi *q.* 59. *a* 6.

60. Addit Eccleſia: *Cujus Regni non erit finis* Ad denotandum regnum Chriſti non eſſe temporale, ſed æternum: nec finiſſe in ejus morte, ſed poſt diem judicii habiturum ſuum complementum, quando Chriſtus devictis finaliter hoſtibus regnabit ſine fine cum omnibus Sanctis ſuis.

61. *Credo in Spiritum Sanctum*: denotat quod eſt alia Perſona Divina, quæ dicitur *Spiritus Sanctus*, in quem debemus credere tanquam in ultimum finem, quia eſt Deus ſicut Pater & Filius. Inq. Sunt tres Spiritus Sancti? R. Nullatenus, quia ſi Spiritus Sanctus ſumatur pro Spiritu, & Sancto *abſolute*, ſic unus Spiritus, & una tantum Sanctitas eſt in tribus Perſonis. Si autem ſumatur *relative* ſolum convenit tertiæ Perſonæ. Inq. Cur tertia Perſona dicitur Spiritus Sanctus? R. Quia procedit per impulſum, & impulſus dicitur aer ſeu ventus, & quia ille impulſus per quem procedit eſt Sanctus, ideo vere dicitur Spiritus Sanctus. Inq. Poteſt dici Spiritus Sanctus *factus*, *productus*, aut *creatus*? R. Neutiquam, quia verba *facio, produco*, aut *creo* denotant quid factum in tempore. Nec poteſt dici *genitus*, quia non procedit via intellectus. Nec *conceptus* ob eamdem rationem. Igitur debet dici *procedens*, aut etiam valet dici *Spiratus*. Unde S. Atha. *Non factus*, nec *creatus*, nec *genitus* ſed *procedens*.

62. Cur addit Eccleſia: *Dominum*? R. Ut ſciamus Spiritum Sanctum gaudere æquali dominio poteſtate & honore, ac Pater, & Filius. Conſonat S. Athan. *Dominus Pater*, *Dominus Filius*, *Dominus Spiritus Sanctus* .... *Non tres Domini, ſed eſt unus Dominus*, quia tres Perſonæ Divinæ eodem gaudent dominio. Ex quo patet quam inſanus fuit error Cathaphrigarum, qui dixerunt Spiritum Sanctum eſſe Montanum. Ut refert D. Tho. 3. *p. q.* 66. *a.* 9. *ad* 3.

63. Inq. Cur addit: *vivificantem*, *qui loquutus eſt per Prophetas*? R. Ut, denotet, operationes nos vivificandi, excitandi ad bonum, docendi, illuminandique per Prophetas attribui Spiritui Sancto, licet alias ſint communes toti Trinitati. Hinc Spiritus Sanctus in figuris aquæ, columbæ, ignis, & linguarum diverſimode deſcendit. Inq. Cur in dictis & non in una ſola figura apparuit? R. Ad denotandum varias operationes, quæ in talibus figuris repræſentantur: in *aqua* abundantia gratiarum; in *Columba* fœcunditas ſpiritualis, puritas & ſimplicitas; in *igne* Zelus, Caritas, & fervor, quibus Apoſtolos ornavit ad converſionem mundi & armavit

contra

contra inimicos fidei; in *linguis* donum Sapientiæ, & linguarum ad eam omnibus gentibus prædicandum. Unde merito dicitur Paraclitus, ſeu Paracletus ob auxilium, ſervorem, & ſolatium, quo fideles ſavet, ſovet, & adjuvet. Montani diſcipulæ Priſcilla, Maximilla, & Quintilla volentes illi tribuere honorem proprium Spiritus Sancti prædicabant montanum eſſe Paracletum S. Epiphan. hærea. 51. ſed hæc non ſolum hæreſis, ſed manifeſta de mentia eſt: quæ aperte fuit comprobata in ſua morte; nam Montanus cum ejus prophetiſſis, laqueo, ſe præſocavit, ait Euſebius *lib.* 5. *cap.* 15.

64. Inq. Cur addit Eccleſia: *Qui a Patre Filioque procedit*? R. Ad reprobandam hæreſim Græcorum, qui aſſerebant ſolum a Patre procedere. Initio Eccleſiæ omnes Græci credebant eadem fide ac latini divinitatem Spiritus Sancti. Apolliuarius, & Macedonius primi omnium illam impie negarunt. Eos cum ſuo errore damnavit S. Damaſus Papa. Subinde primus ex Græcis, qui poſt Neſtorianos negavit Spiritum Sanctum non procedere a Filio, fuit Theodoretus vir alias doctiſſimus, qui agnoſcens ſuum errorem in Concilio Chalcedonenſi, in quo Macedonius cum ejus aſſeclis iterum fuit damnatus, illum abjuravit.

65. Inq. Quando Eccleſia addidit prædicta verba? R. Ea dici authoritate Eccleſiæ eſt certum; tempus vero aut Concilium, in quo expreſſe addita ſunt in Symbolo eſt incertum. D. Tho. 1. *p q.* 36. *a* 2. ait, addita fuiſſe in quodam Concilio in occidentalibus partibus congregato. Card. Aguirre in ſuo aureo opere de *Defenſ. Cathedræ S. Petri* putat Concilium, cujus meminit D. Tho. fuiſſe Toletanum tertium, ideoque in Hiſpania recitari, in Gallia cantari primo cæpiſſe Symbolum cum prædicta additione *Filioque*, ait *Diſp.* 43. *n.* 77.

66. Igitur circa Perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis in primo Concilio Nicæno contra Arrianos conditum fuit ſymbolum declarans filium eſſe æquale, & *homouſion*, ideſt conſuſtantialem Patri. Hoc fuit præcipuum aſſumptum illius generaliſſimi, & graviſſimi Concilii, ſtatuendo in Trinitate Beatiſſima unam eſſentiam cum omnimoda æqualitate trium Perſonarum. Poſtea Macedonius cum Apollinariſtis & aliis ſequacibus negavit divinitatem Spiritus Sancti, quorum errores anathematizavit Damaſus Papa declarans Macedonianos nominetenus differre ab Arrianis, qui omnes paulo poſt rurſus damnati fuere in Concilio generali Conſtantinopolitano, ubi Symbolum Nicænum uberius fuit declaratum, non vero addita particula *filioque* donec inſurgentibus Græcorum novis erroribus vel antiquis innovatis, provide & rationabiliter addita fuit ab Eccleſia Symbolo Nicæno illa particula. Celebrato enim Concilio Florentino, factaque unione Eccleſia Grecæ & Latinæ traditum fuit Symbolum Armenis & Græcis ab Eugenio IV. cum particula *Filioque*. Græci tamen non longe poſtea redierunt ad ſuum errorem negantes Spiritum Sanctum procedere a Filio, cujus pertinaciæ dignas pænas miſere luunt amiſſo imperio Orientali ſub tyrannide Otthomana.

67. Inq. Poteſt dici quod Spiritus Sanctus procedit a Patre per Filium? R. Poteſt, ſi ly *per* ſumatur pro eodem ac *ex*. ita D. Tho. ibi *art.* 3. ſed melius dicitur a *Patre Filioque procedit*.

68. Inq. Cur addit Eccleſia: *Qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur*? R. Ad majorem expreſſionem æqualitatis Spiritus Sancti cum Patre, & Filio in excellentia, divinitate & gloria; & refutationem *Pneumatomachorum*, ideſt negantium divinitatem Spiritus Sancti, in quam diverſimode blaſphemant, dicentes illum non eſſe Deum, ſed Angelum, Miniſtrum, nuncium Dei, vel tantum ingenium Patris, contra quos canit Athan. *Sed Patris, & Filii, & Spiritus Sancti una eſt divinitas, æqualis gloria, Coæterna Majeſtas.*

69. Inq. Continentur hæc omnia in illo verbo *Credo in Spiritum Sanctum*, poſito in Symbolo Apoſtolorum? R. Utique; qui enim credit in Spiritum Sanctum, credit ipſum eſſe Deum, ſicut Pater & Filius, & conſequenter eſſe illis in omnibus æqualem. Qua ratione Eccleſia Romana initio renuit admittere laudatam additionem. Sine ulla enim additione ſufficienter creditur æqualis divinitas Spiritus Sancti cum Patre & Filio, dicendo ſimpliciter pro ut in Symbolo Apoſtolorum *Credo in Spritum Sanctum*.

§. II.

Pars ſecunda Symboli, quæ pertinet ad Eccleſiam.

70. *Sanctam Eccleſiam Catholicam*, denotat dari veram Eccleſiam univerſalem, in qua Deus eſt notus, & adoratus. Inq. Cur non dicitur *in Sanctam Eccleſiam Catholicam*? R. Quia non credimus in eam, ſed credimus eam eſſe, & etiam ei proponenti veritates fidei. Nam præpoſitione *in* ſolum credimus Deum & Perſonas Divinas tanquam in ultimum finem. Si quis autem diceret: *Credo* in *Eccleſiam Catholicam* intelligendo Spiritum Sanctum eam regentem, non erraret; at ſatius eſt accommodari communi uſui loquendi. Ut docet D. Tho. 2. 2. *q.* 1. *a.* 9. *ad* 5.

71. Inq. Quot ſunt Eccleſiæ? R. Materiales nempe templa ad quæ adeunt fideles ad orandum, ſunt plures; at de his non eſt Sermo, ſed

ſed de Eccleſia univerſali. Hæc eſt una ſola, habet duas partes nempe *triumphantem,& Militantem*. *Triumphans* eſt *Congregatio Beatorum*. Triumphans dicitur, quia Beati devictis hoſtibus animæ triumphant in Cœlo. Ad hanc reducitur *Purgans* quæ eſt *congregatio animarum fidelium luentium pœnas temporales, pro peccatis debitas*. Militans eſt *Congregatio fidelium baptizatorum ad colendum Deum adunata, cujus caput inviſibile eſt Chriſtus Dominus in Cœlis, & viſibile Summus Pontifex in terris*. Dicitur *Militans*, quia militia eſt vita hominis ſuper terram. Vel quia tanquam Milites pugnamus in terra contra animæ hoſtes.

72. *Objic. I.* Eadem eſt Eccleſia veteris, & novi teſtamenti; ſed hæc definitio non convenit Eccleſiæ veteris teſtamenti, ubi non erat Baptiſmus; ergo non eſt bona. R. Quod Eccleſia poteſt conſiderari in triplici ſtatu, videlicet in ſtatu legis naturæ, in ſtatu legis ſcriptæ, & in ſtatu legis gratiæ. Igitur licet Eccleſia ſit ſemper eadem ab Adam uſque nunc, non vero in eodem ſtatu. Unde definitio tradita ſolum convenit Eccleſiæ pro ſtatu legis gratiæ, in quo ſine Baptiſmo nullus eam ingreditur.

73. *Objic. II.* Cathecumeni, aut alii non baptizati ſi ſint in gratia pertinent ad Eccleſiam; ergo. R. diſt. antec. pertinent *inviſibiliter*, & quoad *forum internum* conc. antec. *Viſibiliter*, & quoad *forum externum* nego antec. Quilibet ornatus gratia habituali eſt pro foro interno in Eccleſia baptizatus Baptiſmo flaminis. Verum ſi deficit ei Baptiſmus fluminis non eſt pro foro externo in Eccleſia, nec ejus membrum viſibile. Unde non poteſt recipere Sacramenta, quia deficit ei caracter baptiſmalis.

74. *Objic. III.* Paſſim legitur Eccleſia Gallicana, Eccleſia Hiſpana, Eccleſia Græca, & Latina: Ergo ſunt plures Eccleſiæ. R. Sunt quidem plures partiales, ſed unicam omnes conſtituunt. Hæc enim eſt dilecta Chriſti ſponſa circumdata varietate gentium, rituum, & officiorum.

75. Inq. Quorum eſt Caput Chriſtus? R. In quantum Deus eſt caput omnium hominum, & Angelorum. Quia omnes regit, & gubernat. In quantum homo eſt primo caput omnium beatorum etiam Angelorum, quia omnes beati ſunt uniti Chriſto tamquam capiti. Et juxta Apoſt. *ad Coloſ.* 2. Chriſtus eſt caput omnis Principatus & poteſtatis. Et quia Chriſtus etiam, ut homo eſt caput totius corporis Eccleſiæ, quod ex hominibus & Angelis conſtat. Tertio eſt actualiter caput omnium viatorum, qui ſibi ſunt uniti per gratiam, aut fidem. Quarto *in potentia reducenda ad actum* eſt caput omnium præedeſtinatorum. Quinto *in potentia non reducenda ad actum* eſt caput omnium reproborum. Ita D. Thom. 3. *p. q.* 8. *art.* 1. *& ſeqq.*

76. Inq. Cur Chriſtus dicitur caput Eccleſiæ, & Spiritus Sanctus cor illius? R. Quod licet utrique conveniant tres proprietates requiſitæ ad rationem capitis nempe prioritas, ſuperioritas, & influentia in membra; tamen Spiritus Sanctus, qui inviſibiliter influit, & vivificat Eccleſiam dicitur melius cor Eccleſiæ, cor enim occulte influit. Chriſtus vero ut homo ex ſe viſibilis, aptius dicitur caput Eccleſiæ, quæ viſibilis eſt ita D. Thom. ibi ad 3.

77. Inq. Lucifer eſt caput malorum? R. Ita plane, quia eum reſpective imitantur, ejus ductum, Vexillaque ſequentia. Idem eſt quodammodo de Antichriſto reſpectu eorum, qui eum ſequentur. *Objic* Plures mali ſunt membra Chriſti, dum fidem retinent: ergo non luciferi, alias haberent duo capita. R. Ita accidere in pravis fidelibus, qui ratione fidei ſunt membra Chriſti, & ratione peccati membra Diaboli: ſicut dum quis ratione duplicis dignitatis eſt membrum duplicis Eccleſiæ, aut Communitatis.

78. Inq. Quorum eſt caput Papa? R. *Jure* & facto eſt caput omnium baptizatorum, qui ſub ejus regimine, & obedientia degunt. Hæreticorum *jure* eſt caput, quia ſunt baptizati; *facto* vero cum ſint ab ejus obedientia ſeparati, non ſunt ejus membra, nec accipiunt influxum ſpiritualem ab illo, nec ut caput illos regit. Idem eſt ſuo modo de ſchiſmaticis, qui ſunt membra ſponte ſeparata a capite Eccleſiæ.

79 Inq Quis eſt Papa? Eſt ſummus Romæ Pontifex, Vicarius Chriſti in terra, cui omnes tenemur obedire. Inq. Cur Papa dicitur Vicarius Chriſti, & non ſucceſſor? R. Quia ſucceſſor eſt ejus, qui finivit officium, Vicarius autem ejus, qui retinet officium. Unde quia Chriſtus eſt Sacerdos in æternum, ſemper retinet officium capitis Eccleſiæ, & Paſtoris univerſalis, & quia in ejus viſibili abſentia Papa ſupplet pro illo, dicitur Vicarius illius. Succeſſor vero dicitur Petri, & aliorum Pontificum, qui finierunt officium in morte.

80. Inq. Tempore ſchiſmatis cui eſt obediendum? R. Vel agnoſcitur legittimus Papa, vel non? Si agnoſcitur legittimus Papa, huic ſoli eſt obediendum, tamquam Chriſti Vicario, neglecto quolibet alio intruſo. Si inter duos, vel tres ignoretur, quis ſit legittimus, periculoſum eſt alicui adhærere. Tunc igitur poteſt dici Eccleſia Acephala ſine vero capite viſibili, admodum ſedis vacantis, donec declaretur, vel eligatur legittimus. Quomodo Eccleſia eſt *Sancta, una, Catholica, & Apoſtolica* diximus *tract.* 1. *a num.* 39.

San-

81. *Sanctorum Communionem*: denotat fideles habere partem in bonis ſpiritualibus aliorum tamquam membra unius corporis, quod eſt Eccleſia. Inq. Communio hæc adeſt etiam intra beatos, & viatores? R. Utique, & eadem etiam participant animæ Purgatorii, quia corpus Myſticum Eccleſiæ componitur tamquam ex membris ex beatis, viatoribus & animabus Purgatorii. Unde Beati nos adjuvant ſua interceſſione apud Deum. Oppoſitum eſt error Vigilantii, quem ideo S. Hieronymus optime vocat *dormitantium*. Accreſcit etiam beatis noſtris votis & laudibus gaudium accidentale; ac pariter ex precibus eis directis ab animabus Purgatorii, quas multum ſolantur, & juvant e Cælo. Adeſt ſimiliter dicta communio inter nos & animas Purgatorii, quia noſtra Sacrificia, & orationes illis proſunt, & ipſæ ſaltem mediis Angelis abundanter retribuunt, plura bona ſpiritualia & temporalia a Deo pro ſuis benefactoribus obtinendo, ut conſtat innumeris exemplis.

82. Inq. Quot veritates continentur in iſta communione? R. Duæ: prima eſſe de fide reperi Sanctos in Eccleſia Militante. Secunda omnes fideles participare ad invicem opera ab aliis facta, quia ſunt membra ejuſdem corporis. Sicut ergo unum membrum juvarnr ab alio, & pedes ab oculis, & gaudet de bono alterius, & triſtatur de ejus malo aut pœna, ita debemus congaudere de bonis præſertim ſpiritualibus aliorum, ac triſtari de eorum malis, pœnis & præcipue de culpis, compati eorum miſeriis, & juvare eos tamquam membra ejuſdem corporis.

83. *Contra*: Si hoc ita eſt, omnia opera bona ſunt omnibus communia: ergo ſuperfluum erit applicare alicui in partiulari orationes, ſuffragia, aut Miſſas animabus Purgatorii. R. neg. conſ. Quia licet opera bona proſint omnibus; proſunt tamen multo amplius illis, pro quibus ſpecialiter applicantur. Pro quo nora *primo*, opera bona eſſe in duplici differentia, alia *communia*, quæ fiunt nomine Eccleſiæ, & quorum diſtributio pendet ab ea, ut ſunt officia divina, Rogationes publicæ, & ſimilia. Alia ſunt *particularia*, quorum applicatio pendet ex intenrione operantis, ut privatæ orationes, eleemoſynæ, aut jejunia.

84. *Secundo* nota quodlibet opus bonum habere quatuor effectus. *Meritorium* quod nulli applicari valet, & conſiſtit in quodam augmento gratiæ, & gloriæ, vel in quodam jure ad illud correſpondente ipſi operanti. *Satisfactorium* conſiſtens in valore operis ad ſatisfaciendum pro pœnis debitis peccato mortali, aut veniali jam dimiſſis quoad culpam. *Propitiatorium* quo Deus nobis pacatur, & movetur ad danda auxilia, quibus pœnitentiam agamus. *Impetratorium* quod conſiſtit in eo quod Deum inclinat, ut conferat nobis ea, quæ ab eo poſcimus, vel alia, quæ nobis magis conveniunt.

85. Igitur juſti viatores participant in bonis tum communibus, tum particularibus, quoad tres effectus poſteriores. Nec ad hoc requiritur ſpecialis applicatio, ſed ſufficit quod fiant a juſtis nomine Eccleſiæ vel proprio, ut ab aliis juſtis participentur juxta illud Pſal. 118. v.63. *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua*.

86. Inq. Qui opus bonum a ſe factum applicat ſibi meretur, & ſatisfacit plus, quam alter qui ceteris paribus illud applicat pro alio? R. meretur minus, quia non exercet actum caritatis ſicut alter, & plus ſatisfacit, quia ſolvit plus media ſatisfactione ſibi ſoli applicata. Alter vero minus ſatisfacit, quia applicat ſatisfactionem pro alio, ſed plus meretur, quia exercet actum caritatis ſolvendi pro alio. Unde qui de ſuis operibus Deo plus offerunt in ſatisfactionem pro animabus Purgatorii augent incomparabiliter meritum caritatis, cujus mercede non carebunt.

87. Inq. Fideles, qui ſunt in lethali participant de operibus bonis aliorum? R. participant quoad *Propitiatorium*, & *Impetratorium*, ut conſtat ex *cap.* 18. Geneſ. ubi Deus promiſit Abrahæ veniam Sodomitarum non ſolum propter quinquaginta juſtos ſi fuiſſent reperti in illa nefanda Civitate, ſed etiam propter decem. O mira Dei pietas!

88. Inq. Judæi, Pagani, & Hæretici participant de hac communione? R. minime: quia ſunt ſeparati a corpore Eccleſiæ. *Objic.* I. Judæi ſunt de ſinagoga, quæ conſtituit ſecundum ſtatum Eccleſiæ: ergo purticipant ramquam ejus membra. R. Quod ſinagoga ante mortem Chriſti erat vera Eccleſia, non vero poſt mortem Chriſti, quia finem habuit in *conſumatum eſt*, ideo jam ſinagoga non eſt Eccleſia, ſed ſuperſtitio execranda. *Objic.* 2. Plures gentiles, & graviſſimi peccatores converſi ſunt propter orationes juſtorum, ut S. Auguſtinus ob preces ſuæ Matris: ergo etiam exiſtentibus extra Eccleſiam proſunt orationes juſtorum. R. *diſt. conſ. Ex applicatione ſpeciali conc. conſ ex generali communione, neg. conſ.* proſunt quidem orationes juſtorum etiam Judæis, & Paganis, quando pro eis ſpecialiter applicantur: ideo ex caritate debemus etiam pro eis orare; nihil tamen eis prodeſt communio, de qua loquimur.

89. Inq. Prodeſt fidelibus excommunicatis, ſi ſunt in gratia? R. utique, quia fundatur in fide, & caritate. Unde licet Eccleſia privet eos omnibus bonis ſpiritualibus externis, non vero internis. Oppoſitum innuit Cardinalis Bel-

Bellarminus in ſua *Doctrina Chriſtiana* in explicatione hujus articuli, ſed intelligendus eſt de excommunicatis, qui ſunt in lethali.

90. *Remiſſionem peccatorum* denotat dari in Eccleſia media conſequendi remiſſionem peccatorum, tam quoad reatum culpæ, quam quoad reatum pœnæ æternæ, & temporalis. Inq. Per quæ media remittuntur peccata gravia quoad culpam, & pœnam æternam? R. Per tria, quæ ſunt Sacramenta, actus contritionis perfectæ, & actus dilectionis Dei ſuper omnia. Inq. quomodo remittitur peccatum grave per actum contritionis, & quomodo per actum dilectionis? R. Per primum *directe*, & per ſecundum *indirecte* ratione incompatibilitatis.

91. Inq. Per quæ media remittuntur peccata venialia? R Per Sacramentalia cum eorum deteſtatione, & etiam per Sacramenta tum vivorum, tum mortuorum. Remittuntur etiam pœnæ temporales debitæ, pro peccatis per prædicta, & etiam mediis indulgentiis, ſacrificiis, pœnitentiis, jejuniis, & aliis bonis operibus. Inq. Dantur dicta media extra Eccleſiam? R. minime, quia extra Eccleſiam non eſt ſalus, nec remiſſio peccatorum. Unde deplorandi ſunt qui extra Eccleſiam Catholicam ſibi promittunt, vel fingunt ſalutem. Non minus ſunt deplorandi, qui intra Eccleſiam mediis adeo facilibus uti negligunt, vel eis abutuntur.

92. *Confiteor unum Baptiſma* addit Eccleſia, tum ad majorem expreſſionem remiſſionis peccatorum, Baptiſma enim eſt primum Sacramentum ad remiſſionem peccati originalis, & alterius cujuſcumque reperti in baptizando, tum ad reprobandas Hæreſes negantes Baptiſma, vel dicentes poſſe reiterari.

93. *Carnis Reſurrectionem* denotat quod in fine mundi quando Chriſtus veniet judicare illum, reſurgent omnes mortui ad judicium univerſale. Inq. Quid eſt reſurrectio? R. eſt *reunio animæ ad corpus*. Sicut enim ad vitam requiritur unio animæ ad corpus, & mors eſt *ſeparatio animæ a corpore*, ita reſurrectio eſt reunio animæ ad corpus; Inq. cur dicitur *carnis reſurrectio* & non hominis? R. ad denotandum quod caro moritur & non anima, quæ eſt immortalis. Inq Reſurrectio eſt opus naturale, vel ſupernaturale? R. Eſt ſupernaturale ex parte principii, nempe Dei ut Auctoris ſupernaturalis, quia a privatione ad habitum non datur regreſſus viribus naturæ, ideo reſurrectio eſt miraculoſa, licet ex parte termini nempe unionis ſit naturalis, ut ait D. Thom. 1. *p. q.* 105. *art.* 7. *ad* 2.

94. Inq. Ad quid corpora reſurgent? R. Ut ſimul recipiant præmium, aut ſupplicium, quod ſimul cum anima meruerunt. Inq. Cur animæ tendunt ad præmium, aut ſupplicium prius quam corpora? R. quia principaliter ab anima procedit omnis operatio, ab eaque habet bonitatem aut malitiam formalem: & quia corpora ſunt mortalia, mortique ſubjecta, a qua ſubjectione animæ ſunt immunes quoad ſe ipſas. Inq. Reſurget idem corpus? R. Sine dubio, alias neceſſet reſurrectio, nec acciperet præmium, aut ſupplicium corpus idem, ſed aliud. *In carne mea videbo Deum*, dixit Job. 19.

95. Inq. Reſurgemus omnes in ſexu virili? R. quod licet aliqui ita dixerint juxta illud *ad Epheſ.* 4 *Omnes occurremus, in virum perfectum*, hoc tamen intelligitur de virtute animi, non de ſexu. Unde unuſquiſque reſurget in ſexu, quem habuit in hac vita. D. Thom. *in ſuppl. q.*81. *art.* 3.

96. Inq. In qua ætate, & ſtatura reſurgemus? R in ætate juvenili quaſi triginta trium annorum, & in ſtatura perfecta huic ætati reſpondente; in hac enim ætate reſurrexit Chriſtus, noſtræ reſurrectionis cauſa & exemplar. Omnes reſurgent integri ſani ſine ullo defectu, aut deformitate. Nec obeſt quod plures fuerunt nani, ſeu polimiones, Cæci, Claudi, ſimi, & cum aliis imperfectionibus, quia reſurrectio eſt opus Dei cujus opera ſunt perfecta, & ideo in reſurrectione corriget opera naturæ, quæ multoties errat per accidens, ſeu ex adjunctis. Inq. Quomodo eſt poſſibile quod redeat ad vitam, qui igni traditus, converſus fuit in cineres per ventum ſparſas, aut in mare projectas? R. Ideo dicitur initio quod Deus eſt Omnipotens, Creatorque Cœli, & Terræ; ſi ergo potens eſt Deus ad ſuſcitandam quaſi immenſam molem ex nihilo, melius erit potens ad reſuſcitandos homines ex aliquo. Nam objective difficilius eſt ſuſcitare ex nihilo, quam reſuſcitare ex aliquo.

97. Inq. Reſurgent parvuli, qui ſunt in lymbo? R. Utique quia reſurrectio erit univerſalis. Inq. Aſſiſtent Univerſali Judicio? R. Etiam, quamvis enim non ſit certum, eſt tamen probabilius quod aſſiſtent ut videant illius univerſalis Judicii rectitudinem, & agnoſcant Judicem omnium hominum, felicitatem juſtorum, & infelicitatem malorum. *Dices*: Parvuli videntes juſtorum felicitatem non parum triſtabuntur de illius privatione; ſed hoc eſt inconveniens: ergo non comparebunt. R. Quod hæc pœna, ſi talis fuerit, ſufficienter compenſabitur videndo tormenta, ad quæ in æternum damnantur reprobi, & a quibus ipſi manent liberi.

98. Inq. Parvuli poſt diem Judicii habitabunt extra lymbum, vel ibidem remanebunt? R. Aliqui aſſerunt eos gaviſuros felicitate naturali, habitando terram undequaque delicioſam plantis floribus & omni jucunditate repletam.

Pro-

Probabilius tamen eſt manſuros in lymbo tamquam in loco ſibi deſtinato ſine pœna, nec gloria. Nec enim terra tunc germinabit plantas, aut flores, ſed erit operta elemento aquæ D. Thom. *in ſuppl. q.* 91 *art.* 5.

99 *Vitam æternam* denotat quod animæ,& corpora juſtorum denuo invicem unita poſt judicium univerſale aſcendent in Cælum, ubi ſine fine feliciſſima gaudebunt vita æterna. E contra mali deſcendent in orcum ſine fine puniendi. Vita æterna applicatur beatis, & non damnatis, quia iſtorum infeliciſſima ſors potius meretur vocari *mors æterna*, quam vita æterna. Sicut enim beatitudo eſt *ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus*: ita damnatio poteſt dici *ſtatus omnium malorum aggregatione conſtatus*. Beatus habebit quidquid velit; damnatus autem habebit quidquid nolit. Vel nihil habebit quod velit. Conſidera differentiam, & arripe viam, quæ ducit ad vitam æternam.

100. Inq. Quid eſt æternitas? R. eſt: *interminabilis vitæ tota ſimul, & perfecta poſſeſſio*. Hanc æternitatem participant beati quantum ad viſionem gloriæ.

101. *Amen* idem eſt hic, ac *firmiter*, *certo*, *vere*, *& fideliter*, ac ſi diceret omnia,quæ dicta ſunt in ſymbolo *habeo rata*, *vera*, *certa certitudine fidei*. *Contra*: in fine orationis *Pater noſter*, & aliarum *Amen* ſignificat *fiat*: ergo: R. Quod in fine cujuslibet orationis *Amen* ſignificat *fiat*, quia in oratione petimus; ideo in fine dicimus *Amen* ideſt *fiat* quod petimus; at in ſymbolo profitemur quod credimus, ideo in fine *Amen* ſignificat *ita credo*.

CAPUT IV.

De Articulis Fidei.

Quamvis Articuli fidei contineantur in Symbolo, lubet eos ſeparatim exponere pro Doctrinæ Chriſtianæ pleniori explicatione.

102. Inquiro:Quid ſunt Articuli fidei? Reſp. ſunt: *quædam diſtinctio, ſive coaptatio principalium Myſteriorum fidei*. Unde in præſenti relicta Ethimologia idem eſt Articulus, ac *principale Myſterium diſtincte credendum*. Inq. Quot ſunt Articuli fidei? R. Sunt quatuordecim. Septem pertinent ad Divinitatem, & ſeptem ad humanitatem Domini Noſtri Jeſu Chriſti.

103. *Objic.* 1. Articuli fuerunt diſpoſiti ab Apoſtolis, qui duodecim tantum erant: ergo totidem, & non amplius erunt Articuli. R. Aliquos Apoſtolos protuliſſe duos Articulos, unde licet Apoſtoli eſſent tantum duodecim, articuli ſunt quatuordecim. Quidam tantum diſtinguunt duodecim articulos ſex pertinentes ad Divinitatem, ſex ad humanitatem, ut patet in Catechiſmo Romano. Alii ſub uno tres articulos trium perſonarum comprehendunt, & conjungunt in unum articulos conceptionis, & nativitatis Chriſti. Tamen melius explicantur per quatuordecim ſequendo communem uſum Eccleſiæ, ut ait D. Thom. 2. 2 *q.* 1. *a.* 8.

104. *Objic.* 2. Communio Sanctorum, remiſſio peccatorum, reſurrectio, Circumciſio Domini, Myſterium Euchariſtiæ non continentur in quatordecim Articulis: ergo hi plures debent enumerari. R. diſt. antecéd. non continetur *explicite* conc. antec. *implicite* neg. antec igitur omnia myſteria continentur implicite in articulis. Euchariſtia enim, ut maximum miraculum includitur in articulo *Omnipotentiæ*, cui omnia miracula attribuuntur: ut Sacramentum continetur ſicut alia Sacramenta in articulo Salvatoris. In eodem comprehenduntur communio Sanctorum, Eccleſia Catholica, & remiſſio peccatorum; dicitur enim Deus *Salvator*, quia dat gratiam, & ea mediante remittit peccata fidelium. Reſurrectio carnis continetur ſub articulo glorificatoris: Circumciſio, & aliæ pœnæ, quas Chriſtus pro nobis toleravit, continentur in articulo ſuæ paſſionis, & mortis. Et ſic de aliis.

105. Inq. Ad quid ſunt inſtituti articuli fidei? R. Ad dandam notitiam diſtinctam de Deo, & de Domino noſtro, & Jeſu Chriſto noſtro Redemptore. Ideo dicitur quod ſeptem pertinet ad divinitatem, & ſeptem ad humanitatem. Inq. Qui deficit in credendo uno articulo, deficit in omnibus? R. Sine dubio: quia ratio formalis *ſub qua* omnium eſt una, ſcilicet *revelatio divina* propoſita ab Eccleſia.

106. *Objic.* Ratio formalis *ſub qua* Decalogi eſt una, nempe *caritas Dei, & proximi*; & tamen qui deficit in uno præcepto, non deficit in omnibus: ergo idem de articulis. R. Diſt. major. Eſt una *generice* conc. *ſpecifice*, nego. Ratio igitur formalis *ſub qua* Decalogi eſt una tantum *generice* ideoque diviſibilis, ita ut violetur in uno præcepto abſque violatione aliorum. Ratio vero formalis *ſub qua* fidei eſt una in *ſpecie atoma*, ideoque indiviſibilis. Unde deficiens in uno articulo, deficit in omnibus.

§. I.

De Articulis Divinitatis.

107. Quis eſt primus articulus Divinitatis? R. *Credere unum ſolum Deum Omnipotentem*, debemus enim credere *unum Deum*, *uni Deo*, *& in*

unum Deum, tamquam in ultimum finem, qui eſt *Omnipotens*, quia ſuo ſolo velle facit omnia quæ vult.

108. Inq. Quid eſt Deus? R. Eſt *quædam eſſentia Excellentior omni eo quod dici, aut cogitari valeat, infinitus, ſapiens, juſtus, principium, & finis omnium rerum*. Interrogatus quidam Philoſophus, quid eſſet Deus? Reſpondit: Deus eſt *quædam res, quam quanto amplius cogito, minus ſcio*. Reſponſio vere digna viro ſapienti! Deus enim altior eſt omni captu, intellectu, & cogitatu noſtro. Unde Theologi etiam lumine fidei illuſtrati fatentur Deum melius explicari per negationes, quam per affirmationes: ut non eſt terra, nec corpus, nec Cælum, nec homo, nec Angelus, nec Cherubin, nec Seraphin, nec aliud quidpiam creatum, aut creabile, ſed quidquam altius, ſublimius, & excellentius. Igitur de *Deo ſcire non poſſumus, quid ſit, ſed quid non ſit, ait D. Thom. 1. p. q. 3 in princ.* Non poteſt Deus a nobis definiri, ſed poteſt credi, & amari: & hoc ſufficit.

109. Inq. Quid ſignificat hoc nomen *Deus*? R. Significat naturam divinam non *pro ut eſt in ſe*, ſic enim non habemus nomen ad eam ſignificandam, ſed pro ut *a nobis concipitur*. Quia ergo hoc nomine *Deus* ſignificatur id, quo melius excogitari non valet, utimur eo ad ſignificandam naturam, ſive eſſentiam Dei pro ut eſt a nobis explicabilis.

110. Cur Deus eſt unus ſolus? R. Quia eſt ſumme perfectus, & ſi eſſent plures Dii nullus eorum eſſet ſumme perfectus. Perfectio enim, quæ inheſſet uni, deficeret alteri. Inq. Poteſt agnoſci lumine naturali Deum eſſe? R. poteſt, non a *priori*, ſed a *poſteriori*, & per effectus, ut aliqui Philoſophi agnoverunt. Omne enim, quod movetur ab alio movetur, & cum non detur proceſſus in infinitum deveniendum eſt ad primum motorem, qui movet, & non moveatur; & hic eſt Deus. Pariter in ratione cauſæ efficientis, omne quod fit ob aliquo fit; deveniendum ergo eſt ad cauſam, quæ faciat, & non fiat, quæ ſit cauſa omnium cauſarum, & hæc eſt prima nempe Deus.

111. Quomodo cohæret hic primus articulus cum primo, & maximo mandato dilectionis Dei ſuper omnia? R. Optime coheret, nam cum Deus ſit unus ſolus ſumme bonus, ac perfectus, debet amari unice ex toto corde, & mente, ſine diviſione noſtri amoris cum alio: ita ut proximum etiam amemus propter Deum.

112. Inq. Adſunt duæ cauſæ primæ, una rerum viſibilium, & alia inviſibilium? R. minime. Tum ob rationes dictas, tum quia ex duabus primis cauſis, vel una poſſet, quod alia, vel non. Si poſſet, non eſſet diſtincta, nec in natura nec in poteſtate, ſeu potentia. Si non poſſet, jam indegeret altera, & ſic non eſſet omnipotens. Tum quia ſtante duplici prima cauſa, una vellet, quod altera nollet; & eſſet diviſio, diſſentio, & mutua deſtructio. Unde lumini naturali repugnat pluraritas Deorum, credita a Gentilibus, & duo principia ſomniata a Manichæis, & aliis miſeris Cæcis.

113. *Obiic.* Quod lumine naturali poteſt agnoſci non eſt de fide; ſed eſſe unum Deum poteſt agnoſci lumine naturali: ergo non eſt de fide. R. diſt. conſ. Non eſt de fide reſpectu ignorantium, nego conſeq. reſpectu ſapientium; ſubdiſtinguo, non eſt de fide exiſtentia Dei, ut eſt Auctor naturalis conc. conſ. ut eſt Auctor ſupernaturalis, neg. conſ. Deus ut Auctor ſupernaturalis eſt objectum primarium fidei reſpectu omnium, quia ut talis nequit ratione naturali probari, nec agnoſci; licet reſpectu aliquorum, qui vim demonſtrationis capiunt non ſit de fide, ut Auctor naturalis. At reſpectu eorum, qui dictam vim non percipiunt eſt de fide Deus etiam, ut Auctor naturalis. D. Thom. 1. *p. q.* 2. *a.* 2. *ad.* 1.

114. Imo etiam ipſi Philoſophi Chriſtiani, qui agnoſcunt evidenter *Deum eſſe*, certius credunt hanc veritatem ratione fidei, quam ratione demonſtrationis, quia fides certior eſt omni ſcientia naturali. Et licet eam non credant aſſenſu fidei, quia nequit idem ſimul ſciri, & credi; confirmatur per fidem in ſuo aſſenſu ſcientifico. Nec perdunt meritum fidei, quia habent voluntatem, & affectum credendi omnia, quæ ad fidem attinent. D. Thom. 2. 2. *q.* 2. *a.* 10.

115. Exemplum habemus in Apoſtolis, qui videbant Chriſtum eſſe hominem, & alia, quæ nos, quia ea non videmus, fide credimus, & tamen licet illa reſpectu Apoſtolorum, qui ea oculis cernebant, non eſſent de fide, reſpectu noſtri ſunt de fide. Nec ob id Apoſtoli fuerunt minoris meriti, ſed felicioris ſortis, & meriti majoris *Obiic.* Dominus dixit Thomæ: *Quia vidiſti me, Thoma, credidiſti, beati, qui non viderunt, & crediderunt Joan.* 20. ergo beatiores ſunt, qui non vident, & credunt. R. Quod Thomas aliud vidit, & aliud credidit. Vidit hominem, & credidit Deum. Ideo eſt exemplar credentium, quæ non vident. At quia pro tunc non erat paratus credere illum articulum, niſi videndo Chriſtum, ideo parari credere nihil videndo, beatiores dicuntur reſpective tantum.

116. Inq. Quotuplex genus operationum eſt in Deo? R. duplex; dantur enim in Deo operationes ad *extra*, & ad *intra*. Operatio ad *extra* eſt *cujus terminus tranſit extra Deum*, ut Creatio, Sanctificatio, & ſimiles. Operatio ad *intra*; eſt *cujus terminus manet intra Deum*, ut proceſſiones divinæ. Inq. Proceſſiones divinæ ſunt veræ actiones, vel puræ emanationes? R. Sunt veræ actiones intellectus, & voluntatis. Inq. Quot ſunt proceſſiones divinæ? R. Duæ tantum: nempe

Filii a Patre, & Spiritus Sancti a Patre & Filio. Inq. Cur non ſunt plures? R. Quia filius eſt terminus adequatus potentiæ generativæ, & Spiritus Sanctus eſt terminus adequatus potentiæ ſpirativæ. Potentia generativa eſt intellectus divinus, potentia ſpirativa eſt voluntas Divina; in Deo autem unus tantum eſt intellectus, & una ſola voluntas.

117. Inq. Operationes ad extra fiunt ab una, vel tribus perſonis Divinis? R. A tribus, quia virtus productiva ad *extra* eſt communis tribus perſonis. Unde ait Theologorum axioma: *In operationibus ad extra, quidquid una Perſona Divina operatur, operatur, & alia*. Nihilominus operationes propriæ omnipotentiæ tribuuntur Patri; quæ ſunt Sapientiæ appropriantur Filio, & quæ amoris, Spiritui Sancto, quia omnipotentia attribuitur Patri, Sapientia Filio, & amor Spiritui Sancto.

118. Inq. Ubi eſt Deus? R Ubique per eſſentiam, præſentiam, & potentiam. Per eſſentiam dando eſſe omnibus rebus; per præſentiam conſpiciendo omnia, quia omnia ſunt nuda, & aperta oculis ejus: per potentiam gubernando omnia. Non tantum ſicut Rex in ſuo Regno, qui per ſuos Miniſtros gubernat, ſed per ſeipſum immediatione ſuppoſiti ob ſuam immenſitatem, qua omnia replet. Inq. Eſt Deus alio ſpeciali modo in rebus? R. utique, eſt enim ſpeciali modo in juſtis per gratiam, in beatis per gloriam, & in damnatis per juſtitiam. Inq. Omnes Creaturæ ſunt intra Deum? R Ita, quia Deus eſt velut domus lucidiſſima, ſeu Palatium criſtallinum, in quo omnes creaturæ habitant, & continentur. inſuper talis eſt ſua immenſitas, quod ſi adeſſent alii plures mundi, & alii Cæli eodem modo eos repleret. Sic intelligitur illud 3. *Reg. 8. Cælum, & cæli cælorum te non capiunt*. Et aliæ loquutiones, quibus innuitur Deum eſſe *intra omnia, ſupra omnia, extra omnia*. Quoniam adeo infinita eſt immenſitas Dei, ut ſufficiat ad replendum alios mundos, & alios Cælos, ſi exiſterent. Inq. Eſt Deus in ſpatiis imaginariis? R. Non quia in nihilo nihil eſt; nec ibi quidquam cauſat, agit, conſpicit, aut gubernat.

119. Inq. Ubi erat Deus prius quam omnia creaſſet? R. In ſe ipſo, adeo glorioſus ſicut nunc, quia nihil poteſt addi Deo Unde dicimus *Gloria Patri, & Filio, & ſpiritui ſancto: ſicut erat in principio*, hoc eſt ab æterno, *nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum Amen*. Inq. Cur ergo creavit Cælum, terram, ceteraque omnia? R. Quia eſt ſumme bonus, & ex ſua bonitate creavit eos, non quia eis indigeret ad ſuam gloriam; hanc enim habet Deus agnoſcendo ſe, & amando ſe tres Perſonæ Divinæ, complacendo ſibi Pater in Filio, Flius in Patre, Pater & Filius in Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus in Patre, & Filio; ſed ut ſuam bonitatem communicaret etiam *ad extra*. Bonum enim eſt diffuſivum ſui. Sicut Sol, qui nobis lucet, non quia nobis indigeat, ſed quia ejus natura eſt diffuſiva lucis. Tam lucidus eſſet Sol ſine nobis, ac nobiſcum, & licet nos, ut par eſt, laudemus ejus naturam, & lucem, nihil addimus ejus ſplendori. Ita ergo pariter de Deo ejus Authore.

120. Inq. Quis eſt ſecundus Articulus Divinitatis? R. *credere eſſe Patrem*; quod nos docet in Deo dari unam Perſonam, quæ eſt, & dicitur *Pater*, quia generat filium ex ſua ſubſtantia, & natura. Inq. Quomodo illum generat? R. Pater ſe intuens in ſua Eſſentia velut in ſpeculo produxit imaginem, ſibi ſimilem, cui communicavit ſuam naturam cum omnibus attributis, & perfectionibus; & hæc imago perfectiſſima Patris eſt, & dicitur Filius, quia procedit a Patre per generationem. Nam generatio eſt *Origo viventis a vivente, a principio, conjuncto, in ſimilitudinem naturæ ejuſdem ſpeciei*. Et ita procedit Filius a Patre. Error eſt dicere filium ab Æterno eſſe verbum Patris; filium vero a nativitate ex Virgine: Error pariter eſt, quod ait Origenes, qui a D. Thoma appellatur fons Arrianorum, nempe filium metaphorice tantum eſſe verbum, quia propriiſſime eſt verbum, ſicut eſt imago perfectiſſima, & Filius Patris. Ita D. Thom. 1. *p. q.* 34. *art.* 1.

121. Inq. Quid non communicat Pater Filio? R. Id quod non eſt communicabile, nempe Paternitas, innaſcibilitas, & eſſe principium Trinitatis Sanctiſſimæ, hæc enim conveniunt Patri *relative* ſeu *perſonaliter*, ſicut filio eſſe *Filium*, & *generatum*; & Spiritui Sancto eſſe *ſpiratum*. Unde conveniunt Perſonis *incommunicabiliter*. Inq. Pater eſt ſenior Filio? R. Minime, quia nulla Perſona Divina eſt prior altera tempore. Inq. Quomodo ergo pingitur Pater in figura Senis, & Spiritus Sanctus in figura Columbæ? R. Quia ita apparuerunt Pater, & Spiritus Sanctus aliquando, ut conſtat ex Teſtu Sacro; non quia habeant aliquam figuram. Deus enim nec habet corpus, nec figuram, quia eſt Spiritus purus. Dum autem dicitur oculi Dei, digiti Dei, brachium, ſeu aures Dei eſt loquutio metaphorica, ſignificans Deum videre, audire, aut facere. Antromorphitæ ſomniarunt Deum habere caput, brachia, manus, pedes, & alia membra corporalia; ſed hic error, ut valde craſſus, & ridiculus ſe ipſo corruit, & refutatur egregie a D. Thom. 1. p. q. 3. a. 1. Spiritus Sanctus non debet pingi præcipue ſeorſim in figura humana, ut decernit Benedict. XIV. in Conſtit. incipiente: *Sollicitudine*.

122. Inq. Quis eſt tertius Articulus Divinitatis? R. *credere eſſe Filium* hoc eſt, dari in Deo aliam Perſonam, quæ eſt, & dicitur Filius, quæ pet-

Digitized by Google

perſona eſt realiter diſtincta a Patre. Confutatur hoc articulo Error Sabellii, qui dicebat Perſonam Patris, & filii eſſe eamdem. Confutatur etiam error Arrii dicentis Filium eſſe minorem Patre, & creaturam. Eſt igitur Filius diſtincta Perſona, conſubſtantialis, & æqualis Patri Deus verus de Deo vero. Eſt etiam Verbum Æternum, quia procedit per intellectum ex fæcunditate naturæ Divinæ; & partus intellectus, ſicut in humanis etiam in Divinis appellatur Verbum.

123. Inq. Ad quid Secundæ perſonæ attribuuntur nomina, filii ſplendoris, imaginis, & verbi? R. Ad exprimendam diverſimode perfectionem ejus *Nam ut oſtendatur connaturalis Patri, dicitur Filius: ut oſtendatur coæternus dicitur Splendor: ut oſtendatur omnino ſimilis dicitur Imago: ut oſtendatur immaterialiter genitus. Dicitur Verbum. Non autem potuit unum nomen inveniri, per quod omnia iſta deſignarentur*, ait D. Thom. 1. *p. q* 34. *ar.* 2. *ad.* 3.

124. Inq. Poteſt dici filius effectus Patris? R. Non: nam effectus dicit dependentiam a cauſa; qua ratione nequit dici Pater cauſa Filii. Item quia cauſa eſt: *Ad quam ſequitur aliud*; Filius autem eſt alius a Patre, non tamen aliud, quia habet eamdem naturam; & *aliud* diſtinctum in natura numerica ſignificat, ut patet in omni effectu, qui diſtinctam in numero naturam habet a cauſa. Pariter non debet filius dici *Principatus*, *factus*, nec *actus*, licet procedat a Patre tamquam a principio, & per veram actionem intellectualem.

125. Inq Quiſnam eſt quartus Articulus Divinitatis? R. *Credere eſſe Spiritum Sanctum* hoc eſt, dari in Deo tertiam perſonam, quæ eſt, & dicitur Spiritus Sanctus. Inq. Unde, & quomodo procedit Spiritus Sanctus? R. Procedit a Patre, & Filio per voluntatem, ut amor utriuſque. Inq. Pater, & Filius ſunt duo principia Spiritus Sancti? R. Unum tantum ſunt principium, quia una tantum eſt virtus utriuſque voluntas, quæ eſt potentia ſpirativa. Si autem dicatur: *Pater, & Filius ſunt principia Spiritus Sancti* ſupponit propoſitio pro perſonis, quia ut dicitur a Dialecticis: *talia ſunt prædicta, qualia permittuntur a ſubjectis*.

126. Inq. Proceſſio Spititus Sancti eſt generatio? R. Non, quia non procedit per intellectum, cui competit communicare naturam formaliſſime ex vi intellectionis, at Spiritus Sanctus procedit per voluntatem, cui competit communicare formaliſſime amorem; verum cum hic amor ſit ſubſtantialis, eſt Deus; nihil enim eſt intra Deum, niſi Deus; unde Spiritus Sanctus, qui eſt Spiritus, & amor Dei, eſt verus Deus, licet ejus proceſſio non ſit generatio.

127. Inq. Spiritus Sanctus eſt amor eſſentialis, vel notionalis Dei? R. Formaliter ex vi proceſſionis eſt amor notionalis. Unde verum eſt dicere: *Pater, & Filius ſe diligunt Spiritu Sancto*, ideſt amore notionali, nam amore eſſentiali ſe diligunt ſua eſſentia. Igitur diligunt ſe amore eſſentiali, ac etiam amore notionali.

128. Inq. Cui perſonæ competit eſſe *Donum*? R. Tres perſonæ Divinæ ſunt *Donum* pretioſiſſimum datum gratioſe, & liberaliter animæ juſti juxta illud *Joann.* 14. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Nihilominus ratio *doni* peculiariter competit Spiritui Sancto ex vi proceſſionis, quia *Donum* eſt ſignum, & pignus, vel potius *abrra* amoris, gratuitaque donatio propria amoris: ergo competit ex vi ſuæ proceſſionis peculiariter Spiritui Sancto, qui eſt amor, & procedit ut amor.

129. Inq Quid declaratur in dictis quatuor articulis? R. Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis: in primo unitas eſſentiæ, & in aliis tribus Trinitas perſonarum. Inq. Quômodo declarari valet exemplis hoc altiſſimum myſterium? R. Nequit perfecte explicari in hac vita; ſed aliquo modo explicatur exemplo pomi, in quo adeſt ſapor, color, & odor; & in aqua fontis, fluvii, & lacus, quæ eadem exit a fonte, tranſit ad fluvium, & lacum. Sic eſſentia Divina communicatur a Patre filio, uelut a fonte fluvio. & hinc Spiritui Sancto a Patre, & Filio. In eadem arbore eſt radix, ramus, & fructus. A Sole procedit lumen, & medio lumine calor: ſic a Patre procedit Filius, tamquam lumen de lumine, & ab utroque Spiritus Sanctus Patris, & Filii dulciſsimus calor Valet etiam explicari exemplo ſequenti. Pater ſe aſpiciens, & cognoſcens in ſua eſſentia, tamquam in ſpeculo producit quamdam Imaginem ſibi ſimilem, cui communicat ſuam eſſentiam cum omnibus attributis, & perfectionibus, & hæc Imago eſt Verbum, & Filius Patris: deinde Pater, & Filius ſe amando producunt quemdam impulſum, & amorem ſubſtantialem, & hic amor eſt Spiritus Sanctus, cui pariter communicant Pater, & Filius ſuam eſſentiam cum omnibus attributis, & perfectionibus. Et ſic eſt Deus ſicut Pater, & filius, eis coæqualis in omnibus.

130. Inq. Agnoverunt Philoſophi antiqui hoc Myſterium? R. Aliquam ejus umbram hauſerunt ex libris veteris Teſtamenti, unde Trimegiſtus dixit: *Monas genuit Monadem, & in ſe reflexit ardorem*: quod oraculum conſonat exemplo Solis, radii, & caloris. Plato etiam Trinitatem adumbrare viſus eſt, dum protulit: *tria ſunt omnia*. Sed hi, & alii hujuſmodi ſapientes veritatem Myſterii non agnoverunt, nec lumine naturali valet agnoſci. Imo pauci ex populo Dei exceptis Patriarchis, & Prophetis illam explicite cognoverunt, donec Chriſtus Doctor Cæleſtis Myſterium Trinitatis nobis aperte revela-

vit

Digitized by Google

vit; maxime cum juſsit Apoſtolis baptizare gentes *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Math.* 28.

131. Inq. Qænam reperiuntur in Sanctiſsima Trinitate? R. Una eſſentia, duæ proceſsiones, tres perſonæ, quatuor relationes, & quinque Notiones. Inq. Quid eſt notio? R. eſt *Ratio propria cognoſcendi perſonam*. Sunt ergo notiones, quædam notæ, ſeu characteres perſonarum. Unde Paternitas, filiatio, ſpiratio activa, & ſpiratio paſsiva ſunt quatuor relationes, & notiones, quibus additur quinta notio in Patre, nempe *innaſcibilitas*, ſeu eſse *a ſe*, vel *fontale principium* aliarum perſonarum.

132. Inq. Poteſt dici, quod in Deo eſt *triplex* perſona? R. Non, quia *triplex* dicit compoſitionem, aut proportionem inæqualitatis. Unde non debet dici: *Deus eſt triplex*, ſed trinus, *nec eſt in Deo triplex perſona*, ſed *Trinitas* perſonarum Nec debet dici, *Trinitas eſt trina*, ne multiplicentur ſuppoſita pluſquam tria.

133. Inq. Quæ nomina poſſunt prædicari de Deo in ſingulari, & quæ in plurali? R. nomina quæ conveniunt Deo *ratione eſſentiæ* prædicantur in ſingulari: quæ vero ei conveniunt *ratione perſonarum* in plurali. Unde dicitur unus Deus, Creator, Salvator, unus bonus, juſtus, ſapiens, æternus, omnipotens; ſumptis his nominibus *ſubſtantive*; nam acceptis *adjective* poteſt dici: in Deo *ſunt tres Divini*, *tres æterni*, *tres Omnipotentes*, quia in tali prædicatione non fit appellatio ſupra formam, ſed ſupra ſuppoſita. Ut ſi dicas: *video tria alba*, ſenſus eſt, *video tria ſubjecta habentia albedinem*, eſſet que propoſitio vera, licet eadem numero albedo eſſet in tribus ſubjectis. Ita juxta dicta: hæc propoſitio: *in Deo ſunt tres æterni* facit hunc ſenſum: *in Deo ſunt tria ſupoſita* habentia eamdem æternitatem, divinitatem &c.

134. *Objic.* S. Athanaſius negat *tres æternos*, *tres Omnipotens*: ergo. R. S. Athanaſius ſumit nomen adjectivum in vi ſubſtantivi, quo pacto appellat ly *tres* ſupra formam, & ſic non ſunt in Deo *tres æterni*. Hæc ut pote ſubtilia non debent populo rudi proponi; debent tamen Eccleſiaſtici ea penitus non ignorare.

135. Nomina quæ conveniunt Deo ratione perſonarum dicuntur in plurari, ut tres Perſonæ, tres hypoſtaſes, tres relationes realiter diſtinctæ. Quæ conveniunt tam eſſentia quam perſonis poſſunt dici partim in ſingulari, partim in plurali, ut *res* quod nomen æque convenit eſſentiæ, ac relationi Unde poteſt dici: *in Deo datur una ſola res* nempe eſſentia, vel *tres res* aut tres *entitates* nempe perſonæ, ſeu hypoſtates, vel *tres ſubſtantiæ relativæ*. non tamen tres *uſiæ*, quia *uſia* eſt idem, ac eſſentia. Nec abſolute *tria entia ſubſtantiva*.

136. Inq. Concreta eſſentialia ut *Deus* ſupponunt ſemper pro tribus perſonis? R. non; nam in hac propoſitione. *Deus generat* ſupponit tantum pro Patre; in hoc *Deus ſpirat* ſupponit pro Patre, & Filio; in hac *ſoli Deo honor & gloria* ſupponit pro tribus. Abſtracta eſſentialia non ſupponunt pro perſonis, unde hæc eſt falſa: *Deitas eſt naſcibilis*, *& hæc eſſentia generat*, nam licet eſſentia divina ſit Deus, tamen ex modo ſignificandi non ſupponit pro perſona ut docet D. Thom. 1. *p. q.* 39. *a.* 5.

137. Inq, Quomodo diſtinguantur relationes ab eſſentia, & inter ſe? R. Paternitas, filiatio, & ſpiratio paſſiva diſtinguntur realiter inter ſe, ſicut perſonæ: ſpiratio activa etiam differt realiter a paſſiva, a Paternitate vero, & a filiatione tantum virtualiter differt. At ab eſſentia divina non differunt relationes realiter, quia non opponuntur, ei, & *in divinis omnia ſunt idem, ubi non adeſt relationis oppoſitio*.

138. *Objic.* Quæ ſunt eadem uni tertio, ſunt eadem inter ſe; ſed relationes ſunt idem cum eſſentia: ergo ſunt eadem inter ſe. R. diſt. maj quæ ſunt eadem unitertio *re & ratione* ſunt eadem interſe, conc. maj. quæ ſolum *re* ſunt eadem, neg. maj. Igitur relationes & perſonæ ſunt idem realiter cum eſſentia, differunt tamen ab ea virtualiter; unde non ſunt idem *re*, *& ratione*, nec propterea idem interſe. Poteſt etiam concedi quod relationes ſunt idem inter ſe in eo, quo ſunt idem cum eſſentia, nempe in *eſſe ſubſtantiali abſoluto*, in quo vere non differunt.

139. Inq. Patravit Deus aliqua miracula in confirmationem hujus myſterii? R. plurima fecit: inter quæ duo pro nunc ſufficiant. Primum accidit tempore vigilii Papæ, nempe quod Cattholici quibus ab Arrianis in odium Trinitatis abſciſſæ fuerunt linguæ; loquebantur ſine linguis eodem modo ac ſi illas haberent; teſte Procopio qui ſe id vidıſſe Conſtantinopoli affirmat. Secundum accidit ibidem ubi puero rapto in aæra revelatum fuit triſagion, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth* cum illa urbs quateretur terræ motu, qui ceſsavit mox ut populus a puero edoctus, triſagion conclamavit, prout ex Damaſc. refert. Alapide in *Matth. c.* 21. *v.* 16.

140. Inq. Quis eſt quintus Articulus divinitatis? R. Credere eſſe *Creatorem*, hoc eſt, Deum ex nihilo, creaſſe omnia. Inq. Cui perſonæ competit creare? R. Tribus, quia eſt actio ad extra, licet approprietur Patri ut opus omnipotentiæ. Inq. Quanto tempore creavit univerſum? R Sex diebus ſequenti ordine. *Primo* die creavit Cælum, & terram, lucem, & aquas. In *ſecundo* diviſit aquas a terra, quæ manſit arida, aquis in unum congregatis In *tertio* juſſit terram germinare herbas, & plantas. In *quarto* fecit ſolem, lunam, ceteraque luminaria

naria Cæli. In *quinto* juſſit produci ex aquis Piſces, & Aves. In *ſexto* fecit beſtias terræ juxta ſpecies ſuas, & tandem fecit eodem die hominem ſimilem ſibi, ut patet *ex c.* 1. *Gen.* Inq. Mundus fuit ab æterno? R. minime. Omnia enim creavit Deus *in principio* temporis. Oppoſitum eſt error in fide, quia mundum incæpiſſe in tempore eſt articulus fidei, ait D. Thom. 1. *p. q.* 46. *a.* 2.

141. Inq. Cur non primo, ſed ultimo fecit hominem? R. quia omnia alia facta ſunt ad famulatum hominis, & voluit Deus ei diſponere habitationem cum omnibus requiſitis ad ejus commodum priuſquam illum formaret. Inq Quomodo fecit hominem? R. formans corpus ex humo, creans animam ex nihilo, & uniens eam corpori, & ſic manſit factus homo in ſtatura perfecta, & quaſi ætatis triginta trium annorum.

142. Inq. Ad quem finem creavit Deus hominem? R. ad duos præcipue. Tum ut eſſet Princeps, & dominus omnium animalium, omnia enim ſubjecit ſub pedibus ejus, deditque ei dominium, & principatum terræ, maris, & cunctorum, quæ ab eis oriuntur. Tum principalius ut ipſum Deum agnoſceret, amaret, eique ſerviens in terra, poſtea cum eo regnaret in Cælo. O mira Dei dignatio! O mira dignitas hominis! Agnoſcat homo dignitatem ſuam; ut gratias agens Deo ob tantam dignationem mereatur pertingere ad ſuum nobiliſſimum finem. Ad hunc enim finem fecit eum Deus ſimilem ſibi.

143. Inq. In quo fecit hominem ſimilem ſibi? R. *primo* in anima ſpirituali, & immortali ornata memoria, intellectu, & voluntate. *Secundo* in libero arbitrio; *tertio*, faciendo eum capacem gratiæ, & gloriæ. *Quarto* in eo quod ſicut Deus eſt totus ubique & totus in qualibet parte, ita anima eſt tota in toto corpore, & tota in qualibet ejus parte. *Quinto* in poteſtate quam dedit ei ſupra omnia ſublunaria.

144. Inq. Quæ dona dedit ei? R. *ſupernaturalia* ut juſtitia originalis, quæ erat gratia habitualis cum quodam modo rectificante partem inferiorem ad rationem, & rationem ad Deum, virtutes Theologales, cum aliis infuſis, & dona Spiritus Sancti. *Naturalia* ut vita, ſalus, perfectio membrorum, potentiarum & ſenſuum, cum cognitione; & ſcientia rerum naturalium, & impaſſibilitate corruptiva, atque immunitate a laboribus & penalitatibus. Inq. Quomodo nos ſumus tot pœnalitatibus ſubjecti? R. quia peccavit Adam, & ammiſit ſibi, & nobis juſtitiam originalem cum privilegiis ei annexis. Ideo remanſit ſpoliatus ſupernaturalibus, & ſauciatus in naturalibus.

145. Inq Quid creat nunc Deus? R. animas rationales, quæ a ſolo Deo creantur, & non educuntur ex materia ſicut vegetativæ, & ſenſitivæ, nec traducuntur a Parentibus. Nam anima rationalis eſt incorporea, & ſpiritualis, nec habet materiam *ex qua* ſed tantum *in qua*, nec dependet a corpore *in eſſe*, ſed ſolum *in fieri*. Ideo mortuo corpore, non moritur anima; ſed eſt æterna a *parte poſt* ſicut Angeli.

146. Inq. Quando creavit Deus Angelos? R. in principio mundi, quando creavit Cælum & terram. Inq. Ubi fuerunt creati? R. in cælo, quia nobiliori creaturæ, nobilior ſitus debetur. Ideo Adam in loco terreſtri. Angelus vero cœleſti fuit creatus. Inq. Quid ſunt Angeli? R. Sunt quidam Spiritus beati, qui fruuntur Deo in Cælo. Inq. Ad quid fuerunt creati? R. Ut in æternum laudent Deum, eique benedicant: & ut tamquam ejus Miniſtri gubernent Eccleſiam, & cuſtodiant homines. Inq. igitur etiam vos habetis Angelum, qui vos cuſtodiat? R. utique habeo, & quilibet hominum illum habet. Unde debet quiſque ſe illi quotidie devote commendare, & ejus auxilium implorare in tentationibus, periculis, & anguſtiis.

147. Inq. Quando datur homini Angelus cuſtos? R. Ab ortu nativitatis ſuæ: ex quo tempore ſemper illum protegit, comitatur, & in bonum inclinat. *Vid. D. Thom.* 1. *p. q.* 113. *a.* 5. Quare devotio cum Angelo Cuſtode non ſolum eſt valde utilis, & proficua, ſed quodam modo ex juſtitia; juſtum enim eſt grati animi nos exhiberi tanto Protectori; ipſe enim in toto vitæ decurſu, & in morte eſt noſter fideliſſimus Pedagogus, Magiſter, Tutor, & Protector.

148. Inq. Sunt omnes Angeli æquales in natura, & gratia? R. non, quia ſunt inter eos alii aliis ſuperiores in tribus Hierarchiis, & novem Choris. Excellentiores in natura ſunt etiam perfectiores in gratia, quod non accidit in hominibus. Invicem loquuntur manifeſtando ſibi mutuo conceptus mentis, cum hac differentia quod Angeli ſuperiores ſua loqutione illuminant inferiores. Sed non e contra. Accipiamus moralitatem quod omnis loqutio ſuperioris debet eſse illuminatio inferiorum. Inferiores vero non præſumant ſuperiores illuminare.

149. Inq. Angeli habent corpus? R. neutiquam, nam Angelus eſt ſpiritus, incorporeus, & pure intellectualis. Inq. Quomodo ergo pinguntur tamquam juvenes cum alis? R. Quia ſic ſæpe apparuerunt. Alæ indicant eorum agilitatem, & promptitudinem, qua Deo obediunt, & nos protegunt. ad hunc finem aſſumere poſſunt corpora ex aere, vel alia materia formata. Extendamus nos alas cordis noſtri ad obediendum Deo, & ad eum ſemper amandum, adorandum, & laudandum.

Inq.

150. Inq. Creavit Deus Dæmones ? R. creavit eos bonos ſicut ceteros Angelos, ipſi vero ex ſua ſuperbia ſe transmutarunt in dæmones. Inq Quanto tempore fuerunt boni ? R. in triplici inſtanti peractum fuit negotium Angelorum. In primo fuerunt creati omnes in gratia cum excellentiſſima perfectione naturali, & ſupernaturali. In ſecundo boni meruerunt, Deum diligendo ſuper omnia, eique ſe humiliter ſubjiciendo: mali autem ſe averterunt a Deo per inordinatum appetitum propriæ excellentiæ, & peccato ſuperbiæ. In tertio boni obtinuerunt Claram Dei viſionem, & mali expulſi fuerunt in ignem æternum. Igitur Dæmones in primo inſtanti fuerunt boni, in ſecundo mali, & in tertio damnati.

151. Inq. Quæ dona dedit Angelis in eorum creatione? R. plura & magna tam naturæ, quam gratiæ cum mirabili potentia, cognitione, & ſapientia. Dedit etiam eis tres virtutes Theologales cum ceteris donis, & gratiis congruentibus eorum naturæ adeo excellenti. Inq. Quæ dona amiſerunt Dæmones per peccatum ? R. Supernaturalia tantum. Unde cognoſcunt imo comprehendunt omnia entia naturalia neceſſaria hujus univerſi tam præterita, quam præſentia, & futura: pollent etiam adeo viribus, & potentia, ut Cælos, & terram poſſent movere, & commovere ſi eis permitteretur. Secreta cordium, actus liberos & futura libera aut contingentia non cognoſcit naturaliter Angelus, niſi ad eum dirigantur, aut poſtquam exiſtunt vel deteguntur, quia nec pertinent ad ordinem univerſi, nec habent neceſſariam connexionem cum cauſis naturalibus.

152. Inq. Quis eſt ſextus Articulus divinitatis ? R. Credere eſſe *Salvatorem*, hoc eſt Deum dare gratiam & remittere peccata. Inq. Cui perſonæ competit ſalvare ? R. Tribus, quia convenit Deo ratione eſſentiæ, & quia eſt actio *ad extra*. Tribuitur tamen Spiritui Sancto, ſicut omne opus ſanctificandi. Sacerdotes mediis Sacramentis conferentes gratiam non dicuntur Salvatores, quia non ſunt cauſa principalis, ſed inſtrumentalis gratiæ. Inq. Quis eſt ſeptimus Articulus Divinitatis ? R. *credere eſſe glorificatorem*, hoc eſt dare gloriam perſeverantibus in gratia. Inq. Quid eſt gloria eſſentialis ? R. Eſt Clara viſio Dei. Hæc eſt beatitudo formalis, & eſſentialis creaturæ rationalis juxta illud *Joan.* 17. *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te*.

153. Inq. Omnes beati gaudent æquali gloria? R. Non: quia licet omnis viſio beatifica ſit ejuſdem ſpeciei; differt tamen gradualiter juxta intenſionem luminis gloriæ, & uniuſcujuſque merita. Unde ſicut ſtella differt ab ſtella in claritate, ita beati differunt in gloria. Inq. Qui minori gaudent gloria invident aliis, qui majorem habent ? R. Minime, quia inde expulſa eſt penitus omnis invidia, omnes ſunt contenti ſua ſorte, & agnoſcunt non plus ſibi deberi. Exemplum aptum eſt trium filiorum inæqualia ſtaturæ, quos Pater induit panno ejuſdem pretii, & coloris, ex quibus minor adeo contentus eſt minori veſte, ac major majori. Pariter plures invitati ad idem convivium, in quo omnes manent ſaturati & contenti, licet alii aliis minus comedant.

154. Inq. Datur tota gloria beato illico ac Cœlum ingreditur ? R. Tota gloria eſſentialis ei datur, quia conſiſtit in viſione clara Dei, quæ eſt indiviſibilis: nec admittit mutationem, quia illud primum *nunc* eſt æternum, tam in Cœlo ad præmium, quam in inferno ad ſupplicium. Verum gloria accidentalis augetur tum ex beatis denuo advenientibus, tum ex laudibus, aut ſacrificiis, quæ pro ipſis Deo in mundo offeruntur, tum ex beatitudine corporis in generali reſurrectione.

155. Inq Quot, & quales ſunt dotes animæ ? R. Sunt tres; *viſio, comprehenſio, & fruitio*. Viſio correſpondet fidei, comprehenſio ſpei, & fruitio caritati. Ita fidea obſcura remuneratur clara viſione, ſpes comprehenſione Dei, in quem tendebat, caritas fruitione Dei, quem abſentem amabat. Intellectus ornatur viſione, memoria comprehenſione, & voluntas fruitione. Dos enim eſt: *Ornatus animæ vitæ ſufficiens in æterna beatitudine jugiter perſeverans*. Nam ſicut in Matrimonio temporali datur *dos* ſponſæ, ita in Matrimonio ſolemni, & conſumato animæ cum Chriſto dantur ſponſatæ, ab ipſo Chriſto, vel a Patre Æterno ſive a tota Trinitate tres dotes dictæ, ut eis ornata vivat jugiter cum Sponſo.

156. Quot, & quales ſunt dotes corporis ? R Sunt quatuor, nempe *agilitas, ſubtilitas, claritas, & impaſſibilitas*. Agilitas conſiſtit in eo, quod corpus glorioſum poſſit velociſſime & ſine fatigatione moveri ad nutum animæ. *Subtilitas* in facili diviſione continui, ut poſſit ingredi, vel egredi quo, vel a quo loco animæ placuerit. Non in penetratione proprie accepta, neque enim Chriſtus in ſua Aſcenſione penetravit Cœlos virtute dotis, ſed miraculoſe virtute divinitatis. *Claritas* conſiſtit in eo quod corpus ex ſe opacum ſit lucidum & criſtallinum, ita ut videri poſſit etiam interior ejus organizatio. Poteſt videri ab oculo corporeo etiam viatoris. Nec ejus claritas licet excedat claritatem ſolis offendit, ſed demulcet viſum. Eſt tamen in poteſtate animæ beatæ, quod ejus corpus videatur, vel non. *Impaſſibilitas* conſiſtit in qualitate intrinſeca removente omnem dolorem, moleſtiam, & pœnalitatem. Hujuſmodi dotes di-

dimanant ab anima glorioſa tamquam ejus propietates, nec ſunt miraculoſæ, ſicut fuit claritas Chriſti in transfiguratione. Ita D. Th. *3. p. q.* 45. *art.* 5.

157. Inq. Senſus Eſterni in Cœlo gaudebunt propria gloria? R. utique, quia ſicut ſerviunt animæ in via ad meritum, ita congruit quod participent de præmio. Unde *viſus* plura videbit corpora pulcherrima præſertim corpus Chriſti Domini, ejuſque Sanctiſſimæ Matris, quorum palchritudinem ſol & luna mirantur. *Auditus* voces & laudes ſuaviſſimas audiet: ac etiam ipſi Sancti invicem loquentur, erunt enim labii unius, ſicut in principio mundi, utendo lingua hebraica, vel alia infuſa a Deo. *Odoratus* percipit ſuaviſſimam fragrantiam ex Sanctorum corporibus emanantem, ortamque ex eorum perfectiſſima complexione, meliori modo, quo de Alexandro refert Plutarchus. *Guſtus* etiam percipiet ſuavitatem omnium ſaporum, ortam ex ipſa gloria animæ, vel ex optimo qualitatum naturalium temperamento. *Tactus* denique fruetur ſua gloria ex contactu ſuaviſſimo corporum beatorum. Igitur ſicut in inferno omnes ſenſus externi habent propria ſupplicia, ita in Cœlo omnes habent propria præmia.

158. Inq. Præter gloriam communem gaudebunt aliqui alia peculiari? R. Martyres erunt ornati Aureola rubra in capite, & palmis in manibus. Doctores Aureola viridi; & Virgines, quæ tales permanſerunt ex voto, aut ſaltem ex propoſito, Aureola candida. Nam Aureola eſt *gaudium accidentale quod beatus obtinet ex victoria reportata ex aliquo egregio opere*, ut eſt Martyrium, ſingularis doctrina, & perpetua virginitas. Dicitur autem *Aureola*, quia eſt minor quam gloria eſſentialis, quæ appellatur *Aurea*. Datur ergo in Cœlo omnibus corona aurea & ſupra eam datur Martyribus, Doctoribus, & Virginibus alia corona dicta *Aureola*.

159. Inq. Cur in articulis exprimuntur attributa Creatoris, Salvatoris, & Glorificatoris? R. Quia per ea ſpecialius communicatur bonitas Dei hominibus. Nam ut Creator dat nobis eſſe naturæ, ut Salvator eſſe gratiæ, & ut glorificatur eſſe gloriæ.

160. Inq. Quid vident Beati in Cælo? R. Imprimis Deum unum, & trinum, prout eſt in ſe, omnia ejus attributa & perfectiones formales, decreta autem libera & creaturas poſſibiles vident juxta majora aut minora merita, & gradus luminis gloriæ. Vident inſuper de creaturis exiſtentibus illas, quæ congruunt perfectioni proprii intellectus & appetitus; vident enim ea, quæ attinent ad ſuum ſtatum, domum aut familiam, amicos, & notos, quos in mundo relinquerunt. Et licet aliquis eorum, vel Pater etiam, aut Mater damnentur, non triſtantur, quia ibi nulla eſt triſtitia, gaudent enim, quod fiat voluntas Dei in omnibus, & per omnia.

§. II.

De Articulis Sanctæ humanitatis.

161. Inq. Quis eſt primus Articulus Sanctæ humanitatis? R. *Credere quod Dominus noſter Jeſus Chriſtus inquantum homo fuit conceptus opere & gratia Spiritus Sancti*. In quo credimus incarnationem Filii Dei factum fuiſſe in puriſſimis viſceribus Sanctiſſimæ Virginis ſine concurſu viri. Inq. Quid eſt incarnatio? R. Eſt *Aſſumptio humanitatis a Verbo divino in unionem perſonalem*. Vel eſt *unio perſonalis Verbi divini cum humanitate*.

162. Inq. Poteſt lumine naturali agnoſci Myſterium Incarnationis? R. Nequaquam; quia eſt adeo altum, quod excedit lumen naturale etiam Angelorum. Unde Dæmon neſciens Chriſtum eſſe Filium Dei procuravit medio Juda quod Judæi occiderent illum: ſed poſtea ex ejus mira patientia, & aliis conjecturis, timendo damna ex ejus morte ſibi proventura, curavit media uxore Pilati illam impedire. Igitur nec Angeli lumine naturali agnoſcere valent tantum Myſterium.

163. Inq. Quomodo operatum fuit hoc Myſterium? R. *Primo* Sanctiſſima Trinitas decrevit quod ſecunda perſona fieret homo in Maria Virgine. *Secundo* miſit Arcangelum Gabrielem id nuntiare Beatiſſimæ Virgini, ut ipſa libere conſentiret, ac ſuum conſenſum præberet; *Tertio* Beatiſſima Virgo, audito Cæleſti Nuncio præſtitit ſuum conſenſum dicens: *Ecce Ancilla Domini fiat mihi ſecundum Verbum tuum*, & illico operatum fuit hoc mirabile Myſterium virtute Spiritu Sancti.

164. Inq. B. Virgo meruit Incarnationem Filii ſui? R. Meruit illam de congruo. Si enim Sancti Patres antiqui illam ſic meruerunt, multo amplius Sanctiſsima Virgo. Hæc namque mirabilis creatura per conſenſum, quem præbuit conceptioni Verbi plus meruit, quam omnes Angeli, & homines ſimul ſuis actibus meritoriis meruiſſent. Inquit *D. Bernardin. Senen. Serm.* 5. Hinc etiam Beata Virgo meruit de congruo per eundem conſenſum Maternitatem Dei, & accelerationem Incarnationis; ipſa enim pluſquam omnes Angeli, & homines ſimul ſumpti placebat Deo, eum placabat: & ad mundum odore tantæ ſanctitatis, & virtutis quodammodo rapuit, ſeu attraxit.

Digitized by Google

165. Inq. Quot tes fecit Spiritus Sanctus in hoc Myſterio ? R. quatuor *primo* ex puriſſimo Sanguine Virginis formavit in ejus Virginali utero corpus. Non in corde ut quidam perperam dixerunt; oppoſitum enim dixit Angelus, nempe concipies in *utero*. *Secundo* creavit animam. *Tertio* eam univit corpori unione naturali. *Quarto* Verbum Divinum univit ſibi humanitatem unione hypoſtatica impediendo reſultantiam perſonalitatis creatæ Quod totum perfectum eſt in iſtanti, quia fuit opus Dei, qui ſua virture infinita poteſt operari in iſtanti. Inq. Fuit Chriſtus prius homo, & poſtea Deus? R. Minime, quia in eodem inſtanti fuit homo, & Deus ſimul. Oppoſitum fuit error Neſtorii.

166. Inq. Si tota Trinitas operata eſt Myſterium Incarnationis, quomodo ſolus Filius factus eſt homo? R. Quia licet tres perſonæ concurrerunt ad eam *active*, ſolum verbum præſtitit concurſum etiam *terminative*. Admodum quo ſi tres concurrant ad faciendam unam veſtem, & unus ſolus manet veſtitus, hic non ſolum concurrit *active* eam faciendo, ſed etiam *terminative* eam ſibi applicando.

167. Inq. Eſſentia Divina unita fuit immediate humanitati, vel perſonalitas? R. Perſonalitas Verbi, alias ſi eſſentia Divina fuiſſet ei immediate unita, totæ tres perſonæ factæ fuiſſent homo, & eſsent idem homo, quod licet non repugnet; non tamen accidit, nec valet dici.

Inq. Perſona Chriſti eſt compoſita, an ſimplex? R. Perſona Verbi eſt in ſe *omnino ſimplex*. Verum eadem perſona in Chriſto eſt compoſita ex humanitate, & perſona Vervi ſine ulla imperfectione, nec aliqua commixtione naturæ humanæ cum Divina, quia ſubſiſtit in duabus naturis, ut docet D. Thom. 3. *p. q.* 2. *art.* 4.

168. Inq. Cur filius potius quam alia perſona factus eſt homo? R. Non eſt a *priori* alia ratio, quam quod voluntas Divina ſic diſpoſuit; congruentialiter vero ita factum eſt *primo*, ut ſic idem eſset Filius Dei, & Filius hominis, ſicut ipſe ſæpe ſe nominat: quod non accideret ſi alia Perſona incarnaſset. *Secundo*, ut Filius Dei naturalis faceret filios Dei adoptivos. *Tertio*, quia Adam peccavit inordinato appetitu ſcientiæ, congruens fuit, ut reduceretur homo ad Deum per filium, qui eſt vera Sapientia ait D. Thom. 3 *p. q.* 3. *art.* 8.

169. Inq. Cur Deus potius factus eſt homo, quam Angelus? R. Ratio a *priori*, quia ſic fuit voluntas Divina. Ratio congruentiæ, *primo* quia, ſicut homo deliquit, & eſt redemptus, ita congruens fuit, quod homo ſatisfaceret. *Secundo*, quia Angelo non congruebat pati, quæ Chriſtus paſsus fuit. *Tertio*, quia voluit honorare naturam humanam, ſic devinciendo hominem ad ſui majorem amorem. *Quarto*, quia omnia voluit exaltare in homine. Nam omnis creatura ſecundum aliquid eſt homo; habet enim commune eſſe cum lapidibus, vivere cum arboribus, ſentire cum animalibus, intelligere cum Angelis, ut ait D. Greg. *Homil.* 29. *in Evang.*

170. Inq. Quænam reperiuntur in Chriſto? R. Una perſona, quæ eſt Divina: *duæ naturæ*, Divina, & humana: *duæ uniones*, una naturalis animæ ad corpus, & alia hypoſtatica humanitatis ad Verbum: *duo intellectus* Divinus, & humanus; *una memoria*, quæ eſt humana, quia non illa indiget, nec habet memoriam in quantum Deus; Deo namque nihil eſt præteritum, ſed omnia ſunt præſentia: *duæ filiationes*, una qua ab Æterno eſt Filius Patris ſine Matre, alia qua in tempore eſt Filius Matris ſine Patre. Hæc autem relatio ex parte Chriſti eſt *rationis* licet ex parte Matris ſit realis. Nam ſicut Deus dicitur realiter Creator, & Dominus ex relatione reali exiſtente in Creaturis, ita Chriſtus dicitur vere, & realiter Filius Virginis ex relatione reali maternitatis exiſtente in eadem Virgine. Sunt denique in Chriſto *duæ voluntates* Divina, & humana, quia intellectus, & voluntas ſunt paſſiones, & potentiæ ſubſequentes naturam, & in Chriſto ſunt duæ naturæ. Monothelytæ, quorum duces fuere Cyrus, Sergius, & Pyrrus, negabant duas voluntates in Chriſto. Sed eorum veſanus error fuit proſcriptus in ſexta Synodo Conſtantinopolitana, incæpta ſub Pontifice Agathone, & peracta, & approbata a Leone II.

171. Inq. Voluntas humana Chriſti ſe conformavit ſemper cum Divina? R. In parte ſuperiori perfectiſſime, in parte autem inferiori non ſemper. Conſtat ex *Cap.* 26. *ver.* 39. *Matth. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Veruntamen non ſicut ego volo ſed ſicut tu.* Ubi pars inferior horrebat mortem, quam ſuperior abſolute amplectebatur; imo optabat pro ſalute noſtra. Hinc refutantur Monothelitæ, qui ponebant in Chriſto unam ſolam voluntatem, nempe Divinam, quæ ſupplebat humanam.

172. Inq. Quis eſt ſecundus Articulus humanitatis? R. *Credere natum fuiſſe ex Sancta Maria Virgine, manendo ipſa ſemper Virgo ante partum, in partu, & poſt partum.* Hinc reprobatur Heluidius, qui impie aſſeruit Deiparam poſt partum non ſemper manſiſſe Virginem, ſed alios ſuſcepiſſe Filios a Joſeph: qua horribili blaſphemia utrique puriſſimo Sponſo maximam injuriam irrogavit. Sed fides docet oppoſitum, & merito, quia nec Deum decebat alia Mater niſi Virgo, nec Virgini congruebat alius Filius niſi Deus. Fuit ergo Maria theſaurus Virginitatis, & puriſſimus Joſeph cuſtos fidelis hujus theſauri Cæleſtis.

ſtis. Inq. Quomodo Maria pariens vere Filium Virgo permanſit? R. Admodum, quo Sol emittit ſuum radium. Et admodum, quo radius ſolis intrat per criſtallum non illum frangendo ſed clarificando: ita Chriſtus naſcendo ex Matre non læſit, ſed clarificavit, & conſervavit Virginitatem ſuæ puriſſimæ Matris.

173. Inq. Quis eſt tertius Articulus humanitatis? R. *Credere paſſum fuiſſe mortem crucis, ut ſalvaret nos peccatores.* Inq. Ante tempus mortis paſſus fuit Chriſtus dolores aliquos? R. Utique, quia ab inſtanti ſuæ conceptionis incepit pati agnoſcendo tum peccata hominum, tum tormenta, quæ ſibi erant inferenda cum morte acerbiſsima Crucis. Unde tota vita Chriſti fuit continua Crux, & martyrium. Qua ratione non ſufficit credere eſſe mortuum, quia potuit mori ſine Cruce, aut etiam ſine dolore; ſed debemus credere paſſum fuiſſe *mortem Crucis*.

174. Inq. Dolor paſsionis Chriſti fuit major omnibus doloribus? R. Sine dubio, quia omnes circumſtantiæ acerbitatis, & doloris in nullo fuerunt unitæ, ſicut in Chriſto. Unde ex perſona Chriſti dicitur *Thren. 1. Attendite, & videte ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.*

175. Inq Habuit aliquod levamen in ſuis tormentis a Divinitate? R. Confortabatur ab ea, ut amplius, & diutius pateretur: de cetero reliquit eum pati, ac ſi eſſet purus homo: Unde exclamavit Patri Matt 27. *v.* 46. *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* Hoc eſt ſine ullo ſolatio in tam acerba paſsione. Calvinus inepte dicit hæc verba fuiſſe Chriſti deſperantis in Cruce, quia patiebatur omnia tormenta damnatis debita, & unum ex illis eſt deſperatio. Sed talis interpretatio, ut ſtulta, & hæretica ab omnibus deſpicitur.

176. Inq. Paſſus eſt Chriſtus præter dolores corporis, etiam in anima? R. Paſſus eſt angores maximos, agoniaſque mortales, ut liquet ex illis verbis *Matth. ibi v.* 38. *triſtis eſt anima mea uſque ad mortem* nempe ex viva apprehenſione tormentorum, & mortis crudeliſsimæ ſibi inſtantium, & ex prævifione tot hominum, qui ingrati tantæ paſsioni, ejus fructum non erant percepturi.

177. Inq. Si Anima Chriſti erat glorioſa, & fruebatur viſione beata, quo modo poterat pati? R Erat glorioſa, & fruebatur viſione beata, quo ad partem ſuperiorem, & licet ei debebatur dos impaſsibilitatis, etiam quoad partem inferiorem, tamen ſuſpenſa fuit, ut poſſet pro nobis pati. Nos volumus fieri miracula, ne patiamur; Chriſtus fecit miracula, ut pateretur. Benedictus ſit in Æternum talis amor!

178. Inq. In quo conſtitit mors Chriſti? R. In ſeparatione animæ a corpore, abſque ſeparatione animæ, nec corporis a Divinitate. Inq. Chriſtus in triduo mortis erat homo? R. Non erat proprie homo, niſi cum addito, nimirum *homo mortuus*, quia defecit unio animæ cum corpore. Fuit tamen Sacerdos, quia ordo ſacer convenit homini ratione animæ, ait D. Thom. 3. *p. q.*50. *ar.* 4. *ad* 3. Inq. Mors Chriſti fuit cauſa noſtræ ſalutis, R. Mors Chriſti poteſt conſiderari, vel *in fieri*, vel *in facto eſſe*. In fieri fuit cauſa noſtræ Salutis, ſicut paſsio ejus per *modum meriti*: verum in *facto eſſe* per modum cauſæ efficientis, in quantum, Divinitas erat unita corpori & animæ; non meritorie, quia jam amplius mereri non poterat.

179. Inq. Quomodo, & quid meruit Chriſtus? R. Meruit a primo inſtanti ſuæ conceptionis uſque ad ultimum inſtans ſuæ vitæ. Quia licet mereri nequibat per actum neceſſarium amoris Dei, utpote beatus: meruit tamen per omnes actus liberos, quia erat ſimul viator. Itaque meruit ſibi exaltationem ſui nominis, & gloriam corporis. Meruit nobis libertatem a captivitate Dæmonis, gratiam & gloriam, omnia auxilia ſufficientia & efficacia, & prædeſtinationem cum omnibus ejus effectibus, qui ſunt innumeri. Angelis etiam meruit ſaltem aliqua præmia accidentalia, licet pro illis non fuit mortuus. Tandem Sanctis Patribus antiquis profuit meritum Chriſti tamquam mediatoris. Nullus enim adeptus eſt, nec poteſt adipiſci vitam æternam, niſi intuitu meritorum Chriſti.

180. Inq Chriſtus fuit mortuus ſolum pro prædeſtinatis? R. Pro omnibus hominibus paſſus, & mortuus fuit, ac pro omnibus ſanguinem fudit. Contrarius error eſt Janſeniſmus damnatus ab Innoc. X.

181. Inq. Quomodo tot damnantur ſi Chriſtus omnibus adeo ſuperabundans remedium ſuo ſanguine præparavit? R. Quia negligunt illud ſibi applicare. Copioſe, & ſuperabundanter ſatisfecit Dominus pro omnibus *quo ad ſufficientiam*, non *quo ad efficaciam*, hæc enim pendet ex noſtra applicatione, ut ſi quis inſignis Benefactor daret pretium pro redemptione omnium captivorum, & aliqui nollent ſumere de illo pretio, manerent captivi non ex defectu pretii, ſed ex ſua negligentia. Vel ſi quidam Medicus offerret medicinam ſalutarem omnibus infirmis, & plures nollent eam ſibi applicare, morerentur non ex defectu Medici, aut medicinæ, ſed ex defectu applicationis. Ita plures homines damnantur licet redemptio Chriſti ſit adeo Copioſa, ut totum ſanguinem profuderit, eſto ſufficeret quælibet gutta, utpote infiniti valoris.

182. Chriſtus ſuo Sanguine nos emit, aut redemit? R. Nos redemit *proprie*, quia ex ſuo proprio dedit pretium pro nobis. Ideo propriiſsime eſt Redemptor noſter. At non nos emit *proprie*, quia Chriſtus numquam amiſit, nec amittere

po-

poteſt dominium ſuper nos, eſt enim Dominus univerſorum. Emptio autem eſt *adquiſitio domini non habiti pro pretio*. Unde cum dicitur *empti enim eſtis pretio magno* 1. *Cor.* 6. Sumitur emptio pro redemptione, vel largo modo.

183. Inq. Totæ tres Perſonæ ſunt Redemptores? R. Solus Filius, qui factus homo pro nobis ſua morte ſatisfecit, eſt Redemptor: nec tamen ob hoc minus debemus Patri, aut Spiritui Sancto. Tum quia filius miſſus fuit a Patre, & conceptus virtute Spiritus Sancti. Tum quia opera, & merita Chriſti ſunt contenta in eſſentia Divina per eminentism, & conſequenter in perſonis.

Inq. Quis eſt quartus Articulus humanitatis? R. *Credere Chriſtum deſcendiſſe ad Inferos. Et liberaſſe animas Juſtorum, quæ ibi detinebantur a principio mundi*. Hoc eſt ad Sinum Abrahæ *perſonaliter*; ad alios inferos per *effectus*. Vide dicta de hoc articulo in Symbolo.

184. Inq. Quis eſt quintus Articulus humanitatis? R. Chriſtum *reſurrexiſſe tertia die a mortuis*. Inq. Fuit Chriſtus primus, qui reſurrexit? R. Fuit primus, qui ſurrexit *vere*, hoc eſt ad vitam immortalem. Alii enim, qui prius ſuſcitati fuerunt ab Elia, Eliſeo, & ab ipſo Chriſto ſurrexerunt ad vitam mortalem iterum morituri.

185. Inq. Corpus Chriſti reſurrexit integrum? R. Sine dubio. Reſurrexit enim eadem integritate, qua fuit conceptum, Obiic. in quibuſdam Eccleſiis veneratur Sanguis Chriſti: ergo corpus ejus non ſurrexit integrum R. 1. Quod Sanguis aſſervatus in quibuſdam Eccleſiis *non* fluxit ex corpore Chriſti, ſed ex quadam ejus miraculoſa imagine, ita D. Thom 3. *p. q.* 54. *ar.* 2. *ad* 3.

186. R. 2. Non eſſe ſanguinem naturalem, ſed nutrimentalem, qui non eſt de integritate corporis humani. Nam totus Sanguis naturalis effuſus in paſſione reſurrexit in corpore Chriſti juxta D. Thom. ibidem. Poteſt dici 3. Quod non omnes guttæ ſanguinis ſunt de integritate corporis humani, ita ut qualibet deficiente, deficiat ejus integritas. Illud enim axioma *Verbum Divinum, quod ſemel aſſumpſit, numquam dimiſit*, intelligitur de partibus principalibus, non de qualibet particula, ut liquet in particulis conſumptis ſudore, ſatigatione, & actione caloris naturalis, aut etiam in ſacro Præpurtio, in circumciſione abſciſſo. Credendum tamen de fide eſt, quod Sanguis profuſus in ejus paſsione unitus permanſit Divinitati, ut declaravit Clemens VI & Pius II.

187. Inq. Cur tertia die reſurrexit? R. *Primo* ad verificandam ſuam promiſsionem, dixerat enim de ſe Matth 20. *tertia die reſurget*. *Secundo* ex merito ſuæ paſsionis, juſtum eſt enim, ut qui ſe in paſsione tantum humiliavit, exaltaretur gloria reſurrectionis. *Tertio* ad confirmationem noſtræ Fidei, Ideo 1. ad Cor. 15. dicitur: *ſi Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt prædictio noſtra, inanis eſt fides noſtra*. *Quarto* ad ſublevationem noſtræ ſpei; credendo quippe caput noſtrum reſurrexiſſe, firmius ſperamus reſurrecturos nos tanquam ejus membra. *Quinto*, ut ſicut Chriſtus reſurrexit *vere* a mortuis, ita nos *vere* reſurgamus ad novitatem vitæ, & ſolum quæramus, quæ ſurſum ſunt. *Sexto* ad complementum noſtræ ſalutis, quia ſicut ſua paſsione nos liberavit a malis, ita ſua reſurrectione reparavit in bonis. Ob has igitur, & alias cauſas fuit valde conveniens Chriſtum reſurrexiſſe ante communem reſurrectionem.

188. Inq. Quid fecit poſtquam reſurrexit? R. Apparuit primo mulieribus eum quærentibus, deinde pluries ſuis diſcipulis, eos confirmavit per quadraginta dies in fide reſurrectionis, docuit eos alia Myſteria Fidei, & juſsit illis prædicare ea per univerſum mundum, ac baptizare omnes gentes, conferreque cetera Sacramenta, & expectare adventum Spiritus Sancti, ut Donis ſuis replerentur ſanctitate, fortitudine, ac ſcientia, ad converſionem mundi.

189. Inq. Apparuit glorioſus ſuæ Sanctiſsimæ Matri? R. Evangeliſtæ id non dicunt, ſed minime eſt dubitandum, quia ipſa plus omnibus id merebatur, plus omnibus fuit particeps ejus paſsionis, ergo & reſurrectionis: plus omnibus indigebat ſolatio, & plus diligebatur a filio: ergo quod aliis conceſsit, ſuæ Sanctiſſimæ Matri abundantius omnibus indulſit.

190. Inq. Quis eſt ſextus Articulus humanitatis? R. *Credere aſcendiſſe glorioſum ad cælos, ſedereque ad dexteram Patris*. Inq. Ubi, & quomodo aſcendit? R. Aſcendit corporaliter motu locali e monte Oliveti videntibus ejus Sanctiſſima Matre, & Diſcipulis, aliiſque Sanctis, qui ibi fuerunt congregati.

191. Inq. Priuſquam Chriſtus intravit aliquis hominum in Cœlum? R. Nullus ſaltem permanenter; clauſa quippe erat omni homini janua Cæli ante Aſcenſionem Chriſti. Inq. Quæ bona ſequuta fuerunt nobis ex Chriſti Aſcenſione? R. Multa, inter quæ. 1. Fuit aperire nobis januas Cæli, & ſumere poſſeſsionem illius Regni pro omnibus, qui eum erant ſequuturi. 2 Pandere, & docere nos viam ad Cælum. 3. Habere ibi Advocatum apud Patrem. 4. Mittere nobis Spiritum Sanctum cum ſuis Donis. 5. Confirmare noſtram Fdem, Spem, & Caritatem.

192. Inq Quid denotat: *Sedere ad dexteram Patris*? R. Quod Chriſtus in quantum Deus gaudet æquali gloria cum Patre, & in quantum homo majori omni creatura. *Objic.* de Beatiſſima

Vir-

Virgine intelligitur illud Pſalmi 44. *Aſtitit Regina a dextris tuis*: ergo gaudebit etiam æquali gloria ac Filius. R. neg. conſ. quia licet Beatiſſima Virgo excedat incomparabiliter omnes Angelos & Sanctos in gloria; non vero gaudet æquali ac Filius: quod ſatis indicat ipſum Verbum *aſtitit* contrapoſitum Verbo *ſedere*: Hoc enim ſignificat ſeſſionem cum majeſtate, illud vero ſtare ſupra pedes cum reverentia & obſequio.

193. Inq. Sancti, qui ſurrexerunt Chriſto reſurgente aſcenderunt *corporaliter* in Cœlum cum eo: R. Nihil certum de hoc affirmari valet, aliqui ſic aſſerunt, ſed alii id negant, de quorum numero eſt S. Auguſtinus apud D. Thom. 3. *p. q.* 53. *a.* 3. *ad* 2.

194. Inq. Quis eſt ſeptimus Articulus humanitatis? R. *Credere quod Chriſtus venturus eſt judicare vivos, & mortuos in fine mundi*. Aſſiſtet Chriſtus præſentia corporali viſibiliter, & tota Trinitas inviſibiliter. Nemo ſcit quando erit juditium univerſale, nec ipſe Chriſtus ad revelandum aliis. Fiet in Valle Joſaphat ubi congregabuntur omnes gentes.

195. Inq. Quando cuique fit judicium particulare? R. In inſtanti ſuæ mortis. Ubicumque enim quis moritur, illico judicatur. In illo enim inſtanti exigitur ab anima ratio villicationis ſuæ, hoc eſt totius vitæ ſuæ, & juxta illam profertur ſententia ſine appellatione, ut ejus anima pergat in Cœlum, Purgatorium, aut infernum.

196. Inq. Cur ergo fiet iterum judicium Univerſale? R. Ob plures cauſas. I. Quia ſicut homo eſt perſona particularis, & pars univerſi, ita judicetur ut particularis in judicio particulari, & ut pars univerſi in univerſali. 2. Ut agnoſcant omnes rectitudinem juſtitiæ divinæ, videndo cur Deus permiſit bonos in hac vita affligi, & vexari, malos vero proſperari. Unde *tunc ſtabunt juſti in magna conſtantia adverſus eos, qui ſe anguſtiaverunt*. *Sap.* 5. & mali dicent: *hi ſunt quos habuimus aliquando in deriſum &c.* 3. ut omnibus pateant opera omnium juxta illud Sybillæ: *cunctaque cunctorum cunctis arcana patebunt:* 4. Ut coram omnibus fiat ultima ſeparatio bonorum a malis ad complementum gloriæ illorum; & ignominiæ iſtorum. Inq. Vocaliter, vel potius mentaliter fiet judicium univerſale? R. Mentaliter. Virtute enim divina innoteſcent omnibus ſua & aliorum facta. Unde tam diſcuſſio omnium operum, quam commendatio bonorum, accuſatio malorum & ſententia de utriuſque mentaliter perficientur. Non per ſpecies impreſſas tantum, ſed per impreſſas & expreſſas intellectuales.

197. Inq. Cur dicitur quod veniet judicare vivos & mortuos? R. Per vivos intelliguntur juſti, & per mortuos iniqui. Quidam per mortuos intelligunt illos, qui deceſſerunt ante illum diem, & per vivos, qui morientur in ipſo die. Alii putant quoſdam non eſſe morituros, & hos vocant vivos, ſed hoc eſt contra communem ſententiam Theologorum.

198. Objic. ex Pſalmo I. *Non reſurgent impii in judicio*: ergo mali non aderunt judicio. R. neg. conſ. quia non reſurgent ſicut boni ad vitam & felicitatem æternam; reſurgent tamen ad damnationem & mortem, ſeu ſupplicium æternum.

199. Inq. Qui uſque ad illum diem vel proxime ad eum vivent, quomodo purgabunt pœnam temporalem? R. Ipſe ignis, qui præcedet Judicem, deſerviet eis pro pœna, vel augebit eis Deus pœnam adeo intenſam, ut æquivaleat longiori qua regulariter puniri deberent.

200. Inq. Angeli judicabunt, aut judicabuntur? R. Angeli boni aſſiſtent cum judice ut teſtes, non ut conjudices. Quia non conformantur in natura cum judice, ſicut Apoſtoli & alii viri Apoſtolici, qui ob conformitatem cum Chriſto in natura, & in paupertate voluntaria perfecte obſervata, ſedebunt cum eo in judicio tamquam judices. Angeli autem tam boni, quam mali judicabuntur, non judicio diſcuſſionis, ſed approbationis, aut reprobationis; & etiam indirecte ratione hominum, quia Angeli boni induxerunt eos in bonum, mali autem in malum. Judicabuntur etiam Dæmones judicio comparationis cum maxima eorum ignominia, videndo quod conditi in gratia amiſerunt id, quod homines concepti in culpa & flagellis naturæ adepti ſunt mediante gratia. Ex his intelligitur illud Apoſtoli 1. *ad Cor.* 6. *Neſcitis quoniam Angelos judicamus?* Hoc eſt indirecte, vel judicio comparationis.

201 Inq. Quomodo fiet judicium Univerſale? R. Adveniente noviſſimo die, mortuiſque omnibus hominibus, reſonabit per totum univerſum tuba Angeli, qui vocabit omnes illis Verbis; *Surgite mortui & venite ad judicium*. Cui omnes obediendo ſine excuſatione pergent illico in vallem Joſaphat. Reſurgent enim Dei virtute in momento: boni ſole pulcriores, mali nigri & horribiles. Tunc apparebit Sancta Crux ante judicem cum maximo gaudio bonorum, & ignominia, & merore malorum; deſcendet Chriſtus corporaliter cum ſua Sanctiſſima Matre, & majeſtate magna, & omnes Sancti, & Angeli cum eo, & ſedens in ſuo trono aperientur libri, ubi ſcripta ſunt cuncta merita, & demerita ſingulorum, juxta illud: *Judex ergo cum ſedebit quid quid latet apparebit*. Nam divina virtute pateſient omnibus omnium proceſſus: quibus viſis & cognitis proferet judex ſententiam finalem dicens malis: *Ite maledicti in ignem æternum &c.* Et bonis: *Venite benedicti Patris mei*

mei

Digitized by Google

met &c. Unde ibunt juſti in vitam æternam, & mali in ſupplicium æternum; omnia hæc perficientur breviſſimo tempore, quia ut dictum eſt non vocaliter, ſed intellectualiter fient. D. Thom. *in ſuppl. q.* 88. *a.* 2. Debet etiam explicite credi quatuor eſſe Noviſſima, nempe Mors, Judicium, Gloriam, & Infernum: quia ſatis comprehenduntur, & creduntur in Symbolo, & Articulis; tamen credi debent ſingilatim, & expreſſe. Idemque eſt de Purgatorio.

CAPUT V.

Agitur jam de ſecunda parte Doctrinæ Chriſtianæ, quæ docet ea, quæ a nobis ſunt oranda vel petenda, inter quæ primum locum tenet oratio Dominica. Videatur curſus Salm. tract. 21. Cap. 9. punct. 6.

§. *I.*

De Oratione Dominica.

202. Inq. Quæ eſt oratio Dominica? R. Eſt illa, quam Chriſtus docuit *Math.* 6. Apellaturque *Dominica,* quia ipſe Dominus illam compoſuit, dicitur etiam *Pater noſter*, quia ita incipit. Inq. Ad quid illam compoſuit? R. Ad nos docendum orare, & petere. Inq. Cur præponitur aliis orationibus? R. Quia eſt excellentior omnibus. 1. Quia eſt inſtituta ab ipſo Domino. 2. Quia continet ſeptem petitiones fundatas in omni caritate, nempe Dei, & proximi. 3. Quia eſt nobis utilior omnibus ceteris, tamquam memoriale compoſitum ab ipſo judice, & Advocato. 4. Quia eſt ſimul breviſſima, comprehendens omnia nobis neceſſaria, qua ratione merito dicitur *Breviarium* Evangelii, ſicut officium Eccleſiaſticum vocatur vulgo *Breviarium* quia eſt Compendium Scripturæ Sacræ.

203. Inq. Cur illam diſpoſuit adeo brevem? R. Ut facilius poſsemus eam diſcere, ſcire, & repetere. Inq. Prohibuit alias orationes? R. Minime: ſolum prohibuit in oratione multiloquium ut faciunt Ethnici, qui putant Deum ignorare quibus nos egemus, & opus eſse eum multis verbis informare. Inq. Quid eſt orare? R. Elevare mentem in Deum, & petere ab eo mercedes. Aliis terminis Oratio eſt *petitio decentium a Deo*. Vel *elevatio mentis in Deum*.

204. Inq Quænam continet hæc oratio? R. Tria. Conſtat enim quodam præludio, ſeu exodio, & ſeptem petitionibus: Ex quibus tres pertinent ad gloriam Dei, & quatuor aliæ ad noſtram utilitatem. *Contra* S.Lucas *Cap.* 11. quinque tantum petitiones ponit: ergo non ſunt ſeptem. R. Quod Sanctus Lucas in quinque ſeptem complexus eſt, includendo tertiam in prima & ſecunda; & ſeptimam in ſexta. Ita D. Thom. 22. *q.* 83. *a.* 9. *ad* 4.

205. Inq Chriſtus aliquando oravit pro ſe, & pro nobis? R. In quantum homo oravit pro ſe ut patet ex Pſalm. 40. *Tu autem Domine miſerere mei, & reſuſcita me*. Patet etiam ex Evangelio oraſse pro ſui corporis claritate, ſeu reſurrectione. Unde *Chriſtus orando petiit, & meruit ſuam reſurrectionem in quantum homo*. Ait D. Tho. 3. *p. q.* 53. *a.* 4. *ad* 2.

206. Oravit etiam ſæpe pro nobis, tum in montibus ſolus, ubi pernoctabat, tum in vallibus; quidquid etiam agebat, pro noſtra ſalute offerebat. Orat pariter nunc in Cœlo ut patet *ex cap. 8. ad Rom. Qui eſt ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*. Imo Chriſtus nunquam ceſsavit ab oratione.

207. Inq. Quando invocamus Chriſtum, ut in Litaniis, poteſt dici *ora pro nobis*? Poſset dici in ſenſu Catthoiico, conſiderando Chriſtum, ut hominem, non tamen dicitur ne convenire videamur cum Arrio negante Divinitatem Chriſti. Unde non dicimus: *Chriſte ora pro nobis*; ſed *Chriſte audi nos*, quia oratur a nobis ut Deus, licet oret pro nobis ut Homo, Sacerdos, Advocatus, & caput noſtrum. Inq. Quo modo dicitur, quod Spiritus Sanctus orat, aut poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus? R. In quantum nos facit ſic orare, & poſtulare, illuminando noſtram mentem, & inflammando voluntatem.

§. II.

Explicatur oratio Dominica.

208. Inq. Quod eſt præludium hujus orationis? R. *Pater noſter, qui es in Cœlis*. Vox *Pater* denotat Tres Perſonas: nam licet quælibet perſona poſſit invocari preciſive ab aliis: tamen in preſenti tota Trinitas invocatur nomine Patris. Inq. Cur dicitur *Pater* potius quam *Deus*, aut *Dominus*: R. Quia nomen Patris eſt pietatis, amoris, & confidentiæ; Pater enim diſſimulat defectus Filiorum, & non denegat eorum juſtas petitiones. Eſt igitur nobis nomen Patris quædam impetrandi præſumptio aut fiducia. Inq Quot titulis eſt Deus Pater noſter? R. Multis, creatione, conſervatione, Redemptione, reparatione, adoptione, & vocatione, qua nos ad Cœli hæreditatem vocavit, ſuoſque hæredes inſtituit. Hoc verbo *Pater* oſtendit Chriſtus nos eſſe ſuos fratres, & cohæredes. O mira pietatis dignatio!

Inq.

209. Inq. Cur dicitur *noſter* & non meus? R. Quia caritas omnia bona facit communia, & Magiſter caritatis voluit omnes orare pro ſingulis, & ſinguli pro omnibus. Ideo dicitur *Pater noſter*, ideſt, Pater omnium & ſingulorum.

210. Inq. Cur dicitur *qui es in Cœlis*? R. *Primo* his verbis denotatur ſumma Dei potentia, qua poteſt præſtare omnia, quæ petimus; eſt enim in Cœlis ut Dominus omnia gubernans, & moderans. *Secundo* quod non debemus alia poſtulare, niſi ea quæ ad Cœlum nos conducunt. *Tertio* nos quando oramus debere in Cœlum mentem noſtram erigere. *Quarto* quod licet Deus ſit ubique, tamen in Cœlis ſpecialius habitat, quia ibi perfecte videbitur, & plene communicatur.

211. Inq. Ad quid ſit hoc præludium? R. ut conſiderando quod Pater noſter non eſt terrenus, ſed Cœleſtis, agnoſcendoque ejus pietatem ſimul & excellentiam cum humilitate, & fiducia ad petendum excitemur, ita D.Thom. 2. 2. *q.* 83. *a.* 9. *ad* 5.

212. Inq. Quæ eſt prima petitio? R. *Sanctificetur nomen tuum*. Hoc eſt, quod nomen Dei, & ipſe Deus ab omnibus agnoſcatur, veneretur, colatur, glorificetur, & ſanctificetur. *Contra* Deus eſt infinite Sanctus: ergo nequit Sanctificari. R diſt. antec *Sanctificatione intrinſeca* conc. ant. *Extrinſeca* neg. ant. & conſeq. Dei Sanctitati nihil valet addi *intrinſece*, valet tamen ad nos extendi, & a nobis agnoſci, adorari, & laudari, & hoc eſt, quod poſcimus.

213. Inq. Quid petitur in hac petitione? R. *primo* converſio omnium infidelium, hæreticorum, & peccatorum ad veram fidem, & pœnitentiam. *Secundo* pro juſtis exercitium virtutum, continuatio, perfectio, & perſeverantia finalis. Tunc enim Deus Sanctificatur a nobis extrinſece, quando ſua gratia Sanctificamur intrinſece.

214. Inq. Si hoc ita eſt cur id non petimus ab hominibus, ſed a Deo? R. quia homo ex ſe non eſt capax agnoſcendi, laudandi, aut colendi Deum, nec Sanctificandi ſe. Ideo petimus a Deo quod ſua gratia convertat omnes peccatores, & infideles, & perficiat juſtos in Sanctitate, ut ſic ab omnibus agnoſcatur, adoretur, laudetur, & in omnibus Sanctificetur.

215. Inq. Quæ eſt ſecunda petitio? R. *Adveniat regnum tuum*. Hoc eſt quod regnet Deus in nobis, hic per gratiam, & potiſſime in alia vita per gloriam. Inq. Quotuplex eſt Dei regnum? R. quadruplex, nempe *naturæ*; eſt enim Dominus univerſorum, in quibus eſt tamquam Rex dando omnibus eſſe, omnia gubernando, & aſpiciendo per eſſentiam, præſentiam, & potentiam. *Gratiæ*, qua ſpeciali modo regnat in juſtis. *Gloriæ* qua modo peculiari regnat in beatis. *Totalis & pacificæ poſſeſſionis*, qua devictis finaliter hoſtibus regnabit poſt diem judicii.

216. Inq Quod ex his Regnis petitur in hac oratione? R. proprie hoc ultimum, ſcilicet quod Deus deſtructo regno Diaboli regnet injuſtis per gratiam & gloriam, & in impiis per juſtitiam, & vindictam æternam. Nam quod regnet Deus in nobis per gratiam pertinet ad primam petitionem. *Dices*: ergo petimus quod veniat finis mundi, aut dies judicii. R. petimus Regnum Dei *directe*, & finem peccati *indirecte*, & conſequenter etiam diem judicii, ne Deus amplius offendatur, ſed pleniſſime in omnibus regnet in æternum.

217. Inq. Cur non petimus conſervationem noſtram perpetuam? R. quia hæc impedit Regnum Gloriæ, & non habemus hic manentem Civitatem, ſed futuram inquirimus. Unde petimus transferri ex hac vita periculoſa ad Regnum Gloriæ, ubi glorificati anima & corpore regnet perfectiſſime Deus in nobis, & nos cum Deo. * Nihilominus poteſt hæc petitio intelligi etiam de Regno Dei in nobis in hac vita licet in futura perfecte ſit complenda. Nam Regnum Dei intra nos eſt: quo ſenſu bene petitomus *ſanctificetur nomen tuum*, *adveniat Regnum tuum* expulſo regno peccati, hoc eſt, quod regnet Deus in nobis in hac vita per gratiam, & in altera per gloriam.

218. Inq. Quæ eſt tertia petitio? R. *fiat voluntas tua ſicut in Cœlo & in terra*, hoc eſt ſicut in Cœlo ab Angelis, ita in terra ab hominibus. Per ly *ſicut* intelligitur ſimilitudo æqualitatis in voluntate, & affectu; in operatione autem quædam proportio. Nam licet divina gratia poſſimus in hac vita velle facere voluntatem Dei ſicut beati in Cœlo; non vero poſſumus opere illam adeo perfecte adimplere, quia *ſepties in die cadit juſtus*. *Prov.* 24.

219. Inq. Quotuplex eſt voluntas Dei? R. duplex nempe *beneplaciti*, & *ſigni*. Voluntas *beneplaciti* eſt, qua Deus vult abſolute aliquid fieri, & ſemper fit juxta illud Pſalmi 113. *omnia quæcumque voluit fecit*. Huic voluntati debemus conformari in bonis & proſperis congaudendo & in adverſis tolerando, ut cum Deus fame, peſte, bello, aut alia calamitate nos caſtigat.

220. *Voluntas ſigni* eſt etiam duplex, nempe *præceptiva*, & *conſiliativa*. Præceptiva eſt qua Deus aliquid *præcipit*, aut *vetat* per ſuas leges & præcepta: & hanc ſemper implere tenemur. Conſiliativa eſt qua aliquid conſulit v. g. Virginitatem, paupertatem ſpiritus, ſeu ſtatum perfectionis vitæ: Huic voluntati non tenemur conformari: quia non vult Deus obligare ad id, quod conſulit.

221. Inq.

221. Inq: Quid petitur in hac petitione? R. gratia efficax, ut in omnibus faciamus voluntatem Dei ſicut faciunt illam beati. Inq. Cur petimus gratiam efficacem? R. quia eſt in nobis *fomes peccati* repugnans divinæ voluntati ad quem vincendum indigemus auxiliis divinis; ad *poſſe ſufficientibus*, ad *agere efficacibus*.

222. Inq. Voluntas noſtra debet ſemper conformari cum voluntate divina? R. non ſemper in *volito materiali*, ſemper tamen in *volito formali* voluntatis beneplaciti vel permiſſivæ. *volitum formale* eſt ratio qua Deus vult aliquid fieri, quæ ſemper eſt bona & honeſta. Ideo debemus ab ea non diſcordare. *Volitum materiale* eſt id quod fit, aut accidit, ut infirmitas, mors, & quælibet adverſitas, quam poſſumus deſiderare, ut non eveniat. Imo Deus ipſe vult, ut nos ab ea moderate fugiamus, defendamus, & petamus liberari, orando pro ſalute noſtra & aliorum. Verum adverſitates quas vitare non poſſumus, debemus humiliter tolerare, dicendo *fiat voluntas tua*.

723. Voluntati permiſſivæ Dei, qua peccata permittit, non debemus conformari, quia nec ipſe vult peccata. Unde nec in damnatione propria, nec aliena poſſumus nos conformari in *volito materiali*. Hoc eſt in deſperatione, blaſphemiis, & peccatis damnatorum.

224. Inq. Quid facere, aut dicere deberet ille, cui fieret revelatio propriæ damnationis? R. deberet humiliter dicere: *Domine, dummodo te nuſquam offendam, projice me, quo volueris. Fateor me non Cælum ſed infernum mereri, ideo dummodo a te, a tuo amore, & gratia non ſeparer, fiat voluntas tua. Si ſum ex numero reproborum, etiam in inferno volo te adorare, laudare, & amare in æternum.* His & ſimilibus actibus debet repelli inimicus qui ſæpe tentat ſpiritu puſillanimitatis, diffidentiæ, & deſperationis.

225. Inq. Quæ eſt quarta petitio? R. *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*. Inq. Quid poſcimus in hac petitione? R. Quod det nobis Deus, ſuſtentationem convenientem corpori, & etiam ſpiritualem gratiæ, & Sacramentorum animæ. Inq. Quotuplex eſt hic panis? R. triplex, nempe, *Naturalis* in quo intelligitur congrua ſubſtentatio neceſſaria ad vitam, & declaratur nomine panis, quia panis inter omnia eſt magis neceſſarius ad vivendum. *Spiritualis*, ſub quo intelliguntur virtutes, doctrina Evangelica, & gratia. *Sacramentalis*, ſub qua intelliguntur Sacramenta, & præcipue Euchariſtia, quæ vere eſt panis ſuper ſubſtantialis. Hos tres panes poſcimus in hac petitione, quia omnibus indigemus.

226. Inq. Cur hunc panem dicimus *noſtrum*? R. Quia Deus eſt adeo liberalis, quod illum gratis dat nobis tamquam noſtrum. Vel quia non debemus accipere alienum, ſed quem Deus unicuique tribuit. Non dicimus *meum*, quia *meum*, & *tuum* eſt verbum frigidum, & caritas omnia bona vult omnibus. & non uni ſoli. Inq. Cur dicimus *da nobis*? R. ad fatendum non deberi nobis quamtumvis laboremus, ſed dari gratis.

227. Inq. Cur addimus *hodie*? R. *primo* quia vult Deus frequenter nos orare, ab eoque neceſſaria quotidie poſtulare. *Secundo* ut ſciamus omni die, imo omni momento aliquo Dei ſubſtentaculo nos egere. *Tertio* ne ſimus nimis ſoliciti de die craſtino. Nimia enim ſollicitudo diſtrahit mentem ab oratione, & a rebus divinis. Verum non reprobatur in ſuperioribus, & Patribus familias prudens cura, & diligentia circa rem familiarem; dummodo ſit abſque anxietate; & perturbatione.

228. Inq. Quæ eſt quinta petitio? R. *& dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Inq. quid poſcitur in hac petitione? R. quod dimittat nobis Deus peccata noſtra, & eorum reatum Culpæ, & penæ, ſicut nos dimittimus illis, qui nobis injuriam, aut malum fecerunt. Nam peccata ſunt ſummum debitum ob ſummam offenſam Deo irrogatam, quæ ideo eſt moraliter infinita. Unde peccator Dæmoni, morti, & inferno debet animam, Deo autem debet infinitas animas, ſi haberet, & infinitas mortes, & gehennas, ſi poſſet eas pati.

229. Inq. Petimus dimitti nobis debita caritatis, Religionis, aut aliarum virtutum? R. minime: quia potius in tertia petitione oramus concedi nobis auxilia ad ea implenda, & ſolvenda. Petimus vero etiam in iſta dimitti nobis defectus circa dictarum virtutum exercitium commiſſos.

230. Inq. Juſti debent hoc ipſum petere? R. utique 1. quia nemo ſcit an ſit dignus amore aut odio. Vel an ſit in gratia, aut peccato 2. quia ſepties in die cadit juſtus! 3. quia debet quiſque dicere. *Amplius lava me ab iniquitate mea*. 4. pro peccatis aliorum: qua ratione non petimus dimitti *peccata mea*: *ſed noſtra*.

231. Inq. In quo differt hic ly *noſtra* a ly *noſtrum* poſito in quarta petitione? R. in eo quod ibi panis dicitur *noſter*: quia datur nobis a Deo; hic autem debita ſunt vere *noſtra*: quia non a Deo, ſed a nobis, & a noſtra malitia prodeunt peccata juxta illud Oſeæ 13. *Perditione ſua Iſrael*. hoc eſt *perditio tua Iſrael ex te*, ut legitur in D. Thom. 1. *p. q.* 23. *a.* 3.

232. *Dices*: Hæc petitio debet eſſe prima, quia prius eſt dimitti peccatum; quam ſanctificare Deum, ſicut prius eſt recedere a malo quam facere bonum. R. has petitiones eſſe poſitas *ordine intentionis*, *non ordine executionis*. Sanctificatio autem Dei eſt primum in intentio-

ne. Ideo ponitur prima, & reliquæ divina ordinatione. Dimiſſio peccati, & recedere a malo eſt primum in executione, ſed poſterius in intentione. Igitur hæ petitiones optime ſunt poſitæ ordine intentionis; ſed ordine eaequtionis incipi debet ab hac quinta, & progredi uſque ad primam. Ita ut dimiſſis peccatis reficiamur pabulo ſalutari ad faciendam voluntatem Dei, ut ſic regnet in nobis pacifice, ac tandem ſantificetur in omnibus ejus nomen.

233. Inq. Quid denotat ly *ſicut*? R. non denotat ſimilitudinem æqualitatis, ſed proportionis; nos enim pauca, & remiſſe dimittimus reſpectu Dei, qui dimittit nobis plura & perfecte. Denotat conditionem, ſeu quodam pactum. Unde ſi dimittis, dimittetur tibi: ſi non dimittis, nec tibi dimittetur.

234. Inq. Si hoc ita eſt, quomodo dicunt hanc orationem, qui dimittere nolunt? R. nomine Eccleſiæ: ut ſicut Eccleſia, & juſti qui ſunt in ea dimittunt, ita eis dimittatur a Deo. Vel etiam intelligendo ſicut ipſi debent dimittere, ita dimittatur eis: poſtulando auxilia ad mutandam voluntatem, ut dimittant etiam ipſi ſuis debitoribus.

235. Inq. Quæ debita debemus nos dimittere? R. debita injuriæ, aut offenſæ, non debita juſtitiæ, nec vindictæ publicæ authoritate judicis infligendæ. Omnis offenſus tenetur remittere offenſam ex corde, nam ſi non remittit ea corde, nec pater Cæleſtis dimittet ei. Dimittere ex corde offenſam eſt amare offenſorem, nullum odium habendo erga illum, ad hoc obligat præceptum caritatis. & hoc requiritur tamquam conditio; ut dimittantur nobis delicta noſtra. Dimitere autem etiam omnem ſatisfactionem; & vindictam publicam eſt conſilii, & perfectionis, non præcepti.

236. Notat hic Sancta THERESIA quod non dicimus demitte nobis debita noſtra, quia multum jejunamus, maceramus corpora noſtra, aut te diligimus; ſed quia dimittimus injurias nobis illatas, quia Magiſter Cæleſtis ſciens noſtram indolem vitiatam ad eas non remittendum hanc cauſalem omnibus prætulit.

237. Inq. Quæ eſt ſeata petitio? R. *& ne nos inducas in teatationem*. Inq. Quid in ea petimus? R. quod Deus det nobis auxilia ad vincendam tentationem, & non permittat nos conſentire, aut cadere in tentatione. Inq. Quid, & quotuplex eſt tentatio? R. tentatio *eſt ſuggeſtio, ſeu impulſus interior vel exterior ad operandum*. eſt duplex, nempe ad malum, vel ad bonum. Prima dicitur *tentatio deceptionis*, ſecunda *probationis*.

238. Inq. Diabolus eſt auctor omnis malæ tentationis? R. non; plures enim procedunt a propria concupiſcentia, & a mundo, hoc eſt ab hominibus mundanis. Poteſt tamen dici quod eſt auctor omnis malæ tentationis, quia fuit primus tentator in Paradiſo, & ea illa prima tentatione, qua vicit Adamum, tamquam ea radice corrupta oriuntur reliquæ.

239. Inq. Deus eſt auctor tentationis? R. Deus non tentat malos, nam *intentator malorum eſt, ipſe autem neminem tentat* (ad malum) ait Jacobus cap. 1. tentat vero Deus bonos, ut fiant meliores, ſicut tentavit Abraham ad probandam ejus obedientiam, & Tobiam ut probaret ejus patientiam. Permittit etiam nos tentari ſuggeſtionibus Diaboli non quantum vellet, ſic enim væ nobis! Sed quantum Deus ei permittit ut patet *cap* 1. Job., quem ut tentaret ſemel, & iterum, facultatem petivit a Deo.

240. Inq. Quid debemus agere dum ſumus tentati? R. Orare fervide, & recitare hanc petitionem. Muniri ſigno Crucis, & actibus oppoſitis tentationi: ac etiam meditatione Paſſionis Chriſti, & memorare noviſſima: repetere ea corde nomina *Jeſu*, & *Mariæ*: invocare Angelum Cuſtodem, eſt enim peculiaris noſter Patronus, & Protector. Unde implicite monemur in hac petitione de noſtra fragilitate, ut fugiamus tentationes; & earum occaſiones, quia licet verum ſit quod tentatione juſti probantur, certant proficiunt, & perficiuntur; ut virtus; ordinarie tamen tutius eſt tentationes fugere, & maxime eas quæ alliciunt.

241. Inq. Quæ eſt ſeptima petitio? R. *Sed libra nos a malo* Hoc eſt ab omni peccato, aut ab omne malo ſpirituali, & virtutis impedimento. Vel petimus liberari ab omnibus malis hujus vitæ, & transferamur ad illud bonum ubi nullum patiemur malum. Ita S. Auguſt. *Ep* 121. ita etiam explicat hanc petitionem S. THERESIA cap. ult. viæ perfectionis, ubi mire eaponit totam orationem Dominicam, doctrina vere Cæleſti.

242. Inq. Cur non petimus libetsri a malia corporalibus? R quia hoc non eſt fundatum in perfecta caritate; ſi quidem mala corporalia ſæpe augent bona ſpiritualia. Ideo non petimus ab illis liberari: petimus tamen implicite auailia ad ea tolleranda.

243. Inq. Cur in hac oratione non petuntur opes, honores, dignitares, aut bona temporalis? R triplici ea cauſa: *prima* quia hæc oratio eſt compendium Evangelii; Magiſter autem Evangelii verbo, & eaemplo docuit nos deſpicere opes, honores: dignitates, & ſimilia. *Secunda* quia ſolum debemus petere temporalia, quæ nos conducant ad Cæleſtia, & hæc petuntur nomine panis in quarta petitione. *Tertia*, quia ſi ex corde quærimus Regnum Dei, & juſtitiam ejus, cetera omnia adjicientur nobis.

Digitized by Google

244. *Amen* eſt vox hebrea quæ numquam fuit mutata nec a Græcis, nec a Latinis. In orationibus ſignificat *fiat*; in myſteriis autem *verum eſt*, vel *ita eſt*.

245. Inq. Cur in Miſſa miniſtro reſpondente clara voce ſed *libra nos a malo*, Sacerdos ſecreto ſubdit *Amen*? R. ad ſignificandum nos latere, an exaudiamur. Vult enim Deus nos de hoc incertos eſse, ne torpeamus. Ita Gavant. *de Rubr. p. 2. tit.* 10. Dicamus ergo hanc Sanctiſſimam orationem ita fervide, devote, & reverenter, ut a Patre exaudiri mereamur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui illam nos docere dignatus eſt, & cui cum eodem Patre & ſpiritu Sancto ſit honor, & gloria in ſæcula ſempiterna. Amen.

CAPUT VI.

Ave Maria.

246. Inq. Cur poſt *Pater noſter* fere ſemper dicitur *Ave Maria*? R. ex duplici cauſa; *prima* ut nobis concedatur, quod in *Pater noſter* poſtulamus: eſt enim Maria potentior Advocata præ omnibus Sanctis cum Deo, ut pote incomparabiliter plus omnibus dilecta, ſicut ergo in mundo dato memoriali Regi commendamus negotium validiori cum Rege, ut illud bene abſolvat, ita pariter in preſenti. Nam *Pater noſter* eſt quodam memoriale a nobis Deo exhibitum, ad ejus optatum exitum, accedimus illico ad noſtram Mediatricem. Quoniam *nihil nos Deus habere voluit, quod per Mariæ manus non tranſiret, ait S Bonav. ſerm. de Nativ. Virg.* Unde patet quam longe, miſereque oberrarit infelix Lutherus, qui alio valde diverſo *ſerm. de Natali Virg.* auſus fuit dicere: *ſe non pluris æſtimare preces B. Mariæ quam cujuslibet e populo, propterea quod omnes ſimus æque juſti, & ſancti*. O inſane! Num Islebiæ mater judicis non valet apud filium ſuum pluſquam quilibet de populo? Igitur Mater Chriſti judicis noſtri ſine dubio valebit apud ipſum pluſquam quilibet e populo adhuc dato errore tuo, quod omnes ſimus æque juſti. Unde autem eruitur hoc commentum? Non ſane ex ſacra pagina, non ex conciliis nec Sanctis Patribus aut vera Theologia, omnia enim docent, quod juſti differunt in Sanctitate ſicut ſtellæ in claritate. Verum Beatiſſima Virgo Maria ſic refulget in Sanctitate ut ſuperet omnes ſimul Angelos, & Sanctos in claritate, & ſanctitate. Ergo valet præ omnibus ejus invocatio, & interceſſio: & hæc eſt prima ratio eam ſalutandi poſt ejus cariſſimum filium.

247. Secunda quia *Ave Maria* eſt oratio omnibus aliis excellentior poſt *Pater noſter*. Continet enim præ aliis majores laudes, & prerrogativas, quæ dici valent de Beatiſſima Virgine. Ideoque eſt ei jucundiſſima. Eſt etiam antiquior omnibus, atque ab ipſo Deo edocta.

248. Inq. Quot partes habet? R. tres Primam protulit Archangelus Gabriel dum eam ex parte Dei ſalutavit dicens. *Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus*. Secundam dixit Eliſabet inſpirata ab Spiritu Sancto, repetendo ultima verba Angeli, & addendo: *& benedictus fructus ventris tui*. Tertiam addidit in concilio Epheſino Eccleſia inſtructa ab eodem Spiritu Sancto: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis peccatoribus. Amen*. Poſtea vero ex conſuetudine. Ejuſdem Eccleſiæ additum fuit: *Nunc, & in hora mortis noſtræ*. Eſt igitur hæc oratio ab ipſo Deo edocta, & tradita nobis per diverſa organa Spiritus Sancti nempe Angeli, Eliſabet, & Eccleſiæ.

249. Inq. Quid vult dicere *Ave*? R. *Salve*, gaude, lætare. Ac ſi diceret Angelus: tu es inverſa Eva, nam prima fuit mater mortis, tu vero Mater vitæ, cunctorumque viventium. *Ave* igitur, ſalve, gaude, & lætare. Inq. Quis addidit *Maria*? R. Eccleſia, ut dulcedine hujus Sanctiſſimi Nominis ſolatio, & fiduciæ repleamur. Inq. Quid ſignificat *Maria*? R. *Dominam* ipſa enim eſt dulciſſima Domina, Regina, & Imperatrix noſtra amabiliſſima. Interpretatur etiam *Maria* Stella maria. 1. quia in hoc mari proceloſo mundi ducit nos ad portum ſalutis æternæ. 2. quia in Paſſione Filii fuit plena amaritudine ſicut mare. 3. quia eſt immenſa pelagus gratiarum, ſicut enim omnia flumina intrant in mare, ita omnes gratiæ intrarunt in *Maria*.

Hinc merito ſalutatur ab Angelo: *gratia plena*: ideſt plena omnibus virtutibus, donis, & gratiis ſuper omnes Sanctos, & Angelos ornata, & repleta, Nam ut inquit S. Hier. de Aſſumpt. *Bene plena quia ceteris per partes præſtatur; Mariæ vero ſe tota infundit plenitudo gratiæ*.

250. *Dices*: *Act. 6*. dicitur de S. Stephano, quod erat *plenus gratia*, & de Eliſabet, & aliis Sanctis ſimilia habentur in ſacra pagina: Ergo hoc non eſt ſingularis prærogativa Mariæ. R. neg. conſ. triplex plenitudo diſtinguenda eſt, nempe Chriſti, Mariæ, & Sanctorum. Pleni ſunt aqua fons, fluvius, & rivuli, aut diverſa vaſa juxta eorum capacitatem. Plenitudo Chriſti eſt inſtar fontis de cujus plenitudine omnes accepimus. Plenitudo Sanctorum eſt ſicut rivulorum. At plenitudo Mariæ eſt plenitudo ſupereffluens in omnes Sanctos, & ſuper omnes Sanctos. Unde ipſa ſola habuit plus gratiæ, quam omnes Sancti, & Angeli ſimul ſumpti.

251. Quid denotat: *Dominus tecum*? R. quod erat jucundum habitaculum Sanctiſſimæ Trinitatis. Si enim tota Trinitas habitat in anima juſti per gratiam, quanto jucundius habitabat in anima Mariæ? Hæc enim eſt verum Tabernaculum Moyſis, vera Arca ſanctificationis, verum Templum Salomonis. Et ſi Dominus erat cum Gedeone, cui primo dictum eſt *Dominus tecum*. *Judic.* 6. Quanto amplius erat cum Maria? Alii intelligunt *Dominus tecum*, ideſt erit per conceptionem, & incarnationem Verbi Divini. Ita D. Thom. 3. *p. q.* 30. *a.* 4.

252. *Benedicta tu in mulieribus*: Idem præconium datum fuit Jahel, quæ occidit Siſaram, & Judith, quæ Holofernem obtruncavit *Judic.* 5. *&* 16. ſed longe excellentius, ac verius, hoc præconium datur ab Angelo Mariæ, quæ dictas feminas, ceteraſque Virgines, & Matronas mille gratiis, privilegiis, & benedictionibus incomparabiliter ſuperavit. Ipſa enim vere contrivit caput tartarei Holofernis Nec primam ſimilem viſa eſt, nec habere ſequentem, gaudia Matris habens cum virginitatis honore.

253. Benedictio competit feminis, vel ex virginitate Deo ſacrata, vel ex prole in matrimonio habita. Utraque autem benedictio excellentiſſime convenit Mariæ, quæ Virgo Virginum eſt, ſimulque mirabilis Mater Dei. Unde Eliſabet tantæ dignitatis, & benedictionis per revelationem cognitæ in ſtuporem rapta repetendo verba Angeli exclamavit, & dixit: *Benedicta tu inter mulieres*.

254. *Et benedictus fructus ventris*: *Is &* eſt cauſale, ac ſi diceret: inde tu maxime benedicta, quia fructus ventris tui eſt benedictus per eſſentiam, & fons omnium benedictionum. Inde tu vere benedicta inter omnes mulieres, quia Deus ſimul & homo eſt fructus ventris tui, juxta promiſſionem David factam *Pſalm* 131. *De fructu ventris ponam ſuper ſedem tuam*. Dicitur fructus ad denotandum, quod fuit genitus ex ſubſtantia Virginis, ſicut ex ſubſtantia arboris producitur fructus.

255. Additum eſt ab Eccleſia *Jeſus* ad aſſignandum hunc Divinum fructum, & ad ſolatium fidelium, qui invocatione hujus dulciſſimi Nominis recreantur, & contra hoſtes, & tentationes roborantur.

256. *Sancta Maria*. Inq. Quanta ſanctitate floruit Virgo benedicta? R. tanta, quantam decebat Matrem Dei. Aſpice maternitatem, & metire, ſi vales, ſanctitatem. Maternitas Dei eſt quaſi infinita, ergo quaſi infinita eſt ſanctitas Virginis Non eſt infinita, quia ad infinitum non adeſt capacitas in creatura; ſed eſt prope infinita, ita ut ſuperet ſola Sanctitas Virginis Sanctitatem omnium hominum ſimul & Angelorum. *Humanitas Chriſti ex hoc quod eſt unita Deo, & beatitudo creata ex hoc, quod eſt fruitio Dei, & Beata Virgo ex hoc quod eſt Mater Dei habent quandam dignitatem infinitam*; ait D. Thom. 1. *p. q.* 25. *a.* 6. *ad* 4.

257. Inq. Cur dicimus *Mater Dei*? R. *Primo* quia ita vere, & realiter eſt Mater Dei, ſicut aliæ mulieres ſunt matres ſuorum filiorum. *Secundo* quia ſic merito fuit proclamata in Concilio Epheſino contra Neſtorium, qui impie dicebat Mariam *Chriſtiparam*, non *Deiparam*. *Dices*: Quomodo Maria fuit Mater Dei cum non produxerit Deitatem? R. neque aliæ matres producunt animam, & tamen ſunt vere matres, quia miniſtrant materiam, ex qua generantur earum filii; ita ergo quia Beata Virgo vere concepit Filium Dei miniſtrando materiam in ejus incarnatione, & vere eum peperit, vere dicitur Mater Dei. Nec refert inſtare: Ergo erit Mater Patris, quia Pater eſt Deus. Reſpondetur enim quod nomen *Deus* non ſemper ſumitur pro tribus perſonis, ſed quandoque pro una ſola. Unde cum dicitur quod Beata Virgo eſt Mater Dei, nomen Deus ſupponit pro ſola perſona Filii incarnata. D. Thom. 3. *p. q.* 31. *a.* 4. *ad* 3.

258. Inq. Quid denotat *ora pro nobis peccatoribus*? R. Eccleſia monet nos his verbis, quod Beata Virgo non ſolum eſt laudanda, ſed etiam invocanda, & imploranda a nobis. Ideo ejus majori laudi, qualis eſt Maternitas Dei, adjungimus opportune *ora pro nobis peccatoribus*: quo rogamus eam, ut apud Deum ſit Advocata & interpellatrix noſtra. Dicitur *pro nobis*, quia caritas neſcit *meum*, *&* *tuum*; ſed facit omnia bona communia.

259. *Peccatoribus*, quo humiliter fatemur nos eſſe vere peccatores; ideoque indigere auxilio talis Advocatæ, ut ſemper extiterit immunia ab omni labe peccati. Simulque revocamus in ejus memoriam nos peccatores fuiſſe occaſionem ſuæ altiſſimæ dignitatis, & admirabilis Maternitatis. Et ſicut Filius non venit vocare juſtos, ſed peccatores, ita piiſſima Mater præcipue protegat peccatores, & ſit miſericors Mater peccatorum.

260. *Nunc* denotat tempus præſens, & futurum uſque ad mortem. Inq. Cur addimus *& in hora mortis noſtræ*? R. quia tunc eſt majus periculum, tunc enim eſt pervicatior inimicus tamquam in ultima lucta, & tunc decernetur noſtra cauſa pro tota æternitate. Verum ſi adſit Maria ſecuta eſt noſtra victoria. *Amen* ideſt *fiat*.

261. Inq. Cur pulſantur campanæ veſpere, mane, & meridie ad recitandum *Ave Maria*? R. ad denotandum nos pluries indigere protectione Beatæ Virginis. Item ad recolenda tria præcipue myſteria Redemptionis, nempe Incarna-

carnatio, Paſſio, & Reſurrectio Chriſti. Nam probabilius Incarnatio peracta fuit veſpere, Paſſio, ſeu Mors, poſt meridiem, & Reſurrectio mane. Alii putant ita fieri ad adorandum Incarnationis myſterium, de quo non conſtat certo an mane, veſpere, aut meridie ſit operatum.

CAPUT VII.

Salve Regina.

262. HÆc eſt alia oratio celebratiſſima, recepta & approbata ab Eccleſia, qua ſalutamus, & invocamus Sanctiſſimam Dei Matrem: præſentando ei ſua elogia, noſtraſque miſerias. Inq. quis illam compoſuit? R. habet tres partes, prima a principio uſque ad, *O clemens!* dicitur compoſita ab Hermanno contracto Monacho Benedectino Secunda nempe *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria!* a S. Bernardo. Tertiam *ora pro nobis* & addidit Eccleſia. Gregorius IX illam cani, & recitari in Eccleſia primus ordinavit.

263. *Salve* idem ſignificat ac *Ave* & eſt Salutatio Urbana, feſtiva, jucunda, & reverentialis, qua denotamus optare nos omnem felicitatem Beatiſſimæ Virgini, vel potius congaudere de ejus ſumma felicitate. *Regina* merito ſic appellatur, eſt enim Mater Chriſti Regis Regum Ideo ipſa eſt Regina hominum, & Angelorum, Regina omnium gentium, Regina denique omnium ſæculorum.

264. *Mater miſericordiæ*: quia ab ipſa prodiit illa miſericordia, de qua cecinit David *Pſal.* 47. *Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui* Item quia omnium miſeretur velut Mater valde amabilis. *Vita*, quia per ipſam habemus Chriſtum, qui confundens mortem donavit nobis vitam ſempiternam. Item quia ipſa curat obtinere nobis gratiam, quæ eſt animæ vita. *Dulcedo*, quia eſt fons omnis dulcedinis animabus vere ſibi devotis; & quia omnes ſolatur, & neminem unquam contriſtavit.

265. *Spes noſtra*: ideſt, tota fiducia noſtra poſt Deum. Deus enim eſt objectum primarium noſtræ ſpei; ſed habet Regnum juſtitiæ, & Regnum miſericordiæ; ſibique reſervans Regnum juſtitiæ, tranſtulit quodam modo Regnum miſericordiæ in Mariam, quæ ideo poſt Deum eſt ſpes noſtra. Unde plures, qui ob ſua ſcelera damnandi erant in Regno, ſeu rigore juſtitiæ, appellando ad Regnum, & tribunal miſericordiæ ſalvantur per Mariam.

266. *Ad te clamamus exules*, denotat nos implorare auxilium ejus fervide corde, & ore tamquam exules a noſtra Patria, quæ eſt Cælum. Simulque patefacimus, & in memoriam trahimus exilium, quod patimur pro culpis propriis, velut hæreditarium a primis Parentibus. *Filii Evæ*, ita appellamur, ut amplius compatiatur nobis, noſtræque fragilitati, ut ſi ex filiatione primæ Evæ ſumus adeo miſeri, ex filiatione ſecundæ ſimus felices, & beati.

267. Quidam ajunt nos dici *exules filii* Evæ, non Adami, quia Eva utpote formata in Paradiſo, fuit proprie relegata ab eo; non Adam, qui fuit formatus in Campo Damaſceno, ad quem fuit expulſus; qui autem mittitur ad ſuum ſolum, non reputatur proprie relegatus.

268. *Ad te ſuſpiramus gementes, & flentes*, proponimus his verbis noſtram miſeram ſortem, ſuſpiria, & gemitus ad movendam ejus pietatem pro tantæ afflictionis remedio. *In hac lacrymarum valle*, quia nihil aliud eſt mundus niſi vallis lacrymarum, & locus exilii, laboris, & planctus.

269. *Eja ergo Advocata noſtra*; expoſita jam noſtra miſeria petimus cum fiducia *Illos tuos miſericordes oculos ad nos converte*, quia idem erit eam aſpicere, ac ſublevare. De quadam Ave vocata *Avis Paradiſi* fertur, quod ſi aſpicit infirmum placidis oculis, ſignum eſt quod ſanabit. Ita & pluſquam ita ſi Maria placide nos aſpicit ſani, & ſalvi erimus.

270. *Et Jeſum benedictum fructum ventris tui*. His verbis miſcendo elogia precibus poſtulamus, quod poſt hanc vitam, quæ eſt vere exilium, oſtendat nobis Filium ſuum Jeſum: quia velut vera Mater habet quamdam poteſtatem eum oſtendendi. *O clemens! O pia! O dulcis Virgo Maria!* ſunt tituli æque proprii, ac opportuni ad inclinandam ejus pietatem, ut concedat nobis, quæ petimus.

271. *Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix, ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti*. Hæc eſt aurea corona totius orationis, exponendo etenim ei maximam dignitatem Matris Dei poſcimus, quod oret pro nobis, ut obtineamus promiſſiones Chriſti, ideſt quidquid nobis convenit ad ſalutem, & præcipue gratiam pro hac vita, & pro altera gloriam.

Tertia pars Doctrinæ Chriſtianæ docet *operanda*; quarta tradit *recipienda*; ſed de his in ſuis tractatibus actum eſt ſatis. Alia, quæ a quibuſdam adjiciuntur, faciliotis ſunt negotii, ideo ea miſſa faciendo finem imponimus huic Operi: quod utinam cedat ad majorem Dei gloriam, ejuſque Beatiſſimæ Genitricis, ac Seraphicæ Virginis Sanctæ Matris Thereſiæ, necnon ad juventutis aliquem profectum, & utilitatem. Omnia autem in eo ſcripta iterum, atque iterum correctioni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Sapientiorumque judicio humiliter ſubmitto.

TRA-

TRACTATUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS

Quædam Conſtitutiones Apoſtolicæ.

COnſtitutio contra eos, qui non promoti ad Ordinem Præsbyteratus Miſſam celebrant, aut Sacramentum Pœnitentiæ miniſtrant.

Clemens Papa VIII.

Ad perpetuam rei Memoriam.

ET ſi alias fel. rec. Paulus Papa quartus prædeceſſor noſter, ad neſariam, & ſacrilegam quorumdam hominum temeritatem coercendam, qui cum ad Sacrum Præsbyteratus ordinem minime promoti ſint, Sacerdotis tamen auctoritatem ſibi temere aſſumentes, Miſſarum celebrationem uſurpare, & Sacramentum Pœnitantiæ miniſtrare præſumunt, decreverit hujuſmodi delinquentes a Sanctæ Inquiſitionis Judicibus tradi debere Curiæ ſeculari debita animadverſione puniendos.

§. 1. Et poſtea rec. mem. Sixtus Papa quintus etiam prædeceſſor noſter prædictum Pauli IV. Decretum innovari, ac ſerio obſervari mandaverit, eo tamen dictorum hominum prorupit audacia, ut prætextu ignorationis hujuſmodi decretorum, ac pœnarum, contra ipſos, ut præfertus, inflictarum, illis minime ſubjacere, & obnoxios eſſe putent, ac propterea ſe ab eiſdem liberari, & abſolvi poſſe prætendant.

§. 2. Nos igitur animadvertentes, hujuſmodi perditos, & neſarios homines ad Sacrum Præsbyteratum ordinem non promotos, Miſſarum celebrationem uſurpare præſumentes, non ſolum actus idololatriæ ſaltem extrinſece, ſeu per externa, & viſibilia Religionis, & pietatis ſigna exercere, ſed etiam quantum in ipſis eſt, efficere ut Chriſti fideles, qui credunt eos ordinatos eſſe, & rite conficere Sacramentum Euchariſtiæ, idololatriæ crimen ignoranter incurrant, purum videlicet Panem, & Vinum tamquam verum Chriſti Domini noſtri Corpus, & Sanguinem, ejuſdem adorandum proponentes. Confeſſiones autem audientes, non ſolum Sacramenti pœnitentiæ dignitatem contemnere, verum etiam Chriſti fideles decipere, dum ſcilicet inique ſibi aſſumunt gradum Sacerdotalem, & auctoritatem abſolvendi a peccatis magno cum periculo, & ſcandalo plurimorum.

§. 3. Propterea, ut graviſſima hæc ſcelera committens, poſt hac debito ſupplicio puniantur, Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine S. Inquiſitionis Judicium conſcientiæ conſulere, & ne in futurum de pœna hiſce delinquentibus imponenda dubitari poſſit, providere volentes ſupradictorum prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes; hac perpetua valitura conſtitutione decernimus, atque ſtatuimus, ut quicumque non promotus ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem repertus fuerit Miſſarum celebratione uſurpare, vel Sacramentalem Confeſſionem audiviſſe, a Judicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis tamquam Eccleſiæ miſericordia indignus, a foro Eccleſiaſtico abiiciatur, & ab ordinibu Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit rite degradatus, ſtatim Curiæ ſæculari tradatur, per Judices ſæculares debitia pœnis plectendus.

§. 4. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Conciliis etiam generalibos editis, etiam in corpore Juris clauſis. Quibus omnibus, & ſingulis illarum tenores pro ſufficienter expreſsis, & ad verbum inſertis habentes, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 5. Ut autem hujuſmodi Conſtitutionis ignorantia de cetero allegari, aut prætendi numqnam poſsit, atque præſentes litteræ omnibus innoteſcant, volumus illas ad valvas S. Joannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de urbe Baſilicarum, & in acie Campiſloræ more ſolito publicari, & affigi, atque iis inde amotis earumdem exempla etiam impreſſa ibi affixa relinqui, ſactaque hujuſmodi publicatione omnes, qui in urbe poſt menſem; qui vero extra eam, & citra montes poſt quatuor menſes, qui demum ultra montes fuerint poſt decem menſes a die publicationis præſentium computandos afficere, & arctare ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 6. Ac præterea mandamus earumdem præſentium litterarum exemplis etiam impreſsis, & manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Officii Sanctæ Romanæ Inquiſitionis, vel alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eamdem prorſus fidem haberi, quæ hiſce præſentibus haberetur, ſi eſſent exibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die prima Decembris 1601. Pontific. noſtri anno decimo.

Alia adeſt Conſtitutio Urban. VIII. qua præfati delinquentes ſubiiciuntur eiſdem pœnis, quamvis ſint minores vigintiquinque annorum, dummodo vigeſimum ætatis annum compleverint, edita die 10. Septembr. 1628.

Noviſsime Bened. XIV. duas edidit Conſtitutiones, primam *Sacerdos in æternum*, in qua denuo confirmat pœnas contra memoratos delinquentes *dummodo elevationem hoſtiæ, vel Calicis, ſeu utriuſque peregerint*, licet Miſſam integram nun perlegant. Secundam, quæ incipit, *Divinarum*: ubi decernit nihil valere prædictis delinquentibus ad evadendas pœnas eorum confeſſionem factam in primo interrogatorio generali.

Constitutio Clementis X.

In qua Regularium Privilegia, quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem declarantur.

SUperna magni Patti familias præordinatione creditum nobis univerſalis Eccleſiæ Myſticum agrum circumſpecta providentia cuſtodire, atque excolere (quantum ex alto conceditur) ſatagentes, animum in eas curas libenter intendimus, quibus valeant diſſidia inter villicos, & operarios componi, jurga tolli, ſcandalis, atque offenſionibus aditus præcludi; ut quibus una fides: una Mater Eccleſia, & unus Dominus; qui caritas eſt, & pacis cogitans cogitationes, fiat etiam cor unum, atque anima una: ſic etenim evulſis opportune zizaniis, dum plantamus, & rigamus, incrementum dabit Deus. Quo benedicente Meſsis multa ſiucta centeſimo Cæleſte in horreum congregabitur.

§. 1. Sane cum ſacri Concilii Tridentini decretis provide ſtatutum fuerit, ut Regulares cujuſcumque Ordinis, niſi a ſuis Superiuribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſiis ſuorum ordinum prædicare non poſſint, cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant; in Eccleſiis vero, quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcoporum licentiam gratis ab eis dandam habere teneantur; ſine qua in ipſis Eccleſiis nun ſuorum ordinum nullo modo prædicare poſsint, atque ut nullus ſæcularis, ſive Regularis et am in Eccleſiis ſuorum ordinum contradicente Epiſcopo præſumat prædicara. Itidemque cum nullus Sacerdos Regularis poſsit Confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, niſi aut Parochiale Beneficium obtineat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur: & approbationem, quæ gratis detur obtineat, Privilegiis, & conſuetudine quacumque non obſtantibus. Innotuit nobis dubitationes nonnullas circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen, & approbationem ejuſmodi in aliquibus Diœceſibus excitatas fuiſſe; ex quibus controverſiæ, & diſſentiones permultæ in diem ſubſequi poſſent occaſione privilegiorum, quæ per Sedem Apoſtolicam Religioſis ordinibus conceſſa fuerunt.

§. 2. Nos attendentes, quod alias diverſis temporibus prædictæ dubitationes, & Controverſiæ nonnullis prædeceſſorum noſtrorum Summorum Pontificum Conſtitutionibus, earumque declarationibus definitæ fuerint: ejuſmodi definitiones in unum collectas, ut magis, magiſque diſſentionum tollantur ſemina, & in poſterum firmior in Agro Dominico pax Chriſti floreat: pro ſummo, quo fungimur Apoſtolatus Officio nobis Apoſtolicis litteris muniendas duximus, & roborandas. Itaque de conſilio nonullorum Venerabilium fratruum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, pietate, doctrina, & prudentia præſtantium, & matura deliberatione noſtra, atque ex certa ſcientia; hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, & declaramus.

§. 3. Regulares, qui in Eccleſiis ſui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Epiſcopo Diœceſano benedictionem petere; prædicare tamen poſſe quamvis illam non obtinuerint. Quod ſi Epiſcopus benedictionem nedum non conceſſerit, ſed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Eccleſiis licere Regularibus prædicare; eoſque contravenientes ab illo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato cenſuris, aliſque pænis Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis fel. rec. Gregorii XV. prædeceſſoris noſtri incipientis; *Inſcrutabili Dei providentia*, coerceri, & puniri poſſe. Epiſcupum tamen abſque juxta, & rationabili cauſa contradicere non debere; & hujuſmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, ſi in quibuſcumque Oratoriis ſui Ordinis ſermonem coram populo, vel in Eccleſiis, aut crates Monaſteriorum Sanctimonialium eorum juriſdictioni ſubjectarum, licet januis clauſis, & nullus ſæcularis ibi interſit, habere voluerint. Poſſe autem Epiſcopum licentiam conceſſurum Regularibus in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt prædicare volentibus illos, quamvis ab Univerſitatibus, aut Magiſtratibus laicis nominatos, etiam ſi Epiſcopi anteceſſores per tem-

pus

pus immemorabile hanc licentiam abſque examine concedere conſueverint, quoad doctrinam examinare; ſi ita ipſius arbitrio, quod moderatum, & diſcretum eſse debet, viſum fuerit. Et licentiam prædicandi ſemel iiſdem conceſsam ob rationabiles cauſas, licet occultas, prædicationem tamen concernentes ſuſpendere. Non poſse tamen Epiſcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicent.

§. 4. Ad hæc Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones Sæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos non poſſe in alia Diæceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes Subditi ſint ejus Epiſcopi, a quo ipſi Religioſi jam fuerant approbati. Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum Sæcularium confeſſiones audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum; ſed egere quo ad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione; atque approbatus pro audiendis confeſſionibus Monialium unius Monaſterii minime poſſe audire confeſſiones Monialium alterius Monaſterii. Itidemque Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe expleta deputatione in vim approbationis hujuſmodi illarum confeſſiones audire. Sed toties ab Epiſcopo eſſe approvandos, quoties caſus deputationis contigerit. Ceterum in Monaſteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta Regularia inſtituta vivitur poſſe, tam Prælatos Regulares, quam Confeſſores Regularium eorundem Monaſteriorum, ſeu Collegiorum audire confeſſiones illorum Sæcularium, qui inibi ſunt vere de familia, & continui commenſales, non autem illorum, qui tantum ipſis deſerviunt. Illos autem Religioſos, qui ad Confeſſionis audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Epiſcopis generaliter quoque, & indiſtincte abſque aliqua limitatione temporis certorumque locorum, aut generis perſonarum in Diœceſi propria admittendos. Quo ad cœteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti arbitrio Ordinariorum relinqui ipſos cum limitata facultate prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere; ſemel autem ſimpliciter approbatos poſſe in Diœceſi Epiſcopi approbantis quovis anni tempore etiam Paſchali, & quorumcumque etiam infirmorum confeſſiones audire abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia. De qua tamen confeſſione teneri dictos Religioſos eorundem infirmorum Parochum certiorem facere. Et hoc poſſe illis ab ipſo Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis a facultate audiendi Confeſſiones præcipi: ſufficere tamen ut certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam.

§. 5. Et eos, qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore confeſſi fuerint, Conſtitutioni, quæ incipit, *omnis utriuſque ſexus*, quoad confeſſionem dumtaxat ſatisfeciſse cenſendos. Regulares vero ad ejusmodi confeſſiones audiendas prævio examine ſimpliciter, & abſque ulla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo, ſecus autem ſi ab ejus Vicario, aut ab anteceſsoribus Epiſcopis approbatos, non poſse ab eodem, qui ſic approbavit, iterum examinari: aut ab eiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendi; ſeu licentias illi conceſsas revocari, niſi nova ſuperveniente cauſa, quæ ipſas confeſſiones concernat. De qua tamen haud neceſsarium eſse, ut in actis conſtet; nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus, ſignificare, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat ubi eam ſibi aperiri poſtulaverit.

§ 6. Porro ſi Regulares cum ſcandalo, aut alias inhoneſte vivant; vel aliquod delictum committant per quod rationabili Epiſcopi judicio videantur a confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam oneratam eſse volumus: cum præcipua Miniſtri Sacramenti pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas, utique eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quominus ob eam poſſit Epiſcopus Regulares a ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere a confeſſionibus audiendis. Attamen confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul unius Conventus Regularibus Confeſſoribus adimi ab Epiſcopo inconſulta Sede Apoſtolica nullatenus poſſe. Ex facultatibus per mare magnum, aliave privilegia Regularibus cujuſcumque ordinis inſtituti, aut ſocietatis etiam Jeſu conceſſis factam, eis non eſſe poteſtatem abſolvendi in caſibus ab Epiſcopo ſibi reſervatis. Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares a Sede Apoſtolica poſt Sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt nequaquam revixiſſe privilegia, prius ab eodem Concilio, aut deinde Apoſtolicis etiam Decretis ſublata, atque extincta, ſi quæ habebant abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis.

§. 7. Et habentes facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ideo a caſibus Epiſcopo reſervatis poſſe abſolvere. Poſſe autem Regularem Confeſſorem in ea Diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia Diœceſi, a peccatis in ea reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe. Vigore

ſupra dictorum Privilegiorum nequaquam licere Regularibus, etiam ſatisfacta parte abſolvere pœnitentes a cenſuris quo ad externum, & judiciale forum, & abſolutos ab eis in foro pœnitentiali, utique non cenſeri abſolutos in exteriori judicio, & contentioſo. Quinimo Cenſuris Eccleſiaſticis irretitos, & denunciatos ab Epiſcopis cogi poſse gerere ſe pro talibus, etiam ſi a Regularibus fuerint abſoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apoſtolicis privilegiis coram Epiſcopo, ab eo judicetur ipſa non ſuffragari caſui de quo agitur; ſi dictorum privilegiorum verba obſcura ſint, & ambigua: non eſse ad Metropolitanum provocandum, ſed cum ejus ſit interpretari; cujus eſt condere: dictorum noſtri felic. rec. Clem. IV. ſtatum fuit, eſse requirendam &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Domini 1670. undecimo Kalendas Julii Pontificatus noſtri Anno primo.

Constitutio Bened. XIV.

Contra exercentes Mercimonia ſuper eleemoſynis Miſſarum.

Quanta cura adhibenda ſit, ut Sacroſanctum Miſsæ ſacrificium non ſolum omni Religionis cultu: ac veneratione celebretur; verum etiam ut a tanti Sacrificii dignitate cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, importunæ atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ Fidei cultoribus qui ignoret.

§. 1. Verum eo uſque tandem progreſsa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœrore undique accepimus, nonnullorum, ſive Eccleſiaſticorum, ſive Laicorum virorum avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, ut eleemoſynas quidem, ſeu ſtipendia propter Miſsarum celebrationem juxta locorum conſuetudinem, vel Diœceſanarum Synodorum ſanctiones, in ſubſidium alimentorum unius cujuſque Sacerdotis dumtaxat, pro regionum opportunitatibus præſcripta, colligant; Miſsas vero celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ, ſeu ſtipendia, vel conſuetudine, vel ſynodali lege, pro ſingulis Miſsis attributa ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, daretur.

§. 2. Id quam abſonum ſit, atque alienum ab ipſa, ſive expreſsa, ſive tacita pia offerentium voluntate omnes plane intelligunt. Nec aliter exiſtimandum eſt, in illa enim potius Miſsas eſse celebrandas quiſque vult, ad quam, Religionis, & pietatis ſtimulis ductus, eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam fortaſse tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus ignota. Quod ſane, veluti mercaturis faciendis a turpis lucri cupiditate inductum, non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione, & vitio, verum etiam a furti crimine, unde reſtitutioni ſubjacet; haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodi venit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſsas amplius offerendis ſe ſe abſtineant.

§. 3. Execrabilem hujuſmodi abuſum alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Romani Pontifices prædeceſsores noſtri, de conſilio tum Congregationis S. R. E. Cardinalium Univerſalis Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, Decretum voluerunt, nimirum a quolibet Sacerdote, ſtipendio, ſeu eleemoſyna majoris pretii pro celebratione Miſsæ a quocumque accepta, non poſse alteri Sacerdoti Miſsam hujuſmodi celebraturo ſtipendium, ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti Miſsam celebranti, & conſentienti ſe majoris pretii ſtipendium ſeu elemoſynam accepiſse indicaſset.

§. 4. Ea propter vos, Venerabiles Fratres, in Apoſtolici Miniſterii, & ſollicitudinis noſtræ partem adſcitos, rogamus, & maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigilias ſuper gregibus veſtris, enitamini, ne ca peſtis amplius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur. Ab abaritia enim, tanquam a radice, mala omnia germinant; quam quidam appetentes, erraverunt a fide, & in ſervierunt ſe doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ conſeptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis, per ectionisque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia opibus Deum poſthabere, ac ſervire Mammonæ docens, efficit, ut Avari hæreditatem non habeant in Regno Chriſti, & Dei Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime toleranda, atque adeo legibus coercenda, quid in Eccleſiaſticis viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt? Quid, quod non per mundanæ lucra, ſed per altaris miniſterium, tam ſordide, & cum Sanctiſſimarum legum contemptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore, in avaritiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite igitur, Venerabiles Fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata eſt, non ſolum ut verbo, & exemplo præeuntes, Chriſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſtra veſtigia ſequantur; verum etiam, ut Eccleſiaſticos primum, deinde Laicos viros ab infectis viriorum paſcuis avertentes per viam mandatorum Dei ad cœleſte ovile currere doceatis.

§. 5. Quoniam autem ita corporatum eſt, ut præſentis pænæ metu ſalutaribus monitis facilius obtemperetur; per Edictum in veſtris Diœceſibus proponendum, affigendumque univerſis notum facite quemcumque qui eleemoſynas, ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia ſtatuta exigunt, colligentes, Miſſas, retenta ſibi parte earumdem eleemoſynarum, ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſibi alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia, ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrare fecerit, Laicum quidem, ſeu Sæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, excommunicationis pænam, Clericum vero, ſive quemcumque Sacerdotem, pænam ſuſpenſionis ipſo facto incurrere: a quibus nullus per alium, quam per Nos ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolvi poſsit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ, poſt hac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges, cenſuraſque Eccleſiaſticas parvi pendat. Interea Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem, in populos etiam curæ veſtræ commiſsos redumdaturam peramanter impertimur.

§. 6. Volumus autem, ut præſentium litterarum tuarum ſumptis, ſive exemplis, etiam impreſſis manu alicujus notari publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in juditio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo piſcatoris die XXX. menſis Junii, anno milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus noſtri anno primo.

CONSTITUTIO BENED. XIV.

Declarativa, & moderativa alterius ab ipſo edita contra Sollicitantes, incipientis SACRAMENTUM PŒNITENTIÆ.

APoſtolici muneris partes in procuranda præcipue rerum Sacrarum pura, illibataque penitus adminiſtratione verſari debere probe intelligentes non modo, & aſſiduis hortationibus, & juſta, ubi res poſtulat, legum ſeveritate, ut ab Eccleſiaſticis quibuſque Miniſtris Sancta ſancte tractentur, quantum cum Domino poſſumus, providere ſtudemus: verum etiam leges ipſas, ne forte ſiniſtris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut deteſtabilis laxitatis, perperam detorqueantur, opportune comunire, ac roborare, pro earumdem tuendo vigore, cum occaſio popoſcerit, non prætermittimus.

§. 1. Sane cum nos alias per quamdam noſtram Conſtitutionem, cujus initium eſt *Sacramentum Pænitentiæ* Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo Kalendis Junii Pontificatus noſtri anno primo editam, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus interdixerimus, & prohibuerimus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente, tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſari munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere auderet: ita ut abſolutio, ſi quam impertiviſſet nulla, atque irrita omnino eſſet, tamquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, & facultate ad valide abſolvendum neceſſaria, ipſi per nos vigore ejuſdem Conſtitutionis adempta privatus exiſteret, & alias prout in memorata Conſtitutione, cujus tenorem præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſo, & inſerto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum nos ſubinde ſuper ea dictæ Conſtitutionis parte, quæ mortis articulum reſpicit, dubitationes, quaſdam exortas fuiſſe acceperimus, quarum reſolutionem privato cujuſque judicio relinquendam minime exiſtimamus, ne lex incertis conjecturis, & opinionibus jactata in ſenſus a mente noſtra alienos forſitan diſtrahatur, ejuſque vigor paulatim langueat, atque enerbetur.

§. 2. Hinc eſt, quod nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino poſſumus de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, memoratam Conſtitutionem noſtram, cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, tenore præſentium, quatenus opus ſit, confirmamus, illamque integre, penitus, & omnino, atque ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari præcipimus, & mandamus. Preterea habita ſuper his cum Venerabili Fratre noſtro Vincentio Epiſcopo Præneſtino S. R. E. Cardinali Petra nuncupato Pœnitentiario noſtro majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Miniſtris, qui rem jure noſtro mature perpenderunt, deliberatione: motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus, eadem Conſtitutione ſingulis ut ſupra ſacerdotibus, quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi culpa, quoque rite contritam abſol-

abſolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit: ita interdici reipſa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & abſolvere, ut ſi aliquis alius Sacerdos non defuerit, etiam ſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad Confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex Confeſſionem excipere, ac abſolutionem impertiri.

§. 3. Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere, ſine aliqua gravi exoritura infamia, vel ſcandalo, nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret, ac proinde in eo rerum ſtatu, non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe reipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitutionem inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prędictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultro ipſe confingat, ubi non ſunt: imo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere, opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confeſſionis, abſque ullius infamia, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus: & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.

§. 4. Quod ſi idem Sacerdos, aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus ingeſſerit, aut, ubi infamiæ, vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complici, eoque in articulo, ut præfertur conſtitutæ, Sacramentalem Confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumpſerit. Quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pœnitentis a Chriſto Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requiſita non defuerint: non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne ac ipſa occaſione aliquis pereat: nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario legis pœnas nequaquam effugiet: ac propterea latam in dicta Conſtitutione Excommunicationem majorem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurret, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus. Non obſtantibus omnibus, & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 5. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra illud, ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die VIII. Februari MDCCXLV. Pontificatus noſtri anno quinto. Tom. 1. Bullar. pag. 489.

D. Card. Paſsioneus.

Declarantur quæſtiones circa Leges jejunii ab Archiepiſcopo Compoſtellano propoſitæ Benedicto XIV.

SI fraternitas tua ſecum reputabit quot graviſſimis & maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præſertim difficillimo tempore, prorſus nos teneat impoſita tenuitati noſtræ ſollicitudo omnium Eccleſiarum, non ſane mirabitur tamdiu ſibi procraſtinatum fuiſſe reſponſum ad eas litteras; quibus Apoſtolica auctoritate diſſolvendas rogaſti obortas in Hiſpania diſputationes aliquas, e duabus noſtris Epiſtolis ad omnes Epiſcopos ſuperioris Anni MDCCXLI. XXX. Maji, & XXII. Auguſti, quibus intra legittimos fines coercuimus invaleſcentem Eccleſiaſtici jejunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de ſingulari noſtro in Religioſiſſimam Hiſpanam Eccleſiam amore, unde nos immenſa licet rerum mole fatigatos ad expediendum ſibi in omni ſua perplexitate ſalutis iter opem noſtram præſto habet.

§. Quamquam igitur, dum prænunciatas conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum nobis fuerit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent; nec otium, nec animus nobis fuerit definire quidquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex propoſita a nobis regula jejunandi; tamen eximia paterna caritate complectimur adeo obſervantiſſimos Romanæ Sedis Hiſpanos, tantique facimus obſervationes tuas, ut occurrere anxietati veſtræ libenter adjecerimus animum, & nos ipſi quæſtiones abſe propoſitas dirimendas conſtituerimus. Sic autem ſe habent.

1. *Utrum, quæ in antedictis noſtris litteris in forma Brevis de unica comeſtione, & de Epulis non permiſciendis, præſcribuntur, ſub gravi etiam præcepto prohibeantur?*

Reſpondemus: Concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter dare, quam geminis hiſce adjectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comeſtionis, & non permiſcendarum Epularum. Eos vero, qui hujuſmodi facultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditiones implendas obligari.

2. *An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſſint in veſpertina refectiuncula, ea quantitate carnis veſci, quæ jejunantibus permittitur?*

Reſpondemus, non licere; ſed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

3. *An qui jejunii tempore veſci carnibus permittuntur, & unica commeſſatione uti debent, horam jejunantibus præſcriptam ſervare opus habeant?*

Reſpondemus: Edicimus, obſervandam iis eſſe.

4. *Quænam ſint Epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?*

Reſpondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſse carnes ipſas. Epulas interdictas eſse piſces, adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſse: piſcibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia.

5. *An Præceptum de utroque Epularum genere non miſcendo dies quoque Dominicos Quadrageſimales complectatur?*

Reſpondemus: affirmatur complecti.

6. *Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat qui ex Bulla cruciatæ edere poſſunt ova, & lacticinia?*

Reſcribimus: nihil in prænunciatis noſtris Apoſtolicis litteris ſtatutum eſſe, quod reſpiciat gratioſum Cruciatæ diploma. Quare, qui eo gaudent, illius tenorem ſtricte, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia ſe gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excuſatione ſeſe ſolutos eſse arbitrentur præſcriptis ibi legibus.

7. *Utrum memorata duo præcepta urgeant extra quadrageſimam.*

Reſpondetur urgere extra quadrageſimam utrumque præceptum, illud ſcilicet unicæ comeſtionis, cum reliquis legibus in ſecundo, & tertio ad hæc poſtulata reſponſo expreſſis; & alterum non permiſciendi epulas licitas cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt.

§. 2. Habes, venerabilis Frater, penitus explicatum quicquid apud vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis litteris dubitationem attuliſse ſcribis. Qua quidem in re laudavimus conſilium tuum interrogande Supremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti greſsu ad oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant, in iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam Religionem, nihil ſibi tutum, niſi e Divini Petri Cathedra acceptum reputantem; quæ ſplendidiſsima gloria tantum nomen, & incorruptæ fidæi fructum Hiſpania ſibi peperit.

§. 3. Cavendum autem vobis eſt (idque plurimum ad te pertinet qui illuſtris Archiepiſcopi, & Inquiſitonis geris præcipuum munus) ne in expendendis Apoſtolicæ Sedis conſtitutionibus, pro nimia exhauriendi argumenti ſollicitudine, nullus fiat diſserendi ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda, ut iſtiuſmodi dubia, quæ facile, pro ingeniorum varietate, diſputando emergunt, penitus inter vos dirimantur, ne diuturna unquam diſceptatione fluctuent animi; præſertim cum conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſcopum, quo tendunt, aperte demonſtrent, & illuc prompte dirigi poteſt quicquid dubitando interturbare videatur. Id ſi animadvertiſsent, qui de preſenti negotio plura dubitarunt, nodum ſibi exſolviſsent. Patebat enim nihil aliud nobis in animo fuiſse, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimirum ſacri jejunii fines prætergreſsi & non parum obliti illud ad retinendum in officio corpus divinitus inſtitutum hoſti huic ſpiritus inſenſiſsimo blandiebantur. Statim ſiquidem comperiſsent, quid in propoſitis quæſtionibus conſtituendum eſset, nec tibi moleſtiam exhibuiſset, nec nobis, quos graviſsimæ undique circumſtant curæ, non parum temporis occupaſsent: quod tamen pro ſingulari noſtro in veſtram gentem ſtudio, atque amore, libenter impendimus ad rectum vobis iter monſtrandum, impoſterum ſimul præcaventes, quomodo in hujuſmodi quæſtionibus firmare greſsus veſtros in promptu ſit.

§. 4. Reliquum eſt Venerabilis frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuæ benævolentiæ noſtræ pignus, Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertiamur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die VIII. Julii MDCCXLIV. Pontificatus noſtri anno quarto.

F. Vincentius Luccheſinius.

FINIS SECUNDI TOMI.

INDEX

INDEX

RERUM, ET VERBORUM SECUNDI TOMI.

Primus numerus Tractatum deſignat, ſecundus vero numerum marginalem.

A

Abbates quaſi Epiſcopali juriſdictione gaudentes ſunt ordinarii pœnitentiæ Miniſtri in ſuis ditionibus. 27. 242. Gaudent facultate Epiſcopis conceſſa in cap. *liceat Epiſcopis*. 374. Abbates Mitrati valent conferre propriis ſubditis Tonſuram, & quatuor ordines minores. 30. 22. Abbatiæ ſunt Beneficia majora. 32. 3. Dicitur etiam Abbatia Beneficium *duplex*. 4. Abbas in Eccleſia ſibi pleno jure ſubjecta poteſt inſtituere præſentato ad Beneficia ſicut Epiſcopus. 62. Poteſt etiam confirmare permutationem Beneficiis a ſe collati. 94. Poteſt diſpenſare licite cum cauſa in denunciationibus ad Matrimonium. 34. 283.

Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ licet in jejuniis cum Monialibus proprie diſpenſare non poſſint, poſſunt tamen declarare quando Moniales teneantur, vel non ad jejunium tract. 35. n. 145. Quædam notatu digna de Abbatiſſa Regali Monaſterii Burgenſis, vulgo *Huelgas*. 36. 16. & 17. Præcepta poſita a Prioriſſis, & Abbatiſſis ſunt ſolum politica, & obligant ſubditas juxta gravitatem materiæ. ibi. Sub pæna excommunicationis, Pontifici reſervata, ipſo facto incurrenda prohibentur Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ admittere intra clauſuram perſonas extraneas cujuſcumque ſexus & ætatis. 38. 62. Electio Abbatiſſæ, & aliorum officiorum, non intra Conventum, ſed ad crates debet fieri juxta Trident. 63.

Abraham, & alii Patriarchæ antiqui uſi fuere Polygamia ex Dei diſpenſatione. 34. 112. Cur Limbus Patrum dicatur ſinus Abrahæ, & non alterius Patriarchæ. 41. 46.

Abel fuit filius Adæ ſine Avvo. 34. 203. Primum argumentum gratitudinis fulget in Abel, qui ex primogenitis gregum, & ex fructibus terræ primitias obtulit Deo. 35. 198. Cur Deus reſpexit ad munera Abel, potius quam ad Caim. ibi.

Ablutio exterior eſt materia proxima Baptiſmi. 23. 12. Non requiritur triplex ablutio. ibi. Quanta aqua ſufficiat. ibi. Quæ pars corporis ablui debeat. 13. Quid ſi ſolum pes, aut manus ablui valeat. ibi. Quid de infante intra uterum. 14.

Abortus. Procuratio ejus etiam ante fœtus animationem graviter illicita. 40. 115. Eſt quodam homicidium proditorium contra bonum ſpeciei. ibi.

Abſalon, & cham fuerunt ſuis Parentibus ingratiſſimi filii. 38. 51.

Abſolutio poteſt dari ſub conditione, quando Confeſſarius dubitat de ejus prolatione. 22. 27. Etiam dum anceps eſt de vero dolore pueri, preſertim ſi adeſt materia gravis. ibi. Nullum concilium, aut Rituale damnat abſolutionem ex cauſa, conditionalem. 28. Quædam conditiones nimis generales reprobantur pro conferenda abſolutione. 29. Aliquando debet compelli pænitens, ut ante abſolutionem quædam efficiat. 27. 181. Non datur ordo, nec preceptum præmittendi ſatisfactionem abſolutioni. ibi. Quibus in verbis ſita ſit abſolutio. 188. Nequit dari ſcripto, aut nutibus. ibi. Abſolutionis forma adhibenda regulariter in praxi. 189. Urgente in caſu ſufficit dicere *Ego te abſolvo a cenſuris, & peccatis tuis*. ibi. Quem ſenſum faciant verba abſolutionis. 190.

Abſolutionis verba ſunt operatoria, & effectiva gratiæ. ibi. Non requirunt ad ſui veritatem tollere actualiter peccatum. 191. Poteſt Sacerdos ad abſolvendum *valide*, & in caſu urgente *licite* uti his verbis: *Ego te abſolvo* 192. Quando ex verborum variatione erit nulla abſolutio. 193. Quædam verba relinquunt dubiam abſolutionem. ibi. Abſolutio abſenti data ſacrilega, & invalida eſt. 194. Quid de illo, qui in abſentia Confeſſarii petit confeſſionem, ſed antequam perveniat ſenſibus deſtitutus eſt. 197. Quid de moribundo

Digitized by Google

bundo ſenſibus deſtituto abſque ullo teſte ejus doloris. 200. Quid de illo, qui in actuali peccato ſenſibus deſtituitur. 203. Quid dicendum de quadam praxi abſolvendi, nempe moribundum ſenſibus deſtitutum, poſtquam recepit Sacramenta pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ unctionis, vel a Judice capite multatum, dum jam ſuſpenditur. 204. Sacerdos in ſui ordinatione recipit poteſtatem abſolvendi in actu primo. 217. Invalida eſt abſolutio Sacerdotis ſimplicis etiam a peccatis venialibus extra articulum mortis. 226. Quibus debeat dare vel negare abſolutione. 390. &ſeq. Recenſenturaliqui abſolutionem indigni. 291. Numquam valet abſolvi qui eſt in occaſione proxima voluntaria. 294. Quot ſint ſtatus pœnitentis in ordine ad abſolutionem. 297. Quid ſit diſpoſitum circa abſolutionem complicis venerei. 350. Valida eſt abſolutio pœnitentis ſollicitationi Confeſſarii exterius reſiſtentis. 351. Nulla vero collata complici bona fide.356. Valida eſt in articulo mortis. 359. Quando etiam licita. 360. Epiſcopus non valet abſolvere ad hæreſi. 371. Nec a caſibus, & cenſuris Papalibus publicis. 373. Nec a contentis intra bullam Cœnæ. ibi. Poteſt abſolvere a Papalibus occultis extra bullam Cœnæ. ibi Quis poſit a reſervatisabſolvere.385.&ſeq.Facultas delegata ſolvendi alia directa alia indirecta. 389. Collata ad unam, vel *ad ſemel in vita* quomodo intelligenda. 390. Quando pœnitens accedit cum reſervatis, & non reſervatis, non poteſt ab iſtis directe, & ab illis indirecte abſolvi extra caſum neceſitatis. 391. & ſeq. Quæ differentia adſit inter peccata abſoluta ratione articuli mortis, & ratione periculi infamiæ. 395. Quas pœnas incurrat Confeſſarius abſolvens ſine facultate a reſervatis Papæ vel Epiſcopis. 396. Pro abſolvendis reſervatis requiritur facultas expreſſa, & ſpecialis. 397. Conceſſa inferiori facultate ad eligendum Confeſſarium, non eo ipſo conceditur ei facultas in reſervata. 398. Facultas abſolvendi reſervata debet eſſe expreſſe conceſſa. ibid. Abſolutus virtute Bullæ, Jubilæi, aut alterius, facultatis manet abſolutus a caſibus, & cenſuris reſervatis etiam oblitis. 28. 52. Idem eſt de abſolutione a Superiori collata. ibi. Quid poſſit abſolvere Sacerdos ſimplex in articulo mortis. 30. 65. Vi Bullæ Cruciatæ abſolvi valet peccatum occultum ſymoniæ. 33. 129. Abſolutionis non eſt capax ignorans myſteria fidei. 40. 158.

Abſtinentia requiſita pro Euchariſtia ſumenda qualis. 25. 54. & ſeq. A qua hora obſervanda ſit. 60. Poſt ſumptionem Euchariſtiæ decet aliquantulum a cibo ob reverentiam tanti hoſpitis, licet jam non ex præcepto, abſtinere. 61. Quando poſſit ſumi Euchariſtia a non jejuno. 62. & ſeq. Quid de Sacerdote parato celebrare ſolemniter, primam Miſſam, & violavit abſtinentiam. 67. Abſtinentia ab omni cibo, & potu eſt jejunium naturale. 35. 63. Abſtinentia a cibo, & potu juxta regulas temperantiæ eſt jejunium morale. ibi. Quid prohibeatur nomine carnis in diebus abſtinentiæ. 72. Chriſtiani orientales obſervant in Quadrageſima abſtinentiam a carnibus etiam in articulo mortis. 74. Abſtinentia a pluribus comeſtionibus eſt pars principalis jejuniis. 70. Abſtinentia a lacticiniis. Vide *Lacticinia carnes jejunium*.

Abſtinere. Propter metum gehennæ abſtinemus a peccato. 37. 62. Regularis, ſecluſa ſui ordinis diſpoſitione, abſtineat confiteri Sacerdoti ab Epiſcopo, vel a proprio Prælato non approbato, licet abſolute alias poſſit. 269. Qui ex Confeſſione novit non eſſe Sacerdotem illum cui confiteri ſolebat nequit abſtinere a Confeſſione ei facienda cum dedecore ficti Confeſſoris. 230. Poteſt tunc ei ſimulate confiteri. 321. A quibus debeant Clerici abſtinere, ut ſuæ reſpondeant vocationi. 30. 70.

Abſtinere a vitiis magnum jejunium. 35. 63. Qui abſtinens eſt adjiciet vitam. 64. Regularibus melius eſt abſtinere ab omni lite circa decimas. 195. Abſtineant etiam a deſignando judice conſervatore niſi neceſſitas ad id compellat. 39. 81. A quibus debeat abſtinere concionator ibi. 112. Omnis pœnitens abſtinere ſe debet a confitendo ſuo complici in qua vis materia. 151. Abſtineant omnes etiam Sacerdotes ab exercitando ſine licentia Epiſcopi. 30. 52.

Acceſſorium ſequitur principale, ſed non e contra. 36. 133.

Acceſſus in reſignatione Beneficii quid ſit. 33. 115. Eſt ſimoniacus. ibi. Acceſſus ad alloquendum cum Monialibus prohibita a jure Canonico omnibus. 38. 67. ſtrictius Regularibus a Sixto V. & a Sacr. Congreg. ibi. Quid in una *Florentina* reſponderit Sacr. Congreg. circa dictum acceſſum. 69. Acceſſus ad alienam etiam conſentiente marito ſemper eſt adulterium. 40. 137.

Accolytatus quid ſit. 30. 53. Materia, forma, & munia Accolyti. ibi. Quando Chriſtus Accolytatum inſtituerit. ibi.

Actio. Nomine materiæ non ſolum res, ſed & actiones ſignificantur. 22. 17. Actio prævia

via

via producendi phyſice gratiam medio Sacramento ſunt actus interni Chriſti. 56. In actione Epiſcopi ungendo confirmatum conſiſtit materia proxima confirmationis. 24. 6. Euchariſtia eſt gratiarum actio. 25. 3. Ad violandum jejunium naturale pro Euchariſtia ſumenda non requiritur aliquid deglutiri per actionem vitalem. 54. Sacrificium Miſſæ eſſentialiter conſiſtit in conſecratione non in alia actione. 16. 9. Conſecratio utriuſque ſpeciei eſt unica actio, quæ certo creditur facta a Chriſto ad intentum in noctæ cœnæ. ibi. Conſecratio eſt actio unica quæ fit a Sacerdote in perſona Chriſti. 10. Sumptio utriuſque ſpeciei eſt actio in qua etiam conſiſtit Miſſa pront eſt holocauſtum. ibi Chriſtus multiplicavit ſuas actiones, & pœnalitates, licet per quamlibet minimam poſſet abundanter pro omnibus ſatiſfacere. 15. Sacerdos debet obſervare modum gravem, ac devotum in celebratione circa verba, genuflexiones, & ceteras actiones. 77. Omnis actio, naturalis honeſta injuſto eſt ſupernaturalis modaliter. 27. 10.

Actionibus tondendi capillos, & induendi tonſuratum ſuperpellico denotatur eum mutare ſtatum. 30. 1. Quæ actiones ſint incompatibiles cum attentione requiſita ad recitandum. 31. 23. Quæ actiones, & opera ſint compatibilia cum attentione. 54. & ſeq. Non eſt ſimonia accipere vel exigere aliquid pro actione quæ nec ex ſe eſt ſpiritualis, nec connexa neceſſario cum ſpirituali. 33. 39. De actionibus, & pactis ſimoniacis agitur, 84. & ſeq Actiones confidentiales ſimoniacæ. 115. & ſeq. Actiones, ſeu tactus quales, & quando illiciti conjungibus. 34. 156. & ſeq. Quando ſupervenit conjugatis impotentia ad copulam, debent abſtinere ab omni actione afferente periculum pollutionis. 34. 255.

Actiones incompatibiles cum attentione debita ad Miſſam audiendam. 35. 13. Quid de actione peccata confitendi, aut examinandi. 15. Aliæ actiones compatibiles cum attentione præmiſſa. ibi. Quando actio totalis prohibita exercetur in territorio imponentis cenſuram, hæc incurritur, licet extra conſumetur. 36. 33. Actiones ob quas incurritur excommunicatio percuſſoris clerici. 114.

Actiones periculoſæ cauſandi homicidium, & inducendi irregularitatem, 37. 15. & ſeq. Dubius an ex ſua actione ſequutum ſit homicidium irregularis eſt. 17. Omnes actiones Religioſi Carmelitæ debent ordinari ad orationem mentalem tamquam ad ſuæ Religionis finem peculiarem, & proximum 38. 14. Actiones prohibitæ voto paupertatis Religioſæ. 111. & ſeq Actio concionantis debet eſſe comes, & index loquutionis. 39. 117. Non ſemper eadem, ſed ſemper gravis, & modeſta. ibi. Actio, vox, & geſtus concionatoris debent reſpondere Sanctitati, & majeſtati miniſterii. ibi. Actiones humanæ non debent fieri ob finem delectabilem, ſed ob finem honeſtum. 40. 85. Nulla actio humana deliberata facta ob ſolam voluptatem caret culpa veniali. 86. Proceſſiones divinæ ſunt vere actiones intellectus, & voluntatis, non pure emanationes. 41. 116. Actio *ad extra* in Deo competit tribus perſonis. 140.

Actus interni Chriſti quibus offert ſuam paſſionem, & vulnera Patri ſunt inſtrumentum conjunctum divinitati pro cauſanda in nobis gratia ſantificante. 22. 57. Actus baptizandi debet neceſſario exprimi in collatione Baptiſmi. 23. 17. Si quis in lethali ſuſcipiens Euchariſtiam in ore ante deglutionem eliceret actum contrictionis, reciperet gratiam. 25. 79.

Actus virtutis pœnitentiæ adequatus eſt dolor de peccatis propriis. 28. 7. Contritio eſt actus perfectus: attritio actus auxilio ſupernaturali elicitus. ibi. In quo differat actus contritionis ab actu caritatis. 11. Nequit dari actus contritionis ſine caritate; poteſt dari actus caritatis ſine contritione. ibi. Actus caritatis poteſt eſſe contritio virtualis *eminenter*. 12. Materia proxima Sacramenti pœnitentiæ ſunt actus pœnitentis. 42. Actus doloris ordinare ad primam Confeſſionem valde utile. 46. Hic actus, *doleo quod non doleam de peccatis meis*, an ſufficiat ad Sacramentum Pœnitentiæ. 49. Non requiruntur præciſe ad illud actus expreſſi fidei, & ſpei. 52. Nec actus perfectæ contritionis, & caritatis. 59. Licet in aliis virtutibus reperiantur actus imperfecti ejuſdem ſpeciei ac perfecti, non in caritate, cur. 70. Amor in pœnitente quin ſit amor caritatis adſtruitur a D. Thom. ibi. Aliud eſt velle amare Deum *propter ſe*, aliud ita eum actu amare: primus actus differt ſpecie a ſecundo. ibi. Qui eodem actu furatur a pluribus quid grave, concupiſcit plures, vel occidit plures homines plura peccata committit. 123. Idem eſt de blaſphemiis, aut de detractione contra plures Sanctos aut perſonas. 124.

Actus poſitus contra legem irritantem ſemper eſt invalidus. 356. Nequeunt eodem actu plures indulgentiæ lucrifieri. 28. 14. Bene vero eodem tempore per diverſos actus ibi.

Digitized by Google

ibi. Publice agnitus litterariis in actibus idoneus poteſt eligi ad præbendam eſto in actu examinis quidquam ei defuerit . 32. 103.

Actus virtutum alii ſunt poteſtatis ordinis , alii juriſdictionis , alii ceterarum virtutum , ut caritatis , vel Religionis . 33. 42. Quando erit , ſimonia dare, vel accipere quid temporale pro eis . ibi. & ſeq. Actus conjungalis poteſt vitiari ex quatuor capitibus 54. 149. Actus conjungalis non licet ob corporis ſalutem . 34. 155. An ſit licitus diebus feſtivis , & jejuniorum . 150. Nequit inferri violentia voluntati in ſuis actibus . 224. Quando catholici compulſi contrahunt matrimonium coram Miniſtro hæretico , aſſiſtentia , & contractus eſt actus mere politicus , & civilis . 265.

Actus non operantur ultra intentionem agentis . 35. 11. Ponens rem preceptam ; & ſubſtantiam actus præcepti implet præceptum . 12. Debens centum pro uno anno & centum pro alio , unico actu poteſt ſolvere totum . 35. Quamvis aliquando poſſint impleri plura præcepta eodem actu , non ſemper . 39. Jejunium eſt actus virtutis honeſtus , & meritorius . 64. Eſt actus animabus , corporibus que utilis, quidquid dicant Lutherani . 65. Citatio partis eſt actus requirens ſtrepitum , qui nequit fieri extra territorium proprium . 36. 32. Cenſura poſita ob actum inproprio territorio conſummatum incurritur extra illud. 33. Pro actu pure interno nequit ferri cenſura . 41. Bene vero pro actu interno , ut eſt forma externi , vel connexo cum eo . ibi.

Actus externus completus in ſua linea requiritur pro cenſura incurrenda . 43. Ex iteratione actus prohibiti iteratur incurſio cenſuræ . 55. Actus juriſdictionis nequit exercere excommunicatus . 92. Actus vel acta exercita a vitando ſunt nulla , a tolerato valida . ibi. Idem de ſuſpenſo vitando , & tollerato . 123. Plures actus a quibus privat ſuſpenſio competunt communitati , quæ ideo valet ſuſpendi . 124. Laicus exercens ſolemniter actum ordinis ſacri graviter peccat . 37. 24. Clericus peccat , & fit irregularis , ſi exerceat autem ordinis ſacri ſolemniter . ibid. Profeſſio tacita adeſt quando Novitius expleto probationis anno ſponte exercet actus profeſſorum . 38. 44 Actus qui non valet ut ſit , valet ut fieri poteſt . 38. 47, Deficiente ſolemnitate actus , hic eſt invalidus . 81. Concionari non eſt actus ordinis , ſed Magiſterii Eccleſiaſtici . 39. 100. Pluries in vita tenemur elicere actus fidei , ſpei , & caritatis . 40. 3. Confeſſarius debet excitare moribundos ad actus fidei ſpei , caritatis , & doloris . 163. Peccatum grave remittitur per actum contritionis *directe* . & per actum caritatis *indirecte* . 41. 90. Actus reſignationis , quibus debemus repellere ſpiritum puſillanimitatis , diffidentiæ, vel deſperationis . 224.

Accuſatio differt a denuntiatione : illa , non iſta probationem exigit . 40. 7.

Accuſator . Pœnitens debet credi in foro Confeſſionis , ubi eſt ſui teſtis , & accuſator . 34. 92. Quando fiat irregularis accuſator in cauſa ſanguinis . 36. 47. & ſeq.

Adam inter , & Evam non fuit conſanguinitas . 34. 197. Tamen Chriſtus vere , & mirifice eſt conſanguineus Beatiſſimæ Virginis , quia vere , & mirifice ex ejus puriſſimo Sanguine conceptus fuit , ibi. Eodem die quo Adam fuit formatus , comedit de pomo vetito , peccavit , & a Paradiſo fuit expulſus , fuit mortus, & crucifixus Chriſtus . 25. Martii 41. 44. Quia peccavit Adam manſit ſpoliatus ſupernaturalibus , & ſauciatus in naturalibus . 144. Peccavit in ordinato appetitu ſcientiæ . 158.

Adoptio quid ſit 34. 206. Ut legitima ſit requirantur ſex conditiones . ibid. Adoptio eſt duplex perfecta , & imperfecta . 206. Et ex utraque ſive perfecta , ſive inperfecta oritur triplex ſpecies cognationis . 208. & ſeq.

Advocatus , duplici conditione valet Regularis eſſe Advocatus , & Procurator in juditio Eccleſiaſtico , vel ſeculari ſecluſa ſpeciali prohibitione ſuæ Religionis . 38. 81.

Adulterium cum pacto nubendi eſt tertium crimen dirimens matrimonium . 34. 215. Ad hoc autem ut ſit impedimentum dirimens requiruntur quinque conditiones . ibi. Mulier habens votum caſtitatis poſt adulterium mariti tenetur uti privilegio recedendi , & obſervare votum . 39. 6. Nequit maritus occidere uxorem in adulterio deprehenſam . Tract. 40. n. 24. Semper ac datur acceſsus ad alienam adeſt adelterium , nec maritus poteſt cedere juri ſuo . 137. Si copula habeatur inter duos conjugatos , non inter ſe , adeſt duplex adulterium in Confeſſione neceſſario explicandum . ibi.

Affinitas quid ſit . 34. 241. Solus , qui copulam carnalem habet fit affinis cum conſanguineis feminæ , & hæc cum conſanguineis viri . ibi. Quo jure affinitas dirimat matrimonium . 242. Ex copula ſodo-

mitica

mitica nulla oritur affinitas. ibi. Ex copula illicita in nullo gradu dirimit Matrimonium jure naturæ. ibi.

Agapa appellatur convivium. 25. 4.

Agere ob ſolam voluptatem brutorum eſt, non hominum. 40. 86.

Alba eſt veſtis ſacra, denotat munditiem, & interiorem albedinem. 26. 72.

Albertus Magnus cum Alexandro de Ales, & alii præclari Theologi invexerunt in Scholas vocem *attritionis*. 27. 8.

Albigenſes putarunt nullum eſſe Sacramentum a Miniſtro in lethali confectum. 22. 38. Negabant indulgentias, & per eas juvari poſſe animas Purgatorii. 28. 16.

Alex. VI. Dicunt conceſſiſſe primum Hiſpanis Bullam compoſitionis. 28. 66.

Alex. VII. Severe prohibuit taxare aliqua cenſura, nota, aut injuria defendentes quamlibet ſententiam circa attritionem neceſſariam pro Sacramento Pœnitentiæ. 27. 57. Aſſerit, quod ſententia defendens ſufficere attritionem *ex metu gehennæ inter Scholaſticos communior videtur*. ibi. Quædam expoſitio hujus aſſerti Alexandrini refellitur. 66.

Alienatio, quid in jure diſpoſitum ſit circa alienationem bonorum Eccleſiæ, vel Monaſterii. 38. 75. Quid de Prælatis, Epiſcopis, & Abbatibus, & quæ ſint pœnæ, in quibus prædicti incurrunt per alienationem rerum mobilium, vel immobilium pretioſarum, quæ ſervando ſervari poſſunt abſque cauſa, & legitima ſolemnitate. ibi. Quæ ſint bona, quæ in extravaganti *Ambitioſæ* Pauli II. prohibentur alienari. 76. Qui ſint contractus in hac materia vetiti, & irritati a jure. 77. Solemnitas requiſita pro alienatione rerum Eccleſiæ, vel Monaſterii conſiſtit in quinque conditionibus, quarum aliqua deficiente, nulla eſt alienatio. 78. Dantur quatuor cauſæ pro licita alienatione prædictarum rerum. 79.

Allocutio, quo jure ſit prohibita cum Monialibus. 38. 67. In materia Clauſuræ, & allocutionis cum extraneis, maxime Regularibus, Religioſæ etiam exemptæ ſubſunt Epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis. 68. Præter licentiam proprii Prælati depoſcunt Decreta Congregationis licentiam Epiſcopi. ibi. Ea non indigent pro allocutione Generalis, Provincialis, Viſitator, Superior localis, & Confeſſarii Monialium ſibi ſubjectarum. ibi. Scribere Monialibus non comprehenditur ſub præfata prohibitione. 69. Nec comprehenditur alloqui comiter Moniales extra clauſuram, dum ab ea exeunt ad iter agendum, vel alia cauſa, ut Romæ quandoque accidit. ibi.

Altare. Quid nomine Altaris intelligatur, & quotuplex ſit. 26. 63. Altare movile, ſeu portatile dicitur *Ara*. 64. Debet fieri ex uno lapide, ſignificat Chriſtum, in quo eſt una ſola perſona. ibi. Si rupta adhuc valet ſervire non amittit Conſecrationem. ibi. Debet eſſe lata, ampla, & prominens aliquantulum a reliquo Altari. ibi. Regulares jam non gaudent privilegio Altaris portatilis. 65. Quantum duret indultum Altaris privilegiati. 66. Omnia altaria ſunt privilegiata pro die Fidelium Defunctorum. ibi. An duret privilegium translato Altari de loco ad locum. 67. Sacerdos obligatus celebrare in Altari privilegiato ſub gravi ad id tenetur. 68. Idem eſt de Sacerdote adſtricto celebrare in quocumque Altari deſignato a Fundatore. ibi. Ornatus Altaris requiſitus ad celebrandum. 69. & ſeqq. Nunquam valet femina miniſtrare in Altari Sacerdoti. 74. Ad Oſtiarium attinet arcere feminas ne accedant prope Altare. 30. 47.

Amictus veſtis ſacra, quid denotet. 26. 72.

Amor initialis Dei non requiritur præciſe in adulto pro Baptiſmo recipiendo. 23. 32. Melius eſſet utique, quod Baptizandus, & omnes haberemus amorem Dei perfectiſſimum; ſed aliud eſt præcepti, aliud conſilii. ibid.

Amor Dei puriſſimus, licet ſit optandus, non requiritur ad Sacram Communionem. 25. 121.

Amor Dei *propter ſe*; & amor Dei ut *boni nobis*. 27. 69. Amor initialis aſſertus a D. Thoma incluſus in ſpe, & requiſitus pro ſuſcipiendo Sacramento pœnitentiæ. 70. Juxta Angelicum datur in pœnitente motus amoris, qui *non eſt caritatis*. ibid. Quid dicendum de amore *affectivo*, & *effectivo*. 72. & ſeq. Sententia negans neceſſitatem amoris initialis non eſt comprehenſa in propoſitione prima ab Innocent. XI. damnata. 75. Benedict. XIV. aſſerit nihil eſſe a Sede Apoſtolica deciſum de hac quæſtione, liberumque cuilibet eſſe de ea docere partem, quam maluerit. ibi. Peccator plus terretur a culpa ex metu ignis ſempiterni, quam ex amore initiali. 76. Omnis Confeſſarius in praxi ſuadet & ſuadere debet pœnitentibus non amorem initialem, ſed fervidum, & perfectum; nec attritionem ut cumque, ſed perfectam contritionem. 77.

Anabaptiſtæ aſſerebant pertinaciter poſſe, & debere iterari Baptiſmum. 37. 20.

Anachoritæ antiqui excuſati erant ab auditione Miſſæ diebus feſtis ex continua divinorum meditatione. 35. 6.

Anathema ſit: An hæc verba contineant cenſuram *latæ ſententiæ*, aut *ferendæ*. 36. 11.

Angelus non eſt Miniſter Ordinarius Sacramentorum. 22. 30. Poteſt tamen eſſe extraor- di-

dinarius ex ſpeciali Dei commiſſione . ibi . Neque eſt ſubjectum Sacramentorum . 43. Angelus non eſt capax caſtitatis, aut temperantiæ 64. Angelus ſua natura eſt inflexibilis, & incapax pœnitentiæ. 27. 2. In Angelis eſt caritas ſine contritione. 11. Quidam dicunt, quod ipſum lignum Crucis, in quo Chriſtus pependit, portabitur ab Angelis in die judicii . 41. 11. Alii tenent, quod non ipſa Crux, ſed ſignum ejus formatum ab Angelis apparebit. ibi. Aſſerere primum Angelum ceteros creaſſe eſt hæreticum . 29. Chriſtus etiam ut homo eſt caput Angelorum . 59. Blaſphemant, qui dicunt Spiritum Sanctum non eſſe Deum, ſed Angelum . 68. Animæ Purgatorii mediis Angelis abundanter retribuunt plura bona ſpiritualia, & temporalia. 81. Angelus eſt æternus a *parte poſt*. 145. In principio mundi creavit Deus Angelos. 146. Creavit illos in Cælo. ibi. Sunt Angeli quidam ſpiritus beati, qui fruuntur Deo in Cælo. ibi. Datur unicuique homini Angelus cuſtos ab ortu nativitatis ſuæ. 147. Ejus devotio non ſolum eſt valde utilis, ſed quodam modo ex juſtitia . ibi. Non ſunt omnes Angeli æquales in natura, & gratia . 148. Sunt diviſi in tribus Hierarchiis, & novem Choris . ibid. Excellentiores in natura ſunt etiam perfectiores in gratia. Invicem loquuntur manifeſtando ſibi conceptus mentis. ibi. Angeli ſuperiores ſua locutione illuminant inferiores; ſed non e contra. ibi. Angeli non habent corpus, ſed ſunt ſpiritus incorruptibiles, & pure intellectuales. 149. In triplici inſtanti peractum fuit negotium Angelorum . 150. Plura dona dedit Angelis Deus in creatione. 151. Dæmones per peccatum ſolum ammiſerunt dona ſupernaturalia . ibi. Secreta cordium actus liberos, & futura libera non cognoſcit Angelus naturaliter, niſi ad eum dirigantur. ibi. Myſterium Incarnationis excedit lumen naturale Angelorum. 162. Angeli boni aſſiſtent cum Judice, ut teſtes, non ut conjudices . 200. Angeli tam boni, quam mali judicabuntur, non judicio diſcuſſionis; ſed approbationis, aut reprobationis. ibi. Reſonabit per totum univerſum tuba Angeli. 201. Angeli ſunt organa Spiritus Sancti . 248. Maria merito ſalutatur ab Angelo: *gratia plena*. 249. Eſt Regina Angelorum . 263.

Anguſtia loci eſt cauſa pro diſpenſando Matrimonii impediendo. 34. 294. Regulariter adeſt quando locus non excedit trecenta focolaria. ibi. Quid ſi in loco adſint octo nubiles puellæ ſed aliæ nolunt ſponſum, nec iſtæ reliquas. ibi.

Anima. In anima recipitur gratia . 22. 63. In eadem parte animæ poſſunt optime eſſe diverſæ poteſtates ſpirituales. 77. Ex parte animæ requiritur ſtatus gratiæ in ſubjecto Euchariſtiæ. 25. 53. Laudabilis eſt pius affectus communicandi pro animabus purgatorii. 85. Animarum curam habentes tenentur applire Miſſam diebus feſtis pro ſuo grege, & populo. 26. 26. & ſeq. Morbus latens in anima aperitur in Confeſsione. 27. 89. Animæ Purgatorii nihil poſſunt facere pro ſe. 28. 18. An Anima cui applicatur indulgenzia plenaria ſtatim tranſeat ad Cœlum? pendet ex voluntate Divina . 19. Tempore Joann. XXII. acriter fuit diſputatum an animæ a Purgatorio liberæ fruantur clara Dei viſione ante diem judicii. ibi. Benedict. XII. declaravit animas juſtorum plene purgatas ſtatim in Cœlum transferri. ibi. Pro anima determinata Purgatorii poteſt applicare indulgentiam plenariam ſumens Bullam defunctorum. 43. Non debet applicari pro animabus in communi, ſed pro determinata, ut Petri, vel Pauli. ibi. Si quis ſcriberet ſub hac conditione, quod ſi anima Petri illa non indigeat, deſerviat pro anima Pauli, valeret. ibi. In eodem anno pro una anima ſolum duplex Bulla ſumere quis poteſt juſta literam Bullæ. 44. Pie tamen aſſerunt. A. A. eſſe ſaluberrimum conſilium plures accipi etiam pro eadem anima. ibid. Cum una Bulla, & eadem altarium viſitatione nemo poteſt lucrari ſibi unam indulgentiam plenariam, & alteram pro anima. 47. De illis diebus, in quibus notatur animam exire a Purgatorio, ſtandum eſt explicationi Commiſſarii. ibi. Mundare animam a peccatorum reliquiis eſt unus ex effectibus extremæ unctionis. 29. 11. Torpor animæ anguſtia, & pavor animi dicuntur reliquiæ peccatorum. ibi. 12. Ex defectu animæ ſunt irregulares, qui laborant defectu uſus rationis. 37. 32.

Anima infunditur viris trigeſimo, aut quadrageſimo die a conceptione; feminis octogeſimo plus minuſve. 40. 117. Creat nunc Deus animas rationales. 41. 30. Mors Chriſti conſiſtit in ſeparatione animæ a corpore. 44. Anima, & corpus manſerunt unita divinitati. ibid. Anima Chriſti deſcendit ad ſinum Abrahæ, ſeu in limbum Patrum. 46. Animæ juſtorum purgantur in Purgatorio a reatu culparum. 48. Quando anima Chriſti exivit de Limbo eduxit ſecum alias animas ſanctas. 51. Aſcendit corpore, & anima ad Cœlos. 53. Anima glorioſa movet corpus ad nutum. 55. Animæ Purgatorii participant *Communionem Sanctorum*. 81.

Animæ, & corpora juſtorum invicem unita poſt judicium univerſale aſcendent in Cælum. 99.

Fecit Deus hominem ſimilem ſibi in anima ſpirituali, & immortali. 143. Animæ dotes ſunt tres; *viſio comprebenſio*, & *fruitio*. 155. Anima Chriſti unita fuit corpori unione naturali. 165. Paſſus eſt Chriſtus præter dolores corporis, in anima angores maximos, agoniaſque mortales. 176. Anima C iſti erat glorioſa, & fruebatur viſione beata quoad partem ſuperiorem. 177. Per *panem noſtrum quotidianum* poſcimus etiam ſubſtentationem ſpiritualem gratiæ, & Sacramentorum animæ. 225.

Animal. Quid agendum Sacerdoti, quando aliquod animal decidit in Calicem. 26. 87 & ſeq.

Annihilatio eſt reductio in nihilum. 25. 29. Subſtantia panis, & vini non annihilatur, ſed convertitur in ſubſtantiam Chriſti in Conſecratione. ibi.

Antiſtes idem eit ac *ſtans ante alios*, ſeu *præſidens* aliis Clericis. 30. 68.

Antiſthenes fuit exemplar parſimoniæ. 35. 61.

Anulus. Sacerdos nequit celebrare ſine privilegio cum anulo in digito. 26. 74. Uſus anuli in celebratione vetitus eſt, etiam Canonicis, & Prothonotariis Apoſtolicis. ibi.

Annus. Completo ſeptennio miniſtranda eſt pueris Eucharistia in articulo mortis. 25. 51. Extra mortis articulum prope decimum ætatis annum. ibi. Præceptum ſumendi Euchariſtiam obligat ſemel ſaltem in anno. 90. Qui obligationem celebrandi Miſſas dixerunt poſſe differri per tres annos, delirant. 26. 110. Pœnitentiæ præceptum obligat peccatores ſaltem ſemel in anno. 27. 14. Etiam confeſſio peccatorum. 27. Semel ſaltem in anno tenentur Superiores Monialium concedere eis Confeſſarium Extraordinarium. 278. Apud nos dantur illis Confeſſarii Extrardinarii Ordinis ter in anno, & ſemel ſaltem extra Ordinem. 279. Sacerdos ſollicitationis reus debet denuntiari etiam poſt multum tempus, aut plures annos. 325. Indulgentia *ſeptena*, ideſt, ſeptem annorum. 28. 5. Quando Indulgentia ſolum ſemel in anno poſſit lucrari. 15. Bulla Cruciatæ, & ejus gratiæ durant uno anno. 28. Quomodo ſit computandus ejus annus, & an ſit naturalis, vel Eccleſiaſticus. ibi. Poteſt aliquando abſolvi pœnitens in vi Bullæ tranſacto anno. 52. Quantum poſſit componi de bonis in vi Bullæ quolibet anno. 70. & ſeq. Oleum infirmorum debet benedici omni anno. 29. 8. Illicita eſt unctio cum oleo benedicto anno anteriori. ibi. Septem anni requiruntur ad recipiendam licite primam Tonſuram. 30. 7. Anni requiſiti ad ordines minores, & majores. 35. Epiſcopus aliquem Tonſurans ante ſeptennium eſt ſuſpenſus per annum a conferenda alteri Tonſura. 30. 29. Eadem pœna punitur conferens ordines alicui ſine teſtimonio proprii Ordinarii. ibi. Quatuordecim anni requiruntur in ſubjecto penſionis Clericalis. 32. 17. Epiſcopus valet cum cauſa trimeſtri vacationis unius anni continuare cum trimeſtri anni ſequentis. 39. Anni requiſiti pro Epiſcopatu, Cardinalatu, Abbatia, pro Parochis, Cappellanis, & Canonicatibus. 43. Computantur anni, ſeu ætas a die nativitatis. 44. Examinatores ſynodales debent deſignari ſingulis annis. 92. Synodus etiam ſingulis annis celebrari debet. ibi. Septem anni requiruntur ad ſponſalia contrahenda. 34. 15. Ad matrimonium quatuordecim in viris, & duodecim in fœminis. ibi. Experimentum triennale, vel per tres annos conceditur ad probandam impotentiam pro matrimonio conſumando. 299. Confiteri ſaltem ſemel in anno eſt ſecundum præceptũ Eccleſiæ. 35. 26. Vid. *Confeſſio*. Communicare in Paſchate omnes, qui ad annos diſcretionis pervenerint, eſt tertium Eccleſiæ præceptum. 48. Vide alia verb. *Communio*. Ad abſtinentiam a carnibus diebus vetitis tenentur omnes poſt ſeptem annos, & ad jejunia Eccleſiaſtica completo anno vigeſimoprimo. 136. Nemo excuſatur a jejunio per ſexaginta, nec amplius ætatis annos. 136. Excommunicatus ſic perſeverans per annum fit ſuſpectus de hæreſi. 36. 79. Viri ante annos quatuordecim completos, & fœminæ ante duodecim nequeunt admitti ad Novitiatum ex jure communi. 38. 28 Novitiatus debet durare per integrum annum de momento ad momentum. 29. Quando interrumpatur annus novitiati, itaut denuo debeat inchoari. 31. Ex privilegio Pii V. poteſt in articulo mortis profiteri Novitius non expleto novitiatus anno. 32. Nulla eſt profeſſio non completo decimoſexto ætatis anno. 44. Et probationis anno integro. 48. Nequit reclamari a profeſſione tranſactia ab ea quinque annis ſine facultate Pontificis. 51 Annum legatum non durare ultra decem annoa eſt prorſus falſum, & merito damnatum. 40. 66. Pariter eſt jure proſcriptum, nec ſingulis quinquennia obligare per ſe actum caritatis. 83. Æquo jure eſt confixum, communione ſacrilega fieri ſatis annuæ communioni. 146.

Appellatio a Tribunali Eccleſiaſtico ad Sæculare an licita. 30. 86. Non ſervato ordine juris, vel ad judicem non legitimum, ſæpe illicita. ibi. Nec placet piis Regibus, & Magiſtratibus publicæ paci invigilantibus ibi. Quomodo Ap. Paulus ad Cæſarem appellavit. 87.

Appellatio, quid ſit. Tract. 38. num. 70. Appellatio propria, & juridica: ibi. Duplex au-

tem eſt ſententia: alia *definitiva*. Alia *interlocutoria*. ibi. Apud Eccleſiaſticos, & Regulares debet fieri appellatio coram Judice, qui ſententiam tulit intra decem dies a notificatione ſententiæ. ibi. Quid in jure ſit diſpoſitum circa appellationem Regularium. 71. A pœnis jure inflictis juxta ſtatuta ordinis nequit Religioſus appellare intra, nec extra ordinem, ſed illas patienter tolerare debet. 72. Quid facere debeant Clerici correcti, & puniti in viſitatione ab Epiſcopis. ibi. Poſſunt Regulares appellare juridice ſolum a ſententiis certo, & manifeſte injuſtis in cauſis graviſſimis. 73. Ordo quomodo debeat fieri appellatio in cauſa permiſſa Religioſis. 74. Sub gravi debet obſervari hic ordo, ut fiat appellatio juxta Ordinem juris. ibi. Maxime dolendum eſt conſpicere quoſdam Regulares paſſim ex quocumque motivo appellantes ad tribunalia externa ſub pretextu injuriarum, quibus fingunt ſe a Superioribus crudeliter vexari. ibi.

Apoſtata, in quo differat a fugitivo. 38. 52. Tres ſpecies Apoſtaſiæ reperiuntur nempe: a fide, ab ordine Clericali, & a Regulari inſtituto, vel a Religione. ibid. An Religioſus abſque licentia recedens a Monaſterio animo accedendi ad Superiores ſit Apoſtata, vel fugitivus. 53. Prælati tenentur perquirere ſollicite Apoſtatas, & fugitivos, ac compellere eos etiam cenſuris, ut redeant ad Religionem. 54. Ipſi autem Apoſtatæ, & fugitivi ſunt in ſtatu peccati gravis quandiu non redeunt, & ipſo facto excommunicati. ibid. Sub pœna excommunicationis *ipſo facto* incurrenda vetita eſt Religioſis dimiſſio temeraria habitus, ut occaſio vagandi eis præcludatur. 55.

Apoſtolus. Apoſtoli ante Chriſti Paſſionem fuerunt baptizati. 23. 6. Numquam baptizarunt ſolum *in nomine Chriſti*, licet oppoſitum improbabile non ſit. 18. Extrema unctio non fuit inſtituta, ſed publicata ab Apoſtolo Jacobo. 29. 2. Apoſtoli inſtituerunt primam Tonſuram. 30. 7. Apoſtoli in triduo mortis Chriſti poterant conſecrare, ſed non a peccatis abſolvere. 60. Apoſtolus Paulus appellavit ad Cæſarem de manifeſta injuſtitia, & violentia. 87. Apoſtoli ad ſuſtentationem quidquam accipiebant pro concionibus, & aliis miniſteriis ſpiritualibus. 33. 48. Conſuetudo jejuniorum Eccleſiæ a tempore Apoſtolorum obſervatur. 35. 66. In omnibus vigiliis Apoſtolorum obligat jejunium, exceptis quæ occurrunt tempore Paſchali, ac Joannis Evangeliſtæ. 35. 118. Apoſtolus arcens ab Epiſcopatu Bigamum non induxit irregularitatem juris divini. 37. 44. Vita communis fuit a Chriſto, & ejus Apoſtolis edocta. 38. 95. Apoſtolus licet ad tertium cœlum evectus caſtigabat ſuum corpus, ne vinceret caro concupiſcens adverſus ſpiritum. 119. Promiſſio poteſtatis judicandi in regeneratione facta fuit Apoſtolis, & viris Religioſis, qui veri pauperes corde, & opere Chriſtum ſequuti fuerint. 109. Apoſtoli habebant quidquam in communi. 110. Chriſtus per Apoſtolos ſcripſit ſuam doctrinam. 41. 5. Apoſtoli tradiderunt Symbolum fidei ante eorum diviſionem. 19. Cur Apoſtolorum Symbolum non canitur ſicut Nicænum. 22. Symbolum Apoſtolorum eſt originale reſpectu aliorum. 24. Articuli Symboli traditi ſuo ordine ab unoquoque Apoſtolo. ibi. Aliqui Apoſtoli protulerunt duos articulos. 103. Chriſtum eſſe hominem, nos credimus, ſed Apoſtoli videbant. 115. Non ob id fides eorum erat minoris meriti. ibi. Chriſtus poſt Reſurrectionem pluries apparuit Apoſtolis, & docuit myſteria fidei. 188. Apoſtoli erunt conjudices cum Chriſto in fine mundi. 200 Judicabunt Dæmones judicio reprobationis, Angelos bonos judicio approbationis. ibi.

Aqua naturalis eſt materia remota Baptiſmi. 23. Quæ aqua non ſit materia valida ibi Error fuit Lutheri, quod omnis liquor aptus ad balneum eſt materia Baptiſmi. ibi. Aqua conſecrata, aut benedicta eſt Baptiſmi materia licita. 11. Quæ ſit materia dubia. ibid. Aqua, quæ fluxit ex latere Chriſti potuit eſſe materia Baptiſmi. ibi. Fuit vera aqua. ibi. Quanta aqua ſufficiat pro Baptiſmo quando non adeſt major copia. 12. Si poſſit introduci aqua, ut infantem in utero matris tangat debet, in caſu urgenti baptizari ſub conditione. 14.

Aqua miſcenda eſt vino conſecrando ex præcepto Eccleſiaſtico propter quatuor. 25. 10. Debet miſceri in ipſo Altari incepto Sacrificio. ibid. Debet eſſe modica, ut cito convertatur in vinum. ibid. Si non eſt permixta ante Conſecrationem, omittenda eſt. 11. Quando ſolo vino debeat perfici Sacrificium. ibi. Poteſt excommunicatus uti aqua benedicta ad reverendum eam, non tamen ad percipiendum fructum ab ejus benedictione. 36. 90.

Ars. Officium Confeſſarii eſt Ars artium. 27. 288. Vix omnes artes ei ſufficiunt. ibi. Abſolutionis ſunt indigni exercentes artes illicitas, vel licitas illicite. 291. Aliquando ceſſare ab arte ars eſt. 235. Diabolus habet mille nocendi artes. 38. 50.

Artaxerxes Rex Gentilis prohibuit imponere vectigal, & tributum Sacerdotibus, & aliis Miniſtris domus Dei. 30. 85.

Ariſtoteles, quid fecerit cum Platone. 38. 51.

Arnaldus negavit auxilia *ſufficientia*. 22. 67.

Articulus mortis variat caſum . 27. 17. Recipiens in eo Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione tenetur ad Contritionem . ibi.

Articulus mortis adeſt quando inſtat mors ex infirmitate, vulnere, incendio, naufragio, ſententia, vel alia cauſa . 27. In articulo mortis obligat Confeſſio per nutus, interpretem, aut publice, ſi aliter non poſſit fieri. 28. 224. Differt a periculo, quia hoc non adeo urget. ibi. Pro eodem reputantur pro abſolutione a reſervatis. ibi. Pro abſolutione complicis venerei accurate diſtinguere ea oportet, ſi forte apponi quædam media poſsint ibi. 324.

Articulus fidei, quid . 41. 102. Sunt quatuordecim . ibi. Variatur a quibuſdam modus eos numerandi. 10,. Ad quid ſint inſtituti. 105. Qui deficit in uno articulo, deficit in omnib. ibi.

Aſmodæus, & ejus inudiæ repellebantur ſele piſcis Tobiæ . 38. 104.

S. Athanaſius, fertur, quod puer baptizabat joco alios pueros. 22. 33. Non conferebat verum Baptiſmum . ibid. Romæ compoſuit, vel declaravit Simbolum fidei . 41. 17. Concinnavit illud per modum doctrinæ . 18. Ad refutandas hæreſes ſucceſsive inſurgentes illud tradidit. 22.

Attentio, quid, & quotuplex ſit. Tract. 31. num. 17. Attentio interior requiritur ad Divinum officium perſolvendum. 18. Datur præceptum Eccleſiaſticum recitandi, ſeu canendi officium Divinum cum attentione interiori, & exteriori . 21. Quæ diſtractio impediat adimpletionem hujus præcepti . 22. Attentio virtualis ſufficit pro implendo præcepto. 23. Recitans cum aliis cum attentione ad ſuam partem, & ſine attentione ad aliam non ſatisfacit præcepto. 24. Et reſtituere fructus tenetur. ibi. Surdi recitantes in choro, & attendentes pro poſsibili adimplent præceptum ſi ſaltem in confuſo audiant alteram partem. 25.

Attritio ſupernaturalis eſt neceſſaria in adultis, ut licite recipiant Sacramenta mortuorum. 22. 45. Pro Sacramentis vivorum requiritur ſaltem attritio *exiſtimata contritione*. ibi. Attritio *exiſtimata contritione* eſt attritio, quæ bona fide reputatur contritio. 46. Nihil addit ipſi attritioni *entitative*, ſed tantum exiſtimative. ibi. Pro Baptiſmo recipiendo requiruntur in adulto conſenſus, fides, & attritio 23. 31. Non requiritur preciſe pro Baptiſmi receptione attritio cum amore initiali, licet melius eſſet. 32. Quid ſit Attritio . 27. 8. Ad eam eliciendam ſufficit auxilium ſupernaturale . 7. Dicitur imperfectus non in ſe, ſed comparative ad contritionem. 8. Differt a contritione in principio, motivo, effectu. 9. Deus ut judex, non pœna eſt motivum principale attritionis. ibi. Pœna ſolum eſt motivum ejus excitativum . ibi. Attritio poteſt eſſe naturalis *entitative*, & ſupernaturalis *modaliter*, & *terminative* . 10. Recipiens Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione ſupernaturali in articulo mortis tenetur ad contritionem . 16. & ſeqq. Attritio naturalis honeſta non ſufficit pro recipiendo Pœnitentiæ Sacramento . 44. Sufficit attritio ſupernaturalis ſine amore initiali. 61. Vera attritio excludit voluntatem peccandi. ibi. Diſponit proxime ad gratiam intra Sacramentum . 62. Hæretici dicebant attritionem ex metu gehennæ eſſe malam, quia includebat voluntatem peccandi. 63. Contrarium decrevit Concil. Trid. ibi. Juxta Alex. VII. datur attritio, *quæ concipitur ex metu gehennæ* EXCLUDENS VOLUNTATEM PECCANDI . 64. Si attritio ſolum intenſione diſtingueretur a contritione eſſet contritio . 72. Si pœnitentes accederent ad Confeſsionem cum vera attritione ex metu ſtrictiſsimi judicii, & inferni, non tam cito redirent ad vomitum . 76. Confeſſari pœnitentibus ſuadeant non ſolum amorem initialem, nec ſolam attritionem, ſed amorem fervidum in Deum, & perfectam contritionem . 77. Ita fieri in praxi ab omni Confeſſario non eſt dubitandum . ibi.

Ave Maria . Explicatur tota hæc oratio cum ipſa ſalutatione Angelica . 41. 246.

Avis Paradiſi . De ea fertur, quod ſi aſpicit benigne infirmum, ſanabitur. 41. 269. Quid denotet. ibi.

Aureola, quid ſit . 41. 158. Datur in Cœlo Martyribus, Doctoribus, & Virginibus . ibi.

Auxilium Maſsilienſes aſſerebant hominem poſſe ſe diſponere viribus naturæ ad primum auxilium ſupernaturale . 22. 66. Id ipſum ajebant Semipelagiani . ibid. Per auxilia ſupernaturalia diſponitur quis ad Sacramenta recipienda . ibid. Auxilium ſupernaturale eſt duplex, *ſufficiens*, & *efficax*. 67. Quæ dicantur *ſufficientia*, quæ *efficacia*. ibi. Qui negaverint auxilia *ſufficientia* ibid. *Quibus auxiliis*, denotat circumſtantias exprimendas in Confeſsione . 27. 128. Auxiliare moribundis primario incumbit Parochis . 32. 28. Sicut eſt officium Parochi Nuptias benedicere, ita, & amplius moribundis auxiliare. ibid. Auxiliantes moribundis debent non eos nimis fatigare, ſed ſuaviter ad actus doloris, fidei, ſpei, & caritatis ſæpe excitare. 40. 165.

B

Baculus . Sacerdos impotens accedere ad Altare ſine baculo non debet celebrare in pulico . 26. 75. Bajus erravit putans caritatem compatibilem eſſe ſimul cum peccato. 27. 71. Bajum obiiſſe ſub obedientia Romanæ Eccleſiæ non eſt dubitandum . 40. 171.

Baptiſmus eſt janua ad cetera Sacramenta . 22. 43.

43. Si quis non baptizatus reciperet Eucharistiam , eſto eſſet in gratia, non augeret eam. ibi. Baptiſmus ſuſceptus ab adulto ſine dolore validus eſt , ſed illicitus . 39. Remoto obice cauſat gratiam . 60.

Baptiſmus, nomen eſt græcum . 23. 1. Eſt triplex nempe: *fluminis* , *flaminis* , & *ſanguinis* . 2. & ſeq. Debet parvulis miniſtrari quam primum moraliter poſſit . 5. Fuit inſtitutum quando in Jordane Chriſtus a Joanne baptizatus eſt . 6. Sine Baptiſmo nequeunt recipi alia Sacramenta . ibi. Obligare lex illum ſuſcipiendi incepit poſt Pentecoſtem . ibid. Quidam aſſerunt Chriſtum Dominum ſuis manibus baptizaſſe B. Virginem ante Apoſtolos . Deinde Petrum . ibi. Baptiſmus ante paſſionem Chriſti habuit virtutem ex ipſa Paſſione inchoata . 8. Beatiſſima Virgo ſuſcepit Baptiſmum non ad culpam delendam , ſed ad gratiam augendam , & ad recipiendam præcipue Euchariſtiam . ibi.

Baptiſmus Chriſti , & Joannis differunt tamquam veritas , & figura . 9. Baptiſmus Joannis non remittebat peccata . ibi. Infans in utero materno exiſtens , ſi caput extrahat , illico eſt baptizandus , urgente neceſſitate . 14. Forma Baptiſmi in Eccleſia Latina . 17. & ſeq. in Eccleſia Græca . 21. Quando iterandus ſit ſub conditione . 22. Miniſter Baptiſmi . 23. Ordo ſervandus inter Miniſtros Baptiſmi. 25. Obſtetrices tenentur ſcire ejus formam . ibi. Parentes in neceſſitate proprios filios baptizare valent , qui amittant jus debitum petendi . 27. Nemo valet ſeipſum baptizare , nec Chriſtus baptizavit ſeipſum . ibi. Quid de muto , & manco , deficiente alio Baptiſmi Miniſtro . 28 Subjectum Baptiſmi , & ejus requiſiſita . 29. & ſeq. Non requiritur amor Dei initialis , licet optandus ſit etiam perfectus . 32. Quando ſint baptizandi amentes , & furioſi . 33. Quando monſtra . 34. Quando filii infidelium . 35. Quid de filiis mancipiorum , & Judæorum . ibi. Triplex effectus principalis Baptiſmi . 37. & ſeq. Peccata , quæ adeſſe poſſunt in receptione Baptiſmi . 43. Quando receptus cum obice cauſet gratiam regenerativam 44. & ſeq. Baptiſmus eſt Sacramentum *primæ tabulæ* . 45. Quando incurratur irregularitas ex ejus iteratione . 37. 20. Duplex caſus , in quo illa incurritur ex ejus receptione . 21 Sine Baptiſmo fluminis poteſt quis per gratiam eſſe intra Eccleſiam *interne* , ſed non *externe* , nec poteſt recipere alia Sacramenta ſine caractere Baptiſmi . 41. 73.

Baſilica Vaticana . Olim erat prohibitum ſub excommunicatione majori ſumere Tabacum in Baſilica Vaticana. 25. 59. Sunt in ea Capellani deputati ad celebrandas Miſſas , pro quarum compoſitione recurritur ad Papam. 26. 124.

Baſilicam , ſeu Eccleſiam Lateranenſem ſuis humeris ſubſtentantes Sanctos Dominicum , & Franciſcum revelavit Deus Innocentio III. 35. 191.

Beatitudo , quid ſit. 41. 99. Beatus habebit quidquid velit . ibi. Beatus participat æternitatem . 100. Beatitudo eſſentialis eſt clara viſio Dei . 152. Non omnes beati gaudent æquali gloria . 153. Viſio beatifica differt gradualiter juxta cujuſque merita , & lumen gloriæ . ibi. Qui minori gaudent non invident gaudentibus majori . ibi. Tota gloria eſſentialis datur illico , ac in Cælum ingreditur anima. 154. Accidentalis gloria augetur ex pluribus capitibus . ibi. Quid videant beati in Cælo . 160. Quamvis beatus videat ejus patrem , aut matrem damnari , non triſtatur , ſed gaudet quod fiat Dei voluntas . ibid.

Bellarminus Cardinalis Robertus explicatur circa communionem Sanctorum 41. 89.

Benedictio . Aqua benedicta eſt materia licita Baptiſmi . 23. 11. Aqua benedicta ab Epiſcopo ſunt benedicenda Oratoria pro Miſſa celebranda . 26. 44. Idem de Eccleſia . 61 Prælati Regulares valent benedicere dicta aqua ſuas Eccleſias , & eas pollutas reconciliare . ibi. Poſſunt etiam benedicere vaſa , & veſtimenta Sacra ad proprias Eccleſias . ibi.

Benedictio plena , & abundans pro miſſa a Deo ſolventibus fideliter Decimas Eccleſiæ. 35. 181.

Benedictini Monachi tenentur confiteri ſaltem ſingulis menſibus ex jure Canonico . 35. 30. An hæc obligatio ſit gravis . ibi. Regulariter intelligitur de confeſſione venialium . ibi.

Benedictus XIV. amplectitur , ſummaque eruditione probat , atque illuſtrat ſententiam PP. Salmanticenſium in illa quæſtione : an pro ingreſſu Religioſorum , vel Monialium aliquid recipere titulo ſubſtentationis , ſit ſimoniacum. 33. 57. Laudat PP. Salmanticenſes . 34. 68. Hortatur Epiſcopos , ut controverſias circa duas propoſitiones damnatas ab Alexand. VII. nihil in Synodo ſine prævio Apoſtolicæ Sedis oraculo decernendum ſuſcipiant . 40. 58. Ipſe ſumus Pontifex Benedict. XIV. meritiſſime laudatur pagina 6. 14. 15. & aliis viginti ſex ſupra centum & amplius locis hujus ſecundi tomi .

Beneficiatius non tenetur ad horas ante pacificam poſſeſſionem beneficii , niſi lite pendente , habeat titulum , & adminiſtrationem ejus cum ſpe fructuum 31. 33. Nomine Beneficii intelligitur quælibet Præbenda , Cardinalatus , Epiſcopatus , Rectoratus , aut Capellania collativa habens tres conditiones . 34. An habens Beneficium Eccleſiaſticum tenue , vel exiguum teneatur ad Officium Divinum recitandum . 35.

35. An habentes præſtimonia collata in titulum perpetuum beneficii teneatur ad perſolvendas horas Canonicas. 36. Etiam tenentur penſionarii Clericales ſaltem ad officium parvum B. V. M. 37. Secus ſi penſio fuerit mere laicalis. ibid. Beneficiarius non gaudet dominio abſoluto ſui Beneficii. 32. 7. Reliqua præter congruam ſubſtentationem debet ex juſtitia expendere in pauperes, vel pia opera. ibi.

eneficium Eccleſiaſticum quid ſit. 32. 1. Requiruntur ſex conditiones ad Beneficium Eccleſiaſticum. 2. Quotuplex ſit. 3. & ſeq. Dignitates, ſeu officia regularia, ut Generalatus, Provincialatus. non ſunt proprie Beneficia Eccleſiaſtica. 6 Quid ſciendum circa originem Beneficiorum. 7 Quæ qualitates, ſeu conditiones requirantur ad validam, & licitam aſſecutionem Beneficiorum. 42. & ſeq. Ultra alias qualitates requiritur ad Beneficia recipienda vocatio Dei ad ſtatum Clericalem. ibi. Ex defectu divinæ vocationis in clericis provenit dedecus, abjectio, & ruina ſtatus Eccleſiaſtici. ibi An Neophiti habiles ſint ad Beneficia. 49. Filii illegittimi Præsbyterorum excludendi ſunt a Beneficiis. 50. An Beneficia Eccleſiaſtica conferenda ſint tantum naturalibus Regni, aut loci. 51. & ſeq. Sex modis acquiri valent Beneficia. 55. An Beneficiarii Calagurritanæ Diœcis poſſint licite eligere ex aprobatis *ad Curam*, quem maluerint, ut habetur in Bulla Clem. VIII. 77. Aliquando licet ſuffragium ferre pro digno, relicto eigniori. 78. An habere plura Beneficia ſit licitum. 104. & ſeq. Tragicum exemplum Philipi Cancellarii Pariſienſis poſſidentis plura Beneficia. 107. *Qui non unus ſed plures eſt in beneficiis, non unus ſed plures erit in ſuppliciis*. ibi. Octo modis Beneficia vacare poſſunt. 119. Tres ſunt conditiones in omni reſignatione Beneficii fideliter obſervandæ. 111. Ad validam, & licitam reſignationem requiruntur inſuper duodecim conditiones. 113. & ſeq.

Beneficium eſt propter officium. 40. 25.

Bernardus. S. Bernardo ſe comprimiſit Eccleſia pro declarando vero Papa tempore Schiſmatis. 32. 65.

Beſtialitas. De peccato beſtialitatis non opus eſt explicare in confeſſione ſi fuit cum ove capra, aut alia peculiari. 27. 126. Beſtialitas, pollutio, & ſodomia debent exprimi, quia differunt ſpecie. ibi.

Bibiuatus quid ſit. 34. 110. Vocatur etiam *Polyandrea*. ibi. Numquam fuit licita. ibi.

Bigamia quid ſit. 34. 110. An ſit licita. 113. & ſeq. Quotuplex ſit. 37. 59. Omnes bigami ſunt irregulares ex defectu Sacramenti, ſeu ſignificationis unionis Chriſti cum Eccleſia. 40. Non tollitur per baptiſmum hæc irregularitas. 43. Quis poſſit in ea diſpenſare. 44. Prælati Regulares valent cum ſuis ſubditis. 45.

Bimeſter. Quid concedatur conjugibus per bimeſtre. 34. 119 Qui coactus, conſumavit Matrimonium in bimeſtri, poteſt tranſire ad Religionem. 122. In quo differat bimeſter a repudio Judæorum. 125.

Blaſphemia prolata contra Deum, B. Virginem. & Sanctos debet exprimi diſtincte in Confeſſione. 27. 127. Blaſphemans unico actu contra duodecim Apoſtolos plura peccata committit clare exprimenda in confeſſione. ibi.

Bonus. Certum eſt bonos ire in vitam æternam, & malos in ignem æternum. 22. 68. Ex bonis Religioſis melius eſſet plures habere, ex malis nullum. 38. 34.

Bonum. Non ſunt facienda mala unde proveniant bona. 23. 15. Quatuor requiſita ad bonam confeſſionem. 27. 91. Bonitas Confeſſarii conſiſtit in eo, quod ſit in ſtatu gratiæ. 289. Tria ſunt bona matrimonii. 34. 61. Cenſura privat bonis ſpiritualibus externis. 36. 4. Temporalibus indirecte. 5. Bonorum Eccleſiæ, aut Monaſterii alienatio ſine debita ſolemnitate irrita eſt. 38. 75. Quæ ſint bona alienari vetita. 76. Qui contractus prohibiti in eorum alienatione. 77. Quæ ſolemnitas requiſita pro talium bonorum alienatione. 78. Bona temporalia ſunt in tripli differentia. 40. 90. Non licet occidere furem pro conſervatione unius aurei, nec bonorum temporalium. 114. Bonum eſt diffuſivum ſui. 41. 119 Deus ex ſola ſua bonitate erga nos, non ex indigentia creavit Cælum, terram. & cetera omnia. 41. 119. Quinque bona nobis ſequuta ex Aſcenſione Chriſti. 191. Mala corporalia ſæpe augent bona ſpiritualia. 24.

Breviarium. Officium B. V., & Defunctorum Pſalmi graduales, & Pœnitentiales in Breviario aſſignata non obligant intra, nec extra chorum eos, qui utuntur Breviario Romano ſecluſa conſuetudine. 31. 16. Invertens graviter ordinem Breviarii in recitando graviter peccat. 29. Recipiens ordinem ſacrum, ſeu Beneficium tenetur ſub gravi diſcere antea formam recitandi, & parare Breviarium. ibi. Tertiarii Religionum, licet ſe conforment cum Religioſis quoad recitandum de eorum ſanctis, debent recitare officium juxta Breviarium Ro-

Romanum ſecluſo ſpeciali indulto. 48. Carens Breviario, ſed non diurno tenetur recitare Laudes, & cetera, quæ valeat ex Diurno. 72. Carens Breviario ſine culpa omittit recitare ſine culpa. 73. Proiiciens illud in mare peccat non ſolum in projectione, ſed quamdiu perſeverat in prava voluntate non recitandi. ibi. *Dicitur Breviarium*, quia eſt compendium ſcripturæ ſacræ. 41. 202. Oratio *Pater noſter* ob ſimilem rationem vocatur *Breviarium Evangelii*. ibi.

Bulla cruciatæ quid ſit 28. 25. Undæ nomen Bullæ derivetur. ibi. Bulla Cruciatæ eſt velut fons Paradiſi, qui dividitur in quatuor capita. ibi. An gratiæ, & Privilegia Bullæ ample, vel ſtricte ſint interpretanda 27. Durant indulta Bullæ per unum annum. 28. Non revocantur per jubileum anni ſancti, nec per Bullam Cœnæ Domini. 29. Septem conditiones requiruntur pro Bullæ privilegiis, & gratiis adipiſciendis. 31. & ſeq. Quanta Eleemoſyna dari debeat pro unaquaque Bulla. 35. Plus datur in Regno Navarræ, quam Caſtellæ. ibi. Decem gratiæ, ſeu privilegia conceduntur in Bulla 36. & ſeq. Milites ex vi Bullæ ſoluti ſunt a jejuniis ſive ex voto, ſive ex præcepto Eccleſiæ in bello contra infideles. ibi. Quid concedatur per Bullam defunctorum. 43. Saluberrimum conſilium eſt, quod plures Bullæ accipiantur etiam pro eadem anima. 44. Non eſt neceſsus ſtatus gratiæ, quamvis melius eſſet, in ſumente Bullas pro defunctis. 45. Quæ, & quales ſint indulgentiæ ſtationum in Bulla conceſsæ. 46. Hujuſmodi indulgentiæ applicari valent pro defunctis. 47. Quantum ſit recitandum in quolibet altari. 48. A quibus caſibus, & cenſuris poſſit abſolvere confeſsarius virtute Bullæ cruciatæ. 50. Nulla datur facultas in Bulla pro hæreſi abſolvenda. ibi. Abſolutus virtute Bullæ, manet abſolutus a caſibus, & cenſuris reſervatis etiam oblitis. 52. Quid concedat Bulla pro articulo mortis, ſuppoſito, quod in eo nulla eſt reſervatio. 53. Quid debeat obſervare confeſſarius abſolvens pœnitentem a cenſuris in vi Bullæ, ſive in vita, ſive in articulo mortis. 54. Quid concedat Bulla pro commutatione votorum. 55. Quid pro tempore interdicti. 56. & ſeq. Quid concedat Bulla circa eſum carnium. 61. Quid circa uſum lacticiniorum. 63. Quid poſſint Regulares, & alii exempti in Dominicis quadrageſimæ virtute Bullæ communi. 64. Quid concedat Bulla compoſitionis. 66. Ferunt Alex. VI. fuiſſe primum, qui hanc partem Bullæ conceſſit Hiſpanis. ibi. Tres conditiones obſervari debent pro legittimo uſu Bullæ compoſitionis, 68. Quolibet anno valet componi ſumma. 29. 41. Regalium, & ſex marapetinorum, ſeu dipondiorum. 70. Quid ſi Dominus rei apparuerit facta jam per Bullam legittima compoſitione. 71. Per Bullam cruciatæ milites hiſpani bellantes contra infideles ſoluti ſunt a lege jejunii. 35. 163. & ſeq. Virtute Bullæ Cruciatæ valet omnis Confeſsarius abſolvere a caſibus Synodalibus, & Cenſuris Epiſcopalibus ſatiſfacta parte. 40. 17.

Bulla Urbani VIII. *In eminenti* non eſt ſurreptitia. 40. 171. Explicatur quid ſuſſerit in ea. ibi.

Burgis. Beneficia Eccleſiaſtica Burgenſis Diæceſis in ſolis Patrimonialibus providentur. 32. 51. Commendatur obſervantia clauſuræ Monaſterii Burgenſis Monialium Ordinis Ciſtercienſis, quæ in materia non exeundi a Recollectoribus non differunt. 36. 17. Laudatur zelus meritiſsimus Archiepiſcopi Burgenſis circa modum explorandi voluntatem Novitiæ ad profeſsionem. 38. 66.

C

Calagurritana Beneficia ſolis Patrimonialibus conferenda ſunt. 32. 51. In foro ad ea eligi debent digniores. 77.

Calix aureus, vel argenteus, vel ſaltem ex ſtanno conſecratus requiritur pro Miſſa celebranda. 26. 71. Olim erant Sacerdotes aurei, & calices lignei: nunc calices aurei, & Sacerdotes lignei. ibi. Valens peragere in Miſſa aeliqua præter hoſtiæ & calicis eluvationem, privatim celebrare poteſt. 75. Calix cum patena eſt materia proxima Subdiaconus. 30. 54. Calix, & patena cum vino, & hoſtia eſt materia Presbyteratus. 60. Cui traderetur patena cum hoſtia, non calix cum vino ordinatus non maneret. 61. Juxta D. Th. in ipſa traditione calicis imprimitur caracter Sacerdotalis. ibi. Non requiritur neceſſario quod calix, & patena pro Presbyteratu ſint conſecrati. 72.

Calvinus aſſerens ſacramenta novæ Legis ſolum ritu externo diferre a veteris legis ſacramentis merito eſt proſcritus a Trid 22. 7. Idem cum Luthero negat ſeptennarium numerum ſacramentorum. 14. Uterque contendit verba, quæ ſunt forma ſacramentorum eſſe ſolum promiſſoria, & concionalia. 21. Ambo decipiunt ſuos aſſeclas dicentes, quod fideles debent credere ſe eſſe in gratia 69. Ambo ſpernunt confirmationem, & alia Eccleſiæ ſacramenta. 24. 2 Ambo deſpiciunt cenſuras Eccleſiæ. 36. 4. Ipſi ſunt vitandi: alii hæretici tolerati. 81. Calvinus inepte

dixit

dixit Chriſtum deſperaſſe in Cruce. 41. 175.

Campana. Oſtiario incumbit campanam pulſare convocando populum ad officia divina. 30. 48. Anathema fertur pulſatis campanis, & aliis ceremoniis. 36. 78. Tempore interdicti poſſunt Clerici celebrare officia divina non pulſatis campanis. 137. Eo in tempore ſolum valet pulſari campana ad concionem. ibi. Cur pulſatur campana veſpere, mane, & meridie ad recitandum *Ave Maria*. 41. 261.

Canonicus. Vide *Chorus*, *Recitare*, *Reſidentia*.

Canon. Sacerdos omittens quaſdam additiones (pro tempore Paſchali) in Canone Miſſæ venialiter peccat. 26. 79. Idem eſt, ſi ſolum unum, aut duo nomina Sanctorum in Canone omittat. ibi. Omittere, aut addere aliquid Canonis corrumpendo ejus ſenſum lethale eſt. ibi. Confeſſario congruit legere antiquos Canones pœnitentiales, non ut imponat eaſdem pœnitentias, ſed ut ſciat, & advertat pœnitentibus ſeveritatem veteris diſciplinæ, & ſuavitatem præſentis. 27. 174.

Capellania. an ſit proprie Beneficium Eccleſiaſticum. 32. 8. & ſeq. Capellanus, ſeu Beneficiatus celebrans per alium, an poſſit illi tradere ſtipendium conſuetum retento ſibi majori. 111. An adſtrictus quotidie celebrare poſsit aliquoties abſtinere a celebratione. 112. Quid quando ratione infirmitatis non poteſt. 113. Quid quando reditus Capellaniæ notabiliter minuantur. 115. Quid de hærede adſtricto ſolvere ſtipendium Miſſarum. 116.

Capuccini (PP.) juxta ſuas leges non poterant confiteri Confeſsario extraneo. 27. 266. Bened. XIV. indulſit eis poſse confiteri extra domum Confeſsario Sæculari approbato ab Ordinario, vel Regulari approbato a ſuo Prælato. ibi. Ex peculiari prohibitione Capuccinorum non recte infertur ceteros Regulares non poſse confiteri extero Confeſsario, aut Sacerdoti ſimplici ex privilegio. 267. Patres Capuccini vi ſuarum legum nequeunt excipere confeſsiones Sæcularium, nec uti (ſecluſo alio indulto) privilegiis conceſsis Confeſsariis Regularibus. 39. 17.

Caracter quid ſit. 22. n. 71. Non recipitur immediate in anima, ſed in intellectu practico. ibi. Tria ejus munia. ibid. Caracter datur ad operandum in Dei obſequium legitime. 73. Non eſt ens rationis, ſed potentia pertinens ad ſecundam ſpeciem qualitatis. 73. Ex natura ſua indelebilis. 74. Remanet in altera vita bonis ad gloriam, malis ad ignominiam. ibi. Caracter Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis differunt realiter. 75. Omnes caracteres Ordinum conſtituunt, & complent unum caracterem Sacerdotalem. 77. Non intenditur caracter ſicut habitus; ſed extenditur ſicut potentia. ibi. Per caracterem Baptiſmi oves Chriſti, & Eccleſiæ aggregati conſignamur indelebiliter. 23. 58. Per eum fit etiam Baptizatus capax cetera ſacramenta recipiendi. ibi. Per caracterem Confirmationis inſignitur confirmatus ſicut miles, & athleta Chriſti. 24. 12.

Caritas. Conformius eſt caritati nullum privare a Communione in periculo mortis. 25. 93. Olim id fecere aliquæ Eccleſiæ particulares ob crimina atrocia; numquam vero Eccleſia Univerſalis. ibi. In juſto omnis actio naturalis honeſta eſt quoad modum ſupernaturalis ex gratia, & caritate illam dirigente in finem ſupernaturalem. 27. 10 Contritio nequit eſſe ſine caritate: caritas valet eſſe ſine contritione. 11. Actus caritatis eſt *virtualiter* eminenter contritio. 12. Præcepta caritatis, & pœnitentiæ ſunt prorſus diſtincta. ibi. Caritas perfecta non eſt neceſsaria pro ſuſcipiendo Pœnitentiæ ſacramento. 19. Sententia non requirens neceſsario caritatem initialem pro eo ſuſpiciendo eſt *communior inter Scholaticos* juxta Alex. VII. 64. Textus in oppoſitum adducti loquuntur de caritate perfecta, non de initiali. 67. Minima caritas pugnat cum peccato. 70. Caritas initialis nequit ſolum *intenſive* diſtingui a caritate habituali. 71. Neque poteſt eſſe ejuſdem ſpeciei niſi *reductive.* 72 Aliud eſt negare caritatem, aliud negare ejus neceſsitatem pro recipiendo mortuorum ſacramento. 73 Vix meminit Evangelium caritatis initialis, licet ſæpe ſuadeat caritatem perfectam. ibi. Aliud eſt non afferre caritatem ad ſacramentum, aliud illam poſitive excludere. 74. Nihil hactenus decrevit Eccleſia circa controverſiam caritatis initialis juxta Benedict. XIV. 75. Plus terretur horrore Inferni peccator a culpa, quam caritate initiali. 76. Confeſſarius ſuadeat pœnitentibus caritatem fervidam, & contritionem perfectam 77.

Carmelitæ (PP.) injuſte accuſati, non impleſſe onus cujuſdam Miſſæ fuere abſoluti a S. Congreg. 26. 94. Proprius finis Religioſi Carmelitæ eſt oratio mentalis, & aſsidua meditatio divinæ Legis. 38. 14. Quamvis omnes Religioſi teneantur ad orationem mentalem, Carmelitæ tenentur ad eam velut ad ſcopum peculiarem. ibi. Quomodo intelligatur aſsidua oratio, & Legis divinæ meditatio præſcripta Carmelitis in ſua Regula. 15. Summarium Indulgentiarum Ord. Carmelitarum a Clem. X. conceſſum, & ampliatum. 40 54.

Carmelitæ Diſcalceati tenentur vi ſuæ legis ſingulis menſibus accuratam rationem habe-

re de Miſsis celebratis, & de ſtipendiis receptis, oneribuſque ſatisfactis. 26. 23. Adſtricti ſunt lege peculiari applicare nullo accepto ſtipendio quaſdam Miſſas pro Papa, Rege, Protectore, & aliis Benefactoribus Ordinis, pro Religioſis defunctis, ac in cultum B.Virg. 26. 105. Adacti ſunt libenter ad ſequendam doctrinam D.Thomæ. 27. 85. Prohibentur non attingentes. 33. Ætatis annum. audire confeſsiones mulierum. 262. Si eas audiant ex mandato, vel conſenſu Epiſcopi validæ ſunt. ibi. Secus eſt de confeſſionibus exceptis a Religioſis poſitive reprobatis a ſuis Superioribus. ibi. Præmiſsa lex prohibitiva audiendi confeſsiones feminarum non eſt communiter ſub gravi recepta. 263. Conſtitutiones noſtræ Congreg. Hiſpanicæ annullant confeſsionem factam a Religioſo Ordinis Sacerdoti ſimplici ejuſdem Ordinis. 266. Conſtitutiones Congreg. Italicæ aliud diſponunt. ibi. Extra domum valet Religioſus noſter confiteri juxta proprias leges cuilibet extraneo Confeſsario in defectu Confeſsarii Ordinis. ibi. Per Bullam Cruciatam idem valet tam intra, quam extra domum. ibi. Carmelitis Diſcalceatis nulla ſunt peccata a ſuis Prælatis reſervata. 268. Uſum Bullæ Cruciatæ concedunt eis Prælati ſine ulla limitatione. ibi. Religioſus noſter approbatus in una Provincia declaratur a legibus approbatus in qualibet alia pro confeſsionibus Religioſorum audiendis. ibi. Præter duos Confeſsarios Ordinarios dantur noſtris Monialibus alii duo extraordinarii ter in anno ex diſpoſitione noſtrarum legum. 279. In Oppidis ubi ſunt Conventus utriuſque ſexus gratis ſine ulla mercede excipiunt Confeſsari noſtri confeſsiones Monialium Ordinis ex eiſdem legibus. 285. In Conventu Urbis de *Regina Cæli* admittuntur fœminæ nobiles abſque dote ad habitum Carmelitarum Diſcalceatarum. 33. 56. Carmelitæ Diſcalceati profitentur Regulam *ſine mitigatione uſque ad mortem*. 35. 136. Notati infamia in ſanguinis qualitate nequeunt ad noſtrum habitum admitti uſque ad quartam generationem, & ultra. 38. 30. Nec illegitimi niſi de licentia Generalis. ibi. Apud nos fiunt informationes Novitii ante ejus admiſsionem, & Communitati notificatur, quod ex eis deducitur. 35. Juxta noſtras leges præcepta formalia extra Viſitationem nequent imponi niſi in ſcriptis, & ſub certis verbis. 90. A noſtris legibus præſcribitur, & requiritur licentia expreſsa pro pluribus rebus, & negotiis. 126. Ab eiſdem legibus cavetur ne aliquis noſtrum audeat prædicare, niſi prius Philoſophiæ tribus annis, & Theologiæ aliis tribus operam dederit. 39. 100.

Caro. Probabilis tantum, vel dubia eſt forma conſecrationis panis ſub his verbis: *Hæc eſt caro mea*. 25. 20. Quid agendum Sacerdoti ſi facta conſecratione appareret Chriſtus in Euchariſtia ſub ſpecie Carnis, aut Sanguinis. 26. 89 Quid concedat Bulla Cruciatæ circa eſum carnis diebus vetitis. 28. 61. Matrimonium conſumatum adeſt, quando conjuges copula maritali fiunt una caro. 44. 121. Ad carnis concupiſcentias reprimendas multum conducit jejunium. 35. 64. Ante diluviani abſtinentes a carne, & vino longævam vitam ducebant. ibi. Quos cibos nomine carnium prohibeat certis diebus Eccleſia. 71. An liceat aliquando eſus carnis dictis diebus. 73. Vide *Jejunium*. Carnis mortificatio valde juvat ad perfectionem aſſequendam. 38. 18. Ejus mortificationi debent ſtudere præcipue Novitii. 38. In carne præter carnem vivere Angelicum potius eſt quam humanum. 99 Sicut lilium inter ſpinas floret caſtitas inter carnis aſperitates. 100. In Symbolo dicitur non hominis, ſed *carnis reſurrectio* ad denotandum, quod caro, non anima moritur. 41. 93.

Carolus V. Confeſſarius dixit ſapienter ei: *Confeſſus peccata Caroli: Confitere peccata Cæſaris*. 27. 301.

Carolus III. prudentiſſimus Hiſpaniarum Rex. Pia dignatione aſſignavit Authorem in Poſtulatorem Cauſæ Beatificationis Vener. Palafox 27. 258. Habeatur præ oculis quædam Pragmatica, ſeu lex ejuſdem piiſſimi Regis in materia contrahendi matrimonium inſciis parentibus. 34. 78.

Caſtitas dicitur a caſtigando. 38. 100. Quatuor media efficatiora pro tuenda caſtitate. ibi. vide etiam *votum caſtitatis*.

Cataphrigæ mortuos baptizabant. 23. 29.

Catechiſmus. Exigere pretium pro Catechiſmo eſt ſimonia. 33. 36. Quid ſit Catechiſmus. 41. 1.

Cathecumenus ſi in gratia per actum contritionis, vel caritatis, ſumeret Euchariſtiam, nihil in eo operaretur. 22. 43. Ante Baptiſmum debet inſtrui de fide Dei Auctoris gratiæ, & de ceteris Myſteriis neceſſariis. 23. 31. Cathecumenus poteſt communicare ſpiritualiter. 25. 49. Cathecumenus omittens voluntarie recipere in articulo mortis Baptiſmum, unum peccatum committeret, non alia ex omiſſione Confeſſionis, & Communionis. 25. 88. Ante Miſſæ oblationem mittebantur olim Cathecumeni extra Eccleſiam. 26. 6. Nequit offerri Miſſa pro Cathecumis. qui ſua culpa ſine Baptiſmo deceſſerunt. 32. Cathecumenus non eſt capax lucrandi Indulgentias, nec applicatæ proſunt ei per modum

dum abſolutionis . 28. 8. Bulla Cruciatæ prodeſt Cathecumeno quo ad aliquos effectus. 31. Cathecumenus parentum fidelium tenetur ad ſolvendas Decimas Eccleſiæ. 35. 174. Cathecumeni pertinent ad Eccleſiam pro ſoro interno ſi ſint in gratia. 41. 73.

Caupones graviter peccant, ſi diebus vetitis abſque neceſſitate hoſpitibus cœnam, vel carnes ſponte miniſtrant. 35. 134. & ſeqq. Quid ſi hoſpites eas petant. ibi.

Cœcus a nativitate ungi debet Oleo Sancto in organo viſus, licet numquam viderit. 29. 7. Cæcus tenetur recitare cum ſocio, ſi illum commode habeat. 31. 71. Etiam ſolus ſi memoriter ſciat Pſalmos. ibi. Non tenetur quærere cum incommodo ſocium, nec adiſcere memoriter officium. ibi. Cæcus excuſatur a Chori aſſiſtentia, lucraturque diſtributiones. 92.

Cenſura, quid ſit. 36. 1. Nomen Cenſuræ tripliciter accipi poteſt. ibi. Tres tantum ſunt ſpecies cenſuræ, nempe: *Excommunicatio*, *ſuſpenſio*, *& interdictum*. 7. Cenſura ex parte cauſæ efficientis dividitur in eam, quæ eſt a *jure* & in eam, quæ eſt *ab homine*. 9. Ex parte formæ dividitur in eam, quæ eſt *latæ ſententiæ*, & in eam, quæ eſt *ferendæ*. 10. Datur in Eccleſia poteſtas Cenſuras ferendi. 12. Quinam gaudeant poteſtate ferendi cenſuras. 13. Poteſtas hæc valet etiam conſuetudine acquiri, & præſcriptione; ita tamen, ut adquiſita circa unam cenſuram, non adquiratur circa aliam. 14. Quibus poſsit hæc facultas delegari. 15. & ſeq. Cenſura ex metu lata valida eſt. 19. Nemo ſe ipſum excommunicare, vel alia cenſura ligare poteſt. 20. Quid requiratur, ut cenſura valide feratur. 22. Solemnitas requiſita, ut cenſura licite feratur. 24. An præcedere debeat monitio cenſurarum. 25. Trina monitio, vel una pro tribus, quæ virtualiter trina ſit præcedere debet. 27. Semper fieri debet monitio vel in ſcriptis, vel coram teſtibus idoneis ab ipſo Judice, vel ejus nomine. 28. Cenſura lata ſine dictis monitionibus eſto ſit illicita graviter, valida tamen eſt. ibi. Excipitur duplex caſus, in quo cenſura, omiſſa trina monitione, aut una pro tribus nulla eſt. ibi. Quibus diebus ferri debeat cenſura. 29. Nemo extra proprium territorium ferre poteſt cenſuras per modum ſententiæ. 30. Epiſcopus in ſua Diœceſi exiſtens poteſt ligare cenſuris ſuum ſubditum extra exiſtentem, pro delicto intra illam commiſſo. 31. Minime vero exiſtentem, & delinquentem in aliena Diœceſi. 34. Quos obliget præceptum ſub Cenſura impoſitum ad præcavenda delicta futura, vel ad revelanda commiſſa. 35.

Cenſuræ latæ a Prælatis Regularibus in ſubditos proprios eos ligant ubicumque exiſtant. ibi. Cauſa materialis, ſeu materia Cenſuræ eſt culpa; imo culpa contumaciæ contra præcepta Eccleſiæ. 36. Culpa debet eſſe pœna proportionata. 38. An præceptum ſuperioris ſub Cenſura in materia ex ſe non gravi obliget graviter. ibi. Numquam incurritur Cenſura *latæ ſententiæ* pro culpa levi. ibid. Non debet niſi pro culpa, quæ aliter mederi nequeat imponi Cenſura. ibid. Eſt extremum remedium cum graviſſimo diſpendio animæ. ibid. Pro actu pure interno nequit ferri Cenſura. 41. Qualis actus externus requiratur pro incurrenda Cenſura. 43. Nec ſufficit affectus, intentio, aut conatus aliquid faciendi, niſi de facto fiat, & ſequatur, dummodo lex non exprimat velle etiam conatum punire. ibi. Cenſura contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, & conſiliantes. 44. An Cenſura lata contra mandantes, & conſiliantes comprehendat illos, qui dederunt mandatum, & Conſilium ſimplex, minime influens in effectum. 45. An ſi mandatum, aut Conſilium fuit efficaciter revocatum, incurratur a mandante, ſeu conſiliante. 46. & ſeqq. Quinque conditiones requiruntur, ut quis Cenſuris ligari poſsit. 50. & ſeqq Incurſa una Cenſura poteſt quis alias, & alias incurrere. 54. & ſeq.

Propter idem delictum ſola una Cenſura incurritur regulariter. At ſi delictum ſit vetitum a diverſis ſuperioribus ex motivo formaliter diverſo, poſſunt ob idem delictum plures cenſuræ incurri. 57. Septem cauſæ excuſantes a Cenſura incurrenda aſsignari ſolent. 58. Poteſt Cenſura eſſe injuſta, & tamen valida. 59. Quomodo ſe gerere debeat certus de ſua innocentia, cenſuratus juridice ut reus. 60. Quæ ignorantia excuſet a Cenſura incurrenda. 61. & ſeqq An metus gravis excuſet. 63. Quomodo ſe gerere debeat dubius de Cenſura. 65. Quis poſſit abſolvere a Cenſuris. 66 Abſolutio a Cenſuris eſt triplex, nempe: *abſoluta*, *conditionata*, & *ad cautelam*. 67. Cenſura non aufertur abſque abſolutione reo emendato, aut parte ſatisfacta. 68. Non adſunt verba determinata abſolutionis pro foro interno; pro pro externo vero debet abſolvi forma in Rituali Romano præſcripta. 69. Pro ſuſpenſo, & interdicto vide. ibi. Poteſt quis abſolvi ab una Cenſura, quin abſolvatur ab alia. 70.

Cenſura ſemel incurſa compatibilis eſt cum gratis. ibi. Abſens poteſt abſolvi a Cenſura, licite eum cauſa, valide etiam ſine illa. 71 Etiam invitus poteſt abſolvi; at ſi ita ſit invitus, ut ſimul contumax perſeveret, non eſt abſolvendus, licet valide poſſit a Superiore, aut ab babente ſaculatem abſolutam ibi. Quando Confeſſrius *faultate gaudens* præmittit abſolutioni Sacramentali illa verba: *Ego te abſolvo ab omnibus Cenſuris in quantum poſſum, & tu indiges* manent abſolutæ cenſuræ oblitæ. 72. Quæ ſolemnitas ſit præſcripta in jure pro licita abſolutione a Cenſuris. 73. Abſolutio Cenſuræ parte non ſatisfacta aliquando valida. 74. Abſolutio a Cenſuris vi, aut metu extorta non eſt valida. 75. Nec in articulo mortis poteſt laicus abſolvere a Cenſuris; nec Clericus non Sacerdos adhue in defectu Sacerdotis. 76.. Caſus in quo non poſſit abſolvere a Cenſura, qui eam poſuit, adeſt, quando hic declaratur vitandus. ibi. Tot ſunt Cenſuræ in jure, & extra jus, ut vix verſatiſsimus eos deſignare valeat. 106. Correcto reo, aut ejus contumacia ceſſante, non ceſſant Cenſuræ, niſi media abſolutione. 40. 68.

Cæſar. Quomodo Apoſtolus Paulus ad Cæſarem appellarit. 30. 87.

Ceſſatio a Divinis, quid ſit. 36. 141. Non eſt Cenſura; imponitur in ſignum graviſſimi mœroris ob injuriam Deo, & Eccleſiæ irrogatam. ibi. Violans ceſſationem peccat graviter, non autem ſit irregularis. 142. Regulares debent illam obſervare ſub pœna excommunicationis. ibi. Qui cauſam dedittenetur reſtituere Clericis damna inde ſequuta. ibi.

Ceſſatio privilegiorum: octo modis privilegia ceſſare valent, nempe: morte concedentis, temporis lapſu, ceſſatione cauſæ finalis, renunciatione, revocatione, non uſu, abuſu, & præſcriptione. 39. 24. & ſeq.

Chocolatica potio in magna quantitate violat jejunium. 35. 108. Quæ chocolatæ quantitas ſit materia parva. 109. Diverſitas Authorum, & modus opinandi eorum in hac materia vide. ibi.

Chor Epiſcopi erant olim in duplici differentia. 30. 23.

Chorus Prælati, & ſubditi Regulares tenentur officium divinum perſolvere in choro ex vi ſuarum conſtitutionum. 31. 3. Prælati debent curare, ut ſubditi choro aſſiſtant etiam alimenti ſubtractione, ſi opus fuerit. ibi. Prælatus, ſecluſa cauſa, prior omnibus ſtudeat choro intereſſe. ibi. Quatuor ſaltem Religioſi requiruntur ad officium chorale perſolvendum. 4. Obligatio recitandi private in choro pendet ex ſtatutis peculiaribus. ibi. In Aliquo caſu poteſt fieri ſatis officio chorali per ſolos Novitios. 6 Regulariter aſſiſtunt, & aſſiſtere debent choro Profeſſi cum Novitiis. ibid. Chorus, aut Eccleſia eſt locus deputatus pro publica recitatione penſus divini. 10. Si ex errore invertatur aliquid in choro recitando hanc lectionem. v. g. pro alia, omitti, non ſuppleri debet. 11. Satius aliquid omitti, quam chorum perturbari. ibi. Accedens tarde ad chorum proſequatur cum ceteris. 12. Occupati in ſervitio chori, non tenentur repetere aliquos verſus a ſe omiſſos. ibi. Idem eſt de omiſſis ſpuendo, aut nares emungendo. ibi. Chorus ſupplet defectus leves occurrentes neceſſario. ibid. vid. *Recitare*. Canonici, & Beneficiarii tenentur ſub gravi choro aſſiſtere, ſeu intereſſe. 31. 82. Etiam tenentur ipſi per ſe ipſos clara voce recitare, & cantare divinum penſum in choro. 84. Sub qua pœna. 85 Quibus accreſcant diſtributiones amiſſæ ob abſentiam a choro. 86. Canonici habent privilegium, ut aliquo tempore abeſſe a choro licite poſſint. 88. Canonici, qui quadraginta annis choro aſſiterunt lucrantur diſtributiones licet de cetero abſint. ibi Duo Canonici Epiſcopo ſervientes Lucrantur fructus, etſi choro non aſſiſtant. ibid. Aſſignantur tres cauſæ excuſantes Canonicos a chori interеſſentia, quin diſtributiones amittant. 89. & ſeq. Quæ infirmitas eſcuſet canonicos a chori aſſiſtentia. 90. Quæ corporis neceſſitas. 93. Quæ Eccleſiæ utilitas. 94. Adire chorum principaliter ob lucrum temporale eſt ſimonia. 33. 30. Angeli ſunt diſtributi in novem choris. 41. 48.

Chriſma quid. 24. 5. Neceſſario debet eſſe ex oleo olivarum. ibi. Triplex differentia chriſmatis ab oleo cathecumenorum, & infirmorum. 6.

Chriſtiani quomodo vocentur *Sacerdotes Reges, lapides vivi*. 22. 32.

Chriſtiani Orientales abſtinent in Quadrageſima a carnibus etiam in articulo mortis. 35. 74.

Chriſtianus, idem eſt ac homo Chriſti. 41. 7. Primo Antiochiæ ſequaces Chriſti appellati fuere *Chriſtiani*, antea dicebantur *credentes, fideles, Diſcipuli Chriſti*. ibi.

Chriſtus inſtituit immediate omnia Sacramenta novæ legis. 22. 10. Noluit quod alius ſit eorum inſtitutor, ne divideremus amorem ſibi debitum cum alio. ibi. Alia duplex cauſa. ibi. Ex eo quod Chriſtus non inſtituerit formas conditionales pro Sacramentis, non infertur non poſse miniſtrari ſub

Digitized by Google

ſub conditione in caſu neceſſitatis vel ex cauſa rationabili. 23. Miniſter Sacramentorum, quæ ex officio perficit, agit perſonam Chriſti. 39. Chriſtus præbuit Euchariſtiam Judæ conſulens ejus famæ. 41. Chriſtus, aut Eccleſia ſupplent diſpoſitionem parvulorum ad recipienda Sacramenta. 44. Paſſio Chriſti exiſtit phyſicæ virtualiter in ſacris ejus vulneribus ad cauſandam gratiam phyſice inſtrumentaliter in nobis. 56. Merita Chriſti ſunt cauſa moralis gratiæ. 57.

Chriſtus ut homo nequit eſse cauſa principalis phyſica gratiæ. 65. Sine Chriſto, aut ejus gratia nihil poſaumus facere in linea ſupernaturali. 66. Chriſtus non eget caractere ſacerdotali, nec alio quocumque 71. Caracter ſacerdotii aſſimulat Chriſto ſacerdotes ibi.

Chriſtus baptizavit Beatiſ. Virg. & D. Petrum. 23. 6. Differentia Baptiſmi Chriſti a Baptiſmo Joannis. 9. Apoſtoli quomodo baptizabant in nomine Chriſti. 18. Per Baptiſmum ſignamur oves Chriſti medio caractere. 37. Chriſtus reliquit Eccleſiæ facultatem deſignandi aliquas materias, & formas aptas pro conficiendis Sacramentis. 24. 7. Dicere Chriſtum deputaſse hæc, aut illa verba in particulari pro forma confirmationis non probatur. ibi. Confirmatus inſignitur tanquam miles, & athleta Chriſti 12. Chriſtus in inſtitutione Euchariſtiæ gratias egit. 25. 3. Seipſum in Euchariſtia recepit. ibi. Species panis, & vini conſecratæ permanenter continent corpus, & ſanguinem Chriſti. 7. Ex latere Chriſti exivit ſanguis, & aqua. 10. Hæc aqua fuit vera, & naturalis. ibi. Sacerdos celebrans gerit vices duplicis perſonæ, nempe Chriſti, & propriæ. 22. Licet in perſona Chriſti dicat *pro vobis effundetur*, non excludit ſe. ibi Pronomine *hoc*, vel *hic* non ſignificatur determinate ſubſtantia Chriſti. 23. Ex vi verborum ſolum ponitur in hoſtia corpus Chriſti. 24. Quid ſi in triduo mortis Chriſti Apoſtoli conſecraſsent panem. 25. Si hoſtia conſecrata ſervata fuiſset uſque ad obitum Chriſti mortuus fuiſset Dominus in Sacramento. 26. Quamquam corpus Chriſti prout in Sacramento mori poſſit, non tamen *conſpui*, *flagelari*, *& crucifigi*. 27. Chriſtus in Sacramento nec videt, nec audit, nec ſenſibus utitur adhuc internis, nec videri valet naturaliter. ibi. Conſideranda eſt bonitas Chriſti, & ingratitudo hominis. 90. Chriſtus non ſolum allicit, ſed præcipit recipi ab homine; reluctatur homo Chriſtum recipere. ibi. Sacerdos celebrat nomine Chriſti, & pro tota Eccleſia. 98. Chriſtus Dominus offertur Deo Patri in Sacrificio Miſsæ. 26. 5. Chriſtus myſtice deſinit eſse, ſeu mactatur. ibi. Sacrificium eſſentialiter conſiſtit in illa actione, quæ fit in perſona Chriſti; & qua victima immolatur. 10. Chriſtus eſt principalis offerens ſacrificium Miſsæ. 13. Valor ſacrificii *ex opera operato* ſolum pendet a Chriſto principali offerente. 14. Quid faciendum ſacerdoti, ſi peracta conſecratione Chriſtus in Euchariſtia appareret permanenter. 89.

In Chriſto Domino non fuit pœnitentia, neque quoad actum, neque quoad habitum. 27. 2. Ut Sacramentum eſt ab inſtitutione Chriſti. 6. Confeſsarius eſt Judex ſubordinatus Chriſto. 195. Chriſtus reliquit Eccleſiæ poteſtatem non limitatam ſed abſolutam. 205. Solus Chriſtus apperit Cælum delendo chirographum decreti. 206. Chriſtus ſuperabundanter ſatisfecit pro nobis quo ad ſufficentiam. 272. Presbytero in ordinatione datur poteſtas in corpus Chriſti myſticum. 30. 63. Horæ canonnicæ ſunt ſeptem præcipue juſta ſeptem myſteria paſſionis Chriſti. 31. 7. Judas, dum Chriſtum vendidit, horrendum ſacrilegium commiſſit, non proprie ſimoniam. 33. 32. De fide eſt matrimonium inter Catholicos eſse Sacramentum inſtitutum a Chriſto Domino 34. 46. Ante adventum Chriſti non fuit verum Sacramentum. ibi. Chriſtus licet ſit ſponſus Eccleſiæ, habet tamen in ea plures animas ſponſas ſuas. 115.

Chriſtus voluit naſci in ſtabulo, & mori nudus in patibulo. 38. 18. Debent concionatores prædicare Chriſtum crucifixum. 39. 108. Chriſtus non ſcripſit ſuam doctrinam per ſe, ſcripſit vero per ſua membra. 41. 5. Sancta Crux eſt figura Chriſti crucifixi 8. Chriſtus elegit ſibi mortem crucis ut nobis daret exemplum humilitatis. 9. Verbum *Jeſus Chriſtus* eſt compoſitum ex *Jesu*, & *Chriſto*. 31. Chriſtus eſt nomen comune, idem ſignificans; ac *unctus*. ibi. Jeſus Chriſtus eſt filius Dei vivi. 32. In quantum Deus eſt ubique; In quantum homo in Cælo, & in Sanctiſſio Sacramento. ibi. Chriſtus non eſt filius adoptivus Dei ſed naturalis. 34. Gaudet ſuper nos perfecto dominio. 35. Ut homo vere paſsus eſt tormenta ab Evangeliſtis relata. 38. Fuit cruci afixus. 40. Habebat faciem verſus occidentem. 41. Eodem ſitu Cælum aſcendit. ibi. Fuit mortuus die 25. Martii, eodem quo Adam fuit formatus. 44. Poteſt dici quod totus Chriſtus deſcendit ad limbum. 47.

47. Surrexit propria virtute. 49. Surrexit cum cicatricibus, aut vulneribus. 52. Poſtquam ſurrexit, aſcendit corpore, & anima in Cælum. 53. Differentia inter aſcenſionem Chriſti, & aſumptionem Beatiſſimæ Virginis. 54. Aſcenſio Chriſti ſuit miraculoſa propter ejus circumſtantias. 55. Inquantum Deus gaudet æquali gloria cum Patre. 56. viſibiliter veniet glorioſus, & impaſſibilis in fine mundi. 58. Chriſtus inquantum Deus eſt caput hominum, & Angelorum. 75. Inquantum homo eſt etiam caput hominum beatorum, & Angelorum, omnis principatus, & poteſtatis. ibi. Chriſtus dicitur caput Eccleſiæ, & ſpiritus Sanctus cor. 76. Papa eſt vicarius Chriſti in terra. 79. Dicitur Vicarius Chriſti, non ſucceſsor quia Chriſtus eſt Sacerdos in æternum, ſemper retinet officium capitis Eccleſiæ. ibi. Claritas corporis Chriſti in Transfiguratione non fuit dos corporis glorioſi ſed miraculoſa. 156. Perſona verbi in ſe eſt omnino ſimplex, verum eadem perſona in Chriſto eſt compoſita ex humanitate. & perſona verbi abſque ulla imperfectione. 167.

In Chriſto reperiuntur una perſona, quæ eſt divina: *duæ naturæ*, Divina, & humana. *Duæ uniones: Duo intellectus: una memoria: duæ filiationes. duæ voluntates.* 170. Voluntas humana Chriſti ſe conformavit ſemper cum Divina in parte ſuperiori perfectiſſime. in parte inferiori non ſemper. 171. Dolor paſſionis Dhriſti ſuit major omnibus doloribus, 174. Confortabatur a Divinitate, ut amplius, & divitius pateretur 175. Paſus eſt preter dolores corporis, etiam in anima angores maximos, agoniaſque mortales. 176. Anima Chriſti erat glorioſa. & fruebatur viſione beata quoad partem ſuperiorem. 177. Dos impaſibilitatis ſuſpenſa fuit illi quoad partem inferiorem, ut poſſet pro nobis pati. ibi. Mors Chriſti conſiſtit in ſeparatione animæ a corpore. 178. Chriſtus in triduo mortis non erat homo proprie, niſi enim adito, nimirum, *homo mortus*. ibi. fuit tamen ſacerdos. ibi. Meruit a primo inſtanti ſuæ conceptionis uſque ad ultimum inſtans ſuæ vitæ. 179. Meruit ſibi exaltationem ſui nominis, & gloriam corporis. Meruit nobis libertatem a captivitate Dæmonis, gratiam & gloriam. ibi. Non ſolum pro prædeſtinatis, ſed pro omnibus hominibus mortus fuit 180. Suo ſanguine nos redemit *proprie*. 182. Surrexit eadem integritate, qua fuit conceptum corpus Chriſti. 185. Poſt reſurrectionem apparuit mulieribus eum quærentibus, & diſcipulis. 188. Minime dubitandum eſt glorioſum apparuiſſe ſuæ Sanctiſſimæ Matri. 189. Aſcendit corporaliter motu locali a monte oliveti. 190. Nullus intravit prius in Cælum ſaltim permanenter. 191. Aſſiſtet Chriſtus præſentia corporali viſiviliter in juditio finali. 194. Nemo ſcit (nec ipſe Chriſtus ad revelandum) Quando erit judicium univerſale. ibi. compoſuit orationem *Pater noſter* ut nos doceret orare, & petere. 201. Aliquando oravit pro ſe, & pro nobis in quantum homo. 205. Quando invocamus Chriſtum in Litaniis, poteſt dici *ora pro nobis* in ſenſu catholico. 207. Cur non dicitur. ibi. Chriſtus mira dignatione vocat nos ſuos frates. x08. Plenitudo gratiæ Chriſti eſt ſicut fontis, de cujus plenitudine accipimus omnes. 250.

Circumciſio in veteri lege diſcernebat Judæos a Gentilibus. 22, 6. Baptiſmus reſpondet ei in lege gratiæ. ibi.

Circumſtantia, quid, & quotuplex ſit. 27. 114. Poſſunt diſtingui circumſtantiæ ſpecie phyſica, & ſpecie morali. 115. Eſt de fide circumſtantias mutantes ſpeciem debere confiteri. 116. Plures circumſtantiæ ſunt mutantes ſpeciem, quæ apud alios dicuntur ſolum aggravantes. 150. Explicantur circumſtantiæ ſigillatim. 116. & ſeq. An circumſtantiæ notabiliter aggravantes intra eamdem ſpeciem debeant explicari neceſſario in Sacramento pænitentiæ. 140. Sententia negativa Salmanticenſium. 141. & ſeq. Quædam notatu digna circa eandem difficultatem. 349. & ſeq. Actus exterior non eſt circumſtantia, ſed complementum peccati. 150. Propria mens aperitur. 155. & ſeq. circumſtantiæ notabiliter minuentes intra eandem ſpeciem non ſunt neceſſario confitendæ. 161. Confeſſarius ne ſit nimis anxius in inquirendis peccatorum circumſtantiis, quæ ſpeciem non mutant. 162. in Moralibus juxta circumſtantias eſt reſolvendum. 40. 110.

Crimen impedimentum Matrimoni quid. 34. 211. Eſt duplex, ſed varie combinatum efficit quatuor. ibi. Conditiones ut incurratur. 213. & ſeq. Pro diſpenſatione criminis debet exprimi an antea ſit diſpenſatum oratori. 302. Nunquam diſpenſandum fore crimen homicidii conjugis eſt ſententia Authoris, cur. ibi.

Claves, An dentur in Eccleſia 27. 205. Sacerdotes veteɟis legis non habuerunt claves Cæli, ſed Tabernaculis terreſtris. 206. Quid ſint claves Eccleſiæ. 207. Quot, & quæ

quæ ſint. 208. & ſeq. Chriſtus Dominus habuit claves excellentiæ ad diſcrentiam Sacerdotum, qui ſolum habent Claves miniſteriales. 210. Nec illi claves fundabantur in caractere, quo Chriſtus non indigebat, ſed in gratia unionis. ibi. Quæ & quales debeant eſſe claves Oſtiario tradendæ in ordinatione. 30. 47.

Clauſura. Religioſi ad clauſuram tenentur. 38. 57. Hæc obligatio eſt gravis ex genere ſuo ibi. Quæ licentia requiratur ut Religioſus licite exeat a Conventu. 58. Ut autem licentia ſit valida triplex requiritur conditio, nempe: quod ſit *voluntaria*, *legittima*, *& juſta*. 59. Unuſquiſque conſulat ſui ordinis conſtitutiones. ibi Quid nomine clauſuræ intelligatur. 60. Alia eſt clauſura *a jure*, alia *ab homine*. ibi. Sub pœna excommunicationis majoris *ipſo facto incurrenda* vetitum eſt Religioſis introducere, admittere ſeu comittari feminas intra clauſuram. 61. Ipſis etiam feminis ſub eadem cenſura prohibitum eſt ingredi ſcienter in Monaſteria virorum, niſi ad vitandam mortem, aut aliud valde grave nocumeutum proprium, vel alienum. ibi. Moniales adſtringuntur ad clauſuram jure Eccleſiaſtico. 62. An pro quolibet ingreſſu, aut egreſſu, etiam modico incurrantur pœnæ pro violatione clauſuræ impoſitæ. 63. Quid de moniali aſcendente ſupra tectum. ibi. Quid de ſtante in limine oſtii ibid. In triplici caſu deſignato a Pio V. nempe In caſu *incendii*, *lepræ*, *& epidemiæ* poſſunt egredi e Monaſterio Moniales abſque licentia Pontificis. 64. Moniales iter agentes nequeunt ſine ſpeciali facultate recipi in conventu aliarum monialium. ibi. Ingredi poſſunt cum legittima licentia Confeſsarii ad Sacramenta miniſtranda Moniali non potenti accedere ad loca Confeſſionis, aut communionis. 65. Non debet in hoc nimis ſcrupploſe peragi cum Monialibus. ibi. Poſſunt etiam ingredi Medici, & Chierurgi ad curandas infirmas. operarii, & artifices. ibi. Non ſunt compellendæ Novitiæ egredi e Monaſterio pro exploranda earum voluntate profitendi. 66. Paſtoralis DD. Joſeph Rodriguez de Arellano meritiſſimi Archipræſulis Burgenſis directa ſuis Monialibus præcipit, ut in poſterum Novitia volens in caſu egredi, ad ſummum poſſit ad Atrium, ſeu Locutorium ejuſdem cœnobii exire. ibi.

Clemens VI. Induſit Regibus Galliarum recipere Euchariſtiam ſub utraque ſpecie. 25. 82.

Clemens VIII. proſcripſit abſolutionem Sacramentalem abſentis. 27. 194. Idem fertur abſolviſse cadentem etecto Baſilicæ Vaticanæ. 200.

Clementis XIV. Exemplum humilitatis, & paupertatis laudatur. 38. 116.

Clericus idem eſt ac *ſors*, vel *in ſortem Domini vacatus*. 30. 2. Tonſuram recipiens per eam conſtituitur in ſtatu Clericali. 5. Clerici debent præ omnibus ſuæ reſpondere vocationi ſe abſtinendo ab omni commercio, & negotio ſæculari. 70. Tenentur ſub gravi deferre Tonſuram, & habitum Clericalem. 71. Alius eſt habitus Clericalis uſualir, aut communis, alius Choralis aut ſolemnis. ibi. Honeſtas, gravitas, ac circunſpectio Cleri Hiſpaniæ laudatur. 72. illuc omnes Clerici propria induti veſte, tonſura inſigniti regulariter incedunt. ibi. An dentur caſus in quibus Princeps ſecularis Clericos pœnis coercere, aut a ſuo Regno expellere poſsit. 83. In quo conſiſtat privilegium exemptionis Clericorum. 84. Quid concedat Clericis exemptio quoad ſuas cauſas. 86. Quid nomine Clerici, aut Monachi intelligatur, ut incurrant excommunicationem eos percutientes 36. 110. Officium proprium Clericorum eſt laudare, & precari Deum. 31. 1. Clerici officium recitantes dum ſe induunt, aut nudant pigritiam promunt. 56.

Clericus nequit renuntiare privilegio fori, nec canonis. 39. 31.

Coadiutoria eſt duplex. 32. 22. Prohibita eſt merito in Hiſpania. ibi. Obligationes coadjutoris. 23.

Cognatio, eſt velut *communis natio* 34. 196. eſt triplex, *carnalis*, *ſpiritualis*, *& legalis* ibi. Conſanguinitas dicitur *conjunctio*, ſeu vinculum, quia conſanguinei ſpecialius ceteris inter ſe conectuntur. 197. Conſanguinitas eſt duplex, alia in linea recta, alia in linea tranſverſali. 198. Conſanguinei ex ſexu virili vocantur a Juriſtis *Agnati*, & ex ſexu feminili *cognati*. 199. Rami conſanguinitatis ſeu ejus gradus melius ſolent dignoſci a ſacriſtis, & ruſticanis, quam a Theologis. ibi. Tres regulæ pro cognoscenda diſtantia graduum inter conſanguineos. 200. & ſeq. Quibus in gradibus dirimat Matrimonium conſanguinitas. 201. Quo jure & inter quos. 202. Cognatio ſpiritualis ſolum contrahitur in duobus Sacramentis. 204.

Collatio Beneficii, quid. 32. 61. Quando electio non requirit præſentationem, nec confirmationem dicitur *Collatio*. 64.

Collator Beneficii Eccleſiaſtici non dominus, ſed merus adminiſtrator eſt. 40. 27. Debet illud gratis, ſine ullo pretio accepto conferre. ibi.

Colla-

Collatio ſerotina in jejuniis conſuetudine eſt introducta, & conſuetudine timoratorum ejus quantitas eſt metienda. 35. 110. Ubi vigeat conſuetudo ſumendi duas tantum, aut tres uncias cibi obſervari debet, ubi conſuetudo extenditur ad quinque, vel ſex plus minuſve permitti valet. ibi. Major quantitas poteſt ſumi in pervigilio Natalis Domini, ubi adſit conſuetudo. 111. Idem aſſerunt plures de collatione Sabbati dum Nativitas incidit feria. 2. ibi Ubi non adſit conſtans conſuetudo, non licet. ibi. Qui cibi poſſint ſumi in collatione. 112. Piſces nec magni, nec parvi ſunt materia collationis. ibi. Quid dixerit Ven. Palafox de facientibus collationem ultra menſuram, & normam debitam. ibi. Ex cauſa poteſt ſumi collatio mane, aut meridie, & cœna, vel prandium in nocte. 113. Sine cauſa eſt veniale. ibid. Si in pervigilio Natalis fiat collatio mane, vel meridie, nequit ſumi major quantitas. ibi. Materia collationis nequit ſumi bipartita, ſed ſimul juxta conſuetudinem, qua eſt introducta. 40. 39.

Colluſio eſt *mutua debitorum condonatio*. 31. 87. eſt prohibita canonicis circa diſtributiones ammiſsa ob abſentiam a choro. ibi.

Commenſales, & familiares habentis indultum Oratorii, quomodo in eo ſatisfaciant præcepto audiendi Miſſam. 26 55. & ſeq. Quid concedat Bulla Cruciatæ pro caſu domeſticis, & familiaribus. 28. 59. Sæculares vere commenſales, vel familiares Regularium poſsunt confiteri Regulari approbato, vel ab Epiſcopo, vel a ſuo Prælato pro Religioſis. 27. 270. Poſsunt etiam communionem Paſchalem recipere in Monaſteriis, & in eorum Eccleſiis ſine conſenſu Parochi ſepeliri. 35. 58.

Commiſsarius. Solus Commiſsarius Generalis valet Bullam Cruciatæ explicare, aut interpretari auctoritative. 28. 26. Commiſsarius Bullam defunctorum efformavit. 36. Idem concinavit Bullam laticiniorum, & compoſitionis. 38. Qui pluſquam quinquaginta Bullas indigeat in anno, recurrat ad Commiſſarium. 70. Commiſsarius Generalis Cruciatæ habet poteſtatem delegatam a Papa diſpenſandi in impedimento orto ex copula illicita cum his, qui bona fide ex parte unius contraxerunt, ut revalident matrimonium. 34. 292. Eadem gaudet facultate ad legitimandam prolem ex eis ortam. ibi.

Communicatio privilegiorum licet differat a privilegio conceſſo *ad inſtar* conſideratione logica, ſeu eſsentia metaphiſica, tamen quoad intentum, & effectum idem ſunt. 39. 12. Dixit Sixtus IV. in Mari magno Auguſtiniano: *Conveniebat, ut quos par labor, & paria merita conjungunt, paria conjungerent privilegia, & favores*. ibi. Omnes Religiones mendicantes ita invicem communicant in privilegiis tam conceſsis, quam concedendis ac ſi unicuique nominatim ſingula, & omnia fuiſsent conceſsa. 13. Religiones mendicantes communicant privilegiis etiam cum aliis Religionibus tam Monachalibus, quam non Monachalibus. 14. Moniales cujuslibet Ordinis gaudent, & participant in his, in quibus ſunt capaces, omnia privilegia conceſsa, & concedenda Fratribus ſui Ordinis; ſicut è contra ipſi Fratres communicant omnia privilegia Monialibus ſui Ordinis conceſsa. 15. Non ſolum Religiones fundatæ, ſed ſi quæ aliæ poſtea fundentur, communicant etiam invicem omnia privilegia tam conceſsa, quam concedenda eodem modo, ac ſi unicuique ſpeciatim concederentur. 16. De quibus privilegiis intelligatur dicta communicatio generalis. 17. & ſeq.

Communio Sanctorum fundatur in gratia, & caritate. 36.4 Cenſura non privat communione Sanctorum. ibi. Communio, a qua privat cenſura, eſt civilis, & politica. 101. In quo conſiſtat communio Sanctorum. 41. 81. Adeſt inter beatos, & viatores, & etiam inter Animas Purgatorii cum beatis, & nobiſcum. ibi. Duplex articulus fidei continetur in articulo communionis Sanctorum. 82 Pagani, & hæretici non participant communione Sanctorum. 88. Nec excommunicati niſi ſint in gratia. ibid.

Communio Euchariſtica triplex. 25. 49. Explicatur. ibi. Quo tempore pueris concedenda. 51. Plus verenda confeſsio, quam communio puerorum. 52. An actus conjugalis impediat recipere communionem. 74. Quid de pollutione. 75. & ſeq. Quid de fluxu ſanguinis. 77. Quo ornatu corporis debeat quis ad communionem accedere. 78. Mulieres nudato pectore volentes accedere arcendæ ſunt a ſacra communione. ibi. Communio ſub utraque ſpecie non obligat ex præcepto divino. 94. Boemis ob pacem Eccleſiæ permiſsa fuit. ibi. Quid communio *laica*, *peregrina*, *præſantificatorum*, *& mortuorum*. 95. Vetita eſt communio in die Paraſceves. 96. Quid dicendum de Sacerdotibus quotidie communicantibus. 97. Communio frequens ſacrilega potius eſt nota reprobationis, quam prædeſtinationis. 100. Amor Dei puriſsimus licet valde optandus, non requiritur ad communionem. 101. Communio ſacrilega majus crimen eſt, quam homicidium, aut peccatum contra naturam. 40. 148. An frequens com-

communio, & confeſsio ſit ſignum prædeſtinationis. 100. Amor Dei puriſsimus, licet ſit valde optandus, non requiritur ad communionem. 101.

Communio in Paſchate ſuſcipienda, eſt tertium Eccleſiæ præceptum. 35. 48. Quando ad annos diſcretionis pervenerint pueri tenentur ad Paſchalem Communionem. 49. & ſeq. Qui tempore Paſchali omiſit communionem, tenetur poſtea quam primum communicare. 52. Per communionem ſacrilegam nullatenus adimpletur hoc præceptum. 54. Excommunicati, & interdicti excuſantur a communione Paſchatis. 55. Tenentur fideles ſumere communionem Paſchalem de manu Paſtoris proprii, & in propria Parochia. 56. Laici familiares Religioſorum intra ſepta degentes poſsunt ſumere communionem Paſcalem in Monaſteriis. 58. Licet Regulares Euchariſtiam tempore Paſchali, ac etiam hebdomada majori valeant miniſtrare omnibus pro devotione illam cupientibus; minime vero in prima die Reſurrectionis. 59. Quas pœnas incurrant omittentes ſine cauſa confeſsionem annualem, & communionem Paſchalem. 60. In Diœceſi Calagurritana impoſita eſt excommunicatio ipſo facto incurrenda contra omittenres communionem Paſchalem. 101.

Compaternitas ſpiritualis contrahitur in Baptiſmo ſolemni. 23. 39. Quatuor conditiones ad eam contrahendam. ibi. Poteſt, eſse duplex. 34. 300. Quomodo debeat exprimi pro obtinenda diſpenſatione ad matrimonium. ibi.

Complex venereus. Quid ſit diſpoſitum circa abſolutionem complicis venerei. 27. 350. Quotuplex ſit complicitas. 351. An Confeſſarius poſſit abſolvere in vita virtute alicujus privilegii ſuum complicem. 352. & ſeq. Quid agendum Confeſſario aſpicienti complicem venereum ad ſuum confeſsionale accedere. 355. Abſolutio collata complici bona fide non eſt valida. 356. Nec data in caſu neceſsitatis ad vitandam notam. 357. Quis poſsit abſolvere Confeſsarium a cenſura incurſa ob abſolutionem ſcienter complici venereo collatam. 358. Bullæ Cruciatæ privilegio valet abſolvi Confeſſarius a cenſura incurſa ob abſolutionem datam complici. ibi. Abſolutio complicis venerei in articulo mortis eſt valida. 359 Quando dicta abſolutio erit etiam licita. 360. Quæ media adhibere debeat Confeſsarius complex ne cenſuram incurrat. 361. & ſeq.

Compoſitio Miſſarum omiſſarum quo modo, & a quo fieri valeat. 25. 123. Si fuerunt omiſſæ in confidentia compoſitionis non ſuffragatur. ibi. Si eſt recidivus Sacerdos eam ſollicitans debet exprimere culpam, & ejus condonationem anteriorem. 124. Pro Miſſis non celebratis, vel omiſsis celebrandis aliæ, quotidie celebrantur in Vaticano a Capellanis ad hunc finem deputatis. ibi.

Concilium. In Concilio Chalcedonenſi abjuravit Theodoretus ſuum errorem circa Spiritum Sanctum. 41. 64.

Concilium Nicænum fuit primum Generale Eccleſiæ. 41. 66. In eo fuit conclamata æqualitas Filii cum Patre contra Arrium, & admiſſa illa vox *homouſion*. ibi. Hoc fuit principale negotium illius graviſsimi Concilii. ibi. In Concilio Epheſino conclamata fuit Sancta Maria *Mater Dei* contra Neſtorium, qui impie vocabat eam *Chriſtiparam*, non *Deiparam*. 257.

Concina (P. Daniel) notatur nimis urgere in aſſerendo Miniſtrum in lethali exiſtentem debere præciſe confiteri ad rite conficienda, ſeu miniſtranda ſacramenta. 22. 40. Adſtruit, ſed non probat requiri amorem initialem in ſubjecto baptiſmi adulto. 23. 32. Non bene in caſu duplicis hoſtiæ ex inadvertentia ſimul conſecratæ aſſerit rem eſſe incertam, & tutius judicat ſumere hoſtiam alteri ſuppoſitam poſt ſumptionem calicis, cujus contrarium præſcribit Rubrica Miſſalis. 25. 15. Nec recte aſſerit plumbum, aut aurum non obſtare jejunio naturali pro ſacra Communione requiſito. 55. Nec probat copulam conjugalem abſolute impedire acceſſum ad ſacram Communionem, cujus oppoſitum docet D. Thom. 74. Contra ſuos domeſticos, & Magiſtros ſentit præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam obligare etiam alios præter baptizatos. 88. Contra expreſsum Decretum ſub Clem. XI. aſserit cuilibet Sacerdoti licere celebrare in feria V. Cœnæ Domini, licet neget ex conſuetudine. 26. 35. Adſtruit, quod famuli, ſervi, & ancillæ ſatiſfaciunt præcepto Miſsam audiendi in Oratorio privato, cujus oppoſitum cavetur aperte in Indulto. 26. 57. Non bene explicat contritionem, dicens quod ſicut contritio includit caritatem, ita caritas includit contritionem. 27. 11. Confundit objectum contritionis cum peccatis. ibi Non procedit coherenter obligando prius infideles ad Communionem, & ſubinde de obligando eos a confeſsione. 27. Adeo acriter ſcribit contra præclaros Patres Salmaticenſes circa attritionem requiſitam pro recipiendo pœnitentiæ ſacramento, ut Authorem adigat eos indefeſsos non deſerere. 60. 61. 62. uſque ad 76. Non bene dicit propoſitionem 25. damnatam ab Alex. VII. eſse fœtum opi-

nionis negantis neceſsitatem confitendi circumſtantias aggravantes intra eamdem ſpeciem. 109. Futili ratione conatur probare pœnitentem teneri explicare conſuetudinem a Confeſsario interrogatam. 135. Non convincit ejus ratio, qua ait circumſtantiam cujuslibet peccati in die Communionis perpetrati exprimi debere. 139. Valde diverſa methodo, & via quam Patres Salmaticenſes diſcurrit circa neceſsitatem confitendi circumſtantias notabiliter aggravantes intra eamdem ſpeciem. 141. & ſeq. Traducit Salmanticenſes Scholaſticos tanquam probabiliſtas. 229. Convincitur P. Concinam vel non legiſse perdoctos Patres, vel gratis ita contra eos ſcribere. 230. Objicit contra Salmanticenſes propoſitionem primam damnatam ab Innoc. XI. quod argumentum etiam ipſe ſolvere tenetur. 232. Amplectitur uſum jurisdictionis probabilis, circa quem immerito carpit Patres Salmanticenſes. 230. Negat univerſaliter prædictum uſum, illum ſubinde adoptans in caſibus particularibus. ibi. Nihil reſolvens reprobat fieri poſse confeſsionem apparentem in caſu ſigilli adnotato. 321. Extra rem adducit doctrinam falſam aſſerentem nullam cenſuram incurri a Confeſſario ſcienter abſolvente a reſervatis. 397. Non juſte objurgat Parochos de ſocordia. 29. 19. Non vere aſserit, quod omnes affirmant ad validam ordinationem requiri conſenſum ordinandi. 30. 16. Affirmat, non probat quod licet ordines minores non eſſent Sacramenta, peccaret graviter ea recipiens in lethali. 39. Deſerit D. Thomam circa materiam Ordinis Sacri. 58. Non recte adſtruit ordinatos in ſacris ex metu teneri ad caſtitatem, & horas Canonicas, cujus oppoſitum declaravit Bened. XIV. 77.

Plurs aglomerat contra Patres Salmanticenſes volentes concordare ſententiam Durandi, & Sancti Antonini in negotio attentionis interioris ad Divinum Officium perſolvendum. 31. 19. Ipſe Concina vix percipi valet in ſuis poſitionibus. 20. Abſolute negat poſſe recitari matutinum Deſunctorum die ipſo Sanctorum omnium poſt veſperas, cujus contrarium decrevit S. Congregatio. 47. De omnibus reſolvit ſatis eſſe meditari acta Sanctorum inter recitandum. 52. Tribuit Salmanticenſibus opinionem aſſerentem non requiri attentionem interiorem ad ſatisfaciendum Horis Canonicis. 78. Non juſte imponit Canonico cœco obligationem Choro aſſiſtendi contra Decreta Sacr. Congregat. 92.

Perperam arguit Salmanticenſes quia propugnant Sententiam Garciæ, Barboſæ, & aliorum circa electionem Capellani non Sacerdotis. 32. 10. Sine jure vocat falſam, & laxam aſſertionem Salmanticenſium dicentium poſſe Epiſcopum ex juſta cauſa continuare trimeſtre abſentiæ unius anni cum trimeſtre anni ſequentis. 40. Acri Cenſura inurit ſententiam Salmanticenſium negantem eſſe ſimoniam exigere, aut recipere titulo ſubſtentationis dotem, vel quid ſimile pro ingreſſu in Monaſterium etiam locuplex, quæ ſententia a Benedict. XIV. approbatur, & deſenditur. 33. 54. & ſeq. Silentio præteriens veram, & genuinam Sententiam Salmanticenſium, tribuit illis antiquatam, cui ut probabili ſubſcripſere circa tactus, & oſcula inter ſponſos de futuro. 34. 25. Non dubitat amplecti, ut probabiliorem ſententiam Angelico expreſſe oppoſitam circa Miniſtrum Sacramenti Matrimonii. 59. Sibi, & aliis ſe opponens contendit Matrimonium, cum defectu occulto contractum coram facie Eccleſiæ debere publice revalidari. 90. Falſo aſſerit Salmanticenſes docere Confeſſarium poſſe non monere pœnitentem accedentem cum ignorantia vincibili. 99 Falſo tribuit Leandro quamdam ſententiam oppoſitam D. Thomæ. 129. Plura congerit ad probandum illicitum eſſe actum conjugalem diebus feſtivis, & jejuniorum, non diſtinguens inter diſciplinam antiquam, & hodiernam. 150. Nimis rigide de Conjugatis ait. *Peccant igitur, & quidem mortaliter, qui ante Nuptialem benedictionem matrimonium conſumant.* 168. Aſſerit contra Salmanticenſes Epiſcopum ſubtrahere Parocho facultatem aſſiſtendi matrimonio, quod omnino falſum eſt. 274. Contendit Parochum eſſe miniſtrum matrimonii, contra expreſſam litteram D. Thomæ docentis benedictionem Sacerdotis non eſſe *formam matrimonii, ſeu Sacramenti.* 275. Videtur ſimul affirmare, & negare obligationem confitendi per interpretem pro Confeſſione annuali, contenditque particulam *Solus* violenter contra comunem intelligentiam interpretari. 35. 43. Fallitur in concedendo famulis extra Cænobia dormientibus licere communicare in eia in Paſchate. 58. Decipitur, & poteſt decipere alios dicens poſſe Regulares miniſtrare in ſuis Eccleſiis Communionem fidelibus ex devotione illam poſcentibus prima die Reſurrectionis. 59. Parum coherenter aſtruit, quod vovens jejunare tali die, & frangens illud ſecunda comeſtione non peccat in reliquis, ſed debet alio die jejunare. 88. Opponens ſe Salmanticenſibus circa reſtitutionem conſiliantis opponitur ſui ipſius doctrinæ alibi expreſſe traditæ. 36. 48. Ut falſam reiicit

ſen-

ſententiam Salmanticentium, qui docent, mandantes, aut conſiliantes non incurrere Cenſuram quando ante effectum ſequutum ſerio, & ex animo revocant mandatum, aut Conſilium. 49. Renuit Prælatos Regulares ex privilegio cum ſuis ſubditis poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio in ſæculo contracto. 37. 12. Dubitat an Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate Bigamiæ, ſed ejus dubitatio tollitur lectione Bullarii ſui ordinis. Videatur Bulla Bened. XIII. incipiens *Pretioſus* edita *anno*. 727. ibi. 45. Non bene definit votum Caſtitatis; potius videtur ipſam virtutem definire quam votum. 38. 98. Ex damnatione primæ propoſitionis ab Innoc. XI. Contendit probare Miniſtrum Sacramenti Matrimonii non eſſe ipſos contrahentes: producit in fruſtra Benedict. XIV. qui ait eſſe valde probabilem ſententiam Cani. 40. 73. Non agnoſcit differentiam inter famulum adjuvantem hero aſcendere per feneſtram ad ſtuprandum, & inter captivos Chriſtianos remigantes contra alios Chriſtianos ex metu mortis. Alii rectius magnum diſcrimen adeſſe ajunt, quod approbat Bened. XIV. 138.

Concio non eſt officium divinum. 36. 89. Poteſt vitandus aſſiſtere concioni. ibi.

Concionator prædicans ſingulis diebus quadrageſimæ ad populum eſcuſatur a jejunio, 35. 142. Secus qui bis, aut ter in hæbdomada concionatur. ibi.

Concionator. Quatuor conditiones inter alias requiruntur in Concinnatore, nempe: ſtatus clericalis, ſcientia ſuficiens, honeſtas vitæ, & facultas, ſeu licentia legittima. 39. 100. & ſeq. Apud nos nequit eſſe concionator, qui prius tribus annis Philoſophiæ, & aliis tribus Theologiæ non vacarit. 101. Regulares recipiunt facultatem prædicandi a ſummo Pontifice ſub triplici conditione. 103. Non valet prædicare Regularis adhuc in propriis Eccleſiis Epiſcopo poſitive contradicente. 104. Regulares volentes prædicare in Eccleſia non ſuia poſſunt ab Epiſcopo in Doctrina examinari. 105. Regulares obtenta licentia prædicare valent in Parochia repugnante Parocho, ſed non expedit. 106. Quando regulares nequeant prædicare in propriis Eccleſiis. 107. Debent prædicare Chriſtum crucifixum, Regnum Cælorum, pœnitentiam peccatorum, præmia virtutum, & ſupplicia delictorum. 108. Utiliſſima eſt concio in qua omnia neceſſaria pro facienda bona Confeſſione accurate declarantur. ibi. Concio eſt *ſermo publicus a legittimo Miniſtro prolatus, & ad bonum ſpirituale ordinatus*. 109. Triplex poteſt eſſe concio, vel ſermo nempe: *Dogmaticus, Panegyricus; & Moralis*. 110. Debet concionator ſua propoſita, ſeu themata ſulcire primo anthoritate ſacræ ſcripturæ. Secundo authoritate conciliorum, præſertim generaiium. Tertio ex doctrina ſanctorum Patrum, ſacrorum canonum, & Theologorum graviorum. Quarto ex hiſtoria Eccleſiaſtica. Juvabit ad confirmandam doctrinam afferre exempla Sanctorum, necnon quandoque ſententias ſapientium etiam Gentilium, ut Platonis, Ariſtotelis, & ſimilium. 111. A quibus abſtinere debeat Concionator. 112. & ſeq. In ſeptem caſibus poteſt ſuſpendere, & punire Epiſcopus Concionatorem etiam Regularem. 113. Prædicare profetias, indulgentias, aut miracula falſa eſt peccatum grave. 114. Debet concionator in reprehendendis vitiis abſtinere a contumeliis, injuriis, & execrationibus. 115. Non ſit nimis tardus in concione: concio nimis longa faſtidium generat. ibi. Vox concionatoris ſemper ſit gravis, & naturalis, ſine clamoribus, & vociſcrationibus. ibi. Actio concionatoria eſt comes, & complementum locutionis, ideo debet eſſe conformis rebus, quæ dicuntur. 117. vitandi ſunt quidam geſtus, & motus hiſtrionici, pedibus, capite, & manibus. ibi.

Concubinarius, licet eſſet in articulo mortis prius deberet Concubinam ejicere, quam poſſet abſolvi ſecluſo caſu, quo vera infamia, aut ſcandalum timeretur. 40. 63. Vide *occaſio proxima*.

Conditio. Sacramentorum forma adhibita ſub conditione, an valida. 22. 26. Ponere conditionem de futuro in Sacramentis, grave ſacrilegium. ibi. Aliquando abſolutio poteſt dari ſub conditione. 27. Quid de pueris in caſu. ibi. Conditio *ſi poſſum*. & ſimiles reprobantur in abſolutione. 29. Triplex conditio requiſita in propoſito non peccandi. 27. 80. Septem conditiones requiſitæ pro lucranda dulgentia. 28. 8.

Conditio pro Matrimonio eſt duplex alia generalis, alia particularis. 34. 79. Quæ conditiones ſuſpendant matrimonium. 80 & ſeq. matrimonium, vel ſponſalia inita inter habentes impedimentum dirimens ſub conditione *Si Papa diſpenſet*, valida ſunt, dummodo impedimentum ſit ex illis, quæ diſpenſari ſolent. 84. Minime tamen eſt licitum contrahere matrimonium ſub conditione. 86. Conditio ſervilis ignorata. 185. Dantur tres caſus in quibus ſervus per matrimonium conſequitur libertatem. 185. An ſervus iniens matrimonium debeat attende-

ie obſequio Domini , potius quam uxoris ſocietati . 182.

Confeſſarius eum cauſa ſuppoſito dubio abſolvere poteſt ſub conditione . 22.27. Quando non adeſt copia Confeſſarii procuranda eſt contritio a Miniſtro ſacramentorum vivorum, ut licite ea faciat , & miniſtret . 45. In quinque caſibus verificatur non adeſſe copia Confeſſarii . 25.35. Communio quotidiana concedenda , vel deneganda eſt juxta prudens judicium Confeſſarii, & circumſtantias perſonæ . 96. Non decet Confeſſario exigere ſibi a pœnitente ſtipendia Miſſarum . 26. 108. Poteſt tamen dicere , quod ad Sacriſtiam deferat . ibi. Sacramentum pœnitentiæ conſtat ex actibus pœnitentis , & abſolutione ex parte Confeſſarii . 27. 22.

Confeſſarius ſolum abſolvit directe a peccatis in quantum ei manifeſtantur . 34. Conſuetudo interrogata a Confeſſario , manifeſtari debet . 37. Confeſſarius ſuadere debet pœnitentibus dolorem , & amorem in Deum, non initialem, ſed ſervidum . 77. Confeſſarius debet juvare pœnitentes rudes pro examine conſcientiæ ſaciendo. 90. Interrogatus a Confeſſario deculpa levi, aut de gravi jam confeſſa , ſi negat venialiter peccat , niſi interroget ut Judex , vel Medicus . 92. Poteſt fieri integritas moralis , ſi non adeſt Confeſſarius , cui fieri poſſit phiſica , & urget caſus . 95. Quando dicetur non adeſſe copia Confeſſarii . ibi. Quid de Confeſſario , qui ſuum peccatum confiteri nequit abſque violatione ſigilli . 97. Quando poterit ommittere confeſſionem jam inceptam . 98. Confeſsarius non mirabitur de humana fragilitate , ſed lætabitur de dolore . ibid.

Confeſsarius non valet interrogare de nomine , & perſona complicis . 103. Audens interrogare pœnitentes de complice debet denunciari Inquiſitoribus . 105 Poteſt tamen , & aliquando debet hortari , & compellere pœnitentem , ut detegat complicem , non ſibi , ſed Magiſtratui . 106. Damnatio Pontificis ſolum loquitur de Confeſsariis , qui prætextu correctionis volunt ſibi manifeſtari nomen complicis . ibi. Numquam debet ſumere Confeſsarius hanc curam correctionis . ibi. Confiteri peccata vitæ præſentis , ac ſi eſsent præteritæ variat judicium Confeſsarii . 108. Non ſufficit , quod Confeſsarius ſciat peccata pœnitentis ut eum abſolvat , ſed inſuper requiritur , quod ſciat illa ſubjicere clavibus Eccleſiæ . 113. Non interroget de virginitate amiſsa , vel caute ſe gerat . 121. Secluſo omni reſpectu ad confeſſionem peccans cum pœnitente , tenetur id fateri . 122. Abſolvens in lethali plures, tot peccata committit , quot perſonas abſolvit . 127.

Confeſsario interroganti aliqua , quæ aliàs non tenebatur *per ſe* debet fateri pœnitens . 135. Confiteri debent peccata taliter , quod non relinquant pendulum judicium Confeſsarii . 157. Qui ex profeſso quærit Confeſsarium ignorantem, tenetur repetere confeſſionem. 163. Solum quando alibi non poſſit , audiat Confeſsarius in confeſſione aliqua , quæ pro ſuo ſolatio velit pœnitens referre . 167. Pœnitens debet eſse diſpoſitus ad exequenda , quæ Confeſsarius ei injungit . ibi. Caveat Confeſsarius , ne in confeſsionali ſtipendia Miſsarum , aut quid ſimile pœnitenti injunctum ſibi depoſcat . 171. Sub gravi tenetur imponere pœnitentiam . 1 3. Tamen licet Confeſsarius eam non poneret , ſubſiſteret ſacramentum . ibi. Valet imponere pœnitentiam juxta ſuum prudens arbitrium. 174. Perlegat antiquos Canones pœnitentiales . ibi . Caveat , ne imponat pœnitentiam , ex qua ſigillum confeſsionis periclitetur . 175. Qui oblitus eſt pœnitentiæ debet Confeſsarium adire . ibi. Si hoc facere nequeat , aut Confeſsarius non recordetur , pateſaciat eadem peccata , & oblivionem ſi culpabilis ſuit . ibi . Debet pœnitens exequi per ſe præceptum Confeſsarii . 177. Nequit Confeſsarius relinquere totam pœnitentiam arbitrio pœnitentis , licet re inquat aliquam partem . 179. Hinc aliqui Confeſsarii impoſita pœnitentia dicunt , *ſi placet* . 180. Aliquando poteſt compellere pœnitentem ad pœnitentiam ante abſolutionem . 181. Quid ſi Confeſsarius abſolvere nolit , quin acceptetur pœnitentia injuncta ? tunc valet pœnitens adire alium Confeſsarium idoneum . 183.

Confeſsarius inferior poteſt mutare pœnitentiam Superioris injunctam pro non reſervatis , ſecus injunctam pro reſervatis . 184. Commutatio nequit fieri extra Confeſsionem , aliquando tamen poteſt immediate poſt confeſsionem mutare , augere , aut minuere proprio pœnitenti . ibi. Commutans pœnitentiam , niſi ſit in eadem confeſsione , debet aliquid ejus relinquere ad integrandum prius ſacramentum . ibi . Debet imponere pœnitentiam etiam tempore Jubilæi , quamvis aliquantulum mitiorem . 186. Pœnitentias medicinales ſuper imponere debet quoties opus fuerit . ibi. Poteſt , & debet imponere , ne abſque gravi cauſa pœnitens

nitens ingrediatur in domo, ubi frequenter peccat. ibi Non reprobatur, quod Confeſsarius dubius an abſolverit pœnitentem, cujus confeſsionem excepit, & aliquantulum diſtat, poſſit abſolvere ſub conditione. ibi. Qui in abſentia Confeſsarii petit confeſsionem, ſed antequam perveniat ſenſibus deſtituitur, poteſt abſolvi 197. Quid obſervare debeat Confeſsarius inferior abſolvens de reſervatis in articulo mortis. 221. Poteſt abſolvere cum opinione probabili ſuæ juriſdictionis ex rationabili cauſa. 228. Si probabiliori nixi non poſsent abſolvere Confeſsarii, vix tribunal pœnitentiæ moderari valerent. 232. Dum Papa confitetur, fit ſubditus ſui Confeſsarii in foro pœnitentiæ, ubi Confeſsarius gerit vicem Dei. 242. Non poteſt Epiſcopus eligere ſibi in Confeſsarium ſimplicem Sacerdotem non ſubditum. 243. Ubique poteſt eligere ſubditum proprium. ibi.

Confeſsarius diſtinctum tribunal a Tribunali Epiſcopi efficit pro foro interno. 249 Solum ſecundum limites approbationis valet Confeſsarius, ſive Regularis, ſive Secularis audire confeſsiones 250. Regularis ſine licentia Superiorum cum conſenſu Epiſcopi valide abſolvit Sæculares. 261. Pro Regularibus abſolvendis non requiritur approbatio Epiſcopi, ex vi decreti Concil. Tridentini. 265. Ut Regularis poſſit confiteri extra, aut intra domum Confeſſario approbato ab Ordinario non indiget privilegio, niſi coarctetur propriis ſtatutis. 267. Novitii valent confiteri Confeſſario ab Ordinario approbato, ſine licentia ſuorum Superiorum. 270 Ad audiendas Monialium confeſſiones requiritur Epiſcopi approbatio. 271. Sive ſint ſubditæ Epiſcopo, ſive Regularibus. ibi. Nec in virtute Bullæ, aut Jubilæi poteſt eligi a Monialibus in Confeſſarium, niſi qui ſpecialiter pro illis ſit ab Epiſcopo approbatus. ibi. In virtute tamen ampliſſimi Jubilæi poſſunt Moniales ſubjectæ Regularibus ſine horum conſenſu eligere Confeſsarium ſpecialiter ab Epiſcopo pro eiſdem approbatum. 272. A quo recipiant Confeſſarii Regulares juriſdictionem pro Monialibus. 274. Oportet Confeſſarium Monialium habere plures qualitates. 276. Præter ætatem maturam debet eſſe ſufficienter inſtructus in Theologia etiam myſtica, & in Regula & Conſtitutionibus Ordinis. ibi. Qui eamdem Regulam, & vitæ tenorem profitentur, ſunt ceteris paribus Confeſſarii aptiores pro Monialibus. ibi. Prælati tenentur aſſignare Monialibus Confeſſarium extraordinarium. 277. Hæc deputatio pertinet ad Epiſcopum pro Monialibus ſuæ juriſdictionis; pro exemptis vero ad earum Prælatos. 278. Caveant Prælati ne Confeſsarius deputatus pro bono ſemine zizaniam ſeminet in agro Domini. ibi. Debet accedere cum omni illa facultate, qua pollet earum Superior, qui illum deſignat. 280. Concedendus eſt, non ſolum Communitati, ſed etiam cuicumque poſcenti Confeſſarium extraordinarium. 281. Ceſſat munus Confeſſarii ordinarii, dum extraordinarius vocatur pro Communitate. 282. Quid decernatur de extraordinario, ſuo munere expleto. 283. Præſcindendo a juribus, & legibus peculiaribus ſatius videtur deputare Monialibus duos Confeſſarios ordinarios pro confeſſionibus regularibus, & ſemel ſaltem in anno alios extraordinarios. 284. Ita fit apud nos in Hiſpania. ibi. Confeſſario Monialium conſtitui debet pro congrua merces aliqua. ibi. Quid circa hoc in ordine noſtro. ibid. Confeſſarii officia, ſeu munera ſunt, *Judicis*, *Magiſtri*, & *Medici*. ibi. Scientia Confeſsarii eſt triplex, *juris*, *facti*, & *medicinalis*. 287. Semper debet vacare ſtudio. ibi. Prudentia Confeſſarii in quo conſiſtat. 288. Ad ejus prudentiam ſpectat metiri quantitatem, & qualitatem pœnitentiæ injungendæ. ibi. Officium Confeſsarii eſt ars artium. ibi. Bonitas Confeſſarii conſiſtit, quod ſit in ſtatu gratiæ. 289. Alias tot ſacrilegia committit, quot abſolutiones impendit. ibi. Quid in caſu valde urgenti, ſi per actum contritionis nequit ſe diſponere defectu temporis? ibi. Ex judicio diſcretivo Confeſsarii pendet cui deneganda, vel concedenda ſit abſolutio. 290. Confeſsarius interroget rudes de tempore anterioris confeſſionis: & de adimpletione pœnilentiæ &c. 298. Non tenetur interrogare omnes indiſcriminatim. 299. Præcipue in peccatis carnis deſervit valde interrogare de confeſſionibus anterioribus. 300. Tenetur admonere pœnitentem de his omnibus, ad quæ obligatur. 301. Confeſsarius Principum, & Magnatum etiam de omiſſionibus monere eos debet; & ſi non audeat, dimittat Officium. ibi. Confeſsarius interrogatus debet palam aperire veritatem, ſive interrogatio profluat ex dubio, ſive ex ſcrupulo. ibi. Quos defectus confeſsionis teneatur ſupplere Confeſsarius. 302. Si Confeſſarius ſe habeat poſitive ad omiſsionem reſtitutionis pœnitentis, tenetur ipſe Confeſsarius ad reſtitutionem, ſecus vero, ſi negative tantum ſe habuit. 303. Non tenetur conformari opinioni pœnitentis minus pro-

probabili: ſi tamen ſit æque probabilis, aut probabilior poteſt, imo debet maxime dum pœnitens eſt vere doctus. 305.

Confeſſarius violans ſigillum confeſſionis committit ſaltim tria peccata ſpecie diſtincta. 308. Interrogatus de peccatis pœnitentis poteſt abſolute reſpondere *ſe illa neſcire*. 314. Vid. *Sigillum. Sollicitatio*. Quid agendum Confeſſario ſi perſona a ſe ſollicitata redeat ad ſibi confitendum. 344. Falſo denuncians Confeſſarium innocentem, jure naturæ eſt incapax abſolutionis, donec ſe retractet, etiam in articulo mortis. 349. Quid de Confeſſario complicis ex nova Bulla Benedicti XIV. 350. Ex nullo privilegio poteſt dari abſolutio complici venereo. 352. Eſto peccatum non ſit conſumatum, ſemel quod ſit complicitas externa. ibi. Hæc Pontificia prohibitio eſt pluſquam reſervatio, privando Confeſſarium etiam approbatione reſpectu ſui complicis. 353. Quid de Confeſſario, qui cum eſſet laicus peccavit cum illa, quæ nunc vult confiteri cum ipſo. 354. Quid agere debeat, ſi advertat complicem venereum ad ſuum confeſſionale accedere. 355. Abſolutio data complici ignoto Confeſſario eſt nulla. 356. Item collata in caſu notæ, aut infamiæ. 357. Non eſt admittenda in præſenti abſolutio indirecta. ibi. Quis abſolvere poſſit Confeſſarium, qui ſuum complicem illicite, vel invalide abſolvit. 358. Abſolutio data complici in articulo mortis eſt valida. 359. Quando etiam licita. 360. Media adhibenda a Confeſſario, ut in articulo mortis poſſit abſolvere licite complicem. 361. Quis Sacerdos intelligatur in illa clauſula: *qui munus Confeſſarii obire poſſit*. 363. Diſtinctio periculi, & articuli mortis attendi debet in præſenti. 364. Error, aut ignorantia particularis pœnitentis nec tribuit, nec tollit Confeſſario juriſdictionem. 368. Quid agendum Confeſſario cum hæretico occulto. 377.

Confeſſarius Regularis nequit abſolvere a peccatis Epiſcopo reſervatis. 381. Nec a reſervatis a jure Epiſcopis. ibi. Quid de Confeſſario, cui Epiſcopus concederet facultatem abſolvendi ſibi reſervata ab jure, & ab homine. ibid. Quos caſus, & cenſuras poſſit abſolvere Confeſſarius Regularis ex vi Decretorum Clem. VIII. & XI. 383. & ſeq. Poteſt abſolvere pœnitentes bona fide venientes ex alia Diœceſi cum caſibus ibi, non hic reſervatis. 387. Poteſt Confeſſarius ratione neceſſitatis abſolvere directe a non reſervatis, & ab iſtis indirecte. 392. & ſeq. Quas pœnas incurrat Confeſſarius abſolvens a peccatis ſine facultate. 396. Confeſſarius debet ſcire caſus reſervatos. ibi. Conceſſa facultate eligendi Confeſſarium non eo ipſo conceditur ei facultas in reſervata. 397. In Jubilæo datur facultas eligendi Confeſſarium ex approbatis. 28. 20. In Bulla Cruciatæ conceditur duplex indulgentia a Confeſſario applicanda. 34. Quid advertere debeat Confeſſarius pro applicatione in articulo mortis. 40. Qui non eſt Confeſſarius nequit eam applicare. 41. Quid agendum a Confeſſario abſolvente in articulo mortis a cenſuris in vi Bullæ, aut Jubilæi. 54. Quid agere debeat Confeſſarius conſcius de nullitate matrimonii pœnitentis. 34. 96. Caſus peculiaris, in quo debet Confeſſarius conſulere Epiſcopum, & viros doctos. 98. Quando revalidatio matrimonii eſt in poteſtate pœnitentis accedentis eum ignorantia etiam invincibili nullitatis debet Confeſſarius eum illuminare. 99. Confeſſarius ſuadeat conjugibus continentiam diebus feſtis, & jejuniorum, non vero eam imponat de præcepto. 150. Confeſſarius poteſt abſolvere a cenſuris non reſervatis, ſecus ab aliqua irregularitate. 37. 25. Caveant Confeſſarii ſe intromittere in negotio matrimoniorum, ne eos pœniteat. 34. 78.

Confeſſarius dicens judici homicidam eſſe reum mortis non ſit irregularis. 37. 49. Quis ſit Confeſſarius Novitiorum. 38. 40. Confeſſariis Monialium non prohibetur accedere ad alloquendum cum eis. 68. Omnis Confeſſarius valet vi Bullæ Cruciatæ abſolvere a caſibus ſynodalibus. 40. 17. Nec Parochus, nec alius Sæcularis valet eligere Sacerdotem non approbatum in Confeſſarium. 21. Privilegia Regularium, ut poſſent excipere confeſſiones ſæcularium ſine approbatione Epiſcopi revocata fuit per Tridentin. 51. Omnes tenentur fateri conſuetudinem peccandi Confeſſario interroganti. 155. Confeſſarius potius debet attendere proceſſui confeſſionis, quam verbis pœnitentis. 155. Quid agere debeat Confeſſarius pœnitentis conſtituti in articulo mortis. 163. & ſeq. Confeſſarius, vel alius auxilians moribundis quomodo ſe gerere debeat. 165. Confeſſarius debet uti, & applicare pœnitentibus vinum, & oleum. 40. 63. Peccatoribus ex fragilitate plus olei quam vini congruit; aſſuetis, inveteratis, ac præſertim concubinariis plus acri vino, quam ſuavi oleo opus eſt. ibi.

Confeſſio ſacramentalis requiritur in Miniſtro Euchariſtiæ exiſtente in læthali. 22. 33. Pro reliquis ſacramentis conficiendis ſufficit ſe diſpo-

Digitized by Google

diſponere per contritionem exiſtimatam. 40. Si tamen neceſſitas miniſtrandi non urget, & adeſt copia Confeſſarii, debet præmittere confeſſionem. ibi. Pro adimplendo præcepto annuale confeſſionis, a quocumque tolerato poſtulari valent ſacramenta, in defectu alterius. 49. Præceptum Divinum confeſſionis obligat potiſſimum in articulo mortis exiſtentem in lethali. 27. 25. Obſtringuntur omnes baptizati præcepto Divino confeſſionis, ſuppoſito gravi peccato. 27. Infideles non baptizati, neque humano, neque divino præcepto obligantur ad confeſſionem. ibi. In articulo mortis tenetur confiteri pœnitens per interpretem, aut publice, ſi aliter non poterit. 28. Dubium circa confeſsionem peccatorum eſt quadruplex, nempe: dubium *facti*: dubium *qualitatis*; dubium *ſpeciei*; & dubium *confeſſionis*. 33 & ſeq Conſuetudo peccandi interrogata debet manifeſtari in confeſſione. 37. Materia *voluntaria* confeſſionis ſunt peccata mortalia rite confeſſa, & abſoluta, & omnia peccata certo venialia. 38. Imperfectiones morales, quæ non pertingunt ad culpam ſaltem venialem, non ſunt materia remota confeſſionis. 40. Attritio naturalis honeſta non ſufficit ad confeſsionem. 43. Melius eſt, quod dolor præcedat Confeſſionem. 46. Debet concipi in ordine ad Confeſsionem, ut fit regulariter. ibi. Si autem non præceſſerit, per gemitus, inclinationem corporis, & ictus pectoris relati ad Confeſsionem, fit doloroſa. ibi. Ad Confeſsionem fructuoſam neceſſario non requiruntur actus expreſſi fidei, & ſpei. 52. Dolor ad Confeſsionem requiſitus eſt ſpiritualis. 54. Fit autem ſenſibilis per ipſam Confeſsionem. ibi. Propoſitum ad Confeſsionem requiſitum eſt *voluntas in poſterum non peccandi*. 78.

Confeſsio ſæpe eſt valida, & informis. 86. Plurimæ Confeſsiones ſunt nullæ ex defectu examinis, doloris, & propoſiti, quin ob hoc fideles ſcrupulis angantur. 88 Aliud eſt Confeſsio valida, & informis; aliud vero Sacramentum validum, & informe. ibi. Confeſsio Sacramentalis quid ſit. 89. Poteſt eſſe triplex, nempe *communis*, *rigoroſa*, & *interpretativa* ibi. Confeſsio ſemper debet fieri verbis, niſi neceſsitas excuſet. ibi. Pro Confeſſione communi requiritur diligens examen peccatorum in particulari. 90. Conditiones requiſitæ ad bonam Confeſſionem ſunt quatuor, nempe quod ſit *vera*, *integra*, *lacrymabilis*, & *obediens*. 91. Veritas Confeſsionis conſiſtit in eo, quod pœnitens omnia requiſita fateatur in Confeſsione ſine mendatio. 92. Mentiri autem in Confeſsione poteſt eſse grave, aut leve juxta gravitatem materiæ. ibi. Integritas Confeſsionis conſiſtit in eo, quod peccata integre manifeſtentur Confeſsario. 93. Duplex eſt integritas, *materialis*, & *formalis*. ibi. Per ſe requiritur integritas materialis ad Confeſsionem ex præcepto Divino. 94. & ſeq. Non poteſt dimidiari Confeſsio quantumvis ſit magnus concurſus pœnitentium. 98. Confeſſio ex ſe affert pudorem, verecundiam, & confuſionem propriam. ibi. 99 Qui non poteſt confiteri ſuum peccatum, quin detegat peccatum, & perſonam complicis, debet facere integram Confeſsionem. 100 & ſeq. Tribunal Confeſsionis tantum ad corrigendos pœnitentes eſt inſtitutum. 106. Ut Confeſsio integra ſit debent explicari effectus peccati. 107. In nulla Confeſſione generali poteſt quis confiteri peccata vitæ præſentis, ac ſi eſſent præteritæ. 108. Suppoſitis debitis conditionibus licita eſt integritas moralis Confeſsionis. 111. Detrimentum voluntarium non excuſat a præcepto integritatis phyſicæ Confeſſionis. ibi. Diſputantes an circumſtantiæ notabiliter aggravantes debeant confiteri, minus diſcrepant in ordine ad confeſsionem, quam in ipſa quæſtione. 154. Circumſtantiæ notabiliter aggravantes, quæ a pœnitente agnoſcuntur, & commode valent manifeſtari, exprimendæ ſunt in Confeſsione. 155. & ſeq. Confeſſio iteranda eſt quoties nulla fuerit ex quocumque capite. 163. Ex duplici capite, ad quæ cetera reducuntur, Confeſsio evadere poteſt nulla: Videlicet vel ex parte pœnitentis, vel ex parte Miniſtri. ibi. Confeſsio generalis quibuſdam eſt neceſsaria; quibuſdam utilis; aliis autem nociva. 164. Qui per biennium, aut amplius peccata gravia tacuit, & poſtea de eis prorſus oblitus, ſincere confeſsus eſt omnia, quæ menti occurrerunt ei, ſolum tenetur repetere illas Confeſsiones ſacrilegas, quas mala fide fecit per biennium. 165. Confeſsiones validæ, & informes non ſunt iterandæ. 166. Si tamen fuerint infructuoſæ ob aliquam circumſtantiam, & pœnitens non accedat ad eumdem Confeſsorem, repeti debent. ibi.

Confeſsio debet eſse clara, brevis, & compendioſa. 167. Confeſſio debet fieri verbis ſi poſſit. 195 Debet item eſſe verecunda. ibi. Merito proſcribitur Confeſſio, aut abſolutio abſentis facta ex profeſſo. 198. Minime vero Confeſſio ob urgentem neceſſitatem poſtulata in Confeſſarii abſentia. ibi. Confeſſiones factæ delegato ad tempus, ultra præfixum delegationis, validæ ſunt. 253. Delegatus tamen qui

qui ſic ſcienter excipit Confeſsiones graviſſima ſacrilegia perpetrat . ibi. An quando indulgentia conceditur *contritis*, & *confeſſis*, ſufficiat eſſe in gratia , vel præmittenda ſit præciſe Confeſſio ? 28. 9. Faciens Confeſſionem ſacrilegam non manet abſolutus a reſervatis . 24. Conceditur in Bulla Cruciatæ indulgentia plenaria morientibus ſubitanee abſque Confeſsione , dummodo in confidentiam Bullæ negligentes non fuiſſent confitendi tempore ab Eccleſia præſcripto . 37. Requiritur Confeſsio , ſi fieri poſsit ad lucrandam primam indulgentiam Bullæ . 39. Debet applicari hæc indulgentia a Confeſſario intra Confeſsionem , dum poſsit ; valet tamen ſi extra eam immediate applicetur . ibi . Præceptum annuæ Confeſsionis obligat *propter ſe* . 35 27. Per Confeſsionem venialium non fit ſatis præcepto Eccleſiæ , quod eſt de mortalibus confitendis . 29. Eccleſia de facto præcipit aliquibus Confeſsionem venialium . 30. Olim pro lucrandis Jubilæis , & indulgentiis ſufficiebat Confeſsio ; jam vero requiritur etiam Communio . ibi. Qui toto anno omiſit Confeſſionem tenetur dum primum poſsit confiteri . 32. Qui ſemel confeſsus eſt mortalia , ſi in aliud grave incidat , tenetur iterum in eodem anno confiteri ex vi præcepti Communionis , non vero ex vi præcepti Confeſsionis . 33. An qui toto anno omiſit Confeſsionem teneatur bis confiteri anno ſequenti ? 38. Per Confeſsionem voluntarie nullam non fit ſatis præcepto Eccleſiæ . 40. Præceptum annuæ Confeſsionis non obligat ad faciendam eam per interpretem . 43. Prævidens non poſſe in fine anni confiteri , tenetur Confeſsionem anticipare . 44. Nec octogenarii , nec centenarii , aut ulterius excuſantur a Confeſsionis præcepto . 45. Patres Capuccini ex proprio inſtituto prohibentur Confeſsiones ſæcularium excipere . 39. 17. Noſtræ Conſtitutiones prohibent excipere Confeſsiones feminarum ante trigeſimum tertium annum . ibi. Curent Concionatores inculcare , ut Confeſsiones a pœnitentibus recte fiant . 108. In Confeſsione tribuens cartam poſtea legendam incipit ſollicitationem in Confeſsione . 40. 8. Confeſsio facta a ſæculari cum Regulari , qui caret approbatione Epiſcopi nulla eſt . 13. Faciens Confeſsionem voluntarie nullam , etiam ex defectu mere interno , grave ſacrilegium committit . 19. In Confeſsione honeſtis verbis etiam inhoneſta pateſieri debent . 31.

Confidentia . Omittens celebrare Miſsas ex ſtipendio debitas animo , vel confidentia compoſitionis , nequit ea frui 26. 123. Peccata commiſsa in confidentia abſolutionis obtinendæ abſolvi poſsunt , ſed debet exprimi prava confidentia . 27. 390. Qui male acquirit in confidentia Bullæ compoſitionis , nequit componi de aquiſitis ex ea . 28. 68. Idem eſt de omittente recitare penſum divinum in confidentia ejuſdem Bullæ . 33. 66. Reſignatio confidentialis Beneficii quid ſit , 33. 112. Duobus modis fieri poteſt collatio , vel reſignatio Beneficii in confidentia . 113. Quando ſit ſimoniaca . 114. & ſeq. Reſignatio confidentialis etiam penſionum eſt ſimoniaca . 117. Pœnæ contra ſimonias confidentiales . 118.

Confirmatio (Sacramentum) quid ſit 24. 3. Ejus materia cum requiſitis . 5. graviter illicita eſt cum chriſma anni præcedentis . ibi. Ejus forma . 7. Ejus Miniſter cum debitis requiſitis. 8. Ejus ſubjectum cum ſuis requiſitis . 10. Obligatio recipiendi an ſit gravis . 11 Quinam ſint effectus confirmationis . 12.

Confirmatio privilegii eſt *juris quæſiti roboratio* . 39. 49. Non dat novum eſſe , ſed antiquum roborat , & ad priſtinum vigorem reducit. ibid. Duplex confirmatio communiter deſignatur , una *in forma communi* , ſine ſpeciali examine , & notitia privilegii ; altera *ex certa ſcientia* : ibid. Per confirmationem privilegiorum unius ordinis non confirmantur privilegia propria , & peculiaria alterius . 52.

Conjux non eximitur a reditione debiti ob Communionem , etiam ipſo de ſuſcipiendam . 25. 74. Valde decens eſt abſtinere a Communione poſt coitum conjugalem . ibi. Conjugatus debet manifeſtare in Confeſſione circumſtantiam matrimonii , & inſuper alterius perſonæ . 17. 117. Accedente utroque conjuge ad confeſſionem , primo maritus fatetur peccatum grave ſimul cum uxore perpetratum ; hæc autem deinde accedens nihil tale confitetur : tum caſus nequit Confeſſarius interrogare illam de tali peccato . 316. Solum poteſt , & debet in communi ab illa quærere , ſi quid aliud habeat ad confitendum . ibi. An ſi homines perirent , ita ut ſoli Religioſi , vel Ordinati in ſacris remanerent , iſti ad conjugium tenentur . 34. 51. Bonum ſacramenti conſiſtit in collatione gratiæ unitivæ animorum uſque ad mortem alterius conjugis . 61. Si Pater injuſte diſſentiat conjugio honeſto , & congruenti reverenter a filio propoſito , poteſt iſte contrahere illo inſcio , vel invito . 78. Qualiter ſit revalidandum conjugium nullum ex defectu conſenſus ? 91. An credendum ſit conjugi affirmanti ſe conſenſum pro matrimonio

non

non præſtitiſſe? 92. Modus revalidandi Matrimonium quando diſpenſatio conceditur ſub hac clauſula: *Altero Conjuge de nullitate prioris conſenſus certiorato*. 95.

Conjux non traditur Conjugi adeo totaliter per Matrimonium ratum ſicut per Conſumatum. 107. Licitum eſt ſecundum matrimonium mortuo uno ex Conjugibus. 113. Quid concedatur Conjugibus in Bimeſtri. 119. Si alter Conjugum vellit tranſire ad Religionem poteſt licite intra duos menſes. ibi. Sive Conjux habeat animum ingrediendi Religionem, ſive non, poteſt uti Bimeſtri conceſſo a jure. 120. Solum conſumatur Matrimonium per copulam, qua Conjuges fiunt una caro. 121. Divortium eſt ſeparatio unius Conjugis ab alio. 126. Sævitia unius Conjugis in alterum eſt una ex cauſis divortii temporalis. 128. In quatuor caſibus nequit unus Conjux alterum dimittere. 132. Conjuges tenentur ſibi invicem reddere debitum. 135. Dantur aliquæ cauſæ excuſantes Conjuges a gravi obligatione reddendi debitum. 136. Conjux non excuſatur a jejuniis Eccleſiæ, ne fiat debilis, aut impotens ad reddendum debitum. 137. An ne nimis multiplicetur familia excuſentur Conjuges a reddendo debito. 138.

Conjux oratione, jejunio, aut alia pœnalitate valet facile a periculo incontinentiæ ſe eximere. 139. An Conjux dubitans de valore Matrimonii poſſit petere, aut reddere debitum. 140.

Conjux non tenetur reddere debitum injuſte petenti. 142. Debet tamen reddere illicite petenti ſolum ex parte perſonæ. ibi. An Conjux, qui baptizavit filium alterius, ſive amborum, aut fuit ejus Patrinus in Baptiſmo, vel Confirmatione, poſſit licite petere debitum. 144. Qui commiſit inceſtum cum conſanguinea alterius Conjugis in primo aut ſecundo gradu amittit jus petendi debitum. 145. Honeſtas naturalis ſervari debet a Conjugibus in uſu Conjugii. 148. Conjuges debent uti Matrimonio fine ſaltem principali conſequendi bona illius ibi. Ex quatuor capitibus vitiari poteſt actus conjugalis. 149. An diebus feſtivis, & jejunorum ſit Conjugibus illicitus, aut prohibitus actus Conjugalis. 150. Licet olim ſevere eſſet prohibitus uſus Conjugii in Quadrageſima, & aliis diebus jejuniorum, nunc ſolum ſub conſilio eſt interdictus Conjugibus. ibi. Quale peccatum ſit uſus Conjugii tempore meſtrui. 151. Tempore, quo uxor eſt gravida non licet petere debitum Conjugibus ob quandam injuriam, quæ ſit fœtui. 153. Verum dum notabile damnum ei non imminet poſſunt Conjuges ſibi reddere debitum abſque culpa gravi. ibi. An liceat Conjugi petere debitum ad ſedandam concupiſcentiam. 154. Ad ſedandam concupiſcentiam propriam eſt peccatum veniale; alienam, nulla culpa eſt. ibi. Si Conjux graviter tentatus petat debitum, ne frangat fidem Matrimonii, immunis a culpa cenſendus eſt. ibi.

Conſanguinitas. Adſunt Beneficia Eccleſiaſtica, quæ ſolis conſanguineis fundatoris conferri debent. 32. 52. Propinquiori conſanguineo, ſemel quod ſit dignior, ſunt conferenda. ibid. Agnatus cognato ceteris paribus præferri debet. 53. Nomine conſanguinei non intelligitur ſpurius. 54. Bene vero naturalis. ibi. Gradus propinquitatis computandi ſunt ad Beneficia juxta jus civile. ibid. Conferre Beneficium titulo conſanguinitatis non eſt ſimonia. 33 17. Si autem conferatur, ut inde provideat conſanguineis conferentis eſt ſimonia. ibid.

Conſecratio Sacerdotum veteris legis figura fuit Sacramenti ordinis. 22. 6. In conſecratione utriuſque ſpeciei conſiſtit eſſentia Sacrificii Miſſæ. 26. 9. & ſeq. Conſecrare Eccleſias, vaſa, vel quid aliud ſolum competit Epiſcopo. 71. Ex facultate ſpeciali Pontificis poteſt ea conſecrare quilibet Sacerdos. ibi.

Conſenſus, ſuſceptio Sacramenti in adulto requirit conſenſum. 22. 41. Non ſufficit conſenſus neutralis, ſed requiritur conſenſus poſitivus ſaltem interpretativus. ibi. Quando requiratur conſenſus Parentum ad filios eorum baptizandos. 23. 35 Sacerdos accipiens ſtipendium Miſſæ nequit alteri eam commendare retenta ſibi parte etiam ex illius conſenſu. 26. 99. Quando complex conſentit in peccatum, conſentit in ejus manifeſtatione apud confeſſarium ſi aliter nequeat confiteri integre peccatum. 27. 101. Sine conſenſu ſaltem tacito ſuperiorum nequit adeſſe legittima conſuetudo. 241. Pro juriſdictione abſolvendi requiritur conſenſus delegantis actu exiſtens. 245. Delegatus nequit ſubdelegare facultatem niſi ex conſenſu expreſſo delegantis. 246. Pro audiendis confeſſionibus Monialium Regularibus ſubjectorum requiritur approbatio ſpecialis Epiſcopi, & conſenſus Prælatorum. 272. Conſenſus Prælati Regularis non requiritur tempore Jubilæi. ibid. Conſenſus utriuſque ordinarii regulariter requiritur, ut regularis excipiat confeſſiones Monialis Epiſcopo ſubjectæ. 274. Valida eſt confeſſio

feſſio talis Monialis facta regulari ex conſenſu Epiſcopi ſine conſenſu Prælati Regularis. ibi. Sollicitans in confeſſione ad venerea denuntiari debet ſive pœnitens conſentiat ſive non. 325. Etiam ſi metu aut minis conſentiat confeſsarius ſollicitationi 334. complex formalis peccati venerei non eſt qui exſterius reſiſtit, licet interius conſentiat. 351. Ad validam ordinationem adulti requiritur ejus conſenſus. 30. 16. Secus ad ordinationem parvuli ibi. Electus ad Beneficia debet intra menſem conſenſum præſtare ſub pœna privationis. 32. 65. Reſignatio Beneficii Patronatus requirit conſenſum Patroni. 113. Quando permutatio Beneficii eſt ſimplex ſufficit conſenſus Epiſcopi. 116.

Ad ſponſalia requiritur manifeſtatio clara, non dubia, conſenſus: 34. 14. Sponſalia diſſolvi valent mutuo conſenſu inter puberes. 28. & ſeq. Ad matrimonium requiritur mutuus contrahentium conſenſus. 71. Debet conſenſus eſſe verus liber & clarus 75. Non requiritur conſenſus Parentum ad validum. 76. Quando nec ad licitum. 78. Qualiter ſit revalidandum Matrimonium nullum ex defectu conſenſus. 91. & ſeq. Facto divortio delinquens nequit mutare ſtatum ſine conſenſu innocentis. 134. Contractus pupilli eſt nullus abſque Tutoris conſenſu 258. Prælati Regulares, vel alii ex eorum commiſſione valent admittere novitium ad profeſſionem cum conſenſu majoris partis capituli 38. 45. Si profeſſio ſit nulla ex defectu conſenſus, ſufficit illum vere apponere pro ejus revalidatione. 48. Nequeunt Prælati mittere ſubditos ad prædicandum infidelibus ſine prævio eorum conſenſu. 96. Religioſus aliquid accipiens de bonis Monaſterii, vel de rebus alteri applicatis ſine conſenſu Prælati peccat juxta gravitatem materiæ. 112. Non ſemper taciturnitas Prælati eſt conſenſus, nec approbatio operationis ſubditi. 129.

Conſtantinus M. in honorem ſanctæ Crucis vetuit ne quis deinceps puniretur ſupplicio Crucis. 41. 8. ex tempore hujus incliti Imperatoris cæpit Sancta Crux adorari publice a Catholicis. ibi.

Conſuetudo peccandi debet manifeſtari Confeſſario interroganti. 27. 37. Quomodo debeat exprimi Confeſſario etiam non interroganti. 137. Confeſſiones factæ a conſuetudinario ſunt iterandæ. 164. Conſuetudine a ſuperioribus tolerata acquiritur juriſdictio. 226. Amittitur conſuetudine contria. ibi. Conſuetudo habet vim legis, & confert juriſdictionem. 241. Neganda, vel differenda eſt abſolutio conſuetudinariis. 291. Differentia conſuetudinis ab occaſione proxima. 292. Differentia recidivæ a conſuetudinario. 297. Unctio pedum infirmi debet fieri niſi adſit conſuendo in contrarium. 29 6. Juxta conſuetudinem eſt perſolvendum in Parœciis publice officium divinum. 31. 2. Etiam officium parvum B V. 16. Religioſi choriſtæ Sacris non initiati, & Moniales tenentur ad horas Canonicas ex communi conſuetudine. 28. Poteſt perſolvi officium defunctorum veſpere die prima Novembris. ubi adeſt conſuetudo. 47. Conſuedo fundendi aliquas preces voluntarias inter manuum labores laudanda 55. Beneficiarii etiam ſimplices tenentur reſidere in ſuisEccleſiis, niſi contraria conſuetudo eos excuſet. 31. Examinatores ſynodales ex praxi, aut communi conſuetudine deſignantur in Hiſpania nomine officii. 12.94. Conſenſus ad matrimonium debet exprimi verbis ex conſuetudine Eccleſiæ. 34. 75. Conſuetudo omittendi ſacrum diebus feſtis puellis, & viduis prætextu honeſtatis, & mæroris evelli debet a Parochis. 35. 22. & ſeq. Romæ viget laudabilis conſuetudo abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in jejuniis etiam extra Quadrageſimam. 90. Solum poſſunt veſci lacticinia a Regularibus, in Dominicis Quadrageſimæ ubi adſit conſuetudo. 93. Conſuetudine invecta eſt collatio ſerotina in jejuniis Eccleſiæ. 120. conſuetudo valet tollere legem, & facilius illam moderari. ibi. Ubi adſit conſuetudo ſumendi ſex uncias cibi plus, minuſve pro collatione permitti poteſt. ibi. Ex conſuetudine pendet collatio major in pervilio Natalis Domini. 111. Idem eſt de collatione in ſabbato quando dies Natalis incidit feria ſecunda. ibi. Conſuetudo prætenſa ſumendi piſces in collatione, ut corruptela repellenda eſt. 112. Ex conſuetudine hora prandii eſt in meridie, licet olim eſſet veſpere, & tardius. 114 Abſtinentia a carnibus in triduo Rogationum, & ſabbatis per annum obligat juxta conſuetudinem locorum. 121. & ſeq. Decimæ ſolvuntur juxta conſuetudinem Patriæ. 177. & ſeq. Conſuetudo poteſt eximere a ſolvendis decimis. 183. Eccleſia poteſt tollere conſuetudinem non decimandi. 185. Primitiæ ſunt ſolvendæ juxta locorum conſuetudines. 199. Idem eſt de oblationibus Parochiæ faciendis. 201. conſuetudo abſtinendi ab ovis, & lacticiniis in Quadrageſima graviter obligat 40 44.

Contractus. Sacerdos accipiens ſtipendium pro Miſſa, tenetur celebrare illam quia adeſt velut contractus onerosus ex quo gravis obli-

obligatio utrinque conſurgit. 26. 96. Omnis contractus oneroſus intelligitur in illis verbis *emendi, vel vendendi* poſitis in diffinitione ſimoniæ. 33. 1. Alii contractus perficiuntur per traditionem rei venalis, etiam ſi pretium non dum traditum ſit. 12. Conferre Beneficium titulo conſanguinitatis *non pertinet ad contractum emptionis, & venditionis*. 17. Unum ex principalibus requiſitis ad ſimoniam eſt contractus emptionis, & venditionis. 26. Matrimonium, ut eſt contractus, pluribus pactis, & conventionibus ſubeſt. 35. Ad celebrandos contractus requiritur libertas. 34. 2 Eſto promittens per lumen interius agnoſceret alterius repromiſſionem internam non adeſſent ſponſalia in ratione contractus humani nec ut talia inducerent obligationem. ibi. Matrimonium eſto includat contractum civilem, eſt tamen Sacramentum. 21. Matrimonium conſiderari poteſt ut Sacramentum, & ut contractus. 44. Differentia ejus, ut contractus, & ut Sacramentum. 47. Differentiæ contractus matrimonialis ab aliis contractibus. ibi. Inter catholicos ſeparari poteſt in matrimonio ratio Sacramenti, & ratio contractus. 55. Chriſtus elevans hunc contractum ad rationem Sacramenti, non immutavit naturam contractus, qui ſine ratione Sacramenti validus eſt. 57. Contractus Mohatra cum pacto retrovenditionis eſt uſura palliata. 40. 124. Abſque ullo pacto non damnatur. ibi.

Contritio quid. 27. 8. Ejus differentiæ ab attritione. 9. & ſeq. Differentia contritionis ab actu caritatis. 11. Caritas non includit contritionem. licet eminenter poſſit eſſe contritio. ibi. objectum contritionis non ſunt peccata ſed ſatisfactio pro peccatis. ibi. Per Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ recepta cum attritione fit ſatis obligationi contritionis, ſeu præcepto pœnitendi. 13. Poteſt dici quod in lege nova deſiit quodam modo præceptum Contritionis reſpectu recipientis Sacramentum pœnitentiæ cum vera attritione. 18. vel poteſt dici eſſe variatum. ibi. Contritio cur ſit curanda in mortis articulo etiam ab eo, qui recepit Sacramentum pœnitentiæ cum attritione. 19. Cordis contritio eſt materia proxima Sacramenti pœnitentiæ 42. Comprehendit contritionem perfectam & attritionem. ibi. Certum eſt non requiri contritionem perfectam ad Sacramentum pœnitentiæ. 59. Si attritio tantum gradu differret a contritione eſſet vera contritio. 72. Confeſſarius debet ſuggerere pœnitentibus non ſolum dolorem attritionis, ſed etiam perfectæ contritionis. 77. Ita accidere in praxi nullus prudens dubitare valet. ibi. Contumacia eſt materia proxima cenſuræ. 36. 36. Sine contumacia actuali nequit incurri cenſura. 47.

Copula conjungalis quando impediat Eucharistiam recipere. 25. 74. Qui cognovit feminam debet exprimere in confeſſionem copulam. 27. 109. Copula eſt ſubſtantia non circumſtantia peccati. ibi. Copula ſponſi, vel ſponſæ non eſt proprie adulterium. 34. 3. Copula ſolum maritali conſummatur matrimonium. 48. Copula non eſt eſſentialis matrimonio. 46. Copula fornicaria ante matrimonium non ſufficit ad illud conſumandum. 121. Honeſtas ſervanda in copula, ſeu uſu conjungii. 148.

Copula conjugalis habita ob ſolam voluptatem non caret culpa. 149. Non ſemper impedit accedere ad communionem. 150. Quando ſit illicita ex circumſtantia loci. 156. Aliquando poteſt eſse licita in loco Sacro. 157. A copula fornicaria eſto inchoata ſemper eſt recedendum, licet præter intentionem pollutio extra vas ſequatur 161. Delectatio de cogitatione copulæ habitæ, vel habendæ eſt in praxi graviter illicita etiam conjugibus. 163. Aliud eſt delectari de copula, aliud delectari de ejus cogitatione: utraque eſt illicita etiam conjugatis dum copula haberi non poteſt. ibi. Ex copula qua ex duobus fit una caro, provenit affinitas. 141. Impotentia *eſt inhabilitas ad copulam conſumandam*. 245. Copula non actualis ſed in aptitudine eſt eſsentialis matrimonio. 247. Copula publica pro diſpenſatione debet exprimi in dataria, ſecreta in Pœnitentiaria. 299. Copula occulta non attinet ad tribunal forenſe. ibi. Habens plures copulas cum ſorore ſponſæ, ſolam unam tenetur exprimere pro diſpenſatione ſive in Dataria, ſive in Pœnitentiaria. 301. Si diſpenſatione exequta ab ordinario iteretur copula inceſtuoſa, nova indiget diſpenſatione. ibi. Habens copulam debet eam exprimere in confeſſione, nec aliter ſatisfacit præcepto confeſſionis 40. 30. Copula eſt complementum peccati carnalis. ibi.

Copula conjugalis erit illicita quoties non fiat in loco congruo. 156. Semper foret peccatum ſacrilegii, ſi fieret in loco ſacro abſque neceſſitate. 157. Coitus præpoſterus ſi fiat a Conjugibus frequenter abſque neceſſitate eſt grave peccatum. 159. Dum fit cum cauſa *non eſt peccatum mortale*. ibi. Tactus,

& oſcula intet Conjuges licita ſunt ad mutuum amorem fovendum. 160. In abſentia Conjugis, vel cum nequeat opus conjugii exerceri illicita ſunt. ibi. De tactibus etiam licitis monendi ſunt Conjuges, ut moderate ſolum, & debita honeſtate illos habeant. ibi. Ambo Conjuges grave peccatum committunt, ſi inchoata copula nullo ſeminante recedant. 161. Solum valet excuſari ex aliquo accidenti inopinato. ibi. Uxor, quæ experitur virum ſe retrahere a copula conjugali cum pollutione ſemper, non poteſt reddere debitum. 162. Si ſolum aliquoties ita ſe gerit vir, poterit reddere debitum monendo illum ut a tanto crimine abſtineat. ibi. Delectatio moroſa de copula habita, vel de cogitatione copulæ habendæ ab altero conjuge, dum ea haberi non poteſt, eſt culpa lethalis. 163. Conjugibus dum abſunt invicem, aut congredi nequeunt taliter illicita eſt delectatio de copula, ac ſi Conjuges non eſsent. ibi. Conjuges non peccant graviter conſumando Matrimonium ante nuptialem benedictionem. 168. Concina oppoſitum tenens non eſt audiendus. ibid. Si ambo Conjuges in Religione profeſſi rem haberent, adulterium non committerent. 195. Pro impedimento criminis incurrendo requiritur, quod Matrimonium cum conjuge occiſo fuerit validum. 213. Quod uterque conjux ſit conſcius illius Matrimonii. ibi. Conjuges reclamare debent quando impotentia eſt certa. 249. Ipſi debent ſeparare torum. ibi. Ex lege matrimonii poſsunt conjuges excommunicati ſecum viciſsim communicare, niſi excommunicatio foret ob hæreſim, cauſa Matrimonii, vel tempore divortii. 36. 102. Quando Conjugatus nubit ſimul, eſto invalide alteri, & conſumat, Bigamus eſt. 37. 39. Opus Conjugii ob ſolam voluptatem exercitum non caret culpa levi. 40. 86. Copula cum conjugata etiam marito conſentiente, adulterium eſt. 137. Si Copula habeatur inter duos conjugatos, non inter ſe, adeſt duplex adulterium neceſsario in Confeſsione explicandum. ibi.

Cor. Cordis contritio eſt materia proxima partialis Sacramenti Pœnitentiæ. 27. 42. Quid intelligatur per ly *cordis contritio*. ibid. Spiritus Sanctus dicitur *cor Eccleſiæ*, quam inviſibiliter vivificat. 41. 76.

Corona Clericalis, quid indicet. 30. 2. D. Petrum fertur eam inſtituiſſe in memoriam coronæ ſpineæ Chriſti Domini. 7.

Correctio fraterna. An debeat fieri denunciatio præciſe omiſſa correctione fraterna. 27. 342. Correctio fraterna ſollicitantis in Confeſſione poteſt fieri, ſed denunciatio nequit omitti. ibi.

Creare, quid ſit. 41. 29. Deus creat animas rationales, cetera producit. 30.

Crimen. Vacant Beneficia per Crimen a Beneficiario commiſſum, ut ſi ſit leſæ Majeſtatis, hæreſis, & alia. 32. 120.

Crimen impedimentum Matrimonii, quid. 34. 211. Quatuor ſunt crimina hujuſmodi. ibi. & ſeq. Quinque conditiones requiſitæ pro crimine incurrendo. 213. Si uterque criminoſus infidelis ſit non incurritur. 217. Quot, & quæ ſint crimina ob quæ immunitas Eccleſiæ delinquentibus denegatur. 39. 63. & ſeq.

Crimen *leſæ majeſtatis* in perſonam Principis eſt quælibet illius læſio, percuſſio, & vulneratio. 70.

Crux, & imagines ſanctæ ſunt ſigna ſpeculativa non practica gratiæ. 22. 3. Crux debet cum imagine Chriſti Crucifixi adeſſe in Altari quando Miſsa celebratur. 26. 70. Quid ſi Sacramentum eſt publice expoſitum. ibid. Ne populus Miſsa careat valet celebrari ſine Cruce. ibi. Quando Crux, aut ſacra imago, & non patena ad oſculum præbenda eſt. 35. 204. Valde diverſum eſt, quod Confeſsarius dum reperit pœnitentem indignum abſolutione, ad vitandum ſcandalum faciat ſuper illum ſignum Crucis admonito prius pœnitente, quod eum non abſolvit, a ſimulatione adminiſtrationis Sacramenti. 40. 112.

Crux eſt ſignum Chriſtiani, quia eſt vexillum noſtræ redemptionis, & figura Chriſti Crucifixi. 41. 8. Cæpit Crux publice adorari tempore Conſtantini magni. ibi. Cur Chriſtus elegit ſibi mortem Crucis. 9. Signum Crucis apparebit in Cælo die Judicii, hoc eſt in aere. 11. Vel erit ipſa in qua Chriſtus pependit, vel alia ſimilis. ibi. Quo fine utimur ſigno Crucis. 15. Crucifixus denotat, quod Chriſtus fuit Cruci affixus. 40. Quorſum faciem habebat Chriſtus Cruci affixus. 41.

Cultus diſparitas, quid ſignificet. 34. 218. Solum jure Eccleſiaſtico dirimit Matrimonium. 219.

Curatoris, vel tutoris munus eſt omnino prohibitum Religioſis. 38. 85.

D

DAvid cum aliis Patriarchis uſus fuit Polygamia ex diſpenſatione Dei. 34 112. Principis authoritate acceptavit duellum Goliat, 40. 4.

De-

Debitum Conjugale, quæ differentia adſit inter habentem votum Caſtitatis, & Religionis circa petitionem. & reditionem debiti. 34, 37. Tenentur conjuges ſibi invicem reddere debitum. 135. Peccant graviter Conjuges, qui ſe reddunt ex aliquo vitio inhabiles ad reddendum debitum. ibi. Dantur aliquæ cauſæ excuſantes Conjuges a gravi obligatione reddendi debitum. 136. Non tamen excuſatur Conjux a jejuniis Eccleſiæ, ne fiat debilis, aut impotens ad reddendum debitum. 137. An ne nimis multiplicetur familia excuſentur Conjuges a reddendo debito. 138. Quid dicendum de eis, qui dubitant de valore Matrimonii 140. An Conjux poſſit licite reddere debitum alteri illicite petenti. 141. & ſeq. De illo, qui baptizavit filium alterius, vel amborum, aut fuit Patrinus in Baptiſmo, vel Confirmatione, an poſſit licite petere debitum, qui commiſit inceſtum cum conſanguinea in primo, aut ſecundo gradu, an privetur jure debitum licite petendi. 145. An liceat conjugi petere debitum ad ſedandam concupiſcentiam. 154.

Decalogus. Ratio formalis *ſub qua* Decalogi eſt una *generice*, nempe caritas Dei, & proximi. 41. 106.

Decima, quid ſit. 35. 166. Differentia inter Decimas, & primitias. ibi. Nomen Decimarum vix auditum fuit tribus primis ſæculis Eccleſiæ. 167. Eſt triplex nempe: *Prædialis*, *perſonalis*, & *mixta*. 168. Partim debentur ex jure Divino, partim ex Eccleſiaſtico. 169. & ſeq. Quæ perſonæ teneantur ad Decimarum ſolutionem. 171. Pauperes, qui ſunt in extrema neceſſitate abſoluta excuſantur a ſolutione Decimarum. 172. Quid autem facere debeant, qui gravi neceſſitate ſunt oppreſsi. ibi. Parochi non tenentur de prædiis beneficialibus decimare, bene vero de Patrimonialibus. 173. Infideles nec ad Decimas prædiales, nec ad perſonales tenentur. 174. Heretici baptizati ad Decimas ſolvendas tenentur: etiam Cathecumeni tenentur ſi ſint filii fidelium, ſecus ſi infidelium filii ſint. ibi Jure communi ſolvi debent Decimæ Epiſcopis, Parochis, & Beneficiariis omnibus, ſive Canonicis, ſive ſimplicibus. 175. Conſuetudo legitime introducta habet vim circa Decimas, earumque circumſtantias, ut tantum Epiſcopo, aut Parocho applicentur, vel ſolum Cathedrali. 176. Ex quibus rebus debeant ſolvi Decimæ. 177. & ſeq.

Decimæ ſolvi debent ex integris fructibus antequam tributa, & vectigalia pretiaque operariorum deducantur. 179. Ille, a quo fructus ſubrripiuntur, non tenetur ad eorum Decimas, *Niſi forte propter culpam*, *& negligentiam ſuam damnum incurrerit*. 180. Quam culpam, quaſve pœnas incurrant omittentes Decimarum ſolutionem. 181. Leo X in Concilio Lateranenſi ſtatuit Confeſsarios teneri ad hortandum, & monendum fideles, ut huic obligationi Decimarum ſatisfaciant. ibi. Quatuor modis poteſt quis eximi a ſolutione Decimarum, nempe: *Conſuetudine*, *præſcriptione*, *conventione*, & *privilegio*. 183. & ſeqq. An Pontifex eximere valeat aliquos a Decimarum ſolutione. 187.

Defectus in Miſsa occurrentes ſuppleri debent a Sacerdote. 26. 83. & ſeq. Quomodo ſe gerere debeat caſu, quo aliquod animal cadat in Calice. 87. Quid faciendum quando hoſtia Conſecrata diſpareat vento, vel aliquo caſu. 89. An teneatur Sacerdos dicere ea, quæ non recordatur ſe dixiſse 90. Quos defectus Confeſsionis teneatur Confeſsarius ſupplere. 27. 302. Differentia Parochi ab alio Confeſsario non eſt intra, ſed extra Confeſsionem reſpectu monitionis. 303. Diſtinctio circa defectus culpabiles, & ſine culpa. 304.

Delectatio moroſa de cogitatione copulæ habitæ, vel habendæ ab altero conjuge, dum ea haberi non poteſt eſt culpa lethalis. 39. 163. Delectatio poteſt eſſe triplex, nempe *venerea*, *ſenſualis*, vel *carnalis*, & *ſenſitiva*, ſeu *naturalis*. 40. 59. Delectationes, ſeu paſsiones naturales omnes eſſe bonas dicebant Epicurei, omnes eſſe malas ajebant Stoici, aliquas bonas, aliquas malas aſſerebant Peripatetici. 60.

Dæmon. Sacramenta confecta a dæmone non rata ſunt habenda. 22. 30. Dæmon excitabat pollutionem cuidam antiquo Monacho, ut retraheret illum a Communione. 25. 76. Dæmon non eſt capax pœnitendi, dolet pœnam, non culpam. 27. 2. Congreſſus cum Dæmone variat ſpeciem, & debet exprimi in confeſsione ſuperſtitio. 126. Peccare ſine cauſa ex mera malitia potius eſt Dæmonis, quam hominis. 131. Exorciſtæ munus eſt exorcizari Dæmones ex officio. 30. 52. Omnes fideles privatim Dæmones exorcizare valent. ibid. Quando adeſt impotentia coeundi in conjuge a Dæmone, vel maleficio, adhiberi debent exorciſmi, & alia remedia ſpiritualia. 34. 250. Dæmon habet mille nocendi artes. 38. 50. Dæmon qui in ligno paradiſi triumphavit de Adamo, manſit victus in ſalutifero Crucis ligno. 41. 10. Dæmones ſæpe per os intrant in corpora hominum. 12. Signo Crucis utimur ad debellandos Dæmones. 15. Manichæi finxerunt duo principia, aliud

aliud corporum, & Dæmonum, aliud ſpirituum bonorum. 29. Chriſtus deſcendit ad infernum damnatorum per electus Dæmones terrore puniendo. 48. Deus creavit naturam Dæmonum, qui ſua ſuperbia fuere e cælo dejecti. 150. In tribus inſtantibus peractum eſt negotium Dæmonum: in primo fuerunt boni, in ſecundo mali, in tertio damnati. ibi. Dæmones per peccatum amiſerunt dona gratiæ, non naturæ. 151. Cognoſcunt & comprehendunt omnia entia naturalia neceſſaria, non ſecreta cordium, actus liberos; nec futura libera, aut contingentia prius quam exiſtant. ibi. Dæmones judicabuntur in judicio univerſali. 200. Dæmon non eſt auctor omnis malæ tentationis immediate. 238. Tentat quantum ei Deus permittit. 239.

Denunciationes fieri debent antequam Matrimonium contrahatur ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia. 34. 279. Non ſunt neceſſariæ ad valorem Matrimonii. 280 Grave peccatum eſt illas omittere. 282. Quis poſſit diſpenſare in denunciationibus. 283. Quinque cauſæ pro licita diſpenſatione communiter referuntur. ibid.

Depoſitio, & Degradatio, quid, & quotuplex ſint. 36. 128. Degradatio poteſt eſſe *verbalis*, & *realis*. ibi. Ob quæ crimina Clericus degradari poſſit. 130.

Devotio. Euchariſtiæ ſumptio excitat devotionem. 35. 70. Suavitas, & dulcedo ſpiritualis eſt effectus Euchariſtiæ in ſumentibus eam cum devotione. 71. Actualis devotio requiritur in recipiente, ut cauſet Euchariſtia ſuos miros, & ſuaviſſimos effectus. 73. Sumpta Euchariſtia agat recipiens ſolus cum ſolo devote ut dulcedine panis cæleſtis repleatur. 80. Devotio fervens erga Beatiſſimam Virginem eſt ſignum prædeſtinationis. 100. Eccleſia præcipit recitari devote Officium Divinum. 31. 18. Chriſti Domini, ejuſque Sanctiſſimæ Matris memoria devotionem excitat. 31. 51. Optima devotio eſt impletio præcepti Sacrum audiendi. 35. 22. Devotio cum Angelo Cuſtode eſt non ſolum valde utilis, ſed etiam debita quodam modo ex juſtitia. 41. 147.

Deus fuit Auctor Sacramentorum veteris Legis ad ſanctificandos homines. 22. 4. Valet effectus ſacramentorum ſine ſacramentis conferre. 30. Eſt cauſa phiſica principalis gratiæ. 57. Munus Religionis eſt tribuere cultum Deo *virtuoſe*. 72. Adultus baptizandus debet habere fidem Dei auctoris gratiæ, & remunerationis gloriæ. 23. 31. Deus non horret naturam, ſed culpam. 25. 77. Soli Deo, non Sanctis offertur ſacrificium. 26. 1. Deus eſt conditor, conſervator, principium, & finis omnium rerum. ibi. Quando dicitur *Deum dolere*, aut *pœnitere* eſt loquutio metaphorica 27. 1. Nec dolor, nec pœnitentia eſſe poteſt in Deo. ibi. Aliud eſt amor Dei propter ſe, aliud, ut *boni nobis*. 27. 69. Deo non placent guttura, ſed corda. 31. 15. Promiſſio Deo facta prævalet promiſſioni gratuite factæ creaturæ. 34. 35. Primitiæ principaliter tribuuntur in recognitionem Dei auctoris omnium rerum. 35. 166. Quomodo Deus puniat filios ob peccata parentum. 36. 37. Deus patefecit Innocentio III. Sanctiſsimos Patriarchas Dominicum, & Franciſcum Eccleſiam Lateranenſem ſuis humeris ſuſtentantes. 191. Nemo vellit claudere clauſtrum, quibus aperit cælum. 37. 12. Deo maxime placet ingreſſus Religionis. 38. 1. Proprium virtutis Religionis eſt famulatum, & obſequium Deo præſtare. 7. Omnes Religiones reſpiciunt caritatem Dei, & proximi tanquam finem ultimum, ſeu generalem. 13. Perfectio ſpiritualis conſiſtit in caritate Dei, & proximi. 19. Per caſtitatem offert homo Deo ſuum corpus; per paupertatem res temporales; per obedientiam vero ſuam voluntatem, & libertatem. 98. Quid facilius, quam credere in Deum? quid ſuavius, quam in Deum ſperare? quid dulcius, quam Deum diligere? 40. 3. Ad Deum diligendum non requiruntur manus, pedes, vires, aut divitiæ; ſufficit velle. 83. Nec ſufficit diligere Deum ſuper omnia, niſi etiam diligatur proximus. 88. Nemo odiendo proximum valet diligere Deum. 89. Quid de enutrito in ſylvis audiente notitiam de uno Deo, nihil vero de remuneratore eliciendo actum contritionis. 105. Deus provideret. ibi. Deus nequit, peccare, nec mentiri, alias non eſſet Deus. 41. 28. Deus creavit cælum, & terram, Angelos, & omnia. 29. Nunc ſolum creat animas rationales. 30. Chriſtus inquantus Deus eſt vere filius Dei, quod impie negavit Arrius. 33. Non eſt filius Dei adoptivus, ſed naturalis. 34. Deus promiſit Abrahæ veniam Sodomitarum non ſolum propter quinquaginta juſtos, ſed etiam propter decem. 87. Quid eſt Deus? 108. Quid reſponderit quidam Philoſophus huic interrogationi ibi. Melius explicatur per negationes, quam per affirmationes. ibi. Non poteſt a nobis definiri, ſed poteſt credi, & amari. ibi. Hoc nomen Deus ſignificat naturam Divinam, non prout eſt in ſe, ſed prout a nobis concipitur. 109. Eſt Deus unus ſolus, quia eſt ſum-

ſumme perfectus. 110. Lumine naturali cognoſci poteſt Deum eſſe non a *priori*, ſed a *poſteriori*, & per effectus. ibi. Pluralitas Deorum lumini naturali repugnat. ibi Deus eſt objectum primarium fidei. 113. Eſt Deus ubique per eſſentiam, præſentiam, & potentiam. 118. Deus non eſt in ſpatiis immaginariis. ibi. Quam magna ſit immenſitas Dei. ibi. Eſt in juſtis per gratiam, in beatis per gloriam, & in damnatis per juſtitiam. ibi. Prius quam omnia creaſſet erat in ſe ipſo, adeo glorioſus ſicut nunc. 119 Deus ſe cognoſcendo, amando, & ſibi complacendo Pater in Filio, Filius in Patre, ambo in Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus in Patre & Filio gaudet omni gloria. ibi Creavit cælos, terram, & cetera omnia ex mera bonitate, non quia eis indigeret. ibi. Non habet corpus, nec figuram, quia eſt ſpiritus purus. 121. Dum dicitur oculi Dei, vel digiti Dei eſt loquutio metaphorica. ibi. Antropomorphitæ ſomniarunt Deum habere caput, brachia, pedes, & alia membra corporalia. ibi. Nequit dici, quod eſt triplex perſona. 132. Nomina, quæ conveniunt Deo *ratione eſſentiæ* prædicantur in ſingulari, quæ vero conveniunt *ratione perſonarum* in plurali 133. In Deo *ſunt tres Divini*, *tres æterni*, *tres omnipotentes*. ibi. Deus dicitur *Creator*, quia ex nihilo creavit omnia. 120. Creat nunc Deus animas rationales, quæ a ſolo Deo creantur, & non educuntur ex materia. 145. Deus creavit omnes Angelos bonos, ex quibus plures ex ſuperbia ſe converterunt in Dæmones. 150. Quæ dedit Deus Angelis in ſua creatione. 151. Dei bonitas præcipue communicatur nobis in eſſe naturæ, gratiæ; & gloriæ. 159. Cur Deus non factus eſt Angelus, ſed homo. 169. Deo nihil eſt præteritum, ſed omnia ſunt præſentia. 170. Quamvis Deus ſit ubique, ſpecialius habitat in cælo, ubi plenius, & perfectius creaturis communicatur. 210. Deus eſt infinite Sanctus intrinſece. 212. Deus ſanctificatur extrinſece, quando ſua gratia ſanctificamur intrinſece. 213. Duplex voluntas Dei explicatur. 219. Non tentat malos, ſed bonos, ut meliores fiant. 239. Maria Virgo eſt vere, & realiter Mater Dei, ſicut ſunt aliæ matres ſuorum filiorum. 257. Quando Maria dicitur Mater Dei, nomen Deus ſupponit pro ſola perſona Filii incarnata. ibi.

Diaconatus quid ſit. 30. 57. Ejus materia præcipua eſt traditio libri Evangeliorum in Eccleſia Latina, in Græca autem ſolum eſt eius materia impoſitio manuum ſub propria forma ibi. & ſeq. Præcipua munia Diaconi ſunt quinque. 59.

Dies. Differre baptiſmum parvulis ultra octavum diem gravis culpa reputatur. 23. 5. Adulti ſub eadem culpa, poſt quadraginta dierum inſtructionem privata baptizandi ſunt. ibi. Præceptum Communionis Paſchalis non obligat uno tantum die. 25. 36. Ly *quam primum* Tridentini, ſi eodem die moraliter poſſit impleri commode, eodem die obligat præceptum. 38. Conjux non eximitur a redditione debiti ob Communionem, etiam ipſo die ſuſcipiendam. 74. Qui tribus, ſex, aut octo diebus ante mortis articulum Euchariſtiam ſumpſit, tenetur adveniente dicto articulo eam iterum ſumere. 91. Non datur præceptum Divinum de Communione quotidiana. 96. Communio quotidiana neque univerſaliter eſt conſulenda, nec univerſaliter improbanda ibi. Nequit recipi Communio in die Paraſceves. ibi. Sacerdotes peculiari lege adſtricti debent quotidie celebrare ſecluſa cauſa juſta. 97. Omnis Parochus tenetur applicare Miſſam pro ſuo grege omnibus diebus feſtis, in quibus fideles adſtringuntur præcepto Miſſam audiendi. 26. 27. Parochi habentes duplicem Eccleſiam, & diebus feſtis in utraque celebrant, tenentur applicare utramque Miſſam pro populo. 28. An omnibus diebus valeat Miſſa celebrari? 35. In die Paraſceves nulla Miſſa celebrari poteſt. ibi Diebus autem Cœnæ Domini, & Sabbati Sancti prohibitum eſt celebrare Miſſas privatas. ibi. Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis non tenetur quotidie celebrare. 36. Sacerdos ſolum poteſt bis in die celebrare, dum ad id cogitur ratione neceſſitatis, aut duplicis Parochiæ. 37. In die Nativitatis, & in die Commemorationis Defunctorum in Regnis Hiſpaniarum, & Luſitaniæ ex privilegio poſsunt tres Miſſas celebrare omnes Sacerdotes. 38. *Una Miſſa pro unoquoque die*, poſitum in indulto Oratorii, quomodo obſervandum. 50. Sola prima dies triplicis Paſchatis excipitur. 54. Septennium Altaris privilegiati computandum eſt non a die publicationis per Ordinarium factæ, ſed a die gratiæ Romæ conceſſæ. 66. Capellanus adſtrictus quotidie celebrare poteſt aliquoties abſtinere a celebratione propter reverentiam. 112 Valet etiam celebrare aliquoties pro ſuis parentibus, præcipue in die obitus, & in die Commemorationis ſolemnis defunctorum. ibi. Quando ratione infirmitatis non poteſt celebrare aliquibus diebus, puta per menſem, plus, minuſve, non tenetur ſupplere per alium. 113 Ad aſſerendum omni die feſto obligare præceptum naturale pœnitentiæ non adeſt fundamentum

mentum . 27. 14. Peccare in die feſto eſt circumſtantia peccati . 135. Verum ſi die Veneris Sancti committantur peccata publica adeſt circumſtantia irreligioſitatis . ibi. Circumſtantiam cujuslibet peccati perpetrati in die Communionis debere explicari in Confeſſione ait Concina . 130. Ejus ratio non probat . ibi. Quibus diebus , & ad quantum tempus debeant Prælati deputare Confeſſarium extraordinarium Monialibus . 279. Debet fieri denunciatio ſollicitantis Romæ intra triginta dies ; in Hiſpania intra ſex a notitia obligationis . 338. Quid intelligatur quando conceditur indulgentia quadraginta , aut ſeptem dierum ? 28. 5. Jejunantibus in diebus in quibus non adeſt præceptum jejunandi conceditur in Bulla Cruciatæ indulgentia quindecim annorum . 37. Indulgentiæ Stationum conceſſæ in Bulla , ſunt omnes , quæ adſunt in ſingulis diebus Stationum intra , & extra muros Romæ . 46. Diebus exceptis in Indulto, non poſſunt celebrari Miſſæ in Oratorio privato , virtute Bullæ . 57. Habens Bullam ſimulque Oratorium debet die feſto audire Miſſam in Eccleſia , ſi commode poſſit . 60. Concedit Bulla illam ſumentibus poſſe veſci carnibus omnibus diebus prohibitis intra , & extra Quadrageſimam conſilio utriuſque Medici . 61. Poterunt ſimiliter veſci ovis , & lacticinis pro ſuo arbitrio omnibus diebus , in quibus ſunt prohibita . 63. Quolibet die conferri valet Prima Tonſura. 30. 30. Matutinum cum Laudibus pro die ſequenti valet privatim recitari omni tempore poſt horam tertiam veſpertinam diei antecedentis . 31. 41. Ipſo die Sanctorum Omnium poſt Veſperas , poteſt recitari Matutinum Defunctorum . 47. Ad ſummum per unum , aut alterum diem in anno poſsunt Parochi abſque culpa gravi a ſua Parochia abeſse . 32. 30. Diebus feſtis , & jejuniorum prohibitus eſt actus conjugalis attenta diſciplina antiqua . 34. 150. Nunc ſolum ſub conſilio eſt interdictus conjugibus . ibi. Denuntiationes fieri debent tribus diebus feſtivis continuis . 281. Primum præceptum Eccleſiæ eſt audire Miſſam integram Dominicis , & ceteris diebus feſtivis . 35. 1. Regulares nequeunt miniſtrare fidelibus Euchariſtiam prima die Reſurrectionis . 59. Datur præceptum jejunandi diebus ab Eccleſia præſcriptis . 66. Quæ carnes prohibeantur diebus jejunii , & abſtinentiæ . 71. & ſeq. Fideles tranſeuntes per provincias infidelium valent veſci carnibus diebus prohibitis . 74. Diſpenſatus ad eſum carnium diebus jejunii , non poteſt comedere quaſcumque , etiam ſuillas . 75. Diſpenſatus in Quadrageſima ad carnes , an poſſit etiam diebus quatuor temporum , & feriis ſextis eas comedere . 76. In diebus abſtinentiæ extra Quadrageſimam diſpenſatus ad carnes non poteſt permixtionem piſcium facere . 79. Nec milites poſsunt veſci carnibus ſimul cum piſcibus in diebus eſurialibus . 84. Quoties quis edit carnes ſine cauſa in die jejunii , toties graviter peccat . 87. & ſeq. In regnis in quibus non eſt oleum licet uti ſagimine in diebus, in quibus uſus carnium eſt prohibitus . 89. Qui in die jejunii ſemel comedit ſatisfacit præcepto , quamvis nullam carnis afflictionem ſentiat . 97. Qui pluries in die jejunii comedit etiam de cibis Quadrageſimalibus , pluries peccat . 99. Potio chocolatica ſumpta toties quoties in diebus jejunii frangit jejunium . 108. Quibus diebus obliget præceptum jejunii Eccleſiaſtici ? 117. & ſeq. Diebus feriatis non debent ferri Cenſuræ per modum ſententiæ cum ſtrepitu judiciali . 36. 29. Quibus diebus ſuſpendatur interdictum in cap. *Alma Mater* ? 138. Regulares poſſunt in ſuis Eccleſiis publicare dies feſtivos , & jejuniorum ? 39. 83. Non excuſantur a jejunio qui equitando agunt iter unius diei . 40. 42. Pro diebus jejunii extra Quadrageſimam ſervanda eſt conſuetudo cujuſque Regionis circa ova , & lacticinia . 45. Non ſatisfacit præcepto recitans in die Palmarum Officium Paſchale . 48. Quando pro unoquoque die adeſt diſtinctum præceptum , nequit unico actu ſatisfieri duplici præcepto . 49. Illa particula *quam primum* Tridentini ſolum ex juſta cauſa admittere valet ſpatium duorum , aut trium dierum . 57. Philoſophia docet ante ortum formari corpus , & infundi animam viris trigeſimo , aut quadrageſimo die a conceptione ; feminis octogeſimo plus minuſve . 117. Die vigeſima quinta Martii , eodem quo Adam fuit formatus , comedit de pomo vetito , peccavit , & a Paradiſo fuit expulſus ; crucifixus, & mortuus fuit Chriſtus . 41. 44. *Tertia die reſurrexit a mortuis* denotat , quod Chriſtus , in quantum homo , rediit ad vitam , non eodem , ut poterat , ſed poſt mortem tertia die . 49. Sex diebus creavit Deus univerſum . 140. *Prima die* creavit cælum , & terram . *Secunda die* diviſit aquas a terra . *Tertia die* juſſit terram germinare herbas , & plantas . *Quarta die* fecit Solem , Lunam , ceteraque luminaria . *Quinta die* juſſit produci ex aquis piſces , & aves . *Sexta die* fecit beſtias terræ juxta ſpecies ſuas , & tandem fecit eadem die hominem ſimilem ſibi . ibi. Judicium univerſale fiet adveniente noviſſimo die . 201. Quando dicimus

mus in oratione Dominica: *Panem noſtrum quotidianum da nobis*, addimus *bodie* triplici ratione. 227.

Diſpenſatio, quid ſit. 34. 289. Jure ordinario ſolum Summus Pontifex poteſt diſpenſare in impedimentis de jure Eccleſiaſtico, etiam Epiſcopus valet in prædictis in caſu neceſſitatis, & difficilis recurſus ad Pontificem. 291. Commiſſarius Generalis Cruciatæ habet poteſtatem delegatam a Papa ad diſpenſandum in impedimento orto ex copula illicita cum his, qui bona fide ex parte unius contraxerunt, ut revalident Matrimonium. 292. Quæ ſint cauſæ ſufficientes pro valida, & licita diſpenſatione arbitrio prudentum metiendum eſt. 293. & ſeq. Cauſa diſpenſandi eſt duplex alia *motiva*, ſeu *finalis principalis*: alia *impulſiva*, ſeu *minus principalis*. 296. Si expediatur abſolute diſpenſatio, quamvis ceſſet cauſa motiva, non ceſſat diſpenſatio. 297. Quando diſpenſatio erit ſubrreptitia, aut obreptitia. 298. Quid ſit exprimendum in petitione diſpenſationis melius, quam Theologi, ſciunt practici Curiæ. 299. Curiales præ Theologis conſulendi ſunt pro hoc negotio. ibi. Quæ impedimenta ſint exprimenda. 300 & ſeq. Verba quibus diſpenſatio impertiri valet pro Matrimonio contrahendo data prius Sacramentali abſolutione. 305.

Diſpenſatio ad carnem veſcendam in Quadrageſima nequit extendi a Medico, aut ab alio ultra neceſsitatem. 35. 76. Quis poſsit diſpenſare a jejunio Eccleſiæ. 35. 143. Pontifex valet in tota Eccleſia, valide ſine cauſa, licite cum illa. ibi. Similiter Epiſcopus eum ſuis ſubditis ex rationabili cauſa. ibid. Parochi etiam ubi adſit conſuetudo, poſſunt diſpenſare in jejunio ſuos parochianos, non renuente Epiſcopo ob juſtam cauſam. 144. Confeſsarius, & Medicus non habent poteſtatem diſpenſandi in jejuniis, ſed ſolum quandoque poſsunt declarare in dubio legem non obligare in tali caſu. ibi. Prælati Regulares juſta interveniente cauſa poſsunt diſpenſare cum ſuis ſubditis. 145. Nomine Prælati Regularis intelliguntur Generales, Provinciales, Rectores, Priores, Abbates, Guardiani, & eorum Vicarii in eorum abſentia. ibi. Abbatiſsæ, ſeu Prioriſsæ diſpenſare nequeunt, ſed ad ſummum declarare quando Moniales teneantur, vel non ad jejunium. ibi. Qualis cauſa requiratur ad validam diſpenſationem. 146. In lacticiniis cauſa non multum gravis ſufficit. ibi.

Diſpoſitio requiſita ad Sacramenta valide recipienda. 22. 44. Quæ ſufficiat ad licitum. 45.

Diſpoſitiones ad recipienda Sacramenta ſunt ſupernaturales. 47. Cur ſubjectum debeat diſponi ad Sacramenta recipienda. ibi. Ea ſuſcipere ſine diſpoſitione eſt Sacrilegium. ibid.

Diſtantia ſufficiens, & requiſita ad valide conſecrandum. 25. 12. & ſeq.

Diſtractio. Quæ diſtractio officiat valori Sacramenti. 22. 36. Mens noſtra ſæpe diſtrahitur. 37. Plene diſtractus recitans non ſatiſfacit Officio Divino. 31. 22 Bene vero ſi plene non ſit diſtractus. 23. Plena diſtractio etiam circa geſta Sanctorum impedit attentionem debitam ad ſatisfaciendum. 52 Huc venit axioma: *Age, quod agis*. 53. Quidam labores manuales parum, aut nihil eam impediunt. 54.

Diſtributiones. Canonici abſentes ſine cauſa a Choro, vel in eo non canentes privantur fructibus diſtributionum 31. 84. Diſtributiones dicuntur proventus quotidiani deſignati ob Chori aſsiſtentiam. 85. Quibus accreſcant diſtributiones amiſsæ ob abſentiam a Choro. ibi. Nequeunt erogari pauperibus, nec per Bullam componi. ibi. Nec valent remitti abſentibus. 87. Qui quadraginta annis Choro aſtiterunt, lucrantur diſtributiones in abſentia ex conſuetudine. 88. An qui ſua culpa infirmatur, amittat diſtributiones. 91. Cæcus eas lucratur in abſentia, ſecus ſurdus. 92. Undecim caſus, in quibus, licet abſint, lucrantur diſtributiones Canonici. 95.

Divortium quid, & quotuplex ſit. 34. 126. Cauſæ divortii perpetui ſunt in duplici differentia. 127. Cauſæ vero divortii temporalis ſunt quatuor. 128. Quale adulterium ſit cauſa divortii perpetui. 129. Æque eſt cauſa in viro, ac in femina. 130. Aliquando non ſolum poteſt vir, ſed etiam debet dimittere uxorem ob adulterium. 131. Quatuor caſus recenſentur, in quibus neuter poteſt alium dimittere. 132. Qua auctoritate fieri poſsit divortium. 133. & ſeq

Doctrina Chriſtiana, quid ſit. 41. 1. Oſtenditur, quod Doctrina Chriſtiana eſt unice vera. ibi. Convenit, & differt præcipue in duobus a doctrina Hæbreis tradita. 2. Decalogus pertinet ad Doctrinam Chriſtianam. 3. Partes principales Doctrinæ chriſtianæ ſunt quatuor. 4. Chriſtus non ſcripſit per ſe ſuam doctrinam, ſcripſit vero eam per ſua membra, nempe per Apoſtolos, eorumque ſucceſſores, præſertim per Summos Pontifices. 5. Sequentes doctrinam Chriſti vocantur *Chriſtiani*. 7. Crux fuit Cathedra Doctrinæ Chriſti. 9 Adeſt obligatio gravis ſciendi doctrinam Chriſtianam. 16. *Credenda*, *oranda*, *ope-*

operanda, *&* *recipienda* ſunt quatuor partes principales doctrinæ Chriſtianæ. ibi.

Dolor ſaltem generalis requiritur, ut Sacramenta vivorum cauſent primam gratiam. 22. 52. Quid, & quotuplex ſit dolor. 27. 8. Quomodo requiratur dolor ſupernaturalis ad Confeſſionem. 44. & ſeq. Sufficit dolor virtualis ortus a formali. 45. Melius eſt, quod præcedat, imo debet concipi in ordine ad Confeſſionem. 46. Debet eſſe univerſalis, & efficax. 47. Debet habere ſeptem conditiones dolor ad Confeſſionem requiſitus. 48. & ſeq. An ſufficiat hic actus: *Doleo, quod non doleam de meis peccatis*. 49. Non requiritur intenſio determinata doloris, licet fervidus ſit curandus. ibi. Quoties, quis confitetur debet apponere novum dolorem. 50. Dolor eſt ſpiritualis, ſit ſenſibilis tunſione pectoris, lachrimis, vel aliis ſignis. 54. Ex defectu veri doloris, & propoſiti fiunt plures Confeſsiones fictæ, & redeunt peccatores ad conſueta flagitia. 76.

Dominicale dicebatur linteum, quo olim feminæ recipiebant Euchariſtiam, & ipſæ ſuo ori applicabant. 25. 45.

Dominium. Nemo in corpore proprio illud habet ſicut in rebus ſpiritualibus. 34. 143. Beneficiarii non gaudent ſui Beneficii dominio ita libero, ut non tenentur ex juſtitia expendere in pauperes reliqua præter decentem congruam. 37. 7. Religioſus eſt incapax dominii rerum temporalium. 38. 105. Dominium penes communitatem, vel Religionem non eſt contra paupertatem Religioſam. 110.

Donatiſtæ contendebant debere iterari Baptiſmum. 37. 20.

Donatio liberalis facta alicui ad eum excitandum ad ſuum bonum ſpirituale non eſt ſimonia. 33. 19. Donationes ambientium Beneficia, aut dignitates ſunt valde ſuſpectæ, & periculoſæ. 25. Donationes, quæ revera ſunt permutationes ſimoniacæ. 31. Non eſt ſimonia accipere, quæ ab ingredientibus Religionem, vel ab eorum cognatis, aut amicis ſponte donantur Monaſterio, vel ejus Capellanis. 59. Donatio triplex nempe *inter vivos*, *cauſa mortis*, & *ad altare*, ſive *uſualis*. 35. 200. Oblatio eſt quædam donatio facta Deo, Eccleſiæ, aut ejus miniſtris. ibi.

Donum. An ſit denuntiandus Confeſſarius tribuens feminæ donum inſolitum in Confeſſionali. 27. 332. Dona Spiritus Sancti ſunt ſupernaturalia quoad ſubſtantiam. 33. 2. Donare quidquam alteri ut ſit melior, & Deo plus ſerviat, non eſt Simonia. 19. Inducere aliquem donis ad ingreſſum Religionis, ſimonia non eſt. 62. & ſeq. Dona futuri Matrimonii quandoque dicuntur Sponſalia. 34. 1. Siritus Sanctus eſt donum peculiariter, licet tres Perſonæ Divinæ ſint vere donum, quod juſtis datur. 41. 128. Quæ dona dedit Deus homini, quando eum formavit. 41. 143. Quæ Angelis in ſua creatione. 151.

Dormiens quando baptizari poſſit, aut debeat. 23. 33. Dormitans in Officio Divino ſi reſiſtens ſomno proſequatur, ſatisfacit præcepto recitandi. 31. 49. Dormiens in parte notabili Miſſæ non ſatisfacit præcepto eam audiendi. 35. 7. Quis proprie vocetur, *Dormitantius* in vigilia. 41. 81.

Dos. Promittere puellæ dotem dummodo Religionem ingrediatur, non eſt Simonia. 33. 19. Nec eam accipere, vel exigere titulo ſubſtentationis pro ingreſſu in Religionem. 53. In Conventu Urbis nuncupatum *Regina Cæli* admittuntur feminæ nobiles abſque dote. 56. Si pater intuitu majoris dotis velit filium nubere monoculæ, fedæ, aut ſtultæ non tenetur filius acceptare. 34. 78. Quando ligatur conſenſus Matrimonii ad talem dotem, ſine illa eſt invalidum. 178. Quot, & quæ ſint dotes animæ glorioſæ. 41. 155. Quid ſit dos animæ. ibi. Quot, & quales dotes corporis glorioſi.

Dubium. Materia dubia ſacramentorum. 22. 20. Urgente neceſſitate poteſt uti Miniſter materia dubia, & forma conditionali. ibi. In dubio nemo præſumitur malus. 49. Materia dubia baptiſmatis eſt aqua, de qua dubitatur, an ſit naturalis. 23. 11. Solum debet adhiberi in defectu materiæ certæ, & in caſu neceſsitatis. ibi. Solum eſt iterandus Baptiſmus, quando adeſt grave dubium circa debitam applicationem materiæ, formæ, aut intentionis. 22. Si dubitetur an quis ante amentiam petierit Baptiſmum, miniſtrari debet ei. 33. Si dubium occurrat circa ſatyros conſuletur Epiſcopus. 34. Granum, de quo dubitatur an ſit triticum, eſt materia dubia Euchariſtiæ. 25. 7. De illo, quod vocatur *hypocras* dubitari poteſt, an ſit valida materia propter mixtionem. 9. Vinum congelatum eſt materia dubia; ſi liquefiat valida eſt. ibi. Si materia viginti paſsibus diſtat, eſt res dubia. 12. Miniſter Euchariſtiæ habens prudens dubium de peccato lethali, debet ſe diſponere prævia confeſsione. 34. Dubius an poſt mediam noctem aliquid ſumpſerit, nequit Euchariſtiam recipere. 60. Si Sacerdos probabiliter dubitet ſe aliquid eſſentiale non dixiſſe in Miſſa ſuppleat ſub conditione. 26. 90. Dubium circa confeſsionem eſt quadruplex, nempe

nempe dubium *facti*, dubium *qualitatis*, du-
bium *ſpeciei*, & dubium *confeſſionis*. 27. 33.
& ſeq. Qui tacet in gravi dubio aliquod
peccatum lethale, tenetur iterare confeſ-
ſionem. 163. Paccata dubia dubio facti non
ſunt reſervata reſpectu complicis venerei;
bene vero dubio ſpeciei, & confeſsionis.
354. Dnbia dubio facti minime ſunt reſer-
vata, niſi ſuperior id aliquando exprimat.
369. Nemo, eſto alias doctus ſit, poteſt de-
clarare in dubio ſuæ neceſsitatis. 28. 62.
In dubio an quis mortuus ſit, miniſtrari de-
bet ei extrema unctio ſub conditione. 29.
21. Qui vere dubius eſt de recitatione, ad
eam procul dubio tenetur. 31. 57. Per ſo-
lutionem dubiam obligatio certa non extin-
gitur. ibi. Quando eſt dubium inſuperabile,
ad quem pertineat Beneficii collatio, & non
probatur reſervatio, ad Ordinarium atti-
net. 32. 70. Stante dubio prædicto licet Pon-
tifex provideret Beneficium, priuſquam Or-
dinarius, adhuc proviſus ab Ordinario præ-
ferendus eſt. ibi. Qnoties dubium ſit de va-
lore electionis, vel præſentationis, non po-
teſt licite, & abſque ſimonia redimi pretio
hujuſmodi vexatio. 33. 86. Dubia manife-
ſtatio conſenſus non ſufficit ad valorem
ſponſalium. 34. 14. Dubia circa valorem
ſponſalium, apud Judicem Eccleſiaſticum
decidi debent. 21. Mulier dubitans de mor-
te mariti, qui revera eſſet mortuus, vali-
dum contraxit cum alio matrimonium, ſi
appoſuit verum conſenſum, ſaltem condi-
tionatum. 118. An conjus dubitans de va-
lore matrimonii poſsit petere, aut redde-
re debitum? 140. Quando impotentia eſt du-
bia, concedit jus Canonicum experimentum
triennale. 249. Dubius de nocumento ſalu-
tis ex auditione ſacri in die feſto debet con-
ſulere Medicum, vel Prælatum. 35. 18. Qui
peccatum mortale dubium confeſſus eſt, ſa-
tisfecit pro tunc præcepto, 35. Si vero po-
ſtea cognoſcat fuiſſe certum, debet confi-
teri iterum eodem anno. ibi. Dubitans num
duodecima hora noctis audita ſit, abſti-
nere debet a cœna, ſi dies craſtina je-
junii ſit. 124. Idem de abſtinentia a car-
nibus, quando die jovis, aut ſabbati dubi-
tatur. ibi. In dubiis tutior pars eſt eligen-
da. ibi. Dubitans num vigeſimum primum
annum expleverit, tenetur jejunare. 128. Si
dubitaretur an mandantes, aut conſiliantes
influxerint, probabilius comprehenduntur in
cenſura. 36. 45. Quomodo ſe gerere debeat
dubius de cenſura. 65. Dubitans ſi ex ſua
actione homicidium ſit ſequutum, debet ſe
gerere ut irregularis. 37. 17. Subditus tene-
tur obedire Prælato etiam cum dubio, vel
opinione probabili, quod Prælatus rem il-
lam ſibi præcipere non poſsit. 38. 97. Du-
bitans, an ſuo influxu, vel monitione fue-
rit cauſa efficax damni, tenetur ad reſtitu-
tionem. 40. 123. Quamvis adhibita diligen-
tia adhuc maneat dubius. ibi.

Duellum privata authoritate numquam lici-
tum. 40. 4.

E

ECcleſia. Omnes Catholici utrinſque Eccle-
ſiæ Latinæ, & Græcæ unanimiter ample-
ctuntur veritatem ſeptennarii numerii Sa-
cramentorum. 23. 14 Eccleſia tam Latina,
quam Græca pro clariori explicatione par-
tium Sacramenti adoptat nomina materiæ,
& formæ. 17. Eccleſia non poteſt mutare
formaliter materias, aut formas Sacramen-
torum. 25. In matrimonio variavit Eccleſia
materiam, & formam tantum materialiter.
ibi. In primis Eccleſiæ ſæculis non ſit men-
tio formæ conditionatæ. 28. Nec per hoc
eſt damnatus ejus uſus cum rationabili cau-
ſa. ibi. Ad validum Sacramenti requiritur
in Miniſtro intentio faciendi, quod facit
Eccleſia Chriſti. 33. Non tamen faciendi,
quod facit Eccleſia Romana. ibi. 35. Mini-
ſter in conficiendis Sacramentis publicam
Chriſti, & Eccleſiæ perſonam gerit. ibi. Mi-
niſter tenetur obſervare ſacros ritus, & cæ-
remonias prout ab Eccleſia præſcribuntur.
42. Diſpoſitionem parvulorum, & amen-
tium ſupplet Chriſtus, & Eccleſia. 44. In
Primitiva Eccleſia ſuſcipientes ſolum Presby-
teratum omnia ordinum munera exercebant.
77. Adulti baptizari debent intra tempus ab
Eccleſia præſcriptum. 23. 5. Forma ſub qua
confertur baptiſmus in Eccleſia Græca. 21.
Extra periculum mortis non eſt conferendus
baptiſmus abſque ſolemnitate, & ritibus ab
Eccleſia præſcriptis. 24. Cathecumeni in-
ſtruuntur juxta Eccleſiæ præcepta. 31. Cara-
cter eſt quo oves Eccleſiæ, ac ſubditi conſigna-
mur. 38. Forma, qua utitur Eccleſia Græca in
confirmatione. 24. 7. Chriſtus reliquit Eccleſiæ
poteſtatem determinandi verba pro forma
confirmationis ibi. Congregabantur in Eccle-
ſia fideles ad Cæleſtem Panem manducan-
dum. 25. 3. Tam Latinus, quam Græcus
obſervare debet ritum propriæ Eccleſiæ. 8.
Aqua miſcenda eſt vino in Sacrificio ex
præcepto Eccleſiæ. 10. Monendum eſt ne in
Eccleſia tabaci ſumptio fiat. 59. Urbanus
VIII. vetuit tabacum ſumi intra Eccleſias
Hiſpalenſis. ibi.

Eccleſia ſubtraxit communionem ſub utraque ſpecie ob peticulum effuſionis immaculati Sanguinis Domini. 94. Nequeunt excipi in Eccleſia confeſsiones tempore nocturno maxime mulierum. 26. 34. Sacerdos habens duas Eccleſias poteſt bis in die celebrare. 37. Epiſcopi valent extendere facultatem celebrandi extra Eccleſiam in loco honeſto ex juſta cauſa. 39. Quinque modis polluitur Eccleſia. 58. Nomine Eccleſiæ non intelligitur ejus tectum, turris, camera. 59. Quando dicatur Eccleſia execrata? 60. Eccleſia poteſt conſecrari ab Epiſcopo. 61. Prælati Regulares poſſunt reconciliare ſuas Eccleſias aqua per Epiſcopum benedicta. ibi. Eccleſia polluta, aut execrata non reconciliatur per celebrationem Miſſarum. 62. Ab Eccleſiæ initio offerebant fideles panem, & vinum. 91. Eccleſia pro ſtipendio Miſsæ non diſtinguit inter Sacerdotem divitem, & pauperem. ibi Novatiani negabant poteſtatem clavium, quo ad aliqua peccata atrociora datam fuiſſe Eccleſiæ. 27. 205. Chriſtus reliquit Eccleſiæ poteſtatem non limitatam, ſed abſolutam. ibi. Claves Eccleſiæ quid ſint? 207. Duæ ſunt Claves Eccleſiæ nempe: *ſcientiæ, & poteſtatis*. 208. Ex pietate Eccleſiæ in articulo mortis *nulla eſt reſervatio*. 218. Supplere nequit Eccleſia materias, & formas, bene vero Sacramentorum juriſdictionem. 232. Cum periculo vitæ non adſtringunt leges Ecclecæ denuntiare, niſi ex omiſſione bonum commune Religionis periclitetur. 341 Extractio privata ab Eccleſia conſugiri eſt caſus jure communi Epiſcopis reſervatus. 375. Adeſt in Eccleſia theſaurus locupletiſſimus ſpiritualis. 28 1. Juramentum de parendo mandatis Eccleſiæ debet petere Confeſſarius ab aliquibus pœnitentibus. 54. Tempore interdicti Eccleſiæ ſunt clauſæ, & ſacramenta non miniſtrantur. 59. Quid de Eccleſia ſpecialiter interdicta. 60. Praxis Eccleſiæ Orientalis eſt, quod ipſe Sacerdos benedicat oleum infirmorum. 29. 8. In Eccleſia Latina ſemper invaluit praxis ungendi infirmos oleo ab Epiſcopo benedicto. ibid. In Eccleſia Latina, ſecluſa neceſſitate, ab uno ſolo Miniſtro debet perfici extremæ unctionis ſacramentum. 25. In Eccleſia Græca ſeptem Sacerdotes, vel ſaltem tres conveniunt ad miniſtrandam ſanctam unctionem. ibi. Eccleſia Græca differt a Latina in quibuſdam materiis, & formis ordinum. 30. 9. Quomodo ſubſtentabantur omnes Clerici primis Eccleſiæ ſæculis. 45.

Eccleſia præſcribit ordinatis in ſacris emittere votum caſtitatis. 73. Eccleſia Græca permittit uxoratis ordinari in ſacris, & retinere uxores. 76. In Eccleſiis Cathedralibus præcipitur publice recitari Officium divinum. 31. 2.

Eccleſia non ſolum intendit laudem Deo tribuere; ſed etiam devotionem populi excitare. ibi. Locus ad publicam recitationem debet eſſe Chorus, aut Eccleſia. 10. Ab Eccleſia relegari deberent quædam inſtrumenta muſica. 15. Gaudens duplici præbenda in duplici Eccleſia debet recitare Officium illius Eccleſiæ, in qua majori gradu potitur. 34. In principio fideles tradebant Eccleſiæ ſua bona ad ſubſtentationem Miniſtrorum. 32. 1. Semper fuerunt in Eccleſia beneficia. 7. Filii illegitimi Presbyterorum excluduntur a beneficiis, & quocumque miniſterio ſolemni in Eccleſia. 50. Quadruplex jus in Eccleſia acquirit Patronus. 58. In Sancto Bernardo ſe compromiſit Eccleſia ad deſignandum verum Pontificem. 65. Eſto Eccleſia eſſet congregata in Concilio Generali, tamen a Cardinalibus deberet fieri electio Pontificis. 67. Utilior Eccleſiæ eſt dignor ad Beneficia. 71. Epiſcopus contrahit matrimonium ſpirituale cum ſua Eccleſia. 79. Eccleſia non tenetur pigros, & rebelles alere. 119. Quomodo revalidari debeant matrimonia nulla contracta coram facie Eccleſiæ? 34. 89 & ſeq. *Vetitum Eccleſiæ* quid ſignificet? 164. Poteſtas deſignandi impedimenta dirimentia omnimode reſidet jam in Eccleſia. 172. Eccleſia in favorem metum patientis annulat contractum matrimonii ex metu initi. 176. Matrimonia clandeſtina illicita fuerunt ab initio Eccleſiæ. 257. Eccleſia declarare valet contractum matrimonii nullum abſque præſentia Parochi. 258. Juſte puniuntur ab Eccleſia doloſe contrahentes, aut cogentes vi, & dolo Parochum, & teſtes aſsiſtere matrimonio. 261. Primum præceptum Eccleſiæ eſt audire Miſſam integram Dominicis, & ceteris diebus feſtivis. 35. 1. Non petit Eccleſia obedientiam formalem, ſed voluntariam poſitionem rei præceptæ. 10. Qui ad Eccleſiam pergit voluntate furandi adimplet præceptum, ſi debita attentione Sacro aſsiſtat. 12. Licet Eccleſia nequeat directe præcipere actus internos, valet tamen indirecte. 13. Confabulari, vel colloqui in Eccleſia extra Miſſam, & Officia divina ex fine honeſto non eſt culpa. 15. Eccleſia cum gravi damno non vult obligare ad ſuas leges. 19.

Eccleſia defacto præcipit aliquibus confeſsionem venialium. 30. Eccleſia præcipit veram

ram confeſsionem. 40. Eccleſia, dum carnes prohibet, ſolum moderatam abſtinentiam intendit. 73. Eccleſia poteſt tollere conſuetudinem non decimandi. 185. Adeſt in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras. 36. 12. Eccleſia nequit diſpenſare in votis ſine cauſa, & ejus cognitione. 42. Eccleſia non regit illos, qui foris ſunt. 51. Eccleſia non punit ignorantes, ſed rebelles. 85. Interdicta Eccleſia, interdicitur Cœmeterium, ſed non e contra. 133. Duplex votum ſolemne agnoſcit Eccleſia. 38. 99. Eccleſia fundata eſt in magna paupertate. 129. Datur vera Eccleſia univerſalis, in qua Deus eſt notus, & adoratus. 41 70. Eccleſiæ materiales, ſeu Templa ſunt plures; ſed Eccleſia univerſalis eſt una ſola. 71. Comprehendit Triumphantem, Militantem, & Purgantem. ibid. Eccleſia poteſt conſiderari in triplici ſtatu. 72. Cathecumeni, & alii non baptizati, dum ſunt in gratia, pertinent ad Eccleſiam pro foro interno. 73. Chriſtus dicitur Caput Eccleſiæ, & Spiritus Sanctus Cor illius. 76. Quando Eccleſia dici poteſt Acephala? 80. De fide eſt reperiri Sanctos in Eccleſia Militante. 82. Dantur in Eccleſia media conſequendi remiſsionem peccatorum. 90. Extra Eccleſiam non eſt ſalus. 91. In articulo *Salvatoris* comprehenduntur *communio Sanctorum*, *Eccleſia Catholica*, & *remiſſio peccatorum*. 104. Oratio *Ave Maria* tradita eſt nobis a Spiritu Sancto per tria organa nempe Angeli, S. Eliſabeth, & Eccleſiæ. 247. In oratione *Salve Regina* addidit Eccleſia *ora pro nobis*, & cetera, quibus terminatur. 262. Gregor. IX. ordinavit eam recitari, & cani in tota Eccleſia. ibi.

Effectus Sacramentorum quis ſit. 22. 50. Gratia cauſata ab uno Sacramento a producta ab alio non diſtinguitur ſpecie, ſed modaliter, ſeu *ſpecie accidentali*. 51. Effectus peculiaris uniuſcujuſque Sacramenti. ibi. Quando Sacramenta mortuorum cauſent ſecundam gratiam, & quando primam. 52. Sacramenta novæ legis cauſant phyſice gratiam. 54. Cauſant eam inſtrumentaliter. 57. Omnia Sacramenta quantum eſt ex ſe cauſant in omnibus æqualem gratiam. 58. Quid, & quando ſit Sacramentum validum, & informe. 59. An remoto obice cauſet gratiam. 60. Sex mirabiles effectus Euchariſtiæ. 25. 68. & ſeq. Alii, quos cauſat erga corpus. 72. Peccata venialia impediunt effectum devotionis, & dulcedinis, licet non alios. 73. An accedens in lethali poſſit aliquando recipere effectum gratiæ. 79. An eam cauſet toto tempore quo durant ſpecies in ſtomacho. 80. An majorem ſub duplici quam ſub una ſpecie. 81. Quatuor ſunt præcipui effectus ſacrificii Miſſæ. 26. 16. & ſeq. Quatuor differentiæ participantium dictos effectus. 20. Effectus extremæ Unctionis. 29. 11. & ſeq. Tres effectus Primæ Tonſuræ pro foro externo. 30. 5. Effectus Sponſalium quatuor. 34. 6. Effectus formalis cenſuræ. 36. 56. Effectus excommunicationis majoris. 82. & ſeq. Effectus minoris. 103. Triplex effectus irregularitatis. 37. 4. Septem effectus profeſſionis Religioſæ. 38. 46. Octo effectus immunitatis Eccleſiæ pro refugiatis ad eam. 39. 72. Filius Dei nec eſt, nec debet dici effectus Patris. 41. 124.

Electio, quid ſit 32. 64. Si electio non requirat confirmationem dicitur *collatio*, proprius quam *electio*. ibi. Triplici modo fieri poteſt electio. 65. Qui eligere ad Beneficia valeant 66. Quot, & qui ſint menſes in quibus Epiſcopi providere valent Beneficia alias non reſervata. 68. Quis dicatur dignior ad Beneficia. 71. Quæ ſint qualitates prælativæ ad Beneficia obtinenda. 72. Grave peccatum committit eligens ad Beneficia dignum, omiſſo digniori. 73. & ſeq. An ad Prælaturas Regulares eligendi ſint digniores. 84. Circa electiones, ut plurimum unuſquiſque judicat ſecundum quod eſt affectus. ibi. Electio Abbatiſſæ, & aliorum officiorum pro Monialibus non intra Conventum, ſed ad crates fieri debent ex Tridentini mandato. 38. 63.

Electio ad quam concurrit vitandus ſuffragio pro ea neceſſario eſt nulla. 36 93. Niſi ſit electio Papæ. ibi. Electio excommunicati excommunicatione majori eſt invalida. 97. Excommunicatione minori, eſt illicita. 104.

Eleemoſyna. Recuſet Confeſſarius in confeſſionali accipere ſtipendia Miſſarum, aut alias quaslibet eleemoſynas. 26. 108. Quanta eleemoſyna ſit danda pro Bulla Cruciatæ. 28. 35. Pro Bulla Compoſitionis quanta. ibi. Reſtitutio debita pro omiſſione officii nequit ſuppleri per eleemoſynas antea factas. 31. 64. An per factas poſtea. 65. Accipere aliquid pro orationibus, precibus, aut aliis functionibus per modum eleemoſynæ non eſt ſimonia. 33. 37. Erogatio eleemoſynæ ad pia opera computatur inter cauſas diſpenſandi impedimenta Matrimonii. 34. 294. Omnes tenentur dare eleemoſynam de ſuperfluo ſtatui. 40. 91.

Elias. Saltem eſt temerarium aſſerere S. Eliam mortuum eſſe. 40.

Eliezer fuit procurator matrimonii Iſaac cum Rebecca. 34. 69.

Emptio, & venditio formalis, aut virtualis adeſt ſemper in ſimonia. 33. 26. & ſeq. Emptio, aut venditio Sacramentorum eſt ſimonia de jure divino, & humano. 33. Quomodo emptio, aut venditio calicis, vel alterius vaſis ſacri eſt, vel non, ſimonia. 38. Vid. *Simonia*. Quid ſit emptio. 41. 182. Chriſtus non proprie ſuo ſanguine nos emit, ſed redemit. ibi.

Epiſcopatus in Gallia, & Italia exigui ſunt; in Hiſpania autem aliqui valde extenſi. 24. 9. Epiſcopatus eſt verus Ordo, non autem diſtinctus a Sacerdotio. 30. 13. Nec imprimit caracterem diſtinctum realiter, ſed modaliter. ibi. In Epiſcopatu additur caracteri Sacerdotali novus modus, virtute cujus valet Epiſcopus Ordinare, & facere alia, quæ non poſſunt ceteri Sacerdotes. ibi. Qui aſſumitur ad Epiſcopatum ante Sacerdotium debet prius ordinari Sacerdos, & poſtea conſecrari Epiſcopus. ibi.

Epiſcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus appellantur *Ordines hierarchici*. 14. Miniſteria Epiſcopi nullus valet exercere valide ſine Epiſcopatu. 21. Epiſcopatus eſt complementum Sacerdotii, & verus Ordo indiſtinctus entitative a Sacerdotio. 68. Beneficia majora ſunt Papatus, Epiſcopatus, & Abbatiæ. 32. 3. Numquam dari debent niſi nolenti, & fugienti. ibid. Papatus, & Epiſcopatus abſtrahunt a Sæculari, vel Regulari. Qui ſimiles dignitates ambiunt, neſciunt quid faciunt. ibi.

Epiſcopatus, & Cardinalatus eſt Beneficium *duplex* habens juriſdictionem in populum, & adminiſtrationem rerum Eccleſiæ. 4. Promotione penſionarii ad Epiſcopatum ceſſat penſio. 20. Qui onera Epiſcopalia ſubire non valet, Epiſcopatum renuntiet. 27. Electi ad Epiſcopatum, etiam Cardinales conſecrari tenentur intra tres menſes ſub pœna privationis fructuum. 32. Ad Epiſcopatum requiritur annus trigeſimus completus. 43. In Gallia ſufficiunt 27. anni. ibid. Electio ad Epiſcopatum fieri debet intra tres menſes. 65. Dignior ad digniorem Epiſcopatum debet transferri. 79. Qui dignior dicatur ad Epiſcopatum Theologus, aut Juriſta? 81. Eſto appetere Epiſcopatum ſit bonum objective, tamen ſubjective vix, aut ne vix eſt bonum. 82. Ad Epiſcopatum juxta Tridentinum, digniores ſunt eligendi. 84. Vacat Beneficium per promotionem Beneficiarii ad Epiſcopatum. 119. Niſi ſint Epiſcopi ſolum Titulares. ibi. Ut vir in Epiſcopatum aſſumatur debet prius uxor amplecti Religionem. 34. 134. Datur obligatio ſub gravi ad eligendum *digniores* proprie loquendo ad Epiſcopatus. 40. 133.

Epiſcopus conſecratus eſt miniſter ordinarius confirmationis. 24. 8. Epiſcopus non conſecratus, eſto electus, invalide confirmaret ibi. Epiſcopus debet conferre confirmationem matutino tempore, quando commode poteſt. 9. Si Epiſcopus non valet accedere ad Eccleſiam pro adminiſtratione confirmationis, ſacellum Epiſcopalia eſt locus aptus. ibi. Parochi nimis pauperes conſulant Epiſcopum, qui poteſt diſpenſare, ut accipiant ſtipendium diei feſti, ſub conditione applicandi aliam Miſſam intra hebdomadam. 26. 27. Epiſcopi cum ſuis ſubditis diſpenſare valent ex juſta cauſa, ut celebrent Miſſam una hora ante, vel poſt tempus præſcriptum. 31. Miſſa regulariter celebrari debet in Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, ſeu benedicta. 39. Epiſcopi valent aliquando ex juſta cauſa concedere facultatem celebrandi extra Eccleſiam. ibi. Etiam erigendi oratoria publica. ibi. Non tamen erigendi oratoria privata in domibus ſæcularium: Neque valent ibi celebrare ipſi, ſi jam eſt celebrata alia Miſſa ibi. In oratoriis privatis nequit recipi Sacramentum Euchariſtiæ abſque conſenſu Epiſcopi. 43. Oratoria Regularium benedici debent aqua benedicta ab Epiſcopo Diœceſano, vel hoc nolente ab alio Epiſcopo. 44. Poteſt Epiſcopus erigere oratorium intra, vel extra Diœceſim in quacumque domo occaſione viſitationis, aut itineris. 50. Eccleſia poteſt conſecrari ab Epiſcopo; benedici vero poteſt a Sacerdote ſimplici cum licentia Epiſcopi, & aqua ab eodem Epiſcopo benedicta. 61. Prælati Regulares reconciliare valent ſuas Eccleſias aqua ab Epiſcopo benedicta, quam, & ipſi benedicere valent, dum Epiſcopus per duas dietas abeſt. ibi. Ara debet eſſe lapidea, & conſecrata prius ab Epiſcopo. 63. Conſecrare Calices, & alia vaſa ſacra Epiſcopis correſpondet jure ordinario. 71. Bened. XIV. hortatur Epiſcopos, ut in collationibus moralibus præferant ſententias Theologorum, qui media via iter rigorem, & laxitatem incedere noſcunt. 103. Facultas reducendi numerum Miſſarum conceſſa Epiſcopis a Tridentino jam eſt reſervata Sedi Apoſtolicæ. 118. & ſeq. Circumſtantiæ Epiſcopi, aut Prælaturæ exprimi debent in peccatis venereis, etiam interna. 27. 120. Epiſcopus renuncians ſuum officium,

Digitized by Google

cium, non gaudet eadem juriſdictione. 236. Epiſcopus in ſua Diœceſi eſt Miniſter ordinarius pœnitentiæ. 242.

Epiſcopus non poteſt eligere ſibi in Confeſſarium Sacerdotem ſimplicem non ſubditum. 243. Intra Diœceſim poſſunt eligere indiſcriminatim quemlibet Sacerdotem; imo ubique terrarum ſuum ſubditum ibid. Delegatio facta ab Epiſcopo valde differt ab illa, quæ fit a Parocho 248. Facultas audiendi confeſſiones conceſſa ab Epiſcopo ſub his Clauſulis: *Donec revocavero* durat prout ſonat etiam poſt ejus mortem. 252. Nullus ſive ſæcularis, ſive Regularis preter Parochos poteſt abſque approbatione Epiſcopi, vel ordinarii Diœceſis audire confeſſiones ſæcularium nec licite, nec valide. 254. Nec Regularis Epiſcopo præſentatus, & ab eo injuſte reprobatus poteſt audire ſæcularium confeſſiones. 255.

Decet Epiſcopos approbare abſque ulla limitatione Regulares abſolute idoneos in examine repertos. 256. Si Epiſcopus approbaret exterius voce, aut litteris, quem interius inhabilem judicat, valida eſſet approbatio, quando illius judicium non innoteſcit. 260. Regularis ſine licentia ſuperiorum præſentatus Epiſcopo, & ab eo approbatus poteſt valide excipere confeſſiones ſæcularium. 261. Confeſſarius pro abſolvendis Regularibus non requirit approbationem Epiſcopi ex vi decreti Concilii Tridentini. 265. Confeſſarii Regulares recipiunt ſpecialem approbationem ab Epiſcopo, juriſdictionem vero a Pontifice pro Monialibus ipſi regularibus ſubjectis. 274. Quod abſolute verum eſt, etiam reſpectu Monialium ſubjectarum ipſi Epiſcopo. ibi. Generales, aut Provinciales non indigent approbatione Epiſcopi pro Monialibus ſibi ſubjectis. 275. Deputatio Confeſſarii extraordinarii pro Monialibus ſuæ juris dictionis attinet ad Epiſcopum, 278. Pro exemptis vero ad earum Generalem, vel Provincialem. Si iſte negligens fuerit ſpectat ad Epiſcopum. Si autem Epiſcopus non deſignaverit hujus omiſſionem ſupplere debet Cardinalis Pœnitentiarius. ibi. Epiſcopus ob ſolam confeſſionis notitiam non poteſt denegare ordines irregulari. 311. Etiam Epiſcopi ſollicitantes in confeſſione denunciandi ſunt Papæ, vel ſancto Tribunali, ut Papam moneat. 340. Reſervatio ſynodalis, eſt quæ a ſynodo vel Epiſcopo peculiariter profluit. 366. Caſus Epiſcopales ſunt reſervati ratione gravitatis. 367. Caſus reſervati Epiſcopis incurruntur eſto eorum reſervatio ignoretur. 368.

Epiſcopi non valent abſolvere ab hæreſi externa oculta. 372. Neque a caſibus, & cenſuris Papalibus publicis, nec intra, nec extra Bullam cœnæ 375. Nec caſus intra Bullam cœnæ, eſto oculti ſint, ſiunt Epiſcopales. ibi. Epiſcopi poſſunt abſolvere a caſibus, & cenſuris Papalibus occultis extra Bullam cœnæ. ibid. Poſſunt pariter Epiſcopi abſolvere a reſervatis non ſolum in ſua ſynodo Epiſcopali, ſed etiam Provinciali. ibid. Facultas Epiſcopis a Tridentino conceſsa extenditur etiam ad caſus, & cenſuras occultas poſt concilium reſervatas. 374. Caſus Epiſcopis jure communi reſervati ſunt novem. 375. Valet Epiſcopus abſolvere a caſibus, & cenſuris Papalibus etiam intra Bullam cœnæ, dum adeſt impedimentum phyſicum vel morale adeundi Pontificem. 376. Regulares non valent abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis. 381. & ſeq. Quas pœnas incurrat Confeſsarius abſolvens ſine facultate a caſibus reſervatis Papæ, aut Epiſcopis. 396. Epiſcopus concedens facultatem ſubdito ad eligendum Confeſsarium, non cenſetur eam concedere abſolvendi a reſervatis. 397.

Epiſcopus tantum poteſt concedere pro ſuis ſubditis quadraginta dies indulgentiæ. 28. 3. In dedicatione Eccleſiæ valet unum annum indulgentiæ concedere. ibi. Si ſimul ſit Epiſcopus, & Cardinalis valet centum dies.ibi.Excipiuntur Epiſcopi a Privilegio Bullæ circa uſum lacticiniorum. 63. Oleum infirmorum debet eſse benedictum præciſe ab Epiſcopo. 29. 8. Ut quis valide, & licite recipiat tonſuram requiritur, quod a proprio Epiſcopo, vel ab alio de ejus conſenſu tonſuretur. 30. 7. Materia remota ordinum eſt illa, quæ ordinando traditur ab Epiſcopo. 17. Nullus poteſt exercere nec valide miniſteria Epiſcopi ſine Epiſcopatu. 21. Solus Epiſcopus eſt Miniſter ordinarius Sacramenti ordinis. 22. Plura requiruntur, ut aliquem poſſit Epiſcopus licite ordinare. 24. Epiſcopus ordinaturus exterum poteſt examinare eum, eſto admittat dimiſsorias pro ejus ordinatione. 25. Tamen non tenetur. ibi. Auxiliaris nec tenetur, nec poteſt. ibi. Epiſcopus poteſt expedire dimiſsorias pro ſuis ſubditis. 26. Ab Epiſcopo loci debent Regulares ordinari. 27. Non poteſt Epiſcopus in aliena Diœceſi ordines celebrare. 29. Epiſcopus initians aliquem ante ſeptennium prima Ton-

ſura incurrit ſuſpenſionem per annum ab ejus collatione. ibi. Tempus in quo debeat Epiſcopus ordines celebrare. 30. Regulares qui habent privilegium, ut a quovis Epiſcopo ordinentur, vel ad recipiendos ordines extra tempora expreſſe conceſſum poſt Tridentinum, valent a quolibet Epiſcopo, aut quolibet tempore eos recipere. ibi. Poſt Tridentinum ab arbitrio Epiſcopi pendet obſervatio interſtitiorum. 37. Ut quis licite ordinari poſſit ad titulum Beneficii, requiritur quod Beneficium ſit ſufficiens pro congrua juxta taxam ſynodalium, aut judicium Epiſcopi. 41. Epiſcopus aliquem ordinans ſine titulo incurrit ſuſpenſionem a collatione ordinum per annum. 44. Impoſitio manuum Epiſcopi cum ſua forma, eſt una ex materiis Præsbyteratus. 62. Ad exercitium facultatis circa corpus Chriſti myſticum requiritur approbatio, & licentia ſpecialis Epiſcopi. 63. Epiſcopus, eſt *ſuperintendens*, ſeu *ſpeculator*. 68. Olim omnes Præsbyteri dicebantur Epiſcopi, ex præcepto Eccleſiæ, fieri debet a tribus Epiſcopis. 69. At in regionibus valde remotis urgente neceſſitate poteſt conſecrari etiam ab uno ſolo. ibi. Epiſcopus ſi non recitat tenetur reſtituere omnes fructus, ſtando diſpoſitioni pontificiæ. 31. 60. Stando autem juri naturæ ſolum tenetur reſtituere, quod ommiſſioni recitationis reſpondet. ibi. Epiſcopus non valet diſpenſare clericum a recitando, niſi ex cauſa rationabili, & ad tempus. 76. Eccleſia ſemper habuit Epiſcopos 32. 7. Nullus ſine authoritate Epiſcopi Beneficia Eccleſiaſtica erigere valet. 9. Quando fundator præſcribit, quod ad Capellanum eligatur Sacerdos, non valet Epiſcopus diſpenſare in contrarium. 11. Epiſcopus gravare poteſt Beneficiarium, non Beneficium. 14. Epiſcopi omni jure ad reſidentiam in ſua Diœceſi adſtringuntur. 27. Maxima præjudicia Diœceſi ex defectu perſonalis viſitationis Epiſcopi obveniunt. ibi. Epiſcopi electi, & confirmati, etiam ſi Cardinales ſint tenentur intra tres menſes conſecrari ſub pœna privationis fructuum. 12. Ratione *Caritatis Chriſtianæ* poteſt Epiſcopus a ſua Diœceſi abeſſe. 34. Si Epiſcopus propter longævam ætatem, vel propter perpetuam infirmitatem Epiſcopalia munia obire non valet, tenetur in conſcientia dimittere Epiſcopatum. 35. Poſſunt Epiſcopi abeſſe tres menſes in anno, recreationis gratia, ſecluſo gregis detrimento. 38. Poteſt Epiſcopus ex juſta cauſa trimeſtre unius anni continuare cum trimeſtre anni ſequentis. 39. Poteſt diſpenſare Epiſcopus ut inchoato anno decimo quarto ſuſcipiat quis Canonicatum. 44. Electiones factæ ab Epiſcopis potius dici debent collationes, quam electiones, & cur. 55. Epiſcopi autoritas requiritur ad jus patronatus Eccleſiaſticum acquirendum. 56. Epiſcopis præcipue competit inſtituere in Beneficiis præſentatos a Patronis. 62. Debet inſtituere in Beneficio eum, quem Patronus ex Clericis examinatis, digniorem nominaverit. ibi. Si autem in omnibus fuerint æquales, poteſt Epiſcopus eligere, quem maluerit. 63. Inſtitutio ab Epiſcopo facta, tempore juris non tranſacto, ſine conſenſu Patroni, nulla eſt. ibi. Translatio Epiſcoporum vetita eſt jure naturali, & Divino. 79. Dignior ad digniorem Epiſcopatum debet transferri. ibi. Examinatores ſynodales dicuntur illi, qui ab Epiſcopo, vel ejus vicario in ſynodo nominantur. 82. Synodus debet ab Epiſcopo celebrari annuatim. ibi. Cauſæ, ob quas Epiſcopus admittere valet renunciationem Beneficii. 110 Superior legittimus pro renunciatione pura, & abſoluta eſt Epiſcopus 112.

Vix adeſt cauſa legitima diſpenſandi, ut Epiſcopus retineat Beneficia antea obtenta. 119. Perpetraret ſimoniam Epiſcopus, ſi conveniat cum eo, cui Beneficium confert de penſione ſibi, aut alteri ſolvenda, ſi alias penſionem non fuiſſet impoſiturus. 23. 18. Regulariter ſufficit authoritas Epiſcopi ad commutationes, ſeu permutationes Beneficiorum faciendas pro ſua Diœceſi. 94. An authoritate Epiſcopi poſſit Beneficium Eccleſiaſticum penſione permutari? 95. Si penſio fuerit in titulum Beneficii erecta poterit, non aliter. ibi. Tranſactio fieri poteſt authoritate Epiſcopi in materia Beneficiorum. 102. Non poteſt Epiſcopus litem componere taliter inter partes tranſigendo, quod altera, quæ cedit Beneficio, onus aliquod temporale ab alio percipiat. 103 Renunciatio abſoluta, & ſine ulla conditione fieri poteſt in manibus Epiſcopi. 108. Interveniente pacto inter Epiſcopum, & reſignantem de admiſſione reſignationis, & proviſione Beneficii in perſonam deſignatam, proculdubio erit ſimonia. 109. S. Pius V. prohibet Epiſcopis ne conferant Beneficia reſignata perſonis a reſignatoribus verbo, aut nutu indicatis. 110. Epiſcopi ſimoniam fiduciariam committentes ſunt interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi ingrediantur fiunt irregulares. 118. Poteſt Epiſcopus diſpenſare in voto caſtitatis, & religionis non perfectis.

fectis. 34. 171. In ſponſalibus non poteſt diſpenſare, ſi tamen ſint data invitis parentibus, aut ex eorum adimpletione timeantur diſsidia, aut ſcandala, poteſt, & debet Epiſcopus ea reſcindere. ibi.

Epiſcopus non de facili, ſed maturo judicio diſpenſet pro Matrimoniis *Conſcientiæ*. 269. Parochus, cui Epiſcopus ob crimen, vel imperitiam prohibuit, valide aſsiſtit Matrimonio. 274. Poteſt Epiſcopus diſpenſare in denuntiationibus. 283. Etiam valet Epiſcopus diſpenſare in caſu neceſsitatis in impedimentis de jure Eccleſiaſtico. 291. Epiſcopi poſſunt diſpenſare ex legitima cauſa in præcepto auditionis Miſſæ. 35. 25. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur proprius Epiſcopus, vel Parochus. 27. Poſſunt Epiſcopi diſpenſare in jejunio cum toto populo, ſi adſit aliqua juſta cauſa urgens. 147. Poſſunt etiam ex urgenti cauſa Epiſcopi jejunium alicujus vigiliæ in alium diem transferre, niſi ſit jejunium quatuor temporum, ibi. Epiſcopi gaudent poteſtate ferendi cenſuras pro ſua Diœceſi. 36. 13. Epiſcopus in ſua Diœceſi exiſtens poteſt ligare cenſuris ſuum ſubditum extra exiſtentem pro delicto intra commiſſum. 31. Non tamen poteſt punire exiſtentem, & delinquentem in aliena Diœceſi. 34. Epiſcopi in ſuſpenſione, & interdicto generaliter latis non comprehenduntur, niſi ſpecialis mentio de eis fiat. 52. Secus eſt de excomunicatione, a qua non excipiuntur Epiſcopi. ibi. Percuſsio levis Clerici eſt reſervata Epiſcopis. 109. Degradatio verbalis eſt actus juriſdictionis Epiſcopalis; degradatio vero realis eſt actus juriſdictionis, & ordinis Epiſcopalis. 129. Si Epiſcopus ſcienter ordinet ſervum debet reddere Domino duplicatum pretium, aut duos ſervos. 37. 35. Perfectio Epiſcoporum conſiſtit in obſervantia ſui miniſterii. 38. 20. Status Epiſcoporum eſt ſtatus perfectorum. 21. Tenentur eſſe perfecti. ibi. Regulares facti Epiſcopi tenentur obſervare tria vota ſubſtantialia, & portare habitum ſuæ Religionis. 49. Ad alia vota, regulam, & Conſtitutiones non tenentur, niſi ex debito honeſtatis. ibi. Epiſcopo contradicente nequit Regularis prædicare adhuc in propria Eccleſia. 39. 104. Si tamen non contradicat Epiſcopus poſitive, poterit Regularis petita licentia, & non obtenta prædicare. ibi. Poteſt Epiſcopus examinare in doctrina Regulares volentes prædicare in Eccleſiis non ſuis. 105. Quando Epiſcopus ipſe prædicat, Regularis non valet in ſua Eccleſia. 107. Epiſcopus eſt Magiſter populi, & dum Magiſter loquitur cæteri tacere debent. ibi.
Aliis autem in caſibus, licet Epiſcopus aſsiſtat concioni in ſua Cathedrali, poſſunt Regulares in propriis Eccleſiis concionari. ibi. Nequit Concionator Regularis in concionibus petere eleemoſynas pro determinatis pauperibus ſine licentia Epiſcopi. 112. In ſeptem caſibus poteſt Epiſcopus ſuſpendere Concionatorem, etiam Regularem. 113.

Error poteſt eſſe triplex circa matrimonium, *perſonæ*, *qualitatis*, & *conditionis*. 34. 177. Triplex error illud irritat, & triplex non irritat. ibi. & ſeq. Quid error antecedens, & quid concomitans. 181. Uterque tollit voluntarium. ibi. In quo conveniat, & differat pro matrimonio, ab errore circa alios contractus. 182. Quo jure error dirimat matrimonium. 184.

Eſau falſa pœnitentia doluit vendidiſſe primogenituram propter eſcam. 27. 1.

Ætas requiſita ad penſionem Clericalem ſunt quatuordecim anni. 32. 17. Pro penſione laicali quælibet ætas ſufficit. ibi. Ad Papatum non aſſignatur ætas fixa. 43. Ad Epiſcopatum, & alias dignitates deſignatur. ibi. Ad Sponſalia, & matrimonium. 34. 15. Ad Confeſſionem annualem. 35. 45. Ad Communionem Paſchalem. 49. Ad jejunia Eccleſiæ. 126. Ad incurrendas Cenſuras. 36. 51. Ad Profeſſionem Religioſam. 38. 44.

Æternitas quid ſit. 41. 100. Beati participant æternitatem. ibi.

Euchariſtia reſpondet Convivio Agni Paſchalis. 22. 6. Sumpta a non baptizato licet in gratia nihil operaretur. 43. Vix multiplici nomine poteſt declarari ejus excellentia 25. 2. Eſt nomen Græcum dicens idem quod Latine *bona gratia*, vel *gratiarum actio*. 3. Dicitur *Agapa*, ideſt Convivium. *Panis Angelorum*, quia illam ſumentes deberent eſſe in puritate Angeli. 4. Eſt ſimul Sacramentum, & ſacrificium. 5. Eſt unum Sacramentum in ſpecie atoma. 6. Ejus materia duplex: *quæ*, & *ex qua*. 7. Materia conſecranda debet deſignari a Sacerdote. 16. Si una, vel plures formæ non conſecratæ miſceantur caſu cum conſecratis, quomodo conſecrandæ. 17. Quæ ſit forma Euchariſtiæ. 18. & ſeq. Verba hujus formæ dicuntur a Sacerdote, hiſtorice, & ſimul aſſertive. 21. Pronomen *hoc*, vel *hic* ſignificant ſubſtantiam contentam ſub ſpeciebus vage ſumptam. 23. Ex vi verborum ſolum ponitur in hoſtia Corpus Chriſti præſcindens a vivo, vel mortuo. 24. In calice ſolum ponitur Sanguis. 25. Si hoſtia conſecrata nocte Cœnæ ſervata fuiſſet uſque ad obitum Chriſti, mortuus fuiſſet Dominus in Sacramento. 26. Nequit Chriſtus in Sacramento flagellari, aut crucifigi ex defectu exten-

extenſionis. 27. Chriſtus in Sacramento nec videt, nec audit, nec ſenſibus utitur, nec oculo corporeo videri poteſt. ibi. Miniſter Euchariſtiæ duplex, alius conſecrationis, alius diſpenſationis. 31. Poſſunt plures Sacerdotes eadem hoſtiam conſecrare. 32. Solum in dupli caſu licite. ibi. Nunquam licet conſecrare Euchariſtiam ex intentione in una ſola ſpecie. 33. Diſpoſitio requiſita in Miniſtro Euchariſtiæ. 34. Sacerdos eſt Miniſter *Ordinarius*, Diaconus *Extraordinarius* Euchariſtiæ diſtribuendæ. 43. Subdiaconus numquam valet Euchariſtiam diſpenſare, niſi ex indulto Pontificio. 45. Olim etiam laici eam diſtribuebant. ibi Quid de Maria Stuarda Scotorum Regina. ibi. Pro diſtribuenda Euchariſtia Miniſter debet eſſe in gratia; alias tot ſaltem peccata committit, quo vicibus eam diſtribuit. 46. Debet etiam ſub gravi obſervare ritus indumenti, luminis, Confeſſionis generalis ſecluſa urgenti neceſſitate. ibi. Numquam licet indecenter currere cum Euchariſtia eſto moriatur infirmus ſine illa: nec deferre ad ægrotum, qui non valeat eam ſumere. ibi. In articulo mortis poteſt quilibet Sacerdos eam miniſtrare in defectu Parochi. 47. Parochus tenetur eam diſpenſare ex juſtitia etiam tempore peſtis. ib. Et etiam tempore Paſchatis, & quoties oves eam rationabiliter poſtulent. ibi. Nec ob mortem vitandam poteſt ſimulari porrectio hoſtiæ non conſecratæ pro conſecrata. 98. Omnis viator baptizatus eſt ſubjectum capax Euchariſtiæ. 49. Vid. *Communio Euchariſtica*. Duplex diſpoſitio requiritur in ſubjecto Euchariſtiæ una ex parte animæ, alia ex parte corporis. 53. Ex parte animæ ſtatus gratiæ, ex parte corporis jejunium naturale. ibi. In quo conſiſtat hujuſmodi jejunium. 54. & ſeq. A media nocte debet ſervari. 60. Non eſt ad rem dormire, vel non poſt ſumptum cibum, vel potum. ibi. Servari debet abſtinentia totalis ex primo ictu, vel ſonitu horologii ibi. Quando ſonant diverſa horologia ſtandum eſt primo. ibi. In caſu dubii abſtinendum eſt a Communione. ibi. Poſt eam etiam decet abſtinere a cibo per aliquod tempus. 61. Pariter decet non illico ſputare, niſi neceſſitas cogat, quo in caſu ſputetur in loco mundo, & ubi conculcari non poſſit. ibi. Sex caſus in qdibus ſine jejunio valet recipi Euchariſtia. 62. & ſeq. Septem effectus mirabiles Euchariſtiæ indicantur. 68. & ſeq. Cauſat ſuum effectum principalem non quando ſumitur in ore, ſed quando deglutitur. ibi. Si quis ſumpta Euchariſtia in ore ante deglutionem obeat, non recipit ejus effectum. ibi. Quando actus conjugalis, pollutio nocturna, fluxus ſanguinis, vel menſtrui impediant accedere ad Euchariſtiam. 76. & ſeq. Parum eſt curandum de miſeriis mere naturalibus, quoties conſcientia pura, & fervens devotio ad eam accedere ſuadeant. 77. *Deus non horret naturam, ſed culpam* reſpondit Dominus cuidam perſonæ dubitanti in caſu ſimili. ibi. Requiritur etiam decens ornatus, & mundities in facie, & manibus pro cæleſti convivio Euchariſtiæ guſtando. 78. Horret immunditiam, non pauperiem. ibi. Recipiens ſucceſſive plures particulas, ſi prima ſumpta in lethali diſponatur actu contritionis ad reliquas recipiet effectum Euchariſtiæ. 79. Toto tempore quo durat in ſtomacho cauſat gratiam *ex opere operantis*. 80. Quid debeat agere homo illo in tempore ad recipienda dona cæleſtia ex divino Euchariſtiæ fonte profluentia. ibi. Recipiens eam ſub utraque ſpecie plus recipit gratiæ, quam ſub una. 81. Si poſſit quis Euchariſtiam ſine gratia, nec peccato recipere. 84. Receptio Euchariſtiæ pro animabus Purgatorii eſt pia, & laudabilis. 85. Tempus in quo potiſſimum obligat præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam eſt articulus mortis. 90. Sumens Euchariſtiam ex devotione aliquot diebus ante articulum mortis tenetur in eo iterum eam recipere. 91. Quid de illo, qui mane communicavit, & veſpere incidit in articulum mortis. 92. Nequit recipi Euchariſtia in domo, aut lecto ſine cauſa, vel privilegio. 96. Neque in die Paraſceves. ibi. Euchariſtia ut maximum miraculorum continetur, & creditur in articulo omnipotentiæ, ut Sacramentum in articulo Salvatoris. 41. 104.

Eunuchus debet exprimere ſuam impotentiam in Confeſſione peccati venerei. 27. 121. Eſt inhabilis ad Sponſalia. 34. 115. Etiam ad matrimonium. 248. Eſt irregularis. 37. 34.

Examen conſcientiæ de peccatis in particulari debet fieri. 27. 90. Requiritur pro Confeſſione communi. ibi. Confeſſarius debet jubare rudes in conſcientiæ examine. ibi. In quo differat examen a dolore. ibi.

Examinatores Synodales, qui dicantur, & ad quem finem deſignentur. 32. 92. Ad quod examen aſſiſtere præciſe debeant. 93. An Examinatores Synodales deſignari debeant nomine proprio, vel ſufficiat exprimere nomen officii, ut Magiſtralis, Doctoralis, Prioris talis Conventus. 94. An pro labore examinis aliquid mercedis accipere valeant. 95. & ſeq. An examen Synodale, in quo præter Examinatores Synodales aſſiſtunt alii non Synodales, ſit validum. 98 Sufficit, quod Examinatores exponant Epiſcopo illos, qui ſunt

ſunt digni, nec eſt neceſſarium renuntiare digniorem. 99. Convenientius eſt, quod Examinatores ſua ſuffragia palam exhibeant. 100. Graviter peccat Examinator Synodalis, ſi aliquem oppoſitorum de interrogandis in examine præmoneat. 101. Quid de illo, qui ante examen fuit præmonitus, vel in ipſo examine inſtructus ab alio de puncto ſubſtantiali propoſito, quo ignorato reprobatus evaderet. 102.

Excommunicatio, quid ſit. 76. 77. Dividitur in majorem, & minorem. ibi. Tres olim fuerunt differentiæ, ſeu modi excommunicationis majoris. I. Dicebatur *Excommunicatio ſimplex*. II. *Anathema*. III. *Maranatha*. 78. Octo effectus excommunicationis majoris recenſentur. 79. Ex cenſura nulla, nullus effectus, ſeu privatio oritur. 80. Si autem dubia, aut probabilis ſit; obediri debet. ibi. Qui ſint excommunicati vitandi, quive tolerati. 81. Primus effectus excommunicationis eſt privatio ſuffragiorum communium Eccleſiæ. 82. Secundus effectus eſt privatio tam activa, quam paſſiva Sacramentorum. 83. Quam pœnam incurrat miniſtrans Sacramenta excommunicato vitando. 87. Aliquando incurrit excommunicationem majorem Pontifici reſervatam, nempe: quando miniſtraret Sacramenta excommunicato a Papa per ſententiam particularem. Pro hac autem cenſura incurrenda quatuor requiruntur conditionas. ibi. Tertius excommunicationis effectus eſt privatio ſacrarum functionum, vel communicationis cum aliis in officiis divinis. 88. Poteſt excommunicatus ingredi Eccleſiam ibi privatim orare, imagines venerari &c. 89. Poteſt etiam uti aqua benedicta ad reverendum eam, non tamen ad percipiendum fructum, quem habet a benedictione. 90.

Excommunicatus. Pro vitandis nequit offerri Sacrificium Miſſæ. 36. Nec ipſi valent illud licite celebrare. 83. Sacramenta ab eis recepta valida ſunt excepta Pœnitentia. 84. Quando erit validum Sacramentum Pœnitentiæ ab eis receptum. 85. Nequit vitandus recitare Officium Divinum cum aliis. 88. Solus debet illud recitare dicens loco, *Dominus vobiſcum*, *Domine exaudi orationem meam*. ibid.

Excommunicatus decedens ante abſolutionem nequit ſepeliri in loco ſacro. 91.

Excommunicatus eſt privatus juriſdictione Eccleſiaſtica. 92. Quid de Vicario Epiſcopi denuntiati. ibi. Adeſt magna differentia inter toleratum, & vitandum. ibid. Electio ad quam vitandus ſuo ſuffragio concurrit cum aliis, ita ut ſuffragium ejus ſit neceſſarium ad electionem, nulla eſt, niſi in electione Pontificis ne præbeatur occaſio ſchiſmatis. 93. Excommunicatus eſt privatus ad actus legitimos in judicio forenſi exeecendos. 95. Nequit eſſe Judex Tabellio, teſtis. ibi. Toleratus hæc omnia poteſt. 96. Excommunicatus eſt incapax ad obtinenda Beneficia Eccleſiaſtica, & alias dignitates. 97. & ſeq. Excommunicatus eſt incapax obtinendi reſcripta, aut privilegia Apoſtolica. 100. Eſt etiam privatus communicatione civili. 101. Caſus autem in quibus privantur ſequentibus verſibus indicantur: *Si pro delictis anathema quis feriatur; os, orare, vale, communio menſa negatur*. 101. Quinque ſunt caſus in quibus licet fidelibus cum excommunicatis communicare. *Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe*. 102. Quinam ſint effectus excommunicationis minoris. 103. & ſeq Ob quam culpam incurratur. 105. Quinque ſunt caſus in quibus incurritur excommunicatio major ob communicationem cum vitando. 106. Ab excommunicatione minori poteſt abſolvere idem qui a peccato per quod incurritur. 107. Quænam ſit excommunicatio impoſita contra percutientes Clericum. 108. Percuſſio eſt triplex *enormis*, *gravis*, & *levis*. 109. Quis intelligatur nomine Clerici, aut Monachi, ut eos percutiens incurrat hanc pœnam. 110. Incurrunt hanc cenſuram, ob Clerici percuſſionem, omnes utriuſque ſexus, quantumvis privilegiati, ac etiam pueri ratione compotes. 111. & ſeq. Quæ cauſæ excuſent ab incurſione hujus Cenſuræ. 115. Indicantur excommunicationes Bullæ Cenæ, & quædam aliæ excommunicationes Papæ reſervatæ extra Bullam Cenæ. 118.

Executor, quis ſit reſcripti Pœnitentiariæ. 34. 303. Quid agere debeat executor hujuſmodi reſcripti. 304. Verba quibus diſpenſatio impertiri valet pro matrimonio contrahendo, data prius Sacramentali abſolutione. 305. Quæ differentia adſit inter executorem diſpenſationis obtentæ a Dataria, & aſſecutæ a Pœnitentiaria. 306.

Exercitia ſpiritualia. Quidam prævidentes difficultatem obtinendi abſolutionem vacant exercitiis ſpiritualibus in aliquo conventu Regularium; tamen eis conſtanter eſt deneganda, ſi occaſione prius non evulſa accedant. 27. 296. Ad ſuſcipiendos Ordines haberi debent exercitia ſpiritualia in aliquo Monaſterio, vel Seminario. 30. 36.

Exorciſtatus, quid ſit. 30. 51. Quæ ſint munia Exorciſtæ. 52.

Experimentum triennale conceditur adprobandam impotentiam pro Matrimonio conſumando. 34. 249.

Extaſis. Qui tempore Miſſæ ita datur contemplari, ut in extaſim rapiatur implet optime ſacri audiendi præceptum. 35. 14.

Extra tempora tribuit facultatem ad recipiendos Ordines Sacros quolibet tempore. 30. 30.

Extrema unctio, quid ſit. 29. 1. Eſt vere, & proprie Sacramentum inſtitutum a Chriſto, & poſtea promulgatum a S. Jacobo Apoſtolo. 29. 2. De tempore ſuæ inſtitutionis certo non conſtat; probabilius fuit poſt reſurrectionem. 3. Quamvis unctiones ſint multæ, Sacramentum tamen eſt unum. 4. Materia hujus Sacramenti. 5. In caſu valde urgenti ſufficit unica unctio comprehendens omnes ſenſus ſub una forma. 6. Quæ ſit forma hujus Sacramenti, & ejus requiſita. 9. & ſeq. Quis ſit Miniſter hujus Sacramenti, & ejus requiſita. 13. & ſeq. Quis ejus ſubjectum. 18. Apud Græcos etiam ſanis adminiſtratur extrema Unctio. ibi. Non lætanter hoc recipi Sacramentum non provenit ex ſocordia parchorum, ut quidam perperam dicit, ſed quia cupimus ſuper veſtiri, non ſpoliari. 20. B. Virgo non recepit hoc Sacramentum. 22. An detur obligatio gravis hoc Sacramentum recipiendi. 23.

F

Fagnanus celebris Canoniſta laudatur in favorem PP. Salmantic. 27. 145.

Fama. Chriſtus conſulens famæ Judæ dedit ei Euchariſtiam. 22. 41. Poteſt fieri integritas moralis Confeſſionis ob detrimentum famæ. 27. 95. Quando complex conſentit in peccatum amittit jus ſuæ famæ reſpectu confeſſionis. 101. & ſeq. Confeſſarius debet monere pœnitentes, ut reſtituant famam, ſive proficiat monitio, ſive non, quo in caſu nequit eos abſolvere. 301. Sacerdos ſollicitationis reus denunciari debet, licet alias magna probitatis fama polleat. 340. Credant feminæ non maculari, ſed illuſtrari ſuam famam denunciando ſollicitantem. 341. Ad famæ reſtitutionem tenetur, qui propalat ſententiam in S. Tribunali januis clauſis coram quibuſdam prolatam. 348. Notabilis mutatio in corpore, aut fama eſt cauſa diſſolvendi ſponſalia. 34. 28. Notabile detrimentum famæ excuſat a præcepto Miſſam audiendi. 35. 19. Qui ſint irregulares ex defectu famæ. 37. 37. & ſeq.

Famuli aliquando excuſari valent a Miſſa audienda ex mandato dominorum. 35. 21. Si pluries idem contingat, quærant alios Eccleſiæ obedientes. ibid. Nequeunt famuli miniſtrare heris carnes diebus vetitis ſi certo noſcunt eos carere cauſa. 133. In dubio poſſunt eas miniſtrare illis. ibi.

Famuli, & famulæ aſtringendi ſunt ad reſtituendum, quod ultra juſtam conventionem occulte acceperunt. 40. 120. Admittere intra cœnobia Monialium famulas ad ſerviendum eſt abuſus. 38. 65.

Femina in conferendo Baptiſmo præferri aliquando debet Sacerdoti ex amore honeſtatis. 23. 25. Nequeunt duo viri, aut duæ feminæ exercere munus patrinorum in baptiſmo. 42. Poteſt femina exercere munus unici patrini in confirmatione. 24. 12. Olim Euchariſtia accipiebatur a femina in linteo *Dominicale* appellatio. 25. 45. Quo ornatu debeant feminæ accedere ad Euchariſtiam. 78. Numquam valet femina ſacerdoti in Altari miniſtrare. 26. 74. Poteſt ex loco diſtanti in defectu alterius reſpondere juxta aliquos. ibi. Nequit reticere in confeſsione peccatum ex quo timet ſollicitandam fore a Confeſſario. 27. 110. Qui eodem actu concupiſcit plures feminas, plura peccata committit. 123. Femina ut ſic non eſt occaſio proxima, ſed in tali, vel cum tali circumſtantia. 293. Sacerdos baptizans feminam adultam, eamque ad venerea ſollicitans non debet denunciari. 328. Quid de laudante feminam de pulchritudine in Confeſsione, & de dante feminæ donum inſolitum. 332. Confeſſarius conſentiens ſollicitationi factæ a femina, quæ eum vocat ad domum fingens ægritudinem, & velle confiteri, denuntiandus eſt. 331. Nulla femina excuſatur a denuntiando ex pudore, nobilitate, vel alio titulo. 341. Una femina nihil probat contra Confeſſarium. 345. Nihil muliere levius. ibi. Femina exterius prorſus reſiſtens tactibus, aut verbis venereis non eſt complex formalis. 351.

Femina eſt incapax Ordinum, imo primæ Tonſuræ. 72. 51. Presbyteræ, & Diaconiſſæ olim aperiebant portas templi feminis, eas veſtiebant, & nudabant. 32. Quamvis per impoſſibile moraliter femina eligeretur in Papam, eo ipſo eſſet nulla electio. 55. Femina erumpens in virum non debet ordinari. 34. Nec hermofroditi. ibi. Si ordinatus hermofroditus ſubinde ſexus femineus in eo prævaleret, non poteſt conſecrare. ibi. Capax eſt femina penſionis laicalis. 32. 17. Adeſt Romæ Monaſterium Catmelitarum Diſcalceatarum, in quo admittuntur ad habitum, & profeſſionem feminæ nobiles, & inluſtres abſque dote. 33. 56 Feminæ, aut puellæ in confidentia futuri matrimonii facilius ſe venditant. 34. 5. Femina in duodecimo ætatis anno eſt puber, & apta ad matrimonium, ad ſponſalia ſeptennis. 15. Qui cognovit feminam ſub promiſſione matri-

trimonii. tenetur eam ducere. 13. Niſi gravia diffidia timeantur. ibi. Non credant cito Judices feminis, nec tantum faveant cum diſpendio notabilium adoleſcentum. 20. Satius foret tollere feminis fiduciam tanti favoris, quo peccata non pauca perpetrant, & perpetrare faciunt. ibi. Punitur in jure femina, quæ in fraudem ſponſalium emiſit votum caſtitatis. 25. Matrimonium per Procuratorem valet celebrari inter duas feminas. 68. Non tenetur filius ducere feminam fœdam, aut monoculam a Patre oblatam. 68. Copula cum femina picta quod peccatum. 129. Metus levis reſpectu viri poteſt eſſe gravis reſpectu feminæ. 328. Quid agendum quando femina eſt arcta ad copulam conjugalem. 254. Violenta adductio cujuslibet feminæ de loco ad locum cauſa matrimonii eſt raptus. 287. Secus ſi femina adducat virum. 288. Nec pœnas incurrit adducens feminam volentem. ibi. Ætas 24 annorum in femina eſt cauſa ſufficiens pro diſpenſando impedimento matrimonii, niſi ſit vidua. 294. Femina honeſta ob defectum veſtium raro excuſatur ab audiendo Sacro. 35. 19. Nec ex eo, quod timeat impudice aſpici a juvene aliquo. ibi. Solum per aliquot dies poſt partum excuſari valent: minime vero nubiles prætextu pudoris. 22. Feminæ dicenti non poſſe jejunare niſi ſumat unicam chocolatæ unciam bipartitam mane, & veſpere ob debilitatem, permitti valet. 109. Oblationes, quæ fiunt a feminis poſt partum, dum Deo filios præſentant in Eccleſiis Regularium, ad ipſos Regulares attinent. 202. Ita accidit etiam Romæ. ibid. Femina non eſt capax poteſtatis ferendi cenſuras. 36. 15. Femina percutiens Clericum, quem nequit aliter repellere a ſe, non incurrit cenſuram contra percutientes Clericos. 115. Femina non eſt capax cenſuræ ſuſpenſionis. 120. Cognoſcens carnaliter plures feminas ſine connexione matrimonii non eſt bigamus, nec irregularis. 37. 41. & ſeq Si femina profeſſa in Conventu Monialium in virum erumperet, illico exire deberet. 38. 30. Ejus profeſſio prorſus irrita fieret. ibi. Vetitum eſt feminis ſub excommunicatione *lata* ingredi Monaſteria virorum. 61. Prælatus, & janitor, ſi eas non repellant, eamdem cenſuram incurrunt. ibi. Nec prætextu proceſsionis, aut Viatici ſociandi excuſat ingreſſus earum in Clauſuram. ibi. Clauſura Monialium eſt valde conſentanea ſexui, & honeſtati feminarum. 62. Solum excuſare valet eam ingredi ſine licentia periculum mortis evadendæ, vel aliud grave, & imminens præjudicium. 64. Pro caſtitate cuſtodienda fugienda eſt familiaritas feminarum. 101. Ignoratur quo modo caſtitatem ſervare poſsint, qui continuæ familiaritati feminarum vacant. 104. Non eſt vetitum Regularibus admittere feminas poſt partum prima vice ad ſuas Eccleſias. 37. 83. Benedictio competit feminis, vel ex virginitate Deo ſacrata, vel ex prole in matrimonio ſuſcepta. 41. 253. Utraque benedictio eminenti excellentia competit Beatiſſimæ Mariæ Virgini, ſimul & Matri Dei. ibi.

Feſta ſervandi præceptum obligat ſub gravi, etiam ſecluſo ſcandalo, & contemptu. 48. 140. Eſt præceptum Divinum quoad ſubſtantiam, & Eccleſiaſticum quoad dies. ibi.

Fides docet Sacramenta collata a miniſtro pravo eſſe valida. 22. 38. Requiritur fides in adulto, ut licite recipiat Baptiſmum. 23. 31. Confirmatus cæditur in maxilla ab Epiſcopo ut fortis remaneat ad perferenda pro fide quælibet adverſa. 24. 10.

Fides, quid facilius quam credere in Deum? Quid ſuavius, quam in Deum ſperare? Quid dulcius quam Deum diligere? 40. 3. Quando obligent earum actus. ibi. Aliud eſt peccare contra fidem, aliud eſſe infidelem. 80. Infidelis eſt, qui caret fide; poteſt autem eſſe infidelis poſitive, & negative. ibi. Infidelis non credens ductus opinione minus probabili de bonitate ſuæ Religionis peccat, nec excuſabitur a peccato infidelitatis. 81. Fides cadit ſub præcepto ſpeciali. 96. Non eſt ſatis actum fidei ſemel in vita elicere. ibid. Requiritur pia affectio voluntatis ad aſſenſum fidei. 99. Quinque diſpoſitiones requiruntur in adulto, ut actum fidei eliciat. 100. Duo credenda proponuntur neceſſaria ab Apoſtolo, nempe: *Deum eſſe unum*, & *remuneratorem*, non ſolum in linea naturali, ſed etiam ſupernaturali. 104. Ratio formalis *ſub qua* fidei eſt una *ſpecie atoma*, nempe *revelatio divina* propoſita ab Eccleſia. 41. 106.

Fides paupertatis requiſita pro diſpenſatione in gradibus ad Matrimonium contrahendum. 34. 307. Non pro omni diſpenſatione exigitur. 309.

Filius. Parentes, urgente neceſſitate, proprios filios baptizare valent. 23. 27. Filii Infidelium invitis parentibus valide baptizantur, in extremo vitæ etiam licite. 35. Idem eſt de filiis Infidelium expoſitis, ac derelictis, & a cura parentum exemptis. ibi. In illa clauſula indulti Oratorii: *In tua, & familiæ tuæ præſentia celebrari facere*: intelliguntur filii, & filiæ. 26. 55. Peccatum filii cum matre, & filiæ cum patre habet circumſtantiam

tiam exprimendam in Confeſſione . 27. 125. Qui ſint filii legitimi, naturales, expurii, & expoſiti. 32. 48. Filii illegittimi Præsbyterorum nequeunt poſſidere Beneficia in Eccleſia, ubi pater illa habuit. 50. Filii legittimi poſſunt. ibi. Filii ex copula habentis ſponſalia, ſunt quidem illegittimi, ſed non adulterini. 34. 3. Matrimonia filiorum, etiam inſciis, & invitis parentibus valida ſunt. 76. Tamen ut in plurimum ſunt illicita. 77. An aliquando valeant filii contrahere Matrimonium inſciis parentibus, vel invitis; hoc ex circumſtantiis pendet. 78. An conjux, qui baptizavit filium alterius, vel amborum, aut fuit ejus Patrinus poſſit licite petere debitum? 144. Si ex neceſſitate hoc fecit, poteſt; ſecus ſi abſque urgenti cauſa fecit. ibi. Serio ſunt reprehendendæ nutrices, quæ filios nobilium lactandos ſuſcipiunt, quin deſinant operam dare conjugio proprio. 153. Abel fuit filius Adæ, ab alio patre non generati. 203. Ut adoptio legittima ſit, requiritur quod adoptans poſſit gignere filios. 206. Adoptans rogatur a Principe an velit hunc, aut illum ſumere in filium. 207. Filii ex Matrimonio ad *morganaticam* non ſuccedunt in bonis parentum. 270. Ob peccatum Adæ filii ejus quotidianas patimur pœnalitates. 36. 37. Filii non emancipati poſſunt communicare cum parentibus excommunicatis, ratione ſubjectionis. 37. 102. Filii eorum, qui officia infamia, aut vilia exercent non ſunt admittendi ad Ordines, nec ad Eccleſiaſticas dignitates. 37. 38. Non licet filio gaudere de parricidio a ſe perpetrato in ebrietate. 40. 94. Chriſtus inquantum Deus eſt verus Filius Dei. 41. 33. Spiritus Sanctus non eſt filius. ibi. Juſti ſunt filii Dei, non naturales, ſed adoptivi. ibi. Chriſtus non eſt Filius Dei adoptivus, ſed naturalis. 34. Addit Eccleſia: *Qui a Patre, Filioque procedit*; ad reprobandam hæreſim Græcorum. 64. Primum Concilium Nicænum declaravit Filium eſſe æqualem, & *homouſion*, ideſt conſubſtantialem Patri. 66. Complacet ſibi Pater in Filio, & Filius in Patre, Pater, & Filius in Spiritu Sancto. 119. Dicitur Filius, quia procedit a Patre per generationem. 120. Error eſt dicere Filium ab æterno eſſe verbum Patris; Filium vero a nativitate ex Virgine. ibi. Pater non communicat Filio, quod non eſt communicabile, nempe: Paternitatem, innaſcibilitatem, & eſſe principium Trinitatis Sanctiſſimæ. 121. Tertius articulus Divinitatis eſt *credere* eſſe *Filium*. 122. Filius eſt diſtincta perſona, conſubſtantialis, & æqualis Patri, Deus verus de Deo vero. ibi. Non poteſt dici Filius *effectus* Patris. 124. Filius eſt alius a Patre, non aliud. ibi. Filius non debet dici *Principiatus*, *factus*, nec *actus*, licet procedat a Patre tamquam a principio, & per veram actionem intellectualem. ibi. Pater, & Filius non ſunt duo principia Spiritus Sancti, ſed unum tantum. 125. Eſſentia Divina communicatur Filio a Patre, velut a fonte fluvio, & hinc Spiritui Sancto a Patre, & Filio. 129. Paternitas, Filiatio, & Spiratio paſſiva diſtinguuntur realiter inter ſe, ſicut perſonæ. 137. Incarnatio Filii Dei facta fuit in puriſſimis viſceribus Sanctiſſimæ Virginis. 167. B. Virgo meruit de congruo incarnationem Filii ſui. 164. Solus Filius factus eſt homo. 166. Cur Filius potius, quam alia perſona? Ratio a priori non eſt alia quam Divina voluntas. 168. Rationes vero congruentiæ. ibi. In Chriſto ſunt duæ filiationes: una æterna quæ eſt Filius Patris ſine Matre, alia qua in tempore eſt Filius Matris ſine Patre. 170. Virgini non congruebat alius filius niſi Deus. 172. Solus Filius factus homo eſt Redemptor. 183. Pater diſſimulat defectus filiorum, & non denegat eorum juſtas petitiones. 208. B. Virgo vere concepit Filium Dei miniſtrando materiam in ejus incarnatione. 257. Filii *Evæ*, ita appellamur, ut amplius compatiatur nobis B. Virgo Maria. 266.

Flores ſemper flores excedunt fructus. 38. 38. Ubi non apparent flores, nullus vel modicus fructus ſperatur. ibi. Terra poſt diem judicii non germinabit plantas, nec flores. 41. 98.

Fomes peccati remanet in nobis poſt Baptiſmum ad agonem, & exercitium virtutis. 23. 37. Non eſt peccatum. ibi.

Forma Sacramentorum generatim, ejuſque requiſita. 22. 17. Nomine formæ etiam nutus intelliguntur pro Matrimonio. ibi. In ceteris Sacramentis verba neceſſario requiruntur pro forma. ibi. Cur verba ſint forma. 18. Quid forma remota, & quid proxima. 19. Verba conſtitutiva formæ Sacramentorum non ſunt promiſſoria, & concionalia tantum, ſed operatoria ejus, quod ſignificant. 21. Unio ſaltim moralis requiritur inter materiam, & formam. 22. Duplex variatio adeſſe poteſt in materiis, & formis Sacramentorum. 23. Octo modis valet forma variari. 24. Nequit Eccleſia variare ſubſtantialiter materias, aut formas Sacramentorum. 25. Sub conditione an valida, aut licita aliquando. 26. & ſeq. Sacramentum *vadum*, & *informe* eſt, quod valide recipitur ſine forma gratiæ ob aliquem defectum. 59.

Formula indulti pro conceſſione Oratorii. 26. 45. Formula diſpenſationis pro Matrimonio con-

contrahendo. 34. 305. Alia pro revalidando. ibi.
Formula diſponendi petitionem pro obtinenda diſpenſatione a ſacra Pœnitentiaria, & Dataria 306. & ſeq.
Formula abſolvendi a Cenſuris pro foro interno. 36. 69. Pro irregularitate relaxanda. 37. 53.
Fructus Sacrificii Miſſæ eſt valoris infiniti quo ad ſufficientiam. 26. 15. Applicatur unicuique juxta meritum, & diſpoſitionem. ibi. Quatuor fructus procedunt ex eo. 16. In alios quatuor dividuntur. 20. Sacerdos nequit duplicatum ſtipendium accipere pro applicatione fructu ſpecialiſsimi Miſse. ibid. Fructus reſtituendi ex omiſsione Officii Divini. 31. 50. & ſeqq. Canonici non canentes in Choro amittunt fructus. 83. Excommunicatus licet recitet, vel canat privatur fructibus. 36. 97. Reſtitutio fructuum debita ex omiſsione penſus divini nequit ſuppleri per eleemoſynas antea factas. 40. 46. Explicantur prophetica verba Eliſabeth ad Mariam: *Benedictus fructus ventris tui*. 41. 254.
Fur nequit pecunia furtiva ſumere Bullam Cruciatæ. 28. 32. Bullæ furatæ ab uno, & acceptæ bona fide ab aliis nihil eis valent. 33. Sub gravi culpa reſtitui debet materia gravis eſto per parva furta ablata ſit. 40. 121. ſi eſset cenſura lata contra furantes coram Euchariſta expoſita, fur qui expectaret ejus reſervationem ad furandum, cenſuram non incurreret. 27. 36.

G

Gallicinium, vel cantus galli, quando ſerviat pro media nocte dignoſcenda. 32. 89.
Ganganelli, antea Fr. Laurentius, ſubinde Clemens XIV., eadem pauperrima cartula tabaci utebatur quando Summus Pontifex, ac quando pauper Religioſus. 38. 116.
Gedeon fuit primus cui dictum eſt ab Angelo: *Dominus tecum*. 41. 255.
Gilbertus Porretanus, ejus diſcipuli fuerunt hæretici formales ex pertinacia. 40. 161.
Gloria. Omittere *Gloria*, aut *Credo* in Miſſa privata eſt veniale, in ſolemni grave. 26. 79. & ſeq.
Gloria cæli. Sacramenta ſunt *prognoſtia* futuræ gloriæ. 22. 5. Extrema Unctio præparat proxime ingreſſum ad gloriam. 6. Unus ex variis, & miris effectibus devotæ ſumptionis Euchariſtiæ eſt adeptio gloriæ. 25. 71. Dolor peccati ob amiſſionem æternæ gloriæ, vel beatitudinis eſt attritio. 27. 56. Sufficit attritio vera ex amiſſione gloriæ concepta pro ſacramento pœnitentiæ recipiendo. 61. Gloria Dei conſiſtit in eo, quod tres Perſonæ Divinæ ſe videant, ſe noſcant, ſe ament, & in ſeipſis invicem ſibi complaceant. 41. 119. Gloria eſſentialis noſtra eſt clara viſio Dei. 152. Non omnes Beati gaudent æquali gloria, ſed juxta merita majori, vel minori. 153. Tota gloria eſſentialis datur animæ illico, ac cælum ingreditur: accidentalis in dies augetur. 154. Senſus etiam externi fruentur in cælo propria gloria. 157. Ultra gloriam communem gaudebunt Martyres, Doctores, & Virgines propria aureola. 158. Deus ut *glorificator* dat Beatis eſſe gloriæ. 159. Chriſtus inquantum Deus gaudet æquali gloria cum Patre, inquantum Homo majori omni creatura. 192 Deus peculiari modo regnat in Beatis in Regno gloriæ. 215. Dum dicimus: *Adveniat regnum tuum* petimus regnum gloriæ, & gratiæ. 216. & ſeq. Idipſum petimus a Sanctiſſima Dei Matre, poſtulando in fine orationis: *Salve Regina*, gratiam pro hac vita, & pro altera gloriam. 271.
Gradus propinquitatis ad Beneficia Eccleſiaſtica computantur non juxta Jus Canonicum, ſed Civile. 32. 54. Explicatur hæc differentia computandi gradus. 34. 199. Gradus conſanguinitatis quid. 198. Tres regulæ pro agnoſcenda diſtantia graduum conſanguinitatis. 200. Quibus in gradibus dirimat Matrimonium conſanguinitas. 201. Cognatio legalis non illud dirimit ultra primum gradum. 210 Nec honeſtas Sponſalium. 240. Ex matrimonio rato dirimit honeſtas uſque ad quartum gradum. ibi. Exprimi debent gradus cognationis, vel affinitatis pro diſpenſatione obtinenda. 300. Tres gradus quibus aſcenditur ad perfectionem. 38. 21. Quatuor gradus obedientiæ. 88.
Graſſator viarum dicitur ille, qui impetu graditur in publicis viis, ut viatores expoliet. 39. 65. Non gaudet immunitate loci ſacri. ibid.
Gratia. Sacramenta ſunt ſigna gratiæ. 22. 2. Nova perfectius antiquis cauſant gratiam. 4. Quid ſit cauſare gratiam *ex opere operato*, quid *ex opere operantis*. 7. Gratia in Sacramentis eſt res, quæ ſignificatur, & non ſignificat. 9. Aliis vocibus eſt *res tantum*. ibi. Materia, & forma Sacramenti elevatur virtute ſupernaturali ad cauſandam gratiam. 19. Ut licite conficiat Miniſter Sacramenta debet eſſe in gratia ſaltem exiſtimative. 33. Excepto pro Baptiſmo in caſu neceſſitatis. 39. Ad recipienda licite Sacramenta vivorum requiritur in ſubjecto ſtatus gratiæ. 45. Gratia eſt effectus communis omnium Sacramentorum. 50. Gratia cauſata ab uno Sacramento ſolum differt *ſpecie accidentali* a cauſata ab alio Sacramento. 51. Quando Sacramenta mortuorum

tuorum cauſent ſecundam gratiam, & primam vivorum. 52. Non ſolum moraliter, ſed phyſice eam cauſant. 54. Productio gratiæ non eſt creatio, licet lato modo dicatur creatio. 56. Solus Deus eſt cauſa principalis phyſica gratiæ. 57. Cauſa ejus moralis ſunt merita Chriſti, ejus paſſio, & actus interni ſunt inſtrumenta conjuncta divinitati ad producendam gratiam. ibi. Miniſtri, & Sacramenta ſunt inſtrumenta ſeparata. ibi. Ipſa gratia eſt forma noſtræ juſtificationis. ibid. Quid, & quotuplex ſit gratia. 62. Originalis ſolum modaliter differt a noſtra. 63. Sacramentalis addit gratiæ communi quodam jus ad auxilia pro melius aſſequendo fine illius Sacramenti, quod recipitur. ibi. Simul cum gratia dantur virtutes infuſæ, quæ ab ea dimanant. 64. Nulla creatura valet producere principaliter phyſice gratiam. 95. Præter unionem hypoſtaticam nihil perfectius dari poteſt homini, quam gratia. ibi Unus gradus gratiæ pretioſior eſt quam totus univerſus. ibi. Nequit homo viribus naturæ ſe diſponere ad gratiam. 66. Quomodo intelligatur axioma: *facienti quod eſt in ſe, Deus non denegat gratiam*. ibi. Perſeverantia finalis in gratia non cadit ſub noſtro merito. ibi. Quid ſit gratia ab intrinſeco efficax. 68. Homo cum gratia efficaci libere operatur. ibi. Collatio gratiæ eſt a Deo, ſubſtractio gratiæ incipit a nobis. ibi. Nemo tenetur credere ſe eſſe in gratia. 69. Peccator debet credere ſe non eſſe in gratia quando peccat, vel eſt in peccato habituali. 70. Nemo ſine ſpeciali Dei revelatione ſcire poteſt ſe eſſe in gratia. ibi. Gratia *gratis data* poteſt recipi in peccatore. 30. 20. Sine gratia excitante nec ad primum actum fidei diſponi valemus. 40. 100. Gratia ſufficiens utilis eſt ſtatui noſtro. 40. 171. Gratia magna Dei eſt catholico primo cum creaſſe ex nihilo, ſecundo conſervare uſque ad Baptiſmum, tertio illum recipere inter catholicos, & non inter hæreticos. 41. 6. Gratiæ plenitudo triplex, nempe Chriſti, Mariæ, & Sanctorum, declaratur. 250. Maria habuit plus gratiæ, quam omnes homines, & Angeli ſimul. ibi.

Græci fatentur ſeptenarium numerum Sacramentorum. 22. 14. Adoptarunt ex latinis nomina *materiæ*, & *formæ* ad explicandas partes Sacramenti. 17. Eccleſia Græca utitur verbis diſtinctis materialiter pro forma Baptiſmi ac Latina. 23. 21. Idem efficit in Confirmatione. 24. 7. Sacerdos Græcus, & Latinus in ſacrificio Miſſæ debent uti pane, & ritibus propriæ Eccleſiæ ubique. 25. 8. Sacerdotes Græci benedicunt oleum pro extrema Unctione. 29. 8. Eam miniſtrant ſanis, & infirmis ſeptem, vel tres Sacerdotes ſimul, 15. & 18. Apud Græcos ſola manuum Epiſcopi impoſitio eſt materia Diaconatus, & Sacerdotii. 30. 57. Eccleſia Græca permittit uxoratis ordinari in ſacris; non ordinatis in ſacris uxorem ducere. 76.

S. Gregorius indulſit Subdiaconis Siciliæ permanere cum uxoribus, quas duxerant ante ordinationem. 30. 76. Gregorium XIII. dicunt, diſpenſaſſe cum undecim in Matrimonio rato. 34. 103.

Guillelmus a S. Amore ſine amore ſancto ſcripſit contra Religioſos Mendicantes. 27. 187. Ejus quædam propoſitio damnata ab Alexandro VIII. ibi.

Guſtus in cælo percipiet ſuavitatem omnium ſaporum ortam ex ipſa gloria animæ. 41. 157.

Gutta. In defectu abundatioris aquæ poteſt, & debet miniſtrari Baptiſmus ſub conditione cum una gutta aquæ. 23. 12. Pro aqua vino miſcenda in Miſſa ſufficit quælibet gutta. 25 11. Guttæ vini exiſtentis extra calicem tempore conſecrationis non manent conſecratæ. 14 Si ſint intra calicem diſcontinuatæ, manent, vel non conſecratæ, juxta intentionem conſecrantis. ibi.

H

HElvidius. Ejus error impius contra Beatiſſimam Virginem. 41. 172.

Henrichetta Catholica nupſit, medio Procuratore, Carolo I. Britanniæ Regi hæretico. 34. 223.

Henricus VIII. ante ſuam perverſionem improbavit docte errorem Lutheranorum confitendi Diacono, & Laico. 27. 25. Valida fuit diſpenſatio a Julio II. conceſſa Henrico VIII. pro matrimonio cum Catharina, quæ fuerat uxor Arturi fratris illius. 34. 242.

Hæreſis. Spiritus hæreſis inconſtans, & mendax. 26. 1. Epiſcopi non valent abſolvere ab hæreſi externa oculta. 27. 232. Nullus Prælatus Regularis poteſt abſolvere, etiam proprium ſubditum ab hæreſi externa, quantumvis occulta ſaltem in Hiſpania. 378. Ibi privative expectat hoc crimen ad Tribunal Inquiſitionis. ibi. In Jubilæo non datur facultas abſolvendi ab hæreſi. 28. 22. Nulla datur poteſtas in Bulla pro abſolutione hæreſis. 50. Confeſſarius abſolvens ab hæreſi in articulo mortis pœnitentem, debet petere ab eo juramentum de parendo mandatis Eccleſiæ. 54. Hæreſis eſt cauſa divortii inter conjuges. 34. 127. Pro hæreſi pure interna non incurritur cenſura contra hæreticos lata. 36. 41. Irregularitas ex hæreſi interna. 37. 3 Hæreſis eſt unum ex criminibus ob quæ immunitas Eccleſiæ denegatur delinquentibus. 39. 69. Recipiens, occultans, defendens, aliove modo

modo hæreticis auxilium præſtans præſumitur ſuſpectus de hæreſi. ibi Propoſitio *hæreſi proxima* eſt, quæ habet affinitatem cum hæretica, & mediate opponitur veritati fidei. 40. 174. Sapiens *hæreſim* eſt, quæ licet manifeſte non indicet hæreſim, affert tamen ejus fœtorem. 176. Suſpecta de *hæreſi* eſt, quæ in ſua prolatione hæreſis ſuſpicionem generat. 177. Ad extirpandam hæreſim Manichæorum additum fuit ab Eccleſia in Symbolo illud *unum*. 41. 27. Etiam illud *viſibilium omnium*, & *inviſibilium*. 29. Eccleſia addit: *Qui a Patre, filioque procedit*, ad reprobandam hæreſim Græcorum. 64. Ad reprobandas hæreſes negantes Baptiſma addit Eccleſia: *Confiteor unum Baptiſma*. 92.

Hæreticus. Hæretici ſunt ſubjecti Eccleſiæ, eorumque filii baptizari valent licet invitis pro genitoribus. 23 35. Hæretici nequeunt licite eſſe Patrini in Baptiſmo. 42. Hæretici impanatores contendunt remanere in Euchariſtia ſubſtantiam panis ſimul cum Chriſto. 25. 29. Hæretici ſacrilege deſpiciunt Miſſæ ſacrificium. 26. 1. Solum illas controverſias, quæ tunc inter hæreticos agitabantur aperte definivit Tridentinum. 27. 58. Si hæreticus, qui ſolum apparenter recipit Sacramentum nec credit, fateretur Confeſſario ſuum errorem, nec vellet illum deferere, non teneretur Confeſſarius ad ſigillum Confeſſionis. 319. Confeſſarius, ſi ad eum accedat hæreticus occultus, debet illum remittere ad Tribunal Inquiſitionis, ut ſe prodat ſaltem coram uno Inquiſitore, & Notario. 377. Hæreticus, quamdiu talis, eſt incapax Indulgentiæ. 28. 8. Hæretici inaniter garriunt Jacobum tribuere orationi Sacerdotum effectum extremæ Unctionis. 29. 9. Si Catholicus nuptias promittat mulieri hæreticæ, modo fidem Catholicam ſuſcipiat, non commiſit ſimoniam. 33. 19. Hæretici Encratitæ, Marcionitæ, Manichæi, & alii negarunt bonitatem, & honeſtatem Matrimonii. 34. 45. Alii hæretici fatentur matrimonium fuiſſe inſtitutum a Chriſto Domino. 46. Matrimonium catholici cum hæretica, & e contra validum eſt. 220. Matrimonia catholicorum cum hæreticis abſolute, & regulariter ſunt illicita. 222. In provinciis ubi catholici cum hæreticis commixti degunt, & tolerantur, ſtandum eſt conſuetudini juxta aliquos, at Bened. XIV. omnino requirit diſpenſationem Pontificiam. ibi. Matrimonia a catholicis contracta cum hæreticis debent celebrari extra Eccleſiam ſine benedictione. 223. Hæretici garriunt non poſſe eſſe licitum divortium inter conjuges. 127. Matrimonia contracta in Hollandia, Zelandia, & Friſia ſine Parocho, & teſtibus valida ſunt, ſi contrahantur inter hæreticos, aut inter hæreticum, & catholicam, & e contra. 264. Valent veſci carnibus fideles diebus prohibitis remigantes in hæreticorum, & infidelium triremibus. 35. 74. Hæretici ſemel quod ſint baptizati ſubduntur Eccleſiæ poteſtati. 36. 51. Hæretici, eſto excommunicati publice, ſunt tolerati. 81. Ex delicto ſunt irregulares hæretici, & apoſtatæ. 37 28. Ratione hæreſis privantur hæretici immunitate Eccleſiæ. 39. 69. Nec hæretici, nec Mahumetani admittunt pro ſua ſecta ſufficere notitiam ſibi tantum probabilem. 40. 102. Qui practicaret formaliter aliquam propoſitionem ex damnatis ab Eccleſia eſſet hæreticus. 167. Janſenius Epiſcopus Iprenſis minime eſt habendus, ut hæreticus formalis. 170. & ſeq. Poſſunt diſcipuli eſſe hæretici formales ob pertinaciam, quin tales ſint eorum magiſtri ob defectum pertinaciæ. 171. Propoſitio *hæretica* eſt, quæ immediate contradicit veritati fidei. 173. Hæretici credunt in Chriſtum fide humana, non divina. 41. 6. Quamvis hæretici vocentur Chriſtiani, nec audiunt, nec ſequuntur Chriſtum. ibi. Malus catholicus differt multum ab hæretico. 7. Hæreticus habet criſtallum fidei penitus confractum, Chriſtianus vero malus velut coopertum. ibi. Papa eſt caput hæreticorum jure. 78. Hæretici minime participant de communione Sanctorum. 88.

Hermaphroditus eſſe poteſt in triplici differentia. 33. 34. An Ordines recipere valeat. ibi. Juxta ſexum prævalentem poteſt licite contrahere matrimonium. 34. 256. Si ſit æqualis ſexus nec valide poteſt. ibi. Inhabilis eſt ad Religionem ob inconvenientia. 38. 30.

Herodes juſte fuit reprehenſus a Joanne Baptiſta ob Herodiadem. 34. 243.

Holocauſtum erat in lege veteri ſacrificium Deo oblatum in recognitionem ſupremi dominii, ad quem finem totum animal cremabatur. 26. 3. Sacrificium Miſsæ eſt vere holocauſtum. 5.

Homerus, ſobrietatis virtutem coluit. 35. 65.

Homicidium impedimentum matrimonii. 34. 212. Requiruntur quinque conditiones pro hoc impedimento incurrendo. 213.

Homicidium, directe voluntarium. 37. 9. Homicidium caſuale. 15. Poteſt fieri cum gravi culpa, vel ſine illa; in primo caſu incurritur irregularitas, ſecus in ſecundo. ibi. Dubitans de homicidio an ex ſua actione ſit ſecutum, debet ſe gerere ut irregularis. 17. Nulli Sæculari laico, nedum Religioſo, aut Clerico licet occidere calumniatorem. 40. 22.

Homo. Sacramentum eſt ſignum gratiæ ſanctificantis homines. 22. 2. Sacramenta fuerunt a Deo inſtituta peculiariter ad ſanctificandos homines. 4. In ſtatu innocentiæ non erant neceſſaria ſacramenta, quæ rectificarent hominem. 16. Non indigebat tunc homo rectificari per aliquod corporale. ibi. Miniſter extraordinarius de potentia Dei abſoluta poteſt eſſe quilibet etiam beatus, ſive homo, ſive Angelus. 30. Subjectum autem eſt ſolus, & omnis homo vivus & viator. 43. Nulla creatura, neque Chriſtus ut homo valet eſſe cauſa principalis phyſica gratiæ. 65. Quam parum æſtimatur ab homine gratia. ibi. Homo viribus naturæ non poteſt ſe diſponere proxime ad gratiam. 66. Solum poteſt homo ſe diſponere negative, & improprie. ibi. Certum eſt hominem libere operari *auxilio efficaci*. 67. Qui vult omnes homines ſalvos fieri, nullum excludit a Miniſterio baptiſmi in caſu neceſſitatis. 23. 23. A puro homine nequit dari ſatisfactio peccati adequata Deo. 27. 4. Tam virtus, quam Sacramentum pœnitentiæ requirunt pro ſubjecto hominem adultum. 5. Subjectum extremæ unctionis eſt homo viator, baptizatus, adultus, qui periculoſe infirmatur. 29. 18. Nec Deus nec homines jubent in ſuis præceptis obedientiam formalem. 31. 26. An ſi homines perirent, ita ut ſoli Religioſi, aut ordinati in ſacris remanerent, iſti ad conjugium tenerentur. 34. 51. Homo per peccatum privatur bonis ſpiritualibus per modum culpæ, non per modum pœnæ. 36. 3. Subjectum cenſuræ eſt homo viator, & baptizatus. 50. Solum quando homo occiditur auctoritate publica incurritur irregularitas ex defectu lenitatis. 37. 36. Profeſſio Religioſa eſt *contractus, quo homo ſponte ſeipſum tradit Deo in Religione approbata*. 38. 44. Homo numquam in eodem ſtatu permanet. 135. Homo tenetur elicere actus fidei, ſpei, & caritatis ex vi pæceptorum Divinorum aliquo tempore ſuæ vitæ. 40. 1. Paſſim ob cæcati homines putant accuſatores, teſtes & Judicem injuſte contra ipſos agere. 23. Ea, quæ continentur in doctrina Chriſtiana ſunt neceſſaria, & conducentia ad ſalvationem hominum. 41. 1. Chriſtianus vult dicere *Homo Chriſti*. 7. *Pro homine Chriſti* intelligitur homo habens Chriſti fidem. ibi. Datur in Deo perſona, quæ facta homo vocatur *Jeſu Chriſtus*. 31. *Jeſu* ſignificat Deum humanatum, *Chriſtus* hominem deificatum. ibi Jeſus Chriſtus eſt filius Dei vivi, qui factus eſt homo, ut nos redimeret, & vitæ nobis daret exempla. 32. Inquantum homo eſt in Cælo, & in Sanctiſſimo Sacramento. ibi. Nullus hominum intravit in Cælum prius quam Chriſtus, ſaltem permanenter. 191. Chriſtus inquantum homo oravit pro ſe, & pro nobis. 205. Homo ex ſe non eſt capax agnoſcendi, laudandi, aut colendi Deum nec ſanctificandi ſe. 214. Mater chriſti Regis Regnum, ipſa eſt Regina hominum, & Angelorum. 263.

Honeſtas naturalis obſervanda in uſu matrimonii. 34. 138. Honeſtas (impedimentum matrimonii) quid ſit. 237. Oritur ex matrimonio etiam nullo; dummodo non ſit nullum ex defectu conſenſus. ibi. Non oritur ex ſponſalibus conditionatis, donec conditione impleta in abſoluta tranſeant. ibi. Ex jure ſolum Eccleſiaſtico dirimit matrimonium impedimentum honeſtatis. 239. Inter quas perſonas oriatur hoc impedimentum. 240.

Hora canonica. Horæ canonicæ ſunt ſeptem. 31. 7. Reliqua vid verb. *Recitare*.

Hora. A qua hora debeat ſervari jejunium pro Euchariſtia ſumenda. 25. 60. Audiens primum pulſum horologii indicantis horam mediæ noctis abſtinere debet ab omni cibo, & potu. ibi. Primus ictus demonſtrat horam eſſe jam completam. ibi. Qua hora poſſit Miſſa celebrari. 26. 33. Ex permiſſione Bened. XIII. & Clem. XII. Tertia horæ parte ante auroram, & alia poſt meridiem celebrare licet. ibi. Una hora cum dimidia ante ſolis ortum incipit aurora. ibi. Per unam horam plus minuſve poteſt anticipari, vel poſtponi celebratio ex gravi cauſa. ibi. Vocatur *Horæ Canonicæ* officium divinum eo quod certis horis juxta canonicas ſanctiones eſt recitandum. 31. 1. Veſperæ in Quadrageſima dicuntur hora circiter undecima ante prandium. 9. Hora neceſſario obſervanda in partitione penſus Divini juxta præſcriptum Eccleſiæ ſolum obligat graviter in recitatione publica. 40. Matutinum cum laudibus pro die ſequenti valet privatim recitari omni tempore poſt horam tertiam veſpertinam diei antecedentis. 41. Ut exactius obſervetur hora illud perſolvendi, apponitur tabella promulgata a ſapientiſſimo Lambertino, poſtea Bened. XIV. ibi. Spatium unius horæ inter unum, & alium Pſalmum non cenſetur interruptio notabilis. 43. Media nox methaphyſice computatur quando incipit ſonitus horæ duodecimæ. 32. 50. Circa horam ſolvendi jejunii obſervari debet tempus determinatum. 35. 214. Hoc tempus antiquitus erat hora nona, hoc eſt, hora tertia poſt meridiem. ibi. Hæc hora *non ſecundum*

cundum ſubtilem examinationem, ſed ſecundum groſſam æſtimationem computanda eſt. ibi. Anticipare ſine cauſa ut per duas horas ante meridiem prandium in die jejunii eſt grave peccatum. 115. & ſeq. Qua hora incipiat, & finiatur obligatio jejunii, & abſtinentiæ. 123. Dubitans num duodecima hora noctis audita ſit abſtinere debet a cœna ſive hodie ſit præceptum jejunandi, ſive craſtina die. 124. Primus pulſus indicat horam eſſe jam completam. 125. Si deficiat etiam una hora, vel dimidia ad completandum annum Noviciatus non valet profeſſio. 38. 29.

Horologium: Audiens primum pulſum horologii, indicantis horam mediæ noctis, abſtinere debet ab omni cibo, & potu, ſi die ſequenti vellit communicare; imo projicere, ſi quid in ore habuerit. 25. 6. Quando diverſa horologia ſucceſsive ſonant ſtandum eſt primo, niſi certo conſtet de ejus errore. ibi. Ad Beneficia providenda ſi plura ſint horologia, vel nullum, quid agendum. 32. 69. Ubi horologium non eſt nequit computari mathematice, ſed moraliter, juxta communem incolarum extimationem. 39. 123. Si, dum quis cœnat, audiat pulſum horologii deſignantis mediam noctem, tenetur deſiſtere a cœna, ſi die ſequenti jejunare teneatur. 125.

Hoſtia poſita poſt parietem, vel a tergo Sacerdotis non manet conſecrata, niſi eam Sacerdos manu teneat vel caput vertat. 25. 14. Si Sacerdos proferat verba ſupra duplicem hoſtiam putans eſſe unam. utraque manet conſectata, & debet ſimul ſumi. ibi. Quid ponatur in hoſtia ex vi verborum. 24.

Hoſtia conſecrata, ſi nocte cœnæ ſervata fuiſſet uſque ad obitum Chriſti mortus fuiſſet Dominus in Sacramento. 25. 26, Opinio Venerabilis de Agreda circa hoc. ibi. Chriſtus quamquam prout in Sacramento mori potuiſſet, *conſpui* tamen, *flagellari*, & *crucifigi non potuiſſet*. 27. Sacerdos intra Miſſam dare poteſt partem hoſtiæ poſtulanti communionem ex rationabili cauſa. 48. Hoſtia in lege veteri erat ſacrificium oblatum Deo pro hoſtibus devictis. 26. 2. Hoſtia pacifica offerebatur in actionem gratiarum pro beneficiis acceptis. 3. Hoſtia pro peccato offerebatur juxta diverſitatem peccatorum partim conſumendum in Dei honorem, partim a Sacerdotibus edendum. ibi. Chriſtus in ſacrificio Miſſæ eſt offerens, oblatum, Sacerdos, victima, & hoſtia immolata. 13. Potens in Miſſa cetera agere præter elevationem hoſtiæ, & Calicis privatim celebrare valet. 75. Quid agendum quando Sacerdoti appoſita eſt hoſtia non triticea. 85. & ſeq. Quid faciendum quando conſecrata diſparet, miraculo, vel alio caſu. 89. Quod in hoſtia rite conſecrata eſt Chriſtus, eſt de fide, quod hæc hoſtia ſit rite conſecrata non eſt de fide. 40. 103. Numquam licet ſimulare dando indigno hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. 111.

Humanitas Chriſti. Explicantur ſeptem articuli qui pertinent ad humanitatem Chriſti. 41. 161. & ſeq. Perſona Chriſti an ſit compoſita ex humanitate, & verbo. 167. Humanitas Chriſti eſt quodam modo infinita. 256.

Humilitas eſt germana obedientiæ. Vere humilis erit vere obediens. 38. 87. Humilitatem commendavit Dominus. ibi. Si ſubditi ſint humiles filii, Prælati erunt ipſis pientiſsimi Patres. 38. 74.

Hypoteſis. Circa peccata gravia vitandæ ſunt debilibus hypoteſes, *ut quid faceres in tali occaſione*. 27. 80. Fortes in virtute valent ſe exercere circa eas ad majus meritum, excepta materia lubrica. ibi. Quid reſponderit D. Thom. in caſu. ibi.

I

Jacob a principio invalidum contraxit matrimonium cum Lia, poſtea depoſito errore contraxit validum. 34. 179.

Jacob, & Eſau in ventre Matris ſuæ Rebeccæ luctati ſunt. 40. 17.

Jahel, quæ occidit Siſaram, fuit laudata. 41. 252.

Janſenius Epiſcopus Yprenſis doctiſsimus, ſemper veneratus eſt ſedem Apoſtolicam tanquam oraculum irrefragabile in materia fidei 40. 170. Quinque ejus propoſitiones damnatæ. ibi. Subjecit ſua ſcripta correctioni, & judicio Eccleſiæ, ſubindeque non fuit hæreticus formalis. ibi. Poſsunt diſcipuli ob pertinaciam eſse hæretici formales, quin tales ſint eorum Magiſtri ob defectum pertinaciæ. 171.

Jejunium naturale quid ſit 25. 54. Ad ſumptionem Euchariſtiæ requiritur oaſervari a media nocte præcedenti. 55. Trajectio ſalivæ, ſanguinis, vel humoris ex capite defluentis non violat. 56. An ſumptio tabaci violet 57. & ſeq. Varii caſus inquibus Euchariſtia ſummi poteſt a non jejuno. 62. & ſeq. Iejunia Eccleſiæ ſatis moderata ſunt, & nullum impediunt, ut ſuæ ſatiſfaciat obligationi. 34. 137. Conjux non ſit impotens ad reddendum debitum eo quod obſervet jejunia Eccleſiæ. ibi.

Jejunium quid, & quotuplex ſit. 35. 63. Eſt actus virtutis, honeſtus, & meritorius apud Deum.

Deum. 64. Præter utilitates ſpirituales, plures etiam corporales affert obſervantia jejunii. 66. Non pauci Gentiles ex exemplum ſobrietatis, antiquis Valentinianis, ac recentioribus Lutheranis deſervire utique valent. ibi. Homerus, Cyrus, Pithagoras, Antiſtenes, Socrates, Xenocrates, & alii cum Sthoicis fere omnibus nura ſobrietate floruere. ibid. Datur præceptum jejunandi diebus ab Eccleſia præſcriptis. 66. Jejunium Eccleſiaſticum includit quinque præcepta. 67. Jejunii præceptum proprie negativum eſt. 68 Unica comeſtio eſt pars principalis jejunii. 73. Quos cibos nomine carnium prohibeat Eccleſia. 71. & ſeq. Licite carnibus veſci poteſt, qui nullum alium cibum habet. 72. Valent etiam veſci carnibus diebus prohibitis fideles tranſeuntes per provincias infidelium; niſi in contemptum Eccleſiæ ad carnes veſcendas cogantur. 74. Toties quis graviter peccat, quoties in die jejunii veſcitur carnibus 87. Idem de edente pluries etiam cibos quadrageſimales. 99. Sine ulla comeſtione ſtare valet jejunium perfectum. 101. Forma jejunii eſt voluntaria abſtinentia a cibis vetitis. ibi Qui a menſa ſurgit animo redeundi poteſt continuare poſtea prandium. 102. Secus ſurgens animo non redeundi. ibi. Quas carnes veſci poſsit diſpenſatus in die jejunii ad eſum carnium. 75. Diſpenſatus ad carnes non poteſt ſimul comedere piſces. 77. & ſeq. Quid debeant obſervare Medici, quando declarant poſſe valetudinarios veſci carnibus diebus jejunii. 83. In Regnis, quibus non eſt oleum licet uti ſagimine in diebus, in quibus uſus carnium eſt prohibitus. 89. Invitans alium ad cœnandum paratum frangere jejunium graviter peccat. 130. Non licet tabernariis, & cauponibus in diebus jejunii ſponte cœnam miniſtrare hoſpitibus. 121. Peccant graviter famuli, & famulæ diebus prohibitis carnes ſuis Dominis miniſtrantes, quando *certo* ſciunt nullam neceſsitatem eos habere. 133. Cauſæ excuſantes a jejunio ſunt quatuor, licet *impotentia*, *labor*, *pietas*, & *diſpenſatio*. 135. & ſeq. Sexagenarii & ultra non excuſantur a jejunio ratione ſolius ætatis. 136. Quid de doctiſsimis Navarro, & Pontas. ibi.

Jeremias in vulva fuit ſanctificatus, & Joannes Baptiſta in ſexto menſe ſuæ conceptionis exultavit in utero. 40. 17.

Ignorantia. Infantes expoſiti, ſi ignoretur, eorum Baptiſmus, vel auctor ſchedulæ ſibi appenſæ, baptizandi ſunt ſub conditione. 23. 22. Sacerdos ignorans ſe tenere in manibus duplicem hoſtiam, & poferens verba conſecrationis, utramque conſecrat. 25. 15. Sacerdos imperitus Rubricarum Miſſalis committere poteſt plures defectus ex ignorantia antecedenti culpabiles. 26. 76.

Ignorantia culpabilis, qua quis peccat, opus non eſt fateri. 27. 134. Quando ignorantia eſt in ſe diſtinctum peccatum debet exprimi. ibi. Si pœnitens quærat ex profeſſo Confeſſarium ignorantem tenetur repetere Confeſſiones illi factas. 163. Item omnes confeſſiones factæ cum ignorantia myſteriorum fidei iterari debent. 164. Non admittitur ignorantia obligationis ejiciendi occaſionem proximam. 27. 293. Debet Confeſſarius interrogare pœnitentes de circumſtantiis mutantibus ſpeciem eſto inculpabiliter eas innorent. 299. Etiam ut reſtituant famam, honorem, & bona temporalia debet monere, ſive ignorantia ſit vincibilis, ſive invincibilis. 301. Si Confeſſarius peccat cum femina ſibi ignota, & illa ſubinde ignorans Confeſſarium fuiſſe ſuum complicem, eidem confiteatur, abſolutio eſt invalida. 356. Ignorantia reſervationis non excuſat ab ejus incurſione. 368. Ignorantia pœnitentis, nec tribuit, nec tollit Confeſſario juriſdictionem. ibid. Quamvis ſubdiaconus ignoraret obligationes emittendi votum caſtitatis, & recitandi Officium divinum, adhuc illis adſtringeretur. 30. 74. Si uno ignorante, & non contradicente, ab alio tertio committatur ſimonia in collatione Beneficii, præter excommunicationem, ceteris pœnis ſubjacet. 33. 125. Fructus tamen, quos bona fide conſumpſit reſtituere non tenetur. ibi. Si Titia ignorabat priora ſponſalia, debet ejus deflorator ſub ſpe matrimonii illam ducere. 34. 31. Si defectus præceſſerint ſponſalia, altera autem pars eos ignorabat diſsolvi valent. 40 Niſi ignorantia eſſet concomitans. ibi. Laborans aliquo defectu non poteſt licite inire ſponſalia, aut conjugium, ignorata ab altera parte. 41. Nec poteſt compellere alteram partem ignoram defectus. ibi. Quando matrimonium fuit nullum ob impedimentum occultum, debet ignorans fieri conſcius de nullitate ad illud revalidandum dum commode fieri valet. 93. Si pœnitens laborat ignorantia vincibili nullitatis matrimonii, debet confeſsarius conſcius illum monere. 96. ſi a pœnitente interrogetur circa illam debet potiori ratione eum illuminare, niſi in aliquo caſu valde raro. ibi. Si ignorantia eſt invincibilis, & vult contrahere matrimonium monendus eſt a Confeſsario. 97. Ignorantia eſt triplex, nempe: *juris facti*, & *pœnæ*.

pœnæ . 146. Qui committit inceſtum cum ignorantia facti non privatur jure licite petendi debitum. 147. Secus cum ignorantia juris, aut pœnæ . ibi. Libertas ignorata non impedit matrimonium . 177. Conditio ſervilis ignorata a libero dirimit matrimonium . 185. Sufficit quælibet ignorantia, dummodo non ſit affectata , ad excuſandum ab impedimento criminis . 213. Tacens ex ignorantia aliquod grave peccatum tenetur ad illud confitendum eodem anno . 35. 37. Ignorantia excuſat a culpa, non vero ab obligatione . ibi. Plures pretextu ignorantiæ aliam hebdomadam concedi præſumunt pro adimpletione præcepti annualis communionis in Paſchate . 61. Ignorantia invincibilis *juris* , *facti* , ac etiam *Cenſuræ* ab ea excuſat . 36. 61. Si ignorantia eſt vincibilis graviter culpabilis diſtinctione opus eſt . 62. Collatio vel receptio Beneficii ab excommunicato eſto ignorata nulla . 97. Inhabilem ignorantia non facit habilem . ibi. *Res ignorata* denotat ignorantiam invincibilem excuſare a culpa, & a pœna cum fidelibus non communicandi . 102. Ignorantia invincibilis juris , aut facti excuſat ab excommunicatione contra Clerici percuſſores , 115. Ignorantia autem craſsa , ſupina aut affectata non excuſat . ibid. Ignorantia invincibilis excuſat ab irregularitate . 37. 7. Ignorans Myſteria fidei eſt incapax abſolutionis , 40. 358. Inter fideles nequit dari ignorantia invincibilis myſteriorum fidei . 161. Quid debeat agere confeſsarius cum ignorante fidei myſteria in articulo mortis. 163. Practicare *materialiter* propoſitionem damnatam eſt facere , quod prohibetur in propoſitione , ignorans damnationem . 167.

Impedimenta matrimonii ſunt in duplici differentia . 34. 164. Impedimenta impedientia ſunt quatuor . 165. Quis poſſit diſpenſare in impedimentis impedientibus . 171. An Principes ſæculares habeant poteſtatem conſtituendi impedimenta dirimentia matrimonii . 172. An impedimenta dirimentia ab Eccleſia deſignata obligent infideles . 173. Impedimenta dirimentia matrimonii ſunt quatuordecim ex quibus duodecim ſunt de jure antiquo , & duo de novo . 174. Qui ſcienter contrahit matrimonium cum aliquo ex his impedimentis duo ſaltem peccata committit . 175.

Impotentia (impedimentum matrimonii) quid , & quotuplex . 34. 245. Impotentia dirimit matrimonium juræ naturæ , & Eccleſiaſtico 247 Impotens nequit contrahere matrimonium adhuc cum femina conſcia ſui defectus . 248. Quid ſit agendum quando reperitur impotentia inter conjuges . 249. Et quid quando impotentia provenit a maleficio . 250 Quid dicendum ſi facta ſeparatione, reputatus impotens, reperiatur potens . 251. Quando ex defectu ætatis ſit nullum matrimonium . 253. Quid agendum quando femina eſt arcta ad copulam . 254. Impotentia ſuperveniens matrimonio non dirimit illud . 255. Conjuges in caſu impotentiæ ſupervenientis debent ſe abſtinere ab omni actione periculum pollutionis inducente . ibi.

Impotentia (quatenus cauſa excuſans a præcepto jejunii) 35. 135. Sexagenarii non ſunt exempti a præcepto jejuni , ſi alias robuſti ſint . 136. Navarrus octogenarius , & Pontas poſt octoginta , & ſeptem ætatis annos teſtantur ſe jejunia Eccleſiæ obſervaſſe . ibi. Non omnes officiales reipublicæ excuſſantur a jejunio ratione laboris . 137. Solum excuſſantur , qui exercent artes laborioſas, & qui ſint hujuſmodi officiales vide . ibi. Qui equitando conficit iter unius diei non excuſatur a jejunio regulariter loquendo . 138. Quid dicendum de Procuratoribus , Advocatis , Muſicis , Principumque Secretariis . 139. Officiales reipublicæ dubii de obligatione jejunii tenentur jejunare , vel deponere dubium conſulendo , & oppoſitum juſte damnatum. 40. 41.

Incarnatio Verbi Dei quid ſit . 41. 161. Nec Angeli lumine naturali capere valent hoc myſterium . 162. Quomodo fuerit operatum. 153. B. Virgo meruit de congruo incarnationem Verbi Divini . 194. Quatuor mira fuere operata in hoc myſterio . 164. in inſtanti fuit peractum . ibi.

Inceſtus eſt ſpecies luxuriæ , non attoma , ſed ſubalterna . 27. 125. Ejus lineæ , & gradus exprimi debent in confeſſione . ibi.

Indulgentia , quid ſit . 28. 1. Quotuplex . 4. Indulgentia partialis alia dicitur *quadragena* , alia *ſeptena* , alia *carena* . 5. Non eſt Sacramentum , nec pars Sacramenti indulgentia . 6. Per ejus conceſſione requiritur cauſa . 7. Septem conditiones requiruntur ad lucrandam indulgentiam . 8. An quando conceditur *contritis* , *& confeſſis* ſufficiat eſſe in gratia , vel præmittenda ſit præciſe confeſſio . 9. Quando conceditur indulgentia plenaria , & non lucratur totaliter , poteſt lucrari partialiter . 10. Oratio præſcripta in conceſſione indulgentiæ debet eſſe vocalis . 11. An pro lucrandis indulgentiis ſufficiant opera alias , ſeu ex alio capite debita . 14. An dum conceditur indulgentia plenaria viſitantibus talem Eccle-

Eccleſiam poſſit lucrari *toties quoties*. 15. Quid de indulgentia Portiunculæ. ibi. Indulgentiæ poſſunt applicari pro defunctis. 16. Quid ſit indulgentia per modum abſolutionis, & per modum ſuffragii. 18. An anima cui applicatur indulgentia plenaria ſtatim tranſeat ad Cælum. 19. Ante Bellum ſacrum contra Turchas vix reperitur conceſſa indulgentia plenaria. 21. Poſcentes ſepeliri habitu regularium lucrantur aliquas indulgentias conceſſas ordini cujus habitu volunt ſepeliri. 39. 94. Adit Lezana eas pro mortuis conceſſas, non eſſe revocatas a Paulo. V. ibi. Confirmatio, & approbatio indulgentiarum ordini Carmelitarum, & Confraternitatibus Sancti Scapularis hactenus conceſſarum. 40. 54.

Infames ſunt irregulares ex delicto. 37. 25. Infamia facti, & juris quomodo tollatur. 26. Ex quo officio vili ſit quis irregularis. 27.

Infernus eſt *locus inferior, vel infra terram*. 41. 48. Sunt quatuor inferni. ibi. Ad quem deſcenderit Chriſtus perſonaliter. ibi. In inferno nulla eſt redemptio. 26. 31.

Infidelis non excuſatur ab infidelitate non credens ductus opinione minus probabili. 40. 80. Infidelis eſt qui caret fide. ibi. Poteſt carere negative, aut poſitive. ibi. Carentia negativa non eſt culpa. ibi. Infidelis ductus opinione minus probabili eſt poſitive infidelis, & peccat, nec excuſatur a peccato ob opinionem dictam. 81. Quod verum eſt licet in aliis materiis teneret illud axioma male intellectum *qui probabiliter operatur, bene operatur*. ibi.

Informationes pro Novitiis admittendis de Natalibus ſanguinis puritate, & moribus fieri debent ante profeſſionem. 38. 35. Sunt perficiendæ modo, & tempore cujuſque Religionis præſcripto. ibi. Apud nos aguntur ante admiſſionem Novitii. ibi

Innocentes ab Herode occiſi propter Chriſtum fuerunt Martyres. 23. 4.

Inſtitutio ad Beneficium, quid ſit. 32. 61. Differt inſtitutio a confirmatione. ibi. Quibus competat inſtituere. 62. Quando Patronatus eſt Eccleſiaſticus, ſolus dignior eſt inſtituendus. ibi. Quando vero laicus, ſufficit quod præſentatus ſit dignus. ibi. Quid quando præſentati ſunt quuales in votis, inæquales vero in meritis. 63.

Integritas confeſſionis inquo conſiſtat, & quotuplex ſit. 27. 93. Quæ integritas requiratur ex præcepto Divino. 94. Quæ cauſæ excuſent ab ea. 95. Illuſtratur doctrina exemplis. 96. & ſeq. Ut confeſſio integra ſit debent confiteri effectus peccati. 107.

Intentio requiritur in Miniſtro ad conficienda ſacramenta. 22. 33. Non ſufficit joco appoſita ſed debet eſſe vera. & ſeria faciendi, quod facit Eccleſia. ibid. Oppoſitus error Lutheri, & Calvini eſt merito proſcriptus a Tridentino. 34. Quid, & quotuplex ſit intentio. 36. Intentio, & diſpoſitio parvulorum pro Baptiſmo ſuppletur ab Eccleſia. 44. Adultus ſine aliqua intentione nequit recipere Sacramenta ibi. Materia conſecranda pendet ab intentione Sacerdotis. 25. 14. Varii caſus recenſentur. ibi. Sacerdos, cui apponitur cumulus formarum debet habere intionem conſecrandi omnes ſimul cum fragementis.ibi. exiſtentibus. 17. Quam intentionem habere debeant novi Sacerdotes dum ſimul cum Epiſcopo proferunt verba conſecrationis. 32. Numquam licet ex intentione conſecrare unam ſpeciem ſine altera. 33. Quam debeant habere intentionem quilibet ſacerdos Prælatus, & ſubditus pro recta applicatione Miſſarum. 26. 23. Pro lucranda indulgentia requiritur intentio ſaltem virtualis. 28. 8. Non ſufficit intentio vel animus ſumendi Bullam Cruciatæ pro ejus gratiis conſequendis, niſi reipſa ſumatur. 31. Intentio vel animus tonſuram recipientis debet eſſe Deo perfectius famulari in ſtatu Clericali. 30. 2. Recta intentio Deo ſerviendi requiritur in ſuſcipiente Beneficia Eccleſiaſtica. 32. 46.

Interdictum, quid ſit. 36. 131. Quotuplex ſit interdictum. 132. Interdicto populo non ſunt interdicti exteri, peregrini, nec Cleri ci populi, ideo poterunt iſti celebrare, & vice verſa interdicto Clero, non judicatur interdictus populus. 133. Quis valeat inferre interdictum. 134. Interdictum obſervatum a Matrice debent obſervare regulares ſub excommunicatione majori latæ ſententiæ. ibi. Solum ob peccatum grave ferri poteſt, ſive illud perpetretur ab aliquibus tantum, ſive ab omnibus interdictis. 135. Interdictum abſolute latum habet tres effectus. 136. & ſeq. Suſpenditur interdictum in quatuor feſtivitatibus. 138. Quis poſsit abſolvere ab interdicto. 140.

Interpres. Tenetur pœnitens confiteri per interpretem in articulo mortis, ſi aliter non poſsit. 27. 28. Interpres tenetur ſigillo confeſsionis. 320. Præceptum annuæ confeſſionis non obligat fieri per interpretem. 35. 43.

Interpretatio privilegii eſt duplex *authentica, & doctrinalis*. 39 7. Generatim autem loquendo, privilegium ita interpretandum eſt ut non reddatur inutile. 8. Expectanda eſt

eſt mens, & intentio concedentis. ibi. Etiam materia privilegii inſpicienda eſt. Privilegium quod favorabile vocant late eſt interpretandum. 9. Omnia privilegia contenta in corpore juris late ſunt interpretanda. ibi. Privilegia quæ vocantur odioſa, & in præjudicium alterius cedunt. ſemper ſunt ſtricte interpretanda. 10 Privilegium ad lites etiam eſt interpretandum ſtricte, ut vitetur occaſio litigandi; & vexandi alios, ibi. Idem eſt de privilegio, quod dicitur ambitioſum. ibi.

Interſtitia quid ſint. 30. 37. Arbitrio prudenti Epiſcopi poſſunt diſpenſari. ibi.

Joannam Anglicanam fuiſſe aſsumptam ad ſummum Pontificatum nomine Joannis VIII. eſt hæreticorum fabula. 30. 33.

Irregularitas, quid ſit. 37. 1. Primo dividitur in totalem, & partialem. 2. Secundo in eam, quæ eſt ex delicto, & in eam, quæ eſt ex mero defectu. 3. Effectus irregularitatis eſt triplex. 4. Irregularitas præcedens Beneficio privat etiam juriſdictione ei annexa. 5. Secus ſi ſuperveniat Beneficio iam obtento. ibi. Solus Pontifex, aut Concilium Generale valet illam ponere, non Epiſcopi, nec Concilia Provincialia. 6. Subjectum irregularitatis capax eſt omnis, & ſolus vir baptizatus, excepto Pontifice. ibi. Quæ cauſæ excuſent ab irregularitate ex delicto incurrenda. 7. Tribus modis tolli poteſt irregularitas. 8. Irregularitas maxima ex delicto eſt illa, quæ provenit ex homicidio directe voluntario. 9. Qui ſint, qui eam incurrant. ibi. & ſeq. Quid de homicidio caſuali. 15. Poteſt eſſe ſine ulla culpa, vel cum gravi, in ſecundo caſu incurritur, ſecus in primo. ibi. Dubitans an ex ſua actione homicidium ſit ſequutum debet ſe gerere ut irregularis. 17. An fiat irregularis, qui ad levamen dat infirmo aliquid, ex quo mors, aut ejus acceleratio ſequatur. 18. Occidens injuſtum invaſorem vitæ cum moderamine inculpatæ inculpatæ tutelæ, non fit irregularis. 19. Idem eſt de volente mutilare, aut grave vulnus infligere. ibi. Quando incurratur irregularitas ex violatione cenſurarum. 22. Quando ex illegitima ordinum receptione. 24. Cur infames ex delicto ſint irregulares. 25. Ex quo delicto incurratur hæc irregularitas. 26. & ſeqq. Quis poſſit abſolvere a peccatis, quibus eſt annexa irregularitas. 29. Qui ſint irregulares ex defectu natalium. 30. Quatuor modis tollitur hæc irregularitas. 31. Qui ſint irregulares ex defectu animæ. 32. Qui ex defectu ſcientiæ. 33. Qui ex defectu corporis. 34. Qui ex defectu libertatis, & famæ. 35. Ad eandem irregularitatem reducitur alia, quæ provenit ex defectu non ſolvendi debita. 36. Qui ſint irregulares ex defectu Sacramenti, ſeu ex Bigamia. 39. Hæc irregularitas incipit in Baptiſmo. 43. Nulla datur irregularitas ex jure Divino. 44. Irregularitas ex defectu lenitatis. 46. Qui fiant irregulares in bello juſto ex defectu lenitatis. 51. Qui ſumpſerunt arma militaria licet non fiant irregulares egent ad cautelam diſpenſatione ad ordines. 52.

Jubilæus, quid ſit. 28. 20. In quo conveniat, aut differat ab indulgentia plenaria. ibi Jubilæum anni Sancti conceſſit primum per ſcriptum Boniſac. VIII. Pro vigeſimoquinto anno indulſit Paulus II. 21. A quibus caſibus abſolvi, & quæ juramenta commutari valeant virtute Jubilæi. 22. Executio operum injunctorum eſt conditio *ſine qua non* pro lucrandis Indulgentiis, & Jubilæis. 23. Faciens confeſſionem ſacrilegam non manet abſolutus a reſervatis. 24.

Judas. Chriſtus dedit Judæ Euchariſtiam in nocte Cœnæ conſulens ejus famæ. 22. 41. Sacerdos celebrans eſt vel ut alter Judas iterum tradens filium Dei. 25. 42. Dum Chriſtum vendidit horrendum ſacrilegium commiſit, ſecus proprie Simoniam. 33. 32. Fuit Judæ contractus longe pejor, ſicut ipſe Judas, Simone mago ibi.

Judaiſmus, Paganiſmus, & hæreſis differunt ſpecie. 27. 126. Qui relicta vera fide tranſit ad aliquam ex ſectis debet eam declarare in Confeſſione. ibi.

Judex tenetur concedere reo tempus, ut valeat in articulo mortis Euchariſtiam ſumere. 25. 93. Confeſſarius in Tribunali penitentiæ eſt Judex cum poteſtate a Chriſto collata. 27. 176. Judex inferior nequit ferre ſententiam contra præſcriptum Judicis ſupremi. 195.

Judex poteſt, & aliquando debet. compellere ad ſponſalia implenda. 34. 19. Judex eſt cuſtos juris, & debet unicuique dare, quod ſuum eſt. ibi. Si fuerit nolentis reluctantia talis, ut ex impletione ſponſalium gravia præjudicia, & diſſidia timeantur non debet Judex ad eam cogere, ſed tantum ad reparanda damna, ſi quæ paſſa ſit ſponſa. 20. Author demiſſe præcatur Judices ne cito credant feminis, nec faveant tantum quantum vidit non ſemel ipſe cum diſpendio, & dedecore nobilium adoleſcentum. ibid. Verendum eſt ne aliquæ ex fiducia favoris judicum facilius peccent, & peccare faciant. ibid.

Judex pro cauſis ſponſalium, & matrimonii eſt quandoque Eccleſiaſticus, quandoque

que ſæcularis. 21. Sponſalia publica juxta exigente cauſa diſſolvi debent a Judice Eccleſiaſtico. 43. Divortium quoad habitationem nequit fieri ſine authoritate Judicis. 133. Judici legitime interrogauti debet reus veritatem fateri. 284. Ad Matrimonium impediendum non requiritur judicialis cognitio cauſæ. ibi. Judex, & omnes Miniſtri Juſtitiæ ſiunt irregulares ex ſententia capitis contra reum lata. 37. 48. Quid de Confeſſario reſpondente Judici in caſu. 49. Quid de aliis monentibus. 50. Servata duplici conditione valent Religioſi exercere officium Judicis. 38. 80. Nequit Judex ſæcularis cogere Religioſum ad teſtificandum. ibi.

Judex Conſervator Regularium, quis ſit. 39. 79. Caute, modeſte, & ſolum neceſsitate coacti, quando injuria ſunt certæ, debent Regulares uti hujuſmodi privilegio. ibid. Quas qualitates habere debeat conſervator eligendus. 81. Qua authoritate gaudeant Conſervatores Regularium. 82. Curent Regulares ab hujuſmodi privilegii uſu abſtinere, plus enim valet uncia pacis, quam libra victoriæ, maxime cum ſuperioribus. ibi.

Judex contentus ſalario a Rege, vel a Republica ſibi deſtinato nihil amplius debet a partibus exigere, nec recipere ſub pœna reſtitutionis. 40. 32. Tenetur ſerre ſententiam in civilibus juxta opinionem probabiliorem. 76. Valet in Criminalibus ſavere reo cum opinione minus probabili. ibi. Attendere debet probabilitati intrinſecæ, pluſquam extrinſecæ. 77. Quid ſi ſtylus Curiæ contradicat. ibi. Nihil in judicio debet veritati prævalere. ibi. Nullus eſt bonus Judex in cauſa propria. 153.

Judicium. Signum Crucis apparebit in die Judicii univerſalis. 41. 11. Chriſtus veniet glorioſus ad faciendum Judicium univerſale. 58. Chriſto peculiari ratione competit judicium facere. 59 Omnes mortui reſurgent ad Judicium Univerſale. 93. Etiam parvuli, qui ſunt in Lymbo reſurgent, & aſsiſtent Judicio univerſali. 97. Tota Trinitas inviſibiliter, Chriſtus viſibiliter aſsiſtent Judicio univerſali. 194. Nemo ſcit quando erit. ibi. Fiet in Valle Joſaphat. ibi. Judicium particulare fit cuiquè in inſtanti ſuæ mortis. 195. Cur iterum fiet Judicium univerſale. 19. Fiet mentaliter. ibi. Quomodo intelligatur: *Non reſurgent impii in Judicio*. 198. Quomodo judicabuntur Angeli boni, & mali. 200. Quomodo fiet Judicium univerſale. 201.

Judith, quæ obtruncavit Holofernem fuit benedicta a proceribus Iſrael. 41. 252.

Juriſdictio quid, & quotuplex ſit. 27. 113. Adeſt diſtinctio inter juriſdictionem, & approbationem. 215. Sacerdos ex vi ordinationis nec valide, nec licite valet abſolvere abſque juriſdictione. 216. In articulo mortis ea gaudet omnis Sacerdos ut poſſit abſolvere. 218. In præſentia tamen parochi, aut alterius approbati non poteſt ſimplex Sacerdos abſolvere nec in illo articulo. 219. Quando ſimplex Sacerdos, aut Confeſſarius inferior abſolvit in articulo mortis pœnitentem a Caſibus reſervatis, quid ei advertere debeat. 221 & ſeqq. Aliud eſt annullare juriſdictionem aliud prohibere uſum illius. 125. Sacerdos ſimplex non habet juriſdictionem ſuper peccata venialia, aut mortalia rite confeſſa. 225. An Confeſſarius poſſit abſolvere ex rationabili cauſa cum opinione probabiliori ſuæ juriſdictionis 228. & ſeqq. Quam juriſdictionem habeat Parochus. 233. Valet abſolvere ſuos parochianos ubique terrarum. 234. Quid de delegato extra ſuam Diœceſim. 235. & ſeq. Parochus non poteſt vocare Parochos alterius Diœceſis ad ſuſcipiendas Confeſſiones ſuarum ovium. 238. & ſeq. Nec delegatus in hoc foro poteſt juriſdictionem alteri ſubdelegare. 246. An juriſdictio delegata expiret morte concedentis. 247. & ſeq.

Jus eſt duplex *Adquiſitum*, & *adquirendum*, vel alio modo *jus in re*, & *jus ad rem*. 33. 84.

Juſtificatio impii eſt opus majus, quam creatio Cæli, & terræ. 22. 65.

Juvenalis notans Junonis injuſtitiam, dixit; *Dàt veniam corvis vexat cenſura columbas*. 36. 1.

L

LAbor excuſans a jejunio non eſt quilibet, ſed incompatibilis cum eo. 35. 137. Non omnes Officiales Reipublicæ ſunt excuſati ob laborem. ibi. Nec equitantes per unum diem. 138. Niſi ſimul adſit neceſſitas equitandi, & notabilis fatigatio. ibi. Nec ſunt excuſati Magiſtri, Lectores, & Concionatores. 139.

Laborare. Perſonæ devotæ valent, dum manibus laborant, recitare aliquas preces voluntarias. 31. 55. Apud nos viget hæc laudabilis conſuetudo. ibi. Omnibus præſertim Monialibus ſuadendum eſt, ut dum manibus laborant, aliquas preces recitent. 56. Reprobandum vero quod Clerici dum recitant Officium Divinum laborent, ſe induant, aut exuant. ibi. Primum devotionem indicat, ſecundum pigritiam depromit. ibi.

Lacticinia. Abſtinentia a lacticiniis, & ovis obligat in Quadrageſima. 35. 90. Præfata abſtinentia obligat ſub mortali. 91. Obligat etiam in Dominis Quadrageſimæ. 92. Regu-

lares,

lares, & Præsbyteri ſæculares non poſſunt ex vi Bullæ Cruciatæ Dominicis Quadrageſimæ veſci ovis, & lacticiniis. 99. Poterunt vero Regulares Ordinis Militaris, & omnes ſi ſexagenarii ſint. ibi. Quid de officialibus pauperibus, de agricolis, & itinerantibus, dum ad manum non habent piſces. 94. In jejuniis Quadrageſimæ non eſt licitum comedere panem biſcoctum, vulgo *vizcochos*, in quacumque quantitate. 95.

Lectoratus quid ſit. 30. 49. Quæ ſint Lectoratus munia. 50.

Legatum ſine temporis limitatione impoſitum, ſine limitatione temporis durat. 40. 66. Prudenter ſtatum eſt in Conventibus PP. Minimorum ne Miſſarum onera aſſumantur ultra quinquageſimum annum implenda. 67.

P. Lezana cum aliis merito vocat parricidas, matricidas, ingratas beſtias, maculas convivantes, fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones, quoſdam Regulares paſſim ex quocumque motivo appellantes ad tribunalia externa, ſub prætextu injuriarum, quibus fingunt, ſe a Superioribus crudeliter vexari. 33. 74. Aſſerit Lezana indulgentias conceſſas pro volentibus ſepeliri habitu alicujus Ordinis non eſſe revocatas a Paulo V. 39. 94.

Libellum repudii fuit licitum Judæis. 34. 123. Modus, & formula repudii. ibi. Si Judæus uxoratus ad fidem converteretur, non poſſet dare libellum repudii uxori manenti in ſua perfidia. 124. Bimeſtre catholicorum in tribus differt a repudio Judæorum. 125. Repudium Judaicum diſſolvebat penitus matrimonium, non vero divortium catholicorum. 126.

Liber. Homo cum gratia efficaci libere operatur, eidem gratiæ libere aſſentiendo, & cooperando. 22. 68. Unuſquiſque eſt liber in ſtatus electione. 34. 76. Matrimonium initum ignoranter a libero cum ſerva, vel e contra, eſt nullum. 178. Quando ſit validum. 185. Filii nati ex patre libero, & matre ſerva, ſunt ſervi. 187. Quoad libertatem, vel ſervitutem *partus ſequitur ventrem*. ibi. Omnis compos rationis, etiam ſervus eſt liber pro eligenda ſepultura. 39. 87. Exceptis Religioſis ſubditis. 90.

Liber. Confeſſarius debet quærere a pœnitente in confeſſione annuali an habeat librum prohibitum a S.Tribunali. 27. 300. Liber Prophetiarum eſt materia Lectoratus. 30. 49. Chriſtus Lectoratum inſtituit, quando legit in libro Iſaiæ. 50. Liber Exorciſmorum eſt materia Exorciſtatus. 51. Epiſtolarum liber non eſt materia Subdiaconatus. 54. Diaconatus materia in Eccleſia Latina eſt liber Evangeliorum. 57. Recitans lectiones de libro Geneſis non debet attendere ad Acta Apoſtolorum. 31. 51. Parochus debet ſcribere accurate in libro Matrimonia coram ſe contracta. 34. 278. Librum eſſe alicujus junioris non ſufficit, ut opinio in eo reperta ſit probabilis. 40. 33. Plures opiniones damnatæ in libris juniorum fuere repertæ. 35. Nequeunt retineri libri prohibiti donec expurgentur. 69. Aliud eſt liber prohibitus, aliud liber hæreticus, aliud liber hæreſiarchæ, aliud liber hæretici. ibi. Hæreticorum libri peculiari lege prohibentur ſub cenſura. 70. Omnis liber prohibitus debet quantocius tradi Inquiſitoribus, vel Epiſcopis. ibi. Retinens illicite librum prohibitum denunciandus eſt. ibi.

Liberta dicitur ſerva, quæ conſequitur libertatem. 34. 187. Tripliciter eam conſequi valet. ibi.

Licentia. Religioſus nequit exire a Conventu ſine licentia expreſſa pro qualibet vice obtenta. 38. 58. Licentia generalis exeundi nulli debet concedi. ibi. Ut licentia ſit valida tres requirit conditiones, quod ſit *voluntaria*, *legitima*, & *juſta*. 59. Sine licentia Epiſcopi nequit Regularis alloqui Moniales. 67. Licentia requiſita in Religioſo circa votum paupertatis eſt triplex. 121. Nec licentia ſufficit ſine neceſſitate, nec neceſſitas ſine licentia reſpectu Religioſi. ibi. Doloſa eſt licentia petentis eam partim a Prælato ſuperiori, & partim ab immediato. 122. Licentia ad uſus determinatos non extenditur ad alios. ibi. Licentia ſubdito data, ut expendat aliquas pecunias ad ſuum placitum, nequit extendi ad illicita. 123. Prælati non poſſunt dare licentiam ſubdito, ut pecunias exponat in ludo. 124. Quid de licentia præſumpta in materia paupertatis. 125. Verendum eſt ne licentia præſumpta, male intellecta, ſit peſſima noverca Religioſæ paupertatis. ibi. Credere quod Superior daret licentiam ſi peteretur, non eſt licentia præſumpta. 126. Non ſufficit Religioſo licentia quam haberet, ſi peteret, ſed quam actu habet. ibi. Ubi adſit Conſtitutio præſcribens nihil dari, aut accipi ſine licentia expreſſa, non valet præſumpta, nec tacita. ibi. Apud nos pro pluribus negotiis, ac rebus requiritur, & præſcribitur a lege licentia expreſſa. ibi.

Litaniæ comprehenduntur nomine Officii Divini. 31. 1. Obligant ſub gravi in die S.Marci, & in tribus diebus Rogationum etiam privatos extra chorum. 16.

Locus ubi Baptiſmus, excepto mortis articulo, miniſtrari debet eſt Eccleſia, non domus. 23. 24. Locus pro miniſtranda Confirmatione

ne eſt Eccleſia, ſecluſo caſu neceſſitatis. 24. 9. Quis ſit locus pro ſacrificio Miſſæ celebrando. 26. 39. Aliquando poteſt celebrari in littore maris, vel in ipſo mari. ibi. Eccleſia eſt locus, extra quem ſine cauſa, aut privilegio non licet celebrare. 41. Colligere, vel accipere ſtipendia Miſſarum in loco ubi ſunt majora, & mittere ea ad alium ubi ſunt minora, eſt graviter illicitum. 95. Peccare in loco publico, vel ſacro eſt circumſtantia ſpecie diſtincta. 27. 128. Parochus cujuslibet loci eſt proprius vagorum. 224. Quando ſollicitans in loco ad audiendam confeſſionem electo debeat denuntiari. 333. Indulgentia localis eſt, quæ conceditur loco, ut huic, vel alteri Eccleſiæ. 28. 4. Locus pro Officio Divino publice perſolvendo eſt chorus, vel Eccleſia. 31. 10. Pro recitatione privata eſt quilibet locus decens. 44. In omni loco eſt Deus laudandus privatim. ibi. Quando dicatur dari *anguſtia loci* pro diſpenſando impedimento Matrimonii. 34. 294. Conſuetudo loci attendi debet pro quota, & modo decimas ſolvendi. 35. 179. Idem eſt de primitiis. 199. Locus ferendi cenſuras eſt proprium territorium. 36. 30. & ſeq. Interdictum locale quid. 132. Privilegio perſonali ſine limitatione poteſt quis uti in quocumque loco. 39. 20.

Locus ſacer, cui immunitas competit, quis ſit. 39. 55. Non ſolum gaudent hac immunitate Eccleſiæ quoad totum ambitum internum, ſed etiam quoad totam fabricam externam. 56. Extenditur etiam ad Hoſpitalia, & Oratoria publica auctoritate Epiſcopi erecta. 57. Oratorium privatum non gaudet hoc privilegio. ibi. Extenditur hoc privilegium ad domos, & Monaſteria Regularium, ſecundum totum ambitum, quod ſeptum eſt. 58. Omnes fideles cujuſcumque conditionis, quantumvis gravia delicta commiſerint, exceptis jure expreſſis, poſſunt gaudere hoc privilegio. 59. Quid dicendum de Clericis Sæcularibus, & Regularibus. 61. Gaudent debitores, qui ne a creditoribus in carcerem mittantur, ad Eccleſias confugiunt. 62. Extenditur etiam ad negotiatores fallitos. ibi.

Lovanienſis Univerſitas ſemper Eccleſiæ benemerita extitit, atque Decreta Innocentii X., & Alexandri VII. ſumma obedientia, & demiſſione Sedi Apoſtolicæ recepit. 40. 171.

Lucifer eſt caput omnium malorum. 41. 77.

Ludus in quo exponitur pecunia dedecet Religioſos. 38. 124. Abuſus contrarius penitus abigi debet a Religioſibus. ibi Qui in tali ludo lucratur ſive Sæcularis, ſive Religioſus reſtituere tenetur. ibi. Ludus chartarum, vel taxillorum etiam ſine pecuniæ expoſitione vetitus eſt Religioſis. ibi.

Lumen; ſine lumine non eſt diſtribuenda Euchariſtia. 25. 46. Pro Miſſa celebranda requiritur duplex lumen, vel ſaltem unum. 26. 69. Eſſe debet cereum, & in neceſſitate ſebaceum, aut olearium. ibi. Non licet celebrare ſine lumine. ibi. Quarto die creavit Deus luminaria cæli. 41. 140.

Lutherus fecit inepte Miniſtros Sacramentorum quoslibet laicos, & feminas. 22. 31. Lutherani impanatores contendunt manere ſubſtantiam panis ſimul cum Chriſto in Euchariſtia. 25. 29. Lutherus matrimonium virginitati impie prætulit. 34. 45. Impiiſſime parvipendit interceſſionem Matris Dei apud ſuum Filium. 41. 246. Putat omnes eſſe æquales in juſtitia, & ſanctitate; quod commentum improbatur a ſacra pagina, Conciliis, Patribus, & Theologis omnibus. ibi.

Lux. Chriſtus inſtituit Acolythatum, quando dixit: *Ego ſum lux mundi*. 30. 53. Primo die mundi creavit Deus lucem. 41. 140.

M

Macedoniani cum ſuo magiſtro Macedonio negabant Divinitatem Spiritus Sancti. 41. 64.

Magiſter. Recipere pretium pro collatione magiſterii non eſt ſimonia. 33. 48. Poſſunt Magiſtri non eſſe hæretici formales ex defectu pertinaciæ, & diſcipuli ob illam damnari. 40. 171. Sic verum eſt quod Magiſtri abſolvuntur, & diſcipuli damnantur. ibi.

Maleficium. Aliquando provenit impotentia ad conjugium ex maleficio. 34. 245. Si nequeat tolli niſi alio maleficio impotentia eſt perpetua. 250. Quæ remedia ſint adhibenda impotentiæ ex maleficio. ibi.

Malitia. Quando dicatur quod malitia ſupplet ætatem. 34. 253. Suſpicio malitioſi impedimenti ad Matrimonium eſt cauſa diſpenſandi ejus denuntiationes. 283. Non a Deo, ſed a noſtra malitia prodeunt peccata. 41. 231.

Malum. Non ſunt facienda mala, unde proveniant bona. 23. 15. Sufficit non eſſe malum quod jubetur a Prælato, ut ſubditus illud exequatur. 38. 87 Petimus a Deo in oratione Dominica liberari præcipue a peccato, quod proprie eſt malum, 41. 241. Non petimus liberari a malis corporalibus. 242. Mala corporalia ſæpe augent ſpiritualia. ibi.

Malus. Ex malis nec unus expedit, nec oportet eſſe. 38. 34. Sub cælo, ut ſunt boni, neceſſe eſt moraliter, quod ſint etiam mali. ibi.

Man-

Mandans. Mandans ſervare formam juris communis, ſolum intendit, quod res fiat licite juxta illam, non vero condere novam formam. 34. 67. Cenſura contra aliquid facientes non comprehendit mandantes, & conſiliantes niſi exprimantur. 36. 44. Eccleſia, ſi vellet punire mandantes, eos exprimeret. ibi. Cenſura lata contra mandantes, & conſiliantes comprehendit illos, ſi mandatum, vel conſilium auxit, vel acuit animum ad malum faciendum. 45. Si autem mandatum, aut conſilium nec acuit animum, nec influit in effectum, non comprehendit eos. ibi. An ſi mandatum, aut conſilium fuit revocatum efficaciter incurratur cenſura a mandante, & conſiliante. 46. & ſeq. Mandantes percuſſionem Clerici incurrunt cenſuram contra percuſſores impoſitam. 111. Mandantes homicidium fiunt irregulares, ſi ante mortem non revocant mandatum efficaciter. 37. 10. Eamdem irregularitatem incurrunt mandantes mutilationem alicujus membri. 14.

Mandatum. Mandatum Tridentini, factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali confitendi *quam primum*, eſt verum præceptum, & non merum conſilium. 25. 38. Mandatum ad contrahendum Matrimonium per Procuratorem debet eſſe expreſſum. 34. 66. Mandatum debet eſſe ſpeciale ad contrahendum cum determinata perſona. ibi. Mandatum non eſt neceſſarium dare Procuratori coram Parocho, & teſtibus. 68. Requiritur tamen præſentia Parochi dum Procurator exequitur mandatum ibi. Si quis dedit mandatum fictum, poſtea vero ante executionem illius, mutans animum jam habeat verum, valet Matrimonium. 69. Si quis poſtquam dedit mandatum incidat in amentiam ante ejus executionem, & celebretur Matrimonium, validum erit. 70.

Manipulum eſt veſtis ſacra, ſignificans tolerantiam laborum, fletum, & dolores hujus vitæ, quibus mereamur æternam exultationem. 26. 72. Valet in neceſſitate ſervire pro ſtola. 73. Canens Epiſtolam ſine manipulo non exercet ſolemniter miniſterium Subdiaconatus. 30. 21. Nec ſi cenſuratus ita eam caneret, fieret irregularis. 37. 22.

Maranatha quid eſſet olim, aut quid adderet excommunicationi majori. 36. 78.

Marcionitæ baptizabant vivos pro mortuis, qui abſque Baptiſmo deceſſerant. 23. 30.

B. V. Maria: quidam aſſerunt Chriſtum Dominum ſuis manibus Beatiſſimam Virginem ante Apoſtolos baptizaſſe. 23. 6. Non habuit peccatum originale, nec actuale. 7. Suſcepit Baptiſmum, non pro culpa repellenda, ſed pro gratia augenda. 8. Poteſt valide exprimi in forma baptiſmi, non ut quid eſſentiale, ſed ut auxiliatrix baptizati. 19. Talis tamen devotio erga Virginem non eſſet prudens. ibi. In pectore B. Virginis Chriſtum permanſiſſe vivum in triduo in hoſtia conſecrata nocte cænæ, propugnant aliqui, cum V. de Agreda. 25. 26. Fervens devotio erga Beatiſs. Virg. eſt ſignum prædeſtinationis. 100. Inter ſolemniores dies in Indulto Oratorii privati intelliguntur dies Annuntiationis, & Aſſumptionis B. Virginis. 26. 54. In B. Virgine fuit pœnitentia, quoad habitum. 27. 2. Sine fundamento dicitur B. Virginem aliquando fuiſſe confeſſam Apoſtolo Joanni. 40. Non recepit Sacramentum extremæ unctionis, nec pœnitentiæ. 29. 22. Potius ex incendio amoris divini, quam ex morbo creditur permutaſſe vitam. ibi. Recitare officium B. Virginis, ſi alias non tenetur ad horas, eſt prima obligatio penſionarii. 32. 19. Inter Beatiſſimam Virginem, & caſtiſſimum Joſeph adfuit verum matrimonium abſque copula. 34. 46. Chriſtus vere, & mirifice eſt conſanguineus Beatiſſimæ Virginis. 197. Eſt peculiaris omnis puritatis opitulatrix. 38. 103. Chriſtus *vere*, & realiter natus eſt ex Beatiſſima Maria. 41. 37. Beatiſſima Virgo aſcendit in Cælum virtute aliena, nempe Dei; ideo appellatur *aſſumptio*. 54. Corpori Beatæ Virginis ex privilegio conceſſa fuit reſurrectio perfecta ante reſurrectionem generalem. 55. Incarnatio filii Dei facta fuit in puriſſimis viſceribus Sanctiſſimæ Virginis ſine concurſu viri. 161. Sanctiſſima Trinitas decrevit, quod ſecunda perſona fieret homo in Maria Virgine. 163. Beata Virgo meruit de congruo incarnationem. 164. Per conſenſum, quem præbuit Conceptioni verbi, plus meruit, quam omnes Angeli, & homines ſimul. ibi. Per eundem conſenſum meruit etiam de congruo Maternitatem Dei. ibi. Spiritus Sanctus, ex puriſſimo ſanguine Virginis, formavit in ejus virginali utero corpus Chriſti. 175. Chriſtus dicitur vere, & realiter filius Virginis, ex relatione reali Maternitatis exiſtente in eadem Virgine. 170. Nec Deum decebat alia Mater niſi Virgo, nec Virgini congruebat alius filius niſi Deus. 172. Maria fuit Theſaurus Virginitatis, & puriſſimus Joſeph cuſtos fidelis hujus theſauri cæleſtis. ibi. Modus, quo Maria pariens vere filium Virgo permanſit. ibi. Licet Beatiſſima Virgo excedat incomparabiliter omnes Angelos, & Sanctos in gloria; non vero gaudet æquali, ac filius. 192. Maria eſt po-

potentior Advocata præ omnibus ſanctis cum Deo. 246. Eccleſia in ſalutatione Angelica addidit *Maria*, ut dulcedine hujus ſanctiſſimi nominis ſolatio, & fiducia repleamur. 249. *Maria* vult dicere, & ſignificat *Dominam*. ibi. Interpretatur etiam *Maria* Stella maris. ibid. Salutatur ab Angelo *gratia plena*, ideſt plena omnibus gratiis, virtutibus, & donis ſupra omnes Sanctos & Angelos. ibi. Sola ipſa habuit plus gratiæ, quam omnes Sancti & Angeli ſimul. 250. Eſt verum Tabernaculum Moyſis, vera area Sanctificationis, & verum Templum Salomonis. 251. Duplex benedictio mulierum excellentiſſime convenit Mariæ, quæ Virgo Virginum eſt, ſimulque mirabilis Mater Dei. 253. Tanta ſanctitate floruit Virgo benedicta, quantam decebat Matrem Dei. 256. Eſt quaſi infinita ſanctitas Virginis. ibi. Beata Virgo vere concepit filium Dei miniſtrando materiam in ejus incarnatione. 257. Beata Virgo non ſolum eſt laudanda, ſed etiam invocanda, & implorandа a nobis. 258. Pluries indigemus protectione B. Virginis. 261. Deus quodammodo, tranſtulit Regnum miſericordiæ in Mariam, quæ ideo poſt Deum eſt Spes noſtra. 265. *O clemens! o pia! o dulcis Virgo Maria!* ſunt tituli æque proprii, ac opportuni ad inclinandam ejus pietatem, ut concedat nobis, quæ poſcimus. 270.

Maria de Agreda V. ait Chriſtum in triduo mortis permanſiſſe vivum in Euchariſtia recepta in nocte cœnæ, & conſervata in pectore Beatiſs. Virginis. 25. 26.

Maria Stuarda Scotorum Regina ex indulto Pii V. retinuit ſecum Euchariſtiam, qua in ultimo agone ſe refecit. 25. 45.

Marranus appellatur recenter converſus a Judaiſmo. 32. 49.

Mater. Non debet ſecari Mater moribunda ut proli extracto ab ejus alvo miniſtretur Baptiſmus. 23. 25. Ut filius infidelium baptizari licite poſſit, ſufficit conſenſus matris. 35.

Mater tenetur ſub veniali per ſe ipſam lactare filios. 34. 153. Beatiſs. Maria eſt *vere*, & *realiter* Mater Dei. 41. 257. Nulla mater producit animam filii ſui, quod non obſtat, ut ſit ejus vera mater. ibi. Quando Maria dicitur mater Dei, ly *Dei*, ſumitur pro ſola perſona filii. ibi. Maria eſt mater piiſsima, & advocata peccatorum. 259.

Maumethus in ſua nefanda lege plures uxores ſimul habere permittit. 34. 111.

Materia. Quid intelligatur in Sacramento nomine materiæ & formæ. 22. 17. Cur materia *res*, & verba *formæ* ſint. 18. Materia eſt duplex proxima, & remota. 19. Materia remota eſt triplex certa, licita, & dubia. 20. Qualis unio debeat eſſe inter materiam, & formam ad veram Conſtitutionem Sacramenti. 22. Variatio in materia, & forma poteſt eſſe duplex ſubſtantialis, & accidentalis. 23. Eccleſia non poteſt mutare formaliter materias, & formas ſacramentorum. 25.

Matrimonium quid ſit. 33. 44. Poteſt conſiderari ut contractus, & ut ſacramentum ibi. Matrimonium bonum, & honeſtum eſt. 45. Hæretici Encratitæ, Marcionitæ, Manichæi, & alii negarunt hanc veritatem. ibi. Lutherus e contra arreptus libidine Matrimonium virginitati prætulit. ibi. De fide eſt Matrimonium eſſe Sacramentum inſtitutum a Chriſto Domino. 46. Diſtinguitur in tribus a ſeipſo ut contractus. 47. Matrimonium eſt ſeptuplex. 48. Reperiuntur in eo quatuor rationes. 49. Quas ſignificationes habeat. 50. Eſt de præcepto naturali, & Divino, non quidem particularibus, ſed communitati hominum. 51. Ejus materia, & forma. 52. Inter Catholicos ſeparari poteſt in Matrimonio ratio Sacramenti, a ratione contractus. 55. Ipſi contrahentes ſunt Miniſtri. 58. Bona, & fines Matrimonii ſunt tres nempe: *Proles*, *fides Sacramentum*. 61. Inter Beatiſs. Virginem, & puriſsimum Joſeph fuit perfectum Matrimonium. ibid Sedare concupiſcentiam eſt finis valde ſecundarius, nec undequaque licitus. 62. Matrimonium inter abſentes celebratum Sacramentum eſt. 63. Quinque conditiones requiruntur, ut inter abſentes contrahi poſsit. 66. & ſeq. Ex quadruplici capite requiritur mutuus conſenſus ad Matrimonium. 71. & ſeq. Conſenſus parentum non requiritur ad validum. 76. Ut plurimum ſunt illicita Matrimonia filiorum inſciis parentibus contracta. 77. Ex duplici capite potes evadere nullum Matrimonium. 87. Matrimonium Clandeſtinum quid ſit. 257. & ſeq. In nullo caſu, etiam magnæ urgentiæ, & neceſsitatis valet Matrimonium ſine Parocho, & teſtibus. 262. An Matrimonia contracta in Hollandia, Zelandia, Friſia, & aliis provinciis fœderatis Belgii ſine Parocho, & teſtibus valida ſint. 254. Quænam ſint *Matrimonia conſcientiæ*. 267. Conditiones ad ea requiſitæ ſunt ſex. 269. Quænam ſint Matrimonia ad *Morganaticam*. 270.

Medicus. Confeſſarius eſt ſpiritualis medicus. 27. 287. Debet eſſe peritus ſcientiæ medicinalis ad morbos animæ curandos. ibid. Bulla Cruciatæ concedit veſci carnibus diebus

bus vetitis ex conſilio utriuſque Medici. 28. 61. Papa, non Medicus diſpenſat in caſu. ibi. Medicus, ſi ultra neceſſitatem extendit facultatem graviter peccat. 35. 76. Duo præcipue obſervare debet Medicus, quando declarat poſſe valetudinarios carnibus veſci diebus jejunii. 83. Medicus, vel Chirurgus fit irregularis, dum ex ſua negligentia moritur infirmus. 37. 16. Clericus, vel Monachus exercens medicinam, vel Chirurgiam cum inciſione, vel aduſtione, ex qua ſequatur mors infirmi fit irregularis. ibi. Etiam fit irregularis dans contra præſcriptum Medici quidquam notabile, ex quo acceleratur mors infirmi. 18. Quando triſtitia infirmi de abſentia Medici erit culpabilis. 38. 102.

Mendicantes non imponunt pœnitentibus ob quæſtum pœnitentias leviores, ut quidam temerarie dixere. 27. 187. Communicant in privilegiis inter ſe. 39. 13. Et cum aliis Regularibus non mendicantibus. 14.

Menſis. Pro celebrandis Miſſis ex ſtipendio debitis dilatio ultra duos menſes etiam in communitatibus numeroſis gravis reputatur. 26. 110. Unius menſis ſpatium plus minuſve denotat *modicum tempus* Sacr. Congreg. ibi Beneficiarius non recitans poſt ſex menſes a poſſeſſione Beneficii tenetur ad fructuum reſtitutionem. 31. 58. Epiſcopi electi, & confirmati conſecrari tenentur intra tres menſes ſub pœna privationis fructuum. 32. 32. Si autem intra alios tres menſes non curent conſecrari privantur Epiſcopatu. ibi. Recreationis gratia poſſunt Epiſcopi abeſſe tres menſes in anno, ſecluſo gregis periculo, ſeu detrimento. 38. Poteſt Epiſcopus ex juxta cauſa trimeſtre unius anni continuare cum trimeſtri anni ſequentis. 39. Concilium permittit Parochis abſentiam per bimeſtre ex juſta cauſa. 41. Eſto Parochus habeat juſtam cauſam duobus menſibus abeſſendi, nequit diſcedere ſine licentia Epiſcopi. ibi. Patroni Eccleſiaſtici intra ſex menſes debent præſentare. 60. Patroni vero laici intra quatuor menſes. ibi. Quatuor ſunt a jure menſes Epiſcopi ad providenda Beneficia. 68. Sex ex alternativa. ibi. Quis ſint *menſes fixi*. ibid. Computandi ſunt a puncto mediæ noctis. 69. Reſignatio facta in Curia Romana publicari debet in loco Beneficii intra ſex menſes a die ſupplicationis. 111. Bimeſtre appellatur conceſſio ab Eccleſia conjugibus data ne intra duos menſes invicem compellantur ad conſumandum Matrimonium. 34. 129. Quælibet renunciatio liberalis facta a Novitio completis decem menſibus novitiatus eſt nulla, ſi careat debita ſolemnitate. 38. 41. Joannes Baptiſta in ſexto menſe ſuæ conceptionis exultavit in utero. 40. 117.

Meretrix. Qui in domo meretricis repente ſenſibus privatur, nequit abſolvi. 27. 20. De publica meretrice nequit dicere Confeſſarius: *illa ſua peccata carnalia mihi cum dolore magno confeſſa eſt*. 27. 313. Meretrices, & aliæ hujus furfuris omnino a denuntiando ſunt repellendæ. 345. Meretrices, & alii, qui adquirunt, eſto illicite, dominium pretii ſibi ob aliquod opus pravum collati, vere poſſunt illud in eleemoſynas, vel ad ſibi neceſſaria pro libito expendere. 28. 32. Non ſunt audiendi, qui Meretrices eximunt a præcepto annuæ Confeſſionis. 35. 45. Meretrices arcentur ab oblationibus ad Altare faciendis. 203.

Metus gravis non eſt cauſa ſufficiens ad ſimulanda Sacramenta. 22. 42. Quid de Matrimonio ex metu ſimulate contracto. ibi.

Metus gravis injuſtus ab extrinſeco incuſſus ad extorquendum conſenſum dirimit Matrimonium 34. 224. Dirimit jure Eccleſiaſtico, non jure naturæ. 225. An preces, vel blanditiæ importunæ dirimant Matrimonium ob eas contractum. 227. An metus levis dirimat illud. 228. Metus a cauſa naturali incuſſus non irritat Matrimonium. 230. & ſeq. Quomodo peccent, & quam pœnam incurrant cogentes alios ad Matrimonium. 234. Cenſura ex metu lata valida eſt. 36. 19. Quando metus gravis excuſet a cenſura incurrenda. 63. Non requiritur metus cadens in virum conſtantem. ibi. Abſolutio cenſuræ vi, aut metu extorta nulla eſt. 75.

Milites tenentur confiteri ante prætium, ſi poſſint. 27. 25. Milites non poſſunt veſci carnibus ſimul cum piſcibus diebus jejunii, ſeu exurialibus. 35. 84.

Milites Hiſpaniæ habent aliqua privilegia veſcendi carnibus diebus vetitis. 148. & ſeqq. Dicta privilegia non extenduntur ad eſum carnium in Dominica Palmarum. 152. An Milites gaudeant hujuſmodi privilegiis veſcendi carnibus ubicumque inveniantur, ſive ſint in bello, ſive in Hoſpitis vulgo *Quarteles*. 153. & ſeq. Quid de Viduis Militum, & ſi ſtipendium a Rege accipiant. 156. Prætoriani vulgo *Guardias de Corps* non gaudent hujuſmodi privilegio. 157. Nec Capellani majores exercituum ceterique inferiores ſubdelegati, qui ferme ſtabiliterque in aliquo loco, aut Civitate v. g. Toleti, aut Burgenſi commorantur. 158. Omnes iſti Milites privilegiati tenentur ad jejunium non ſolum illis diebus, quibus eſus carnium inter-

terdicitur, ſed etiam illis, quibus eis indulgetur. 159. & ſeq. Nec in prædictit diebus privilegiatis poterunt comedere piſces ſimul cum carnibus. 162. An per Bullam Cruciatæ Milites Hiſpani ſoluti ſint a lege jejunii. 163. & ſeq.

Miniſter Sacramentorum, quis ſit. 22. 30. Quotuplex eſt. 31. Ejus requiſita ad conficienda Sacramenta. 33. & ſeq. Ad valorem Sacramenti non requiritur intentio faciendi, quod facit Eccleſia Romana, ſufficit intentio faciendi, quod facit Eccleſia. 35. An Miniſter in lethali exiſtens debeat precise confiteri ad rite conficienda, ſeu miniſtranda Sacramenta. 40. Metus gravis non eſt urgens cauſa ad ſimulandam adminiſtrationem Sacramentorum. 42. An ſit licitum petere Sacramenta a Miniſtro certe indigno. 48.

Miraculum eſt opus arduum, & inſolitum ſupra vires naturæ creatæ. 41. 55. Elevari corpus glorioſum in cælos, non eſt miraculum. ibi. Plura miracula patravit Deus pro confirmando SS. Trinitatis myſterio. 139.

Miſsa. Quando ordinantur Sacerdotes, plures cum Epiſcopo celebrant eamdem Miſsam, & conſecrant eamdem hoſtiam. 25. 32. Idem accidit cum novi Epiſcopi conſecrantur. ibi. Non poteſt celebrari ex intentione ſub una ſola ſpecie. 33. Quando populus tenetur audire Miſsam adeſt neceſsitas celebrandi ſine prævia Confeſsione reſpectu Parochi in defectu alterius Sacerdotis. 36. Poteſt Sacerdos intra Miſsam, adſtante cauſa dare partem hoſtiæ volenti communicare. 48.

Quid ſit Sacrificium Miſsæ. 26. 5. Miſſa eſt vere & propie Sacrificium. 6. Unde vocetur *Miſſa*. ibid. In qua actione eſsentialiter conſiſtat. 9. & ſeqq. Miſsa oblata a bono Sacerdote plus valet ex *opere operantis*, quam dicta ab improbo. 14. Quomodo ſit infiniti valoris, & alia vide *Sacrificium*. Non confert immediate, ſed mediate gratiam. 18. Quid fuerint Miſsæ *bifaciatæ*, & *trifaciatæ*. 20. Pro eadem Miſsa nequit accipere Sacerdos duplex ſtipendium. ibid.

Ut Miſsa alicui peculiariter profit, debet applicari a celebrante. 21. Si Regularis contra intentionem Prælati applicat Miſſam Titio, huic proderit. 22. Quid agendum ſubdito in tali caſu. ibi. Quanta cura ſit apud nos, ut Miſsæ celebrentur pro dantibus ſtipendium. 23. Singulis menſibus inquiritur diligenter de ſtipendiis acceptis, & de Miſsis celebratis. ibi. Non valet Sacerdos applicare Miſsam ſub conditione de futuro. 24. Nec pro illo qui ſtipendia prius dederit. ibi. Poteſt applicare ſub conditione, quod *ſi non prodeſt Petro, poſſit Paulo, vel alteri*. ibi. Poteſt applicare primo totaliter pro illo, qui ſtipem dedit; ſubinde pro ſe ſuis parentibus, cognatis, amicis, & aliis, quibus quidquam debet ex pietate, gratitudine, vel alio titulo. 25. Parochi debent applicare Miſſam omni die, quo eam tenetur populus audire. 26. Qui præeſt duplici Parochiæ, duas Miſſas a ſe eodem die celebratas debet eidem applicare. 28. Quid quando non celebrat duas Miſſas, quia adeſt alius Sacerdos caſualiter. 29. Pro quibus poſſit celebrari Miſſa. 30. Pro quibus ſit vetitum celebrari. 31. Valet celebrari pro parvulis defunctis quomodo. 32. Qua hora poſſit celebrari Miſſa. 33. Ad dandum Viaticum infirmo poteſt celebrari poſt mediam noctem. ibi. Nulla Miſsa privata valet celebrari in triduo hebdomadæ Sanctæ. 35. Sacerdos ex vi ordinis debet celebrare non omni die, ſed aliquoties in anno. 35. Unam ſolam Miſſam poteſt celebrare in die ſine diſpenſatione. 37. In die Natalis Domini, & in die commemorationis Defunctorum, ubi adſit privilegium, poteſt Sacerdos celebrare tres Miſſas. 38. Quo loco ſit Miſſa celebranda. 39. Quomodo poſſit celebrari in oratorio privato. 40. & ſeq. Sola una Miſsa in die poteſt ibi regulariter celebrari. 50. Poſsunt aliæ ex peculiari Indulto. 51. Quando poſſint in eo celebrari tres Miſſæ in Natali Domini. 54. Adſtrictus celebrare in Altare privilegiato Miſsam de *Requiem*, debet implere, ſi a Rubricis permittatur. 68. Quid ſi ritus non permittat. ibi. Miſsæ vocatæ *S. Gregorii* debent dici juxta ritum occurrentem. ibid. Sufficit quod 30. Miſsæ dicantur diebus continuis; non diſcontinuantur per triduum hebdomadæ majoris. ibi. Ornatus Altaris requiſitus pro Miſsa celebranda. 69 Ne populus Miſsa careat valet celebrari ſine Cruce. 70. Veſtes neceſſariæ ad celebrandam Miſsam. 72. Numquam licet eam celebrare ſine veſtibus. 73. Sine calceis, & miniſtro poteſt in neceſſitate celebrari. 74. Miſsa dici debet *alte, bene, clare, diſtincte*, & *exacte*. 79. Cujus partis omiſſio in Miſsa ſit gravis. 79. & ſeq. Quando poterit interrumpi Miſsa inchoata. 81. Saltem tertia pars horæ requiritur, ut Miſſa decenter celebretur. 82. Qui volunt Miſſas breves in hac vita, pœnas longas patientur in altera. ibi. Quid de ſcrupuloſis ibi. Quo titulo accipiatur ſtipendium pro Miſsæ celebra-

lebratione. 91. & ſeq. Differentia Miſsæ cantatæ a ſolemni. 94. Colligere Miſsarum ſtipendia ubi ſunt majora, & mittere alio ubi minora ſunt, retento ſibi exceſsu, valde illicitum. 95.

Miſsæ ibi debent ſecluſa cauſa, celebrari, ubi relicta ſunt a Teſtatore. ibid. Celebratio Miſsæ ſive ex ſtipendio, ſive ex promiſſione obligat ſub gravi. 96. & ſeq. Sacerdos celebrans per alium nequit ſibi retinere partem ſtipis pro Miſsa accepti. 99. Quid ſi ſtipendium majus ſolito detur titulo amicitiæ peculiaris, aut cognationis. 100. & ſeq. Nequit Sacerdos unica Miſsa ſatisfacere pro pluribus ſtipendiis acceptis, aut obligationibus ex juſtitia. 104. Tot Miſsæ debent celebrari quot ſtipendia ſunt accepta. ibid. Nec paupertas Sacerdotis, nec alius titulus poteſt excuſare ad oppoſitum. ibi.

Poteſt unica Miſsa ſatisfieri pluribus obligationibus, caritatis, pietatis, vel alterius tituli extra juſtitiam. 105. Miſsæ, quæ apud nos celebrantur ex conſtitutione pro Papa, Rege, & Benefactoribus, pro Defunctis ordinis, Religioſorum cognatis, & quæ dicuntur Sabbatis in cultum B. Virg. debent applicari tamquam ex juſtitia ſine ullo ſtipendio pro eis accepto. ibi. An Miſſa æqualiter proſit aliis, ac illi, pro quo applicatur. 106. Vovens celebrare Miſsam in gratiarum actionem, vel alia ex cauſa, nequit accipere ſtipendium pro ea. 107. Omittens celebrare Miſsam ex voto debitam graviter peccat. ibi. Danti ſtipendium pro Miſsa, debetur ejus applicatio, niſi aliud exprimat. 109. Aliquando debet celebrari Miſſa quantocius ſub gravi, aliquando permittitur major dilatio, ſed numquam diuturna. 110. Spatium unius menſis denotatur per *modicum tempus* a Decretis Pontificiis pro caſu præſcriptum. ibi. Beneficiarii, & Capellani valent dare aliis conſuetum ſtipendium pro Miſſis ſui Beneficii, & Capellaniæ, retento ſibi majori. 111. Capellanus adſtrictus quotidie celebrare ex motivo reverentiæ poteſt ſemel in hebdomada abſtinere a Miſsa celebranda. 112. Aliquando valet etiam celebrare pro ſe, & ſuis parentibus. ibi. Si infirmetur per paucos dies non tenetur per alium ſupplere. 113. Neque in die Natalis Domini tres Miſsas applicare. ibid. Debet celebrare ſub gravi in Eccleſia, & Altari deſignato a Teſtatore. 114. Poteſt Capellanus non adſtrictus celebrare quotidie anticipare Miſsas perpetuas, niſi aliud ſibi præſcriptum ſit. ibi. In noſtra Religione non poſsunt anticipari Miſsæ a legibus præſcriptæ in feria ſecunda, cujuſque hebdomadæ ne Religioſi, & Benefactores poſtea decedentes priventur illis Sacrificiis. ibid. Si pereat abſque culpa capellani, totum miſsarum capitale ad eas celebrandas non tenetur. 115. Si pars capitalis pereat ad omnes tenetur, donec Miſsarum reductionem obtineat. ibi. Adſtrictus ſolvere ſtipendia Miſſarum, quarum capitale eſt in minutum tenetur ad omnia tradenda, ſi capitale relictum fuit *demonſtrative*. 116. Si vero *Taxative*, Valet curare Miſsarum reductionem. ibi. Solus Papa poteſt reducere numerum Miſsarum. 119. Solet benigne ad id facultatem indulgere Epiſcopis, & quandoque etiam Ordinum Generalibus. ibi. Quomodo ſint reducendæ Miſsæ cum legitima facultate. 121. Compoſitio pro Miſsis omiſsis ſolum a Papa fieri valet. 123 Si omittantur Miſsæ ex confidentia compoſitionis, hæc nulla eſt. ibi. Si poſtulans indultum ſit recidivus in Miſsarum omiſsione, debet exprimere ſuam reincidentiam. 124. Capellani deputati celebrant quotidie in Baſilica Vaticana in ſuffragium illorum, pro quibus omiſsa ſacrificia offerri debuerunt. ibi.

Miſſam integram audire Dominicis, & ceteris diebus feſtivis eſt primum præceptum Eccleſiæ. 35. 1. Abſens conſecrationi, aut ſumptioni probabilius deficit graviter. 2. Voluntarie ſe exponens periculo non audiendi ſacrum, licet poſtea audiat illud, peccat graviter. ibi. Audiens ſimul duas medietates Miſſæ non adimplet præceptum. 3. Sufficit quod audiatur quælibet Miſſa Sacerdotis Catholici ſive ſit cantata, lecta, de *Requiem*, vel votiva. ibi. Non eſt neceſſe, quamvis congruum eſſet, audire Miſsam in propria Parochia, ut præcepto ſatisfiat. 4. Audiens Miſsam, quæ coram Pontifice celebratur ante mediam noctem Nativitatis Domini ſatisfacit præcepto pro ipſo die Nativitatis. 5. Nemo tenetur audire tres Miſsas illo die, licet melius eſset. ibid. Antiqui Anachoritæ Ægypti, Thebaidæ, & Syriæ non peccabant non audiendo Miſsam. 6. Requiruntur pro Miſsa audienda præſentia phyſica, & moralis, attentio, & intentio. 7. Ebrii, & dormientes per partem notabilem non ſatisfaciunt præcepto. ibi. Bene vero, qui pro vino, aut alio neceſsario deferendo recedunt. ibi. Etiam pulſantes organa, & accedentes ad chorum ad dandam pacem. 8. Qui tempore Miſsæ contemplationi dediti, in extaſim rapiuntur ſatisfaciunt præcepto. 14. Minime vero, qui tempore Miſsæ confitetur, niſi confeſſio ſit breviſſima, aut ſacrum ſit cum cantu. 15. Audiens Miſsam poteſt ſimul recitare horas Canonicas, vel Roſarium, etiam

pro

pro pœnitentia injunctum. ibi. Quid de petentibus eleemoſynas, & de confabulantibus in Miſsa. ibi. Octo cauſæ communiter recenſentur excuſantes a præcepto audiendi Miſsam. 16. & ſeq.

Miſſionarii non ſint nimis moroſi, nec oneroſi fidelibus in ſuis Concionibus. 39. 116.

Modus. Omnibus in rebus eſt pulcherrimus modus. 26. 76. Sacerdos in celebratione Miſſæ debet obſervare modum. ibi. Præſentes habeat illas quinque litteras primas A, B, C, D, E, earumque ſignificationem. 77. Quid de obligatione ſervandi Rubricas Miſſalis. 78. Quid de omittente partem aliquam Miſſæ. 79. Quando, & ob quam cauſam omittere, ſeu interrumpere poſſit Miſſam inceptam. 81.

Mollities, ſodomia, & beſtialitas ſunt peccata ſpecie diſtincta, & exprimi debent in confeſſione. 40. 29.

Moniales. Ad earum confeſſiones audiendas requiritur approbatio Epiſcopi. 27. 271. Approbatus ſpecialiter pro uno Monaſterio non poteſt audire confeſſiones Monialium alterius Monaſterii. 273. A quo accipiant Confeſſarii Regulares juriſdictionem pro audiendis confeſſionibus Monialium ipſis Regularibus ſubjectarum. 274. Generales, & Provinciales non indigent approbatione Epiſcopi pro audiendis confeſſionibus Monialium ſibi ſubjectarum. 275. Qualitates quibus debet eſſe ornatus Confeſſarius Monialium. 276. Quo jure teneantur Prælati aſſignare Monialibus Confeſſarium extraordinarium. 277. Ad quem ſpectet deputatio hujuſmodi Confeſſarii. 278. Quibus diebus, & ad quantum tempus debeant Prælati deputare illum. 279. & ſeq. Quid decernatur circa Confeſſarium extraordinarium expleto ſuo munere. 283. An expediat indulgere Monialibus libertatem eligendi ſibi Confeſſarios ordinarios, & quid circa hoc negotium ſenſerit N. S. M. Thereſia. 284. Confeſſario Monialium aliqua congrua ſubſtentationis debet aſſignari. 285. Apud nos ubi ſunt Conventus utriuſque ſexus gratis exhibetur Monialibus hoc miniſterium. ibi. Ex vi Jubilæi poſſunt Moniales ſubjectæ Regularibus eligere ſine conſenſu ſui Prælati Confeſſarium approbatum ab Epiſcopo loci. 28. 22. Secus ex vi Bullæ Cruciatæ. ibi. Moniales profeſſæ tenentur etiam privatim ad horas Canonicas ex communi conſuetudine. 31. 28. Propter difficultatem eas perſolvendi admitterent libenter alium modum laudandi Deum. ibi. Moniales Clariſſæ poſſunt ex cauſa dicere Horas ſicut Converſæ. 79. Et bis refici in Natali Domini quocumque die veniat. ibi. Moniales poſſunt dotem ab ingredientibus in ſua Monaſteria exigere titulo ſubſtentationis 33. 53. Quid de noſtris Monialibus Urbis de *Regina Cœli*. 56. Nequeunt exigere propinas, aut prandia pro ingreſſu. 58. Si quid omnino ſponte Monialibus donetur, accipi valet 59. Habeatur præ oculis diſpoſitio Tridentini in caſu egreſſus Novitii, vel Novitiæ. 60. Caveantur, penituſque arceantur in ingreſſu Novitiarum concentus Muſici, vel alia quælibet prophana. 61. Omnia ſuperflua in tali caſu radicitus eliminavit zelantiſſimus Archiepiſcopus Burgenſis in una egregia Paſtorali directa Monialibus ſuæ juriſdictionis. ibi. Moniales gaudent eiſdem privilegiis circa decimas, ac ceteri Regulares. 35. 194. Si Monialis ſumeret potionem ad necandum, vel expellendum fœtum, non incurreret cenſuram Canonis. 36. 115. Si femina profeſſa in Conventu Monialium in virum erumperet, illico exire deberet. 38. 30. Hermaphroditus eſt inhabilis ad ingreſſum Religionis ſive Fratrum, ſive Monialium. ibid. Vide *Clauſura*.

S. Monica contraxit matrimonium cum Patricio Ethnico ſine animæ detrimento. 34. 219.

Monitio ſemper debet præcedere cenſuram ſive a jure, ſive ab homine. 36. 25. Quod verum eſt licet delictum ſit notorium. 26. Si cenſura *latæ ſententiæ* ſit a jure ſine alia monitione incurritur. ibi. Debet eſſe trina monitio, vel una pro tribus. 27. Quando, & quomodo facienda eſt perſonæ particulari. 28. Valida eſt cenſura ſine trina monitione, excepto duplici caſu. ibi. Quando, & quomodo Confeſſarius monere debeat pœnitentes. Vide *Confeſſarius*.

Monitio ad omnes, & ſingulos, quod recepta Euchariſtia agat ſolus cum ſolo devote, ac reverenter, ut panis Cæleſtis dulcedine repleatur, & aliis ſupernis Chariſmatibus potiatur. 25. 80. Quod opus Miſſæ inſerviendi eſt magnæ utilitatis, qua privantur ſegnes nolentes incumbere Angelorum miniſterio. 26. 13. Quod aſſiſtentes Miſſæ ſe, & ſuam intentionem Eccleſiæ intentioni conforment, & uniant. ibi. Quod Sacerdos applicata Miſſa pro eo, cui debet ex juſtitia, applicet pro aliis pluribus inquantum poteſt. 25. Quod Parochi, & parentes inſtruant oves ſuas, & filios, ut per ſeipſos confiteantur, & patefaciant ſua peccata, excuſando moleſtiam eos interrogandi. 27. 41. Item, quod ſi careant materia gravi præſenti, apponant eam de vita præterita: qua non ſtante apponant aliquod veniale, quod minus ſolet perpetrari. ibi. Quod ſemper ac eliciantur actus doloris, ordinentur ad primam abſolutionem,

nem, ſi forte illam petere non poſſint. 27. 46.

Monitio ad Judices ne tantum credant, nec faveant feminis circa ſponſalia, ex quibus plura præjudicia ſæpe prodeunt. 34.

Monitio ad Novitios Regulares, ut traditi in manibus obedientiæ, anteactam vitam plangentes, penitus obliviſcantur ſæculum, & propriam commoditatem. 38. 37. & ſeq. Ad Prælatos Regulares, quod niſi neceſſitas eos adigat, abſtineant a privilegii uſu Judicis Conſervatoris, & paci præcipue cum Epiſcopis ſtudeant. 82. Ad Concionatores, ne renuente Parocho in Parochia prædicent, neque cum Concionatoribus alterius Ordinis, ſi velint prædicare, contendant. 39. 106. Ne Epiſcopos, aut alios Superiores, aut Sacerdotes objurgent in publico, nec irreverenter nominent. 112 Quod vox, actio, & geſtus reſpondeant gravitati, & majeſtati minnerii. 115. & ſeq. Ad Miſſionarios, ne ſint populis oneroſi in nimia prolixitate Concionum, aut longiori mora in eodem oppido 116. Ad agonizantes, ſive auxiliantes moribundos, ne eos nimis fatigent clamoribus, ſed ſuaviter eis ſuggerant actus fidei, ſpei, caritatis, & doloris cum quibuſdam jaculatoriis devote prolatis. 40. 165.

Monogamia eſt Matrimonium unius cum una ſola. 34. 110.

Monothelytæ, quorum Duces fuerunt Cyrus, Sergius, & Pyrrus, negabant duas voluntates in Chriſto. 41. 117. Eorum veſanus error fuit proſcriptus in ſexta Synodo Conſtantinopolitana incœpta ſub Pontifice Agathone, & peracta, approbataque a Leone II. ibi.

Monſtra. Quando, & quomodo debeant baptizari. 23. 34. Circa caſus monſtruoſos conſulatur Epiſcopus, ſi tempus permittat. ibi.

Mors. Omnium terribilium terribilior eſt mors. 29. 20. Ex nuntio proximæ mortis contriſtautur fideles ad receptionem extremæ Unctionis. ibi. Non eſt negotium principale libenter mori, ſed bene mori. ibid. Chriſtus vere, & realiter fuit mortuus, non apparenter ut finxere Marcion, Baſilides, & Mahumethani. 41. 43. Mors eſt *ſeparatio animæ a corpore*. 93. Damnati erunt in morte æterna. 99.

Moyſes non minus debellabat hoſtes Iſrael orando, quam milites in caſtris pugnando. 35. 192.

Mulier. Satyri concepti ex bruto, & muliere non ſunt individua humana. 23. 34. Mulieres nudato pectore, vel immodeſte indutæ arcendæ ſunt a Sacra Comunione. 25. 78. Religioſi noſtri nequeunt mulierum Confeſſiones audire, niſi attingant annum trigeſimum tertium ætatis. 27. 262. Non eſt recepta ſub gravi lex prohibens confeſſiones mulierum excipere ſine præmiſſa ætate ſuppoſita approbatione Epiſcopi. 163. Nihil muliere levius. 345. Mulieri nec docere, nec prædicare permittitur in Eccleſia. 30. 31. Præsbyteræ, & Diaconiſſæ olim nudabant, & veſtiebant mulieres baptizandas. 32. Quomodo intelligatur illud Apoſtoli: *Acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos*. 34. 113. An mulier dubitans de morte mariti contrahat cum alio validum Matrimonium. 128. Vir eſt caput mulieris. 131. Mulierum familiaritas accurate fugienda. 38. 101. Chriſtus poſt reſurrectionem apparuit mulieribus. 41. 188. Beatiſs. V. Maria eſt *benedicta inter mulieres*. 253. *Vide femina*.

Munditıes. Peccatum impurum, ſeu carnale plus ceteris paribus opponitur munditiei puriſſimi Sacramenti. 25. 75. Etiam in corpore & veſtitu requiritur decentia, & munditıes ad Sacram Communionem. 78. Munditıes debita in veſtibus ſacris adeſſe debet præcipue in Corporalibus & purificatoriis. 26. 73.

Mundus. Mundum fuiſſe ab æterno eſt hæreticum. 41. 29. Mundum, & omnia creavit Deus *in principio temporis*. 140 Mundum incæpiſſe in tempore eſt articulus fidei. ibi.

Mundus eſt vallis lacrymarum, locus exilii, & planctus. 268.

Munus a manu, a lingua, vel ab obſequio quando ſit ſimonia. 33. 14. & ſeq. Mutuum computatur munus a manu. 16. Sponſalia aliquando dicuntur munera ſponſis tradita. 34. 1.

Muſca. Quid faciendum Sacerdoti dum muſca, aut aliud animal cadit in Calicem. 26. 87. & ſeq.

Muſica inſtrumenta an admitti valeant in divinis Officiis. 31. 15. Quædam inſtrumenta ſervientia delectationi pluſquam devotioni relegari deberent ab Eccleſia. ibi. Pariter Muſici eadem pulſantes, & alii canentes modulamine, ut a nemine intelligantur, nec a Deo forte acceptentur eliminandi eſſent a Templis. ibid. Cavendum eſt ne in veſtitione, aut profeſſione religioſa adſint concentus muſicæ prophanæ. 33. 61.

Muſici plus numero ſonoro, quam Theologiæ vacantes nequeunt regulariter munus Confeſſarii obire ad ſupplendum pro Confeſſario complice. 27. 363.

Mutus. An aliquando poſſit mutus baptizare. 23. 28. Quando mutis, & ſurdis a nativitate danda ſit Euchariſtia. 25. 50. Mutus tenetur confiteri per nutus in articulo mortis. 27. 28. Mutus nequit abſolvere a pecca-

peccatis, quæ ſolum verbis, non nutibus abſolvuntur. 188. Mutus alias adſtrictus ad horas Canonicas non tenetur eas ab alio audire. 31. 67. Mutus ſuum conſenſum exprimere nutibus potens habilis eſt ad ſponſalia, & alios contractus. 34. 15. Tenetur mutus ad Confeſsionem annualem. 35. 42.

Mutuum dare pro re ſpirituali, aut pro Beneficio Eccleſiaſtico, eſt ſimonia. 33. 16. Mutuum datum, vel oblatum quando ſit ſimonia, vel non. ibi. Ex obligatione non repetendi mutuum non licet mutuanti exigere aliquid ultra ſortem. 40. 64. Juxta leges Caſtellæ nequit repeti mutuum intra decem dies. 65.

N

NAtalis Domini. Nocte Natalis Domini cantata prima Miſſa nequeunt aliæ duæ immediate celebrari. 26. 34. Nec miniſtrari valet Euchariſtia uſque ad auroram. ibi. Poſſunt in die Natalis Dominis tres Miſſæ a Sacerdote celebrari. 38. Non in oratorio privato abſque ſpeciali privilegio. 54. Audiens Miſſam, quæ celebratur coram Papa ante mediam Natalis noctem ſatisfacit præcepto eam audiendi pro ipſo Natalis feſto. 35. 5. Quid decollatione ſerotina per vigilii Natalis Domini. 111.

Natalium legittimitas requiritur ad ordines recipiendos. 30. 35. Etiam ad beneficia obtinenda. 32. 48. Pariter ad Religionis ingreſſum. 38. 30. Qui ſint irregulares ex defectu Natalium. 37. 30.

Naturalitas. Qui dicantur filii naturales. 32. 48. Quæ beneficia ſolum naturalibus Regni, Diœceſis, vel loci ſint conferenda. 51.

Neceſſarium quot modis ſit. 22. 38. Pro omni Sacramento conficiendo, ſeu miniſtrando, excepto Baptiſmo in caſu neceſsitatis, eſt neceſſarius ſtatus gratiæ. 39.

Neophitus ideſt recenter ad fidem converſus dicitur a *neos*, & *phytus*, ideſt, novus fidelis. 32. 49. Quando ſit aptus ad beneficia ibi. Eſt irregularis ex defectu famæ, donec per annum ſaltem probetur. 37. 38.

Nobilitas. Sufficit nobilitas ex ſolo Patre pro clauſula in indulto oratorii expreſſa. 26. 46. Nobilitas abſolute talis deſcendit ex linea virili. ibi. Solet tamen concedi indultum oratorii illis, qui ut nobiles habentur, & more nobilium vivunt. ibid. Præferendus nobilis plebejo ad beneficia *ceteris paribus*. 32. 72. Vir nobilioris conditionis, qui rem habuit cum femina ſub promiſsione matrimonii, non tenetur eam ducere, ſi timeantur difsidia, ſeu ſcandala ex tali matrimonio. 34. 13. Debet tamen recompenſare damna modo poſsibili. ibi. Matrimonia ad *Morganaticam* ſunt illa, quæ a viris nobilibus contrahuntur mortuo uxore paris nobilitatis, & cupientibus ducere aliam juxta formam Tridentini. 270.

Nomen. Baptiſmus debet conferri *in nomine Patris & filii &c.* 23. 17. Collatus *in nominibus Patris &c.* eſt nullus. ibi. Etiam *in nomine Trinitatis*. 18. Pariter ſi conferatur *in nomine Chriſti*. ibid. Quid ſi repetatur *in nomine* in tribus perſonis. 19. Quid ſi in fine addatur *in nomine B. Virginis*. ibi. Non requiritur, nec officit exprimere nomen Baptizantis, vel baptizati. 20. Adeo excelſum eſt Euchariſtiæ Sacramentum, ut multiplici nomine vix valeat declarari. 25. 2. Euchariſtia eſt nomen græcum, & quid ſignificet. 3. Omittere in canone Miſſæ unum, aut duo nomina ſanctorum non eſt peccatum grave. 26. 79. Nequit confeſſarius interrogare pœnitentem de nomine complicis. 27. 103. Unde derivatum nomen Bullæ. 28. 05. Ut alicui poſsit Bulla Cruciatæ debet ejus nomen in ea ſcribi 31. Quid ſi ſcriptus non eam acceptet. 33. Nomine proprio debet exprimere Procurator matrimonii illum, in cujus nomine contrahit. 34. 67. Pro matrimonio inter præſentes *nihil facit error nominis, dum de corpore conſtat*. 183. Error nominis, vel pronominis in matrimonii diſpenſatione eam annullat. 298. Pro diſpenſatione obtinenda a Dataria debet exprimi nomen perſonæ, & Diœceſis; ſecus de Pœnitentiaria 299. *Jeſus* eſt nomen proprium Chriſti. 41. 31. *Chriſtus* eſt nomen commune. ibi Cur caput inclinamus ad nomen *Jeſus*. 32. Jeſus eſt nomen ſuper omne nomen ibid. Quæ nomina poſsint prædicari de Deo in ſingulari, & quæ in plurali. 133. & ſeq. Nomen *Patris* eſt pietatis, amoris, & confidentiæ. 208. Quomodo ſantificetur nomen Dei. 213. Nomen Mariæ dulciſsimum. 242. Nomen Jeſu ſolatium fidelium, & contra hoſtes munimentum. 255.

Nota. Alex. VII. Vetuit taxare nota alicujus injuriæ ſententias circa attritionem neceſſariam pro recipiendo pœnitentiæ Sacramento. 27. 57. Cenſuræ, quibus propoſitiones notari ſolent. 40. 172. & ſeq. An ſit obnoxius peccati, vel cenſuram mereatur qui defendens propriam ſententiam cenſurat alienam ut improbabilem. 191.

Novatus & ex eo Novatiani negabant poteſtatem Eccleſiæ ad remittenda graviora peccata. 27. 205.

Novi-

Novitius, vel novitia in quali peccato carnis debeat exprimere ſuum ſtatum in confeſsione. 27. 120.

Novitii poſſunt confiteri cuilibet Sacerdoti ab ordinario approbato ſine licentia ſui Prælati. 270.

Novitiatus quid ſit. 38. 28. Octo conditiones requiruntur ad Novitiatum. ibi. & ſeq. Quando interrumpatur annus Novitiatus ita ut debeat denuo inchoari. 31. Ex privilegio Pii V. Novitius, aut Novitia in ætate legittima valet emittere profeſsionem, non expleto anno probationis in articulo mortis. 32. Solum debent admitti habiles Novitii a Deo vocati, & qui ex redditibus Monaſterii ſubſtentari valeant. 33. Novitius non tenetur ſub gravi perſeverare in religione. 36. Exeuntes tamen ſine cauſa, in varia pericula, variaque infortunia ſæpe ſe conjiciunt, aſpicientes, & redeuntes ſodoman unde Deus eos miſiricorditer eduxerat. ibi. An Novitii teneantur ad Regulares obſervantias. 38. Quibus in virtutibus ſe debeant præſertim exercere. ibi. Contemnere debet Novitius ſuam commoditatem ibi. Gaudent omnibus privilegiis communibus religioſorum. 39. Cui confiteri debeant Novitii. 40. Quomodo ſit facienda renunciatio ſuorum bonorum a Novitio. 41. Dupliciter poteſt Novitius de ſuis bonis ante profeſsionem diſponere. 42. Quis ſuccedat Novitio morienti ab inteſtato, & nulla facta renunciatione. 43. Non ſunt compellendæ Novitiæ egredi e Monaſterio pro exploranda earum voluntate profitendi. 66. Quid de hac materia diſpoſuerit zelantiſsimus Archiepiſcopus Burgenſis. ibi.

Noviſsima ſunt quatuor, mors, judicium, gloria, & infernus. 41. 201. Explicite debent credi. ibi.

Nutrix. Serio ſunt reprehendendæ nutrices, quæ filios nobilium lactant, dando ſimul ope conjugio cum præjudicio lactentis. 34. 153. Ex juſtitia tenentur abſtinere a conjugio, vel a lactando. ibi. Nutrices excuſari valent a Miſsa audienda, ſi nequeunt infantes domi relinquere, ne perturbent adſtantes. 35. 21. excuſatæ ſunt etiam nutrices a jejunio, licet non a carnium abſtinentia, ſecluſa alia cauſa. 135.

O

OBedientia. Non petit Eccleſia obedientiam formalem, ſed poſitionem voluntariam rei præceptæ. 35. 10.

Obedientia formalis nec a Deo, nec ab homine jubetur in ſuis præceptis. 31. 26.

Obedientia dicitur ſepulcrum propriæ voluntatis. 38. 86. Alia eſt obedientia materialis, aut generalis, alia formalis, quæ per ſe reſpicit præceptum ut tale, & hæc eſt ſpecialis virtus. ibi. Quatuor conditiones habere debet obedientia perfecta. 87. Humilitas eſt germana obedientiæ: pauci ſunt vere obedientes quia pauci ſunt vere humiles. ibi. Quatuor item gradus reperiuntur in obedientia. 88. Triplex obedientia aſſignatur a D. Thom. nempe: Neceſſitatis, perfectionis, & indiſcreta. 89. Ad obedientiam neceſſitatis obligatur Religioſus ex vi voti in profeſſione. ibi. Ex triplici titulo tenetur religioſus obedire Prælatis. 90. Quibus Prælatis, & quo ordine teneantur ſubditi obedire. 91. Materia obedientiæ eſt omne, quod continetur in Regula, & conſtitutionibus tacite, vel expreſſe. 92. An Prælati poſſint præcipere aliquid contra, præter, vel ſupra Regulam. 93. An poſſint cogere ſubditos obſervare Regulam collapſam. 95. Tenentur ſubditi obedire Prælatis conantibus reſtaurare vitam communem. ibi. Obedire debet ſubditus etiam in dubio poteſtatis Prælati præcipientis. 97. Neſcit judicare qui didicit obedire. ibi.

Obex, ſeu fictio pro Sacramentis recipiendis eſt defectus diſpoſitionis. 22 59. Quæ Sacramenta remoto obice cauſent gratiam. 60. Euchariſtia, & alia caracterem non imprimentia non eam cauſant. 61.

Oblatio quid ſit. 35. 200. Eſt triplex nempe: *Inter vivos*, *cauſa mortis*, *& uſualis*. ibi. Differunt hujuſmodi oblationes a ſacrificio: differunt etiam a decimis, & primitiis. 201. Oblationes factæ in Eccleſiis Regularium pertinent ad ipſos Regulares triplici ex capite. 202. Aliqui prohibentur ab oblationibus ad altare faciendis. 203. Qui ſint hujuſmodi ibi. Quando prædictæ oblationes altare fiunt, non patena, ſed imago ſacra, aut Crux offerentibus ad oſculum prebenda eſt. 204.

Obligatio. Obligationi certæ non ſit ſatis cum privilegio dubio. 31. 77. A gravi obligatione ſolum cauſa gravis excuſare valet. 90. Adeſt in Religioſo obligatio gravis tendendi ad perfectionem. 38. 12. Quid agere debeat Religioſus pro hujuſmodi obligatione implenda. 23. Regula incliti ordinis Prædicatorum ſolum ad pœnam obligat. 38. 26. Regula noſtra obligant ſub veniali. 92. conſtitutiones tantum obligant ad pœnam. ibi.

Obſtetrix ſi a Parocho examinata conſtat rite Baptiſmum infanti miniſtraſſe, non eſt iteran-

randus. 23. 21. Quoties adſit dubium, vel timor de Baptiſmo bene collato ab obſtetrice, vel aliis, debet iterari ſub conditione ibi. Obſtetrices tenentur ſub gravi ſcire formam Baptiſmi: 25. Eſt melius quod eam proferant lingua vulgari. ibi. Quando debeat in caſu obſtetrix Sacerdoti præferri. 26.

Occaſio peccandi quid, & quotuplex. 27. 292. Occaſio proxima alia *voluntaria*, alia *involuntaria*. 293. Numquam eſt abſolvendus exiſtens in occaſione proxima voluntaria. 294. Quid de filiis familias, & aliis verſantibus in occaſione proxima involuntaria. 295. Quid de quibuſdam vacantibus exercitiis ſpiritualibus, ut abſolutionem obtineant. 296. Occaſionatus voluntarius numquam abſolvi poteſt, involuntarius ſemel, aut bis. 297. Occaſio confeſſionis quando adſit pro ſollicitatione. 321.

Occupatio raro poteſt excuſare a divino officio recitando. 31. 80. Principalis occupatio Clerici eſt recitatio officii Divini. ibi. Vid. *Recitare*.

Officium divinum quid. 31. 1. Qui teneantur ad officium parvum. B. Virg & ad officium defunctorum Pſalmos graduales, & Pœnitentiales diebus in Breviario aſſignatis. 16. Recitans in die Palmarum officium Paſchale non ſatisfacit præcepto. 62. Obligatio recitandi officium eſt onus perſonale, & nequit ob ſtudia impleri per alium. 40. 26. Sententia Gloſſæ: *Maledictum ſtudium propter quod relinquitur officium divinum*. ibid.

Officium Patrinorum quod ſit. 23. 41. Conſtitutus in officio, & publice peccans debet manifeſtare in confeſſione circumſtantiam ſcandali. 27. 118 Juriſdictio ordinaria eſt, quæ competit ratione officii. 2.3. Parochus ex vi ſui officii non habet juriſdictionem in reſervata. 239. Officia Oſtiarii ſunt aperire portas Eccleſiæ fidelibus dignis, & claudere indignis. 30. 48. Expoſiti non habentur pro legitimis ad officia nobilitatem exigentia. 32. 48. An ſufficiat deſignare nomine officii Examinatores Synodales. 94. Apud Romanos *Cenſor* dicebatur, qui officio puniendi, & corrigendi gaudebat. ibi. Filii eorum, qui officia infamia exercent, licet non ſint irregulares, dedecet eos admittere ad miniſteria Altaris. 37.37. Exercere officia Judicis, Advocati, & Procuratoris vetitum eſt ſub gravi Religioſis. 38. 80. Servata tamen duplici conditione non eſt prohibitum Religioſis exercere officium. Judicis. ibi. Prædicta officia exercita a Religioſo abſque duplici conditione illicita ſunt, & invalida. 81. Officium Tabellionis omnino eſt prohibitum Religioſis, niſi pro cauſis fidei, & ſanctæ Inquiſitionis. 82. Officium Teſtis poteſt exercere quilibet Religioſus etiam Franciſcanus, de licentia ſui Prælati localis. 83. Officiales Religioſi non ad ſuum ſed ad Prælati placitum debent diſpenſare de rebus ſibi commiſſis. 116. Officialis eſt merus executor voluntatis Prælati. ibi. Falſum eſt omnes officiales corporaliter laborantes excuſari a jejunio. 40. 40. Non omnia officia corporalia ſunt adeo laborioſa, ut deobligent a jejunio, ut officia Pictoris, ſartoris, aut barbitonſoris. ibi.

Oleum gratiæ plenitudinem ſignificat. 24. 5. Debet eſſe olivarum de neceſſitate Sacramenti in confirmatione. ibid. In tribus differt ab oleo infirmorum. 6. Oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum eſt materia remota extremæ unctionis. 29. 5. Ad valorem Sacramenti ſufficit, quod ſit benedictum a Sacerdote unctionem miniſtrante. 8. In Eccleſia Latina ſemper invaluit praxis ungendi infirmos oleo ab Epiſcopo benedicto. ibi. Si oleo benedicto aliud non benedictum in minori quantitate miſceatur, totum evadit benedictum. ibi. Ex præcepto in Eccleſia latina debet eſſe ab Epiſcopo in eodem anno benedictum. ibi. In Regnis, quæ oleo carent licet uti ſanguine, ſeu liquamine in diebus, quibus carnis uſus eſt vetitus. 35. 89. Confeſſarius debet uti vino, & oleo, & applicare ea pœnitentibus juxta eorum indigentiam. 40. 63.

Onan occidit Deus quia ſe retrahebat a copula conjugali cum pollutione. 34. 162.

Opinio, quæ eſt *comunior inter Scholaſticos* præferri debet ſemper. 27. 65. & ſeq. Poteſt Confeſſarius abſolvere ex rationabili cauſa cum opinione probabiliori ſuæ juriſdictionis. 227. Opinio probabilior eſt illa, quæ præ ſua oppoſita ſolidiori nititur rationi. ibid. Propoſitio I. damnata ab Innoc. XI univerſaliter aſſerebat uſum licitum opinionis probabilis in conferendis Sacramentis, relicta tutiori, etiam circa eorum materias, & formas. 232. Confeſſarius ſcire debet opiniones probabiles, probabiliores, & damnatas. 287. An Confeſſarius debeat conformari cum opinione pœnitentis? 305. Opinio aſſerens non poſſe denuntiari delicta ad S Officium ſpectantia, niſi præmiſſa correctione fraterna, reprobata eſt. 342. Concina male tribuit Salmanticenſibus opinionem aſſerentem non requiri attentionem interiorem ad ſatisfaciendum Ho-

ris

ris Canonicis. 31. 78. Non tranſit in altera vita opinio aſserens licitam eſse pluralitatem Beneficiorum. 32. 107. Tragicum exemplum Philippi Cancellarii Pariſienſis. ibi. Communior opinio Theologorum eſt ipſos contrahentes eſse Miniſtros matrimonii. 34. 58. Subditus cum dubio, vel opinione probabili quod Prælatus rem illam ſibi præcipere non poſſit, tenetur obedire. 38. 97. Quando ſubditus eſset munitus opinione longe probabiliori poteſt humiliter ſe excuſare obedientia. ibi. Propoſitio vigeſima ſeptima damnata ab Alexandro VII admittit, ut probabilem quamcumque opinionem repertam in libro cujuslibet junioris, & moderni. 40. 33. Poteſt junior, aut modernus pius, doctus, ac verſatus in theologia præcipue Morali opinionem probabilem producere. 34. Valet eſse probabilis opinio junioris, non quidem quia junioris, ſed quia ſolidis fundamentis, & rationibus munita. ibi. & ſeq. Opinio probabilis poteſt eſse vel de valore, vel de licito ſacramenti. 71. Propoſitio prima damnata ab Innoc. XI. ſolum loquitur de opinione probabili circa valorem. ibi Poſsunt dari opiniones oppoſitæ valde probabiles circa peculiaria requiſita ad Sacramenta, quin neutra ſit damnata. 75. In criminalibus, poteſt, & debet Judex reo favere, etiam juxta opinionem minus probabilem. 76. Tenetur Judex ferre ſententiam in civilibus juxta opinionem probabiliorem. ibid. Ad prudenter operandum, excepto caſu neceſſitatis, non ſufficit quælibet opinio, ſed requiritur opinio gravis. 78. Opinio tenuæ probabilitatis eſt illa, quæ debili, ac tenui fundamento nititur. 79. Infidelis non credens ductus opinione minus probabili de bonitate ſuæ religionis peccat, nec excuſabitur a peccato infidelitatis. 81. Plures ſunt opiniones circa obligationem eleemoſynæ faciendæ. 91. Non damnantur opiniones aſserentes ſufficere attritionem extrinſece, vel modaliter ſupernaturalem, licet oppoſitum ſit probabilius, & omnino amplectendum. 150.

Opus. Quid ſit Sacramenta cauſare gratiam *ex opere operato*, & *ex opere operantis*. 22. 7. Faciendo aliqua opera moraliter bona poteſt ſe diſponere homo ad gratiam remote & impropriæ. 65. Miſsæ inſervire, eſt opus Angelorum, & magnæ utilitatis. 26. 12. Nulla opera quantumvis alias bona ſunt meritoria exiſtenti in lethali. 27. 170. Triplex genus operum poteſt pro pœnitentia imponi. 171. Opera ſupererogationis debent regulariter imponi pro pœnitentia. 174. Valent etiam imponi opera alias præcepta. ibi. Sacramentorum frequentia eſt opus valde ſatisfactorium, ſimul & medicinale. ibi. Plus valent opera in pœnitentiam injuncta, quam voluntarie facta. 185. Opus voluntarie factum ſolum valet ex *opere operantis*, injunctum in pœnitentiam ſacramentalem valet ex *opere operato* virtute Clavium. ibi. Verba abſolutionis ſunt operativa & effectiva gratiæ ex ſe remiſſivæ. 190. Si opera injuncta in conceſſione indulgentiæ efficiantur ex pravo fine minime lucratur indulgentia plenaria. 28. 12. Aliud eſt opus eſse malum concomitanter; aliud fieri ex tali fine. ibi. Pro lucrandis indulgentiis opus præſcriptum debet eſse ſupererogationis. 14. Executio operum injunctorum eſt conditio *ſine qua non* pro lucrandis indulgentiis, aut jubilæis. 23. Pro non valentibus eadem opera exequi, conceditur Confeſsariis facultas commutandi in alia opera pia. ibi. Opera præſcripta in Jubilæo debent fieri in una ex duabus hebdomadis deſignatis. ibi. An exercentes opera pietatis excuſentur a jejunio? 35. 141. Si opera cum jejunio conjungi non valent ab eo excuſant. ibi. Qui dat operam rei illicitæ periculoſæ homicidii, hoc ſequuto incurrit irregularitatem. 37. 16. Qui vult opus ex ſe periculoſum, eo ipſo vult effectum inde ſequutum. ibi. Facere negligenter opera ſtatuta a religione, eſt una ex cauſis quare tam parum proficiant multi religioſi. 38. 24. Religioſus ut ſe excitet ad perfectionem dicat ſibi: *incipe denuo, ac prima opera fac.* ibi.

Opus conjugii ob ſolam voluptatem non caret culpa. 40. 86. Omnes fideles participant ad invicem opera ab aliis facta. 41. 82. Licet opera bona proſint omnibus; pro ſunt tamen multo amplius illis, pro quibus ſpecialiter applicantur. 83. Opera bona ſunt in duplici differentia; alia *communia*, quæ ſiunt in nomine Eccleſiæ, & quorum diſtributio pendet ab ea; alia *particularia*, quorum applicatio pendet ex intentione operantis. ibi. Opus bonum habet quatuor effectus. *Meritorium*, *Satisfactorium*, *Propitiatorium*, & *Impetratorium*. 84. Qui opus bonum a ſe factum applicat ſibi meretur minus, & ſatisfacit plus, quam alter, qui ceteris paribus illud applicat pro alio. 86. Qui de ſuis operibus Deo plus offerunt in ſatisfactionem pro animabus Purgatorii augent incomparabiliter meritum caritatis. ibi. Fideles, qui ſunt in lethali participant de bonis operibus aliorum ſolum

lum quoad *propitiatorium*, & *impetratorium*. 87. Judæi, Pagani, & Hæretici minime participant de hac communione. 88. Parentes doceant filios ſuos ante omne opus ſe ſignare. 41. 14.

Operatio. Duplex genus operationum datur in Deo, ad *extra*, & ad *intra*. Operatio ad *extra* eſt *cujus terminus tranſit extra Deum*. Operatio ad *intra* eſt *cujus terminus manet intra Deum*. 116. Operationes ad *extra* fiunt a tribus perſonis Divinis. 117. Nihilominus operationes propriæ omnipotentiæ tribuuntur Patri, quæ ſunt ſapientiæ filio, & quæ amoris Spiritui Sancto. ibi. Quomodo operatum fuerit Myſterium Incarnationis? 163. Fuit opus Dei, qui ſua virtute infinita poteſt operari in inſtanti. 165.

Oratio præſcripta in conceſsione indulgentiæ debet eſse vocalis. 18. 11. Finis propriua Religionis noſtræ eſt oratio mentalis, & aſsidua divinæ legis meditatio. 38. 14. Oratio ſine mortificatione eſt illuſio. ibi. Religioſus ſine oratione eſt corpus ſine anima. ibid. Oratio ſeu meditatio aſsidua divinæ legis præſcripta a Regula Carmelitis non intelligitur metaphyſice, ſed moraliter, ac prudenter. 15. Etiam Clerici ſæculares quandoque vacant orationi mentali. 17. Differentia, quæ in hoc adeſt inter Religioſos, & Clericos ſæculares. ibi.

Oratorii nomine quid intelligatur. 26. 40. Qua de cauſa concedatur. 41. Quanto tempore duret privilegium Oratorii. 42. Quid de erectis ab Epiſcopo, aut a Cardinalibus in ſuis Palatiis. 43. Quid de privilegiis Regularium ad oratoria erigenda. 44. Formula indulti pro conceſſione oratorii. 45. Expenduntur duodecim clauſulæ indulti. 46. & ſeq. Vide *Bulla cruciatæ*.

Ordo quid ſit 30. 8. Quot ſint ordines, & an omnes ſint Sacramenta. 10. & ſeq. Qui reciperet ordinem Sacerdotii aliis non receptis maneret verus Sacerdos. 15. De materia, & forma ordinum in communi. 17. & ſeq. Quamvis Eccleſia Græca utatur diſtincta materia, & forma in Presbyteratu, & Diaconatu, convenit tamen in earum ſignificatione, quæ de formali ſe habet ad Sacramentum. ibi. Tres ſunt effectus Sacramenti ordinis. 20. An qui ordinatus non eſt poſsit exercere miniſteria ordinum. 21. Miniſter ordinarius Sacramenti ordinis eſt Epiſcopus conſecratus. 22. Quos poſsit Epiſcopus licite ordinare. 24. A quo Epiſcopo Regulares ordinari poſsint. 27. Quas pœnas incurrant Regulares in hoc deficientes. 28. Ubi, & quando Epiſcopus debeat ordines celebrare. 29. Quis ſit ſubjectum capax ad ordines ſuſcipiendos. 31. An hermafroditus ſit capax ordines ſuſcipiendi. 34. Ut valide, & licite quis ordines ſuſcipiat ſaltem requiruntur decem, & novem conditiones. 35. & ſeq. Quæ, & quot ſint obligationes ordines ſuſcipientium. 70. Ante omnia debent reſpondere ſuæ vocationi, ut in ſortem Domini peculiariter vocati. ibi. An ex jure divino, vel ſolum Eccleſiaſtico debeant ordinati in ſacris continentiam ſervare. 73. Qui ex metu ordinaretur in ſacris, non teneretur emittere votum caſtitatis. 77. Quæ, & quot ſint privilegia ordinatorum. 78 & ſeq. Ordo ſacer non eſt mors ſpiritualis perfecta ſicut profeſſio religioſa. 34. 108. Hæc non illa dirimit matrimonium ratum. ibi.

Origines erronee putavit filium Dei methaphorice tantum eſſe Verbum. 40. 320. Appellatur a D. Thoma *fons Arrianorum*. ibi.

Ornatus corporis qualis eſſe debeat in accedentibus ad Euchariſtiam. 25. 78.

Ornatus Altaris qualis requiratur ad celebrandum. 26. 69. & ſeq.

Oſcula, & amplexus vide *tactus*. Non approbatur quodam oſculum manus. 35. 204. oſculum habitum ob delectationem carnalem eſt lethale. 40. 59.

Oſtiarius; quis, & quid oſtiariatus. 30. 46. Quæ debeant eſſe claves oſtiario tradendæ. 47. Quænam officia Oſtiarii. 48.

P

Palafox (V.) quid contra eum contenderint quidam regulares pretextu ſuorum privilegiorum. 27. 258. De facientibus collationem ultra menſuram, aut normam timoratorum dicebat Palafox. *Ve vobis miſeris, qui nec cœnatis, nec jeiunatis*. 35. 112. De quoadam familia quondam prænunciavit multa, & completa ſunt omnia. 38. 110.

Panis Angelorum merito conclamatur Euchariſtia. 25. 4. Panis triticeus uſualis eſt materia remota Euchariſtiæ. 7. Panis confectus ex hordeo, avena, oriza, fabis, vel aliis granis, aut leguminibus quæ ex tritico non ſunt eſt ineptus ad validam conſecrationem. ibi. Quod panis ſit azymus, aut fermentatus non officit valori conſecrationis. 8. Sacerdos latinus, ſimiliter & grecus quocumque pergat debet ſub gravi obſervare ritum propriæ Eccleſiæ circa azymum, vel fermentatum. ibi. Subſtantia panis non annihilatur per conſecrationem. 29. Convertitur in ſubſtantiam Chriſti. ibi. Diaconus facilius poteſt diſpenſare Euchariſtiam

ſtiam in ſpecie vini, quam panis ubi ad hoc eſt privilegium. 30. 59. Non licet in jejuniis quadrageſimæ edere panem biſcoctum, niſi parum pro parvitate, aut neceſſitate. 35. 95. In oratione Dominica petimus a Deo panem noſtrum quotidiannm, 41. 225. Hic panis eſt triplex, nempe: *naturalis*, *ſpiritualis*, *& Sacramentalis*. ibi. Dicimus hunc panem *noſtrum*, quia Deus illum gratis dat nobis tamquam noſtrum. 226. Non dicimus *meum*, quia *meum*, & *tuum* eſt verbum frigidum. ibi. Dicimus *da nobis*, ad fatendum non deberi nobis quamtumvis laboremus, ſed dari gratis. ibi. Addimus *hodie* ex triplici cauſa. 228.

Papa: ſi Miniſter Baptiſmi loco *ego* dicat *Nos baptizamus* validum eſt baptiſma præſertim quando baptizans eſt Papa, aut Epiſcopus. 23. 20. Miniſter delegatus confirmationis ex commiſione ſolius Papæ poteſt eſſe ſimplex Sacerdos. 24. 8. In jure Divino abſoluto, & non fundato in actu, vel contractu humano nequit Papa diſpenſare. 25. 33. Nullus præter Sacerdotem, aut Diaconum miniſtrare valet Euchariſtiam, niſi ex comiſſione ſpeciali Papæ. 45. Requiritur indultum Papæ ad erigendum oratorium privatum. 26. 40 Eſto Papa moriatur durat indultum. 43. Imo eſto Papa obeat antequam illud ordinarius exequatur, perſeverat. ibi. Ex ſpeciali privilegio Papæ poſſunt conſecrare Calices alii præter Epiſcopos. 71 In noſtra Religione pro Miſſis, quas conſtitutiones jubent applicari pro Papa minime valet recipi ſtipendium. 105. Regulares communiter habent juriſdictionem a Papa. 27. 215.

Papa eſt Miniſter ordinarius pœnitentiæ pro tota Eccleſia. 242. Papa non habet ordinarium, quia eſt Paſtor ſupremus; dum autem confitetur fit ſubditus ſui Confeſſarii in foro pœnitentiæ. ibi. Epiſcopi ordinarius eſt Papa. ibi. Delegatus a Papa nequit ſuam facultatem ad audiendas confeſsiones alteri ſubdelegare. 246. Juriſdictio generaliter a Papa delegata non ceſſat per ejus mortem. 247. Conſtitutiones Papales æditæ contra ſollicitantes ſunt ſex, 325. Conſtitutiones Papales non reſervant peccatum ſollicitationis. 329. Epiſcopi, Nuntii, & Inquiſitores ſunt denunciandi Papæ, vel Inquiſitionis Tribunali, ut Papam moneat. 340.

Reſervatio Papalis eſt, quæ a Papa provenit. 366. Cenſuræ Papales aliæ ſunt intra Bullam Cœnæ, aliæ extra Bullam Cœnæ. ibid. Committens peccatum reſervatum Papæ, non incurrit reſervationem peccati. non incurſa cænſura ob aliquam cauſam. 367. Caſus Papales ſunt reſervati ratione cenſuræ. ibi. Omnes fideles poſt uſum rationis poſſunt incurrere reſervationem, excepto Papa. 370. Licet Papa poſsit revocare privilegia Regularium, tamen ad eorum revocationem requiritur aliqua peculiaris expreſsio ſuæ voluntatis. 382. Regulares nullibi abſolvere queunt a conſpiratione contra Papam. 384. Solus Papa gaudet poteſtate diſtribuendi Indulgentias jure Divino in tota Eccleſia. 28. 3. Solus Papa poteſt concedere indulgentias pro mortuis, non per modum abſolutionis, ſed ſuffragii. 16. Indulgentiæ conceſſæ a Papa poſſunt applicari pro mortuis a fidelibus. ibi. Facultas Bullæ Cruciatæ nec a Papa revocatur, niſi ob graviſsimam cauſam. 29. Papa ſolus tribuit Confeſſario facultatem applicandi indulgentiam. 41. Nullus medicorum diſpenſat in præcepto abſtinendi a carnibus ſed Papa. 61. Omnes coguntur fateri, quod Papa debet eſſe ſacerdos. 30. 33. Eſto per impoſsibile femina in Papam eligeretur, ipſo facto electio eſſet nulla. ibid. Papatus non eſt ordo, ſed ſuprema Eccleſiæ dignitas, ſupponens omnes ordines. 68. Papa idem eſt ac *Pater patriæ*. ibi. Nunc ſolus Pontifex *Papa* nominatur. ibi. Ex commiſsione Papæ unus Epiſcopus ſufficit ad conſecrationem alterius valide, & licite cum cauſa. 69. Papa ſine ſpeciali cauſa non diſpenſat in voto continentiæ ordinatis in ſacris. 73. Papa circa reſtitutionem ob officii Divini omiſsionem non diſtinguit inter Parochos, & Beneficiarios ſimplices. 31. 60. Papa diſpenſare poteſt ab officio Divino reſpectu clerici ſimplicis ſive ſæcularis, ſive Regularis. 75. Verum reſpectu Beneficiarii diſpenſare non valet abſque cauſa, aut aliqua commutatione. ibi. Beneficia majora ſunt Papatus, Epiſcopatus, & Abbatiæ. 32. 3. Papatus abſtrahit a ſæculari, vel Regulari. ibi. Simplicius Papa reditus Eccleſiarum in quatuor partes dividit. 7. Solus Papa poteſt gravare Beneficia penſionibus ex juſta cauſa. 14. Penſiones ab Epiſcopo impoſitæ confirmari debent a Papa. ibid. Papa conferre valet penſionem etiam feminis. 17. Verum penſionis Clericalis ſolus Clericus ſaltem tonſuratus eſt capax. ibi. Papa, qui eſt Epiſcopus Romanus, tenetur Romæ reſidere. 27. Cardinales ex vi ſui muneris debent Papam comitari ibid. Cardinales ſunt conſiliarii Papæ. 37. Circa ætatem ad

ad Papatum nihil determinatur in jure. 43. Papa ſolum a Cardinalibus eligi poteſt, juxta præſentem diſciplinam. 66. Solus Papa habet poteſtatem eligendi Cardinales. ibi. Papa nunquam intendit Epiſcoporum jura vulnerare, 70. Ad Papatum dignor omnibus eſt eligendus. 76. Debet ut vicarius Chriſti, & ſucceſſor Petri ab omnibus venerari. ibi.

Papa incurrere valet ſimoniam contra jus Divinum, ſecus contra jus humanum. 33. 5. Non incurreret pœnas jure taxatas, qui cum Papa ſimoniace contraheret. ibi. Papa ſeparare poteſt jus percipiendi fructus Beneficiales, & adminiſtrandi ſpiritualia. 69. Poteſt Papa, ex juſta cauſa Regi concedere venditionem habituum, & Comendarum Militarium. 71. Si penſio ſit mere temporalis, nequit, etiam auctoritate Papæ pro Beneficio permutari. 96. Quando eſt ſpiritualis poteſt fieri permutatio auctoritate Papæ. ibi. Solus Papa diſpenſare valet a pœnis per ſimoniam incurſis. 223. Matrimonium ratum poteſt diſſolvi per auctoritatem Papæ. 34. 103. Papa habet poteſtatem, non ſolum ordinariam, ſed etiam extraordinariam, & ſpecialem ad omnia neceſſaria pro regimine Eccleſiæ. ibi. & ſeq. Licet Papa in principio ſui regiminis ſoleat diſpenſare in aliquibus impedimentis, ut pateſiat id poſſe, poſtea tamen difficillime, & non niſi cum aliquo Principe. 243. Ex graviſſima cauſa poteſt Papa diſpenſare in primo gradu affinitatis lineæ rectæ, eſto hucuſque numquam diſpenſaverit. 244. In impedimentis de jure tantum Eccleſiaſtico poteſt Papa valide, eſto illicite, diſpenſare ſine cauſa. 293. Audiens Miſſam, quæ coram Papa celebratur ante mediam noctem Nativitatis Domini, ſatisfacit præcepto pro ipſo die Nativitatis. 35. 5. Papa diſpenſare poteſt pro tota Eccleſia in jejuniis Eccleſiæ; licite cum cauſa: valide etiam ſine cauſa. 143. An Papa eximere valeat aliquos a Decimarum ſolutione. 187. Valet Papa ex cauſa Decimas huic Eccleſiæ applicatas alteri adjudicare ſine injuria illius. ibi. Papæ, non pro libito, ſed ex juſtis, & rationabilibus cauſis conceſſerunt Regularibus tam varia, & ampla privilegia. 191.

Papa poteſt ferre cenſuras pro tota Eccleſia. 36. 13. Non poteſt ligari cenſura. 21. Hanc facultatem non poteſt delegare feminæ. 15. Si omnes alicujus communitatis reperirentur delinquentes poſſet illa communitas excommunicari a Papa licite, & valide, ab aliis ſuperioribus valide, ſed illicite. 53. Cum degradato realiter ſolus Papa valet diſpenſare, ut ad ſtatum priſtinum redeat. 130. Papa nequit fieri irregularis. 37. 6. In Bigamia vera, & interpretativa ſolus Papa valet diſpenſare. 43. & ſeq. Poteſt Papa ex graviſsima cauſa Religioſum a ſuo ſtatu eximere. 38. 11. Placuit Papæ, juri ſuo cedendo, negare appellationem Religioſorum etiam ad ſeipſum. 71. Privilegia Bullata expenduntur ſcriptura manu Papæ ſubſcripta. 39. 46. Vivæ vocis oracula nuncupantur, quædam gratiæ, ſeu indulta oretenus a Papa conceſsa. ibi. Papa, *jure*, & facto eſt caput omnium baptizatorum, qui ſub ejus regimine, & obedientia degunt. 41. 78. Papa eſt ſummus Romæ Pontifex, Vicarius Chriſti in terra. 79. Papa dicitur Vicarius Chriſti, non ſucceſſor, & cur. ibi. Tempore Schiſmatis ſi agnoſcitur legittimus Papa, huic ſoli eſt obediendum, tanquam Vicario Chriſti, neglecto quolibet alio. 80.

Par. Vir, & femina pares ſunt in cauſa divortii faciendi. 34. 130. Par in parem non habet imperium. 36. 17.

Parens. Pater. Parentes urgente neceſſitate proprios filios baptizare valent; nec per hoc amittunt jus petendi debitum. 27. Amittunt vero illud eos extra neceſſitatem baptizando. ibi. Filii infidelium non ſunt baptizandi invitis parentibus. 35. Si tamen pater conſenſerit poſsunt baptizari. ibi. Optandum eſset, ut patresfamiliæ ſuis filiis exacte proponerent doctrinam, & modum ſe diſponendi ad Sacramenta recipienda. 27. 41. Debet exprimi in confeſſione circumſtantia odii erga parentes, avos, & fratres. 125. Peccatum etiam filii cum matre, aut filiæ cum patre. ibi. Pater, ſeu Prælatus omittens correctionem filiorum, aut ſubditorum debet explicare qualitatem omiſſionis. 127. Conſenſus parentum non requiritur ad valorem matrimonii. 76. Matrimonia filiorum invitis parentibus ut plurimum ſunt graviter illicita. 77. Quatuor in caſibus poterit filius nubere invito patre. 78. Quia fratres uno ſolo gradu diſtant a patre, ſive ſint duo, tres, vel plures, unico gradu diſtant inter ſe. 199. Ratione ſubjectionis poſsunt communicare filii non emancipati cum parentibus excommunicatis tam in civilibus, quam in divinis. 36. 102. Filii nati poſt crimen hæreſis a parentibus commiſsum, dummodo ſit notorium, & publicum, ſunt irregulares. 37. 37. Sint ſubditi humiles filii, & Prælati erunt ipſis pientiſſimi patres. 38. 74. Non eſt licitum cupere mortem patris abſoluto deſiderio

derio , ut bonum cupientis . 40. 91. Neque eſt licitum filio gaudere de parricidio patris a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſequutas . 94. Parentes doceant filios ſuos ante omne opus ſigno Crucis ſe munire . 41 14 In Deo eſt una perſona , quæ dicitur *Pater* , & eſt prima Sanctiſſimæ Trinitatis . 41. 27. Dicitur *Pater* titulo veræ generationis , quia vere generat Filium . ibi. Dicitur *Pater omnipotens* potius quam *omnia ſciens* , aut aliud attributum , quia Patri ſpecialiter attribuitur omnipotentia . 28. Deus Pater unicum tantum habet Filium naturalem . 33. Secundus articulus Divinitatis eſt *credere eſſe Patrem* . 120. Modus quo Pater generat Filium . ibi. Pater non communicat Filio paternitatem , innaſcibilitatem , nec eſſe principium Trinitatis Sanctiſſimæ . 121. Hæc omnia conveniunt Patri *relative* , & *incommunicabiliter* . ibi. Nequit dici Pater cauſa Filii . 124. Vox *Pater* in oratione Dominica denotat tres perſonas . 208. Cur dicatur *Pater* potius quam *Deus* , aut *Dominus* ? ibi. Nomen Patris eſt pietatis , amoris , & confidentiæ . ibid. Pater diſſimulat defectus filiorum , & non denegat eorum juſtas petitiones . ibi. Multis titulis eſt Deus Pater noſter . ibi. Hoc verbo *Pater* oſtendit Chriſtus nos eſſe ſuos fratres , & cohæredes . ibi.

Parochus ex officio eſt Miniſter ordinarius Baptiſmi in ſua Parochia . 23. 23. Quamvis omnis Sacerdos baptizare ſolemniter valeat , dependet tamen in exercitio ab Epiſcopo , vel Parocho . ibi. Religioſus Sacerdos in caſu neceſſitatis valet etiam de conſenſu Parochi , niſi propriis legibus prohibeatur . ibi. Sufficit conſenſus Parochi , ut quilibet Sacerdos ſolemniter baptizet . 24. Ut autem Diaconus baptizet ſolemniter requiritur conſenſus Parochi , & ſimul neceſſitas . ibi. Nec Parochus valet extra ſuam ditionem baptizare , niſi ex Paſtoris proprii conſenſu . ibi. Ordo miniſtrandi Baptiſmum eſt poſt Epiſcopum Parochus . 25. *Curare debet Parochus , ut fideles , præſertim obſtetrices , rectum baptizandi ritum probe teneant , ac obſervent* . ibi. Parochus ex juſtitia tenetur Euchariſtiam miniſtrare ſuis ovibus in articulo mortis . 25. 47. Parochi paſcuntur ab ovibus temporaliter , ut paſcantur oves a Parochis ſpiritualiter . ibi. Tenetur etiam ex juſtitia tempore Paſchatis , & quoties rationabiliter oves illam poſtulent . ibi. Quibus diebus teneantur Parochi applicare Miſſam pro ſuo grege , & populo. 26. 26. Tenentur omnibus diebus feſtivis , in quibus fideles adſtringuntur ex præcepto Miſſam audire . 27. Parochi habentes duplicem Parochiam , & diebus feſtis in utraque celebrant , utramque Miſſam tenentur applicare pro populo . 28. Dicti Parochi non tenentur ad binam applicationem , quando per ſeipſos non valent celebrare niſi unicam Miſſam . 29. Aliud eſſet caſu quo ob infirmitatem , vel ob alias juſtas cauſas alius Sacerdos ſuppleret officium Parochi . ibi. Tunc enim duplex Miſſa celebrata a tali Sacerdote applicari debet pro populo . ibi In præſentia Parochi nequit abſolvere ſimplex Sacerdos in articulo mortis . 27. 219. Poſſet tamen caſu quo Parochus nollet abſolvere . ibi. 220. Parochus proprietarius habet juriſdictionem ordinariam in ſuos parochianos , & delegatam in reliquos ſubditos illius Diœceſis . 233. Parochus valet abſolvere ſuos parochianos ubique terrarum . 234. Si tamen Parochus renuntiet ſuum officium , non gaudet eadem juriſdictione . 236. Nec juriſdictionem , quam habet in proprias oves , poteſt delegare Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo . 237. Nec poteſt vocare Parochos alterius Diœceſis ad excipiendas Confeſſiones ſuarum ovium . 238.

Parochus ex vi ſui officii non habet juriſdictionem in reſervata Papæ , aut Epiſcopo , neque ad diſpenſandum , aut commutandum vota , aut juramenta . 239. Si in collatione Beneficii Parochialis adfuit ſimonia , vel aliud impedimentum irritans , non poteſt Parochus fictus licite excipere Confeſſiones ſuarum ovium ; bene vero valide , ſi impedimentum ſit occultum . 240. Excommunicatus vitandus eſto ſit Parochus , caret omni juriſdictione . ibi. Parochi Ordinarius eſt Epiſcopus . 242.

Parochus proprius vagorum eſt ille ſub quo actu reperiuntur . 244. Peregrini habent proprium Parochum ſui domicilii . ibi. Habentes duplicem Parochiam , utriuſque Parocho poſſunt confiteri . ibi. Parochus eſt Miniſter extremæ Unctionis . 39. 13. Ex ejus licentia quilibet Sacerdos poteſt eſſe ; ſufficitque licentia Parochi rationabiliter præſumpta. ibi. Tenetur Parochus ſub gravi ex juſtitia miniſtrare ſuis ovibus hoc Sacramentum . 16. Parochus omittens recitare Divinum Officium tenetur reſtituere omnes fructus ſtando diſpoſitioni Pontificiæ . 31. 60. Beneficia Parochi nequeunt gravari penſionibus, ut Parochi neceſſitatibus ſubvenire valeant . 32. 14. Quantitas deſtinata pro congrua Parochi . 16. Coadjutoria datur Parocho ſeni . 22. Parochi

rochi jure naturali, & divino tenentur ad reſidentiam materialem, & formalem. 28. Adſtringuntur curare ſolliciti de ſuis ovibus: non eas deſerere tempore peſtis: auxiliari eis tempore mortis. ibi. Sicut eſt officium Parochi baptizare, ita etiam moribundis auxiliari ibi. Parochus notabiliter abſens, præter grave peccatum, amittit fructus pro temporis rata. 29. Ad ſummum per unum, aut alterum diem poſſunt Parochi, abſque culpa gravi, abeſſe a ſua Parochia in anno 30. Poſſunt Parochi ex eiſdem cauſis, ac Epiſcopi abeſſe a ſuis Eccleſiis. 41. 42 Ad Parochum pertinet explicare populo Chriſti doctrinam, & Evangelium. 81. Epiſcopus eſt Parochus totius Diæceſis. ibi. Debent ſollicite curare Parochi, ne ſponſi ſe viſitent. 34. 23. Matrimonium contractum per Procuratorem debet revalidari coram Parocho ab ipſis conjugatis. 68. Peccat Parochus aſſiſtens Matrimonio filiorum contrahentium indigne, ſeu parentibus inconſultis. 77. Parochus non debet permittere aliquam conditionem adjici Matrimonio. 86. Matrimonium contractum in facie Eccleſiæ, & nullum ob impedimentum occultum, non debet revalidari coram Parocho, & teſtibus. 89. Parochus caveat docere conjuges peccare graviter conſumando Matrimonium ante benedictionem nuptialem. ibi. Ex Matrimonio nullo ex defectu Parochi oritur impedimentum honeſtatis. 238. Quid facere debet Parochus vocatus ad Matrimonium hermaphroditi. 256. Matrimonium clandeſtinum dicitur, quod non contrahitur coram Parocho, & teſtibus. 257. Aſſiſtentia Parochi, & teſtium debet eſſe ſimultanea. 259. Debent adeſſe præſentia phyſica, & morali. ibi. Validum eſt Matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus vi adductis, ſi percipiant, quod agitur. 260. Parochus coacte aſſiſtens Matrimonio non debet occludere oculos, vel aures, ſed pateſacere id fieri illicite, & contra ſuam voluntatem. ibid. Parochus, & teſtes non eſt neceſſarium, quod ſint vocati ad validum Matrimonii 261. In nullo caſu, eſto urgentiſſimo, valet Matrimonium ſine Parocho, ubi viget decretum Tridentini. 262. Quid de incolis tranſeuntibus per loca, ubi non eſt receptum Tridentinum, & contrahunt Matrimonium ſine Parocho? 263. Matrimonia contracta ſine Parocho in Hollandia, Zelandia, & Friſia inter hæreticos valida ſunt; inter Catholicos nulla. 264. Renuat Parochus aſſiſtere Matrimonio dum ſcit adeſſe aliquod impedimentum, eſto impediens. 266. Matrimonia *conſcientiæ* dicuntur illa, quæ coram Parocho, & teſtibus in occulto contrahuntur. 267. Parochus domicilii contrahentium, vel alterius eorum, eſt proprius pro valore Matrimonii. 271. Parochus extra ſuam Parochiam, aut Diæceſim poteſt valide aſſiſtere Matrimonio ſuorum ſubditorum. 272. Si autem Parochus alienus aſſiſteret ſine licentia Parochi alicujus contrahentium, eſſet nullum Matrimonium. ibi. Parochus peregrinorum eſt domicilii ipſorum. 273. Valide aſſiſtit Matrimonio Parochus cui Epiſcopus ob crimen, vel imperitiam id prohibuit. 274. Non eſt neceſſarium, quod Parochus ſit Sacerdos ad validum Matrimonii. 275. & ſeq. Parochus vitandus valide aſſiſtit Matrimonio. ibi. Quid de Parocho contrahente coram Sacerdote, cui ipſe licentiam aſſiſtendi dederat. ibi. Parochus aſſiſtens Matrimonio tria peragere debet. 278. Denuntiationes fieri debent a proprio contrahentium Parocho. 279. Sufficit, quod denuntiationes publicentur a Parocho, vel ab alio ex ejus commiſſione. 280. Parochus ſponte omittens denuntiationes incurreret ſuſpenſionem ab officio. 282. Secus ſi adſit diſpenſatio, aut cauſa urgens contrahendi abſque illis. ibi. Velationes, ſeu benedictio nuptiarum accipi debent a Parocho domicilii, ubi tunc degunt conjuges. ibi. Scientes impedimentum detegere tenentur Parocho. 284. Quid agere debeat Parochus, cui impedimentum revelatur. 285. Parochi rogantur, ut curent evellere conſuetudines quaſdam parum pias. 35. 22. & ſeq. Nomine proprii Paſtoris intelligitur Parochus in ſua Parochia. 56 Qui cum licentia proprii Parochi communicat in alia quaque Eccleſia, ſive Sæculari, ſive Regulari tempore Paſchali, præcepto ſatisfacit. 57. Hæc licentia ſatis eſt, quod ſit certo præſumpta, aut moraliter certa. ibi. Si Parochus agnoſcat aliquem, vel aliquos Communionem Paſchalem omittere, ſecreto eos moneat. 63r Parochi ex vi conſuetudinis, ubi adſit, diſpenſare ob juſtam cauſam poſſunt in jejunio ſuos parochianos. 144. Parochi non tenentur de prædiis beneficialibus decimare 173. Decimæ ſolvendæ ſunt Parochis, & Beneficiariis omnibus. 175. Parochi propria auctoritate non poſſunt denegare publice Sacramenta nolentibus decimare. 181. Carent poteſtate ferendi cenſuras. 36. 13. Poſſunt Regulares in ſuis Eccleſiis celebrare Miſſam, antequam Parochus celebret in ſua Parochia. 39 83. Parochi ſepelientes cadaver in Eccleſia cui non competit, peccant graviter. 88. Clemens VIII. vetuit

vetuit quibuſdam Parochis, ne pro aſsociandis defunctis in Regularium Eccleſiis ſepeliendis plus peterent, quam pro ipſis ad Parochiam ferendis offerri ſolet. 92. Nequit Parochus cogere hæredes defuncti ſepulti in Eccleſia Regularium, ut in Parochia repetant eadem funeralia. ibi. Sicut æquum eſt ut Parochis detur, quod ſibi debetur, ita æquum eſt, ut a Prælatis jura Monaſteriorum accurate, & religioſe defendantur. 99. Regularis habita ab Epiſcopo licentia prædicandi in Parochia valet prædicare etiam repugnante Parocho, ſed non expedit. 106. Parochus nequit eligere in Confeſsarium Sacerdotem ab Ordinario non approbatum. 40. 21.

Partus. Feminæ ante primum partum, vel alium periculoſum tenentur confiteri. 27. 25. Uxor excuſatur a debito reddendo, ſi exponitur periculo mortis in partu. 34. 136. Partus ſequitur ventrem, quo ad libertatem, vel ſervitutem. 34. 186. In partu mirabili virgineo non fuerunt dolores, & aliæ miſeriæ, quas in partu patiuntur ceteræ feminæ. 41. 37.

Parvuli. Non egent ſe diſponere ad recipienda Sacramenta. 22. 44. Eorum intentionem, & diſpoſitionem ſupplet Chriſtus, aut Eccleſia. ibid. Parvuli poſsunt ordinari in Sacris ſine eorum conſenſu. 30. 16. Ita fieri apud Coptos in Eccleſia Orientali conſtat eſt Bened. XIV. 77. Parvuli exiſtentes in Limbo reſurgent, & aſſiſtent judicio univerſali. 41. 97. Poſtea remanebunt in Limbo ſine pœna, nec gloria. 98.

Parvitas materiæ. Preceptum jejunii naturalis pro Euchariſtia ſuſcipienda non admittit parvitatem materiæ. 27. 306. Nec peccatum ſollicitationis, illam admittit. 329. Non datur parvitas materiæ in Simonia, niſi ex inadvertentia, vel imperfecta deliberatione. 33. 4. Preceptum audiendi Miſſam admittit parvitatem materiæ a principio uſque ad Epiſtolam, dummodo reliquum audiatur. 35. 1. Quæ ſit parvitas materiæ in præcepto abſtinentiæ a Carnibus vix aſſignari valet. 72. Quæ Chocolatæ quantitas ſit materia parva. 109. Theologorum nemo negat dari parvitatem materiæ in potu chocolatæ ſicut in aliis cibis. ibi. Una uncia chocolatæ in aqua diſſolutæ poteſt ſumi cum cauſa pro parvitate. ibi. In aliquibus caſibus non datur parvitas materiæ reſpectu temporis abſtinendi a carnibus, aut proſecutionis cenæ. 125. Annus novitiatus, & ætas ad profeſſionem non admittunt parvitatem materiæ. 38. 20. & ſeq. Parvitas materiæ pro Clauſura Monialium quomodo intelligenda ſit. 63. Quænam quantitas requiratur ad gravem violationem voti paupertatis. 120. Per comeſtiones parvas ſæpe repetitas frangitur jejunium. 40. 38. Materia parva matutina valet aliquando bipartiri ex cauſa, non collatio ſerotina. 39. In veritate formali juramenti nequit dari parvitas materiæ, niſi ex imperfecta deliberatione. 107.

Paſſio Chriſti. Sacramenta ſunt ſigna rememorativa paſſionis Chriſti. 22. 5. Cauſant gratiam *ex opere operato* a virtute paſſionis Chriſti. 7. Paſſio Chriſti cum ejus actibus internis eſt in Sacramentis actio prævia ad cauſandam gratiam. 56. Eadem eſt inſtrumentum conjunctum Divinitati. 57. Baptiſmus ante paſſionem Chriſti habuit efficaciam ex ipſa paſſione inchoata. 23. 8. Septem horæ Canonicæ ſunt diſtributæ juxta ſeptem myſteria paſſionis Chriſti. 31. 7. Quomodo, dum ſignamur formando Crucem, repreſentamus paſſionem Chriſti. 41. 13. Paſſio Chriſti incæpit ab inſtanti ſuæ Conceptionis. 173. Dolor paſſionis Chriſti fuit major omni dolore. 174. Paſsio Chriſti fuit acerbiſsima ſine ejus ullo ſolatio. 175. Chriſtus fecit miracula ut pro nobis pateretur, nos volumus fieri miracula ne patiamur. 177.

Patrimonium quid ſit, & quis poſsit ordinari ad ejus titulum. 30. 44. Patrimonium dicitur a Patre. 34. *cap. 2. init.*

Patrinus. Quatuor conditiones, ut quis ſit valide Patrinus. 23. 39. Patrini cum baptizato fiunt cognati ſpirituales *in prima ſpecie*. ibi. Ipſi cum parentibus baptizati *in ſecunda ſpecie*. ibi. Officia Patrinorum 41. Qui nequeant eſſe Patrini. 42. Solum Catholicus eſt licite Patrinus. ibi. Vir, & femina, non duo viri, nec duæ feminæ debent eſſe patrini. ibi.

Patronatus quid, & quotuplex ſit jus Patronatus. 32. 56. Aliud eſt Eccleſiaſticum, aliud laicale, & utrumque tribus modis adquiritur. ibi. Triplici modo transferri valet. 57. Patronus quadruplex jus in Eccleſia adquirit. 58. Hoc autem jus patronatus conſiderari poteſt ut honorificum, oneroſum, & utile. 33. 77. Vendere hujuſmodi Patronatum eſt Simoniacum ſaltem jure poſitivo. ibi. n. 78.

Pauper in electione ad Beneficia pauper ceteris paribus præferendus eſt diviti. 32. 72. Pauperes oſtiatim mendicantes poſsunt diebus vetitis fruſtra ovorum, & lacticinia eis donata edere. 35. 94.

Paupertas non eſt cauſa diſpenſandi in impedimentis Matrimonii. 34. 308. Fides paupertatis requiritur pro quibuſdam gradibus diſpenſandis. 309

Paupertaa Religioſa, quid ſit. 38. 105. Quomodo prohibeat uſum rerum. 116. Non placet ſententia aſſerens, quod Religioſus poſſit expendere ſine licentia, quidquid ſuperſit ei de rebus ſibi conceſsis, parcius edendo, aut bibendo. 117. Si Religioſus volenti ſibi dare aliqua dona, antequam ea acceptet, roget, ut det illa amico, aut conſanguineo non agit contra votum paupertatis. 118. Uſus peculii non eſt licitua Religioſia. 119. Quænam quantitaa requiratur ad gravem violationem voti paupertatis. 120. Taciturnitas Prælati videntia aliqua accipi, & expendi a Subditia non ſemper cenſetur licentia tacita, ſeu præſumpta. 129. Plures Religioſi damnantur ob tranſgreſsiones contra votum paupertatia, quam obedientiæ, & Caſtitatis. ibi.

Pax mala non eſt ſovenda, ſed profliganda. 27. 166. Pax in errore fundata non eſt bona. ibi. Plus valet uncia pacis, quam libra victoriæ. 39. 82.

Peccator. Quando ſint neganda Sacramenta peccatori 22. 41. Peccator dum peccat, vel agnoſcit ſe eſſe in peccato habituali, debet credere ſe non eſſe in gratia. 70. Oppoſitus error eſt Lutheri, & Calvini. 69. Sacerdos juſtus plus a Deo obtinet in ſacrificio, quam peccator. 26. 14. Ex Sacrificio Miſſæ etiam peccatores percipiunt plurea utilitatea. 19. Sacramenta faciunt peccatorem de attrito contritum. 27. 18. Peccatori publico poteſt imponi caute pœnitentia publica; ſi quia alium publice inhonoravit debet compelli, & valet imponi ei in pœnitentia quod publice ſatisfaciat honori. 175. Si ſcripto publico diffamavit, quod alio publice ſe retractet. ibi. Cenſura imponitur, ut peccator emendetur. 36. 2.

Peccator debet dæmoni animam, Deo autem infinitas animaa ſi haberet ex offenſa infinita moraliter ei irrogata. 41. 128. Chriſtus non venit vocare juſtos, ſed peccatorea. 259. Peccatores fuimus occaſio altiſſimæ dignitatis Mariæ, ejuſque admirabilis maternitatis Dei. ibi Maria eſt pia Mater, & miſericors Advocata peccatorum. ibi.

Peccatum. Nec de peccatis propitiatis debemua eſſe ſine metu. 22. 70. Baptiſmua Joannia non remittebat peccata ſicut Baptiſmus Chriſti. 23. 9. In receptione Baptiſmi reperiri poſſunt peccata omiſſionia, & commiſſionis. 43. Baptiſmua, delet peccatum originale, & alia commiſſa ante Baptiſmum. 45. Miniſter conſecrationis habens conſcientiam peccati gravis, aut de eo prudens dubium debet ſe diſponere media confeſſione. 25. 34. Sacerdos conſcius peccati gravis poteſt cum contritione, ſaltim exiſtimata, celebrare abſque prævia Confeſſione duplici conditione exiſtente. 35. Tot peccata gravia committit Miniſter Euchariſtiæ, quot vicibus eam diſtribuit in peccato. 46. Peccata venialia præterita nullum Euchariſtiæ effectum impediunt. 73. Peccata autem venialia actualia, licet non impediant primarium ejua effectum, impediunt ſecundarium. ibi. Poteſt aliquis ita accedere ad Euchariſtiam, ut neque gratiam recipiat, nec peccatum committat, 84. Actua adequatus pœnitentiæ eſt dolor de peccatis propriis 27. 7. Contritio ſemper eſt dolor univerſalis de omnibus peccatis. 10. Dum quis immemor peccatorum elicit actum caritatis, eſt contritio virtualis. 12. Peccata commiſſa poſt Baptiſmum, vel in ejua receptione ſunt materia remota Sacramenti pœnitentiæ. 29. Dicuntur peccata materia remota *circa quam*. 30. Peccata pure exiſtimata ſunt materia neceſſaria. 32. Non tamen ſufficiens. ibi. Peccata confeſſa ut dubia, ſi poſtea reperiantur eſſe certa debent iterum confiteri ut certa. 34. Peccata gravia rite confeſſa, & abſoluta, & omnia peccata certo venialia ſunt materia voluntaria confeſſionis. 38. Peccata indirecte remiſſa ſunt materia neceſsaria. 39 Quando quia accedit ad Confeſſionem ſine culpa gravi, debet ponere peccatum vel peccata determinata pro materia 41 Dolor de peccatia debet eſse univerſalia, & efficax. 47. Peccata vitæ præſentis nequeunt confiteri in Confeſsione generali, ac ſi eſſent præteritæ. 108 Peccata confeſsa in caſu integritatis moralia remittuntur *directe in vi abſolutionis*; peccata vero omiſsa *indirecte ex conditione gratiæ*. 112. Circumſtantiæ peccatorum explicantur. 114. & ſeq. Peccare ex ſola voluntate peccandi, plua Dœmonum, quam hominum eſt. 131. Exprimi debet in Confeſsione. ibi. Novatiani negabant Eccleſiæ poteſtatem circa graviora peccata. 205. Datur in Eccleſia poteſtas reſervandi peccata. 365. Nullum eſt Sacramentum primario inſtitutum ad remittenda venialia. 29. 12.

Peccatum grave eſt impedimentum divinum potiua quam Eccleſiaſticum pro Matrimonio contrahendo. 34. 166. Peccavit Pilatua dum Chriſtum damnavit. 41 39. Dantur in Eccleſia media conſequendi remiſsionem peccatorum. 90. Per tria media remittuntur peccata gravia quoad culpam, & pœnam æternam. ibi. Media quibus remittun-

Digitized by Google

tuntur peccata venialia. 91. Extra Eccleſiam non eſt ſalus, nec remiſsio peccatorum. ibi. Peccata ſunt debita noſtra utique ſumma ob ſummam offenſam Deo irrogatam. 228.

Peculium. Uſus peculii ſine præciſa neceſſitate eſt graviter illicitus Religioſis. 38. 119. Prælati, & ſubditi curare tenentur peculia a clauſtris procul abigere. ibi. A noſtra Diſcalceata familia ſunt penitus eliminata. ibi Uſus peculii non adeo illicitus eſt, ut certis conditionibus nequeat honeſtari. 130.

Pecunia. Pœnitentia *Realis* eſt quæ imponitur in pecunia, vel alia re equivalenti, pretio æſtimabili. 27. 169. Fur, pecunia per furtum habita, nequit Bullam ſumere valide. 18. 32. Simon Magus gratiam faciendi miracula pecunia emere voluit. 33. 3. Simonia realis committitur traditione rei ſpiritualis, licet pecunia differatur. 12. *Munus a manu* eſt pecunia, ſive numerata, ſive credita. 14. Simoniam committeret, qui pecunias daret, non collatori beneficii, ſed mediatori. 23. Urban. II. damnat ut Simoniacum eum, qui dedit cuidam pecuniam, ut ſua interceſsione ab Epiſcopo ordines obtineret. ibi. Si pecunia detur mediatoribus, non pro ipſis precibus, ſed pro labore non eſt ſimonia ſpeculative. 24. Sed in praxi valde periculoſum, omninoque vitandum. ibi. An ſimoniam committat, qui alicui magnam pecuniæ ſummam in eleemoſynam impendendam promittit alicui Monaſterio, ut pro eo Beneficium impetret precibus ab Epiſcopo. 25. Qui dant pecuniam pauperibus, & Religioſis, ut pro ipſis orent, non intendunt emere illos actus virtutum. 44. Romana Curia pro diſpenſationibus pecunias accipit ſine labe ſimoniæ ex triplici capite. 46. Poſtquam jus alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimenta removere. 85. Non eſt ſimonia pecunia redimere injuſtam vexationem circa poſseſsionem beneficii. 87. Licitum eſt dare pecuniam electoribus, ut deſiſtant ab indigni electione. 90. Non eſt ſimonia dare pecuniam, ut poſitive eligatur dignus, vel dignior in communi, non determinando aliquam perſonam. 91. Si tempore mortis Religioſus reperiatur habere propriam pecuniam, ſepeliatur in ſterquilinio cum pecunia dicendo: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*. 38. 106. Retinere pecunias apud ſe, vel apud alium, manente dominio apud dantem, & animo petendi licentiam quando eis uti velit, eſt ſpecies peculii occulti. 111. Si Religioſus pecuniis ab amicis datis libros emat, & palam cum aliis ex licentia habitis exponat, ut Prælatus videat, peccat contra paupertatem. 112. In pecuniis quantitas octo Regalium reſpectu cujuſcumque Religioſi eſt gravis. 120. Quando Religioſus licentiam habet expendendi aliquam pecuniam in uſus determinatos, valet expendere in alios æquivalentes, ſi æque cedunt in bonum Monaſterii. 122. Si Prælatus concedat ſubdito licentiam generalem expendendi aliquas pecunias in uſus, quos voluerit, non poteſt illas expendere in uſus illicitos, aut turpes. 123. Nullam pecuniam poteſt Religioſus ludo exponere. 124. Ludus, in quo exponitur pecunia, non eſt rationabilis, nec decens Religioſis. ibi. Alii ludi cartharum, vel taxillorum præcipue ab expoſitione pecuniæ ſunt vetiti Religioſis. ibi Pecunia præſens non eſt pretioſior futura moraliter certa. 40. 125. Nec pro ſola dilatione, nec pro ſola anticipatione pecuniæ poteſt quidquam carius aut vilius vendi, aut emi. ibi.

Pœna. Qui volunt Miſſas breves in hac vita, pœnas longas patientur in altera. 26. 82. Pœnitentia dicitur a pœna. 27. 1. Ex triplici motivo oritur pœna. ibid. Dœmones dolent pœnam, quam patiuntur, non culpam quam commiſerunt. 2. Licet attritio incipiat a timore pœnæ, ultimus finis ejus non eſt pœna. 9. Confeſſarius violans ſigillum nullam pœnam incurrit *ipſo facto*. Conſtitutiones editæ contra ſollicitantes, ſunt leges pœnales, quæ odioſæ appellantur. 237. Quæ ſint pœnæ ſollicitantium. 346. Pœna proportionari debet culpis. ibi. Pœna gravis eſt abjuratio de levi. Pœna æterna non remittitur per indulgentias. 28. 1. Bene vero pœna temporalis. ibi. & ſeq. Pœnæ taxatæ contra ſimoniacos. 30. 199. & ſeq. Pœnæ, quas incurrunt ſimoniaci ob ingreſſum in Religionem. 121. Pœnæ impoſitæ contra recipientes ſimoniace ſacros ordines. 122 Quas pœnas incurrant conferentes, & obtinentes ſimoniace beneficia? 124., & ſeq. Quis poſſit in ſupradictis pœnis, diſpenſare? 128. Duplex eſt pœna, alia poſitiva, alia privativa. 34. 26. Pœna a Sponſalibus reſilienti adjecta ſine diſtinctione eſt illicita, & invalida. ibid. Pœna autem negativa licita, & valida eſt. ibi. Sine culpa non datur pœna. 144. Raptor incurrit pœnas latas, & ferendas. 228. Cenſura dicitur *pœna*, quia requirit, & ſupponit culpam. 36. 2. Non eſt idem proprie pœna, ac pœnalitas. 37. Pœnæ a Deo inflictæ

flictæ filiis pro delictis parentum fuerunt quædam pœnalitates. ibi. Excommunicatio minor non reputatur pœna gravis. 40. Irregularitas non eſt *pœna* ſed impedimentum Canonicum. 37. 1. Pœnæ proprietariis in jure poſitæ. 106. Duplex genus pœnarum aſſignatur in jure contra proprietarios. ibid. Ultra has pœnas, ſub privatione dignitatum & officiorum vetuit Clemens VIII. Prælatis, & ceteris Religioſis facere donationes notabiles. 107.

Pelagius aſſerebat hominem poſſe ſe diſponere ad gratiam viribus naturæ. 22. 66.

Pœnitens tenetur in articulo mortis confiteri per interpretem, vel etiam publice, ſi aliter non poſſit. 27. 28. Non ſit Pœnitens nimius aut prolixus in fatendo culpas, aut imperfectiones. 40. Quando accedit ſine culpa gravi debet confiteri peccatum, vel peccata determinata vitæ præteritæ pro ſecuriori materia. 41. Non requiritur in pœnitente perfectus Dei amor pro Sacramento Pœnitentiæ reipiendo. 68.

Pœnitens juſtificari volens, & dicens Deo: *Non curo te diligere amore perfecto, quia dicitur mihi non requiri pro Sacramento ſuſcipiendo*, infanus eſſet. 74. Non ideo pœnitentes cito redeunt ad præterita peccata, quia ex timore gehennæ recipiunt Sacramenta. 76. Sed quia accedunt ſine vero dolore, & propoſito. ibi. Utinam omnes pœnitentes accederent ad Sacramentum cum vero dolore ex metu gehenæ! ibi. Veritas confeſſionis conſiſtit in eo, quod pœnitens omnia requiſita fateatur in Confeſſione. 92. Si pœnitens mentiatur, quando erit grave, aut leve ejus mendacium. ibi. Non aſtringitur pœnitens pro ſua culpa fatenda præcepto naturali ſervandi famam proximi in ſecreto Confeſsionis. 101. Inter pœnitentem, & Confeſſarium non adeſt cognatio proprie ſpiritualis. ibi. Aſtringitur pœnitens reſpondere Confeſsario interroganti de conſuetudine. 135. Debet etiam fateri radices, & inclinationes peccatorum Confeſsario interroganti tamquam Medico, & Judici. 436. Circumſtantiæ, quæ a pœnitente agnoſcuntur, & commode valent manifeſtari, exprimi debent in Confeſsione. 155. Pœnitens non debet relinquere pendulum judium Confeſsarii. 156. Tenetur pœnitens repetere Confeſsionem, quoties ex quocumque capite cognoſcat fuiſse nullam. 163. Poteſt Confeſsio eſse nulla, vel ex parte pœnitentis, vel ex parte Miniſtri. ibi. Noven Caſus in quibus ex parte pœnitentis poteſt Confeſsio eſse nulla. ibi. Omittens voluntarie adimplere pœnitentiam totalem, eſto levem, peccat gravitet. 173. Confeſsarius in imponendo pœnitentias attendere debet gravitatem culparum, vires, & facultates pœnitentis. 174. Tenetur pœnitens acceptare pœnitentiam congruam, & ſuo tempore eam exequi. 176. Non poteſt propria auctoritate alium ſubſtituere, qui pro eo pœnitentiam impleat. 177. Poteſt pœnitens applicare pœnitentiam, etiam Sacramentalem, pro animabus Purgatorii. 178. Non tenetur pœnitens adimplere pœnitentiam omnino *certe* injuſtam. 183. Una ex cauſis commutandi pœnitentiam eſt major utilitas ſpiritualis pœnitentis. 185. Pœnitens nequit ſibi commutare pœnitentiam etiam in melius. ibi. Non excuſatur ab impletione pœnitentiæ juſtæ ob indulgentiam, aut jubilæum. 186. Status pœnitentis in ordine ad abſolutionem eſt duplex nempe *diſpoſiti*, & *indiſpoſiti*. 297. Status pœnitentis indiſpoſiti ſunt quatuor. ibid. Quamvis pœnitens non teneatur ſigillo Confeſſionis; tenetur jure ſecreti naturalis ad propalanda incaute audita in confeſſione. 323.

Pœnitens ſollicitatus tenetur denunciare Confeſſarium ſollicitantem. 337. Si pœnitens inquirat de tali obligatione, reſpondere valet confeſſarius reus quod id quærat ab aliis 344. Melius tamen aget ſi aperte revelet pœnitenti ſuam obligationem. ibi. Abſolutio data a Confeſſario pœnitenti complici in peccato venereo eſt nulla. 350. Quid ſi pœnitens etiam ſuaſus, quod alteri confiteatur in articulo mortis non acquieſcat. 362. Quando pœnitens accedit cum reſervatis, & non reſervatis non poteſt abſolvi ab iſtis directe, & ab aliis indirecte extra caſum neceſſitatis. 391. Si pœnitens duplicem accipiat Bullam, bis poteſt abſolvi, etiam ab interdicto ſpeciali perſonali. 28. 51.

Pœnitens in Tribunali confeſsionis eſt ſui accuſator & teſtis. 34. 92. Pœnitens contrahere volens matrimonium cum impedimento monendus eſt a Confeſſario. 97. Pœnitens tenetur confiteri conſuetudinem quamvis non interrogetur a Confeſſario. 40. 153. Non ſufficit, quod pœnitens ore dicat ſe habere dolorem, & proponere emendationem. 155. Quid agere debeat Confeſſarius cum pœnitente in articulo mortis conſtituto, & myſteria fidei ignorante. 163.

Pœnitentia unde dicatur. 27. 1. Fuit in B. Virgin. quo ad habitum, in Adam etiam quo ad actum. ibi. Angeli ſunt incapaces pœnitentiæ. ibi. Non fuit in Chriſto Domino. 2.

Quid

Quid ſit pœnitentia. 3. Poteſt conſiderari ut virtus, & ut Sacramentum. ibi. Eſt virtus ſpecialis, & pars potentialis juſtitiæ. 4. In quo conveniat, & differat pœnitentia ut virtus, & ut Sacramentum. 5. Quot, & quales ſint actus pœnitentiæ. 7. In omni lege fuit peccatoribus neceſſaria. 13. Quando obliget præceptum naturale pœnitentiæ. 14. Hæc obligatio poteſt eſſe vel *per ſe*, vel *per accidens*. ibid. An peccator teneatur pœnitere *ſtatim* poſt commiſſum peccatum. 15. An ſuſcipiens Sacramentum Pœnitentiæ, cum attritione ſupernaturali cognita, ut tali in articulo mortis, teneatur ad contritionem. 16 & ſeq.

Pœnitentia Sacramentalis, quid. 27. 168. In *voto* eſt eſſentialis Sacramento, in *re* eſt pars ejus integralis ibi. Eſt ſeptem modis. 169. Pœnitentia *formata* eſt, qua impletur in gratia, & *ſatisfactoria* eſt *Informis* eſt quæ impletur in peccato, & non eſt *ſatisfactoria* adhue remoto peccato. 170. Triplex genus operum poteſt imponi pro Pœnitentia. 171. Debet imponi pro peccatis confeſſis, licet Chriſtus abundanter pro omnibus ſatisfecerit. 172. Omiſſio totalis Pœnitentiæ eſt gravis, tam ex parte Confeſſarii, quam pœnitentis. 173. Omiſſio partis levis eſt venialis. ibid. Debet imponi juxta prudens arbitrium Confeſſarii, & vires, & qualitatem pœnitentis. 174. Non debent in eadem confeſſione congeri plures partes Pœnitentiæ, quarum vix pœnitens recordetur. 175. Pœnitentia perpetua ſolum pro homicidio imponenda eſt. ibid. Publica aliquando imponi caute poteſt, & debet ibi. Pœnitens tenetur acceptare Pœnitentiam congruam. 176. Nequit propria auctoritate eam implere per alium. 177. Poteſt eam applicare pro animabus Purgatorii. 178. Nequit Confeſsarius relinquere totam Pœnitentiam arbitrio pœnitentis. 179. Poteſt aliquando, & debet compellere pœnitentem implere pœnitentiam, vel ejus partem ante abſolutinem. 181. Quæ ſint cauſæ excuſantes a Pœnitentiæ impletione. 181. Non obbligat pœnitentia certo, & notabiliter injuſta. 183. Pœnitentia pro peccatis non reſervatis commutari valet, ipſis auditis a quolibet Confeſsario; ſecus pro reſervatis injuncta a Superiori. 184. Quatuor ex cauſis valet pœnitentia commutari. 185. Numquam tamen ab ipſo pœnitente adhuc in melius. ibi. Pœnitentia Sacramentalis eſt magis ſatisfactoria, quam quælibet talia pœnitentia voluntaria. ibi. Pœnitentia eſt imimponenda a Confeſsario, & implenda a pœnitente, licet hic lucretur Jubilæum, vel indulgentiam plenariam. 186. Quæ ſint pœnitentiæ medicinales imponendæ occaſionatis, conſuetudinariis, & recidivis. ibid. Pœnitentiæ injunctæ a Mendicantibus non non ſunt ſuſpectæ. 187. Oppoſitum dicere eſt damnatum pluſquam ſemel. ibi. Vide *Satisfactio Sacramentalis*.

Pœnitentiæ Sacramentum fuit inſtitutum a Chriſto D. complete poſt Reſurrectionem. 27. 21. Componitur ex actibus pœnitententis, & abſolutione legittima Miniſtri. 22. Eſt neceſsarium in nova lege neceſſitate medii, & præcepti in re, vel in voto. 23. Sufficit tamen votum implicitum in contritione. 24. Tempus in quo obliget præceptum Divinum Confeſsionis. 25. Omnes baptizati, rationis uſu compotes, ſuppoſito peccato lethali, obſtringuntur præcepto Divino ad Confeſsionem. 27. In articulo mortis tenentur confiteri per Interpretem, ſi aliter non valent, ſaltem lege caritatis erga ſeipſum. 28. Materia proxima pœnitentiæ ſunt actus pœnitentis 29. Materia remota ſunt peccata poſt baptiſmum commiſsa, vel in ejus receptione. ibi. & ſeqq. An imperfectiones morales ſint materia remota Confeſsionis. 40. Sine fundamento aſſeritur B Virg. aliquando Confeſsam fuiſſe Apoſtolo Joanni. ibi. Quid de eo, qui caret materia gravi præſenti. 41. Curent Parochi, & Patres familiæ ſuas reſpectivas oves inſtruere in modo ſe confitendi. ibid. Non datur Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe. 83. & ſeq Miniſter pœnitentiæ ejuſque requiſita. 211. Septem conditiones requirit. 112. Vide *Confeſſarius*, *Parochus*.

Penſio quid, & quotuplex ſit. 32 12. Penſio Clericalis non eſt proprie Beneficium. 13. Quis valeat ſuper Beneficia penſiones imponere. 14. Quatuor cauſæ communiter aſſignantur ad licitam impoſitionem penſionis. 15. Quota, ſeu ſumma penſionis debet eſse proportionata proventibus Beneficii. 16. Quis ſit ſubjectum capax penſionis. 17. Penſionarius nequit pro libito teſtari de bonis penſionis Clericalis. 18. Penſionarii obligationes 19. Quid ſit translatio penſionis. 21. Vendere penſiones Clericales ſimoniacum eſt; ſecus penſiones laicales. 33. 74. Etiam vendere alias penſiones mixtas, quæ non dantur in titulum Beneficii, ſed pro Beneficio ſimoniacum eſt. 75.

Percuſſio. Cur Confirmatus percutiatur ab Epiſcopo in maxilla. 24. 10.

Percuſſio Clerici poteſt eſse triplex, *enormis*. *gravis*, & *levis*. 36. 109. Vide *Excommunicatio*,

Peregrinus. Peregrini tenentur legibus locorum, per quæ tranſeunt. 34. 262. Nequeunt inire

inire Matrimonium ſine Parocho, & teſtibus, ubi Tridentinum eſt receptum, licet in ſua patia receptum non ſit. ibi.

Perfectio. Illa Religio eſt perfectior, quæ profitetur vitam perfectiorem. 38. 16. Vitam contemplativa perfectior eſt activa. ibi. Sed vita mixta perfectior eſt quam contemplativa, & activa ſeorſim ſumpta. ibi. Poſſunt Clerici Sæculares tendere ad perfectionem, & eſse interius perfecti, licet non ex vi ſtatus, ſicut Epiſcopi, & Religioſi. 17. Archidiaconi, & alii Prælati Sæculares non dicuntur eſse in ſtatu perfectionis ſicut Epiſcopi. ibi. Ceteris paribus Religio auſterior, & pauperior eſt perfectior. 18. Summopere juvant ad perfectionem maceratio carnis, paupertas, & nuditas corporis. ibi. Quæ Religio ſit perfectior nec eſt facile, nec expedit deſignare in particulari. ibi. Quilibet Religioſus valet eſse perfectus in ſua Religione. ibi. Perfectum eſt, *cui nihil deeſt*. 19. Perfectio ſpiritualis abſolute conſiſtit in caritate Dei, & proximi. ibi. Triplex poteſt diſtingui perfectio, *Chriſtiana*, *Religioſa*, & *Epiſcoporum*. 20. Poteſt Chriſtianus eſse perfectus ſine obſervantia profeſſionis religioſæ, & Religioſus poteſt eſse perfectus ſine obſervantia miniſterii Epiſcopalis, vel econtra. ibi. Epiſcopi tenentur eſse perfecti, Religioſi tendere ad perfectionem. 21. Religioſus ſub gravi tenetur aſpirare ſemper ad majorem perfectionem. 22. Quid agere debeat Religioſus pro hac implenda obligatione. 23. Unde proveniat aliquos Religioſos parum, aut nihil proficere in perfectione. 24. Perfectio Religioſi non ſtat præciſe in obſervantia trium votorum, & præceptorum, ſed etiam in complexu Regulæ, & Conſtitutionum. 25. Nequit tendi ad perfectionem non curando de perfectione, ac vitandis ejus impedimentis. 26. Chimericum eſt putare aliquem peccatis venialibus deliberatis onuſtum ad perfectionem tendere poſse. 27. Portentoſa perfectio quæritur ab aliquibus in ſæculo Religionem deſerendo. 51. Quæ ſit obedientia perfectionis. 89. Religioſus, qui agit de perfectione fugiat pericula paupertatis, ſi quod accepit, dedit, vel retinet pertingit ad mortale, petat licentiam, & exeat ab ſcrupulis. 120.

Permutatio Beneficii quid ſit. 32. 116. Valde affinis eſt reſignationi. ibi. Cauſa ſufficiens, & neceſſaria ad permutationem licitam eſt uberior utilitas Eccleſiæ, aut copioſior animarum profectus. 117. Permutare res ſpirituales pro aliis ſpiritualibus non eſt ſimonia, exceptis Beneficiis. 33. 92. Etiam Beneficia permutari valent auctoritate Superioris legittimi. 93. Quis debeat eſſe Superior, cujus auctoritate licite fieri valeant Beneficiorum permutationes. 94. & ſeq. Ad licitam permutationem Beneficiorum ſunt neceſſariæ quinque conditiones. 98.

Pietas, cauſa excuſans a præcepto jejunii. 35. 140. Difficultas eſt de illis, qui talia opera faciunt non ex neceſſitate officio, aut obedientia, ſed libere, & ex propria voluntate. 141.

Pilatus quam poteſtatem habuerit in Chriſtum. 30. 83. Pilatus graviſſime peccavit, dum Chriſtum agnoſcens ejus innocentiam turpiter damnavit. 41. 39. Non ex odio ut Judæi, ſed ex timore illum damnavit. ibi.

Plato dixit: *Tria ſunt omnia*. 41. 130.

Plenitudo gratiæ eſt triplex, *Chriſti*, *Mariæ*, & *Sanctorum*. 41. 50. Explicatur. ibi.

Poligamia quid ſit. 34. 110. Eſt omnino reprobata, & contra jus naturæ. ibi. Romani adhuc in Gentilitate prohibuere poligamiam, nec admittere voluerunt legem Julii Cæſaris eam permittentem. 111. Aliquando tamen fuit licita per diſpenſationem divinam, ut cum Abraham, Iſaac, Jacob, David, & aliis Patriarchis. 112.

Pollutio, an Communionem impediat. 25. 75. & ſeq. Dæmon cuidam Monacho excitabat diebus feſtis pollutionem, ne accederet ad Communionem. 76.

Pontifex, eſt Miniſter Ordinarius Sacramenti pœnitentiæ pro tota Eccleſia. 27. 242. Impedimenta excuſantia adire Pontificem pro abſolutione ſunt ſeptemdecim, reducuntur tamen ad duo. 376. Pontifex idem eſt ac *Pons* inter Deum, & populum. 30. 68. Ad Summum Pontificatum dignior omnibus eſt eligendus. 32. 76. Non valet diſpenſare cum Religioſo quandiu tali, ut Matrimonium contrahat. 38. 10. Poteſt tamen ex graviſſima cauſa Religioſum ſæcularizare. 11. Vid. *Papa*.

Poſtulatio ad Beneficium Eccleſiaſticum, quid ſit. 32. 61.

Præceptum. Adeſt præceptum divinum ſumendi Euchariſtiam. 25. 87. Solum obligat baptizatos. 88. Obligat præcipue in articulo mortis. 90. Sumere Euchariſtiam ſub utraque ſpecie non eſt de præcepto divino. 94. Nec Communio quotidiana eſt de præcepto divino. 96. Poſt peccatum in omni lege adfuit præceptum pœnitendi. 27. 13. Obligat *per ſe* in articulo mortis, & ſaltem ſemel in anno. 14. Obligat ad non differendam pœnitentiam peccati commiſſi, & melius eſſet pœnitere ſtatim. 15. Non deſiit, ſed variata eſt obligatio perfectæ contritionis, ut in vita impleatur ejus præceptum attritione ſimul

Digitized by Google

cum Sacramento. 18. Adeſt præceptum divinum Confeſſionis obligans potiſſimum in articulo mortis. 25. Non obligat confiteri ſtatim poſt commiſſum peccatum. 28. Quoties præceptum eſt clarum obſervari debet, niſi adſit clara exemptio ab eo. 28. 65. Datur in jure præceptum recitandi Officium Divinum publice, & devote in Choro. 31. 18. & ſeq. Vid. *Recitare*. Matrimonium eſt de præcepto divino non particularibus, ſed communitati hominum. 34. 51. Primum præceptum Eccleſiæ eſt audire Miſſam Dominicis, & aliis diebus feſtis. 35. 1. Secundum, confiteri ſaltem ſemel in anno. 26. Tertium, Communicare in Paſchate. 48. Quartum eſt de jejunio Eccleſiaſtico, quod quinque præcepta includit. 67. Præceptum jejunandi eſt negativum. 68. Quintum Eccleſiæ præceptum eſt de ſolvendis Decimis. 169. Item de primitiis. 192. Non adeſt in Eccleſia præceptum ſolvendi oblationes. 201. Quos liget præceptum ſub cenſura poſitum ad præcavenda delicta, vel ad ea revelanda. 36. 35. Violans præceptum cum cenſura unum peccatum ex ſe, non duo committit. 80. Religioſus non ſolum tenetur ſub gravi ad vota, & præcepta formalia, ſed ad tendendum etiam ad perfectionem. 38. 25. Religioſus violans præceptum formale duplex ſpecie peccatum committit. 90. Quomodo imponantur apud nos præcepta formalia. ibi. Præcepta formalia non facile, ſed caute ſunt imponenda. 92. Satius eſt uti ſtatutis pœnalibus, quam præceptivis. ibi.

Prægnantes, & lactantes excuſantur a jejunio, non a carnium abſtinentia. 35. 135.

Prælati Regulares quomodo formare intentionem debeant, ut pro ſtipendiis Miſſarum acceptis ſatisfaciant. 26. 23. Gaudent juriſdictione ordinaria in ſuos ſubditos. 27. 242. Sine eorum conſenſu poteſt valide Regularis excipere Confeſſiones ſæcularium ex mandato, vel facultate Epiſcopi. 261. Niſi prius fuerit reprobatus a ſuis Prælatis. 262. Prælati noſtri concedunt uſum Bullæ Cruciatæ ſine ulla limitatione. 266. Ad Prælatos Regulares attinet deſignatio Confeſſarii extraordinarii pro Monialibus ſibi ſubjectis. 278. Congruit ut ſint liberales in negotio concedendi Monialibus ſolatium Confeſſarii. 279. Reſervatio Regularis eſt, quæ oritur a Prælatis Regularibus circa quædam peccata. 366. Undecim caſus, vel peccata, quæ poſſunt reſervare Generales, & Provinciales. 371. Alii etiam caſus valent a Prælatis reſervari in Capitulis Generalibus, & Provincialibus. ibi. A quibus peccatis, & caſibus poſſint Prælati Regulares abſolvere ſuos ſubditos. 378. Qui intelligantur nomine Prælati. ibi. Nec ſuos ſubditos, nec minus ſæculares valent abſolvere ab hæreſi occulta Prælati Regulares. ibi. An ſemper teneantur concedere inferiori petenti facultatem abſolvendi a reſervatis. 380. Ad quem Epiſcopum debeant Prælati Regulares mittere ſuos ſubditos ordinandos. 30. 37. Quas pœnas incurrant deficientes. 28. Prælatis incumbit obligatio gravis, ut in ſuis Eccleſiis Officium Divinum devote quotidie perſolvatur. 31. 2. Prælati, & ſubditi tenentur Choro intereſſe juxta propriam Regulam, & Conſtitutiones. 3. Præ omnibus debet Choro aſſiſtere Prælatus, niſi quandoque ex juſta cauſa nequeat, aut excuſetur. ibi. Subditos deſides debent Prælati cogere ad Chori aſſiſtentiam. ibi Poſſunt ex juſta cauſa eos diſpenſare a recitatione privata. 76. Prælatiæ Regulares ſunt velut Beneficia Eccleſiaſtica quoad jus ſpirituale adminiſtrandi ſpiritualia, juriſdictionem, & animarum curam. 33. 66. Prælati Regulares juſta interveniente cauſa diſpenſare in jejuniis poſſunt cum ſuis ſubditis. 35. 145. Non tenentur obſervare apices iuris in cenſuris ferendis. 36. 24. Eadem potiuntur facultate pro ſuis ſubditis ac Epiſcopi, ad diſpenſandum in irregularitate ex delicto proveniente, ex privilegio Pii V. 37. 8. Graviter peccant non admittentes ad habitum ſine juſta cauſa illum, qui alias nullum habet impedimentum. 38. 33. Idem eſt de quolibet denegante ſuffragium ad habitum, vel profeſſionem digni. ibi. Sint ſubditi humiles filii, & erunt eis Prælati patres piiſſimi. 74. An poſſit præcipere aliquid contra, ſupra, vel præter Regulam. 93. An poſſint cogere ſubditos obſervare Regulam antea collapſam. 95. Poſſunt mittere ſubditos ad Indos, ut viſitent, vel commorentur in Conventibus Ordinis. 96. Tenentur ſub gravi providere Religioſis de omnibus neceſſariis juxta conſuetudinem, & paupertatem Ordinis. 109. Curent Prælati eſſe cum ſubditis plus liberales, quam parci, ne verificetur: *Ubi non eſt abundantia, non eſt obſervantia.* ibi. Prælati, & ſubditi curare debent amplecti, & obſervare vitam communem, abdicando peculia. 119. Prælatus nec dat, nec dare valet licentiam ſubditis, ut quidquam in uſus illicitos expendat. 123. Nec, ut pecuniam ludo exponant. 124. Quando poſſit ſubditus operari ex licentia præſumpta Prælati. 125. Non ſemper taciturnitas Prælati eſt approbatio operationis ſubditi. 122.

Præloquium, ſeu præambulum Confeſſionis quale ſit. 27. 298.

Presbyteratus quid ſit. 30. 60. Habet duplicem materiam, & formam eſſentialem. ibi. Quod calix, & patena tradendi ad Presbyteratum ſint ſacra, vel non, eſt de materiali: quod vero ſint cum vino, & hoſtia eſt de eſſentiali. 62. Datur duplex poteſtas Presbytero reſpondens duplici materiæ, & formæ partiali. 63. Non poteſt recipi poteſtas abſolvendi a peccatis, non recepta poteſtate conſecrandi. 66. Olim omnes Presbyteri dicebantur Epiſcopi, uſus tamen obtinuit, ut majores Sacerdotes appellentur Epiſcopi. 68. *Præsbyter* græce idem ac latine *Senior*. ibi.

Presbyteræ dicebantur olim uxores Præsbyterorum, vel quas duxerant ante Ordinationem. 30. 32. Erant etiam aliæ feminæ devotæ ſervientes in quibuſdam miniſteriis Eccleſiæ, & dicebantur *Præsbyteræ*, *Diaconiſſæ*, aut *Subdiaconiſſæ* ibi.

Præſentatio. Quos ad Beneficia præſentare Patronus teneatur. 32. 59. Intra quod tempus a Patronis præſentatio fieri debeat. 60.

Prætor Civitatis, aut cuſtos vineæ, ſi publice furetur, vel aliud peccatum committat, debet ſuum officium exprimere in confeſſione ratione ſcandali. 27. 118. Si occulte idem faciat, aggravat notabiliter peccatum ratione officii. 119.

Primitia quid ſit. 35. 198. Omnes fere gentes naturali lumine inſtructi aliquos fructus Deo offerre in more habuerunt, in gratiarum actionem pro fructibus acceptis. ibi. Primum argumentum hujus gratitudinis conſpicitur in Cain, & Abel. ibi In lege gratiæ licet non detur præceptum Divinum ſolvendi primitias, datur tamen præceptum Eccleſiaſticum. 199. Ubi ex legitima conſuetudine non ſolvuntur primitiæ, non adeſt obligatio. ibi.

Privilegium. Privilegia tria præcipua Ordinitorum, *immunitatis, Canonis*, & *fori*. 30. 78. Habent illa omnes Clerici ex pietate Principum Catholicorum. 82. In quo conſiſtat privilegium exemptionis Clericorum quoad ſua bona. 85. Clericus conjugatus non gaudet dictis privilegiis. 86. Niſi ex divortio, vel ex mutuo conſenſu reciperet ordines ſacros. 89.

Privilegia Regularium circa decimas. 35. 188. & ſeq. Non pro libito, ſed ex juſtia, & rationabilibus cauſis Summi Pontifices eis conceſſerunt illa. 191. Eiſdem privilegiis gaudent Moniales. 194. Ex triplici capite amitti poſſunt hæc privilegia. 195. Quot privilegia concedantur in Bulla Cruciatæ eam ſumentibus. 28. 36.

Privilegium quid ſit. 39. 1. Diviſio privilegii in reale, & perſonale: in ſcriptum, & non ſcriptum: in gratioſum, & remuneratorium: in abſolutum, & conditionatum; in commune, & privatum: in odioſum, & favorabile: pro foro conſcientiæ, & externo: pro temporale, & perpetuum. 2. Privilegium ab alio nequit concedi, quam a ſuperiore legem condere valente. 3. Quamvis regulariter requiratur notitia privilegii in privilegiato, & ſemper ut licite operetur contra legem, aliquando poteſt valere etiam illo ignorato. 4. Nemo tenetur per ſe uti privilegio ſibi conceſſo. 5. Mulier habena votum caſtitatis, poſt actu terium mariti tenetur uti privilegio recedendi, & obſervare votum. 6. Privilegium meretur amittere qui conceſſa ſibi abutitur facultate. 34. Diſcrimen inter privilegium gratioſum, oneroſum, & remuneratorium ex juſtitia, & gratia. 37. Privilegium immunitatis Eccleſiæ. 33. Privilegia Militum Regis Hiſpaniæ. Vide *Milites*.

Proceſſio. Regulares vocati ab Epiſcopo ad proceſſiones publicas adire tenentur. 39. 84. Sed adeſt exceptio pro aliquibus, qui in *ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt*. ibi. Adſunt etiam privilegia Clem. VIII. & Pauli V. pro Carmelitis Diſcalceatis. ibi.

Proceſſiones in Deo ſunt operationes *ad intra*. 40. 116. Sunt vere actiones intellectus, & voluntatis. ibi. Sunt duæ tantum: filii a Patre, & Spiritus S. a Patre, & Filio. ibid. Cur non ſint plures. ibi.

Profeſſio Religioſa quid ſit. 38. 44. Eſt duplex, alia *expreſſa*, alia *tacita*, utraque eamdem parit obligationem. ibi. Quis gaudeat poteſtate admittendi ad profeſsionem. 45. Septem communiter effectus profeſsionis Religioſæ aſsignantur. 46. Profeſsio nulla, nullum effectum ex aſsignatis producit. 47. Quomodo ſit ratificanda profeſsio nulla. 48. Quando, & quomodo poſsit Regularis reclamare de nullitate profeſsionis. 51. Profeſsio facta a Novitio, vel Novitia in articulo mortis ex indulto Pii V. ſolum valet ad effectus ſpirituales 32.

Profeſſores ejuſdem facultatis melius ſe intelligunt. 27. 176.

Promiſſio nuda quando obliget ſub gravi. 26. 98. Sacerdos promittens celebrare Miſſam pro aliquo an teneatur ſub gravi ibi. Promiſſio ficta rei ſpiritualis pro temporali non eſt proprie ſimoniaca in foro interno. 33. 13. Promittere dotem puellæ, ut Religionem ingrediatur, non eſt ſimonia. 19. Promittere temporale pro ſpirituali titulo gratitudinis ſimonia eſt. 31. Quænam pro-

Digitized by Google

promiſsio requiratur pro ſponſalibus. Vid. *Sponſalia*. Qui Religioſi arceantur a promiſſione Chriſti facta relinquentibus omnia & ſequentibus ſe. 38. 109. Ex hac Domini promiſsione competit veris pauperibus voluntariis poteſtas omnes judicandi in fine mundi. 129.

Propinæ nequeunt exigi pro ingreſſu in Religionem. 33. 53. Vid. *Monialis*.

Proprietarius quis, & quæ pœnæ proprietariis ſint poſita in jure. 38. 106. & ſeq.

Propoſitum. Ex defectu firmi propoſiti ulterius non peccandi ſunt nullæ plures confeſsiones, & redeunt peccatores ad aſſueta flagitia. 27. 75. Quid ſit, & quomodo ſit neceſſarium ad ſacramentum pœnitentiæ. 78. Tres conditiones propoſiti ſunt, quod ſit *univerſale*, *efficax*, & *firmum*. 82. & ſeq. Nequit dari propoſitum univerſale vitandi omnia venialia collective. ibi.

Prudentia eſt virtus dirigens, & comprehendens omne bonum honeſtum. 27. 4. Eſt perfectior pœnitentia. ibi. Prudentia magna cum maxima patientia requiritur in Confeſſario Monialium. 276. Aſsignatio Confeſſarii non ad placitum Monialium, ſed juxta prudentiam fieri debet. 285. Prudentia Confeſſarii conſiſtit in eo, quod caute interroget, ſuaviter audiat, patienter ſe gerat & moderata ſeveritate in fine reprehendat, & pœnitentias congruas applicet. 288. Non omnes, ſed neſcientes ſe accuſare debet Confeſſarius prudenter interrogare. 299. Carens ſcientia, & prudentia nequit munus Confeſſarii obire. 163.

Pudor. non eſt admittenda excuſatio pudoris ne puellæ præſtent conſenſum clarum pro Sponſalibus. 34. 14. Nec pro Matrimonio contrahendo. 75. Ad publice honeſta perficienda nemo debet excuſari pudore. ibid. Nec cauſa pudoris excuſari debent puellæ nubiles a Miſſa audienda. 35. 22.

Puer. Pueri admittendi ſunt ad Communionem poſt uſum rationis. 25. 51. Plus timetur ab Authore confeſsio, quam communio puerorum. 52. Puer capax agnoſcendi majeſtatem Dei, in quem peccavit, etiam eſt capax diſcernendi panem cœleſtem a profano. ibi. Quando pueri confitentur aliqua peccata, quin plene diſcernere valeat Confeſſarius de eorum vero dolore, an poſſint abſolvi ſub conditione. 27. 27. Si pueri in caſu tenerioris ſint, dimittantur ſine abſolutione, ſi grandiores caute procedatur. 28. Pueri excuſati a præcepto Communionis propter defectum ætatis, non excuſantur a confeſsione. 35. 27. Qua ætate pueri ad Communionem Paſchalem teneantur? 49. Curent Parochi, & Parentes, ut pueri ſufficienti diſcretione pollentes ad ſuſcipiendum utrumque Sacramentum quantocius reverenter accedant. 50. Quando jam pueri incipiunt aliqualem uſum rationis habere, ut poſsint devotionem concipere Euchariſtiæ Sacramenti, tunc poteſt eis hoc Sacramentum conferri. 51. Licitum eſt miniſtrare carnes pueris ante uſum rationis diebus prohibitis. 74. Pueri rationis capaces valent cenſuris ligari. 36. 51. De facto ligantur ob Clerici percuſsionem, violationem clauſuræ Monialium, & interdicto locali. ibi. Aliis vero cenſuris a jure, vel ab homine non ligantur niſi exprimantur, ex Eccleſiæ benignitate ob teneram puerorum ætatem. ibi. Pueri ante pubertatem incurrentes cenſuram ob percuſsionem Clerici, poſſunt poſt pubertatem abſolvi, ab Epiſcopo. 111. Neque pueri in cœnobia Monialium, neque puellæ intra Religioſorum conventus admitti queunt. 38. 62.

Pythagoras ajebat ſe non eſſe *ſophum*, ſed *philoſophum*, hoc eſt, non ſapientem, ſed amatorem ſapientiæ. 38. 21. Pythagoras, & Socrates nihil ſcribere voluerunt, propter excellentiam Magiſtri. 41. 2.

Q

Quadragena erat olim pœnitentia quadraginta dierum. 28. 5. Quid *quarantena*, ſive *carena*. ibi.

Quadrageſima. Qui unico actu proponit non jejunare tota quadrageſima plura peccata committit. 27. 123. Cur dicantur in Quadrageſima veſperæ ante prandium. 31. 9. Chriſtiani Orientales, etiam in periculo, ſeu articulo mortis obſervant aſtinentiam a carnibus in quadrageſima. 35. 74. An diſpenſatus in quadrageſima ad carnes, poſſit eas comedere diebus quatuor temporum. 76. Poterit talis diſpenſatus veſci carnibus in meridie, & cenare piſces in Dominicis, vel aliis diebus, quibus non jejunat ex aliqua cauſa. 81. In quadrageſima obligat abſtinentia a lacticiniis, & ovis 90. Conſtat ex Tertulliano, primos Chriſtianos in quadrageſimali jejunio ſolis gerophagiis uſos fuiſſe. ibi. obligat etiam in Dominicis quadrageſimæ talis abſtinentia a lacticiniis. 92. Nec Regulares, nec Clerici ſæculares poſſunt veſci ovis, & lacticiniis in Dominicis quadrageſimæ ex vi Bullæ cruciatæ, niſi ſexagenarii ſint. 93.

Quando denotat circumſtantiam temporis quo committitur peccatum. 27. 138. Quomodo indicat modum, quo fit peccatum. 132.

Quarta funeralis dicitur portio de funeribus, & Legatis Parochiæ competens 39. 96. Hæc portio aliquando fuit tertia pars, aliquando dimidia, ſed frequentius quarta. ibid. Regulares debent eam ſolvere niſi gaudeant privilegio in contrarium. 97. Carmelitæ Excalceati ſunt exempti ex privilegio Clem VIII. in Bulla *Decet Romanum Pontificem*. Data 5. Julii 1595. ubi confirmat anteriora privilegia Nicolai V. Julii 2. 98. Idem patet ex diſſertis declarationibus ſacræ Congregationis. ibi. Væ illis Prælatis, qui ex oſcitantia, ignavia, aut timore mundano hujuſmodi privilegiis cedunt cum gravi præjudicio Monaſteriorum. 99.

Quatuor Sacramenta novæ legis reſpondent Sacramenti, veteris legis. 22. 6.

Quatuor debent neceſſario exprimi in Baptiſmo, perſona baptizans, baptizata, actus baptizandi, & Sanctiſsima Trinitas. 23. 17. Quatuor fructus præcipui ſacrificii Miſſæ, 26. 16. Alii quatuor ex eo prodeuntes. 20. Quatuor ſunt pro erectione Oratorii a Regularibus obſervanda. 26. 44. Quatuor modis eſt dubium, circa Confeſsionem peccatorum. 27. 33. Quatuor requiſita pro bona confeſsione 91. Quatuor cauſæ ad commutandam pœnitentiam. 185. Quatuor ſunt ſtatus pœnitentis indiſpoſiti ad abſolutionem: *Occaſionati voluntarii, occaſionati involuntarii, conſuetudinarii*, & *recidivi*. 27. 297. In quatuor flumina dividitur Bulla Cruciatæ, velut fons gratiarum. 28. 26. Quatuor exprimenda in Dimiſſoriis pro ordinibus extra propriam Diœceſim recipiendis. 30. 24. Quatuor ſaltem Religioſi requiruntur ut fiat ſatis officio chorali. 31. 4. Quatuor circumſtantiæ obſervandæ pro officio divino perſolvendo. 8. Quatuor de cauſis poteſt Epiſcopus eximi ad tempus a reſidentia. 32. 33. & ſeq. Quatuor ſunt cauſæ pro imponenda penſione. 15. Exequatur capitibus poteſt vitiari actus conjugalis. 34. 149 Quatuor cauſæ divortii temporalis inter conjuges. 34. 128 Quatuor caſibus nequit fieri divortium. 132. Quatuor numerantur cauſæ excuſantes a jejunio Eccleſiaſtico. 35. 134. Qua- Quatuor modi, quibus aliqui eximuntur a Decimarum ſolutione. 183. Quatuor cauſæ requiſitæ pro alienatione bonorum Eccleſiæ. 38. 79. Quatuor conditiones veræ obedientiæ. 87. Quatuor gradus obedientiæ. 88. Quatuor præcipue media pro caſtitate tuenda. 100. Quatuor requiſita ad prædicandum verbum Dei. 39. 100. Quatuor debet addiſcere Chriſtianus dum pervenit ad uſum rationis. 41. 16. Quatuor ſunt loca inferni. 48. Quatuor ſunt relationes reales inter Perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis. 131. Quatuor ſunt dotes corporis glorioſi. 156. Quatuor fecit Spiritus Sanctus in mirabili opere Incarnationis Verbi. 165.

Quatuor decim ſunt impedimenta dirimentia Matrimonii. 34. 174. Quatuor ſunt crimina dirimentia Matrimonii valorem. 211. Quatuor diebus ſolemnibus ſuſpenditur interdictum. 36. 138.

Quinque officia exercenda a Patrinis erga filios ſpirituales ex Baptiſmo. 22. 41. Quinque effectus Euchariſtiæ ſumptæ cum devotione. 25. 68. & ſeq.

Quinque modis poteſt Eccleſia pollui. 26. 58. Quinque obſervanda a Sacerdote in modo Miſſam celebrandi. 77. In quinque convenit pœnitentia ut virtus cum pœnitentia ut Sacramentum. 27. 5. Sacerdos ſollicitans in Confeſſione quinque ſaltem peccata committit. 329. Quinque Altaria ſunt viſitanda pro indulgentiis Bullæ cruciatæ lucrandis. 28 46. Si in Eccleſia ſint unum, vel tria Altaria hæc ſunt viſitanda repetendo uſque ad quintam viſitationem. 48. Quinque ſunt præcipua munia Diaconi. 30. 59. Quinque conditiones pro incurrendo crimine dirimente Matrimonium. 34. 213. Quinque requiſita ad cenſuram incurrendam. 36. 50. Quinque ſunt caſus, in quibus excommunicatus nequit communicari cum fidelibus. 101. Alii quinque in quibus licite poteſt. 102. Quinque in caſibus incurritur excommunicatio major ob communicationem cum vitando. 106. Quinque conditiones ſolemnitatis requiſitæ ad alienanda bona Eccleſiæ. 38. 77. Quinque requiſita in adulto ut eliceat actum fidei. 40. 100. Quinque Notiones in Trinitate SS. 41. 131. Quinque in rebus fecit Deus hominem ſimilem ſibi. 143.

Quota penſionis debet eſſe proportionata Beneficio. 32. 16. Quota ſeu quantitas ſolvendi primitias, nullo Canone Eccleſiaſtico eſt aſſignata 35. 199.

R

RAptus, tripliciter accipi poteſt. 34 286. Quas pœnas incurrat raptor. 288.

Ratihabitio. Non ſufficit pro facultate abſolvendi ratihabitio delegantis. 27. 245. Nec ratihabitio mera mali ab alio perpetrati ſufficit pro cenſura incurrenda niſi inpercuſione clerici. 36. 44. Ratihabitio mera nullum influxum præſtat. ibi. Triplex conditio, ut ratihabitione percuſſionis clerici incurratur cenſura. 113. Non incurritur irregularitas ex mera ratihabitione homicidii 73.

37. 10. Quando licentia præſumpta, vel ratihabitio Prælati ſufficiat ut Religioſus non ſit violator voti paupertatis. 38, 125. & ſeq.

Recitare. Oratio præſcripta in conceſſione indulgentiæ debet eſſe vocalis. 28. 11. Habens plures imagines B. V. quibus conceſſa eſt indulgentia pro recitatione unius *Salve Regina*, cum una oratione coram ipſis recitata una ſola indulgentia obtineri valet. 14. Si tamen una concedatur pro auditione Miſſæ, & altera pro Roſario recitando, utramque poteſt quis lucrari eodem tempore. ibi. Non determinatur in Bulla quantum ſit recitandum in qualibet Eccleſia, aut altari. 48. Ideo talis recitatio fieri debet, ut viſitatio congrua, & rationalis vocari poſſit. ibi. Recitare ſemel tantum orationem dominicam, aut ſalutationem Angelicam in unoquoque altari nimis exigua viſitatio communiter reputatur. ibi. Bis, aut ter eadem oratio recitari debet ſaltem. ibi. Conſuetudo autem dicendi quinquies in ſingulis altaribus ſimul cum *gloria patri*, eſt valde pia, & laudabilis. ibi. Una ex obligationibus Subdiaconi eſt recitare horas canonicas. 30. 55. Præcipua obligatio ordinatorum eſt recitare divinum officium. 70. Quid de illis, qui ex metu ordinantur in ſacris, & de parvulis, ut apud Cophtos in parte orientali. 77. Hora canonica dicitur, eo quod certis horis juxta canonicas ſanctiones eſt recitandum. 31. 1. Præcipitur officium divinum publice recitari in Eccleſiis Cathedralibus. 2. In publica recitatione obſervandæ ſunt quatuor circumſtantiæ. 8. Locus ad publicam recitationem debet eſſe chorus, aut Eccleſia. 10. Qui ſummiſſa voce recitant in choro ſatisfaciunt ſaltem obligationi privatæ offici Divini. 13. Omnes debent in choro recitare, aut canere, clara & diſtincta voce. 15. Surdi, dummodo pro poſſibili recitent, aut canant in choro ſufficienter ſatisfaciunt obligationi, eſto non audiant alteram partem. ibi. Attentio ad Deum eſt cum recitans de Deo cogitat. Ad ſenſum: cum recitans applicat mentem ad ſenſum verborum. Ad verba: cum recitans attendit ne erret. 17. Datur præceptum Eccleſiaſticum recitandi officium Divinum cum attentione interiori, & exteriori. 21. Recitans in choro ſuam partem, ſi non attendat ad aliam partem, non ſatisfacit nec obligationi privatæ. 24. Idem de recitationibus cum diſtractione omnino voluntaria. ibi. Quid de recitantibus ſic circa reſtitutionem fructuum. ibi. Satisfaciunt præcepto, qui recitantes ſuam partem in choro, audiunt ſaltem in confuſo aliam partem. 25. Secus, ſi nec in confuſo audiunt illam. ibi. Qui ex pia conſuetudine vadit ad chorum, & recitat, ſatiſfacit præcepto, eſto actum reflexum ſatisfaciendi non habuerit. 26. Peccatum grave committeret, qui in Eccleſia latina recitaret officium lingua græca, hæbrea, aut vernacula. 29. Habens juſte duo, vel plura Beneficia non tenetur ad plura officia recitanda. 31. Gaudens duplici præbenda in duplici Eccleſia debet recitare officium illius Eccleſiæ in qua majori gradu potitur. 32. Habens Beneficium Eccleſiaſticum tenue, vel exiguum tenetur ad officium divinum recitandum 35 In recitatione privata obſervari debent etiam quatuor circumſtantiæ. 38 Recitans ex inadvertentia unum officium pro alio non tenetur proprium illius diei recitare. 39. Si tamen officium recitatum, ſit multo brevius, teneretur ſic recitans ad aliquam compenſationem, addendo aliquot Pſalmos. ibi. Præceptum perſolvendi Divinum officium incipit à puncto mediæ noctis diei antecedentis, & finitur in puncto mediæ noctis ſequentis. 40. Intra hoc tempus recitari debet integre officium, excepto Matutino cum laudibus. ibi. Matutinum cum laudibus pro die ſequenti valet privatim recitari omni tempore poſt horam tertiam veſpertinam diei antecedentis, perſolutis veſperis, & completorio. 41. Privatæ recitationi nullus eſt locus præfixus 44. Recitans in lectulo recubans abſque cauſa, peccatum veniale committit. ibi.

Recitans cum ſocio debet dicere alternatim verſus pſalmorum. 46. Solus recitans debet tali voce recitare, ut ſaltem ſeipſum ſecluſo ſtrepitu, aut ſurditate audiri poſſit. 46. Licet recitare matutinum defunctorum die ipſo ſanctorum omnium poſt veſperas. 47. Tertiarii ordinum recitare valent de Sanctis cujuſque ordinis reſpectivi. 48. Recitans in peccato mortali vel excommunicatus adimplet præceptum. 50. An qui dum recitat meditatur geſta ſanctorum ſatisfaciat præcepto. 51. & ſeq. Qui recitans ſe induit, aut facit aliquod opus facile, aliam attentionem præter aſſuetudinem habitualem non requirens, ſatisfacit præcepto. 54. Quid dicendum de agricolis, & aliis perſonis devotis, qui dum laborant, ſuas fundunt voluntarias preces. ibi. Apud nos dum omnes congregamur ad fricandum, quaſdam commemorationes, & preces ſemper

per recitamus. 55. Qui vere dubius eſt de recitatione , ad eam proculdubio tenetur. 57. Ab hac regula excipiuntur ſcrupulis agitati. ibi. Canonicus, ſeu Beneficiarius non recitans tenetur ad fructuum reſtitutionem. 58. & ſeq. Recitans in die Palmarum officium Reſurrectionis tenetur ad fructuum reſtitutionem. 6. Reſtitutio ſuppleri non poteſt per Eleemoſynas a Beneficiario factas ante omiſſionem recitationis. 63. Communiter quatuor cauſæ recenſentur excuſantes ab horarum recitatione. 67. & ſeq. Potens recitare minorem partem officii tenetur ad eam perſolvendam. 72. Epiſcopus non valet diſpenſare Clericum a recitando, niſi ex cauſa rationabili, & ad tempus. 76. Regulares non gaudent privilegio recitandi horas Canonicas ſolum mentaliter 77. Canonici, & Beneficiari tenentur per ſeipſos clara voce recitare. 83. Præcipua obligatio Penſionarii eſt recitare officium B. V. Si alias non tenetur ad horas Canonicas. 2. 19. Nequit excommunicatus cum aliis recitare horas canonicas. 36. 88. Officium Divinum ſemper recitari debet juxta ordinem ab Eccleſia præſcriptum. 40. 48. Qui poteſt recitare unicam tantum horam canonicam, ad hanc tenetur. 145. Symbolum Apoſtolorum ſubmiſſe recitatur in Prima ; & quare. 41. 22. Pulſantur campanæ ad recitandum *Ave Maria* veſpere, mane, & meridie ad denotandum nos pluries indigere protectione Beatæ Virginis. 261.

Redemptio, an poſt aequiſitum jus in re, vel ad rem ſpiritualem, vexationem circa illud pecunia tollere, ſit peccatum. 33. 84. & ſeq. Redimere pecunia vexationem injuſtam Beneficii non eſt ſimonia, ſi vexatio ſit circa factum, e contra vero ſi ſit circa jus. 87. Redimere vexationem ante jus acquiſitum in re ſpirituali ſimonia eſt. 88. & ſeq. Sancta Crux eſt vexillum redemptionis noſtræ. 41. 8. Chriſtus etiam titulo Redemptoris eſt noſter Dominus. 35. Redemptio Chriſti fuit copioſa abundanter. 181. Suo ſanguine nos proprie redemit. 182. Solus filius homo factus eſt Redemptor noſter. 183.

Reductio, quis poſſit numerum Miſſarum reducere. 26 118. Facultas hæc jam eſt reſervata Sedi Apoſtolicæ ex decreto Urbani. VIII. 119. Quæ onera, vel quas Miſſas poſſit Epiſcopus reducere. 121. Cauſa præcipua reductionis Miſſarum, inter alias, eſt diminutio capitalis. ibi.

Regnum. Quædam praxis pernicioſa Confeſſariorum profligata quatuor Bullis Pontificiis a Regnis Portugalliæ, & Algarviorum. 27. 103. Bulla Cruciatæ pro Caſtella non valet pro Regnis Navarræ, & Aragoniæ. 28. 31. Diſtincta eleemoſyna ſolvitur pro eam Regno Navarræ, ac in Caſtellæ Regno. 35. Quædam Beneficia Eccleſiaſtica provideri debent ſolum in Regni, Diœceſis, aut loci naturalibus. 32. 51. In Regnis carentibus oleo licet uti ſagimine in diebus abſtinentiæ a carnibus. 35. 89. Vis coactiva in alieno Regno non exercetur. 36. 32. In. terdicto Regno, non ſunt ſpecialiter interdictæ illius Eccleſiæ. 132. Privilegium ſtatui, vel Regno conceſſum *favorabile* reputatur. 39. 11. Quid denotetur per illa verba ſimboli: *cujus Regni non erit finis*. 41. 60. Regnum Dei quadruplex, *naturæ*, *gratiæ*, *gloriæ*, & *totalis poſſeſſionis* poſt finem mundi. 215. Regnum Dei intra nos eſt. 217. In Deo eſt Regnum juſtitiæ, & Regnum miſericordiæ. 265. Regnum miſericordiæ quodammodo contulit Mariæ, quæ poſt Deum ſpes noſtra eſt. ibi.

Regula. Scopus decreti Congreg. dirigitur ad ſtatuendam Regulam pro Communione quotidiana. 25. 97. Unuſquiſque tenetur ſcire, & frequenter legere regulas ſuæ profeſſionis. 26. 76. Tres Regulæ aſſignantur ad cognoſcendos gradus diſtantiæ inter Conſanguineos. 34. 200. Religioſi, licet vigeſimum primum annum non expleverint, tenentur ad jejunia ſuæ Religionis juxta Regulæ præſcriptum. 35. 127. Tenentur ſervare jejunia, quæ Regula præcipit ſub ea culpa, quam Regula imponit. ibi. Religioſi, & Religioſæ ſexagenarii tenentur ad jejunia Regulæ, niſi alia cauſa, præter ætatem eos a lege liberet. 136. Aſſidua meditatio Carmelitis præſcripta a Regula non intelligitur metaphyſice, ſed moraliter. 38. 15. Religioſus pro implenda obligatione tendendi ad perfectionem tenetur diligenter obſervare illa conſilia ad quæ in ſua profeſſione ſe obſtrinxit juxta Regulam propriæ Religionis. 23. Religioſus ex profeſſo paſſim violans Regulam, & Conſtitutiones, quamvis habeat animum ſervandi omnia obligantia ſub gravi, peccat graviter. 25. Perfectio Religioſa non ſtat preciſe in obſervantia trium votorum, ſed etiam in complexu Regulæ, & Conſtitutionum. ibid. D. Thom. dicit Regulam ſui Ordinis ſolum ad pœnam obligare fratres. 20. Oportet diſtinguere inter tranſgreſſionem Regulæ ex fragilitate, & tranſgreſſiones ex conſuetudine. ibi. Regulares facti Epiſcopi non tenentur obſervare Regulam, & Conſtitutiones, niſi ex debito decentiæ, & honeſta-

tis. 49. Materia obedientiæ eſt omne, id quod Continetur in Regula,& Conſtitutionibus. 92. Contra Regulam nullus Prælatus valet præcipere quidquam. 93. Prælati particulares nequeunt præcipere ſupra Regulam. 94. An Prælati poſſint cogere ſubditos obſervare Regulam antea colapſam ab ipſis jam reformatam. 95. Unde fiat commendabilior noſtris Religioſis Clauſura a Regula,& Conſtitutionibus ſibi præſcripta. 39. 84.

Regulares accipiunt juriſdictionem abſolvendi a Pontifice; approbationem pro ſæcularibus ab ordinario loci. 27. 215. Regularis contra ſua ſtatuta nullo gaudet privilegio. 267. Regularis cum conſenſu Epiſcopi valide abſolvit ſæculares, etiam ſine confeſſu ſuorum Prælatorum. 261. Non vero ſi reprobatus ſit a ſuis Prælatis. 262

Regularis Epiſcopo præſentatus, & ab eo injuſte reprobatus, non poteſt audire ſæcularium confeſſiones. 255. Nec approbatus in una Diœceſi poteſt in alia audire confeſſiones pœnitentium ſuæ delegationis. 257. Quid contenderint quidam Regulares prætextu fucium privilegiorum. 258. Nec poſſunt uti privilegio itinerantes, quo olim gaudebant. ibi. An expediat Regulares ſemel approbatos abſolute, iterum ad examen compellere. 259. Si Regulari approbato ab Epiſcopo revocaretur ab eodem etiam injuſte licentia excipiendi confeſſiones, non poſſet eas valide excipere. ibid. Secus eſt de capitulo Sede vacante. ibid. An regularis valeat confiteri cuicumque Sacerdoti ſimplici pendet præcipue ex conſtitutionibus, ſtatutis, & praxi communi cujuſcumque ordinis. 27. 266. & ſeq. Non valent abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis. 381. A quo Epiſcopo Regulares ordinari poſſint. 30. 27. Quas pœnas incurrant in hoc deficientes. 28. An Regulares gaudeant privilegio recitandi horas canonicas ſolum mentaliter. 31. 77. Regulares facti Epiſcopi aut Cardinales tenentur portare habitum, & ad vota ſubſtantialia. 38 49. Quid in jure diſpoſitum ſit ne Regulares exerceant officia judicis, Advocati, & alia 80. Poſſunt exercere officia advocati;& procuratoris ſecluſa ſpeciali prohibitione ſuæ Religionis. 81. Officium tabellionis omnino eſt illis prohibitum niſi pro cauſis fidei, & Inquiſitionis. 82. Officium teſtis poteſt exercere quilibet Religioſus etiam franciſcanus de licentia ſui Prælati localis, tam in judicio, quam extra. 83. In nulla cauſa valet comparere Religioſus in Judicio nomine proprio 84. Quid poſsint Regulares in ſuis Eccleſiis circa feſta, & jejunia populo nuncianda. 39. 83. Hæc, & alia dubia notatu digna reſolvit Sacra Congregatio. 2. Julii anni 1620. ibi. Regulares gaudent privilegio ſepeliendi in ſua Eccleſia eligentes in ea ſepulturam 92. Debent ſolvere quartam funeralem ſecluſo privilegio in oppoſitum. 97. Recipiunt facultatem prædicandi a Papa. 103. Debet pro ſuis Eccleſiis petere; pro aliis obtinere licentiam prædicandi ab Epiſcopo. ibi.

Regularis licet habita licentia Epiſcopi poſsit prædicare in Parochia reluctante Parocho; non tamen expedit. 39. 106. Idem eſt a fortiori ſi reluctetur ipſe Epiſcopus, data prius licentia. ibi. Omittat etiam concionem ſi alius diverſi ordinis contendat in ea Eccleſia prædicare. ibi. Silentium modeſtum tunc erit concio utilior. Regulares nequeunt prædicare adhuc in ſuis Eccleſiis, quando Epiſcopus prædicat, vel facit alium coram ſe ſolemniter prædicare. 107. Quid de aliis caſibus. ibi.

Religio virtus. Munus Religionis eſt tribuere Deo cultum *virtuoſe*. 22. 72. Religio recipitur in voluntate. ibi. Prævalet conſenſus unius parentis, etiam altero reluctante, quando cedit in favorem Religionis, & infantis utilitatem. 23. 35. Inquo differat Religio a pœnitentia. 27. 4. Copula Catholici cum infideli addit ſpeciem ſacrilegii contra reverentiam religionis Chriſtianæ. 126. Cum Judæa, aut hæretica ad eandem ſpeciem reducitur. ibid. Simonia opponitur virtuti Religionis. 33. 1. Omnia vitia contra Religionem recipiuntur in voluntate. ibid.

Religio ſtatus. Votum Religionis non fit Religioni, ſed Deo. 34. 4. Nemo ſine gravi cauſa poteſt nubere animo ingrediendi Religionem ante conſumationem matrimonii. 120. Si vi, aut metu cognoſcatur a viro femina intra bimeſtre, valet illa ingredi Religionem. 122. Per votum ſolemne fit traditio totalis Deo, & Religioni. 191. Ordinatus poſt matrimonium ratum poteſt profiteri in Religione ſi velit, & ſic diſolvitur omnino matrimonium. 194. Votum Religionis quid ſit. 38. 1. Aliud eſt votum ingrediendi Religionem, aliud perſeverandi, & aliud in ea moriendi. 2. Vovens religionem in genere, non ſatisfacit voto, ingrediendo religionem calatravæ, Alcantaræ, aut S. Jacobi. 3. Neque vovens Religionem ſtrictiorem ſatisfacit amplectendo laxiorem. ibi. Voto religionis adſtri-

adſtrictus non ſatisfacit admittendo Epiſcopatum. ibi. Ad quid teneatur voto Religionis adſtrictus. 4. An ſi habens votum ingrediendi hanc religionem repellatur, teneatur adhuc ingredi, ſi poſtea invitetur. 3. Vovens religionem pro ſtatu clericali liberatur voto, ſi ſolum, ut laicus velit admitti. 6. Religioſus dicitur a virtute religionis. 7. Quælibet religio eſt quædam via ad perfectionem adquirendam per tria vota, propriam Regulam, & conſtitutiones. ibi. Varietas religionum ad Eccleſiæ decorem, & utilitatem maxime conducit. 12. Unde ſumatur diverſitas Religionum. 13. Omnes Religiones reſpiciunt caritatem Dei, & proximi tamquam finem ultimum, ſeu generalem. ibi. Quis ſit finis proprius noſtræ ſacræ Religionis. 14. Illa religio eſt perfectior, quæ habet finem perfectiorem, & media magis proportionata ad illum conſequendum. 16. Perfectior eſt religio auſterior, & pauperior ceteris paribus. 18. Qui ſint inhabiles ad religionem jure naturæ, aut poſitivo. 30. Novitius, ſecluſo voto, non tenetur graviter perſeverare in Religione. 36. Peccat tamen venialiter exiens a religione ſine aliqua cauſa honeſta. ibi. Pontifex gaudet poteſtate admittendi ad profeſſionem pro omni religione. 45. Regulares facti Epiſcopi, aut Cardinales tenentur ad tria vota ſubſtantialia, & ad portandum habitum ſuæ religionis. 49. Apoſtaſia a Religione quid ſit. 52. Non viget eadem diſciplina paupertatis in omnibus religionibus. 120. Quod in religione reformata eſt grave, in alia erit leve. ibi, Unuſquiſque Religioſus ſollicite curet ne ex ſua parte deficiat perfectio, & ſplendor religionis. 129. Non peccant ingredientes religionem, ubi vita communis non obſervatur. 130. & ſeq. Chriſtus Dominus dixit S. Tereſiæ, quod *licet Religiones eſſent relaxatæ* non putaret parum ſibi in eis deſerviri. 234. Majora ſunt pericula, & occaſiones peccandi in ſæculo quam in quacumque Religione. 134. Utinam omnes Religiones relegato omni peculio in vitæ communis obſervantia, & primitivo ſplendore viverent. 135. Quæ religiones communicent in privilegiis. 39. 13. Religiones Mendicantes communicant in privilegiis etiam cum aliis Religionibus tam Monachalibus, quam non Monachalibus. 14.

Religioſus. Sacerdos Regularis in caſu neceſsitatis, aut de conſenſu Epiſcopi valet ſolemniter baptizare. 23. 23. Etiam de conſenſu Parochi, niſi propriis legibus prohibeatur. ibi. Monachi excluduntur ab officio Patrini in jure Canonico. 42. Nomine Monachorum omnes Regulares comprehenduntur. ibid. Miſſa prodeſt ei, cui Sacerdos Religioſus illam applicat contra intentionem ſui Superioris. 26. 22. Religioſus debet in peccato venereo manifeſtare ſuum ſtatum, quia in in voto ſolemni adeſt circumſtantia aggravans notabiliter. 27. 117 Religioſi communiter habent juriſdictionem a Pontifice; approbationem vero ab Ordinario loci, ſine qua nequeunt uti juriſdictione ad ſeculares abſolvendos. 215. Religioſi noſtri non attingentes annum trigeſimum tertium lege peculiari prohibentur mulierum Confeſsiones excipere. 262. Tamen Religioſus, qui cum juriſdictione Epiſcopi illas audiret, culpam gravem non committet. 263. Poteſt Religioſus noſter confiteri cuilibet approbato ab ordinario tam intra, quam extra, ſi habeat Bullam Cruciatæ. 266. Si Religioſus alterius Monaſterii Religioſum hujus, vel diverſi ordinis percuſſerit, ab utriuſque ſuperiore eſt abſolvendus. 378. Saltem requiruntur quatuor Religioſi ut præceptum recitandi horas Canonicas in Choro obliget. 31. 4. Omnes Religioſi vere profeſsi tenentur ad divinum officium perſolvendum. 27. Religioſi tenentur ad horas ex legitima conſuetudine obligante ſub gravi. 28. Religioſi fugitivi, & Apoſtatæ, etiam ſi in ſacris non ſint conſtituti, non ſunt ab hac obligatione exempti. 30. Religioſus, qui eſt Sacerdos, eſto penſum divinum ommitteret, non perpetraret duo peccata. 31. Recipere aliquid pro ingreſſu Religioſorum, vel Monialium titulo ſuſtentationis non eſt ſimonia. 33. 52. & ſeq. Ab omni familia Religioſa defenditur ſuo modo Eccleſia Catholica. 35. 192.

Religioſi Apoſtatæ a ſua Religione fiunt irregulares. 37. 28. Religioſi in bello juſto, licet ſint animantes Milites, ut ſtrenue agant in pugna, non fiunt irregulares, ſi propriis manibus non occidant. 51. Pontifex non valet diſpenſare cum Religioſo, quamdiu tali, ut Mstrimonium contrahat. 10. Poteſt tamen ex graviſsima cauſa Religioſum a ſuo ſtatu eximere, & ſecularizare. 11. Omnes Religioſi tenentur ad orationem mentalem. 14. Carmelitæ tenentur ad eam tamquam ad proprium finem peculiarem. ibi. Religioſus, ſine oratione eſt corpus ſine anima. ibi Omnis Religioſus ſit contentus ſua forte, obſervando quippe proprium inſtitutum valet eſſe perfectus. 18. Solum Epiſcopi, & Religioſi dicuntur eſſe in ſtatu perfectionis. 21.

Religioſi non tenentur eſſe perfecti ſicut Epiſcopi; ſed conari, & tendere ad perfectionem. ibid. Religioſi tenentur ſub gravi tendere ad perfectionem. 22. Quid agere debeat Religioſus pro implenda obligatione tendendi ad perfectionem? 23. Ex triplici radice provenit aliquos Religioſos parum, aut nihil proficere in perfectione. 24. Religioſus habens animum ſervandi omnia obligantia ſub gravi, non curando de ceteris, paſſim violando alias regulas, & Conſtitutiones peccat graviter. 25. Peccat graviter Religioſus per propoſitum committendi quæcumque venialia. 27. Aliud eſt incidere in peccata venialia, aliud ex propoſito committere ea. ibi. An expediat, quod Religioſi ſint plures, aut pauciores, vix decidi valet. 34. An Religioſis ſit licitus tranſitus ab una ad aliam Religionem. 50. Religioſus abſque licentia recedens a Monaſterio animo accedendi ad Superiores in rigore non eſt proprie Apoſtata. 53. Tamen eſt graviter illicitus talis receſſus Religioſis, niſi *certo* injuſte graventur a Prælato inferiori. ibi. Sub pœna excommunicationis *ipſo facto* incurrenda vetita eſt Religioſis dimiſsio temeraria habitus. 55. Religioſi ad clauſuram tenentur. 57. Ut Religioſus licite exeat a Conventu requiritur licentia expreſsa Superioris localis pro qualibet vice. 58. Religioſæ, etiam exemptæ ſubſunt Epiſcopis, tamquam ſedis Apoſtolicæ delegatis in materia Clauſuræ, & allocutionis. 68. Jure communi eſt prohibita Religioſis appellatio a correctionibus, & mandatis a ſuis Prælatis legitimis. 71. & ſeq. Nequit Religioſus appellare a correctione ſui Prælati, niſi *certo* ſit injuſta, & cauſa gravisſima. 73. Quo ordine debeat fieri appellatio a Religioſis in caſu permiſſo. 74. In jure vetitum eſt Religioſis ſub gravi exercere officia Judicis, Advocati, & Procuratoris, niſi duplici conditione. 80. & ſeq. Servata duplici conditione poſſunt ea exercere, & eſſe Aſſeſſores, & Arbitri exceptis Franciſcanis. ibi. In nulla cauſa valet Religioſus comparere in judicio nomine proprio. 84. Quoties litigat Religioſus contra Prælatos cogitur Monaſterium duplici dolore ſuppeditare illi expenſas ad litem neceſſarias. ibi. Curatoris, vel Tutoris munus omnino eſt prohibitum Religioſis. 85. Ex tribus titulis tenetur Religioſus obedire Prælatis. 90. Religioſus violans præceptum formale Prælati, duplex ſpecie peccatum committit. ibi. Paupertas voto firmata facit Religioſum incapacem dominii, & uſus rei independenter a voluntate Superioris. 105. Quoties peccat Religioſus contra juſtitiam, peccat etiam contra paupertatem. 108. Tres actiones ſunt præcipue prohibitæ Religioſo per votum paupertatis, nempe: *acquirere, retinere, & uti ſine licentia*. 111. Religioſus paulatim ex bonis Monaſterii modica accipiens peccat graviter, ſi perveniat ad gravem quantitatem. 114. Paupertas Religioſa prohibet uſum rerum independenter eodem modo ac dominium. 116. Plus nocet paupertati uſus liber, quam dominium. ibi. Vid. *Paupertas Religioſa*. Sanctæ Tereſiæ dixit Dominus: *Quid eſſet de mundo niſi ob Religioſos?* 133. Unde ſiat Religioſis noſtris commendabilior clauſura a Regula præſcripta. 39. 84. Religioſi ſepelientes cadaver in Eccleſia, cui non competit, peccant graviter. 88. Qui Religioſi poſſint eligere ſepulturam. 90.

Renuntiatio Beneficii quid ſit, & qualiter renuntiari poſſit Beneficium abſque ſimonia. 33. 107. Quatuor modis fieri valet in manibus Prælati. ibi. & ſeq. Renuntiatio reciproca eſt ſimoniaca. 111. Etiam triangularis, ut renuncias Beneficium Petro, Petrus Paulo, ut hic ſuum beneficium tibi renuntiet. ibi. Quomodo ut facienda a Novitio renunciatio bonorum temporalium. 38. 41. Clericus non poteſt renunciare privilegium fori, nec Canonis. 39. 31.

Repudium legitimæ uxoris an licitum fuerit in veteri lege. 34. 123. Bimeſtre ab Eccleſia catholicis conceſſum differt in tribus a repudio Judæis a Deo permiſſo. 125.

Reſervatio quid ſit. 27. 365. Eſt triplex, *Papalis*, *Synodalis*, & *Regularis*. 366. Committens peccatum reſervatum Papale, cui annexa eſt cenſura, hac non incurſa ob aliquam cauſam, nec incurritur reſervatio. 367. An ignorantia reſervationis excuſet ab ejus incurſione. 368. Quid de unico caſu Papali ſine cenſura. ibi. Quæ ſit materia reſervationis, vel quæ peccata reſervari poſſint. 369. Peccata venialia, non omnia reſervari valent. ibi Quid de peccatis internis. ibi. Omnes fideles poſt uſum rationis poſſunt incurrere reſervationem excepto Papa. 370. Quid ſi reſervatio fuerit exceſſiva, aut indiſcreta. ibi. Quos caſus poſſint reſervare Prælati Regulares. 371. Poſſunt circa abſolutionem a reſervatis idipſum, quod Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum. 378. Quid habeatur circa abſolutionem a reſervatis in Decreto Clem. VIII. & ſeq. Faciens Confeſsionem ſacrilegam non manet abſolutus a reſervatis. 28. 24.

Reſidentia, quid, & quotuplex 32. 24. Papa qui eſt Epiſcopus Romanus debet Romæ reſi-

reſidere ſecluſa gravi cauſa. 26. Quid de Cardinalibus, & Epiſcopis ſuburbanis. ibi. Epiſcopus omni jure tenetur in ſua Diœceſi reſidere ſicut Nauclerus ad navis clavum. 27. Qui hoc & alia munia Epiſcopalia obire nequit, Epiſcopatum renuntiet. ibi. Parochus jure naturali, & divino tenetur ad reſidentiam. 28. Quanto tempore poſsint Parochi abſque culpa gravi a ſua Parochia abeſſe. 30. Canonici, prebendati, & portionati tenentur ad reſidentiam. 31. Quænam ſint cauſæ excuſantes Epiſcopos a reſidentia. 33. & ſeq. Poteſt Epiſcopus ultra alias cauſas ad tempus abeſſe pro recuperanda ſalute. 35. Maxima præjudicia obveniunt Diœceſi ex abſentia Epiſcopi. ibi. Parochi, & ceteri Curati poſſunt a ſuis Eccleſiis, ex eiſdem cauſis, ac Epiſcopi abeſſe. 41.

Reſignatio; Quid ſit reſignatio, aut renuntiatio Beneficii. 32. 110. Tres ſunt conditiones in omni reſignatione Beneficii fideliter obſervandæ. 111. Ad validam, & licitam reſignationem requiruntur inſuper duodecim conditiones. 113. & ſeq. An reſignatio confidentialis Beneficii ſit ſimoniaca. 33. 112.

Reſtitutio. Nequit dari obligatio reſtituendi abſque aliquo pacto ſaltem implicito. 26. 92. Recitans Officium Divinum omnino diſtractus peccat, & reſtituere tenetur. 31. 24. Tantum debet quis reſtituere, quantum debito modo omiſit recitare. ibi. An Canonicus, ſeu Beneficiarius non recitans teneatur ad fructuum reſtitutionem. 31. 58. Quantum debeat reſtituere. ibi. Dicta reſtitutio facienda eſt a Beneficiario ante omnem ſententiam Judicis. 59. Quid de habente alia miniſteria annexa Beneficio. 60. Cui debeat fieri reſtitutio pro omiſſione recitationis. 63. Per Bullam compoſitionis poteſt ſuppleri, ſuppoſita triplici conditione. 66. Eligens dignum omiſſo digniori tenetur ad reſtitutionem. 32. 85. & ſeq. Non peccat dignus, nec reſtituere tenetur ſe opponendo, niſi vi, aut fraude impediat digniorem. 87. Impediens etiam abſque vi, vel fraude ne detur Beneficium digniori, huic, & Eccleſiæ tenetur reſtituere. 90. Si quid notabile accipiatur a Novitiis ultra victum, & veſtitum, reſtitui debet ipſis ab Ordine egredientibus. 33. 60. Omnia Beneficia ſimoniace accepta, & eorum fructus reſtitui debent. 33. 127. Novitio, vel Novitiæ a Religione exeunti debet reſtitui quidquid attulit, vel dedit, excepto victu, & veſtitu. 38. 37. Recipiens a Regulari quidquam notabile tenetur Conventui reſtituere. 107. Quid de accipiente ultra valorem decem ſcutorum. ibi. Regula generalis eſt, quod accipiens a Regulari, quod non poteſt dare, debet reſtituere Monaſterio, vel Religioſo. 123. Quomodo reſtituere debeat Regularis aliquid expendens, vel accipiens injuſte. ibi. Qui a Religioſo lucratur in ludo, vel alio modo pecuniam, vel quid notabile, tenetur reſtituere. 124. Idem eſt de Religioſo lucrante, qui pariter debet reſtituere, quod nec perdere, nec lucrari in ludo pecunias valet. ibi. Reſtitutio non obligat, ut præciſe illico fiat, ſed ut fiat quantocius ſine gravi incommodo poſſit. 40. 70. Sub gravi debet reſtitui materia notabilis quomodocumque furata ſit. 121.

Revalidatio. Quando fieri debeat Matrimonii revalidatio publice, aut occulte. 34. 88. & ſeq. Qualiter facienda ſit revalidatio Matrimonii ex defectu conſenſus nulli. 91. Qualiter quando nullitas provenit ex copula alterius Conjugis. 93. Qualiter quando diſpenſatio conceditur ſub clauſula: *Altero conjuge de nullitate prioris conſenſus certiorato*. 95. Si revalidatio nequeat fieri abſque ſcandalis, & periculo ſeparationis, quid agendum Confeſſario. 98. Si eſt in poteſtate pœnitentis eam facere ſine ſcandalo, monendus eſt. 99.

Revocatio. Privilegium revocari poteſt ab eo, qui illud conceſsit, vel a ſucceſſore in poteſtate, licite cum cauſa; valide etiam ſine illa. 39. 36. Diſcrimen pro revocatione inter privilegium *gratioſum*, *oneroſum*, & *remuneratorium*. 37. & ſeq. Privilegia Regularium non cenſentur revocata per Clauſulas generales, niſi de ipſis ſpecialis mentio fiat, neque in dubio præſumuntur revocata. 42. Item excipiuntur privilegia oneroſa, & quæ ſunt inſerta in corpore juris. 43. Aliqua publicatio revocationis requiritur, ut privilegium revocatum judicetur. 45. Quod juſte unus Pontifex concedit, juſte alius revocat. 40. 16. Regulares nullo modo uti valent privilegiis revocatis a Tridentino. 51.

Rex. Quamvis Rex poſsit idem quod Dux, & miles, congrue aſsignat aliis hæc officia. 22. 77. Clemens VI. indulſit Regi Galliæ poſſe Euchariſtiam ſumere ſub utraque ſpecie. 25. 82. Rex Ozias fuit a Deo punitus, quia uſurpavit officium Sacerdotale. 26. 1. Bulla cruciatæ conceditur præcipue Regi Catholico expiditioni contra infideles continuo vigilanti. 28. 42. Rex Artaxerxes vetuit imponere tributa Sacerdotibus, & Miniſtris domus Dei. 30. 85. Rex Catholicus ultra alia præclara in obſequium fidei, & Religionis exhibita, cur etiam meritiſsimus Eccleſiæ. 34. 264. Reges Caſtellæ Ramirus

ximus III. & alii piiſsimi Principes plura prædia, poſſeſsiones, & privilegia Monachis conceſſere. 35. 192. Rex nequit delinquentes punire extra proprium Regnum. 36. 32. In veteri lege ungebantur Reges. 41. 31. Maria juſtiſsime appellatur *Regina*, utpote Mater Chriſti Regis Regum. 263.

Ritus. Ad Euchariſtiam extra Miſſam miniſtrandam ſervandi ſunt ritus ab Eccleſia præſcripti. 25. 46. Sacerdos debet dicere Miſſam juxta ritum Eccleſiæ in qua celebrat, licet non conveniat cum Officio, quod ipſe recitat. 26. 78. Celebrans de *Requiem* publice in die feſto ſine cauſa, aut privilegio contra Rubricas Miſſalis, graviter peccat. 79. Nihil poteſt addi, vel adimi Ritui Miſſæ ſine culpa. 80. Si quid notabile addatur, vel tollatur, eſt lethale. ibi:

Rubricæ Miſſalis præſcribunt, quod quando Sacerdos conſecrat duplicem hoſtiam putans eſſe unam, utramque ſimul debeat ſumere. 25. 14. P. Concina tenet oppoſitum, ſed nulli licet facere, aut docere, niſi quod præſcribit Rubrica generalis. 15. Quando Sacerdos aſtrictus celebrare de *Requiem* non poteſt juxta Rubricas Miſſalis implet celebrando juxta ritum diei. 26. 68. Quidquid opponatur Rubricis Miſſalis ut ſuperſtitioſum vitandum eſt. ibi. Orationes a Rubricis præſcriptæ dum Sacerdos ſe induit, & nudat, obligant ſub veniali. 73. Non eſt modus aptior ad celebrandam Miſſam illo, quem Rubricæ præſcribunt. 76. Rubricæ Miſſalis ſunt præcipuæ regulæ Sacerdotis. ibi. Illas ſcire, & aliquoties legere tenetur. ibi. In eis clarius quam in Theologis omnia neceſſaria inveniet. ibi. Rubricæ aliæ ſunt præceptivæ, aliæ directivæ. 78. Præceptivæ ſub gravi, directivæ ſub levi obligant. ibi.

S

Sabbatum. Vetitum eſt celebrare Miſſas privatas in Sabbato Sancto. 26. 35. Ordines majores conferri debent Sabbatis quatuor temporum, Sabbato ante Dominicam Paſſionis, vel Sabbato Sancto. 30. 30. Veſperæ Sabbati Sancti obligant ſub gravi. 31. 45.

Sacerdos. Conſecrationi Pontificis, veterumque ſacerdotum reſpondet Sacramentum Ordinis. 22. 6. Omnes Chriſtiani dicuntur in Scriptura Sacra Sacerdotes lato modo, & metaphorice. 32. Si Sacerdos reſurgeret, non eſſet iterum ordinandus. 74. Sacerdos Latinus quocumque pergat, & ſimiliter Græcus debet ſub gravi obſervare ritum propriæ Eccleſiæ. 25. 8. Solum poteſt a Sacerdote conſecrari illa quantitas materiæ, quæ illi eſt præſens phiſice, aut moraliter. 13. Solum debet conſecrare materiam hoſtias, aut formulas ſibi, ac fidelibus neceſſarias. ibi. Sacrdos deferens ad altare plures formulas opertas in vaſe cum intentione eas conſecrandi, licet conſecrationis tempore earum obliviſcatur, nec eas diſcooperiat, manent omnes conſecratæ. 14. Materia conſecranda deſignari debet a Sacerdote. 16. Sacerdos cui apponitur cumulus formarum debet habere intentionem conſecrandi omnem illam materiam cum fragmentis ibi exiſtentibus. 17. An ſi Sacerdos diceret: *hic eſt Corpus meum* conſecraret? 19. Quid ſi diceret: *hæc eſt caro mea?* 20. Verba conſecrationis dicuntur a Sacerdote tum *recitative*, tum *ſignificative*. 21. Solus Sacerdos eſt Miniſter conſecrationis. 31. Montaniſtæ pravas feminas Priſcillam, & Quintillam Sacerdotes eſſe inepte putarunt. 16. Solum Sacerdotibus dixit Chriſtus: *hoc facite in meam commemorationem*. ibid. Plures Sacerdotes poſſunt conſecrare eamden hoſtiam. 32. Solum duplici caſu Sacerdos conſcius peccati gravis, poteſt celebrare cum contritione. 35. Conſcius peccati gravis tenetur *quam primum* confiteri. 38. Non comprehendit Sacerdotes more laicorum communicantes. 40. Neque Sacerdotes abſque neceſſitate celebrantes voluntarie in lethali. 41. Sacerdos non ſolum in articulo mortis, ſed etiam extra illum ex devotione poteſt extrahere particulam de Sacrario, & ſe communicare deficiente alio Sacerdote. 44. In articulo mortis, & deficiente Parocho tenetur quilibet Sacerdos Euchariſtiam miniſtrare ex caritate. 47. Sacerdos intra Miſſam dare poteſt partem ſuæ hoſtiæ poſtulanti communionem. 48. Sacerdos carens indice, & pollice non poteſt Euchariſtiam miniſtrare. ibi. Sacerdos non jejunus nequit celebrare ad communicandum infirmum, alias abſque viatico moriturum. 62. Valet tamen perficere Sacrificium ab alio inceptum in defectu alterius, qui ſit jejunus. 64. Quid ſit dicendum de Sacerdotibus circa quotidianam celebrationem? 97. Conſultius eſt Sacerdotes exiſtentes in gratia quotidie celebrare. 98. Quot bonis privat ſe, & alios Sacerdos ex diſſidia omittens celebrare. ibi. Sed cave a caſu, qui refertur. 99. Sacerdos eſt Miniſter proprius Sacrificii. 26. 13. Sacerdos ex vi ſuæ ordinationis non tenetur quotidie celebrare. 36. Ex juxta cauſa bis in die celebrare poteſt. 37. Quid agere debeat circa ablutionem Calicis in caſu duplicandi Miſſam. ibi. Sacerdos ex commiſſione Pontificis valet conſecrare Eccleſiam. 61. Sacerdos obligatus celebrare in Altari privilegiato tenetur ad id ſub gravi. 68. Olim

erant Sacerdotes aurei, & Calices lignei. nunc Sacerdotes lignei, & Calices aurei; 71. Sacerdos non lotis facie, & manibus celebrans culpam venialem committit. 75. Si non valet accedere ad Altare ſine baculo, non debet celebrare in publico. ibi. Quid ſi cetera valeat præter elevationem hoſtiæ, & calicis. ibi. Sacerdos in celebratione debet obſervare modum a Rubricis præſcriptum. 76. Rubricæ Miſſalis ſunt præcipuæ regulæ Sacerdotis. ibi. Debet eas ſedulo legere. ibi. Rubricas præceptivas ſub gravi, directivas ſub levi debet obſervare. 78. Quale peccatum committat Sacerdos aliquam partem Miſſæ omittens. 79. & ſeq. Saltem tertiam partem horæ inſumere debet in Miſſa dicenda. 82. Quales defectus in Miſſa occurrentes ſupplere debeat. 83. Quid faciet Sacerdos cui poſita eſt aqua pro vino, vel hoſtia inepta ſacrificio. 85. Quid ſi animal decidat in calicem. 87. Quid ſi hoſtia diſpareat. 89. An teneatur Sacerdos dicere in Miſſa ea, quæ non recordatur ſe dixiſſe. 90. Quo titulo accipiat Sacerdos ſtipendium pro Miſſa. 91. Vid. *Miſſa*. *Stipendium*.

Sacerdos poteſt valide uti his verbis: *Ego te abſolvo*, ad abſolvendum ſimul a cenſuris, & a peccatis. 27. 19. Sacerdotes veteris legis ſolum in figura habuerunt Eccleſiæ claves. 27. 206. Sacerdoti in ſua ordinatione dantur nunc claves Eccleſiæ. 210. Omnis Sacerdos debet habere ſaltem ſcientiam mediocrem. ibi. Omnis, & ſolus Sacerdos eſt Miniſter pœnitentiæ. 211. Sacerdos ex vi ordinationis nec licite, nec valide abſolvere poteſt abſque juriſdictione. 216. Soli Sacerdotes habent miniſterium clavium pro foro conſcientiæ. ibi. Sacerdos in ordinatione accipit poteſtatem abſolvendi in actu primo. 217. Omnis Sacerdos poteſt abſolvere in articulo mortis. 218. In præſentia tamen Parochi, aut alterius approbati non valet abſolvere ſimplex Sacerdos in dicto articulo. 219. Sacerdotes ſimplices carent juriſdictione in venialia, & lethalia antea confeſſa. 226. Sacerdos ſive ſimplex, ſive approbatus ſollicitans ad venerea in Confeſſione eſt denuntiandus. 315 Sacerdos ſollicitans in Confeſſione ad minus regulariter committit quinque peccata. 329. Quis intelligatur Sacerdos in illa clauſula: *Qui munus Confeſſarii obire poſſit*? 363. Sacerdotes Orientalis Eccleſiæ miniſtrant extremam Unctionem cum oleo a ſeipſis benedicto. 28. 8. Plures Sacerdotes poſſunt ſimul miniſtrare Sacramentum extremæ Unctionis valide. & licite cum cauſa; valide etiam ſine illa. 15. Epiſcopatus non eſt ordo diſtinctus a Sacerdotio. 30. 13. Qui reciperet ordinem Sacerdotii aliis non receptis maneret verus Sacerdos. 15. Pontifex debet eſſe Sacerdos. 33. Quando fundator præſcribit, quod ad Capellanum eligatur Sacerdos, non poteſt eligi non Sacerdos. 32. 11. Quilibet Sacerdos ex licentia Epiſcopi valide aſſiſtit Matrimonio. 34. 271. Parochus non Sacerdos valide aſſiſtit Matrimonio. 275. Poteſt dare facultatem Sacerdoti cuivis, ut pro ſe aſſiſtat. 277. Secus alteri non Sacerdoti. ibi. Sacerdos excommunicatus cogens alium coram ſe celebrare fit irregularis. 37. 23. Alii Clerici, qui non ſunt Sacerdotes non comprehenduntur in hac pœna; nec Sacerdos, qui cogeret celebrare coram aliis. ibi. Sacerdos conferendo gratiam, & remittendo peccata non dicitur *Salvator*, cur. 41. 152.

Sacramentalia quid ſint. 33. 36. Accipere pretium pro Sacramentalibus ſimonia eſt. ibi.

Sacramentum. Quot debeant ſciri de Sacramentis. 22. 1. Ejus notio. 2. Crux, aut imago ſacra non eſt Sacramentum. 3. Nec ſerpens æneus, nec manna antiquum. 5. Sacramenta ſunt ſigna practica. ibi. Quæ novæ legis reſpondeant Sacramentis veteris legis. 6. Differentia novæ legis Sacramentorum ab antiquis. 7. Diverſitas illorum inter ſe. 8. Tria ſunt diſtinguenda in quolibet Sacramento. 9. Chriſtus fuit auctor Sacramentorum gratiæ. 10. Quaſdam eorum formas, & materias inſtituit in genere. 12. Sacramenta novæ legis ſunt tantum ſeptem. 13. Numerum ſeptenarium Sacramentorum amplectitur utraque Eccleſia Latina, & Græca. 14. Sunt neceſſaria ad ſalutem humanam neceſſitate congruentiæ. 16. Non fuerunt Sacramenta in ſtatu innocentiæ. ibi. Eorum materia, & forma. 17. Quotuplex materia. 19. Variatio. 23. Variationis modi. 24. Quid de forma ſub conditione. 26. & ſeq. Sacramenti Miniſter quis, & quotuplex. 30. Subjectum. 43. Effectus. 50. Cauſant gratiam phyſice inſtrumentaliter ad differentiam Sacramentorum veteris legis, quæ ſolum moraliter eam cauſabant. 54. Conferunt ex ſe omnibus æqualem gratiam. 58. Quid Sacramentum validum, & informe. 59. Sacramenta antiqua non imprimebant characterem. 71. Sacramenta novæ legis fluxerunt *completive* a latere Chriſti. 23. 8. Sacramenta rite ſuſcepta faciunt peccatorem de attrito contritum. 27. 18.

Sacrificium quid ſit. 26. 1. Sacrificium legis *naturæ*, *ſcriptæ*, & *gratiæ*. 2. Unde ſumpta fuerit appellatio *hoſtiæ*, *victimæ*, *immolationis*, & *libaminis*. ibi. *Holocauſtum*, *hoſtia pro peccato*, & *hoſtia pacifica*. 3. Sacrificium *La-*

treu-

treuticum, Euchariſticum, ſatisfactorium, & propitiatorium. 4. Sacrificium Miſſæ quid ſit. 5. Differt in pluribus ab antiquis. ibi. Cum ſit unum omnia continet. ibi. Miſſa dupliciter conſiderari poteſt. 6. In qua conſideratione ſit Sacrificium. ibi. Differentia Sacrificii Miſſæ, & Crucis. 7. Solum eſt quoad modum, non quoad ſubſtantiam. ibi. Euchariſtia quatenus Sacramentum differt a ſe ipſa, quatenus Sacrificium in duobus. 8. In qua actione Miſſæ Sacrificium conſiſtat. 9. & ſeq. Offerens principalis hujus Sacrificii eſt Chriſtus, minus principalis Sacerdos. 13. Aſſiſtentes Sacrificio dici poſſunt cooſſerentes, ſeu offerentes denominative. ibi. Eſt in ſe infiniti valoris. 15.

Sacrilegium Celebrare Miſſam in lethali eſt horrendum ſacrilegium iterum tradendi, & cruciſigendi Filium Dei. 25. 99. Confeſſionis, & Communionis frequentia in male viventibus eſt ſacrilegia ſacrilegiis addere 100. Contrahentes Matrimonium in lethali, duo ſacrilegia committunt. 34. 60. Communione ſacrilega non ſit ſatis præcepto annuali 35 54.

Salmanticenſes (PP.) defenduntur. 27. a 60. uſque ad 77. vindicantur a 142. uſque ad 159 Propugnatur eorum ſententia circa dotem Monialium, quam quidam *falſam*, & *ſcandali plenam* ſugillat, ſed approbat Benedictus XIV., & *Sacrarum Urbis Congregationum reſponſis corroboratam* appellat. 33. 57. Defenduntur etiam. 36. 48. Et *alibi paſſim*.

Salomon expertus fuit periculum perverſionis, quod imminet ex conjugio cum infidelibus. 34. 219.

Sanguis. Baptiſmus ſanguinis eſt martyrium ſuſceptum pro Chriſto, & datum in odium Chriſti. 23. 3. Forma Conſecrationis calicis ſita eſt in his verbis: *Hic eſt enim calix Sanguinis mei, novi, & æterni teſtamenti &c.* 25. 48. Alii tenent ſolum hæc verba: *Hic eſt Sanguis meus* eſſe de eſſentia formæ. ibi. Non intereſt quod Sacerdos ex defectu linguæ dicat *Zanguis* loco *Sanguis*. 19. Ly *effundetur* verificatur de ſanguine ratione repræſentationis temporis. 21. In calice ex *vi verborum* ſolum ponitur ſanguis. 25 Nomine ſanguinis ſolum verus ſanguis intelligitur, non alii tres humores. ibi. Ex trajectione ſanguinis ex capite defluentis non violatur jejunium naturale. 56. Præſtat laicos privare aliqua gratia ad ſalutem non neceſſaria, quam Sanguinem ſacroſanctum exponere gravi periculo effuſionis. 83. Ex eodem ſanguine orti ſpecialius ceteris inter ſe connectuntur. 34. 197. Quia Chriſtus conceptus fuit ex puriſſimo ſanguine Beatiſſimæ Virginis, eſt vere, & mirifice conſanguineus ejuſdem. ibi. Ex puriſſimo ſanguine Virginis formavit Spiritus Sanctus Corpus Chriſti in incarnationis myſterio. 41. 165. Chriſtus ſuo ſanguine nos redemit *proprie*. 182. Sanguis aſſervatus in quibuſdam Eccleſiis non fluxit ex corpore Chriſti, ſed ex quadam ejus miraculoſa imagine. 185. Totus ſanguis naturalis effuſus in paſſione reſurrexit in corpore Chriſti. 186. Non omnes guttæ ſanguinis ſunt de integritate corporis humani, itaut qualibet deficiente, deficiat ejus integritas. ibi. Sanguis profuſus in ejus paſſione unitus permanſit Divinitati. ibi.

Satisfactio partis, vel ſaltem ejus cautio ſemper debet præcedere pro abſolvendis licite peccatis ſive reſervatis, ſive non. 28. 21. Quando cenſuræ oblitæ petunt partis ſatisfactionem in abſolutione communi etiam ſuperioris non manent abſolutæ. 36. 72. Abſolutio data parte non ſatisfacta illicita eſt, eſto valida aliquando. ibi.

Satisfactio Sacramentalis quid ſit. 27. 168. In quo differat a ſatisfactione juſtitiæ commutativæ. ibi. Quotuplex ſit. 169. Vide *Pænitentia Sacramentalis*.

Scandalum debet exprimi in confeſſione. 27. 118. In peccatis publicis ſemper adeſt ſcandalum. 120.

Schiſma licet non ſit hæreſis, eſt illi a fine & ut plurimum ei adjungitur. 41. 6.

Scientia. Quid ſit clavis ſcientiæ. 27. 208. & ſeq. Omnis Sacerdos debet pollere ſcientia ſaltem mediocri. 210.

Scientia requiſita in Confeſſario eſt triplex. 287. An vendere ſcientias ſacras ſit ſimonia. 33. 47. Aliquid recipere pro titulo Doctoratus, aut Magiſterii non eſt ſimonia. 48. Nec pro concione ſi recipiatur, ut par eſt, per modum eleemoſynæ. ibi.

Scrupulus. Quid dicendum de Sacerdote ſcrupulis agitato, & pluries verba conſecrationis repetente. 26 90. Unicum remedium ſui laboris eſt obedientia. ibi. Quid de ſcrupuloſis circa officium Divinum. 31. 57. Quid de aliis circa Miſſæ auditionem. 35. 11.

Sententia aſſerens ſufficere ad Sacramentum pœnitentiæ veram attritionem ex metu gehennæ *videtur communior inter ſcholaſticos* juxta Alex. VII. 27. 57. Nec eam, nec ei oppoſitam licet taxare aliqua nota. ibi. Utraque valet libere defendi juxta Bened. XIV. 75. Falſo aſſeritur de quadam ſententia, quod fuit viſa, & tolerata in Conſiſtorio Cardinalium. 40. 5.

Sententia judicialis. V. *Judex*

Sepultura Eccleſiaſtica quid ſit. 33. 81. An ſit ſimonia vendere ſepulturas, vel jus, ut tali loco, aut parte Eccleſiæ, nullus præter illum, qui emit, aut ejus ſucceſſores ſepeliantur. 82. Qui ſint privati ſepultura Ecceleſiaſtica. 39. 86. Omnis pubertatem nactus, etiam ſi ſervus ſit, eſt liber pro eligenda ſepultura ubi voluerit. 87. Parochi vel Religioſi ſepelientes cadavera in Eccleſiis, cui non competunt, peccant graviter. 88. Etiam exumantes cadavera ſepulta, ut expolient ea grave peccatum committunt. 89. An Religioſi poſſint eligere ſepulturam. 90. Regulares gaudent privilegio ad ſepeliendos in Eccleſiis ſuis eligentes in eis ſepulturam. 92. Officium ſuper cadavera delata ad Eccleſias Regularium fieri debet a Regularibus, quod tenet etiam de Eccleſiis Monialium ſibi ſubjectarum. 93. Poſcentes ſepeliri habitu Regularium aliquas lucrantur indulgentias conceſſas ordini, cujus habitu volunt ſepeliri. 94. In qua Eccleſia ſit utilius defunctis ſepeliri. 95.

Serpens æneus exaltatus a Moyſe in deſerto non fuit Sacramentum. 22. 5. Quando mundus ſcatet ſerpentibus minori periculo pergit expoſitus incedens incurru aliquantulum læſſo, quam pedeſter. 38. 133.

Sex ſciri debent de quolibet Sacramento. 22. 1. Sex in caſibus poteſt recipi Euchariſtia a non jejuno. 25. 60. & ſeq. Sex veſtes ſacræ requiruntur pro Miſſa celebranda. 26. 72.

Sex ſunt Bullæ, ſeu conſtitutiones Pontificiæ contra ſollicitantes in confeſſione. 27. 326. Sex modis perpetratur crimen ſollicitationis. 330. Sex conditiones requiſitæ ad Beneficia Eccleſiaſtica. 32. 2. Sex modis acquiri valent Beneficia. 55. Intra ſex menſes ab eorum vacatione debet patronus Eccleſiaſticus ad ea præſentare. 60. Sex diebus produxit Deus univerſum. 41. 140.

Sigillnm confeſſionis, quid ſit. 27. 306. Ejus obligatio eſt juris naturalis, Divini, & Eccleſiaſtici. ibi. Differt a ſecreto naturali. ibid. Violator ſigilli ſaltem tria peccata ſpecie diſtincta committit regulariter. 308. Violatio ſigilli poteſt eſſe *directa*, & *indirecta* Ibi. Cavendum eſt Prælatis ne ad regimen ſubditorum utantur notitia in confeſſione habita. 309. Non poteſt confeſſarius ob audita in confeſſione ſeveriori vultu alloqui pœnitentem. 310. Si pœnitens incipiat loqui prius de peccatis confeſſis cum confeſſario extra confeſſionem, valet hic ei reſpondere. ibid. Secus ſi petenti confeſſario licentiam loquendi deneget pœnitens. ibi. Confeſſarius obſolam notitiam confeſſionis non poteſt vitare excommunicatum vitandum: neque denegare Euchariſtiam indigno. 311. Materia ſigilli ſunt omnia gravia adhuc in genere, & levia in ſpecie. 312. Etiam cadunt ſub ſigillo pravæ inclinationes, tentationes, pericula proxima. 113. Confeſſarius interrogatus de peccatis pœnitentis poteſt abſolute reſpondere *ſe illa neſcire*. 314. An ſit violator ſigilli Confeſſarius, qui diceret in aliqua civitate, vel Religione committi plura crimina. 317. Quid agendum Confeſſario, qui ex aliqua confeſſione novit ſibi in Miſſa venenum parari. 318. Ex omni, & ſola confeſſione Sacramentali ex intentione pœnitentis, oritur obligatio ſigilli. 319. Si hæreticus, vel infidelis confitetur ſuos errores nolens eos deferere, non adeſt ſigillum. ibi. Tenentur ad ſigillum Confeſſarius ſive verus, ſive fictus. 320 Tenentur Prælati, ſeu Superiores, quibus petitur facultas ad reſervata abſolvenda; etiam omnes audientes Confeſſionem licite, vel illicite. ibi. Quando uſus talis notitiæ nullo modo revelat Confeſſionem aliis, vel ipſi pœnitenti congruit, poteſt ea ſibi uti Confeſſarius 322. Pœnitens non tenetur ſigillo Confeſsionis. 323. Nullam pœnam incurrit *ipſo facto* violator ſigilli; adeſt tamen pœna *ferenda* 324. Sigilli fractio non eſt delictum ſuſpectum in fide. ibi.

Silentium, & ſolitudo præter alia debent obſervari in Religione a Novitiis. 38. 38. Satius eſt (in omni materia) quædam commendari ſilentio. 84.

Simonia quid ſit. 33. 1. Non datur parvitas materiæ in ſimonia. 4. Qui poſsint contrahere illam. 5. Quotuplex ſit. 6. & ſeq. Pretium ſimoniam conſtituens eſt triplex. 14. Conferre Beneficium titulo conſanguinitatis, vel affinitatis non eſt ſimonia. 17. Unum ex principalibus requiſitis ad ſimoniam eſt contractus emptionis, & venditionis. 26. & ſeq. Gratia & alia dona ſpiritualia per eſſentiam per ſe, & in abſtracto nequeunt eſſe materia ſimoniæ; bene vero ſi in concreto ſumantur. 32. Judas, dum Chriſtum vendidit, horrendum ſacrilegium commiſit, ſecus proprie ſimoniam. ibi. Recipere pretium pro Sacramentalibus ſimonia eſt. 36. Recipere pro labore extrinſeco in adminiſtratione ſpiritualium non eſt ſimonia, bene vero pro labore intrinſeco. 39 & ſeq. Conferens quidquam Religioſis, vel aliis pauperibus, ut orent pro eo, non committit ſimoniam. 44. Ex triplici capite liberatur a labe ſimoniæ ſtylus Curiæ Romanæ

in

Digitized by Google

in receptione pro diſpenſationibus Matrimonii. 46. An ſit ſimonia aliquid temporale exigere pro ingreſſu in Religionem. 49. & ſeq. Quid dicendum de propinis pro ingreſſu religionis. 58. An vendere habitus, & commendas ordinum Militarium ſit ſimonia. 70. Quas pœnas incurrant ſimoniaci ob ingreſſum in Religionem. 121. Quæ pœnæ ſint impoſitæ recipientibus ſimoniace ſacros ordines. 122. Quas pœnas incurrant conferentes, & obtinentes, ſimoniace Beneficia. 123. Quis poſsit in ſupradictis pœnis diſpenſare. 128., & ſeq. Quatuor modi palliandi ſimoniam. 40. 131. Quærere aut exigere gratitudinem temporalem pro re ſpirituali eſt ſimonia. 132.

Sinagoga Judæorum ante mortem Chriſti erat vera Eccleſia, jam eſt ſuperſtitio execranda. 41. 88.

Sobrietas eſt mater ſanctitatis, & ſanitatis. 35. Philoſophi antiqui non pauci fuere exemplum ſobrietatis. ibi.

Sodomia exprimere debet in Confeſsione ſodomita ſi fuit agens aut patiens, vel ſi fuit cum femina, aut viro. 37. 126. Sodomia conjugum inter ſe non eſt cauſa divortii perpetui; eſt vero ſi fiat cum aliis. 34. 129. Pollutio ſodomia & beſtialitas ſunt peccata ſpecie diverſa. 40. 29.

Solemnitas. Miniſtri Sacramentorum alii ſunt neceſsitatis, alii ſolemnitatis. 22. 31. Requiritur ſtatus gratiæ in Miniſtro ſolemnitatis 39. Extra mortis periculum non eſt miniſtrandus Baptiſmus ſine ſolemnitate. 23. 21. Qui poſsint, vel non miniſtrare Baptiſmum ſolemnem. ibi. In Baptiſmo privato, vel ſine ſolemnitate non contrahitur cognatio ſpiritualis. 41. Ratione magnæ ſolemnitatis valet poſtponi celebratio Miſſæ per unam horam ultra meridiem. 26. 33. Solemnitas Miſſæ, dum petitur Miſſa ſolemnis, conſiſtit in aſsiſtentia Diaconi, & Subdiaconi. 94. Solemnitas requiſita pro Matrimonii valore conſiſtit in aſsiſtentia ſimultanea Parochi, & teſtium. 34. 259. Solemnitas ferendi cenſuras aſsignata in jure non eſt eſsentialis ad validum. 36. 28. Solemnitas præſcripta in jure pro cenſuris abſolvendis. 73. Anathema eſt Excommunicatio major cum certa ſolemnitate. 78. Degradatio realis fit cum ſolemnitate. 128. In ſtola reſpectu Diaconi canentis Evangelium, & in Manipulo reſpectu Subdiaconi canentis Epiſtolam conſiſtit ſolemnitas ordinis ſacri. 37. 22.

Solemnitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus Religioſi. 38. 9. Aliquando fuerunt Religioſi ſine votorum ſolemnitate. ibi. Solemnitas votorum conſiſtit in eo quod Ordini ſacro aut Religioni conjuncta conſtituant ſtatum firmum & ex ſe perpetuum. 10. Solemnitas hæc eſt introducta ab Eccleſia. ibi. Votum ſolemne Religionis dirimit Matrimonium ſubſequens vel antecedens ratum ex ſua natura. ibi. Prohibitio alienandi bona Eccleſiæ vel Monaſterii ſine debita ſolemnitate. 75. & ſeq. Quæ ſit ſolemnitas requiſita pro dicta alienatione. 78.

Sollicitatio quid ſit. 27. 325. Conſtitutiones Pontificiæ æditæ contra ſollicitantes ſunt ſex. 326. Prædictæ leges ſunt pœnales, ſeu ex illis, quæ odioſæ appellantur, 327. Sacerdos ſollicitans in Confeſsione ad mitius regulariter committit quinque peccata. 329. Sex modis fieri poteſt ſollicitatio 330. & ſeq. Confeſſarius qui agnita fœminæ fragilitate in Confeſsione eam ſollicitat poſtea, an ſit denuntiandus. 336. Qui teneantur denuntiare Confeſſorem ſollicitantem. 337. Intra quot dies debeat fieri denuntiatio. 338. Quam pœnam incurrat ommittens culpabiliter. 339. Non evadit obligationem denuntiandi Confeſſarium ſollicitantem, qui eidem iterum confitetur. 343. Quæ ſint pœnæ ſollicitantium. 346. Quid dicendum de falſo denuntiante. 349. Vid. *Confeſſarius*, *Sacerdos*.

Spirituale poteſt ſumi dupliciter. 36. 4. Bona ſpiritualia ſunt in tripli differentia. ibi. Vid. *Cenſura*. *Simonia*.

Spiritus Sanctus. Qui in forma Baptiſmi diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii*, & *Spiritus* omittendo *Sancti*, nihil efficeret. 28. 19. Spiritus S. eſt tertia perſona SS. Trinitatis. 41. 61. Non ſunt in Deo tres Spiritus S. ibi Pingitur in figuris, in quibus apparere dignatus eſt. 63. Procedit a Patre, & Filio. 64. Eſt amor utriuſque. 125. Ejus Proceſsio non eſt generatio. 126. Ex vi proceſsionis eſt amor notionalis. 127. Eſt proprie Donum. 128.

Sponſalia, quinque modis accipi poſſunt. 34. 1. Quid ſint ſponſalia. 2. Eſto ſponſus, vel ſponſa rem habeat cum alia perſona, copula non eſt adulterina. 3. & ſeq. Sponſalia occulta ſeu privata, valida quidem ſunt, ſed ut plurimum illicita. 5. Quatuor effectus producunt ſponſalia. 6. Conditiones requiſitæ ad valorem ſponſalium ſunt ſex. 7. & ſeq. Obligatio ab ſponſalibus proveniens gravis eſt. 17. An a Judice poſsit compelli nolens implere ſponſalia. 19. Judex competens pro cauſis ſponſalium, & matrimonii, abſolute loquen-

quendo eſt Judex Eccleſiaſticus. 21. Quo tempore ſint implenda. 22. & ſeq. Qua auctoritate diſſolvi poſſint ſponſalia. 43.

Sputare non decet illico ſumpta Euchariſtia. 25. 61. Si necefsitas cogat ſputetur, ubi facile calcari non poſsit. ibi.

Status. In ſtatu innocentiæ non fuerunt Sacramenta. 22. 16. Nec erant neceſſaria. ibi. Electio Status omnibus libera. 34. 77. Status Matrimonii bonus, & unuſquiſque liber ad illum amplectendum. 38. 34.

Status Religioſus quid ſit. 38. 7. Duæ conditiones requiruntur ad conſtituendum illum. 8. Antiqui ſolitarii, ut Paulus, & alii fuerunt eminenter Religioſi. ibid. Solemnitas votorum non eſt de eſſentia ſtatus. 9. In quo conſiſtat ſolemnitas votorum. 10. An poſsit Pontifex Religioſum a ſuo ſtatu eximere, ſeu ſecularizare. 11. Status Religioſus bonus, & melior ſtatu Matrimonii. 34. Quilibet poteſt libere eum amplecti. ibi. Utinam in omni ſtatu ſolum boni reperirentur! ibi. In hac vita nullibi, nec in Paradiſo eſt ſecuritas; tamen laudabile eſt amplecti illum ſtatum, qui minus habet de periculo. 134. Licitum eſt amplecti ſtatum Religioſum, etiam ubi ex neceſſitate toleratur uſus peculii, nec perfecte obſervatur vita communis. 135. Homo numquam in eodem ſtatu permanet. ibi. Beatitudo eſt. *Status omnium bonorum aggregatione perfectus*. 41. 99.

Sterilitas non dirimit Matrimonium. 34. 245. Sara uxor Abrahæ, & Eliſabeth Zacariæ fuere ſteriles. ibi. Qui virum, aut feminam facit ſterilem, non fit irregularis. 37. 14.

Stipendium. Sacerdos debet habere intentionem celebrandi pro illo, cui adſtrictus eſt ex juſtitia, vel dedit ſtipendium. 26. 23. Quid de accipiente plura ſtipendia. ibi. Nequit applicare Miſſam pro illo qui prius dederit ſtipendium. 24. Quo titulo accipiat Sacerdos ſtipendium pro Miſſa. 91. An interveniat pactum inter accipientem, & dantem ſtipendium. ibi. Quodnam ſit juſtum Miſſæ ſtipendium. 93. An deceat aſſignari major ſtipendium pro Miſſa ſolemni, & cantata. 94. Quid de colligenti plura ſtipendia in una Diæceſi ubi taxa eſt major, & mittente alio, ubi eſt minor. 95. Vid. *Miſſa. Sacerdos*.

Stylus. Ex ſtylo Curiæ Romanæ exigitur fides paupertatis pro quibuſdam diſpenſationibus expediendis. 34. 307. Stylus eſt quodam jus municipale in Tribunali forenſi. 40. 77. Numquam debet prævalere rationi cum præjudicio tertii. ibi.

Subdiaconus canens Epiſtolam ſine manipulo non exercet ſolemniter miniſterium Subdiaconi. 30. 21. Quid ſit Subdiaconatus. 54. Ejus materia. ibi. Munia Subdiaconi. 55. Ad quid obligetur Subdiaconus in ſua ordinatione. 74. Quid dicendum de ſuſcipiente Subdiaconatum expreſſe nolens elicere votum caſtitatis. 75. Nec in tali caſu poſſet valide contrahere Matrimonium. 76. D. Gregorius indulſit Subdiaconis Siciliæ permanere cum uxoribus, quas ante duxerant. ibi.

Subditus poteſt valide conſecrare contra præceptum Prælati. 26. 22. Similiter ſacrificium applicare. ibi. Sufficit intentio virtualis, ut Sacerdos, ſive Prælatus, ſive ſubditus licite Miſſas applicet. 23. Subditi debent habere animum, & illum aliquoties renovare, applicandi ſacrificium juxta Prælati intentionem. ibi. Una ex ſeptem requiſitis ad lucrandam Indulgentiam eſt, quod ſit ſubditus concedentis. 28. 8. Abbates Mitrati poſſunt conferre Tonſuram, & quatuor minores Ordines ſuis ſubditis. 30. 22. Epiſcopus cum ſuis ſubditis poteſt diſpenſare in jejunio ex legittima cauſa. 35. 143. Idem ex juſta cauſa poſſunt Prælati Regulares cum ſuis ſubditis. 145. Nequit incurrere cenſura niſi a ſubditis. 36. 52. Sint ſubditi veri filii, & Prælati erunt ipſis Patres veri. 38. 74. Sufficit, quod non ſit malum, quod jubetur, ut ſubditus clauſis oculis ad litteram illud exequatur. 87. Ut ſubditus perfecte obediat, conſideret Deum in ſuo Prælato. 88. Præcepto formali tenetur ſubditus ſub gravi obedire. 90. Sæpe Prælati ſilent, & quædam mala permittunt; ſed ſubditi a culpa non excuſantur. ibi. Quibus Prælatis, & quo ordine teneantur ſubditi obedire. 91. Non tenetur ſubditus obedire inferioribus, niſi adſit præceptum Superioris contrarium. ibi. Subditus tenetur exequi *obedientia neceſſitatis* totum id, quod conducit ad obſervantiam Regulæ, & Conſtitutionum. 92. Non tenetur Prælatus ſuis ſubditis rationem de omnibus reddere. ibi. In rebus indifferentibus, aut laxioribus Regula, non tenetur ſubditus obedire. 93. Niſi res alias indifferentes jubeantur, aut prohibeantur ex juſta cauſa. ibi. Subditus tenetur obedire Prælato cum dubio, vel opinione probabili, quod Prælatus rem illam ſibi præcipere non poſſit. 97. Quando ſubditus eſſet munitus opinione longe probabiliori poſſet humiliter ſe excuſare ab obedientia. ibi. Quamvis Prælatus concedat licentiam generalem ſubdito expendendi aliquas pecunias in uſus, quos voluerit, nequit illas expendere in uſus illicitos, aut turpes. 123. Taciturnitas Prælati non ſemper

excuſat ſubditum a tranſgreſſione voti. 129. Subditi nequeunt, dum ſunt in Monaſterio, eligere ſepulturam. 39. 92. Poterit tamen ſi ægrotet in loco remoto a ſuo Conventu. ib. Poſſunt ſubditi humiliter ſupplicare de lege, repræſentando Principi aliquas cauſas, ſi vere adſint. 40. 37. Minime tamen poſſunt abſque cauſa non recipere legem ſui Principis. ibi.

Subjectum Sacramentorum quis. 22. 43. In parvulis, aut perpetuo amentibus nulla diſpoſitio eſt neceſſaria. 44. Adulti debent habere intentionem ſaltem interpretativam. ibid. Quæ diſpoſitio requiratur in ſubjecto ad licitam Sacramentorum receptionem. 45. Ad Sacramenta vivorum requiritur ſtatus gratiæ; ſecus ad Sacramenta mortuorum. ibi. Subjectum cenſuræ quis. 36. 50. Debet eſſe homo; bruta enim ſunt incapacia. ibi. Debet eſſe baptizatus, & rationis compos. 51. Debet eſſe ſubditus ferentis cenſuram. 52. Papa nequit cenſuris ligari, niſi a fide deficiat. ibi. Imperatores, & Reges a ſolo Papa. ibi. Debet eſſe perſona determinata. 53. Quomodo poſſit communitas excommunicari. ibi.

Subſtantia. Pronomine *hoc*, vel *hic* in conſecratione denotatur ſubſtantia ſingularis vaga ſub ſpeciebus panis, & vini contenta. 25. 23. Vide *Tranſubſtantiatio*.

Summarium Indulgentiarum a diverſis Pontificibus conceſſarum Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Ordinis B. V. M. de Monte Carmelo. 40. 54.

Superior. Papa non habet Superiorem in foro externo. 36. 21. In foro interno fit inferior Confeſſario vicem Dei agenti. ibi. Superiorum loquutio debet eſſe inferiorum illuminatio. 41. 148. Non præſumant inferiores illuminare Superiores. ibi. Ita ſe gerunt Angeli ſuperiores, & inferiores. ibi.

Surdus recitans, aut canens in Choro licet non audiat clare alteram partem dummodo ipſe propoſſibili recitet, aut canat, ſatisfacit obligationi penſus divini. 31. 14. Surdus non excuſatur a Choro ob ſolam ſurditatem. 92.

Suſpenſio quid ſit. 36. 120. Dividitur ex parte *rei*, & ex parte *temporis*. 121. Ex parte rei alia eſt *partialis*, alia *totalis*. ibi. Suſpenſus poteſt eſſe toleratus, & vitandus. 122. Actus vitandi nulli ſunt, tolerati vero validi. 123. Suſpenſio ferri poteſt in communitatem. 124. Non tamen afficit ſingulas perſonas communitatis, niſi quatenus unum corpus conſtituunt. ibi. Quis poſſit abſolvere a ſuſpenſione. 125. Suſpenſio, quæ non eſt cenſura, ſed pura punitio non indiget abſolutione. ib. Valet Epiſcopus abſolvere ab omni ſuſpenſione ex delicto occulto contracta. ibi.

Symbolum fidei quid ſit. 41. 17. Unum tantum eſt quoad ſubſtantiam, plura quoad nomen. ibi. Quis primo compoſuerit Symbolum. 19. Eccleſia, & S. Athanaſius compoſuerunt iterum Symbolum ad confutandas hæreſes, quæ diverſis temporibus inſurgebant. 20. Cur Symbolum Eccleſiæ canatur in Miſsa: Apoſtolorum vero ſubmiſse recitatur in prima. 22. Symbolum habet duas partes, prima continet credenda de Deo; ſecunda credenda de Eccleſia. 25. Veritates Symboli, & aliæ de fide ſunt certiores illis, quæ naturaliter ſcimus. ibi.

T

TAbacum in folio maſticare ſolvit jejunium naturale ad Euchariſtiam requiſitum. 25. 57. Etiam fumus tabaci voluntarie in ſtomachum tranſmiſſus. 58. Secus ſi non ſponte tranſmittatur. ibi. Pulvis tabaci per nares ſumptus non illud violat. 59. Non decet fumi in Eccleſia eadem libertate, ac in platea. ibi.

Tabardus, ſeu ſupertunicalis appellatur habitus Clericalis a quodam Concilio Toletano. 30. 71.

Tabella aſſignans horam in qua Veſpere præcedenti valet recitari Matutinum pro die ſequenti. 30. 41.

Tabellionis officium omnino eſt prohibitum Religioſis, niſi pro cauſis fidei, & aliis quibuſdam. 38. 82.

Tactus, & verba obſcena ordinata ad copulam hac immediate habita, & confeſsa, non opus eſt exprimere. 27. 131. Si moraliter diſcontinuentur exprimenda ſunt. ibi. Tactus amplexus, & oſcula ſunt graviter illicita inter Sponſos de futuro. 34. 24. Sunt cauſa ad diſſolvenda ſponſalia. 33. An ſint licita inter conjuges. 160. & ſeq. Solum valent honeſtari inter conjugatos, aut ex more patriæ, ſi fiant debita honeſtate; de cetero inter perſonas diverſi ſexus ſemper ſunt gravia peccata. 40. 61. Tactus fruetur in cælo peculiari gloria. 41. 157.

Tangere. An alii ultra deſignatos tangentes infantem in Baptiſmo contrahant cognationem ſpiritualem. 23. 40. Quid de deſignatis ultra duos. ibi. Pro receptione Ordinum requiritur contactus phyſicus materiæ ſaltem mediatus, ſed non tangere totam materiam. 30. 19. Tangens materiam media manu, aut digitis alterius Ordinandi ſimul cum eo manet Ordinatus. ibi.

Taxative. Quid ſit relinquete pecuniam, vel fundum *taxative*, vel *demonſtrative*. 26. 116.

Taxillorum, & cartarum ludus præciſive ab expoſitione pecuniæ ſunt peculiariter Religioſis interdicti. 38. 224.

Tempus. Quid concedat Bulla Cruciatæ pro tempore interdicti. 28. 56. & ſeq. Sabbatis quatuor temporum Ordines Sacri regulariter conferuntur. 30. 30. Qui gaudent privilegio *extra tempora* quolibet tempore valent eos recipere. ibi. Suadenda, non præcipienda, eſt conjugibus continentia tempore jejuniorum. 34. 150. Tempus determinatum ſervari debet circa horam ſolvendi jejunium. 35. 114. Omnia creavit Deus *in principio* temporis. 41. 140. Articulus fidei eſt mundum incœpiſſe in tempore. ibi.

Tentatio quid. 41. 237. Eſt ad bonum, & ad malum: illa *probationis*, hæc *deceptionis* dicitur. ibi. Dæmon non eſt immediatus auctor omnis malæ tentationis. ibi Poteſt dici auctor mediatus ex prima tentatione Adami, ibi. Deus tentat bonos, ut fiant meliores. 239. Permittit dæmoni tentare nos. ibi. Quid nobis agendum quando tentamur. 240.

Tereſia (Sancta) experiebatur conjunctionem peculiarem cum corpore Chriſti, & alios quamplurimos effectus mirabiles in Euchariſtia. 25. 72. Eandem doctrinam ac Angelicus Doctor ſcripſit fratri ſuo, nempe: quod illuſiones contemneret, & ſacram communionem non deſineret. 76. Terribile eſt in hora mortis non facere id quod eſt ſecurius ſolebat dicere. 27. 17. Lex, qua ſumus adſtricti Carmelitæ ſcalceati, ad ſequendam doctrinam Angelici Præceptoris, originem ducit a noſtra Angelica Doctrice S. Thereſia. 85. Quid ſenſerit circa libertatem in electione confeſſarii 284. Jactabat ſe eſſe DOMINICAM IN PASSIONE. 33. 57. Egregie docet præjudicia nimiæ familiaritatis. 38 102. Etiam inter perſonas ejuſdem ſexus, & maxime confeſſarii. ibid. Etiam docet, quod non omnis affectio eſt mala. ibid. Amplexata fuit Monaſterium ubi nec obſervabatur vita communis, nec Monaſterium providere poterat de neceſſariis Monialibus. 132. Numquam graviter peccaſſe teſtantur ejus confeſſarii omnes. ibi. Prodigium ſanctitatis non immerito declamatur. ibi. Audire meruit de Divino oraculo: *Licet Religiones eſſent relaxatæ, non putaret parum ſibi in eis deſervire*. 133. Addens *quid eſſet mundo niſi ob Religioſos*. ibi. Differentia, quam poſuit inter malum catholicum, & hæreticum. 41. 7. Notat, quod non dicimus dimitte nobis debita noſtra quia multum jejunamus, maceramus corpora noſtra, aut te diligimus; ſed *quia dimittimus injurias nobis illatas*. 236.

Terra poſt mundi finem non germinabit plantas, nec flores. 41. 99. Erit operta elemento aquæ. ibid.

Teſtis. Unus teſtis oculatus & probus ſufficit pro fide facienda de Baptiſmo recepto. 23. 22. Doctor ſagnanus laudatur, ut teſtis impartialis. 27. 145. Etiam pro teſtificanda petitione abſolutionis facta a moribundo in abſentia confeſſarii. 197. Quando non fuit in caſu petita, actus Religionis antea facti a moribundo, & alia ſigna deſerviunt pro teſtibus. 202. Quot teſtes ſufficiant pro ſollicitatione probanda. 345. Probatio plurium teſtium prævalet contra pauciores. 32. 69. Duo ſaltem teſtes requiſiti pro valore Matrimonii quomodo aſſiſtere debeant. 34. 259. & ſeq. Dictum unius teſtis fide digni ſufficit pro matrimonio impediendo. 284. Teſtes in cauſa ſanguinis quando fiant iregulares. 37. 50.

Teſtis officium poteſt exercere quilibet Religioſus, etiam Franciſcanus de licentia ſui ſuperioris tam in judicio, quam extra. 38. 83.

Theſaurus Eccleſiæ quid ſit. 28. 2. Quis habeat poteſtatem diſtribuendi hunc theſaurum. 3.

Theologia eſt qualitas prælativa ad Epiſcopatum reſpectu juris prudentiæ. 32. 81.

S. Thomas Angelic. inter alia bene ſcripſit de admirabili Euchariſtiæ Sacramento. 25. 2. Quid ſapienter reſponderit cuidam interrogationi. 27. 80. Carmelitæ Diſcalceati peculiari lege lubenter ſumus adſtricti ad ſequendam doctrinam D. Thomæ. 85.

Titulus, quid, & quotuplex ſit pro recipiendis ordinibus ſacris. 30. 40. Ut quis ad titulum beneficii licite ordinari poſſit requiritur pacifica poſſeſſio ejus, & fructuum. 41. Requiritur quod Beneficium ſit ſufficiens pro congrua juxta taxam ſynodalium, aut judicium Epiſcopi. ibid. Non valet ordinari ad titulum Beneficii certi de futuro. 42. Neque renunciare illud ad cujus titulum eſt ordinatus, niſi ſub duplici conditione. ibi. Poteſt quis ordinari ad titulum coadjutoriæ perpetuæ. deſignata ſuficienti congrua. 43. Idem eſt de penſione Clericali, commenda, & præſtimonio perpetuo. ibid. Ad titulum Patrimonii ſolum poſſunt ordinari illi, *quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, & commoditate Eccleſiarum ſuarum*. 44. Patrimonium debet eſſe verum ſecluſa omni fraude. ibi. Tertius titulus eſt Monachalis, ſeu paupertatis, vi cujus ordinantur Regulares ſolemniter profeſſi. 45.

Tonſura prima quid ſit. 30. 1. Ejus ſignificatio. 2. Tripliciter diſponit ad ordines 3. Tonſura ſe habet ad ordines velut Novitiatus ad profeſſionem. ibid. Cur tonſuratus

ratus dicatur *Pſalmiſta*. ibi. Finis unicus, vel ſaltem principalis tonſurati debet eſſe perfectius Deo ſerviendi in ſtatu clericali. 4. Non cauſat gratiam, nec imprimit caracterem; pro ſolo tamen externo producit tres effectus. 5. Requiſita, ut tonſuratus fruatur hujuſmodi privilegiis. 6. Quid requiratur ad validam, & licitam receptionem tonſuræ. 7.

Toties quoties. Quando poſſit lucrari indulgentia *toties quoties*. 28. 15. Quid de indulgentia Portiunculæ. ibi.

Tranſactio, ſeu pactio oneroſa ad componendam litem in Beneficiis an habeat rationem ſimoniæ. 33. 99. & ſeq. In materia Beneficiorum facta auctoritate propria, ſimoniaca eſt jure poſitivo, etiamſi in ea ſpirituale pro ſpirituali tranſigatur. 102. Quid de poteſtate Epiſcopi in caſu. 103. Extra materiam Beneficiorum, ſi fiat tranſactio circa rem ſpiritualem, per largitionem alterius rei ſpiritualis proportionatæ, non eſt ſimonia. 106.

Tranſubſtantiatio, quid ſit. 25. 28. Non producit Deus miraculoſe aliam ſubſtantiam in Euchariſtia, ut accidentia nutrire ſubjectum valeant. ibi. Non annihilatur ſubſtantia panis per conſecrationem. 29.

Tribunal confeſſionis ad corrigendos pœnitentes, non complices, eſt inſtitutum. 27. 106. Tribunal Vicarii Generalis, & Epiſcopi eſt idem; ſecus Tribunal Confeſſarii. 249. Confeſſarius in Tribunali Confeſſionis eſt judex, ut pro meritis concedat, vel neget abſolutionem. 290.

Tribunal Sanctæ Inquiſitionis. Confeſſarii volentes obligare pœnitentes ad detegendum complices delicti ſunt denuntiandi ad Tribunal Inquiſitionis. 27. 105. Fingens ſe Sacerdotem quando ſit denuntiandus S. Tribunali. 227. Solum Sacerdos ſollicitans ad venerea per reſpectum ad confeſſionem, non laicus, nec Clericus ſine Sacerdotio debet denuntiari S. Tribunali. ibi. S. Tribunal Hiſpaniæ jubet Confeſſariis interrogare pœnitentes in Confeſſione annuali an habeant aliquem librum ab ipſo Tribunali prohibitum. 300. Epiſcopi, Nuntii, & ipſi Inquiſitores, ſi ſollicitationis rei evadant, denuntiandi ſunt eidem Tribunali, ut moneat Papam. 340. Qui in S. Tribunali aſſiſtunt ſententiæ januis clauſis prolatæ tenentur ad ſecretum. 348. Confeſſarius ad quem pœnitens cum peccato hæreſis accedit, debet illum remittere ad S. Tribunal, vel ad Epiſcopum, ubi non eſt Tribunal. 377. Crimen hæreſis pertinet in Hiſpania privative ad S. Tribunal. 378.

Trimegiſtus dixit: *Monas genuit Monadem, & in ſe reflexit ardorem*. 41. 130.

Trinitas perſonarum explicari debet cum unitate eſſentiæ in Sacramento Baptiſmi. 23. 17. Non valet Baptiſmus collatus *In nomine Sanctiſſimæ Trinitatis*. 19. Trinitas perſonarum neceſſario debet exprimi etiam in Confirmatione. 21. Adultus baptizandus debet habere fidem Trinitatis. 31. In modo utendi ſigno Crucis invocamus Sanctiſsimam Trinitatem. 41. 13. Circa perſonas Sanctiſsimæ Trinitatis in primo Concilio Nicæno contra Arrianos conditum fuit Symbolum. 66. Pater non communicat Filio eſſe principium Sanctiſsimæ Trinitatis. 121. Tres perſonæ Divinæ ſunt *Donum* pretioſiſsimum juſto datum gratioſe. 128. Declaratur in quatuor articulis myſterium Sanctiſsimæ Trinitatis. 129. Nequit perfecte explicari in hac vita. ibi. Exempla quibus aliquo modo datur intelligi. ibid. Philoſophi antiqui aliquam ejus umbram hauſerunt ex libris veteris Teſtamenti. 130. Pauci ex populo Dei exceptis Patriarchis, & Prophetis illam explicite cognoverunt, donec Chriſtus Doctor cæleſtis myſterium Trinitatis aperte revelavit. ibi. Reperiuntur in Sanctiſsima Trinitate *una eſſentia, duæ proceſſiones, tres perſonæ, quatuor relationes, & quinque notiones*. 131. Non poteſt dici Deus eſt *triplex*, ſed *trinus*. 132. *Nec eſt in Deo triplex perſona*, ſed trinitas perſonarum. ibi. Plurima fecit Deus miracula in Confirmationem myſterii Sanctiſsimæ Trinitatis. 139. Sanctiſſima Trinitas decrevit, quod ſecunda perſona fieret homo in Maria Virgine. 163. Quamvis tota Trinitas operata ſit myſterium Incarnationis ſolus Filius factus eſt homo. 166. Tota Trinitas invocatur nomine Patris in oratione Dominica. 208. *Dominus tecum* in *Ave Maria* denotat, quod Maria erat jucundum habitaculum SS. Trinitatis. 251. Tota Trinitas habitat in anima juſti per gratiam. ibi.

V

Vacatio Beneficii octo modis poteſt contingere. 32. 109. & ſeq.

Vagi ſunt, qui nullibi habent domicilium fixum. 34. 273. Quis eorum Parochus. ibi. Tenentur ad jejunia locorum ad quæ perveniunt. 35. 129.

Variatio materiæ, aut formæ in Sacramentis eſt duplex. 22. 23. Modi variationis plures. 24.

Vaſa, Calices, & alia conſecrare ſolum Epiſcopis competit jure ordinario. 26. 71.

Verbum. Sacramenta conſtant ex verbis tanquam ex forma. 22. 17. Nomine formæ non tantum verba, ſed nutus conſenſum exprimentes accipi poſſunt. ibi. Verba quæ deter-

determinant materiam ſunt forma in Sacramentis. 18. Verba formæ Sacramenti non ſunt ſolum promiſſoria, vel concionalia, ſed vere ſanctificantia, & operatoria. 21. Variatio verborum in forma poteſt multipliciter fieri, vel accidere. 24. Duo, aquam uno effundendo, & altero verba proferendo, non baptizarent valide. 23. 28. Solum in defectu alterius auxilii, & caſu urgente, poſſet fieri ſub conditione. ibid.

Verba conſecrationis. Sunt forma Euchariſtiæ. 25. 18 Quæ verba ſunt eſſentialia in conſecratione calicis. ibi. Verba conſecrationis dicuntur a Sacerdote *recitative, & ſignificative*. 23 Verbum Divinum ponitur in Euchariſtia per unionem hypoſtaticam. 24. *ex vi verborum* in hoſtia ſolum ponitur corpus, & in calice ſanguis Chriſti ibid. & ſeq. Confeſſio communis eſt, quæ fit per verba. 27. 89 Ad valorem formæ Sacramenti pœnitentiæ eſſentialiter requiruntur verba. 188 Abſolutio data ſcripto, aut nutibus nihil valet. ibi. Sita eſt in his verbis: *Ego te abſolvo*. ibid. Quem ſenſum faciant verba abſolutionis. 190. Quoties variatio verborum eſt ſubſtantialis, nulla eſt forma. 193. Attentio *ad verba* eſt cum recitans attendit ne erret. 31. 17. Verba urbanitatis quantumvis ampla non ſufficiunt ad valorem ſponſalium. 34. 14. Verba prout ſignificant mutuam corporum traditionem ſunt materia proxima matrimonii. 52. Forma ſunt ipſa verba prout ſignificant mutuam eorum acceptationem. ibi. Verba ſunt cauſa efficiens matrimonii in ratione vinculi. 54. Verba, quibus conſenſus matrimonialis exprimitur ſunt forma hujus Sacramenti *non autem benedictio Sacerdotis*. 59. Parochi Confeſſarii, & concionatores caute verbis pudicis explicent neceſſaria circa fines, & obligationes matrimonii. 154. Non adſunt verba determinata pro cenſura ferenda. 36. 22. Nec ſunt peculiaria verba pro abſolutione a cenſuris 6. 9. Quando Confeſſarius facultate gaudens dicit illa verba: *Ego te abſolvo ab omni cenſura in quantum poſſum, & tu indiges*, vel alia ſimilia, manent abſolutæ cenſuræ oblitæ. 72. Degradatio poteſt eſſe verbalis. 128. Profeſſio Religioſa expreſſa eſt, quæ fit verbis coram ſuperiore. 34. 44. Error craſſus eſt quod quilibet laicus poſſit explicare evangelium, & prædicare verbum Dei. 39. 101. Verbum Divinum, voluit miſericorditer deſcendere de Cælis. 41. 35. Verbum Divinum aſumpſit carnem humanam in puriſſimo utero Sanctiſſimæ Virginis. 36. Pater producit quandam Imaginem ſibi ſimilem, & hæc imago eſt verbum, & filius Patris. 129. Verbum Divinum univit ſibi humanitatem unione hypoſtatica. 165. Perſona verbi eſt in ſe omnino ſimplex, ſed compoſita ex humanitate aſſumpta. 167. *Verbum Divinum, quod ſemel aſumpſit, numquam dimiſit*. 186. Intelligentia hujus axiomatis. ibi.

Veritas requiſita ad Confeſſionem in quo conſiſtat. 27. 91. Deus eſt veritas, non eſt Deus, ubi non eſt veritas. 148 Sapientis eſt ſilere, vel dicere verum. ibi. In veritate formali juramenti non datur parvitas materiæ. 40. 107. Veritates fidei certiores ſunt omnibus, quæ naturaliter ſciri valent. 41. 25. Veritates humanæ ſunt fallibiles. ibi.

Veſperæ cur dicantur in Quadrageſima ante prandium. 31. 9. Veſperæ Sabbathi Sancti licet ſint breves, obligant ſub gravi. 45.

Veſtis ſacra. Poſſunt Prælati Regulares eas benedicere. 26. 61. Quot requirantur pro Miſſa celebranda. 72. Earum myſtica ſignificatio. ibi. Numquam licet celebrare ſine illis. 73. Tunc earum benedictio amittitur, dum perdunt primam formam, ita ut deſervire nequeant. ibi. Dum vero jam deſervire non valent non ſunt in uſus prophanos convertendæ. ibi. Quid de illis faciendum. ibi.

Vexatio. Vexationem pecunia tollere, poſt adquiſitum jus in re, vel ad rem ſpiritualem, an ſit peccatum. 33. 84. *Poſtquam jus alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimenta removere*. 85. Redemptio vexationis licita eſt, quando jus quæſitum eſt plenum, certum, & indubitatum. 86. Redimere pecunia vexationem injuſtam circa poſſeſſionem Beneficii non eſt ſimonia ſi vexatio ſit circa *factum*; e contra vero ſi ſit circa *jus*. 87. Redimere vexationem ante jus acquiſitum in re ſpirituali ſimonia. eſt. 88. Quomodo hæc reſolutio intelligenda ſit. 89. Quid de illo, qui tradit pecuniam electoribus, ut deſiſtant ab electione indigni, vel ut omiſſo digno, eligant digniorem. 50. & ſeq

Via. Quid agendum Confeſſario, qui novit ex confeſſione ſibi in via inſidias parari. 27. 318. Status Religioſus eſt via aptius perveniendi ad perfectionem. 38. 7. Ad perfectionem tenditur triplici via, nempe *Purgativa, illuminativa, & unitiva*. 21. Religioſus deponens animum ultra proficiendi in via perfectionis eſſet in lethali. 22. In via Dei non progredi, regredi eſt. ibi. Circa ſententias in Theologia Morali illæ ſunt præ-

præferendæ, quæ inter rigorem, & laxitatem media via incedunt. 40. 58.

Viaticum. Euchariſtia dicitur *viaticum* quia reficit vires ad tranſeundam peregrinationis viam. 25. 3. Si infirmus eſſet moriturus ſine viatico Sacerdote non celebrante adeſt neceſſitas celebrandi ſine prævia Confeſſione. 36. Præſtat infirmum mori ſine viatico, quam Sacerdotem indecenter currere cum Sacramento. 46. Tempore peſtis quomodo poſſit Viaticum miniſtrari. 47. Poteſt dari Euchariſtia non jejuno per modum viatici. 62. Sacerdos non jejunus nequit celebrare ad communicandum infirmum alias abſque Viatico moriturum. ibi. Qui recepto Viatico in eadem infirmitate incidit in lethale non tenetur iterare. 90. Qui mane ſanus communicavit ex devotione, poteſt, ſed non tenetur, veſpere ſumere Viaticum ratione periculi mortis. 92. Eccleſia poteſt ob criminum atrocitatem & ad terrorem aliorum aliquos privare Viatico. 93. Ad dandum Viaticum infirmo valet celebrari qualibet hora poſt mediam noctem. 26. 33. Infirmus cui delatum eſt Viaticum poteſt ex cauſa facere integritatem moralem. 27. 96. In tempore ceſſationis a divinis valet celebrari una Miſſa ſolum ad renovandam Euchariſtiam & ad illam conſecrandam pro Viatico alicujus infirmi. 36. 141.

Vigilantius acriter a S. Hieronymo vocatur dormitantius. 41. 81. Contendit Beatos non intercedere pro vivis apud Deum. ibid.

Vigiliæ feſtivitatum, in quibus obligat jejunium, vel abſtinentia carnium. 35. 118. & ſeq.

Vinum. Species panis, & vini ſunt materia *quæ* Euchariſtiæ. 25. 7. Vinum de vite eſt materia remota Euchariſtiæ. 9. Convenientius eſt apponere vinum album, quam nigrum propter munditiem, & puritatem huic Sacramento debitam. ibi. Laudabile pariter eſt & congruit reverentiæ tanti Sacramenti, ut non quodcumque vinum, ſed optimæ, aut ſaltem mediocris qualitatis miniſtretur. ibi. Quid de vino acido, aceto, *Aguardiente*, & hypocras? ibi. Vino conſecrando miſcenda eſt aqua ex præcepto Eccleſiæ propter quatuor. 10. Quid de guttis vini exiſtentibus extra calicem, aut intra ſeparatis? 14. Subſtantia vini non annichilatur per conſecrationem, ſed convertitur in ſubſtantiam Chriſti. 29 Nunquam licet conſecrare panem deficiente vino. 33. Quid faciendum de vino quando aliquod animal venenoſum decidit in calicem. 26. 87. & ſeq. Vinum, & hoſtia pertinent ad materiam Presbyteratus. 30. 62. Vinum potatum ad ſitim ſedandam non frangit jejunium. 35. 105. Sumptum in fraudem jejunii illud violat. ibi.

Vis quid ſit, & quid denotet. 34. 234. Vid. *Metus*.

Viſio. Animæ ſeparatæ, & plene purgatæ ilico datur clara viſio Dei. 28. 19. Viſio clara Dei eſt beatitudo noſtra formalis. 41. 152. Viſio Dei eſt in omnibus ſpecifice eadem, ſed diverſa gradualiter. 153.

Viſus corporeus gaudebit in Cælo propria gloria videndo pulcherrima. 41. 157.

Vita communis. Relaxatio vitæ communis eſt relaxatio Religionis. 38. 95. Non peccat ingrediens Religionem, ubi perfecte non obſervatur vita communis. 130.

Vita æterna. Beati gaudebunt vita æterna. 41. 99. Viſio Dei eſt vita æterna. 152.

Vivæ vocis oracula nuncupantur quædam gratiæ, ſeu indulta oretenus a Pontificibus conceſſa. 39. 46. Æquali potiuntur valore ac privilegia, & ſolum differunt accidentaliter. ibi. Quæ oracula revocaverit Gregorius XIV. 47. Urbanus VIII. ampliavit eandem revocatoriam, licet eam poſtea temperaverit. ibi. Per prædictas Bullas revocata ſunt omnia vivæ vocis oracula conceſſa regularibus, quæ ſuum effectum primarium ſortita non ſunt ante revocationem. 48.

Vocatio. Ad ſtatum Clericalem præ omnibus requiritur divina vocatio. 32. 42. Qui ſine Dei vocatione fit Clericus non intrat per oſtium. ibi. Hinc dedecus, & ruina ſtatus Clericalis. ibi. Annus Novitiatus conceditur, ut Religio experimentum faciat de Novitii vocatione. 38. 29. Non debent admitti Novitii, niſi a Deo vocati. 33.

Voluntarium. Fumus tabaci voluntaria trajectione in ſtomacum tranſmiſſus violat jejunium naturale. 25. 58. Prohibitum eſt offerri Miſſam pro illis, qui omnino voluntarie ſe occidunt. 26. 32. Materia voluntaria pœnitentiæ ſunt peccata venialia, & mortalia jam rite confeſſa, & abſoluta. 27. 38. Materia alias voluntaria poteſt fieri neceſſaria *per accidens* ex triplici capite. ibi. Occaſio proxima voluntaria eſt *in qua quis pro ſuo velle exiſtit*. 193. Facta ex metu ſunt voluntaria ſimpliciter. 34. 226. Ad valorem Matrimonii, & cujuslibet contractus jure naturæ ſufficit voluntarium ſimpliciter. ibi. Voluntarie ſe exponens periculo non audiendi ſacrum, licet poſtea illud audiat, peccat graviter. 35. 2. Eccleſia non petit obedientiam formalem, ſed voluntariam poſitio-

ſitionem rei præceptæ . 10. Per Confeſsionem voluntarie nullam non fit ſatis præcepto . 40 Licentia voluntaria eſt , quæ ſponte conceditur . 38. 59. Paupertas Religioſa eſt *voluntaria rerum abdicatio propter Deum* . 105.

Voluntas . Intentio eſt actus voluntatis . 22. 36. Pœnitentia virtus ſpecialis recipitur in voluntate defectibili . 27. 4 *Voluntas in poſterum non peccandi* eſt propoſitum ad Confeſsionem requiſitum . 78.

Voluntas præſumpta Epiſcopi , vel alterius potentis delegare facultatem non ſufficit ad audiendas confeſsiones . 245. Facultas audiendi Confeſsiones conceſsa *pro tempore noſtræ voluntatis* reputatur abſoluta . 252. Scienti , & volenti non fit injuria . 34. 31. In metu a cauſa naturali incuſo, electio oritur a ſua voluntate . 230. Præter præſentiam requiritur etiam voluntas audiendi ſacrum . 35. 9. Non exigitur voluntas adimplendi præceptum . 10. Qui Miſsam audivit animo non ſatisfaciendi cum illa ad præceptum , ſolum tenetur ad mutandam voluntatem , ut ſatisfaciat . 11. Qui Eccleſiam pergit voluntate furandi , adimplet præceptum , ſi debita attentione ſacro aſsiſtat . 12. Ut Cenſura ſit valida ſufficit, quod voluntas eam ferentis ſufficienter declaretur . 36. 22. Novitiæ non ſunt compellendæ egredi e Monaſterio pro exploranda earum voluntate profitendi. 38. 66. Exploratio voluntatis optime fieri poteſt ad januam , vel ad Crates . ibi. Per votum obedientiæ offert homo Deo ſuam voluntatem . 86. Obedientia dicitur Sepulcrum propriæ voluntatis . ibi. Privilegium *gratioſum* dicitur , quod pendet ex benigna voluntate Principis . 39. 37. voluntatem mutare ſine cauſa eſt indicium inconſtantiæ . 38. Nolle poteſt qui velle . 40. 51. Requiritur pia affectio voluntatis ad aſſenſum fidei . 99. Eſsentia Divina communicatur Spiritui Sancto via voluntatis . 41. 33. Spiritus Sanctus procedit a Patre , & Filio per voluntatem ut amor utriuſque . 125. & ſeq In Chriſto ſunt duæ voluntates . 170. Voluntas humana Chriſti ſe conformavit ſemper cum Divina in parte ſuperiori perfectiſsime . 171. In parte autem inferiori non ſemper ibi. Divina gratia poſsumus in hac vita velle facere voluntatem Dei ſicut Beati in Cælo . 218. Voluntas Dei eſt duplex *beneplaciti* , *& ſigni* . 219 Voluntas ſigni etiam eſt duplex , nempe : *præceptiva* , & *conciliativa* . 220. Voluntati conſiliativæ non tenemur conformari . ibi. Petitur gratia efficax, ut in omnibus faciamus voluntatem Dei ſicut faciunt illam beati . 221. Voluntas noſtra debet ſemper conformari cum voluntate Divina in *volito formali* . 222. Secus in *volito materiali* . ibi. Quid ſit *volitum formale* , & *materiale* , cui debeamus conformari , vel non . ibi. Voluntati permiſsivæ Dei , qua peccata permittit, non debemus conformari . 223.

Votum . Vovens celebrare Miſsam nequit pro eadem accipere ſtipendium . 26. 107. Omittens celebrare Miſsam ex voto debitam peccat graviter . ibi. Votum celebrandi eſt perſonale non tranſit ad hæredes . ibid.

Votum recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ſufficit, quod ſit implicitum in actu contritionis . 27. 24.

Votum ſimplex Caſtitatis dirimit Sponſalia , & impedit Matrimonia contrahenda . 34 36. Differentia inter habentem votum caſtitatis, & Religionis ad petendum debitum utroque Matrimonium contrahente . 37. Votum ſolemne Religionis approbatæ dirimit Matrimonium contrahendum . 190. Non ſufficit profeſsio tacita ad dirimendum Matrimonium ratum , ſed requiritur profeſsio expreſsa . 192. Differentia quæ adeſt inter votum ſolemne Monachale , & ordinis ſacri in dirimendo Matrimonium . 194. Quid ſit votum Religionis . 38. 1. Quid votum obedientiæ . 86. Vid. *Obedientia . Religio* .

Votum caſtitatis quid ſit . 38. 98. Votum ſolemne ſpecie differre a ſimplici tenent plures contra plures . ibi. Sacrilegium in hac materia poteſt eſſe ſimplex , duplicatum , & triplicatum . ibi. Duplex votum ſolemne caſtitatis agnoſcit Eccleſia . 99 Media efficaciora pro tuenda caſtitate ſunt quatuor , ad quæ cetera reducuntur . 100. & ſeq

Votum paupertatis quid ſit . 38. 105. Quis ſit proprietarius , & pœnæ contra proprietarios . 106. & ſeq. Religioſi , dum eis aliquid deficit , recolere debent ſe pauperes eſse , paupertatemque Deo ſponte voviſſe . 109. Habere bona in communi non eſt contra votum paupertatis . 110. Cavendum eſt ne aliqua Religio habeat ſuprabundantes divitias , ita ut etiam particulares inde ſuperbiant . ibi. Tres ſunt actiones præcipuæ, quæ per votum paupertatis prohibentur Religioſo , nempe : *Acquirere* , *retinere* , & *uti ſine licentia* . 111. & ſeq. Accipiens de bonis Monaſterii paulatim , peccat graviter ſi perveniat ad materiam gravem . 114. Quid de accipientibus ex Monaſterio res comeſtibiles . 115. Periculoſum eſt accipere eas ad dandum extraneis . ibi. Paupertas Religioſa prohibet uſum independentem rerum

eodem

eodem modo, ac dominium. 116. & ſeq. Uſus peculii, tanquam voti paupertatis everſivus prohibitus eſt Religioſis utriuſque ſexus. 119. Quantitas requiſita ad gravem violationem paupertatis difficile eſt determinatu. 120.
Vox Concionatoris ſit gravis, & naturalis ſine clamoribus. 39. 115. Nec nimis velox, nec nimis tarda ſit, aut moroſa. ibi. Severior, aut mitior juxta circumſtantias. ibi.
Uſia idem eſt ac *Eſſentia*. 41. 135. Non dantur in Deo tres *Uſiæ*, ſed una ſola. ibid.
Uſura nulla pauper-ate excuſari valet. 33. 54. Prophetæ reprehendebant uſuras Judæorum. 34. 125.
Uſura eſt exigere a mutuatario aliquid ultra ſortem, etto ſolum ex gratitudine, aut ex benevolentia. 40. 126. Poteſt ſine pacto ſperari gratitudo a mutuatario. ibi.
Uſus. Quid concedat Bulla Cruciatæ circa uſum lacticiniorum. 28. 63. Quid prohibeat paupertas Religioſis circa uſum rerum. 38. 116. & ſeq. Ad uſum privilegiorum præcipue conſideranda ſunt verba indulti. 39. 19. Regulares poſſunt uti ſuis privilegiis, licet alias habeant uſum contrarium. 21. Si vero oriatur dubium an ſint in uſu, aut de eorum valore, aut firmitate, ſolus Pontifex decernere poteſt circa eorum uſum. ibid. Privilegiatus nequit uti privilegio adverſus alium pariter privilegiatum. 22. Nemo uti poteſt privilegiis legittime revocatis. 23. Nec Regulares privilegiis revocatis a Trident. ibid.
Waldenſes, & Wicleſitæ contendunt erronee nullum eſse Sacramentum a Miniſtro in lethali collatum. 22. 38.
Wicleph impie negat Decimas Eccleſiæ Miniſtris eſse ſolvendas. 35. 169.

X

XEnocrates, & alii cum Stoicis fere omnibus mira ſobrietate floruerunt. 35. 65.

Z

ZElandia, Hollandia, & Friſia. 34. 264. An valida ſint Matrimonia contracta in Zelandia. ibi.
Zelotes (Simon) compoſuit illud ſymboli: *remiſſionem peccatorum*. 41. 24.
Zelus, caritas, & fervor, quibus ornavit Apoſtolos Spiritus Sanctus ad Converſionem Mundi repreſentantur in *igne*. 63.
Zizania. Prælati vigiles ſint, ne quidam Confeſsarii ſeminent zizaniam in agro Domini. 27. 278.

FINIS.

by Google

[illegible] gle